

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

TOM XI

GABINET WŁADYSŁAWA SIKORSKIEGO

16 GRUDNIA 1922 – 26 MAJA 1923

INSTYTUT HISTORII PAN

<http://rcin.org.pl>

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
ARCHIWUM AKT NOWYCH

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923

TOM XI

GABINET WŁADYSŁAWA SIKORSKIEGO

16 GRUDNIA 1922 – 26 MAJA 1923

OPRACOWANIE
MARIUSZ WOŁOS

INSTYTUT HISTORII PAN
WARSZAWA 2023

Redakcja naukowa serii

Marek Kornat

Recenzje wydawnicze

prof. dr hab. Piotr Cichoracki

dr hab. Janusz Mierzwa, prof. UJ

Korekta

Jolanta Rudzińska

Indeks

Mariusz Wołos

Opracowanie graficzne i projekt okładki

Dariusz Górski

Adjustacja, skład i łamanie

Elżbieta Malik

Archiwalia udostępnione przez Archiwum Akt Nowych

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

ISBN 978-83-66911-50-5

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa
Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2015–2023

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Wydanie I, Warszawa 2023

Instytut Historii PAN

Rynek Starego Miasta 29/31

00–272 Warszawa

22 831 02 61–62, w. 44

www.ihpan.edu.pl

<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>

wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Spis treści

Wprowadzenie (<i>Mariusz Wołos</i>)	27
Nota edytorska (<i>Mariusz Wołos</i>)	48
Wykaz skrótów	52

PROTOKOŁY

1. Protokół 126-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 grudnia 1922 r.	63
2. Protokół 127-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 grudnia 1922 r.	66
– Protokół posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 1922 r.	71
– [Odezwa premiera] Polacy!	73
– Wniosek na Radę Ministrów w sprawie żałoby urzędowej z powodu zgonu prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza	74
– [Zmiany do projektu ustawy o ochronie obszaru, konstytucji niektórych organów, godeł oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej]	76
3. Protokół 128-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 grudnia 1922 r.	80
4. Protokół 129-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 grudnia 1922 r.	82
– Wniosek ministra skarbu w przedmiocie ogłoszenia zaprowadzenia waluty polskiej na Górnym Śląsku [wraz z projektem uchwały]	88
– Wniosek nagły ministra skarbu w przedmiocie udzielenia kredytu na przeprowadzenie rozrachunku z Wolnym Miastem Gdańskiem . .	90
– Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zarządzenia próbnej mobilizacji	92
– [Telefogram z Urzędu Wojewódzkiego Kieleckiego do ministra spraw wewnętrznych z 19 grudnia 1922 r. w sprawie nabożeństw żałobnych po śmierci prezydenta Gabriela Narutowicza]	93

– Pismo prezesa Rady Ministrów do kardynała prymasa Edmunda Dalbora w sprawie uchylenia się od odprawienia modłów za duszę tragicznie zmarłego prezydenta Rzeczypospolitej przez księdza biskupa kieleckiego Augustyna Łosińskiego	94
5. Protokół 130-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 grudnia 1922 r.	96
– Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie ochrony obiektów państwowych	102
– Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie kredytów na cele aprowizacyjne województwa śląskiego	106
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia obowiązku służby czynnej w wojsku stałym szeregowym rocznika poborowego 1900 w formacjach jazdy i artylerii konnej, dyslokujących na obszarach OK VI Lwów i OK X Przemyśl	108
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie dozorów prasowych nad drukami i czasopismami nadsyłanymi do Rzeczypospolitej Polskiej z zagranicy	109
– Projekt ustawy w przedmiocie formy przysięgi służbowej i przyrzeczenia służbowego funkcjonariuszy państwowej służby cywilnej	111
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Karola Olpińskiego, dotychczasowego wojewody tarnopolskiego, podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych	113
6. Protokół 131-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 grudnia 1922 r.	115
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Witolda Celichowskiego, dotychczasowego wojewody poznańskiego, wojewodą śląskim	116
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Adolfa Bnińskiego wojewodą poznańskim w IV stopniu służbowym	118
7. Protokół 1-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 4 stycznia 1923 r.	121
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia stanu wyjątkowego zarządzonego na obszarze st. m. Warszawy	127
– Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 2 grudnia 1921 r. w sprawie wykonywania praktyki lekarskiej w państwie polskim.	128
– Wniosek ministra robót publicznych o przymusowe zajęcie na przeciąg lat 2-ch gruntów w Kaliszu i Szczypiornie zajętych pod obóz internowanych i jeńców [wraz z projektem dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej]	129
– [Oświadczenie kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu na temat zarządzenia w sprawie Śląskiej Centrali Zakupu]	130

– [Pismo przedstawicieli Zjednoczenia Zawodowego Śląskiego do Rady Ministrów w sprawie Śląskiej Centrali Zakupu wraz z załącznikiem]	132
– Projekt ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską	135
– Redakcja projektu ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską.	137
– Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie zakupu statku transportowego z funduszków przeznaczonych na opłacenie transportu ładunków wojskowych z kredytów francuskich.	138
8. Protokół 2-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 11 stycznia 1923 r.	140
– Wniosek Rady Ministrów w sprawie przyznania marszałkowi Senatu Rzeczypospolitej Polskiej środków lokomocji.	143
– Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu Jana Zakrzewskiego dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości	144
– [Sprawozdanie zastępcy ministra skarbu z dotychczasowej akcji prowadzonej przez Nadzwyczajny Komisariat do Zwalczania Drożyzny oraz jego programu walki z paskarstwem]	145
– [Sprawozdania zastępcy ministra skarbu z wykonania uchwały Rady Ministrów z dnia 11 października 1922 r. w sprawie zniknięcia cukru z handlu]	147
– Projekt uchwały Rady Ministrów [w sprawie wydelegowania przez ministra przemysłu i handlu w porozumieniu z prezesem Rady Ministrów komisji w celu zbadania przyczyn i ukrócenia nielegalnego wywozu i przywozu towarów zza granicy]	148
– Wniosek ministra skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla ciał samorządowych	149
9. Protokół 3-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 stycznia 1923 r.	152
– Projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie byłej dzielnicy pruskiej.	158
– Okólnik prezesa Rady Ministrów w sprawie zachowania się delegatów rządu w komisjach sejmowych	159
– Projekt pisma prezesa Rady Ministrów do marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej	161
– [Korespondencja marszałka Senatu i prezesa Rady Ministrów oraz opinia prawna na temat współpracy rządu z wyższą izbą parlamentu]	163
– [Plan współpracy rządu z Sejmem]	167
– Wniosek ministra skarbu o przeniesienie podsekretarza stanu w Ministerstwie Skarbu dra Wiktora Mikuleckiego w stan nieczynny	169

– Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Wacława Kinela konsultanta prawnego w Ministerstwie Sprawiedliwości naczelnikiem wydziału w IV stopniu służbowym	170
10. Protokół 4-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1923 r.	172
11. Protokół 5-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 stycznia 1923 r.	173
– Projekt ustawy o przenoszeniu przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń praw i obowiązków z tytułu umów ubezpieczeń	180
– Projekt ustawy w przedmiocie zmiany austriackiej ustawy z dnia 23 maja 1883 r. o ewidencji katastru podatku gruntowego	184
– Projekt statutu „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”.	185
– [Pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do Prezydium Rady Ministrów w sprawie poprawek do projektu statutu „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”]	189
– Wniosek ministra skarbu o mianowanie dr Mariana Głowackiego dyrektorem Departamentu Akcyz i Monopoli w Ministerstwie Skarbu	191
– Okólnik prezesa Rady Ministrów w sprawie przyjmowania posłów i senatorów w ministerstwach i urzędach	192
12. Protokół 6-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 stycznia 1923 r.	193
– [Uzupełnienie uchwalonego 18 stycznia 1923 r. pisma prezesa Rady Ministrów do marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej]	195
– Wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o Trybunale Stanu	195
– [Komentarz i poprawki do projektu ustawy o Trybunale Stanu]	198
– [Pismo prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w sprawie projektów ustaw o reformie rolnej i] projekt noweli do ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej	199
– Ustawa z dn. . . . w przedmiocie zmian w Ustawie z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.R.P.Nr. 70 poz. 462).	205
– Projekt ustawy w przedmiocie wykonania reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich oraz zmiany ustawy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojsk Polskich z dnia 17 grudnia 1920 r.	217
– Projekt ustawy w przedmiocie sfinansowania reformy rolnej	233
13. Protokół 7-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 lutego 1923 r.	253

– Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie powołania dyrektora departamentu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej Kazimierza Tołłoczki zastępcą prezesa Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji	258
– Wniosek ministra zdrowia publicznego w sprawie mianowania dotychczasowego kierownika Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do Spraw Walki z Epidemiami dra Gustawa Stolzmana dyrektorem departamentu w IV stopniu służbowym w Ministerstwie Zdrowia Publicznego.	259
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania naczelnika wydziału województwa lwowskiego Antoniego Schultisa wojewodą śląskim w IV stopniu służbowym.	261
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania radcy województwa tarnopolskiego dra Lucjana Zawistowskiego wojewodą tarnopolskim w IV stopniu służbowym	262
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania konsula generalnego i inspektora generalnego placówek zagranicznych w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Stanisława Srokowskiego wojewodą wołyńskim w IV stopniu służbowym.	264
– Wniosek ministra spraw zagranicznych w sprawie ustanowienia z dniem 1 stycznia 1923 r. etatowego konsulatu Rzeczypospolitej II klasy w Lipsku	266
– Wniosek ministra spraw zagranicznych w sprawie przekształcenia z dniem 1 stycznia honorowego konsulatu Rzeczypospolitej w Kiszynie na etatowy konsulat II klasy	267
– Wnioski ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego w sprawie zatwierdzenia fundacji stypendialnej im. ks. Jana Batkego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów]	268
– Wnioski ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego w sprawie darowizny folwarku Żabikowo na rzecz Uniwersytetu w Poznaniu przez Augusta Cieszkowskiego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów]	269
– Projekt regulaminu Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.	269
– Okólnik prezesa Rady Ministrów i uchwała Rady Ministrów w przedmiocie zwalczania drożyzny	274
14. Protokół 8-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1923 r.	277
15. Protokół 9-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 lutego 1923 r.	280
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o mianowanie dotychczasowego podsekretarza stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu Henryka Strasburgera podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych	287

– Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” cesarzowi japońskiemu Yoshihito	288
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ustanowienie konsulatu w Jerozolimie	289
– Projekt ustawy o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych	291
– Projekt ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań	294
– Protokół konferencji międzyministerialnej zwołanej w sprawie projektu ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań	297
16. Protokół 10-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 lutego 1923 r.	298
– Wniosek Prezydium Rady Ministrów o ustanowienie Krzyża Zasługi [wraz z projektem ustawy]	304
– [Dotychczasowa i nowa] instrukcja służbowa dotycząca urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku i jego stosunku do innych urzędów polskich w Gdańsku oraz do polskich władz centralnych	307
– Wniosek w sprawie rozpatrzenia sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku	315
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o zapewnienie jednolitości w postępowaniu władz w materii stosowania postanowień umów międzynarodowych na obszarze województw zachodnich	316
– Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie zatwierdzenia przez rząd układu zawartego między rządem polskim i niemieckim w sprawie uprzywilejowanego tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez niemiecki Górny Śląsk podpisanego we Wrocławiu 24 czerwca 1922 r.	320
– Projekt ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej	322
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Bilskiego dyrektorem departamentu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych	332
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Mariana Rembowskiego, starosty w Kaliszu, wojewodą łódzkim	333
17. Protokół 11-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 lutego 1923 r.	335
– Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, ministra rolnictwa i dóbr państwowych oraz ministra spraw wojskowych w przedmiocie zmiany paragrafu trzeciego uchwały Rady Ministrów z 6 września 1921 r. o powołaniu Międzyministerialnej Komisji do spraw osadnictwa wojskowego	342

– Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w sprawie uchwalonego przez Sejm Województwa Śląskiego wniosku z 17 października 1922 r. ks. Brzuski i towarzyszy w przedmiocie reformy rolnej	343
– Wniosek ministra skarbu o bezpłatne wysyłanie „Dziennika Ustaw” urzędom skarbowym [wraz z projektem uchwały]	345
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację protokołu dotyczącego poprawek w oficjalnym tekście polsko-niemieckiej konwencji o Górnym Śląsku z 15 maja 1922 r. podpisanego w Dreźnie 18 grudnia 1922 r. [wraz z projektem ustawy i tekstem protokołu]	345
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację układu polsko-włoskiego dotyczącego przemysłu naftowego w Polsce podpisanego w Warszawie 31 stycznia 1923 roku [wraz z projektem ustawy]	348
– Wniosek ministra spraw wojskowych o podwyższenie należności żywnościowej dla rekrutów na pierwsze pięć miesięcy służby	349
– Wniosek nagły kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przeznaczenie gmachu posejmowego we Lwowie dla Uniwersytetu Jana Kazimierza	351
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o objęcie przez rząd Muzeum Narodowego w Rapperswilu	353
– Wniosek ministra robót publicznych o rozbiórkę byłego soboru na placu Saskim w Warszawie	354
– Wniosek nagły ministra przemysłu i handlu o udzielenie Miejskiemu Urzędowi Targu Poznańskiego zezwolenia na urządzenie w Poznaniu w czasie od 29 kwietnia do 5 maja 1923 r. włącznie „III-go Targu Poznańskiego” oraz zatwierdzenia uchwały Rady Miejskiej m. Poznania w przedmiocie corocznego urządzania takiego „Targu”	356
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie do odwołania Tadeusza Hartleba nadzwyczajnym komisarzem do zwalczania drożyzny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych z uposażeniem według IV stopnia służbowego	357
– Projekt nowej redakcji ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej . .	358
18. Protokół 12-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 2 marca 1923 r.	366
– [Zmodyfikowany] tekst projektu ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej	368
– [Projekt ustawy o częściowej zmianie rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo wraz z projektami rozporządzeń wykonawczych]	376
– Projekt rozporządzenia o przekazaniu ministrowi spraw wewnętrznych prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszechnego użytku	379

– Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych o przekazanie sądom doraźnym pewnych kategorii przestępstw z ustaw o zwalczaniu lichwy wojennej	382
19. Protokół 13-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 marca 1923 r.	384
– Wniosek nagły prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar ziemi wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie	393
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. Władysława Kotwicza zwyczajnym profesorem nauk orientalistycznych na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie	394
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie inż. Stefana Studniarskiego nadzwyczajnym profesorem administracji i rachunkowości leśnej na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego	396
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Bronisława Dembińskiego zwyczajnym profesorem historii nowożytnej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego	397
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Jana Henryka Lubienieckiego zwyczajnym profesorem farmakologii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego	398
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Romana Orzęckiego zwyczajnym profesorem statystyki na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych w Uniwersytecie Warszawskim	399
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie dr. Tadeusza Czeżowskiego nadzwyczajnym profesorem filozofii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie	400
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie dr. Stanisława Juliana Kościalkowskiego nadzwyczajnym profesorem historii Polski na Wydziale Humanistycznym w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie	402
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie Bronisława Wróblewskiego nadzwyczajnym profesorem prawa i postępowania karnego na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie	403
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. Stanisława Dębickiego zwyczajnym profesorem malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie	404

- Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Henryka Radziszewskiego zwyczajnym profesorem nauk gospodarstwa społecznego na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 405
- Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie Jana Skotnickiego Dyrektorem Departamentu Sztuki w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego . 407
- Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie inż. Mieczysława Jarnińskiego Dyrektorem Departamentu Szkolnictwa Zawodowego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 408
- Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o mianowanie Feliksa Ubysza dyrektorem departamentu w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych 410
- Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Antoniego Neymana naczelnikiem wydziału w Ministerstwie Sprawiedliwości w IV stopniu służbowym. 412
- Wniosek ministra sprawiedliwości o zamianowanie Tadeusza Mareckiego, zastępcę prokuratora przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, prokuratorem przy tym sądzie. 413
- Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Bronisława Eckhardta zastępcą przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Toruniu 414
- Wniosek prezesa Rady Ministrów o mianowanie Józefa Ptasia, dr. Karola Bernaczka, Waclawa Kinela, Tadeusza Nowowiejskiego, Adama Wozdeckiego i Stefana Idźkowskiego sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego 416
- Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie obsadzenia urzędów państwowych z uwzględnieniem pierwszeństwa 1) inwalidów wojennych, wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych, oraz 2) zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich 419
- Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowe I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz o egzaminie dyplomatyczno-konsularnym 423
- Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zwolnienia budynku wojskowego mieszkalnego przez Poddyrekcję Brzeską Kolejową w Brześciu nad Bugiem 427
- Wniosek ministra spraw wojskowych o przyznanie specjalnego przywileju dla szeregowych rocznika 1900 pozostających w ochotniczej służbie czynnej [wraz z projektem uchwały]. 428
- Wniosek ministra sprawiedliwości w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych 430
- [Poprawki ministra skarbu] w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych. 432

– [Poprawki ministra przemysłu i handlu] w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych	433
– Projekt ustawy o sądach powiatowych i sędziach pokoju	434
– Projekt noweli do ustawy o ochronie lokatorów	446
– Wniosek ministra kolei żelaznych w sprawie ukończenia budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma – Stojanów [wraz z projektem ustawy] . . .	449
– [Pismo ministra spraw wojskowych do premiera w sprawie budowy linii kolejowej Stojanów–Łuck i Wojnica–Łuck]	451
– Projekt ustawy o zniesieniu przepisów prawnych ograniczających równouprawnienie Żydów w byłym zaborze rosyjskim	453
– Wniosek prezesa Rady Ministrów w przedmiocie spraw administracyjnych województwa śląskiego	457
– Wniosek ministra skarbu o wstawienie w prowizorium budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 marca 1923 r. w części 8 (budżet Ministerstwa Skarbu) kwoty 20 miliardów marek do dyspozycji nadzwyczajnego komisarza do walki z drożyzną	457
– Wniosek nagły ministra skarbu o umorzenie zaliczek udzielonych funkcjonariuszom państwowym, oficerom, chorążym i szeregowym zawodowym oraz pracownikom kontraktowym zgodnie z uchwałami Rady Ministrów z 28 września 1922 r. oraz z 11 października 1922 r.	459
– Wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych	460
– Wniosek ministra skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 marca 1923 r.	461
– Wniosek ministra zdrowia publicznego i naczelnego nadzwyczajnego komisarza do spraw walki z epidemiami o udzielenie pomocy uchodźcom w Grecji	462
– [Projekt rozporządzenia ministra przemysłu i handlu w przedmiocie rozciągnięcia kontroli nad kosztami produkcji węgla oraz przetworów węglowych] i projekt ustawy zmieniającej artykuł 2 ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej w brzmieniu ustawy z 5 sierpnia 1922 r.	463
– Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatków dla zastępców inspektorów szkolnych	465
20. Protokół 14-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12 marca 1923 r.	467
– Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie stosunku rządu i jego przedstawicieli do komisji Sejmu i Senatu	469
– Wnioski Komisji Budżetowej na plenum Sejmu w dniu 13 marca 1923 r.	471

– Komunikat ministra pracy i opieki społecznej w sprawie kryzysu przemysłowego i bezrobocia	472
21. Protokół 15-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 marca 1923 r.	475
– Wniosek nagły ministra skarbu w przedmiocie ustanowienia delegata Ministerstwa Skarbu na okręg województwa śląskiego	484
– Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Warszawie Kazimierza Rudnickiego podsekretarzem stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości	485
– Wniosek ministra spraw wojskowych o zezwolenie porucznikowi piechoty Emilowi Bukowskiemu, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legii Cudzoziemskiej)	486
– Nowa redakcja [wniosku ministra spraw wojskowych o zezwolenie porucznikowi piechoty Emilowi Bukowskiemu, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legii Cudzoziemskiej)].	488
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską	489
– Wniosek prezesa Rady Ministrów o rozdzielenie uchwalonego przez Radę Ministrów w dniu 7 marca rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie na dwa osobne rozporządzenia	490
– Projekt noweli do ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” z dnia 4 lutego 1921 r.	491
– Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji międzynarodowej dotyczącej handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 r.	492
– Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych w sprawie utworzenia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Centralnego Biura dla Międzynarodowego Zwalczenia Handlu kobietami i dziećmi w Rzeczypospolitej Polskiej	497
– Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji sanitarnej podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1923 r. pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a rządami: Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad i Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Rad z drugiej	498
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o utworzenie konsulatu w Jerozolimie	500
– Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazaniu Ministerstwu Spraw Wojskowych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu pod Łodzią pod budowę Okręgowych Zakładów Uzbrojenia Nr. IV	501

– Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazaniu władzom wojskowym przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu obozu ćwiczebnego w Leśnej (były „Skobielewskij Łagier”) pod Baranowiczami	502
– Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie bezpłatnego odstąpienia gminie miasta Krakowa enklaw leśnych i obiektów wojskowych w parku ludowym Wola Justowska [wraz z projektem ustawy]	503
– Wniosek ministra skarbu o wycofanie z sejmu projektu ustawy o nadzorze nad spółdzielniami uprawiającymi interesy ubezpieczeniowe i bankierskie	506
– Projekt ustawy o zgromadzeniach	506
– Projekt statutu Zrzeszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich w Warszawie	512
– Projekt statutu Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej	516
– Projekt ustawy o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia albo wykonania pracy	522
22. Protokół 16-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 marca 1923 r.	524
– [Uzasadnienie do] projektu ustawy [tymczasowej] o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia	531
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację podpisanego w Poznaniu 27 stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie kwidzyńskiej wraz z protokołem końcowym [wraz z projektem ustawy]	537
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umów i protokołu o charakterze finansowym podpisanych w Warszawie 6 grudnia 1921 r. między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką [wraz z projektem ustawy]	539
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką podpisanej w Warszawie 23 września 1922 r. [wraz z projektem ustawy]	540
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej podpisanej pomiędzy Polską a Rumunią w Warszawie 20 grudnia 1922 r. [wraz z projektem ustawy]	542
– [Uzasadnienie do] projektu ustawy w przedmiocie zatwierdzenia projektu ustawy o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów	543
– Wniosek ministra sprawiedliwości o wycofanie z Sejmu przedłożenia rządu z projektem ustawy zawierającej przepisy przechodnie z powodu wprowadzenia międzynarodowej konwencji dla ochrony dzieł literackich i artystycznych.	545
– Projekt ustawy o stanie wyjątkowym	546

– Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zwrócenia władzom wojskowym budynku wojskowego zajętego na szpital epidemiczny [w Puławach]	552
– [Uzasadnienie do] projektu ustawy o dodatkowym prowizorium budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 roku	554
– Uwagi ministra skarbu do projektu ustawy o prowizorium budżetowym na II kwartał 1923 r.	556
– Projekt ustawy w przedmiocie zmiany pruskiej ustawy o podatku przemysłowym (procederowym) z 24 czerwca 1891 r.	558
– Wniosek ministra skarbu o zmianę ustawy z 19 listopada 1920 r. upoważniającej ministra skarbu do udzielenia gwarancji finansowej do sumy 400 milionów marek [wraz z projektem ustawy].	561
– Wniosek ministra skarbu o zmianę ustawy z 13 lipca 1920 r. upoważniającej ministra skarbu do udzielania kooperatywom pracowników państwowych pomocy finansowej [wraz z projektem ustawy]	563
– Wynik konferencji międzyministerialnej odbytej w Prezydium Rady Ministrów dnia 22 marca 1923 r. [w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatku dla zastępców inspektorów szkolnych]	566
– Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie klucza i schematu odznaczeń orderowych	568
23. Protokół 17-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 marca 1923 r.	571
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o ustanowieniu Komisji Organizacyjno-Oszczędnościowej.	575
– [Uzasadnienie do] projektu ustawy o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów	577
– Projekt odezwy do obywateli Kresów Wschodnich.	580
24. Protokół 18-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 marca 1923 r.	583
– Wniosek prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o zatwierdzenie zasad umowy z rządem węgierskim dotyczącej ryczałtowego zwrotu koni zarekwirowanych przez b. władze okupacyjne austriackie na terenie Polski, a obecnie znajdujących się na Węgrzech [wraz z tekstem umowy]	587
– [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1922 r. pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a rządem Republiki Łotewskiej z drugiej	590
– [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych o ratyfikację podpisanej w Warszawie dnia 23 września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką o wzajemnym dopuszczeniu lekarzy i położnych do wykonywania praktyki	591

– Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację międzynarodowego porozumienia, dotyczącego utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia opieki nad dzieckiem, podpisanego w Brukseli dnia 2 sierpnia 1922 r. [wraz z projektem ustawy i uzasadnieniem jej wprowadzenia]	592
– Wniosek ministra spraw wojskowych o zezwolenie podporucznikowi kawalerii Jerzemu Żelichowskiemu na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legii Cudzoziemskiej)	594
– Wniosek Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie akcji likwidacji majątków niemieckich w byłej dzielnicy pruskiej	595
– Wniosek Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o mieniu Skarbu Państwa na obszarze byłej monarchii austro-węgierskiej oraz w sprawie zniesienia sekwestru dóbr żywieckich	597
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o kredyty na pokrycie wydatków portu gdańskiego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów i porozumienia w tej sprawie]	599
25. Protokół 19-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 13 kwietnia 1923 r.	603
– Akt [członków Rady Ministrów] w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych [wraz z wnioskiem nagłym ministra skarbu w tej sprawie].	613
– Wniosek ministra skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 kwietnia 1923 r.	615
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywateli francuskich dra Henryka Gierszyńskiego i Bronisława Kozakiewicza	616
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywatela szwajcarskiego prof. Zygmunta Laskowskiego.	618
– Wniosek ministra spraw wojskowych o skrócenia ćwiczeń wojskowych dla oficerów i szeregowych rezerwy powołanych w bieżącym roku na ćwiczenia [wraz z projektem uchwały]	619
– Wniosek ministra spraw wojskowych w przedmiocie przedłużenia okresu czasu ćwiczeń (pracy w komisjach kontrolnych) lekarzy-rezerwistów urodzonych w latach 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890 – o dwa tygodnie [wraz z projektem uchwały]	620
– Wniosek nagły ministra skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej [wraz z projektem ustawy]	622
– Wniosek nagły ministra skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej [wraz z projektem ustawy].	624
– Oświadczenie w sprawie zezwolenia urzędnikom państwowym na korzystanie z dobrodziejstw reformy rolnej [wraz z wnioskiem prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w tej sprawie]	627

- Wniosek ministra spraw zagranicznych o przyznanie odszkodowania dla ks. kanonika [Konstantina] Tredera z tytułu odmówienia mu prawa obywatelstwa polskiego. 630
- [Uzasadnienie do wprowadzenia] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie diet, zwrotu kosztów przy podróżach służbowych i przesiedleniach funkcjonariuszy państwowych poza granicami państwa . . . 631
- Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację traktatu cesyjnego pomiędzy Polską, Włochami, Rumunią, Państwem Serbsko-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją podpisanego w Sèvres 10 sierpnia 1920 r. [wraz z projektem ustawy] 634
- Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację traktatu pokoju między mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Austrią podpisanego w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r. oraz dwóch protokołów, deklaracji i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału w kosztach oswobodzenia ziem poaustriackich i rozrachunku odszkodowań dla Włoch podpisanych tegoż dnia 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye i dołączonych do powyższego traktatu [wraz z projektem ustawy] 638
- Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką dotyczącej uregulowania wszystkich spraw kolejowych wynikłych wskutek podziału Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza podpisanej w Pradze 24 września 1920 r. wraz z protokołem z tejże daty [wraz z projektem ustawy] . . . 642
- Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie uregulowania obrotu prawnego w sprawach cywilnych, karnych i niespornych, podpisanej w Warszawie 20 lipca 1922 r. [wraz z projektem ustawy] 643
- Wniosek nagły ministra spraw wojskowych o zatwierdzenie projektu dodatkowych zmian w kontrakcie, na którym opiera się funkcjonowanie Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce od 1 maja 1922 r. [wraz z pismami ministra skarbu i ministra spraw zagranicznych w tej sprawie] 649
- Projekt statutu Koła Dyplomatycznego w Warszawie 652
- [Uzasadnienie do] projektu rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie granic miasta Ostrowca w powiecie opatowskim 656
- Projekt ustawy o dowodach osobistych 658
- Wniosek ministra skarbu o zmianę statutu organizacyjnego Ministerstwa Skarbu 667
- Projekt ustawy o stypendiach dla młodzieży śląskiej studiującej w szkołach średnich i zawodowych oraz wyższych zakładach naukowych . . . 674
- Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy o postępowaniu karnym obowiązującej w województwie poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego 677

– Wniosek ministra skarbu o mianowanie Stanisława Kauzika dyrektorem gabinetu Ministra Skarbu	680
– Wniosek ministra skarbu o mianowanie Gabriela Czechowicza dyrektorem departamentu w Ministerstwie Skarbu	682
26. Protokół 20-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 kwietnia 1923 r.	684
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych o rozwiązaniu Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszów austriackich Rusinów i Żydów	692
– Wniosek ministra skarbu o wycofanie z Sejmu projektu ustawy czekowej	694
– Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazanie gruntu pod budowę Centralnego Parku Centralnych Warsztatów Wojsk Kolejowych	695
– Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazanie dla potrzeb garnizonu Sandomierz budynków wojskowych zajętych przez szpital epidemiczny im. Sapiehy.	696
– Wniosek ministra zdrowia publicznego w przedmiocie przydzielenia budynków byłego szpitala w Nowej Wilejce na szpital psychiatryczny oraz położonych w sąsiedztwie terenów na fermę rolną	697
– Wniosek ministra zdrowia publicznego w przedmiocie podziału gmachów szpitala wojskowego na Krasnem i poddominikańskich w Łucku	703
– Wniosek nagły ministra skarbu o upoważnienie Jana Mrozowskiego do pertraktacji w imieniu rządu polskiego w sprawie przejęcia przez Polskę na swój ciężar części przedwojennego długu państwowego Austrii i Węgier [wraz z instrukcją w tej sprawie].	706
– Wniosek ministra spraw wojskowych o przyznanie w drodze zupełnego wyjątku emerytury polskiej w postaci „daru z łaski” gen. dyw. Adamowi Sławoczyńskiemu	709
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” królowi duńskiemu Chrystianowi X	710
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” królowej holenderskiej Wilhelminie	711
27. Protokół 21-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 23 kwietnia 1923 r.	712
28. Protokół 22-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 26 kwietnia 1923 r.	714
– Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o przejęcie pracowników kolejowych na Górnym Śląsku po plebiscycie	722
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych o zatwierdzenie fundacji w Grudziądzu pod nazwą „Fundusz pamiątkowy oswobodzenia m. Grudziądza”	723

– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.	724
– Wniosek ministra przemysłu i handlu o zawieszenie mocy obowiązującej ustawy w przedmiocie zakazu wywozu ropy poza obszar celny państwa .	728
– Deklaracja o nastąpić mającym akcie darowizny Karola Stefana Habsburga co do dóbr żywieckich	729
– Projekt ustawy w przedmiocie przydzielenia do kompetencji ministra spraw wewnętrznych wykonania wszystkich praw i opieki państwa w sprawach wyznaniowych	731
– Projekt ustawy o zniesieniu ograniczeń Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce	732
– Projekt ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 r.	734
– Wniosek ministra robót publicznych o wykorzystanie etatu osobowego swego resortu przewidzianego w preliminarzu budżetowym na rok 1923	743
– Projekt ustawy o parcelacji i osadnictwie.	745
– Projekt ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa	764
– [Uzupełnienie do projektu ustawy o parcelacji i osadnictwie w odniesieniu do artykułu 4]	780
– Wniosek nagły prezesa Głównego Urzędu Ziemi w przedmiocie zaproponowania Sejmowi zmiany art. 1 projektu ustawy dotyczącej nowelizacji ustawy z 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej	781
29. Protokół 23-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 11 maja 1923 r.	783
– Wniosek ministra przemysłu i handlu w sprawie wyznaczenia komisarzy Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku	795
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych [J. Tresnea Greceanu i Vittorio Emanuela Orlando]	797
– Wniosek ministra skarbu o uzupełnienie prowizorium budżetowego na II kwartał 1923 r. [wraz z projektem ustawy]	797
– Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych	798
– Wniosek ministra skarbu w sprawie przyznania osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 maja 1923 r.	799
– Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych Gdańsku na miesiąc kwiecień i maj [1923 r.].	800
– Okólnik do wszystkich izb skarbowych [w sprawie wypłaty nadzwyczajnych dodatków osobom pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa]	801
– [Pisma dotyczące] sprawy obcokrajowców pracujących w instytucjach rządowych	802

- [Uzasadnienie do] projektu rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Piotrkowa w powiecie piotrkowskim 804
- Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o założenie protestu przeciwko rozważaniu przez Sejm Śląski projektu ustawy w przedmiocie ochrony dzierżaw 804
- Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przekazanie ministrowi rolnictwa i dóbr państwowych zarządu łowiectwem reprezentacyjnym w lasach Puszczy Białowieskiej, Spały oraz obrębę Zwierzyniec 805
- Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia grzywnien za przekroczenia przepisów porządkowych na drogach publicznych 807
- Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o organizację Działu Polskiego na Wystawie Paryskiej roku 1925 [wraz z „Projektem organizacji udziału Polski w Międzynarodowej Wystawie Współczesnej Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu w 1925 r.”] . . 808
- Wniosek ministra spraw wojskowych o zarządzenie przeglądu wojsko-wo-lekarskiego mężczyzn należących do roczników poborowych 1902, 1901 i 1900, jako też tych mężczyzn roczników 1883–1899, którzy jako objęci listami kontrolnymi Nr. 3 do zebrań kontrolnych nie stawali . . 811
- Wniosek ministra skarbu o upoważnienie ministra skarbu do wydania zezwolenia na emisję obligacji Komunalnego Związku Kredytowego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów] 813
- Notatka [dla kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] w sprawie projektu ustawy emerytalnej 814
- [Zeznania Stanisława Łepkowskiego i Stanisława Zdanowicza w sprawie okoliczności śmierci prezydenta Gabriela Narutowicza] 817

- 30. Protokół 24-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 1923 r. 819
 - [Pismo ministra spraw zagranicznych do premiera w sprawie ulg w nabyciu przez Rumunię węgla śląskiego] 822
 - [Pismo nadzwyczajnego komisarza zwalczania drożyzny do premiera i ministra spraw wewnętrznych wraz z] wnioskiem w sprawie rozdziału kontyngentu jaj przeznaczonych na eksport. 823

- 31. Protokół 25-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 maja 1923 r. 826
 - [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki w rolnictwie uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r. . . . 833
 - [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie

wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.	834
– [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych uchwalonej na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.	835
– [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji ustalającej najniższy wiek dopuszczania młodocianych do pracy w pomieszczeniach podpokładowych i w kotłowniach przyjęty na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]	836
– [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]	837
– [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]	838
– [Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych o ratyfikację układu polsko-niemieckiego podpisanego w Dreźnie dnia 1 maja 1923 r. w sprawie przedłużenia terminu z art. 219 konwencji niemiecko-polskiej zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.	839
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o zatwierdzenie deklaracji rządu Rzeczypospolitej Polskiej i rządu Republiki Czeskosłowackiej o wymianie wyników badań hydrologicznych i odnośnych specjalnych wydawnictw podpisanej w Warszawie dnia 16 kwietnia 1923 r. [wraz z tekstem deklaracji]	840
– Wniosek ministra spraw zagranicznych o korzystanie z dochodów z dóbr kapituły wrocławskiej położonych w powiecie odolanowskim [wraz z protokołem konferencji w tej sprawie]	843
– Wniosek ministra spraw wojskowych o uposażenie szeregowych niezawodowych uczniów Centralnej Wojskowej Szkoły Podkownicznej	846
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o dyslokacji sądów okręgowych w okręgu Sądu Apelacyjnego w Lublinie	847
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Doradczej Komisji Międzyministerialnej do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej	850
– Wniosek ministra spraw wewnętrznych o utworzenie Tymczasowej Rady Spożyców przy Ministrze Spraw Wewnętrznych	852
32. Protokół 26-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 24 maja 1923 r.	855
– Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych w sprawie likwidacji Batalionów Celnych (Straży Granicznej)	862

- Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie upoważnienia do przedłożenia Sejmowi projektu ustawy o środkach przygotowawczych do wprowadzenia waluty złotej [wraz z projektem ustawy] 864
- Wnioski prezesa Prokuratury Generalnej w sprawie etatów i uposażenia urzędników Prokuratury Generalnej [wraz z projektami uchwał Rady Ministrów]. 868
- Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie obecności członków rządu na plenarnych posiedzeniach Sejmu i Senatu 871
- Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o utworzenie Wydziału Koncesyjnego w Departamencie II Wydziału Budowy Taboru i Konstrukcji Mechanicznych w Departamencie VI Ministerstwa Kolei Żelaznych 873
- [Motywy wprowadzenia] ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym 875
- Projekt uchwały Rady Ministrów w przedmiocie personalnej wymiany osób między Polską a Rosją i Ukrainą 876
- Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji podpisanej w Rzymie dnia 6 kwietnia 1922 r. konwencji pomiędzy Polską, Austrią, Węgrami, Włochami, Rumunią, Królestwem Serbów, Kroatów i Słowenów oraz Czechosłowacją dotyczącej spraw związanych z archiwaliami [wraz z projektem uchwały] 879
- Projekt ustawy o prowizorium budżetowym Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie na czas od 1 stycznia 1923 r. do 30 czerwca 1923 r. 881
- Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej 884
- Wniosek ministra rolnictwa i dóbr państwowych w przedmiocie środków na pokrycie wydatków na walkę z księgosuszem [wraz z projektem ustawy]. 888
- [Uzasadnienie do] projektu ustawy zmieniającej niektóre przepisy ustawy o ustroju sądownictwa i ustawy o postępowaniu w cywilnych sprawach spornych w województwach poznańskim, pomorskim i górnośląskiej części województwa śląskiego 892
- Wniosek ministra zdrowia publicznego w porozumieniu z ministrem skarbu w przedmiocie ustawy o upoważnieniu ministra skarbu do udzielenia w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego państwowej gwarancji finansowej do sumy 10 miliardów marek dla zobowiązań zaciągniętych na cele odbudowy lub rozbudowy uzdrowisk, zdrojowisk i kąpielisk morskich przez ich właścicieli [wraz z projektem ustawy] 893

– Wnioski prezesa Rady Ministrów w sprawie reorganizacji administracji państwowej [wraz z wnioskiem ministra pracy i opieki społecznej o mianowanie Stanisława Gawrońskiego dyrektorem Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej]	895
Indeks osób	904

Wprowadzenie

Okoliczności powstania gabinetu generała Władysława Sikorskiego były dramatyczne. Kierowany przez niego rząd utworzono w trybie pilnym jeszcze w dniu zamordowania pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza – 16 grudnia 1922 r. Po raz pierwszy członkowie rządu zebrali się tego samego dnia o godzinie 22.35. Podjęto wówczas kluczowe decyzje dotyczące bezpieczeństwa państwa. Sikorski mówił o „zhańbionym majestacie Rzeczypospolitej”, który powinien „na nowo zajaśnieć”¹. W ten sposób premier, nieprzypadkowo przecież obejmujący również kierownictwo resortu spraw wewnętrznych, definiował podstawowe zadanie gabinetu. Napięcie narastało od kilku dni, a dokładnie od momentu wyboru Narutowicza. Już 11 grudnia 1922 r. w trakcie posiedzenia gabinetu profesora Juliana Nowaka, które odbyło się w Belwederze częściowo w obecności Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, ten ostatni, odnosząc się do burzliwych manifestacji przeciwników wyboru Narutowicza na ulicach Warszawy, nie tylko wyraził brak zaufania wobec działań Policji Państwowej, ale także zwrócił uwagę na zagrażające Polsce konsekwencje, „gdyż i druga strona zaczyna działać odwetowo. Ten stan nas kompromituje i musi być w krótkim czasie ład zaprowadzony”². Piłsudski wymusił tym samym dymisję ministra spraw wewnętrznych Antoniego Kamieńskiego. Jego obowiązki powierzono ministrowi pracy i opieki społecznej Ludwikowi Darowskiemu. To właśnie do tego polityka dosłownie w przededniu śmierci Narutowicz zwrócił się z propozycją sformowania rządu o charakterze przejściowym i raczej krótkotrwałym. W tym czasie toczyły się bowiem negocjacje liderów stronnictw politycznych na temat powołania gabinetu mającego większość w parlamencie, co w ówczesnych warunkach nie było przedsięwzięciem łatwym. W zamyśle Narutowicza premierem rządu o charakterze długotrwałym i bazującego na poparciu większości ugrupowań parlamentarnych, a zatem prawicy i centrum, miał być

¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 16 grudnia 1922 r.

² *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10: *Gabinet Artura Śliwińskiego 1–28 lipca 1922. Gabinet Juliana Nowaka 2 sierpnia – 16 grudnia 1922*, oprac. M. Kornat, P.M. Żukowski, Warszawa 2023, s. 796.

Leon Pluciński, wielkopolanin, poseł na Sejm I kadencji z ramienia Związku Ludowo-Narodowego, sprawujący wówczas funkcję Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Wolnym Mieście Gdańsku³.

Wypadki potoczyły się inaczej. Tragiczna śmierć Narutowicza spowodowała, że do czasu wyboru przez Zgromadzenie Narodowe kolejnego prezydenta zgodnie z konstytucją władzę objął marszałek Sejmu Maciej Rataj. To do niego należała teraz inicjatywa wskazania kandydata na premiera. W swoim dzienniku Rataj zapisał, że po powrocie z Zachęty, gdzie zginął Narutowicz, udał się do gmachu Prezydium Rady Ministrów. Tam zebrać się miał będący w stanie dymisji gabinet Nowaka. Na miejscu obecni byli również Marszałek Piłsudski, szef Sztabu Generalnego Sikorski i marszałek Senatu Wojciech Trąmpczyński. Wedle przekazu Mariana Kukieła chory na gripę generał Sikorski pojawił się na spotkaniu właśnie z inicjatywy Piłsudskiego⁴. Jeszcze przed rozpoczęciem posiedzenia rządu Rataj „w przechodzie” zapytał Sikorskiego, czy przyjmie prezesurę gabinetu. Generał się zgodził⁵. W trakcie posiedzenia uzgodniono, że w tak trudnej dla kraju sytuacji rząd powinien mieć charakter stały, a nie pozostawać w stanie dymisji⁶. Podczas krótkiej przerwy w obradach Rataj poinformował Piłsudskiego, że stanowisko premiera zamierza powierzyć Sikorskiemu, dodając zarazem, iż „chce powołać rząd, który nakaże posłuch”⁷. Reakcja była pozytywna. Otwierało to drogę do utworzenia gabinetu na czele z Sikorskim. Z protokołu ostatniego posiedzenia rządu Nowaka nie wynika, aby Rataj obwieścił zebrany swoją decyzję. Stało się to nieco później.

Generał Sikorski już wcześniej dał się poznać jako energiczny administrator, niepozbawiony politycznego doświadczenia i ambicji w tym zakresie, a także sprawny szef Sztabu Generalnego. Dążył do odgrywania kluczowej roli w Polsce. W krytycznych dniach grudnia 1922 r. brak szerszego politycznego zaplecza był zarówno jego wadą, jak i zaletą. Wadą, ponieważ kierowany przez niego gabinet nie miał większości parlamentarnej, co siłą rzeczy

³ J. Pajewski, W. Łazuga, *Gabriel Narutowicz. Pierwszy prezydent Rzeczypospolitej*, Warszawa 1993, s. 164–167; M. Andrzejewski, *Gabriel Narutowicz*, Warszawa 2012, s. 27–28; M. Białokur, *Gabriel Narutowicz. Biografia*, Opole 2016, s. 330–332.

⁴ M. Kukiel, *Generał Sikorski. Żołnierz i mąż stanu Polski Walczącej*, wyd. 3, Londyn 1995, s. 66. Inną, zasłyszana jakoby od Sikorskiego, wersję wydarzeń z sugestią, że to Piłsudski chciał zostać premierem i ofiarować generałowi tekę ministra spraw wewnętrznych, podał kilka miesięcy po opisywanych wydarzeniach Juliusz Zdanowski, zob. *Dziennik Juliusza Zdanowskiego*, t. 5: *1 I 1923 – 10 V 1926*, przedm. i oprac. J. Faryś, T. Sikorski, H. Walczak, A. Wątor, Szczecin 2014, s. 33 (zapis z 27 kwietnia 1923 r.).

⁵ M. Rataj, *Pamiętniki*, przyg. do dr. J. Dębski, Warszawa 1965, s. 130.

⁶ *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 816.

⁷ M. Rataj, *op. cit.*, s. 131.

powodowało, iż nie mógł liczyć na długie trwanie. Zaletą, ponieważ nieuwikłany w bieżące spory polityczne, mógł zająć się uspokojeniem sytuacji w Polsce po zabójstwie prezydenta Narutowicza w charakterze bezstronnego arbitra, a nadto wystąpić w roli szefa rządu stojącego ponad podziałami i przynajmniej na jakiś czas tolerowanego zarówno przez dominującą w parlamencie prawicę, jak i silną lewicę. Sam Sikorski nazwał się „człowiekiem bezwzględnie bezpartyjnym, nie przynależnym do żadnego stronnictwa i nie związanym z żadną klasą, ani też z postronnymi interesami”⁸. Wyjątkowa sytuacja determinowała szczególnie charakter kierowanego przezeń gabinetu, który przez większość polityków z różnych opcji postrzegany był jako pozaparlamentarny i przejściowy, a zatem istniejący tylko do czasu ukonstytuowania się bloku większościowego w parlamencie. Należy także zgodzić się z trafną konstatacją jednego z liderów Narodowej Partii Robotniczej Stanisława Wachowiaka, który stwierdził, że rząd Sikorskiego był pozaparlamentarny, ale bynajmniej nie antyparlamentarny⁹. Jak to nierzadko bywa, rozwiązanie przejściowe okazało się całkiem trwałe, a gabinet Sikorskiego istniał formalnie do 26 maja 1923 r., a zatem ponad 5 miesięcy. Dwa dni później premier i ministrowie przekazali swoje urzędy następcom. Gabinet kierowany przez Sikorskiego odbył w sumie 32 posiedzenia¹⁰.

Probiezmem poparcia ugrupowań parlamentarnych dla Sikorskiego były nieudane próby marszałka Rataja przeforsowania kandydatury urzędującego

⁸ W. Sikorski, *O polską politykę państwową. Mowy i deklaracje z okresu pełnienia urzędu prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej*, Kraków 1923, s. 7.

⁹ K. Popiel, *Generał Sikorski w mojej pamięci*, Warszawa 1983, s. 44.

¹⁰ Działania rządu Sikorskiego były już wielokrotnie przedmiotem analizy historyków; zob. m.in. M. Kukiel, *op. cit.*, s. 65–69; R. Wapiński, *Władysław Sikorski*, Warszawa 1978, s. 121–135; *idem*, *Władysław Sikorski jako polityk*, w: *Władysław Sikorski – żołnierz i polityk*, red. J. Półciwarteck, Rzeszów 1987, s. 22–24; *idem*, *Sikorski Władysław Eugeniusz*, w: PSB, t. 37, 1996–1997, s. 471–472; W. Korpalska, *Władysław Eugeniusz Sikorski. Biografia polityczna*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1981, s. 123–132; Z. Zaporowski, *Generał Władysław Sikorski w parlamencie II Rzeczypospolitej*, w: *Władysław Sikorski – żołnierz i polityk*, s. 101–108; M. Baumgart, *Gabinet Władysława Eugeniusza Sikorskiego 16.XII.1922 – 26.V.1923*, w: *Gabinety Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J. Faryś, J. Pajewski, Szczecin–Poznań 1991, s. 105–112; P. Wróbel, *Władysław Sikorski, premier Rzeczypospolitej 16 XII 1922 – 26 V 1923*, w: *Prezydenci i premierzy Drugiej Rzeczypospolitej*, red. A. Chojnowski, P. Wróbel, Wrocław–Warszawa–Kraków 1992, s. 187–198; A.A. Urbanowicz, *Gabinet Władysława Eugeniusza Sikorskiego 16 grudnia 1922 – 26 maja 1923*, w: *Od Moraczewskiego do Składkowskiego. Gabinety Polski Odrodzonej 1918–1939*, red. J. Faryś, A. Wątor, H. Walczak, Szczecin 2011, s. 129–142; J. Goclon, *Rząd generała Władysława Sikorskiego (16 grudnia 1922 – 26 maja 1923). Geneza, skład i działalność*, „Przegląd Nauk Historycznych”, 2013, nr 12/1, s. 181–214; W. Kozyra, *Generał Władysław Sikorski – minister spraw wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej (16 grudnia 1922 – 28 maja 1923)*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica”, 2019, nr 105, s. 85–102.

premiera na stanowisko prezydenta Rzeczypospolitej. Generał wyraził na to zgodę¹¹. Prowadzone 18–20 grudnia 1922 r. rozmowy nie przyniosły pozytywnych rezultatów. Na Sikorskiego jako kandydata kompromisowego nie zgodziła się ani lewica, ani prawica¹². Nie wróżyło to dobrze przyszłości kierowanego przezeń gabinetu.

20 grudnia 1922 r. Zgromadzenie Narodowe wybrało na prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. Stosunki między prezydentem a premierem ułożyły się dobrze. Rząd Sikorskiego utrzymano, chociaż Rataj namawiał premiera do ustąpienia w momencie, kiedy jeszcze nie wyczerpał autorytetu, co mogło być przecież politycznym kapitałem na przyszłość. Generał wybrał inną drogę. Chciał pozostać u władzy, tłumacząc swoją postawę następująco: „widzi bagno, ma ambicję działania i nadzieję, że naprawi stan państwa”¹³. Należy postawić pytanie: dlaczego Sikorski, świadom przecież braku poparcia dla własnego gabinetu w parlamencie, z uporem godnym lepszej sprawy forsował przez następne pięć miesięcy kluczowe reformy w kilku najważniejszych segmentach funkcjonowania państwa, jak skarb, rolnictwo, sądownictwo, reforma administracji, regulacje prawne dotyczące mniejszości narodowych czy sprawy wewnętrzne. Takie zachowanie trudno tłumaczyć naiwnością czy brakiem doświadczenia politycznego. Można postawić tezę, że Sikorski właśnie w ten sposób chciał pokazać się jako skuteczny reformator państwa, wręcz mąż opatrnościowy, a nie tylko generał potrzebny chwilowo do uspokojenia nastrojów po zabójstwie Narutowicza. Celował tym samym w uzyskanie poparcia głównych sił politycznych i zagwarantowanie gabinetowi na dłuższy czas oparcia w stabilnej większości parlamentarnej. Jeśli faktycznie tak było, to przeschacował swoje możliwości, skądinąd pozostawiając następcom szereg interesujących projektów ustaw odnoszących się do istotnych zagadnień gospodarczych, finansowych czy społecznych, z których rzeczywiście później czerpano pełnymi garściami. Niezależnie od tego premier prowadził zakulisowe rozmowy polityczne zmierzające do pozyskania poparcia różnych wpływowych osób ze świata politycznego oraz przynajmniej niektórych ugrupowań parlamentarnych. Propozycje debaty nad programem rządu składał także kilkakrotnie jednemu z liderów narodowej demokracji Marianowi Seydzie, mając na uwadze poszerzenie bazy poparcia dla swojego gabinetu. Spotkał

¹¹ Kukiel (*idem*, *op. cit.*, s. 66) twierdził przeciwnie, że Sikorski tę propozycję odrzucił, przedkładając realną władzę szefa rządu nad ograniczone zapisami konstytucji prerogatywy głowy państwa.

¹² M. Rataj, *op. cit.*, s. 134–135; J. Szczypek, *Władysław Sikorski. Fakty i legendy*, Rzeszów 1984, s. 61–62.

¹³ M. Rataj, *op. cit.*, s. 134.

się wszakże z odmową¹⁴. Działania te szły w parze z torpedowaniem przez premiera prób utworzenia większości na prawicy i w centrum. Do tego służyły między innymi wyjazdy Sikorskiego do Zakopanego i Krakowa na przełomie grudnia 1922 i stycznia 1923 r., a także podróż do Wielkopolski w kwietniu 1923 r.¹⁵ Niebezzasadnie miarą skuteczności gabinetu w zamyśle premiera miały być ważne wydarzenia o zasięgu międzynarodowym, zwłaszcza uznanie przez Radę Ambasadorów wschodniej granicy Rzeczypospolitej, z której to okazji ogłoszono nawet amnestię, czy szeroko nagłośniona w mediach wizyta marszałka Ferdinanda Focha w Polsce. Oba wydarzenia odtrąbiono jako wielkie sukcesy Sikorskiego, chociaż swój udział w ich przygotowaniu i przeprowadzeniu mieli też inni politycy¹⁶.

Pospiesznie sformowany gabinet Sikorskiego w niemałym stopniu składał się z ministrów i kierowników resortów wchodzących wcześniej w skład rządu Nowaka. Nie brakowało wśród nich postaci wybitnych czy ponadprzeciętnych, reprezentujących zresztą różne opcje polityczne, ale i bezpartyjnych, których polityczne sympatie niełatwo było zdefiniować. Rzeczywiście był to rząd fachowców. O tymczasowości gabinetu świadczyła spora grupa kierowników resortów pozbawionych tytułu ministra. Na trzynaście resortów było ich w pewnym momencie aż sześciu, czyli niemal połowa składu Rady Ministrów, a przez większość interesującego nas okresu czterech.

Generał Sikorski był nie tylko szefem rządu, ale także ministrem spraw wewnętrznych. Już pod koniec grudnia 1922 r. podsekretarzem stanu w tym resorcie został mianowany doświadczony urzędnik, wojewoda tarnopolski Karol Olpiński, któremu powierzono między innymi zadanie usunięcia z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych osób oskarżonych o bezczynność w okresie poprzedzającym zabójstwo prezydenta Narutowicza¹⁷. Olpiński często brał udział w posiedzeniach Rady Ministrów.

Ministrem spraw zagranicznych został doświadczony dyplomata, ale i teoretyk stosunków międzynarodowych, wcześniej poseł Rzeczypospolitej w Bukareszcie, Aleksander Skrzyński. Ten zawodowy dyplomata, posiadacz ziemski i przedsiębiorca, dobrze widziany zarówno przez Piłsudskiego, jak i przez prawicę, idealnie pasował do roli bezpartyjnego fachowca¹⁸. W taki

¹⁴ Sprawozdanie stenograficzne z 8 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z 20 stycznia 1923 r., ł. VIII/30–VIII/31.

¹⁵ M. Rataj, *op. cit.*, s. 144–145, 161.

¹⁶ P. Wandycz, *Aleksander Skrzyński minister spraw zagranicznych II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2006, s. 60–81.

¹⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 28 grudnia 1922 r.; W. Kozyra, *op. cit.*, s. 97.

¹⁸ P. Wandycz, *op. cit.*, s. 51–60.

oto sposób Skrzyński po raz pierwszy wszedł w skład rządu, na czele którego miał stanąć jako premier jesienią 1925 r.

Teke ministra spraw wojskowych bez przerwy od sierpnia 1920 r. sprawował generał Kazimierz Sosnkowski. W tym czasie cieszył się on wciąż pełnym zaufaniem Piłsudskiego, należąc od niemal dwóch dziesięcioleci do wąskiego grona jego najbliższych współpracowników. Również polityczne drogi Sosnkowskiego i Sikorskiego przecinały się od czasów aktywności w ruchu irredentystycznym przed pierwszą wojną światową, w tym budowy struktur Związku Walki Czynnej. Sosnkowski był jednym z organizatorów Wojska Polskiego i mimo młodego wieku zyskał duży autorytet w kręgach politycznych¹⁹. Kilkukrotnie podczas posiedzeń Rady Ministrów zastępował go szef Administracji Armii generał Aleksander Osiński.

Ministrem sprawiedliwości był profesor prawa karnego Uniwersytetu Warszawskiego Waclaw Makowski, skądinąd także bliski Piłsudskiemu. Był on zaangażowany w prace zmierzające do unifikacji prawa karnego w odrodzonej Polsce. Makowski kierował resortem sprawiedliwości od czerwca 1922 r. kolejno w gabinetach Artura Śliwińskiego i Nowaka²⁰.

Na czele Ministerstwa Robót Publicznych stał Jan Łopuszański, profesor Politechniki Lwowskiej, której absolwentem był premier Sikorski. Łopuszański specjalizował się w melioracjach rolniczych i budownictwie wodnym. We wrześniu 1922 r. objął resort robót publicznych w gabinecie Nowaka i swoją misję kontynuował u boku Sikorskiego²¹.

Wspomniany już Ludwik Darowski był ministrem pracy i opieki społecznej. Doświadczony ekonomista i polityk z przeszłością w ruchu socjalistycznym, a w niedalekiej przyszłości poseł Rzeczypospolitej w Moskwie, stał na czele Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej od maja 1921 r.²²

Witold Chodźko był szefem Ministerstwa Zdrowia Publicznego nieprzerwanie od grudnia 1919 r., początkowo jako kierownik resortu, a od marca 1922 r. jako minister. Jako lekarz specjalizował się w psychiatrii i neurologii²³.

W gabinecie Sikorskiego dokonano zmiany na stanowisku ministra skarbu. Do 2 stycznia 1923 r. na czele resortu stał Zygmunt Jastrzębski, który

¹⁹ P. Podhorodecki, *Generał Kazimierz Sosnkowski w Ministerstwie Spraw Wojskowych w latach 1919–1921*, Kraków 2023 (rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem M. Wołosa, w posiadaniu autora).

²⁰ A. Ajnenkiel, *Makowski Waclaw*, w: PSB, t. 19, 1974, s. 252–254; *Waclaw Makowski o państwie społecznym*, wstęp, wybór i oprac. W.T. Kulesza, Warszawa 1998.

²¹ J. Samujłło, *Łopuszański Jan*, w: PSB, t. 18, 1973, s. 417–418.

²² B. Gadomski, *Darowski Ludwik*, w: *Słownik biograficzny działaczy polskiego ruchu robotniczego*, t. 1: A–D, red. F. Tych, Warszawa 1978, s. 393–394.

²³ S. Wiśniewski, *Chodźko Witold*, w: *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 1, red. T. Radzik, J. Skarbak, A.A. Witusik, Lublin 1993, s. 54–55.

kierował ministerstwem od lipca 1922 r. Do 13 stycznia czasowo kierownikiem Ministerstwa Skarbu był podsekretarz stanu Bolesław Markowski. W tym dniu ministrem został Władysław Grabski, były i przyszły premier, wyśmienity ekonomista, wybitny reformator gospodarki i znany polityk powiązany z obozem narodowo-demokratycznym. Podjął on walkę z galopującą inflacją, a także przygotował projekt ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej²⁴.

Kierownikiem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego był profesor Józef Mikułowski-Pomorski, specjalista w zakresie chemii rolnej, były i przyszły rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, wcześniej także dyrektor Departamentu Nauki i Szkół Wyższych w tym resorcie, a w 1922 r. jeden z założycieli Unii Narodowo-Państwowej, skupiającej inteligencję bliską obozowi piłsudczykowskiemu²⁵.

Na czele Ministerstwa Przemysłu i Handlu stał początkowo (do 13 stycznia 1923 r.) wiceminister Henryk Strasburger, który został następnie mianowany podsekretarzem stanu w resorcie spraw zagranicznych²⁶. Tymczasem stanowisko ministra przemysłu i handlu objął ponownie inżynier elektryk Stefan Ossowski. Był on już szefem tego resortu w 1922 r. w gabinetach Antoniego Ponikowskiego i Śliwińskiego²⁷.

Kierownikiem Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych był doświadczony urzędnik i działacz gospodarczy Józef Raczyński. Kierował tym resortem nieprzerwanie od lutego 1921 r. w kilku kolejnych gabinetach²⁸.

Na czele Ministerstwa Kolei Żelaznych jako kierownik stał inżynier Ludwik Zagórny-Marynowski, który był szefem tego resortu w randze ministra od marca 1922 r.²⁹

Kierownikiem Ministerstwa Poczty i Telegrafów był Jan Moszczyński. Funkcję tę pełnił uprzednio w gabinetach Śliwińskiego i Nowaka. Ten doświadczony urzędnik był u zarania niepodległości jednym z głównych organizatorów poczty polskiej³⁰.

Premierowi podlegali również prezesi: Głównego Urzędu Ziemskiego, przekształconego niebawem w Ministerstwo Reform Rolnych (Seweryn

²⁴ M.M. Drozdowski, *Władysław Grabski*, Rzeszów-Warszawa 2004.

²⁵ A. Żabko-Potopowicz, *Mikułowski Pomorski Józef Karol Mateusz*, w: PSB, t. 21, 1976, s. 187–190; *Unja Narodowo-Państwowa. Deklaracja programowa i uchwały konferencji krajowej z d. 28 i 29 czerwca 1922 r.*, Warszawa 1922, s. 11.

²⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 14 lutego 1923 r.

²⁷ A. Piber, *Ossowski Stefan Alfred*, w: PSB, t. 24, 1979, s. 449–451.

²⁸ *Idem, Raczyński Józef*, w: PSB, t. 29, 1986, s. 642–643.

²⁹ *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J.M. Majchrowski, współpr. G. Mazur, K. Stepan, Warszawa 1994, s. 76.

³⁰ A. Piber, *Moszczyński Jan Maksymilian*, w: PSB, t. 22, 1977, s. 100–102.

Ludkiewicz), Głównego Urzędu Likwidacyjnego powołanego do życia w 1919 r. w celu ustalenia wysokości strat poniesionych na skutek wojny przez państwo i jego obywateli (Józef Konstanty Karśnicki) oraz Głównego Urzędu Statystycznego (Józef Buzek). Niepoślednią rolę w okresie kierowania rządem przez generała Sikorskiego odegrał zwłaszcza pierwszy z wymienionych urzędów centralnych, przygotowując dwa ważne pakiety projektów ustaw dotyczących reformy rolnej i osadnictwa. Z powodu postępującej inflacji istotne znaczenie przypadło komisarzowi nadzwyczajnemu do zwalczania drożyzny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych z dosyć szerokimi uprawnieniami (Tadeusz Hartleb).

Najważniejszym i najpilniejszym problemem, przed którym stanął gabinet Sikorskiego dosłownie od pierwszych minut istnienia, było uspokojenie napiętej sytuacji w Polsce po zabójstwie prezydenta Narutowicza. Rozważano zawieszenie praw obywatelskich oraz wprowadzenie stanu wyjątkowego na obszarze całego państwa lub miasta stołecznego Warszawy. W tej kwestii marszałek Rataj prowadził rozmowy z liderami ugrupowań lewicowych i prawicowych. Tych ostatnich przekonywał argumentem, że „robotnicy chcą odwetu”, a stan wyjątkowy jest konieczny także dla obrony prawicy, na którą składano odpowiedzialność za zabójstwo głowy państwa³¹. Ostatecznie z dniem 16 grudnia 1922 r. wprowadzono stan wyjątkowy na obszarze Warszawy, a odpowiedni dokument Rataj podpisał następnego dnia wieczorem z kontrasygnatą prezesa Rady Ministrów i ministra spraw wewnętrznych. Sikorski podjął działania zmierzające do wykonania zarządzenia o stanie wyjątkowym jako szef rządu i resortu spraw wewnętrznych. W okólniku adresowanym do wojewodów zażądał karności, szybkości, sprawności i inicjatywy w działaniu, bezwzględnej surowości dla siebie oraz podwładnych, wreszcie „jak najdalej posuniętego obiektywizmu państwowego, który wymaga od każdego urzędnika wyrzeczenia się w służbie sympatji i zobowiązań partyjnych”³². Z kolei w odezwie do Polaków premier napisał: „Mimo zrozumiałego oburzenia, z jakim reaguje społeczeństwo w odpowiedzi na mord Prezydenta Rzeczypospolitej, domagam się od wszystkich bezwzględnego spokoju. Rząd spełni swój obowiązek. Winni skrytobójczego mordu spotkają się z zasłużoną i prawem przewidzianą karą. Równocześnie jednak wszelkie samosądy społeczne będą ukrócone z całą stanowczością”³³. Podczas spotkania z przedstawicielami prasy Sikorski prosił o tonowanie nastrojów. Rzeczywiście

³¹ M. Rataj, *op. cit.*, s. 131–132 (stąd cytaty); Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 16 grudnia 1922 r.

³² W. Sikorski, *op. cit.*, s. 3.

³³ *Ibidem*, s. 1–2.

w krótkim czasie nastąpiło widoczne uspokojenie sytuacji. Przejawem tego była decyzja z 4 stycznia 1923 r. o uchyleniu stanu wyjątkowego na obszarze miasta stołecznego Warszawy³⁴. Rząd mógł przystąpić do normalnej pracy. Sprawa zabójstwa Narutowicza kładła się jednak cieniem nad funkcjonowaniem gabinetu Sikorskiego. Oto kilka przykładów. W marcu 1923 r. minister spraw wewnętrznych przedłożył Radzie Ministrów projekt ustawy o stanie wyjątkowym, zmierzający do ujednoczenia prawodawstwa w tym zakresie odziedziczonego po czasach zaborczych lub wprowadzonego przez polskie władze ustawodawcze dla poszczególnych części kraju³⁵. Z kolei do wniesionego przez prezesa Rady Ministrów projektu ustawy o zgromadzeniach wprowadzono zasadę, że nie mogą się one odbywać w promieniu mniejszym niż pół kilometra od miejsca rzeczywistego pobytu prezydenta Rzeczypospolitej oraz miejsca posiedzenia Sejmu, Senatu i Zgromadzenia Narodowego przez cały czas trwania sesji³⁶. Jeszcze na jednym z ostatnich posiedzeń przedmiotem obrad rządu były zeznania Stanisława Łepkowskiego i Stanisława Zdanowicza w sprawie okoliczności śmierci prezydenta Rzeczypospolitej³⁷.

Ambitny program działań rządu „pod znakiem wielkiego hasła naprawy Rzeczypospolitej” premier Sikorski przedstawił stosunkowo późno, bo dopiero 19 stycznia 1923 r. w trakcie exposé wygłoszonego w Sejmie³⁸. Zwrócił uwagę na właśnie partyjne anarchizujące życie polityczne, a także słabość administracji, wciąż jeszcze nie dość ugruntowanej w młodym organizmie państwowym, co było szczególnie widoczne w województwach wschodnich. Prezes Rady Ministrów zapowiedział stanowczą walkę z szalejącą drożyzną, spekulacją i lichwiarstwem, także w kontekście uszczelnienia granic i kontroli przepływających przez nie towarów. Rzeczywiście rząd podjął działania w tym zakresie, likwidując Straż Graniczną na granicy wschodniej i zastępując je czasowo żandarmerią wojskową oraz Policją Państwową³⁹. W ten sposób zamierzano lepiej powiązać ochronę granicy z administracją⁴⁰. Sikorski zdawał sobie sprawę, że będzie to rozwiązanie zaledwie tymczasowe. Trwałą zmianą okazało się dopiero utworzenie w 1924 r. – między innymi z jego inicjatywy już jako ministra spraw wojskowych – Korpusu Ochrony Pogranicza. Modernizację aparatu państwowego premier dostrzegął w „rozumnie pojętej

³⁴ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 4 stycznia 1923 r.

³⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 22 marca 1923 r.

³⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 16 marca 1923 r.

³⁷ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 11 maja 1923 r.

³⁸ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 7.

³⁹ Szerzej: H. Dominiczak, *Granica wschodnia Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1919–1939*, Warszawa 1992, s. 76–101.

⁴⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 24 maja 1923 r.

decentralizacji przy równoczesnym zawarowaniu jednolitości⁴¹, akcentując znaczenie gospodarki samorządowej, bezpośrednio angażującej obywatela w pracę na rzecz państwa. Sikorski sporo miejsca poświęcił mniejszościom narodowym, zapewniając im tolerancję, pielęgnowanie odrębności językowych i wyznaniowych, ale także podkreślając konieczność lojalnej postawy ich przedstawicieli wobec państwa. Wskazał też główną zasadę, jaką miał się kierować rząd: „Nie ma praw bez obowiązków”⁴². Kluczowym kierunkiem działań gabinetu miały być prace nad ujednoczeniem prawa oraz zakończeniem stanu tymczasowości w zakresie ustawodawstwa. Za najważniejszą kwestię premier uznał naprawę skarbu i polepszenie stanu finansowego. Jako główną przyczynę złej sytuacji finansowej wskazał pokrywanie wielkich niedoborów w wydatkach państwa dodrukowywaniem pieniędzy, co z kolei napędzało inflację i potęgowało drożyznę. Celem było zatem doprowadzenie do równowagi budżetowej jako niezbędnej podstawy reformy skarbowej. Sikorski zapowiadał zmniejszenie wydatków, szanowanie publicznego grosza i daleko posunięte oszczędności. Miało to iść w parze z podniesieniem dochodów państwa, zwiększeniem podatków, zwłaszcza wśród zamożniejszych płatników, reformą przedsiębiorstw państwowych poprzez oparcie ich na mechanizmach rynkowych, opanowaniem chaosu organizacyjnego postrzeganym nade wszystko jako uproszczenie czynności administracyjnych i przemyślaną redukcję urzędów. Premier planował przeprowadzenie reformy walutowej oraz zwiększenie funduszu naprawczego poprzez zabiegi o uzyskanie pożyczki zagranicznej oraz wewnętrzne operacje kredytowe. Szef rządu zamierzał wykorzystać ustalenia konferencji byłych ministrów skarbu u prezydenta Rzeczypospolitej, której celem miało być wypracowanie strategii działań naprawczych w odniesieniu do finansów państwa⁴³. Wyjątek czynił dla siły zbrojnej, której redukować nie planował ze względu na stałe zagrożenie zewnętrzne i niestabilną sytuację międzynarodową, czego dowodem była akcja litewska w Kłajpedzie, godząca w „uświęcony traktatem wersalskim

⁴¹ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 16.

⁴² *Ibidem*, s. 20.

⁴³ Konferencja odbyła się w Belwederze 9 stycznia 1923 r. Poza głową państwa i marszałkiem Sejmu wzięli w niej udział byli szefowie resortu skarbu, m.in. Józef English, Władysław Grabski, Stanisław Karpiński, Bolesław Markowski, Jerzy Michalski, Jan Kanty Steczkowski. Rataj tak ją podsumował: „Mam wrażenie, że konferencja nie jest zmarnowana. Doprowadzi do dokładnego zanalizowania sytuacji, wykrycia, gdzie leżą źródła zła, zdyskwalifikuje płaćące się pomysły «genialnego» i radykalnego usunięcia zła. Już zarysowały się dość zgodne pewne tezy, które, jednomyślnie wypowiedziane mogą mieć pewną doniosłość, jak: warunkiem naprawy jest rząd stały i trwały; naprawa musi być obliczona na czas dłuższy; leczenie musi wziąć pod uwagę równocześnie wszystkie źródła zła”, M. Rataj, *op. cit.*, s. 148.

porządek rzeczy nad Bałtykiem⁴⁴. Zapowiadał natomiast uzdrowienie administracji wojskowej, nastawione przede wszystkim na redukcję wydatków, lecz także poprawę zaopatrzenia dla żołnierzy, a co za tym idzie przedłożenie parlamentowi w najbliższym czasie ustaw o powszechnym obowiązku służby wojskowej, o organizacji najwyższych władz wojskowych i o etatach wojska. Faktycznie projekt ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej Rada Ministrów omawiała na posiedzeniu 21 lutego 1923 r., aczkolwiek weszła ona w życie dopiero ponad rok później. Dwie pozostałe ustawy nie zostały skierowane do Sejmu w okresie rządów Sikorskiego. Premier zapowiedział również, że nie będzie oszczędzał na polityce społecznej oraz ochronie pracy, ponieważ podwyżki płac nie nadążają za dewaluacją i drożyzną, a także nie ograniczy wydatków w sferze oświaty, bo to właśnie szkoła miała „zbliżyć do kultury polskiej i polskiej myśli państwowej”⁴⁵. Co znamienne, dopiero w końcowych frazach premier wspomniał o reformie rolnej, widząc także w tym zagadnieniu rolę kierowanego przez siebie gabinetu jako mediatora dążącego do pozytywnego rozwiązania. Do sprawy reformy rolnej premier powrócił podczas debaty sejmowej kilka dni później, upomniany przez posłów z ugrupowań ludowych.

W dziedzinie polityki zagranicznej Sikorski wskazał jako główne zadanie międzynarodowe uznanie wschodniej granicy Rzeczypospolitej. Za niewzruszoną podstawę działań dyplomacji polskiej uznał „utrzymanie i utrwalenie pokoju opartego na prawie i poszanowaniu obowiązujących traktatów”⁴⁶. Akcent położył na zacieśnienie sojuszu z Francją, również w dążeniu do utrwalenia równowagi europejskiej. Zapowiadał pogłębienie relacji z Wielką Brytanią, co miało skutkować lepszym zrozumieniem przez Londyn znaczenia Rzeczypospolitej jako gwaranta stabilności i pokoju na wschodzie Europy. Docenił wagę sojuszu z Rumunią. Premier wspomniał też o projekcie konkordatu ze Stolicą Apostolską i staraniach o jak najszybsze jego zawarcie, co zresztą determinował odpowiedni zapis w konstytucji z 17 marca 1921 r. Ważną deklaracją był zamiar ułożenia stosunków na zasadzie wzajemnej życzliwości z państwami Małej Ententy (Czechosłowacja, Rumunia, Królestwo Serbów, Chorwatów i Słoweńców) i zbliżenie z krajami bałtyckimi, które znalazło już swój praktyczny wyraz podczas moskiewskiej konferencji rozbrojeniowej w grudniu 1922 r. Sikorski poinformował posłów o stanowczym proteście, jaki rząd polski wystosował w związku z zajęciem Kłajpedy przez Litwinów, zapowiadając jednocześnie obronę polskich interesów w tym mieście.

⁴⁴ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 24.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 26.

⁴⁶ *Ibidem*, s. 33.

Stosunki z Niemcami i Związkiem Sowieckim postawił na dalszym miejscu, co trudno uznać za przypadek. Akcentował dążenie do przywrócenia normalnych relacji z Berlinem i Moskwą, gotowość do zapomnienia wiekowych krzywd i przestrzeganie obowiązujących umów, ale także domaganie się „od Rosji i Niemiec lojalnego i całkowitego wykonania zaciągniętych wobec Polski przez te państwa zobowiązań i bezwzględnego dotrzymania zawartych traktatów”⁴⁷. Prezes Rady Ministrów stwierdził, że autorytet Ligi Narodów leży mu na sercu, ale zaraz potem wspomniał o konieczności równorzędnego traktowania interesów Polski na arenie międzynarodowej.

Sejmowe exposé Sikorskiego wywołało żywą debatę. Lepiej zostało ono przyjęte przez lewicę i centrum. Gorzej przez prawicę ze wskazaniem na Związek Ludowo-Narodowy, w imieniu którego głos zabrał Stanisław Głąbiński, zarzucając premierowi megalomanię i stawianie się ponad partiami, gdy w gruncie rzeczy miał on być człowiekiem lewicy, nadto pozbawionym poparcia sejmowej większości⁴⁸. Reprezentujący w Sejmie narodową demokrację Władysław Konopczyński w swoim dzienniku zapisał: „Na posiedzeniu niesmak i ubolewanie wywołał Sikorski swoim *exposé*. Dalszy ciąg był niegłupi, chociaż przystosowany do gustów lewicowych, ale początek to była prowokacja”⁴⁹. Z kolei marszałek Rataj pisał: „Exposé p. Sikorskiego. Słabsze, niż się spodziewałem. Najważniejsza sprawa naprawy skarbu i finansów potraktowana bardzo powierzchownie!”⁵⁰. Gabinet Sikorskiego otrzymał wotum zaufania od Sejmu 23 stycznia 1923 r.⁵¹

Rząd na czele z generałem Sikorskim był pierwszym gabinetem odrodzonej Rzeczypospolitej funkcjonującym w warunkach istnienia dwuizbowego parlamentu. Skutkowało to koniecznością znalezienia nowych rozwiązań w zakresie kontaktów premiera i ministrów z izbami ustawodawczymi, zwłaszcza zaś z Senatem. Sprawie tej rząd poświęcił wiele uwagi. Sikorski prowadził na ten temat rozmowy i korespondencję z marszałkiem Trąpczyńskim. Oglądano się na wzorce francuskie. Uzgodniono między innymi, że prezes Rady Ministrów nie tyle dosłownie powtórzy swoje sejmowe exposé w wyższej izbie parlamentu, ile przedłoży senatorom główne jego założenia w mowie programowej jako swoistego rodzaju akt kurtuazji wobec Senatu⁵². Tak też się

⁴⁷ *Ibidem*, s. 35.

⁴⁸ Z. Zaporowski, *op. cit.*, s. 103–104.

⁴⁹ W. Konopczyński, *Dziennik 1922–1926*, cz. 1, wstęp P. Biliński, oprac. P. Biliński, P. Plichta, Warszawa 2021, s. 254.

⁵⁰ M. Rataj, *op. cit.*, s. 154.

⁵¹ Sprawozdanie stenograficzne z 10 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z 23 stycznia 1923 r., ł. X/92.

⁵² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 1923 r.

stało już 20 stycznia 1923 r.⁵³ Rząd stanowczo dążył do sprecyzowania kompetencji władzy ustawodawczej i wykonawczej, uznając za niedopuszczalne wydawanie poleceń ministrom lub ich reprezentantom przez organa izb ustawodawczych⁵⁴.

Pozyskanie Władysława Grabskiego jako ministra skarbu było niewątpliwie sukcesem Sikorskiego, bynajmniej nie tylko z tego powodu, że był on kojarzony z prawicą, co mogło sugerować szerszy front poparcia politycznego dla rządu. Już 21 lutego 1923 r. minister Grabski zreferował w trakcie posiedzenia Rady Ministrów program naprawy skarbu Rzeczypospolitej i przedłożył pierwszą wersję projektu ustawy w tej sprawie⁵⁵. Była ona następnie przedmiotem dyskusji, a co za tym idzie modyfikacji podczas kolejnych dwóch posiedzeń gabinetu (28 lutego i 2 marca)⁵⁶. Między innymi zamierzano utworzyć Bank Polski jako instytucję emisyjną, wprowadzić nową walutę – złotego, a także przeprowadzić szereg działań zmierzających do zwiększenia dochodów do budżetu państwa, pokrycia deficytu i wprowadzenia oszczędności. Podczas posiedzenia Sejmu 3 marca 1923 r. Grabski przedstawił program, ale – jak sam pisał – był on sabotowany przez posłów⁵⁷. Reforma skarbu musiała zostać odłożona. Grabski skutecznie przeprowadził ją kilkanaście miesięcy później już jako premier. Jej motywowane względami politycznymi odłożenie w czasie odbiło się negatywnie na kondycji finansowej państwa.

Drugim kluczowym segmentem gospodarki, który zamierzał reformować gabinet kierowany przez Sikorskiego, było rolnictwo. Główny Urząd Ziemski już od 1922 r. przygotowywał dwa pakiety ustaw mających na celu przeprowadzenie szeroko zakrojonej reformy rolnej. Warto dodać, że szef GUZ Ludkiewicz był przeciwnikiem reformy rolnej z 1920 r. i konsekwentnie dążył do zmiany jej koncepcji. Pierwszy pakiet został przedstawiony na posiedzeniu gabinetu 29 stycznia 1923 r. Zawierał on projekty noweli do ustawy z 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej oraz ustawy w przedmiocie wykonania reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich, a także zmiany ustawy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojsk Polskich z 17 grudnia 1920 r., wreszcie projekt ustawy w przedmiocie sfinansowania reformy rolnej⁵⁸. Z kolei 26 kwietnia 1923 r. Rada Ministrów obradowała nad projektami ustawy o parcelacji i osadnictwie oraz o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa. One również

⁵³ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 39–55.

⁵⁴ Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 18 i 29 stycznia 1923 r.

⁵⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 21 lutego 1923 r.

⁵⁶ Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 28 lutego i 2 marca 1923 r.

⁵⁷ W. Grabski, *Dwa lata pracy u podstaw państwowości naszej (1924–1925)*, Warszawa 1927, s. 14.

⁵⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1923 r.

zostały przygotowane przez Główny Urząd Ziemiański⁵⁹. Żaden z wymienionych projektów ustaw nie został zaakceptowany przez parlament i nie wszedł w życie. Na nową ustawę o wykonaniu reformy rolnej trzeba było czekać jeszcze blisko trzy lata – do grudnia 1925 r. W okresie sprawowania rządów przez gabinet Sikorskiego udało się natomiast poważnie zaawansować prace nad powołaniem do życia Ministerstwa Reform Rolnych, które przejęło kompetencje Głównego Urzędu Ziemiańskiego. Ustawę o ustanowieniu urzędu ministra reform rolnych uchwalono 6 lipca 1923 r.

Gabinet Sikorskiego musiał mierzyć się z inflacją i drożyzną. Wymuszało to szereg działań dotyczących podnoszenia uposażeń dla różnych kategorii pracowników państwowych oraz emerytów i rencistów, ale także podejmowania różnych inicjatyw w zakresie ograniczenia wzrostu cen. Był to zakres kompetencji Ministerstwa Skarbu, ale także wspomnianego komisarza nadzwyczajnego do zwalczania drożyzny przy MSW. Dominowały działania o charakterze doraźnym. Pomimo wysiłków gabinetowi Sikorskiego nie udało się na trwałe zahamować inflacji, chociaż Grabski starał się powstrzymać spadek wartości marki polskiej, co bez możliwości utrzymania na dłuższy czas równowagi budżetowej było co najmniej trudne. Fiaskiem zakończyły się też próby pozyskania większej pożyczki zagranicznej⁶⁰.

Gabinet zajął się również reformą sądownictwa. W marcu 1923 r. minister sprawiedliwości przedłożył interesujący projekt ustawy o sądach powiatowych i sędziach pokoju⁶¹. Nie został on jednak wprowadzony w życie. Zgodnie z zapowiedziami zawartymi w sejmowym exposé premiera rząd podjął szereg inicjatyw zmierzających do ujednoczenia prawa obowiązującego w różnych dzielnicach Rzeczypospolitej. Szczególną uwagę poświęcono rozciągnięciu regulacji prawnych obowiązujących w innych częściach kraju na województwa wschodnie oraz ziemie byłego zaboru pruskiego, w tym posiadające autonomię województwo śląskie, które znalazło się w granicach Polski dopiero w 1922 r. Działania te traktowano jako integrację wszystkich ziem odrodzonego państwa. Jedną z ważniejszych inicjatyw realizowanych w zakresie sądownictwa były prace nad projektem ustawy o Trybunale Stanu⁶².

Wiele czasu gabinet Sikorskiego poświęcił działaniom zmierzającym do usprawnienia administracji. Powołano do życia Komisję dla reformy administracji, w skład której wchodził między innymi Michał Bobrzyński jako

⁵⁹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 26 kwietnia 1923 r.

⁶⁰ Z. Landau, *Pożyczki zagraniczne w polityce Rządu Polskiego (listopad 1920 – grudzień 1923)*, „Przegląd Historyczny”, 1959, nr 4 (50), s. 797–798.

⁶¹ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

⁶² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1923 r.

przewodniczący w zastępstwie premiera, senator Stanisław Kasznica, senator Wacław Januszewski, prezes Towarzystwa Kresów Wschodnich Eugeniusz Starczewski, wiceminister kolei żelaznych inż. Julian Eberhardt, wiceminister spraw wewnętrznych Karol Olpiński, prezes Prokuratury Generalnej Stanisław Bukowiecki, wiceminister skarbu Bolesław Markowski, zastępca szefa Sztabu Generalnego gen. Józef Rybak, wojewoda lubelski Stanisław Moskalewski oraz delegaci i referenci poszczególnych ministerstw. Komisja obradowała 14–17 marca 1923 r. w Prezydium Rady Ministrów, a rezultatem jej prac był cały szereg postulatów w sprawie reorganizacji administracji państwowej, które Sikorski przedstawił podczas ostatniego posiedzenia kierowanego przez siebie gabinetu. Odnosiły się one zarówno do zasad funkcjonowania rządu, jak i poszczególnych działów administracji państwowej⁶³. Dwukrotnie rząd obradował nad projektem ustawy o dowodach osobistych, przy czym w pierwszym wypadku był to dokument wycofany wcześniej z Sejmu Ustawodawczego, w drugim zaś wniesiony przez Sikorskiego jako ministra spraw wewnętrznych⁶⁴. Podjęto prace na rzecz zniesienia pozaborczych ograniczeń w działalności Kościoła katolickiego⁶⁵. Wprowadzono markę polską na Górnym Śląsku, co miało przyspieszyć integrację województwa śląskiego z resztą kraju, a także podjęto działania zmierzające do wzmocnienia obecności Polski nad Bałtykiem, w tym budowy portu w Gdyni⁶⁶.

Mimo stosunkowo krótkiego okresu urzędowania, rząd dokonał kilku zmian na stanowiskach wojewodów. Wojewodą śląskim mianowano najpierw Witolda Celichowskiego, a po jego rezygnacji Antoniego Schultisa. Wojewodą poznańskim został Adolf Bniński. Analogiczne stanowiska w województwie tarnopolskim objął Lucjan Zawistowski, w województwie wołyńskim Stanisław Srokowski, w województwie łódzkim Marian Rembowski. Jak widać z tego krótkiego przeglądu, zmian dokonywano głównie w województwach wschodnich i zachodnich, a zatem na terenach, które weszły w skład Rzeczypospolitej stosunkowo niedawno. Trudno uznać to za przypadek. Niewykluczone, że w zmianach personalnych na stanowiskach wojewodów premier Sikorski widział skuteczny sposób wzmocnienia władzy administracyjnej II instancji⁶⁷.

Wiele uwagi w pracach rządu poświęcono mniejszościom narodowym. Uznanie granicy wschodniej Rzeczypospolitej przez mocarstwa w połowie marca 1923 r. dało asumpt do przygotowania odezwy prezesa Rady Ministrów

⁶³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 24 maja 1923 r.

⁶⁴ Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 4 stycznia i 13 kwietnia 1923 r.

⁶⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 26 kwietnia 1923 r.

⁶⁶ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 139, 143.

⁶⁷ *Ibidem*, s. 145–146.

adresowanej do mieszkańców Kresów Wschodnich. Sikorski zwrócił się w niej również do obywateli narodowości ukraińskiej i białoruskiej. Podkreślił, że główną zasadą, na której opiera się jego rząd, jest równość obywateli wobec prawa, ale i wobec obowiązków, niezależnie od ich narodowości. Domagał się lojalnej postawy Ukraińców i Białorusinów w stosunku do państwa polskiego i jego instytucji. Gwarantował przestrzeganie wszystkich praw zawartych w konstytucji, w tym wszechstronnego rozwoju kulturalnego, możliwości pielęgnowania odrębności narodowych i wyznaniowych we wszelkich dziedzinach życia, nie wyłączając szkoły. Premier zapowiadał zwiększenie zainteresowania potrzebami gospodarczymi w województwach wschodnich poszkodowanych w okresie kilkuletnich działań wojennych, zwłaszcza w zakresie organizacji i podniesienia kultury rolnej⁶⁸. Jeszcze w maju 1923 r. Komitet Polityczny Rady Ministrów obradował w sprawie dotacji na zorganizowanie kursów uniwersyteckich dla młodzieży ukraińskiej przy Uniwersytecie Warszawskim. Miał to być swego rodzaju ekwiwalent za odmowę powołania do życia uniwersytetu ukraińskiego, którego domagali się politycy i działacze reprezentujący tę mniejszość, wskazując Lwów jako najlepsze miejsce dla jego istnienia. Sikorski był świadom, że wielu Ukraińców i Białorusinów przyjęło decyzję mocarstw o uznaniu granicy ryskiej niechętnie lub nawet wrogo, ponieważ dzieliła ona zamieszkiwane przez nich terytoria między dwa obce z ich perspektywy państwa – Polskę i Związek Sowiecki. Premier lekceważył te postawy, mówiąc w trakcie sejmowego exposé o „nielicznych zwolennikach tak zwanego rządu [Jewhena] Petruszewicza”, którzy „zrozumieli wreszcie błędność i szkodliwość stosowanej przez nich wobec Państwa taktyki, tej taktyki politycznej, która podnosząc hasło ukraińskiej niezależności na terenie Małopolski wschodniej, ten kraj nieszczęśliwy i wojnami znękanym, a z Polską nierozzerwalnie złączony wiekową pracą i krwią pokoleń całych – oddaje pod wpływ wschodniej anarchji”⁶⁹.

W przeciwieństwie do reprezentantów mniejszości słowiańskich i Niemców posłowie żydowscy głosowali przeciwko wotum zaufania dla gabinetu Sikorskiego. Stało się tak po wysłuchaniu exposé premiera, ponieważ wcześniej Żydzi gotowi byli poprzeć rząd atakowany przez prawicę i niemile przez nią widziany jako przeszkoda do objęcia władzy przez narodową demokrację. Przedstawicielom mniejszości żydowskiej w parlamencie nie spodobały się wszakże słowa Sikorskiego o dobrowolności nadania przez odrodzone państwo polskie praw Żydom i wyrażony przezeń „głos przestrogi” o zbyt często „zamienianej po stronie żydowskiej obronie swych

⁶⁸ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 26 marca 1923 r.

⁶⁹ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 19–20.

uprawnionych interesów – na walkę o przywilej⁷⁰, co dobitnie wyraził reprezentujący syjonistów Ozjasz Thon. Co ciekawe, podobnie jak cytowany już Konopczyński, również poseł Leon Reich z Koła Żydowskiego określił przemówienia premiera w Sejmie mianem prowokacji⁷¹. Ważną inicjatywą podjętą przez rząd Sikorskiego w stosunku do mniejszości żydowskiej było przygotowanie projektu ustawy o zniesieniu przepisów prawnych ograniczających równouprawnienie Żydów w byłym zaborze rosyjskim. Wcześniej podobną inicjatywę wobec Sejmu Ustawodawczego podjął gabinet kierowany przez Antoniego Ponikowskiego⁷². W obu przypadkach zakończyły się one fiaskiem i nie zostały uchwalone przez parlament.

Gabinet Sikorskiego prowadził twardy kurs wobec mniejszości niemieckiej. Zarówno Komitet Polityczny Rady Ministrów, jak i sama Rada Ministrów zajmowały się sprawą likwidacji majątków niemieckich na terenie byłej dzielnicy pruskiej. Pisano wprost o „polityce odniemczania Kraju”⁷³. Co interesujące, pewien wyjątek w zakresie sposobu okrojenia majątku uczyniono dla należących do Habsburgów dóbr żywieckich, mając na uwadze lojalną postawę przedstawicieli tej rodziny wobec państwa polskiego⁷⁴. 14 kwietnia 1923 r. podczas posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów w obecności premiera omawiano kwestie związane z mniejszością niemiecką „w związku z ustaleniem wytycznych polityki rządu na Kresach Zachodnich”⁷⁵. Zebranych interesowały takie zagadnienia jak eksmisja kolonistów niemieckich, sprawa optantów, organizacja Kościoła Ewangelicko-Unijnego, wreszcie działalność organizacji *Deutschtumsbund zur Wahrung der Minderheitsrechte in Polen* (Związek Niemczyzny dla Obrony Praw Mniejszości w Polsce), której władze polskie uważnie się przyglądały i która została rozwiązana w sierpniu 1923 r. pod zarzutami szpiegostwa oraz zdrady stanu. Na wydalanie Polaków z Niemiec odpowiadano eksmisją „w formie represji” obywateli niemieckich z granic Rzeczypospolitej, „wybierając najdotkliwszych i najżywszych agitatorów wszechniemieckich”⁷⁶. Działania rządu Sikorskiego spotkały się z negatywną oceną prasy niemieckiej ukazującej się w Polsce⁷⁷. Wyraźnie

⁷⁰ *Ibidem*, s. 20.

⁷¹ S. Rudnicki, *Żydzi w parlamencie II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2004, s. 162–164.

⁷² Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

⁷³ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 29 marca 1923 r.

⁷⁴ Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 29 marca i 26 kwietnia 1923 r.

⁷⁵ *O Niepodległą i granice*, t. 5: *Protokoły Komitetu Politycznego Rady Ministrów 1921–1926*, wstęp, wybór i przyg. do dr. M. Jabłonowski, W. Janowski, Warszawa–Pułtusk 2004, s. 154.

⁷⁶ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 148.

⁷⁷ D. Matelski, *Niemcy w Polsce w XX wieku*, Warszawa–Poznań 1999, s. 67–68, 85–88; A. Kotowski, *Polska polityka narodowościowa wobec mniejszości niemieckiej w latach 1919–1939*, Toruń 2003, s. 88–91.

antyniemiecki ton miało przemówienie prezesa Rady Ministrów wygłoszone w Poznaniu 10 kwietnia 1923 r. Sikorski powiedział wówczas: „Odebranie Niemcom części Górnego Śląska jątrzy również ich uczucia narodowe, godzi w podstawy siły gospodarczej Rzeszy i jej zdolności do wysiłku wojennego. To też liczyć się należy z naszej strony z tem, że miliony Niemców myślą obecnie o ponownem oderwaniu od Polski Pomorza i Śląska, a później planować będą «dalsze zabezpieczenia» i «poprawienie» wschodnich granic pruskich”⁷⁸. Można się zastanawiać, na ile w wymiarze krajowym twardy kurs rządu Sikorskiego wobec mniejszości niemieckiej był powodowany chęcią zaskarżenia sobie przychylności narodowej demokracji i zdobycia jej poparcia dla gabinetu, w wymiarze międzynarodowym zaś jakąś formą solidarności z antyniemiecką linią polityczną Francji, której najlepszym przejawem była okupacja Zagłębia Ruhry realizowana od stycznia 1923 r. przez premiera Raymonda Poincarégo⁷⁹. Z akcją francuską Sikorski w pełni się solidaryzował i uznawał ją za słuszną⁸⁰.

W stosunkach międzynarodowych w interesującym nas okresie zaszło kilka ważkich, a nawet spektakularnych wydarzeń. Wspomniane zajęcie przez Litwinów *manu militari* Kłajpedy i Kraju Kłajpedzkiego w styczniu 1923 r. determinowało postawę Warszawy, która jednoznacznie traktowała je jako godzące w traktaty międzynarodowe, a nawet prowokacyjne wobec Polski. Stanowisko polskie było wyważone i powściągliwe w tym rozumieniu, że oczekiwano rozwiązania konfliktu na arenie międzynarodowej ze wskazaniem na Ligę Narodów i Radę Ambasadorów. W Genewie i stolicach mocarstw przyjęto je z szacunkiem, mając świadomość żywotnych interesów Rzeczypospolitej zwłaszcza w porcie kłajpedzkim. Sprawą tą gabinet Sikorskiego zajmował się kilkakrotnie. Dokładnie analizowano jej rozwój. Jeszcze w maju 1923 r. problematykę związaną z Kłajpedą omawiał najpierw na forum Komitetu Politycznego, a następnie na posiedzeniu Rady Ministrów dyplomata Juliusz Łukasiewicz⁸¹.

Niewątpliwie spektakularnym wydarzeniem było uznanie wschodniej granicy Rzeczypospolitej przez Radę Ambasadorów 14 marca 1923 r. Całkiem zasadnie zarówno premier Sikorski, jak i minister Skrzyński traktowali je jako wielki sukces, kończący nie tylko niebezpieczny dla Polski stan niepewności

⁷⁸ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 113.

⁷⁹ J.-B. Duroselle, *Histoire diplomatique de 1919 à nos jours*, Paris 1981, s. 69–74; F. Roth, *Raymond Poincaré. Un homme d'État républicain*, Paris 2000, s. 415–464.

⁸⁰ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 127–128.

⁸¹ Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 11 stycznia i 14 maja 1923 r.; zob. P. Łossowski, *Kłajpeda kontra Memel. Problem Kłajpedy w latach 1918–1939–1945*, Warszawa 2007, s. 37–75; W. Sikorski, *op. cit.*, s. 128–129, 133–134.

w stosunkach międzynarodowych, ale i trwające niemal dwa lata zabiegi dyplomacji polskiej o uznanie granicy ustalonej traktatem ryskim, mimo że wielkie mocarstwa nie dały gwarancji jej nienaruszalności⁸².

W stosunkach ze Związkiem Sowieckim w pierwszych miesiącach 1923 r. na plan pierwszy wysunęły się represje Moskwy wobec Kościoła katolickiego i jego kapłanów. Wyroki skazujące w procesie księży, w tym arcybiskupa Jana Cieplaka, i rozstrzelanie prałata Konstantego Budkiewicza wzburzyły polską i międzynarodową opinię publiczną. Dyplomacja polska już wcześniej prowadziła szeroko zakrojoną akcję na rzecz uwolnienia kapłanów. Sikorski wezwał do siebie sowieckiego przedstawiciela dyplomatycznego w Warszawie Leonida Obolenskiego i stanowczo stwierdził, że wyrok nie ma nic wspólnego z wymiarem sprawiedliwości, a za jego wykonanie całkowitą odpowiedzialność ponoszą władze sowieckie. Premier zabrał też głos na temat procesu księży w Sejmie⁸³. W stosunkach polsko-sowieckich panowała daleko posunięta nieufność, a w okresie sprawowania rządów przez gabinet Sikorskiego istniał w zasadzie permanentny stan napięcia. Z ust sowieckich polityków i wojskowych padały groźby pod adresem Rzeczypospolitej. Nie brakowało alarmów wojennych⁸⁴. Relacje na linii Warszawa–Moskwa 14 maja 1923 r. referował ministrom poseł Rzeczypospolitej w Związku Sowieckim Roman Knoll⁸⁵.

Innym ważnymi i zarazem spektakularnym wydarzeniem była wizyta w Polsce marszałka Ferdinanda Focha (2–12 maja 1923 r.). Podczas posiedzenia 13 kwietnia 1923 r. na wniosek ministra spraw wojskowych Rada Ministrów uchwaliła nadanie francuskiemu gościowi godności marszałka Polski⁸⁶. Szeroko nagłośniona w prasie podróż Focha do Polski była swego rodzaju manifestacją przyjaźni na linii Warszawa–Paryż, chociaż sojusz polsko-francuski nie należał do łatwych. Wysiłki francuskich elit zmierzające do zbliżenia Polski i Czechosłowacji nie przyniosły wymiernych efektów. Z kolei rozmowy Focha z Piłsudskim jako szefem Sztabu Generalnego uwidoczniły rozdźwięki w strategii ewentualnych działań wojennych przeciwko Niemcom⁸⁷.

⁸² P. Wandycz, *op. cit.*, s. 71–78; W. Materski, *Na widocie. II Rzeczpospolita wobec Sowietów 1918–1923*, Warszawa 2005, s. 194–196; W. Sikorski, *op. cit.*, s. 129–131.

⁸³ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 96–99; *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 147; *Dokumenty do historii stosunków polsko-sowieckich 1918–1945*, red. serii M. Wołos, t. 1: 1918–1926, red. tomu J.J. Bruski, M. Wołos, cz. 2: *Poszukiwanie normalizacji (kwiecień 1921 – maj 1926)*, Warszawa 2020, s. 281, 316–327, 329–334; W. Materski, *op. cit.*, s. 179–194; *Dziennik Juliusza Zdanowskiego*, t. 5, s. 25–27 (tu szereg złośliwych uwag pod adresem Sikorskiego).

⁸⁴ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 134–135.

⁸⁵ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 14 maja 1923 r.

⁸⁶ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 13 kwietnia 1923 r.

⁸⁷ P. Wandycz, *France and Her Eastern Allies 1919–1925. French-Czechoslovak-Polish Relations from the Paris Peace Conference to Locarno*, Minneapolis 1962, s. 278–279; J. Ciałowicz,

Generał Sikorski już wówczas był postrzegany w Paryżu jako *persona grata*. Przychylnie raportował na jego temat mjr François de La Rocque po powrocie z Polski w czerwcu 1922 r., przedstawiając go jako człowieka pracowitego, inteligentnego, nieprzekupnego, bardzo ambitnego i mierzącego już wówczas w stanowisko szefa rządu. Kluczowym elementem oceny była rzecz jasna wybitnie profrancuska postawa polskiego generała⁸⁸.

Gabinet na czele z Sikorskim próbował z różnym skutkiem przeprowadzić przez Sejm szereg konwencji międzynarodowych większej lub mniejszej rangi, jak konwencje sanitarne z sąsiadami czy umowy dotyczące spraw szczegółowych. Ministerstwo Spraw Zagranicznych przedkładało całe pakiety tego rodzaju wniosków odnoszących się do układów bilateralnych oraz multilateralnych, w tym ratyfikację układu pokojowego z Austrią czy konwencji związanej z archiwaliami⁸⁹. W kilku przypadkach wyciągano z przysłowiowej szuflady dokumenty będące już wcześniej przedmiotem obrad poprzednich gabinetów. Większość wniosków była aprobowana przez parlament, chociaż blokowano umowy z Czechosłowacją, z którą stosunki pozostawały napięte w związku ze sprawą przynależności części Śląska Cieszyńskiego, Spisza (sprawa Jaworzyny) i Orawy.

Warto dodać, że w okresie sprawowania rządów przez gabinet Sikorskiego sfinalizowano prace nad projektem ustawy o ustanowieniu Krzyża Zasługi, który w odróżnieniu od najwyższych odznaczeń cywilnych, takich jak Order Orła Białego czy Odrodzenia Polski, miał być „stosowany do szerszych warstw obywateli, którzy jednak swą pracą, zdolnościami, usługami i czynami przysporzyli Państwu i jego obywatelom korzyści, choćby w swym mniejszym zakresie działania”⁹⁰.

Niekiedy w trakcie posiedzeń Rady Ministrów dochodziło do tarć między poszczególnymi resortami. Dobrym przykładem będą spory o budynki przejęte swego czasu przez wojsko, o których zwrot domagały się inne ministerstwa. Tymczasem armia zazdrośnie strzegła stanu posiadania przejętego po państwach zaborczych lub polskie władze wojskowe często w sytuacjach nadzwyczajnych, czyli podczas konfliktów zbrojnych. Co więcej, minister

Polsko-francuski sojusz wojskowy 1921–1939, Warszawa 1970, s. 89–97; H. Bułhak, *Polska – Francja: z dziejów sojuszu 1922–1939*, cz. 1: 1922–1932, Warszawa 1993, s. 82–89; I. Davion, *Mon voisin, cet ennemi. La politique de sécurité française face aux relations polono-tchécoslovaques entre 1919 et 1939*, Bruxelles et al. 2009, s. 166–174.

⁸⁸ *Journal du général Edmond Buat 1914–1923*, présenté et annoté par F. Guelton, préface de G.-H. Soutou, Paris 2015, s. 1215.

⁸⁹ Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 21 i 28 lutego, 16, 22 i 29 marca, 13 kwietnia, 17 i 24 maja 1923 r.

⁹⁰ Protokół posiedzenia Rady Ministrów z 21 lutego 1923 r.

Sosnkowski domagał się zwrotu budynków przeznaczonych na szpitale, urzędy cywilne czy mieszkania, z drugiej zaś strony niechętnie oddając dotychczasowe obiekty wojskowe władzom cywilnym⁹¹. Rozstrzygnięcie tego rodzaju kwestii zapewne nie było łatwe dla premiera, który był zarazem generałem Wojska Polskiego.

Kres funkcjonowania rządu generała Sikorskiego przyniosło podpisanie tzw. paktu lanckorońskiego (17 maja 1923 r.). Stało się to w warszawskim mieszkaniu Juliusza Zdanowskiego, prominentnego polityka narodowej demokracji⁹². Było to porozumienie partii centrowych i prawicowych: Polskiego Stronnictwa Ludowego „Piast”, Związku Ludowo-Narodowego i Chrześcijańsko-Narodowego Stronnictwa Pracy. W ten oto sposób powstała koalicja większościowa w Sejmie. Pakt początkowo utrzymywano w tajemnicy. Jego ujawnienie w krótkim czasie skutkowało zgłoszeniem wotum nieufności dla gabinetu Sikorskiego i podaniem się członków rządu do dymisji (26 maja 1923 r.). Dwa dni później rozpoczął urzędowanie nowy gabinet z Wincentym Witosem na czele.

W dniu dymisji Sikorski wygłosił w Sejmie przemówienie stanowiące podsumowanie niemal półrocznego okresu rządów. Podkreślił bezpartyjny i pozaparlamentarny charakter gabinetu, jego współpracę z izbami ustawodawczymi, a także stałe dążenie Rady Ministrów do zapewnienia ciągłości tak w polityce zagranicznej, jak i w sprawach wewnętrznych. Akcenty rozłożył jednak inaczej niż w swoim styczniowym exposé. Na pierwszym miejscu postawił bowiem zagadnienia międzynarodowe i politykę zagraniczną. Odnosząc się do sytuacji wewnętrznej, Sikorski zaakcentował pacyfikację nastrojów po tragicznych wydarzeniach z grudnia 1922 r., która sprzyjała podniesieniu autorytetu władz państwowych ze wskazaniem na organa wykonawcze. Pochwalił pracowitość rządu, będącą między innymi rezultatem przeorganizowania Komitetu Politycznego i Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, skutkującą zapoczątkowaniem jednolitej polityki w wymiarze ogólnopolskim. Za najważniejsze kierunki działań uznał próby naprawy skarbu i przeprowadzenia reformy rolnej, walkę z inflacją i bezrobociem oraz reformę administracji. Kierowany przez niego rząd wniósł do Sejmu 143 projekty ustaw, nie licząc 14 już uchwalonych⁹³. Rzeczywiście, jak na krótki okres sprawowania władzy nie było to mało.

Mariusz Wołos

⁹¹ Protokoły posiedzeń Rady Ministrów z 7, 16 i 22 marca, 20 kwietnia 1923 r.

⁹² *Dziennik Juliusza Zdanowskiego*, t. 5, s. 36–37.

⁹³ W. Sikorski, *op. cit.*, s. 124–150.

Nota edytorska

W tomie zostały zamieszczone protokoły posiedzeń, wraz z wybranymi załącznikami, gabinetu rządowego kierowanego przez generała Władysława Sikorskiego. Chronologicznie obejmują one okres od 16 grudnia 1922 do 24 maja 1923 r., kiedy to odbyło się ostatnie posiedzenie tego gremium. W tym czasie Rada Ministrów zebrała się 32 razy. Zasadniczo częstotliwość obrad nie odbiegała od zebrań wcześniejszych rządów. Trzeba jednak zaznaczyć, że ilość spotkań w poszczególnych miesiącach była różna: w grudniu 1922 r. gabinet Sikorskiego zebrał się aż 6 razy (protokoły oznaczone numerami od 126 do 131, licząc od początku tego roku), w styczniu 1923 r. również 6 razy (protokoły o numerach od 1 do 6), w lutym 5 razy (protokoły o numerach od 7 do 11), w marcu 7 razy (protokoły o numerach od 12 do 18), w kwietniu 4 razy (protokoły o numerach od 19 do 22) i w maju także 4 razy (protokoły o numerach od 23 do 26). Większą częstotliwość spotkań członków Rady Ministrów w drugiej połowie grudnia 1922 r. można zapewne przynajmniej częściowo wytłumaczyć napiętą sytuacją w Polsce po zamordowaniu prezydenta Gabriela Narutowicza. Dłuższe przerwy w obradach miały miejsce w pierwszej połowie kwietnia (między 29 marca a 13 kwietnia) i ponownie na przełomie kwietnia i maja 1923 r. (między 26 kwietnia a 11 maja). W pierwszym przypadku zbiegło się to ze Świątami Wielkanocnymi oraz wyjazdem premiera Sikorskiego do Wielkopolski, w drugim z pobytem w Polsce marszałka Ferdinanda Focha, aczkolwiek trudno przesądzić, czy były to najważniejsze przyczyny niezwoływania posiedzeń gabinetu przez około dwa tygodnie.

Podstawę edycji dokumentów stanowi materiał źródłowy przechowywany w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, w zespole: Prezydium Rady Ministrów RP, sygn. 20 (od 16 do 30 grudnia 1922 r.), 21 (od 4 stycznia do 29 marca 1923 r.) i 22 (od 13 kwietnia do 24 maja 1923 r.). Większość protokołów to maszynopisy. W dwóch przypadkach zachowały się one w formie rękopisów. Po raz pierwszy rękopiśmienny protokół spisano wieczorem 16 grudnia 1922 r., a zatem kilka godzin po zamordowaniu Narutowicza. Warto dodać, że w identyczny sposób przygotowano protokół posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów, który zebrał się w tym

samym dniu. Można z tego faktu wyciągnąć wniosek o pospiesznym zwołaniu członków gabinetu w bardzo napiętej sytuacji po zamachu na głowę państwa, zapewne bez udziału urzędników niższego szczebla obsługujących od strony technicznej tego rodzaju posiedzenia. Po raz drugi odręcznie spisano protokół w formie krótkiej notatki z posiedzenia Rady Ministrów 22 stycznia 1923 r., które wyjątkowo odbyło się w gmachu Sejmu. W jeszcze innym przypadku końcowy fragment protokołu zachował się jako rękopis. Była to poufna część obrad 21 grudnia 1922 r. Procedurę tajnych obrad stosowano zresztą bardzo rzadko i tylko w odniesieniu do niektórych punktów, a nie całego posiedzenia. Pod dokumentami zaznaczono, które z nich to rękopisy. Większość protokołów podpisał premier Sikorski. Pod dokumentem z 28 grudnia 1922 r. brak podpisu, co było niezgodne z obowiązującym prawem. To jedyny taki przypadek. Z kolei protokoły z 30 grudnia 1922 i 4 stycznia 1923 r. w zastępstwie Sikorskiego podpisał minister pracy i opieki społecznej Ludwik Darowski. Premier przebywał w tym czasie z wizytą w Zakopanem i Krakowie, a posiedzenia odbywały się pod jego nieobecność.

W protokołach nie ma informacji, kto je sporządzał. Niewątpliwie, podobnie jak w wypadku poprzednich gabinetów, tego rodzaju dokumenty urzędowe przygotowywał radca w Prezydium Rady Ministrów dr Jerzy Buzek, niewykluczone, że przy współpracy z podsekretarzem stanu w tymże Prezydium drem Władysławem Studzińskim. Obaj byli absolwentami Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego i doświadczonymi urzędnikami. Protokoły mają zwięzły charakter. Najczęściej ujęte są w punkty. Tylko zupełnie sporadycznie oddano w nich dyskusje między członkami gabinetu. Ze szkodą dla badaczy nie zapisywano też treści wystąpień lub referatów prezentowanych przez zaproszonych gości, jak choćby dyplomatów Romana Knolla (o stosunkach polsko-sowieckich) czy Juliusza Łukasiewicza (w sprawach Kłajpedy).

Każdy protokół publikuje się w całości, bez jakichkolwiek skrótów. Uwzględnia się ostateczną wersję dokumentów, wraz z odręcznymi poprawkami zaznaczonymi za pomocą znaków edytorskich. Po każdym protokole zamieszcza się wykaz wszystkich dodanych do niego załączników. Wyselekcjonowane załączniki drukuje się przeważnie w całości. Aby uniknąć publikacji aktów prawnych (zwłaszcza ustaw sejmowych i rozporządzeń Rady Ministrów), w niektórych wypadkach prezentuje się same uzasadnienia (motywy) do wnoszonych projektów ustaw, bez zamieszczania tychże projektów.

Stan zachowania załączników jest różny. Większość z nich to czytelne maszynopisy, ale sporadycznie zdarzają się również rękopisy. Niektóre z tych dokumentów to kopie maszynowe lub innego rodzaju kalki materiałów. Część załączników zachowała się w formie druków. Odnosi się

to zwłaszcza do projektów ustaw sejmowych, rzadziej do broszur. Ilość załączników do poszczególnych protokołów jest bardzo różna. Przykładowo, do protokołu z 16 grudnia 1922 r. nie dołączono żadnego załącznika. Z kolei do protokołu z 7 marca 1923 r. dodano rekordową ilość 53 załączników. *Gros* załączników zostało sporządzonych przez urzędników ministerialnych. Niektórzy z nich sygnowali dokumenty inicjałami. Nie była to jednak reguła, a raczej wyjątki. Część załączników została przygotowana w różnych instytucjach niezwiązanych z ministerstwami czy urzędami centralnymi. Każdy z nich był opatrzony numerem odnoszącym się do sprawy rozpatrywanej przez Radę Ministrów i ujętej w protokole danego posiedzenia. Sporadycznie zdarzają się błędy w numeracji załączników, które sprostowano w przypisach (protokół z 28 lutego 1923 r.).

W wyborze załączników starano się kierować zasadą ich znaczenia dla działalności Rady Ministrów, a co za tym idzie funkcjonowania państwa. W tomie opublikowano niemalże wszystkie załączniki dokumentujące politykę zarówno wewnętrzną, jak i zagraniczną państwa, w tym wnioski nagłe dotyczące istotnych zagadnień czy też sprawozdania odnoszące się do kontaktów międzynarodowych. Pominięto natomiast szereg dokumentów, w których poruszane były zagadnienia lokalne lub kwestie personalne, jak np. uchwały dotyczące zgody na wykup danej nieruchomości z państwowych zasobów przez osobę prywatną czy określanie wysługi lat dla nauczycieli i urzędników lub przyznanie dodatku na studia. W doborze załączników uwzględniono wnioski nominacyjne na wyższe stanowiska urzędnicze (podsekretarze stanu, kierownicy urzędów centralnych, wojewodowie). Nierzadko zawierają one ważne informacje biograficzne. Opublikowano także wnioski nominacyjne uczonych (profesorowie zwyczajni, profesorowie nadzwyczajni), nawet jeśli ich uzasadnienie było bardzo zwięzłe i przeważnie schematyczne. W wypadku licznych nominacji sędziowskich oraz prokuratorskich dokonano selekcji, kierując się znaczeniem obejmowanego stanowiska, ale również dostatkami informacji biograficznych. Co ciekawe, do ostatnich protokołów posiedzeń gabinetu Sikorskiego przestano dołączać wnioski nominacyjne uczonych i przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości. Ograniczono się do lakonicznych zapisów w protokołach. W odniesieniu do kwestii odznaczeniowych uwzględniono w doborze załączników wszystkie wnioski ministra spraw zagranicznych o nadanie Orderu Orła Białego obywatelom państw obcych, które w interesującym nas okresie dotyczyły trzech monarchów, pomimo lapidarności ich uzasadnienia. W wypadku wniosków o nadanie Orderu Odrodzenia Polski dokonano daleko idącej selekcji z powodu ogromnej ilości tego rodzaju dokumentów rozpatrywanych przez Radę Ministrów w okresie funkcjonowania gabinetu generała Sikorskiego. Wybrano załączniki

odnoszące się do niektórych znanych osobistości, zawierające ponadto w miarę kompletne uzasadnienie, co zresztą należało raczej do wyjątków.

Wszelkie skrócenia czy pominięcia zostały zaznaczone. Niedrukowane w tomie projekty ustaw, rozporządzeń czy ratyfikacji układów międzynarodowych opatrzone przypisami z odwołaniem do odpowiednich miejsc publikacji, najczęściej w „Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” lub „Monitorze Polskim”, gdzie te akty prawne zostały zamieszczone. Wprowadzono też wiele przypisów objaśniających.

W niniejszym tomie zastosowano analogiczny sposób konstruowania nagłówków podanych do druku dokumentów oraz stopek jak w innych woluminach serii *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*.

W trakcie przygotowywania edycji do druku nie uwspółcześniono pisowni, kierując się zasadą poszanowania języka źródeł i ówczesnej ortografii. Skorygowano natomiast oczywiste błędy, zwłaszcza tzw. literówki i rozmaitego rodzaju *lapsi calami*.

Zdecydowana większość podanych w tomie dokumentów to *inedita*. Nie licząc ustaw sejmowych, niektórych projektów ustaw (np. dotyczących reformy rolnej, parcelacji i osadnictwa) oraz rozporządzeń Rady Ministrów, tylko niewielka część źródeł została wcześniej ogłoszona drukiem przez wydawców protokołów posiedzeń Komitetu Politycznego Rady Ministrów czy dokumentów i materiałów na temat wymiany więźniów między Polską a Związkiem Sowieckim. Byłoby przesadą stwierdzenie, że protokoły posiedzeń gabinetu generała Sikorskiego oraz dołączone do nich załączniki cieszyły się szczególnym zainteresowaniem historyków. Co najwyżej analizowano je z punktu widzenia wybranych problemów.

Większość opublikowanych w tomie dokumentów została przepisana przez niżej podpisanego. On też dokonał skolacjonowania wszystkich tekstów i opatrzył je przypisami. Część źródeł przepisały dr Diana Błońska, Lucyna Lipowska i Ewa Wac, którym składam serdeczne podziękowania. Ogromną pomocą w pracach redakcyjnych i korektorskich służyła Jolanta Rudzińska. Słowa wdzięczności należą się recenzentom wydawniczym tomu Piotrowi Cichorackiemu z Uniwersytetu Wrocławskiego i Januszowi Mierzwie z Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Mariusz Wołos

Wykaz skrótów

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie
art.	– artykuł
austr.	– austriacki
b.	– bardzo
b.	– była, były
B.C., Bat. Cel.	– Bataliony Celne
b.m.	– bieżący miesiąc
b.r., br.	– bieżący rok
Centr. W. Szk.	
Podk., Central.	
Wojsk. Szkoła	
Podkown.	– Centralna Wojskowa Szkoła Podkownicza
Centr. Warsztaty	
W. Kol., Centr.	
Warsztaty Wojsk	
Kolejowych	– Centralne Warsztaty Wojsk Kolejowych
c. i k., ck	– cesarski i królewski, cesarsko-królewski
C.K.O.	– Centralny Komitet Obywatelski
cz.	– część
d., dn.	– dnia
Dep., Depart., D-t	– departament
D. K.	– [Ministerstwo Rolnictwa i] Dóbr Koronnych
DOK., D.O.K.	– Dowództwo Okręgów Korpusu
D.P.	– [Ministerstwo (minister) Rolnictwa i] Dóbr Państwowych
D.P.W.Adm.	– Departament Prezydialny Wydział Administracyjny [Ministerstwa Skarbu]
dr, dr., Dr., d-r	– doktor
dyr.	– dyrektor
Dyw. Piech.,	
dyw. piech.	– dywizja piechoty
Dz., dz.	– dział
Dz.	– dziennik

dz.	– dzień
dz.	– dziesiątina
Dz.P.P.P.,	
Dz. P. P. P.,	
Dz.P., Dz.Pr.,	
Dz.Pr.P.,	
Dz.Pr.P.P.,	
Dz. Pr. P. P.	– „Dziennik Praw Państwa Polskiego”
Dz.Pr.Kr.Pol.	– „Dziennik Praw Królestwa Polskiego”
Dz.P.R.R.	– „Dziennik Praw Rady Regencyjnej”
Dz. rozp.	– „Dziennik Rozporządzeń”
Dz. Rozp. Pr.	
Min. Sprawiedl.,	
Dz. Rozp. Prus.	
Min. Sprawiedl.	– „Dziennik Rozporządzeń Pruskiego Ministerstwa Sprawiedliwości”
Dz.U., Dz. U., dz.u., D.U.,	
D.U.R.P., Dz.U.R.P.,	
Dz. U. R. P., Dz.U. R.P.,	
Dz.U.Rz.P., Dz. U. Rz. P.,	
Dz.U.Rzp.P., Dz.Ust., Dz.ust.,	
Dz. Ust., Dz. ust., Dz. Ust. RP,	
Dz.Ust.R.P., Dz. Ust.R.P.,	
Dz. Ust. R.P., Dz.Ust.Rz.P.,	
Dz. Ust. Rz. P., Dz.Ust.Rz.Pol.,	
Dz.Ustaw R.P.	– „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”
Dz.U.P., Dz.u.p.	– „Dziennik Ustaw Państwa” (właśc. „Dziennik Ustaw Państwa dla Królestw i Krajów w Radzie Państwa Reprezentowanych”)
Dz.U. TKRLŚr.,	
Dz.Urz.T.K.Rz.L.Śr.	– „Dziennik Urzędowy Tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej”
Dz.Urz.	– „Dziennik Urzędowy”
Dz.Urz.Z.C.Z.W.	– „Dziennik Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich”
Dz.Urząd.Dep.	
Sprawiedl. T.R.S.	– „Dziennik Urzędowy Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu”
Dz. Ust. Państw.	– [austriacki] „Dziennik Ustaw Państwa dla królestw i krajów w Radzie Państwa reprezentowanych” [Reichsgesetzblatt]

Dz.Ust.Rzeszy Niemieckiej,	
Dz. Ust. Rzeszy	- „Dziennik Ustaw Rzeszy Niemieckiej”
ewent.	- ewentualnie
f., fen.	- fenig
fr., franc.	- francuski
Fr.	- frank
fr. fr., fr.fr.	- franki francuskie
frs.	- franki
G. Śląsk	- Górny Śląsk
Gen.	- [Komisarz] Generalny
gen.	- generał
gen. dyw., Gen. dyw.,	
gen.dyw., Gen.dyw.,	
Gen.Dyw., generał dyw.	- generał dywizji
generał bryg.	- generał brygady
Gł. Kom.	- Główny Komendant
godz.	- godzina
gr.	- gram
Gr. Wsch.	- granica wschodnia
gub.	- gubernia, gubernialny
GUL, G.U.L.	- Główny Urząd Likwidacyjny
GUZ, G.U.Z.	- Główny Urząd Ziemski
ha	- hektar
hip.	- hipoteczny
inż.	- inżynier
J.K.M.	- Jego Królewska Mość
JUR	- Państwowy Urząd do Spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników
K., Konst.	- konstytucja
K.K., k.k.,	
kod. kar.,	
kod. karn.,	
Kod. Karn.	- kodeks karny
kg, kg., klg.	- kilogram
kier.	- kierownik
Kier. Kanc.	- kierownik Kancelarii
kl.	- klasa
km, km., klm,	
klm., kil.	- kilometr
Kod. Cyw. Król. Polsk.	- Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego
Kolei Żelazn.	- [Ministerstwo, minister] Kolei Żelaznych

Kom. Kontr., Komisje Kontr.,	
Kom. Kontrolne	– komisje kontrolne
kor.	– korona (austriacka)
ks.	– ksiądz
ks., Ks.	– książę, księżęta
ks.gr.gm.kat.	– księga grodzka gminy katolickiej
lit.	– litera
m.	– miasto
m.	– mieszkanie
m., m-c	– miesiąc
m., min.	– minuta
maj.	– majątek
milj.	– milion
Min.	– minister, ministerstwo, [Rada] Ministrów
Min. Pocht i Telegr.	– Ministerstwo Pocht i Telegrafów
Min. Rolnictwa i D.P., Min. Roln.	
i D.P., Min. Roln. i Dóbr Państw.	– Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Min. Sk.	– Ministerstwo (minister) Skarbu
Min. Sprawiedl.	– Ministerstwo Sprawiedliwości
mjr	– major
Mk, mk, Mk., mk., Mkp, mkp, Mkp., mkp., mk. p., mk. pol., mk. polsk., mp, mp.	– marka polska
mk. niem.	– marka niemiecka
M.K.Ż., Min.	
Kol. Żel.	– Ministerstwo Kolei Żelaznych
m/m	– milimetr
M.P.	– „Monitor Polski”
M.P.i H., Min. P. i H., Min. Przem. i Handlu,	
Min. H. i P.	– Ministerstwo Przemysłu i Handlu
M.Rob. Publ., Min.Rob.Publ., Min. Rob. Publ., Ministerstwo	
Rob. Publicznych	– Ministerstwo (minister) Robót Publicznych
m.st., m. st., m. stoł., miasto st.	– miasto stołeczne

M-stwo	- ministerstwo
MSW, M. S. W., M.S.Wew., M.S.Wewn., Min. Spr. Wew., Min. Spr. Wewn., Min. Spraw Wewn., M. Spr. Wewnętrznych, Ministerstwo Spraw Wew., Ministerstwo Spraw Wewn.	- Ministerstwo (minister) Spraw Wewnętrznych
MSWojsk., M.S.Wojsk., M. S. Wojsk., Min. Spr. Wojsk., Min. S. Wojskowych, Min.Spr.Wojskowych	- Ministerstwo (minister) Spraw Wojskowych
MSZ, M.S.Z., Min. Spraw Zagr.	- Ministerstwo (minister) Spraw Zagranicznych
mtr.	- metr
MWRiOP, Min. Wyzn. Rel. i O.P.	- Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
M.Z.P., Min.Zdr.Publ., Min. Zdr.Publ., Min. Zdrowia Publ., Ministerstwo Z.P., Ministerstwo Zdrowia P.	- Ministerstwo (minister) Zdrowia Publicznego
mob.	- mobilizacja, mobilizacyjny
niem.	- niemiecki
NKN	- Naczelny Komitet Narodowy
N.N.K.	- Naczelny Nadzwyczajny Komisariat do Walki z Epidemiami
Nr, Nr., nr, N, N., n-r, No, No., no.	- numer
NTA	- Najwyższy Trybunał Administracyjny
Oddz., oddz.	- oddział
ofic.	- oficer
OK, O.K., O. K., Okr. Korp.	- Okręg Korpusu
Okr.Zarz.D.P.	- Okręgowy Zarząd Dóbr Państwowych
O.P.G.	- Oddział Prokuratury Generalnej
OUZ, O.U.Z.	- Okręgowy Urząd Ziemski
P., p.	- Pan
p., pkt	- punkt
pac	- pułk artylerii ciężkiej
par., Par., Prg.	- paragraf

p.k.	– postępowanie karne
PKKP, P.K.K.P.	– Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa
P.K.N.	– Powiatowe Komitety Nadawcze
P.K.O.	– Poczta Kasa Oszczędności
P.K.P.	– Polskie Koleje Państwowe
P.K.U.	– Państwowa Komenda Uzupełnień
płk, pułk.	– pułkownik
p.n.	– pod nazwą
pob.	– poborowy
Poczt i T., Poczt i Tel.	– [Ministerstwo, minister] Poczty i Telegrafów
pol., Polsk.	– polski
por.	– porucznik
pow.	– powiat
poz.	– pozycja
p.p.	– punkty
P.P., PP., pp., p.p.	– panowie
P. P., Pol. Państw., Pol. Państwowa	– Policja Państwowa
ppor.	– podporucznik
ppłk, ppułk.	– podpułkownik
PPS	– Polska Partia Socjalistyczna
Pracy i Op. Sp.	– [Ministerstwo, minister] Pracy i Opieki Społecznej
PRM	– Prezydium Rady Ministrów
prof.	– profesor
prot.	– protokół
p.sap.	– pułk saperów
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i> , t. 1–53, Kraków– Wrocław–Warszawa 1935–2021
PSL	– Polskie Stronnictwo Ludowe
publ.	– publiczny
P.U.P.P.	– Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy
P.W.M.Z.	– Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu
rb.	– rubel
r.b., rb, rb.	– rok bieżący
RM, R. M.	– Rada Ministrów
Robót Publ.	– [Ministerstwo, minister] Robót Publicznych
Rol. i Dóbr Państw., Rolnictwa i D.P.	– [Ministerstwo, minister] Rolnictwa i Dóbr Państwo- wych
R.O.P.	– Rada Obrony Państwa
ros.	– rosyjski

Ros.Zb.Pr., ros. Zb. Pr., ros. zb. pr.	– rosyjski zbiór praw [<i>Свод Законов Российской Империи</i>]
ros. Zb. pr. i rozp. rządu	– rosyjski zbiór praw i rozporządzeń rządu [<i>Свод Законов Российской Империи</i>]
rozp.	– rozporządzenie
RP, R.P., Rz.P.	– Rzeczpospolita Polska
r.ub.	– roku ubiegłego
Rzplita	– Rzeczpospolita
rzym. kat., rzym.-katolicki	– rzymskokatolicki
S. Apl., Sąd Apel., S. Apelacyj.	– Sąd Apelacyjny
SGGW	– Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
SN, S. Najw., Sąd Najwyż.	– Sąd Najwyższy
Sąd Okręg.	– Sąd Okręgowy
Sąd Powiat., Sąd powiat.	– Sąd Powiatowy
S-ka, s-ka	– spółka
Sp. Akc.	– spółka akcyjna
Spraw Wewn.	– [Ministerstwo, minister] Spraw Wewnętrznych
Spraw Wojsk.	– [Ministerstwo, minister] Spraw Wojskowych
Spraw Zagr.	– [Ministerstwo, minister] Spraw Zagranicznych
st.	– starszy
st.m., st. m., stoł. m.	– stołeczne miasto
stop.	– stopień
st. sł.	– stopień służbowy
Stow.	– stowarzyszenie
stpol.	– staropolski
str.	– strona
Str. Gr., str. gr.,	
Str. Gran., straż gran.	– Straż Graniczna
szer., szereg.	– szeregowy
Szt. Gen., Sztab Gen.	– Sztab Generalny
śp., ś.p.	– świętej pamięci
tj., t.j., t. j.	– to jest
Tow.	– towarzystwo
Tow. Akc.	– Towarzystwo Akcyjne
T.U., Tymcz. Ust.,	
Tymcz. Ustawa	– tymczasowa ustawa
T.W.S., Tymcz.	
Wydz. Samorz.	– Tymczasowy Wydział Samorządowy
Tym. Kom. Rząd.	– Tymczasowa Komisja Rządowa
tys.	– tysiąc

t.z., tz., tzw., t.zw.,	
t. zw., tak zw.	– tak zwany
ub.r., ur.	– ubiegłego roku
UJ	– Uniwersytet Jagielloński
UJK	– Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie
u.k.	– ustawa karna
UP	– Uniwersytet Poznański
u.p.k., U.P.K.	– [rosyjska] ustawa postępowania karnego
Urz.	– urzędowy
USB	– Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie
ust., Ust.	– ustęp
UW	– Uniwersytet Warszawski
wiecz.	– wieczorem
W. Kol.	– Wojska Kolejowe
wł.	– włącznie
w/m	– w miejscu
W.M. Gdańsk, W. M. Gdańsk,	
W. Miasto, w.m. Gdańsk	– Wolne Miasto Gdańsk
woj., wojew.	– województwo
WP, W.P.	– Wojsko Polskie
W.R. i O.P.,	
Wyznań Rel. i Ośw. Publ.	– [Ministerstwo, minister] Wyznań Religijnych i Oświe- cenia Publicznego
W.W.Kol.	– Warsztaty Wojsk Kolejowych
Wydz., W-ł	– wydział
w z., w.z., wz, wz., w/z	– w zastępstwie
wzgl.	– względnie
zał.	– załącznik
zam.	– zamieszkały
Zarząd Gub. Król. Pol.	– Zarząd Gubernialny Królestwa Polskiego
Zb. Pr. Cyw.	– Zbiór Praw Cywilnych
Zb. Pr. o Stanach	– Zbiór Praw o Stanach
Zb. Pr., Zb. Praw.,	
Zb. Pr. ros.	– [rosyjski] Zbiór Praw [<i>Свод Законов Российской Империи</i>]
Zb. pr. prusk., pr.zb.ust.	– Zbiór ustaw / praw pruskich [<i>Preußische Gesetzsamm- lung</i>]
Zb. Pr. i Rozp. Rządu	– [rosyjski] Zbiór Praw i Rozporządzeń Rządu [<i>Свод Законов Российской Империи</i>]
Zb. przep. adm. Kr. P.	– Zbiór przepisów administracyjnych Królestwa Polskiego

Zb.Pr. i Rozp. Państwa Ros.,	
Zb.Pr. i Rozp. Państwa Rosyjskiego,	
Zb.Pr.Rozp. państwa rosyjskiego	– Zbiór Praw i Rozporządzeń Państwa Rosyjskiego
Zb.Ust., zb. ust.	– zbiór ustaw
Z.C.Z.W.	– Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich
Zdrowia Publ.	– [Ministerstwo, minister] Zdrowia Publicznego
złot., złp.	– złoty polski
Zw. Zaw.	– związek zawodowy
ZZP, Z.Z.P.	– Związek Zawodowy Pracowników

Objaśnienia symboli literowych stosowanych w tekstach protokołów i załączników

- a...a – tak w tekście
- b...b – komentarz odręczny
- c...c – odręczna poprawka w tekście
- d...d – podkreślenie odręczne
- e...e – zakreślone na marginesie
- f...f – podpis odręczny
- g...g – podpis nieczytelny
- h...h – przekreślone
- i...i – tekst nieczytelny
- j...j – znak zapytania (na marginesie)

PROTOKOŁY

1

PROTOKÓŁ

126-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 grudnia 1922 r.¹

Jest 10.35 wieczór

Obecni:

Prezes Rady Min.

Władysław Sikorski gen. dyw.

Min. Spraw Zagr.

Aleks. Skrzyński

Min. Spraw Wojsk.

Sosnkowski

Min. Sprawiedliwości

Makowski

Min. Skarbu

Jastrzębski

Kier. Min. Rolnictwa

Raczyński

Kier. Min. ^aH. i P.^a

Strasburger

Kier. Min. [MWRi]O[P]

Pomorski

Kier. Min. Poczty i T.

Moszczyński

Minister Rob. Publ.

Łopuszański

Min. Zdrowia

Chodźko

Kier. Min. Kolei

Marynowski

Studziński

Posiedzenie o godzinie 10.35 w nocy².

1. P. Prezes Rady Ministrów poświęca pośmiertne wspomnienie śp. Gabrjelowi Narutowiczowi Prezydentowi Rzeczypospolitej³. W przemowie, którą obecni wysłuchali stojąc, podkreślił P. Prezes nieskazitelność charakteru Zmarłego, żołnierskie poświęcenie, podniósł, że śp. Zmarły poniósł śmierć na posterunku w obronie ^hhaseł^h ^cideji^c demokratycznych. Rząd obecnie powołany ^ado^a musi dołożyć starań, by zhańbiony majestat Rz.P. na nowo zajaśniał.

2. Następnie zażądał P. Prezes Rady Ministrów od Rady upoważnienia, by w razie potrzeby w porozumieniu z Komitetem politycznym był upoważniony do wydania rozporządzenia Rady Ministrów opartego na artykule 124

¹ Załączników brak.

² Zwołanie posiedzenia późnym wieczorem wynikało z wyjątkowej sytuacji spowodowanej napięciem po zabójstwie Prezydenta Rzeczypospolitej, ale również nadzwyczajnym trybem powołania gabinetu na czele z gen. Władysławem Sikorskim.

³ Prezydent Rzeczypospolitej Gabriel Narutowicz został zamordowany 16 grudnia 1922 r. w budynku Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie podczas otwarcia wystawy malarskiej. Zabójcą był malarz Eligiusz Niewiadomski, skazany później na karę śmierci.

konstytucji⁴ wprowadzającego zawieszenie praw obywatelskich na obszarze oznaczonym w rozporządzeniu Rady Ministrów. Rada Ministrów udzieliła tego upoważnienia z poleceniem, by rozporządzenie to – w razie wydania – natychmiast podane zostało do zatwierdzenia Sejmowi⁵.

3. Rada Ministrów upoważniła Prezesa Rady Ministrów do zaproszenia do Komitetu politycznego ze względu na poważną sytuację P.P. Ministrów spraw wojskowych Sosnkowskiego i Sprawiedliwości Makowskiego.

4. Rada Ministrów upoważniła p. Ministra Skarbu do otwarcia potrzebnych kredytów celem pokrycia na koszt państwa kosztu pogrzebu śp. Prezydenta Rzeczypospolitej.

5. Rada Ministrów przyjęła do zatwierdzającej wiadomości prośbę P. Ministrze Spraw Wojskowych w sprawie zgłoszenia do służby wojskowej Marszałka polskiego Piłsudskiego Józefa i czasowego powierzenia mu funkcji szefa sztabu generalnego⁶.

⁴ Art. 124 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r. brzmiał: „Czasowe zawieszenie praw obywatelskich: wolności osobistej (art. 97), nietykalności mieszkania (art. 100), wolności prasy (art. 105), tajemnicy korespondencji (art. 106), prawa koalicji, zgromadzenia się i zawiązania stowarzyszeń (art. 108) może nastąpić dla całego obszaru państwowego lub dla miejscowości, w których okaże się konieczne ze względów bezpieczeństwa publicznego.

Zawieszenie takie może zarządzić tylko Rada Ministrów za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej podczas wojny albo gdy grozi wybuch wojny, jakoteż w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych kłótni o charakterze zdrady stanu, zagrażających Konstytucji Państwa albo bezpieczeństwu obywateli.

Zarządzenie takiej Rady Ministrów w czasie trwania sesji sejmowej musi być natychmiast przedstawione Sejmowi do zatwierdzenia. W razie wydania takiego zarządzenia, mającego obowiązywać na obszarze, obejmującym więcej, niż jedno województwo, w czasie przerwy w obradach sejmowych – Sejm zbiera się automatycznie w ciągu dnia 8 od ogłoszenia owego zarządzenia celem pozięcia odpowiedniej decyzji.

Jeśli Sejm odmówi zatwierdzenia, stan wyjątkowy natychmiast traci moc obowiązującą. Jeżeli Rada Ministrów zarządzi stan wyjątkowy po zakończeniu okresu sejmowego lub po rozwiązaniu Sejmu, zarządzenie Rządu powinno być przedstawione Sejmowi nowowybranemu niezwłocznie na pierwszym posiedzeniu.

Zasady te określi bliżej ustawa o stanie wyjątkowym.

Zasady czasowego zawieszenia wyżej wymienionych praw obywatelskich w czasie wojny na obszarze, objętym działaniami wojennymi, określi ustawa o stanie wojennym”, Dz.U. 1921, nr 44, poz. 267.

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia stanu wyjątkowego na obszarze miasta stołecznego Warszawy nosiło datę 16 grudnia 1922 r. Zostało ono podpisane przez marszałka Sejmu Macieja Rataja jako pełniącego obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej i kontrasygnowane przez premiera gen. Władysława Sikorskiego, M.P., 18 grudnia 1922, nr 287, s. 2, zob. także Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 grudnia 1922 r. w przedmiocie wykonania zarządzenia stanu wyjątkowego na obszarze m. st. Warszawy, M.P., 19 grudnia 1922, nr 288, s. 1.

⁶ Marszałek Józef Piłsudski był szefem Sztabu Generalnego od 17 grudnia 1922 do 9 czerwca 1923 r.

6. Rada Ministrów zleciła Komitetowi politycznemu zatwierdzenie tekstu odezwy, którą Prezes Rady Ministrów wyda do obywateli oraz decyzję co do kwestji, czy należy zatwierdzić przedwstępny projekt eksportacji zwłok śp. Narutowicza do Zamku i urządzenie późniejszego pogrzebu czy też przeprowadzić od razu pogrzeb⁷.

fSikorski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20, rkps.

⁷ Ciało Gabriela Narutowicza zostało przeniesione z Zachęty do Belwederu. Uroczysty pogrzeb odbył się w Zamku Królewskim 19 grudnia 1922 r., zob. Ceremoniał pogrzebu Prezydenta, M.P., 18 grudnia 1922, nr 287, s. 3–4; Przewiezienie zwłok śp. Gabrjela Narutowicza Prezydenta Rzeczypospolitej do Zamku, M.P., 20 grudnia 1922, nr 289, s. 3.

2

PROTOKÓŁ 127-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 grudnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał dywizji

Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu Prezydium Rady Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

generał dywizji Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

Kazimierz Sosnkowski

Bolesław Markowski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 6. popołudniu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 12 i 16 grudnia 1922 r.

Przyjęto do wiadomości treść protokołu posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów z 16 grudnia 1922 r. (załącznik 1)⁸.

2. Sprawy urzędnicze.

Po wysłuchaniu odpowiednich referatów w sprawie uposażenia urzędników państwowych Rada Ministrów uchwaliła załączone wnioski Ministra Skarbu:

a) w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych (załącznik 2),

b) w sprawie zasiłku dla emerytowanych cywilnych funkcjonariuszów i emerytowanych zawodowych wojskowych, tudzież wdów i sierot po takich, oraz dla osób, pobierających dary z łaski lub renty kolejowe na miesiąc styczeń 1923 r. (załącznik 3),

⁸ W rzeczywistości pierwszym załącznikiem do tego protokołu jest odezwa premiera gen. Władysława Sikorskiego zaczynająca się od słów „Polacy!” opublikowana poniżej.

c) w sprawie podwyższenia djet należnych funkcjonarjuszom państwowym w razie podróży służbowych do Niemiec, w.m. Gdańska i na Górny Śląsk (załącznik 4).
3. Skonstatowano, że odnośne organa skarbowe zalegają w wykonywaniu wypłaty, uchwalanych kilkakrotnie podwyżek zasiłków dla emerytów, Rada Ministrów zaleciła Ministrowi Skarbu bezzwłoczne zbadanie sprawy, usunięcie zła i pociągnięcie do odpowiedzialności winnych ewentualnego zaniedbania, oraz zdanie relacji o wykonaniu powyższych uchwał do 3 tygodni.

Równocześnie zlecono Ministrowi Skarbu, by na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów 21 b.m. przygotował wnioski o zlikwidowanie sprawy niewypełnionej obietnicy Rządu co do przyznania funkcjonarjuszom państwowym pomocy w nabyciu opału przy uwzględnieniu faktu, że funkcjonarjusze kolei państwowych i poczt i telegrafów pomoc już otrzymali, dalej faktu zaszłej w międzyczasie dewaluacji marki oraz faktu, że część okresu zimowego już przeszła.

Zlecono również Ministrowi Skarbu przedłożenie na najbliższym posiedzeniu projektu zmiany stawek Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie normalnych djet dziennych.

4. Rada Ministrów postanowiła, że normalne urzędowanie z powodu Świąt kończy się w sobotę o godz. 12 w południe⁹ we wszystkich władzach cywilnych i wojskowych.

Od godz. 12-tej w sobotę oraz w dniach 24, 25 i 26 (tj. niedziela, poniedziałek, wtorek) zarządzane być mają – ze względu na obecną sytuację – dyżury, których rozmiar oznaczy każdy z Ministrów (Prezesów Urzędów Głównych).

5. Rada Ministrów uchwaliła na podstawie porozumienia z ks. Kardynałem Kakowskim¹⁰, że we czwartek (21/XII) po południu nastąpi przeniesienie zwłok Prezydenta Rzeczypospolitej śp. Gabryela Narutowicza do Katedry; w myśl zarządzenia ks. Kardynała przeniesienie nastąpi przez Kapitułę i będzie miało charakter wewnętrzno-kościelny.

W piątek (22/XII) o godz. 10 przed południem odprawi w Katedrze uroczyste Nabożeństwo ks. Kardynał Kakowski, poczem nastąpi tymczasowe złożenie zwłok w podziemiach Katedry¹¹.

Dalsze zarządzenia co do przeniesienia zwłok i pogrzebu powierzyła Rada Ministrów Prezydjum Rady Ministrów w porozumieniu z właściwymi czynnikami. Równocześnie Rada Ministrów uchwaliła objęty załącznikiem 5 wniosek Prezesa Rady Ministrów w sprawie żałoby urzędowej z powodu zgonu Prezydenta Rzeczypospolitej.

6. Prezes Rady Ministrów zdaje sprawę z wydanych zarządzeń, w związku z wypadkami dni ostatnich, oraz sytuacją w kraju.

⁹ Mowa o 23 grudnia 1922 r.

¹⁰ Arcybiskup warszawski, prymas Królestwa Polskiego.

¹¹ Szczegółowe sprawozdanie: Pogrzeb śp. Gabryela Narutowicza Prezydenta Rzeczypospolitej, M.P., 23 grudnia 1922, nr 292, s. 4.

Według raportu wszystkich wojewodów wszędzie panuje spokój. Poza sporadycznymi wyjątkami sytuacja nie daje powodu do najmniejszego niepokoju, a zarządzenia władz okazały się celowe. Społeczeństwo i to w najszerszych masach, z całym zaufaniem współdziała z rządem, w celu utrwalenia ładu i porządku. Po wysłuchaniu odpowiedniego referatu Ministra Sprawiedliwości, Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie poddania sądownictwu doraźnemu na obszarze m.st. Warszawy dalszych przestępstw wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1919 w przedmiocie sądów doraźnych¹² (załącznik 6). Zarazem na wniosek Ministra Sprawiedliwości postanowiła uzupełnić rozporządzenie z 12 grudnia o sądownictwie doraźnym w b. zaborze rosyjskim jeszcze nie ogłoszone, przez wprowadzenie postanowień analogicznych do uchwały z dnia dzisiejszego w sprawie poddania sądownictwu doraźnemu na obszarze m.st. Warszawy dalszych przestępstw wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1919 w przedmiocie sądów doraźnych, a objętych załącznikiem 7a. Następnie omawiano kwestję przekazania sądowi doraźnemu sprawy Eligjusza Niewiadomskiego, zabójcy Prezydenta Rzeczypospolitej, którą ze względu na oburzający charakter zbrodni, wymagający stanowczej i natychmiastowej represji, Rząd zamierzył przekazać sądowi doraźnemu. Ustalono, że zabójstwo Prezydenta Rzeczypospolitej zagrożone zostało w art. 99 Kodeksu karnego¹³ i, że w związku z art. 15 przepisów przechodnich do tegoż kodeksu za zbrodnię tę grozi kara śmierci. Stwierdzono dalej, że w dniu 1-ym maja 1919 r. wniesiono do Sejmu projekt ustawy w przedmiocie sądów doraźnych¹⁴, który przewidywał, że do orzecznictwa sądów doraźnych należeć mają między innymi przestępstwa przewidziane w art. 99–102¹⁵, że jednak w sprawozdaniu Komisji Sejmowej nie tylko opuszczono powyższe artykuły, ale również zaznaczono wyraźnie, że t.zw. przestępstwa

¹² Artykuł ten brzmiał następująco: „Sądownictwu doraźnemu poddane być mogą przestępstwa, przewidziane w artykułach 123, 222, 279 część pierwsza ust. 2 i 3, o ile chodzi o bandy w celu rozboju, kradzieży i wymuszeń, 453–456, 556 i 557, o ile w obu tych wypadkach uszkodzenie dotyczy urządzenia służącego do użytku służbowego lub rządowego, 558, 562–564, 583, 584, 585, o ile przestępstwo to popełniono w okolicznościach wymienionych w art. 583 lub 584, tudzież przestępstwa przewidziane w artykułach 589 i 590 część druga ust. 3 i 4 kodeksu karnego z roku 1903”, Dz.U. 1919, nr 55, poz. 341.

¹³ Artykuł ten brzmiał następująco: „Winny zamachu na życie, zdrowie lub wolność osoby, piastującej Najwyższą Władzę Państwową w Polsce, ulegnie karze ciężkiego więzienia bezterminowego”, Dz.P.P.P. 1919, nr 7, poz. 107.

¹⁴ Ustawa ta została uchwalona 30 czerwca 1919 r., zob. Dz.U. 1919, nr 55, poz. 341.

¹⁵ W artykułach 100–102 mowa była o „karze ciężkiego więzienia” (w różnym wymiarze) dla winnych zamachu na ustrój państwa lub całość jego terytorium, „usunięcie przemocą członków sprawującego władzę rządu i zastąpienie ich przez inne osoby”, winnych przygotowania do tych zbrodni oraz winnych udziału w spisku zawiązanym dla dokonania tych zbrodni, *ibidem*.

polityczne, tj. właśnie przewidziane w art. 99–102, wyłączone są z pod postępowania doraźnego.

Sejm Ustawodawczy, mając przed sobą zarówno pierwotny projekt (druk sejmowy Nr. 425), jako też sprawozdanie Komisji i załączony do niego projekt zmieniony (druk sejmowy Nr. 690) przyjął projekt w brzmieniu Komisji świadomie i stanowczo wyłączając w ten sposób zbrodnię przewidzianą w art. 99 z grupy przestępstw podlegających sądownictwu doraźnemu.

Wobec tak niewątpliwego brzmienia ustawy i stanowiska Sejmu, Rząd wbrew swojemu przekonaniu widzi się zmuszonym odstąpić od stawienia Niewiadomskiego przed sąd doraźny¹⁶. Natomiast równocześnie Rada Ministrów uchwaliła wniosek nagły o uzupełnienie ustawy o sądach doraźnych przez włączenie do właściwości tych sądów także zbrodni przewidzianych w art. 99 Kodeksu (załącznik 7B^c). Rada Ministrów przyjęła do wiadomości, że rozprawa przeciwko Niewiadomskiemu odbędzie się w dniu 29 grudnia¹⁷.

7. W związku z poprzednimi sprawami uchwalono do wniesionego uprzednio do Sejmu Ustawodawczego projektu ustawy o ochronie obszaru, Konstytucji niektórych organów, godeł oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 8) wprowadzić następujące zmiany:

Artykuł 7 ma brzmieć: „Kto czyni przygotowania do przestępstwa przewidzianego w art. 1–5 ulegnie karze: ciężkiego więzienia od lat 2–5.

Jeżeli winny porozumiewał się w tym celu z obcą władzą ulegnie karze ciężkiego więzienia od lat 10–15”.

W art. 10 ustępy 3 i 4 mają brzmieć:

„3) Sejm, Senat, albo Zgromadzenie Narodowe lub członków Rządu;

4) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, choćby w jego nieobecności ulegnie karze więzienia od 1 miesiąca do jednego roku lub grzywny od 20.000 do 200.000 mk. Przepis p. 4 niniejszego artykułu stosuje się również w razie przedsięwzięcia powyższego działania przeciw osobie zastępującej z mocy Konstytucji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej”.

i w tej redakcji projekt ustawy wnieść obecnie do Sejmu.

8. Po wysłuchaniu referatu Podsekretarza Stanu w Prezydium Rady Ministrów (załącznik 9) Rada Ministrów uchwaliła zwrócić się do Marszałka Sejmu z prośbą, by Sejm wstrzymał rozpatrywanie projektu ustawy o zaprzysiężeniu funkcjonar-

¹⁶ W tej sprawie 18 grudnia interweniowała u marszałka Sejmu Macieja Rataja żona i córka Eligjusza Niewiadomskiego.

¹⁷ Proces Eligjusza Niewiadomskiego odbył się 30 grudnia 1922 r., zob. *Proces Eligjusza Niewiadomskiego o zamach na życie prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Gabryela Narutowicza w dniu 16 grudnia 1922 r. odbyty w Sądzie Okręgowym w Warszawie 30 grudnia 1922 roku. Specjalne sprawozdanie stenograficzne, mieszczące całkowity przewód sądowy, z podaniem dokumentów śledztwa wstępnego, przemówień stron, życiorysu i podobizny oskarżonego*, oprac. i wyd. S. Kijeński, Warszawa 1923, s. 7 i n.

juszy państwowych i siły zbrojnej do chwili przedłożenia przez Rząd odpowiednich projektów ustaw.

9. Po wysłuchaniu załączonego referatu (załącznik 10) Rada Ministrów powzięła uchwałę:

Z artykułów 29, 30 Konstytucji wynika, że wprawdzie sposób i porządek obrad sejmowych względnie Senatu określa regulamin, to jednak udział i głos Rządu w obradach Sejmu jest zawsze zachowaniem i nawet w razie tajności.

Z konsekwentnego zastosowania tych przepisów Konstytucji wynika, że prawa Rządu do współudziału w naradach Komisji nie mogą być inne, ani też bardziej ściśnione, niż prawa przysługujące Rządowi w obradach pełnego Sejmu względnie Senatu. Projektowana do art. 58 regulaminu obrad Senatu tajność obrad z wykluczeniem przedstawiciela Rządu, ogranicza prawa Rządu wobec Sejmu i Senatu w sposób Konstytucją nieprzewidziany, czyni stanowisko Rządu wobec obrad Komisji Senatu niekorzystnym i utrudnia to stanowisko tak dalece, że przeciw temu ograniczeniu rząd musi stanowczo zaprotestować.

Z tych powodów Rząd złoży w Senacie wniosek o skreślenie w art. 58 regulaminu obrad Senatu przepisu o wykluczeniu przedstawiciela Rządu od udziału w tajnych posiedzeniach Komisji.

10. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego w Lublinie (załącznik 11) z poprawkami wymienionymi w allegacie.

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie przyznania robotnikom cywilnym w zakładach wojskowych zaliczki w wysokości dwutygodniowego zarobku według obliczenia z 1-ej połowy września b.r. zwrotnej od 1-go marca 1923 r. (załącznik 12).

12. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości udzielenie funkcjonarjuszom Budowy stacji Radjo Transatlantyckiej 50% zapomogi świątecznej poborów październikowych w porozumieniu między Kierownikiem Ministerstwa Poczty i Telegrafów a Ministrem Skarbu.

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie przyznania sędziom i prokuratorom górnośląskim jednorazowego zasiłku tytułem odszkodowania za straty poniesione przez nich z powodu ich zaregowania do niemieckich grup urzędniczych, nie odpowiadających stopniom służbowym, do których zaliczono sędziów i prokuratorów na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 13).

14. W końcu poruszono sprawę drożyzny, która w ostatnich dniach przybrała zatrważające rozmiary¹⁸.

¹⁸ Kurs marki polskiej spadał w coraz większym tempie – z 9 mkp za 1 dolara amerykańskiego w 1918 r. do 6 375 000 mkp za jednego dolara pod koniec 1923 r.

Postanowiono wezwać nadzwyczajnego komisarza do walki z drożyzną by przedstawił sprawozdanie ze swej dotychczasowej działalności oraz by bezzwłocznie złożył program walki z paskarstwem, przyczem środki policyjne i administracyjne, jakkolwiek niewystarczające dla akcji, mają być w stosunku do niesumiennych obywateli stosowane z całą surowością.

Równocześnie zlecono Ministrowi Skarbu jako przewodniczącemu Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, by w porozumieniu z Kierownikami Ministerstw Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Ministrem Spraw Wewnętrznych do dnia 10 przedłożył Radzie Ministrów – odpowiednio przygotowane przez Komitet Ekonomiczny – wnioski w sprawie polityki wywozu z kraju środków pierwszej potrzeby.

Posiedzenie zamknięto o godz. 9. wieczór.

fSikorski^f

Załącznik

Wykaz:

1. Protokół posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 1922 r.

z załącznik 1^{c19}

Protokół posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 1922 r.

Protokół posiedzenia komitetu politycznego Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 1922.

Obecni

Prezes Rady Ministrów
Minister Skarbu
Minister Spraw Zagr.
Min. S. Wojskowych
Min. Sprawiedliwości
Podsekretarz Stanu

Gen. dyw. Sikorski
Zygmunt Jastrzębski
Aleksander Skrzyński
Gen. dyw. Kazimierz Sosnkowski
prof. Wacław Makowski
Dr Władysław Studziński

1. Komitet polityczny ustalił tekst odezwy do obywateli, przedłożony przez prezesa Rady Ministrów, jak załącznik' /.

¹⁹ Tekst został opublikowany, zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5: *Protokoły Komitetu Politycznego Rady Ministrów 1921–1926*, wstęp, wybór, i przyg. do dr. M. Jabłonowski, W. Janowski, Warszawa–Pułtusk 2004, s. 121–123.

2. Komitet polityczny rozpatrzywszy sprawę eksportacji zwłok śp. Prezydenta Narutowicza przekazaną przez Radę Ministrów uchwalił zaakceptować projekt eksportacji ze zmianą porządku orszaku jak załącznik²⁰.

RM przyjęła do wiad[omości] 19/XII

rkps

Załączniki

Wykaz:

1. [Odezwa premiera] Polacy!
2. [Wniosek ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych]²¹.
3. [Wniosek ministra skarbu w sprawie zasiłku dla emerytowanych cywilnych funkcjonariuszy i emerytowanych zawodowych wojskowych, a także wdów i sierot po takich, oraz dla osób, pobierających dary z łaski lub renty kolejowe na miesiąc styczeń 1923 r.]²².
4. [Wniosek ministra skarbu w sprawie podwyższenia diet należnych funkcjonariuszom państwowym w razie podróży służbowych do Niemiec, Wolnego Miasta Gdańska i na Górny Śląsk]²³.
5. Wniosek na Radę Ministrów w sprawie żałoby urzędowej z powodu zgonu prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza.
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie poddania sądownictwu doraźnemu na obszarze m.st. Warszawy dalszych przestępstw wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1919 w przedmiocie sądów doraźnych²⁴.
- 7a. [Uzupełnienie rozporządzenia z 12 grudnia o sądownictwie doraźnym w b. zaborze rosyjskim]²⁵.
- 7b. [Wniosek nagły o uzupełnienie ustawy o sądach doraźnych przez włączenie do właściwości tych sądów także zbrodni przewidzianych w art. 99 kodeksu karnego]²⁶.
8. [Zmiany do projektu ustawy o ochronie obszaru, konstytucji niektórych organów, godeł oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej].
9. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów w sprawie ustawy o zaprzysiężeniu urzędników i niższych funkcjonariuszy]²⁷.

²⁰ Projekt eksportacji zwłok prezydenta Narutowicza był przedmiotem obrad Komitetu Politycznego Rady Ministrów podczas posiedzenia w dniu 16 grudnia 1922 r., zob. *ibidem*, s. 122–123.

²¹ Nie publikuje się.

²² Nie publikuje się.

²³ Nie publikuje się.

²⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1922 r. w przedmiocie poddania sądownictwu doraźnemu na obszarze m. st. Warszawy dalszych przestępstw wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 1919 r. w przedmiocie sądów doraźnych, Dz.U. 1922, nr 112, poz. 1017.

²⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1922 r. o sądownictwie doraźnym w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. 1922, nr 114, poz. 1031.

²⁶ Nie publikuje się.

²⁷ Nie publikuje się.

10. [Sprawozdanie i wnioski Prezydium Rady Ministrów na posiedzenie Rady Ministrów w sprawie regulaminu obrad Senatu]²⁸.
11. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego w Lublinie²⁹.
12. Wniosek ministra spraw wojskowych w przedmiocie przyznania robotnikom cywilnym w zakładach wojskowych zaliczki w wysokości dwutygodniowego zarobku według obliczenia z 1-ej połowy września b.r. zwrotnej od 1-go marca 1923 r.³⁰
13. Wniosek ministra sprawiedliwości w przedmiocie przyznania sędziom i prokuratorom górnośląskim jednorazowego zasiłku tytułem odszkodowania za straty poniesione przez nich z powodu ich zaszeregowania do niemieckich grup urzędniczych, nie odpowiadających stopniom służbowym, do których zaliczono sędziów i prokuratorów na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej³¹.

„Zał. 1c

[Odezwa premiera] Polacy!

ODEZWA RZĄDU³²

Polacy!

Powołany przez Marszałka Sejmu, zastępcę Prezydenta, jako karny żołnierz obejmuję ster rządów Rzeczypospolitej w chwili najcięższej jaką przeżywało państwo nasze od swego zmartwychwstania.

Groza bowiem najazdu bolszewickiego, który w roku 1920 stał u wrót stolicy blednie wobec politycznego mord, jakiego ofiarą padł pierwszy Prezydent Rzeczypospolitej – wobec walk bratobójczych oraz wobec zamachów na porządek prawny i majestat Rzeczypospolitej.

W sławnej bitwie nad Wisłą żołnierz polski nadstawał wrogom zewnętrznym swą pierś z wiarą w zwycięstwo słusznej sprawy. Ojczyzna ociekała wówczas krwią, lecz promieniała równocześnie chwałą. Dzisiaj wróg jest niewidzialny, a daleko groźniejszy, bo sięgający po największe świętości narodu, bo niweczący

²⁸ Nie publikuje się.

²⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1922 r. w przedmiocie przedłużenia terminów wekslowych w okręgu Sądu Apelacyjnego w Lublinie, Dz.U. 1922, nr 115, poz. 1036.

³⁰ Nie publikuje się.

³¹ Nie publikuje się.

³² Tekst odezwy został opublikowany z datą 17 grudnia 1922 r., zob. Odezwa pana prezydenta ministrów gen. dyw. Władysława Sikorskiego, M.P., 18 grudnia 1922, nr 287, s. 2; W. Sikorski, *O polską politykę państwową. Mowy i deklaracje z okresu pełnienia urzędu Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej*, Kraków 1923, s. 1–2; *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 122.

jego honor i burzący prawo. Dzisiaj zbrodnicze działania występnych fanatyków okryły nas niesławą, rozsadzają siłę wewnętrzną państwa, zwiększając jego niebezpieczeństwa zewnętrzne.

Ujmując w takim momencie ster rządów, jestem zdecydowany przeprowadzić z całą bezwzględnością obronę porządku prawnego i spokoju wewnętrznego.

Wzywam przytem wszystkich obywateli, którzy dobro sprawy stawiają wyżej ponad prywatę i interesy partyjne, do skupienia się dookoła rządu, który służyć będzie jedynie i wyłącznie zagrożonej Ojczyźnie.

Mimo zrozumiałego oburzenia, z jakim reaguje społeczeństwo w odpowiedzi na mord Prezydenta Rzeczypospolitej, domagam się od wszystkich bezwzględniego spokoju. Rząd spełnił swój obowiązek. Winni skrytobójczego mordu spotkają się z zasłużoną i prawem przewidzianą karą. Równocześnie jednak wszelkie samosądy społeczne będą ukrócone z całą stanowczością.

Mając pełną wiarę w możliwość odwrócenia niebezpieczeństwa, które grozi państwu oraz niedopuszczenia do zamętu, żądam od Was, Polacy, w tej ciężkiej chwili, poszanowania praw i posłuchu władzom, jak również karnego oddania się pracy dla Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

Prezydent Rady Ministrów
/-/ Władysław Sikorski
generał dywizji

°załącznik 5°

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie żałoby urzędowej z powodu zgonu prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza

WNIOSEK NA RADE MINISTRÓW

w sprawie żałoby urzędowej z powodu zgonu Prezydenta Rzeczypospolitej
śp. Gabrjela Narutowicza

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- I. Zatwierdza się zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych odnośnie do żałoby z powodu zgonu Prezydenta Rzeczypospolitej, przepisanej dla urzędów i osób wojskowych rozkazami z 17 grudnia 1922 r. Nr. 217 i z 19 grudnia 1922 r. °N 219° L.61100 G.M.111.

Zarządzenia wydane powyższemi rozkazami streszczają się w następujących szczegółach:

- 1) Żałoba dla władz i osób wojskowych trwa przez przeciąg sześciu tygodni, tj. do dnia 27 stycznia 1923 r.;

- 2) w powyższym okresie czasu winny na wszystkich gmachach wojskowych powiewać chorągwie o barwach państwowych opuszczone do połowy masztu;
- 3) przez powyższy okres czasu noszą wszyscy oficerowie przepaskę żałobną na lewym ramieniu, określoną wyżej w powołanym rozkazie z 19 grudnia 1922 r.;
- 4) zmiany wart głównych w garnizonach w niedziele i święta przez cały czas trwania żałoby będą się odbywać ^aprzez przygrywania orkiestr^a, li tylko w kościołach garnizonowych podczas nabożeństwa orkiestry przygrywać mogą;
- 5) zabrania się wszystkim wojskowym urządzać zabawy taneczne w oddziałach i instytucjach wojskowych i przyjmować udział w publicznych zabawach tanecznych wogóle aż do dnia 27 stycznia 1923 r.;
- 6) do dnia pogrzebu zabrania się wszystkim wojskowym uczęszczać do teatrów, cyrków, kinematografów, kabaretów itp.

II. Odnośnie do żałoby Władz, instytucji i urzędników cywilnych zarządza się, co następuje:

- 1) Czas trwania żałoby urzędowej ustala się na przeciąg czasu dwóch tygodni, tj. od dnia śmierci 16 grudnia 1922 r. do dnia 30 grudnia 1922 r. włącznie;
- 2) na wszystkich gmachach rządowych cywilnych mają w powyższym okresie czasu powiewać chorągwie o barwach państwowych opuszczone do połowy masztu;
- 3) umundurowani urzędnicy państwowi od VIII stanu służbowego wzywają noszą przez powyższy okres czasu opaskę żałobną na lewym ramieniu;
- 4) wszelkie uroczystości oficjalne, z wyjątkiem uroczystości żałobnych oraz przyjęcia oficjalne ustają, jak również udział w takich uroczystościach i przyjęciach przez powyższy okres czasu;
- 5) urzędnikom i funkcjonariuszom państwowym wszystkich stopni służbowych, o ile są umundurowani, zabrania się ^cbrać udział w publicznych zabawach tanecznych, jak również uczęszczać do teatrów, cyrku, kinematografów, kabaretów itp. do dnia pogrzebu.
Postanowienie to nie odnosi się do obecności w wymienionych wyżej zabawach i widowiskach z tytułu obowiązku służbowego;
- 6) w dniu pogrzebu wszelkie widowiska publiczne, jak teatry, przedstawienia cyrkowe, kinematografy, koncerty, kabarety itp. będą zawieszane;
- 7) we wszystkich miastach będących siedzibą województw i starostw winny się w dniu pogrzebu śp. Prezydenta Rzeczypospolitej odbyć uroczyste nabożeństwa żałobne z udziałem przedstawicieli władz państwowych i samorządowych oraz wojskowości.

Warszawa, 19 grudnia 1922 r.

Prezes Rady Ministrów
 /-/ Sikorski
 Gen. dyw.

[Zmiany do projektu ustawy o ochronie obszaru, konstytucji niektórych organów, godeł oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej]

USTAWA

z dnia...

o ochronie obszaru, Konstytucji niektórych organów, godeł
oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej

CZĘŚĆ PIERWSZA

Art. 1.

Kto usiłuje środkami bezprawnymi poddać Rzeczpospolitą Polską lub jej część pod obce panowanie albo w ten sposób część obszaru państwowego od całości Rzeczypospolitej oderwać ulegnie karze:
ciężkiego więzienia dożywotniego.

Art. 2.

Kto usiłuje środkami bezprawnymi zmienić ustrój państwowy ustalony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej ulegnie karze:
ciężkiego więzienia dożywotniego lub od 10–15 lat.

Art. 3.

Kto gwałtem lub groźbą usiłuje rozwiązać Sejm lub Senat, albo Zgromadzenie Narodowe, albo w ten sposób zmusić Sejm lub Senat, albo ich Komisje, albo Zgromadzenie Narodowe do powzięcia lub zaniechania uchwał, ulegnie karze:
ciężkiego więzienia od lat 10–15.

Art. 4.

Kto gwałtem lub groźbą usiłuje pozbawić Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej władzy, przysługującej mu z mocy Konstytucji, albo zmusić do czynności urzędowej lub w niej mu przeszkodzić, ulegnie karze:
ciężkiego więzienia od 10–15 lat.

Przepis niniejszy stosuje się również w razie przedsięwzięcia powyższego działania przeciw osobie zastępującej z mocy Konstytucji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 5.

Kto gwałtem lub groźbą usiłuje pozbawić członków Rządu władzy, przysługującej im z mocy Konstytucji, zwłaszcza przemocą od władzy usunąć albo

zmusić ich do czynności urzędowej lub w niej im przeszkadzać, ulegnie karze: ciężkiego więzienia od 10–15 lat.

Art. 6.

Kto weźmie udział w zмовie lub w zrzeszeniu, mającym na celu przestępstwo przewidziane w art. 1–5 ulegnie karze: ciężkiego więzienia od lat 5–10.

Art. 7.

Kto czyni przygotowania do przestępstwa przewidzianego w art. 1–5 ulegnie karze: ciężkiego więzienia od lat 2–5 lat.
Jeżeli winny porozumiewał się w tym celu z obcą władzą ulegnie karze: ciężkiego więzienia od lat 5–15.

Art. 8.

Kto stara się skłonić inną osobę do przestępstwa, przewidzianego w art. 1–6 ulegnie karze: ciężkiego więzienia od lat 2–5.

Art. 9.

Wolny będzie od kary, kto dobrowolnie odstąpił od popełnienia przestępstwa, przewidzianego w art. 1–7 ust. 1. zanim władza, powołana do ścigania przestępstw o nich się dowiedziała, a nadto gdy żadna szkoda z czynu nie wynikła.

Art. 10.

Kto publicznie znieważa:

- 1) Ustrój ustalony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 2) Godła Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 3) Sejm, Senat, albo Zgromadzenie Narodowe;
 - 4) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, choćby w jego nieobecności:
- ulegnie karze więzienia od dni 14 do jednego roku lub grzywny od 20.000 do 200.000 mk.

Przepis p. 4 niniejszego artykułu stosuje się również w razie przedsięwzięcia powyższego działania przeciw osobie zastępującej z mocy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej Prezydenta.

Art. 11.

Kto przez publiczne rozszerzanie świadomie nieprawdziwej lub przekręconej wiadomości lub przez publiczne zohydzenie lub wyśmiewanie naraża

na niebezpieczeństwo prawidłowe stosunki sąsiedzkie Rzeczypospolitej Polskiej z innym państwem, ulegnie karze:

więzienia od dni 14 do jednego roku lub grzywny 20.000 do 200.000 mk.

CZĘŚĆ DRUGA

Art. 12.

Jeżeli przestępstw, przewidzianych w art. 1–7 niniejszej ustawy dopuszczono się w czasie wojny lub w czasie, gdy wybuch wojny bezpośrednio zagrażał albo w czasie, gdy choćby na części obszaru Rzeczypospolitej wprowadzono stan wojenny, można orzec karę śmierci.

Art. 13.

Przepisy art. 11, 163, 164, cz. 2 art. 166, cz. 3 art. 168, cz. 4 art. 173, cz. 2 i 3 art. 643, cz. 4 art. 644, cz.³³ art. 645, cz. 3 art. 652 Kodeksu Karnego z r. 1903³⁴, wchodzi w b. zaborze rosyjskim w życie w całej rozciągłości z tą zmianą, że w miejsce art. 99–102 należy mieć na względzie art. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Ilekoć w przepisach, obowiązujących na obszarze b. zaboru rosyjskiego mowa o buncie przeciw władzy zwierzchniej lub czynie buntowniczym, albo o zbrodni z art. 99–102 K.K., wówczas należy mieć na względzie art. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Art. 14.

Ilekoć w przepisach na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, na który rozciąga się moc obowiązującą kodeksu karnego niemieckiego z 15 maja 1871 r. i ustawy karnej austriackiej z 27 maja 1852 mowa jest o czynach, odpowiadających przewidzianym w art. 1 i 2 niniejszej ustawy lub o karach, albo skutkach karnych za takie czyny, wówczas należy mieć na względzie postanowienia art. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Na obszarze Rzeczypospolitej, na który rozciąga się moc obowiązującą austriackiej ustawy karnej z 27 maja 1852 r., przestępstwa przewidziane w art. 1–8 są zbrodniami, inne występkami; za występki należy w miejsce więzienia wymierzyć ścisły areszt.

Art. 15.

W razie okoliczności łagodzących można zamiast ciężkiego więzienia dożywotniego orzec ciężkie więzienie od lat 10–15, inne zaś kary obniżyć do połowy najniższego wymiaru wskazanego w ustawie.

³³ Brak cyfry w dokumencie.

³⁴ Zob. *Kodeks Karny z r. 1903 (przekład z rosyjskiego) z uwzględnieniem zmian i uzupełnień obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1921 r.*, Warszawa 1922.

Zresztą przepisy dzielnicowe o łagodzeniu i zmianie kary nie stosuje się.

Art. 16.

Przepisy niniejszej ustawy, dotyczące Prezydenta Rzeczypospolitej stosują się odpowiednio do Naczelnika Państwa³⁵.

Art. 17.

Do rozpoznania przestępstw przewidzianych w art. 1–8 niniejszej ustawy będą właściwe sądy przysięgłych w dzielnicach, w których sądy te są lub będą wprowadzone.

Art. 18.

Przestępstwo przewidziane w art. 10 niniejszej ustawy ścigane będzie zawsze wskutek skargi publicznej.

CZĘŚĆ TRZECIA

Art. 19.

Uchyła się postanowienia sprzeczne z niniejszą ustawą w szczególności art. 99–102 Kodeksu Karnego z r. 1903, obowiązującego w b. zaborze rosyjskim.

Art. 20.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 21.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

³⁵ Projekt tej ustawy istniał już kilka miesięcy wcześniej, jeszcze przed zamordowaniem prezydenta Gabriela Narutowicza. Najpewniej został on ponownie przedłożony przez rząd gen. Sikorskiego po tragicznych wydarzeniach z 16 grudnia 1922 r.: „Przed paru dniami Ministerstwo Sprawiedliwości wniosło do Sejmu projekt ustawy o ochronie obszaru Rzeczypospolitej, konstytucji niektórych organów, godeł oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej. Projekt wymienionej ustawy zagraża karą za czyny skierowane przeciwko integralności terytorjum Rzeczypospolitej, ustrojowi państwa, przeciw ciałom ustawodawczym, Zgromadzeniu Narodowemu, prezydentowi Rzeczypospolitej i członkami rządu [tak w tekście – M.W.]. Również w projekcie tym są przewidziane kary za publiczne znieważanie wymienionych instytucji i organów władzy Rzeczypospolitej. Należy przypuszczać, iż Sejm jeszcze przed swoim ostatecznym rozwiązaniem się projekt ten przyjmie i w najbliższym czasie otrzymamy ustawę o ochronie całości państwa i autorytetu władzy. Jest to dzisiaj koniecznością państwową”, *Ochrona całości państwa i autorytetu władz*, „Dzień Polski. Niezależny Organ Demokratyczny”, 26 września 1922, nr 238, s. 3.

3

PROTOKÓŁ 128-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 grudnia 1922 r.

Obecni³⁶:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu Prezydjum Rady Ministrów

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

1. Prezes Rady Ministrów podał do wiadomości Rady Ministrów, że wniósł podanie o dymisję³⁷.

Prezydent Rzeczypospolitej nie przyjął prośby o dymisję, nie uważając w obecnej chwili zmianę za pożądaną.

2. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości treść załączonych w odpisach

1) protokółów Zgromadzenia Narodowego z 9 i 11 grudnia 1922 r. (załączniki 1 i 2) oraz ogłoszenie w Dzienniku Ustaw protokołu przekazania władzy przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego Prezydentowi Rzeczypospolitej śp. Gabryelowi Narutowiczowi (załącznik 3);

2) protokółów Zgromadzenia Narodowego z 20 grudnia (załączniki 4 i 5) – oraz uchwaliła ogłosić w Dzienniku Ustaw protokół przejścia władzy przez Prezydenta Rzeczypospolitej Stanisława Wojciechowskiego³⁸.

³⁶ Posiedzenie odbyło się w Belwederze i rozpoczęło o godzinie 9 wieczorem.

³⁷ Podanie premiera Sikorskiego o dymisję było konsekwencją wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej Stanisława Wojciechowskiego dokonanego 20 grudnia 1922 r. przez Zgromadzenie Narodowe, zob. M.P., 21 grudnia 1922, nr 290, s. 1.

³⁸ Dz.U. 1922 nr 114 poz. 1029.

3. Rada Ministrów uchwaliła, że odezwa przedstawiona przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ma być kontrasygnowana przez Prezesa Rady Ministrów i przyjęła jej treść do wiadomości³⁹.

Posiedzenie zakończono o 9.20 wieczorem.

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Protokół Zgromadzenia Narodowego dla wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 9 grudnia 1922 r.⁴⁰
2. Protokół z posiedzenia Zgromadzenia Narodowego w dniu 11 grudnia 1922 r.⁴¹
3. Protokół przekazania władzy przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego Prezydentowi Rzeczypospolitej śp. Gabrielowi Narutowiczowi⁴².
4. Protokół Zgromadzenia Narodowego dla wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 grudnia 1922 r.⁴³
5. Protokół Zgromadzenia Narodowego w dniu 20 grudnia 1922 r.⁴⁴

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

³⁹ Orędzie Prezydenta Rzeczypospolitej, M.P., 21 grudnia 1922, nr 290, s. 1.

⁴⁰ Nie publikuje się, zob. Zgromadzenie Narodowe. Posiedzenie z dnia 9 grudnia 1922 r., M.P., 11 grudnia 1922, nr 281, s. 2. Protokół poprzedzało krótkie pismo marszałka Sejmu i zarazem przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego Macieja Rataja do prezesa RM również z 9 grudnia 1922 r. z adnotacją odręczną „Przedłożyć na R[adzie] Min[istrów] do oficjalnego przyjęcia do wiadomości” następującej treści: „Na mocy art. 21 ustawy z dnia 27 lipca 1922 r. o Regulaminie Zgromadzenia Narodowego mam zaszczyt donieść Panu Prezesowi Rady Ministrów, iż na posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego w dniu 9 grudnia 1922 r. Prezydentem Rzeczypospolitej obrany został p. Gabriel Narutowicz. Odpis protokołu uwierzytelnionego do niniejszego załączam”, AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20, k. 706.

⁴¹ Nie publikuje się, zob. Zgromadzenie Narodowe. Posiedzenie z dnia 11 grudnia 1922 r., M.P., 12 grudnia 1922, nr 282, s. 1. Protokół poprzedzało krótkie pismo przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego Macieja Rataja do prezesa RM również z 11 grudnia 1922 r. z adnotacją odręczną „Należy przedłożyć Radzie Min[istrów] do oficjalnego przyjęcia do wiadomości” następującej treści: „W załączeniu pozwalam sobie przesłać odpis wierzytelny protokołu Zgromadzenia Narodowego z dnia 11 grudnia 1922 r.”, AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20, k. 726.

⁴² Dz.U. 1922, nr 109, poz. 1007.

⁴³ Nie publikuje się, zob. Zgromadzenie Narodowe. Posiedzenie z dnia 20 grudnia 1922 r., M.P., 21 grudnia 1922, nr 290, s. 2.

⁴⁴ Nie publikuje się, zob. *ibidem*.

4

PROTOKÓŁ 129-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 grudnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

Obecni nadto podczas obrad nad wnioskami

Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu

w Ministerstwie Skarbu

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

Bolesław Markowski

prof. Waclaw Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

dr Wiktor Mikulecki

Waclaw Fajans

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 19 i 20 grudnia 1922 r.
2. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy i rozporządzeń normujących prawne sprawy związane ze statystyką (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie podwyższenia djet (załącznik 2).

Przyjęto, że na przyszłość Minister Skarbu sprawę podwyższenia stawek będzie przedstawiał równocześnie z wnioskiem o podwyższenie dodatków drożyznianych.

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku (załącznik 3).

5. Nawiązując do obrad z 19 grudnia, Minister Skarbu oświadcza gotowość udzielenia kredytu krótkoterminowego związkowi kooperatyw urzędniczych „Zespół” na zakup węgla dla urzędników, z wyjątkiem urzędników Ministerstwa Kolei Żelaznych oraz Poczty i Telegrafów.

Równocześnie Minister Skarbu porozumie się z zarządami kopalni celem uzyskania cen ulgowych.

6. Uchwalono, by pobory za styczeń 1923 r. wypłacono wszystkim funkcjonariuszom państwowym i wojskowym w dniu 28 grudnia 1922 r.

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy prawnej dekretu o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami (załącznik 4).

8. Załączony projekt rozporządzenia w sprawie wypłaty pośmiertnego po zmarłych wojskowych (załącznik 5) na życzenie Ministra Skarbu zdjęto z porządku obrad, ponieważ sprawa w międzyczasie została załatwiona przez Ministrów Skarbu i Spraw Wojskowych.

9. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

a) o przyznanie Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 200 milionów marek na zasiłki dla instytucji i subwencje (załącznik 6);

b) o przyznanie w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych dział 2§ 9 poz. 7 kredytu dodatkowego w wysokości jednego miljarda marek (załącznik 7);

c) o otwarciu w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 r. kredytów dodatkowych w łącznej sumie 2 miliardów 323 milionów marek (załącznik 8).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozszerzenia zakresu działania wojewódzkiej komisji oszczędnościowej warszawskiej, utworzonej na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z 18 marca 1921 r. (Monitor Polski Nr. 66)⁴⁵ i 5 stycznia 1922 (Monitor Polski Nr. 11)⁴⁶ (załącznik 9).

Uchwale należy dać formę rozporządzenia.

11. Przyjęto wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o wypuszczeniu serji IV biletów skarbowych (załącznik 10).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie podwyższenia podatku od zużycia olejów mineralnych na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 11).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Robót Publicznych w przedmiocie świadczeń Ministerstw: Spraw Wojskowych, Kolei Żelaznych, Poczty i Telegrafów oraz Spraw Wewnętrznych na rzecz

⁴⁵ M.P., 22 marca 1921, nr 66, s. 1.

⁴⁶ M.P., 14 stycznia 1922, nr 11, s. 1.

kierownictwa technicznego komisji granicznej i Ministerstwa Robót Publicznych (załącznik 12).

14. Przyjęto wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu projekt ustawy w przedmiocie przestrzegania oszczędności przy użyciu środków opałowych na kopalniach nafty (załącznik 13).

15. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu mocy obowiązującej przepisów ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej⁴⁷ w brzmieniu ustawy z 5 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej na województwa Poznańskie i Pomorskie⁴⁸ (załącznik 14). W drugim zdaniu § 3 należy wyliczyć także rozporządzenie Rady Ministrów z 9 sierpnia 1921 r. w sprawie wprowadzenia niektórych postanowień ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej na obszar b. dzielnicy pruskiej (Dz.U.Rz.P. Nr.70, p. 467) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 12 grudnia 1921 r. (Dz.U. Nr.102, p. 736) w przedmiocie wprowadzenia niektórych postanowień ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie ogłoszenia zaprowadzenia waluty polskiej na Górnym Śląsku polskim (załącznik 15). Uchwałę należy ogłosić w formie rozporządzenia, a redakcję ustalić z Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwem Sprawiedliwości.

17. Przyjęto wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictwa do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcemi walutami (załącznik 16).

Redakcję należy ustalić z Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwem Sprawiedliwości.

18. Uchwalono wniosek Prezydjum Rady Ministrów w sprawie złożenia przez Komisarza Generalnego deklaracji dotyczącej sprawy wiz paszportowych (załącznik 17).

19. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie sądów doraźnych w województwach Poznańskim i Pomorskim oraz górnośląskiej części województwa śląskiego (załącznik 18).

20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie udzielenia kredytu na przeprowadzenie rozrachunku z wolnym miastem Gdańskiem (załącznik 19).

21. Załączone rozporządzenie w sprawie ujednostajnienia przepisów o wyrobie, sprzedaży i używaniu sztucznych substancji słodkich (załącznik 20) uchwalono zasadniczo.

Redakcję należy ustalić w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów przy współudziale Ministerstw: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Sprawiedliwości.

⁴⁷ Dz.U. 1920, nr 67, poz. 449.

⁴⁸ Dz.U. 1922, nr 69, poz. 618.

22. Załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany wysokości ustalonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z 23 października 1922 r. stawki patentu akcyzowego na fabryki trunków (załącznik 21) uchwalono zasadniczo.

Redakcję należy ustalić w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów przy współudziale Ministerstw: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Sprawiedliwości.

^fSikorski^f

23. Następnie Rada Ministrów przystąpiła do obrad wstępnych nad programem zasadniczej naprawy Rzeczypospolitej. W tym względzie postanowiono – w myśl życzenia Prezydenta Rzeczypospolitej – odnośnie do sanacji gospodarki finansowej Państwa zwołać zebranie wszystkich dotychczasowych Ministrów Skarbu i innych ekspertów.

Narówni z gospodarką finansową postanowiono zbadać, czy dotychczasowa metoda odbudowy kraju przez urzędy i urzędników jest celowa, oświetlić zasadnicze niedomagania ustawodawstwa w reformie rolnej oraz poddać rewizji całości kształt organizacji administracji państwowej i jej funkcjonowania.

24. Prezes Rady Ministrów zapowiada, że odniesie się do Marszałków Sejmu i Senatu celem uregulowania stosunku władzy wykonawczej i ustawodawczej, w szczególności z prośbą, by zaniechano zwyczaju interweniowania przez pojedynczych posłów u władz centralnych w poszczególnych sprawach, co w następstwie u władz podwładnych wprowadza pomieszanie pojęć o kompetencji i wpływa ujemnie na sprawność aparatu administracyjnego. To samo dotyczy interwencji klubów.
^c25. tajne: Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zarządzenia próbnej mobilizacji (załącznik 22).

26. tajne: Po wysłuchaniu treści załączonego telefonogramu (załącznik 23), rada Ministrów zaaprobowała tekst załączonego w odpisie pisma Prezesa Rady Ministrów do Kardynała Prymasa Dalbora w sprawie uchylenia się od odprawienia modłów za duszę tragicznie zmarłego Prezydenta Rzeczypospolitej przez Księdza biskupa Łosińskiego załącznik 24.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 9. wieczór.^c

^fSikorski^f

Załączniki

Wy k a z:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy i rozporządzeń normujących prawne sprawy związane ze statystyką⁴⁹.

⁴⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy i rozporządzeń normujących prawnie sprawy związane ze statystyką, Dz.U. 1922, nr 116, poz. 1055.

2. Wniosek nagły ministra skarbu w przedmiocie podwyższenia diet⁵⁰.
3. Wniosek ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych w Wolnym Mieście Gdańsku⁵¹.
4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy prawnej dekretu o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami⁵².
5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wypłaty pośmiertnego po zmarłych wojskowych⁵³.
6. Wniosek ministra skarbu o przyznanie Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 200 milionów marek na zasiłki dla instytucji i subwencje⁵⁴.
7. Wniosek nagły ministra skarbu o przyznanie w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych dział 2§ 9 poz. 7 kredytu dodatkowego w wysokości jednego miliarda marek⁵⁵.
8. Wniosek nagły ministra skarbu o otwarciu w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 r. kredytów dodatkowych w łącznej sumie 2 miliardów 323 milionów marek⁵⁶.
9. Wniosek ministra skarbu w przedmiocie rozszerzenia zakresu działania wojewódzkiej komisji oszczędnościowej warszawskiej utworzonej na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z 18 marca 1921 r. (Monitor Polski Nr. 66) i 5 stycznia 1922 (Monitor Polski Nr. 11)⁵⁷.
10. Projekt ustawy o wypuszczeniu serii IV biletów skarbowych⁵⁸.
11. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku od zużycia olejów mineralnych na obszarze Rzeczypospolitej⁵⁹.

⁵⁰ Nie publikuje się.

⁵¹ Nie publikuje się.

⁵² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy prawnej dekretu o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami, Dz.U. 1922, nr 116, poz.1053.

⁵³ Nie publikuje się. Rozporządzenie wykonawcze Ministra Spraw Wojskowych, Ministra Skarbu i Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 10 stycznia 1923 r. do ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin, oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową, tudzież do ustawy z dnia 4 sierpnia 1922 r., zmieniającej niektóre postanowienia ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin, oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową, Dz.U. 1923, nr 20, poz. 132.

⁵⁴ Nie publikuje się.

⁵⁵ Nie publikuje się.

⁵⁶ Nie publikuje się.

⁵⁷ Nie publikuje się.

⁵⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 31 stycznia 1923 r. o wypuszczeniu Serji IV biletów skarbowych, Dz.U. 1923, nr 12, poz. 77.

⁵⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. w sprawie podwyższenia podatku od zużycia olejów mineralnych na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. 1922, nr 116, poz. 1054.

12. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra robót publicznych w przedmiocie świadczeń Ministerstw: Spraw Wojskowych, Kolei Żelaznych, Poczty i Telegrafów oraz Spraw Wewnętrznych na rzecz kierownictwa technicznego komisji granicznej i Ministerstwa Robót Publicznych⁶⁰.
13. Projekt ustawy w przedmiocie przestrzegania oszczędności przy użyciu środków opałow主任 na kopalniach nafty⁶¹.
14. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej przepisów ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej w brzmieniu ustawy z 5 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej na województwa poznańskie i pomorskie⁶².
15. Wniosek ministra skarbu w przedmiocie ogłoszenia zaprowadzenia waluty polskiej na Górnym Śląsku [wraz z projektem uchwały].
16. Projekt ustawy w przedmiocie udzielenia ministrowi skarbu pełnomocnictwa do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami⁶³.
17. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie złożenia przez Komisarza Generalnego deklaracji dotyczącej sprawy wiz paszportowych⁶⁴.
18. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie sądów doraźnych w województwach Poznańskim i Pomorskim oraz górnośląskiej części województwa śląskiego⁶⁵.
19. Wniosek nagły ministra skarbu w przedmiocie udzielenia kredytu na przeprowadzenie rozrachunku z Wolnym Miastem Gdańskiem.
20. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ujednostajnienia przepisów o wyrobie, sprzedaży i używaniu sztucznych substancji słodkich⁶⁶.

⁶⁰ Nie publikuje się.

⁶¹ Nie publikuje się. Tekst projektu został opublikowany w prasie, zob. *Nowe projekty ustaw. Projekt ustawy w przedmiocie przestrzegania przy użyciu środków opałow主任 na kopalniach* [tak w tekście – M.W.], „Kurier Polski”, 16 stycznia 1923, nr 14, s. 13.

⁶² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej w brzmieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej na Województwo Poznańskie i Pomorskie, Dz.U. 1923, nr 1, poz. 1.

⁶³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 2 marca 1923 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu upoważnienia do regulowania w drodze rozporządzeń obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami, Dz.U. 1923, nr 25, poz.154.

⁶⁴ Nie publikuje się.

⁶⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. w przedmiocie sądów doraźnych w województwie poznańskim i pomorskim oraz górnośląskiej części województwa śląskiego i Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 1923 r. w przedmiocie sądów doraźnych w województwie poznańskim i pomorskim, Dz. U. 1922, nr 115, poz. 1039; Dz.U. 1923, nr 7, poz. 45.

⁶⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. w sprawie ujednostajnienia przepisów o wyrobie sprzedaży i używaniu sztucznych substancji słodkich, Dz. U. 1922, nr 116, poz. 1056.

21. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany wysokości ustalonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z 23 października 1922 r. stawki patentu akcyzowego na fabryki trunków⁶⁷.
22. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zarządzenia próbnej mobilizacji.
23. [Telefonogram z Urzędu Wojewódzkiego Kieleckiego do ministra spraw wewnętrznych z 19 grudnia 1922 w sprawie nabożeństw żałobnych po śmierci prezydenta Gabriela Narutowicza].
24. [Pismo prezesa Rady Ministrów do kardynała prymasa Edmunda Dalbora w sprawie uchylecia się od odprawienia modłów za duszę tragicznie zmarłego prezydenta Rzeczypospolitej przez księdza biskupa kieleckiego Augustyna Łosińskiego].

°załącznik 15°

Wniosek ministra skarbu w przedmiocie ogłoszenia zaprowadzenia waluty polskiej na Górnym Śląsku [wraz z projektem uchwały]

Ministerstwo Skarbu
Departament Kredytowy
Nr. DK. 8648/II

Warszawa, dnia °15° grudnia 1922 r.

Rada Ministrów uchwalić raczy

Uchwała

Rady Ministrów
z dnia ...1922 r.

w przedmiocie ogłoszenia zaprowadzenia
waluty polskiej na G. Śląsku polskim

Za zgodą Sejmu Śląskiego i Rady Wojewódzkiej Województwa Śląskiego ogłasza się w myśl art. 306 punkt 2 w polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej, zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.⁶⁸, iż z dniem 1 listopada 1923 roku zaprowadzona zostanie na Górnym Śląsku polskim tj. w powiatach Katowice

⁶⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. w przedmiocie zmiany wysokości ustalonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. stawki patentu akcyzowego na fabryki trunków, Dz.U. 1922, nr 115, poz. 1037, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10: *Gabinet Artura Śliwińskiego 1–28 lipca 1922. Gabinet Juliana Nowaka 2 sierpnia – 16 grudnia 1922*, oprac. M. Kornat, P.M. Żukowski, Warszawa 2023, s. 612–613.

⁶⁸ Artykuł 306 pkt. 2 konwencji górnośląskiej brzmiał: „Rząd polski będzie mógł jednakże zaprowadzić jeszcze przed upływem tego okresu piętnastoletniego, zamiast waluty niemieckiej, walutę polską, będącą w obiegu w chwili tej zmiany. Zmiana waluty może jednakże nastąpić tylko z pierwszym dniem miesiąca i winna być ogłoszona przynajmniej dziesięć miesięcy naprzód w «Monitorze Polskim»; Rząd niemiecki winien być o tem natychmiast uwiadomiony”.

wieś, Katowice miasto, Królewska Huta, Świętochłowice, Ruda, Tarnowskie Góry, Lubliniec, Pszczyna i Rybnik Województwa Śląskiego na miejsce waluty niemieckiej waluta polska jako jedyny prawny środek płatniczy.

Sposób przejścia na walutę polską ustalony będzie zgodnie z postanowieniem art. 9 i 10 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.Ust.R.P. Nr. 73 poz. 497), przyczem uwzględnione będą postanowienia części V Tytułu III Konwencji Górnośląskiej.

MINISTER SKARBU:

fJastrzębski^f

Uzasadnienie

Komisja Walutowa Sejmu Śląskiego uchwaliła w dniu 15/XI. r.b. rezolucję domagającą się wypowiedzenia z dniem 1 grudnia r.b. waluty niemieckiej na Górnym Śląsku, oraz poczynienia zarządzeń, by w możliwie krótkim przeciągu czasu wprowadzić na Śląsku faktycznie markę polską przez skuteczenie zarówno przez władze państwowe jako też i wielki przemysł wszelkich wypłat w markach polskich, oraz obliczanie należności i cen w markach polskich.

Powyższa uchwała zapadła po gruntownem zbadaniu kwestji przy współudziale rzeczoznawców ze strony wielkiego przemysłu i bankowości.

Rada Wojewódzka Województwa Śląskiego, której zgoda wymagana jest przy zmianie waluty w myśl art. 9 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.Ust.R.P. Nr. 73 poz. 497) wyraziła zgodę na wypowiedzenie waluty niemieckiej na Śląsku na posiedzeniu z dnia 23 listopada 1922 r. Również Sejm Śląski na posiedzeniu z dnia 27 listopada 1922 r. uchwalił zgodę na wprowadzenie waluty polskiej na Śląsku.

Wprowadzenie waluty polskiej na Górnym Śląsku należy uważać za bardzo pożądane z punktu widzenia ogólnopaństwowego, gdyż wpłynąć ono może korzystnie na kształtowanie się bilansu płatniczego Polski i przyczyni się niewątpliwie do silniejszego zespolenia śląskiego organizmu gospodarczego z resztą Polski. Z drugiej strony wprowadzenie waluty polskiej leży także w interesie ludności górnośląskiej, gdyż spowoduje ono ułatwienie stosunków handlowych między Śląskiem a resztą Polski, zaopatrującą go prawie we wszystkie artykuły pierwszej potrzeby, jak żywność, materiały odzieżowe itd.

Możliwe ujemne strony wprowadzenia waluty polskiej na Śląsk, w szczególności utrudnienie konkurencji przemysłu śląskiego z przemysłem niemieckim na rynku niemieckim, mogące powstać przez wahania kursowe obu walut, można usunąć z jednej strony przez zupełne otwarcie dla przemysłu śląskiego rynku zbytu w Polsce, co może się stać po odpowiedniem rozbudowaniu środków komunikacyjnych, z drugiej strony przez poczynienie przemysłowi śląskiemu ulg w dziedzinie podatkowej i celnej (zwłaszcza co do podatku węglowego),

co pozwoli przedsiębiorstwom przemysłowym śląskim pracować w korzystniejszych warunkach i znajdować bez trudności zbyty na swe produkty w Niemczech.

załącznik 19^c

Wniosek nagły ministra skarbu w przedmiocie udzielenia kredytu na przeprowadzenie rozrachunku z Wolnym Miastem Gdańskiem

Ministerstwo Skarbu
Departament Ceł
DC 9006/IV/22

Warszawa, dnia 20^c grudnia 1922 r.

NAGŁY WNIOSEK

Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie
udzielenia kredytu na przeprowadzenie rozrachunku
z Wolnym Miastem Gdańskiem

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„Rada Ministrów udziela Panu Ministrowi Skarbu upoważnienia do wyasygnowania nieprzewidzianej w budżecie na rok 1922 kwoty 518.793.173 mk. pol. celem uregulowania rozrachunków z W.M. Gdańskiem z tytułu podziału wpływów celnych brutto za czas od 11 stycznia do 30 czerwca 1922 r., stosownie do postanowień art. 206 umowy polsko-gdańskiej z dnia 24 października 1921 r.⁶⁹ (Dz Ust.R.P. Nr. 16 poz. 139 z r. 1922)”.

Minister Skarbu
/-/ Jastrzębski

Za zgodność
Kierownik Kancelarii⁷⁰
R. Średnicki^f

Uzasadnienie wniosku.

Wpływy celne brutto pobrane na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej i Wolnego Miasta Gdańska od wejścia w życie umowy polsko-gdańskiej z dnia 24 października 1921 r. podlegają podziałowi temi stronami na zasadach ustalonych w art. 206 powołanej umowy.

⁶⁹ Umowa zawarta pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z 9 listopada 1920 r., [Gdańsk 1921], s. 84.

⁷⁰ W tym przypadku mowa o Kancelarii Głównej w Ministerstwie Skarbu.

Przeprowadzenie rozrachunków za pierwsze półrocze dało wyniki następujące:
W pierwszym ćwierćroczu od 11 stycznia tj. od wejścia w życie unii celnej do 31 marca r.b. wpływy celne wyniosły:

w Rzeczypospolitej Polskiej mk. p. – 10.131.896.581 fen. 12
w Wolnym Mieście Gdańsku mk. pol. – 356.206.488 fen. 55
i mk. niem. – 30.422.256 fen. 55

czyli wspólne dochody pobrane na obu obszarach osiągnęły kwotę mk. pol. – 10.487.903.069 fen. 67⁷¹ i mk. niem. 30.422.256. f. 55.

Uwzględniając ilość mieszkańców obu obszarów i stosując, w myśl powołanej umowy, do każdego mieszkańca W.M. Gdańska 6-cio krotną normę spożywczą wypadnie, że za pierwsze ćwierćrocze na poczet udziału we wspólnych dochodach celnych brutto Wolnemu Miastu przypada mk. niem. 2.482.910 fen. 40 i 861.826.761 ^amk. pol. fen. 60^a.

Ponieważ do Głównej Kasy Celnej w Gdańsku wpłynęło mk. polskich 356.206.488 fen. 55 i mk. niem. 30.422.256. fen. 55, należy więc dopłacić Gdańskowi mk. pol. 505.620.273 fen. 05.

W drugim ćwierćroczu od 1 kwietnia do 30 czerwca r.b. wpływy celne brutto wyniosły:

w Rzeczypospolitej Polskiej mk. p. – 9.570.301.637 fen. 63
w Wolnym Mieście Gdańsku mk. pol. – 824.381.272 fen. 05
i mk. niem. – 77.883.829 fen. 85

czyli razem do podziału: mk. pol. 10.394.682.909 fen. 68
mk. niem. 77.883.829 fen. 85.

Uwzględniając przy podziale dochodów w drugim ćwierćroczu zwiększenie się ludności Polski wskutek wcielenia do obszaru celnego b. Litwy Środkowej i Górnego Śląska na rzecz W.M. Gdańska przypadać będzie mk. niem. 6.257.219 fen. 60 i mk. pol. 837.554.172.

Do Głównej Kasy Celnej w Gdańsku wpłynęło w tym okresie: mk. pol. 824.381.272 fen. 05, mk. niem. 77.883.829 fen. 85, należy więc dopłacić W. Miastu mk. pol. 13.172.899 fen. 95, natomiast od W.M. Gdańska należy się Skarbowi Rzeczypospolitej mk. niem. 71.626.610 fen. 25.

Ponieważ rozrachunek powinien być dokonywany w tych środkach płatniczych w jakich podlegające podziałowi kwoty zostały pobrane przypada Skarbowi Polskiemu od W.M. Gdańska za pierwsze półrocze mk. niem. 99.565.952 fen. 40, natomiast Wolnemu Miastu należy wypłacić mk. pol. 518.793.173.

Wydatek powyższy w budżecie Zarządu Ceł na rok bieżący nie był przewidziany, wypadnie zatem na ten cel uzyskać kredyt w wysokości 518.793.173 mk. pol.

⁷¹ Suma podanych wyżej liczb wynosi 10 488 103 069,67 marek polskich.

Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zarządzenia próbnej mobilizacji

Ministerstwo Spraw Wojskowych
Oddział I Sztabu Generalnego
Liorb. 11917/Mob.

Warszawa, dnia ... 1922 r.

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych
w przedmiocie zarządzenia mobilizacji próbnej

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przeprowadzenie w ciągu roku 1923 próbnej mobilizacji jednej Dyw. Piech. wraz z oddziałami do niej przydzielonemi, a których ilości określi Min. Spraw Wojskowych.

Wybór dywizji, dokładny zakres mobilizacji, oznaczenie terminu oraz sposób przeprowadzenia porucza się Panu Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z innemi Ministrami.

Minister Spraw Wojskowych
/–/ Sosnkowski
Generał dywizji

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia...

Uzasadnienie

Ponieważ armja polska dotychczas mobilizacji próbnej nie przeprowadziła, nie było sposobności przekonania się o wartości realnej istniejącego planu mob.

Mobilizacja próbna w roku 1923 będzie przeprowadzona na podstawie nowego planu mob. opartego na nowych zasadach.

Przeprowadzenie mob. próbnej jest konieczne celem sprawdzenia:

1. procentu niestawiennictwa powołanych rezerwistów.
2. terminu napływu rezerwistów do P.K.U. oraz terminu przybycia ich do oddziałów mobilizujących.
3. czy wyznaczony termin pogotowia czerwonego jednostek mobilizowanych będzie dotrzymanym.
4. sprawności przewozowej kolei państwowych.

5. sprawności mob. władz i urzędów, tak wojskowych, jak i cywilnych.
6. celowości przygotowań mob. w ogólności.

Za zgodność
Radecki⁷²
kapitan

°załącznik 23°

[Telefonogram z Urzędu Wojewódzkiego Kieleckiego do ministra spraw wewnętrznych z 19 grudnia 1922 r. w sprawie nabożeństw żałobnych po śmierci prezydenta Gabriela Narutowicza]

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Przyjęty telefonogram Nr °L.5733°

Do °Pana Min. Spr. Wew.° od °Prezyd[enta] Woj. w Kielcach 19/I – [19]22°
Dnia 19 m-ca grudnia 1922° r. o godz. 20 m. –

Urzędnik nadający °St[arszy] ref[erent] Miłkowski°

Treść

W sprawie urządzenia nabożeństwa żałobnego za śp. Prezydenta Narutowicza zwróciłem się do biskupów: Sandomierskiego⁷³ i Kieleckiego o zarządzenie nabożeństw w całej diecezji. Biskup Sandomierski zarządzenie obiecał wydać, natomiast biskup Kielecki ks. ^aŁoziński^a, u którego interwenjowałem osobiście, uważając, że mogło by dojść do zaburzeń politycznych w Kościele, odmówił swej inicjatywy w tym kierunku, natomiast obiecał nie zabraniać proboszczom, lecz im pozostawić wolną rękę. Wobec tego porozumiałem się z proboszczem katedralnym w Kielcach⁷⁴, który po zażądaniu gwarancji za spokój w Kościele odprawił w dniu dzisiejszym mszę św. żałobną i również obiecał urządzić ją w dniu pogrzebu. Zarazem jednak, nie żądając wyraźnie zapłaty, dał do zrozumienia, iż należałoby mu się pewne wynagrodzenie, gdyż miał wydatki z powodu nabożeństwa. Donosząc o stanowisku duchowieństwa, proszę jednocześnie o wyjaśnienie, jak

⁷² Najpewniej por. Stanisław Radecki z Gabinetu Ministra Spraw Wojskowych, który sygnował pismo za innego oficera w stopniu kapitana, zob. „Dziennik Rozkazów Wojskowych”, 1919, nr 72, poz. 2352, s. 1650; *Rocznik Oficerski 1923*, Warszawa 1923, s. 6.

⁷³ Biskup Marian Józef Ryx.

⁷⁴ Ksiądz Bronisław Obuchowski.

mam postąpić w sprawie zapłaty za nabożeństwo, zwłaszcza że byłoby to precedensem w podobnych wypadkach na przyszłość nie tylko na tutejszym terenie, lecz i na większym obszarze całego państwa. Proszę jednocześnie o podanie mi dnia pogrzebu.

g...g

rkps

„załącznik 24^c”

[Pismo prezesa Rady Ministrów do kardynała prymasa Edmunda Dalbora w sprawie uchylenia się od odprawienia modłów za duszę tragicznie zmarłego prezydenta Rzeczypospolitej przez księdza biskupa kieleckiego Augustyna Łosińskiego]

21 grudnia 19[22]

Do
Jego Eminencji Kardynała Prymasa Dalbora
w Poznaniu

Załączając odpis raportu służbowego Wojewody Kieleckiego⁷⁵, mam zaszczyt zakomunikować Waszej Eminencji co następuje: Rząd Polski zdaje sobie sprawę, że kwestje ściśle duchowne, w tej liczbie i sumienie ks. Biskupa Łosińskiego jest poza Jego wpływami i kompetencją. Jednakże Rząd nie może przejść obojętnie wobec faktu, że wysoki dostojnik Kościoła uchylił się od odprawiania modłów za duszę tragicznie zmarłego na posterunku Prezydenta Rzeczypospolitej śp. Gabryela Narutowicza. Wzgląd na obawę rozruchów nie wydaje się miarodajnym, gdyż ks. Biskup Łosiński nie widział przeszkody w udzieleniu pozwolenia na odprawianie modłów przez innych kapłanów. Jest rzeczą widoczną, że gdyby istotnie zagrażało zakłócenie spokoju w świątyni, to celebrowanie nabożeństwa przez samego Biskupa mogłoby łącej powstrzymać wiernych od świętokradztwa. Naród polski zawsze zachowywał się godnie w świątyniach, a tembardziej wobec ostatniej ohydnej zbrodni, pogrążony w żałobie pragnie ekspiacji^a i wszystkie warstwy i sfery narodu zbrodnię potępiły, co niezawodnie doszło do wiadomości ks. Biskupa Łosińskiego^a.

⁷⁵ Brak załącznika. Wojewodą kieleckim w latach 1919–1923 był Stanisław Pękosławski.

Komunikując powyższe Waszej Eminencji – uprzejmie proszę o łaskawe wypowiedzenie swego poglądu w całej tej niezmiernie dla Rządu przykrej sprawie, jak również o ewentualne poinformowanie mię o opinii konferencji Biskupów Polskich.

Raczy W[asza] Eminencja przyjąć wyrazy powinnego szacunku i głębokiego poważania z jakim pozostaję

PREZES RADY MINISTRÓW:

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

5

PROTOKÓŁ 130-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 grudnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

generał dywizji Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Aleksander Osiński

Zygmunt Jastrzębski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 21 grudnia 1922 r.

2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie dodatku za studja wyższe Wacławowi Krynkowskiemu, urzędnikowi Ministerstwa Robót Publicznych (załącznik 1).

3. Uchwalono załączone wnioski Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydjum Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej pracy zawodowej:

a) Władysławowi Salingerowi, Naczelnikowi Wydziału Samorządowego w Województwie Białostockiem (załącznik 2),

b) Juljuszowi Gilnreinerowi, dyrektorowi domu więziennego w Krakowie (załącznik 3),

c) Kazimierzowi Tyszkowskiemu, asystentowi archiwum głównego w Warszawie, Adamowi Soleckiemu⁷⁶, starszemu referentowi Ministerstwa Wyznań Religijnych

⁷⁶ W załączniku widnieje jako dr Jan Solecki.

i Oświecenia Publicznego, Janowi Riabinowi, urzędnikowi kontraktowemu archiwów państwowych w Lublinie i Bolesławowi Waszulowi, referentowi IV Departamentu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 4),

d) Leonowi Dorobkowi, nauczycielowi szkoły powszechnej w Płocku (załącznik 5),

e) Janowi Poziomkowi, nauczycielowi szkoły powszechnej w Chotczy (załącznik 6),

f) Franciszkowi Dańcowi, oficjałowi pocztowemu w Szczurowej (załącznik 7).

4. Uchwalono załączony projekt ustawy o organizacji i zakresie działania Głównego Urzędu Likwidacyjnego (załącznik 8).

Skreślono w art. 4 w ustępie I wyrazy: „w III stopniu służbowym” oraz ustęp 2-gi tego artykułu o prawie uczestniczenia Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Radzie Ministrów.

Ustęp ten postanowiono umieścić w regulaminie obrad Rady Ministrów.

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 200 milionów mk. na udzielenie osadnikom wojskowym pomocy państwowej na zagospodarowanie się (załącznik 9).

6. Uchwalono załączone rozporządzenie o utworzeniu miasta Kamienna w powiecie koneckim (załącznik 10).

7. W uwzględnieniu załączonego wniosku Ministra Spraw Wojskowych (załącznik 11) rozpatrzono ponownie sprawę ochrony obiektów państwowych.

Zlecono Prezydjum Rady Ministrów opracowanie przy współdziałaniu zainteresowanych Ministerstw (Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Sprawiedliwości i Kolei Żelaznych) i przedłożenie Radzie Ministrów wniosków, normujących tę rzecz definitywnie.

8. Po odczytaniu załączonych pism Ministra Kolei Żelaznych, Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zapasów węgla na cele mobilizacyjne (załączniki 12, 13, 14), Minister Kolei Żelaznych powiadamia Radę Ministrów, że obecne zapasy węgla wynoszą 270.000 ton i, że zostały wydane zarządzenia, by do 1 maja 1923 r. przygotowano 30 dniowy nienaruszalny zapas węgla na cele mobilizacyjne.

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie kredytów na cele aprowizacyjne Województwa Śląskiego (załącznik 15).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie przedłużenia obowiązku służby czynnej w wojsku stałym szeregowym rocznika poborowego 1900 w formacjach jazdy i artylerji konnej, dyslokujących na obszarach O.K.VI. Lwów i O.K.X. Przemyśl (załącznik 16).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie dozorów prasowych nad drukami i czasopismami, nadsyłanymi do Rzeczypospolitej Polskiej z zagranicy (załącznik 17).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie częściowej zmiany uchwały z dnia 27 listopada b.r. w sprawie jednorazowego zasiłku świątecznego (załącznik 18).

13. Ponowiono uchwałę z 12 grudnia w sprawie nowej redakcji statutu orderu „Odrodzenia Polski”.

14. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie komandorji orderu „Odrodzenia Polski” prof. Selskarowi Gunnowi, obywatelowi amerykańskiemu (załącznik 19).

15. W związku z tragicznym zgonem Prezydenta Rzeczypospolitej s.p. Gabryela Narutowicza, postanowiono odroczyć nadanie orderów normalnie nadawanych w terminie noworocznym.

16. Następnie Rada Ministrów przystąpiła do obrad nad uzdrowieniem administracji państwowej.

Uchwalono załączone wnioski Prezesa Rady Ministrów:

a) w sprawie utworzenia komisji organizacyjno-oszczędnościowej pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów (załącznik 20);

b) w sprawie ustanowienia w obrębie poszczególnych resortów inspektorów do przeprowadzenia kontroli (załącznik 21);

c) w sprawie przedkładania Ministrom przez dyrektorów departamentów, względnie naczelników wydziałów periodycznie krótkich i treściwych sprawozdań, obejmujących dane o biegu spraw aktualnych i czynności służbowych (załącznik 22).

Równocześnie Rada Ministrów zaaprobowała projektowany przez Prezesa Rady Ministrów okólnik do wszystkich urzędników i funkcjonariuszów państwowych, który załącza się w odpisie (załącznik 23).

17. 1) Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie formy przysięgi służbowej i przyrzeczenia służbowego funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej (załącznik 24). (wykonanie art. 15 i 91 ustawy z 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Nr.21 poz. 164). Rotę przysięgi uzupełnić należy postanowieniem co do tajemnicy służbowej).

2) Postanowiono do chwili uchwalenia przez ciało ustawodawcze wymienionego projektu odbierać przysięgę według rotę ogłoszonej w Dzienniki Ustaw Nr.89 poz. 486 (dla ministrów, urzędników sędziów).

3) Zlecono Ministrowi Spraw Wojskowych, by jaknajrychlej przedłożył projekt ustawy w sprawie przysięgi szeregowych i oficerów, co do ostatnich ewentualnie projekt noweli do ustawy z 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz.U.Nr.32 poz. 256).

4) Polecono Ministrom zarządzenie odbierania od niezaprzyśiężonych dotąd funkcjonariuszy państwowych przysięgi na zasadzie dotychczas obowiązujących przepisów służbowych.

18. Podsekretarz Stanu referuje program uroczystości noworocznych.

19. Minister Spraw Zagranicznych referuje stan spraw aktualnych z polityki zagranicznej, w szczególności poddaje pod obrady skład delegacji Rzeczypospolitej na konferencję brukselską⁷⁷, poczem Rada Ministrów uchwała, by na konferencję tę jako reprezentantów Rządu Polskiego delegowano posła polskiego w Brukseli⁷⁸ i Ministra Skarbu.

20. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

a) o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych księdzu Aleksandrowi Syskiemu na nabycie od księdza Hieronima Syskiego nieruchomości w Warszawie (załącznik 25);

b) o zezwolenie Belgijskiemu Tow. Akc. pod nazwą „Ruskie Tow. Bezimienne Przemysłowo-Handlowe dawnych przedsiębiorstw Emila Haeblera” na nabycie od Józefa Pętkowskiego nieruchomości w Piotrkowie (załącznik 26).

c) o zezwolenie obywatelowi hiszpańskiemu Jaime Tor Mercadi na nabycie od Gustawa i Jadwigi małżonków Lehman nieruchomości (załącznik 27).

21. Uchwalono przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Karola Olpińskiego, dotychczasowego wojewodę tarnopolskiego, Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (załącznik 28).

Posiedzenie zamknięto o godz. 9. wieczór.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe Waclawowi Krynkowskiemu, urzędnikowi Ministerstwa Robót Publicznych⁷⁹.
2. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej pracy zawodowej Władysławowi Salingerowi, naczelnikowi Wydziału Samorządowego w Urzędzie Wojewódzkim Białostockim⁸⁰.
3. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej pracy zawodowej Juliuszowi Gilnreinerowi, dyrektorowi domu więziennego w Krakowie⁸¹.
4. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej pracy zawodowej Kazimierzowi Tyszkowskiemu, asystentowi archiwum głównego w Warszawie, Janowi Soleckiemu, starszemu referentowi

⁷⁷ Mowa o konferencji, której efektem było podpisanie w Brukseli 30 grudnia 1922 r. przez Polskę, Belgię i Wielkie Księstwo Luksemburskie traktatu handlowego.

⁷⁸ Posłem w Brukseli był Władysław Sobański.

⁷⁹ Nie publikuje się.

⁸⁰ Nie publikuje się.

⁸¹ Nie publikuje się.

- Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Janowi Riabinowi, urzędnikowi kontraktowemu archiwów państwowych w Lublinie i Bolesławowi Waszulowi, referentowi IV Departamentu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego⁸².
5. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej pracy zawodowej Leonowi Dorobkowi, nauczycielowi szkoły powszechnej w Płocku⁸³.
 6. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej pracy zawodowej Janowi Poziomkowi, nauczycielowi szkoły powszechnej w Chotczy⁸⁴.
 7. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej pracy zawodowej Franciszkowi Dańcowi, oficjałowi pocztowemu w Szczurowe⁸⁵.
 8. Projekt ustawy o organizacji i zakresie działania Głównego Urzędu Likwidacyjnego⁸⁶.
 9. Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 200 milionów marek na udzielenie osadnikom wojskowym pomocy państwowej na zagospodarowanie się⁸⁷.
 10. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu miasta Kamienna w powiecie koneckim⁸⁸.
 11. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie ochrony obiektów państwowych.
 12. Pismo ministra kolei żelaznych z 14 listopada 1922 r. w sprawie zapasów węgla i zboża na cele mobilizacyjne⁸⁹.
 13. Pismo kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu z 20 listopada 1922 r. w sprawie zapasów węgla na cele mobilizacyjne⁹⁰.
 14. Pismo ministra spraw wojskowych z 6 grudnia 1922 r. w sprawie zapasów węgla na cele mobilizacyjne⁹¹.
 15. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie kredytów na cele aprowizacyjne województwa śląskiego.
 16. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia obowiązku służby czynnej w wojsku stałym szeregowym rocznika poborowego 1900 w formacjach jazdy i artylerii konnej, dyslokujących na obszarach OK VI Lwów i OK X Przemysł.
 17. Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie dozorów prasowych nad drukami i czasopismami nadsyłanymi do Rzeczypospolitej Polskiej z zagranicy.

⁸² Nie publikuje się.

⁸³ Nie publikuje się.

⁸⁴ Nie publikuje się.

⁸⁵ Nie publikuje się.

⁸⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 4 lipca 1923 r. o organizacji i zakresie działania Głównego Urzędu Likwidacyjnego, Dz.U. 1923, nr 75, poz. 583. W wersji ostatecznej modyfikacje w art. 4.

⁸⁷ Nie publikuje się.

⁸⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 1922 r. o utworzeniu miasta Kamienna w powiecie koneckim, Dz.U. 1923, nr 5, poz. 26.

⁸⁹ Nie publikuje się.

⁹⁰ Nie publikuje się.

⁹¹ Nie publikuje się.

18. Wniosek ministra skarbu w przedmiocie częściowej zmiany uchwały z dnia 27 listopada 1922 r. w sprawie jednorazowego zasiłku świątecznego⁹².
19. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie komandorii orderu „Odrodzenia Polski” prof. Selskarowi Gunnowi, obywatelowi amerykańskiemu⁹³.
20. Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie utworzenia komisji organizacyjno-oszczędnościowej pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów⁹⁴.
21. Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie ustanowienia w obrębie poszczególnych resortów inspektorów do przeprowadzenia kontroli⁹⁵.
22. Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie przedkładania ministrom przez dyrektorów departamentów, względnie naczelników wydziałów periodycznie krótkich i treściwych sprawozdań, obejmujących dane o biegu spraw aktualnych i czynności służbowych⁹⁶.
23. Projekt okólnika prezesa Rady Ministrów do wszystkich urzędników i funkcjonariuszy państwowych na temat wypełniania przez nich obowiązków i współdziałania przy budowie Rzeczypospolitej⁹⁷.
24. Projekt ustawy w przedmiocie formy przysięgi służbowej i przyrzeczenia służbowego funkcjonariuszy państwowej służby cywilnej.
25. Wniosek ministra skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych księdzu Aleksandrowi Syskiemu na nabycie od księdza Hieronima Syskiego nieruchomości w Warszawie⁹⁸.
26. Wniosek ministra skarbu w sprawie zezwolenia belgijskiemu towarzystwu akcyjnemu pod nazwą „Ruskie Tow. Bezimienne Przemysłowo-Handlowe dawnych przedsiębiorstw Emila Haeblera” na nabycie od Józefa Pętkowskiego nieruchomości w Piotrkowie⁹⁹.
27. Wniosek ministra skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi hiszpańskiemu Jaime Tor Mercadi na nabycie nieruchomości od Gustawa i Jadwigi małżonków Lehman¹⁰⁰.
28. Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Karola Olpińskiego, dotychczasowego wojewody tarnopolskiego, podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

⁹² Nie publikuje się, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 745.

⁹³ Nie publikuje się.

⁹⁴ Nie publikuje się.

⁹⁵ Nie publikuje się.

⁹⁶ Nie publikuje się.

⁹⁷ Nie publikuje się, zob. Do wszystkich pp. urzędników i funkcjonariuszów państwowych, M.P., 29 grudnia 1922, nr 295, s. 2.

⁹⁸ Nie publikuje się.

⁹⁹ Nie publikuje się.

¹⁰⁰ Nie publikuje się.

Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie ochrony obiektów państwowych

Minister Spraw Wojskowych
L:8188/22 G.M.II. Tajne

Warszawa, dnia 4.XII.1922 r.

Odpis.

Przedmiot: Ochrona obiektów państwowych.

Do
Pana Prezydenta Ministrów
w Warszawie

W odpowiedzi na pismo Pana Prezydenta L.18128 z dnia 25 września b.r. komunikuję co następuje:

W ostatnich czasach coraz częściej zdarzają się wypadki zamachów na poszczególne objekty państwowe, a szczególnie na objekty kolejowe. Zamachy te noszą cechy zupełnie świadomej i planowanej akcji antypaństwowej prowadzonej przez elementy destrukcyjne. Sytuacja staje się poważną, a uregulowanie sprawy ochrony ważniejszych obiektów państwowych jest sprawą pilną.

Ochrona musi iść w kierunku zabezpieczenia obiektów oraz wykrycia prowokatorów i sprawców antypaństwowej działalności.

Jestem zdania, że wyłaniające się koszty nie powinny stanowić tamy do zorganizowania ochrony, wartość i koszty zbudowanie niektórych obiektów państwowych (jak np. koszt wybudowania mostu kolejowego) są tak znaczne, że wszelka kalkulacja musi wypaść zawsze in plus w stosunku do konieczności zorganizowania ochrony wobec obiektów już istniejących.

Wszystkie Ministerstwa stoją na stanowisku konieczności ochrony obiektów państwowych, jednakowoż każde chce z siebie zrzucić ciężar zorganizowania odpowiedniej straży, tłumacząc się brakiem pokrycia w budżecie. Wszyscy natomiast widzą wyjście z tej sytuacji jedno: wojsko winno przejąć wartość.

Bezspornie, że jest to załatwienie sprawy dla poszczególnych Ministerstw najłatwiejsze, nie pociąga za sobą trudu, pracy, a co najważniejsze nowych wydatków z własnych kont, oraz zrzuca wszelką odpowiedzialność za odpowiednio dostateczną ochronę obiektów.

Przeciwko podobnemu stanowi kwestji niejednokrotnie miałem sposobność występować i odmawiać wystawiania posterunków wojskowych przy obiektach państwowych.

Ci, którzy sądzą, że wojsko w czasie pokojowym istnieje tylko dla celów wartowniczych, winni przyjść do przekonania wprost przeciwnego.

Jeżeli Pan Minister Spraw Wewnętrznych twierdzi w swych pismach, że służba wartownicza nie leży w zakresie pracy Policji Państwowej, to tem bardziej nie może wchodzić w zakres obowiązków Armji, której rola i zadania są ściśle określone.

Czasy pokojowe to czasy intensywnej pracy nad wyszkoleniem. Wyszkoenie, szczególnie w tak młodym państwie jak nasze, musi stać na pierwszym planie, a przygotowanie jaknajwiększej ilości rezerwistów stanowi bardzo poważną troskę M.S.Wojsk.

Osiągnięcie celu będzie możliwe tylko wtedy, gdy dana będzie możność pracy w formacjach wojskowych, gdy wojsko stanie się wojskiem, a nie oddziałem wartowniczym dla wszystkich.

Wobec powyższego wszelkie wnioski użycia wojska do strzeżenia obiektów państwowych muszą być raz na zawsze wyeliminowane z pośród innych.

Wojsko użyte być może tylko w wypadkach nadzwyczajnych, doraźnie, wezwane przez władze administracyjne I i II instancji dla celów asystencyjnych (rozp. Rady Ministrów o asystencjach z dnia 11/IV.1919.)¹⁰¹.

W myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 29 maja b.r. MSWojsk. zwróciło się piśmiennie do wszystkich Ministerstw oraz urzędów resortowych z prośbą o nadesłanie materiału do obliczenia ilości obiektów państwowych wymagających ochrony.

Pozytywne odpowiedzi nadeszły:

- 1) Ministerstwo Skarbu
- 2) " Sprawiedliwości
- 3) " Rolnictwa i Dóbr Państwowych
- 4) " Kolei Żelaznych
- 5) " Poczty i Telegrafów
- 6) " Spraw Wewnętrznych

reszta zaś adresatów, odpowiedzi negatywne.

Z nadesłanych odpowiedzi przy obliczaniu wyłączam odpowiedź Ministerstwa Poczty i Telegrafów, gdyż podane przez to Ministerstwo objekty w liczbie 409 wymagają ochrony jedynie na czas działań wojennych. Odpowiedź Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wykorzystuję jako materiał pomocniczy, a szczególnie dane dotyczące urzędów pocztowych i więzień.

Na podstawie odpowiedzi i przy wykorzystaniu pisma M.S.Wewn. obliczenie przedstawia się w poniżej przedstawionej tabelce:

¹⁰¹ Najpewniej mowa o Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1919 r. o sposobie użycia wojska dla zabezpieczenia porządku publicznego, zob. Dz.P.P.P. 1919, nr 35, poz. 276.

	Ilość objek[tów]	Ilość post[erun- ków]	Ilość war- t[owni- ków] na 1 dobę	Rozpro- wadzają- cych na 1 dobę	Razem na 1 dobę	2 zmiany
1. Min. Sprawiedliwości	69	69	207	69	276	552
2. Min. Rol. i Dóbr Państw.	20	20	60	20	80	160
3. Min. Kolei Żelaznych	400	800	2400	400	2800	5600
4. Min. Skarbu	361	361	1083	361	1444	2888
5. Min. Pocht i Telegr.	42	42	126	42	168	336
Razem:	892	1292	3876	892	4768	9536

Zaznaczyć tu muszę, że obliczenie to nie jest zupełnie ścisłe, gdyż dane przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Ministerstwo Rolnictwa są danymi w przybliżeniu.

Odnosnie Min. Kolei Żelaznych podane objekty są to mosty kolejowe, przypuszczam o większej rozpiętości, gdzie średnia ilość posterunków wynosić będzie 2.

Z zestawienia powyżej podanego wynika, że przypuszczalna ilość wartowników potrzebnych do strzeżenia obiektów państwowych, przyjmując tylko dwie zmiany, wynosi 9536 ludzi.

Jakiegokolwiek zgrupowanie powyższej liczby w jednostki stałe jest wykluczone, jak również nie może być mowy o skoszarowaniu. Ludzie ci będą porozrzucani po całym Państwie i jako tacy muszą być stawiani przez już istniejące oddziały bezpieczeństwa.

Pozostanie obecnie do rozwiązania kwestja: kto ma pełnić służbę wartowniczą? (jak zaznaczyłem wyżej przy wyeliminowaniu wszelkich możliwych sposobów użycia wojska).

Zasadniczo stoję na stanowisku, że ochrona danego obiektu należy do władzy administracyjnej właściwego resortu i tak: mosty kolejowe strzedz winno M.K.Ż., kasy rządowe – Min. Skarbu itd.

Całą zaś ochronę jako taką dzielę na: zbrojną i zwykłą.

Objekty znajdujące się poza siedzibami ludzkimi w terenie otwartym, a więc mosty kolejowe, winny być bezwzględnie strzeżone przez warty zbrojne, inne zaś, znajdujące się w miejscach zamieszkania, będące już jako tako zabezpieczone np. kasy itp. mogą być strzeżone przez wartowników bezbronnych, zwykłych stróżów, których główne zadanie ograniczać się będzie do zaalarmowania Policji lub innych organów bezpieczeństwa.

W ten sposób ujawniwszy sprawę uważam, że objekty podane przez Ministerstwo Sprawiedliwości, Skarbu, Poczty i Telegrafów mogą być bez żadnych trudności strzeżone we własnym zakresie bez stwarzania specjalnych organizacji związanych oddziałów ochronnych.

Jedyne zastrzeżenie, któreby mogło być wprowadzone, to jest wydanie Policji Państwowej polecenia możliwie jaknajczęstszego kontrolowania najważniejszych obiektów strzeżonych przez stróżów i patrolowanie odnośnych dzielnic oraz połączenie obiektów strzeżonych za pomocą tajnych dzwonek alarmujących z posterunkiem Policji.

Od wydania opinii co do strzeżenia obiektów podanych przez Ministerstwo Rolnictwa wstrzymuję się ze względu na brak ścisłych danych.

Pozostawałoby więc zatem uregulowanie sprawy ochrony mostów kolejowych.

Uważam za konieczne zorganizowanie zbrojnej straży kolejowej zupełnie samodzielnej lub też powstałej przez powiększenie etatów Policji Państwowej o odpowiedni personel dla Min. Kolei Żelaznych z przeznaczeniem do ochrony mostów kolejowych.

Jak z obliczenia wyżej podanego wynika, rozchodziłoby się tutaj o 5600 ludzi. Możliwym, że liczba ta dałaby się jeszcze zmniejszyć przy gruntownej rewizji podanych ilości mostów kolejowych przez poszczególne Dyrekcje Kolejowe; kontrola ta wykazałaby również, które mosty wymagają dwu posterunków lub jednego ze względu na rozpiętość mostu.

Powyżej podane powiększenie etatów Policji Państwowej lub zorganizowanie własnej zbrojnej straży kolejowej uważam za chwilowe tj. trwające do czasu kompletnego unormowania stosunków bezpieczeństwa wewnątrz Państwa.

Za użyciem Policji do powyższych celów przemawiałoby i to, że ochrona taka mogłaby być przeprowadzona równocześnie w duchu wywiadowczym, a szczególnie w duchu prewencyjnym przez co osiągnęlibyśmy maximum skuteczności ochrony przez skoordynowanie dwu działów bezpieczeństwa, ochrony i prewencji, oraz zatrzymaniu ich w jednym ręku.

Drugie załatwienie sprawy ochrony mostów kolejowych, nie dające jednak pełnej gwarancji, byłoby pociąganie ludności wiejskiej, gmin, do ochrony wartowniczej mostów kolejowych z nałożeniem na te gminy odpowiedzialności materialnej za całość strzeżonego obiektu.

Powyższe wymagałoby ustawowego przeprowadzenia świadczeń osobistych, samo jednak zabezpieczenie obiektów byłoby połowiczne, straż byłaby bezbronna, a wszelka odpowiedzialność materialna odnośnie gminy – iluzoryczna.

Wnioski wyżej wymienione reasumuję:

1) oddanie ochrony obiektów państwowych związanych z resortami Ministerstwa Sprawiedliwości, Skarbu, Poczty i Telegrafów tymże Ministerstwom do załatwienia we własnym zakresie bez używania wart zbrojnych.

2) Powiększenie obiektów Policji Państwowej lub zorganizowanie samodzielnej zbrojnej straży kolejowej do strzeżenia obiektów kolejowych na okres przejściowy przy pokryciu kosztów z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wspólnie z Ministerstwem Kolei Żelaznych.

Uważam, że te wnioski sprawę ochrony obiektów państwowych w zupełności rozwiązują, a wprowadzenie ich w czyn nie natrafi na poważniejsze trudności.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ SOSNKOWSKI
Generał Dywizji

‘Załącznik 15’

Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie kredytów na cele aprowizacyjne województwa śląskiego

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 28 grudnia 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

w sprawie dalszej pomocy finansowej dla Województwa Śląskiego na cele aprowizacyjne:

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1. Upoważnia się Ministra Skarbu, aby na cele aprowizacyjne Województwa Śląskiego przekazał do dyspozycji Wojewody Śląskiego tytułem zwrotnego kredytu dalszą kwotę 19 miliardów mk. pol. i aby zarządził otwarcie potrzebnego na ten cel kredytu w budżecie Ministerstwa Skarbu „Fundusz na poprawę stosunków gospodarczych”.
2. Przekazanie kredytu odbywać się będzie stopniowo w miarę potrzeby według planu aprowizacyjnego przedstawionego przez Województwo Śląskie i zatwierdzonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.
3. Województwo Śląskie wyjedna w Sejmie Śląskim uchwałę obejmującą zobowiązanie do zwrotu udzielonych na mocy niniejszej uchwały kredytów z wpływów uzyskanych ze sprzedaży produktów aprowizacyjnych wzgl. z własnych dochodów Województwa Śląskiego najpóźniej do dnia 30 czerwca 1923 r.

UZASADNIENIE.

Kredyty przyznane dotychczas Województwu Śląskiemu na cele aprowizacyjne na mocy uchwał Komitetu Ekonomicznego i Rady Ministrów w łącznej kwocie 11.975.000.000 mk. pol. zostały już prawie w całości zużyte.

Na okres najbliższych miesięcy dla podtrzymania akcji aprowizacyjnej na Śląsku potrzebne są dalsze kredyty:

1. na zakup mąki na grudzień i styczeń oraz na jednomiesięczny zapas rezerwowy – 9 miliardów,
2. na zakup cukru na grudzień, styczeń, luty i marzec oraz na jednomiesięczny zapas rezerwowy – 10 miliardów.

Przy opracowaniu planu aprowizacyjnego dążyć będzie Ministerstwo Skarbu do przeprowadzenia następujących postulatów, które mają na celu uniezależnienie całej akcji aprowizacyjnej na Śląsku od pomocy ze strony Skarbu Rzeczypospolitej Polskiej:

1. Województwo musiałyby ściśle przestrzegać stosowania cen rynkowych i to nie w sensie obliczenia konsumentowi własnej ceny nabycia zwiększonej o koszty administracji, chociażby bez dopłaty, lecz cen, które istotnie panują na rynku w chwili, gdy konsument towar zakupuje.
2. Województwo winno sumy uzyskane ze sprzedaży artykułów żywności przez detalistów ściągać od nich możliwie szybko, aby zaraz mógł je zużyć na kupno następnych partii towaru.
3. Dopłaty aprowizacyjne dla ubogich winny być od razu bezpośrednio pokrywane przez skarb wojewódzki.
4. Dążyć należałoby wogóle do tego, aby znieść system kartkowy przy sprzedaży żywności (z wyłączeniem ubogich) i przeprowadzić w Wydziale Apropowizacyjnym zasadę, by Wydział sprzedawał artykuły żywności hurtownikom śląskim tak jak każda inna instytucja handlowa. (Województwo jest zdania, że system kartkowy musi być stosowany ze względu na konieczność utrzymania analogii ze stosunkami panującymi na niemieckiej części Śląska).
5. Ponieważ okazało się, że Wydział Apropowizacyjny Województwa przy korzystaniu z kredytów rządowych nie działa w porozumieniu z Wydziałem Skarbowym Województwa, należy bezwarunkowo przeprowadzić zasadę, by wspólne działanie to istniało i by nie zaszedł wypadek, iż Wydział Skarbowy Województwa rozporządzać będzie nadwyżkami kasowymi, zaś Wydział Apropowizacyjny zamiast przedewszystkiem korzystać z tych nadwyżek zwracać się będzie o fundusze do Rządu Centralnego.

MINISTER SKARBU

«W z. g...»^g

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia obowiązku służby czynnej w wojsku stałym szeregowym rocznika poborowego 1900 w formacjach jazdy i artylerii konnej, dyslokujących na obszarach OK VI Lwów i OK X Przemyśl

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
w przedmiocie przedłużenia obowiązku służby czynnej
w wojsku stałym szeregowym rocznika pob. 1900 w formacjach
jazdy i artylerii konnej, dyslokujących na
obszarach O.K.VI. Lwów i O.K.X. Przemyśl.

§ 1.

Na podstawie art. 16 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27.X.1918 r. (Dz. Praw Królestwa Polskiego Nr. 13/18 poz. 28) przedłuża się obowiązek służby czynnej w wojsku stałym szeregowym rocznika pob. 1900 (zasadniczy pobór) w formacjach jazdy i artylerji konnej, dyslokujących stale lub czasowo na obszarze O.K.VI. Lwów i O.K.X. Przemyśl do dnia 31.I.1923 r.

§ 2.

Wykonanie powyższego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

§ 3.

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia¹⁰².

Uzasadnienie.

Wyjątkowa sytuacja polityczna w Małopolsce Wschodniej i wkładająca na barki wojska – poza normalną pracą pokojową – obowiązek zapewnienia tym obszarom Rzpolitej bezpieczeństwa publicznego, zmusza Szt. Gen. do utrzymania formacji wojskowych dyslokowanych stale lub czasowo na terenach O.K.VI. Lwów i O.K.X. Przemyśl w odpowiedniej gotowości bojowej.

Przejęciowy nader dotkliwy kryzys w stanach faktycznych szeregowych siły zbrojnej państwa spowodowany przeniesieniem do rezerwy w roku bieżącym

¹⁰² Tekst rozporządzenia był opublikowany, aczkolwiek bez uzasadnienia, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 1922 r. w przedmiocie przedłużenia obowiązku służby czynnej w wojsku stałym szeregowym rocznika pob. 1900 w formacjach jazdy i artylerji konnej, dyslokujących na obszarach O. K. VI Lwów i O. K. X Przemyśl, Dz.U. 1922, nr 116, poz. 1069.

dwóch roczników 1899 i 1900 i wynikający stąd niedobór w stanie kontyngentu pokojowego szeregowych obniża gotowość bojową w pierwszym rzędzie formacji jazdy i artylerji konnej.

Aczkolwiek na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 16.X.br. przeniesienie do rezerwy szeregowych niezawodowych rocznika 1900 w formacjach wojskowych, dyslokujących na obszarach O.K.VI. i O.K.X. zostało odroczone do dnia 31.XII. br., to jednak rozporządzenie powyższe do chwili wcielenia w dniach 23.I. do 25.I.1923 r. popisowych rocznika pob. 1900 i 1901 w Małopolsce Wschodniej (uchwała Rady Ministrów z dnia 20.XI.br.) nie zapewni w dostatecznej mierze utrzymania w należytej gotowości bojowej formacyj jazdy i artylerji konnej, dyslokujących stale lub czasowo na terenach O.K.VI. i X.

Dla osiągnięcia tego celu koniecznem jest zatrzymanie do dnia 31.I.1923 r. szeregowych roczn. pob. 1900 (zasadniczy pobór) na zasadzie art. 16 Tymcz. Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej w formacjach jazdy i artylerji konnej, dyslokujących stale lub czasowo na obszarach O.K.VI. i X.

W związku z powyższem uzasadnieniem Rada Ministrów uchwalić raczy uprzednio podany projekt rozporządzenia.

Minister Spraw Wojskowych
^fSosnkowski
Generał Dywizji

°1417.22.XII.[19]22.°

°załącznik 17°

Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie dozorów prasowych nad drukami i czasopismami nadsyłanymi do Rzeczypospolitej Polskiej z zagranicy

Wniosek

Ministra Spraw Wewnętrznych, wniesiony na Radę ministrów z dn. ...
w sprawie uchylenia uchwały Rady Ministrów z dn. 8 czerwca 1922 r.
o upoważnieniu Ministra Spraw Wewnętrznych do wykonania w porozumieniu z Ministrami Poczty i Telegrafów, Kolei Żelaznych i Skarbu dozorów prasowych nad czasopismami i drukami, nadsyłanymi do Rzeczypospolitej
Polskiej z zagranicy

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 8 czerwca 1922 r. powzięła uchwałę, upoważniającą Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Poczty i Telegrafów, Kolei Żelaznych i Skarbu do utrzymania w wykonaniu ustaw prasowych dozorów prasowych nad drukami i czasopismami, nadsyłanymi do Rzeczypospolitej.

Zważywszy: 1) że utrzymanie dozorów prasowych godzi przeważnie w interesy prasy polskiej, która otrzymuje czasopisma i druki zagraniczne z dużym opóźnieniem; 2) że dozory prasowe przy najintensywniejszej pracy są w stanie objąć zaledwie znikoma część druków, przesyłanych drogą pocztową, gdyż rozchodzą się one do prenumeratorów już przed ich przejrzeniem w dozorach; 3) że dozory prasowe nie mogą wobec tego radykalnie przeciwdziałać szerzeniu się na terenie Rzeczypospolitej czasopism i druków zagranicznych, których treść jest skierowana przeciw państwu polskiemu, ponieważ druki i czasopisma mogą być nadsyłane do Polski w drodze nielegalnej pomimo istnienia dozorów, co niejednokrotnie było stwierdzone przez organy władzy administracyjnej; 4) że władze administracyjne posiadają odpowiednie środki zapobiegania szerzeniu się dystrybucji pism zagranicznych o treści antypaństwowej, polegające na aresztowaniu egzemplarzy poszczególnych czasopism i druków, wytaczaniu spraw sądowych osobom, winnym ich rozpowszechniania oraz odbieraniu koncesji biurom pośrednictwa sprzedaży pism; 5) że w razie skasowania dozorów prasowych Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze wydania specjalnych instrukcji uregulować sprawę zapobiegania szerzeniu się druków i czasopism zagranicznych na podstawie przysługujących mu uprawnień, jak również może przesłać do władz pocztowych i celnych indeks, zawierający nazwy druków i czasopism zagranicznych, nieposiadających debitu pocztowego w Polsce, który to indeks w przyszłości może być uzupełniony; 6) że skasowanie dozorów prasowych nad drukami zagranicznymi przyczyni się do zmniejszenia wydatków budżetowych, związanych z działalnością dozorów.

Minister Spraw Wewnętrznych proponuje przyjęcie następującego wniosku:

Wniosek

Ministra Spraw Wewnętrznych, wniesiony na Radę Ministrów w dn. ...
w sprawie dozorów prasowych nad drukami i czasopismami, nadsyłanymi
do Rzeczypospolitej Polskiej z zagranicy:

Rada Ministrów uchwalić raczy: uchyla się uchwałę Rady Ministrów z dn. 8 czerwca 1922 r. o upoważnieniu Ministra Spraw Wewnętrznych do wykonania w porozumieniu z Ministrami: Pocht i Telegrafów, Kolei Żelaznych i Skarbu dozorów prasowych nad drukami i czasopismami, nadsyłanymi z zagranicy do Rzeczypospolitej Polskiej, polecając p. Ministrowi Spraw Wewnętrznych wydanie zarządzeń, regulujących nadzór władz administracyjnych nad drukami zagranicznymi, szerzonymi wewnątrz kraju.

Projekt ustawy w przedmiocie formy przysięgi służbowej i przyrzeczenia służbowego funkcjonariuszy państwowej służby cywilnej

Ustawa
z dnia... r.

w przedmiocie formy przysięgi służbowej i przyrzeczenia służbowego funkcjonariuszy państwowej służby cywilnej.

Art. 1.

Formę przysięgi służbowej – w myśl art. 15 i 91 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej¹⁰³ – określa się następująco:

a) dla Ministrów:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu na powierzonym mi urzędzie Prezesa Rady Ministrów – Ministra – praw Rzeczypospolitej Polskiej, a przede wszystkim Ustawy Konstytucyjnej niezłomnie przestrzegać i bronić Rzeczypospolitej, wiernie służyć, dążąc ze wszystkich sił do przysporzenia Jej potęgi i chwały oraz obrony Jej mienia przed jakimkolwiek uszczerbkiem, na straży honoru i godności Rzeczypospolitej i Narodu stać, urząd swój sprawować z równą dla wszystkich obywateli bezstronnością tak, jak tego wymaga dobro powszechne i nakazuje sumienie z całą świadomością ciężącej na mnie odpowiedzialności.

Tak mi Panie Boże dopomóż”.

b) dla urzędników:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na powierzonym mi stanowisku urzędowym wiernie służyć będę Rzeczypospolitej, przestrzegać niezłomnie przepisów Ustawy Konstytucyjnej, jak też wszelkich innych ustaw i przepisów, wypełniać w każdym charakterze służbowym obowiązki swego urzędu gorliwie, sumiennie i bezstronnie oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej i spełniać wszystko co temu dobru służy, a unikać wszystkiego coby mu mogło szkodzić.

Tak mi Panie Boże dopomóż”.

c) dla niższych funkcjonariuszów państwowych:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, że na powierzonej mi posadzie wiernie służyć Rzeczypospolitej będę, przestrzegać ściśle przepisów obowiązujących, wypełniać obowiązki swoje gorliwie, sumiennie i bezstronnie, wykonywać wszelkie zalecenia służbowe przełożonych, wiernie zachowywać tajemnicę urzędową oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej

¹⁰³ Dz.U. 1922, nr 21, poz. 164.

i spełniać wszystko co temu dobru służy, a unikać wszystkiego coby mu mogło szkodzić.

Tak mi Panie Boże dopomóż”.

Art. 2.

Prezes Rady Ministrów i Ministrowie oraz Prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa składają przysięgę służbową wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Protokół stwierdzający złożenie przysięgi podpisany przez odbierającego i składającego przysięgę i przez Prezesa Rady Ministrów przechowuje się w aktach Prezydium Rady Ministrów.

Art. 3.

Urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi składają przysięgę służbową wobec Naczelnika swojej przełożonej władzy służbowej.

Protokół stwierdzający złożenie przysięgi podpisany przez odbierającego i składającego przysięgę przechowuje się w aktach osobowych danego urzędnika, względnie niższego funkcjonariusza państwowego.

Art. 4.

Złożenie przysięgi służbowej stwierdza się urzędownie z podaniem daty jej złożenia na piśmie nominacyjnym.

Art. 5.

Formę przyrzeczenia służbowego – w myśl art. 15 i 91 Ust. z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej – które składa się przez podanie ręki, określa się następująco:

a) dla urzędników mianowanych prowizorycznie oraz praktykantów:

„Przyrzekam, że na powierzonym mi stanowisku wiernie służyć Rzeczypospolitej będę, przestrzegać niezłomnie przepisów Ustawy Konstytucyjnej, jak też wszelkich innych ustaw i przepisów, wypełniać swoje obowiązki gorliwie, sumiennie i bezstronnie, wykonywać wszelkie zalecenia służbowe przełożonych, wiernie zachowywać tajemnicę urzędową oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej i spełniać wszystko co temu dobru służy, a unikać wszystkiego coby mu mogło szkodzić”.

b) dla niższych funkcjonariuszów państwowych mianowanych prowizorycznie:

„Przyrzekam, że na powierzonej mi posadzie wiernie służyć Rzeczypospolitej będę, przestrzegać ściśle przepisów obowiązujących, wypełniać obowiązki swoje gorliwie, sumiennie i bezstronnie, wykonywać wszelkie zalecenia służbowe przełożonych, wiernie zachowywać tajemnicę urzędową oraz dbać według najlepszej woli i wiedzy o dobro sprawy publicznej i spełniać wszystko co temu dobru służy, a unikać wszystkiego coby mu mogło szkodzić”.

Art. 6.

Postanowienia art. 3 i 4 niniejszej ustawy o przysiędze służbowej stosuje się analogicznie do sposobu składania i odbierania przyrzeczenia służbowego.

Art. 7.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Rady Ministrów i innym Ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 8.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym dniem tracą moc dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy wydane w przedmiocie unormowanym tą ustawą.

cz Załącznik 28^c

Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Karola Olpińskiego, dotychczasowego wojewody tarnopolskiego, podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Wniosek o mianowanie Wojewody Tarnopolskiego KAROLA OLPIŃSKIEGO
^aPodsekretarza Stanu^a w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych wakuje stanowisko Podsekretarza Stanu, które ze względu na sprawne funkcjonowanie urzędu winno być niezwłocznie obsadzone. Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję Karola Mieczysława Olpińskiego, obecnego Wojewodę Tarnopolskiego.

Karol Olpiński urodzony 22 października 1876 r. już podczas studiów uniwersyteckich na wydziale prawnym (1894–1900) pracował jako funkcjonariusz rachunkowy w Galicyjskim Wydziale Krajowym, następnie jako funkcjonariusz konceptowy w Magistracie lwowskim. Po ukończeniu studiów prawniczych przyjęty został w r. 1900 do służby w Namiestnictwie galicyjskim w charakterze praktykanta konceptowego, po rocznej zaś praktyce przeznaczony do Starostwa w Nadwórnej.

Powołany w r. 1909 z powrotem do Namiestnictwa pełnił tam do r. 1911 służbę w departamencie fundacyjnym, od r. 1911 zaś w Biurze Prezydjalnym, w którym od maja 1916 r. sprawował funkcję zastępcy szefa, wreszcie szefa Biura.

W ostatnim okresie swej służby w Namiestnictwie dwukrotnie kierował zastępczo Starostwami, mianowicie w Husiatynie i Śniatynie.

23 kwietnia 1921 roku został mianowany Wojewodą Tarnopolskim.

Karol Olpiński posiada wieloletnie doświadczenie zdobyte na urzędach w I i II instancji oraz dokładną znajomość stosunków administracyjno-politycznych.

Uznając tedy kwalifikacje Karola Olpińskiego za najzupełniej odpowiednie i wyróżniające go z pośród innych kandydatów na objęcie stanowiska Podsekretarza Stanu wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r., art. 17 Ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.R.P. Nr. 21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie KAROLA OLPIŃSKIEGO ^aPodsekretarza Stanu^a w III stopniu służbowym w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych¹⁰⁴.

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dn. 28 grudnia 1922 roku.

Warszawa, dnia 29 grudnia 1922 roku.

PREZES RADY MINISTRÓW
I MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
/–/ SIKORSKI

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

¹⁰⁴ Prezydent Rzeczypospolitej podpisał nominację Karola Olpińskiego na stanowisko podsekretarza stanu w MSW 30 grudnia 1922 r. Olpiński przestał pełnić obowiązki w tym resorcie po zamachu majowym 21 maja 1926 r., a 30 listopada tego roku został przeniesiony w stan spoczynku, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 5 stycznia 1923, nr 4, s. 2; A. Piber, *Olpiński Karol Mieczysław*, w: „PSB, t. 23, 1978, s. 827–829.

6

PROTOKÓŁ

131-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 30 grudnia 1922 r.

Przewodniczący Minister Pracy
i Opieki Społecznej

Ludwik Darowski¹⁰⁵

Obecni:

Minister Spraw Zagranicznych

Aleksander Skrzyński

Minister Spraw Wojskowych

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

Minister Skarbu

Zygmunt Jastrzębski

Minister Sprawiedliwości

prof. Wacław Makowski

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

dr Józef Raczyński

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Henryk Strasburger

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Jan Moszczyński

Minister Robót Publicznych

prof. Jan Łopuszański

Minister Zdrowia Publicznego

dr Witold Chodźko

Radca Prezydium Rady Ministrów

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 28 grudnia 1922 r.

2. Uchwalono przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej załączone wnioski Ministra Spraw Wewnętrznych:

a) o mianowanie d-ra Witolda Celichowskiego, dotychczasowego wojewodę poznańskiego, wojewodą ^cślązkim w III stopniu służbowym (załącznik 1), oraz

¹⁰⁵ Najpewniej już wówczas premier Sikorski przebywał w Zakopanem, gdzie w pobliskich Kuźnicach zwiedził „szkołę domowej pracy” założoną w Wielkopolsce w czasach zaborczych przez Jadwigę Zamoyską. Z kolei w pierwszych dniach stycznia 1923 r. przeprowadził w Zakopanem szereg konsultacji politycznych z przedstawicielami różnych stronnictw, w tym Wincentym Witosem, Maciejem Ratajem, Stanisławem Thuguttem, Marianem Seydą, w drodze powrotnej zaś w Krakowie z Władysławem Leopoldem Jaworskim i Kazimierzem Gałęckim (6 stycznia), zob. Z Prezydium Rady Ministrów, M.P., 4 stycznia 1923, nr 3, s. 1; M. Rataj, *Pamiętniki*, przyg. do dr. J. Dębski, Warszawa 1965, s. 144–145.

b) o mianowanie Adolfa Bnińskiego wojewodą w IV stopniu służbowym (załącznik 2), dyspensując go równocześnie – w myśl ustępu końcowego art. 11 ustawy z 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej – od wymaganego na ten urząd wykształcenia.

3. Minister Skarbu referuje plan finansowy na rok 1923, poczem rozpoczęto obrady nad budżetem na rok 1923.

O godzinie 9. posiedzenie odroczono na dzień, który wyznaczy Prezes Rady Ministrów.

Przewodniczący Minister Pracy i Opieki Społecznej zakomunikuje Prezesowi Rady Ministrów wyniki dotychczasowych obrad.

4. „Tajne” Na wniosek nagły „Komitetu Politycznego” zreferowany przez Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych uchwalono wyasygnować kwotę 100 milionów „marek” na cele zorganizowania żywności polskiej na wsi we Wschodniej Małopolsce, a to ze względu na interes polityczny i narodowy. Kredyt ten będzie zaliczony na fundusz polityczny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Ł. Darowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Witolda Celichowskiego, dotychczasowego wojewody poznańskiego, wojewodą śląskim.
2. Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Adolfa Bnińskiego wojewodą poznańskim w IV stopniu służbowym.

„załącznik 1 do ^a31^a.XII.[19]22^c”

Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Witolda Celichowskiego, dotychczasowego wojewody poznańskiego, wojewodą śląskim

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Odpis

Wniosek o mianowanie
Dr. WITOLDA CELICHOWSKIEGO
Wojewodą Śląskim.

Od chwili śmierci śp. Józefa Rymera, która nastąpiła dnia 5 grudnia 1922 r. wakuje stanowisko Wojewody Śląskiego, które ze względu na sprawność

funkcjonowania administracji na Górnym Śląsku winno być niezwłocznie obsadzone.

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję dotychczasowego Wojewodę Poznańskiego Dr. Witolda Celichowskiego.

Dr. Witold Celichowski, lat 48, ukończył studia uniwersyteckie na wydziale prawnym Uniwersytetów w Berlinie i Wrocławiu. Egzamin referendarjuszowski złożył w r. 1896, doktorat w r. 1897, asesorski w r. 1900. Następnie zajmował się praktyką adwokacką. W r. 1916 pozostawał na służbie w niemieckiej administracji cywilnej w b. Królestwie Kongresowym, a mianowicie był: ½ roku Komisarzem Sprawiedliwości w Częstochowie, później zaś aż do chwili ustąpienia okupantów kierownikiem Kursów dla urzędników administracyjnych i referentem w Niemieckim Komisarjacie przy Rządzie Polskim.

Po ukonstytuowaniu się Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu Dr. Celichowski mianowany został w r. 1918 Prezesem Rejencji w Poznaniu, a postanowieniem Naczelnika Państwa z dn. 23 października 1919 roku zamianowany został Wojewodą Poznańskim w III stopniu służbowym, na którym to stanowisku pozostaje do chwili obecnej.

W czasie pozostawania na służbie państwowej polskiej Dr. Celichowski odznaczał się wybitnym zmysłem organizacyjnym oraz szybkim i trafnym orjentowaniem się przy sprawowaniu odpowiedzialnych funkcji wchodzących w zakres kompetencji Wojewody Poznańskiego.

Uznając kwalifikacje Dr. Witolda Celichowskiego za najzupełniej odpowiednie dla powierzenia mu stanowiska Wojewody Śląskiego w dotychczas posiadanym przez niego stopniu służbowym wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 17 marca 1921 r. oraz 25 Ustawy Konstytucyjnej z dn. 15 lipca 1920 r. zawierającej Statut Organiczny Województwa Śląskiego (Dz.U.R.P. Nr. 73 poz. 497) Rada Ministrów raczyła: przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Dr. WITOLDA CELICHOWSKIEGO Wojewodą Śląskim w III stopniu służbowym¹⁰⁶.

¹⁰⁶ Witold Celichowski został minowany wojewodą śląskim w III stopniu służbowym postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 2 stycznia 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 5 stycznia 1923, nr 4, s. 2. Nie objął jednak stanowiska wojewody śląskiego, ze stanowiska wojewody poznańskiego został zaś zwolniony „na własną prośbę”, zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 31 marca 1923, nr 2, s. 24; *Czy wiesz kto to jest?*, red. S. Łoza, Warszawa 1938, s. 94–95; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J.M. Majchrowski, współpr. G. Mazur, K. Stepan, Warszawa 1994, s. 165. Maciej Rataj napisał w swoim dzienniku: „p. Celichowski, usunięty, dawał się w ostatnich czasach we znaki szlachcie poznańskiej, która robi doskonale interesy na likwidowanych majątkach niemieckich, kupując je za bezcen; nie jest wykluczone, iż działała tu także ręka p. Sosnkowskiego, który w kupionych dobrach zaczął ciąć las, czemu się sprzeciwiał p. Celichowski”, M. Rataj, *op. cit.*, s. 149.

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 30 grudnia 1922 roku.

Warszawa, dnia 31 grudnia 1922 r.

PREZES RADY MINISTRÓW
I MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
/-/ SIKORSKI

załącznik 2 do ^a31^a.XII.[19]22^c

Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania Adolfa Bnińskiego wojewodą poznańskim w IV stopniu służbowym

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Wniosek
o mianowanie Adolfa BNIŃSKIEGO
Wojewodą w IV stopniu służbowym.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1922 roku przedstawionym zostaje równocześnie Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie dotychczasowego Wojewody Poznańskiego Dr. Witolda Celichowskiego Wojewodą Śląskim. Jako kandydat na mające wakować stanowisko Wojewody Poznańskiego proponuję p. Adolfa Bnińskiego.

Adolf Bniński, urodzony w Kossowie pow. Gostyńskiego w Wielkopolsce dnia 21 sierpnia 1884 roku, po ukończeniu z maturą gimnazjum w Inowrocławiu spędził ½ roku w Szwajcarii, odbył dwuletnią praktykę rolniczą w Poznańskim, a od 1 kwietnia 1907 r. do 1 czerwca 1909 r. pozostawał na studjach w Uniwersytetach w Monachjum i Halli. Następnie od czerwca 1909 r. administrował własnymi dobrami Gułtowy, pracując równocześnie na niwie społecznej: w kółkach rolniczych jako prezes, wicepatron i członek Rady Patronackiej, gdzie specjalnie prowadził wydział wystaw i wycieczek, w Towarzystwie Rolniczym Wrzesińsko-Średzkim jako sekretarz Zarządu, w Rolniku w Kostrzynie jako prezes Rady Nadzorczej, w Komitecie wyborczym na powiat Średzki jako delegat do Komitetu prowincjonalnego wyborczego w Poznaniu itd. W sierpniu 1915 r. władze niemieckie okupacyjne powołały A. Bnińskiego do administracji cywilnej w b. Królestwie Kongresowem. Pracował wówczas Bniński jako rzeczoznawca rolniczy z ramienia wymienionych władz okupacyjnych

w Gostyninie, Kutnie i Łodzi aż do listopada 1918 r. Dekretem z dnia 12 listopada 1918 r. mianowany został przez ówczesne władze polskie Komisarzem Rządu Polskiego na obwód Łódzki, obejmujący miasto Łódź oraz powiaty Łódzki, Brzeziński i Łaski. W styczniu 1919 r. ówczesne władze poznańskie zatwierdziły A. Bnińskiego na stanowisku starosty na powiat Średzki, który to urząd Bniński piastował do września 1920 roku. W grudniu 1920 r. A. Bniński z wyboru został Prezesem Wielkopolskiej Izby Rolniczej, na którym to stanowisku pozostaje do chwili obecnej.

Jakkolwiek A. Bniński nie posiada wymaganego art. 11 Ustawy o państwowej służbie cywilnej ukończonego wykształcenia wyższego, to jednak zarówno w czasie pozostawania na służbie państwowej, jakoteż i na polu pracy społecznej odznaczał się on wybitną energią i doskonałym zmysłem organizacyjnym; nadto A. Bniński obok nabytego doświadczenia posiada dokładną znajomość stosunków na ziemiach zachodnich Rzeczypospolitej.

Wobec powyższego jest on kandydatem najzupełniej odpowiednim do objęcia stanowiska Wojewody Poznańskiego, a od wspomnianego wyżej wymaganego poziomu wykształcenia można go zwolnić w myśl ustępu końcowego cytowanego wyżej art. 11¹⁰⁷.

Bniński ostatnio na służbie państwowej polskiej nie pozostawał; z uwagi jednak na omówione wyżej jego kwalifikacje i konieczność bezzwłocznego obsadzenia urzędu Wojewody w Poznaniu trzeba mu przyznać IV stopień służbowy, czyniąc w tym względzie wyjątkowe odchylenie od zasad przewidzianych w art. 17 i innych obowiązującej Ustawy o państwowej służbie cywilnej.

W myśl wyżej powiedzianego wnoszę, aby Rada Ministrów, dysponując na podstawie końcowego ustępu art. 11 Ustawy o państwowej służbie cywilnej Adolfa Bnińskiego od wymaganego cytowanym artykułem poziomu wykształcenia^a, raczyła:

przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Adolfa BNIŃSKIEGO Wojewodą w IV stopniu służbowym¹⁰⁸.

¹⁰⁷ Ustęp ten brzmiał następująco: „W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Rada Ministrów może na wniosek właściwej władzy naczelnej zezwolić na zamianowanie osoby, nie posiadającej poziomu wykształcenia, przepisanego dla właściwej kategorii stanowisk w urzędzie”.

¹⁰⁸ Adolf Bniński został mianowany wojewodą poznańskim w IV stopniu służbowym postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 2 stycznia 1923 r. Funkcję tę pełnił do 28 kwietnia 1928 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 5 stycznia 1923, nr 4, s. 2; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 31 marca 1923, nr 2, s. 24; *Czy wiesz kto to jest*, s. 52; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 165; J. Mierzwa, *Słownik biograficzny starostów Drugiej Rzeczypospolitej*, t. 1, Łomianki 2018, s. 95–96.

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 30 grudnia 1922 roku.

Warszawa, dnia 31 grudnia 1922 r.

PREZES RADY MINISTRÓW
I MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
/-/ SIKORSKI

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
1-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 4 stycznia 1923 r.

Przewodniczący Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Obecni:	
Za Ministra Spraw Wewnętrznych dyrektor departamentu	Konstanty Lenc
Minister Spraw Zagranicznych	Aleksander Skrzyński
Za Ministra Spraw Wojskowych	generał dywizji Aleksander Osiński
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	Bolesław Markowski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydjum Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 30 grudnia 1922 r.
2. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia opłat od zgłoszeń statystycznych przy zagranicznym obrocie towarów (załącznik 1).
3. Uchwalono wniesione przez Prezesa Rady Ministrów rozporządzenie w przedmiocie uchylecia stanu wyjątkowego zarządzanego na obszarze st.m. Warszawy (załącznik 2).
Termin przedłożenia rozporządzenia Prezydentowi Rzeczypospolitej oznaczył Prezes Rady Ministrów.
4. Uchwalono wniesione przez Prezesa Rady Ministrów rozporządzenie w przedmiocie uchylecia sądów doraźnych wprowadzonych dnia 28 grudnia 1922 r. na górnośląskiej części Województwa Śląskiego (załącznik 3).

Termin ogłoszenia rozporządzenia oznaczy Prezes Rady Ministrów.

5. Wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie wyrównania podatków gruntowych tudzież niektórych podatków budynkowych (załącznik 4) uchwalono z następującymi zmianami:

w art. 1 zamiast wyrazów: „b. zaborów austriacko-węgierskiego” ma być „b. zaborów austriackiego wraz ze Spiszem i Orawą”;

w art. 9 skreślono ostatecznie zdanie.

6. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt noweli do ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r. (Dz.U.R.P.Nr. 29 poz. 232) i do ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P.Nr. 82 poz. 550) w przedmiocie zmian w przepisach o państwowym podatku dochodowym (załącznik 5).

7. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o karach i odsetkach za zwłokę oraz o kosztach egzekucyjnych (załącznik 6).

Ustępowi pierwszemu artykułu 11 nadano następujące brzmienie:

„Ustawa niniejsza wchodzi w życie w dwa tygodnie po dniu ogłoszenia ustawy i ma zastosowanie także do zaległości, które stały się płatne przed dniem jej wejścia w życie”.

8. W związku z uchwalonemi projektami ustaw:

a) w przedmiocie wyrównania podatków gruntowych tudzież niektórych podatków budynkowych,

b) w przedmiocie zmian w przepisach o państwowym podatku dochodowym,

c) o karach i odsetkach za zwłokę oraz o kosztach egzekucyjnych,

zlecono Ministrowi Skarbu przedłożenie Radzie Ministrów projektów ustawowych, zwiększających automatycznie podatki pośrednie wraz ze spadkiem waluty.

9. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 2 grudnia 1921 r. w sprawie wykonywania praktyki lekarskiej w Państwie Polskim¹⁰⁹ (załącznik 7).

10. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie zamiany części gruntu kolejowego w gminie Przybychowo powiatu obornickiego w Województwie Poznańskim na grunt gminny (załącznik 8).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Robót Publicznych o przymusowe zajęcie na przeciąg lat 2-ech gruntów w Kaliszu i Szczypiornie zajętych pod obóz internowanych i jeńców (załącznik 9).

12. Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości oświadczenie Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu, że wydał już odpowiednie zarządzenia w sprawie Śląskiej Centrali Zakupu objętej załącznikami 10 i 11.

13. Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu powiadamia Radę Ministrów, że w najbliższym czasie ceny węgla mają być ponownie znacznie podwyższone, a to z uwagi na nowe umowy pracodawców z robotnikami.

¹⁰⁹ Dz.U. 1921, nr 105, poz. 762.

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu imieniem Rządu poczynił wszelkie kroki w celu przeciwdziałania zbyt wielkiej podwyżce cen węgla, komunikując w szczególności interesowanym sferom, że Rząd w razie zbyt wygórowanych zwyczajek musiałby zamknąć wywóz węgla z kopalń b. królestwa zagranicę, dopuścić węgiel zagraniczny ze zwolnieniem od podatku węglowego a odnośnie do cen węgla, zapotrzebowanego przez koleje państwowe zażądać arbitrażu, stosownie do umowy z dostawcami.

14. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie lokalu dla Urzędu Skarbowego zaopatrzeń wojskowych w Krakowie (załącznik 12).

15. Uchwalono ponownie wnieść do Sejmu wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy o zezwoleniu Reprezentacji Powiatowej w Limanowej na przyjęcie imieniem powiatu poręki za Powiatową Kasę Oszczędności w Limanowej oraz za lokowane w niej wkłady i ich należyte oprocentowanie (załącznik 13).

16. Uchwalono ponownie wnieść do Sejmu wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy o dowodach osobistych (załącznik 14).

Art. 8 należy uzgodnić z Ministerstwem Sprawiedliwości.

17. Uchwalono ponownie wnieść do Sejmu wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (załącznik 15) w redakcji objętej załącznikiem 16.

18. Uchwalono ponownie wnieść do Sejmu wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy o obowiązku meldowania (załącznik 17).

Wysokość projektowanych grzywien uzgodni Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z Ministerstwem Skarbu.

19. Uchwalono ponownie wnieść do Sejmu wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy w przedmiocie dokonywania zmian granic gmin miejskich na obszarze b. dzielnicy austriackiej (załącznik 18).

20. Uchwalono ponownie wnieść do Sejmu wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy w sprawie podwyższenia kar administracyjnych oraz odszkodowania w postępowaniu administracyjno-karnem i dyscyplinarnem władz administracyjnych i samorządowych w b. dzielnicy austriackiej i węgierskiej (załącznik 19).

Stawki grzywien ustali Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z Ministerstwem Skarbu. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych poprawi pomyłki istniejące w załącznikach projektu.

21. Wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań (załącznik 20) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uzgodni z Prezydum Rady Ministrów i Ministerstwem Sprawiedliwości i ponownie przedłoży Radzie Ministrów.

22. Wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r. (Dz.Ust.Rz.P.Nr. 88 poz. 478) (załącznik 21) o zmianie nazwisk uznano za nieaktualny ze względu na opracowany nowy projekt dotyczący tej materji.

23. Wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy o budżecie Tymczasowego Wydziału Samorządowego na rok 1922 (załącznik 22) należy uzupełnić przyznanemi Tymczasowemu Wydziałowi Samorządowemu dalszemi kredytami.

24. Wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy o zasiłkach wojskowych (załącznik 23) należy ponownie uzgodnić z Ministerstwem Skarbu.

25. Wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy o kontroli nad zagranicznymi przesyłkami pocztowymi, telegramami i międzypaństwowemi rozmowami telefonicznymi (załącznik 24) zdjęto z porządku obrad na życzenie Zastępcy Ministra Spraw Wewnętrznych.

26. Wycofany ze Sejmu Ustawodawczego załączony projekt ustawy w przedmiocie pokrywania kosztów leczenia ubogich chorych, będących stałymi mieszkańcami gmin na obszarze b. Królestwa Kongresowego (załącznik 25) zdjęto z porządku obrad jako sprzeczny z projektem ustawy o zakładach leczniczych.

27. W związku z powyższemi uchwałami Rada Ministrów postanowiła, by projekty ustaw wycofane ze Sejmu Ustawodawczego, właściwe Ministerstwa przed wniesieniem na Radę Ministrów ponownie przejrzały i poprawiły tekst i ewentualnie uzgodniły z interesowanemi resortami.

28. Minister Pracy i Opieki Społecznej referuje sprawę zakupu statku transportowego z funduszy przeznaczonych na opłacenie transportu ładunków wojskowych z kredytów francuskich (załącznik 26). Z uwagi na zgodę Ministra Skarbu Rada Ministrów uchwała zakup wymienionego statku.

Posiedzenie zakończono o godz. 9-ej wiecz.

Łudwik Darowski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia opłat od zgłoszeń statystycznych przy zagranicznym obrocie towarów¹¹⁰.
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie uchylecia stanu wyjątkowego zarządzanego na obszarze st. m. Warszawy.

¹¹⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1923 r. w przedmiocie podwyższenia opłat od zgłoszeń statystycznych przy zagranicznym obrocie towarów, Dz.U. 1923, nr 47, poz. 322. Wersja zmodyfikowana ze względu na postępującą inflację.

3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia sądów doraźnych wprowadzonych dnia 28 grudnia 1922 r. na górnośląskiej części województwa śląskiego¹¹¹.
4. Projekt ustawy w przedmiocie wyrównania podatków gruntowych tudzież niektórych podatków budynkowych¹¹².
5. Projekt noweli do ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r. i do ustawy z dnia 16 lipca 1920 r.; w przedmiocie zmian w przepisach o państwowym podatku dochodowym¹¹³.
6. Projekt ustawy o karach i odsetkach za zwłokę oraz o kosztach egzekucyjnych¹¹⁴.
7. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 2 grudnia 1921 r. w sprawie wykonywania praktyki lekarskiej w państwie polskim.
8. Projekt ustawy w przedmiocie zamiany części gruntu kolejowego w gminie Przybychowo powiatu obornickiego w województwie poznańskim na grunt gminny¹¹⁵.
9. Wniosek ministra robót publicznych o przymusowe zajęcie na przeciąg lat 2-ch gruntów w Kaliszu i Szczypiornie zajętych pod obóz internowanych i jeńców [wraz z projektem dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej].
10. [Oświadczenie kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu na temat zarządzenia w sprawie Śląskiej Centrali Zakupu].
11. [Pismo przedstawicieli Zjednoczenia Zawodowego Śląskiego do Rady Ministrów w sprawie Śląskiej Centrali Zakupu wraz z załącznikiem].
12. Wniosek ministra skarbu w sprawie lokalu dla Urzędu Skarbowego Zaopatrzeń Wojskowych w Krakowie¹¹⁶.
13. Projekt ustawy o zezwoleniu Reprezentacji Powiatowej w Limanowej na przyjęcie imieniem powiatu poręki za Powiatową Kasę Oszczędności w Limanowej oraz za lokowane w niej wkłady i ich należyte oprocentowanie¹¹⁷.
14. Projekt ustawy o dowodach osobistych¹¹⁸.

¹¹¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 stycznia 1923 r. w przedmiocie uchylenia sądów doraźnych wprowadzonych dnia 28 grudnia 1922 r. na górnośląskiej części Województwa Śląskiego, Dz.U. 1923, nr 4, poz. 21.

¹¹² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 czerwca 1923 r. w przedmiocie wyrównania podatków gruntowych tudzież niektórych podatków budynkowych, Dz.U. 1923, nr 65, poz. 505. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu z uwzględnieniem postępującej inflacji.

¹¹³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 marca 1923 r. w przedmiocie zmiany w przepisach o państwowym podatku dochodowym, obowiązującym na zasadzie ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r. i ustawy z dnia 16 lipca 1920 r., Dz.U. 1923, nr 35, poz. 228. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu.

¹¹⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 marca 1923 r. o karach za zwłokę oraz o kosztach egzekucyjnych, Dz.U. 1923, nr 31, poz. 189. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu.

¹¹⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1924 r. w przedmiocie zamiany części państwowego gruntu kolejowego w gminie Przybychowo, powiatu obornickiego, w województwie poznańskim, na grunt, należący do tejże gminy Przybychowo, Dz.U. 1924, nr 79, poz. 762. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu.

¹¹⁶ Nie publikuje się.

¹¹⁷ Nie publikuje się.

¹¹⁸ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3132 (wraz z załącznikami), 23 listopada 1921 r.; Okólnik (125) Ministra Spraw Wewnętrznych do wszystkich Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę oraz Głównego Komendanta Policji Państwowej w sprawie dowodów osobistych, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw

15. Projekt ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską.
16. Redakcja projektu ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską.
17. Projekt ustawy o obowiązku meldowania¹¹⁹.
18. Projekt ustawy w przedmiocie dokonywania zmian granic gmin miejskich na obszarze b. dzielnicy austriackiej¹²⁰.
19. Projekt ustawy w sprawie podwyższenia kar administracyjnych oraz odszkodowania w postępowaniu administracyjno-karnym i dyscyplinarnym władz administracyjnych i samorządowych w b. dzielnicy austriackiej i węgierskiej¹²¹.
20. Projekt ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań¹²².
21. Projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 24 października 1919 r. o zmianie nazwisk¹²³.
22. Projekt ustawy o budżecie Tymczasowego Wydziału Samorządowego na rok 1922¹²⁴.
23. Projekt ustawy o zasiłkach wojskowych¹²⁵.
24. Projekt ustawy o kontroli nad zagranicznymi przesyłkami pocztowymi, telegramami i międzypaństwowymi rozmowami telefonicznymi¹²⁶.

Wewnętrznych”, 31 grudnia 1921, nr 12, s. 6–9; Sprawozdanie Komisji Administracyjnej w sprawie ustawy o dowodach osobistych (Druk nr 3132) Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3298 (wraz z załącznikami), 8 lutego 1922 r., zob. załącznik 28 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 13 kwietnia 1923 r.

¹¹⁹ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3375 (wraz z załącznikami), 3 marca 1922 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8: *Pierwszy gabinet Antoniego Ponikowskiego 19 września 1921 – 5 marca 1922*, ogólna red. nauk. M. Kornat, oprac. M. Kornat, P. Tomaszewski, Warszawa 2022, s. 910–913.

¹²⁰ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3696 (wraz z załącznikami), 27 lipca 1922 r.

¹²¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. w sprawie podwyższenia kar oraz odszkodowania w postępowaniu administracyjno-karnym i dyscyplinarnym władz samorządowych w b. Galicji, Dz.U. 1923, nr 76, poz. 595. Wersja zmodyfikowana wobec projektu, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3606 (wraz z załącznikami), 31 maja 1922 r.

¹²² Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3400 (wraz z załącznikami), 16 marca 1922 r.

¹²³ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3275 (wraz z załącznikiem), 27 stycznia 1922 r.

¹²⁴ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3653 (wraz z załącznikiem), 27 czerwca 1922 r.

¹²⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe, Dz.U. 1923, nr 37, poz. 246. Wersja zmodyfikowana wobec projektu, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3388 (wraz z załącznikami), 20 lutego 1922 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 817–828 (tu motywy wprowadzenia ustawy).

¹²⁶ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 2976 (wraz z załącznikiem), 21 sierpnia 1921 r.

25. Projekt ustawy w przedmiocie pokrywania kosztów leczenia ubogich chorych, będących stałymi mieszkańcami gmin na obszarze b. Królestwa Kongresowego¹²⁷.
26. Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie zakupu statku transportowego z funduszy przeznaczonych na opłacenie transportu ładunków wojskowych z kredytów francuskich.

„załącznik 2”

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia stanu wyjątkowego zarządzonego na obszarze st. m. Warszawy

Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 I^c w przedmiocie uchylenia stanu wyjątkowego zarządzonego na obszarze stoł. m. Warszawy¹²⁸.

Na mocy art. 124 Konstytucji Rzeczypospolitej za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej zarządza się co następuje:

§ 1.

Stan wyjątkowy na obszarze stoł. m. Warszawy zarządzony w dniu 16 grudnia 1922 r. znosi się.

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z tą chwilą traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 1922 r. w przedmiocie zarządzenia na obszarze stoł. m. Warszawy (Dz.U.R.P. Nr. 110 poz. 1010) oraz wszelkie rozporządzenia wydane na jego zasadzie.

Prezydent Rzeczypospolitej

Prezes Rady Ministrów
i Minister Spraw Wewnętrznych

¹²⁷ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 2908 (wraz z załącznikiem), 8 lipca 1921 r.

¹²⁸ Dz.U. 1923, nr 2, poz. 7.

**Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 2 grudnia 1921 r.
w sprawie wykonywania praktyki lekarskiej w państwie polskim**

Ministerstwo Zdrowia Publicznego Warszawa, dnia 30 listopada 1922 r.
Nr. Org. 36783
3755/22

Ustawa.

„z dnia...^c

w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 2.XII.21
w przedmiocie wykonywania
praktyki lekarskiej w Państwie Polskiem (Dz.Ust.Rz.P.Nr.105 p. 762).

^cArt. 1 W^c art. 4 „Ustawy w przedmiocie wykonywania praktyki lekarskiej w Państwie Polskim” (Dz.Ust.Rz.P.Nr.105 p. 762 1921 r.) dodaje się w końcu, co następuje:

^hart. 1:^h „Osoby, otrzymujące prawo wykonywania praktyki lekarskiej na określony przeciąg czasu, uiszczają opłaty, których wysokość i sposób poboru określi Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.

Art. 2 Ustawa niniejsza wchodzi w życie w dniu ogłoszenia.

Uzasadnienie

Wobec tego, że:

- 1) wykonywanie praktyki lekarskiej stanowi źródło dochodu, który podlega opodatkowaniu,
- 2) że osoby, które jeszcze nie otrzymały obywatelstwa polskiego, mają możliwość uchylecia się od podatku od dochodu i
- 3) że osoby, nie posiadające wszystkich warunków do wykonywania praktyki lekarskiej, są w korzystniejszym położeniu od posiadających je, gdy otrzymują zezwolenie tymczasowe, a zgłoszeń takich jest po kilkaset rocznie,
pożądane jest opodatkowanie na rzecz Skarbu Państwa tych osób, korzystających z nadanego im czasowo przywileju.

Minister:
^fChodźko^f

JW.¹²⁹

¹²⁹ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

Wniosek ministra robót publicznych o przymusowe zajęcie na przeciąg lat 2-ch gruntów w Kaliszu i Szczypiornie zajętych pod obóz internowanych i jeńców [wraz z projektem dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej]

Ministerstwo Robót Publicznych

L:X – 1806

Wniosek Ministra Robót Publicznych o przymusowe zajęcie na przeciąg lat 2-ch gruntów w Kaliszu i Szczypiornie zajętych pod obóz internowanych i jeńców

UZASADNIENIE

Utrzymanie w rękach Państwa obozów internowanych w Szczypiornie, których sprawy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przyjęło od Ministerstwa Spraw Zagranicznych na mocy uchwały Rady Ministrów z dn. 29 września 1921 r. potrzebne będzie jeszcze przypuszczalnie na przeciąg lat dwóch, zgodnie z odezwą Min. Spr. Wewn. do Min. Rob. Publ. z dn. 17. września 1922 r. Nr.A.K.2481. W związku z faktem, że niektórzy właściciele gruntów zajętych swego czasu pod obóz przez fiskus wojskowy niemiecki wystąpili z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o zwrot tychże gruntów. Prokuratorja Generalna Rzeczypospolitej Polskiej odezwą do Min. Spraw Wewn. z dn. 15 marca 1922 r. L: 4297/552/22.I. stwierdziła, że w obecnym stanie sprawy wygranie jej przez Skarb Państwa przedstawia się jako nieprawdopodobne i ewent. zatrzymanie obozu mogłoby nastąpić bądź na podstawie dobrowolnej ugody z właścicielami gruntu, bądź też w drodze czasowego zajęcia w trybie dekretu z dnia 7.II/1919 r. o wywłaszczeniu przymusowem (Dz.Pr.Nr.14, poz. 162).

Powołaną odezwą z dn. 17.września 1922 r. Nr.A.K.2481 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystąpiło do Ministerstwa Robót Publicznych o uregulowanie sprawy używalności odnośnych gruntów z wnioskiem przymusowego czasowego zajęcia po myśli Art. 21 Dekretu z dn. 7.II.1919 r. (Dz.Pr.Nr.14, poz. 162).

Wobec powyższego i na zasadzie Art.1. Ustawy z dn. 29.kwietnia 1919 r. (Dz.Pr.Nr.39, poz. 283) o organizacji i zakresie działania Ministerstwa Robót Publicznych wnoszę:

Rada Ministrów raczy uchwalić i wyjednać dekret Prezydenta Rzeczypospolitej następującej treści:

DEKRET

Prezydenta Rzeczypospolitej o przymusowym czasowym zajęciu przez Skarb Państwa terenów, zajętych pod obóz internowanych w Szczypiornie.

Na zasadzie Art. 1 i 21 dekretu z dn. 7 lutego 1919 r. (Dz.Pr.Nr.14, poz. 162) i zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dn.... zarządzam przymusowe zajęcie na rzecz Skarbu Państwa na przeciąg lat dwóch od daty niniejszego dekretu terenów obozu internowanych w Szczypiornie położonych przy szosie Kalisz-Skalmierzyce o ogólnej powierzchni 522875 metrów kwadratowych.

MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH:
Jan Łopuszański^f

załącznik 10^c

[Oświadczenie kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu na temat zarządzenia w sprawie Śląskiej Centrali Zakupu]

MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU Warszawa, dn. 1.XII.1922 r.
Departament do Spraw Śląskich
L. 3286/VI.

Odpis!

Do
Rady Ministrów
w miejscu.

Załączone podanie Śląskiej Centrali Zakupu, sp[ółka] z ogr[aniczoną] por[ęką] w Katowicach i trzech innych organizacji górnośląskich złożone zostało bezpośrednio w tut[ejszym] Departamencie (z jednym załącznikiem)¹³⁰, skutkiem czego nie doszło do wiadomości D-tu jakie stanowisko wobec poruszonych w podaniu kwestji zajmuje Wydział Skarbowy Województwa Śląskiego. Ma to tem większe znaczenie, że Urząd ten otrzymał od Generalnej Dyrekcji Monopoli Tytoniowego i od Głównej Dyrekcji Państwowych Zakładów Górniczych i Hutniczych, względnie Centralnego Biura Sprzedaży soli, bardzo daleko idące pełnomocnictwa tak co do organizacji sprzedaży wyrobów tytoniowych (między nimi tzw. ^aprasówki^a), jak i soli wszelkiego rodzaju i właściwie ma w czasie przejściowym zupełnie wolną rękę.

¹³⁰ Zob. następny załącznik.

Wydział Skarbowy jest mianowicie uprawniony do:

a) określania potrzebnego dla G. Śląska kontyngentu wyrobów ^atytuniowych^a (z kraju) i tzw. ^aprasówki^a z zagranicy.

b) do udzielania pozwoleń przywozowych na ^aprasówkę^a wedle własnego uznania,

c) do określania zapotrzebowania górnośląskiego na sól, podziału tego zapotrzebowania na kontyngenty i przydziału tych ostatnich hurtownikom.

Do sposobu w jaki Wydział Skarbowy realizuje te swoje uprawnienia obydwie wspomniane poprzednio centralne urzędy resortowe nie mieszają się wcale, wobec czego tem większej wagi nabiera jego opinia. Brak poparcia podania z tej strony każe przypuszczać, że petentom nie udało się wykazać, że monopol na handel solą i ^aprasówką^a w ich ręku lepiej chronić będzie interesy konsumenta i Państwa niż obecnie stosowana wolna konkurencja sprzedawców. Brak argumentów na usprawiedliwienie daleko idących żądań Śląskiej Centrali Zakupów jest cechą również niniejszego podania, a napomykanie o związku między „spokojem i porządkiem” w kraju a zaspokojeniem żądań tej spółki robi wrażenie dużej nieogłędności¹³¹.

W sprawie soli należy jeszcze podnieść, że firma „Solvay” względnie jej katowicki reprezentant Herman Meyer ma jedynie prawo sprzedaży na G. Śląsku soli z własnej kopalni w Wapnie, natomiast sprzedażą soli z innych salin zajmuje się na G. Śląsku obok niej jeszcze 13 innych hurtowników, a więc o jakimkolwiek monopolu handlowym firmy Solvay niema mowy.

Wobec faktu, że dotychczasowy przydział soli dla G. Śląska okazał się niewystarczający, nie stoi nic na przeszkodzie, żeby Śląska Centrala Zakupu uzyskała w Wydziale Skarbowym odpowiedni przydział po dopełnieniu wymaganych od hurtowników warunków.

Wysuwając żądanie przydziału przez Rząd 100.000 ton węgla, nie liczy się Śląska Centrala Zakupu z faktem, że Rząd nie dysponuje bezpośrednio odpowiednimi ilościami węgla, a wobec obowiązującego systemu wolnej gospodarki węglowej nie ma też możliwości oficjalnego wpływania na kopalnie czy koncerny.

Nie podając żadnego konkretnego programu zamierzonego działania, Śląska Centrala Zakupu pomija zupełnie fakt, że wolna gospodarka węglowa na G. Śląsku wprowadzona została po dokładnym rozważeniu wszelkich pro i contra.

a) na jednomyślne życzenie całej ludności i wszystkich czynników gospodarczych polskich wyrażone na konferencji warszawskiej 8.VII. b.r. odbytej w Min. Przem. i Handlu,

b) dla umożliwienia górnośląskiej produkcji węglowej konkurencji z zagranicą, a zatem idzie dla zapobieżenia bezrobociu, wreszcie

¹³¹ Zob. następny załącznik.

c) celem uzgodnienia gospodarki węglowej na G. Śląska z resztą Polski, gdzie wolny handel obowiązuje od 1 października 1921 r.¹³²

Dotychczasowe doświadczenie potwierdziło w dużym stopniu wyższość wolnego handlu węglem w obecnych trudnych warunkach przejściowych. To też dążenie do reglamentacji musiałyby wziąć za punkt wyjścia wywód, że zastosowanie jej jest konieczne i nie narazi całego życia gospodarczego na niebezpieczne wstrząśnienia, których za wszelką cenę należy unikać.

Należy wreszcie stwierdzić, że kilkakrotnie podejmowane przez Dyrektora D-tu do Spraw Śląskich prywatne zabiegi u koncernów węglowych nie odniosły pożądanego skutku dla Śląskiej Centrali ^aZakupów^a wobec tego, że cała ta sprawa jest rozpatrywana przez obie strony z punktu widzenia zasadniczego.

ZA MINISTRA:

/-/ podpis

Dyrektor Departamentu¹³³

1 załącznik.¹³⁴

°załącznik 11°

[Pismo przedstawicieli Zjednoczenia Zawodowego Śląskiego do Rady Ministrów w sprawie Śląskiej Centrali Zakupu wraz z załącznikiem]

ODPIS!

Wysoka Rada Ministrów
do rąk Wielmożnego Pana Prezydenta Ministrów
w Warszawie

Z polecenia Organizacji Robotniczych Górnego Śląska przyjechaliśmy do Warszawy celem przedstawienia Rządowi zaognionej sytuacji na Górnym Śląsku oraz przedłożenia Rządowi Centralnemu życzeń ludności pracującej.

Wzburzenie ludności zostało przez Uchwałę Sejmu Śląskiego w ubiegły piątek nieco załagodzone. Wpływy Organizacji Robotniczych powstrzymały dotąd robotników od strajku. Ludność pracująca czeka obecnie na odpowiedź Rządu, którą mamy przywieźć z Warszawy. Od odpowiedzi tej zależy będzie jej postępowanie.

Dziś wracamy z Warszawy na Górny Śląsk bez odpowiedzi.

¹³² Zob. Dz.U. 1921, nr 86, poz. 632.

¹³³ Dyrektorem tego Departamentu był Józef Kiedroń.

¹³⁴ Zob. następny załącznik.

Wymijająca odpowiedź Pana Ministra Przemysłu i Handlu nie wystarcza i ludności pracującej Górnego Śląska zadowolić nie może.

My z naszej strony zreferujemy sprawę ludności w tym sensie, iż przedłożoną ona zostanie Radzie Ministrów, która mamy nadzieję zrozumie doniosłość tejże i poweźmie uchwały, leżące w interesie spokoju i porządku w Kraju.

Odpowiedzi oczekujemy^c w dniach najbliższych.

Życzenia nasze przedkładamy w krótkości jak następuje:

1) Rada Ministrów zechce uchwalić, iż 100 tys. ton węgla w myśl uchwały Sejmu Śląskiego jaknajprędzej przyznanym zostanie Śląskiej Centrali Zakupu celem uzyskania obcych dewiz na potaniecie środków żywności dla ludności pracującej. Dostawa węgla dla Śląskiej Centrali Zakupu odbywa się na tych samych zasadach jak np. dla Polskich Kolei Państwowych.

2) Rada Ministrów zechce uchwalić, iż monopol na tytoń fajkowy (^apresówka^a) dla Górnego Śląska przyznany zostanie Śląskiej Centrali Zakupu w myśl życzeń przedłożonych Wydziałowi Skarbowemu Województwa Śląskiego, wynikających z dołączonego odpisu listu.

3) Rada Ministrów zechce zarządzić, iż przyznany monopol soli firmie warszawskiej ^a„Solvaj”^a, zastąpionej przez Hermana ^aMeyer^a w Warszawie, filja Katowice, zostanie odebrany i przydzielony dla kooperatyw Górnego Śląska Śląskiej Centrali Zakupu oraz umożliwienie tejże Centrali sprowadzenie soli wprost z Wieliczki po cenach obowiązujących dla kooperatyw.

Żywimy nadzieję, iż Wysoka Rada Ministrów, mając ^acałość i dobro ogółu całego^a na oku, zrozumie rozpaczliwe położenie ludności pracującej Górnego Śląska i jej życzenia zamieni w czyn.

Warszawa, dnia 9 listopada 1922 r.

Za Zjednoczenie Zawodowe Polskie:

/-/ podpis

Poseł na Sejm Warszawski

Za Centralny Związek Zawodowy Polski

/-/ Józef Adamek

Poseł na Sejm Województwa Śląskiego

Za Stowarzyszenia Spożywców i Śląską

Centralę Zakupu

(podpisy)

Załącznik do L.3286/VI

24 października 1922 r.

B./K.¹³⁶

Do
Województwa Śląskiego
na ręce p. Wojewody Rymera
w Katowicach.

Aż do chwili obecnej głównymi dostawcami tytoniu liściowego tak zw. „^aPresówki” były firmy niemieckie lub żydowskie Górnej Śląska.

Tytoń ten nie potrzebował dotąd pozwolenia na przywóz, skutkiem czego każdy kupiec mógł go sprowadzić w dowolnych ilościach.

Ponieważ monopol tytoniowy na Śląsku jeszcze nie jest zaprowadzony, władze państwowe wedle wzoru niemieckiego nie krępowały niczem jego dowozu. Obecnie rząd niemiecki atoli objął kontrolę nad dowozem tytoniu, skutkiem czego w Niemczech bez pozwolenia władz sprowadzać nikomu nie wolno ani gotowych wyrobów tytoniowych, ani surowców, do których się także zalicza tak zw. „^apresówka^a”. Nie ulega wątpliwości, że rząd niemiecki kontyngując tytoń uczynił to jedynie ze względów oszczędnościowych, gdyż powierzwszy niektórym tylko kupcom większe kontyngenty tytoniu, oszczędza on znacznie na aparacie cłowym i podatkowym.

Z tych samych względów poleca się także skontyngentowanie tytoniu i we Województwie Śląskiem.

Roczne zapotrzebowanie Polskiego Śląska wynosi mniej więcej 700 beczek po 15 centnarów, razem przeto 525.000 kg.

Pozwalam sobie przeto przedłożyć ^aWojewództwie^a następujące propozycje:

a) Tymczasowa Rada Wojewódzka zechce uchwalić zakaz wolnego przewozu „^apresówki^a”.

b) Cały roczny kontyngent rozdzieli się pomiędzy 2 lub 3 firmy importowe odpowiednio do ilości ich odbiorców.

c) Pozwolenie na przywóz tytoniu udzieli się tylko takim firmom, które sprowadzają wprost z pierwszej ręki.

¹³⁵ Zob. następny dokument.

¹³⁶ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika sporządzającego odpis dokumentu.

Ponieważ Śląska Centrala Zakupu zaopatrywać w tytoń będzie masy robotnicze, prosimy, żeby Województwo Śląskie przyznało nam conajmniej 85 do 90% kontyngentu.

Przyjęcie naszych propozycji i uwzględnienie naszego wniosku nie tylko zagwarantuje robotnikowi tutejszemu regularną dostawę pierwszorzędnego tytoniu, lecz ułatwi równocześnie kasie państwowej ujęcie opłat tytoniowych w sposób łatwy i bardzo tani, bo bez użycia wielkiego aparatu urzędniczego.

Wykluczonyby przytem hurtownictwo hakatystyczno-żydowskie, które nie szczędzi zabiegów, by zawładnąć zupełnie handlem tytoniowym na Górnym Śląsku.

Prosimy ze względu na ważność sprawy o łaskawe przyspieszenie decyzji.

Oczekując rychłej, pomyślnej odpowiedzi, kreślimy się z wyrazem najgłębszego szacunku.

/-/ W.B.

załącznik 15^c

Projekt ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską

Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej.e

Druk n-r 3630.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Nr Pr. 4874.

Warszawa, dnia 14 czerwca 1922 r.

Do Pana Marszałka Sejmu Ustawodawczego
Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 1922 r. mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 35 Tymczasowego Regulaminu Obrad Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej, projekt ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 IV 1922 r., o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską, z prośbą o przedłożenie go Sejmowi Ustawodawczemu.

Minister
A. Kamieński

**Ustawa z dnia... 1922 r.
zmieniająca art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy
państwowej nad Ziemią Wileńską.**

Art. 1.

Art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (Dz.U.R.P. Nr 26 poz. 213) otrzymuje brzmienie następujące:
„Ziemia Wileńska, a mianowicie powiaty: wileński, oszmiański, święciański i trocki z mocy uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 24 marca 1922 r. złączona z Rzeczypospolitą Polską, podlega władzy organów centralnych Rzeczypospolitej t. j. Sejmu, Naczelnika Państwa i Ministrów”.

Art. 2.

Art. 8 powołanej wyżej ustawy otrzymuje brzmienie następujące:
„Do terenu wskazanego w art. 1 przyłącza się względem administracyjnym powiaty: brasławski, dziśnieński, duniłowicki i wilejski, poddaje się je władzy delegata Rządu dla Ziemi Wileńskiej, jako II instancji i wyłącza z województwa nowogródzkiego”.

Art. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się ^hPrezydentowi Ministrów^h ^cPrezesowi Rady Ministrów^c i poszczególnym Ministrom, każdemu w jego zakresie działania.

Art. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Powiat brasławski do obszaru t. zw. Litwy Środkowej nigdy nie należał, a stanowi o część ziem, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r., względnie traktatu pokoju podpisanego w Rydze dnia 18 marca 1921 r. Powiat ten wskutek przeoczenia został opuszczony w wykazie powiatów wchodzących w skład województwa nowogródzkiego, dołączonym

do ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 (Dz.Ust.Nr 16, poz. 93) jednakże na jego obszarze faktycznie wykonywał władzę wojewoda nowogródzki. Wobec powyższego zaliczenie powiatu brasławskiego w art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską, jest nieuzasadnione; powiat brasławski, jako znajdujący się w analogicznej sytuacji jak i inne powiaty wyłączone z województwa nowogródzkiego do obszaru podlegającego delegatowi Rządu w Wilnie, a mianowicie powiaty: dziśnieński, duniłowicki i wilejski – powinien być równorzędnie z nimi przyłączony do Ziemi Wileńskiej tylko pod względem administracyjnym. Zmianę tę projektuje się właśnie przez nadanie odpowiedniego brzmienia art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r.

Nadmienić należy, że powiat brasławski a mocy uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 16/XI-1921 r. brał udział w wyborach do Sejmu Wileńskiego narówni z powiatem lidzkim, powyższa jednak uchwała nie naruszała administracyjnej przynależności wspomnianych powiatów do województwa nowogródzkiego¹³⁷.

człącznik 16^c

Redakcja projektu ustawy zmieniającej art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską

Odpis.

Ustawa z dnia... w przedmiocie art. 1 i 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r.
o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską.

Art. 1.

W art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (Dz.U.R.P. Nr 26 poz. 213) skreśla się powiat brasławski, natomiast w art. 8 tej ustawy zamieszcza się po słowach: „powiaty: Dziśnieński, Duniłowiczowski i Wileński”, słowa „i Brasławski”.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i poszczególnym Ministrom, każdemu w jego zakresie działania.

¹³⁷ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 83–84, 148, 305–306, 367–368.

Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie zakupu statku transportowego z funduszy przeznaczonych na opłacenie transportu ładunków wojskowych z kredytów francuskich

Odpis

Warszawa, dn. grudnia 1922 r.

Wniosek

Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie kupna statku transportowego. Rada Ministrów raczy uchwalić: Upoważnia się Ministerstwo Spraw Wojskowych i ^aPrzemysłu i Handlu^a do kupna statku transportowego z funduszy przeznaczonych na opłatę transportów wojskowych z kredytu francuskiego.

UZASADNIENIE

Sprawa kupna statku transportowego powstała jeszcze w czerwcu r.b. Szczególnie stała się aktualną kiedy doświadczenie ^aprzeprowadzonego^a ze statkiem szkolnym „Lwów” dało bardzo pozytywne wyniki. Z korespondencji jaką posiada Departament Marynarki wynika, że statek „Lwów” ze swoją załogą wykazał wielką sprawność i zrobił jaknajlepsze wrażenie na władzach francuskich.

Ponieważ z kredytu francuskiego przypada około 8 milionów na opłatę transportów, odnośne nasze czynniki powzięły starania, aby ewentualnie mogły przewozić transporty z kredytu francuskiego na własnych statkach. Z początku powstał projekt stworzenia mieszanego towarzystwa transportowego pół prywatnego, pół rządowego, celem którego byłoby przewożenie owych ładunków z kredytu francuskiego. Wkrótce jednak wykazały się trudności powstania takiego towarzystwa. Statek wojskowy „Lwów” sam nie byłby zdolny sprostać zadaniu, gdyby tylko nawet był zajęty przewożeniem ładunków wojskowych.

Ze względów politycznych bezwarunkowo jest wskazane, ażeby Polska posiadała jednak kilka transportowców, co pozwoliłoby jej w różnych okolicznościach uniezależnić się od czynników politycznych, które w krytycznych momentach mogłyby zająć wrogie stanowisko przeciwko przewożeniu np. amunicji.

Pamiętne są chwile kiedy robotnicy belgijscy nie chcieli ładować do Polski amunicji¹³⁸, a robotnicy gdańscy znowu nie chcieli jej wyładowywać¹³⁹. Mając

¹³⁸ Z postawą robotników portowych korespondowało stanowisko niemałej części elit politycznych. W sierpniu 1920 r. belgijska Rada Ministrów była przeciwna tranzytowi z Francji przez terytorium Belgii pociągów z bronią i amunicją dla Polski. Doprowadziło to m.in. do dymisji ministra spraw zagranicznych Paula Hymansa (28 sierpnia 1920 r.).

¹³⁹ Już 6 lipca 1920 r. gen. Jan Niesiołowski donosił do przebywającego na konferencji w Spa gen. Tadeusza Rozwadowskiego: „Agitacja wśród robotników portowych w Gdańsku

własną załogę kilku statków transportowych, Polska przynajmniej w minimalnych rozmiarach będzie miała zapewniony swobodny transport i nie będzie tak skrępowaną.

W końcu zaznaczam, że kwestja w czyim posiadaniu powinien być ten statek czy w Ministerstwie Spraw Wojskowych, czy w Ministerstwie Przemysłu i Handlu winna być rozstrzygnięta z obopólnym porozumieniem wymienionych Ministerstw. Tu kwestja celowości powinna być decydująca.

Mój wniosek powstał stąd, że Pan Minister Skarbu miał wątpliwości czy wogóle należy kupować taki transportowiec, czy też lepiej ażeby Towarzystwo Transportowe Francuskie samo przewoziło te ładunki.

Minister
/-/ L. Darowski.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

celem uniemożliwienia dowozu materiału wojennego wzmaga się. Strajk na podkładzie czysto komunistycznym możliwy”. Wysunął też sugestię „wprowadzenia polskich drużyn robotniczych do Gdańska pod osłoną wojsk koalicyjnych lub polskich”, *Sąsiedzi wobec wojny 1920 roku*, wybór i oprac. J. Cisek, Londyn 1990, s. 260. Do odmowy wyładowywania statków przewożących broń i amunicję dla Polski dochodziło w porcie gdańskim do czasu ogłoszenia przez Wolne Miasto neutralności wobec konfliktu polsko-sowieckiego (20 sierpnia 1920 r.).

8

PROTOKÓŁ

2-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 11 stycznia 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister

Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych generał dywizji

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

generał dywizji Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

Kazimierz Sosnkowski

dr Wiktor Mikulecki

prof. Waclaw Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5. po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 4 stycznia 1923 r.

2. Uchwalono załączony wniosek w sprawie przyznania Marszałkowi Senatu Rzeczypospolitej Polskiej środków lokomocji (załącznik 1).

3. Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych uchwalono nadanie odznak Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” attaché wojskowemu Królestwa Serbów, Kroatów i Słoweńców Michajlo Nenadovic, pułkownikowi artylerji.

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości o zamianowanie Prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu Jana Zakrzewskiego Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości (załącznik 2).

5. Rada Ministrów ponowiła uchwałę Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1922 r. w sprawie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia

6 lipca 1920 r. o organizacji Urzędów Ziemskich¹⁴⁰ i ustawy z dnia 10 kwietnia 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego¹⁴¹ i przyjęła do wiadomości oświadczenie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, że postanowienia dotyczące funduszu parcelacyjnego uzgodnił z Ministerstwem Skarbu.

6. Walka z drożyzną.

Następnie Rada Ministrów przystąpiła do obrad nad środkami zapobiegającymi wzrostowi drożyny.

1) Nie przyjęto do wiadomości sprawozdania zastępcy Ministra Skarbu z dotychczasowej akcji prowadzonej przez Nadzwyczajny Komisarjat do zwalczania drożyzny oraz jego programu walki z paskarstwem (załącznik 3) i zlecono mu przedłożenie Radzie Ministrów ponownie tej sprawy.

2) Nie przyjęto do wiadomości sprawozdania zastępcy Ministra Skarbu z wykonania uchwały Rady Ministrów z dnia 11 października 1922 r. w sprawie zniknięcia cukru z handlu (załącznik 4) i zlecono Ministerstwu Skarbu, ażeby w tej rzeczy przeprowadzono wyczerpujące dochodzenia dodatkowe, a w razie ujawnionego zaniedbania w dotychczasowym sposobie przeprowadzania dochodzeń urzędnika, który przeprowadzał dochodzenie pociągnięto do odpowiedzialności. O wyniku Minister Skarbu powiadomi Radę Ministrów.

3) Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie komisji dla rewizji granic (załącznik 5) z tą zmianą, że ma być delegowana tylko jedna komisja.

4) Uchwalono wniesione przez Ministra Spraw Wewnętrznych rozporządzenie o tępieniu nadużyć handlu pośredniczącego przedmiotami powszechnego użytku (załącznik 6).

We wniosku tym skreślono w § 1 punkt a) i c), a punkt b) uzupełniono wyrazami: „o ile nie stosuje się art. 18 ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej”.

5) Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych referuje przebieg sprawy wywozu z kraju środków pierwszej potrzeby na Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów, komunikując zarazem, że w międzyczasie Ministerstwo Skarbu zmieniło w tej sprawie swoje stanowisko.

Rada Ministrów nawiązując do uchwał z 19 grudnia 1922 r. zleca ponownie Komitetowi Ekonomicznemu, aby kwestję zwalczania drożyzny poddał gruntownym obradom i przedstawił Radzie Ministrów konkretne wnioski, któreby, ujmując sprawę zasadniczo, umożliwiły Rządowi skuteczną walkę z paskarstwem; dalej zlecono Komitetowi Ekonomicznemu, aby opracował i przedstawił Radzie Ministrów całkowity program polityki wywozowej i ochrony granic państwa.

7. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

¹⁴⁰ Dz.U. 1920, nr 70, poz. 461.

¹⁴¹ Błąd w dacie: winno być: 10 czerwca 1921 r., zob. Dz.U. 1921, nr 59, poz. 369.

a) w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla ciał samorządowych (załącznik 7),
b) w sprawie dodatkowego kredytu w dziale 2, § 20 „Koszta ruchu zagranicznego”, preliminarza budżetowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów w kwocie mk. 8.328.834.000 (załącznik 8).

8. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie uposażenia wojskowych zawodowych w stanie nieczynnym (załącznik 9).

9. Uchwalono załączone rozporządzenie w celu wykonania art. 7 ustawy z dnia 7 kwietnia 1922 r., zmieniającej niektóre postanowienia ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów¹⁴² (załącznik 10).

Redakcję ustali Ministerstwo Sprawiedliwości z Prezydum Rady Ministrów.

10. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości sprawozdanie Ministra Spraw Zagranicznych o urzędowych informacjach, dotyczących zakończenia konferencji paryskiej.

W dalszym ciągu Rada Ministrów przyjęła do wiadomości sprawozdanie Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie incydentu na terytorium Kłajpedy, gdzie oddziały litewskie zajęły pograniczne miejscowości¹⁴³ i o wydanych w tej rzeczy zarządzeniach.

Posiedzenie zamknięto o 9. wieczór.

†Sikorski†

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Rady Ministrów w sprawie przyznania marszałkowi Senatu Rzeczypospolitej Polskiej środków lokomocji.
2. Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu Jana Zakrzewskiego dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości.
3. [Sprawozdanie zastępcy ministra skarbu z dotychczasowej akcji prowadzonej przez Nadzwyczajny Komisarjat do Zwalczania Drożyzny oraz jego programu walki z paskarstwem].
4. [Sprawozdania zastępcy ministra skarbu z wykonania uchwały Rady Ministrów z dnia 11 października 1922 r. w sprawie zniknięcia cukru z handlu].

¹⁴² Dz.U. 1922, nr 26, poz. 214.

¹⁴³ 10 stycznia 1923 r. strona litewska podjęła akcję polegającą na przekroczeniu przez oddziały wojskowe i formacje szaulisów granicy z Krajem Kłajpedy pozostającym pod administracją Ligi Narodów. Stacjonował tam garnizon francuski. Litwini akcentowali, że nie występują przeciwko państwu Ententy, ale pragną obalić niemiecki dyktatoriat. 11 stycznia żołnierze francuscy opuścili Kłajpedę, do której wkroczyli Litwini. Zajęcie Kraju Kłajpedy wywołało napięcie na arenie międzynarodowej i absorbowало uwagę polskich elit. Już 11 i ponownie 13 stycznia Rada Ambasadorów zażądała od władz litewskich wycofania wojsk, zob. W. Staniewicz, *Sprawa Kłajpedy*, Wilno 1924, s. 9–12; P. Łossowski, *Kłajpeda kontra Memel. Problem Kłajpedy w latach 1918–1939–1945*, Warszawa 2007, s. 37–53.

5. Projekt uchwały Rady Ministrów [w sprawie wydelegowania przez ministra przemysłu i handlu w porozumieniu z prezesem Rady Ministrów komisji w celu zbadania przyczyn i ukrócenia nielegalnego wywozu i przywozu towarów zza granicy].
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o tępieniu nadużyć handlu pośredniczącego przedmiotami powszechnego użytku¹⁴⁴.
7. Wniosek ministra skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla ciał samorządowych.
8. Wniosek ministra skarbu w sprawie dodatkowego kredytu w dziale 2, § 20 „Koszta ruchu zagranicznego”, preliminarza budżetowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów¹⁴⁵.
9. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie uposażenia wojskowych zawodowych w stanie nieczynnym¹⁴⁶.
10. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w celu wykonania art. 7 ustawy z dnia 7 kwietnia 1922 r., zmieniającej niektóre postanowienia ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów¹⁴⁷.

załącznik 1^c

Wniosek Rady Ministrów w sprawie przyznania marszałkowi Senatu Rzeczypospolitej Polskiej środków lokomocji

Wniosek na Radę Ministrów
w sprawie przyznania Marszałkowi Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
środków lokomocji

Rada Ministrów uchwałą z dnia 20 października 1921 r. ustaliła etat samochodów wraz z obsługą dla p. Marszałka Sejmu na jeden samochód czynny, jednego szofera i jeden samochód rezerwowy.

Wobec rozpoczęcia czynności Senatu Rzeczypospolitej Polskiej należałoby również ustalić etat środków lokomocji dla p. Marszałka Senatu.

Wobec powyższego Referat dla spraw lokomocji w urzędach państwowych i armji proponuje:

¹⁴⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1923 r. o tępieniu nadużyć handlu pośredniczącego przedmiotami powszechnego użytku, Dz.U. 1923, nr 5, poz. 36. Modyfikacje w stosunku do projektu, zwłaszcza w art. 1.

¹⁴⁵ Nie publikuje się.

¹⁴⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1923 r. w sprawie uposażenia wojskowych zawodowych w stanie nieczynnym, Dz.U. 1923, nr 6, poz. 38. Niewielkie modyfikacje w art. 7 i 8.

¹⁴⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1923 r. w przedmiocie liczenia czasu służby urzędnikom i profesorom szkół akademickich w wypadkach przejścia ich do służby sędziowskiej lub prokuratorowskiej, Dz.U. 1923, nr 8, poz. 48. Modyfikacje w stosunku do projektu.

Rada Ministrów uchwalić raczy: dla p. Marszałka Senatu Rzeczypospolitej Polskiej ustala się etat samochodów wraz z obsługą na jeden samochód osobowy czynny, jeden samochód osobowy rezerwowo oraz jednego szofera.

„załącznik 2”

Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu Jana Zakrzewskiego dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa

Dnia 20° grudnia 1922 r.

WNIOSEK RADY MINISTRÓW

o zamianowanie Prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu

p. JANA ZAKRZEWSKIEGO

Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości.

W Ministerstwie Sprawiedliwości wakuje od dnia 1 stycznia 1923 roku stanowisko Dyrektora Departamentu, które ze względu na sprawne funkcjonowanie urzędu winno być obsadzone.

Kandydatem na to stanowisko jest p. Jan Zakrzewski.

Pan Zakrzewski ma lat 41, wyznania rzymsko-katolickiego, przynależności państwowej polskiej, ukończył wydział prawny uniwersytetu w Getyndze w roku 1903. Po odbyciu aplikacji sądowej był pomocnikiem adwokata w Gliwicach na Śląsku, a następnie adwokatem w Gostyniu. Przy pierwszych poczynaniach tworzenia samodzielnej administracji polskiej p. Zakrzewski zgłosił się do współpracy i 6 listopada 1917 roku objął stanowisko początkowo starszego referenta Ministerstwa Sprawiedliwości, przygotowując ustawę o aplikacji sądowej. W maju 1918 roku objął dział więziennictwa, kierując samodzielnie pracami związanymi z mającym nastąpić przejęciem tego działu przez władze polskie, prowadząc w następstwie jako szef Sekcji Więziennej dział więziennictwa. Na stanowisku tem p. Zakrzewski wykazał obok sprężystości i energii wybitne zdolności administracyjne, dzięki którym zorganizowane przez niego więziennictwo polskie było jedną z najlepiej postawionych gałęzi administracji polskiej.

Ze stanowiska szefa Sekcji Więziennej p. Zakrzewski w dniu 1 stycznia 1921 roku przeszedł na stanowisko Prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu, na którym pozostaje do chwili obecnej.

Uważając kandydaturę p. Zakrzewskiego za bardzo pożądaną i ze wszech miar zasługującą na powierzenie mu stanowisko Dyrektora Departamentu Więziennego, Rada Ministrów wnosi, ażeby Pan Prezydent Rzeczypospolitej zamianował

p. JANA ZAKRZEWSKIEGO

Prezesa Sądu Okręgowego w Toruniu

Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości

w IV stopniu służbowym¹⁴⁸

^aMianuję^a

Warszawa, dnia grudnia 1922 r.
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

Warszawa, dnia grudnia 1922 r.
PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia ^c22^c grudnia 1922 r.
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
^fMakowski^f

^czałącznik 3^c

[Sprawozdanie zastępcy ministra skarbu z dotychczasowej akcji prowadzonej przez Nadzwyczajny Komisariat do Zwalczania Drożyzny oraz jego programu walki z paskarstwem]

Szczegóły dotychczasowej akcji prowadzonej przez Nadzwyczajny Komisariat do zwalczania drożyzny.

Akcja rozwijała się w następujących kierunkach:

1) Bezwzględny zakaz wywozu artykułów żywnościowych, jak zboża, bydła, nierogacizny, mięsa, tłuszczów i ich przetworów. Jaja, ziemniaki, drób i inne artykuły żywnościowe oraz pierwszej potrzeby, których produkcja na podstawie opinii Min. Roln. i D.P. oraz Min. Przem. i Handlu przewyższała potrzeby rynku wewnętrznego, były dozwolone do wywozu w określonych miesiącach i w ilościach

¹⁴⁸ Jan Zakrzewski był dyrektorem Departamentu Więziennictwa od 23 stycznia 1923 r. Funkcję tę pełnił do maja 1924 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 6 lutego 1923, nr 29, s. 1. O tej postaci szerzej zob. K. Pawlak, *Jan Zakrzewski 1881–1963. Organizator więziennictwa polskiego*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego”, 2013, nr 81, s. 141–154; J. Zakrzewski, *Jak powstało polskie więziennictwo*, w: *Księga jubileuszowa Więziennictwa Polskiego 1918–1928*, red. Z. Bugajski, Warszawa 1929, s. 45–57.

ustalonych kontyngentem. Artykuły te wywożono na mocy certyfikatów wywozowych aprobowanych przez Nadzwyczajny Komisarjat do zwalczania drożyzny.

2) Regulowanie ceny zboża na rynku wewnętrznym drogą bezpośredniego zakupu tego artykułu w większych ilościach. Akcja ta w pierwszym rządzie ma na celu zaprowiantowanie Górnego Śląska i wyeliminowanie go dla uniknięcia drożyzny z samodzielnego zaopatrywania się na rynkach pozostałych dzielnic państwa. Akcja dokonywa się za pośrednictwem Oddziału Handlowego Urzędu Żywnościowego w Poznaniu.

Dla podniesienia produkcji przetworów zbożowych została udzielona pomoc młynom w formie kredytu na zakup zboża (1.950.000.000 mk.).

3) Udzielanie kredytom miastom i spółdzielniom na zakup artykułów żywnościowych i pierwszej potrzeby celem udostępnienia szerszym warstwom społecznym nabywania tych artykułów po cenach niższych od pobieranych w handlu detalicznym. Kredyt ten w okrągłych cyfrach wyraża się jak następuje:

- a) dla miast 2.146.340.000 mk.
- b) -, - spółdzielni..... 3.224.300.000 -”- w tem
1.095.000.000 mk. dla spółdzielni górnośląskich
- c) dla Gł[ównego] Urzędu Żywnościowego w Poznaniu
(przeważnie dla G. Śląska) 9.000.000.000
- d) dla Województwa Śląskiego
na cele aprowizacyjne 6.205.500.000

W ten sposób ogólna suma kredytu przeznaczonego na cele związane z walką z drożyzną przekracza 22 miliony marek.

W ostatnich czasach z chwilą zniesienia granicy celnej pomiędzy Rzeczpospolitą a w.m. Gdańskiem rozwinął się na tle istniejących stosunków nielegalny wywóz towarów zabronionych, a w pierwszym szeregu – żywnościowych. Sprawa ta była przedmiotem dwukrotnych narad (ostatnia 16 grudnia r.b.) przedstawicieli zainteresowanych Ministerstw: Przemysłu i Handlu, Kolei, Skarbu, ^aWewnętrznych^a oraz Nadzwyczajnego Komisarjatu do zwalczania drożyzny. Po szczegółowym rozważeniu okoliczności sprzyjających uprawianiu nielegalnego wywozu oświadczone się za wysłaniem do Gdańska Komisji celem zbadania warunków, w jakich odbywa się wywóz towarów do Gdańska i do Nowego Portu oraz przedsięwzięcia środków dla ukrócenia wywozu towarów zabronionych za granicę. Komisja ta winna składać się z delegatów: Głównego Urzędu Przywozu i Wywozu, Departamentu Ceł, Dep. Handlowego Min. P. i H., Ministerstwa Kolei Żelaznych i Ministerstwa Spraw Zagranicznych¹⁴⁹.

Wykonanie uchwały narady spoczywa w rękach Min. P. i H.

Warszawa, dn. grudnia 1922 r.

¹⁴⁹ Zob. załącznik 5 do niniejszego protokołu.

**[Sprawozdania zastępcy ministra skarbu z wykonania uchwały Rady Ministrów
z dnia 11 października 1922 r. w sprawie zniknięcia cukru z handlu]**

MINISTERSTWO SKARBU
Dep. Akcyz i monopol[i]
Nr. 6716/22/W.B.

Warszawa, dnia 14 listopada 1922 r.

Sprawa braku cukru w m. wrześniu
i październiku na rynku miejscowym

Do Prezydium Rady Ministrów
W miejscu

W odpowiedzi na pismo z 31 października 1922 r. Nr. 19788 nadesłane tu 7 listopada w sprawie uchwały Rady Ministrów z 11 października 1922 r.¹⁵⁰ dotyczącej zniknięcia cukru z handlu przesyła się w załączeniu odpis sprawozdania tutejszego delegata w powyższej sprawie z 16 października br.¹⁵¹ z następującym uzupełnieniem:

Wedle nadesłanego sprawozdania Pomorskiej Izby Skarbowej w Grudziądzu zapas cukru w tamtejszych cukrowniach w dniu 1 października wynosił 1.985 ton cukru białego tudzież 3.441 ton cukru żółtego I rzutu, czyli że w magazynach cukrowni województwa poznańskiego i pomorskiego należących do Związku zachodnio-polskiego przemysłu cukrowniczego znajdowało się w dniu 1 października 5.761 ton cukru białego tudzież 7.235 ton cukru żółtego I rzutu, który w przeliczeniu na cukier biały przy 86% rendement daje 6.222 tony cukru białego, czyli że suma zapasu cukru białego w powyższych cukrowniach wynosiła w dniu 1 października 11.983 tony, a zatem uwzględniając sprzedaż i wywóz cukru z zapasów rządowych w ciągu miesiąca września (conajmniej 2000 ton), zapas cukru białego znajdującego się w cukrowniach w dniu 1 października 1922 przewyższał przeszło o 2.700 ton pretensje Ministerstwa Skarbu do tego Związku.

Co do wysyłki cukru rządowego na potrzeby ludności Górnego Śląska, to bezpośrednim powodem zwłoki w wysyłce tego cukru był brak wagonów, a nadto pewna niezaradność delegatów górnośląskich w Poznaniu.

Na potwierdzenie słuszności tego zapatrywania może posłużyć fakt, że gdy Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydelegowało w tej sprawie do Poznania swego urzędnika p. Schwalbego, a ten z właściwą mu energią zajął się

¹⁵⁰ Zob. Dz.U. 1922, nr 92, poz. 850.

¹⁵¹ Załącznika brak.

przyspieszeniem wysyłki cukru dla Górnego Śląska w przeciągu dwudziestu czterech godzin, zarząd kolejowy w Poznaniu znalazł potrzebne pod wysyłkę cukru 50 wagonów i cała ta ilość tj. 500 ton cukru w ciągu dalszych dwudziestu czterech godzin została załadowana w cukrowni w Janikowie i bezzwłocznie wysłana na Górny Śląsk.

W końcu nadmieniam, że rozporządzeniem z 26 października L.6354 rozdzielono resztę zapasów cukru rządowego pomiędzy kooperatywy i stowarzyszenia wedle wskazówek Komitetu Doradczego Nadzwyczajnego Komisarjatu dla zwalczania drożyzny.

Za Ministra Skarbu
/-/ podpis
Podsekretarz Stanu¹⁵²

°załącznik 5°

Projekt uchwały Rady Ministrów [w sprawie wydelegowania przez ministra przemysłu i handlu w porozumieniu z prezesem Rady Ministrów komisji w celu zbadania przyczyn i ukrócenia nielegalnego wywozu i przywozu towarów zza granicy]

Wniosek Prezydium Rady Ministrów

Projekt
uchwały Rady Ministrów

I. Upoważnia się Ministra Przemysłu i Handlu do wydelegowania dwóch szczególnych komisji w następującym składzie:

Przewodniczący wyznaczeni przez Ministra Przemysłu i Handlu po porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów,

Członkowie – Delegaci wyznaczeni odp[owiedzialni]

Ministerstwa Skarbu

- ”- Kolei Żelaznych
- ”- Spraw Zagranicznych
- ”- Spraw Zagranicznych
- ”- Przemysłu i Handlu

Celem zbadania przyczyn i rozmiarów oraz ukrócenia nielegalnego wywozu i przywozu towarów z tem, iż prace jednej komisji wykonane będą na punktach granicznych z Wolnym Miastem Gdańskim i na obszarze w.m. Gdańska, zaś przez

¹⁵² Wiktor Mikulecki.

drugą komisję na głównych punktach granicznych z Niemcami, Czechosłowacją i Rosją.

II. Komisje winny być zwołane w ciągu dni siedmiu od dnia niniejszej uchwały.

III. W celu osiągnięcia powyższych zadań obie szczególne komisje upoważnione są:

1) do kontrolowania działalności władz nadgranicznych, do dokonywania wglądu do ksiąg i biurowości odnośnych urzędów i do wydawania niezbędnych w tym celu zarządzeń na miejscu;

2) do żądania zawieszenia w czynnościach urzędowych w związku z wykrytymi nadużyciami podejrzanych funkcjonariuszów państwowych i do żądania pociągnięcia ich do odpowiedzialności sądowej i dyscyplinarnej wobec władz przełożonych urzędników, które żądaniu komisji muszą zadość uczynić oraz wobec sądów bezpośrednio;

3) do żądania od właściwych władz^c przełożonych delegowania w miejsce zawieszonych w czynnościach funkcjonariuszów państwowych innych funkcjonariuszów, których komisje imiennie wskazać są władne;

4) do przesyłania codziennych sprawozdań o przebiegu prac Ministrowi Przemysłu i Handlu;

5) do składania wniosków w sprawie poprawy stosunków gospodarczych wpływających z obrotu towarowego.

IV. Prace komisji winny być ukończone w ciągu jednego miesiąca od dnia rozpoczęcia przez komisje urzędowania na miejscu.

PREZES RADY MINISTRÓW

^czałącznik 7^c

Wniosek ministra skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla ciał samorządowych

MINISTERSTWO SKARBU
L.4053/DB/1.

Warszawa, dnia 29 grudnia 1922 r.

Wniosek
Ministra Skarbu
w sprawie dodatkowego kredytu na
pomoc dla ciał samorządowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia dodatkowego kredytu w kwocie 7.150.000.000 Mk. (siedem miliardów sto pięćdziesiąt milionów) w budżecie Ministerstwa Skarbu na r. 1922 Dział 5 § 2 „Pomoc dla ciał samorządowych”.

Uzasadnienie

Ciała samorządowe znalazły się – wskutek ustawicznego wzrostu drożyzny, powodującego wzmożenie się wydatków przy równoczesnym braku względnie nieproporcjonalnie małym lub też opóźnionym wpływie dochodów z samostnych podatków i z dodatków samorządowych do państwowych podatków bezpośrednich – w nader krytycznym położeniu finansowym, tak że przeważnie walczą z brakiem gotówki na pokrycie najniezbędniejszych wydatków bieżących (jak np. na wypłatę poborów pracownikom swoim).

Celem więc umożliwienia egzystencji samorządom i przetrwania przesilenia spowodowanego ogólną sytuacją finansową zanim zostanie uchwalony znajdujący się w opracowaniu obecnie nowy projekt ustawy o finansach miejskich przystosowany do obecnych warunków¹⁵³ – Ministerstwo Skarbu uważało za konieczne przyjąć samorządom z pomocą finansową doraźną i na ten cel przewiduje kredyt w wysokości 7.150.000.000 Mk.

Z kredytu tego przeznaczają się dla związków samorządowych b. dzielnicy Pruskiej, znajdujących się w najniekorzystniejszym położeniu finansowym wskutek niezrealizowania jeszcze podatku dochodowego oraz braku źródeł dochodowych przewidzianych ustawą o zasileniu finansów miejskich z 17/12 1921 r.¹⁵⁴ nieobowiązującą dotąd w b. dzielnicy Pruskiej kwotą 3.000 milionów marek, dla miast b. Kongresówki i Ziemi Wschodnich 2.500 milionów mk. i dla miast Małopolski 1.650 mk.

Ponieważ udzielanie pożyczek samorządom bezpośrednio ze Skarbu Państwa dało wyniki bardzo ujemne, przeto pomoc ta jest odtąd udzielana ciałom samorządowym za pośrednictwem instytucji finansowych, które bądź to z ustawy, bądź też z charakteru wykonywanych czynności są powołane do udzielania pomocy samorządom, a mianowicie w b. Dzielnicy Pruskiej przez Bank Komunalnych Kas Oszczędnościowych w Poznaniu, w b. zab. ros. przez Bank Komunalny w Warszawie, zaś w Małopolsce przez Zakład Kredytowy Miast Małopolski w Krakowie. Pomoc kredytowa w b. Dzielnicy Pruskiej rozciąga się na miasta i powiaty, gdzieindziej zaś tylko na miasta, gdyż powiaty w tych ostatnich dzielnicach mają przeważnie wydatki na drogi i otrzymują z tego tytułu pomoc z M[inister]stwa Robót Publicznych lub też (jak powiaty Małopolski) zaliczki na poczet dodatków powiatowych do podatków bezpośrednich.

Kredyt przeznaczony na pomoc dla samorządów asygnuje Ministerstwo Skarbu wyżej wymienionym instytucjom, nakładając na każdą z nich jako

¹⁵³ Ustawa ta nosiła datę 11 sierpnia 1923 r., zob. Dz.U. 1923, nr 94, poz. 747.

¹⁵⁴ Mowa o Ustawie z dnia 17 grudnia 1921 r. o zasileniu finansów miejskich i o karach, nakładanych przez gminy miejskie za fałszywe zeznania podatkowe na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego, zob. Dz.U. 1922, nr 2, poz. 6.

na bezpośredniego dłużnika wobec Skarbu Państwa odpowiedzialność za wszelkie zobowiązania samorządów, którym pomoc została udzielona.

Pomocy tej udziela się tylko na najkonieczniejsze wydatki bieżące w formie pożyczek wekslowych krótkoterminowych z oprocentowaniem 5% na rzecz Skarbu Państwa za redyskontem w P.K.K.P., przyczem danej instytucji wolno pobierać na swój dochód najwyżej 1% tytułem prowizji w stosunku rocznym bez jakichkolwiek dalszych doliczeń. Weksle mają być żyrowane jedynie na P.K.K.P., zaś Ministerstwo Skarbu jest uprawnione wezwać każdego czasu odnośną instytucję do żyrowania weksli na Skarb Państwa oraz do zdeponowania ich w M[inister]-stwie Skarbu o ile weksle nie miałyby być redyskontowane w P.K.K.P.

Instytucje zobowiązane są zwracać Skarbowi Państwa asygnowane im sumy pożyczkowe w miarę zwracania im pożyczek przez samorządy.

Pożyczki będą udzielane poszczególnym samorządom na podstawie materiałów finansowych wykazujących dokładnie gospodarkę i konieczność udzielenia pożyczki. O przyznaniu zaś pożyczki decydują specjalne komisje, w których skład wchodzi przedstawiciele odnośnych wyżej wymienionych instytucji oraz delegaci Ministerstwa Skarbu względnie Izb Skarbowych.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

PROTOKÓŁ

3-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 18 stycznia 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów i Minister

Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

Władysław Grabski

prof. Waclaw Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5. po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 11 stycznia 1923 r.

2. Uchwalono załączony wniosek komisji weryfikacyjnej przy Prezydjum Rady Ministrów o przyznanie do wysługi lat czasu przymusowego spoczynku Antoniemu Maleszce, nauczycielowi z Dąbrowy Krotoszyńskiej (załącznik 1).

3. Rada Ministrów po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonarjuszów państwowych (załącznik 2) powzięła uchwałę:

I. W miesiącu styczniu rb. przyznaje się cywilnym funkcjonarjuszom państwowym oraz oficerom i chorążym tytułem wyrównania uposażenia w związku ze wzrostem drożyzny 25% uposażenia przyznanego na miesiąc styczeń 1923 r. – uchwałą Rady Ministrów z 19 grudnia 1922 r.

Szeregowym zawodowym przyznaje się na miesiąc styczeń rb. tytułem wyrównania uposażenia 15% uposażenia przyznanego na miesiąc styczeń rb. – uchwałą Rady Ministrów z 19 grudnia 1922 r.

Wypłata wyrównania nastąpi bezzwłocznie.

Ponadto, uwzględniając nadmierny wzrost drożyzny w styczniu Rada Ministrów zezwala, by równocześnie wypłacono cywilnym funkcjonariuszom państwowym oraz osobom wojskowym tytułem awansu na poczet uposażenia na miesiąc luty rb. 15% uposażenia wypłaconego na miesiąc styczeń.

II. W dniu 1 lutego rb. otrzymają cywilni funkcjonariusze państwowi oraz wojskowi uposażenie przyznane im na miesiąc styczeń 1923 r. – uchwałą Rady Ministrów z 19 grudnia 1922 r. – z tem, że w pierwszej połowie lutego 1923 r. uposażenie to zostanie wyrównane w tym stosunku, w jakim komisja dla badania kosztów utrzymania przy Głównym Urzędzie Statystycznym wykaże wzrost kosztów utrzymania za miesiąc styczeń 1923 r., przyczem z sumy wyrównania potrącony zostanie awans 15% w całości, względnie w części w zależności od wykazanego wzrostu drożyzny.

Następnie Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia emerytalne dalszych zasiłków na miesiąc styczeń 1923 r. (załącznik 3).

4. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości sprawozdanie Ministra Skarbu z wykonania uchwały z 19 grudnia 1922 r. w sprawie uskutecznienia przez organa skarbowe zaległych wypłat uchwalonych przez Radę Ministrów zasiłków dla emerytów (załącznik 4).

5. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z 5 stycznia 1922 r.¹⁵⁵ i rozporządzenia Rady Ministrów z 18 maja 1922 r. w przedmiocie utworzenia komisji oszczędnościowej¹⁵⁶ (załącznik 5) Rada Ministrów powzięła następującą uchwałę:

Rada Ministrów upoważnia Prezesa Rady Ministrów do wystosowania ponownie pisma do Marszałka Sejmu z prośbą, by sprawę wyboru członków komisji oszczędnościowych ze strony Sejmu nie stawiał na porządek obrad, dopóki Rząd nie poweźmie uchwał w sprawie dalszego istnienia komisji oszczędnościowych, względnie ich reformy.

6. W uchwalonem 23 listopada 1922 r. rozporządzeniu w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych za czas pracy w pocztach ruchomych i za czas konwojowania poczty kolejami (załącznik 6) postanowiono skreślić § 3.

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną (załącznik 7).

¹⁵⁵ M.P., 14 stycznia 1922, nr 11, s. 1.

¹⁵⁶ M.P., 20 września 1922, nr 213, s. 1.

8. Rada Ministrów zgodziła się na uzupełnienie § 7 uchwalonego w dniu 11 stycznia rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 6 lipca 1920 r. o organizacji urzędów ziemskich¹⁵⁷ i ustawy z 10 kwietnia 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego¹⁵⁸ – wyrazami: „z wyjątkiem § 4, który wchodzi w życie od dnia 1 lutego 1923 r.”.

9. Rada Ministrów uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia taksy dla pisarzy hipotecznych (załącznik 8) z tą zmianą, że wymienione w projekcie stawki należy podwyższyć do kwot wyszczególnionych w załączniku.

10. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

a) o zezwolenie obywatelowi szwajcarskiemu Emilowi Haab'owi na nabycie nieruchomości w Grodzisku (załącznik 9);

b) o zezwolenie obywatelom szwajcarskim Janowi i Jadwidze z Kalińskich małżonkom Semadeni na nabycie od Janiny Glińskiej nieruchomości w Warszawie (załącznik 10).

11. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o częściowej zmianie przepisów o ograniczeniach w przedmiocie rozporządzania osadami i gruntami włościańskimi na terenie b. Królestwa Polskiego (załącznik 11) zdjęto z porządku obrad dla uzgodnienia a Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwem Sprawiedliwości.

12. Przyjęto załączony projekt ustawy w przedmiocie pobierania od dłużników b. rosyjskich banków włościańskiego i szlacheckiego specjalnego dodatku na pokrycie kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych banków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 12).

^hUchwalono ponownie.^h

13. Załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. dzielnicy pruskiej (Dz.U.Rz.P.Nr. 91, poz. 492) (załącznik 13) zdjęto z porządku obrad na życzenie Ministra Skarbu.

14. Załączony projekt ustawy o opodatkowaniu papierów cienkich (załącznik 14) przyjęto w zasadzie z tem, że co do poszczególnych artykułów ma nastąpić uzgodnienie z Prezydjum Rady Ministrów, Ministerstwem Sprawiedliwości oraz Ministerstwem Przemysłu i Handlu.

15. Załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany §§ 1–6 włącznie tudzież § 28, 33 i 34 austriackiej ustawy z 26 maja 1882 r. (Nr. 55 austr.dz.usław) (załącznik 15) przyjęto w zasadzie z tem, że co do poszczególnych artykułów ma nastąpić uzgodnienie z Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwem Sprawiedliwości.

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie kredytów normalnych i rezerwy zaopatrzenia na rok 1923 (załącznik 16).

¹⁵⁷ Dz.U. 1920, nr 70, poz. 461.

¹⁵⁸ Błąd w dacie, winno być: 10 czerwca 1921 r., zob. Dz.U. 1921, nr 59, poz. 369.

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie umiastowienia gazowni m.st. Warszawy (załącznik 17).

W ustępie 1) wniosku skreślono wyrazy: „oraz zupełne zabezpieczenie od wpływów obcego kapitału i czynników obcych”.

18. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Ministerstwa Skarbu do zastępstwa wszystkich władz i urzędów przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym w sprawach emerytalnych (załącznik 18).

Redakcję należy ustalić z Ministerstwem Sprawiedliwości i Prezydjum Rady Ministrów.

19. Prezes Rady Ministrów podaje do wiadomości Radzie Ministrów przesłanie do wszystkich Ministrów i Prezesów Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Ziemińskiego załączonego okólnika w sprawie zachowania się delegatów Rządu w komisjach sejmowych (załącznik 19).

20. Zaaprobowano w zasadzie tekst załączonego pisma do Marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej (załącznik 20).

21. Rada Ministrów po rozpatrzeniu załączonego w odpisie pisma Marszałka Senatu (załącznik 21) uznała, że Prezes Rady Ministrów wygłosić może w Senacie streszczenie swego exposé wygłoszonego wobec Sejmu, uważając to jako akt kurtuazji względem Senatu.

22. Przyjęto w zasadzie załączony tekst ustalenia planu pracy Sejmu Ustawodawczego (załącznik 22).

Tekst ten rozesłany zostanie Ministrom celem nadesłania uwag, ewentualnie materiałów do czterech dni na ręce Prezesa Rady Ministrów, tak by pismo w tej sprawie do Marszałka Sejmu w ostatecznej redakcji mogło być przedłożone Radzie Ministrów na następnym posiedzeniu.

23. Prezes Rady Ministrów referuje główne wytyczne exposé, które zamierza wygłosić w Sejmie w dniu 19 stycznia¹⁵⁹.

24. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przeniesienie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Skarbu d-ra Wiktora Mikuleckiego w stan nieczynny (załącznik 23).

25. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości o mianowanie Wacława Kinela Konsulenta Prawnego w Ministerstwie Sprawiedliwości, Naczelnikiem Wydziału w IV stopniu służbowym (załącznik 24).

26. Uchwalono załączone wnioski Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

¹⁵⁹ Treść exposé premiera Sikorskiego, zob. Sprawozdanie stenograficzne z 7 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z dn. 19 stycznia 1923 r., t. VII/5–VII/23; W. Sikorski, *O polską politykę państwową*, s. 7–38; zob. M. Rataj, *op. cit.*, s. 160.

- a) o przyznanie dodatku za studja wyższe Edwardowi Warchałowskiemu, profesorowi zwyczajnemu Politechniki Warszawskiej (załącznik 25),
 - b) o przyznanie dodatku za studja wyższe Wilhelmowi Kohlhoffowi, starszemu geometrze w Okręgowym Urzędzie Ziemskim w Poznaniu,
 - c) o przyznanie dodatku za studja wyższe Antoniemu Cendlerowi starszemu geometrze w Okręgowym Urzędzie Ziemskim w Poznaniu (załącznik 26).
- Natomiast nie przyznano dodatku za studja wyższe Janowi Bocheńskiemu, nauczycielowi gimnazjum w Poznaniu z powodu barku podstaw.

Posiedzenie zamknięto o 9. wiecz.

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów o przyznanie do wysługi lat czasu przymusowego spoczynku Antoniemu Maleszce, nauczycielowi z Dąbrowy Krotoszyńskiej¹⁶⁰.
2. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych¹⁶¹.
3. Wniosek ministra skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia emerytalne dalszych zasiłków na miesiąc styczeń 1923 r.¹⁶²
4. Sprawozdanie ministra skarbu z wykonania uchwały z 19 grudnia 1922 r. w sprawie uskutecznienia przez organa skarbowe zaległych wypłat uchwalonych przez Radę Ministrów zasiłków dla emerytów¹⁶³.
5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zmiany rozporządzenia z 5 stycznia 1922 r. i rozporządzenia z 18 maja 1922 r. w przedmiocie utworzenia komisji oszczędnościowej¹⁶⁴.
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszy pocztowych za czas pracy w pocztach ruchomych i za czas konwojowania poczty kolejami¹⁶⁵.

¹⁶⁰ Nie publikuje się.

¹⁶¹ Nie publikuje się.

¹⁶² Nie publikuje się.

¹⁶³ Nie publikuje się.

¹⁶⁴ Nie publikuje się. Zob. załącznik 2 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 26 marca 1923 r.

¹⁶⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 1923 r. w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych za czas pracy w pocztach ruchomych i za czas konwojowania poczty kolejami, Dz.U. 1923, nr 10, poz. 59. Modyfikacje w stosunku do projektu, w tym usunięcie jego art. 3, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 731–732.

7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszy pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną¹⁶⁶.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia taksy dla pisarzy hipotecznych¹⁶⁷.
9. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelowi szwajcarskiemu Emilowi Haabowi na nabycie nieruchomości w Grodzisku¹⁶⁸.
10. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelom szwajcarskim Janowi i Jadwidze z Kalińskich małżonkom Semadeni na nabycie od Janiny Glińskiej nieruchomości w Warszawie¹⁶⁹.
11. Projekt ustawy o częściowej zmianie przepisów o ograniczeniach w przedmiocie rozporządzenia osadami i gruntami włościańskimi na terenie b. Królestwa Polskiego¹⁷⁰.
12. Projekt ustawy w przedmiocie pobierania od dłużników b. rosyjskich banków włościańskiego i szlacheckiego specjalnego dodatku na pokrycie kosztów administracyjnych, związanych z likwidacją spraw tych banków na terenie Rzeczypospolitej Polskiej¹⁷¹.
13. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie byłej dzielnicy pruskiej.
14. Projekt ustawy o opodatkowaniu papierów cienkich¹⁷².
15. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany §§ 1–6 włącznie tudzież § 28, 33 i 34 austriackiej ustawy z 26 maja 1882 r. [o podwyższeniu cła wywozowego i zaprowadzeniu podatku konsumpcyjnego od oleju kopalnianego tudzież o zniesieniu podatku konsumpcyjnego od oleju kopalnianego przewożonego do miast]¹⁷³.
16. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie kredytów normalnych i rezerwy zaopatrzenia na rok 1923¹⁷⁴.

¹⁶⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 sierpnia 1923 r. w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za nocną służbę, Dz.U. 1923, nr 87, poz. 678. Modyfikacje w stosunku do projektu.

¹⁶⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 1924 r. o taksie dla pisarzy hipotecznych, Dz.U. 1924, nr 26, poz. 264. Modyfikacje w stosunku do projektu.

¹⁶⁸ Nie publikuje się.

¹⁶⁹ Nie publikuje się.

¹⁷⁰ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3486 (wraz z załącznikami), 22 kwietnia 1922 r.; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 894.

¹⁷¹ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3310 (wraz z załącznikami), 6 lutego 1922 r.; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 805–806.

¹⁷² Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3106 (wraz z załącznikami), 9 listopada 1921 r.; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 199–203 (tu motywy ustawy).

¹⁷³ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3668 (wraz z załącznikami), 18 lipca 1922 r.; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 347–350 (tu motywy projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od oleju sklanego na obszarze Rzeczypospolitej z powołaniem się na tę samą ustawę austriacką).

¹⁷⁴ Nie publikuje się.

17. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie umiastowienia gazowni m.st. Warszawy¹⁷⁵.
18. Wniosek ministra skarbu o upoważnienie Ministerstwa Skarbu do zastępstwa wszystkich władz i urzędów przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym w sprawach emerytalnych¹⁷⁶.
19. Okólnik prezesa Rady Ministrów w sprawie zachowania się delegatów rządu w komisjach sejmowych.
20. Projekt pisma prezesa Rady Ministrów do marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej.
21. [Korespondencja marszałka Senatu i prezesa Rady Ministrów oraz opinia prawna na temat współpracy rządu z wyższą izbą parlamentu].
22. [Plan współpracy rządu z Sejmem].
23. Wniosek ministra skarbu o przeniesienie podsekretarza stanu w Ministerstwie Skarbu dra Wiktora Mikuleckiego w stan nieczynny.
24. Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Wacława Kineła konsultanta prawnego w Ministerstwie Sprawiedliwości naczelnikiem wydziału w IV stopniu służbowym.
25. Wniosek ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe Edwardowi Warchałowskiemu, profesorowi zwyczajnemu Politechniki Warszawskiej¹⁷⁷.
26. Wniosek ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe Antoniemu Cendlerowi starszemu geometrze w Okręgowym Urzędzie Ziemi w Poznaniu¹⁷⁸.

załącznik 13^c

Projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie byłej dzielnicy pruskiej

Ustawa
z dnia... 192 r.
w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 20 listopada
1919 r. o walucie w obrębie b. Dzielnicy Pruskiej¹⁷⁹

Art. 1.

Art. 2 ustawy z dnia 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie byłej dzielnicy pruskiej (Dz.U.R.P. Nr. 91 poz. 492) otrzymuje następujące brzmienie:

¹⁷⁵ Nie publikuje się.

¹⁷⁶ Nie publikuje się.

¹⁷⁷ Nie publikuje się.

¹⁷⁸ Nie publikuje się.

¹⁷⁹ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 356–357.

„Wszelkie zobowiązania w markach niemieckich, o ile zostały zaciągnięte przed wejściem w życie niniejszej ustawy winny być uiszczone markami polskimi w równej nominalnej wartości”.

Art. 2.

Art. 3 powołanej ustawy otrzymuje następujące brzmienie:

„Zawieranie obustronnych umów między obywatelami polskimi, zamieszkałymi na obszarze Rzeczypospolitej, w markach niemieckich jest wzbronione. Przepis powyższy dotyczy również osób prawnych oraz wszelkich spółek i stowarzyszeń, mających siedzibę na obszarze Rzeczypospolitej”.

Władza Skarbowa może wyjątkowo z ważnych powodów zezwolić na zawarcie umowy w markach niemieckich.

Art. 3.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego z dniem ogłoszenia.

Art. 4.

Wykonanie niniejszej Ustawy poleca się Ministrowi Skarbu.

°załącznik 19°

Okólnik prezesa Rady Ministrów w sprawie zachowania się delegatów rządu w komisjach sejmowych

Prezes Rady Ministrów

Warszawa, dn. 12 stycznia 1923 r.

Nr. 23599

Okólnik Nr. 6.

W sprawie zachowania się delegatów
Rządu w komisjach sejmowych.

°Wysłany°

Do
wszystkich PP. Ministrów, Prezesa Głównego
Urzędu Likwidacyjnego i Prezesa Głównego
Urzędu Ziemskiego
w miejscu.

Z racji rozpoczęcia sesji wybranego na podstawie Konstytucji Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, uważam za wskazane przypomnienie przepisów,

odnoszących się do zachowania się delegatów Rządu w Komisjach Sejmu i Senatu.

Do tego przedmiotu odnosi się punkt 11 uchwały Rady Ministrów, powziętej na 56-ym posiedzeniu w dniach 5 i 6 lipca 1920, który opiewa: „Zastępcom Rządu nie wolno wypowiadać zdania w komisjach sejmowych niezgodnego z uchwałami Rady Ministrów, względnie Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. W przypadkach nieprzewidzianych i braku instrukcji zastępcy mają wstrzymać się z wypowiedaniem zdania do chwili powzięcia uchwały przez Radę Ministrów, względnie wydanie postanowienia przez właściwych Ministrów”.

Postanowienie powyższe odnosi się oczywiście również do uchwał Komitetu Politycznego Rady Ministrów.

Równocześnie uchwalono, „aby w Komisjach Sejmowych brali udział Ministrowie sami, a w razie niemożności, wysyłali na nie urzędników, którzy ściśle wypełnią dane im zlecenia i działać będą w granicach pełnomocnictwa”.

W razie delegowania na posiedzenie tej samej Komisji Sejmowej kilku przedstawicieli jednego resortu musi pomiędzy nimi uprzednio nastąpić uzgodnienie opinii, gdyż zdarzały się niedopuszczalne na przyszłość wypadki, rozbieżności zdań.

Nadto jestem zdania, iż na wypadek, gdy na Komisji Sejmu lub Senatu wypłyną wnioski lub sprawy, które nie pochodzą od Rządu i nie były rozpatrywane przez Radę Ministrów oraz gdy Komisja żąda od delegata natychmiastowego wypowiedzenia się, delegat ten może wyjątkowo wypowiedzieć zdanie w imieniu swego Ministerstwa tylko o tyle, o ile dana sprawa należy wyłącznie do kompetencji danego Ministerstwa i nie dotyka interesów innego Ministerstwa ani pod względem formalnym ani rzeczowym, oraz gdy przedmiot, jak również stanowisko dotyczącego Ministra wobec danej sprawy, są delegatowi dokładnie znane a sprawa ze względu na mniejszą doniosłość nie wymaga zajęcia wobec niej stanowiska ze strony całego Rządu.

We wszystkich innych wypadkach winien on powstrzymać się bezwzględnie od wypowiedania zdania i oświadczyć, że przedstawi rzecz Ministrowi a zarazem prosić o zdjęcie sprawy na razie z porządku dziennego.

W myśl powyższych uwag proszę P. Ministra (P. Prezesa) o wydanie odpowiednich zarządzeń.

PREZES RADY MINISTRÓW

^fSikorski^f

Projekt pisma prezesa Rady Ministrów do marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej

Przedmiot: wzajemny stosunek władzy ustawodawczej i wykonawczej.

PROJEKT PISM PREZESA RADY MINISTRÓW DO MARSZAŁKÓW SEJMU I SENATU.

Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej sprowadził w czasie swego czteroletniego istnienia pewne zatarcie granic między władzą ustawodawczą, należącą obecnie – w myśl Konstytucji – do Sejmu i Senatu, a władzą wykonawczą, przysługującą Prezydentowi Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi Ministrami.

Dokładne rozgraniczenie tych funkcji jest zasadniczym postulatem, od którego zależy sprawne funkcjonowanie administracji państwowej, a równie dobrze leży w interesie powagi Sejmu (Senatu), jako władzy ustawodawczej.

Praktyka ubiegłego okresu pozwala na sformułowanie pewnych konkretnych propozycji, jakie Rząd pozwala sobie skierować pod adresem Pana Marszałka: a mianowicie:

Ciał ustawodawcze i Rząd komunikują się wzajemnie poza zabieraniem głosu na plenum w trojaki sposób. Albo:

- 1) za pośrednictwem Pana Marszałka,
- 2) przez komisje Sejmu i Senatu,
- 3) przez poszczególnych p. Posłów i Senatorów.

Forma pierwsza jest najłatwiejszą i nie rodzi – jak wykazała praktyka – żadnych specjalnych trudności; nie wymaga też żadnych specjalnych komentarzy. Zresztą prawa i obowiązki Pana Marszałka określi dokładnie regulamin Sejmu (Senatu), który jest jedyną normą, na podstawie której Rząd wobec Sejmu i Senatu występuje.

Forma druga – jak wykazała również praktyka – doprowadziła kilkakrotnie do zatargów między niektórymi komisjami a Rządem i była nawet powodem czasowego wycofania przez Rząd swych przedstawicieli z pewnych komisji. A forma wymaga więc dokładnego określenia wzajemnego stosunku.

Rząd ma tutaj na myśli komisje zwyczajne wybrane z łona Sejmu (Senatu) na podstawie art. 29 Konstytucji, a nie komisje nadzwyczajne, wybrane tylko z łona Sejmu na podstawie art. 34 Konstytucji, których zakres działania i uprawnień uchwała Sejm w każdym poszczególnym wypadku.

Odnosnie do tych komisji zwyczajnych Rząd uważa za bardzo pożądane uchwalenie przez Sejm odnośnego artykułu regulaminu w brzmieniu analogicznym do uchwalonego przez Senat art. 61 regulaminu dla Senatu. Artykuł ten przewiduje

formę „zaproszenia” przedstawiciele władz rządowych na posiedzenia komisyj i daje Rządowi prawo do brania w nich udziału bez nakładania nań obowiązku w tym kierunku. A w ustępie drugim orzeka, że korespondencje komisyj na zewnątrz podpisuje wyłącznie Marszałek Senatu, sprowadzając w ten sposób formę drugą komunikowania się do formy pierwszej i upraszczając jej znaczenie.

Pozostaje do omówienia forma trzecia, a mianowicie odnoszenie się do Rządu poszczególnych pp. Posłów (Senatorów) lub klubów poselskich.

Ta forma wymaga najbardziej ścisłego określenia, gdyż może prowadzić do rozlicznych nieporozumień i przyczynić się do dezorganizacji i dezorientacji urzędów państwowych.

Komisje sejmowe zgodnie z ich zadaniem, jako organu wewnętrznego Sejmu nie mogą same bez uchwały plenum Sejmu ^hdawać poleceń^h ^czgłaszać dezyderatów^c Rządowi względni jego organom.

Konstytucja normuje prawo Posłów i Senatorów zwracania się do Rządu nadając im w art. 33 prawo interpelacji; Rząd dołoży wszelkich starań, ażeby się do tego prawa zastosować, ze swej strony zaś prosię uprzejmie Pana Marszałka o wyjednanie swym wpływem, ażeby pp. Posłowie (Senatorowie) w swych interwencjach zechcieli się ograniczyć do formalnej drogi interpelacji.

Nie przesądzając brzmienia regulaminu, Rząd nadmienia, że art. 33 przewiduje dla udzielenia odpowiedzi termin sześciotygodniowy. Odnośnie do ilości pp. Posłów (Senatorów), która ma prawo interpelowania, a której kreślenie pozostawiła Konstytucja Sejmowi (Senatowi), Rząd poczuwa się do obowiązku zaznaczenia już obecnie, że art. 33 Konstytucji przewiduje tylko osobiste wykonywanie praw poselskich, że więc interpelacje, które jeden z pp. Posłów (Senatorów) podpisuje za resztę interpelantów nie mogą rodzić konstytucyjnego obowiązku odpowiadania na nie jako wniesione nieformalnie.

Ponieważ prawa interpelacji przyczynia Rządowi wiele pracy, przeto Rząd ma zaszczyt zaproponować w interesie państwowym dla regulaminu sejmowego następujące brzmienie uchwalonego już przez Senat w nieco odmiennym brzmieniu art. 55 regulaminu:

„Po przyjęciu interpelacji Marszałek przesyła ją Prezesowi Rady Ministrów z prośbą, by Rząd udzielił na nią odpowiedzi w przeciągu 6 tygodni. Na wypadek nieudzielenia odpowiedzi w powyższym terminie Marszałek może umieścić interpelację na porządku dziennym. Dyskusja nad interpelacją następuje tylko w wypadkach, w których Sejm uzna ich potrzebę. Po ewentualnej dyskusji nad interpelacją Sejm przyjmuje odpowiedź do wiadomości lub jej nie przyjmuje.

Odpowiedź Rządu na interpelację może być udzielona na piśmie”.

Powodem częstych nieporozumień były w ubiegłym okresie sejmowym liczne odosobnione interwencje pp. Posłów u władz wszystkich trzech instancyj lub poszczególnych urzędników. Zdarzały się nawet usiłowania wydawania poleceń poselskich władzom administracyjnym I instancji, a niektórzy pp. Posłowie

arogowali sobie nawet charakter położonych wobec miejscowych organów administracyjnych swego okręgu wyborczego. Fakty te, biorąc pod uwagę mały stopień wyrobienia naszych urzędników administracyjnych, doprowadzały do błędnego stosowania przepisów prawnych w administracji państwowej, gdyż urzędnicy władz I instancji przestawali orjentować się czy mają służyć poleceniom wojewody, czy posła odnośnego okręgu. Niewykonanie poleceń posła groziło interpelacją polecającego, wykonanie – ewentualną interpelacją przeciwnego stronnictwa sejmowego.

Zaniechanie tych praktyk na przyszłość jest sprawą pierwszorzędnej państwowego znaczenia.

Tego rodzaju interwencje Posłów i Senatorów nie stwarzają żadnych specjalnych obowiązków konstytucyjnych dla Rządu i jego organów ^hi leży^h ^cprzeto wydaje się, że leży^c w interesie samych pp. Posłów (Senatorów), by ^ctego rodzaju^c interwencji^hami^h ^ci^c ^czaniechali^c ^hw sprawach prywatnych, na które władze nie mają obowiązku reagowania nie obniżali powagi państwowej godności^h.

Nie ogranicza to natomiast zupełnie prawa pp. Posłów (Senatorów) do informowania Rządu o zaobserwowanych nadużyciach, niewłaściwościach itp., co jest nie tylko prawem, ale i obowiązkiem każdego obywatela.

Mam zaszczyt zapewnić Pana Marszałka, iż niniejsze wystąpienie ma oprócz strony porządkowej jako ważny cel podkreślenie praw Sejmu do wykonywania kontroli parlamentarnej w sposób jedynie odpowiadający powadze Ciała Ustawodawczego i zdaniem moim zgodnego z Jego intencjami.

Otrzymują Panowie Marszałkowie Sejmu i Senatu.

^czałącznik 21^c

[Korespondencja marszałka Senatu i prezesa Rady Ministrów oraz opinia prawna na temat współpracy rządu z wyższą izbą parlamentu]

MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 17 stycznia 1923 r.

Odpis!

Nr. 85

Przedmiot: Przedstawienie się
Rządu w Senacie

Na mocy telefonicznej rozmowy, którą miałem zaszczyt mieć z Panem Prezesem dnia 15 b.m. drogą telegraficzną zaprosiłem członków Senatu na posiedzenie w najbliższą sobotę o godz. 12. Na porządek dzienny postawiłem „exposé Rządu”¹⁸⁰.

¹⁸⁰ Premier Władysław Sikorski wygłosił exposé na posiedzeniu Senatu 20 stycznia 1923 r., zob. Sprawozdanie stenograficzne 8 posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej z dnia 20 stycznia

Już z tego powodu muszę Pana Prezesa prosić o zmianę Swego stanowiska wyrażonego w piśmie z dnia 16 b.m.¹⁸¹

Stanowisko to nie znajduje moim zdaniem pod względem prawnym oparcia ani w przepisach Konstytucji, ani w zwyczajach innych parlamentów. Konstytucja tu bynajmniej nie odmawia Rządowi uznania na tak długo aż nie otrzyma votum zaufania od Sejmu (art. 45); uchwała Sejmowa z czerwca 1922 r., na którejby można tezę przeciwną opierać, świadomie robiła różnicę pomiędzy tzw. Małą Konstytucją a stanem jaki stwarza Konstytucja z dnia 17 marca 1921 r.

Przeciwno proponowanemu przez Pana Prezesa postępowaniu przemawia i duch Konstytucji. Niewątpliwie Senat ma te same prawa do krytykowania Rządu, jak i Sejm; jedyna różnica polega na tem, że Senat krytykuje tylko rzeczowo, Sejm zaś rzeczowo i osobiście, dalej że Sejm krytykę może posunąć aż do żądania odwołania Rządu.

Oczekiwanie votum zaufania ze strony Sejmu zrobiłoby dyskusję w Senacie – i w razie dla Rządu korzystnym – bezprzedmiotową, a conajmniej pozbawiłoby ją aktualnego interesu. Poza tem tworzyłoby się vacuum, jeżeli Rząd nie otrzyma ani votum zaufania, ani niezaufania.

Przedmiotem posiedzenia wyznaczonego na dz. 20 b.m. nie ma też być osobiste przedstawienie się Rządu, – bo to by było czystą formalnością – jak raczej przedstawienie swego programu. W innych krajach np. Francji do tego stopnia baczą na równoczesne przedstawienie programu w parlamencie i senacie, że Prezes Gabinetu często przedstawia osobiście program tylko jednej z izb, a w drugiej czyni to minister jego zastępujący.

Jak wiadomo nasza Konstytucja jest w znacznie mierze kopjowana z francuskiej, o ile zatem ona nie zawiera pozytywnych przepisów, najpewniejszą drogą dla parlamentaryzmu naszego będzie droga utarta zwyczajami francuskimi.

W końcu mogę Pana Prezesa zapewnić, że wedle mego sentymentu powyższe zapatrywanie podziela większość Senatu¹⁸².

/-/ TRĄMPCZYŃSKI

1923 r., ł. VIII/3–VIII/12. Była to skrócona wersja exposé wygłoszonego dzień wcześniej w Sejmie, zob. M. Rataj, *op. cit.*, s. 160.

¹⁸¹ Zob. następne pismo w tym załączniku.

¹⁸² Wątpliwości w sprawie sensu wygłaszania exposé prezesa Rady Ministrów na forum Senatu mieli sami przedstawiciele tej izby. Wyłożył je wicemarszałek Jan Woźnicki z PSL „Wyzwolenie” tuż przed przemówieniem premiera Sikorskiego, mówiąc: „Na odbytem przed chwilą posiedzeniu Konwentu Seniorów zaznaczyła się różnica poglądów na kwestję uprawnień Senatu. Ta różnica istniała już wtedy, kiedy uchwalaliśmy regulamin Senatu, obecnie pogłębiła się o tyle, że część Wysokiej Izby była tego zdania, że exposé p. Prezydenta Ministrów w Senacie wygłoszone być nie powinno, a to dlatego, że z tego exposé Senat nie ma prawa wyciągnąć wniosków, obowiązujących Rząd. Według Konstytucji tylko Sejm ma prawo

‘do uprzejmej odpowiedzi’^{c183}

PREZES RADY MINISTRÓW
Nr. 931.

Warszawa, dnia 16 stycznia 1923 r.
Odpis

Przedmiot: Przedstawienie się
Rządu w Senacie

Do
Pana Marszałka Senatu
w Warszawie.

Mam zaszczyt zawiadomić Pana Marszałka, iż akt formalny przedstawienia się Rządu Senatowi będzie mógł nastąpić dopiero wówczas, gdy Rząd otrzyma votum zaufania ze strony Sejmu; ze stanowiska prawnego bowiem wobec Senatu zgłosić się powinien dopiero Rząd przyjęty i mający oparcie w Sejmie.

Ponieważ głosowanie nie odbędzie się jeszcze w piątek¹⁸⁴, proszę Pana Marszałka o odłożenie przedstawienia Rządu Senatowi do momentu uchwalenia zaufania.

PREZES RADY MINISTRÓW
/-/ SIKORSKI

OPINIA PRAWNA
Odpis

I. Exposé, czyli przedstawienie programu działania Gabinetu, nie jest przewidzianem Konstytucją i nie jest wcale obowiązkiem konstytucyjnym, lecz formą

uchwalać votum ufności lub nieufności dla Rządu. Senat tego prawa nie posiada i dyskusja nad exposé p. Prezydenta Ministrów jest zupełnie bezcelową pogadanką, która do niczego doprowadzić nie może i Rządu do żadnych obowiązujących konsekwencji również nie doprowadzi. Dlatego też jakkolwiek uważamy, że zapoznanie się z zamiarami i programem Rządu jest rzeczą dla Senatu bardzo pożyteczną, to jednak członkowie Senatu mogą to uczynić zawsze w taki sposób, jak każdy obywatel Państwa, tj. z galerji i z prasy. Gdyby exposé urzędowo było tu wygłaszane i toczyła się dyskusja, która nie doprowadzi do żadnych rezultatów, któreby Rząd uważał dla siebie za obowiązujące to uchybiałoby nawet w znacznej mierze powadze tego ciała, do którego mamy zaszczyt należeć. Dlatego też stawiam wniosek, ażeby wobec tego, że tylko jeden punkt stoi na porządku dziennym, odroczyć dzisiejsze posiedzenie Senatu, aż do czasu, gdy na porządek dzienny będą mogły wejść sprawy przydzielone przez Konstytucję Senatowi”, Sprawozdanie stenograficzne 8 posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej z dnia 20 stycznia 1923 r., ł. VIII/2–VIII/3.

¹⁸³ Dopisek sporządzony ręką premiera Sikorskiego sugeruje przygotowanie odpowiedzi na pismo marszałka Trąpczyńskiego. Wśród załączników brak jednak takiego dokumentu.

¹⁸⁴ Mowa o 19 stycznia 1923 r., czyli dniu ogłoszenia przez premiera exposé w Sejmie.

zwyczajem parlamentarnym uświęconą, współdziałania Gabinetu z ciałem prawodawczym.

Raczej należałoby zwyczaj ten uznać za przywilej Gabinetu, który daje mu możliwość rozwinięcia swego programu teoretycznie wobec Sejmu i uzgodnienia w ten sposób swych zasad programowych z zasadami programu ciała prawodawczego.

II. Z przedstawieniem programu działania łączy się zwyczaj przedstawienia samego Gabinetu ciału prawodawczemu, czyli jego zgłoszenie się wobec ciała prawodawczego jako rządu odpowiedzialnego przez głowę Państwa naznaczonego. W następstwie exposé wywołuje uchwałę ciała prawodawczego za przyjęciem rządu lub przeciw przyjęciu. Jest rzeczą oczywistą, iż uprawnienie ciała prawodawczego do powzięcia takiej uchwały łączy się i niejako wynika z uprawnienia pociągania rządu do odpowiedzialności parlamentarnej i konstytucyjnej.

III. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. określa, że „do odpowiedzialności parlamentarnej pociąga ministrów Sejm” – a przepis art. 58 Konst., który to postanowienie obejmuje nie odnosi się do Senatu (art. 37 K.).

Niema przeto prawnej podstawy do exposé Gabinetu wobec Senatu, skoro Senat przyjmąwszy nawet Rząd, nie jest władnym do pociągania go do odpowiedzialności, a tem samem odmówienie przyjęcia Rządu uchwalone przez Senat nie ma żadnego prawnego znaczenia o ile Rząd przez Sejm został akceptowanym, ponieważ tylko Sejm władnym jest do pociągania Rządu do odpowiedzialności i tylko Sejm ponosi przez to uprawnienie odpowiedzialność wobec Narodu za sprawowanie Rządu przez Gabinet, który przyjął.

To stanowisko podzielają i persekwują z całą ścisłością projekty ustawy o Trybunale Stanu i o konstytucyjnej odpowiedzialności Ministrów, i to tak projekt opracowany przez posła Głębińskiego i towarzyszy, jak i projekt rządowy, który jest rozwinięciem przepisów art. art. 58 i 59 Konstytucji przez nią nakazanem.

Te projekty stoją na stanowisku wyłącznego uprawnienia Sejmu do orzekania tak o parlamentarnej, jak i konstytucyjnej odpowiedzialności Rządu.

IV. O ile rozchodzi się o rozwiązanie zagadnienia w formie pierwszego zetknięcia się Rządu z Senatem, ^aktóra oczywiście musi być zachowaną^a, to ze stanowiska prawnego w konsekwencji pod III wyszczególnionego założenia wynika, iż to zgłoszenie się Rządu wobec Senatu nastąpić winno dopiero wówczas, kiedy Rząd przez Sejm został zaakceptowany. Ze stanowiska prawnego wobec Senatu zgłosić się może dopiero rzeczywisty Rząd czyli Gabinet, który Sejm jako Rząd przyjął.

Następstwem tego prawnego stanowiska jest, że oczywiście wygłaszanie exposé wobec Senatu, które nie może być innem niż przedstawione Sejmowi jest bezprzedmiotowe, a przedstawienie się Rządu pozostaje tylko aktem formalnym ugruntowanym właśnie na uchwale przychylniej dla Sejmu.

[Plan współpracy rządu z Sejmem]

„18/I 1923”

„Pilne przedłożyć

Min. Sprawiedl.

organizacje wymiaru sprawiedliwości”

i c... c i

Rząd przystępując do współpracy ustawodawczej z Sejmem, uznaje za swój obowiązek z naciskiem zaznaczyć swe zamierzenie do przeprowadzenia tej pracy w ułożonym zgóry porządku, wychodząc z założenia, że jedynie planowa praca ustawodawcza może obecne stosunki państwowe naprawić.

Przyjmując odpowiedzialność za bieg spraw państwowych musi Rząd występować wobec Sejmu z wnioskami o udzielanie takich środków ustawodawczych, jakie w danej chwili są mu do wykonania jego planowych zamierzeń potrzebne.

Zamierzenia Rządu w pierwszym względzie mają na celu poprawę stosunków skarbowych i gospodarczych państwa. Z tem państwowem zagadnieniem łączy się konieczność uzdrowienia stosunku urzędów i władz wykonawczych do ogółu obywateli, zatem potrzeba silniejszej ochrony władz przez oddanie im do użycia odpowiednich przepisów karnych i prasowych, oraz konieczność wzmocnienia aparatu urzędniczego, przez oparcie jego uposażenia na silniejszych podstawach, wreszcie uzupełnienie i poprawa ustawodawstwa agrarnego, celem zwiększenia wydajności i rozwoju rolnictwa.

Na dalszy plan pracy odsuwa Rząd wprowadzenie gruntownej reformy w dziedzinie administracji państwowej i samorządowej, która wymaga oparcia na silnych podstawach finansowych, jak również reformę organizacji wojska i wreszcie uzgodnienia reszty ustawodawstwa z wymogami Konstytucji.

Zgodnie z planem swej pracy Rząd dzieli całokształt prac ustawodawczych na cztery grupy.

Do pierwszej grupy, której parlamentarnego załatwienia oczekuje w ciągu zimowej sesji zalicza:

- 1) ustawy skarbowe i gospodarcze,
- 2) ustawy o ochronie władz i ładu publicznego,
- 3) ustawy o uposażeniu urzędników państwowych,
- 4) ustawy agrarne.

Do drugiej grupy, której parlamentarnego załatwienia oczekuje w ciągu sesji wiosennej zalicza:

1) ustawy o organizacji wsi, samorządzie powiatowym, wojewódzkimi miejskim,

2) ustawy o ustroju administracji państwowej, sądownictwie administracyjnym, izbach handlowych, przemysłowych i rękodzielniczych.

Do trzeciej grupy zalicza ustawy o organizacji wojska i środków pomocniczych obrony państwa.

Do czwartej grupy zalicza ustawy zmierzające do przystosowania reszty ustawodawstwa do wymogów Konstytucji. Do tej grupy należy całość ustawodawstwa prawa cywilnego materialnego i procesowego, prawa karnego materialnego i procesowego, konkursowego, handlowego i innych dziedzin prawa prywatnego.

Rozpoczynająca się sesja Sejmu zastaje do uchwalenia 31 przedłożeń ustawodawczych oraz do zatwierdzenia 13 rozporządzeń rządowych. Przeważają wśród tych wniosków te, których mimo ich przedłożenia przez poprzednie Rządy, Sejm Ustawodawczy nie uchwalił.

Większość tych przedłożeń należy do grupy pierwszej, obejmując 14 projektów ustawodawczych i 13 rozporządzeń wyłącznie skarbowych, 5 projektów ustawodawczych zmierzających do wzmocnienia powagi władz, oraz 1 projekt pilnej ustawy agrarnej.

Nie rozpatrując szczegółowo reszty przedłożonych projektów, tem bardziej, że wymogi życia zniewoliły Sejm i Rząd do zajęcia się wśród głównych prac ubocznie opracowaniem innych jeszcze ustaw i niemi się kierując, Rząd już obecnie przedłożył Sejmowi projekty ustawodawcze nie wchodzące ściśle w zakres pierwszej grupy – zastrzega sobie Rząd przedłożenie Sejmowi dalszych projektów wchodzących w zakres grupy pierwszej i dążyć zamierza do uchwalenia ich parlamentarnego.

Na mocy powyż[ej] przedstawionego stanowiska Rządu, mam zaszczyt prosić p. Marszałka o wyjednanie u Sejmu przyjęcia przedstawionego planu pracy ustawodawczej i postanowienia uchwalenia w pierwszej zimowej sesji wszystkich przedłożeń rządowych należących do pierwszej grupy.

Wniosek ministra skarbu o przeniesienie podsekretarza stanu w Ministerstwie Skarbu dra Wiktora Mikuleckiego w stan nieczynny

MINISTERSTWO SKARBU
L. 181/Pr.

Warszawa, dn. 17 stycznia 1923 r.

Wniosek
o przeniesienie Podsekretarza
Stanu w Ministerstwie Skarbu
D-ra Wiktora Mikuleckiego
w stan nieczynny

Projektowana zmiana systemu podatków pośrednich pociąga za sobą konieczność zmiany na jednym z przewidzianych w etacie Ministerstwa Skarbu stanowisk Podsekretarza Stanu, które zajmuje obecnie na zasadzie dekretu Naczelnika Państwa z dnia 12 kwietnia 1922 r. Dr. Wiktor Mikulecki.

Wobec powyższego, jakoteż ze względu na okoliczność, że Podsekretarz Stanu Dr. Wiktor Mikulecki nie zgadza się przejść w myśl postanowień art. 53 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Nr.21 poz. 164) do innego działu zarządu państwowego, wnoszę, aby w myśl art. 54 powyższej ustawy Rada Ministrów raczyła uchwalić

przeniesienie w stan nieczynny Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Skarbu D-ra Wiktora Mikuleckiego¹⁸⁵

PREZYDENT MINISTRÓW

MINISTER SKARBU
^fWł. Grabski^f

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu ... 1923 r. punkt ... protokołu ... posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia 1923 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

¹⁸⁵ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 9: *Drugi gabinet Antoniego Ponikowskiego 10 marca – 6 czerwca 1922*, oprac. M. Szumiło, R. Wysocki, Warszawa 2022, s. 95–96.

Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Wacława Kinela konsultenta prawnego w Ministerstwie Sprawiedliwości naczelnikiem wydziału w IV stopniu służbowym

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa

Dnia grudnia 1922 roku

L.II.O.P. 8119/22

Wniosek
w sprawie mianowania
p. WACŁAWA KINELA
Konsultenta Prawnego, Naczelnikiem
Wydziału w IV stopniu służbowym.

Do

PANA NACZELNIKA PAŃSTWA

W związku z likwidacją Departamentu Ziem Zachodnich Ministerstwa Sprawiedliwości w Poznaniu i wynikłej stąd potrzeby reorganizacji Ministerstwa, przy nowym podziale czynności będzie znacznie zwiększony zakres działania Departamentu Prawno-Konsultacyjnego. Prace tego departamentu zwiększać się będą także stale przez przejmowanie agend dotychczasowego Departamentu Legislacyjnego Prezydjum Rady Ministrów. Przy tak rozszerzonym zakresie czynności departamentu, zachodzi nieodzowna potrzeba podzielnia go na cztery wydziały (prawa cywilnego, karnego, międzynarodowego i administracyjnego).

Wobec rozmiarów i różnorodności agend tego departamentu zachodzi konieczność przydania Dyrektorowi Departamentu Prawno-Konsultacyjnego stałego zastępcy, któryby mu pomagał w czynnościach kierowniczych i ułatwiał utrzymywanie stałej łączności z Komisją Kodyfikacyjną.

Odpowiednim do zajęcia tego stanowiska jest konsultent prawny p. Wacław Kinel, który od dnia 6 czerwca 1917 r. pracuje w Ministerstwie Sprawiedliwości. Pracę rozpoczął w ówczesnym Departamencie Sprawiedliwości, przekształconym w następstwie na Ministerstwo Sprawiedliwości, jako referent. 1 sierpnia 1917 r. został starszym referentem, następnie radcą ministerjalnym, naczelnikiem wydziału, wreszcie od 1 stycznia 1921 r. zajmuje stanowisko konsultenta prawnego, pobierając uposażenie V st. sł.

P. Kinel posiadający przeszło dwudziestoletnią praktykę na stanowiskach odpowiedzialnych w b. Prokuratorji Królestwa Polskiego, jako gruntowny znawca

prawa cywilnego oraz administracyjnego, odznaczający się wybitnymi zdolnościami oraz wielką pracowitością i gorliwością, kierując działem ustawodawstwa cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości, jest niezmiernie cenioną siłą, ^aktóry trudno byłoby zastąpić^a.

Wobec rozszerzenia zakresu czynności p. Kinela i obarczenia go jeszcze większą niż dotychczas odpowiedzialnością, zachodzi konieczność nadania mu odpowiedniego wyższego stanowiska, to jest stanowiska naczelnika wydziału w IV st. sł.

Na zasadzie powyższego oraz rozporządzając odpowiednim wolnym etatem, mam zaszczyt przedstawić wniosek, aby

Pan Naczelnik Państwa

mianował Konsultanta prawnego w Ministerstwie Sprawiedliwości

p. Wacława Kinela

naczelnikiem wydziału w IV stopniu służbowym¹⁸⁶

Warszawa – Belweder, dnia 1922 r.

NACZELNIK PAŃSTWA

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

¹⁸⁶ Wacław Kinel objął stanowisko naczelnika wydziału z dniem 1 lutego 1923 r. Został zwolniony 9 czerwca 1923 r. z powodu nominacji na sędziego Najwyższego Trybunału Administracyjnego, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 23 lutego 1923, nr 44, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 1 kwietnia 1923, nr 7, s. 181; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 1 lipca 1923, nr 13, s. 326.

10

PROTOKÓŁ 4-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 22 stycznia 1923 r.

Notuje się, że w dniu 22 stycznia 1923 Rada Ministrów odbyła posiedzenie (4te) w gmachu sejmowym¹⁸⁷, na którym uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie sądów doraźnych w województwie poznańskim i pomorskiem oraz o sądownictwie doraźnym w b. zaborze rosyjskim.

fSikorski^f

rkps

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie sądów doraźnych w województwie poznańskim i pomorskim¹⁸⁸.
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o sądownictwie doraźnym w byłym zaborze rosyjskim¹⁸⁹.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

¹⁸⁷ Tego dnia członkowie rządu byli w Sejmie, ponieważ odbywała się debata poselska na temat exposé premiera nazywana wedle ówczesnej nomenklatury „rozprawą”, zob. Sprawozdanie stenograficzne z 9 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z dn. 22 stycznia 1923 r., ł. IX/8–IX/36.

¹⁸⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 1923 r. w przedmiocie sądów doraźnych w województwie poznańskim i pomorskiem, Dz.U. 1923, nr 7, poz. 45.

¹⁸⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 1923 r. o sądownictwie doraźnym w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. 1923, nr 7, poz. 44.

11

PROTOKÓŁ

5-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 25 stycznia 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

W obradach nad nowelą do ustawy

o organizacji statystyki administracyjnej

bierze nadto udział Dyrektor Głównego

Urzędu Statystycznego Podsekretarz Stanu

generał dywizji Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Aleksander Osiński

Władysław Grabski

prof. Waław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

inż. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

dr Józef Buzek

Posiedzenie otwarto o 5. po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 18 stycznia 1923 r.

2. Załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej¹⁹⁰ (załącznik 1) uchwalono z następującymi zmianami:

w art. 1 zamiast wyrazów: „przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych” ma być „przy Ministrze Spraw Wewnętrznych”;

¹⁹⁰ Dz.U. 1919, nr 85, poz. 464.

art. 3 ma brzmienie: „Art. 5 powyższej ustawy otrzymuje brzmienie: «Kto nie czyni zadość obowiązkom nałożonym w rozporządzeniu wydanem na mocy art. 2 niniejszej ustawy, podlega karze grzywny do wysokości 100.000 mk., a w razie niemożności uiszczenia grzywny – karze aresztu do jednego miesiąca; w razie powtórnego wykroczenia grzywna może być wymierzona w wysokości podwójnej». Kary te wymierza władza administracyjna I instancji, a względnie władza celna, stronie zaś służy odwołanie się według obowiązujących przepisów, a w szczególności w województwie Poznańskim i Pomorskim oraz górnośląskiej części województwa Śląskiego przy odpowiednim zastosowaniu przepisów pruskiej ustawy o wydawaniu policyjnych rozporządzeń karnych w sprawach o wykroczeniu z dnia 23 kwietnia 1883 r. (pr.zb.ust. str.65)”.

Wysokość grzywny może być na wniosek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych rozporządzeniem Rady Ministrów podwyższona lub obniżona ^c(^codpowiednio do obniżenia się względnie podniesienia się wartości nabywczej marki^c);

art. 1 statutu ma brzmienie: „Dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego podlega i referuje bezpośrednio Ministrowi Spraw Wewnętrznych”;

w art. 2 p.2) zamiast wyrazu „zostaną” ma być „są”;

art. 3 statutu ma brzmienie: „Art.3 Głównego Urzędu Statystycznego należy zmienić w sposób następujący: «Z własnej inicjatywy Ministerstwa lub inne Urzędy Państwowe mogą podejmować badania statystyczne w obrębie swej działalności i przez własne organa jedynie po wysłuchaniu opinii Gł[ównego] Urz[ędu] Statystycznego. W razie nieprzychylenia się zainteresowanego Ministerstwa do opinii wyrażonej przez Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo powiadamia o tem Główny Urząd Statystyczny. W ciągu miesiąca od otrzymania powyższego powiadomienia, Głównemu Urzędowi Statystycznemu przysługuje prawo wniesienia sprawy przez Ministra Spraw Wewnętrznych o rozstrzygnięcie Rady Ministrów. Do czasu rozstrzygnięcia sprawy przez Radę Ministrów zainteresowane Ministerstwo nie może rozpoczynać zakwestjonowanych przez Główny Urząd Statystyczny badań statystycznych».

Przepis ten nie dotyczy tych badań, które drogą specjalnej ustawy są przekazane innemu urzędowi”;

w art. 4 statutu po wyrazach: „potrzeba danemu urzędowi” należy wstawić wyrazy: „a Główny Urząd Statystyczny nie jest w stanie uczynić zadość żądaniu urzędu”;

w art. 5 statutu ustęp drugi należy skreślić;

art. 6 statutu ma brzmienie: „Przy zbieraniu dat statystycznych Główny Urząd Statystyczny może żądać pomocy od wszystkich urzędów państwowych po uzyskaniu na to upoważnienia od właściwego Ministerstwa”.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie umorzenia nieściągniętej z osób wojskowych różnicy opłat za karty żywnościowe w miesiącach sierpniu i wrześniu 1921 r. (załącznik 2).

4. Uchwalono załączony wniosek w sprawie ustalenia systemu wynagradzania członków Komitetu Dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności (załącznik 3). Redakcję ustali Prezydjum Rady Ministrów.
5. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o przenoszeniu przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń praw i obowiązków z tytułu umów ubezpieczeń (załącznik 4).
W art.1 skreślono wyrazy: „obywatelami polskimi”; po wyrazach: „w chwili zawarcia umowy” dano wyrazy: „między zakładami”.
6. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie zmiany austriackiej ustawy z dnia 23 maja 1883 r. (Dz.U.P.Nr.83) o ewidencji katastru podatku gruntowego (załącznik 5).
7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zniesienia sekwestru ropy i przetworów naftowych (załącznik 6).
W § 2 skreślono Ministra Spraw Wewnętrznych.
8. Uchwalono załączone wnioski Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych:
 - a) w przedmiocie przekazania Ministrowi Skarbu nadzoru nad Ziemstwami Kredytowymi w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 7),
 - b) w sprawie przekazania nadzoru nad funkcjami Komisarza Państwowego dla Zachodnio-Pruskich Ziemstw Kredytowych Ministerstwu Skarbu (załącznik 8).
W rozporządzeniu pod a) zamiast wyrazów: „w b. dzielnicy pruskiej” ma być „w województwach Poznańskim i Pomorskim”.
9. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy, dotyczący brzmienia ustawy o postępowaniu karnem w Województwach Poznańskim i Pomorskim (załącznik 9).
10. Załączony projekt ustawy zawierający sprostowanie ustawy z dnia 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników prywatnych (Dz.U. Rzeszy Niemieckiej str. 989) – Dz.U.R.P.Nr.89 poz. 804 (załącznik 10) zdjęto z porządku obrad na życzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej.
11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie udzielenia koncesji na kolej żelazną prywatną z Działoszyca do Kazimierzy Wielkiej, firmie „Wielopolski, Dąbrowski i S-ka Kolej Wąskotorowa, Działoska – Spółka Akcyjna w Warszawie” (załącznik 11).
12. Uchwalono wniesione przez Ministra Skarbu projekty ustaw:
 - a) o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (załącznik 12),
 - b) o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej (załącznik 13).
13. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z 10 maja 1921 o regulowaniu podatku od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U.R.P.Nr.41 poz. 248) na czas aż do odwołania, ze zmianami wyszczególnionymi w załączonym egzemplarzu (załącznik 14).

14. Załączony statut „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie” (załącznik 15) zatwierdzono, z uwzględnieniem poprawek objętych załącznikiem 16.

15. Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów postanowiła, ustanowiony uchwałą z 29 kwietnia 1922 r. urząd nadzwyczajnego komisarza dla zwalczania drożyzny, przenieść do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Prezes Rady Ministrów przedłożył projekt nowej uchwały względnie rozporządzenia regulującego kompetencję nadzwyczajnego komisarza.

Równocześnie Rada Ministrów postanowiła powołać na stanowisko nadzwyczajnego komisarza dla zwalczania drożyzny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Tadeusza Hartleba.

Ustalenie stopnia służbowego pozostawiła Rada Ministrów porozumieniu Prezesa Rady Ministrów z Ministrem Skarbu. Przeprowadzenie normalizacji zgodnie z przepisami powierzyła Rada Ministrów Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o mianowanie dr Marjana Głowackiego Dyrektorem Departamentu Akcyz i Monopoli w Ministerstwie Skarbu (załącznik 17).

17. Uchwalono załączone wnioski Ministra Sprawiedliwości o zamianowanie:

a) 1) Stanisława Zielińskiego, podprokuratora przy Sądzie Okręgowym w Pińsku, 2) Marjana Gustawa Cywińskiego, b. adwokata przysięgłego w Kijowie, sędziami Sądu Okręgowego (załącznik 18);

b) 1) Tadeusza Kucharskiego,

2) Tadeusza Wisznickiego,

3) Stefana Żyźniewskiego, sędziów Sądu Okręgowego w Warszawie – sędziami Sądu Apelacyjnego,

4) Józefa Kamińskiego, podprokuratora przy Sądzie Okręgowym w Kaliszu – podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym (załącznik 19).

18. Uchwalono załączone wnioski Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

a) o przyznanie dodatku za studia wyższe Sabinie Rytarowskiej, sekretarce Sądu Okręgowego w Pińsku (załącznik 20),

b) o przyznanie dodatku za studia wyższe Jerzemu Lewickiemu, st. Referentowi w Ministerstwie Skarbu (załącznik 21).

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie powołania oficerów rezerwy oraz szeregowych rezerwy rocz. pob. 1897, 1896, 1895, z uprzednim dokonaniem przeglądu wojskowo-lekarskiego w odniesieniu do tych rezerwistów, którzy ani w wojsku polskim ani w b. armjach zaborczych w wojsku stałym czynnie nie służyli (załącznik 22).

§ 1 uzupełniono terminem: „w czasie od 1 kwietnia do 1 października b.r.”.

20. Minister Pracy i Opieki Społecznej poruszył kwestję lokali urzędowych dla Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej i ewentualnego pomieszczenia części

tego Ministerstwa w lokalach Ministerstwa Przemysłu i Handlu, gdzie według relacji mają być wolne ubikacje. Rada Ministrów zleciła rozpatrzenie tej sprawy Ministrom Przemysłu i Handlu i Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej.

21. Uchylono uchwałę objętą p. 15 protokołu z 18 stycznia w sprawie ustawy w przedmiocie zmiany §§ 1–6 włącznie tudzież § 28, 33 i 34 austriackiej ustawy z 26 maja 1882 r.

22. Przyjęto załączony w odpisie tekst pisma Prezesa Rady Ministrów do Marszałka Sejmu w sprawie ustalenia planu pracy Sejmu Ustawodawczego (załącznik 23).

23. Prezes Rady Ministrów powiadamia Radę Ministrów, że w sobotę 27 stycznia odbędzie się w Belwederze zaprzysiężenie Członków Gabinetu.

24. Przyjęto do wiadomości załączony w odpisie okólnik Prezesa Rady Ministrów w sprawie przyjmowania posłów i senatorów w Ministerstwach i Urzędach (załącznik 24).

25. Niezałatwione przez Sejm Ustawodawczy projekty ustaw w przedmiocie prawa prywatnego międzynarodowego i międzydzielnicowego (załącznik 25) uchwalono ponownie.

Posiedzenie zamknięto o 9. wiecz.

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej¹⁹¹.
2. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie umorzenia nieściągniętej z osób wojskowych różnicy opłat za karty żywnościowe w miesiącach sierpniu i wrześniu 1921 r.¹⁹²
3. Wniosek prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności w sprawie ustalenia systemu wynagradzania członków Komitetu Dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności¹⁹³.
4. Projekt ustawy o przenoszeniu przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń praw i obowiązków z tytułu umów ubezpieczeń.
5. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany austriackiej ustawy z dnia 23 maja 1883 r. o ewidencji katastru podatku gruntowego.
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zniesienia sekwestru ropy naftowej i przetworów naftowych¹⁹⁴.

¹⁹¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 1 czerwca 1923 r. w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 21 października 1919 r. o organizacji statystyki administracyjnej, Dz.U. 1923, nr 60, poz. 436. Drobne modyfikacje w stosunku do projektu.

¹⁹² Nie publikuje się.

¹⁹³ Nie publikuje się.

¹⁹⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 1923 r. w przedmiocie zniesienia sekwestru ropy i przetworów naftowych, Dz.U. 1923, nr 13, poz. 81.

7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przekazania Ministrowi Skarbu nadzoru nad Ziemstwami Kredytowymi w b. dzielnicy pruskiej¹⁹⁵.
8. Wniosek ministra rolnictwa i dóbr państwowych w sprawie przekazania nadzoru nad funkcjami komisarza państwowego dla Zachodnio-Pruskich Ziemstw Kredytowych Ministerstwu Skarbu¹⁹⁶.
9. Projekt ustawy dotyczącej brzmienia ustawy o postępowaniu karnym w województwach poznańskim i pomorskim¹⁹⁷.
10. Projekt ustawy zawierający sprostowanie ustawy z dnia 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników prywatnych¹⁹⁸.
11. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie udzielenia koncesji na kolej żelazną prywatną z Działoszyc do Kazimierzy Wielkiej, firmie „Wielopolski, Dąbrowski i S-ka Kolej Wąskotorowa, Działoska – Spółka Akcyjna w Warszawie”¹⁹⁹.
12. Projekt ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej²⁰⁰.
13. Projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej²⁰¹.
14. Projekt ustawy w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z 10 maja 1921 o regulowaniu podatku od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na czas aż do odwołania²⁰².
15. Projekt statutu „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”.
16. [Pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do Prezydium Rady Ministrów w sprawie poprawek do projektu statutu „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”].
17. Wniosek ministra skarbu o mianowanie dr Mariana Głowackiego dyrektorem Departamentu Akcyz i Monopoli w Ministerstwie Skarbu.

¹⁹⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 1923 r. w przedmiocie przekazania Ministrowi Skarbu nadzoru nad Ziemstwami Kredytowymi w województwach: poznańskim i pomorskim, Dz.U. 1923, nr 13, poz. 82. Modyfikacja art. 1.

¹⁹⁶ Nie publikuje się.

¹⁹⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 1 czerwca 1923 r. dotycząca brzmienia ustaw o postępowaniu karnym w województwach: poznańskim i pomorskim, Dz.U. 1923, nr 61, poz. 445.

¹⁹⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 31 stycznia 1923 r. dotycząca sprostowania ustawy z dnia 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1922 r. o ubezpieczeniu urzędników prywatnych, Dz.U. 1923, nr 24, poz. 144; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 395–397.

¹⁹⁹ Nie publikuje się.

²⁰⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 252. Drobne modyfikacje w stosunku do projektu w art. 1.

²⁰¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 251. Drobne modyfikacje w stosunku do projektu w art. 1.

²⁰² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 marca 1923 r. w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 30, poz. 183.

18. Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Stanisława Zielińskiego i Mariana Gustawa Cywińskiego sędziami sądu okręgowego²⁰³.
19. Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Tadeusza Kucharskiego, Tadeusza Wisznickiego i Stefana Żyźniewskiego sędziami sądu apelacyjnego oraz Józefa Kamińskiego podprokuratorem w sądzie apelacyjnym²⁰⁴.
20. Wniosek ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe Sabinie Rytarowskiej, sekretarce Sądu Okręgowego w Pińsku²⁰⁵.
21. Wniosek ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe Jerzemu Lewickiemu, starszemu referentowi w Ministerstwie Skarbu²⁰⁶.
22. Wniosek ministra spraw wojskowych w przedmiocie powołania oficerów rezerwy oraz szeregowych rezerwy rocznika poboru 1897, 1896, 1895 z uprzednim dokonaniem przeglądu wojskowo-lekarskiego w odniesieniu do tych rezerwistów, którzy ani w wojsku polskim, ani w byłych armiach zaborczych w wojsku stałym czynnie nie służyli²⁰⁷.
23. Pismo prezesa Rady Ministrów do marszałka Sejmu w sprawie ustalenia planu pracy Sejmu²⁰⁸.
24. Okólnik prezesa Rady Ministrów w sprawie przyjmowania posłów i senatorów w ministerstwach i urzędach.
25. Projekty ustaw w przedmiocie prawa prywatnego międzynarodowego i międzydzielnicowego²⁰⁹.

²⁰³ Nie publikuje się. Stanisław Zieliński, podprokurator przy Sądzie Okręgowym w Pińsku, i Marian Gustaw Cywiński, były adwokat przysięgły w Kijowie, zostali mianowani sędziami Sądu Okręgowego – odpowiednio – w Pińsku i Nowogrodka postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r., II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 22 marca 1923, nr 67, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 15 kwietnia 1923, nr 8, s. 203.

²⁰⁴ Nie publikuje się. Sędziowie Sądu Okręgowego w Warszawie Tadeusz Kucharski, Tadeusz Wisznicki i Stefan Żyźniewski zostali mianowani sędziami Sądu Apelacyjnego w Warszawie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r. Podprokurator Sądu Okręgowego w Kaliszu Józef Kamiński został mianowany podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r., II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 23 marca 1923, nr 68, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 15 kwietnia 1923, nr 8, s. 203.

²⁰⁵ Nie publikuje się.

²⁰⁶ Nie publikuje się.

²⁰⁷ Nie publikuje się.

²⁰⁸ Zob. tożsamy załącznik 22 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 1923 r.

²⁰⁹ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3020 (wraz z załącznikami), 28 września 1921 r.

Projekt ustawy o przenoszeniu przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń praw i obowiązków z tytułu umów ubezpieczeń

Ustawa
z dnia ...

o przenoszeniu przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń
praw i obowiązków z tytułu umów ubezpieczeń

Art. 1.

Zagraniczne zakłady ubezpieczeń, które prowadziły lub prowadzą działalność ubezpieczeniową na obszarach wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej mogą zawierać umowy z krajowymi zakładami ubezpieczeń w przedmiocie odstąpienia tym ostatnim praw i obowiązków wynikających z tytułu zawartych przez nie umów ubezpieczeń z ^hobywatelami polskimi^h i osobami zamieszkałymi w chwili zawarcia umowy stale na tych obszarach.

Art. 2.

Umowy wymienione w art. 1 wymagają zatwierdzenia Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 3.

Prośba o zatwierdzenie umowy (art. 1) wraz z jej istotnymi warunkami winna być na koszt petentów podana do wiadomości stron interesowanych przez ogłoszenie w „Monitorze Polskim” oraz pismach wedle wyboru Ministra Skarbu z wezwaniem, ażeby w przeciągu czasokresu conajmniej trzymiesięcznego zgłosiły swoje zarzuty przeciw zamierzonemu odstąpieniu i przejściu ubezpieczeń.

Art. 4.

Zatwierdzenia umowy udziela się po upływie wzmiankowanego w art. 3 czasokresu i po ustaleniu, że jej warunki zabezpieczają interesy ubezpieczonych.

Art. 5.

Zatwierdzenie umowy przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości pociąga za sobą zwolnienie zakładu odstępującego od praw i obowiązków wpływających z tytułu odstępowanych umów ubezpieczeń zawartych z osobami wymienionymi w art. 1 i przejście tych praw i obowiązków na zakład przejmujący.

Art. 6.

Umowy określone w art. 1 wchodzi w życie z dniem ogłoszenia decyzji o ich zatwierdzeniu w „Monitorze Polskim”.

Art. 7.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z chwilą jej ogłoszenia.

Art. 8.

Wykonanie niniejszej Ustawy poleca się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości .

Warszawa, dn. 21 października 1922 r.

MINISTER SKARBU.

/-/ Jastrzębski.

UZASADNIENIE

Przeniesienie portfelu z jednego zakładu ubezpieczeniowego na inny może przyjmować rozmaite formy prawne. Najczęściej zdarzają się przeniesienia w postaci fuzji dwóch lub więcej zakładów lub jako faktyczna likwidacja. W pierwszym wypadku (fuzja) na miejsce dwóch poprzednich osób prawnych powstaje jedna nowa, w drugim zaś jeden z zakładów przestaje istnieć. W obudwuch tych formach przeniesienia portfelu żadne trudności co do stosunków prawnych zachodzących między ubezpieczonymi i zakładami ubezpieczeń nie powstają.

Powstają one jednak w odmiennym wypadku przeniesienia portfelu, a mianowicie kiedy zakład odstępujący portfel nie traci przy tem swej osobowości prawnej. W tym wypadku zakład odstępujący portfel pozostaje dłużnikiem wobec ubezpieczonych i to nawet wtedy jeżeli zrzeknie się swych pretensji do ubezpieczonych, cedując swoje prawa zakładowi przyjmującemu portfel. Ten ostatni pozostaje tylko organem wykonawczym zakładu odstępującego, realizującym zobowiązania jego wobec ubezpieczonych. Rządowe zezwolenie na takie przeniesienie portfelu bez oparcia się o odpowiednią ustawę nie będzie miało praktycznego znaczenia w sprawie ‘usunięcia’ omawianych trudności, ponieważ przeniesienie takie nie obowiązuje ubezpieczonych, którzy mają prawo traktować zakład odstępujący jako swego dłużnika. Wynika to z ogólnej zasady prawnej, a mianowicie, iż dłużnik, w tym wypadku Towarzystwo, nie może przenosić swego długu na osobę trzecią bez zgody na to wierzycieli.

Kwestja przeniesienia portfelu ma obecnie u nas znaczenie ze względu na to, iż niektóre zakłady ubezpieczeniowe zagraniczne mają zamiar zlikwidowania swego interesu w Polsce. Szereg zakładów ubezpieczeń na życie działających

przed wojną na obszarach wchodzących obecnie w skład Rzeczypospolitej Polskiej już od dłuższego czasu nie przyjmuje nowych ubezpieczeń i poprzestaje na stopniowym zlikwidowaniu starego porządku, który ze względu na stosunki walutowe stracił dla nich wszelkie znaczenie. Są one jednak zmuszone do utrzymania urzędniczego aparatu dla interesu polskiego, co im się nie opłaca. Mają one też zamiar zupełnie zaprzestać swej działalności i na terytorjum Polski, a co się tyczy zakładów amerykańskich wogóle w całej Europie. Siedziby tych zakładów i ich agentów po zlikwidowaniu swej działalności w Polsce znajdowałyby się wyłącznie poza granicami Rzeczypospolitej, wobec czego polscy ubezpieczeni, chcąc utrzymać w mocy swoje polisy, byłiby zmuszeni do przesyłania składek zagranicę, co już ma teraz miejsce w wielu wypadkach. Również wszelkie rezerwy zabezpieczające spełnienie zobowiązań Towarzystw Zagranicznych znajdują się poza granicami państwa, co również zagraża interesom polskich ubezpieczonych. Interesy ubezpieczonych byłyby narażone i przez to, iż nie można byłoby spodziewać się od zagranicznego towarzystwa zainteresowania w dokładnym prowadzeniu ^azamierzającego portfela polskiego^a.

Wychodząc z wyżej wymienionych założeń, wiele państw: Czechosłowacja (rozp. z dnia 24.6.1920 r. N. 402), Jugosławia (post[anowienie] Rady Min. z dnia 14.7.1920 r. VI. N. 1486), Węgry (rozp. z dnia 9.2.1921 N. 154/1521 M.P.) wypracowały i ogłosiły w ostatnich czasach rozporządzenia upoważniające zakłady ubezpieczeń do przekazywania swych portfeli krajowym zakładom, ew. na państwo jak to zastrzeżono w Jugosławji i na Węgrzech.

W Austrii i Szwajcarji kwestia przeniesienia portfela została rozstrzygnięta w drodze ustawodawczej. Wspomniane ustawy i rozporządzenia wyraźnie zastrzegają skutek prywatno-prawny przeniesienia wszelkich zobowiązań zakładów odstępujących na zakłady przyjmujące portfel. Ponieważ ustawodawstwo polskie nie upoważnia Rządu do unormowania tej sprawy drogą rozporządzenia, dlatego Ministerstwo Skarbu przedkłada niniejszy projekt ustawy.

Do art. 1

Przenoszenie portfeli zakładów zagranicznych na zakłady krajowe, o czym traktuje art. 1-szy, zostało uzasadnionem powyżej. Art. 1-szy poza tem precyzuje pojęcie portfela polskiego, ograniczając go do umów zawartych podczas działalności zakładu ubezpieczeń na terytorjum Rzeczypospolitej z obywatelami polskimi oraz osobami stale tu zamieszkałymi.

Do art. 2, 4 i 6

Art. 2 warunkuje ważność umowy od zatwierdzenia przez władze państwowe i postanawia, że kompetentnym do zatwierdzenia umów o przenoszeniu portfeli jest Minister Skarbu, który porozumiewa się przytem z Ministrem Sprawiedliwości. Kompetencja Ministra Skarbu wynika z art. 25 Dekretu Rady Regencyjnej o organizacji

naczelnych władz, który powierza Ministrowi Skarbu sprawy ubezpieczeń prywatnych. Do organów więc podległych Ministrowi Skarbu będzie należeć ocena umowy z punktu widzenia ubezpieczeniowego, a więc czy towarzystwo przyjmujące portfel daje gwarancję wypełnienia zobowiązań, następnie zbadanie czy w umowie zostały uwzględnione wszystkie zobowiązania towarzystwa wynikłe z warunków polisowych, czy rezerwy przenoszone zostały obliczone zgodnie z podstawami matematycznymi, rozstrzygnięcie w jakich walorach rezerwy mają być przekazane, ustalenie kursu przerechowania zobowiązań zaciągniętych w walutach obcych, wreszcie zastrzeżenie władzy państwowej prawa nadzorowania wykonania umowy. Ze względu na to, że umowa wkracza w stosunki prywatno-prawne ubezpieczonych zastrzega się głos Ministrowi Sprawiedliwości, który rozpatrzy czy ze stanowiska prawnego interesy ubezpieczonych są w umowie należycie obwarowane.

Decyzja Ministrów zapadnie, gdy dojdą do zgodnego zdania, że warunki umowy zabezpieczają interesy ubezpieczonych. Decyzja ta nabiera jednak mocy dopiero z chwilą ogłoszenia w „Monitorze Polskim”.

Do art. 3

Jakkolwiek ustawy i rozporządzenia innych państw, z wyjątkiem Szwajcarii, nie wymagają zaciągania opinii ubezpieczonych przed zatwierdzeniem umowy o przeniesieniu portfela, to jednak Ministerstwo Skarbu, stojąc na stanowisku, że w danym wypadku władza administracyjna wkracza w stosunki prywatno-prawne ubezpieczonych, uważało za stosowne umieszczenie w art. 3 klauzuli o podawaniu projektu umowy do wiadomości interesowanych i o ich prawie do zgłaszania opinii.

Opinie te jednak, zawierając tylko indywidualne zapatrywania poszczególnych osób, nie będą stanowiły wyłącznej podstawy dla oceny co w danych warunkach będzie najkorzystniejszym dla ogółu ubezpieczonych, wobec czego nie będą miały dla władz państwowych charakteru wiążącego.

Do art. 5

Art. 5-ty zawiera zasadnicze postanowienia, które właśnie wymaga uregulowania tej sprawy w drodze ustawodawczej.

Mianowicie na skutek zatwierdzenia umowy ubezpieczeniowej w miejsce zakładu ubezpieczeń, z którym zawarli umowy wchodzi w stosunek z innym zakładem i odtąd mogą mieć tylko do niego roszczenia.

Należy podkreślić, że tego rodzaju rozwiązanie stosunków z zagranicznymi zakładami jest pożądanem tak dla ubezpieczonych, jak i dla państwa. Ubezpieczeni, narażeni obecnie na duże trudności w utrzymywaniu stosunków z temi zakładami, będą mieli stosunki te ułatwione, zabezpieczenie zaś swych pretensji mieć będą na miejscu, dla państwa zaś posiada znaczenie przyróżw do kraju gotówki, która ulokowaną będzie w walorach krajowych.

Projekt ustawy w przedmiocie zmiany austriackiej ustawy z dnia 23 maja 1883 r. o ewidencji katastru podatku gruntowego

PROJEKT

USTAWA

Z dnia 1921 r.

w przedmiocie zmiany austriackiej ustawy z dnia 23. maja 1883 r.

(Dz.u.p. Nr. 83) o ewidencji katastru podatku gruntowego.

Art. 1.

Ustępy 1 i 2 par. 54 austriackiej ustawy z dnia 23. maja 1883 r. (Dz.u.p. Nr. 83) o utrzymywaniu ewidencji katastru podatku gruntowego otrzymują brzmienie następujące:

Za czynności ewidencyjne wykonywane w celu przepisania własności gruntowej uiszczone być mają opłaty na rzecz Skarbu.

Taryfę opłat oraz ich wysokość ustanowi Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Art.2.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze b. zaboru austriackiego.

Art. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu.

UZASADNIENIE.

Paragraf 54 austriackiej ustawy z dnia 23. maja 1883 r. (Dz.u.p. Nr. 83) postanawia, że za czynności ewidencyjne z powodu przepisania własności posiadłości w operatach katastralnych uiszczoną ma być stała opłata na rzecz Skarbu Państwa obliczana według dwu taryf ustawą przepisanych.

Opłata za przepisanie bez dokonywania pomiaru obliczona jest według taryfy I w drobnych kwotach po 5, 10, 15 itd. centów dawnej waluty austriackiej, względnie dzisiaj 7, 14, 21 itd. fenigów polskich w myśl postanowień rozporządzenia wykonawczego z dnia 11. czerwca 1883 r. (Dz.u.p. Nr. 91) do par. 54 ustawy opłata powyższa jest przeznaczoną na pokrycie kosztów spowodowanych wykonaniem prac manipulacyjnych około sprostowania operatów i arkuszy posiadłości gruntowych.

Podobnież opłaty za pomiary obliczane według taryfy II są bardzo niskie, bo wynoszą 40, 50 lub 60 itd. centów za pomiar gruntu o powierzchni do 30,

100, 250 i więcej arów; również i te opłaty stanowić miały rodzaj ekwiwalentu na pokrycie kosztów połączonych z wykonaniem pomiaru, w szczególności wydatków na pomocników, na materiały i podwoły.

W chwili wydania ustawy ewidencyjnej opłaty objęte taryfą I i II były odpowiednie, dziś atoli, gdy wartość efektywna marki polskiej tak znacznie spadła, gdy materiały pisarskie i rysunkowe w stosunku do dawnych cen 2–3000 razy więcej kosztują, gdy robocizna, siły pisarskie, podwoła itd. również wielokrotnie są droższe, stosownem jest, by także rzeczzone opłaty w odpowiednim stosunku podniesione zostały.

Wobec stałego obniżenia się zdolności kupczej naszej marki i niemożności stosowania przez czas dłuższy taryfy opłat w tej samej stałej wysokości, zachodzi konieczność odstąpienia od zasady, że wysokość opłat ustanowioną ma być w drodze ustawodawczej, a upoważnienia Ministra Skarbu do określenia w drodze rozporządzenia wysokości stawek pobieranych za czynności ewidencyjne i pomiarowe w zależności od stosunków faktycznych w dziedzinie walutowej i życia ekonomicznego kraju.

„załącznik 15^c”

Projekt statutu „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”

Statut

Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu
Stefana Batorego w Wilnie.

§ 1.

Nazwa i siedziba Stowarzyszenia.

Nazwa Stowarzyszenia brzmi: „Stowarzyszenie grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”, siedzibą jest Wilno.

§ 2.

Założycielami Stowarzyszenia są ^cKs. Dr Bronisław Żongołłowicz, Prorektor Uniwersytetu, dr Kazimierz Sławiński, Profesor Uniwersytetu, Dr Franciszek Bossowski, Profesor Uniwersytetu, Teofil Gryglewicz, Władysław Dziewulski^c.

§ 3.

Cel Stowarzyszenia.

Zdaniem Stowarzyszenia jest popieranie interesów nauki, opieka nad kandydatami do katedr na Uniwersytecie Wileńskim, troska o zapewnienie profesorom

i docentom i innym osobom sprawującym funkcje naukowe lub nauczycielskie odpowiedniego ich zawodowi stanowiska w społeczeństwie, ochrona ich materialnych interesów, zbliżenia koleżeńskie swych członków, wzajemna pomoc materialna i moralna, opieka nad wdowami i sierotami po zmarłych profesorach, docentach i wogóle urzędnikach tegoż Uniwersytetu z wyższym wykształceniem.

Terenem działalności Stowarzyszenia jest miasto Wilno.

§ 4.

Środki do osiągnięcia celu.

Do osiągnięcia powyższych celów z zachowaniem w każdym wypadku właściwych przepisów obowiązujących służyć następujące środki:

- a) propaganda celów Stowarzyszenia w pasie.
- b) udział w zjazdach delegatów wszystkich stowarzyszeń profesorów i docentów szkół najwyższych w Polsce.
- c) przedstawianie władzom potrzeb zrzeszenia i jego członków.
- d) zbieranie funduszków na cele zgodne ze statutem.
- e) wdawanie organu Stowarzyszenia o ile możliwości łącznie z podobnymi stowarzyszeniami w innych szkołach najwyższych.
- f) urządzenie kooperatyw spożywczych i kas wzajemnej pomocy.
- g) urządzenie kooperatyw wydawniczych.

§ 5.

Członkowie Stowarzyszenia ich prawa i obowiązki.

Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na a) zwyczajnych, b) nadzwyczajnych i c) honorowych.

§ 6.

Członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia mogą być profesorowie, zastępcy profesorów i docenci Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.

Członkiem nadzwyczajnym może być każdy pracownik Uniwersytetu, o ile sprawuje funkcje naukowe lub nauczycielskie na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie.

Członków zwyczajnych i nadzwyczajnych przyjmuje Zarząd Stowarzyszenia na podstawie pisemnego zgłoszenia: może jednak odmówić przyjęcia bez podania powodu. Osoba nie przyjęta przez Zarząd może odwołać się do Walnego Zgromadzenia. Głosowanie nad przyjęciem członka na Walnym Zgromadzeniu jest tajne, do przyjęcia potrzebna jest większość co najmniej 2/3 obecnych.

Przynależność do Stowarzyszenia tak członków zwyczajnych jak i nadzwyczajnych ustaje 1) wskutek wystąpienia, 2) wskutek niepłacenia wkładki pomimo pisemnego upominania i upływu 6 miesięcy po upomnieniu, 3) wskutek wykluczenia.

O wykluczeniu rozstrzyga Zarząd Stowarzyszenia.

§ 7.

Każdy członek zwyczajny ma:

- 1) prawo do udziału zabierania głosu i głosowania na Walnym Zgromadzeniu.
- 2) czynne i bierne prawo wyboru do Zarządu i Komisji rewizyjnej.
- 3) prawo do korzystania z urządzeń i środków Stowarzyszenia.

Członkowi nadzwyczajnemu przysługują te same prawa z wyjątkiem ^cczynnego^c i biernego prawa wyboru do Zarządu.

Na pokrycie wydatków Stowarzyszenia obowiązany jest każdy członek tak zwyczajny jak nadzwyczajny uiścić jednorazowo wpisowe, a nadto uiszczać wkładkę roczną ^hpłatną w 2 ratach kwartalnych po ... marek^h ^c1200 mp^c ^cdo chwili ustalenia waluty polskiej Walne Zgromadzenie ma prawo zmiany wysokości składek członkowskich bez obowiązku ponownej rejestracji statutu^c.

§ 8.

Członków honorowych mianuje Walne Zgromadzenie na wniosek Zarządu. Członkom honorowym przysługują prawa członków zwyczajnych w wyjątkiem czynnego i biernego prawa wyborczego do Zarządu i Komisji rewizyjnej.

Członkowie honorowi są wolni od wpisowego i wkładek rocznych.

§ 9.

Majątek Stowarzyszenia.

Majątek Stowarzyszenia tworzy się z wkładek członków, dochodów z wydawnictw Stowarzyszenia, subwencji państwa lub innych korporacji publicznych, darów i zapisów.

Z majątku Stowarzyszenia wydzielić należy fundusz żelazny celem zabezpieczenia bytu Stowarzyszenia na wypadek niedoboru. Fundusz żelazny ma powstać z części czystego dochodu, jaką przeznaczy Walne Zgromadzenie na wniosek Zarządu na dotacje tego funduszu oraz z innych datków na cel ten złożonych.

§ 10.

Organy Stowarzyszenia.

Organami Stowarzyszenia są: Zarząd, Walne Zgromadzenie członków i Komisja rewizyjna.

§ 11.

Zarząd.

Zarząd składa się z członków (patrz § 12.3) wybieranych przez Walne Zgromadzenie z grona członków ^czwyczajnych^c na przeciąg roku. W razie ustąpienia jednego lub więcej członków Zarządu przed upływem czasu urzędowania, Zarząd uzupełnia się przez kooptację. Do ważności uchwał Zarządu

potrzeba obecności co najmniej 3 jego członków. Zarząd jest organem administracyjnym i reprezentacyjnym, zarządza majątkiem Stowarzyszenia, zwołuje zgromadzenia członków, mianuje funkcjonariuszy Stowarzyszenia, wykonywa uchwały Walnego Zgromadzenia, układa budżet, sporządza zamknięcie rachunkowe i bilansowe i przedkłada wraz ze sprawozdaniem ze swych czynności Walnemu Zgromadzeniu, jest przedstawicielem stowarzyszenia na zewnątrz we wszystkich sprawach i interesach.

Pisma pochodzące od Zarządu podpisuje przewodniczący lub jego zastępca i sekretarz lub inny członek Zarządu w zastępstwie sekretarza.

Biuro Zarządu mieści się ^cza zgodą Senatu^c w głównym gmachu Uniwersytetu.

§ 12.

Walne Zgromadzenie.

Walne Zgromadzenie zwyczajne odbywa się corocznie marcu. Zarząd może zwołać nadzwyczajne Zgromadzenie, jeżeli to uzna za potrzebne, a obowiązany jest zwołać je na żądanie 1/8 części członków albo Komisji Rewizyjnej. Zwołanie Zgromadzenia następuje przez rozesłanie członkom zawiadomienia przynajmniej na tydzień przed terminem.

Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu odbywa się przez podniesienie rąk, a na żądanie co najmniej 10 uczestników – tajnie.

Wybory odbywają się zawsze tajnie.

Do ważności uchwały wymagana jest bezwzględna większość głosów ^hobecnych^h ^cprzy obecności przynajmniej połowy członków uprawnionych do głosowania^c.

W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. ^cW braku wymaganej ilości członków zostaje zwołane następne zgromadzenie, którego uchwały są ważne bez względu na ilość członków^c.

Zgromadzeniu przewodniczy przewodniczący Zarządu lub jego zastępca.

Walne Zgromadzenie załatwia następujące sprawy:

- 1) przyjmuje lub odrzuca sprawozdania Zarządu i udziela Zarządowi absolutorjum.
- 2) uchwała budżet i zatwierdza zamknięcie rachunkowe.
- 3) wybiera przewodniczącego Zarządu, jego zastępcę i pozostałych członków Zarządu (§ 11).
- 4) wybiera Komisję Rewizyjną z 3 członków (§ 13).
- 5) uchwała zmianę statutu i rozwiązanie stowarzyszenia.
- 6) uchwała wnioski o zasilaniu i użyciu funduszu żelaznego.

§ 13.

Komisja Rewizyjna.

Nadzór nad administracją majątku Stowarzyszenia sprawuje Komisja Rewizyjna, złożona z 3 członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie na przeciąg

jednego roku. Komisja Rewizyjna obowiązana jest zbadać zamknięcie rachunkowe i przedłożyć Walnemu Zgromadzeniu wnioszek o udzielenie lub odmówienie absolutorjum.

§ 14.

Sąd polubowny.

Spory wynikające ze stosunków stowarzyszenia pomiędzy członkami a stowarzyszeniem lub samymi tylko członkami może rozstrzygać na życzenie stron sąd polubowny. Każda strona wybiera jednego sędziego, ci zaś wybierają przewodniczącego. ^dOd orzeczenia sądu polubownego niema odwołania.^d

§ 15.

Rozwiązanie Stowarzyszenia.

O rozwiązaniu stowarzyszenia rozstrzyga walne Zgromadzenie, na którym co najmniej połowa członków jest obecna i większością $\frac{3}{4}$ głosów oddanych. Toż Walne Zgromadzenie postanawia bezwzględną większością głosów, na jaki cel ma być przeznaczony majątek stowarzyszenia.

^fZongołowicz^f

^fKazimierz Sławiński^f ^fWładysław Dziewulski^f ^fTeofil Gryglewicz^f ^fFranciszek Bossowski^f

^cWilno ul. Kazimierzowska 11 m. 8^c

^czałącznik 16^c

[Pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do Prezydium Rady Ministrów w sprawie poprawek do projektu statutu „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”]

MINISTERSTWO SPRAW
WEWNĘTRZNYCH

Warszawa, dnia 25 października 1922

Nasza data 25.9.22. L: 11914

Odpis.

Nasza: B.S.2213/22

W sprawie zatwierdzenia statutu
„Stowarzyszenia grona nauczycielskiego
Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”.

Załączników 15.²¹⁰

²¹⁰ Brak załączników.

Do
Prezydjum Rady Ministrów.

Zwracając nadesłane do wyrażenia opinii statuty „Stowarzyszenia grona nauczycielskiego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie”²¹¹ wraz z załącznikami, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oświadcza, że wątpliwości podniesione zarówno przez założycieli stowarzyszenia, jak też i Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego co do tego czyjej kompetencji podlega zatwierdzenie wymienionego stowarzyszenia, zostały już uchylone wobec rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o pracowniczych związkach zawodowych na Ziemię Wileńską na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 21 sierpnia 1922 r. (Dz.Ust.Nr.73 poz. 662). Na zasadzie § 19 tegoż dekretu zatwierdzenie statutu omawianego stowarzyszenia należy do kompetencji Rady Ministrów.

Statut przedstawiony przez założycieli zgodny jest z wymaganiami prawa, należałoby jedynie wprowadzić następujące uzupełnienia, potrzebę których wykazała praktyka, a mianowicie:

1) w § 4 statutu wiersz 1-szy po słowie „celów” należy dodać „z zachowaniem w każdym wypadku właściwych przepisów obowiązujących” (ma to na celu wyraźne uwidocznienie, że sam statut nie uprawnia jeszcze do zakładania organizacji pomocniczych bez zachowania właściwych formalności).

2) w celu uniknięcia konieczności ponownej rejestracji statutu w razie zmiany składki należy przy końcu § 7 dodać następującą uwagę: „do chwili ustalenia waluty polskiej Walne Zgromadzenie ma prawo zmiany wysokości składek członkowskich bez obowiązku ponownej rejestracji statutu”.

3) w § 12 należy określić, czy Walne Zgromadzenie ważne jest bez względu na liczbę uczestników.

Za MINISTRA

/-/ Kliński²¹²

w.z. DYREKTOR DEPARTAMENTU

²¹¹ Zob. poprzedni załącznik.

²¹² Józef Kliński był naczelnikiem Wydziału Bezpieczeństwa w MSW. Wedle informacji podanych w „Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych” został zwolniony ze służby z dniem 17 grudnia 1922 r. Waldemar Kozyra uważa, że była to decyzja gen. Sikorskiego jako szefa resortu spraw wewnętrznych i miała ona związek z zaburzeniami grudniowymi po wyborze Gabriela Narutowicza na Prezydenta Rzeczypospolitej, zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 31 marca 1923, nr 2, s. 22; W. Kozyra, *General Władysław Sikorski – minister spraw wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej (16 grudnia 1922 – 28 maja 1923)*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Historica”, 2019, nr 105, s. 88–89.

Wniosek ministra skarbu o mianowanie dr Mariana Głowackiego dyrektorem Departamentu Akcyz i Monopoli w Ministerstwie Skarbu

Ministerstwo Skarbu
L280/Pr.

Wniosek o mianowanie
D-ra Marjana Głowackiego
Dyrektorem Departamentu Akcyz i Monopoli w Ministerstwie Skarbu

W Min. Skarbu wakuje stanowisko Dyrektora Departamentu Akcyz i Monopoli, które ze względu na sprawne funkcjonowanie tego Departamentu winno być niezwłocznie obsadzone. Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję

D-ra Marjana Głowackiego.

Dr. Marjan Głowacki urodzony dn. 11-go sierpnia 1881 ukończył gimnazjum w Ostrowie w r. 1901 tudzież wyższą szkołę handlową w Lipsku w r. 1903. Następnie odbywał praktykę handlowo-bankową w Paryżu od 1/IV 1903 do 1/VII 1905 i w Londynie od 1/VII 1905 do 1/VII 1906. Po powrocie do kraju pracował dwa lata z górą w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, poczem odbywał dalsze studia w Lipsku w dziedzinie rewizyjno-powierniczej i nauk ekonomicznych, uzyskując w r. 1908 tytuł doktora filozofii. Od roku 1909 do roku 1915 kierował biurem rewizyjno-powierniczym w Poznaniu, zaś od r. 1915 do listopada 1918 r. pełnił funkcję naczelnego dyrektora Banku Wzajemnych Ubezpieczeń „Vesta” w Poznaniu. Od listopada 1918 r. do czerwca 1919 r. brał czynny udział w organizowaniu władz polskich w Wielkopolsce, pełniąc funkcję kierownika Urzędu Skarbowego przy Naczelnej Radzie Ludowej, poczem podjął napowrót funkcje dyrektora powołanego wyżej Banku, które pełni do chwili obecnej.

Dr. Marjan Głowacki odznaczał się na powyższych stanowiskach wybitnym zmysłem organizacyjnym, gruntowną znajomością przedmiotu tudzież szybkim i trafnym orjentowaniem się.

Uznając powyższe kwalifikacje D-ra Marjana Głowackiego za najzupełniej odpowiednie i wyróżniające go z pośród innych kandydatów na objęcie stanowiska Dyrektora Departamentu Akcyz i Monopoli, wnoszę aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 Ustawy z d. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.R.P.N.21, poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej o mianowanie D-ra Marjana Głowackiego Dyrektorem Departamentu w IV-tym stopniu służbowym w Ministerstwie Skarbu²¹³.

MINISTER SKARBU

„załącznik 24”

Okólnik prezesa Rady Ministrów w sprawie przyjmowania posłów i senatorów w ministerstwach i urzędach

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia 29 stycznia 1923 r.

Nr. 1882

Odpis

W sprawie przyjmowania posłów i senatorów w Ministerstwach i Urzędach

Do

wszystkich Ministerstw, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Głównego Urzędu Ziemskiego w Warszawie

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 25 stycznia br. proszę o wydanie zarządzenia, by pp. posłowie i senatorowie byli przyjmowani w Ministerstwach i Urzędach przed innymi interesantami, jednak tylko w godzinach przyjęć obowiązujących dla wszystkich.

Równocześnie unieważnia się zarządzenie wydane w tej samej sprawie pismem z dnia 26 marca 1920 r. Nr. 162/T.²¹⁴

PREZES RADY MINISTRÓW:

/-/ Sikorski

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

²¹³ Marian Głowacki objął funkcję dyrektora Departamentu Akcyz i Monopoli w Ministerstwie Skarbu z dniem 1 lutego 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Skarbu, M.P., 23 lutego 1923, nr 44, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu”, 12 marca 1923, nr 5, s. 223.

²¹⁴ Sprawa ta była przedmiotem obrad Konwentu Seniorów Sejmu 6 lutego 1923 r. Na tym samym spotkaniu poruszono też kwestie stosunku władzy ustawodawczej do wykonawczej oraz programu prac rządu. Marszałek Maciej Rataj napisał: „Mimo słuszności części wywodów Sikorskiego przyjęto wystąpienie rządu bardzo niechętnie – ton raził!”, *idem, op. cit.*, s. 160.

12

PROTOKÓŁ 6-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 29 stycznia 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Radca Prezydjum Rady Ministrów

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Aleksander Osiński

Władysław Grabski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5. po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 25 stycznia 1923 r.

2. Przyjęto objęte załącznikiem 1 uzupełnienie uchwalonego 18 stycznia pisma do Marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej.

3. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Prezydjum Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o Trybunale Stanu (załącznik 2) Rada Ministrów powzięła następujące uchwały:

„Rada Ministrów upoważnia przedstawicieli Rządu w Komisji Konstytucyjnej do domagania się przywrócenia przez Komisję Konstytucyjną w artykule 1 projektu ustawy o Trybunale Stanu pierwotnego brzmienia”.

„Rada Ministrów upoważnia przedstawicieli Rządu w Komisji Konstytucyjnej do złożenia oświadczenia, iż Rząd nie uważa unormowania odpowiedzialności Prezesa Najwyższej Izby Kontroli analogicznie do odpowiedzialności ministrów przed Trybunałem Stanu za wskazane”.

Następnie przyjęto proponowane przez Ministra Sprawiedliwości uzupełnienie do art. 28 ustępu 2 wymienionego projektu w brzmieniu następującym: „Gdy Prezydent już nie piastuje urzędu odpowiada przed Trybunałem Stanu jedynie za czyny, pozostające w związku z pełnieniem rzezzonego urzędu” (załącznik 3).

4. Rada Ministrów rozpatrzyła przedłożone przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego program i zasady projektowanych ustaw dotyczących reformy rolnej, a w szczególności:

1) noweli do ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej²¹⁵ (załącznik 4),

2) ustawy w przedmiocie wykonania reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich oraz zmiany ustawy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojsk Polskich z dnia 17 grudnia 1920 r.²¹⁶ (załącznik 5),

3) ustawy w przedmiocie sfinansowania reformy rolnej (załącznik 6).

Po przeprowadzeniu ogólnej dyskusji i wysłuchaniu wyjaśnień udzielonych przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego²¹⁷ obrady odroczone do przyszłego poniedziałku.

Posiedzenie zamknięto o 9 wiecz.

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Uzupełnienie uchwalonego 18 stycznia 1923 r. pisma prezesa Rady Ministrów do marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej].
2. Wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o Trybunale Stanu²¹⁸.
3. [Komentarz i poprawki do projektu ustawy o Trybunale Stanu].
4. [Pismo prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie projektów ustaw o reformie rolnej i] projekt noweli do ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej.
5. Projekt ustawy w przedmiocie wykonania reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich oraz zmiany ustawy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojsk Polskich z dnia 17 grudnia 1920 r.
6. Projekt ustawy w przedmiocie sfinansowania reformy rolnej.

²¹⁵ Dz.U. 1920, nr 70, poz. 462.

²¹⁶ Dz.U. 1921, nr 4, poz. 18.

²¹⁷ Wśród osób wymienionych jako uczestnicy tego posiedzenia nie figuruje nazwiska prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego. Być może było to przeoczenie.

²¹⁸ Projektu ustawy nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3559 (wraz z załącznikami), 8 czerwca 1922 r. Zmodyfikowana w stosunku do projektu treść ustawy, zob. Dz.U. 1923, nr 59, poz. 415.

[Uzupełnienie uchwalonego 18 stycznia 1923 r. pisma prezesa Rady Ministrów do marszałków Sejmu i Senatu w sprawie wzajemnego stosunku władzy ustawodawczej i wykonawczej]

Przy sposobności nadmienić należy, że jest rzeczą nieodzowną, aby Komisje Sejmu (Senatu) jako organy posiadające jedynie zlecony zakres działania nie wykraczały poza granicę swych uprawnień. O ile bowiem w pracach, które mają na celu przygotowanie decyzji ciała ustawodawczego Komisja domagać się mogą od Rządu potrzebnych wyjaśnień faktycznych, to z drugiej strony byłoby rzeczą sprzeczną z obowiązującym stanem prawnym, gdyby Komisje Sejmu (Senatu) uchwalały wotum zaufania lub nieufności, albo uchwalały np. „postawienie ministra w stan oskarżenia”, jak się to niestety niedawno zdarzyło lub wydawały polecenia poszczególnym ministrom lub ich reprezentantom, albo co gorsza/h niższym organom administracji państwowej lub gdyby zamierzały bezpośrednio wkroczyć w dziedziny władzy wykonawczej²¹⁹.

Wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o Trybunale Stanu

Wniosek nagły na Radę Ministrów.

I. Na posiedzeniach w dniach 16 grudnia 1922 r., 16, 18 24 i 25 stycznia 1923 r. rozpatrzyła Komisja Konstytucyjna Sejmu wniesiony przez Rząd projekt ustawy o Trybunale Stanu, wprowadzając doń szereg poprawek. Wszystkie te poprawki, oprócz jednej, są zdaniem Prezydium Rady Ministrów ze stanowiska Rządu do przyjęcia i niema powodu do stanowczego obstawania przy pierwotnym tekście projektu rządowego. Jedna z nich jednak, jakkolwiek napozór nieistotna, w rzeczywistości wypacza całą konstrukcję ustawy. Według projektu rządowego mianowicie odpowiedzialność ministrów rozpada się zgodnie z konstytucją na dwie odrębne grupy stanów faktycznych. Z jednej strony odpowiada każdy minister indywidualnie za swe działania i zaniechania „w zakresie powierzzonego mu zarządu państwowego” (art. 1. projektu), z drugiej odpowiadają wszyscy ministrowie solidarnie za działania i zaniechania własne, innych ministrów oraz Rady Ministrów dotyczące ogólnego kierunku działalności Rządu

²¹⁹ Zob. załącznik 22 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 1923 r.

(art. 2). Komisja zastąpiła w art. 1 słowa „w zakresie powierzonego mu zarządu państwowego” słowami „w zakresie swego urzędowania”. Ta na^cpo^czór^c redakcyjna tylko zmiana kryje w sobie zmianę istotną pod względem treści: gdy projekt rządowy określał w art. 1 odpowiedzialność za czysto r e s o r t o w ą działalność ministra, poprawka wprowadzona przez Komisję rozszerza odpowiedzialność z art. 1 na wszystkie wogóle działania i zaniechania ministra w zakresie jego urzędowania, a więc także na jego działalność jako członka Rady Ministrów; albowiem działalność ta należy także do zakresu u r z ę d o w a n i a ministra. Tem samym niweczy poprawka komisyjna wszelką różnicę między treścią art. 1 i art. 2 i rozszerza odpowiedzialności ministrów poza ramy określone przez Konstytucję. Konstytucja, rozróżniająca między odpowiedzialnością za działalność resortową ministrów od ich odpowiedzialności solidarnej za ogólny kierunek działalności Rządu, miało niewątpliwie na oku potrzebę uczynienia pierwszej o s t r z e j s z ą od drugiej i na tem stanowisku też stoi projekt rządowy. Komisja^c, być może nie zdając sobie należycie sprawy z treści prawnej swej uchwały^c, niweluje oba rodzaje odpowiedzialności i kształtuje odpowiedzialność solidarną ministrów równie ostro jak odpowiedzialność indywidualną, wykraczając tem poza ramy Konstytucji i wprowadzając także i z czysto rzeczowych względów niesłuszne zaostżenia.

Z tego względu Prezydium Rady Ministrów wnosi:

Rada Ministrów raczy upoważnić Pana Prezesa Rady Ministrów do zwrócenia się do Pana Marszałka Sejmu z prośbą o spowodowanie przywrócenia przez Komisję Konstytucyjną w wyżej wymienionym punkcie art. 1 projektu pierwotnego brzmienia.

II. W trakcie obrad nad projektem ustawy o Trybunale Stanu wyświetliło się na skutek nadesłanej przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego opinii o projekcie pytanie czy nie należałoby ukształtować analogicznie do odpowiedzialności ministrów przed Trybunałem Stanu odpowiedzialności Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Ze względu na to, że kwestja ta nie była przedmiotem obrad Rady Ministrów, przedstawiciele Rządu w Komisji Konstytucyjnej prosili o odłożenie decyzji w tej sprawie do czasu otrzymania instrukcji ze strony Rządu.

Merytorycznie wprowadzenie tego rodzaju odpowiedzialności Prezesa Najwyższej Izby Kontroli nie wydaje się uzasadnione. Odpowiedzialność jego reguluje art. 9 Konstytucji – w myśl tego artykułu jest on odpowiedzialny bezpośrednio przed Sejmem, który może go usunąć uchwałą powziętą 3/5 głosów²²⁰. Wprowadzenie obok tej „pseudoparlamentarnej” odpowiedzialności Prezesa

²²⁰ Odnośny fragment tego artykułu brzmiał: „Prezes Najwyższej Izby Kontroli zajmuje stanowisko równorzędne ministrowi, nie wchodzi jednak w skład Rady Ministrów, a jest za sprawowanie swego urzędu i za podległych mu urzędników odpowiedzialny bezpośrednio przed Sejmem”.

Najwyższej Izby Kontroli jeszcze odpowiedzialności konstytucyjnej w formie możliwości postawienia go w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu nie odpowiada żadnej rzeczowej potrzebie i nie znajduje również oparcia w pozostałych artykułach konstytucji. Wprawdzie tenże art. 9 przyznaje Prezesowi stanowisko równorzędne ministrowi, jednakże ma on ma myśli jego stanowisko służbowe, a nie odpowiedzialność konstytucyjną. Wynika to już choćby z tego, że do Prezesa nie stosuje się art. 58 Konstytucji, w myśl którego minister ustępuje na skutek uchwały Sejmu powziętej większością głosów, gdy Prezes Najwyższej Izby Kontroli w myśl art. 9 ustępuje tylko na skutek uchwały powziętej większością 3/5 głosów. Dalej z natury rzeczy nie może na Prezesie ciążyć odpowiedzialność solidarna ani parlamentarna, ani konstytucyjna za ministrów i Radę Ministrów. Wydawałoby się przeto, że i indywidualna odpowiedzialność konstytucyjna za działalność resortową przed Trybunałem Stanu nie powinna dotyczyć Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, tembardziej, że Najwyższej Izba Kontroli nie można uważać za resort w ścisłym znaczeniu tego słowa, a funkcji kontroli państwowej za funkcję władzy państwowej sensu stricto.

Dodać należy, że ust. 1 art. 30 ustawy o kontroli państwowej przewiduje odpowiedzialność Prezesa Najwyższej Izby Kontroli przed Sejmem i Senatem na równi z odpowiedzialnością ministrów, jednakowoż przepis ten uchwalony na Komisji jeszcze przed ostatecznym ustaleniem tekstu Konstytucji, jakkolwiek uchwalony na plenum już po uchwaleniu Konstytucji, będzie musiał być zmieniony choćby z tego tytułu, że odpowiedzialność Prezesa Najwyższej Izby Kontroli przed Senatem nie harmonizuje wogóle z tem stanowiskiem, jakie ostateczny tekst Konstytucji przyznaje Senatowi. Odpowiednią zamianę tego przepisu należałoby jednak odroczyć do czasu znowelizowania całej ustawy o Kontroli Państwowej, która i w wielu innych punktach będzie musiała być uzgodniona z Konstytucją. Praca w tym kierunku jest już w toku.

Wreszcie podnieść należy, że w duchu niniejszego wniosku oświadczyła się w dyskusji większość członków Komisji Konstytucyjnej.

Z powyższych względów Prezydjum Rady Ministrów wnosi, aby Rada Ministrów raczyła upoważnić przedstawicieli Rządu w Komisji Konstytucyjnej do złożenia oświadczenia, iż Rząd nie uważa unormowania odpowiedzialności Prezesa Najwyższej Izby Kontroli analogicznie do odpowiedzialności ministrów przed Trybunałem Stanu za wskazane.

[Komentarz i poprawki do projektu ustawy o Trybunale Stanu]

Przepis art. 28–29 projektu ustawy o Trybunale Stanu uchwalono w pierwszym czytaniu w Komisji Konstytucyjnej w brzmieniu rządowym z drobną poprawką stylistyczną.

Projektowane przepisy wymagają jednak merytorycznego uzupełnienia. Potrzebę tego uzupełnienia spostrzeżono wnet po wniesieniu projektu, jednak odłożono załatwienie sprawy do czasu rozpatrzenia sprawy w Komisji, co obecnie stało się aktualne.

Ze względu na doniosłość sprawy może potrzebną byłaby w tym względzie uchwała Rady Ministrów^d.

Art. 28–29 rzeczonego projektu nie rozstrzyga kwestji jakiej jurysdykcji ulegają czyny Prezydenta Rzeczypospolitej popełnione w czasie urzędowania, które są przedmiotem rozpoznania lub wychodzą na jaw w chwili, gdy on już urzędu nie piastuje.

Według obecnej redakcji należałoby przyjąć, że Prezydent odpowiada przed Trybunałem Stanu jedynie w czasie sprawowania urzędu (bez względu na to kiedy czyn popełnił). W chwili zaś, gdy już urzędu nie piastuje odpowiadałby za wszelkie czyny popełnione w czasie urzędowania, tak pozostając, jak i nie pozostając w związku z urzędowaniem, jedynie przed zwykłymi sądami. Stanowisko to jest o tyle niekonsekwentne, że w myśl art. 9 o Trybunale Stanu można Ministra pociągnąć do odpowiedzialności przed tym Trybunałem także w chwili, gdy on już urzędu nie piastuje; dla Prezydenta zaś byłby właściwy jedynie sąd zwykły, tembardziej, że w ustępie 2 art. 29 brak podstawy do odpowiedniego stosowania przepisów o właściwości, a więc art. 9.

Zachodzi oczywiście pytanie czy jest rzeczą wskazaną, by Prezydent Rzeczypospolitej mógł być pociągany za czynności urzędowe kiedykolwiek przed sąd zwykły w szczególności w chwili, gdy urzędu już nie piastuje.

Uzupełnienie tedy art. 28–29 jest rzeczą nieodzowną.

Może ono nastąpić w następujący sposób: 1) przez dodanie do art. 28 2 ustępu w brzmieniu następującym:

^d „Gdy Prezydent już nie piastuje urzędu stosuje się odpowiednio art. 3”^d.

W razie przyjęcia tego dodatku Prezydent po ustaniu jego urzędu odpowiadałby za przestępstwa karne według przepisów powszechnych, za czyny zaś pozostające w związku z urzędowaniem mógłby być pociągnięty także przed Trybunał Stanu. 2) Przez dodanie do art. 28 ustępu 2 „wymienionego projektu” w brzmieniu następującym:

^d„Gdy Prezydent już nie piastuje urzędu odpowiada przed Trybunałem Stanu jedynie za czyny pozostające w związku z pełnieniem rzezonego urzędu”.^d

Według tej redakcji za czyny pozostające w związku z urzędowaniem Prezydenta nie mógłby odpowiadać nigdy przed zwykłym sądem.

W ustępie 2 art. 29 po słowie „dotyczące” należy dodać „przedawnienia ścigania oraz”, a to w tym celu, aby termin sześćioletni określony w art. 9 stosował się również do Prezydenta Rzeczypospolitej.

S.C.²²¹ ‘Drugi warjant jest odpowiedni’

§...§

§...§

‘Załącznik
do sprawy objętej p. 4tym’

[Pismo prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie projektów ustaw o reformie rolnej i] projekt noweli do ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej

W najbliższym czasie złożę Radzie Ministrów projekty trzech ustaw, dotyczących reformy rolnej:

- 1) nowelę do ustawy z dnia 15-go lipca 1920 r.²²²,
- 2) ustawę o wykonaniu reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich,
- 3) ustawę o sfinansowaniu reformy rolnej.

W chwili obecnej pierwsza z tych ustaw jest już zupełnie wykończoną, dwie zaś następne wymagają niektórych prawnych i redakcyjnych uzgodnień co nastąpi w najbliższych dniach. To też stosownie do uchwały Rady Ministrów z dn. 25 b.m. przedstawiam poniżej w streszczeniu treść rzeczonych ustaw, jako wstęp do dyskusji nad ustawą „o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji Urzędów Ziemijskich”.

I. Nowela do Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r.

Doświadczenie dwóch i pół lat w całej pełni wykazało braki ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 15-go lipca. Dla Urzędów Ziemijskich jest ona nierealną, gdyż procedura przymusowego wykupna i kolejność, w jakiej majątki

²²¹ Prawdopodobnie inicjały urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

²²² Zob. Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej, Dz.U. 1920, nr 70, poz. 462.

ziemskie ulegają temu wykupnu, są w ten sposób przez ustawę ujęte, iż właściwie cała ta rzecz jest zupełnie nie do urzeczywistnienia. Również ustawa wcale nie organizuje pomocy kredytowej dla nabywców. Wreszcie trzeba zapamiętać, że jest ona w pewnych punktach niezgodna z Konstytucją i sprzeczna z innymi ustawami. Projekt noweli do ustawy całkowicie ją zmienia. Jednakże nie wprowadza niemal żadnych nowych eksperymentów, natomiast zupełnie jest wyzyskane tu doświadczenie dwóch i pół lat pracy. Projekt noweli ułożono w ten sposób, aby uczynić z jednej strony ustawę z 15-go lipca naprawdę realną, z drugiej zaś strony, aby związać parcelację rządową z parcelacją prywatną w jedną logiczną całość; wreszcie chodzi też w projekcie o to, aby uchronić Urzędy Ziemskie od niespodzianek, wynikających z niewłaściwego interpretowania tych lub innych przepisów ustawy w dawniejszej jej redakcji.

Jak wspomniałem, nowela przewiduje związanie parcelacji rządowej z parcelacją prywatną w jedną logiczną całość. Parcelacja rządowa mogłaby być prowadzona w szerszym lub węższym zakresie od potrzeby, przede wszystkim zaś zależnie od tego czy parcelacja prywatna w mniejszym czy też większym stopniu odpowiadała założeniom Rządu. Ustawa, ujmując w określone ramy parcelację daje całkowitą możliwość stosowania takiego jej rodzaju (rządowa lub prywatna), jaki w danej połaci kraju lub w danym okresie czasu będzie uznany za najodpowiedniejszy.

Mając takie warunki prawne, Urzędy Ziemskie będą w stanie odpowiednio pokierować parcelację prywatną i wepchnąć ją na tory pożądane. Dodam tu jeszcze, że ustawa przewiduje podział parcelacji nierządowej na parcelację przez samych właścicieli i przez instytucje do tego upoważnione.

Uzyskiwanie zapasu ziemi na parcelację rządową ma być znakomicie uproszczone, natomiast zapewnia ono obywatelom Państwa godziwe odszkodowanie za otrzymaną od nich ziemię. Przewidywane jest przymusowe wykupno potrzebnych na reformę rolną gruntów, ewentualnie kupno ich z wolnej ręki. Przymusowe wykupno musiałoby być stosowane na szeroką skalę, o ile by parcelacja prywatna nie odpowiadała założeniom Rządu i o ileby łącznie z tym dałoby się zdobywać ziemi w drodze dobrowolnych umów. Słowem w ręku właścicieli większych obszarów ziemskich i ich organizacji będzie ewentualne stworzenie warunków, któreby przymusowe wykupno sprowadziły do granic minimalnych.

Maksimum własności, które nie podlegałoby przymusowemu wykupnu, proponuję nieco zmodyfikować. Mianowicie, kasując ustawę z 21/VI-1921 r. o przymusowym wykupnie majątków na cele rozbudowy Warszawy²²³, proponuję,

²²³ Ustawa z dnia 21 czerwca 1921 r. o przymusowym wykupie majątków ziemskich, znajdujących się w promieniu 15 kilometrów od centrum m. st. Warszawy, na cele przewidziane w art. 26 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej, Dz.U. 1921, nr 63, poz. 386.

wprowadzenie maksimum własności w sferze interesów mieszkaniowych miejskich równe 30 hektarom, następnie pozostawiam dawniejsze maksima 60, 180 i 400 hektarów oraz proponuję wprowadzenie maksimum dla gospodarstw uprzemysłowionych, hodowlanych, a także produkujące buraki cukrowe dla cukrowni w wysokości 500 hektarów, wreszcie dla gospodarstw posiadających własne cukrownie – 800 hektarów.

Szacunek i odszkodowanie za nieruchomości, przymusowo wykupywane, względnie nabywane z wolnej ręki określa ustawa o sfinansowaniu reformy rolnej.

Parcelacja ma być ujęta w takie normy prawne, aby Urzędy Ziemskie posiadały większą swobodę inicjatywy i ruchu. Przewidywane jest tylko, że parcelacje robotniczo urzędnicze nie mogą być normalnie większe od dwóch hektarów, samodzielne gospodarstwa włościańskie większe od 25 hektarów, względnie na niektórych terenach od 45 hektarów, wreszcie sprzedawane ośrodki jako gospodarstwa wzorowe większe od 45, względnie 60 hektarów; pozatem mogą być tworzone większe ośrodki wydzierżawione.

II. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich.

Ustawa ta ma na celu zlikwidowanie ustawy z dnia 17-go grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa gruntów na Ziemiach Wschodnich²²⁴ oraz rozwinięcie warunków prawnych akcji rządowej i parcelacji prywatnej w zakresie osadnictwa żołnierskiego²²⁵ i cywilnego.

Terenów wolnych na Ziemiach Wschodnich na osadnictwo czy to żołnierskie, czy cywilne jest stosunkowo bardzo niewiele, jeżeli nie brać pod uwagę terenów poleśnych, względnie pokrytych nędznymi zagajnikami lub w ogóle lasami wytrzebionymi. Wogóle na Ziemiach Wschodnich obok prawdziwych lasów mamy „przestrzenie leśne”, które są faktycznie pustkowiec. Racjonalna więc gospodarka wymagałaby albo zalesienia tych pustkowiec, co przekracza siły finansowe poszczególnych jednostek i Państwa, albo też zużytkowania ich na kolonizację wewnętrzną. To drugie jest jednocześnie jedynym sposobem zaspokojenia potrzeby ziemi na reformę rolną. Już chociażby te tylko względy przemawiają za koniecznością stosowania odrębnych metod działania przy realizacji reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich, z czego wynika potrzeba odrębnej ustawy. Przejęte dotychczas na własność Państwa na mocy ustawy z dnia 17/XII-1920 r. przestrzeń gruntów wynosi około 300.000 hektarów, większa część tych gruntów została żołnierzom nadzielona bezpłatnie. Zapłacić właścicielom za te ziemie Państwo nie jest w stanie bez uszczerbku dla innych swoich zadań, z drugiej strony

²²⁴ Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1921, nr 4, poz. 17.

²²⁵ Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego, Dz.U. 1921, nr 4, poz. 18.

żołnierz pierśią swą chronił te ziemie, korzyść zaś z tego czerpią przedewszystkiem właściciela majątków. Słuszmem więc jest opodatkowanie większej własności ziemskiej na tych terenach w ten sposób, aby ciężar kolonizacji żołnierskiej nie spoczął wyłącznie na Państwie. Jest to sprawa przez wszystkich doskonale rozumiana, chodzi więc tylko o sposób owego opodatkowania. Opodatkowanie w gotówce przekraczałoby często możliwość wypłaty odpowiednich sum przez właścicieli większych obszarów.

Z tego powodu omawiana ustawa przewiduje bezpośredni podatek od ziemi, jednakże gdyby był on w zwyczajnej formie zastosowany, tj. obciążał tylko jedną dzielnicę Państwa, mógłby spotkać się z zarzutem niezgodności z Konstytucją. Wobec tego jest on pomyślany w ten sposób, aby był niejako odpowiednikiem podatku gotówkowego, który będzie opłacany w innych dzielnicach przy wszelkiej parcelacji (zmieniony i uzgodniony z Konstytucją art. 31 Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r.).

W celu sprawnego i rychłego otrzymania tego podatku w ziemi oraz zawarowania formy najdogodniejszej jego uiszczenia dla gospodarczych warunków kraju, jak również w celu zadośćuczynienia odrębnym wymogom, jakie Państwo stawia tym ziemiom przy prowadzeniu reformy rolnej oraz uwzględnienia lokalnych interesów mieszkańców zrzessa się większych właścicieli w przymusowe związki dostarczania ziemi. Poza tem, powołując do życia te związki i obciążając je omawianym podatkiem, stwarza się jednocześnie możliwość ujęcia owego podatku w normy prawne zupełnie zgodne z Konstytucją.

Wszelkie orzeczenia omawianych związków oczywiście nie byłyby bezwzględnie obowiązujące dla Urzędów Ziemskich. Parcelacja prywatna gruntów jest w ten sposób tu pomyślana, iż chęć jej podjęcia zmuszałaby właściciela do poddania się orzeczeniu, które z jego gruntów podlegają działaniu ustawy. W ten sposób Urzędy Ziemskie byłyby znakomicie odciążone odnośną pracą.

Związki dostarczania ziemi byłyby to korporacje prawa publicznego przymusowe dla większej własności ziemskiej, pozostające pod daleko idącą kontrolą Urzędów Ziemskich. Gdyby związek przeciwstawił się polityce Urzędów Ziemskich, może on być wzięty w zarząd przymusowy.

Jak wspomniałem, celem związku ma być dostarczanie ziemi na osadnictwo żołnierskie (właściwie na rozrachunek za ziemię przejętą już na ten cel) i na reformę rolną. Część tej ziemi ma być dostarczona bezpłatnie, część^a opłatanie^a na zasadach przewidzianych przez ustawę o sfinansowaniu reformy rolnej. Właściwie dostarczenie ziemi bezpłatnie (tytułem podatku) jest tak pomyślane, iż w rezultacie spłaci się ten podatek pretensjami do Skarbu Państwa z tytułu przejętej już ziemi. Prawdopodobnie nawet za część ziemi przejętej na mocy ustawy z dnia 17/XII-[19]20 wypadnie Urzędowi Ziemskiemu zapłacić zbożowemi listami zastawnemi, jednak w rękach Urzędów pozostanie odpowiednia ilość ziemi otrzymana bezpłatnie (w formie podatku) w innym miejscu. Wogóle

podatek ziemi jest tak unormowany, aby ciężar dostarczenia ziemi na osadnictwo żołnierskie był rozłożony sprawiedliwie na większych posiadaczy ziemskich z zastosowaniem progresji. Wysokość zaś podatku jest tak obliczona, aby dał on możliwość Państwu wywiązania się z obowiązków nałożonych nań ustawami grudniowymi, tj. dostarczania ziemi żołnierzom i zapłacenia za nią.

O ileby związki dostarczania ziemi nie mogły dobrowolnie uzyskać ziemi od swych członków, mogłyby żądać stosowania przymusowego wykupu gruntów w myśl ustawy z dnia 15 lipca (zmienionej nowelą): kolonizacja żołnierska prowadzona byłaby odtąd przez Urzędy Ziemskie. Środki na zagospodarowanie osad żołnierskich stworzyłaby ustawa o sfinansowaniu reformy rolnej.

W końcu zaznaczam, że ustawa omawiana ^ćjest^ć nadbudową ponad ustawę 15 lipca tj. ta druga ustawa w głównych swych częściach ma działać i we Wschodnich Województwach.

III. Ustawa o sfinansowaniu reformy rolnej.

Utarło się już w Polsce zdanie, że sfinansowanie reformy rolnej wymaga olbrzymich nakładów ze strony Państwa. Tymczasem warunki dzisiejsze tak się ułożyły, iż ziemia jest stosunkowo bardzo tania i stąd obciążenie hipoteczne nowotworzonych gospodarstw do wysokości całkowitej ceny ziemi może być bardzo łatwo znoszone przez te gospodarstwa, a właściwie mogą one wytrzymać jeszcze obciążenie dodatkowe naprz. na kosztą zabudowania się. Nie chodzi więc tutaj o wielkie środki państwowe, lecz umożliwienie należytego zorganizowania długoterminowego kredytu.

Brak waluty w Polsce, ściślej mówiąc niemożność posługiwania się złotym polskim, stwarza konieczność oparcia tego kredytu o inny miernik wartości. Życie gospodarcze (szczególnie w stosunkach wiejskich) stworzyło już taki miernik w postaci zboża. Poniekąd sankcjonowały go i nadały mu moc prawną niektóre ustawy i zarządzenia Rządu w danym zaś wypadku przede wszystkim ustawa z dn. 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom. Krok pierwszy uczyniono, więc należy tylko konsekwentnie iść dalej.

Po znalezieniu w ten sposób surogatu waluty i korzystając z niskiej ceny ziemi, również ze znanej pracowitości i zapobiegliwości chłopca naszego, gdy nabędzie ziemię na kredyt, można zorganizować sfinansowanie reformy rolnej zupełnie bez obciążania Skarbu Państwa specjalnymi dotacjami z tym tylko jednym warunkiem, aby wartość ziemi państwowej, przeznaczonej na reformę rolną przez czas pewien nie była przez Urzędy Ziemskie opłacana.

Ustawa przewiduje utworzenie trzech funduszy:

1) Fundusz ziemski byłby to fundusz gotówkowy, powstający głównie ze sprzedaży ziem państwowych przy parcelacji rządowej. Udzielane z tego funduszu pożyczki mają opiewać, jak i wszystkie inne, na zboże (żyto), aby fundusz ten nie stopniał, przeciwnie, aby powiększał się przez fruktyfikację.

2) Fundusz zbożowych listów zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego powstawałby przez emisję tych listów pod zastaw ziemi sprzedawanej przez Urzędy Ziemskie, względnie pozostającej w ich posiadaniu do czasu parcelacji. Maksymalne obciążenie wynosiłoby sto procent (100%) ceny szacunkowej samej ziemi. Oprocentowanie listów zastawnych 6 od 100 rocznie.

3) Fundusz zapomóg i kredytu ulgowego tworzyłyby się z jednorazowego podatku od obrotu ziemią w wysokości 5 względnie 10%, a obowiązującego na tych terenach Rzeczypospolitej, które nie dostarczają podatku w ziemi na osadnictwo żołnierskie. Fundusz ten specjalnie przeznaczony byłby na organizowanie gospodarstw żołnierskich i na popieranie nabywania ziemi przez służbę parcelowanych majątków.

Zapłata za przymusowo wykupowaną ziemię dokonywałaby się z reguły w listach zastawnych, za inne przedmioty w gotówce. Przy sprzedaży dobrowolnej mogłyby Urzędy Ziemskie płacić odpowiednią część gotówką.

Stosunek wykupowanych parcel odpowiadałby cenom istotnym, płaconym za ziemię względnie za inne objekta. Projekt ustawy wprowadza tutaj klasyfikację gruntów, ustosunkowanie wartości poszczególnych klas itp., oddając w ręce Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego określenie cen poszczególnych klas w poszczególnych okręgach. Oczywiście, właściciel ziemi niezadowolony mógłby zaskarżyć ten szacunek i uzyskać ewentualną nadpłatę.

Nie hamowałyby to jednak normalnego biegu sprawy.

Pomoc kredytowa dla nabywców ziemi przewidywana jest w dwóch postaciach: jako kredyt gruntowy oparty o emisję listów zastawnych – aż do wysokości 100% ceny szacunkowej ziemi oraz kredyt inwestycyjny z funduszu ziemskiego. Jak wspomniałem, dla żołnierzy i służby dworskiej istniałby dodatkowy kredyt ulgowy, względnie zapomogi z „Funduszu zapomóg i kredytu ulgowego”. Niezależnie od tego Państwowy Bank Rolny mógłby rozwijać swoją działalność w zakresie udzielania pożyczek głównie na parcelację prywatną. Jednakże szersza działalność Banku możliwa będzie dopiero po wprowadzeniu waluty złotocowej w Polsce i po zdobyciu przez ten Bank prawa emisji listów zastawnych.

Najtrudniejszą w ustawie jest sprawa przerachowywania żyta na marki polskie i wypłaty w najkrótszym terminie po ściągnięciu rat od dłużników należności za kupony i wylosowane listy. Jednakże i ta sprawa w projekcie ustawy została należycie uwzględniona.

Muszę tu jednak dodać, że możliwość wyrównania przez Państwo należności za ziemię przyjętą we Wschodnich Województwach z mocy ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. jest do pomyślenia tylko przy ściągnięciu na ten cel podatku w ziemi przewidzianego w projekcie ustawy kresowej. Podatek ten dałby również zupełnie realną podstawę zaraz pierwszej emisji listów zbożowych²²⁶.

²²⁶ Dokument nie został podpisany. Najpewniej jego autorem był prezes Głównego Urzędu Ziemskiego Seweryn Ludkiewicz. Kierowany przez niego Urząd opracował trzy

Ustawa z dn. ...
w przedmiocie zmian w Ustawie z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy
rolnej (Dz.U.R.P.Nr. 70 poz. 462)

Art. I.

Artykuły 1, 2, 3, 4 i 5 działu „I Zapas Ziemi” Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.R.P.Nr. 70 poz. 462) otrzymują brzmienie następujące:

Art. 1. Na cele przeprowadzenia reformy rolnej w myśl uchwały Sejmu z dnia 10 lipca 1919 r.²²⁷ przeznaczają się do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych następujące nieruchomości ziemskie:

a) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), będące własnością Państwa (skarbowe i donacyjne) oraz te, które wskutek likwidacji władz b. państw zaborczych, jako też na mocy specjalnych ustaw przejdą na własność Państwa;

b) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), należące do członków b. dynastji panujących zaborczych lub członków ich rodzin bez względu na to, czy są oni obecnie obywatelami Państwa Polskiego, czy obcokrajowcami;

c) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), b. rosyjskiego Banku Włościańskiego, b. Banku Szlacheckiego i b. pruskiej Komisji Kolonizacyjnej;

d) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), t.zw. martwej ręki (duchowne, biskupie, kapitulne, klasztorne, plebańskie, kościołów i gmin wyznaniowych) oraz nierozparcelowane majątki ziemskie poduchowne i poklasztorne;

e) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) innych instytucji publicznych, a w szczególności majątki ziemskie fundacji, bądź pod zarządem państwa, bądź pod innym zarządem się znajdujące, przy zabezpieczeniu celu fundacji, a to bez względu na postanowienia zapisu fundacyjnego.

Niezależnie od tego z nieruchomości ziemskich, stanowiących własność prywatną, Minister Reform Rolnych przeprowadzi przymusowy wykup:

1) majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich) ogólnego obszaru ^dponad 45 ha^d gospodarowanych nieprawidłowo pod względem techniki rolniczej (przy produkcji co najmniej o 20% niższej od przeciętnej, osiągananej w okolicy w podobnych warunkach gospodarczych) i pod względem finansowym (przeznaczone na przymusową sprzedaż);

podane niżej projekty ustaw o reformie rolnej. W sprawozdaniu z posiedzenia Rady Ministrów z 29 stycznia 1923 r. napisano: „Po przeprowadzeniu ogólnej dyskusji i wysłuchaniu szczególnych wyjaśnień P. Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego obrady odroczone do przyszłego poniedziałku”, Z Prezydium Rady Ministrów, M.P., 30 stycznia 1923, nr 24, s. 1.

²²⁷ *Prawa Państwa Polskiego*, wyd. W.L. Jaworski, z. IV A: *Prawo agrarne*, Uzupełnienie: *Reforma rolna*, Kraków 1921, s. 3–9.

2) majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich) ogólnego obszaru ponad 45 ha, dzielonych na mniejsze części (parcelowanych) bez zezwolenia lub niezgodnie z orzeczeniami Urzędów, względnie Komisji Ziemskich;

3) majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich) ogólnego obszaru ponad 45 ha, których właściciele sprzedali dobrowolnie ziemię na cele obcego narodowo osadnictwa, przeprowadzanego przez b. Państwa zaborcze;

4) określonych w art. 2 nadwyżek wszystkich innych majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich), nie wyłączając ordynacji i majątków ziemskich związanych węzłem substytucji powierniczej lub innymi ograniczeniami własności, stale do tych nieruchomości przywiązani, a to bez względu na szczególnie postanowienia ustawowe lub dobrowolne, ograniczające prawo rozporządzalności dana nieruchomością ziemską.

Pozatem na cele wykonania reformy rolnej Minister Reform Rolnych ma prawo nabywać z wolnej ręki majątki ziemskie lub ich części, a także wykonywać prawo pierwokupu, przewidziane przez właściwe Ustawy.

Art. 2. 1) Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), określone w punktach 1, 2 i 3 części 2 art. 1 i art. 33 oraz wszelkie grunty zagrożone przymusowym wykupem według szczegółowych postanowień ustawowych, ulegają przymusowemu wykupowi w całości, z wyłączeniem żywego i martwego inwentarza.

O wdrożeniu postępowania przymusowej sprzedaży (licytacji) położonych poza obrębem miasta nieruchomości ziemskich, względnie ich części, Sąd zawiadomi właściwy Okręgowy Urząd Ziemski, który majątek taki może wykupić przymusowo. Oświadczenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego o wdrożeniu postępowania o wykupie, złożone na 14 dni przed terminem licytacji, skutkuje wstrzymaniem postępowania przymusowej sprzedaży (licytacji).

2) Z majątków ziemskich, określonych w punkcie 4 części 2 art. 1, ulegają wykupowi przymusowemu nadwyżki gruntów, niepozostające pod stałą racjonalną kulturą leśną lub pod wodami racjonalnie użytkowanymi, a przewyższające:

a) 30 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób, a położonych poza obrębem miast i ośrodków przemysłowych, znajdujących się jednak w sferze oddziaływania ich interesów mieszkaniowych;

b) 60 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób, a położonych w okręgach przemysłowych i podmiejskich, które to okręgi oznaczy rozporządzenie Rady Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych;

c) 400 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób, a położonych w niektórych częściach województw: poznańskiego, pomorskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, białostockiego, nowogródzkiego,

poleskiego, wołyńskiego i ziemi wileńskiej, które to części oznaczy rozporządzenie Rady Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych;

d) 180 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób, a położonych na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej;

e) 400 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób:

1) w majątkach ziemskich, posiadających czynne gorzelnie lub suszarnie cykorji;

2) w majątkach ziemskich z zarodową hodowlą zwierząt, zapisaną do ksiąg rodowodowych fachowych organizacji, uznanych przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, o ile hodowla ta pod względem ilości licencjonowanych sztuk dorosłych, stanowiących podstawę stada, odpowiadać będzie minimalnym w stosunku do obszaru normom, które szczegółowo określi rozporządzenie wykonawcze;

3) w majątkach ziemskich, poświęconych intensywnej produkcji buraków cukrowych dla cukrowni, a to tylko na czas istnienia w nich tego kierunku gospodarczego lub dopóki sąsiednie drobne gospodarstwa nie przystosują swej produkcji do potrzeb odnośnej cukrowni.

Obszar 400 ha ulega odpowiedniemu zmniejszeniu, o ile w całości nie jest niezbędny do wypełnienia wyłuszczonej wyżej warunków gospodarstwa.

f) 800 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób, a posiadających na swym terenie czynne cukrownie. Obszar ten ulega odpowiedniemu zmniejszeniu o ile w całości nie jest niezbędny dla potrzeb danej cukrowni.

Właściciel majątku ziemskiego względnie kilku majątków ziemskich ma prawo zatrzymać z ogółu nieruchomości ziemskich tylko jeden obszar, odpowiadający określeniom pod punktami a, b, c, d, e i f, przyczem w wypadkach, podanych w p.p. e i f, istnienie kilku czynników tam przewidzianych nie powoduje powiększenia normy, wskazanej w tychże p.p. e i f.

Rodzina nie podzielona prawnie i fizycznie przed dniem 1 stycznia 1919 r. uważana ma być za jednostkę; ta zasada stosuje się do współwłasności kilku osób nienależących do rodziny, a to bez względu na dokonane w międzyczasie podziały i przewłaszczenia. Termin ten dla województw białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oznacza się na dzień 30/IX 1921 r., zaś dla ziemi wileńskiej na dzień wejścia w życie niniejszej ustawy.

Budynki, znajdujące się na wykupywanym obszarze, a należące do gospodarstwa rolnego i z nim związane, jak również znajdujące się na tym obszarze urządzenia rolne, drzewa i krzewy, mające wartość ochronną, zdrowotną i kulturalną, zwłaszcza drzewa i krzewy w ogrodach, parkach, przy drogach i rowach; podlegają przymusowemu wykupowi razem z gruntem.

Budynki, znajdujące się na wykupywanym obszarze, nie należące do gospodarstwa rolnego, razem z obszarem ziemi niezbędnym do ich normalnego użytkowania, oraz inwentarze żywe i martwe, nie podlegają przymusowemu wykupowi. Urzędy Ziemskie przepis ten mogą zastosować do zbytłownych i nieracjonalnych budynków. Drzewostany na wykupionym obszarze z reguły nie podlegają przymusowemu wykupowi, zaś właścicielowi pozostawia się termin najwięcej trzyletni do ich wycięcia i zabrania.

Minister Reform Rolnych może w miarę potrzeby, wynikającej z miejscowych stosunków agrarnych, zakupić na cele reformy rolnej od dotychczasowego właściciela przymusowo wykupionego majątku ziemskiego także te przedmioty majątkowe, dla gospodarstwa rolnego użyteczne (budynki, inwentarze, drzewostany na wykupywanej ziemi), które nie podlegają przymusowemu wykupowi.

Art. 3. Z nieruchomości ziemskich, określonych w art. 1 ulega podziałowi na mniejsze nieruchomości ziemskie (parcelacji) corocznie obszar wyznaczony przez Ministra Reform Rolnych nie mniejszy jednak niż 150,000 ha.

Podziału tego (parcelacji) dokona Minister Reform Rolnych zgodnie z postanowieniami działu III ustawy:

- a) przez Urzędy Ziemskie w nieruchomościach będących w ich posiadaniu;
- b) przez instytucje, do podziału (parcelacji) wyznaczone;
- c) przez właścicieli, którzy zgłosili do podziału (parcelacji) swoje nieruchomości ziemskie i uzyskali na to zezwolenie Urzędów Ziemskich.

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych określi zasady podziałów (parcelacji) wymienionych w punktach b i c pod względem planu podziału gruntów, kwalifikacji nabywców, terminu wykonania podziału (parcelacji) i ceny kupna, która nie może przekraczać przeciętnej ceny targowej w okolicy, wreszcie pod względem warunków udzielenia uprawnień instytucjom do wykonania podziału (parcelacji).

Właściciele majątków ulegających podziałowi (parcelacji) w sposób pod punktami b i c określony, złożą do Kasy Skarbowej obliczoną przez Urzędy Ziemskie opłatę za dozór podziału w sumie różnej 1% ceny kupna oraz opłatę w takiej samej wysokości na fundusz dysponowany przez Ministra Reform Rolnych, a przeznaczony na popieranie instytucji i prac, związanych z wykonywaniem reformy rolnej. Obowiązku zapłaty tych opłat nie wolno przekładać na nabywców.

Grunty, określone w ustępie 1 artykułu 2, mogą ulec poza roczną normą przymusowemu wykupowi i podziałowi (parcelacji) na cele reformy rolnej. Również poza roczną normą mogą ulec podziałowi grunty, wymienione w ustępie końcowym art. 1 Ustawy w redakcji niniejszej.

Art. 4. Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), znajdujące się w posiadaniu pod zarządem lub pod opieką (fundacje) Państwa, będą przez właściwych Ministrów przekazywane na cele reformy rolnej Ministrowi Reform Rolnych, po wyłączeniu obszarów potrzebnych dla innych celów państwowych lub niezbędnych dla zabezpieczenia celów fundacji.

Przekazywane Ministrowi Reform Rolnych majątki ziemskie winny być wolne od obciążeń i ograniczeń, stojących na przeszkodzie bezpośredniemu podziałowi (parcelacji).

Odpisy wykazów majątków ziemskich, przeznaczonych corocznie do podziału (parcelacji) (art. 6) udzieli Minister Reform Rolnych niezwłocznie po ich zatwierdzeniu Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który w ciągu miesiąca ma prawo dany majątek lub część jego, o ile staje się przedmiotem wykupu przymusowego, a wartość jego zostanie za zgodą Ministra Skarbu pokryta z ogólnych lub specjalnych funduszy państwowych, wyłączyć od podziału (parcelacji) i przeznaczyć na inne cele państwowe.

Art. 5. Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) przejmowane przez Ministra Reform Rolnych na mocy punktów a, b, c, d i e w części 1 art. 1 będą oszacowane według przepisów ustawy o sfinansowaniu reformy rolnej.

Art. II.

Dział II ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej otrzymuje tytuł „Wykup przymusowy i wynagrodzenie”, artykuły tego działu od 17 do 22 włącznie uchyla się, zaś artykuły od 6 do 16 włącznie otrzymują brzmienie następujące:

Art. 6. Wyznaczony na podstawie art. 3 do podziału (parcelacji) obszar, Minister Reform Rolnych corocznie rozdzieli pomiędzy Okręgowe Urzędy Ziemskie. Okręgowy Urząd Ziemski wyznaczony mu przez Ministra Reform Rolnych rozłoży na wszystkie lub niektóre powiaty swego okręgu w zależności od miejscowych stosunków agrarnych i sporządzi wykaz majątków ziemskich, mających ulec podziałowi w danym roku.

Wykaz ten obejmować winien:

a) majątki ziemskie, przeznaczone na przymusowy wykup w celu ich podziału (parcelacji) przy uwzględnieniu dokonanego na powiaty rozkładu.

b) majątki ziemskie lub ich części ulegające podziałowi (parcelacji) sposobem, określonym w punktach b i c art. 3., a zgłoszone do podziału we wskazanym przez Ministra Reform Rolnych w terminie, na których podział urzędy ziemskie udzieliły zezwolenia o ile obszar tej kategorii majątków nie przekracza norm ustalonych dla poszczególnych powiatów okręgu.

Stosownie do wskazań gospodarczych przymusowy wykup może obejmować tak całości, jak i części obszarów, ulegających przymusowemu wykupowi.

Sporządzone przez Okręgowe Urzędy Ziemskie wykazy zatwierdza Minister Reform Rolnych i ogłasza w gazecie urzędowej.

Okręgowe Urzędy Ziemskie wnoszą do ksiąg hipotecznych (gruntowych) nieruchomości ziemskie, „objętych zatwierdzonymi wykazami”, ostrzeżenia (adnotacje) o wdrożeniu postępowania parcelacyjnego, względnie przymusowego wykupu z tym skutkiem, że w dalszym postępowaniu uwzględnionym będzie

wyłącznie ten stan prawny nieruchomości, jaki stwierdzonym był w księdze hipotecznej (gruntowej) jako prawnie obowiązujący w chwili wniesienia ostrzeżenia (wpisu adnotacji).

Minister Reform Rolnych mocen jest dokonać repartycji i zarządzić sporządzenie wykazu z góry na dwa okresy roczne z zachowaniem przepisów w art. 3 zawartych.

Art. 7. Na podstawie zatwierdzonego wykazu (art. 6.) Okręgowy Urząd Ziemski:

a) sprawuje nadzór nad podziałem majątków ziemskich, objętych wykazem według punktu b. art. 6., a w razie stwierdzenia niewypełnienia lub uchybień warunkom zezwolenia na podział (parcelację) zarządzi przymusowy wykup takich majątków zgodnie z art. 1 i 2 Ustawy;

b) niezwłocznie przystąpi do przymusowego wykupu majątków ziemskich na ten cel z mocy wykazu przeznaczonych.

O wdrożeniu przymusowego wykupu Okręgowy Urząd Ziemski zawiadomi właściciela, względnie jego prawnego zastępcę, który ma prawo brać udział w postępowaniu i zgłaszać swe wnioski. Okręgowy Urząd Ziemski uprawniony jest do dokonania przez swe organy wykonawcze wszelkich czynności potrzebnych do ustalenia stanu rzeczy uwzględniającego przymusowy wykup.

Zebranie wszelkich ustaleń na miejscu należy do Komisarza Ziemskiego, względnie delegowanych przez Okręgowy Urząd Ziemski urzędników uprawnionych do przybrania w miarę potrzeby rzeczoznawców; wyciągi z ksiąg hipotecznych (gruntowych) i odpisy operatów katastralnych, dotyczących wykupywanych majątków zbiera Okręgowy Urząd Ziemski; wyciągi i odpisy tych dokumentów wydają odnośnie Urzędy na żądanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego bezpłatnie. W majątkach, podlegających przymusowemu wykupowi, a obciążonych serwitutami, Okręgowy Urząd Ziemski przedewszystkiem zarządzi z urzędu przymusową likwidację serwitutów i do czasu jej ukończenia zawiesi postępowanie przymusowego wykupu.

Do przymusowego wykupu majątków ziemskich, podpadających pod przepis ustępu 1 art. 2., stosuje się przepisy niniejszego artykułu bez konieczności umieszczenia tych majątków w wykazie.

Art. 8. Przymusowy wykup majątków ziemskich przeprowadza Okręgowy Urząd Ziemski, w którego okręgu znajduje się dana nieruchomość, na podstawie orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej, powziętego według zasad art. art. 1 i 3 i 6 Ustawy.

O ile Komisja Ziemska wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego o przymusowy wykup odrzuci w całości lub w części, Okręgowy Urząd Ziemski obszar przeznaczony dopełni w sposób w art. 6 określony. Tak samo postąpi Okręgowy Urząd Ziemski w razie zawieszenia przymusowego wykupu na skutek wdrożenia likwidacji serwitutów.

Art. 9. Zebrany zgodnie z art. 7. materiał dowodowy przedkłada Okręgowy Urząd Ziemski przy wniosku swym Okręgowej Komisji Ziemskiej do rozpoznania.

Art. 10. Okręgowa Komisja Ziemska rozpoznaje sprawę na posiedzeniu jawnym i wydaje orzeczenie rozstrzygające o przymusowy wykupie. Orzeczenie, uwzględniające wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego, zawierać winno orzeczenie przedmiotu wykupu. Od orzeczenia tego przysługują właścicielowi wykupywanego majątku ziemskiego, względnie Prezesowi Okręgowego Urzędu Ziemskiego, środki prawne w Ustawie o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji Urzędów Ziemskich przewidziane²²⁸.

Art. 11. Nie później jak w terminie 2-miesięcznym od chwili wydania orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej postanawiającego przymusowy wykup (art. 10.), Okręgowy Urząd Ziemski ustali orzeczeniem wysokość wynagrodzenia za wykupione grunty z danego majątku ziemskiego (nieruchomości ziemskiej) według zasad określonych w ustawie o finansowaniu reformy rolnej.

Od tego orzeczenia Okręgowego Urzędu Ziemskiego właścicielowi wykupionego majątku służą środki prawne w Ustawie o zakresie działania Ministra Reform Rolnych o organizacji Urzędów Ziemskich przewidziane.

Art. 12. Prawomocne orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej, względnie orzeczenie Głównej Komisji Ziemskiej, postanawiające przymusowy wykup (art. 10.), stanowi tytuł prawny do objęcia w posiadanie i do przepisania praw własności wykupionego majątku ziemskiego na rzecz Państwa.

Na podstawie tego orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej względnie orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej, przeprowadzi Okręgowy Urząd Ziemski przepisanie praw własności wykupionego majątku ziemskiego, względnie jego części, przez właściwe sądy na rzecz Państwa i obejmie ten majątek ziemski, względnie jego część w posiadanie, wypłacając przytym właścicielowi wynagrodzenie ustalone swym orzeczeniem bez wyczekiwania jego uprawomocnienia.

W razie odmowy przyjęcia wyznaczonego wynagrodzenia lub zajścia innych przeszkód w jego wypłacie, lub w razie istnienia obciążeń hipotecznych na wykupionym majątku ziemskim, względnie obciążeń rzeczowych na nieruchomości niehipotekowanej – Okręgowy Urząd Ziemski wynagrodzenie to złoży przy objęciu nieruchomości w posiadanie do depozytu sądowego na rzecz właścicieli, względnie właściciela, wierzycieli i rzeczowo uprawnionych.

Złożone przez Okręgowy Urząd Ziemski do depozytu sądu wynagrodzenie po uprawomocnieniu się orzeczenia, które go ustala, Sąd rozdzieli według obowiązujących w danym miejscu Ustawy o rozdziale licytacyjnej ceny kupna.

²²⁸ Ustawa ta weszła w życie kilka miesięcy później, zob. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich, Dz.U. 1923, nr 90, poz. 706.

Art. 13. Po objęciu wykupionego majątku ziemskiego w posiadanie Okręgowy Urząd Ziemski dodatkowym orzeczeniem ustali według zasad Ustawy o sfinansowaniu reformy rolnej wysokość wynagrodzenia, przypadającego dotychczasowemu właścicielowi za znajdujące się na wykupionym gruncie budynki, drzewa i krzewy, urządzenia i zasiewy, według ich stanu w chwili objęcia przez Okręgowy Urząd Ziemski majątku ziemskiego w posiadanie.

Od orzeczenia tego dotychczasowemu właścicielowi również przysługują środki prawne o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji Urzędów Ziemskich przewidziane.

Art. 14. Przyznane na zasadzie prawomocnych orzeczeń Okręgowego Urzędu Ziemskiego względnie Ministra Reform Rolnych w trybie art.art. 12 i 13 wynagrodzenie po potrąceniu sumy już wypłaconej na zasadzie art. 12, Okręgowy Urząd Ziemski albo niezwłocznie wypłaci dotychczasowemu właścicielowi wykupionego majątku ziemskiego, albo złoży do depozytu sądowego zgodnie z zasadami w wyżej powołanym art. 12. zawartemi.

Art. 15. Z chwilą objęcia przez Okręgowy Urząd Ziemski w posiadanie wykupionego majątku ziemskiego (art. 12.) na wezwanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego dotychczasowy właściciel majątku oraz wszystkie osoby trzecie muszą majątek ten opuścić bez żadnych roszczeń do Skarbu Państwa.

Wezwania Okręgowego Urzędu Ziemskiego w tym przedmiocie są bezwzględnie wykonalne i nie ulegają zaskarżeniu.

Art. 16. Z chwilą prawomocności przymusowego wykupu Państwo odpowiada wobec wszystkich wierzycieli roszcujących sobie pretensje do zaspokojenia z wykupionego majątku ziemskiego tylko do wysokości wynagrodzenia prawomocnie ustalonego przez Okręgowy Urząd Ziemski.

Na wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego właściwy Sąd wykreśli z księgi hipotecznej (gruntowej) wykupionego i przewłaszczonego na rzecz Państwa majątku ziemskiego wszystkie zobowiązania i ograniczenia ciężące na tym majątku.

W razie wykupu majątku ziemskiego, wystawionego na przymusową sprzedaż (licytację), Okręgowy Urząd Ziemski złoży wynagrodzenie ustalone według zasad art.art. 11 i 13, do Sądu, przeprowadzającego licytację; Sąd wynagrodzenie to rozdzieli tak, jak licytacyjną cenę kupna.

W obu przypadkach do wykreślenia i rozdziału wynagrodzenia mają zastosowanie przepisy obowiązujących w danej miejscowości ustaw sądowych o rozdziale licytacyjnej ceny kupna.

Art. III.

Artykuły 31, 32, 34 działu III Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej zatytułowanego „Parcelacja” uchyla się, zaś artykuły 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 i 33 otrzymują brzmienie następujące:

Art. 23. Okręgowe Urzędy Ziemskie sporządzą i wykonają plany parcelacyjne położonych w ich okręgach, a będących w rozporządzeniu Ministra Reform Rolnych i na podział (parcelację) przeznaczonych obszarów.

Wprowadzenie planu parcelacyjnego może Okręgowy Urząd Ziemi zlecić Komisarzowi Ziemi, instytucjom uprawnionym do przeprowadzenia parcelacji lub zalegalizowanym spółkom, których statuty oparte będą na zasadach, ustalonych przez Ministra Reform Rolnych.

Plany podziału (parcelacji) dokonywanego we własnym zakresie działania, jak również wszystkie plany podziału nieruchomości ziemskich ulegających parcelacji w trybie punktów **b** i **c** art. 3. zatwierdza Prezes Okręgowego Urzędu Ziemi.

Art. 24. Plan parcelacyjny winien uwzględnić:

1) wyłączenie z pod parcelacji i zachowania zabytków historycznych, architektonicznych, pomników przyrody, 2) wyłączenie z pod parcelacji: a) terenów, na których są otwarte kamieniołomy i kopalnie minerałów użytecznych, o ile są w eksploatacji, lub gdy ich eksploatacja została zaniechana jedynie czasowo, b) terenów, potrzebnych do właściwego użytkowania znajdujących się na nich źródeł mineralnych; 3) pozostawienia obszarów potrzebnych do uzupełnienia gospodarstw karłowatych w graniczących wsiach niezcalonych; 4) sprostowanie granic, zniesienie szachownic i zapewnienie dogodnych dojazdów przez zcalenie, względnie zamianę odpowiednich gruntów; 5) zachowanie specjalnych kultur i właściwe użytkowanie trwałych zabudowań, względnie podział zabudowań folwarcznych; 6) podział gruntów na kolonie samodzielno-rolnicze i dodatkowe przy uwzględnieniu w razie potrzeby odpowiedniej ilości parceli robotniczych, rzemieślniczych, urzędniczych i przemysłowych; 7) projekt rozmieszczenia siedlisk nowopowstających osad i wsi z zapewnieniem zaopatrzenia ich w wodę oraz możliwego zapobieżenia zbytnej odległości gruntów od siedlisk; 8) przeprowadzenie dróg komunikacyjnych i dojazdowych.

Art. 25. Na wnioski zainteresowanych Ministrów, uzgodnione z Ministrem Reform Rolnych, Okręgowy Urząd Ziemi przy parcelacji gruntów ziemskich wyłączy grunta, niezbędne na cele gminne, szkolne, kościelne, przemysłowe oraz inne cele publiczne i społeczne. Wnioski w tym przedmiocie winny przewidywać sposób pokrycia wartości projektowanych wyłączeń.

Przy podziale (parcelacji) maj. ziemskich, posiadających specjalne kultury lub trwałe zabudowania, Okręgowy Urząd Ziemi określa obszar niezbędny dla wykorzystania tych urządzeń, względnie zabudowań przez utworzenie gospodarstw wzorcowych.

Powyższe gospodarstwa wzorcowe, o ile obszarem swym nie przekraczają na terenie województw tarnopolskiego, stanisławowskiego, lwowskiego, poznańskiego, pomorskiego, białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego i ziemi wileńskiej 60 ha, a na pozostałym terenie Rzeczypospolitej 40 ha, będą przez Ministra Reform Rolnych na ogólnych warunkach niniejszej Ustawy

sprzedawane zawodowym rolnikom z pierwszeństwem dla wychowalców szkół rolniczych. Gospodarstwa wzorcowe, obszarem swym przekraczające powyższe normy, będą przekazywane Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych celem oddania ich w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych w długoterminowe dzierżawy osobom, wskazanym w poprzednim ustępie, lub stowarzyszeniom spółdzielczym i innym zrzeszeniom zawodowo-rolniczym, dającym rękojmię wzorowego gospodarstwa i wykazującym wybitne kwalifikacje zawodowe rolnicze swych kierowników.

Zastosowanie przepisów niniejszego artykułu do podziału majątków dokonywanego w trybie p.p. b i c art. 3 określi rozporządzenie Ministra Reform Rolnych (art. 3.).

Art. 26. Grunty położone w sferze interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych mogą być użyte na cele ich rozszerzenia się na tworzenie kolonji dla robotników, rzemieślników, urzędników itp. Wykonanie podziału tych gruntów może być przekazywane związkom samorządowym, miejskim lub prawnie zatwierdzonym zrzeszeniom, a podział ten podlega nadzorowi i zatwierdzeniu Urzędów Ziemskich.

Sferę interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych określa Minister Reform Rolnych na zasadzie uchwał związków samorządowych, gminnych i powiatowych.

Grunta nie leżące w sferze interesów miejskich, jednakże nadające się na powyższe cele – mogą być przekazywane zalegalizowanym odpowiednim instytucjom dla przeprowadzenia podziału i przekazania utworzonych działek na warunkach, utrwalających cel podziału, albo też sprzedawane bezpośrednio nabywcom w postaci pojedynczych parcel robotniczo-urzędniczych.

Art. 27. Obszar nowotworzonych samodzielnych gospodarstw, jak również obszar, do którego powiększone być mogą istniejące małorolne gospodarstwa, w zależności od miejscowych warunków, nie może przekraczać dla każdego z nich 25 ha, zaś w województwie pomorskim, białostockim, nowogrodzkim, poleskim, wołyńskim i ziemi wileńskiej 45 ha.

Obszar parcel (gospodarstw rolniczo-urzędniczych) nie może przekraczać w przeciętnych warunkach 2 ha użytków rolnych, nie wliczając do tej normy przestrzeni nierolniczych, jak dróg, podwórzy, lasków, parków, wód itp., które wypadnie na podstawie planu parcelacyjnego tym parcelom przydzielić. Ta norma w gorszych warunkach gospodarczych może być przez Ministra Reform Rolnych podniesione do 4 ha.

Art. 28. Nabywcami parcel (gospodarstw) mogą być własnowolni obywatele Państwa Polskiego, wykazujący dostateczne przygotowania zawodowe do prowadzenia osobiście gospodarstwa.

Od nabycia gruntów z parcelacji wykluczeni będą: karani za zbrodnie przeciw sile Państwa Polskiego oraz za zbrodnię dezercji z wojska polskiego,

wreszcie ci, którzy z pogwałceniem prawa brali samowolnie cudzą ziemię w posiadanie.

Art. 29. Przy uwzględnieniu wymogów określonych w art. 28 – pierwszeństwo w nabyciu parcel rolniczych przysługiwać będzie:

a) inwalidom armji polskiej i wojsk b. Litwy Środkowej zdatnym do pracy na roli oraz b. żołnierzom armji polskiej i wojsk b. Litwy Środkowej, przedewszystkiem tym, którzy otrzymali odznaczenia bojowe, dłuższy czas służyli w formacjach frontowych lub dobrowolnie do wojska polskiego wstąpili, a zwłaszcza o ile są stałymi mieszkańcami powiatu, w którym znajduje się parcelowany majątek.

b) pracownikom rolnym, pozbawionym pracy przez parcelację;

c) innym małorolnym i bezrolnym rolnikom, a z pośród tychże przedewszystkiem wychowañcom szkół rolniczych.

Art. 30. Ceny nabycia i sposób spłaty poszczególnych parcel i kolonji oznaczają Okręgowe Urzędy Ziemskie zgodnie z postanowieniami art. 12 Ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji Urzędów Ziemskich według postanowień ustawy o sfinansowaniu reformy rolnej.

Art. 33. Gospodarstwa, utworzone w drodze podziału (parcelacji) na mocy niniejszej ustawy nie mogą być bez zezwolenia Urzędów Ziemskich dzielone aktami prawnymi czy to między żyjącymi, czy to na wypadek śmierci, pod tytułem darmym, czy obciążającym, dopóki są hipotecznie obciążone resztą ceny kupna lub pożyczką z fundusów państwowych, a w każdym razie przed upływem 25 lat od ich powstania.

Przy dokupnie gruntu do gospodarstwa już istniejącego mogą Urzędy Ziemskie uzależnić sprzedaż od zgody nabywcy na poddanie powyższym zastrzeżeniom całego gospodarstwa nabywcy, a obowiązane są zastrzec tę niepodzielność, gdy przeważna część danego gospodarstwa pochodzi z dokupna ziemi parcelowanej w myśl niniejszej ustawy.

Przeniesienie własności, obciążenie lub wydzierżawienie tych gospodarstw przed upływem wyżej oznaczonego terminu może nastąpić tylko za zezwoleniem Urzędów Ziemskich.

Ograniczenia powyższe mają być uwidocznione w księdze hipotecznej (gruntowej). Umowy wbrew tym postanowieniom zdziałane są zakazane i uzasadniają przymusowy wykup nieruchomości ziemskiej, do której się odnoszą bez względu na jej obszar i bez względu w czyjem posiadaniu się znajduje.

Art. IV.

Do spraw, w których przed wejściem w życie ustawy niniejszej zapadły prawomocne orzeczenia Okręgowych Komisji Ziemskich, względnie orzeczenie Głównej Komisji Ziemskiej o przymusowym wykupie majątków ziemskich w całości na podstawie art. 10 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 15 lipca 1920 roku w redakcji podanej w Dzienniku Ustaw z dnia 9 sierpnia 1920 r., mają zastosowanie

w dalszem postępowaniu przepisy art. 12 i następnych ustawy w redakcji niniejszej, przyczem Okręgowy Urząd Ziemski do ustalenia wynagrodzenia należnego właścicielowi za wykupione grunty winien przystąpić niezwłocznie.

Ten sam tryb postępowania ma być stosowany również do spraw o wykupie przymusowym części majątku ziemskiego, o ile zapadło prawomocne orzeczenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego, względnie Głównego Urzędu Ziemskiego w myśl art. 11 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej w redakcji podanej w Dzienniku Ustaw z dnia 9 sierpnia 1920 r.

W sprawach, w których zapadły prawomocne orzeczenia Okręgowych Komisji Ziemskich, względnie orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej o wykupie przymusowym części majątku ziemskiego (art. 10 ustawy o wykonaniu reformy rolnej w redakcji podanej w Dzienniku Ustaw z dnia 9 sierpnia 1920 r.), lecz obszar pozostawiony właścicielowi nie został jeszcze prawomocnie ustalony według art. 11 ustawy o wykonaniu reformy rolnej w redakcji podanej w Dzienniku Ustaw z dnia 9 sierpnia 1920 r., obszar ten ustalonym być winien w trybie tegoż artykułu 11; po uprawomocnieniu się powziętego w tym przedmiocie orzeczenia dalsze postępowanie będzie przeprowadzone zgodnie z art. 12 i następnymi ustawy w redakcji niniejszej.

Sprawy wyszczególnione w powyższych ustępach niniejszego artykułu, winny być zakończone bez wniesienia majątków ziemskich, których dotyczą, do wykazów, sporządzonych w myśl art. 6 Ustawy w niniejszej redakcji. Do majątków tych mają zastosowanie przepisy art. 15 i 16 Ustawy w niniejszej redakcji.

Art. V.

Majątki ziemskie, co do których orzeczenia Okręgowych Komisji Ziemskich, powzięte na zasadzie art. 10 ustawy o wykonaniu reformy rolnej w redakcji podanej w Dzienniku Ustaw z dnia 9 sierpnia 1920 roku, jeszcze nie uprawomocniły się, mają być zamieszczone w pierwszym rocznym wykazie Okręgowych Urzędów Ziemskich majątków ziemskich, przeznaczonych do wykupu (art. 6 p. b).

Art. VI.

Przepisy niniejszej ustawy rozciągają się i na te majątki ziemskie, co do których przymusowego wykupu były zastosowane prawomocnie zasady art. 1 i 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 15 lipca 1920 roku w redakcji podanej w Dzienniku Ustaw z dnia 9 sierpnia 1920 roku, o ile zachodzą podstawy do wykupu tych majątków w całości lub części na mocy postanowień niniejszej ustawy.

Art. VII.

Nierozpoznane w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy przez Sąd Najwyższy sprawy skarg od orzeczeń Głównej Komisji Ziemskiej Sąd Najwyższy przekaże do rozpoznania Najwyższemu Trybunałowi Administracyjnemu.

Art. VIII.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za wyjątkiem Województwa Śląskiego.

(W wypadku, gdy Ustawa Kresowa wchodzi w życie równocześnie z niniejszą lub przed nią, możnaby wstawić ustęp:)

W województwach nowogrodzkim, poleskim, wołyńskim, w ziemi Wileńskiej, tudzież w powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim województwa białostockiego, ustawa niniejsza działa o tyle, o ile poszczególne jej przepisy nie są zmienione lub zawieszane postanowieniami Ustawy z dnia ... o wykonaniu reformy rolnej na ziemiach wschodnich.

Jednocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy prawne sprzeczne z niniejszą Ustawą, w szczególności zaś Ustawa z dnia 21 czerwca 1921 roku o przymusowym wykupie majątków ziemskich w promieniu 15 kilometrów od centrum miasta stołecznego Warszawy na cele przewidziane w art. 26 Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.R.P.Nr. 63 poz. 386) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 września 1921 roku w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej Ustawy z dnia 15 lipca 1920 roku o wykonaniu reformy rolnej na województwa: nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie, oraz na powiaty: grodzieński, wołkowyski i białostocki województwa białostockiego (Dz.U.Rz.P.Nr. 81 poz. 559).

Art. IX.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Reform Rolnych.

°załącznik 5°

Projekt ustawy w przedmiocie wykonania reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich oraz zmiany ustawy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojsk Polskich z dnia 17 grudnia 1920 r.

Redakcja nieostateczna.

PROJEKT USTAWY

w przedmiocie wykonania reformy rolnej na Ziemiach Wschodnich oraz zmiany ustawy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojsk Polskich z dnia 17 grudnia 1920 roku.

I. GRUNTA.

Art. 1.

(1) Na cela przeprowadzenia reformy rolnej w myśl uchwały Sejmu Ustawodawczego z dn. 10 lipca 1919 r. oraz na nadanie ziemi żołnierzom Wojska

Polskiego w myśl uchwały Rady Obrony Państwa nakłada się na większą własność ziemską na terenie województwa Wołyńskiego, Poleskiego, Nowogródzkiego, Ziemi Wileńskiej oraz powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego woj. Białostockiego obowiązek dostarczenia ziemi i przymus parcelacyjny oraz jednorazowy podatek od ziemi na zasadach poniżej podanych.

(2) Jednocześnie do czasu rozparcelowania gruntów, podlegających przymusowi parcelacyjnemu na wymienionych terenach, wyjąmuje się z pod działania ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.R.P.Nr. 70 poz. 462), zmienionej przez ustawę z dn. ..., nieruchomości ziemskie wymienione w p.1. do 8 włącznie wymienionej ustawy, chyba że ustawa niniejsza na odpowiednie przepisy ustawy tamtej się powołuje.

(3) Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) wymienione pod literami a do f włącznie wspomnianej ustawy o wykonaniu reformy rolnej nie podlegają przepisom niniejszej ustawy.

Art. 2.

Nie są obciążone przymusem parcelacyjnym grunta następujące:

1. Wszelkie grunta należące do właściciela, którego łączna własność ziemska w Państwie Polskiem nie przekracza lub nie przekraczałaby po dokonaniu częściowej parcelacji lub innej aljenacji 180 hektarów – przyczem do tej przestrzeni nie ma zastosowania przepis p.1. art. 3.
2. Grunta pod zabudowaniami, podwórzami, ogrodami, parkami, specjalnymi kulturami, jak chmielniki, plantacje wierzby koszykarskiej, z wyjątkiem jednak wypadków, gdy oprócz tych przestrzeni przy folwarku danym, podlegały przymusowi parcelacyjnemu wszystkie grunta orne, łąki i pastwiska.
3. Grunta, które nie noszą charakteru gruntów rolnych lub leśnych, zwłaszcza nieużytki, przyczem za nieużytek uważa się w razie wątpliwości grunt, którego wartość nie przekracza 1/15 wartości gruntów I klasy (art. 34 ustawy o sfinansowaniu reformy rolnej z dn. ...)
4. Grunta pod stawami i wodami.
5. Grunta drenowane, łąki meljorowane kosztem nie mniejszym, niż połowa normalnych kosztów racjonalnego drenowania, łąki i pastwiska sztuczne.
6. Grunta pod lasami, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w p. 1 i 3 art. 3. Do gruntów pod lasami zaliczyć należy także grunta wydzielone służbie i oficjalistom leśnym, otoczone lasem kawałki innych użytków tego samego właściciela, o ile łącznie nie stanowią więcej nad 10% powierzchni lasu i nie przekraczają w pojedynczych kompleksach 50 hektarów.
7. Grunta wybitnie leśne, tj. nie nadające się dla kultury rolnej lub łąkowej.
8. Zagospodarowane grunta orne, łąkowe i pastwiskowe po za wymienionymi w p. 5 o łącznej przestrzeni na wymienionych w art. 1 terenach w rękę

jednego właściciela 400 hektarów. O ile ten właściciel posiada w innych dzielnicach Polski własność ziemską, wymienione 400 hektarów ulegają zmniejszeniu o ilość hektarów ról, łąk i pastwisk posiadaną także przez tego właściciela.

Rodzina nie podzielona do dnia uzyskania na danym terenie mocy prawnej przez Ustawę z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.R.P.Nr. ...), uważana jest odnośnie do p. 1 i 8 za jednego właściciela.

Przestrzeń gruntów ornych i łąk, nie podlegających przymusowi parcelacyjnemu może być podniesiona przez Okręgową Komisję Ziemską poza normę p. 8 do norm i w wypadkach przewidzianych przez ustępy 4 i 5 art. 2 ustawy z dnia 15 lipca o wykonaniu reformy rolnej, zmienionej ustawą z dn. ...

Art. 3.

Przymusem parcelacyjnym są obciążone grunta następujące:

1. Przestrzenie nie zagospodarowane za wyjątkiem istotnych nieużytków. Do przestrzeni tych wliczane są oprócz właściwych odłogów także niezalesione od co najmniej 5 lat temu – nie rachując okresu od 1-go stycznia do 31-go grudnia 1920 r. wycięte poręby leśne, jak również poręby leśne leżące odłogiem, a poprzednio zasiewane, oraz przestrzenie leśne i zagajniki, których zawartość jest co najmniej trzy razy mniejsza od zawartości pełnej. O ile tu wymienione przestrzenie poleśne i leśne otoczone są lasami i nie przekraczają w zwartych kompleksach 50 hektarów, to nie podlegają temu przepisowi.
2. Wszelkie użytki rolne, przekraczające maximum własności, przewidziane przez art. 2 p. 8.
3. Nadto w powiatach łuninieckim, pińskim, stolińskim, słuckim, baranowickim, słonimskim, kossowskim, prużańskim, kobryńskim, drohiczyńskim, brzeskim, włodzimierskim, krechowieckim, kowelskim, lubomlskim, kamień-koszyrskim, łuckim, równieńskim, dubieńskim i ostrogskim 20% przestrzeni lasów przy obszarze ich w ręku danego właściciela conajmniej 400 hektarów. O ile z kompleksu lasów danego właściciela podpadną pod działanie przepisów p. 1 nieniejszego artykułu niezwarne lasy i zagajniki, redukuje się wyżej podane 20% przestrzeni właściwych lasów, rachując 2 hektary niezwartych lasów i zagajników za 1 hektar właściwego lasu. Lasy ochronne i rosące na gruntach wybitnie leśnych tj. na nadające się dla kultury rolnej i łąkowej.

Art. 4.

(1) Określenie, które grunta danego majątku podlegają przymusowi parcelacyjnemu, które zaś są odeń wolne, zasadniczo zależy od atrybucji Okręgowej Komisji Ziemskiej w okręgu jej działania.

(2) W wypadkach, gdy ten sam właściciel posiada grunta na terenie dwóch lub więcej Okręgowych Urzędów Ziemskich, określenie powyższe zasadniczo zależy od tej Okręgowej Komisji Ziemskiej, którą wyznaczy do tego Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego.

(3) Orzeczenia w tym względzie Okręgowych Komisji Ziemskich wydawane będą na posiedzeniach publicznych.

(4) Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego przysługuje prawo przekazywania Związkowi Dostarczania Ziemi atrybucji określenia, które grunta podlegają przymusowi parcelacyjnemu, wszelako ostateczne określenie, które grunta danego właściciela nie podlegają temu przymusowi, należyć będzie do Okręgowej Komisji Ziemskiej tj. powyżej przewidziane określenie Związku Dostarczania Ziemi nie pozbawi Urzędów Ziemskich praw dochodzenia, które z gruntów nie objęte określeniem Związku, powinny jednak być obciążone przymusem parcelacyjnym.

(5) Przestrzenie leśne i poleśne obciążone przymusem parcelacyjnym tracą charakter prawny lasów z chwilą przejścia na własność Związku Dostarczania Ziemi lub Państwa, albo też na wypadek parcelacji ich zgodnie z obowiązującymi przepisami. Jednakże lasy ochronne w żadnym razie nie tracą swego charakteru prawnego i podlegają przepisom prawnym o ochronie lasów.

II. Związki Dostarczania Ziemi.

Art. 5.

(1) Na terenie działania każdego Okręgowego Związku Ziemskiego, właściciele gruntów, podlegających przymusowi parcelacyjnemu, będą połączeni w Związek Dostarczania Ziemi.

(2) Związek Dostarczania Ziemi jest związkiem prawno-publicznym. Powstaje on przez zatwierdzenie, względnie nadanie z urzędu statutu w myśl artykułu 8 i 9.

Art. 6.

(1) Okręgowy Urząd Ziemski sporządzi wykaz dla każdego powiatu prywatnych majątków ziemskich obszaru powyżej 400 hektarów wraz z wykazem właścicieli tych majątków.

(2) Zanim nie nastąpi ustalenie w myśl art. 4, które grunta danego właściciela podlegają przymusowi parcelacyjnemu, traktowane są jako podlegające przymusowi temu wszystkie grunta danego właściciela poza obszarem 400 hektarów, zaś właściciel tych gruntów jako członek Związku Dostarczania Ziemi.

Art. 7.

(1) Na zarządzenie Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego, Komisarz Ziemski zwoła wymienionych w art. 6 właścicieli ziemskich danego powiatu, w celu wyboru dwóch delegatów na zebranie organizacyjne Związku.

(2) Wszyscy zwołani właściciele ziemscy mają przy tych wyborach równe prawo głosu, przytem zebranie jest prawomocne bez względu na ilość przybyłych.

(3) Zebranie delegatów powiatowych stanowi zebranie organizacyjne Związku.

Art. 8.

(1) Po dokonaniu wyborów delegatów powiatowych, Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego zwołuje zebranie organizacyjne Związku delegatów powiatowych w celu uchwalenia statutu. Zebranie to jest prawomocne bez względu na liczbę obecnych.

(2) Statut ma być zatwierdzony przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

Art. 9.

(1) O ile nie dojdzie do skutku uchwalenie statutu przez zebranie organizacyjne Związku albo nie dojdzie do skutku samo zebranie, względnie wybór delegatów powiatowych, statut Związku będzie opracowany przez Okręgowy Urząd Ziemski i nadany z urzędu przez Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

(2) To samo nastąpi o ile przyjęty przez zebranie organizacyjne statut nie zostanie zatwierdzony przez Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Art. 10.

Statut ma być ogłoszony w „Monitorze Polskim”.

Art. 11.

Statut powinien zawierać postanowienia dotyczące się punktów następujących:

1. Nazwy siedziby Związku.
2. Podziału między członków ciężarów wynikających z przynależności członkowskiej oraz uprawnień członków.
3. Układanie budżetu, zamknięcie rachunków i pokwitowania (absolutorjum) z tych rachunków.
4. Składu i wyboru zarządu, uprawnień Zarządu oraz, o ile Zarząd składa się więcej niż z jednej osoby, wyboru i uprawnień przewodniczącego, formy legitymacji członków Zarządu i dokumentowania jego uchwał.
5. Składu i sposobu zwoływania Ogólnego Zebrania Związku oraz ewentualnie Rady Nadzorczej jak również ogłaszanie postanowień obu wymienionych ciał.
6. Spraw, o których decyduje Ogólne Zebranie oraz w razie istnienia Rada Nadzorcza.
7. Przyczyny i sposoby wyjścia członków ze Związku.
8. Rozwiązania i likwidacji Związku.
9. Czasopism, w których mają być ogłaszane wymagające tego w myśl przepisów prawnych lub statutu postanowienia władz Związku.

Art. 12.

Do statutu należy dołączyć wykaz majątków ziemskich z zastosowaniem przepisu drugiego ustępu art. 6 z podaniem nazwisk właścicieli. Wykaz ten należy uzupełniać i zmieniać w miarę zmian własności oraz w miarę wydzielania gruntów podlegających przymusowi parcelacyjnemu (art. 4).

Art. 13.

(1) Związek powinien posiadać Zarząd. Zarząd może składać się z jednej lub więcej osób, z których w takim razie jedna jest prezesem.

(2) Zarząd zastępuje Związek w sądzie i poza sądem. Zarządowi przysługują prawa ustawowego zastępcy. Zakres jego praw może być ograniczany przez statut ze skutkiem prawnym względnie osób trzecich. Zarząd prowadzi administrację Związku, o ile poszczególne sprawy nie są przekazane przez statut Prezesowi Zarządu Zgromadzenia członków lub Radzie Nadzorczej.

(3) Prezes Zarządu, który jako taki się wylegitymuje, nie potrzebuje osobnego pełnomocnictwa dla zastępowania Zarządu wobec władz sądowych i administracyjnych.

Art. 14.

(1) Zarząd ma obowiązek zwołać zebranie ogólne Związku, o ile wymagać tego będą interesa Związku, albo też o ile zażąda tego na piśmie conajmniej czwarta część delegatów, względnie członków uprawnionych do udziału w Zebraniu Ogólnym.

(2) Zebranie Ogólne może być zwołane także przez władzę Nadzorczą.

(3) Corocznie powinno być zwołane jedno Zebranie Ogólne.

Art. 15.

(1) Potrzebne na swoją akcję środki czerpie Związek z udziałów, względnie wpłat członkowskich, z pożyczek państwowych i innych pożyczek oraz z innych źródeł.

(2) Za zobowiązania Związek odpowiada swoim majątkiem. O ile w ten sposób zobowiązania Związku nie mogą być zaspokojone, suma dłużna powinna być pokryta przez wpłaty członków, które ściąga od nich Zarząd w stosunku przewidzianym przez statut.

Art. 16.

(1) Ciężary z tytułu przynależności członkowskiej do Związku są ciężarami publicznymi. Ciężą one na gruntach członków, podlegających przymusowi parcelacyjnemu, podług repartycji, jaką przewiduje statut. Mogą one być ściągane na drodze administracyjnej narówni z podatkami. Władze odnośne na żądanie Związku będą mu przychodziły z pomocą przy ściąganiu omawianych należności.

(2) Wychodzący ze Związku członkowie odpowiadają także po wyjściu ze Związku za ciężary, które przypadły na nich przed wyjściem ze Związku.

Art. 17.

Na decyzje odnośnej władzy Związku co do włożonych na członka ciężarów przysługuje członkowi prawo odwołania się w ciągu 14 dni do Władzy Nadzorczej (art. 19).

Art. 18.

Statut Związku powinien przewidywać, w jaki sposób następować będzie zwolnienie członków od ciężarów z tytułu przynależności do Związku w tym wypadku, gdy członek zgodnie z przepisami prawa rozparceluje swoje grunta.

Art. 19.

(1) Zarząd Związku pozostaje pod nadzorem Państwa. Wykonywa ten nadzór Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego osobiście lub przez pełnomocników. Od orzeczenia władzy nadzorczej przysługuje Związkowi prawo odwołania się w ciągu 14 dni do Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

(2) Władza Nadzorcza jest w prawie swoje zarządzenia niezwłocznie wprowadzać w wykonanie.

Art. 20.

(1) Władza Nadzorcza jest w prawie składać z urzędu członków Zarządu Związku, którzy dopuszczają się zaniedbania swych obowiązków, przekroczeń lub okażą się niezdolni do administracji Związku.

(2) Na to zarządzenie Władzy Nadzorczej może być złożona w ciągu 14 dni skarga odwoławcza do Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego. Aż do chwili rozstrzygnięcia skargi pozostaje członek Zarządu zawieszony w swych czynnościach.

Art. 21.

Jeżeli wybór Związku lub poszczególnych jego członków pomimo wezwania Rady Nadzorczej nie przyjdzie do skutku, przysługuje tej władzy prawo mianowania całego Zarządu lub zastępców na miejsce brakujących członków, którzy do czasu prawidłowego wybrania brakujących członków mają spełniać ich obowiązki. Władza Nadzorcza może im wyznaczyć odpowiednie wynagrodzenie na koszt Związku.

Art. 22.

Władze Związku obowiązane są na żądanie władzy nadzorczej przedkładać jej do przejrzania wszelkie swoje akta, książki rachunkowe, dostarczać odpisy planu gospodarczego, z budżetem zamknięć rachunkowych, postanowień, względnie

protokołów Zarządu, Rady Nadzorczej i Zebrania Ogólnego. Władza Nadzorcza ma prawo dokonywać rewizji kasy Związku i całej jego administracji oraz brać udział w posiedzeniach Zarządu, Rady Nadzorczej i Zebrania Ogólnego.

Art. 23.

O ile Związek odmawia włączenia do planu gospodarczego, albo wykonania poza planem gospodarczym świadczeń wydatków i obowiązków, które ciążą na nim w myśl statutu lub przepisów prawnych, Władza Nadzorcza jest w prawie zarządzić z podaniem motywów włączenia do planu gospodarczego tych świadczeń i wydatków oraz jednocześnie nałożyć na członków Związku i ściągnąć wynikające stąd wpłaty, a także wyznaczać repartycję gruntów, dostarczonych tytułem podatku (art. 40).

O ile działalność lub polityka Związku nie odpowiada wymaganiom Urzędów Ziemskich, Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego ma prawo bez podawania motywu, z powołaniem się tylko na niniejszy przepis złożyć z urzędu członków Zarządu i ewentualnie Rady Nadzorczej Związku i ustanowić na okres przez siebie oznaczony przymusowego zarządcę Związku. Przymusowy zarządca Związku nie jest odpowiedzialny przed Zebraniem Ogólnym Związku, lecz tylko przed Władzą Nadzorczą (art. 19).

III. Nabywanie i dostarczanie gruntów przez ZWIĄZEK DOSTARCZANIA ZIEMI.

Art. 24.

(1) Związkowi Dostarczania Ziemi przysługuje prawo nabywania gruntów dla wypełniania swych obowiązków.

(2) O ile na gruntach nabywanych w ten lub inny sposób przez Związek, ale przechodzących na własność Państwa, ciążą serwituty, ulegają one przymusowej likwidacji z urzędu jak przy parcelacji.

(3) Związkowi przysługuje prawo pierwszeństwa kupna sprzedawanych nieruchomości ziemskich i parcel, o ile nieruchomość, względnie parcela nabywana przez danego nabywcę stanowi łącznie z gruntami już przez nabywcę posiadanymi, nie mniej 45 hektarów. Wszelako pod ten przepis nie podpadają wypadki następujące:

a) gdy chodzi o przeniesienia prawa własności z tytułu spadkobrania, lub sprzedaż w rodzinie do III stopnia pokrewieństwa;

b) gdy chodzi o dział nieruchomości wspólnej lub nabycia przez jednego współnika części drugiego;

c) gdy nieruchomość przechodzi na rzecz instytucji państwowej lub komunalnej;

d) gdy dokonywa się prawidłowa parcelacja.

(4) Przed zatwierdzeniem aktu sprzedaży przez zwierzchność hipoteczną, akt ten, o ile niema przedstawionej rezygnacji Związku Dostarczania ziemi, powinien być zameldowany Związkowi. Związek orzeka, czy nieruchomości daną kupuje i zawiadamia o tem odnośnego pisarza hipotecznego, względnie zastępcę starszego notariusza.

(5) Brak odpowiedzi ze strony Związku w ciągu dni 30 posiada skutek prawny równy rezygnacji z nabycia danej nieruchomości przy danej tranzakcji.

(6) W razie decyzji Związku nabycia zameldowanej nieruchomości, sprzedającego obowiązują warunki zawarte w umowie wstępnej sprzedaży. Warunki te mogą uleść zmianie tylko w razie zgody na to Związku.

Art. 25.

(1) Związkowi Dostarczania Ziemi przysługuje prawo korzystania z przymusowego wykupna gruntów, podlegających przymusowi parcelacyjnemu.

(2) Prawo to w razie potrzeby, przedewszystkiem zaś w razie opieszałości Związku, może być w imieniu Związku wykonywane przez Okręgowy Urząd Ziemski.

Art. 26.

(1) Przewidując potrzebę dopełnienia w niedługim czasie zapasu gruntowego na parcelację rządową lub na nadanie ziemi żołnierzom, Okręgowy Urząd Ziemski zwraca się do Związku Dostarczania Ziemi z żądaniem dostarczenia potrzebnej ilości gruntów na oznaczony termin, względnie terminy.

(2) O ile Związek nie może dostarczyć w inny sposób tych gruntów, składa on niezwłocznie Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu wniosek o zastosowanie wykupna przymusowego podanych przezeń gruntów. Urząd Ziemski propozycję Związku może nieprzyjąć i żądać propozycji wykupna bardziej odpowiadających Urzędowi gruntów.

Art. 27.

Za wymienione w art. 26 grunta Urzędy Ziemskie płacą cenę ustaloną w myśl przepisów ustawy o sfinansowaniu reformy rolnej z dn. ..., przyczem za ziemię płaci się podług uznania Urzędów Ziemskich gotówką lub zbożowemi listami ziemskimi Głównego Urzędu Ziemskiego, podług ich wartości nominalnej, zaś za inne części składowe nieruchomości gotówką – z zastosowaniem przepisów o sfinansowaniu reformy rolnej.

Art. 28.

Wykupno przymusowe odbywa się z zastosowaniem ustępu 3 do 8 włącznie art. 2 i artykułów 6 do 16 włącznie ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.R.P.Nr. 70 poz. 462) zmienionej przez ustawę z dnia ...

D.U. ... ze zmianami wynikającymi z niniejszej ustawy w szczególności zaś następującymi:

1. Przymusowe wykupno z reguły odbywa się na własność Państwa. Jednakże, o ile zachodzić będzie potrzeba, zwłaszcza dla wypełnienia obowiązków Związku Dostarczania Ziemi dostarczenia gruntów tytułem jednorazowego podatku ziemi, przymusowe wykupno może być za każdorazowym zezwoleniem Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego dokonane na rzecz lub na własność Związku. Za tak wykupioną ziemię Związek ma prawo zapłacić opieszalym swym członkom (art. 42) zamiast gotówką, zbożowymi listami zastawnymi Głównego Urzędu Ziemskiego podług ich wartości nominalnej. Mają tu zastosowanie przepisy art. 12 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej zmienionej ustawą z dnia ... przy czym wymienione tam prawa i obowiązki Państwa i Okręgowego Urzędu Ziemskiego przechodzą na Związek Dostarczania Ziemi.
2. Od ogólnej ceny wykupna Związek Dostarczania Ziemi ma prawo potrącić nie więcej 1% na swoje koszty administracyjne.

Art 29.

Związkowi Dostarczania Ziemi przysługuje prawo zakładania lub uczestniczenia w zakładaniu instytucji parcelacyjnych oraz instytucji kredytu gruntowego opartych o prawo emisji listów zastawnych.

IV.PARCELACJA GRUNTÓW.

Art. 30.

(1) Parcelacja nieruchomości ziemskich, objętych działaniem niniejszej Ustawy będzie prowadzona z zastosowaniem przepisów artykułów 3 i 23 do 33 włącznie z ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej zmienionej ustawą z dnia ... przy czym instytucjami do podziału (parcelacji) upoważnionymi mogą być także Związki Dostarczania Ziemi, o ile takie upoważnienie od Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego otrzymają.

(2) Parcelacja prowadzona zgodnie z temi przepisami będzie popierana przez Władze Państwowe. Przy takiej parcelacji mogą być przyznawane ulgi następujące:

- a) zwalnianie nabytych parcel od podatków gruntowych na przeciąg do 3-ch lat;
- b) oddzielenie drzewa na budynki z lasów państwowych na warunkach ulgowych;
- c) ulgi przewozowe;
- d) pomoc kredytowa.

(3) O zastosowaniu tych lub innych ulg decyduje Okręgowy Urząd Ziemski.

Art. 31.

Jeżeli nabywcy skorzystali z ulg wskazanych w art. 30 i w ciągu 5 lat po kupnie odsprzedadzą kupione grunta innym osobom będą obowiązani przy sprzedaży opłacić podatki, od których byli zwolnieni i dopłacić za pobrane budynki drzewo do wysokości wskazanej w taksie obowiązującej w dniu nowej sprzedaży.

Art. 32.

(1) Pomoc kredytowa na parcelację w miarę możliwości będzie udzielana przez Państwowy Bank Rolny na ogólnych zasadach.

(2) Gdyby ta pomoc była niedostateczna, nabywcy ziemi przy parcelacji na terenach wymienionych w art. 1 mogą otrzymywać od Głównego Urzędu Ziemskiego pożyczki w zbożowych listach zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego w wysokości następującej:

a) przy parcelacji sąsiedzkiej w wysokości 50% ceny szacunkowej, względnie za zgodą Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego ceny sprzedażnej parcelacji;

b) przy parcelacji osadniczej – w wysokości 75% tychże cen.

(3) Zaciągnięcie pożyczki w zbożowych listach zastawnych nie ogranicza praw nabywcy do uzyskania pożyczki na inwestycje i budynki w Państwowym Banku Rolnym.

V. JEDNORAZOWY PODATEK W ZIEMI.

Art. 33.

Wysokość wymienionego w art. 1 jednorazowego podatku w ziemi oblicza się w następujący sposób:

1. Za podstawę do ustalenia skali podatku od danego majątku przyjmuje się całkowitą przestrzeń nieruchomości ziemskich, jaką jej właściciel posiada w Rzeczypospolitej Polskiej, obciążane jednak są tylko jego nieruchomości na terenach, wymienionych w art. 1, przyczem dana skala stosuje się do całej przestrzeni nieruchomości ziemskich danego właściciela na terenach działania niniejszej ustawy.

2. Skala podatku jest następująca:

Do 400 hektarów niema podatku

Od 400 do 1000 hektarów – 2,5% ogólnej przestrzeni

Od 1000 do 2000 hektarów – 5% ” ”

Od 2000 do 5000 hektarów – 10% ” ”

Powyżej 5000 hektarów – 15% ” ”

Art. 34.

(1) Obowiązek dostarczania ziemi z tytułu podatku ciąży na Związku Dostarczania Ziemi, za wyjątkiem podatku z tych nieruchomości ziemskich, których właściciele nie są członkami Związku.

(2) Przeciętna jakość ziemi, która ma być z tytułu podatku dostarczona w zasadzie ma odpowiadać w Ziemi Wileńskiej i w województwach nowogrodzkim, białostockim i wołyńskim III kl. gruntów ornych w województwie poleskim w połowie III kl., w połowie IV kl. gruntów ornych (art. 34 ustawy z dnia ... o sfinansowaniu reformy rolnej).

(3) Ziemia z tytułu tego podatku dostarczona może być różnej jakości za wyjątkiem nieużytków, musi zaś być dostarczana odpowiednia ilość ziemi przydatnej na rolę i łąki – w miarę jednak możliwości utrzymania odpowiedniej proporcji bez dezorganizowania istniejących gospodarstw wiejskich. Nieużytki mogą być dostarczane tylko za zgodą Urzędów Ziemskich.

(4) Przy dostarczaniu ziemi innej jakości, niż podaje ustęp (2) niniejszego artykułu, dla obliczania przerachowuje się dostateczną ilość ziemi podług norm ustalonych w art. 34 ustaw z dnia ... o sfinansowaniu reformy rolnej tj. jeden hektar gruntu ornego I kl. rachuje się za 3 hektary III kl. itd.

Art. 35.

Repartycje dostarczonej z tytułu podatku ziemi, względnie sum potrzebnych na jej nabycie, dokonywa Związek Dostarczania Ziemi między swych członków w sposób następujący:

1) Każdy z członków obowiązany jest Związkowi dostarczyć w pierwszej linii z ziem, na których ciąży przymus parcelacyjny (art. 3) ilość gruntów, która na jego posiadłość wypada w myśl art. 33.

(2) Jakość dostarczanych w ten sposób gruntów powinna odpowiadać przeciętnej jakości gruntów danego właściciela, podlegających przymusowi parcelacyjnemu, ewentualnie może być mniejsza lub większa z zastosowaniem przerachowania podług przepisu ustępu (4) art. 34.

(3) Właściciel ma prawo za zgodą Związku odmówić dostarczenia ziemi in natura, a w takim razie obowiązany jest pokryć koszt nabycia przez Związek potrzebnych dla pokrycia jego podatku gruntów, wpłacając niezwłocznie w poczet tej należności zaliczkę w wysokości, którą ustali Związek.

(4) Zamiast dostarczania gruntów in natura poszczególni właściciele i Związek Dostarczania Ziemi mają prawo nabywać od tych właścicieli, od których przejęto grunta na własność Państwa w myśl Ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej (D.U.R.P. z 1921 r. Nr. 4 p. 17), prawa do odszkodowania za te grunta (art. 40 ust. (2)) i przekazywać te prawa na rzecz Państwa tytułem omawianego podatku.

Prawo do odszkodowania za 1 hektar gruntów danej klasy rachowane będzie jako dostarczenie 1 hektara danej klasy in natura.

(5) O ile po ostatecznym obrachunku okaże się, że ilość ziemi dostarczona tytułem podatku przez Związek jest mniejsza po przeliczeniu jej na klasę III względnie dla woj. poleskiego w połowie III, w połowie IV niż wynikałoby to z zastosowania przepisów art. 34 i ustępu 2 niniejszego artykułu, to Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego ma prawo żądać od poszczególnych Związków dostarczenia brakującej ziemi.

Art. 36.

(1) Właściciele, którzy nie są członkami Związków Dostarczania Ziemi albo przestali być niemi, obowiązani są na wezwanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego dostarczyć przypadającą na nich z tytułu podatku ziemię, obliczoną podług przepisów art. 33.

(2) Jakość tej ziemi powinna odpowiadać przepisom p. 2 art. 33.

(3) Właścicielom, którzy nie są członkami Związków Dostarczania Ziemi, przysługuje także prawo skorzystania z przepisów p. 4 art. 35, albo wypłaty gotówki zamiast podatku w ziemi. Gotówkę tę obliczy Okręgowy Urząd Ziemski, przeliczając wartość ziemi, którą miałby dostarczyć dany właściciel na żyto, a żyto na gotówkę z zastosowaniem przepisów art. 6 ustawy z dnia ... o sfinansowaniu reformy rolnej.

Gotówka ta wpływa na powiększenie Wojskowego Funduszu Zapomóg i kredytu ulgowego (ustawa o sfinansowaniu reformy rolnej).

Art. 37.

(1) O ile właściciel – członek Związku Dostarczania Ziemi – w oznaczonym mu przez Związek terminie nie przekaze przypadających nań tytułem podatku gruntów, Związek ma prawo nabyć odpowiednią ilość gruntu na koszt tego właściciela i żądać od właściwych władz ściągnięcia odeń należności za te grunta wraz z wszelkimi kosztami i stratami po kursie pieniądza, przyczem cała przypadająca suma będzie nosiła charakter prawny bez spornej należności skarbowej.

(2) O ile właściciel nie będący członkiem Związku w oznaczonym mu przez Okręgowy Urząd Ziemski terminie nie przekaze przypadających mu tytułem podatku gruntów, Okręgowy Urząd Ziemski przeliczy ten podatek na gotówkę podług norm p. 3 art. 36 i przekaze właściwej władzy ściągnięcie przymusowe tak obliczonego podatku.

Art. 38.

(1) O ile na nieruchomościach ziemskich opłacających jednorazowy podatek w ziemi ciążyą długi hipoteczne lub inne ciężary rzeczowe pochodzące z okresu przed 12 stycznia 1921 r., ciężary te w odpowiedniej części (w granicach od 2,5%

do 15%), zależnie od wysokości podatku (art. 33), przechodzą na grunta przekazywane tytułem podatku. Będą ona spłacane z sum Funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na ogólnych zasadach. Inne ciężary i długi powstają na ziemi pozostałej.

(2) O ile dany właściciel posiada na terenie wymienionym w art. 1 więcej niż 1 jednostkę hipoteczną, a podatek w ziemi dostarcza nierównomiernie z poszczególnych jednostek, to Okręgowy Urząd Ziemski weźmie w obronę interesu wierzycieli hipotecznych i innych rzeczowo uprawnionych i w razie istotnego zagrożenia pewności zabezpieczenia ich praw zażąda od właściciela pod rygorem nieprzyjęcia ziemi i zastosowania przepisów (ust. 1 art. 37) częściowej lub całkowitej spłaty tychże uprawnionych, przyczem za podstawę do obrachunku w wysokości tych uprawnień, o ile nie będzie można ustawowo przerachować je na złoto, weźmie się cenę żyta w okresie powstania zobowiązania (zaciągnięcia pożyczki) i przyzna się równoważnik w życie, podług cen bieżących.

Art. 39.

Łącznie z powyższymi przepisami zmienia się brzmienie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego (D.U.R.P.Nr. 4 z 1921 r. poz. 18) w sposób następujący:

(1) art. 1 rzeczonyj ustawy otrzymuje brzmienie następujące:

„Żołnierze Wojska Polskiego, którzy bronili granic Ojczyzny mogą otrzymać ziemię na własność z zapasu utworzonego na mocy Ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r. o przejęciu ziemi na własność Państwa w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (D.U.R.P.Nr. 4 1921 r. p. 17) i ustawy z dnia ... w przedmiocie wykonywania reformy rolnej na ziemiach wschodnich ... na zasadach wyłożonych w następujących artykułach”.

(2) w punkcie 3 art. 8-go rzeczonyj ustawy zmienia się wyrazy „Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych” na „Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego”.

(3) art. 11 otrzymuje brzmienie następujące:

„Nadanie ziemi żołnierzom przeprowadzą Urzędy Ziemskie. Kwalifikowanie nabywców należeć będzie do Ministerstwa Spraw Wojskowych”.

(4) w art. 13 skreśla się wyrazy: „Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

(5) Moc ustawy rozciąga się na ziemię Wileńską, zaś wszystkie prawa i przywileje przyznane żołnierzom Wojska Polskiego, przyznaje się osobom wymienionym w Dekrecie Nr. 214 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 6 kwietnia 1921 r w przedmiocie wojskowego funduszu ziemskiego (Dz.Urz.T.K.Rz.L.Śr. z dnia 23.IV.1921 r. Nr. 15/25).

Art. 40.

(1) Ustawa z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (D.U.R.P.Nr. 4 1921 r. p. 17) traci moc prawną.

(2) Osobom, od których przejęto na własność Państwa ziemię na mocy ustawy, wymienionej w ustępie (1), zaliczona ta ziemia będzie w poczet wypełnienia podatku wymienionego w art. 33.

O ile okaże się iż przekracza ona normę tego podatku, będzie wypłacone najpóźniej do dnia 1 lipca 1924 r. odszkodowanie w myśl art. 24 ustawy z dnia ... o sfinansowaniu reformy rolnej.

Art. 41.

Właścicielom, którzy całkowicie bez środków przymusowych uiszcili przypadający na nich podatek w ziemi, względnie od których przejęto na własność Państwa już poprzednio grunta w myśl ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r., przyszuje się ulgi następujące:

(1) wybór gruntów wymienionych w punkcie 2 i 8 art. 2 pozostawia się samemu właścicielowi;

(2) z gruntów danego właściciela podlegających przymusowi parcelacyjnemu przestrzeń równa gruntom oddanym tytułem podatku, względnie zaliczonych za podatek, będzie mogła być przymusowo wykupiona dopiero po wyczerpaniu się na terenie danego Okręgowego Urzędu Ziemskiego stwierdzonego zapasu gruntów obciążonych tym przymusem, a nie korzystających z tego przywileju. Wybór tej uprzywilejowanej przestrzeni pozostawia się właścicielowi.

Wszelako właściciel z tytułu przywilejów punktu 1 i 2 niema prawa stworzyć szkodliwej szachownicy lub figur gospodarczo nieuzasadnionych.

Art. 42.

(1) Właścicielom nieposiadającym gruntów, podlegających przymusowi parcelacyjnemu, pozostawia się prawo dostarczenia, jako podatku w ziemi wszelkich gruntów przydatnych na kulturę rolną za wyjątkiem nieużytków i lasów ochronnych.

(2) O ile na gruntach, przekazywanych tytułem podatku w ziemi znajdują się drzewa lub drzewostany, pozostają te drzewostany własnością tegoż właściciela i pozostawia mu się najwyżej 3 lata czasu do ich wycięcia i zabrania.

Art. 43.

(1) Dekret Nr. 214 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej, w przedmiocie wojskowego Funduszu Ziemskiego (Dz.Urz.T.K.Rz.L.Śr.Nr. 15/25 z dnia 23 IV.1921 r.) traci moc prawną. Z pozostałości sum Wojskowego Funduszu Ziemskiego opłacona będzie w miarę możliwości w części lub w całości cena nabycia gruntów za te osoby wymienione w art. 1 wspomnianego Dekretu²²⁹, za które

²²⁹ Zob. „Dziennik Urzędowy Tymczasowej Komisji Rządzącej”, 23 kwietnia 1921, nr 15 (25), s. 198–199.

miałyby być pokrywane raty półroczne w myśl dotychczasowych przepisów prawnych b. Litwy Środkowej. Ewentualna reszta sum Wojskowego Funduszu Ziemińskiego przelana będzie na fundusz zapomóg i kredytu ulgowego.

Art. 44.

Przymus parcelacyjny stosuje się do majątków ordynacji, lennych i instrukcyjnych bez względu na przepisy ustaw ordynackich, oraz bez potrzeby zatwierdzenia odnośnej władzy.

Art. 45.

Czasowe prawa dzierżawne, istniejące w stosunku do wykupywanej przymusowo lub przekazywanej tytułem podatku ziemi, będą zachowane o ile możliwości do terminu expiracji umowy dotrzymywanej. Mimo to, dzierżawy takie mogą być rozwiązane z zastosowaniem właściwych przepisów ustawy z dnia 15 lipca o wykonaniu reformy rolnej zmienionej ustawą z dnia ...

Art. 46.

Zobowiązania rzeczowe zaciągnięte na daną posiadłość po wykonaniu niniejszej ustawy mogą być przez Komisje Okręgowe Ziemińskie unieważnione, o ile noszą charakter zobowiązań sztucznie stworzonych dla obejścia niniejszej ustawy.

Art. 47.

(1) W razie okazania się spornych części gruntu należy te części oszacować odrębnie i zapłata za te części oraz objęcie ich nastąpi dopiero po prawomocnym rozstrzygnięciu danego sporu przez właściwe władze.

(2) Związkom Dostarczania Ziemi, względnie Urzędom Ziemińskim przysługuje jednak prawo wystąpić w rzeczonym procesie w imieniu właściciela danej majątności i prowadzić ten spór na rachunek i koszt tego właściciela.

Art. 48.

(1) Na wypadek stwierdzenia ukrycia ziemi przed przymusem parcelacyjnym, zwłaszcza przed podaniem ich jako nieużytki Urzędom Ziemińskim, przysługuje prawo wykupna przymusowego tych ziem, płacąc za nie zbożowymi listami zastawnymi cenę jak za grunta orne klasy V (art. 34 ustawy z dn. ... o sfinansowaniu reformy rolnej).

(2) Natomiast zamiana nieużytków na ziemię wyższej wartości przez zastosowanie meljoracyj lub innych zabiegów dokonana po wejściu w życie niniejszej ustawy nie nadaje tym ziemiom charakteru prawnego gruntów, podlegających przymusowi parcelacyjnemu.

Art. 49.

(1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie tracą moc obowiązującą następujące Dekrety Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej:

a) Dekret Nr. 39 w przedmiocie reformy rolnej z dnia 11 grudnia 1920 r. (Dz.Urz.T.K.Rz.L.Śr.Nr. ... dnia ...) ²³⁰,

b) Dekret Nr. 213 z dnia 6 kwietnia 1921 r. w przedmiocie wykonania reformy rolnej (Dz.Urz.T.K.Rz.L.Śr.Nr. 15/25) z dnia 23.IV.1921 r. ²³¹

Art. 50.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się ...

„załącznik 6”

Projekt ustawy w przedmiocie sfinansowania reformy rolnej

Redakcja nieostateczna

PROJEKT

Ustawy w przedmiocie sfinansowania reformy rolnej.

I. Fundusz ziemski.

Art. 1.

Na sfinansowanie osadnictwa i parcelacji majątków w wykonaniu Ustaw o reformie rolnej, w szczególności – na gotówkowe wypłaty przy tworzeniu zapasu ziemi na wydatki związane z przejściową do parcelacji administracją majątków oraz z wykonaniem wszelkiego rodzaju praw parcelacyjnych, wreszcie na udzielenie osadnikom pożyczek na kupno gruntów i na ich zagospodarowanie – tworzy się do dyspozycji Głównego Urzędu Ziemskiego obrotowy „fundusz ziemski”, a mianowicie:

1) z wpływów i należności za sprzedane przez Urzędy Ziemskie poszczególne gospodarstwa, parcele gruntowe i inne objekta z majątków ziemskich, wymienionych w punktach a, b, c art. 1. Ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.Ust.Nr. 71 poz. 462), zmienionej Ustawą z dn. ...

²³⁰ Zob. „Dziennik Urzędowy Tymczasowej Komisji Rządzącej”, 15 grudnia 1920, nr 9, s. 89–91.

²³¹ Zob. „Dziennik Urzędowy Tymczasowej Komisji Rządzącej”, 23 kwietnia 1921, nr 15 (25), s. 190–198.

- 2) z wpływów z przejściowej administracji parcelowanych majątków,
- 3) z dotacji państwowych na cele wykonania osadnictwa i parcelacji majątków,
- 4) ze specjalnie przekazanych majątków i funduszy uzyskanych z likwidowania przez Państwo instytucyj osadniczych i kredytowych, ustanowionych w poszczególnych dzielnicach Rzeczypospolitej za b. rządów zaborczych, w celu uprawiania polityki agrarnej,
- 5) z innych wpływów,
- 6) z wpływów z tytułu fruktyfikacji funduszu ziemskiego.

Plan finansowy użytkowania funduszu ziemskiego będzie corocznie uwidaczniany w wyjaśnieniach do państwowego preliminarza budżetowego i będzie w szczególności uzasadniał ewentualne dotacje skarbowe, niezbędne na cele wykonania reformy rolnej.

Nadwyżki funduszu ziemskiego, pozostałe po pokryciu potrzeb i kosztów wykonania reformy rolnej, będą w przyszłości przelane do skarbu Państwa na pokrycie zakredytowanych na rzecz reformy należności za majątki państwowe, rozparcelowane przez Urzędy Ziemskie, a także na ewentualny zwrot wszelkiego rodzaju dotacyj pieniężnych skarbowych.

II. Zbożowe listy zastawne G.U.Z.

Art. 2.

Poza środkami finansowymi, będącymi w dyspozycji Głównego Urzędu Ziemskiego w Funduszu Ziemskim, ma Główny Urząd Ziemski prawo emitować w imieniu Państwa Polskiego na cele wykonania reformy rolnej listy zastawne, a mianowicie:

- 1) na pokrycie należności za nieruchomości ziemskie bądź wykupione przymusowo, bądź nabyte w inny sposób.
- 2) pod zastaw majątków państwowych przekazywanych G.U.Z. na cele reformy rolnej, lub nadania ziemi żołnierzom i inwalidom.
- 3) za udzielenie państwowej pomocy kredytowej przy parcelacji i nadawaniu ziemi żołnierzom i inwalidom.

Art. 3.

1) Do czasu rozpoczęcia wydawania swoich listów zastawnych, opiewających na jednostki walutowe, Główny Urząd Ziemski będzie^d emitować „zbożowe listy zastawne Głównego Urzędu Ziemskiego”, opiewające na określoną ilość kwintali żyta i oprocentowane w stosunku sześciu od sta rocznie^d.

2) Zbożowy list zastawny powinien mieć arkusz kuponowy z kuponami, opiewającymi na określoną ilość żyta na talon.

3) Bliższe przepisy o zabezpieczeniu, formie i treści Zbożowych Listów Zastawnych, o ilościach zboża, na które opiewać mogą poszczególne listy, o liczbie

kuponów dołączonych do każdego listu, planie umorzenia listów itd., wyda Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu z zachowaniem przepisów artykułów 4–16.

Art. 4.

1) Ogólna suma wydanych a nieumorzonych Zbożowych Listów Zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego nie może przekraczać równoważnej sumy niespłaconych, a prawna zastawa hipotecznego zabezpieczonych pożyczek Głównego Urzędu Ziemskiego (art. 43–48) wraz z sumą obciążeń hipotecznych, zaciągniętych przez Główny Urząd Ziemski pod zastaw majątków ziemskich, przeznaczonych na cele reformy rolnej, lub nadania ziemi żołnierzom i inwalidom.

2) W każdym razie wysokość obciążenia nieruchomości ziemskich emisją zbożowych listów zastawnych nie może przekraczać 100% stosunku ich gruntów nie biorąc pod uwagę innych części składowych tych nieruchomości.

Art. 5.

Na wypłatę kuponów od zbożowych listów zastawnych, emitowanych z tytułu obciążenia hipotecznego majątków, będących w posiadaniu Głównego Urzędu Ziemskiego, Urząd ten wpłaca odpowiednie raty na „fundusz oprocentowania zbożowych listów zastawnych” (art. 10 p. 1), czerpiąc niezbędne na to sumy z „Funduszu Ziemskiego”, lub bezpośrednio z wpływów z danej nieruchomości ziemskiej.

Art. 6.

1) Posiadacz zbożowego listu zastawnego ma prawo do podejmowania odsetek od tego listu, które przypadają półrocznie z dołu w dniu zapadłości kupna.

2) Odsetki te oblicza się w ten sposób, iż wyrażona w kuponach ilość żyta przerachowuje się na pieniądze.

3) W razie wylosowania zbożowego listu zastawnego, posiadacz jego ma prawo do sumy odpowiadającej nominalnej wartości zbożowej, przerachowanej na pieniądze.

4) Cenę do przerachowania żyta na pieniądze ustali Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego cztery razy do roku, według przeciętnych cen żyta na prowincji (na stacji załadowania) podług zestawień Głównego Urzędu Statystycznego za ostatnie dwa tygodnie przed każdym 25 dniem grudnia, marca, czerwca i września każdego roku. Obowiązuje ich do obliczenia wartości zbożowych listów zastawnych, kuponów do tychże listów, wysokości rat należnych od dłużników i od Głównego Urzędu Ziemskiego (art. 5) itp. należności przez cały najbliższy kwartał. Od 1 stycznia do 1 kwietnia; od 1 kwietnia do 1 lipca; od 1 lipca do 1 października; od 1 października do 1 stycznia.

Art. 7.

1) W miarę spłaty pożyczek udzielonych przez Główny Urząd Ziemi osadnikom oraz w miarę przekazania na ten cel przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemi wolnych sum z funduszu ziemskiego będą zbożowe listy zastawne wycofywane z obiegu, a to przez ich wylosowanie, bądź w drodze nabycia przez Główny Urząd Ziemi według kursu giełdowego, lub przyjmowania ich z tytułu spłaty pożyczek przez dłużników.

2) Losowanie powinno być na dziesięć dni przed terminem losowania podane do publicznej wiadomości przez obwieszczenia. W obwieszczeniu powinna być podana suma listów zastawnych, które mają być wylosowane. Akt losowania powinien odbyć się publicznie. Suma listów, które będą wylosowane powinna odpowiadać kwocie, która na 15 dni przed losowaniem stanowiła cały stan majątku funduszu umorzenia (art. 10 p. 2).

3) Kwoty mniejsze niż najmniejsza suma, na którą listy rentowe mogą opiewać nie będą uwzględnione przy losowaniu.

4) Numera wylosowanych listów rentowych będą ogłoszone w Monitorze Polskim.

Art. 8.

1) Wypłata wylosowanego listu zastawnego następuje za zwrotem listu rentowego wraz z arkuszem kuponowym i talonem i za równoczesnym wyrównaniem zaległych jeszcze po dzień płatności listu, nie przedawnionych odsetek, ewentualnie za potrąceniem sumy, ewentualnie sum brakujących, a niezapadłych kuponów.

2) Oprocentowanie wylosowanego listu zastawnego ustaje z dniem jego płatności.

Art. 9.

Listy zastawne wycofane z obiegu (art. 7) będą natychmiast niszczone wraz z arkuszami kuponowymi i talonami.

Art. 10.

Do przeprowadzenia emisji i spłaty zbożowych listów zastawnych będą utworzone trzy fundusze:

- 1) Fundusz oprocentowania zbożowych listów zastawnych;
- 2) Fundusz umorzenia zbożowych listów zastawnych;
- 3) Fundusz rezerwowy zbożowych listów zastawnych.

Fundusze wymienione zabezpieczają wypłacenie zobowiązań, płynących ze zbożowych listów zastawnych.

Pozatem Skarb Państwa Polskiego przyjmuje odpowiedzialność za zobowiązania, płynące ze zbożowych listów zastawnych Głównego Urzędu Ziemi.

Art. 11.

Fundusz oprocentowania jest przeznaczony na oprocentowanie listów zastawnych, tworzy się on:

- 1) z rat, wpłaconych przez Główny Urząd Ziemiański z tytułu oprocentowania w stosunku sześć od sta rocznie obciążeń, wymienionych w art. 5,
- 2) z części rat, pływających od dłużników, przeznaczonych na oprocentowanie udzielonych pożyczek.

Art. 12.

Fundusz umorzenia jest przeznaczony na wykup listów zastawnych i spłatę wylosowanych listów. Tworzy się on z przeznaczonych na umorzenie pożyczek części wpływających od dłużników rat, ze spłaconych gotówką pożyczek oraz innych sum gotówkowych, przelewanych z funduszu ziemiańskiego (art. 7).

Art. 13.

Fundusz rezerwowy jest przeznaczony na pokrycie możliwych braków w funduszu oprocentowania i umorzenia i tworzy się z wpływów następujących:

- 1) Z części funduszu oprocentowania i umorzenia, przypadających na przedawnione kupony i listy zastawne;
- 2) Z kwot wpływających tytułem odsetek zwłoki;
- 3) Z oprocentowania funduszy, wymienionych w art. 10;
- 4) Z innych wpływów.

Art. 14.

1) Zbożowe listy zastawne mogą być przedstawione do spłaty w ciągu 30 lat, począwszy od dnia upływu terminu, przewidzianego art. 6.

2) Kupony mogą być przedstawione do spłaty w przeciągu lat 5 od dnia ich płatności.

3) Zbożowe listy zastawne i kupony nie przedstawione do spłaty w powyższych terminach ulegają przedawnieniu.

Art. 15.

Kupony od zbożowych listów zastawnych wolne są od podatków, od kapitału i rent i będą przyjmowane przy uiszczaniu ceł, podatków i opłat państwowych.

Art. 16.

Zbożowe listy zastawne mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo papilarne i będą przyjmowane jako wadja przy licytacjach, kaucje akcyjne i celne, kaucje przy zawieraniu kontraktów ze Skarbem Państwa, oraz kaucje składane do depozytów wszelkich instytucji rządowych po cenie ustanowionej przez Ministra Skarbu, a odpowiadającej kwartalnym cenom żyta w myśl art. 6.

III. Finansowanie tworzenia zapasu ziemi.

a. Majątki państwowe.

Art. 17.

Przeznaczone na cele osadnictwa i parcelacji majątki państwowe wszelkich kategorii mają być oszacowane w celu stworzenia podstawy:

1. dla ewentualnego obciążenia ich emisji zbożowych listów zastawnych;
2. dla ustalenia ceny sprzedaży osadnikom poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych;
3. dla rozrachunku Głównego Urzędu Ziemskiego ze Skarbem Państwa.

Art. 18.

1) Należność szacunkowa za rozparcelowane przez Urzędy Ziemskie majątki państwowe Główny Urząd Ziemski zacznie spłacać Skarbowi Państwa stopniowo dopiero z chwilą, gdy po zaspokojeniu pilnych potrzeb wykonania reformy rolnej, nadwyżki wpływów z tego tytułu będą mogły być corocznie wycofywane z obrotu na reformę rolną bez uszczerbku dla jej wykonania. Czas ten bliżej określi specjalna ustawa wniesiona do Sejmu przez Radę Ministrów na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, która również określi dalsze przeznaczenie spieniężonej wartości majątków państwowych.

Art. 19.

Należność Skarbowi Państwa za majątki państwowe przekazane do dnia 31 grudnia 1923 r. Urzędom Ziemskim przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych w myśl ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U.Nr. 70 poz. 462) ustala się na dzień 1 stycznia 1922 r. w sumie ryczałtowej 28.000.000.000 marek polskich, która to suma ma charakter rozrachunkowy tylko w stosunku Głównego Urzędu Ziemskiego do Skarbu Państwa oraz Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych i nie może być podstawą ani dla ustalenia wysokości emisji listów zastawnych, ani dla rozrachunku z osadnikami.

b. Majątki niepaństwowe.

Art. 20.

1) Odszkodowanie za nieruchomości ziemskie przymusowo wykupywane na cele reformy rolnej i nadanie ziemi żołnierzom-inwalidom stanowić będzie cena szacunkowa ustalona przez Okręgowy Urząd Ziemski w myśl artykułów 23–30 z potrąceniem należności podatkowej na tworzenie funduszu zapomóg i kredytu usługowego i bezpłatnej pomocy Państwa (art. 52).

2) Odszkodowanie to za wyjątkiem części wymienionej w art. 3 jest płatne w zbożowych listach zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego, według ich

minimalnej wartości, zaś w wyjątkowych wypadkach określonych przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego może być odszkodowanie wypłacone częściowo lub całkowicie w gotówce jednorazowo, lub w ratach płatnych najpóźniej w ciągu lat 20.

3) W gotówce płatna jest w każdym razie ta część odszkodowania za całą nieruchomość, która nie może być pokryta przez listy zastawne ze względu na zasady gwarantujące bezpieczeństwo emisji listów (art. 4).

4) Właścicielowi wykupionej przymusowo nieruchomości ziemskiej należą się od niewypłaconej części ceny wykupna odsetki w stosunku 6% rocznie, od dnia objęcia przez Okr[ęgowy] Urz[ąd] Ziem[ski] w posiadanie wykupionej nieruchomości.

Art. 21.

1) Przy nabywaniu nieruchomości ziemskich na podstawie prawa pierwokupu lub odkupu cena kupna-sprzedaży winna być uiszczona przez Główny Urząd Ziemski zgodnie z przepisami prawnymi w przedmiocie pierwokupu lub odkupu w danym wypadku terytorjalnie obowiązującymi.

Art. 22.

Główny Urząd Ziemski ma również prawo pokrywania gotówką lub zbożem i listami zastawnymi należności na nabywane przez siebie większe nieruchomości ziemskie, bądź drobne gospodarstwa, likwidowane na mocy ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu traktatu pokoju podpisanego w Wersalu dn. 28 czerwca 1919 r. (Dz.Ust.Nr. 70 poz. 467).

c. Szacunek.

Art. 23.

1) Cena szacunkowa nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych lub w ogóle nabywanych i przejmowanych na cele reformy rolnej i nadania ziemi żołnierzom i inwalidom Wojska Polskiego, oraz cena szacunkowa gruntów, które mają być obciążone emisją zbożowych listach zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego lub też obciążone pożyczkami wydawanymi w tychże listach zastawnych, określa się, jako równowartość pieniężną odpowiedniej ilości kwintali, względnie kilogramów żyta, wyliczonej na podstawie cen żyta, ustalonych w sposób wskazany w art. 6 niniejszej ustawy.

2) Wysokość ceny szacunkowej gruntów poszczególnych klas i rodzajów użytków określa z zachowaniem stosunku przewidzianego przez artykuły 32, względnie 33, względnie 34 dla poszczególnych obwodów i różnych warunków Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego z tem wyrachowaniem, by cena ta odpowiadała podług jego uznania: a) albo przeciętnym cenom płaconym w danym

obwodzie i w danych warunkach za grunta w majątkach ziemskich sprzedawanych w całości, b) albo zredukowanym o 25% cenom gruntów płaconym w danym obwodzie i w danych warunkach przy parcelacji.

3) O ile w danym obwodzie i w danych warunkach przeważa jedna klasa gruntów nad innymi razem wziętymi, to cenę szacunkową ustali Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego najpierw dla tej klasy, inne zaś klasy i rodzaje użytków otrzymają ją z zastosowaniem przerachowania podług przepisów artykułów 32, względnie 33, względnie 34.

4) O ile wspomnianej w ustępie (3) przewagi niema, pozostawia się do decyzji Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego albo uznania danej jednej klasy gruntu za typową w danym obwodzie, albo też określenie faktycznej przeciętnej ceny poszczególnych dwóch lub więcej klas gruntów i na podstawie tej przeciętnej ceny ustalenie ceny szacunkowej danych klas z uwzględnieniem stosunku ich wartości podług przepisów artykułów 32, względnie 33, względnie 34. Inne klasy i rodzaje użytków otrzymają cenę szacunkową z zastosowaniem przerachowania podług przepisów tychże artykułów.

5) otrzymane w obrachunku cyfry Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego mocen jest zaokrąglić.

Art. 24.

Cena szacunkowa z gruntów przejętych na własność Państwa na mocy ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r. o przejściu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust.R.P. z 1921 r. N.4 poz. 17) ustala się na 14 kwintali żyta za 1 hektar gruntów ornych klasy w majątkach w całości i odpowiednio mniej za takie grunta niższych klas oraz we właściwym stosunku dla poszczególnych klas łąk i innych użytków lub nieużytków rolnych (art. 34).

Art. 25.

1) Budynki i urządzenia gospodarskie, należące do gospodarstwa i z niem związane, mają być oszacowane według instrukcji, jaką wyda Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego, przyczem budynki postawione po 1-ym sierpnia 1914 roku nie mogą być oszacowane niżej od rzeczywistych kosztów ich wykonania z uwzględnieniem zmian wartości pieniądza.

2) Budynki, znajdujące się w obrębie majątku, lecz nie należące do gospodarstwa i z niem nie związane, pozostawia się właścicielowi razem z przestrzenią ziemi, niezbędną do ich normalnego użytkowania lub kupuje się je z wolnej ręki.

3) Przepis ustępu (2) może być zastosowany przez Okręgową Komisję Ziemską do luksusowych lub nieracjonalnych budynków gospodarskich.

4) Osobno mają być oszacowane celowe i prawidłowo wykonane meljoracje, jako też nakłady na uprawę, nawożenie sztuczne i zasiewy, bezpośrednio poprzedzające oszacowanie. Celowe meljoracje i nakłady, wykonane po 1-szym sierpnia

1914 roku nie mogą być oszacowane niżej od rzeczywistych kosztów ich wykonania z uwzględnieniem zmian wartości pieniądza.

5) Drzewa i krzewy z reguły nie są szacowane zaś właścicielowi pozostawia się termin najwyżej trzyletni do ich wycięcia i zabrania.

6) Drzewa i krzewy mające wartość ochronną, zdrowotną lub kulturalną mogą być zachowane i przymusowo wykupione, a w takim razie będą szacowane.

7) Cena szacunkowa ewentualnie nabywanych przez Urzędy Ziemskie inwentarzy żywych i martwych ustala się według umiarkowanych przeciętnych cen rynkowych, płaconych w danej okolicy w ciągu ostatnich 3 miesięcy.

8) Normy określania ceny szacunkowej i innych obiektów będą ustalone przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

Art. 26

Cenę szacunkową ustala Okręgowy Urząd Ziemski na podstawie opinii Komisji Szacunkowej, złożonej z:

1. Delegata Okręgowego Urzędu Ziemskiego, jako przewodniczącego;
2. Delegata Ministerstwa Skarbu;
3. Delegata Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych;
4. Dwóch przez Okręgowy Urząd Ziemski przybranych zaprzysiężonych rzeczoznawców, a to po jednym z większej i mniejszej własności z listy znawców przez Okręgowy Urząd Ziemski zestawianej, a ewentualnie uzupełnionej i następnie zatwierdzonej przez Główny Urząd Ziemski.

Art. 27.

O terminie oszacowania zawiadomi Okręgowy Urząd Ziemski właściciela lub jego ustawowego zastępcę oraz ewentualnego posiadacza (dzierzawcę, ordynata) nieruchomości lub jego części – wreszcie uprawnionych z tytułu serwitutów. Osoby te mają prawo być obecne przy oszacowaniu i przedkładać Komisji swe wnioski.

Art. 28.

Przy obiektach, których szacunek wymaga specjalnej wiedzy zawodowej, Komisja Szacunkowa, może na zarządzenie Przewodniczącego lub na wniosek większości członków Komisji zasięgnąć opinii rzeczoznawców.

Art. 29.

W razie różnicy zdań przy ustalaniu szacunków decyduje zwykła większość członków Komisji Szacunkowej, przy równości głosów rozstrzyga głos Przewodniczącego.

Zdanie mniejszości winny być ujawnione w protokule.

Art. 30.

Instrukcja szacunkowa, wydana przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego bliżej określi postępowanie i szczegółowe zasady szacunku, wpływające z przepisów niniejszej ustawy.

Klasyfikacja gruntów.

Art. 31.

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego wyda szczegółową instrukcję klasyfikacyjną kierującą się przepisami art.32–34 i ma prawo rozszerzyć zakres tej instrukcji na pastwiska, lasy, wody i inne objekta wymagające szacowania.

Art. 32.

(1) Na terenie b. zaboru austriackiego i b. Królestwa Kongresowego wraz z powiatami białostockim, bielskim i sokólskim woj. Białostockiego grunta orne podzielone będą na osiem klas, łąki na pięć klas. Do gruntów orných w znaczeniu tej klasyfikacji zaliczone będą właściwe grunta nienadające się do wyorania, odłogi, błota i nieużytki, także ziemie poleśne, pod lasami, sadami, ogrodami, specjalnymi użytkami itp.

(2) Do poszczególnych klas będą zaliczane grunta orne, względnie łąki najbardziej zbliżone co do swej wartości do gruntów orných, względnie łąk jak następuje:

(3) Do gruntów orných kl. I najlepsze ciepłe grunta, na których udają się warzywa, buraki cukrowe, pszenica itp.

(4) Do gruntów orných kl. II – grunta rolnicze bardzo dobre zbliżone do kl. I, lecz widocznie od nich gorsze, np. mniej czynne.

(5) Do gruntów orných III kl. – grunta rolnicze dobre, jak dobre gleby żytnio-ziemniaczane.

(6) Do gruntów orných IV kl. – grunta rolnicze średnie, jak np. takie których wartość może być znacznie podniesiona przez odpowiednie meljoracje, np. ciężkie grunta wadliwe, mało czynne.

(7) Do gruntów orných V kl. – grunta rolnicze słabe, jak piaszczyste.

(8) Do gruntów orných VI kl. – grunta rolnicze liche, jak zupełnie piaszczyste, a bardzo ubogie w materje organiczne.

(9) Do gruntów orných VII kl. – grunta niezdatne dla właściwej uprawy polowej, bądź dla swej lotności, bądź błotnistości, bądź zbytnej szkieletowatości.

(10) Do gruntów orných VIII kl. – nieużytki kompletne, jak doły po żwirze, torfie, glinie itp.

(11) Do łąk kl. I – łąki najlepsze, jak sztucznie nawadniane z dostatecznym dopływem żywej i zdrowej wody, zapewniającym bez nawożenia maksymalne plony siana wyborowego.

(12) Do łąk kl. II – łąki bardzo dobre, jak użyźniana wylewami rzek w różnych porach roku.

(13) Do łąk kl. III – łąki średnie, jak łąki pełne niezalewane, dające siana mniej niż przy klasie II.

(14) Do łąk kl. IV – łąki gorsze, jak za suche lub za mokre, dające urodzaje zawodne.

(15) Do łąk kl. V – łąki liche, jak bagienne lub torfowe wyżynne.

(16) Wzajemny stosunek wartości gruntów poszczególnych klas wynosi: wartość I hektara gruntów rolnych I kl. równa jest wartości:

1%	hektara	gruntów	ornych	kl. II
2%	”	”	”	” III
3%	”	”	”	” IV
4%	”	”	”	” V
8%	”	”	”	” VI
15%	”	”	”	” VII
20%	”	”	”	” VIII
¾%	”	łąk	klasy	I
1%	”	”	”	II
2%	”	”	”	III
4%	”	”	”	IV
8%	”	”	”	V

Art. 33.

Dla obszaru b. Dzielnicy Pruskiej wyda Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego przepisy w przedmiocie klasyfikacji gruntów zbliżone lub identyczne z obowiązującymi tam na podstawie b. ustawodawstwa pruskiego.

Art. 34.

(1) Na obszarze województw wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, ziemi Wileńskiej i powiatów województwa białostockiego, nieobjętych art. 39 grunta orne podzielone będą na sześć klas, łąki na cztery klasy z zastosowaniem przepisu ostatniego zdania wstępu (1) art. 39.

(2) Do poszczególnych klas będą zaliczane grunta orne, względnie łąki najbardziej zbliżone co do swej wartości do gruntów orných, względnie łąk jak następuje:

(3) Do gruntów orných kl. I – najlepsze ciepłe grunta pszenne itp.

(4) Do gruntów orných kl. II – dobre grunta żytnie itp.

(5) Do gruntów orných kl. III – słabsze piaszczyste grunta żytnie itp.

(6) Do gruntów orných kl. IV – grunta piaszczyste bardzo ubogie w materje organiczne, zdadne do uprawy gryki (grunta gryczane) itp.

(7) Do gruntów orných kl.V – grunta niezdatne do uprawy polowej, zbyt lotne lub błotniste, szkieletowate, także błotniste, których nie można kosić itp.

(8) Do gruntów ornych klasy VI – kompletne nieużytki: doły po żwirze, glinie lub torfie.

(9) Do łąk klasy I – łąki gruntowe, doskonałe itp.

(10) Do łąk klasy II – będą zaliczać łąki polne, niezalewane nizinne, posiadające w latach mokrych niedostateczny odpływ wód, a dające siana mniej, jakości gorszej niż w klasie I-szej.

(11) Do łąk klasy III – łąki za suche lub za mokre, dające urodzaje zawodne. Jakość siana średnia lub przy większej ilości pokosu - licha.

(12) Do łąk klasy IV – łąki bagienne lub torfowe wyżynne itp.

(13) Wzajemny stosunek wartości poszczególnych klas wynosi: wartość z jednego hektara gruntów ornych pierwszej klasy równa jest:

2	hektarom	gruntów	rolnych	klasy	II
3	”	”	”	”	III
5	”	”	”	”	IV
15	”	”	”	”	V
20	”	”	”	”	VI
$\frac{3}{4}$	”	łąk	klasy	I	
$1\frac{1}{2}$	”	”	”	II	
4	”	”	”	III	
8	”	”	”	IV	

IV. Likwidowanie majątków.

Art. 35.

Wydatki i wpływy związane z przejściową do parcelacji administracją nieruchomości ziemskich, będących w posiadaniu Urzędów Ziemskich jako zapasu ziemi na parcelację oraz wydatki na wszelkiego rodzaju prace parcelacyjne itp. – niezbędne dla wytworzenia racjonalnych gospodarstw i parcel gruntowych do odprzedaży osadnikom obciążają względnie zapisują się na dobra Funduszu Ziemskiego a regulowane są przez przepisy i zarządzenia Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

V. Ustalanie ceny sprzedażowej poszczególnych gospodarstw i działek granicznych.

Art. 36.

(1) Cenę sprzedażną poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych utworzonych z majątków parcelowanych przez Urzędy Ziemskie – ustala Okręgowy Urząd Ziemski na podstawie szacunku nabycia lub ceny kupna – sprzedaży z dodaniem ogólnie administracyjnych i specjalnych wydatków i kosztów poniesionych

przez Urzędy Ziemskie na nabycie i przeprowadzenie parcelacji nieruchomości ziemskich oraz na urządzenia i wkłady gospodarcze.

(2) Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego może w celu ustalenia ceny sprzedaży ustalić ryczałtowy dodatek do szacunków lub ceny nabycia uwzględniający sumarycznie wszystkie wyliczone powyżej kategorie kosztów i nakładów.

Art. 37.

Ceny sprzedażne nieruchomości ziemskich, co do których przy przyjęciu przez Urzędy Ziemskie z jakich bądź powodów nie był ustalony szacunek lub cena gruntów w majątkach nie rozparcelowanych ustalają się na podstawie cen taryfowych wydawanych co pewien czas dla danego okresu przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w myśl zasad niniejszej ustawy.

Art. 38.

Przy wycenianiu do sprzedaży gospodarstw i działek gruntowych szacunek przypadających poszczególnym gospodarstwom i działkom budynków, meljoracji oraz innych instytucji i urządzeń gospodarczych – również ewentualnej uprawy gruntów i zasiewów, ustala się według bieżącej w chwili wycenienia ich wartości użytkowej w gospodarstwie drobnem, z tem zastrzeżeniem, by w każdym razie pokrył on odpowiednią część ceny szacunkowej, które Urzędy Ziemskie za te objekta zapłaciły.

Art. 39.

(1) Objekty i grunta wyłączone w myśl planu parcelacyjnego i powodów wyluszczone w art. 24 Ustawy z dn. 15 lipca 1922 r. zmienionej Ustawą z dnia ... o wykonaniu reformy rolnej lub przeznaczone na cele przewidziane w art. 26 tejże Ustawy, w szczególności objekty przekazywane Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych, mają być wycenione z zastosowaniem przepisów artykułów 23 i 25.

(2) ^aWyjątek stanowią grunta i tereny bądź oszacowane inaczej, nie przewidują przepisy art. 23 i 25 przy obejmowaniu majątku przez Urzędy Ziemskie^a, bądź oddawane i sprzedawane na cele przemysłowe, handlowe i w ogóle nie rolnicze, w których to wypadkach grunta należy oszacować ze stanowiska ich przeznaczenia według istotnej specjalnej wartości.

(3) Grunta sprzedawane na cele tworzenia kolonji dla robotników, rzemieślników, urzędników itp. mają być oszacowane na zasadach ogólnych przewidzianych bądź dla wycenienia majątków w całości, bądź drobnych gospodarstw zależnie od tego, w jakim stanie są one odstępowane, tj. czy sprzedaje się samą ziemię naraz więcej niż jednemu nabywcy tego typu, czy też sprzedaje się parcelę lub parcelę z budynkami pojedynczemi nabywcom.

Art. 40.

(1) Dotychczas nie ustalone ceny sprzedażne poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych oddanych w posiadanie osadników w czasie ubiegłym do dnia 1-go stycznia 1923 r. ustalą Urzędy Ziemskie na podstawie wyliczenia w odniesieniu do czasu, w którym gospodarstwa i działki te zostały oddane w posiadanie i podniesieniem jednak tych cen przy pomocy obowiązujących do zgóry określonego terenu mnożników ustalonych przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego dla poszczególnych ubiegłych okresów półrocznych lub kwartalnych. Te same mnożniki będą zastosowane do odpowiedniego przeliczenia sum wpłaconych przez osadników w równym czasie na poczet ceny kupna-sprzedaży.

(2) Wycenienie gruntów tych uskutecznią Okręgowe Urzędy Ziemskie na podstawie cen taryfowych wydanych przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego dla poszczególnych okresów, a odpowiadających cenom faktycznie płaconym wówczas za podobne grunta. Szacunek budynków meljoracji oraz innych inwestycji i urządzeń gospodarczych odprzedanych osadnikom w latach ubiegłych ustala się również według ich bieżącej istotnej wartości użytkowej w gospodarstwie rolnem w półroczu, w którym oddano obie w posiadanie osadnikowi. Przy wycenianiu drzewostanów należy ustaloną cenę materiałów drzewnych, oszacować według cen jakie miały miejsce w danej okolicy i w danym półroczu na materiały podobnego gatunku.

(3) Osadnicy z lat ubiegłych zapłacą odpowiednie oprocentowanie wartości gospodarstw i parcel przez nich otrzymanych, a to według stopy 6 od sta rocznie. Wszelkie sumy wpłacone tytułem tymczasowych czynności dzierżawczych przez osoby zakwalifikowane na osadników w latach ubiegłych mają być zaliczone jako wpłaty na poczet ceny kupna-sprzedaży lub na poczet oprocentowania.

Art. 41.

Dla wyceniania osad i działek gruntowych, utworzonych na podstawie nieuchylonych dotychczas ustaw o włościach rentowych może Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego wydać odrębne przepisy, uwzględniające charakter włości rentowych i odpowiednie przepisy obowiązujące.

Art. 42.

Ustalanie cen sprzedażnych w myśl zasad zawartych w art. 36–40 uregulują bliżej przepisy wydane przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

VI. Zaliczki (zadatki) na poczet ceny kupna-sprzedaży.

Art. 43.

1) Na poczet ceny kupna-sprzedaży poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych nabywcy wpłacają odpowiednie do swej zamożności zadatki i kwoty

gotówkowe w wysokości i terminach według zasad wskazanych w przepisach, które w tym przedmiocie wyda Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego.

2) Pozostałe należności od nabywców, przeliczone na odpowiednie ilości żyta według cen ustalonych w myśl art. 6 niniejszej Ustawy zakredują urzędy ziemskie nabywcom na podstawie przepisów zawartych w art. 43–54 niniejszej ustawy o państwowej pomocy kredytowej przyczem w odnośnej rachunkowości (art. 59) ma być uwidocznione czy jest to pożyczka odpowiadająca emisji zbożowych limitów zastawnych czy też jest udzielona z Funduszu Ziemskiego, względnie funduszu zapomóg i pomocy kredytowej.

VII. Kredyt parcelacyjny.

Art. 44.

Nabywcom nieposiadającym dostatecznych środków na pokrycie opłat kupna-sprzedaży gospodarstw i gruntów nabywanych przez nich z majątków parcelowanych przez Urzędy Ziemskie. Urzędy te udzielać mogą państwowej pomocy kredytowej na zasadach zawartych w poniższych przepisach.

Art. 45.

Z państwowej pomocy kredytowej korzystać mogą następujący zakwalifikowani na nabywców działek gruntowych obywatele Państwa Polskiego:

- 1) inwalidzi armji polskiej;
- 2) pracownicy rolni (a mianowicie służba dworska, oficjaliści i robotnicy rolni) pozbawieni dotychczasowej stałej pracy zarobkowej przez parcelację;
- 3) właściciele małorolnych gospodarstw;
- 4) bezrolni, obeznani z prowadzeniem gospodarstwa rolnego;
- 5) nabywcy kolonji typu robotniczego, względnie urzędniczego, wymienieni w p ... art. ... ustawy z dn. 15 lipca w wykonywaniu reformy rolnej (D.U. ... zmienionej ustawą z dn. ...

Art. 46.

Prawa korzystania z pomocy kredytowej są pozbawieni:

- 1) osoby ograniczone w prawach obywatelskich wyrokiem sądowym;
- 2) ci, którzy dobrowolnie zgłosili się do służby wojskowej przeciw Państwu Polskiemu lub innych do niej nakłaniali;
- 3) ci, którzy z pogwałceniem prawa samowolnie brali cudzą ziemię w posiadanie, albo w jakikolwiek sposób temu współdziałali.

Art. 47.

Pomoc kredytowa Państwa w rozumieniu niniejszej ustawy, udzielana jest w postaci pożyczek opiewającą na określoną ilość żyta, których równoważność

pieniężna odpowiadać winna zakredytowanej należności, przeliczonej na podstawie cen żyta, ustalonych w myśl art. 6 niniejszej ustawy.

Art. 48.

1) Udzielony z Funduszu Ziemskiego względnie w zbożowych listach zastawnych kredyt podlega oprocentowaniu sześć od sta w stosunku rocznym.

2) Procenty są płatne z dołu w ratach półrocznych, opiewających na odpowiednią ilość żyta.

3) Okres umorzenia pożyczek gruntowych wynosić będzie najwyżej lat 30, pożyczek inwestycyjnych najwyżej 20 lat. Raty amortyzacyjne są płatne razem z procentami i również opiewają na żyto.

4) Żyto przerachowuje się na pieniądze z zastosowaniem przepisów art. 6.

5) Należności niewpłacone w ciągu pół roku od terminu płatności, podlegają przymusowemu ściągnięciu przez Państwowy Bank Rolny w trybie administracyjnym przewidzianym w art. 10 i 20 statutu Banku.

6) Udzielenie pożyczki hipotecznej nabywcy skutkuje ograniczeniem jego prawa własności, przewidziane przy parcelacji rządowej (art. 33 ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonywaniu reformy rolnej Dz.U.R.P.Nr. 70 poz. 462) zmienionej ustawą z dn. ...

Art. 49.

Szczegółowe przepisy udzielania i spłacania pożyczek wyda Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu, mając szczególnie na względzie, ażeby płacone przez dłużników raty półroczne odpowiadały oprocentowaniu i umorzeniu zbożowych listów zastawnych oraz zawierały odpowiednie dopłaty na pokrycie ewentualnych strat z powodu zmian cen żyta od dnia płatności raty do dnia zapadłości kuponu, względnie terminu określenia ceny losowanych listów zastawnych. Określi on także wysokość odsetek zwłoki od zaległych rat i specjalnych opłat z tem wyrachowaniem, by dłużnik w każdym razie zapłacił pełną wartość żyta, na którą rata opiewa w dniu, w którym ewentualnie wpłaci swą należność.

VIII. Fundusz zapomóg i kredytu ulgowego.

Art. 50.

W celu popierania nabywania ziemi i tworzenia gospodarstw przez inwalidów i żołnierzy Wojska Polskiego oraz przez służbę folwarczną i oficjalistów parcelowanych majątków tworzy się specjalny „Fundusz zapomóg i kredytu ulgowego” ze źródeł następujących:

1) z dotacji państwowych,

2) z jednorazowego specjalnego podatku od obrotu ziemią, na zasadach wskazanych w art. 52,

3) z pozostałości gotówkowych i aktywów funduszu wymienionego w p. 3 art. 8 ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r., o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego (Dz.Ust.Nr. 4 z 1921r. poz. 18).

4) z pozostałości gotówkowych i z aktywów wileńskiego wojskowego funduszu ziemskiego,

5) z pozostałości gotówkowych i z aktywów funduszu osadniczego ustanowionego przez uchwałę Sejmu Ustawodawczego z dnia 19 grudnia 1919 r.

6) z innych wpływów,

7) z fruktyfikacji sum funduszu.

Art. 51.

Z pomocy udzielanej z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego mogą korzystać:

1) inwalidzi i żołnierze, którzy walcząc w szeregach armii polskiej szczególnie się odznaczyli, a którzy posiadają niedostateczne środki na nabycie ziemi przy parcelacji lub na zorganizowanie na nabytych parcelach gospodarstw,

2) żołnierze i inwalidzi, którym nadaje się ziemię w myśl ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego,

3) służba folwarczna, niezamożni pracownicy rolni oraz specjaliści rolni, którzy tracą zajęcie wskutek parcelacji danego folwarku,

Rozstrzygnięcie, którym z kandydatów wymienionym w p. 1 i 2 niniejszego artykułu ma być udzielona pomoc, w jakiej kolejności i w jakiej wysokości będzie na podstawie przepisów Prezesa G.U.Z. zadaniem Komisji powołać się mających przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych. Komisje te działać będą przy Okręgowych Urzędach Ziemskich w pierwszej i przy Głównym Urzędzie Ziemskim w drugiej instancji. O pomocy innym kandydatom decydują Okręgowe Urzędy Ziemskie.

Art. 52.

1) Rozmiary i sposób udzielania pomocy z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego w formie nisko i bezprocentowego kredytu oraz w formie zapomóg bezzwrotnych – ustali Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego, który również określi w jakich wypadkach pomoc z tego funduszu ma być uzupełnieniem ogólnej państwowej pomocy kredytowej przy parcelacji.

2) Na udzielenie pomocy przez ogólne Komisje Kredytowe (art. ...) kandydatom, wymienionym w p. 3 art. 50 przeznaczają się najwyżej połowę sum uzyskanych dla funduszu zapomóg i kredytu ulgowego z punktów 1, 2, 5 i 6 art. 49.

3) Najwyżej 10% sum uzyskanych dla funduszu zapomóg i kredytu ulgowego może być obracana przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego na popieranie zapomogami lub kredytem instytucyj i prac mających na celu dobro reformy rolnej albo osadników cywilnych lub wojskowych.

Art. 53.

1) Podatek, o którym mowa w art. 49 p. 2 obciąża na terenie b. Królestwa Kongresowego, b. Galicji i b. Zaboru Pruskiego oraz powiatów białostockiego, bielskiego i sokólskiego wojew. Białostockiego wszystkie nieruchomości ziemskie, o ile ich ogólny obszar w ręku jednego właściciela lub kilku współwłaścicieli razem wziętych przekracza 50 hektarów, względnie 180 hektarów, względnie 400 hektarów w okręgach, dla których obowiązuje dane maximum posiadania własności ziemskiej w myśl p. a art. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej, zmienionej ustawą z dnia ... oraz dla nieruchomości ziemskich, przekraczających 23 hektarów w promieniu 15 kilometrów od centrum m. Warszawy.

2) Podatek pobierany jest przez Urzędy Ziemskie przy przymusowym wykupie majątków oraz przy sprzedaży gruntu; obciąża on sprzedawcę i równa się dziesięciu procent ceny sprzedażnej nieruchomości (po odliczeniu od ogólnej ceny ewentualnie razem sprzedawanych nieruchomości). O ile nabywca nabywa łącznie z gruntami już przezeń posiadanymi nie więcej 45 hektarów, podatek wynosi pięć procent ceny odsprzedawanej mu nieruchomości.

3) Ziemia, która raz opłaciła podatek jest już w przyszłości od tego podatku wolna pod warunkiem, że pierwsza cena sprzedażna nie była niższa od przeciętnej wartości rynkowej danego gruntu i w danym czasie. W razie zaś, gdyby ona była niższą podatek będzie uzupełniony przy następnych sprzedażach względnie przymusowym wykupie.

4) Przepisy Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrem Skarbu określą bliżej zasady i sposób ściągania tego podatku.

Art. 54.

Zasiłki zwrotne udzielane z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego winny być odpowiednio zabezpieczone. Koszt związane ze sporządzeniem skryptu dłużnego, jak również wszelkie inne wydatki z tem związane, pokrywane są z tegoż funduszu.

Art. 55.

1) Zasiłki zwrotne z „funduszu pomocy i kredytu ulgowego” ulegają spłacie najdłużej w ciągu 30 lat w równych ratach półrocznych, opiewających na żyto, przyczem termin płatności I-ej raty może być odroczony na 3 lata od dnia udzielenia zasiłku.

2) Pomoc z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego może być udzielona przy nabywaniu gruntu zarówno z parcelacji prowadzonej przez Urzędy Ziemskie, jak też z parcelacji prowadzonej pod nadzorem tych urzędów przez instytucje do tego upoważnione lub osoby prywatne oraz na pokrycie wydatków związanych

z przepisaniem tytułu własności za grunta darowane, tudzież na zagospodarowanie tych gruntów.

IX. Przepisy uzupełniające i końcowe.

Art. 56.

Podania, skrypty dłużne oraz inne akta, związane z przyznaniem i udzieleniem pożyczek, oraz podania o ulgi w spłacaniu pożyczek, wolne są od wszelkich opłat skarbowych.

Art. 57.

Upoważnia się Radę Ministrów do wydania na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego przepisów o zabezpieczeniu pożyczek udzielanych niektórym kategorjom osadników na zasadzie odpowiedzialności solidarnej pewnej grupy pożyczkobiorców lub w inny sposób w wypadkach, gdy nie może być uzyskane zabezpieczenie hipoteczne. Pożyczki takie nie mogą być podstawą do emisji zbożowych listów zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego.

Art. 58.

Upoważnia się Radę Ministrów do wprowadzenia w przepisach niniejszej ustawy zmian, któreby miały na celu:

- 1) Przekształcenie zbożowych listów zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego przy dalszej emisji na listy, opiewające na jednostki pieniężne;
- 2) Przekształcenie pożyczek Urzędów Ziemskich na pożyczki pieniężne;
- 3) Zmiany stopy oprocentowania nowoemitowanych listów zastawnych i nowoudzielanych pożyczek zależnie od warunków rynku pieniężnego.

Art. 59.

1) Aż do czasu uruchomienia akcji pożyczkowej opartej na przepisach niniejszej ustawy, upoważnia się Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego do dalszego udzielania państwowej pomocy kredytowej osadnikom, na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących, które następnie uchyli Rozporządzenie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

2) Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego upoważniony jest również wydania przepisów przejściowych, mających na celu ewentualne przeliczenie na zboże sum pożyczkowych udzielanych na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących.

Art. 60.

1) Czynności bankowe połączone z przygotowaniem, wydawaniem, oprocentowaniem i umorzeniem zbożowych listów zastawnych Głównego Urzędu Ziemskiego i wogóle gospodarka pieniężna temi listami oraz im odpowiadającymi

pożyczkami prowadzone będą przez Państwowy Bank Rolny na podstawie przepisów, zarządzeń i dyspozycji Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego określających zarówno zasady, jak też zakres działalności Banku.

2) Na tych samych zasadach będzie prowadzona przez Państwowy Bank Rolny administracja „Funduszem Ziemskim” i „Funduszu zapomóg i pomocy kredytowej”.

3) Bliższe przepisy Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego ustalą sposób i źródło pokrycia wydatków Państwowego Banku Rolnego, związanych z administrowaniem funduszami Głównego Urzędu Ziemskiego.

Art. 61.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego i Ministrowi Skarbu. Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego uprawniony jest do wydawania wszelkich niezbędnych do tego przepisów przechodnich i wykonawczych oraz zarządzeń, o ile niniejsza ustawa w poszczególnych sprawach nie zastrzegła inaczej

Art. 62.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

13

PROTOKÓŁ

7-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 lutego 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Starszy referent Prezydjum Rady Ministrów

Prezes Prokuratury Generalnej

Prezes Głównego Urzędu Ziemiańskiego

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

gen. Osiński

Bolesław Markowski

prof. Waław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

dr Teodor Swinarski

Stanisław Bukowiecki

Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 29 stycznia 1923 r.

2. Uchwalono załączone wnioski w sprawie:

a) powołania Dyrektora departamentu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej Kazimierza Tołłoczki na zastępcę prezesa Międzyministerialnej Rady do spraw repatriacji (załącznik 1);

b) zamianowania dotychczasowego kierownika Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do spraw walki z epidemjami d-ra Gustawa Stolzmana dyrektorem departamentu w IV stopniu służbowym w Ministerstwie Zdrowia Publicznego (załącznik 2);

c) zamianowania naczelnika wydziału województwa lwowskiego Antoniego Schultisa wojewodą śląskim w IV stopniu służbowym (załącznik 3);

- d) zamianowania radcy województwa tarnopolskiego d-ra Lucjana Zawistowskiego wojewodą tarnopolskim w IV stopniu służbowym (załącznik 4);
- e) zamianowania konsula generalnego i inspektora generalnego placówek zagranicznych w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Stanisława Srokowskiego wojewodą wołyńskim w IV stopniu służbowym w miejsce ustępującego wojewody Mieczysława Mickiewicza (załącznik 5);
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonarjuszów państwowych w Gdańsku na miesiąc styczeń 1923 r. (załącznik 6);
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia djet należnych funkcjonarjuszom państwowym w razie podróży służbowych do Niemiec, w.m. Gdańska i na Górny Śląsk (załącznik 7);
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zapomóg na wpisy szkolne dla dzieci funkcjonarjuszów państwowych (załącznik 8).
6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zmiany przepisów o djetach i kosztach podróży (załącznik 9);
7. Wniosek Ministra Sprawiedliwości w sprawie jednorazowego zasiłku dla sędziów i prokuratorów górnośląskich tytułem odszkodowania strat z powodu zaszeregowania ich do niemieckich grup urzędniczych za czas od 1 listopada 1922 r. do 31 stycznia 1923 r. Rada Ministrów odesłała do bezpośredniego porozumienia zainteresowanych ministrów i uwzględnienia w granicach możliwości oraz przedłożenia Radzie Ministrów wniosku ostatecznego, przyczem zaznaczono, że sprawa ta winna być zarazem uregulowana co do funkcjonarjuszów państwowych innych resortów.
8. W sprawie pisma Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, aby ministerstwa i urzędy główne nadesłały projekty preliminarza budżetowego na rok 1923, Rada Ministrów jednomyślnie powzięła uchwałę, zlecającą Prezesowi Rady Ministrów, aby w powołaniu się na Konstytucję i ustawę z 3 czerwca 1921 r. o kontroli państwowej (Dz.Ust. Rz.P. Nr.51, poz.314) uzasadnił wobec Prezesa Najwyższej Izby Kontroli konieczność odmowy ze strony ministerstw nadesłania projektów preliminarzy budżetowych.
9. Na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej Rada Ministrów – zgodnie z art. 586 § 1 p.4 i 5 polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej z 15 maja 1922 r. – uchwaliła powołać do komitetu opiniodawczego pracy w siedzibie Komisji Mieszanej na członków: 1) inż. Aleksandra Ciszewskiego, dyrektora administracyjnego towarzystwa dzierżawnego kopalń fiskalnych „Skarboferm” z Królewskiej Huty, 2) Maksymiljana Sabasa, dyrektora huty z Laura-Huty, 3) Ignacego Sikorę, prezesa związku metalowców Z.Z.P. z Królewskiej Huty, 4) Józefa Adamka, członka centralnego związku zawodowego polskiego z Katowic; na zastępców: 1) inż. Marjana Wojciechowskiego, dyrektora kopalni Horym, 2) Marjana Krausa, radcę górniczego z Katowic, 3) Aloizego Kota, zastępcę przewodniczącego związku górników Z.Z.P. z Katowic, 4) Józefa Wiehułę, członka centralnego związku zawodowego polskiego z Katowic.

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ustanowienia z dniem 1 stycznia 1923 r. etatowego konsulatu Rzeczypospolitej II klasy w Lipsku (załącznik 10).
11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie przekształcenia z dniem 1 stycznia honorowego konsulatu Rzeczypospolitej w Kiszyniowie na etatowy konsulat II klasy (załącznik 11).
12. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie czasowego zajęcia nieruchomości fabrycznych towarzystwa akcyjnego „Metallamp” odesłano do uzgodnienia między Prezydjum Rady Ministrów, Ministerstwami Spraw Wojskowych, Sprawiedliwości i Prokuratorją Generalną i ponownego przedłożenia (załącznik 12).
13. Projekt Instrukcji służbowej dotyczącej urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku odroczone na życzenie Ministra Spraw Zagranicznych.
14. Na załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o wykonaniu uchwały Rady Ministrów z 14 września 1922 r. w sprawie przekazania wojskowości klasztoru Benedyktynek w Nieświeżu, gmachów poklasztornych w Berezwezu i obozu barakowego w Oświęcimiu Rada Ministrów, utrzymując w mocy podział baraków dokonany przez międzyministerjalną komisję zleciła Ministrowi Robót Publicznych, by sprawy te w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami sfinalizował (załącznik 13).
15. Na wniosek Ministra Robót Publicznych o wykonanie uchwały Rady Ministrów z 6 marca 1922 r. w sprawie gmachu b. banku państwa w Równem Rada Ministrów po wyjaśnieniu sprawy orzekła, że uchwała musi być wykonana.
16. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie ustanowienia przy Ministerstwie Skarbu Rady towaroznawczej do spraw celnych oraz zatwierdzono załączony statut tej Rady (załączniki 14 i 15).
17. Uchwalono zasadniczo załączony projekt ustawy w przedmiocie państwowego podatku przemysłowego z tem, że zmiany redakcyjne i poprawki rzeczowe dokonane będą dodatkowo przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwami Przemysłu i Handlu oraz Sprawiedliwości (załącznik 16).
18. Uchwalono zasadniczo załączony projekt ustawy w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych oraz podatku spadkowego i od darowizn zlecając dokonanie ostatecznej redakcji Ministerstwu Skarbu w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów (załącznik 17).
19. Uchwalono załączone wnioski Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zatwierdzenia fundacji stypendjalnej im. ks. Jana Batkego (załącznik 18) oraz w sprawie darowizny folwarku Żabikowo na rzecz Uniwersytetu w Poznaniu przez Augusta Cieszkowskiego (załącznik 19).
20. Uchwalono załączony regulamin Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku, przyczem nadano art. 4 następujące brzmienie: „Komisarzy oraz ich zastępców wyznacza Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu

i Handlu, przedłożony w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami. Dekrety itd. bez zmiany” (załącznik 20).

21. W związku ze sprawą zwalczania drożyzny powzięto załączoną uchwałę, przyczem w tekście zmieniono, co następuje:

W § 1 zamiast słów „przy Ministrze Spraw Wewnętrznych” użyto słów „podlegającemu Ministrowi Spraw Wewnętrznych”.

W § 3 nadano pierwszemu ustępowi następujące brzmienie: „Nadzwyczajny Komisarz do walki z drożyzną bierze w zastępstwie Ministra Spraw Wewnętrznych udział w posiedzeniach Komitetu Ekonomicznego Ministrów dotyczących drożyzny.

W ustępie drugim skreślono wyrazy „taryf celnych, kolejowych, pocztowych, cen artykułów monopolowych”, a wstawiono po wyrazie „ustalenie” wyraz „cen”; skreślono wyrazy „za zgodą i” oraz wyrazy „którego sprzeciw itd. do końca”.

W § 4 skreślono wyrazy „których przed wydaniem decyzji interesowana władza winna zasięgnąć” (załącznik 21).

22. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie powołania szeregowych rezerwy pisarzy z roczników 1897, 1896 i 1895 (załącznik 22).

23. W związku z uchwałą z 28 grudnia 1922 r. w sprawie przedkładania periodycznych sprawozdań z działalności ministerstw Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów uchwaliła, że Ministrowie poddadzą zbadaniu ilość zalegających w odnośnem Ministerstwie spraw po koniec stycznia 1923 r. i wydadzą zarządzenia jak najspiesniejszego zlikwidowania zaległości.

Ministrowie złożą Radzie Ministrów do dnia 1 kwietnia rb. sprawozdania o wydanych zarządzeniach i ich wyniku, a to w myśl jednolitych wytycznych, które Prezes Rady Ministrów zawrze w swoim okólniku na podstawie powyższej uchwały.

Dalej Rada Ministrów uchwaliła:

Zanim zostanie wydana nowa ogólna instrukcja biurowa dla Ministerstw, Rada Ministrów wzywa Ministrów do poddania gruntownej rewizji obowiązującej obecnie w ich Ministerstwie instrukcji biurowej celem osiągnięcia jak najsparsniejszego urzędowania przez wprowadzenie daleko idącego uproszczenia.

Ministrowie złożą Radzie Ministrów do dnia 1 kwietnia rb. sprawozdanie o wydanych zarządzeniach.

24. Na wniosek Prezesa Rady Ministrów postanowiono odbywać posiedzenia Rady Ministrów z reguły raz tygodniowo we środę.

Posiedzenie zamknięto o 7.45 wieczorem

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie powołania dyrektora departamentu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej Kazimierza Tołłoczki zastępcą prezesa Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji.
2. Wniosek ministra zdrowia publicznego w sprawie mianowanie dotychczasowego kierownika Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do Spraw Walki z Epidemiami dra Gustawa Stolzmanna dyrektorem departamentu w IV stopniu służbowym w Ministerstwie Zdrowia Publicznego.
3. Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania naczelnika wydziału województwa lwowskiego Antoniego Schultisa wojewodą śląskim w IV stopniu służbowym.
4. Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania radcy województwa tarnopolskiego dra Lucjana Zawistowskiego wojewodą tarnopolskim w IV stopniu służbowym.
5. Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania konsula generalnego i inspektora generalnego placówek zagranicznych w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Stanisława Srokowskiego wojewodą wołyńskim w IV stopniu służbowym.
6. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych w Gdańsku na miesiąc styczeń 1923 r.²³²
7. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie podwyższenia diet należnych funkcjonariuszom państwowym w razie podróży służbowych do Niemiec, Wolnego Miasta Gdańska i na Górny Śląsk²³³.
8. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie zapomóg na wpisy szkolne dla dzieci funkcjonariuszy państwowych²³⁴.
9. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży [wraz z projektem rozporządzenia]²³⁵.
10. Wniosek ministra spraw zagranicznych w sprawie ustanowienia z dniem 1 stycznia 1923 r. etatowego konsulatu Rzeczypospolitej II klasy w Lipsku.
11. Wniosek ministra spraw zagranicznych w sprawie przekształcenia z dniem 1 stycznia honorowego konsulatu Rzeczypospolitej w Kiszyniowie na etatowy konsulat II klasy.
12. Projekt dekretu w sprawie czasowego zajęcia nieruchomości fabrycznych towarzystwa akcyjnego „Metallamp” na rzecz Wojskowej Wytwórni Amunicji Karabinowej²³⁶.
13. Wniosek ministra spraw wojskowych o wykonaniu uchwały Rady Ministrów z 14 września 1922 r. w sprawie przekazania wojskowości klasztoru benedyktynek w Nieświeżu, gmachów poklasztornych w Berezeczcu i obozu barakowego w Oświęcimiu²³⁷.
14. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia przy Ministerstwie Skarbu Rady Towaroznawczej do Spraw Celnych²³⁸.

²³² Nie publikuje się.

²³³ Nie publikuje się.

²³⁴ Nie publikuje się.

²³⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1923 r. w sprawie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży, Dz.U. 1923, nr 15, poz. 100.

²³⁶ Nie publikuje się.

²³⁷ Nie publikuje się, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 387–393.

²³⁸ Nie publikuje się, zob. M.P., 10 lutego 1923, nr 33, s. 1.

15. Statut Rady Towaroznaczej do Spraw Celnych przy Ministerstwie Skarbu²³⁹.
16. Projekt ustawy w przedmiocie państwowego podatku przemysłowego²⁴⁰.
17. Projekt ustawy w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych oraz podatku spadkowego i od darowizn²⁴¹.
18. Wnioski ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego w sprawie zatwierdzenia fundacji stypendialnej im. ks. Jana Batkego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów].
19. Wnioski ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego w sprawie darowizny folwarku Żabikowo na rzecz Uniwersytetu w Poznaniu przez Augusta Cieszkowskiego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów].
20. Projekt regulaminu Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.
21. Okólnik prezesa Rady Ministrów i uchwała Rady Ministrów w przedmiocie zwalczania drożyzny.
22. Wniosek nagły ministra spraw wojskowych w sprawie powołania szeregowych rezerwy pisarzy z roczników 1897, 1896 i 1895²⁴².

^cZałącznik 1^c

Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie powołania dyrektora departamentu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej Kazimierza Tołłoczki zastępcą prezesa Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji

Ministerstwo
Pracy i Opieki Społecznej
Nr 288/II

Warszawa, ^c30^c stycznia 1923 r.

Do Pana
Prezesa Rady Ministrów
w miejscu

Wniosek
w sprawie zamianowania p. Kazimierza
Tołłoczki Zastępcą Prezesa Międzyministerjalnej
Rady do Spraw Repatriacji

Na wniosek Prezesa Międzyministerjalnej Rady do Spraw Repatriacji p. ^cMinistra^c Władysława Grabskiego²⁴³ niniejszym zgodnie z § 5 Rozporządzenia Rady Ministrów

²³⁹ Nie publikuje się, zob. *ibidem*.

²⁴⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 maja 1923 r. w przedmiocie państwowego podatku przemysłowego, Dz.U. 1923, nr 58, poz. 412. Drobne modyfikacje.

²⁴¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych oraz podatków: spadkowego i od darowizn, Dz.U. 1923, nr 44, poz. 296. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁴² Nie publikuje się.

²⁴³ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 240.

z dnia 19/VI 1922 r. („Monitor Polski” Nr. 151 z dn. 7 lipca 1922 r.) w przedmiocie utworzenia Rady Międzyministerjalnej do Spraw Repatriacji wnosząc o zamianowanie p. Kazimierza Tołłoczki, Dyrektora Departamentu Administracyjnego Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, Zastępcą „Przewodniczącego” tejże Rady i prosząc Pana Prezesa o wniesienie powyższego na Radę Ministrów²⁴⁴.

Minister:
Ł. Darowski^f

Rada Ministrów na posiedzeniu
w dn. ... 1923 r. uchwaliła
zgodnie z wnioskiem.

Prezes Ministrów:

^cZałącznik 2^c

Wniosek ministra zdrowia publicznego w sprawie mianowania dotychczasowego kierownika Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do Spraw Walki z Epidemiami dra Gustawa Stolzmana dyrektorem departamentu w IV stopniu służbowym w Ministerstwie Zdrowia Publicznego

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego

Warszawa, dn. 18 stycznia 1923 r.

2745
Nr Pr. 279/23

Wniosek
o zamianowanie
Dr. Gustawa Sztolcmana Dyrektorem
Departamentu w Ministerstwie
Zdrowia Publicznego.

W Ministerstwie Zdrowia Publicznego wakuje utworzone w związku z likwidacją Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do spraw walki z epidemjami stanowisko trzeciego Dyrektora Departamentu.

²⁴⁴ Kazimierz Tołłoczko miał już doświadczenie w sprawach dotyczących repatriacji ludności. Od 1 kwietnia do 29 lipca 1922 r. był tymczasowym kierownikiem Urzędu Emigracyjnego. Funkcję zastępcy prezesa Międzyministerjalnej Rady do Spraw Repatriacji pełnił jeszcze w 1925 r., zob. „Praca i Opieka Społeczna. Czasopismo Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej”, 1923, z. 2, s. 184; *Dokumenty do historii stosunków polsko-sowieckich 1918–1945*, red. serii M. Wołos, t. 1: 1918–1926, cz. 2: *Poszukiwanie normalizacji (kwiecień 1921 – maj 1926)*, red. tomu J.J. Bruski, M. Wołos, Warszawa 2020, s. 494–499.

Ze względu na sprawne funkcjonowanie urzędu stanowisko to powinno być niezwłocznie obsadzone.

Jako kandydata na objęcie wspomnianego stanowiska proponuję Dr. Gustawa Sztolcmana, dotychczasowego naczelnika Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do spraw walki z epidemiami.

Dr. Gustaw Sztolcman, urodzony dn. 1 października 1875 r., ukończył Wydział Lekarski Uniwersytetu Warszawskiego w 1899 r.

Następnie zajmował się praktyką lekarską w mieście Wilnie. Od 2 sierpnia 1914 do września 1918 r. pozostawał jako lekarz w służbie wojskowej rosyjskiej. Do służby państwowej polskiej wstąpił 1 marca 1920 r., zajmując w Naczelnym Nadzwyczajnym Komisarjacie do spraw walki z epidemiami stanowiska: początkowo Kierownika Delegatury w Wilnie, zaś od dn. 1 września 1921 r. Kierownika Zarządu Centralnego Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do spraw walki z epidemiami w Warszawie z wynagrodzeniem według III stopnia służbowego urzędników państwowych.

Zarówno przed wstąpieniem na służbę państwową na zasadzie zebranych referencji, jak i w czasie pełnienia obowiązków służbowych kandydat wyróżniał się niezwykle zdolnościami administracyjnymi, a na powierzonych mu stanowiskach położył wybitne zasługi w zakresie zwalczania epidemji w Państwie Polskim.

Uznając tedy kwalifikacje Dr. Gustawa Sztolcmana za najzupełniej odpowiednie i wyróżniające go z pośród innych kandydatów na objęcie stanowiska Dyrektora Departamentu Epidemjologicznego, wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 17 marca 1921 r. oraz art. 17 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Rz.P. Nr.21 poz. 164) Rada Ministrów uchwalić raczyła

przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Dr. Gustawa Sztolcmana Dyrektorem Departamentu w IV stopniu służbowym w Ministerstwie Zdrowia Publicznego²⁴⁵.

Minister Zdrowia Publicznego:
fChodźko^f

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu ... 1923 roku punkt ... protokołu...
Posiedzenia Rady Ministrów

Warszawa, dn. 1923 r.

Prezes Rady Ministrów:

²⁴⁵ Gustaw Sztolcman wedle informacji zawartych w nekrologu nową funkcję pełnił do końca 1924 r., kiedy to powrócił „do swego ukochanego Wilna, ażeby służyć jego chorem i jego społeczeństwu swą olbrzymią wiedzą i doświadczeniem organizacyjnym na skromnem stanowisku wolno praktykującego lekarza”, *Ś.p. dr. med. Gustaw Sztolcman*, „Słowo” (Wilno), 30 października 1936, nr 298, s. 3.

Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania naczelnika wydziału województwa lwowskiego Antoniego Schultisa wojewodą śląskim w IV stopniu służbowym

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. P.O. 1333.

Warszawa, dnia 1 lutego 1923 r.

Wskutek zgonu Wojewody Śląskiego śp. Józefa Rymera²⁴⁶ i wobec rezygnacji zamianowanego na ten urząd Dra Witolda Celichowskiego²⁴⁷ stanowisko Wojewody Śląskiego pozostaje nieobsadzone. Jako kandydata na objęcie tego stanowiska proponuję Antoniego Schultisa, naczelnika wydziału w Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie.

Antoni Schultis, urodzony 27 lutego 1869 r., jest religijny rzymsko-katolickiej, żonaty i ma dwoje pełnoletnich dzieci. Po ukończeniu gimnazjum i wydziału prawa na uniwersytecie lwowskim, Antoni Schultis wstąpił w r. 1890 do służby administracyjnej austriackiej jako praktykant konceptowy Namiestnictwa we Lwowie. Praktykę odbywał w r. 1898 w Radzie Szkolnej Krajowej, w starostwach w Przemyślanach i Stanisławowie i w samym Namiestnictwie. W r. 1898 mianowany konceptystą tego Namiestnictwa. W maju 1903 r. jako komisarz powiatowy powołany został do wiedeńskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z przeznaczeniem do służby w Departamencie galicyjskim w charakterze referenta spraw przemysłowych; w rok później poruczono mu także obowiązki kontrolnego redaktora polskiego wydania ustaw państwa. W roku 1904 mianowany został Schultis sekretarzem Namiestnictwa i przeznaczony do biura prezydjalnego Namiestnictwa lwowskiego. W 1907 r. zostaje Schultis starostą. W następnym roku obejmuje kierownictwo departamentu dla spraw uniwersyteckich w prezydium Namiestnictwa, w maju zaś 1910 r. kierownictwo biura prezydjalnego. W 1911 zamianowany radcą Namiestnictwa, a w 1916 – radcą dworu.

W służbie polskiej kieruje Antoni Schultis jedną z sekcji Namiestnictwa (Generalnej Delegatury Rządu) we Lwowie, od dnia zaś 14 września 1921 r., po kreowaniu Województwa Lwowskiego, jest naczelnikiem wydziału administracyjnego w Urzędzie wojewódzkim we Lwowie.

Długoletnie wszechstronne doświadczenie Antoniego Schultisa wykazane przezeń w dziedzinie służby administracyjnej, znakomite zdolności i ogromna wiedza, charakter nieposzlakowany i energia stanowią, zdaniem moim, rękojmię,

²⁴⁶ Józef Rymer zmarł 5 grudnia 1922 r.

²⁴⁷ Zob. załącznik 1 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 30 grudnia 1922 r.

że kandydat zdoła zapanować nad trudnościami połączonymi z piastowaniem nader odpowiedzialnego stanowiska Wojewody Śląskiego.

Wnoszę przeto, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Rada Ministrów raczyła

przedstawić P. Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Antoniego Schultisa Wojewodą Śląskim²⁴⁸.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 1 lutego 1923 r. (punkt protokołu posiedzenia Rady Ministrów)

PREZES RADY MINISTRÓW
‘Minister Spraw Wewnętrznych’

‘Załącznik 4’

Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania radcy województwa tarnopolskiego dra Lucjana Zawistowskiego wojewodą tarnopolskim w IV stopniu służbowym

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. P.O. 1334.

Warszawa, dnia 1 lutego 1923 r.

Wobec powołania Wojewody w Tarnopolu Karola Olpińskiego na urząd Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych²⁴⁹ zaważowało stanowisko Wojewody Tarnopolskiego. Jako kandydata na objęcie tego stanowiska proponuję Dr. Lucjana Zawistowskiego, radcę w VI stopniu służbowym Województwa we Lwowie.

²⁴⁸ Antoni Schultis został mianowany wojewodą śląskim z dniem 1 lutego 1923 r. Funkcję tę pełnił jednak krótko, bo zaledwie do 13 października, kiedy otrzymał bezterminowy urlop w związku z falą strajków, której nie był w stanie opanować, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 3 lutego 1923, nr 27, s. 1; K. Stepan, *Schultis Antoni*, w: PSB, t. 36, 1995–1996, s. 24.

²⁴⁹ Zob. załącznik 28 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 28 grudnia 1922 r.

Dr. Lucjan Zawistowski, urodzony 8 maja 1876 r., jest religii rzymsko-katolickiej, żonaty, bezdzietny. Po ukończeniu gimnazjum w Krakowie i studiów wyższych z doktoratem prawa na Uniwersytecie Jagiellońskim. Dr. Zawistowski wstąpił w r. 1899 do służby administracyjnej austriackiej jako praktykant koncepcyjny Namiestnictwa we Lwowie, następnie praktykę odbywał w Starostwie w Podgórzu. Mianowany w r. 1901 koncypistą pracował w Namiestnictwie we Lwowie i w starostwie w Przeworsku. W r. 1904 zamianowany komisarzem powiatowym, a w 1910 – Sekretarzem Namiestnictwa. W 1911 r. obejmuje kierownictwo starostwa w Pilźnie, w dwa lata później w Przeworsku, wreszcie w Tłumaczu. W r. 1915 mianowany Starostą w VII klasie rangi, w 1920 zaś, już w służbie polskiej – radcą Namiestnictwa w VI randze. W tymże roku poruczono mu kierownictwo starostwa w Tarnowie. W następnym roku przechodzi do Namiestnictwa (Generalnej Delegatury Rządu) we Lwowie, gdzie obejmuje funkcje Inspektora Starostw.

Po kreowaniu z dniem 1 września 1921 r. Województwa Lwowskiego pełni tamże dalej też same funkcje inspekcyjne, a jednocześnie prowadzi referat spraw dyscyplinarnych.

W ostatnich czasach, kiedy stan polityczny w Województwach Wschodnich zaczął wymagać szczególnej bacności ze strony władz centralnych, Dr. Zawistowski miał sobie powierzone funkcje urzędnika łącznikowego pomiędzy Wojewodami wschodnimi a Ministrem Spraw Wewnętrznych jako znający doskonale stosunki na wschodzie Rzeczypospolitej, a przytem jako wyróżniający się szybko i trafną orientacją oraz energią.

Z uwagi na te zalety Dr. Zawistowskiego i uznając jego kwalifikacje za odpowiednie na stanowisko Wojewody, wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Rada Ministrów raczyła przedstawić P. Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Dr. Lucjana Zawistowskiego Wojewodą Tarnopolskim w IV stopniu służbowym²⁵⁰.

^hMINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH^h

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 1 lutego 1923 r.

²⁵⁰ Lucjan Zawistowski został mianowany wojewodą tarnopolskim z dniem 1 lutego 1923 r. Funkcję tę sprawował do 16 lutego 1927 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 3 lutego 1923, nr 27, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 30 czerwca 1927, nr 1–2, s. 165; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 176.

(punkt protokołu posiedzenia
Rady Ministrów)

PREZES RADY MINISTRÓW
Minister Spraw Wewnętrznych^c

^cZałącznik 5^c

Wniosek ministra spraw wewnętrznych w sprawie mianowania konsula generalnego i inspektora generalnego placówek zagranicznych w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Stanisława Srokowskiego wojewodą wołyńskim w IV stopniu służbowym

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. PO. 1368.

Warszawa,
dn. ^c1^c lutego 1923 r.

Wniosek o mianowanie
Stanisława Srokowskiego
Wojewodą Wołyńskim

Wskutek rezygnacji Mieczysława Mickiewicza ze stanowiska Wojewody Wołyńskiego²⁵¹, urząd Wojewody Wołyńskiego pozostaje nieobsadzony. Jako kandydata na objęcie tego stanowiska proponuję Stanisława Srokowskiego, Konsula Generalnego i Inspektora Generalnego placówek zagranicznych Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Stanisław Srokowski, urodzony 8 lipca 1872 roku w Węgrzcach pod Krakowem, wyznania ewang[elicko]-reformowanego, po ukończeniu gimnazjum oraz uniwersytetu w Krakowie – był w przeciągu lat 18 nauczycielem szkół średnich. W okresie europejskiej wojny zostaje Generalnym Sekretarzem Komitetu Ratunkowego we Lwowie, od 1915 do 1918 r. przebywa w Rosji, po powrocie do kraju wraca do pracy pedagogicznej we Lwowie. Jesienią 1918 r. pracuje

²⁵¹ Mieczysław Mickiewicz został zwolniony „na własną prośbę” ze stanowiska wojewody wołyńskiego z dniem 1 lutego 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 3 lutego 1923, nr 27, s. 1; A. Piber, *Mickiewicz Mieczysław*, w: PSB, t. 20, 1975, s. 710–711.

w Komisji Tymczasowej Likwidacyjnej rządzącej Małopolska pod kierunkiem pośła Tertila. W marcu 1919 r. zostaje Sekretarzem Generalnym Biura Prac Kongresowych w Warszawie.

Służbę państwową polską rozpoczyna w czerwcu 1919 r. jako konsul I-jej klasy i Delegat Rządu Polskiego w Preszburgu, w październiku tegoż roku w tymże charakterze w ^aOdesie^a przy rządzie Denikina. W lutym 1920 r. organizuje wojskowo odwrót z ^aOdesy^a lądem na Tyraspol, ratując w ten sposób od zagłady bolszewickiej około 5000 Polaków. W marcu 1920 r. zostaje mianowany Konsulem I klasy w Królewcu, przy końcu tego roku Konsulem Generalnym.

W połowie maja 1921 r. zostaje wysłany na Śląsk w okresie powstania jako Delegat Rządu Polskiego przy Korfantym, pozostaje tam do likwidacji ruchu w lipcu 1921 r., poczem wraca do Królewca. Mianowany w listopadzie 1921 r. Konsulem Generalnym obejmuje zarazem funkcje Wice-Dyrektora Departamentu Administracyjnego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W kwietniu 1922 r. jako Konsul Generalny i Inspektor Generalny placówek zagranicznych MSZ udaje się do Hamburga, gdzie stale przebywa.

Doskonałe zrozumienie zadań państwowych, wysoka inteligencja, dar szybkiego orjentowania się, nieposzlakowany charakter i energja Stanisława Srokowskiego dają rękojmię, że kandydat zdoła opanować trudności połączone z piastowaniem trudnego i odpowiedzialnego stanowiska na rubieżach Rzeczypospolitej.

Wnoszę przeto, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Rada Ministrów raczyła

przedstawić Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Stanisława Srokowskiego Wojewodą Wołyńskim w IV st. sł.²⁵²

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu ^c1^c lutego 1923 r. (punkt protokołu posiedzenia Rady Ministrów)

PREZES RADY MINISTRÓW:

²⁵² Stanisław Srokowski został mianowany wojewodą wołyńskim z dniem 1 lutego 1923 r. Funkcję tę sprawował do 29 sierpnia 1924 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 3 lutego 1923, nr 27, s. 1; A.A. Zięba, *Srokowski Stanisław*, w: PSB, t. 41, 2002, s. 238–244.

Wniosek ministra spraw zagranicznych w sprawie ustanowienia z dniem 1 stycznia 1923 r. etatowego konsulatu Rzeczypospolitej II klasy w Lipsku

A.II.64/23

Lipsk odgrywa obecnie, jak i poprzednio, bardzo poważną rolę w życiu gospodarczym Rzeszy Niemieckiej, jako jeden z największych ośrodków handlowych w Niemczech. Z uwagi na doniosłe znaczenie ekonomiczne Lipsk wymaga bacznej i bezpośredniej obserwacji, której skutecznie nie mogą istniejące przedstawicielstwa rządowe w Berlinie ze względu na zbyt wielką odległość Lipska od Berlina, uniemożliwiająca zbieranie dokładnych i aktualnych informacji. Z tych samych względów utrudnione jest wykonywanie skutecznej opieki konsularnej nad obywatelami polskimi, zamieszkałymi w Lipsku i na terenie Saksonji i Turynji.

Wobec powyższego wynika konieczność wyodrębnienia wspomnianych prowincji z jurysdykcji Konsulat Generalnego R.P. w Berlinie i utworzenie etatowego Konsulatu II klasy w Lipsku.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych porozumiało się zatem w danej sprawie z Ministerstwem Skarbu, które na konferencji z dnia 20/X.1922 zgodziło się na utworzenie etatowego Konsulatu II klasy w Lipsku.

Na zasadzie powyższego uzgodnionego stanowiska Ministerstwa Spraw Zagranicznych z Ministerstwem ^dSkarbu^d budżet etatowego Konsulatu II klasy w Lipsku włączony został do prowizorium budżetowego M.S.Z., zaakceptowanego pismem Ministerstwa Skarbu Nr.4030/D.B./I z dnia 21 grudnia 1922 r.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Z dniem 1 stycznia 1923 r. ustanawia się
etatowy Konsulat Rzeczypospolitej Polskiej
II klasy w Lipsku²⁵³.

Minister Spraw Zagranicznych:
fAl. Skrzyński^f

Prezydent Ministrów:

²⁵³ Pierwszym kierownikiem konsulatu etatowego w Lipsku był dr Konrad Krokowski (Krókowski) (1 stycznia – 31 października 1923), *Urzędy konsularne Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1945. Informator archiwalny*, oprac. P. Ceranka, K. Szczepanik, Warszawa 2020, s. 219; Akt ustanawiający etatowy Konsulat Rz. Pol. w Lipsku, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych”, 28 lutego 1923, nr 4, s. 54 i 59 (tu jako Krókowski).

Wniosek ministra spraw zagranicznych w sprawie przekształcenia z dniem 1 stycznia honorowego konsulatu Rzeczypospolitej w Kiszyniowie na etatowy konsulat II klasy

A.II.66/23

Bardzo liczne skupienie ludności polskiej w Besarabji od pierwszej chwili istnienia polskiej służby konsularnej wykazało konieczność utworzenia polskiej placówki konsularnej w Kiszyniowie. Początkowo utworzony został Konsulat honorowy, którego kierownictwo powierzone zostało członkowi miejscowej kolonii polskiej, należącemu do tamtejszych sfer finansowych²⁵⁴. W przeciągu ostatnich dwóch lat agendy Konsulatu honorowego w Kiszyniowie znacznie się rozrosły i pojawiła się potrzeba bardziej intensywnej akcji dla zapewnienia skutecznej opieki licznej ludności polskiej, akcji której placówka honorowa podołać nie jest w stanie.

Wobec powyższego wynika konieczność przeistoczenia placówki honorowej w Kiszyniowie na placówkę etatową, która jako jednostka administracji państwowej obsadzona odpowiednio przez urzędników etatowych – mogłaby stanąć na wysokości zadania.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych porozumiało się zatem w danej sprawie z Ministerstwem Skarbu, które na konferencji z dnia 24/X.1922 r. zgodziło się na utworzenie etatowego Konsulatu II klasy w Kiszyniowie, rzeczona bowiem placówka notuje tak znaczne wpływy opłat konsularnych, iż dochody z tego tytułu nie tylko całkowicie pokryją koszty budżetowe, lecz dadzą pewną nadwyżkę na rzecz Skarbu Państwa.

Na zasadzie powyższego uzgodnionego stanowiska Ministerstwa Spraw Zagranicznych z Ministerstwem ^dSkarbu^d budżet etatowego Konsulatu w Kiszyniowie włączony został do prowizorium budżetowego M.S.Z., zaakceptowanego pismem Ministerstwa Skarbu Nr.4030/D.B./I z dnia 21 grudnia 1922 r.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

²⁵⁴ Konsulat honorowy w Kiszyniowie istniał od 1 czerwca 1919 r. Konsulem honorowym był Włodzimierz Cywiński, pracujący wcześniej w banku, zob. W. Skóra, *Służba konsularna Drugiej Rzeczypospolitej. Organizacja, kadry i działalność*, Toruń 2006, s. 134–135; M. Tărlîță, *Besarabia w relacjach Konsulatu Polskiego w Kiszyniowie w okresie międzywojennym w świetle dokumentacji zachowanej w Archiwum Akt Nowych w Warszawie*, „Saeculum Christianum”, t. 21, 2014, s. 245–264 (tu błędnie jako Władysław); *Urzędy konsularne Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 182.

Z dniem 1 stycznia 1923 r. honorowy Konsulat
Rzeczypospolitej Polskiej w Kiszyniowie przekształca
się na etatowy Konsulat II klasy²⁵⁵.

Minister Spraw Zagranicznych
^fAl. Skrzyński^f

Prezydent Ministrów

^cZałącznik 18^c

**Wnioski ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego w sprawie
zatwierdzenia fundacji stypendialnej im. ks. Jana Batkego [wraz z projektem
uchwały Rady Ministrów]**

UCHWAŁA
RADY MINISTRÓW

Na zasadzie art. 14 ustawy z dn. 23 czerwca 1921 Nr. 65 poz. 511 Dz.U.R.P. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszem uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej oraz na zasadzie art. 80 niemieckiego kodeksu cywilnego (bürgerliches Gesetzbuch für das deutsche Reich) Rada Ministrów zatwierdza fundację stypendjalną imienia ks. Jana Batkego²⁵⁶ przy kościele parafjalnym w Radomnie w powiecie lubawskim utworzoną ze składek zebranych na uczczenie pięćdziesięciolecia kapłaństwa ks. Batkego w sumie 320.000 mk. pol. przez ks. Franciszka Majkę, proboszcza w Samplawie na Pomorzu, aktem z dn. 20 grudnia 1921 r.

²⁵⁵ Pierwszym kierownikiem konsulatu etatowego w Kiszyniowie był dr Bronisław Topór-Ossoliński (1 stycznia 1923 – 30 listopada 1924), *Urzędy konsularne Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 183; Akt ustanawiający etatowy Konsulat R.P. II klasy w Kiszyniowie, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych”, 28 lutego 1923, nr 4, s. 55; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych”, 31 marca 1923, nr 5, s. 86 (tu data mianowania 1 lutego 1923).

²⁵⁶ Ks. Jan Batke zmarł 16 listopada 1917 r. w Gdańsku. Został pochowany w Radomnie, zob. także Zarządzenia Władz Naczelných. 23. Zarządzenie, M.P., 17 stycznia 1939, nr 13, s. 1.

Wnioski ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego w sprawie darowizny folwarku Żabikowo na rzecz Uniwersytetu w Poznaniu przez Augusta Cieszkowskiego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów]

UCHWAŁA
RADY MINISTRÓW

Rada Ministrów na zasadzie art. 14 ustawy z dn. 23 czerwca 1921 Nr. 75 poz. 511 Dz.U.R.P. o wprowadzeniu dekretów etc. oraz o dalszem uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej zatwierdza po myśli art. 6 § 1 pruskiej ustawy wykonawczej do niemieckiego kodeksu cywilnego z dn. 20 września 1899 r. (G.S.1899 Nr. 31 str. 177 i dalsze) darowiznę folwarku Żabikowo w powiecie zachodnio-poznańskim, uczynioną na rzecz Uniwersytetu w Poznaniu przez Augusta Cieszkowskiego aktem zdanym dn. 9 lipca 1919 r. przed adwokatem D-rem Władysławem Białeckim, jako ustanowionym zastępcą notariusza Ludwika Zachariasza Cichowicza w Poznaniu i wpisanym pod N-rem 2705 rejestru z r. 1919.

Projekt regulaminu Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku

REGULAMIN DLA POLSKIEJ DELEGACJI RADY PORTU
I DRÓG WODNYCH W GDAŃSKU
z dnia...

Art. I.

Komisarze Rządu Polskiego wyznaczeni w myśl art. 19 Konwencji Gdańsko-Polskiej z dnia 9/11.1920 r. (Dz.U.R.P. Nr.13 poz. 117 z r. 1922) tworzą organ kolegialny pod nazwą „Polska Delegacja Rady Portu i Dróg Wodnych Gdańska” celem jednolitego występowania wobec Gdańskiej Delegacji i Prezydenta Rady Portu i Dróg Wodnych Gdańska.

Art. II.

Polska Delegacja Rady Portu i Dróg Wodnych Gdańska jest organem Rządu Polskiego.

Art. III.

Polska Delegacja składa się najwyżej z 5-ciu komisarzy, z których większość winna być urzędnikami państwowymi ^c(oficerami)^c pozostając nimi nadal; część pozostała i zastępcy mogą być przedstawicielami przemysłu i handlu polskiego.

Art. IV.

Komisarzy-urzędników wyznacza Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu przyczem jednego w porozumieniu z Ministrem Skarbu, jako przedstawiciela tegoż Ministra; pozostałych oraz zastępców wyznacza Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu. Dekrety, którymi wyznacza się komisarzy do Rady Portu i Dróg Wodnych Gdańska brzmią aż do odwołania.

Na czas urzędowania przysługuje komisarzom paszport dyplomatyczny w myśl art. 19 Konwencji Gdańsko-Polskiej.

Art. V.

Polska Delegacja otrzymuje informacje, instrukcje i wskazówki we wszystkich sprawach eksploatacji portu gdańskiego od Ministra Przemysłu i Handlu.

Swoje wnioski w tychże sprawach oraz raporty przedkłada ona Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Przy zwracaniu się do innych Ministrów w sprawach ważniejszych ^cresortowych^c odpisy przesyła się do Ministra Przemysłu i Handlu.

Art. VI.

Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej wykonuje nadzór nad działalnością Polskiej Delegacji. Może on w każdej chwili sam albo przez swego zastępcę żądać od Polskiej Delegacji Rady Portu, szczególnie od poszczególnych komisarzy, wyjaśnień, informowania go we wszystkich sprawach oraz przedłożenia mu aktów do wglądu.

Art. VII.

We wszystkich sprawach zasadniczych, Polska Delegacja winna postarać się o ^apoprzednią instrukcję^a zainteresowanych Ministrów, nim one zostaną omówione na plenum lub na Komisji Rady Portu, oraz zaznajomi z nimi Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. VIII.

Komisarzowi Generalnemu przysługuje prawo wstrzymania w każdej chwili wystąpień Polskiej Delegacji, o ile one mają charakter polityczny przy równoczesnym doniesieniu o tem Prezesowi Rady Ministrów.

Polska Delegacja jest obowiązana zawiadamiać równocześnie Komisarza Generalnego o swych wnioskach względnie informacjach przedkładanych władzom centralnym, o ile one dotyczą spraw natury politycznej.

Cała korespondencja Polskiej Delegacji z władzami zagranicznymi z wyjątkiem spraw handlowo-technicznych odbywa się za pośrednictwem Komisarza Generalnego.

Art. IX.

Polska Delegacja przedkłada periodyczne sprawozdania o działalności Ministrowi Przemysłu i Handlu oraz Komisarzowi Generalnemu, w razie potrzeby także innym władzom centralnym. Sprawozdania te mają obejmować całokształt i zasadnicze szczegóły działalności zarówno Rady Portu i Dróg Wodnych, jak i Polskiej Delegacji.

Art. X.

Polska Delegacja wnosi na plenum i na posiedzenia Komisji Rady Portu tylko sprawy poprzednio uzgodnione w łonie Delegacji. Sposób uzgodnienia pozostawia się Delegacji.

Art. XI.

We wszystkich sprawach Polska Delegacja występuje solidarnie, o ile zaś sprawa była wysunięta przez Delegację Gdańską i nie udało się jej poprzednio uzgodnić między sobą, należy dążyć do odroczenia rozstrzygnięcia na plenum i do uzgodnienia.

Art. XII.

W sprawach dotyczących zwyczajnych i nadzwyczajnych wydatków Rady Portu, nie objętych preliminarzem, Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu dają Polskiej Delegacji dyrektywy oraz pełnomocnictwa co do wysokości sumy, do jakiej w obradach Rady Portu może zaciągnąć zobowiązanie wiążące Skarb Państwa. Sprawy tego rodzaju, co do których nie ma dyrektywy specjalnej, rozstrzyga w razie sprzeciwu przedstawiciela Ministerstwa Skarbu – Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Art. XIII.

Na zasadzie art. 26 Konwencji żadne inne sposoby otrzymania potrzebnych dla działalności Rady Portu kredytów; jako to: zaciąganie pożyczki, wydzierżawienie eksploatacji portu itp. jako mogące ograniczyć prawa Polski zastrzeżone jej w art. 26, nie są dopuszczalne bez specjalnej w każdym wypadku zgody Rządu Polskiego.

Dla zabezpieczenia swobodnego rozwoju działalności portu jest bezwzględnie wykluczoną możebność obciążania hipoteką posiadanych przez Radę obiektów.

Art. XIV.

Dla reprezentowania Delegacji na zewnątrz wyznacza Rada Ministrów przewodniczącego oraz zastępcę na wniosek Komisarza Generalnego.

Art. XV.

Do wykonania powierzonych jej zadań Polska Delegacja posiada odpowiedni personel pomocniczy.

Art. XVI.

Budżet Polskiej Delegacji wraz z jej biurem mieści się w ramach budżetu Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Art. XVII.

Polskiej Delegacji przysługuje prawo przesuwania wydatków (virement) w ramach przyznanego jej budżetu.

Art. XVIII.

Komisarze otrzymują swe pobory z kasy Rady Portu narówni z gdańskimi komisarzami. Ponadto komisarzom-urzędnikom należy się z budżetu Ministerstwa Przemysłu i Handlu uposażenie tego stopnia służbowego, w jakim pozostają jako urzędnicy państwowi (ewentualnie oficerowie), komisarzom-^{nie}urzędnikom należą się za czas rzeczywistego sprawowania funkcji djety, przysługujące urzędnikom IV stopnia służbowego.

Art. XIX.

Regulamin niniejszy obowiązuje z dniem 1-go stycznia 1923 roku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Regulamin dla Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych Gdańska.

Uzasadnienie.

Polska Delegacja Rady Portu i Dróg Wodnych Gdańska sprawuje dotąd od mniejwięcej 2 lat swe czynności bez ogólnego regulaminu, który określał jej stosunek prawny do Rządu Polskiego, jej prawa i obowiązki. Praktyka dotychczasowa wykazała, że stan ten miał ujemny wpływ na tok urzędowania Delegacji Polskiej, wobec czego Ministerstwo Przemysłu i Handlu opracowało projekt regulaminu, który na kilku konferencjach został przedyskutowany pomiędzy zainteresowanymi władzami i którego zasady zostały uzgodnione na ostatniej

konferencji międzyministerjalnej w dniu 28 listopada 1922 r. w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Główne zasady, które znalazły wyraz w regulaminie są następujące:

1. Skoncentrowanie w Ministerstwie Przemysłu i Handlu wszystkich spraw dotyczących eksploatacji portu gdańskiego, jak i Rady Portu wogóle, a Delegacji Polskiej w szczególności uchwałą Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1922 r. zostały przekazane sprawy dotyczące eksploatacji portu gdańskiego Ministrowi Przemysłu i Handlu, od którego Polska Delegacja otrzymywała dotąd swe dyrektywy w sprawach handlowo morskich. Prócz tego została przy Ministrze Przemysłu i Handlu utworzona Komisja dla spraw związanych z eksploatacją portu gdańskiego, jako organ opiniodawczy.

Sprawy budżetowe i personalne będą również w wykonaniu powyższej uchwały Rady Ministrów przejęte z dniem 1 stycznia 1923 r. przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, co znalazło wyraz w budżecie tegoż Ministerstwa na rok 1923.

2. Delegacja Polska ma się składać z najwyżej 5-ciu komisarzy (zgodne z art. 19 konwencji polsko-gdańskiej z dnia 9.XI.1920 r.), z których większość ma być urzędnikami państwowymi. Przepis ten zaprowadzono, aby zapewnić z jednej strony dostatecznie wpływy rządowe, z drugiej strony, aby dać komisarzom-urzędnikom prawa przysługujące urzędnikom państwowym (emerytura itd.). Dlatego komisarze-urzędnicy pozostają nadal urzędnikami, o ile już są nimi, względnie będą przyjęci przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu w poczet jego urzędników. Dekrety, którymi wyznacza się komisarzy (wszystkich) brzmiały aż do odwołania.

3. Wszystkich komisarzy wyznacza Rada Ministrów na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu. Tylko co do osoby jednego z pośród komisarzy-urzędników następuje przed wnioskiem Ministra Przemysłu i Handlu porozumienie z Ministrem Skarbu.

Ostatni przepis, stanowiący do pewnego stopnia wyłom z zasady skoncentrowania spraw Rady Portu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu został wprowadzony na wyraźne życzenia Ministra Skarbu, który swój postulat motywował koniecznością posiadania swego przedstawiciela w Delegacji Polskiej Rady Portu ze względu na to, że tylko wtenczas jest w stanie ocenić, czy i jakie kredyty należy udzielić Delegacji, względnie samej Radzie Portu. Koszta Rady Portu ponosi Polska wspólnie z W. M. Gdańskiem. Taryfy i opłaty pobierane przez Radę Portu pokrywają tylko w drobnej części koszty jej utrzymania, które wyrażają się w deficycie budżetowym kilkudziesięciu milionów, a powiększą się jeszcze znacznie przy dalszym wzroście cen w Gdańsku. Przez posiadanie w Delegacji Polskiej Rady Portu przedstawiciela, który będzie poinformowany o wszystkich sprawach Rady Portu, będzie dana Ministrowi Skarbu możliwość dokładnego zapoznania się z jej potrzebami finansowymi i oceny, które z tych potrzeb należy w pierwszej linii z korzyścią dla Polski zaspokoić.

Żądana przez Ministra Robót Publicznych i Spraw Wojskowych ingerencja przy wyznaczaniu komisarzy Polskiej Delegacji w formie poprzedniego porozumienia, czy też w formie mianowania ich jako przedstawicieli poszczególnych Ministerstw – pomijając już to, że propozycja Ministra Spraw Wojskowych nie pozostawia miejsca dla przedstawicieli przemysłu i handlu polskiego, wyczerpując liczbę komisarzy – nie mogła być uwzględniona.

Osoba Komisarza Generalnego jako reprezentanta całego Rządu daje skutek oddania nadzoru (art. XII) dostateczną gwarancję, że postulaty i interesy resortowych Ministerstw w poszczególnym wypadku zostaną należycie uwzględnione i zastąpione. Ponieważ Rada Ministrów wyznacza komisarzy Rady Portu, więc i tutaj resortowi Ministrowie mają dostatecznie zagwarantowany wpływ na osoby kandydatów.

4. Przewodniczącego Delegacji Polskiej wyznacza Rada Ministrów na wniosek Komisarza Generalnego, który również ma nadzór nad działalnością Delegacji. Ponieważ jedynym reprezentantem Rządu jest w Gdańsku Komisarz Generalny i w jego ręku koncentrują się wszystkie interesy resortowych Ministerstw, on właśnie jest powołany do nadzoru i, co zatem idzie, do proponowania Rządowi kandydata na Przewodniczącego Polskiej Delegacji.

5. Polska Delegacja jest kolegialnym organem Rządu Polskiego.

6. Przed plenum Rady Portu i w Komisjach występuje Polska Delegacja solidarnie uzgodniwszy przedtem swoje zapatrywanie.

„Załącznik 21^c”

Okólnik prezesa Rady Ministrów i uchwała Rady Ministrów w przedmiocie zwalczania drożyzny

PREZES RADY MINISTRÓW
Nr. 1495

Warszawa, dn. 8 lutego 1923 r.

Przedmiot: Uchwała Rady Ministrów
w sprawie zwalczania drożyzny

Okólnik Nr. 2^c5

Do
wszystkich P.P. Ministrów, Prezesa Głównego
Urzędu Ziemskiego i Prezesa Głównego
Urzędu Likwidacyjnego
w Warszawie

^aUdzielając odpis^a Uchwały Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1923 r. w przedmiocie zwalczania drożyzny, proszę Pana Ministra (Prezesa) o wydanie odpowiednich zarządzeń zapewniających ściśle wykonanie tej uchwały przez podwładne organa i ich wydatną i zgodną współpracę z Nadzwyczajnym Komisarzem dla zwalczania drożyzny.

PREZES RADY MINISTRÓW
^fSikorski^f

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW
z dn. 1 lutego 19^c2^c3 r.
w przedmiocie zwalczania drożyzny

Na mocy art. 18 dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelných (Dz.P.R.R. Nr.1 poz. 1 z 1918 r.) Rada Ministrów uchwala co następuje:

§ 1.

Ujednostajnienie działalności Rządu mającej na celu zwalczanie drożyzny artykułów pierwszej potrzeby powierza się Nadzwyczajnemu Komisarzowi dla zwalczania drożyzny podlegającemu Ministrowi Spraw Wewnętrznych. Wybór osoby Nadzwyczajnego Komisarza zatwierdza Rada Ministrów.

§ 2^c.

Nadzwyczajnemu Komisarzowi przydaje się komitet doradczy złożony z 5 członków mianowanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych na wniosek Nadzwyczajnego Komisarza dla zwalczania drożyzny.

§ 3.

Nadzwyczajny Komisarz ^ado walki z drożyzną^a bierze udział w zastępstwie Ministra Spraw Wewnętrznych w posiedzeniach Komitetu Ekonomicznego Ministrów dotyczących drożyzny.

Wykonanie uprawnień Rządu dotyczących zwalczania lichwy wojennej, a w szczególności uprawnień wynikających z ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. o zniesieniu ograniczeń w zakresie obrotu ziemiopłodami oraz o postawieniu Ministerstwa Apropowizacji w stan likwidacji (Dz.U.R.P. Nr. 63 poz. 389) częściowo przekazanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych ustawą z dnia 17 grudnia 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr. 106 poz. 774) oraz ^cuprawnień^c dotyczących obrotu towarowego z zagranicą, ustalenia cen artykułów codziennej potrzeby ustanawianych lub zatwierdzanych przez władze państwowe, jak również innych opłat mających bezpośredni wpływ na ukształtowanie cen artykułów pierwszej potrzeby następuje w porozumieniu z Nadzwyczajnym Komisarzem dla zwalczania drożyzny.

§ 4.

Nadzwyczajnemu Komisarzowi dla zwalczania drożyzny przysługuje prawo inicjatywy w przedmiocie wszelkich zarządzeń mających na celu walkę z drożyzną w szczególności objętych artykułami ² i 3 ustawy z dnia ²/7. 19²0 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz.U.R.P. Nr. 67 poz. 449) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 5/8. 19²² (Dz.U.R.P. Nr. 69 poz. 618) oraz składanie opinii w sprawach dotyczących polityki handlowo-gospodarczej Państwa, wreszcie ma on obowiązek współdziałania z samorządami i kooperatywami w sprawie nabywania i regulowania cen przedmiotów powszedniego użytku.

§ 5.

^aNaczelnym Komisarz dla zwalczania drożyzny ma prawo zwracać się bezpośrednio do Urzędów Wojewódzkich, Delegata Rządu na Ziemię Wileńską, Głównej Komendy Policji, Komisarza Rządu dla m. st. Warszawy oraz wszystkich władz celnych o dostarczanie danych i materiałów dotyczących spraw objętych niniejszą uchwałą, jako też bezpośrednio znosić się w sprawach ³jemu^c przekazanych z wszystkimi władzami.

Odpisy ogólnych zarządzeń mają być udzielane interesowanym Ministerstwom.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

14

PROTOKÓŁ 8-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 5 lutego 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Starszy referent Prezydium Rady Ministrów

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Aleksander Osiński

Władysław Grabski

prof. Waław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Teodor Swinarski

Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 1 lutego 1923 r.

2. Po przeprowadzeniu dalszej dyskusji nad projektami ustaw dotyczących reformy rolnej (protokół posiedzenia z 29 stycznia 1923 r. punkt 4) Rada Ministrów przyjęła zasady projektów przedstawiane przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, polecając jednocześnie uzgodnienie niektórych tez podstawowych komisji, złożonej z Ministrów Skarbu, Sprawiedliwości, Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego i przedłożenie Radzie Ministrów ostatecznych wniosków.

Załączone projekty ustaw o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych oraz o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji urzędów ziemskich

(załączniki 1 i 2) postanowiono rozpatrzyć łącznie z całokształtem spraw dotyczących reformy rolnej²⁵⁷.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonarjuszów państwowych w miesiącach lutym i marcu rb. (załącznik 3).

4. Uchwalono zasadniczo załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania osobom pobierającym zaopatrzenie emerytalne dalszych zasiłków na miesiąc luty 1923 r., zlecając uzgodnienie szczegółów Ministrom Skarbu, Sprawiedliwości i Kolei Żelaznych (załącznik 4).

5. W związku z konferencją międzyministerjalną, odbytą z ramienia Prezesa Rady Ministrów pod przewodnictwem Ministra Pracy i Opieki Społecznej z przedstawicielami Górnego Śląska w sprawie krytycznej sytuacji gospodarczej, wywołanej spadkiem marki niemieckiej – Rada Ministrów przyjęła oświadczenie Ministra Skarbu, że udzieli centrali kooperatyw na Górnym Śląsku kredytu trzech miliardów marek polskich za pośrednictwem województwa śląskiego, które przejmie gwarancję za udzielony kredyt.

6. Rozpatrzenie załączonego projektu ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska oraz przedłożenie Radzie Ministrów ostatecznego wniosku zlecono komisji, złożonej z Ministra Sprawiedliwości, jako przewodniczącego, Ministrów Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Kolei Żelaznych, jako członków (załącznik 5).

Posiedzenie zamknięto o 8.30 wieczorem

Śsikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych²⁵⁸.
2. Projekt ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji urzędów ziemskich²⁵⁹.
3. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych w miesiącach lutym i marcu 1923 r.²⁶⁰

²⁵⁷ Zob. Z Prezydjum Rady Ministrów, M.P., 6 lutego 1923, nr 29, s. 1.

²⁵⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych, Dz.U. 1923, nr 71, poz. 556. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu w art. 2.

²⁵⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich, Dz.U. 1923, nr 90, poz. 706. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu.

²⁶⁰ Nie publikuje się.

4. Wniosek ministra skarbu w sprawie przyznania osobom pobierającym zaopatrzenie emerytalne dalszych zasiłków na miesiąc luty 1923 r.²⁶¹
5. Projekt ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska²⁶².

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

²⁶¹ Nie publikuje się.

²⁶² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, Dz.U. 1923, nr 116, poz. 924. Wersja zmodyfikowana w stosunku do projektu.

15

PROTOKÓŁ

9-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 lutego 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Za Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych

Podsekretarz Stanu

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

Władysław Grabski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

Juljan Eberhardt

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 5 lutego 1923 r.

2. Minister Sprawiedliwości referuje wyniki obrad ustanowionej uchwałą Rady Ministrów z 5 lutego komisji do rozpatrzenia projektu ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska.

Uchwalono złożone przez komisję wnioski:

1) Ostateczne przyjęcie projektu ustawy o wynagrodzeniu urzędników odroczyć do czasu ustalenia zasady stałego miernika w rachunku dochodów i wydatków Rządu;

2) W międzyczasie ta sama komisja Ministrów dokona przeróbki złożonego obecnie projektu w zastosowaniu do ewentualnego stałego miernika rachunkowego

oraz innych zmian, jakie z żądań poszczególnych Ministrów za konieczne uzna oraz nowy projekt przedłoży do zatwierdzenia Radzie Ministrów.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie dotychczasowego Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu Henryka Strasburgera Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (załącznik 1).

4. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia opłaty za wypełnione karty statystyczne, dotyczące ruchu naturalnego ludności (załącznik 2).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” cesarzowi japońskiemu Yoshihito (załącznik 3).

6. Uchwalono, objęte załącznikiem 4, wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.

7. Rozpatrywanie, objętych załącznikiem 5, zmian w statucie Związku woźnych państwowych odroczone do chwili ustalenia kategorii funkcjonariuszów niższych – zgodnie z opinią objętą załącznikiem 6.

8. Załączony statut chrześcijańskiego związku drużyn konduktorskich w Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 7) zatwierdzono z uwzględnieniem poprawek proponowanych przez Ministerstwa Kolei Żelaznych i Spraw Wewnętrznych (załączniki 8 i 9).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji tymczasowego układu sanitarnego polsko-niemieckiego, podpisanego w Dreźnie 18 grudnia 1922 roku²⁶³ (załącznik 10).

10. Załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ustanowienie Konsulatu w Jerozolimie zdjęto z porządku obrad celem ponownego uzgodnienia z interesowanymi ministerstwami (załącznik 11).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wynagrodzenia godzinowego dla drużyn parowozowych i konduktorskich (załącznik 12). Redakcję rozporządzenia należy ustalić z Prezydjum Rady Ministrów.

12. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie stosowania kar za przekroczenia przepisów wydanych na podstawie art. 307 § 4 polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej²⁶⁴ (załącznik 13).

²⁶³ „Monitor Polski, 19 sierpnia 1924, nr 189, s. 1.

²⁶⁴ Paragraf 4 artykułu 307 tej konwencji brzmiał następująco: „1. – Rząd polski będzie miał prawo postanowić, iż dłużnicy będą mogli spłacić w markach polskich po kursie dziennym, zamiast w markach niemieckich zobowiązania powstałe w okresie między urzędowym zawiadomieniem o mającej nastąpić zmianie waluty i wejściem jej w życie. 2. – Za kurs dzienny uważany będzie kurs ustalany każdego dnia powszedniego przez Izbę Handlową dla Górnego Śląska polskiego według przeciętnych urzędowych notowań kursu banknotów polskich w poprzednim dniu giełdowym w Berlinie, w Gdańsku, w Katowicach i w Warszawie. Kurs ten ogłaszany będzie codziennie we wszystkich urzędach pocztowych w gminach,

Redakcję projektu należy ustalić z Prezydjum Rady Ministrów.

13. Uchwalono załączone rozporządzenie o utworzeniu miasta Ruda Pabjanicka w powiecie łódzkim (załącznik 14).

14. Uchwalono załączone rozporządzenie o włączeniu gminy Grodziec powiatu słupeckiego do powiatu konińskiego (załącznik 15).

15. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie kosztów sądowych i opłat w województwach poznańskim i pomorskim (załącznik 16).

Artykuły 9 i 10 przyjęto w osnowie, objętej załącznikiem 17.

16. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie upoważnienia Rady Ministrów do wprowadzania zmian w kwotach pieniężnych ustalonych w rosyjskiej ustawie postępowania cywilnego i niektórych innych ustawach obowiązujących w b. zaborze rosyjskim (załącznik 18).

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy linii kolejowej Nasielsk-Sierpc we wsiach Ruszkowo i Mokrzyce Nr. 1 powiatu pułtuskiego gminy Nasielsk (załącznik 19).

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zakazu rozpowszechniania „Schlesische Zeitung” (załącznik 20) z tą zmianą, że zarządzenie to należy ogłosić w formie obwieszczenia.

19. Wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych (załącznik 21) uchwalono z następującymi zmianami:

W art. 6 zamiast postanowienia: „W niedziele i święta obchodzone w urzędach państwowych do chwili ukończenia nabożeństwa” ma być „W niedziele i święta obchodzone w urzędach państwowych do godziny 2 po południu”.

Artykułowi 7 nadano osnowę: „Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Zdrowia Publicznego, Przemysłu i Handlu oraz Skarbu”.

Redakcję art. 1, 4 i 6 i motywów ustali Prezydjum Rady Ministrów w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

Zastępca Ministerstwa Zdrowia Publicznego oraz Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oświadczają się przeciw projektowanej ustawie.

20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji umowy między Polską a Belgią, dotyczącej pewnych kwestji odnoszących się do majątków, praw i udziałów (załącznik 22).

których ilość mieszkańców przekracza 20.000. Jeżeli jedna z tych giełd nie jest otwarta lub jeżeli brak jest notowań waluty polskiej, wówczas nie będzie się tego brało pod uwagę przy oznaczaniu kursu. 3. – Jeżeli kurs w dniu płatności różni się od kursu dnia spłaty, wówczas spłata nastąpi po kursie dla wierzyciela najkorzystniejszym”.

21. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji traktatu handlowego pomiędzy Polską a Belgią i Wielkim Księstwem Luksemburskiem, podpisanego w Brukseli 30 grudnia 1922 roku (załącznik 23).
22. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie
- 1) ustawy w przedmiocie rozszerzenia gwarancji Skarbu Rzeczypospolitej Polskiej dla obligacji komunalnych Polskiego Banku Krajowego do sumy 20.000.000.000.- marek;
 - 2) upoważnienia Ministra Skarbu do zaciągnięcia w Polskim Banku Krajowym pożyczki w obligacjach komunalnych w kwocie 12.000.000.000.- marek z przeznaczeniem jej na podwyższenie kapitału zakładowego Banku – (załącznik 24).
23. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o stanowiskach oficerskich w Polskiej Marynarce Handlowej (załącznik 25) uchwalono ponownie. Artykułowi 17 nadano osnowę: „Podoficerowie Marynarki Wojennej, o ile posiadają świadectwa odnośnej władzy wojskowej na samodzielne prowadzenie maszyn okrętowych, mogą otrzymać dyplomy mechaników III klasy bez prawa dalszej zamiany na dyplomy wyższych klas”.
24. Uzgodniony przez Ministra Spraw Wewnętrznych z Prezydjum Rady Ministrów projekt ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań (załącznik 26) uchwalono z uwzględnieniem poprawek, ustalonych w załączonym w odpisie protokóle konferencji międzyministerialnej z 18 stycznia 1923 r. (załącznik 27).
25. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o władzach górniczych uchwalono ponownie.
26. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy w przedmiocie sprzedaży gruntu przy stacji w Łodygowicach (załącznik 28) zdjęto z porządku obrad.
27. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy w przedmiocie zamiany gruntu kolejowego w Lisichkątach pod Grudziądzem (załącznik 29) zdjęto z porządku obrad.
28. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy w przedmiocie zamiany części gruntu kolejowego przy stacji Chodecz na grunt prywatny, położony przy tejże stacji (załącznik 30) zdjęto z porządku obrad.
29. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie Jeneralnej Kompanji przemysłu przedzalnianego Towarzystwa Anonimowego zakładów „Allart, Rousseau i s-ka” na nabycie nieruchomości w Łodzi (załącznik 31).
30. Wymieniony w uchwale z 25 stycznia w sprawie powołania oficerów rezerwy oraz szeregowych rezerwy roczników poborowych 1897, 1896 i 1895 termin „od 1.IV. do 1. X. rb.” Zmieniono na „od 15.III. do 1.X. rb”.

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczorem

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek ministra spraw zagranicznych o mianowanie dotychczasowego podsekretarza stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu Henryka Strasburgera podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia opłaty za wypełnione karty statystyczne dotyczące ruchu naturalnego ludności²⁶⁵.
3. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” cesarzowi japońskiemu Yoshihito.
4. Wnioski ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych²⁶⁶.
5. [Dokumentacja dotycząca zmian w statucie Centralnego Związku Woźnych Państwowych]²⁶⁷.
6. [Opinia naczelnika Wydziału Prawnego Prezydium Rady Ministrów na temat zmian w statucie Centralnego Związku Woźnych Państwowych]²⁶⁸.
7. Projekt statutu Chrześcijańskiego Związku Drużyn Konduktorskich w Rzeczypospolitej Polskiej²⁶⁹.
8. [Poprawki Ministerstwa Kolei Żelaznych do statutu Chrześcijańskiego Związku Drużyn Konduktorskich w Rzeczypospolitej Polskiej]²⁷⁰.
9. [Poprawki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do statutu Chrześcijańskiego Związku Drużyn Konduktorskich w Rzeczypospolitej Polskiej]²⁷¹.
10. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji tymczasowego układu sanitarnego polsko-niemieckiego podpisanego w Dreźnie 18 grudnia 1922 r.²⁷²
11. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ustanowienie konsulatu w Jerozolimie.
12. Wniosek ministra kolei żelaznych w sprawie wynagrodzenia godzinowego dla drużyn parowozowych i konduktorskich [wraz z projektem rozporządzenia]²⁷³.
13. Projekt ustawy w przedmiocie stosowania kar za przekroczenia przepisów wydanych na podstawie art. 307 § 4 polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej²⁷⁴.

²⁶⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lutego 1923 r. w przedmiocie podwyższenia opłaty za wypełnione karty statystyczne, dotyczące ruchu naturalnego ludności, Dz.U. 1923 nr 16 poz. 104.

²⁶⁶ Nie publikuje się. Zob. załącznik 6 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 13 kwietnia 1923 r.

²⁶⁷ Nie publikuje się.

²⁶⁸ Nie publikuje się.

²⁶⁹ Nie publikuje się.

²⁷⁰ Nie publikuje się.

²⁷¹ Nie publikuje się.

²⁷² Nie publikuje się. Układ sanitarny polsko-niemiecki z dnia 18 grudnia 1922 roku, M.P., 19 sierpnia 1924, nr 189, s. 1–2.

²⁷³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lutego 1923 r. w przedmiocie wynagrodzenia godzinowego dla drużyn parowozowych i konduktorskich, Dz.U. 1923, nr 24, poz. 145. Nieznaczące zmiany o charakterze stylistycznym i językowym w stosunku do projektu rozporządzenia.

²⁷⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 marca 1923 r. w przedmiocie stosowania kar za przekroczenia przepisów, wydanych na podstawie art. 307 § 4 polsko-niemieckiej konwencji

14. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu miasta Ruda Pabianicka w powiecie łódzkim²⁷⁵.
15. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o włączeniu gminy Grodziec powiatu słupeckiego do powiatu konińskiego²⁷⁶.
16. Projekt ustawy w przedmiocie kosztów sądowych i opłat w województwach poznańskim i pomorskim²⁷⁷.
17. [Projekt Rady Ministrów sformułowania artykułów 9 i 10 ustawy w przedmiocie kosztów sądowych i opłat w województwach poznańskim i pomorskim]²⁷⁸.
18. Projekt ustawy w przedmiocie upoważnienia Rady Ministrów do wprowadzania zmian w kwotach pieniężnych ustalonych w rosyjskiej ustawie postępowania cywilnego i niektórych innych ustawach obowiązujących w byłym zaborze rosyjskim²⁷⁹.
19. Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy linii kolejowej Nasielsk-Sierpc we wsiach Ruszkowo i Mokrzyce Nr. 1 powiatu pułtuskiego gminy Nasielsk²⁸⁰.
20. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zakazu rozpowszechniania „Schlesische Zeitung” na obszarze byłej dzielnicy pruskiej²⁸¹.
21. Projekt ustawy o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych.
22. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji umowy między Polską a Belgią dotyczącej kwestii odnoszących się do majątków, praw i udziałów [wraz z projektem ustawy]²⁸².

górnośląskiej, Dz.U. 1923, nr 27, poz. 159. Nieznaczące zmiany w stosunku do projektu ustawy: w art. 1 kwota podniesiona z 10.000.000 do 100.000.000 marek polskich; w art. 4 usunięto datę wejścia w życie ustawy (1 marca 1923 r.) i zastąpiono sformułowaniem „wchodzi w życie na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego z dniem jej ogłoszenia”.

²⁷⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lutego 1923 r. o utworzeniu miasta Ruda Pabianicka w powiecie łódzkim, Dz.U. 1923, nr 17, poz. 108.

²⁷⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lutego 1923 r. o włączeniu gminy Grodziec powiatu słupeckiego do powiatu konińskiego, Dz.U. 1923, nr 18, poz. 113.

²⁷⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. w przedmiocie kosztów sądowych i opłat w województwach: poznańskim i pomorskim, Dz.U. 1923, nr 43, poz. 292. Inaczej zredagowany art. 10.

²⁷⁸ Nie publikuje się, zob. poprzedni przypis. W ostatecznym zapisie ustawy usunięto proponowany przez Radę Ministrów akapit drugi w art. 9. Z kolei w art. 10 usunięto proponowany przez Radę Ministrów zapis „a postanowienia ust. 2 art. IX także na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia”.

²⁷⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 maja 1923 r. w przedmiocie upoważnienia Rady Ministrów do wprowadzenia zmian w kwotach pieniężnych, ustalonych w rosyjskiej ustawie postępowania cywilnego i niektórych innych ustawach obowiązujących w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. 1923, nr 59, poz. 417. Modyfikacja w stosunku do projektu w art. 4 poprzez dopisanie na jego końcu „ze zmianami, wprowadzonymi przez ustawy z dnia 17 marca 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr 32 poz. 194) i z dnia 17 grudnia 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr 106 poz. 770)”.

²⁸⁰ Nie publikuje się.

²⁸¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie zostało opublikowane „na obszarze b. dzielnicy pruskiej”, zob. „Orędownik Urzędowy Powiatu Puckiego”, 28 lutego 1923, nr 17, s. 1.

²⁸² Nie publikuje się. Umowa między Polską a Belgią, podpisana w dniu 30 grudnia 1922 r., a dotycząca pewnych kwestyj, odnoszących się do majątków, praw i udziałów,

23. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji traktatu handlowego pomiędzy Polską a Belgią i Wielkim Księstwem Luksemburskim podpisanego w Brukseli 30 grudnia 1922 roku [wraz z projektem ustawy]²⁸³.
24. Wniosek ministra skarbu w sprawie upoważnienia ministra skarbu do zaciągnięcia w Polskim Banku Krajowym pożyczki w obligacjach komunalnych w kwocie 12.000.000.000 marek z przeznaczeniem jej na podwyższenie kapitału zakładowego Banku²⁸⁴.
25. Projekt ustawy o stanowiskach oficerskich w Polskiej Marynarce Handlowej²⁸⁵.
26. Projekt ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań.
27. Protokół konferencji międzyministerialnej zwołanej w sprawie projektu ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań.
28. Projekt ustawy w przedmiocie sprzedaży gruntu przy stacji w Łodygowicach²⁸⁶.
29. Projekt ustawy w przedmiocie zamiany gruntu kolejowego w Lisichkątach [Lisie Kąty] pod Grudziądzem²⁸⁷.
30. Projekt ustawy w przedmiocie zamiany części gruntu kolejowego przy stacji Chodecz na grunt prywatny położony przy tejże stacji²⁸⁸.
31. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie Generalnej Kompanii Przemysłu Przędzalnianego Towarzystwa Anonimowego Zakładów „Allart, Rousseau i s-ka” na nabycie nieruchomości w Łodzi²⁸⁹.

Dz.U. 1923, nr 106, poz. 834. Umowa została ratyfikowana na podstawie ustawy z dnia 1 czerwca 1923 r., Ustawa z dnia 1 czerwca 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji umowy między Polską a Belgią, podpisanej dnia 30 grudnia 1922 r., a dotyczącej pewnych kwestji, odnoszących się do majątków, praw i udziałów, Dz.U. 1923, nr 61, poz. 446.

²⁸³ Nie publikuje się. Traktat handlowy pomiędzy Polską a Belgią i Wielkim Księstwem Luksemburskim, podpisany w Brukseli dnia 30 grudnia 1922 r. (ratyfikowany na podstawie ustawy z dnia 1 czerwca 1923 r.), Dz.U. 1923, nr 106, poz. 836.

²⁸⁴ Nie publikuje się.

²⁸⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. o stanowiskach oficerskich w polskiej marynarce handlowej, Dz.U. 1923, nr 75, poz. 588. Wprowadzono drobne modyfikacje w stosunku do projektu (np. określenie „dalekiej żeglugi” zamieniono na „wielkiej żeglugi”). Dokonano też zmian stylistycznych.

²⁸⁶ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3500 (wraz z załącznikami), 28 kwietnia 1922 r.; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 1008.

²⁸⁷ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3727 (wraz z załącznikami), 9 września 1922 r.; Ustawa z dnia 16 lipca 1924 r. w przedmiocie zamiany państwowych gruntów kolejowych w Lisich Kątach pod Grudziądzem, przy stacji Chodecz w województwie warszawskim i w gminie Ostrzeszów w województwie poznańskim, Dz.U. 1924, nr 73, poz. 711.

²⁸⁸ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3254 (wraz z załącznikami), 20 stycznia 1922 r.; Ustawa z dnia 16 lipca 1924 r. w przedmiocie zamiany państwowych gruntów kolejowych w Lisich Kątach pod Grudziądzem, przy stacji Chodecz w województwie warszawskim i w gminie Ostrzeszów w województwie poznańskim, Dz.U. 1924, nr 73, poz. 711; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 622.

²⁸⁹ Nie publikuje się.

Wniosek ministra spraw zagranicznych o mianowanie dotychczasowego podsekretarza stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu Henryka Strasburgera podsekretarzem stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych

M.S.Z.

Warszawa, dnia „13 lutego“ 1923 r.

WNIOSEK
o mianowanie
p. HENRYKA STRASBURGERA
Podsekretarzem Stanu
w Ministerstwie Spraw Zagranicznych

W Ministerstwie Spraw Zagranicznych wakuje stanowisko podsekretarza stanu w III stopniu służbowym, które domaga się obsadzenia ze względu na sprawne funkcjonowanie urzędu w dziedzinie polityki ekonomicznej.

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję p. Henryka Strasburgera, dotychczasowego podsekretarza stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

P. Strasburger, urodzony 28 maja 1887 roku w Niemczech, gub. Piotrkowskiej, maturę otrzymał w Berlinie i w Warszawie, dyplom uniwersytecki w Heidelbergu, gdzie doktoryzował się na zasadzie rozprawy z dziedziny prawa handlowego. Otrzymał również dyplom „z ukończenia“ uniwersytetu w Charkowie.

Pracował w instytucjach handlowych i społecznych, sprawując w ciągu paru lat funkcje vice-dyrektora Towarzystwa Przemysłowców.

23 października 1918 r. mianowany został podsekretarzem stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, na którym to stanowisku pozostaje do chwili obecnej. W czasie tego urzędowania sprawował trzykrotnie funkcje Kierownika Ministerstwa, był członkiem Delegacji Rządu Polskiego do zawarcia pokoju w Rydze, członkiem Del[egacji] Polskiej na konferencję w Genui, przewodniczącym Delegacji Polskiej w Hadze. Brał udział w zawarciu szeregu traktatów handlowych.

Uznając powyższe kwalifikacje p. Henryka Strasburgera za wybitnie odpowiednie na objęcie stanowiska podsekretarza stanu w M.S.Z., wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r., art. 17 Ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.R.P. N-21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Panu Prezydentowi
Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o mianowanie

p. Henryka STRASBURGERA
Podsekretarzem Stanu w III stopniu
Służbowym w Ministerstwie Spraw
Zagranicznych²⁹⁰

Minister Spraw Zagranicznych:
fAl. Skrzyński^f

Wniosek powyższy uchwalono na
posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu...1923 roku, punkt...
protokołu... posiedzenia Rady
Ministrów.

Warszawa, dnia... 1923 r.

Prezes Rady Ministrów:

całącznik 3^c

**Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego”
cesarzowi japońskiemu Yoshihito**

11^c stycznia 23 r.^c
P.D.58/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie nadania orderu
„Orła Białego” Cesarzowi
japońskiemu Yoshihito.

UZASADNIENIE.

Cesarz japoński Yoshihito dawał dowody swej sympatji dla Polski zarówno w czasie wojny światowej jak i po utworzeniu się Państwa Polskiego, okazując dla spraw polskich życzliwe i cenne poparcie.

²⁹⁰ Henryk Strasburger objął stanowisko podsekretarza stanu w MSZ 19 lutego 1923 r. Sprawował je do 4 lutego 1924 r., kiedy otrzymał nominację na komisarza generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Wolnym Mieście Gdańsku, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Zagranicznych, M.P., 28 lutego 1923, nr 48, s. 1; Z. Pustuła, *Strasburger Henryk Leon*, w: PSB, t. 44, 2006–2007, s. 187–190.

Księżę-regent japoński Hirohito z okazji jego zaślubin będzie miał doręczone odznaki orderu „Orła Białego”²⁹¹, ze względów kurtuazji jednak Cesarzowi należy się pierwszeństwo.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego”²⁹² przedstawić Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej Jego Cesarską Mość Cesarza Yoshihito do nadania mu orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH:

^fAl. Skrzyński^f

Rada Ministrów uchwaliła

Warszawa dn. ...

PREZYDENT MINISTRÓW:

^czałącznik 11^c

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ustanowienie konsulatu w Jerozolimie

A.II.65/23

Za koniecznością utworzenia w Jerozolimie etatowej placówki konsularnej z jurysdykcją na Palestynę i Egipt, przemawiają liczne względy zarówno natury politycznej, jak i ekonomicznej.

Sprawy blizkiego Wschodu odgrywają bardzo poważną rolę w polityce europejskiej i wpływają bezpośrednio na kształtowanie się polityki zagranicznej poszczególnych państw europejskich. Ponad to Palestyna i Egipt są centrami, w których coraz bardziej uwidoczniają się ruchy narodowe świata muzułmańskiego, dążące do rozsadzenia obecnych kolonialnych imperiów narodów europejskich. Jest więc rzeczą niezbędną dla polskiej polityki zagranicznej posiadanie dokładnych i bezpośrednich informacji w zakresie stosunków na Wschodzie, których dostarczyć może jedynie odpowiednia placówka etatowa.

²⁹¹ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 511–512.

²⁹² Artykuł ten brzmiał następująco: „Cudzoziemcy, którzy położyli zasługi dla Państwa Polskiego, mogą być zaszczytni odznakami orderu, nie wchodzą jednak w skład Kapituły, ani Zgromadzenia Kawalerów.

Wnioski o odznaczeniu cudzoziemców nie podlegają rozpatrzeniu Kapituły i są przedstawiane Radzie Ministrów przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych prowadzi ewidencję cudzoziemskich kawalerów orderu”.

Znaczny ruch emigracyjny żydów z Polski do Palestyny wymaga również bacznej obserwacji na miejscu celem lepszego orjentowania się w sytuacji politycznej w Palestynie i bezpośredniego utrzymania kontaktu z odnośnymi czynnikami celem korzystnego dla Państwa Polskiego regulowania emigracji żydów do Palestyny.

W samej Jerozolimie przebywa stale Jerozolimski Patriarcha Kościoła Wschodniego reprezentujący wspólnie z sąsiednimi Patriarchami Antiochijskim i Aleksandryjskim bardzo poważny czynnik moralny w świecie prawosławnym. Jest rzeczą wskazaną, aby ze względu na część owej ludności wyznającej prawosławie – Państwo Polskie nawiązało regularne stosunki z tymi Patriarchami, których wpływ i autorytet może się przyczynić do pomyślnego załatwienia niektórych spraw bieżących jak na przykład sprawy autokefalji – i może być niejednokrotnie użyty dla przeciwdziałania wrogim dla nas prądom w kościele prawosławnym w Rosji.

Pozatem Palestyna i Egipt przedstawiają duże znaczenie jako jednostki gospodarcze: z jednej strony jako źródła surowców, z drugiej zaś strony jako rynki zbytu dla wytwórców przemysłu Polskiego.

Wobec powyższego wynikła konieczność utworzenia etatowego Konsulatu I klasy w Jerozolimie. Ministerstwo Spraw Zagranicznych porozumiało się zatem w danej sprawie z Ministerstwem Skarbu, które na konferencji 26.X.1922 zgodziło się na utworzenie etatowego Konsulatu I klasy w Jerozolimie²⁹³.

Na zasadzie powyższego uzgodnionego stanowiska Ministerstwa Spraw Zagranicznych z Ministerstwem Skarbu budżet etatowego Konsulatu I kl. w Jerozolimie włączony został do prowizorium budżetowego M.S.Z., zaakceptowanego przez Ministerstwo Skarbu Nr.4030/D.B./I z dnia 21 Grudnia.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Z dniem 1 stycznia 1923 r. ustanawia się etatowy Konsulat Rzeczypospolitej Polskiej I klasy w Jerozolimie²⁹⁴.

Minister Spraw Zagranicznych:
^fAl. Skrzyński^f

Prezydent Ministrów

²⁹³ Zob. załącznik 19 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 16 marca 1923 r.

²⁹⁴ Pierwszym kierownikiem konsulatu etatowego w Jerozolimie był dr Jerzy Adamkiewicz (1 stycznia 1923 – 20 listopada 1924). Akt ustanawiający konsulat nosił datę 25 marca 1923 r., zob. *Urzędy konsularne Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 167; Akt ustanawiający etatowy konsulat I klasy Rz. Pol. w Jerozolimie, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych”, 31 marca 1923, nr 5, s. 68.

Projekt ustawy o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych

USTAWA

z dnia ... o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych.

Art. 1.

Zdanie pierwsze artykułu 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych (Dz.U.R.P.Nr.37, poz. 210) ^hzmienionej częściowo ustawą z dnia 27 stycznia 1922 r. (Dz.U.R.P.Nr.12 poz. 104 i Nr.35 poz. 299)^h otrzymują brzmienie następujące:

„Celem zmniejszenia spożycia napojów alkoholowych wprowadza się ograniczenia sprzedaży napojów zawierających więcej niż 4% alkoholu”.

Art. 2.

Artykuł 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych (Dz.U.R.P.Nr.37, poz. 210) ^hzmienionej częściowo ustawą z dnia 27 stycznia 1922 r. (Dz.U.R.P.Nr.12 poz. 104 i Nr.35 poz. 299)^h otrzymują brzmienie następujące:

„Napojów alkoholowych, zawierających ponad 60% alkoholu, pod żadną postacią dla spożycia na miejscu sprzedawać nie wolno. Sprzedaż napojów sporządzonych ze spirytusu nieoczyszczonego, zawierającego fuzle²⁹⁵, jest wzbroniona”.

Art. 3.

Ustęp artykułu 4, tudzież wyrazy „zarówno jak zarządzonej przez władzę powiatową” umieszczone w pierwszym i drugim wierszu ustępu siódmego artykułu 4 ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych (Dz.U.R.P.Nr.37, poz. 210) ^hzmienionej częściowo ustawą z dnia 27 stycznia 1922 r. (Dz.U.R.P.Nr.12 poz. 104 i Nr.35 poz. 299)^h skreśla się.

Art. 4.

Ustęp pierwszy i drugi artykułu 5 ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych (Dz.U.R.P.Nr.37, poz. 210) zmienionej częściowo ustawą z dnia 27 stycznia 1922 (Dz.U.R.P.Nr.12 poz. 104 i Nr.35 poz. 299) otrzymuje brzmienie następujące:

„Liczba miejsc detalicznej sprzedaży lub wyszynku napojów alkoholowych ogranicza się do jednego na 1.000 mieszkańców, przyczem najwyżej połowa

²⁹⁵ Mowa o niedogonie potocznie nazywanym w okresie międzywojennym fuzlem, produkcie ubocznym fermentacji alkoholowej.

z nich może być przeznaczoną do wyszynku. Z chwilą wydania niniejszej ustawy ilość obecnie istniejących miejsc detalicznej sprzedaży nie może być ponad ustaloną obecnie normę powiększona; zmniejszenie liczby miejsc detalicznej sprzedaży lub wyszynku napojów alkoholowych w stosunku do wyżej określonej normy nastąpi z dniem 1 lipca 1923 r.

Redukcja i likwidacja zredukowanych miejsc sprzedaży musi być ukończona do końca roku 1924”.

Art. 5.

Ustęp trzeci art. 6 ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych otrzymuje brzmienie następujące:

„Wojewoda w porozumieniu z Izbą Skarbową w wypadkach szczególnych ma prawo zezwalać na wyjątki od zasady powyższej”.

Art. 6.

Ustęp a, tudzież g, artykułu 7 ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych (Dz.U.R.P.Nr.37, poz. 210) zmienionej częściowo ustawą z dnia 27 stycznia 1922 (Dz.U.R.P.Nr.12 poz. 104 i Nr.35 poz. 299) skreśla się.

Ustęp f powyższego artykułu otrzymuje brzmienie następujące:

„W niedziele i święta obchodzone w urzędach państwowych do ^cod 2 pp^c ^hchwili ukończenia nabożeństwa^h”.

W ustępie e, punkt 2 powyższego artykułu po słowach „Ministerstwo Spraw Wewnętrznych lub upoważnione przez niego organy administracyjne” dodaje się słowa „w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu”.

Art. 7.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi ^cSpraw Wewnętrznych^c ^hZdrowia Publicznego^h w porozumieniu z Ministrem ^cZdrowia Publicznego^c, Skarbu, ^hSpraw Wewnętrznych^h tudzież Przemysłu i Handlu.

Art. 8.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Warszawa, dn. ... 1922 r.

MOTYWY

Ustawa z dnia 23.IV.1920 wprowadziła w artykułach 1, 3, 5 i 7 tak doniosłe ograniczenia w sprzedaży napojów alkoholowych, iż – jak praktyka wykazała – skrzępowano nimi zupełnie bez intencji ustawodawcy tak produkcję, jak i handel tymi artykułami z ujmą dla szerokich kół społeczeństwa i Skarbu Państwa.

Postanowienie artykułu 1 ograniczające sprzedaż napojów alkoholowych zawierających więcej niż 2.5% alkoholu utrudnia w wysokim stopniu obrót napojów spożywczo-chłodzących, jakimi są piwo i lekkie wina owocowe zawierające przeciętnie do 4% alkoholu, a postanowienie art. 3 zabraniające używania napojów zawierających więcej niż 45% alkoholu wpływa ujemnie na byt wytwórni rumu, esencji, koniaków, gdyż fabrykaty te przy niższej jak 60% zawartości alkoholu tracą swój specyficzny smak i zapach. Ograniczenie to przyczynia się tylko wbrew intencji ustawodawcy do wzmożenia pijaństwa, gdyż pijący niskoprocentowe wódki spożywa je w znacznej ilości.

Postanowienie ustępu 1 i 2 artykułu 5 ustawy pozbawia bardzo dużą ilość rodzin warsztatu pracy, a sama redukcja nie osiąga zamierzonego celu, gdyż w miejsce objętych nią, a więc jawnych i pozostających pod kontrolą miejsc sprzedaży i spożycia napojów alkoholowych, powstaje jeszcze większa ilość nielegalnych tajnych miejsc sprzedaży, które są naturalnymi odbiorcami tajnych gorzelń i zatruwają organizm społeczeństwa.

Ograniczając ad minimum miejsca sprzedaży, wytwarza się dla garstki koncesjonowanych sprzedawców monopol, skutkiem którego ceny sprzedaży napojów wzrastają w sposób niczem nieusprawiedliwiony a sprzedawcy czerpią z tego miljonowe zyski.

Objęty punktem a artykułu 7 ustawy o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych zakaz sprzedaży napojów w bufetach kolejowych, w pociągach, w przystaniach i na statkach parowych pozbawia podróżującą publiczność otrzymywania legalną drogą napojów orzeźwiających w czasie długiej podróży, a objęty punktem f artykułu 7 zakaz podawania napojów alkoholowych w niedziele i święta doprowadza w zasadzie do tego, że prawie we wszystkich lokalach sprzedaje się potajemnie już nie na kieliszki, ale w filiżankach i syfonach pod różnymi nazwami (jak woda sodowa, lemoniada itp.) napoje alkoholowe i to po potrójnych lub poczwórnych cenach. W rezultacie na zakazie tym wychodzą najlepiej nieuczciwi sprzedawcy, ludność płaci ogromny haracz, a restauratorzy uczciwi, nie mogąc wyjść na swoje, a nie chcąc łamać zakazu, zamykają w niedziele i święta restauracje. W niedziele i święta sam zakaz wywołuje nieprzewidziane zjawisko; podczas gdy w dnie powszednie, a więc w dnie, w których podawanie napojów alkoholowych jest dozwolone, nie widać prawie ludzi pijanych, w niedziele i święta, a więc w dniach objętych zakazem podawania napojów alkoholowych, rozwija się pijaństwo.

Celem usunięcia wykazanych wyżej niedomagań ustawy i zapewnienia jej sprawnego wykonania proponuje się zmiany objęte zarysem noweli. W noweli tej zaproponowano nadto przeniesienie ze względów praktycznych uprawnień Ministrów Skarbu, Zdrowia Publicznego i Spraw Wewnętrznych (art. 6 ustęp 3 ustawy) na wojewodę i Izby Skarbowe.

Zaproponowano również skreślenie ustępu 5 artykułu 4, tudzież wyrazów „zarówno jak zarządzony przez władzę powiatową” umieszczonych w pierwszym

i drugim wierszu ustępu 7 tegoż artykułu, gdyż pozostawienie tych ustępów w obecnym brzmieniu doprowadza w zasadzie do majoryzowania miast przez większość miejscowości, które nie życzą sobie mieć u siebie sprzedaży napojów alkoholowych, a tem samem wpływa ujemnie na dochód tych miast z dodatków i podatków spożywczych i ułatwia rozwój taniego szynkarstwa²⁹⁶.

MINISTER SKARBU

„załącznik 26”

Projekt ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań

USTAWA

z dnia ... 1922 r.

w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań.

Art. 1.

Dla zawodowego w celach zarobku zajmowania się sporządzaniem próśb i podań oraz prowadzenia w tym celu biur wymagane jest zezwolenie właściwego Wojewody, w Warszawie zaś zezwolenie Komisarza Rządu. Przed udzieleniem zezwolenia winny powyższe władze zasięgać opinii prezesa sądu okręgowego, w którego okręgu zamierzone jest otwarcie biura.

Art. 2.

Zezwolenie może być udzielone obywatelom Państwa Polskiego nieposzlakowanym, godnym zaufania, którzy ukończyli lat 25, otrzymali conajmniej wykształcenie cztero-klasowe szkoły średniej i władają poprawnie językiem polskim w słowie i piśmie.

Przed wydaniem pozwolenia władze, w art. 1-szym niniejszej ustawy wskazane, winny stwierdzić, że otwarcie biura odpowiada potrzebom miejscowej ludności. Zezwolenie zawiera nazwę miejscowości, w której biuro ma być czynne, imię i nazwisko osoby, której zostało wydane oraz adnotację o wpłaconej kaucji.

Zezwolenie nie może być odstąpione innej osobie bez zgody władzy, która je wydała. Zezwolenie wydaje się na przeciąg jednego roku i może być po upływie tego czasu odnowione.

Prócz obowiązku wykupienia patentu przemysłowego oraz uiszczenia opłaty skarbowej, ubiegający się o zezwolenie winien złożyć kaucję.

²⁹⁶ Ustawa nie weszła w życie. Dopiero w 1931 r. uchwalono tzw. ustawę przeciwalkoholową, zob. Ustawa z dnia 21 marca 1931 r. o ograniczeniu w sprzedaży, podawaniu i spożyciu napojów alkoholowych (przeciwalkoholowa), Dz.U. 1931, nr 51, poz. 423.

Wysokość oraz sposób wnoszenia opłaty skarbowej i kaucji ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 3.

Czynności biura ogranicza się do sporządzania podań, próśb, listów, ofert itp. do urzędów państwowych i samorządowych, tudzież do instytucji i osób prywatnych.

Zakazane jest w szczególności:

- 1) zastępowanie kljentów przez właściciela biura lub jego pracowników i agentów w charakterze pełnomocników;
- 2) interwenjowanie osobiste właściciela biura, jego pracowników lub agentów wobec urzędów publicznych w sprawach kljentów;
- 3) zjednywanie kljenteli poza biurem, zwłaszcza w gospodach i innych lokalach publicznych, na ulicach, drogach bądź to osobiście przez właściciela biura, bądź przez jego pracowników i agentów.

Art. 4.

Utrzymujący biura podań i próśb mogą za swoje czynności pobierać od kljentów wynagrodzenie nie przewyższające taryf ustalonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Taryfa wynagrodzenia ma być umieszczona w biurze na widocznym miejscu.

Art. 5.

Na oznaczenie przedsiębiorstwa winien właściciel używać nazwy „Biuro próśb i podań” z dodatkiem imienia i nazwiska właściciela oraz adresu biura.

Wszelkie inne dodatki są wzbronione.

Art. 6.

Osoby upoważnione do prowadzenia biur próśb i podań obowiązane są prowadzić w języku polskim rejestr sporządzonych w biurze próśb, podań i innych pism (art. 3) zawierający adres petenta, osoby lub instytucji, do której podanie skierowano, krótką treść podania względnie prośby, datę ^asporządzenia wydania^a lub wysłania i pobrane wynagrodzenie oraz podpis petenta. Rejestr winien być oprawiony i opatrzony kolejnymi numerami stronic i przed użyciem przedstawiony władzom wskazanym w art. 1 dla zaświadczenia liczby stronic.

Podskrobywanie i wycieranie zapisów w rejestrze jest wzbronione.

Art. 7.

Sporządzane w biurze prośby, podania i pisma winny być zaopatrzone w dokładny adres biura, numer rejestru oraz wskazywać wysokość pobranego wynagrodzenia.

Art. 8.

Władze administracyjne I instancji wykonują nadzór nad czynnościami biura, a w tym celu perjodycznie kontrolują biura próśb i podań, w szczególności badają czy rejestr prowadzony jest należycie i czy taryfa wynagrodzenia jest ściśle przestrzegana.

Art. 9.

Osoby, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy utrzymują biura wymienione w art. 1 obowiązane są w ciągu miesiąca od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy zwrócić się do właściwej władzy o udzielenie zezwolenia na dalsze prowadzenie biura na zasadach w powyższych przepisach wyszczególnionych.

W poszczególnych wypadkach tego rodzaju właściwa władza może odstąpić z ważnych przyczyn od warunku ukończenia przez właściciela biura 4 klas szkół średnich.

W razie odmowy zezwolenia biura w artykule niniejszym wymienione ulegają zamknięciu.

Art. 10.

Wydane na zasadzie niniejszej ustawy decyzje władz, w artykule I wskazanych, mogą być zaskarżone do Ministra Spraw Wewnętrznych w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

Skarga winna być złożona za pośrednictwem władzy, której decyzja została zaskarżona.

Art. 11.

Do biur próśb i podań utrzymywanych przez związki samorządowe stosują się przepisy art. 4, 5, 6 i 7 niniejszej ustawy.

Art. 12.

Przekroczenie przepisów niniejszej ustawy lub wydanych na jej podstawie zarządzeń karane będzie sędownie grzywną do 1.000.000 marek lub aresztem do 6 miesięcy, lub obiema karami łącznie.

Art. 13.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości oraz z Ministrem Skarbu.

Art. 14

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze b. zaboru rosyjskiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Protokół konferencji międzyministerialnej zwołanej w sprawie projektu ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań

Protokół

konferencji ^amiędzy ministerjalnej^a odbytej w Prezydjum Rady Ministrów w dn. 18 stycznia 1923 r. w sprawie projektu ustawy w przedmiocie otwierania i prowadzenia biur próśb i podań²⁹⁷.

Obecni:

- z Prezydjum Rady Min. Piętał
- z Ministerstwa Sprawiedliwości: K. Kierst
- z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych: L. Nowodworski

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dn. 4 stycznia 1923 r. uzgodniono projekt w następujących punktach:

1) w art. 1 dodano na życzenie przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości ustęp drugi w brzmieniu następującym:

„Przed udzieleniem zezwolenia winny powyższe władze zasięgać opinii prezesa sądu okręgowego, w którego okręgu zamierzone jest otwarcie biura”.

2) w art. 2 przeredagowano ustęp końcowy i nadano mu brzmienie następujące:

„Prócz wykupienia patentu przemysłowego oraz uiszczenia opłaty skarbowej, ubiegający się o zezwolenie winien złożyć kaucję. Wysokość oraz sposób wnoszenia opłaty skarbowej i kaucji ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu”.

3) w art. 6 przeredagowano zdanie pierwsze ustępu I i nadano mu następujące brzmienie:

„Osoby²⁹⁸ upoważnione do prowadzenia biur próśb i podań obowiązane są prowadzić w języku polskim rejestr sporządzonych w biurze próśb, podań i innych pism (art. 3) zawierający adres petenta, osoby lub instytucji, do której podanie skierowano, krótką treść podania względnie prośby, datę sporządzenia lub wysłania i pobranego wynagrodzenia oraz podpis petenta”.

4) w art. 12 podwyższono grzywnę z 500.000 marek na 1.000.000.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

²⁹⁷ Zob. poprzedni załącznik.

²⁹⁸ W tekście błędnie: Prośby.

16

PROTOKÓŁ

10-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 21 lutego 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Minister Spraw Zagranicznych	Aleksander Skrzyński
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	Bolesław Markowski
Za Ministra Sprawiedliwości	
Dyrektor Departamentu	Władysław Müller
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej	
Podsekretarz Stanu	Gustaw Simon
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Naczelnik Wydziału Prezydium	
Rady Ministrów	Daniel Rodich-Laskowski
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Komisarz Generalny Rzeczypospolitej	
Polskiej w Gdańsku	Leon Pluciński
Prezes Prokuratorji Generalnej	Stanisław Bukowiecki

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 14 lutego 1923 r.
2. Uchwalono załączony wniosek o ustanowienie Krzyża Zasługi (załącznik 1).
3. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu Regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów (załącznik 2) z następującymi poprawkami:

- 1) Poszczególne punkty regulaminu określić nie jako artykuły, tylko jako paragrafy.
- 2) W § 1 ust. 2 zamiast „Prezydent Ministrów” winno być „Prezes Rady Ministrów”.
- 3) W § 1 ust. 3 skreślić całe zdanie zaczynające się od słów „Prócz posiedzeń zwyczajnych”. W następnym zdaniu zamiast „Przy poufnych” ma być „Na poufnych itd.”.
- 4) W § 8 zamiast „odpisy rozsyłają się” ma być „odpisy rozsyła się”.
- 5) W § 9 pierwsze zdanie winno brzmieć: „Zarówno co do toku obrad, jak i zapadłych uchwał Komitetu Ekonomicznego Ministrów, obowiązuje uczestników ścisła tajemnica urzędowa, a protokoły posiedzeń przeznaczone są tylko do urzędowego użytkowania”.
- 6) Na końcu § 7 dodano wyrazy: „który w sprawach dotyczących swego resortu ma głos decydujący”.

Zarazem powzięto następujące uchwały:

I. W związku z uchwałą Rady Ministrów z 1 lutego 1923 r. Rada Ministrów postanawia: Nadzwyczajny Komisarz do walki z drożyną bierze w zastępstwie Ministra Spraw Wewnętrznych udział we wszystkich posiedzeniach Komitetu Ekonomicznego z głosem doradczym; w sprawach należących bezpośrednio do jego zakresu działania przysługuje Nadzwyczajnemu Komisarzowi do walki z drożyną głos stanowczy.

Zmienia się odpowiednio brzmienie uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z 13 lutego 1923 r.

II. Regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów z 19 lutego 1920 r., uzupełniony uchwałami z 9 maja 1921 r. oraz z 20 marca i 26 czerwca 1922 r., traci moc obowiązującą.

4. Uchwalono załączoną Instrukcję Służbową, dotyczącą urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku i jego stosunku do innych urzędów polskich w Gdańsku oraz do polskich władz centralnych (załącznik 3), przyczem wprowadzono zamiast artykułów paragrafy.

W § VI ust. 3 ma brzmieć: „Stosunek Polskiej Delegacji Portu i Dróg Wodnych do Komisarza Generalnego określa regulamin, zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów z 1 lutego 1923 r.

W ust. 4 § VI użyto zamiast wyrazu „członkowie” wyraz „urzędnicy”.

Na końcu § VI dodano: „Odmiennie stanowisko Delegata Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej normuje osobne zarządzenie, zatwierdzone przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 12 sierpnia 1922 r.”.

W ostatnim ustępie § XII skreślono słowo „również” i dodano na końcu „do wiadomości”.

Równocześnie uchwalono, objęty załącznikiem 4, wnioski w sprawie rozpatrzenia sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku oraz powzięto następujące uchwały:

1) Instrukcja Służbowa, dotycząca urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku i jego stosunku do innych urzędów polskich w Gdańsku oraz do polskich władz centralnych wchodzi natychmiast w życie.

2) Termin, w którym nastąpi przeniesienie kredytów Komisarza Generalnego z budżetu Prezydium Rady Ministrów do budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz przekazanie związanych z tym spraw budżetowych i personalnych ustali Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Spraw Zagranicznych.

5. Załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o zapewnienie jednolitości w postępowaniu władz w materji stosowania postanowień umów międzynarodowych na obszarze województw zachodnich (załącznik 5) przekazano do rozpatrzenia Komisji organizacyjno-oszczędnościowej pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie zatwierdzenia przez Rząd Układu zawartego między Rządem Polskim i Niemieckim w sprawie uprzywilejowanego tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez Niemiecki Górny Śląsk, podpisanego we Wrocławiu 24 czerwca 1922 r.²⁹⁹ i przedłożenia go Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji (załącznik 6).

W związku z uchwałą o ratyfikacji umowy w sprawie tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez niemiecki Górny Śląsk – Rada Ministrów, wysłuchawszy objękcje podniesione przez Ministra Spraw Wojskowych, uchwaliła: 1) Wezwać Ministra Spraw Zagranicznych, aby przy zawieraniu wszelkich umów międzynarodowych, względnie z państwami obcemi, uwzględnił dezyderaty wojskowości i prowadził pertraktacje w ścisłym porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

2) Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości oświadczenie Ministra Spraw Zagranicznych, iż dezyderaty wojskowości w odniesieniu do umowy wrocławskiej będą uwzględnione wobec niemożności zmiany tej umowy przy rokowaniach drezdeńskich.

7. Uchwalono załączone rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie uchylecia mocy obowiązującej ustawy z 1 sierpnia 1919 r.³⁰⁰ o odpowiedzialności osób wojskowych za przestępstwa z chęci zysku oraz ustaw uzupełniających z 17 grudnia 1920 r.³⁰¹ i z 11 maja 1922 r.³⁰² (załącznik 7).

8. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych, przedłożony w ponownej redakcji przez

²⁹⁹ Dz.U. 1924, nr 72, poz. 704.

³⁰⁰ Dz.P.P.P. 1919, nr 64, poz. 386.

³⁰¹ Dz.U. 1921, nr 2, poz. 4.

³⁰² Dz.U. 1922, nr 36, poz. 306.

Ministra Spraw Wojskowych (załącznik 8) uchwalono w zasadzie, zastrzegając dodatkowe uzgodnienia niektórych przepisów Ministerstwu Spraw Wojskowych z Prezesem Rady Ministrów i Ministerstwami Przemysłu i Handlu oraz Skarbu.

9. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (załącznik 9) po ponownym rozpatrzeniu uchwalono w redakcji objętej załącznikiem 10.

Postanowiono nadto, by osobom korzystającym z przyznania ulgi półtorarocznej służby w szeregach władze wojskowe rozdzielały tę służbę w sposób uwzględniający tok studjów.

10. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy w przedmiocie rozciągnięcia ustaw o obowiązkowym ubezpieczeniu robotników od wypadków na terytorjum b. państwa austro-węgierskiego, należącym obecnie do Polski, na ziemię b. zaboru rosyjskiego (załącznik 11) uchwalono w zasadzie.

Redakcję ustali Minister Pracy i Opieki Społecznej z Ministrem Zdrowia Publicznego i Prezydjum Rady Ministrów.

11. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o pierwszym dodatkowym prowizorjum budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r. (załącznik 12).

12. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia 6%-złoty bonów skarbowych (załącznik 13).

13. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie zmian niektórych postanowień ustawy z 8 czerwca 1920 r. o podatku od skrzynek depozytowych (safes) (Dz.U.Rz.P. Nr.50, poz. 305 z r. 1920) (załącznik 14).

14. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z 16 lipca 1920 r. o podatku od kapitałów i rent (Dz.U.Rz.P. Nr.76, poz. 517 z r. 1920) (załącznik 15).

15. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie opłat stemplowych, które mają płacić spółdzielnie (załącznik 16).

Redakcję artykułów 4 i 7 należy ustalić z Prezydjum Rady Ministrów.

16. Minister Skarbu referuje program naprawy Skarbu Rzeczypospolitej oraz dotyczący projekt ustawy (załącznik 17), poczem przeprowadzono w tej sprawie ogólne obrady.

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Bilskiego dyrektorem departamentu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (załącznik 18).

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Marjana Rembowskiego, starosty w Kaliszu, wojewodą łódzkim (załącznik 19).

Posiedzenie zamknięto o 10 m. 30 wieczorem

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Prezydium Rady Ministrów o ustanowienie Krzyża Zasługi [wraz z projektem ustawy].
2. Projekt Regulaminu Komitetu Ekonomicznego Ministrów wniesiony przez ministra skarbu³⁰³.
3. [Dotychczasowa i nowa] instrukcja służbowa dotycząca urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku i jego stosunku do innych urzędów polskich w Gdańsku oraz do polskich władz centralnych.
4. Wniosek w sprawie rozpatrzenia sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku.
5. Wniosek ministra spraw zagranicznych o zapewnienie jednolitości w postępowaniu władz w materii stosowania postanowień umów międzynarodowych na obszarze województw zachodnich.
6. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie zatwierdzenia przez rząd układu zawartego między rządem polskim i niemieckim w sprawie uprzywilejowanego tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez niemiecki Górny Śląsk podpisanego we Wrocławiu 24 czerwca 1922 r.
7. Projekt rozporządzenia prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie uchylenia mocy obowiązującej ustawy z 1 sierpnia 1919 r. o odpowiedzialności osób wojskowych za przestępstwa z chęci zysku oraz ustaw uzupełniających z 17 grudnia 1920 r. i z 11 maja 1922 r.³⁰⁴
8. Projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych przedłożony w ponownej redakcji przez ministra spraw wojskowych³⁰⁵.
9. Projekt ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej³⁰⁶.
10. [Nowa redakcja] projektu ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej³⁰⁷.

³⁰³ Nie publikuje się. Regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów zatwierdzony uchwałą Rady Ministrów z dnia 21 lutego 1923 r., M.P., 28 lutego 1923, nr 48, s. 1.

³⁰⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 marca 1923 r. w przedmiocie zatwierdzenia uchwały Rady Ministrów z dnia 21 lutego 1923 r. o uchyleniu mocy obowiązującej ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o odpowiedzialności osób wojskowych za przestępstwa z chęci zysku oraz ustaw uzupełniających z dnia 17 grudnia 1920 r. i z dnia 11 maja 1922 r., Dz.U. 1923, nr 27, poz. 157.

³⁰⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego, Dz.U. 1924, nr 72, poz. 698. Szereg drobnych zmian wobec projektu ustawy polegających na uszczegółowieniu niektórych zapisów i korektach stylistycznych.

³⁰⁶ Nie publikuje się. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3136 (wraz z załącznikami), 26 listopada 1921 r.; Ustawa z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego, Dz.U. 1924, nr 72, poz. 698. Spore zmiany wobec projektu ustawy: usunięty „Wstęp”, wprowadzenie tytułów, inna numeracja rozdziałów i artykułów, szereg zmian w zapisach.

³⁰⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej, Dz.U. 1924, nr 61, poz. 609. Szereg drobnych zmian wobec projektu ustawy polegających na uszczegółowieniu niektórych zapisów i korektach stylistycznych.

11. Projekt ustawy w przedmiocie rozciągnięcia ustaw o obowiązkowym ubezpieczeniu robotników od wypadków na terytorium b. państwa austro-węgierskiego, należącym obecnie do Polski, na ziemie b. zaboru rosyjskiego³⁰⁸.
12. Projekt ustawy o pierwszym dodatkowym prowizorium budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r.³⁰⁹
13. Projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia 6% złotych bonów skarbowych³¹⁰.
14. Projekt ustawy w przedmiocie zmian niektórych postanowień ustawy z 8 czerwca 1920 r. o podatku od skrzynek depozytowych (safes)³¹¹.
15. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z 16 lipca 1920 r. o podatku od kapitałów i rent³¹².
16. Projekt ustawy w przedmiocie opłat stemplowych, które mają płacić spółdzielnie³¹³.
17. Projekt ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej.
18. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Bilskiego dyrektorem departamentu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.
19. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Mariana Rembowskiego, starosty w Kaliszu, wojewodą łódzkim.

³⁰⁸ Nie publikuje się. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3750 (wraz z załącznikami), 14 września 1922 r.; Ustawa z dnia 30 stycznia 1924 r. w przedmiocie rozciągnięcia obowiązujących na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i cieszyńskiej części województwa śląskiego ustaw o obowiązkowym ubezpieczeniu robotników od wypadków na obszar województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego oraz Ziemi Wileńskiej, Dz.U. 1924, nr 16, poz. 148. Zmiany w art. 9–11 w stosunku do projektu ustawy, poza tym wprowadzenie nazw województw i Ziemi Wileńskiej zamiast określeń „b. państwa austro-węgierskiego” i „b. zaboru rosyjskiego”.

³⁰⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. o pierwszym dodatkowym prowizorium budżetowym za czas od dnia 1 stycznia do dnia 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 38, poz. 253. Ustawa ta nawiązywała do Ustawy z dnia 15 lutego 1923 r. o prowizorium budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 22, poz. 138.

³¹⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie wypuszczenia 6% złotych bonów skarbowych, Dz.U. 1923, nr 33, poz. 215. W art. 1 przesunięto datę emisji z 15 marca na 1 kwietnia 1923 r. Zmieniono brzmienie art. 5, rezygnując z daty 15 września 1923 r., oraz art. 7, zamieniając zapis o uiszczaniu podatków gruntowego, przemysłowego i dochodowego na „uiszczanie podatków na warunkach, które ustali Minister Skarbu”.

³¹¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 1 maja 1923 r. w przedmiocie zmian niektórych postanowień ustawy z dnia 8 czerwca 1920 r. o podatku od skrzynek depozytowych (safes), Dz.U. 1923, nr 54, poz. 377. W art. 1 podniesiono proponowane stawki podatkowe od jednej skrzynki depozytowej rocznie. Zmieniono również brzmienie art. 5.

³¹² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 1 maja 1923 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. o podatku od kapitałów i rent, Dz.U. 1923, nr 54, poz. 376. Zmiany w brzmieniu niektórych artykułów w stosunku do projektu.

³¹³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 grudnia 1924 r. w przedmiocie opłat stemplowych, które mają płacić spółdzielnie, Dz.U. 1925, nr 1, poz. 2. Wprowadzono szereg zmian w stosunku do projektu. Określono też datę wejścia w życie ustawy na 1 kwietnia 1925 r.

Wniosek Prezydium Rady Ministrów o ustanowienie Krzyża Zasługi [wraz z projektem ustawy]

Prezydium Rady Ministrów

Nr. 3012/23

Przedmiot:

Wniosek na Radę Ministrów

Projekt ustawy o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Ustawa

z dnia ...

o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”.

Art. 1.

Ustanawia się „Krzyż Zasługi” celem wynagrodzenia osób, które od chwili powstania Państwa Polskiego położyły względem niego lub jego obywateli zasługi, spełniając czyny, nieleżące w zakresie ich zwyczajnych obowiązków, a przynoszące znaczną korzyść państwu lub poszczególnym obywatelom.

Art. 2.

Zasadniczą odznaką „Krzyża Zasługi” jest krzyż czteroramienny o średnicy 40 m/m, zawieszony na wieńcu z wytłoczonymi liśćmi laurowymi, między ramionami pęki promieni, w środku tarcza z literami R.P. otoczona wiankiem z ornamentacją. Odwrotna strona gładka, w środku wytłoczony Nr. porządkowy. „Krzyż Zasługi” nosi się na wstążce amarantowej z niebieskimi prążkami wzdłuż brzegów, na lewej piersi po krajowych orderach i odznakach, otrzymanych za czyny bojowe.

Art. 3.

„Krzyż Zasługi” dzieli się na trzy stopnie. Odznakami tegoż w poszczególnych stopniach są:

a) Krzyż złoty średnicy 40 m/m, zawieszony na złotym wieńcu z wytłoczonymi liśćmi laurowymi, średnicy 20 m/m, czerwono emaljowany, ze złotymi krawędziami, w środku w otoku z czerwonej emalii i złotego wieńca z ornamentacją, biała tarcza ze złotymi literami R.P. Między ramionami złote promienie. Odwrotna strona gładka, złota, w środku wytłoczony Nr. porządkowy.

b) Krzyż srebrny średnicy 40 m/m, zawieszony na srebrnym wieńcu z wytłoczonymi liśćmi laurowymi, średnicy 20 m/m, czerwono emaljowany, ze srebrnymi

krawędziami, w środku w otoku z czerwonej emalii i srebrnego wianka z ornamentacją, biała tarcza ze srebrnymi literami R.P. Między ramionami srebrne promienie. Odwrotna strona gładka, srebrna, w środku wytłoczony Nr. porządkowy.

c) Krzyż brązowy średnicy 40 m/m matowy, zawieszony na brązowym kółku średnicy 20 m/m, w środku brązowa tarcza z literami R.P. Między ramionami promienie z brązu. Kanty krzyża, wieniec, promienie, kółka i litery polakierowane. Odwrotna strona gładka, w środku wytłoczony Nr. porządkowy.

Szerokość wstążki przy wszystkich stopniach wynosi 40 m/m.

Art. 4.

Złotym i srebrnym „Krzyżem Zasługi” mogą być odznaczeni nieskazitelnego życia obywatele Państwa Polskiego oraz cudzoziemcy.

Art. 5.

Odznaczenie „Krzyżem Zasługi” może być udzielone tej samej osobie w każdym stopniu czterokrotnie w półrocznych odstępach czasu.

Nadanie po raz drugi, trzeci i czwarty zaznacza się nałożeniem na wstążkę posiadanego już „Krzyża Zasługi” jednego, dwóch względnie trzech okuć w kształcie gładkiej, matowej listewki ze złota, srebra, względnie brązu z poleowanymi krawędziami szerokiej 5 m/m.

Wzór rysunkowy „Krzyża Zasługi” okuć i wstążki ustala się jak w załączniku³¹⁴.

Art. 6.

Złoty „Krzyż Zasługi” nadaje Prezydent Rzeczypospolitej. Nadanie następuje na przedstawienie Prezesa Rady Ministrów w miarę wniosków poszczególnych Ministrów, każdego w zakresie jego działania.

Srebrny oraz brązowy „Krzyż Zasługi” nadaje Prezes Rady Ministrów na wniosek poszczególnych Ministrów, każdego w zakresie jego działania.

Odnośnie każdego nadania Prezes Rady Ministrów zarządza przygotowanie dyplomu, wydanie oznak i ogłoszenie w gazecie urzędowej.

Art. 7.

Odznaczeni „Krzyżem Zasługi” otrzymują oprócz Krzyża dyplom, potwierdzający jego nadanie z wyszczególnieniem czynu, za jaki został nadany.

Art. 8.

Odznaczony „Krzyżem Zasługi” winien zwrócić do Skarbu rzeczywiste koszty wykonania odznak. Przepis ten nie dotyczy cudzoziemców.

³¹⁴ Załącznika brak. Został on opublikowany jako załącznik do ustawy z dnia 23 czerwca 1923 r. o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”, Dz.U. 1923, nr 62, poz. 458.

Rada Ministrów może na wniosek Prezesa Rady Ministrów zwalniać z obowiązku zwrotu kosztów w całości lub w części także obywatele polskich.

Wysokość kosztów nadania „Krzyża Zasługi” ustanawia Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów.

Wszystkie wydatki, związane z nadaniem „Krzyża Zasługi”, przewyższające wpływy za odznaki pokrywa Skarb.

Wszelkie pisma i dokumenty w sprawach „Krzyża Zasługi” nie podlegają obowiązkowi opłaty skarbowej.

Art. 9.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 10.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Warszawa, dnia ...

Uzasadnienie.

Życie polityczne, społeczne i publiczne rozwija się w nowoczesnym Państwie Polskim, wręczając coraz liczniejsze zastępy jego obywateli do pracy państwowo-twórczej. Niejeden z tych współpracowników kładzie w zakresie swego działania widoczne i wyróżniające się zasługi, przynosząc korzyści Rzeczypospolitej oraz jej obywatelom. Także obywatele nie pracujący państwowo-twórczo, oddają podobne usługi Państwu i społeczeństwu.

Jeżeli przyjmiemy, że motywem działania człowieka jest naogół chęć otrzymania nagrody – dla mniej szlachetnych w postaci materialnej, zaś dla bardziej idealnie usposobionych pod postacią widocznego dowodu uznania – stanie się jasnym, że w interesie Państwa leży uczynić tym dezyderatom zadość i posiadać do dyspozycji pewne sposoby nagradzania w postaci odznaczeń.

Rzeczpospolita Polska poza orderami wojskowymi („Virtuti Militari”, Krzyż Walecznych) posiada już ordery „Orła Białego” i „Odroczenia Polski”. Są to jednak odznaczenia wysokie, nadawane w celu nagradzania znamienitych zasług, położonych dla chwały i pożytku Rzeczypospolitej osobom, które istotnie i wybitnie przyczyniły się do odzyskania i utrwalenia niepodległości i zjednoczenia Polski albo jej rozkwitu. Odznaczenia te nie mogą być stosowane do szerszych warstw obywateli, którzy jednak swą pracą, zdolnościami, usługami i czynami przysporzyli Państwu i jego obywatelom korzyści, choćby w swym mniejszym zakresie działania.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych zwróciło uwagę (pismo z dn. 1/12.22 P.D. 3192) na leżącą w interesie Państwa Polskiego potrzebę nagradzania zasług, położonych dla Polski także przez cudzoziemców, dla których ordery „Orła

Białego” i „Odroczenia Polski” są zbyt wysokim odznaczeniem i prosiło o przyspieszenie przyznania odpowiedniej odznaki.

Zaznaczyć trzeba, że najbardziej demokratyczne Republiki wprowadziły u siebie instytucję orderów i odznaczeń. Posiada je Francja, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Finlandja, również Czechosłowacja i Austrja stworzyły ordery, a nawet Sowiety ustanowiły order „Czerwonego Sztandaru” i kilka innych mniejszych odznaczeń.

Z powodów wyżej przytoczonych Rząd uznał potrzebę wprowadzenia w życie obok istniejących w Rzeczypospolitej orderów nowego odznaczenia, uchwalając na Radzie Ministrów dnia 23 października 1922 r., że odznaczenie to winno posiadać formę Krzyża. Opracowanie projektu ustawy zlecono Prezydjum Rady Ministrów³¹⁵.

Warszawa, dnia 19 lutego 1923 r.

Prezes Rady Ministrów:
/-/ Sikorski

„załącznik 3^c”

[Dotychczasowa i nowa] instrukcja służbowa dotycząca urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku i jego stosunku do innych urzędów polskich w Gdańsku oraz do polskich władz centralnych

DOTYCHCZASOWA INSTRUKCJA SŁUŻBOWA

z 31 maja 1920 r.

dotycząca załatwiania spraw gdańskich,
uzupełniona 6 września 1920 r.

Art. I.

Jedynym reprezentantem pełnomocnym Rządu Polskiego na terenie Wolnego Miasta Gdańska jest Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

Art. II.

Zakres działania Komisarza Generalnego obejmuje całokształt agend i interesów Państwa Polskiego na terenie Wolnego Miasta Gdańska.

Komisarz Generalny czuwa nad wykonaniem wszelkich uprawnień przysługujących Państwu Polskiemu w obrębie Wolnego Miasta Gdańska tudzież

³¹⁵ Ostateczny tekst ustawy wobec projektu różnił się nieznacznie. Wykreślono art. 4, a także wprowadzono drobne poprawki w zapisie. Ustawy z dnia 23 czerwca 1923 r. o ustanowieniu „Krzyża Zasługi”, Dz.U. 1923, nr 62, poz. 458.

zawartych z Wolnym Miastem Gdańskim umów oraz sprawuje opiekę nad przebywającymi tam obywatelami polskimi.

Art. III.

Komisarz Generalny podlega bezpośrednio Prezydentowi Ministrów, wobec niego jest też za swoją działalność odpowiedzialny; od niego jedynie otrzymuje polecenia i wskazówki, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w art. XI, który normuje stosunek Komisarza Generalnego do poszczególnych Ministrów.

Art. IV.

Komisarzowi Generalnemu zostaje przydany potrzebny personel referendarski (urzędnicy i oficerowie), jakoteż pomocniczy (cywilny i wojskowy), tworzący razem biuro Komisarza Generalnego w Gdańsku. Funkcjonariuszów tych mianuje, względnie przydziela na wniosek Komisarza Generalnego Prezes Rady Ministrów, a Ministrowie: Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Apropowizacji, Pracy i Opieki Społecznej, Zdrowia Publicznego oraz b. Dzielnicy Pruskiej przydzielają w razie potrzeby za zgodą Prezesa Rady Ministrów odpowiedni fachowy personel dla załatwiania spraw i zastępowania interesów swego resortu. Co do istnienia tej potrzeby, jakoteż co do ilości i osób proponowanych kandydatów decyduje Prezes Rady Ministrów po wysłuchaniu Komisarza Generalnego.

Może on też zezwolić na wniosek zainteresowanego Ministra po wysłuchaniu Komisarza Generalnego na przydzielenie także przez inne, niewymienione wyżej, Ministerstwa lub władze centralne ich fachowych organów.

Komisarzowi Generalnemu przysługuje wyłączne prawo przyjmowania do służby, względnie zwalniania ze służby wszystkich kontraktowych pracowników.

Art. V.

Wszyscy w skład biura Komisarza Generalnego wchodzący funkcjonariusze podlegają służbowo i dyscyplinarnie bezpośrednio Komisarzowi Generalnemu, który też może ich w razie uznanej konieczności zawiesić w pełnieniu służby, skierowując przeprowadzenie sprawy dyscyplinarnej w drodze urzędowej (art. XI) do właściwej władzy centralnej; funkcjonariusze wojskowi podlegają Komisarzowi Generalnemu dyscyplinarnie przez najstarszego rangą oficera biura Komisarza Generalnego; nad personelem kontraktowym sprawuje Komisarz Generalny całkowitą władzę dyscyplinarną.

Wobec władz i urzędów zagranicznych oraz władz i urzędów Wolnego Miasta Gdańska mogą funkcjonariusze biura Komisarza Generalnego występować we wszelkich sprawach jedynie na zlecenie, względnie za wiedzą lub upoważnieniem Komisarza Generalnego i tylko w jego imieniu jako członkowie jego biura, nie zaś jako przedstawiciele swej władzy centralnej. Władze centralne przesyłają

wszelkie instrukcje w sprawach swego resortu do rąk Komisarza Generalnego; otrzymane dotąd instrukcje, jakoteż wszelkie dalsze, ewentualnie ustnie od swej władzy centralnej otrzymane instrukcje ma dany funkcjonarjusz przedstawić natychmiast Komisarzowi Generalnemu.

Komisarz Generalny ma prawo udzielania wchodzącym w skład jego biura funkcjonarjuszom urlopów do ośmiu dni dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych oraz opinuje zgłoszenia o dłuższe urlopy tudzież normalne coroczne urlopy dla odpoczynku, których udzielają właściwe władze centralne.

Art. VI.

Dotychczasowe przedstawicielstwa (przedstawiciele) władz centralnych, jak i wszelkie na obszarze Wolnego Miasta Gdańska istniejące polskie urzędy tracą swój charakter i zastrzeżone im w art. V, VI, VII i IX instrukcji służbowej z 10 stycznia 1920 r.³¹⁶ odrębności, wchodząc całkowicie w skład jednolitego biura Komisarza Generalnego.

To samo dotyczy nowopowstających urzędów, o ile przy ich utworzeniu nie zostanie wyraźnie inaczej postanowione. Komisarz Generalny może zezwolić im na dalsze prowadzenie odrębnej rachunkowości, mają one jednak przedstawiać mu wszelkie zamknięcia rachunkowe oraz sprawozdania kasowe; Komisarz Generalny może ponadto osobiście lub przez swego delegata przejrzeć każdego czasu ich akta, kasę i księgi rachunkowe.

Art. VII.

Powyższe postanowienie nie dotyczą normalnych czynności fachowych (sprawy bieżące i techniczne) tych działów administracji (zarząd kolei, poczt i telegrafów, Wisła oraz ceł), które – w myśl traktatu pokojowego – po zawarciu Konwencji między Rzeczpospolitą a Wolnym Miastem Gdańskim przejdą pod bezpośredni zarząd władz polskich oraz odnośnych urzędów. O ile jednak chodzi o zarządzenia odnoszące się lub dotyczące bezpośrednio lub pośrednio polityki lub ogółu mieszkańców Wolnego Miasta Gdańska, nie mogą one być wydawane i w tych działach bez zasięgnięcia wprzód zdania Komisarza Generalnego; w razie jego sprzeciwu decyduje Prezes Rady Ministrów. Wyjąwszy sprawy natury ściśle technicznej, władze te komunikują się z Wysokim Komisarzem³¹⁷ oraz z władzami i reprezentantami zagranicznymi w Gdańsku, jako też z władzami

³¹⁶ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 4: *Gabinet Leopolda Skulskiego 15 grudnia 1919 – 17 czerwca 1920. Gabinet Władysława Grabskiego 24 czerwca – 23 lipca 1920*, oprac. M. Gmurczyk-Wrońska, Warszawa 2021, s. 116–118.

³¹⁷ W tekście błędnie: Komisarzem Naczelnym.

Wolnego Miasta Gdańska tylko przez Komisarza Generalnego względnie stosownie do jego wskazówek i upoważnienia w poszczególnych wypadkach.

Art. VIII.

Wysyłanie przez poszczególne Ministerstwa lub urzędy centralne w wyjątkowych razach delegatów do władz obcych na obszarze Wolnego Miasta Gdańska dla celów informacyjnych lub dla załatwienia pewnych określonych spraw może mieć miejsce jedynie na podstawie uprzedniej zgody Prezesa Rady Ministrów. Delegat taki, względnie delegacja powinni być zaopatrzeni w szczegółowe instrukcje i zaraz po przybyciu do Gdańska (względnie na obszar Wolnego Miasta Gdańska) zgłosić się u Komisarza Generalnego, na jego żądanie okazać mu swe papiery uwierzytelniające oraz wyjaśnić cel pobytu oraz wyniki swej delegacji. W razie wykroczenia poza ramy poruczonej funkcji, względnie instrukcji, może Komisarz Generalny żądać natychmiastowego odwołania delegata, względnie delegacji.

Art. IX.

Komisarz Generalny dokonywa wydatków w granicach ustalonego budżetu. Komisarz Generalny pozostaje na etacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, funkcjonariusze przez Prezesa Rady Ministrów mianowani lub przydzieleni – na etacie Prezydium Rady Ministrów, wydatki służbowe zaś połączone z przydzieleniem funkcjonariuszów przez inne władze centralne obciążają budżet danej władzy centralnej.

Art. X.

W korespondencji zewnętrznej wszystkie pisma wychodzące z biura Komisarza Generalnego (art. IV) będą zapatrzone w godło Państwa Polskiego oraz napis: Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku (Commissaire Général de la République Polonaise à Gdańsk). Prawo do podpisywania ich przysługuje wyłącznie Komisarzowi Generalnemu lub przez niego specjalnie do tego upoważnionym urzędnikom, a w razie nieobecności Komisarza Generalnego jego zastępcy.

Art. XI.

Komisarz Generalny przedkłada swe wnioski i sprawozdania w sprawach politycznych, ekonomicznych oraz wszystkich innych zasadniczych Prezesowi Rady Ministrów i od niego też otrzymuje odpowiedzi na nie, wskazówki, informacje i instrukcje (art. 3), wyjąwszy sprawy natury dyplomatycznej, w których Komisarz Generalny komunikuje się bezpośrednio z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, przesyłając równocześnie odpis do Prezydium Rady Ministrów.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych przesyła Prezydium Rady Ministrów w odpisie załatwienie rzeczonych spraw.

W interesie jednolitości działania koncentrują się w Prezydjum Rady Ministrów (referat gdański) wszystkie sprawy gdańskie, wyjąwszy sprawy dyplomatyczne i działy w art. VII wspomniane oraz drobne potoczne sprawy załatwiane przez poszczególne Ministerstwa w drodze bezpośredniej korespondencji z Komisarzem Generalnym.

Sprawy zasadnicze i ważniejsze należące do zakresu działania poszczególnych Ministerstw fachowych, za wyjątkiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, załatwiane są w porozumieniu z danym Ministerstwem, względnie z Ministerstwami przez referat gdański Prezydjum Rady Ministrów, któremu też winny właściwe Ministerstwa przysyłać swe wnioski, spostrzeżenia i projekty we wszystkich ważniejszych i zasadniczych sprawach celem dalszego ich zużytkowania i udzielenia poleceń Komisarzowi Generalnemu. Przed ostatecznym rozstrzygnięciem lub wydaniem zarządzenia należy wysłuchać zdania Komisarza Generalnego.

W wyjątkowych nagłych niecierpiących zwłoki wypadkach mogą Ministrowie w tych sprawach odnieść się bezpośrednio do Komisarza Generalnego lub odwrotnie przy równoczesnym jednak uwiadomieniu o tem Prezydjum Rady Ministrów (referat gdański).

c(NOWA)c INSTRUKCJA SŁUŻBOWA
z dnia...c

dotycząca urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej
w Gdańsku i jego stosunku do innych urzędów polskich w Gdańsku oraz
do polskich władz centralnych.

hArt.h c§c I.

Bez zmiany.

hArt.h c§c II.

Skreśla się ustęp drugi.

hArt.h c§c III.

Komisarz Generalny podlega służbowo Ministrowi Spraw Zagranicznych.

W zakresie działów, należących do innych ministrów resortowych, mających swoich urzędników w Komisarjacie Generalnym, wykonuje on polecenia i wskazówki tych Ministrów.

hArt.h c§c IV.

Komisarzowi Generalnemu zostaje przydany potrzebny personel referendarski (urzędnicy i oficerowi), jakoteż pomocniczy (cywilny i wojskowy), tworzący razem Komisarjat Generalny. Funkcjonariuszów cywilnych biura Komisarza Generalnego

mianuje, względnie przydziela w porozumieniu z Komisarzem Generalnym Minister Spraw Zagranicznych.

Ministrowie i Prezesi urzędów głównych przydzielają w razie potrzeby odpowiedni fachowy personel dla załatwiania spraw i zastępowania interesów swego resortu, a to po wysłuchaniu Komisarza Generalnego, przyczem, o ile idzie o stanowiska kierownicze, winna być uzyskana również zgoda Ministra Spraw Zagranicznych z zachowaniem zresztą postanowień ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Komisarzowi Generalnemu przysługuje wyłączne prawo przyjmowania do służby, względnie zwalniania ze służby wszystkich kontraktowych pracowników.

^hArt.^h c§c V.

Wszyscy urzędnicy cywilni Komisarjatu Generalnego podlegają nadzorowi służbowemu i dyscyplinarnemu Komisarza Generalnego – zgodnie z postanowieniami rozdziału V ustawy z 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Rz.P.Nr. 21 poz.164), wojskowi zaś podlegają Komisarzowi Generalnemu dyscyplinarnie przez najstarszego rangą oficera Komisarjatu Generalnego; nad personelem kontraktowym sprawuje Komisarz Generalny całkowitą władzę dyscyplinarną.

Komisarz Generalny ma prawo udzielania funkcjonariuszom Komisarjatu Generalnego urlopów do ośmiu dni dla załatwienia ważnych spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych oraz opinuje zgłoszenia o dłuższe urlopy tudzież normalne coroczne urlopy dla wypoczynku, których udzielają właściwe władze centralne.

^hArt.^h c§c VI.

Z wyjątkiem władz i urzędów, istniejących samodzielnie na zasadzie konwencji polsko-gdańskiej z 9 listopada 1920 r., wzgl. późniejszych umów, wszelkie inne na obszarze W.M. Gdańska istniejące polskie urzędy wchodzą całkowicie w skład Komisarjatu Generalnego.

Stosunek wewnętrzny powstający w ten sposób poszczególnych działów Komisarjatu Generalnego normują instrukcje wydane przez zainteresowanych Ministrów (Prezesów Urzędów Głównych) w porozumieniu z Komisarzem Generalnym i za zgodą Ministra Spraw Zagranicznych.

Stosunek Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych do Komisarza Generalnego uregułuje osobna instrukcja wydana w sposób przewidziany w ustępie II.

Wobec władz i urzędów zagranicznych oraz władz i urzędów Wolnego Miasta Gdańska mogą funkcjonariusze Komisarjatu Generalnego występować we wszelkich sprawach jedynie na zlecenie, względnie za wiedzą lub upoważnieniem Komisarza Generalnego i tylko w jego imieniu jako ^hczłonkowie^h ^curzędnicy^c Komisarjatu Generalnego, nie zaś jako przedstawiciele swej władzy centralnej.

Władze centralne przesyłają wszelkie instrukcje w sprawach swego resortu do rąk Komisarza Generalnego; otrzymane dotąd instrukcje, jakoteż wszelkie dalsze ewentualnie ustnie od swej władzy centralnej otrzymane instrukcje ma dany funkcjonariusz przedstawić natychmiast Komisarzowi Generalnemu.

^hArt.^h c§c VII.

Władze i urzędy polskie w Gdańsku, których samodzielne istnienie opiera się na postanowieniach konwencji polsko-gdańskiej z 9 listopada 1920 r., względnie późniejszych umów, załatwiają sprawy dotyczące normalnych czynności fachowych (sprawy bieżące i techniczne) samodzielnie.

Zarządzenia mogące mieć refleks polityczny albo też dotyczące pośrednio lub bezpośrednio ogółu mieszkańców Wolnego Miasta Gdańska, nie mogą być wydawane w żadnym dziale (a więc i wyżej wymienionych) bez zasięgnięcia wprzód zdania Komisarza Generalnego; w razie jego sprzeciwu decyduje resortowy Minister w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych. Wyjąwszy sprawy natury ściśle technicznej, władze te komunikują się z Wysokim Komisarzem Ligi Narodów, z władzami i reprezentantami zagranicznymi w Gdańsku, jako też z władzami Wolnego Miasta Gdańska tylko przez Komisarza Generalnego. Komunikacja bezpośrednia może nastąpić tylko za uprzednią zgodą Komisarza Generalnego i stosownie do jego wskazówek.

Wspomniane władze i urzędy są zobowiązane o każdym konflikcie oraz o wszelkich przeszkodach napotkanych przy swej normalnej działalności bezzwłocznie zawiadomić Komisarza Generalnego i sprawy takie załatwiać wyłącznie wedle wskazówek i przy współdziałaniu Komisarza Generalnego. Przepis ten dotyczy zarówno stosunku do władz Wolnego Miasta Gdańska, jak i do przedstawicieli państw obcych.

^hArt.^h c§c VIII.

Wysyłanie przez poszczególne Ministerstwa lub urzędy główne w wyjątkowych razach delegatów do władz obcych na obszarze Wolnego Miasta Gdańska dla celów informacyjnych lub dla załatwienia pewnych określonych spraw może mieć miejsce jedynie na podstawie uprzedniego porozumienia z Komisarzem Generalnym. Delegat taki, względnie delegacja powinni być zaopatrzeni w szczególne instrukcje i zaraz po przybyciu do Gdańska (względnie na obszar Wolnego Miasta Gdańska) zgłosić się u Komisarza Generalnego, na jego żądanie okazać mu swe papiery uwierzytelniające oraz wyjaśnić cel pobytu oraz wyniki swej delegacji. W razie wykroczenia poza ramy poruczonej funkcji, względnie instrukcji, może Komisarz Generalny żądać natychmiastowego odwołania delegata, względnie delegacji.

W wypadkach, w których wykraczająca poza ramy instrukcji działalność delegacji (delegata) mogłaby spowodować szkodę dla Państwa, może Komisarz

Generalny na własną odpowiedzialność wstrzymać czynności delegacji (delegata) z równoczesnym telegraficznym odniesieniem się do właściwej władzy centralnej.

^hArt.^h c§^c IX.

Poszczególni Ministrowie mogą wedle swego uznania przez specjalnych delegatów przeprowadzać lustrację działalności urzędników własnego etatu wchodzących w skład Komisarjatu Generalnego. Tak o rozpoczęciu lustracji, jak i jej wyniku zawiadomi delegat Komisarza Generalnego.

^hArt.^h c§^c X.

Komisarz Generalny pozostaje na etacie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jak również funkcjonariusze mianowani lub przydzieleni przez Ministra Spraw Zagranicznych, wydatki służbowe zaś połączone z przydzieleniem funkcjonariuszów przez inne władze centralne obciążają budżet danej władzy centralnej.

^hArt.^h c§^c XI.

W korespondencji zewnętrznej wszystkie pisma wychodzące z Komisarjatu Generalnego będą zapatrzone w gołdo Państwa Polskiego oraz napis: Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku (Commissaire Général de la République Polonaise à Gdańsk).

Prawo do podpisywania ich przysługuje wyłącznie Komisarzowi Generalnemu lub przez niego specjalnie do tego upoważnionym urzędnikom, a w razie nieobecności Komisarza Generalnego jego zastępcy.

^hArt.^h c§^c XII.

O ile Ministrowie resortowi posiadają w Komisarjacie Generalnym swych urzędników, przedkłada Komisarz Generalny swe wnioski i sprawozdania w sprawach ściśle resortowych tym Ministrom i od nich też otrzymuje odpowiedzi na nie, wskazówki, instrukcje i informacje. To samo dotyczy korespondencji w drobnych sprawach potocznych.

Inne sprawy resortowe załatwia za pośrednictwem Ministra Spraw Zagranicznych.

W zasadniczych sprawach resortowych oraz w sprawach mających ogólne znaczenie przedkłada Komisarz Generalny swe sprawozdania Prezesowi Rady Ministrów ^cdo wiadomości^c.

^hArt.^h c§^c XIII.

Instrukcja służbowa z 31 maja 1920 r. dotycząca załatwiania spraw gdańskich, uzupełniona dnia 6 września 1920 r., traci moc obowiązującą.

Wniosek w sprawie rozpatrzenia sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku

°L 22308/23^c

Wniosek

na Radę Ministrów w sprawie przejęcia w związku z uchwaleniem nowej instrukcji dla Kom. Gen. przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych agend zastrzeżonych dla Prezydjum Rady Ministrów w protokole z dn. 26.X.1922 r. z czynności międzyministerjalnej Komisji w sprawie rozpatrzenia sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku³¹⁸.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Agendy zastrzeżone dla Prezydjum Rady Ministrów w protokole z dn. 26.X.1922 r. z czynności międzyministerjalnej Komisji °{w sprawie rozpatrzenia sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku}° zatwierdzonym uchwałą Rady Ministrów z dnia 9.XI.1922 r. załatwiane będą w dniu wejścia w życie instrukcji służbowej, dotyczącej urzędowania Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku i jego stosunku do innych urzędów polskich w Gdańsku oraz do polskich władz centralnych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych³¹⁹ w porozumieniu z Ministerstwem Robót Publicznych i Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Uzasadnienie.

Do dnia 30 kwietnia 1922 r. istniał przy Komisarjacie Generalnym w Gdańsku Wydział administracji nieruchomości państwowych podległy bezpośrednio Ministerstwu Robót Publicznych. Z dniem 1 maja 1922 r. Wydział ten został skasowany, a w zamian za to utworzono Wydział gospodarczy i Wydział ten poddany został za zgodą Ministerstwa Robót Publicznych Prezydjum Rady Ministrów, a kredyty mieszczące się dla b. Wydziału administracji w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych przeniesione do budżetu Prezydjum Rady Ministrów.

Zmiana ta nastąpiła z uwagi na to, że Komisarjat Generalny budżetowo podlega Prezydjum Rady Ministrów.

Z chwilą poddania Komisarza i Komisarjatu Generalnego pod względem budżetowym Ministerstwu (Ministrowi) Spraw Zagranicznych ^aNr. art. III,

³¹⁸ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 661–662.

³¹⁹ Zob. poprzedni załącznik.

X, XII.^a zachodzi konieczność przejęcia agend zastrzeżonych we wyżej wspomnianym protokole Komisji międzyministerjalnej dla Prezydium Rady Ministrów przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, które załatwiać je będzie w porozumieniu z Ministerstwem Robót Publicznych i Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Agendy te dotyczą:

1) zatwierdzania wniosków Komisarza Generalnego co do sposobu użytkowania poszczególnych obiektów tam, gdzie Komisja pozostawiła Komisarzowi wolną rękę co do dysponowania obiektami z zastrzeżeniem zgody Prezydium Rady Ministrów,

2) zatwierdzania wniosków Komisarza Generalnego w tych wypadkach, gdzie sprawy użytkowania uregulowano tymczasowo lub pozostawiono na razie bez zmiany z tem, że Komisarz Generalny przedłoży później konkretne ostateczne wnioski,

3) zatwierdzania wszelkich umów zawieranych przez Komisarza Generalnego a dotyczących obiektów państwowych w Gdańsku z wyjątkiem umów najmu pomieszczeń.

„załącznik 5^c”

Wniosek ministra spraw zagranicznych o zapewnienie jednolitości w postępowaniu władz w materii stosowania postanowień umów międzynarodowych na obszarze województw zachodnich

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Warszawa,

dn. ... lutego 1923 r.

N^o D.III.952/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Prezesem Prokuratury Generalnej w sprawie zapewnienia jednolitości w postępowaniu władz w materji stosowania postanowień umów międzynarodowych na obszarze województw zachodnich.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

I. Nadaje się funkcje delegata Rządu dla ziem zachodnich Naczelnikowi Oddziału Prokuratury Generalnej R.P. w Poznaniu do wyłącznego opinjowania, mającego na celu stałe koordynowanie działalności władz na obszarze województw poznańskiego, pomorskiego i śląskiego a dotyczącej wykonania postanowień Traktatu Wersalskiego z dn. 28.VI.1919 r. – Traktatu Polski z Głównymi Mocarstwami

Sprzymierzonymi z tej samej daty, Konwencji i Układów górnośląskich, oraz wszelkich innych umów o charakterze międzynarodowym zawieranych przez Rząd polski i dotyczących Ziem Zachodnich, województwa poznańskiego, pomorskiego, śląskiego oraz spraw Rzeczypospolitej w Gdańsku.

II. Stosunek służbowy Naczelnika O.P.G.R.P. w Poznaniu przez objęcie funkcji delegata Rządu dla ziem zachodnich nie ulega zmianie.

Naczelnik O.P.G. w Poznaniu jako Delegat Rządu udziela opinii zainteresowanym władzom i w razie potrzeby zwołuje konferencje z udziałem przedstawicieli tychże władz, komunikuje swe opinie oraz udziela informacji przedstawicielowi Państwa na Górnym Śląsku (art. 569 Konw[encji] Górnośląskiej podp[isanej] w Genewie 15 maja 1922³²⁰) oraz Komisarzowi Generalnemu R.P. w Gdańsku, oraz ma prawo zwracać się o wszelkie informacje do powyższych władz. Przysługuje mu prawo bezpośredniego zwracania się do właściwych ministrów w wypadku stwierdzenia, iż zarządzenia władz miejscowych znajdują się w sprzeczności z postanowieniami Traktatów wyżej wyszczególnionych lub szczególnych wskazówek Rządu. Wreszcie jest on upoważniony występować wobec Rządu ewentualnie poszczególnych Ministrów z inicjatywą w zakresie spraw wchodzących w zakres jego kompetencji.

Na polecenie Ministra Spraw Zagranicznych Naczelnik O.P.G. jako Delegat Rządu dla ziem zachodnich uczestniczy w charakterze doradcy w konferencjach Międzyministerjalnych; udział jego w rokowaniach Międzyministerjalnych dopuszczalny jest pod warunkiem każdorazowej na to zgody Prezesa Prokuratorji Generalnej.

III. Wydatki związane z pełnieniem funkcji powyższych Delegata Rządu, ustalone przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu pokryte będą z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Sposób działania Delegata Rządu ustali Minister Spraw Zagranicznych w drodze specjalnych instrukcji, o ile ich przedmiotem będzie określenie wykonania tych funkcji pod względem technicznym w porozumieniu z Prezesem Prokuratorji Generalnej.

W razie zmiany personalnej na stanowisku Naczelnika Oddziału Prokuratorji Generalnej Rzpiltej Polskiej w Poznaniu, funkcje delegata Rządu dla Ziem Zachodnich, powierzone mu niniejszą uchwałą, gasną, o ile nie zostaną mu powierzone ponownie.

³²⁰ Artykuł ten brzmiał następująco: „I. – Każdy Rząd mianuje jednego przedstawiciela Państwa, którego zadaniem jest reprezentowanie przy Komisji mieszanej i Trybunale rozjemczym powierzonych mu interesów. O mianowaniu zawiadamia się piśmiennie obydwóch Prezydentów, jakoteż drugi Rząd. Nominacja jest tak długo ważna, jak długo odwołanie pierwszego i mianowanie innego przedstawiciela Państwa nie zostanie w ten sam sposób zakomunikowane. 2. – Przedstawiciel Państw a będzie miał do swej dyspozycji referentów i inne siły pomocnicze. Może on powierzyć im swoje zastępstwo bądź ogólnie, bądź w sprawach pewnej kategorii, bądź w danej ściśle oznaczonej sprawie”.

IV. Nadanie funkcji Delegata Rz[ądu dla] Z[iem] Z[achodnich] z chwilą zmian personalnych w O.P.G.R.P. w Poznaniu ulega na zarządzenie Ministra Spraw Zagranicznych zawieszeniu.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Ministrowi Spraw Zagranicznych, a wszyscy Ministrowie oraz Prezesi G.U.L. i G.U.Z. wydadzą swym władzom podwładnym zlecenie ścisłego wykonania uchwały.

UZASADNIENIE.

Wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie zapewnienia jednolitości postępowania władz w materji stosowania umów międzynarodowych na obszarze Ziemi Zachodnich:

Wykonanie postanowień Traktatu Wersalskiego, traktatu o mniejszościach, Konwencji Genewskich i innych umów międzynarodowych, dotyczących Kresów Zachodnich, natrafia niejednokrotnie na znaczne trudności z powodu rozbieżności stanowiska poszczególnych władz.

Wykonanie uprawnień przysługujących Polsce w Województwach Zachodnich na mocy Traktatu pokoju, winno się oprzeć na jednolitym programie i bardziej ścisłym współdziałaniu władz zainteresowanych, przyczem należy uwzględnić wszechstronne interesy Państwa przy równoczesnym baczeniu na refleksy, jakie wykonanie tych spraw wywołuje z natury rzeczy w stosunkach zagranicznych. Z drugiej strony wykonanie zobowiązań międzynarodowych, zwłaszcza w przedmiocie ochrony mniejszości narodowych, ma zasadnicze znaczenie dla stosunków międzynarodowych Państwa, winno zatem rozwijać się po linii zgodnej z jego zagraniczną polityką. Wszelkie krzyżowania się zarządzeń poszczególnych władz, niezdecydowanie wiodące raz do niedoceniań potrzeb Państwa lub do zbytnej uступliwości, drugi raz do bezcelowej agresywności, brak należytego poinformowania władz w myśl zasadniczej linii politycznej Rządu, powoduje osłabienie stanowiska Państwa na wewnątrz i na zewnątrz, a tem samem powoduje poważne dla niego szkody.

Skoordynowanie działalności władz Państwa, tak cywilnych jak wojskowych, w stosunku do mniejszości narodowych w Ziemiach Zachodnich, oraz w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa zachodnich granic Państwa przy równoczesnym uwzględnieniu stosunków zagranicą wymaga utworzenia łącznika pomiędzy władzami poszczególnych resortów. Dotyczy to nie tylko władz centralnych, których działalność ma naturalny czynnik koordynacyjny w Rządzie (Rada Ministrów, Komisje Międzyministerjalne), ile władz II instancji. Skoordynowanie działalności władz II instancji ma ze względu na ważność problemów istniejących w Województwach Zachodnich doniosłe znaczenie, choćby tylko z uwagi na międzynarodowe skutki zarządzeń władz niższych, których znaczenie nieraz da się odwrócić przez późniejsze zarządzenia władzy centralnej. Ministerstwo Spraw Zagranicznych jako nie tylko właściwe i powołane do wpływanie

na ukształtowanie polityki Rządu, o ile ta oddziaływa na zagraniczne stosunki Państwa, ale także do wyrażania swego stanowiska z punktu widzenia polityki zagranicznej wobec działalności wewnętrznych władz państwowych, o ile ta – jak np. wobec problemu niemieckiego w Ziemiach Zachodnich – wkracza w stosunki międzynarodowe, uważa za jedynie skuteczny sposób usunięcia dotychczasowych braków w wytworzeniu zgodnego i planowego działania wszystkich władz w województwach Zachodnich, wyznaczenie urzędnika łącznikowego pomiędzy temi władzami, a mianowicie delegata Rządu dla Ziem Zachodnich z siedzibą w Poznaniu z zadaniami i właściwością określonymi w niniejszym projekcie.

Ściśle opiniodawczy charakter działalności tego delegata usuwa zgóry wszelkie wątpliwości, jakieby mogły się nasunąć przy koncepcji tworzenia łącznika pomiędzy władzami II instancji wobec resortowej organizacji władz i konstytucyjnej odpowiedzialności właściwych Ministrów za tok czynności władz podległych.

Współdziałanie władz II instancji, jako działalność delegata Rządu dla Ziem Zachodnich niezawodnie spotęguje i zacieśni, przyczyni się walnie do wzmocnienia stanowiska właściwych władz pod względem rzeczywistym i prawnym oraz umożliwi silniejszą niż dotychczas obronę naszych zarządzeń wydanych w województwach Zachodnich.

Ze względu na doniosłość, rozmiar i skomplikowany nieraz charakter problemów państwowych w Ziemiach Zachodnich, Ministerstwo Spraw Zagranicznych przywiązuje wielkie nadzieje do działalności takiego delegata łącznikowego, którego delegowanie będzie połączone z minimalnym obciążeniem budżetu, a uchyli ujemne skutki niejednolitego postępowania władz, które w praktyce mogłyby przynieść Państwu olbrzymie szkody moralne i materialne.

Poruczenie Urzędu Delegata Rządu Naczelnikowi Oddziału Prokuratorji Generalnej w Poznaniu jest dlatego wskazane, gdyż tenże Naczelnik ma w kwestiach dotyczących Ziem Zachodnich największe doświadczenie, biorąc udział we wszystkich pertraktacjach czy to niemieckich, czy gdańskich, czy górnośląskich³²¹, pozatem tworzą czynności Delegata Rządu uzupełnienie w kierunku politycznym czynności Prokuratorji Centralnej, która opinuje tylko pod względem prawnym.

Minister:
^fAl. Skrzyński^f

³²¹ Funkcję tę pełnił w latach 1920–1923 dr Witold Prądzyński, zob. A. Dzieczkowski, A. Szklarska-Lohmannowa, *Prądzyński Witold*, w: PSB, t. 28, 1984–1985, s. 410–412; K. Buczyński, P. Sosnowski, *Prokuratoria Generalna. 200 lat tradycji ochrony dobra publicznego*, red. nauk. L. Bosek, Warszawa 2016, s. 127–128.

Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie zatwierdzenia przez rząd układu zawartego między rządem polskim i niemieckim w sprawie uprzywilejowanego tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez niemiecki Górny Śląsk podpisanego we Wrocławiu 24 czerwca 1922 r.

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych
Warszawa,
dn. 28 stycznia 1923
Nr. TR.1677/22

^bDo i...ⁱ żeby istotnie uregulowano, nie tylko formalnie^b

Wniosek
Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów
w przedmiocie zatwierdzenia przez Rząd Układu zawartego między Rządem polskim i niemieckim w sprawie uprzywilejowanego tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez niemiecki Górny Śląsk podpisanego we Wrocławiu dnia 24 czerwca 1922 r. i przedłożenia go Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji.

Rada Ministrów uchwała:

art. 1. Rada Ministrów zatwierdza Układ zawarty między Rządem polskim i niemieckim w sprawie uprzywilejowanego tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez niemiecki Górny Śląsk podpisany we Wrocławiu dnia 24 czerwca 1922 r.;

art. 2. Rada Ministrów uchwała przedłożyć Układ powyższy Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji.

UZASADNIENIE.

Możność swobodnego komunikowania się ludności Polskiej Górnego Śląska z ludnością Poznańskiego i Pomorza jest dla Polski pierwszorzędного znaczenia. Układ niniejszy daje taką komunikację, gdyż Niemcy zezwalają wszystkim podróżnym wraz ze swoim bagażem, bez względu na przynależność państwową, przejeżdżać przez Niemiecki Górny Śląsk bez wszelkich formalności i opłat celnych, zwalnia obywateli polskich, gdańskich i niemieckich od obowiązku posiadania paszportów, zadawalniając się jedynie dowodem tożsamości bez wizy niemieckiej. Obywateli innych państw uprawnia do przejazdu przez G. Śląsk

posiadanie paszportu również niewizowanego przez Niemcy. Dzieci do lat 10-ciu nie potrzebują żadnych dowodów tożsamości, a przy przejeździe grup dzieci w wieku lat 10–15 z przewodnikami wystarcza policyjnie zaświadczony spis jadących. Sprawdzanie powyższych dokumentów odbywać się będzie w pociągach w czasie jazdy. Ponadto Układ przewiduje w przyszłości możliwość przejazdu bez wszelkich wogóle dowodów osobistych, jeżeli stosunki na G. Śląsku się ułożą i obecne podniecenie ustanie.

Na podstawie niniejszego Układu wszelkie towary dopuszczone do przewozu w Niemczech będą przewożone przez Niemiecki G. Śląsk całymi pociągami niezależnie od pochodzenia towarów i od przynależności państwowej nadawcy lub odbiorcy. Towary te nie mogą podczas tranzytu być obłożone aresztem w drodze administracyjnej.

Zakazy wwozu i wywozu, obowiązujące na Niemieckim G. Śląsku, nie będą stosowane do tych towarów i nie będzie również wymagane specjalne pozwolenie na ich wwóz, wywóz i tranzyt.

Oprócz zamknięcia celnego wagonów lub towarów, nie będą dokonywane żadne inne czynności celne; również nie będą uiszczane żadne celne opłaty.

Wreszcie Układ niniejszy daje prawo przewozu przez Niemiecki Górny Śląsk pocztowych przesyłek listowych łącznie z listami wartościowymi i gazetami w polskim wagonie pocztowym pod konwojem urzędnika polskiego, który w czasie jazdy może również w wagonie załatwiać swoje czynności służbowe.

Układ projektowany pierwotnie jako umowa kolejowa miał tytuł „Rządowy”; wskutek konieczności przyjęcia go w formie Ustawy zaszła konieczność poczynienia w oryginale następujących zmian, które ze względów technicznych nie mogły być poczynione w załączonym do niniejszego egzemplarzu Układu:

- (1) pierwotny tytuł: „Układ Rządowy” został zamieniony na tytuł „Układ”;
- (2) czwarty wiersz wstępu: „z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez oba Rządy” został skasowany;
- (3) „Dodatek do Układu” podpisany w Berlinie 15 lipca 1922 r. zastąpił pierwotne brzmienie § 75.

Co się tyczy wykonania Okólnika Pana Prezydenta Rady Ministrów Nr. 22133 z dnia 13 grudnia 1922 r. – konsultacja prawna jest w danym razie zbyteczna, albowiem:

- (1) Układ przedkładany do zatwierdzenia jako nie stwarzający ani dla Państwa, ani dla jego obywateli jakiegokolwiek obciążenia finansowego, ani jakichkolwiek obowiązków nie wymaga wydania ani ustawy, ani rozporządzenia, o których mowa w powyższym Okólniku.
- (2) Układ podpisany został przez pełnomocnika Rządu polskiego przy udziale przedstawicieli interesowanych Ministerstw (Ministerstwa Kolei Żelaznych, Ministerstwa Poczty i Telegrafów, Ministerstwa Skarbu Departament Celi), których obecność przy rokowaniach, mająca zapewnić

dostateczne uwzględnienie interesów tych Ministerstw czyni zbędnym odbycie z ich reprezentantami konsultacji prawnej w myśl cytowanego Okólnika.

Minister Spraw Zagranicznych:
^fAl. Skrzyński^f

^czałącznik 17^c

Projekt ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej

USTAWA
z dnia ...
o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej.

Rozdział I. POLSKI BANK EMISYJNY

Art. 1.

Powołaną zostanie do życia nowa instytucja emisyjna, Bank Polski, oparta na kapitale własnym w złocie lub pełnowartościowych walutach obcych.

Bank Polski posiadać będzie prawo emitowania banknotów złotych pod warunkiem pokrycia w złocie lub w pełnowartościowych walutach obcych. Statut Banku będzie przedmiotem osobnej ustawy.

Art. 2.

Do czasu zrównoważenia budżetu państwowego marka polska zostaje jedynym prawnym środkiem płatniczym.

Banknoty złote wypuszczone przez Bank Polski mogą być używane w rozrachunkach prywatnych i publicznych, jednak praw przymusowego obiegu jednocześnie z marką polską posiadać nie będą.

Art. 3.

Niezależnie od założenia Banku Polskiego, Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa w dalszym ciągu spełniać będzie dotychczasowe funkcje aż do chwili ostatecznego wycofania marek polskich.

Dalsza emisja banknotów markowych, poza wypadkami przewidzianymi w art. 5 ustawy Kasy z dnia 7.XII.1918 (Dz.Pr.Nr.19 poz. 56), dopuszczoną być może jedynie na podstawie ustawy.

Dla wycofania marek polskich Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa otrzyma z Banku Polskiego wzamian za złoto i srebro Skarbu Narodowego odpowiednią ilość banknotów złotych.

Rozdział II. Złoty jako miernik.

Art. 4.

Do czasu wprowadzenia banknotów złotych jako pieniądza obiegowego wartość złotego służyć będzie jako miernik dla obliczania dochodów państwowych.

Art. 5.

Minister Skarbu ogłaszać będzie w ustalonych przez Radę Ministrów terminach wartość złotego miernika w markach polskich wypośredkowaną na zasadzie przeciętnego kursu franka złotego i przeciętnej ceny giełdowej 6 kg żyta.

Art. 6.

Niezwłocznie po wejściu w życie niniejszej ustawy wszystkie kwoty wyrażone w markach polskich w ustawach obowiązujących a dotyczących dochodów państwowych zostaną przeliczone w sposób wskazany w art. 5 na złote według wartości złotego w stosunku do marki polskiej w okresie uchwalenia odnośnej ustawy.

Szczegółowe przepisy dotyczące przystosowania rachunkowości do złotego miernika wyda Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Art. 7.

Przeliczone na złote, względnie wymierzone i obliczone w złotych kwoty dochodów przypadające na rzecz Skarbu Państwa będą pobierane w markach polskich według kursu złotego jaki zostanie ustalony przez Ministra Skarbu stosownie do art. 5 niniejszej ustawy.

Art. 8.

Złoty jako miernik służyć będzie również dla określenia nieprzekraczalnej granicy wydatków państwowych do czasu nadania banknotom złotowym charakteru prawnego środka płatniczego.

Art. 9.

Gospodarka finansowa Związków Samorządowych oparta zostanie na zasadach ustalonych w artykułach 5–8.

Rozdział III.

Budżet.

Art. 10.

Budżet państwowy ułożony w markach polskich przerachowanych na złote składa się z budżetu administracyjnego i budżetu przedsiębiorstw i monopoli państwowych. Budżet administracyjny zawiera wydatki i dochody dotyczące zwierzchniczej administracji Państwa.

Budżet przedsiębiorstw i monopoli państwowych zawiera dochody czyste lub deficyty przedsiębiorstw i monopoli tj.: koleje, lasy państwowe, dobre ziemskie i wody państwowe, kopalnie państwowe i saliny, drukarnie państwowe, monopole soli i tytoniu oraz plany finansowe tychże jako aneksy.

Zarówno budżet administracyjny, jak i budżet przedsiębiorstw i monopoli dzieli się na zwyczajny i nadzwyczajny.

Przez wydatki nadzwyczajne rozumieć należy wydatki nie związane z normalnym tokiem administracji państwowej lub eksploatacji przedsiębiorstw państwowych, a w szczególności wydatki inwestycyjne tj. wkłady mające dawać trwały dochód, nowe budowle związane z organizacją Państwa oraz kupno nieruchomości, wydatki spowodowane klęskami elementarnymi i wojną (rezerwa zaopatrzenia wojskowego) przedterminową spłatę długów.

Do dochodów nadzwyczajnych należą dochody ze sprzedaży i likwidacji majątku państwowego, należności z umów międzynarodowych i pożyczki.

Art. 11.

Wydatki nadzwyczajne będą uzależniane od uzyskania środków ich pokrycia nadzwyczajnych innych niż pożyczki w instytucjach emisyjnych i w razie ich braku będą zaniechane.

Art. 12.

Budżet na r. 1923 winien być wykonywany przy zastosowaniu postanowień zawartych w niniejszej ustawie, a w szczególności art. 18–23.

W ciągu 1924 i 1925 r. w budżecie zwyczajnym administracyjnym suma wydatków nie może przekroczyć 90% sumy kredytów w budżecie 1923 roku, a przerachowanych na złote polskie, z wyjątkiem wydatków na szkolnictwo powszechne, co do których dopuszczony jest wzrost coroczny o 10%.

Wydatki na szkolnictwo średnie (ogólno-kształcące i zawodowe) oraz wyższe mogą być podwyższone tylko w miarę zwiększania się wpływów z opłat szkolnych.

Podwyżka wydatków rzeczowych i osobowych związanych z poborem ceł i danin publicznych nie może przekroczyć 10% osiągniętej w stosunku do r. 1923 nadwyżki wpływów z odnośnych źródeł dochodowych.

Wydatki rzeczowe wojska w 1924 i 1925 roku nie mogą przekraczać wydatków 1922 roku.

Rozdział IV.

Przedsiębiorstwa państwowe.

Art. 13.

W budżecie przedsiębiorstw i monopoli państwowych każdy dział gospodarki państwowej lub każde przedsiębiorstwo powinno mieć własny budżet dochodów i wydatków (plan finansowo-gospodarczy). Dla każdego działu ustanowioną zostaje wedle załączonego planu finansowego norma dochodu czystego obowiązująca dla lat 1923, 1924 i 1925 przyczem w każdym dziale mogą być zaciągnięte niezbędne pożyczki na zwykłych zasadach handlowych zabezpieczone wartością własności państwowych oraz dochodem z nich. Obracanie dochodu czystego na inwestycje będzie dopuszczalne dopiero, gdy przedsiębiorstwo dawać będzie niemniej niż 5% od kapitału reprezentującego wartość danego przedsiębiorstwa. Wtedy połowa przewyżki ponad 5% może być użyta na inwestycje. Zaciąganie pożyczek na inwestycje i obrót wymaga zezwolenia i zatwierdzenia każdorazowego Ministra Skarbu. W każdym dziale gospodarki należącym do budżetu przedsiębiorstw i monopoli dopóki nie zacznie on dawać 5% czystego zysku od Skarbu, Minister Skarbu może ustanawiać osobnego komisarza, który na mocy regulaminu zatwierdzonego przez Radę Ministrów będzie miał za zadanie czuwanie nad tem, by dochodowość danej gospodarki państwowej odpowiadała powyższym zasadom.

Minister Skarbu ma prawo na zasadzie danych o braku dochodowości danego działu gospodarki państwowej stawiać na Radę Ministrów wnioski tyczące się reorganizacji zarządu danego działu bądź to personalnej, bądź organizacyjnej.

Art. 14.

Ustrój polskich kolei państwowych i ich gospodarka opierać się będzie na następujących zasadach:

a) Ministerstwo Kolei Żelaznych sprawować będzie zwierzchnie kierownictwo P.K.P. i nadzór nad niemi, zaś ich zarząd spoczywać będzie bezpośrednio w Dyrekcjach okręgowych odpowiedzialnych za prawidłową gospodarkę finansową.

b) Minister Kolei Żelaznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu ustanowią sposoby uzyskania środków na inwestycje kolejowe i na kapitał obrotowy drogą pożyczek lub obligacji opartych na majątku państwowym zawartym w kolejach, wzgl. pożyczek krótkoterminowych.

c) W celu zmniejszenia wydatków na kolejach przeprowadzone zostaną reformy, które zniosą w zakresie kolejnictwa wszystkie właściwości niezgodne z charakterem przedsiębiorstwa handlowego.

Koszt świadczeń kolejowych winien obciążać budżet tego Ministerstwa lub też ciała publicznego, na korzyść którego jest świadczenie wykonywane.

d) Koleje dojazdowe wydierżawione zostaną na warunkach zapewniających Państwu możliwie najwyższy zysk z tych kolei.

W razie niemożliwości osiągnięcia odpowiednich warunków dzierżawy mogą być pomienione koleje odstąpione na całkowitą lub częściową własność przedsiębiorstwu prywatnemu na warunkach, które ustali Rada Ministrów.

e) Taryfy towarowe ułożone zostaną tak, by odpowiadały przynajmniej kosztowi przewozu i wartości rynkowej przewożonego towaru oraz by zapewniły coraz większy zysk dla Skarbu z przedsiębiorstwa kolejowego.

Taryfa osobowa winna dawać co najmniej pokrycie tej części ogólnej wydatków budżetowych, które w danym okresie budżetowym odpowiadają ilości przewidywanych pasażero-kilometrów.

Wszelkie inne dochody kolei państwowych z gruntów, mieszkań, przedsiębiorstw itd. winny być zastosowane do cen odpowiadających cenom normalnym pobieranym w analogicznych wypadkach przez osoby prywatne.

f) Budowa nowych linii kolejowych, o ile nie okaże się możliwym uzyskanie na ten cel osobnych pożyczek, będzie oddawana przedsiębiorstwom prywatnym na zasadzie osobnych koncesji gwarantujących należyte interesy państwowe.

Art. 15.

Norma minimalnego dochodu materialnego brutto z lasów państwowych wynosić będzie, począwszy od r. 1923 do 1925, włącznie 2,5 metra sześciennego masy drzewnej z jednego ha. całej powierzchni produkującej drewno.

Ogólna suma wydatków w budżecie lasów państwowych nie może przekraczać 45% ogólnego dochodu brutto.

Wszelkie ulgowe sprzedaże drewna i innych użytków leśnych zostaną uchylone.

Ciężące na lasach państwowych świadczenia publiczne, z wyjątkiem podatków ustawami przewidzianych, winny być pokrywane z budżetów własnych Ministerstw.

Art. 16.

Dobra ziemskie i wody państwowe nie posiadające przeznaczenia specjalnego będą eksploatowane przez wydierżawienie za tenutę ^austanowioną w życie^a i przerachowane na złote.

Przy przekazywaniu dóbr ziemskich i wód państwowych na cele specjalne publiczne uzyskiwany będzie ekwiwalent rzeczowy wartości w złotych.

Art. 17.

Wytwórnice wojskowe wyodrębnione z administracji wojskowej w Centralny Zarząd Wytwórnicy Wojskowych będą miały swój własny budżet dochodów i wydatków i posiadać będą odrębną osobowość prawną.

Czysty dochód wydzielonych wytwórni wojskowych stanowić będzie różnicę między własnymi kosztami produkcji a ceną płaconą przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, względnie osoby trzecie, za gotowe wyroby na wolnym rynku.

Centralny Zarząd Wytwórni Wojskowych uzyskiwać będzie niezbędne środki na inwestycje i kapitał obrotowy w drodze wskazanej w art. 13.

Rozdział V. Oszczędności.

Art. 18.

Rząd zostaje upoważniony do zmiany w drodze rozporządzeń Rady Ministrów ilości, organizacji, zakresu działania i postępowania administracyjnych władz i urzędów państwowych w celu osiągnięcia oszczędności budżetowych.

Art. 19.

W szczególności należy:

A. Ministerstwo Kolei i Poczty połączyć razem w jedno Ministerstwo Komunikacji, do którego się dołącza z Ministerstwa Robót Publicznych administrację dróg wodnych i lądowych. Resztę funkcji Ministerstwa Robót Publicznych dołącza się do innych Ministerstw. Ministerstwo Zdrowia Publicznego przyłącza się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

B. Przeprowadzić za pomocą rozporządzeń Rady Ministrów stopniowo w miarę wzrostu wpływów z danin komunalnych uregulowanych osobnymi ustawami: 1) pociągnięcie ciał samorządowych do częściowego pokrywania wydatków na uposażenie nauczycieli szkół powszechnych oraz wydatków rzeczowych szkolnictwa średniego i zawodowego, 2) przekazanie ciałom samorządowym szpitalnictwa powszechnego, akcji zwalczania chorób zakaźnych i dożywiania dzieci.

C. Przeprowadzić zespolenie wszystkich władz I i II instancji (z wyjątkiem skarbowych, sądowych, kolejowych i pocztowych) w starostwach wzgl. urzędach wojewódzkich przez organiczne połączenie w całość odnośnych agend.

D. Uprościć postępowanie administracyjne przez ograniczenie toku instancji i zreformowanie toku czynności biurowych.

E. Zmniejszyć ilość placówek zagranicznych.

Art. 20.

Uposażenie urzędników i funkcjonariuszów cywilnych i osób wojskowych wypłacone w lutym 1923 stanowi podstawę obliczenia poborów w markach polskich. Wymiar uposażeń ulega zmianie stosownie do zmiany wskaźnika drożyznianego ustalanego miesięcznie przez Główny Urząd Statystyczny.

Polepszenie plac urzędniczych wyrażonych w złotym będzie mogło nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów tylko w razie zmniejszenia ich ilości tak, aby określona art. 12 suma wydatków nie była przekroczona.

Aż do końca roku 1925 przedłuża się termin określony w art. 116 ustęp pierwszy ustawy z dnia 17.II.1922 Dz.Ust.R.P.Nr.21 poz. 164 o państwowej służbie cywilnej³²².

Polepszenie bytu funkcjonariuszy przedsiębiorstw państwowych w złotych będzie mogło nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów dopiero po uzyskaniu znacznego polepszenia wyników finansowych przedsiębiorstw w stosunku do r. 1922.

Art. 21.

Realizacja finansowa reformy rolnej nastąpi drogą kredytu opartego na złotym polskim oraz na zwrocie kosztów prowadzenia tej realizacji drogą poboru specjalnych opłat.

Art. 22.

Realizacja odbudowy kraju nastąpi drogą nałożenia na właścicieli lasów osobnych świadczeń lub opłat wyrównawczych w stosunku do ofiar poniesionych przez tych, którzy w latach 1919–1921 oddali swoje kontyngenty po cenach minimalnych a nie targowych z zaliczeniem tych opłat jak również i poprzednich świadczeń na poczet podatku majątkowego.

Art. 23.

Realizacja odbudowy miast nastąpi drogą oparcia kredytu budowlanego na obligacjach złotych.

Rozdział VI.

Wzmożenie dochodów.

Art. 24.

Taryfy pocztowe, jako też opłaty administracyjne mają być drogą rozporządzeń stopniowo podnoszone do wysokości przedwojennej przeciętnej dla trzech byłych zaborów i dostosowane do wartości przedmiotów względnie świadczeń, do których się odnoszą.

³²² Ustęp ten brzmiał następująco: „Na przeciąg lat dwóch od chwili wejścia w życie ustawy o służbie cywilnej zawiesza się postanowienia art. 33 tej ustawy, powołanego także w art. 104, o ile chodzi o osoby, piastujące stanowisko służbowe od XII do IV stopnia służbowego włącznie lub zajmujące posady funkcjonariuszów niższych, przewidziane w organizacji władz i urzędów państwowych, lub mianowane w okresie powyższym na takie stanowisko służbowe i posady”. Z kolei art. 33 brzmiał: „Urzędnik stały posiada wszystkie prawa, zastrzeżone w ustawie niniejszej, i może być wydalony lub usunięty ze służby jedynie prawomocnym zarządzeniem władzy, wydanem na mocy niniejszej ustawy lub orzeczenia komisji dyscyplinarnej. Prowizoryczne mianowanie nie może być podstawą do żądania nominacji na urzędnika stałego”.

Art. 25.

Eksploatacja monopolu tytoniowego ma być tak zorganizowana, by nie wymagała nakładów ze strony Państwa i dawała możliwie najwyższy dochód, któryby z końcem 1925 roku osiągał normy przedwojennej według załączonego planu finansowego³²³.

W tym celu dozwala się Ministrowi Skarbu na dopuszczenie do eksploatacji monopolu tytoniowego prywatnych kapitałów inwestycyjnych na warunkach według uznania Rady Ministrów z tem zastrzeżeniem, iż Rządowi ma być pozostawiona własność dotychczasowych fabryk tytoniowych i przewaga w zarządzie eksploatacji monopolu tytoniowego. Eksploatacja ma być oparta na zasadach handlowych.

Art. 26.

Upoważnia się Radę Ministrów do wydawania rozporządzeń, mocą których dochody skarbowe ze spożycia napojów wysokokowych mają być stopniowo do końca 1925 roku doprowadzone do wysokości dochodu z tego źródła w okresie przedwojennym według załączonego planu finansowego³²⁴, a to przez silniejsze obłożenie spożycia napojów wysokokowych i przez zorganizowanie administracji tej gałęzi dochodu w sposób zapewniający osiągnięcie wydajnych wpływów.

Art. 27.

Stawki taryf celnych wwozowe mają być podniesione w drodze rozporządzeń do takich norm, by dochód z ceł wwozowych był nie mniejszy od przedwojennego według załączonego planu finansowego³²⁵, a wywozowe mają być unormowane w ten sposób, aby uwzględniały przede wszystkim cele gospodarcze i równocześnie zasilają Skarb Państwa.

Art. 28.

Podatek od nieruchomości miejskich oparty na ustawie z dnia 6/19 czerwca 1910 roku (Zb.Pr. i Rozp. Państwa Rosyjskiego Nr.113) i przekazany gminom miejskim do końca 1923 roku przez ustawę z dnia 17 grudnia 1921 o zasileniu finansów miejskich (Dz.Ust.R.P. Nr.2/1922 r.³²⁶) ma być pobierany, począwszy od 1 stycznia 1924 roku na rzecz Skarbu Państwa. Do czasu trwania ustawy o ochronie lokatorów podatek ten ma być wymierzony w wysokości 3% od

³²³ Brak załącznika.

³²⁴ Brak załącznika.

³²⁵ Brak załącznika.

³²⁶ Mowa o Ustawie z dnia 17 grudnia 1921 r. o zasileniu finansów miejskich i o karach, nakładanych przez gminy miejskie za fałszywe zeznania podatkowe na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego, Dz.U. 1922, nr 2, poz. 6.

przedwojennych kwot najmu w złocie i pobierany od najmów bezpośrednio lub za pośrednictwem właścicieli nieruchomości.

Rozporządzenie Rady Ministrów przystosuje ustawę z dnia 6/19 czerwca 1910 roku (Zb.Pr. i Rozp. Państwa Ros. Nr.113) do zasad wyrażonych^a w ustępie drugim niniejszego artykułu^{a327} i ogłosi ją z mocą obowiązującą na obszarze całej Rzeczypospolitej.

Art. 29.

Przywraca się moc obowiązującą działu drugiego ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz.Ust.R.P.Nr.82 poz. 550)³²⁸ zawierającego przepisy o państwowym podatku majątkowym i zawieszono na zasadzie postanowienia art. 56 ustawy z dn. 16 grudnia 1921 r. o pborze nadzwyczajnej daniny państwowej (Dz.Ust.R.P.Nr.1/1922 p.1) z następującymi zmianami:

- 1) podatek ma być oparty na oszacowaniu wartości majątków w złotych,
- 2) majątki o wartości poniżej 1.000 złotych mają być zwolnione od podatku,
- 3) skala progresji podatku ma być ułożona w ten sposób, aby najbliższy jej stopień nie przekraczał pięciokrotnie wziętego najniższego stopnia,
- 4) podatek ma być skontyngentowany, a ogólna jego suma ma wynosić ... złotych, nie licząc zaliczek na ten podatek już opłaconych w postaci świadczeń na odbudowę (art. 22). Za podstawę do wymiaru służyć będzie suma wraz z temi zaliczkami, które zostaną odliczone,
- 5) podatek ma być pobrany w pięciu półrocznych ratach, poczynając od 1 września 1923 r.,
- 6) pierwsze dwie raty podatku zostaną wymierzone na zasadzie przybliżonego obliczenia wartości majątków, następne trzy raty będą odpowiednio zwiększone lub zmniejszone stosownie do ogólnej kwoty, która ma być osiągnięta z podatku,
- 7) płatnicy, którzy uiszczą cały podatek z góry korzystać będą ze zniżki w stosunku 18% rocznie, płatnicy zaś posiadający majątki nieruchomości, a nie będący w stanie uiścić podatku w oznaczonych terminach, wydadzą Skarbowi Państwa obligacje złote oparte na ich nieruchomościach i opłacać będą procenty w złotych w stosunku 9% rocznie.

Rozporządzenie Rady Ministrów przystosuje część drugą ustawy z dn. 16 lipca 1920 roku do zasad wyrażonych w ustępie drugim pp. 1–7 niniejszego artykułu i ogłosi ją z mocą obowiązującą na obszarze całej Rzeczypospolitej.

³²⁷ Najpewniej błąd, winno być: w ustępie pierwszym.

³²⁸ Mowa o Ustawie z dnia 16 lipca 1920 r. o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym, Dz.U. 1920, nr 82, poz. 550.

Rozdział VII.
Sposób pokrycia deficytu.

Art. 30.

Deficyt budżetu administracyjnego i budżetu przedsiębiorstw i monopoli, tak zwyczajny, jak i nadzwyczajny, za okres czasu od 1/I 1923 do końca 1925 zostanie pokryty w sposób następujący:

a) deficyt zwyczajny budżetu administracyjnego w kwocie ... podatkiem majątkowym,

b) część deficytu nadzwyczajnego budżetu administracyjnego odpowiadająca wydatkom na odbudowę (...) również podatkiem majątkowym, reszta zaś tego deficytu (...) oraz deficyt budżetu przedsiębiorstw i monopoli państwowych w kwocie ... pożyczkami wewnętrznymi i zagranicznymi.

Do czasu uzyskania pierwszej raty podatku majątkowego dopuszczalnym jest w razie braku nadzwyczajnych dochodów przewidzianych w niniejszej ustawie zaciągnąć pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej na kwotę, która będzie ustalona osobną ustawą.

Art. 31.

Upoważnia się Ministra Skarbu:

a) do zaciągnięcia w kraju lub zagranicą pożyczek gotówkowych na cele wymienione w art. 30 oraz na cele związane z realizacją uchwalonego niniejszą ustawą programu naprawy Skarbu Rzeczypospolitej. Warunki tych operacji określi Minister Skarbu,

b) do zabezpieczenia uzyskanych zagranicą pożyczek dochodami brutto bądź netto z kolei żelaznych, monopoli tytoniowego i solnego, z ceł oraz lasów państwowych i do wydania w tym celu odnośnych zarządzeń,

c) do zwalniania kapitału i procentów tych pożyczek od wszelkich podatków, opłat i ciężarów.

Art. 32.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 33.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu³²⁹.

³²⁹ W zamieszczonym na łamach „Monitora Polskiego” sprawozdaniu z posiedzenie Rady Ministrów zapisano lakonicznie: „Dalszy ciąg posiedzenia poświęcono ogólnej dyskusji nad referatem Ministra Skarbu o naprawie skarbu Rzeczypospolitej”, Dział nieurzędowy. Z Prezydium Rady Ministrów, M.P., 22 lutego 1923, nr 43, s. 1; zob. także W. Grabski, *Dwa lata pracy u podstaw państwowości naszej (1924–1925)*, Warszawa 1927, s. 12–15.

**Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Mieczysława Bilskiego
dyrektorem departamentu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych**

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

L.dz. P.O. 1976

z dnia ...lutego [19]23 r.

Wniosek

O mianowanie Mieczysława Bilskiego –
Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych

Wskutek zwolnienia Stefana Urbanowicza ze stanowiska Dyrektora Departamentu Bezpieczeństwa Publicznego i Prasy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych urząd ten pozostaje nieobsadzony od 17 grudnia 1922 r.³³⁰ Jako kandydata na objęcie tego stanowiska proponuję MIECZYŚLAWA BILSKIEGO, Naczelnika wydziału prezydjalnego w Urzędzie Wojewódzkim Warszawskim i zastępcę Wojewody.

Mieczysław Bilski, wyznania rzymskokatolickiego, urodzony w 1875 roku, po ukończeniu szkół średnich w Brzeżanach oraz wydziału prawa na uniwersytecie we Lwowie – wstąpił w 1902 r. do służby państwowej austriackiej i pozostawał na niej do rozpadnięcia się b. monarchji austro-węgierskiej. Przeznaczony w czasie wojny europejskiej do służby w c. i k. Zarządzie Wojskowym w Polsce³³¹ w charakterze kierującego komisarza cywilnego w powiatach Radomskim, Tomaszowskim i Chełmskim, przechodzi w dniu 1 listopada 1918 r. z ostatnio zajmowanego stanowiska bezpośrednio do służby państwowej polskiej jako starosta na powiat tomaszowski. Przeniesiony w grudniu tegoż roku do Zarządu Centralnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na stanowisko starszego referenta, w styczniu 1919 r. awansuje na inspektora administracyjnego w V. kat[egorii] płac[owej]. Z chwilą utworzenia pierwszych województw Rzeczypospolitej Polskiej przechodzi na służbę do Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie w charakterze Naczelnika Wydziału Prezydjalnego i zostaje desygnowany do pełnienia obowiązków zastępcy Wojewody. Na stanowisku tem pozostaje do chwili obecnej.

Bogate doświadczenie nabyte w czasie długoletniej służby w państwie austriackim, a następnie w przeszło czteroletniej ze wszech miar chlubnej służbie w państwie polskim, pełna poświęcenia i zaparcia się praca na tem polu,

³³⁰ Stefan Urbanowicz został zdymisjonowany po zamordowaniu prezydenta Gabriela Narutowicza.

³³¹ Czyli w okupowanej przez Austriaków południowej części Królestwa Polskiego.

niepospolita inteligencja, bezwzględna bezstronność i takt w postępowaniu z ludźmi stanowią, zdaniem mojem, ważne kwalifikacje kandydata na stanowisko Dyrektora Departamentu Bezpieczeństwa.

Wnoszę przeto, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Rada Ministrów raczyła

przedstawić p. Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o nominację Mieczysława Bilskiego, Naczelnika Wydziału Prezydjalnego w Województwie Warszawskim – Dyrektorem Departamentu w Min. Spraw Wewn. w IV st. sł.³³²

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu ... lutego 1923 r. (punkt... protokołu posiedzenia Rady Ministrów).

PREZES RADY MINISTRÓW

z załącznik 19^c

**Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Mariana Rembowskiego,
starosty w Kaliszu, wojewodą łódzkim**

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Nr PO-1826

Warszawa

dn. lutego 1923 r.

Wniosek
o mianowanie Marjana Rembowskiego,
Starosty w Kaliszu – Wojewodą Łódzkim.

Urząd Wojewody Łódzkiego pozostaje nieobsadzonym od dnia 10 marca 1922 r., tj. od chwili powołania ówczesnego wojewody łódzkiego inż. Antoniego

³³² Mieczysław Bilski objął stanowisko dyrektora Departamentu Bezpieczeństwa Publicznego z dniem 23 lutego 1923 r. Pełnił je formalnie do 31 sierpnia 1923 r., gdyż następnego dnia został mianowany wojewodą kieleckim, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 27 lutego 1923, nr 47, s. 1; *Czy wiesz kto to jest*, s. 47; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 164.

Kamieńskiego na stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych. Jako kandydata do objęcia tego stanowiska proponuję MARJANA REMBOWSKIEGO, starostę w Kaliszu.

Marjan Rembowski, urodzony w 1878 r. ukończył szkołę politechniczną we Lwowie i uzyskał dyplom inżyniera; od dnia 1.I.1904 r. aż do wstąpienia do służby polskiej zajmował stanowisko inżyniera w kilku fabrykach. Do służby państwowej polskiej wstąpił w dniu 21 marca 1919 r. w charakterze początkowo Komisarza Rządu na powiat kaliski, a następnie starosty kaliskiego, na którym to stanowisku pozostaje do chwili obecnej.

Doskonale zrozumienie zadań państwowych, gruntowna znajomość administracji politycznej nabyta w ciągu blisko czteroletniego urzędowania na stanowisku starosty, inteligencja, dar szybkiego orjentowania się, takt i doświadczenie życiowe Marjana Rembowskiego dają rękojmię, że kandydat zdoła należycie opanować trudności połączone z piastowaniem odpowiedzialnego stanowiska w okręgu przemysłowym.

Wnoszę przeto, aby – w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Rada Ministrów raczyła

przedstawić Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Marjana Rembowskiego, Starosty w Kaliszu – Wojewodą Łódzkim w IV st. ³³³

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
fSikorski^f

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu ... lutego 1923 r. (punkt... protokołu posiedzenia Rady Ministrów).

PREZES RADY MINISTRÓW
fSikorski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

³³³ Marian Rembowski objął stanowisko wojewody łódzkiego z dniem 23 lutego 1923 r. Pełnił je do 11 sierpnia 1924 r., kiedy to został mianowany wojewodą białostockim, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 27 lutego 1923, nr 47, s. 1; W. Żarnowski, *Rembowski Marian*, w: PSB, t. 31, 1988–1989, s. 96–97; J. Mierzwa, *Słownik biograficzny starostów Drugiej Rzeczypospolitej*, t. 2, Łomianki 2022, s. 238–239 (tu data objęcia stanowiska wojewody łódzkiego 9 marca 1923 r.).

17

PROTOKÓŁ

11-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 28 lutego 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Minister Spraw Zagranicznych	Aleksander Skrzyński
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 min. 50 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 21 lutego 1923 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie zmiany paragrafu trzeciego uchwały Rady Ministrów z 6 września 1921 r. o powołaniu Międzyministerjalnej Komisji do spraw osadnictwa wojskowego (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie uchwalonego przez Sejm Województwa Śląskiego wniosku z 17 października 1922 r. ks. Brzuski i tow[arzyszy] w przedmiocie reformy rolnej (załącznik 2).
4. Uchwalono załączone rozporządzenia:

- a) w przedmiocie zmiany statutu Państwowego Instytutu Geologicznego (załącznik 3);
- b) w przedmiocie przyznania dodatku naukowego pracownikom państwowym Instytutu Geologicznego (załącznik 4).
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o bezpłatne wysyłanie Dziennika Ustaw urzędom skarbowym (załącznik 5).
6. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:
- a) o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych Józefowi Przybytkowskiemu na nabycie nieruchomości w Chełmie (załącznik 6);
- b) o zezwolenie obywatelce rosyjskiej Wandzie Plemiannikowej na nabycie nieruchomości w Pleszewie (załącznik 7);
- c) o zezwolenie spółce akcyjnej „Paulin Villedieu Societé Anonyme des Etablissements Lunel (Hernault)” na nabycie od E.Z. Wellera nieruchomości w Pruszkowie (załącznik 8);
- d) o zezwolenie angielskim obywatelom Rafałowi i Róży małżonkom Lustig na nabycie od Kasriela Lustig nieruchomości w Kaliszu (załącznik 9);
- e) o zezwolenie Małemu Seminarjum XX. Misjonarzy Saletynów w ^aDembowcu^{a334} na nabycie od Józefa, syna Jana, Bary nieruchomości w Zarzeczcu gminy ^aDembowiec^a powiatu Jasło (Małopolska) (załącznik 10);
- f) o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych księdzu Bernardowi A. Szudzińskiemu na nabycie dwóch nieruchomości w Nowem Mieście (załącznik 11).
7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o podwyższenie sumy I emisji 8%- państwowej pożyczki złotej z roku 1922 (załącznik 12).
8. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Wewnętrznych:
- a) o włączenie gminy Swory powiatu konstantynowskiego do powiatu bialskiego (załącznik 13);
- b) o włączenie gminy i obszaru dworskiego Bitków do powiatu nadwórniańskiego (załącznik 14)³³⁵;
- c) o włączenie do powiatu włoszczowskiego gminy Dobromierz powiatu koneckiego (załącznik 15)³³⁶;
- d) o włączenie wsi Hruszew gminy Korczew powiatu sokołowskiego do powiatu konstantynowskiego (załącznik 16)³³⁷.
9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację Protokołu dotyczącego poprawek w oficjalnym tekście Polsko-Niemieckiej Konwencji o Górnym Śląsku z 15 maja 1922 r., podpisanego w Dreźnie 18 grudnia 1922 r. (załącznik 17).

³³⁴ Częściej stosowano nazwę Dębowiec.

³³⁵ Błędny numer załącznika, winno być: załącznik 15.

³³⁶ Błędny numer załącznika, winno być: załącznik 16.

³³⁷ Błędny numer załącznika, winno być: załącznik 14.

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację Układu Polsko-Włoskiego dotyczącego przemysłu naftowego w Polsce, podpisanego w Warszawie 31 stycznia 1923 roku (załącznik 18).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o podwyższenie należytości żywnościowej dla rekrutów na pierwsze pięć miesięcy służby (załącznik 19).

12. Załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zezwolenie Ministrowi Spraw Wojskowych przeprowadzenia dodatkowego przeglądu wojskowo-lekarskiego ochotników (załącznik 20) uchwalono w zasadzie.

Redakcję ustali Minister Spraw Wojskowych z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Sprawiedliwości.

13. Objęty załącznikiem 21 wniosek Ministra Spraw Wojskowych o wyniesienie etapu JUR'a z Równego do Dorohuska uchwalono z tą zmianą, że etat ten przenieść należy z dniem 1 kwietnia rb.

Odnośnie do wniosku o likwidację JUR'a na Powązkach zlecono Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej dążyć do jak największej redukcji tego etapu, a zwolnione w ten sposób budynki przekazać jak najprędzej Ministerstwu Spraw Wojskowych.

14. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przeznaczenie gmachu posejmowego we Lwowie dla Uniwersytetu Jana Kazimierza (załącznik 22).

15. Objęty załącznikiem 23 wniosek Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o objęcie przez Rząd Muzeum Narodowego w Rapperswilu uchwalono w zasadzie z tem, że koszty potrzebne na wykonanie uchwały winny znaleźć pokrycie w budżecie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w kredytach przeznaczonych na popieranie nauki.

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Robót Publicznych o rozbiórkę b. soboru na placu Saskim (załącznik 24).

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o udzielenie Miejskiemu Urzędowi Targu Poznańskiego zezwolenia na urządzenie w Poznaniu w czasie od 29 kwietnia do 5 maja 1923 r. włącznie „III-go Targu Poznańskiego” oraz zatwierdzenia uchwały Rady Miejskiej m. Poznania w przedmiocie corocznego urządzania takiego „Targu” (załącznik 25).

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o zmianę ustawy Rzeszy Niemieckiej z 30 maja 1908 r. o miarach (Mass-u. Gewichtsordnung v. 30. Mai 1908. Dz.Ust.Rzeszy Niemieckiej str. 349) i rozporządzenia cesarskiego z 9 lipca 1908 r.³³⁸ (Allerhöchster Erlass vom 9. Juli 1912. H[andels]M[inisterium] Bl[att] str. 401) (załącznik 26).

19. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o oszacowanie gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy Warszawskiego

³³⁸ Winno być: 1912.

Węzła Kolejowego w kolonji Wiktoryn gminy Skorosze powiatu warszawskiego (załącznik 27).

20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie do odwołania Tadeusza Hartleba Nadzwyczajnym Komisarzem do zwalczania drożyzny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych z uposażeniem według IV stopnia służbowego (załącznik 28).

21. Przystąpiono do szczegółowego rozpatrywania wniesionego w nowej redakcji przez Ministra Skarbu projektu ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej (załącznik 29).

Ustęp drugi artykułu 6 przyjęto w redakcji: „Do wydatków nadzwyczajnych mają być zaliczane wydatki niezwiązane z normalnym tokiem administracji państwowej lub eksploatacji przedsiębiorstw państwowych, a w szczególności wydatki inwestycyjne, tj. wkłady mające dawać trwałe dochody, wydatki na nowe większe budowle i na kupno nieruchomości. Należą tu także wydatki na rezerwy zaopatrzenia wojskowego, wydatki spowodowane klęskami elementarnymi i wojną oraz przedterminową spłatą długów”.

W ustępie trzecim tego paragrafu przed wyrazem „umów” dano wyraz „szczególnych”.

Koniec artykułu 7 ma brzmieć: „chyba, że byłoby to połączone ze szkodą dla Skarbu Państwa lub obrony Państwa”.

Artykuł 8 skreślono.

W artykule 9 po wyrazie „lata” wstawiono „rok 1923”.

Ustalenie redakcji ustępu pierwszego artykułu 10 odroczone do następnego posiedzenia.

Ustępowi drugiemu tego artykułu nadano osnowę: „Podwyższenie płac wyrażonych w złotych będzie mogło nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów w miarę zmniejszania liczby urzędników (art.), z tem jednak zastrzeżeniem, aby określona w art. 8 suma wydatków na urzędników nie została przekroczona”.

W artykule 12 po wyrazie „pozbywać” dano wyrazy „i wydzierżawiać”.

Artykuł 14 przyjęto w osnowie: „Państwowe koleje żelazne podlegać będą zwierzchniemu kierownictwu i nadzorowi powołanego do tego Ministerstwa. Bezpośredni zarząd państwowych kolei żelaznych sprawować będą władze określić się mające w statucie organizacyjnym Polskich Kolei Państwowych.

Koszt świadczeń ze strony kolei obciąża budżet tej władzy, na korzyść której świadczenie jest wykonywane.

Minister powołany do zwierzchniego kierownictwa i nadzoru na państwowych kolejach żelaznych określi corocznie w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem, któremu podlega zarząd Poczty, Telegrafów i Telefonów, sumę należną kolejom państwowym za świadczenia określone w art. 17 ustawy z 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafów i telefonów (Dz.Ust. Nr. 44, poz. 310).

Upoważnia się Ministra sprawującego zwierzchnie kierownictwo i nadzór nad państwowymi kolejami żelaznymi do wydzierżawienia lub odstąpienia na własność w całości lub części kolei dojazdowych przedsiębiorstwom prywatnym za każdorazowym zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej, udzielonem na podstawie uchwały Rady Ministrów”.

W artykule 17 po ustępie pierwszym wstawiono zdanie: „Monopol tytoniowy może być również wydzierżawiony”.

W artykule 18 po wyrazach „wytwórni wojskowych” wstawiono wyrazy „telegraficznych i telefonicznych”.

Do artykułu tego dodano ustęp: „Wytwórnice te mogą otrzymywać ze Skarbu Państwa dotacje budżetowe na cele inwestycyjne”.

W artykule 19 w ustępie 1) skreślono wyrazy „z wyjątkiem skarbowych, sądowych, kolejowych i pocztowych”;

ustępowi 3) nadano treść: „przekazujących ciałom samorządowym szpitalnictwo powszechne, szczepienie ospy i pośrednictwo pracy”.

Artykuł 20 ma brzmieć: „Upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania na podstawie uchwały Rady Ministrów rozporządzeń zmieniających lub uchylających obowiązujące ustawy i rozporządzenia w przedmiocie świadczeń ulgowych ze strony Państwa na rzecz osób fizycznych i prawnych”.

W ustępie pierwszym artykułu 22 po wyrazach „nieprzewyższającej 3%” wstawiono wyraz „norm”.

Ustęp ten uzupełniono zdaniem: „Funkcjonariuszom państwowym będzie ten dodatek bonifikowany ze Skarbu Państwa”.

Artykuł 24 ma brzmieć: „Na pokrycie części deficytu nadzwyczajnego budżetu administracyjnego, odpowiadającej wydatkom na potrzeby wojska za okres czasu od 1 stycznia 1924 r. do 31 grudnia 1924 r. oraz części tegoż deficytu, odpowiadającego wydatkom nadzwyczajnym na odbudowę Kraju na tenże okres w kwocie złot.³³⁹, przeznacza się podatek majątkowy”.

Tekst artykułu 25 Rada Ministrów ustali na następnym posiedzeniu.

Resztę artykułów przyjęto bez zmian.

Posiedzenie zamknięto o 9 m. 30 wieczorem

fSikorski^f

³³⁹ W dokumencie brak kwoty.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego, ministra rolnictwa i dóbr państwowych oraz ministra spraw wojskowych w przedmiocie zmiany paragrafu trzeciego uchwały Rady Ministrów z 6 września 1921 r. o powołaniu Międzyministerialnej Komisji do spraw osadnictwa wojskowego.
2. Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w sprawie uchwalonego przez Sejm Województwa Śląskiego wniosku z 17 października 1922 r. ks. Brzuski i towarzyszy w przedmiocie reformy rolnej.
3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany statutu Państwowego Instytutu Geologicznego³⁴⁰.
4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przyznania dodatku naukowego pracownikom państwowym Instytutu Geologicznego³⁴¹.
5. Wniosek ministra skarbu o bezpłatne wysyłanie „Dziennika Ustaw” urzędom skarbowym [wraz z projektem uchwały].
6. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych Józefowi Przybytkowskiemu na nabycie nieruchomości w Chełmie³⁴².
7. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelce rosyjskiej Wandzie Plemiannikowej na nabycie nieruchomości w Pleszewie³⁴³.
8. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie spółce akcyjnej „Paulin Villedieu Societé Anonyme des Etablissements Lunel (Hernault)” na nabycie od E.Z. Wellerera nieruchomości w Pruszkowie³⁴⁴.
9. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie angielskim obywatelom Rafałowi i Róży małżonkom Lustig na nabycie od Kasriela Lustig nieruchomości w Kaliszu³⁴⁵.
10. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie Małemu Seminarjum XX. Misjonarzy Saletynów w Dębowcu na nabycie od Józefa, syna Jana, Bary nieruchomości w Zarzeczcu gminy Dębowiec powiatu Jasło (Małopolska)³⁴⁶.
11. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych księdzu Bernardowi A. Szudzińskiemu na nabycie dwóch nieruchomości w Nowem Mieście³⁴⁷.
12. Wniosek nagły ministra skarbu o podwyższenie sumy I emisji 8%-państwowej pożyczki złotej z roku 1922³⁴⁸.

³⁴⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. w przedmiocie zmiany statutu Państwowego Instytutu Geologicznego, M.P., 7 marca 1923, nr 54, s. 1.

³⁴¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. w przedmiocie przyznania dodatku naukowego pracownikom państwowym Instytutu Geologicznego, Dz.U. 1923, nr 24, poz. 146.

³⁴² Nie publikuje się.

³⁴³ Nie publikuje się.

³⁴⁴ Nie publikuje się.

³⁴⁵ Nie publikuje się.

³⁴⁶ Nie publikuje się.

³⁴⁷ Nie publikuje się.

³⁴⁸ Nie publikuje się.

13. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie włączenia gminy Swory powiatu konstantynowskiego do powiatu bialskiego³⁴⁹.
14. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie włączenia wsi Hruszew gminy Korczew powiatu sokołowskiego do powiatu konstantynowskiego³⁵⁰.
15. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie włączenia gminy i obszaru dworskiego Bitków do powiatu nadworniańskiego³⁵¹.
16. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie włączenia do powiatu włoszczowskiego gminy Dobromierz powiatu koneckiego³⁵².
17. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację protokołu dotyczącego poprawek w oficjalnym tekście polsko-niemieckiej konwencji o Górnym Śląsku z 15 maja 1922 r. [wraz z projektem ustawy i tekstem protokołu].
18. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację układu polsko-włoskiego dotyczącego przemysłu naftowego w Polsce podpisanego w Warszawie 31 stycznia 1923 roku [wraz z projektem ustawy].
19. Wniosek ministra spraw wojskowych o podwyższenie należności żywnościowej dla rekrutów na pierwsze pięć miesięcy służby.
20. Wniosek ministra spraw wojskowych o zezwolenie ministrowi spraw wojskowych przeprowadzenia dodatkowego przeglądu wojskowo-lekarskiego ochotników³⁵³.
21. Wniosek ministra spraw wojskowych o wyniesienie etapu JUR'a z Równego do Dorohuska [oraz w sprawie likwidacji etapu JUR na Powązkach w Warszawie i zwrócenie zajmowanych przez powyższe instytucje zabudowań Ministerstwu Spraw Wojskowych]³⁵⁴.
22. Wniosek nagły kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przeznaczenie gmachu posejmowego we Lwowie dla Uniwersytetu Jana Kazimierza.
23. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o objęcie przez rząd Muzeum Narodowego w Rapperswilu.
24. Wniosek ministra robót publicznych o rozbiórkę byłego soboru na placu Saskim w Warszawie.
25. Wniosek nagły ministra przemysłu i handlu o udzielenie Miejskiemu Urzędowi Targu Poznańskiego zezwolenia na urządzenie w Poznaniu w czasie od 29 kwietnia do 5 maja 1923 r. włącznie „III-go Targu Poznańskiego” oraz zatwierdzenia uchwały Rady Miejskiej m. Poznania w przedmiocie corocznego urządzania takiego „Targu”.

³⁴⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. o włączeniu gminy Swory powiatu konstantynowskiego do powiatu bialskiego, Dz.U. 1923, nr 28, poz. 167.

³⁵⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. o włączeniu wsi Hruszew gminy Korczew powiatu sokołowskiego do powiatu konstantynowskiego, Dz.U. 1923, nr 27, poz. 160.

³⁵¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. w przedmiocie wyłączenia gminy Bitków i nie wcielonego jeszcze do tej gminy obszaru dworskiego Bitków z powiatu politycznego i obszaru działania samorządowej reprezentacji powiatowej Bohorodczany i obszaru działania samorządowej reprezentacji powiatowej Nadwórna, Dz.U. 1923, nr 25, poz. 155.

³⁵² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. o włączeniu do powiatu włoszczowskiego gm. Dobromierz powiatu koneckiego, Dz.U. 1923, nr 27, poz. 161.

³⁵³ Nie publikuje się.

³⁵⁴ Nie publikuje się.

26. Wniosek ministra przemysłu i handlu o zmianę ustawy Rzeszy Niemieckiej z 30 maja 1908 r. o miarach i rozporządzenia cesarskiego z 9 lipca 1912 r. [wraz z projektem rozporządzenia]³⁵⁵.
27. Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o oszacowanie gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy Warszawskiego Węzła Kolejowego w kolonii Wiktoryn gminy Skorosze powiatu warszawskiego³⁵⁶.
28. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie do odwołania Tadeusza Hartleba nadzwyczajnym komisarzem do zwalczania drożyzny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych z uposażeniem według IV stopnia służbowego.
29. Projekt nowej redakcji ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej.

„załącznik 1^c”

Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemi, ministra rolnictwa i dóbr państwowych oraz ministra spraw wojskowych w przedmiocie zmiany paragrafu trzeciego uchwały Rady Ministrów z 6 września 1921 r. o powołaniu Międzyministerjalnej Komisji do spraw osadnictwa wojskowego

Główny Urząd Ziemi
Załącznik do ⁱ ... ⁱ

WNIOSEK

Prezesa G.U.Z., Ministra Rolnictwa i D.P. i Ministra Spraw Wojskowych
w przedmiocie zmiany paragrafu trzeciego uchwały Rady Ministrów
z dnia 6 września 1921 r. o powołaniu Międzyministerjalnej Komisji
do spraw osadnictwa wojskowego³⁵⁷

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Punkt a paragrafu trzeciego uchwały Rady Ministrów z dnia 6 września 1921 r. w przedmiocie powołania Międzyministerjalnej Komisji do spraw osadnictwa wojskowego otrzymuje brzmienie następujące:

³⁵⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1923 r. w przedmiocie zmiany ustawy Rzeszy Niemieckiej z dnia 30 maja 1908 r. o miarach i rozporządzenia królewskiego z dnia 9 lipca 1912 r., Dz.U. 1923, nr 28, poz. 166.

³⁵⁶ Nie publikuje się.

³⁵⁷ Paragraf ten brzmiał następująco: „W skład Komisji wchodzi:

a) jako stali członkowie: delegaci Prezesa G.U.Z., Ministra Rolnictwa i D.P. i Ministra Spr. Wojsk. zależni bezpośrednio od Ministrów, względnie Prezesów,

b) jako niestali członkowie: delegaci innych interesowanych Ministerstw, powoływani w miarę potrzeby w sprawach bezpośrednio dotyczących danego resortu”, zob. „Dziennik Rozkazów Ministerstwa Spraw Wojskowych”, 3 stycznia 1922, nr 1, s. 25–26.

a) jako stali członkowie: delegaci Prezesa G.U.Z., Ministra Rolnictwa i D.P., Ministra Spraw Wojsk. i Ministra Spr. Wewnętrznych, zależni bezpośrednio od właściwych Ministrów względnie Prezesa.

Do paragrafu trzeciego tejże uchwały dodaje się punkt c w następującym brzmieniu:

c) Do prawomocności uchwał Komisji wymagana jest obecność delegatów Ministra Rolnictwa i D.P., M.S.Wojsk. i Prezesa G.U.Z. jako powołanych do wykonywania ustaw z dn. 17/XII 1920 r.³⁵⁸

UZASADNIENIE.

Sprawy osadnictwa wojskowego i nieodłącznego z tem przejmowania ziemi na własność Państwa politycznymi momentami głęboko sięgają w kompetencje Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, oddziałując na nastrój ludności miejscowej, porządek i ład publiczny oraz atmosferę stosunków granicznych. Pozatem kwestja osadnictwa kryje w sobie wiele tendencji natury politycznej, których ^azrealizowanie zawisłe od sprężystego działania^a P.K.N. i Komisji Odwoł[awczej] urzędujących pod przewodnictwem przedstawicieli M. Spr. Wewnętrznych. Z tych więc względów współuczestnictwo delegata M. Spr. Wewnętrznych w pracach Komisji jest b. pożądane.

PREZES GŁÓWNEGO URZĘDU ZIEMSKIEGO

^fSew. Ludkiewicz^f

MINISTER ROLNICTWA I D.P.

^fJ. Raczyński^f

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

^fSosnkowski^f

^czałącznik 2^c

Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie uchwalonego przez Sejm Województwa Śląskiego wniosku z 17 października 1922 r. ks. Brzuski i towarzyszy w przedmiocie reformy rolnej

Prezes
Głównego Urzędu Ziemskiego
Nr. 790/X.

Warszawa, dn. 14 lutego 1923r.

Odpis.

Odpo[w]i[edź] na Nr. 2305 z dn. 7/II-1923 r.
w sprawie wniosku w Sejmie Śląskim w

³⁵⁸ Mowa o Ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej i Ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego, Dz.U. 1921, nr 4, poz. 17 i 18.

przedmiocie przeprowadzenia ustawy o osadnictwie.

Do
Prezydjum Rady Ministrów
w miejscu.

Niniejszem zawiadamiam Prezydjum Rady Ministrów, że rozciągnięcie ogólnopolskiej ustawy o wykonaniu reformy rolnej na obszar Województwa Śląskiego ze względu na stosunki miejscowe oraz treść art. I § 2 ust. 1 i art. 2 Konwencji Genewskiej z dnia 15/V-1922 r. nie jest wskazane. Natomiast zdaniem moim przystąpić należy do wykonania reformy rolnej na całym terenie Województwa Śląskiego na zasadzie obowiązującej na Górnym Śląsku Ustawy osadniczej niemieckiej z dnia 11/VIII-1919 roku (R.G.S.B.I [Reichsgesetzblatt] str. 1429), którą należy rozciągnąć i na obszar Śląska Cieszyńskiego, a to między innymi i z tego powodu, że jednoczesne wykonywanie na szczupłym terenie Województwa Śląskiego ewentualnie przez jeden i ten sam Urząd dwóch zupełnie odmiennych ustaw w przedmiocie wykonania reformy rolnej jest zgoła nie do pomyślenia.

Wobec powyższych okoliczności mając również na względzie i treść art. 6 Ustawy z dnia 16/VI-1922 roku o rozciągnięciu na ziemie górnośląskie Województwa Śląskiego Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i niektórych innych ustaw oraz w przedmiocie zmian w ustawodawstwie na tych ziemiach obowiązującym (Dz.U.R.P. Nr. 46 poz. 388) zamierzam w najbliższym czasie przedstawić Radzie Ministrów projekt odpowiednich zmian w Ustawie osadniczej z dnia 11/VIII-1919 roku z rozciągnięciem tej Ustawy ze zmianami na obszar Śląska Cieszyńskiego wraz z projektem organizacji Okręgowego Urzędu Ziemskiego dla Województwa Śląskiego i utworzenia wymienionych w powyższej Ustawie związków (związek wielkich właścicieli ziemskich dla dostarczania ziemi na parcelację, powszechnie użyteczne przedsiębiorstwa osadnicze, itd.) z podaniem wymienionego Urzędu i związków władzy Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

Ponieważ uchwała wniosku z dnia 17/X-1922 roku ks. Brzuski i tow[arzyszy], posłów na Sejm Śląski, przekracza kompetencję Sejmu Śląskiego, określoną w Ustawie Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 roku, zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.U.R.P. Nr. 73 poz. 497) i poruszone w uchwale kwestje należą jedynie do kompetencji Centralnych Organów – Rządu i Sejmu Rzeczypospolitej, stawiam wniosek, by Rada Ministrów imieniem Rządu poleciła Wojewodzie Śląskiemu kategoryczne sprzeciwienie się powyższej uchwale.

Prezes
/-/ S. Ludkiewicz

Za zgodność

Wniosek ministra skarbu o bezpłatne wysyłanie „Dziennika Ustaw” urzędom skarbowym [wraz z projektem uchwały]

Wniosek „Min. Sk.”

Rada Ministrów uchwalić raczy:

UCHWAŁA.

Na podstawie art. 6 ustawy o Dzienniku Ustaw (Dz.U.R.P. r.1919 Nr.66 poz.400) na wniosek Ministra Skarbu Rada Ministrów uchwała bezpłatne wysyłanie Dziennika Ustaw następującym urzędom skarbowym:

- 1) Izdom Skarbowym
- 2) Urzędem podatków i opłat skarbowych
- 3) Kasom Skarbowym
- 4) Urzędem Skarbowym akcyz i monopolów państwowych
- 5) Dyrekcjom okręgów skarbowych
- 6) Urzędem wymiaru należności
- 7) Inspektoratom skarbowym
- 8) Urzędem celnym (kolejowym i drogowym)
- 9) Nadzorom kontroli skarbowej.

„załącznik 17”

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację protokołu dotyczącego poprawek w oficjalnym tekście polsko-niemieckiej konwencji o Górnym Śląsku z 15 maja 1922 r. podpisanego w Dreźnie 18 grudnia 1922 r. [wraz z projektem ustawy i tekstem protokołu]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

„2875”
d „3 egz.” d

Warszawa,
dn. „12/II” 1923 r.
N° D.VI.158/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Protokołu, dotyczącego poprawek w oficjalnym tekście Polsko-Niemieckiej

Konwencji o Górnym Śląsku z dnia 15 maja 1922 r., podpisanego w Dreźnie
18 grudnia 1922 roku.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia roku

w przedmiocie ratyfikacji Protokołu, dotyczącego poprawek w oficjalnym
tekście Polsko-Niemieckiej Konwencji o Górnym Śląsku z dnia 15 maja
1922 r., podpisanego w Dreźnie 18 grudnia 1922.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji Protokołu, dotyczącego poprawek w oficjalnym tekście Polsko-Niemieckiej Konwencji o Górnym Śląsku z dnia 15 maja 1922 r., podpisanego w Dreźnie 18 grudnia 1922 roku.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Jak słusznie przewidziano w punkcie XXV Protokołu końcowego Konwencji Polsko-Niemieckiej, dotyczącej Górnego Śląska, podpisanej w Genewie 15 maja 1922 roku, w toku pertraktacji polsko-niemieckich w Dreźnie przedstawiciele Polski i Niemiec doszli do przekonania o konieczności skorygowania błędów drukarskich w tekście niniejszej Konwencji ujawnionych.

Ponieważ jednak moc obowiązująca klauzuli punktu XXV pomienionego Protokołu końcowego wygasła z dniem 1 stycznia 1923 roku, polski i niemiecki pełnomocnicy podpisali w Dreźnie Protokół nowszy, prolongujący działanie tej klauzuli na sześć miesięcy.

Z uwagi na istotną potrzebę dokonania poprawek błędów wspomnianej Konwencji polsko-niemieckiej, mam zaszczyt prosić o uchwalenie wniosku niniejszego w przedmiocie ratyfikacji przedłożonego Protokołu³⁵⁹.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fAl. Skrzyński^f

³⁵⁹ Układ był później ponownie prolongowany, zob. Układ w przedmiocie przedłużenia o dalsze 9 miesięcy, tj. do 31 marca 1924 roku, terminu końcowego, przewidzianego w polsko-niemieckim protokole z dnia 18 grudnia 1922 r., dotyczącym przystąpienia na życzenie jednej ze Stron do rokowań, celem sprostowania błędów drukarskich w urzędowym tekście polsko-niemieckiej Konwencji o Górnym Śląsku, podpisanej w Genewie dnia 15 maja 1922 roku, Dz.U. 1924, nr 36, poz. 387.

PROCÈS - VERBAL

Présents:

Ministre Plénipotentiaire et Envoyé Extraordinaire,
Plénipotentiaire de la République de Pologne,
M. Casimir Olszowski³⁶⁰

Directeur au Ministère des Affaires Etrangères,
Plénipotentiaire du Reich,
M. Karl von Stockhammern.

Les Plénipotentiaires mentionnés ont convenu ce qui suit:

Aux termes du point XXV du Protocole Final de la Convention Germano-Polonoise, relative à la Haute Silesie, signée à Genève le 15 Mai 1922, il est stipulé qu'au cas où une erreur d'impression se serait glissée dans le texte officiel de cette Convention, les deux Gouvernements entreront dans délai en pourparlers sur la demande de l'un d'eux, afin de corriger l'erreur. Le Président du Tribunal Arbitral pourra être invité à prendre part à ces pourparlers. Les corrections établies d'accord entre les représentants des deux Gouvernements seront considérées comme ayant force obligatoire et seront publiées dans les journaux officiels des deux Etats, à savoir dans le:

„Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”, et dans le „Reichsgesetzblatt”.

Cette clause n'étant valable que jusqu'au 1 janvier 1923, les Plénipotentiaires ont, inspirés du désir de parfaire la dite correction avec toute la précision requise, convenu de prolonger ce délai pour une période de six mois, soit jusqu'au 1 juillet 1923, sans cependant modifier en quoi que ce soit le texte du point XXV du Protocole Final susmentionné.

Les Plénipotentiaires soussignés s'engagent au nom de leurs Gouvernements respectifs de soumettre à la ratification le présent procès-verbal dans le délai le plus bref, conformément à la législation de chacun des deux Etats. Aussitôt après la ratification, l'échange des instruments de ratification devra avoir lieu à Berlin.

Fait en double exemplaires, à Dresde,

Le dix-huit décembre mil neuf cent vingt deux.

Le Plénipotentiaire
de la Pologne
/-/ Casimir Olszowski

Le Plénipotentiaire
du Reich
/-/ Stockhammern

³⁶⁰ *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 91–97.

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację układu polsko-włoskiego dotyczącego przemysłu naftowego w Polsce podpisanego w Warszawie 31 stycznia 1923 roku [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

d^d c^c3 egz. c^c d^d

Warszawa,
dn. 8^c lutego 1923 r.
N^o D.VI.217/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu Polsko-Włoskiego dotyczącego przemysłu naftowego w Polsce, podpisanego w Warszawie dnia 31 stycznia 1923 roku.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia lutego 1923 r.

w przedmiocie ratyfikacji Układu Polsko-Włoskiego dotyczącego przemysłu naftowego w Polsce, podpisanego w Warszawie dnia 31 stycznia 1923 roku.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji Układu Polsko-Włoskiego dotyczącego przemysłu naftowego w Polsce, podpisanego w Warszawie dnia 31 stycznia 1923 roku.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie wniosku.

Badania prowadzone od dłuższego czasu przez Włochów we Wschodniej Małopolsce i rozmowy przeprowadzone w Genui i w Warszawie z przedstawicielami rządu włoskiego i zainteresowanych sfer gospodarczych włoskich w zakresie możliwości zaopatrywania Włoch w polskie produkty naftowe doprowadziły w dn. 31 stycznia 1923 r. do podpisania w Warszawie specjalnej naftowej umowy polsko-włoskiej.

Umowa ta zawiera na rzecz przedsiębiorstw naftowych w kapitale włoskim zapewnienie traktowania w Polsce na zasadzie klauzuli największego uprzywilejowania. Dotyczy zarówno ogólnych warunków, na których pracować mają w Polsce kapitały włoskie, jak i specjalnie kwestji eksploatacji państwowych

terenów naftowych. W tej ostatniej sprawie istnieje we Włoszech poważne zainteresowanie, czego dowodem są starania podjęte u Rządu naszego w celu uzyskania koncesji na eksploatację ok. 2.000 ha. Zawarcie umowy będzie dla ubiegającej się grupy włoskiej zachętą, gdyż równa ją z najbardziej uprzywilejowaną narodowością, jaką w tym zakresie będą Francuzi po ratyfikacji polsko-francuskiej umowy naftowej z dn. 6 lutego 1922 r.³⁶¹

Klauzula największego uprzywilejowania rozciągać się będzie jedynie na te towarzystwa o kapitale włoskim, które zostaną za obopólną zgodą obu Rządów uznane jako włoskie. Dzięki temu zastrzeżeniu zachowuje sobie Rząd kontrolę nad narodowością kapitału zagranicznego i strzeże przemysł naftowy od wpływu elementów niepożądanych.

Czas trwania umowy określony został na lat trzydzieści z możliwością dalszego przedłużenia. Okres ten powinien pozwolić na wycofanie kapitału inwestowanego w prace wiertnicze.

Wejście w życie umowy nastąpić ma w piętnaście dni po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych; jaknajrychlejsze nadanie umowie charakteru ustawy leży niewątpliwie w interesie przemysłu naftowego, gdyż zaangażowanie się kapitałów włoskich mogłoby nastąpić jeszcze w ciągu roku bieżącego³⁶².

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fAl. Skrzyński^f

^czałącznik 19^c

Wniosek ministra spraw wojskowych o podwyższenie należytości żywnościowej dla rekrutów na pierwsze pięć miesięcy służby

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dn. ^c20 luty^c 1923 r.

GABINET MINISTRA

Licz. 1051/23 G.M. II. tj.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH
o podwyższenie należytości żywnościowej dla rekrutów
na pierwsze pięć miesięcy służby.

³⁶¹ Ustawa z dnia 12 maja 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji umowy polsko-francuskiej, dotyczącej ustroju przemysłu naftowego, podpisanej w Paryżu dnia 6 lutego 1922 r., Dz.U. 1922, nr 71, poz. 633.

³⁶² Treść układu: Układ Polsko-Włoski dotyczący przemysłu naftowego w Polsce, podpisany w Warszawie dnia 31 stycznia 1923 r., Dz.U. 1923, nr 55, poz. 388.

RADA MINISTRÓW UCHWALIĆ RACZY:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Wojskowych do podwyższenia należności żywnościowej szeregowych rekrutów na przeciąg pierwszych pięciu miesięcy służby o dodatek dzienny do normalnej należności składającej się z 200 gramów chleba i 10 gr. tłuszczu.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1923 r.

Minister Spraw Wojskowych
fSosnkowski^f
Generał Dywizji

UZASADNIENIE.

1) Obecnie obowiązująca norma żywnościowa dla szeregowych w kraju była opracowana w czasie, kiedy kryzys aprowizacyjny w kraju był na punkcie szczytowym i przedstawia ona to minimum produktów, jakie jest niezbędne przy lekkiej pracy fizycznej. Jest ona jednak niewystarczająca dla żołnierzy, zwłaszcza w czasie szkolenia rekruta w pierwszych pięciu miesiącach służby. Szkolenie żołnierskie jest dla rekruta pracą nową, musza go do dużego wysiłku fizycznego i umysłowego i wyczerpuje nadzwyczaj szybko zapas energii i sił. Aby temu zapobiedz koniecznym jest przyznanie rekrutom na okres szkolenia wyższej należności żywieniowej.

2) Nadsyłane ze wszystkich Okr. Korp. meldunki oraz statystyka sądowa stwierdzają wzmożenie się w ostatnich miesiącach wypadków dezercji u rekrutów z powodu niewystarczającego pożywienia co wpływa na dezorganizację armji i stanowić może podatny grunt do szerzenia wrogiej Państwu agitacji.

3) Żołnierz w pierwszych miesiącach służby traci znacznie większą ilość energii niż po ukończeniu szkolenia, a to:

- a) wskutek forsownych ćwiczeń wymaganych przez regulaminy wyszkolenia,
- b) ponieważ służba wojskowa wymaga od niego większej straty siły mięśniowej i natężenia uwagi bez względu na to czy zajmował się poprzednio pracą fizyczną czy umysłową.

4) Większa strata energii przy niedostatecznym odżywianiu prowadzi rychło do wyczerpania i zwiększenia ilości zachorowań w armji, a głównie gruźlicy. Statystyka wykazuje, że żołnierze w pierwszym roku służby wojskowej zapadają łatwiej na wszelkie choroby niż w drugim; statystyka armji polskiej za ostatnie półrocze 1921 r. notuje znaczną liczbę zgonów na gruźlicę (1,7% stanu liczebnego).

Przy niedostatecznym odżywianiu żołnierzy w czasie ćwiczeń zachorowania i zgony na gruźlicę zwiększą się w przyszłości, a zważywszy, że na każdego zmarłego w wojsku na gruźlicę przypada 5–10 zwolnionych z wojska wskutek gruźlicy inwalidów, musimy dojść do wniosku, że Skarb Państwa poniesie z tego tytułu wskutek ograniczenia wyżywienia znaczne straty przez płacenie rent inwalidzkich.

Wniosek nagły kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przeznaczenie gmachu posejmowego we Lwowie dla Uniwersytetu Jana Kazimierza

Do L. 1381-IV/23.

Wniosek nagły
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
na Radę Ministrów w sprawie przeznaczenia gmachu
posejmowego we Lwowie dla Uniwersytetu Jana Kazimierza.

Motywy:

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 26 lutego 1920 r. powzięła na zasadzie ustawy z dnia 30 stycznia 1920 r. Dz.U. Nr.11 poz. 61 (o zniesieniu Sejmu i Wydziału Krajowego) uchwałę, oddającą gmachy b. Sejmu i Wydziału Krajowego tymczasowo na użytek Uniwersytetu Lwowskiego, z tem że faktyczne oddanie tych gmachów Uniwersytetowi nastąpi przy uwzględnieniu potrzeb urzędów podówczas tam umieszczonych.

W konsekwencji tej uchwały Ministerstwo Robót Publicznych po porozumieniu się z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Ministerstwem W.R. i O.P. wydało w pierwszej połowie 1920 r. zarządzenia, mocą których zarząd tych gmachów od chwili faktycznego objęcia w posiadanie ma wykonywać Ministerstwo W.R. i O.P. inni zaś użytkownicy gmachu mają być jedynie pociągnięci do pokrywania odnośnych części kosztów zarządu i konserwacji.

Wskutek tych zarządzeń Uniwersytet przeniósł się częściowo w maju 1920 r. do gmachu posejmowego. Jednakże tymczasowy Wydział Samorządowy począł zwlekać z oddaniem zarządu Ministerstwu W.R. i O.P. i z oddawaniem Uniwersytetowi reszty przeznaczonych dlań ubikacyj.

Wskutek interpelacji poselskiej Sejm Ustawodawczy zainteresował się tą sprawą i w dniu 25 lutego 1921 r. uchwalił rezolucję wzywającą Rząd do oddania Uniwersytetowi gmachów tych w stałe używanie i zarząd i by w tym celu usunął stamtąd inne rządowe lub prywatne instytucje najpóźniej do 1 sierpnia 1921 r. zaś by dla biur Tymczasowego Wydziału Samorządowego zapewnił inne odpowiednie pomieszczenie³⁶³.

³⁶³ Sprawozdanie stenograficzne z 213 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 25 lutego 1921 roku, ł. CCXIII/5-CCXIII/18. Wniosek nagły w sprawie przekazania byłego gmachu Sejmu Krajowego we Lwowie na użytek Uniwersytetu Jana Kazimierza zgłosił poseł Stefan Sołtyk.

Uniwersytet i Tymczasowy Wydział Samorządowy, znalazłszy się pod jednym dachem, zrozumiały konieczność porozumienia się celem uregulowania sprawy zarządu. Obopólną dążnością było, by zachować prawa Uniwersytetu jako zarządcy całości gmachu, zaś Tymczasowemu Wydziałowi Samorządowemu pozostawić tylko wewnętrzną administrację w obrębie zajmowanych przezeń lokalności.

Szczegółowe warunki takiego porozumienia ustalono umową zawartą między Uniwersytetem a Tymczasowym Wydziałem Samorządowym dnia 10 lutego 1922 r. Umowa ta oznaczała jako ostatni termin oddania ogólnego zarządu Uniwersytetowi dzień 1 stycznia 1923 r. Umowa została przez Rząd zatwierdzona.

Tymczasem, mimo że termin realizacji umowy już upłynął, Tymczasowy Wydział Samorządowy nie tylko nie oddał jeszcze w ręce Uniwersytetu ogólnego zarządu gmachami, lecz niespodzianie podjął akcję zdążającą do obalenia wszystkich powyższych rozporządzeń rządu i uchwały Sejmu Ustawodawczego. T.W.S. kwestjonuje mianowicie prawomocność i legalność powyższych zarządzeń w szczególności wysuwa moment niezgodności ustawy z 30 stycznia 1920 r. z ustawą konstytucyjną, oraz stając w obronie interesów przyszłych samorządów wojewódzkich żąda utrzymania w jego rękach na rzecz tych samorządów całego nienaruszalnego majątku b. funduszu krajowego. Oświadcza przytem wyraźnie, że wykonanie umowy z 10 lutego 1922 r. ze swej strony odracza.

Wobec tego że powyższa nieoczekiwana akcja T.W.S. i jego jednostronne i samowolne niedopełnienie umowy z 10 lutego 1922 r. w bardzo poważny sposób zagraża nabytym bezspornie prawom i najżywością interesom Wszechnicy Jana Kazimierza, upraszam Radę Ministrów o uchwalenie następującego wniosku nagłego:

Wniosek:

Rada Ministrów wzywa Panów: Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Robót Publicznych i Ministra W.R. i O.P., aby

- 1) we wzajemnem porozumieniu ustalili, czy uchwała Rady Ministrów z 26 lutego 1921 r. oddająca Uniwersytetowi Jana Kazimierza we Lwowie w używalność gmachów posejmowych została należycie wykonana,
- 2) by zarządzili bezzwłoczne uchylenie uchybień, które zostały w tym względzie popełnione, oraz,
- 3) by przedstawili Radzie Ministrów najpóźniej do czterech tygodni wyczerpujące sprawozdanie z dokonanych zarządzeń³⁶⁴.

KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†J. Mikułowski-Pomorski^f

³⁶⁴ Gmach Sejmu Krajowego został przekazany Uniwersytetowi Jana Kazimierza na mocy ustawy z 23 kwietnia 1923 r., aczkolwiek Tymczasowy Wydział Samorządowy opróżnił jego

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o objęcie przez rząd Muzeum Narodowego w Rapperswilu

Nr. 276/23 S.

WNIOSEK NA RADEĘ MINISTRÓW

w sprawie objęcia przez Rząd Muzeum Narodowego w Rapperswilu

Przystępując do wykonania uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 21/X 1921 r. w sprawie objęcia przez Rząd Muzeum Narodowego w Rapperswilu, Rada Ministrów na wniosek Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego postanawia:

1) Przejąć na własność Państwa znajdujące się w Rapperswilu w Szwajcarii w kantonie St. Gallen Muzeum Narodowe wraz z związanymi z tą instytucją zbiorami muzealnymi i biblioteczno-archiwalnymi, wszelkimi funduszami i wogóle całym inwentarzem.

2) Wyasygnować ze Skarbu Państwa sumę 20.000 (dwadzieścia tysięcy) franków szwajcarskich na pokrycie kosztów utrzymania muzeum do końca czerwca 1923 r.

3) Funkcje dotychczasowej Rady Muzealnej jako organu opiekuńczego i nadzorczego przekazać Ministrowi Pełnomocnemu Rzeczypospolitej Polskiej w Bernie i zarazem powierzyć dotychczasowemu dyrektorowi muzeum oraz dotychczasowemu bibliotekarzowi tymczasowy komisaryczny zarząd muzeum aż do chwili przeniesienia go do kraju.

4) Minister W.R. i O.P. wyda odpowiednie instrukcje co do wykonania czynności urzędowych pp. komisarzy i w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych ustali tryb sprawowania zarządu.

5) Do dnia 1 maja 1923 roku Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Skarbu wykona punkty 6, 7 i 8 uchwały Sejmu z dnia 21/X 1921 r.

6) Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Zagranicznych³⁶⁵.

pomieszczenia dopiero w 1928 r.; Ustawa z dnia 23 kwietnia 1923 r. o przekazaniu uniwersytetowi Jana Kazimierza we Lwowie budynków posejmowych, Dz.U. 1923, nr 61, poz. 444; zob. A. Redzik, *Zarys historii Uniwersytetu Jana Kazimierza (perspektywa ustrojowa i ogólnouniwersytecka)*, w: *Academia militans. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, red. A. Redzik, Kraków 2017, s. 165–166.

³⁶⁵ Zbiory Muzeum Narodowego w Rapperswilu przewieziono do Polski w 1927 r.

**Wniosek ministra robót publicznych o rozbiórkę byłego soboru na placu
Saskim w Warszawie**

WNIOSEK

Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie rozbiórki b. soboru na Pl. Saskim.

Sprawa rozbiórki b. soboru na Pl. Saskim w Warszawie trwa już od roku 1919.

Rząd za prezesury Paderewskiego zdecydował się przystąpić do rozbiórki nienadając tej decyzji rozgłosu, a Minister Robót Publicznych miał wziąć na siebie osobiście całą odpowiedzialność.

Tymczasem przygotowanie do rozbiórki zajęły opinie publiczną. W kołach sejmowych powstały wątpliwości i spory pomiędzy zwolennikami i przeciwnikami rozbiórki b. soboru. Wreszcie 18.XII.[19]19 r. sejmowa komisja robót publicznych zażądała powstrzymania robót, a po długim szeregu konferencji doszło do ustalenia takiej dyrektywy (152 pos[iedzenie] Sejmu z dn. 1.VI-1920 r.³⁶⁶): Dzwonnice rozebrać, a rozwiązanie sprawy b. soboru odłożyć na dalszą przyszłość.

Stosownie do tej dyrektywy dzwonnica została rozebrana.

B. sobór po odarciu go przez Niemców z blachy miedzianej i zastąpieniu jej źle położoną cienką blachą żelazną ocynkowaną papą niszczał z miesiąc na miesiąc wskutek zacieków.

Doszło do tego, że 28.IV.1922 r. Komisja, oglądając b. sobór, stwierdziła bardzo poważne defekty jak odpadanie tynków, gzymsów, nawet usuwanie się cegieł ze sklepień, 21.VI.1922 r. szef inżynierji i saperów zwrócił się do Ministerstwa Robót Publicznych o przystąpienie do rozbiórki z powodu grożącego niebezpieczeństwa, a braku środków na kosztowny remont. W lipcu 1922 r. b. sobór został zamknięty dla publiczności i ogrodzony.

Wyznaczenie na dzień 3.V.1923 r. odsłonięcia pomnika Ks. Poniatowskiego raz jeszcze przypomina pytanie, co zrobić z b. soborem?

Są dwie alternatywy:

1. Albo b. sobór przywrócić do należytego stanu używalności kosztem przeszło 2 miliardów marek (według kosztorysu Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych)

³⁶⁶ Sprawozdanie stenograficzne z 152 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 1 czerwca 1920 roku, ł. CLII/40–CLII/65.

lub też b. sobór rozebrać, przyczem koszt rozbiórki będą znacznie niższe od wartości uzyskanych materiałów (jak to można stwierdzić przez porównanie z rozbiórką cerkwi w Al. Ujazdowskich).

Ze stanowiska technicznego za utrzymaniem b. soboru przemawia: posiadanie gotowego budynku;

za zburzeniem zaś:

1. zaoszczędzenia 2 miliardowego wydatku na doprowadzenie b. soboru do należytego stanu.
2. przywrócenie pl. Saskiego jako potrzeby regulacyjnej dla miasta i niezbędnego terenu centralnego dla obchodów uroczystości publicznych.

Ponadto wysuwane były następujące motywy za utrzymaniem b. soboru:

1. niebudzenie rewanzu ze strony wschodu,
2. uniknięcie pewnego rodzaju krytyki ze strony zachodu;

Zaś za zburzeniem:

1. oczyszczenie sylwety stolicy, zwłaszcza ze strony Pragi, od dominującego piętna rosyjskości,
2. wielokrotnie ujawniane żądanie stolicy, wyrażone przez uchwały Magistratu i Rady Miejskiej, aż do skargi sądowe włącznie;

wreszcie:

3. obawa, aby przy ustaleniu się stosunków w Rosji i ewentualne nasze z nią porozumienie nie doszło do wznowienia kultu prawosławnego w samym sercu stolicy, co zresztą było ideą przewodnią samej budowy soboru.

Wobec powyższego Ministerstwo Robót Publicznych, uznając żądanie st.m. Warszawy co do przywrócenia Placu Saskiego ze względu na regulację miasta za uzasadnione wnosi:

Rada Ministrów uchwała b. sobór a Pl. Saskim w Warszawie rozebrać i poleca Ministerstwu Robót Publicznych odnośne roboty rozpocząć przed 3-ym maja 1923 r.³⁶⁷

MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH:
Łopuszański^f

Warszawa, dn. ^c17^c Lutego 1923 roku.

³⁶⁷ Rozbiórkę soboru św. Aleksandra Newskiego na pl. Saskim przeprowadzono w latach 1924–1926.

Wniosek nagły ministra przemysłu i handlu o udzielenie Miejskiemu Urzędowi Targu Poznańskiego zezwolenia na urządzenie w Poznaniu w czasie od 29 kwietnia do 5 maja 1923 r. włącznie „III-go Targu Poznańskiego” oraz zatwierdzenia uchwały Rady Miejskiej m. Poznania w przedmiocie corocznego urządzania takiego „Targu”

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

Warszawa, dn. 14 lutego 1923 r.
N^o Pr. 695.

WNIOSEK NAGŁY
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

w sprawie udzielenia Miejskiemu Urzędowi Targu Poznańskiego zezwolenia na urządzenie w Poznaniu w czasie od 29/IV do 5/V-[19]23 r. włącznie „III-go Targu Poznańskiego” oraz zatwierdzenie uchwały Rady Miejskiej m. Poznania w przedmiocie corocznego urządzania takiego „Targu”.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na zasadzie § 65 obowiązującej w województwie poznańskim niemieckiej ustawy przemysłowej oraz § 105-II-8 tamże obowiązującej ogólnej ustawy krajowej pruskiej, jako też art. 14 ustawy z dnia 23/VI-1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszem uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (Dz.U.R.P. Nr. 75 poz. 511) udziela się Magistratowi Miasta Poznania zezwolenia na urządzenie w Poznaniu „III-go Targu Poznańskiego” w czasie od dnia 29-go kwietnia do 5 maja 1923 r. włącznie oraz zatwierdza, aż do odwołania, uchwałę Rady Miejskiej m. Poznania z dnia ^a16/XI-[19]23 r.^a w przedmiocie corocznego urządzania „Targu” w mieście Poznaniu³⁶⁸.

MINISTER:
^fStefan Ossowski^f

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia ... 1923 roku.

³⁶⁸ III Targ Poznański odbył się w planowanym terminie, zob. *III-ci Targ Poznański. Wystawa wzorów przemysłu i hurtu polskiego 29/IV-5/V 1923. Urzędowy spis wystawców Targu Poznańskiego*, Poznań 1923.

Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie do odwołania Tadeusza Hartleba nadzwyczajnym komisarzem do zwalczania drożyzny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych z uposażeniem według IV stopnia służbowego

P.O.2370

lutego [19]23

Rada Ministrów na posiedzeniu 25 stycznia 1923 r. postanowił powołać na stanowisko Nadzwyczajnego Komisarza do zwalczania drożyzny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych p. TADEUSZA HARTLEBA.

Ustalenie stopnia służbowego pozostawiła Rada Ministrów porozumieniu Prezesa Rady Ministrów z Ministrem Skarbu, przeprowadzenie zaś nominacji powierzyła Rada Ministrów Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Wobec osiągnięcia zaleconego porozumienia z P. Ministrem Skarbu wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. oraz art. 5 i 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej Rada Ministrów raczyła

przedstawić P. Prezydentowi Rzeczypospolitej

wniosek o mianowanie do odwołania

TADEUSZA HARTLEBA

Nadzwyczajnym Komisarzem do

zwalczania drożyzny przy Ministerstwie

Spraw Wewnętrznych z uposażeniem

według IV stopnia służbowego³⁶⁹.

Jednocześnie raczy Rada Ministrów przyjąć do wiadomości, że p. Tadeusz Hartleb obowiązki Nadzwyczajnego Komisarza o walki z drożyzną objął w pierwszych dniach lutego r.b. i że w myśl art. 8 a) ustawy z dnia 13/VII.1920 r.

³⁶⁹ Nominacja Tadeusza Hartleba wywołała krytykę w środowiskach prawicowych i stała się asumptem do ataku na rząd Władysława Sikorskiego. Na łamach „Dziennika Wileńskiego” pisano: „Pan Hartleb! Ileż w życiu prób wytrzymałości już dokonał. Rozbijał życie młodzieży, potem jako agitator socjalistyczny rozbijał jedność narodową we Lwowie. Podczas wyborów do Sejmu przy pomocy bojówki rozbijał głowy kandydatom narodowym. Potem już wyższa polityka: NKN, legiony, Drugi Wydział... Sic itur ad astra. On nam teraz sztukę dokaże, jak się walczy z burżujami. [...] P. Grabskiego, fanatyka pracy, wgrążono w bagno finansów, że świata politycznego widzieć nie będzie. Dyktatorem gospodarczym będzie p. Hartleb”, *Towarzystwo wzajemnej adoracji (Także „Promieniści”)*, „Dziennik Wileński”, 28 stycznia 1923, nr 22, s. 4.

o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych – ma prawo do uposażenia, począwszy od dnia 1 lutego 1923 r.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Wniosek niniejszy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów dn.

....

PREZES RADY MINISTRÓW

„załącznik 29^c”

Projekt nowej redakcji ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej

USTAWA

z dnia ...

o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej³⁷⁰.

Rozdział I.

Stały miernik.

Art. 1.

Do czasu przeprowadzenia reformy walutowej wprowadza się złoty (Dz.Pr.N. 20/19 poz. 230) jako jednostkę obliczeniową przy wymierzaniu i obliczaniu podatków, opłat i innych należności publiczno prawnych na rzecz Państwa i ciał samorządowych.

Ta jednostka służyć będzie również dla określenia w budżetach nieprzekraczalnych sum wydatków państwa i ciał samorządowych.

Art. 2.

Złoty jako jednostka obliczeniowa odpowiadać będzie tej sile nabywczej ilości złota zawartej w złotym (Dz.Ust.N.83/22 poz. 740) jaką ta ilość posiadała w 1914 r.

Minister Skarbu ustala i ogłasza perjodycznie wartość złotego w markach obliczoną na podstawie skróconego indeksu cen hurtowych Głównego Urzędu Statystycznego. Dopuszczalne są przy tem zaokrąglenia konieczne za względu na rachunkowość.

³⁷⁰ Był to drugi wariant projektu ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej, zob. załącznik 17 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 21 lutego 1923 r.

Art. 3.

Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy wszystkie wymienione w obowiązujących ustawach lub rozporządzenia i wyrażone w markach polskich kwoty, o ile dotyczą publiczno prawnych dochodów państwowych (art. 1) zostaną przeliczone na złote, jeżeli ustawa lub rozporządzenie wyraźnie takiego przeliczenia nie zabrania. Dopuszczalne są przy tym zaokrąglenia w złotych i groszach konieczne ze względu na rachunkowość.

Wartość złotego dla tego celu określi Minister Skarbu w sposób wskazany w art. 2, biorąc za podstawę przeciętny stosunek złotego do marki polskiej w czasie na 15 dni przed i 15 dni po wejściu w życie odpowiedniej ustawy lub rozporządzenia.

Minister Skarbu ogłosi wyniki przeliczenia na złote oraz termin, od którego obowiązują kwoty określone w złotych.

Art. 4.

Obliczone w złotych dochody Państwa i ciał samorządowych będą pobierane w markach polskich według ustalonej przez Ministra Skarbu w myśl art. 2 wartości złotego obowiązującej w dniu dokonania zapłaty.

Przepisy o przystosowaniu kasowości i rachunkowości do złotego jako jednostki obliczeniowej wyda Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Rozdział II.

Budżet.

Art. 5.

Budżet Państwowy składa się z dwóch części:

1) budżetu administracyjnego, 2) budżetu przedsiębiorstw i monopoli państwowych.

Budżet administracyjny obejmuje wydatki i dochody dotyczące administracji Państwa oraz dochody czyste lub deficyty przedsiębiorstw i monopoli.

Budżety przedsiębiorstw i monopoli zawierają dochody i wydatki (plany finansowo-gospodarcze) każdego przedsiębiorstwa lub monopoli.

Art. 6.

Zarówno w budżecie administracyjnym, jak i w budżetach przedsiębiorstw i monopoli wydatki i dochody dzielą się na zwyczajne i nadzwyczajne.

Do wydatków nadzwyczajnych mają być zaliczane wydatki niezwiązane z normalnym tokiem administracji państwowej lub eksploatacji przedsiębiorstw państwowych, a w szczególności wydatki inwestycyjne tj. wkłady mające dawać trwałe dochód, wydatki na nowe budowle i na kupno nieruchomości. Należą

tu także wydatki spowodowane klęskami elementarnymi i wojną (rezerwa zaopatrzenia wojskowego) oraz przedterminową spłatę długów.

Do dochodów nadzwyczajnych zalicza się dochody ze sprzedaży i likwidacji majątku państwowego oraz należności z umów międzynarodowych.

Art. 7.

Wydatki nadzwyczajne mogą być dokonywane z zależności od uzyskania na ich pokrycie środków nadzwyczajnych; na ten cel nie wolno zaciągać pożyczek w instytucjach emisyjnych. W braku pokrycia należy tych wydatków zaniechać, chyba że dotyczą prac rozpoczętych, których zaniechanie byłoby połączone ze szkodą dla Skarbu Państwa.

Art. 8.

Przy wykonaniu budżetu na rok 1923 będą przestrzegana postanowienia zawarte w ustawie niniejszej.

Art. 9.

Sumy wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych w budżetach administracyjnych na lata 1924 i 1925 nie mogą przekraczać sum wydatków przewidzianych dla każdego działu administracji w planach finansowych dołączonych do ustawy niniejszej³⁷¹.

Art. 10.

Uposażenie urzędników i funkcjonariuszów cywilnych oraz osób wojskowych wypłacone w lutym 1923 r. i przerachowane na złote (art. 2) stanowi podstawę obliczania każdorazowej sumy poborów w markach.

Podwyższenie płac urzędniczych wyrażonych w złotych będzie mogło nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów tylko w miarę zmniejszenia liczby urzędników (art. ...) z tem jednak zastrzeżeniem, aby określona w art. 9 suma wydatków nie została przekroczona.

Aż do końca r. 1925 przedłuża się termin określony w ustępie pierwszym art. 116 Ust. z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Nr.21 poz. 164).

Rozdział III.

Przedsiębiorstwa państwowe.

Art. 11.

Każde objęte ogólnym budżetem przedsiębiorstwo państwowe lub monopol stanowi odrębną osobę prawną.

³⁷¹ Brak załącznika.

Są mianowicie osobami prawnymi:

1. Koleje państwowe.
2. Lasy państwowe.
3. Inne dobra ziemskie państwowe.
4. Poszczególne państwowe przedsiębiorstwo górnicze lub przemysłowe albo grupa takich przedsiębiorstw.
5. Saliny.
6. Monopol soli.
7. Monopol tytoniu.
8. Monopol spirytusu.
9. Drukarnie państwowe.
10. Wytwórnice wojskowe.
11. Wytwórnice telegraficzne i telefoniczne.

Sposób przekazywania powyższym osobom prawnym odpowiedniego majątku państwowego oraz ich organizację określa oparte na przepisach ustawy niniejszej statuty organizacyjne, które nada Prezydent Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 12.

Przedsiębiorstwa państwowe i monopole mogą zaciągać pożyczki i zabezpieczać je powierzonym sobie majątkiem lub swymi dochodami oraz ^apozbywać w granicach normalnego zarządu przedmioty^a należące do majątku zakładowego jedynie na mocy wyraźnego i każdorazowego zezwolenia udzielonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Ogólna suma zaciągniętych pożyczek nie może w ciągu lat 1923–1925 przekroczyć sumy ... złotych.

Statut organizacyjny określi w jakich granicach dochód czysty przedsiębiorstwa lub monopolu może być użyty na inwestycje.

Art. 13.

Minister Skarbu może wykonywać nadzór nad każdym przedsiębiorstwem państwowym przez swego Komisarza oraz przedstawiać Radzie Ministrów wnioski dotyczące organizacji i prowadzenia przedsiębiorstwa.

Art. 14.

Państwowe koleje żelazne podlegać będą zwierzchniemu kierownictwu i nadzorowi centralnych władz państwowych. Bezpośredni zarząd państwowych kolei żelaznych sprawować będą Centralna Dyrekcja Kolei, względnie Dyrekcja Okręgowa na zasadach określonych w statucie organizacyjnym P.K.P.

Koszt świadczeń kolejowych obciąża budżet administracyjny tej władzy, na korzyść której świadczenie jest wykonywane.

Rada Ministrów określi corocznie sumę należną przedsiębiorstwu kolei państwowych za świadczenia określone w art. 17 ustawy z dnia 27.V.1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafów i telefonów (Dz.Ust. Nr. 44 poz. 310)³⁷².

Upoważnia się Generalną Dyрекcyję Kolei Państwowych do wydzierżawienia lub odstąpienia na własność w całości lub części kolei dojazdowych przedsiębiorstwom prywatnym za każdorazowym zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej udzielanem na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 15.

Koszt świadczeń z lasów państwowych na rzecz władz obciąża budżet administracyjny właściwej władzy.

Art. 16.

Dobra ziemskie niemające szczególnego przeznaczenia mogą być eksploatowane jedynie przez wydzierżawienie. Tenuta dzierżawna będzie ustanowiona wyłącznie w życie lub w złotych.

Art. 17.

Do eksploatacji monopolu tytoniowego mogą być dopuszczone prywatne kapitały inwestycyjne z tem zastrzeżeniem, że dotychczasowe fabryki tytoniu pozostaną własnością Państwa, a w zarządzie monopolu Rząd będzie miał przewagę.

Umowa tego rodzaju wymaga zatwierdzenia Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 18.

Za czysty dochód wytwórni wojskowych należy uważać różnicę pomiędzy własnymi kosztami produkcji a cenami wyrobów gotowych oznaczonymi przez Ministra Spraw Wojskowych, które nie mogą przewyższać cen rynkowych.

³⁷² Artykuł ten brzmiał następująco: „Zarządy dróg żelaznych państwowych i prywatnych są obowiązane na stacjach kolejowych bezpłatnie dostarczać na żądanie władzy pocztowej lokali wraz z przynależnościami (strychy, komory, piwnice, westybule, ustępy itd.) na umieszczenie urzędów i biur pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, magazynów i placów, jako też lokali na skład materiałów telegraficznych i telefonicznych, a w razie koniecznej potrzeby także mieszkań dla zajętego tam personelu pocztowego.

O ilości, rozmiarach i przeznaczeniu, jako też o potrzebie lokali decydują wyłącznie władze pocztowe.

Następnie mają zarządy dróg żelaznych państwowych i prywatnych dostarczać bezpłatnie oświetlonych i ogrzanych kolejowych wagonów pocztowych, według wzorców podanych przez władze pocztowe.

Na każde żądanie urzędów i biur pocztowych mają zarządy stacyjne dróg żelaznych dostarczać bezpłatnie w dniu żądania oświetlonych pakunkowych wozów do przewozu przesyłek pocztowych”.

Rozdział IV. Oszczędności.

Art. 19.

Upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania na podstawie uchwały Rady Ministrów rozporządzeń z mocą ustawy:

1) uchylających lub zmieniających obowiązujące ustawy i rozporządzenia w przedmiocie organizacji, zakresu działania i postępowania władz i urzędów państwowych. Rozporządzenia te przeprowadzą w szczególności reorganizację i redukcję placówek zagranicznych, zespolenie władz I i II instancji (z wyjątkiem skarbowych, sądowych, kolejowych i pocztowych) w starostwach i urzędach wojewódzkich, ograniczenie toku instancji i uproszczenie biurowości a to w celu osiągnięcia jaknajdalej idących oszczędności;

2) nakładających na ciała samorządowe obowiązek częściowego pokrywania wydatków na uposażenie nauczycieli szkół powszechnych oraz wydatków rzeczowych szkolnictwa średniego i zawodowego;

3) przekazujących ciałom samorządowym szpitalnictwo powszechne, akcję zwalczania chorób zakaźnych i dożywianie dzieci.

Rozporządzenia wymienione pod liczbami 2 i 3 winny być wydawane stopniowo w miarę rozwoju samorządu i wzrostu wpływów z danin komunalnych.

Art. 20.

Uciążliwe dla Skarbu świadczenia ulgowe ze strony Państwa na rzecz osób fizycznych i prawnych będą zniesione.

W tym celu upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania na podstawie uchwały Rady Ministrów rozporządzeń zmieniających lub uchylających obowiązujące ustawy i rozporządzenia.

Rozdział V. Wzmoczenie dochodów.

Art. 21.

Moc obowiązującą ustawy z dn. ... 1923 r. w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust.Nr. ... poz. ...) przedłuża się do końca roku 1925.

Art. 22.

Podatek od nieruchomości miejskich oparty na ustawie z dnia 6/19 czerwca 1910 r. (Zb.Pr.Rozp. państwa rosyjskiego Nr. 113) będzie pobierany, począwszy od 1 stycznia 1924 r. na rzecz Skarbu Państwa. Dopóki obowiązuje ustawa

o ochronie lokatorów³⁷³, podatek ten ma być wymierzony w wysokości nieprze-
wyższającej 3% przedwojennych kwot najmu obliczonych w złotych i pobieranej
od użytkujących bezpośrednio lub za pośrednictwem właścicieli nieruchomości.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wydane na podstawie uchwały
Rady Ministrów przystosuje ustawę z dnia 6/19 czerwca 1910 r. do zasad wyra-
żonych w ustępie pierwszym niniejszego artykułu i rozciągnie jej moc obowiąz-
ującą na obszar całej Rzeczypospolitej.

Art. 23.

Państwowy podatek majątkowy wprowadzony ustawą z d. 16 lipca 1920 r.
(Dz.Ust.N.82 poz. 550), którego pobór został zawieszony przez art. 56 ustawy
z dn. 16 grudnia 1921 r. o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej (Dz.Ust.
Nr.1/22 poz. 1) będzie pobierany według przepisów powołanej ustawy z 16 lipca
1920 r. z następującymi zmianami:

1) podstawą wymiaru podatku będzie oszacowanie wartości majątków
w złotych,

2) majątki o wartości poniżej 1.000 złotych mają być zwolnione od podatku,

3) skala progresji podatku ma być ułożona w ten sposób, aby najwyższy jej
stopień nie przekraczał pięciokrotnie najniższego stopnia,

4) podatek ma być skontyngentowany, a ogólna jego suma ma wynosić ... złotych,

5) podatek ma być pobrany w pięciu półrocznych ratach, poczynając od 1 wrze-
śnia 1923 r.,

6) pierwsze dwie raty podatku zostaną pobrane na zasadzie tymczasowego
obliczenia wartości majątków, następne trzy raty będą odpowiednio zwiększone
lub zmniejszone,

7) płatnicy, którzy w terminie płatności pierwszej raty uiszczą cały podatek
przypadający na podstawie tymczasowego oszacowania korzystać będą ze zniżki
w stosunku 10% rocznie,

8) Izby skarbowe władne będą zwalniać od obowiązku płacenia kar i odsetek
za zwłokę właścicieli nieruchomości niemogących uiścić podatku w oznaczo-
nych terminach oraz udzielać im za zabezpieczeniem hipotetycznym prolongaty
należności podatkowej obliczonej w złotych z oprocentowaniem w stosunku
8% rocznie; prolongaty udzielane właścicielom nieruchomości, do których stosuje
się ustawa o ochronie lokatorów nie będą oprocentowane; w razie sprzedaży
nieruchomości prolongata ustaje,

9) od podatku będą zwolnione nowowzniesione w miastach domy miesz-
kalne, których budowa zostanie ukończona przed 31 grudnia 1925 r., jakoteż
ziemie nadane żołnierzom Wojska Polskiego na zasadzie ustawy z dn. 17 grudnia
1920 r. (Dz.Ust.Nr.4/1921 poz. 18).

³⁷³ Ustawa z dnia 18 grudnia 1920 r. o ochronie lokatorów, Dz.U. 1921, nr 4, poz. 19.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów przystosuje dział drugi ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. do zasad wyrażonych w niniejszym artykule, ogłosi go w nowym brzmieniu i rozciągnie jego moc obowiązującą na obszar całej Rzeczypospolitej.

Rozdział VI.

Pokrycie deficytu.

Art. 24.

^aNa pokrycie części deficytu nadzwyczajnego budżetu administracyjnego odpowiadającej wydatkom na potrzeby wojska za okres od 1/I 1923 do 31 grudnia 1925 oraz części tegoż deficytu odpowiadającego połowie wydatków nadzwyczajnych na odbudowę kraju za tenże okres w kwocie ... złot. przeznacza się na podatek majątkowy.^a

Art. 25.

Upoważnia się Radę Ministrów do zaciągania na wniosek Ministra Skarbu w kraju lub zagranicą pożyczek na pokrycie reszty nadzwyczajnego deficytu budżetu administracyjnego za okres czasu od 1-go stycznia 1923 r. do 31 grudnia 1925 r. w wysokości ... milionów złotych pol. oraz do zabezpieczenia pożyczek zagranicznych dochodami brutto lub netto z przedsiębiorstw i monopolii państwowych.

Art. 26.

Do czasu uzyskania odpowiednich wpływów z podatku majątkowego lub z innych źródeł dopuszczalne jest zaciąganie pożyczek w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej na kwoty, które ustalą osobne ustawy.

Art. 27.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 28.

Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z właściwymi Ministrami³⁷⁴.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

³⁷⁴ W sprawozdaniu z posiedzenia Rady Ministrów napisano: „Drugą część posiedzenia poświęcono szczegółowemu rozpatrzeniu złożonego przez Ministra Skarbu projektu ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej. Projekt uchwalono. Pozostały tylko do uzgodnienia drobne punkty projektu z poszczególnymi resortami ministerjalnymi. Omówienie tych punktów wymaga jeszcze dodatkowego posiedzenia, które wyznaczone zostało na piątek [tj. 2 marca 1923 r. – M.W.]”, *Dział nieurzędowy. Z Prezydium Rady Ministrów*, M.P., 1 marca 1923, nr 49, s. 1.

18

PROTOKÓŁ 12-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 2 marca 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie

Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

Radca Prezydium Rady Ministrów

W obradach nad sprawami dotyczącymi

walki z drożyzną bierze nadto udział

Nadzwyczajny Komisarz do walki

z drożyzną

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Karol Olpiński

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

Władysław Grabski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

Seweryn Ludkiewicz

dr Jerzy Buzek

Tadeusz Hartleb.

Posiedzenie otwarto o 11 przed południem.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 28 lutego 1923 r.

2. Rada Ministrów ustala w dalszym ciągu tekst projektu ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej (załącznik 1).

Art. 10 (obecnie 9) przyjęto w brzmieniu: „Uposażenie funkcjonariuszów państwowych i osób wojskowych wypłacone w lutym 1923 r. i przerachowane na złote (art. 2) stanowi podstawę obliczenia każdorazowej sumy poborów w markach”. Podwyższenie uposażeń wyrażonych w złotych będzie mogło nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów w miarę zmniejszenia liczby urzędników, z tem

jednak zastrzeżeniem, aby wyływająca z art. 8 suma wydatków nie została przekroczona.

Ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i osób wojskowych regulują sprawę ich poborów zgodnie z powyższymi postanowieniami.

Aż do końca roku 1925 przedłuża się termin określony w ustępie pierwszym art. 116 ustawy z 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.Ust. Nr. 21, poz. 164).

W art. 23 zamiast wyrazu „Wojska” przyjęto „obrony Państwa”.

Projekt uzupełniono postanowieniem: „taryfy kolejowe zostaną ustalone również w złotych”.

Opracowanie ostatecznej redakcji projektu, który w najbliższych dniach ma być złożony do łaski marszałkowskiej w Sejmie, zlecono Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu.

Równocześnie rozpatrzono załączony plan finansowy na lata 1923, 1924 i 1925 (załącznik 2).

W planie tym rozbieżności istniejące między poszczególnymi resortami a Ministrem Skarbu wyrównano. Plan w ten sposób uzgodniony obejmuje załącznik 3.

3. Wobec powołania na ćwiczenia wojskowe rezerwistów Minister Spraw Wewnętrznych przedkłada wnioski, objęte załącznikiem 4.

Po rozpatrzeniu sprawy Rada Ministrów zleca Ministrowi Spraw Wewnętrznych, aby w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych opracował projekt ustawy o zaopatrzeniu rodzin powołanych na ćwiczenia wojskowe na tych zasadach, że ciężary te ponosić będą pracodawcy i gminy. Przyjęcie powołanych z powrotem do opuszczonej z powodu powołania pracy będzie ustawowo zabezpieczone.

W duchu powyższej ustawy należy bezzwłocznie opracować rozporządzenia wykonawcze tak, aby w razie uchwalenia projektu przez Sejm ustawa natychmiast mogła być wykonana.

4. Dalszy ciąg posiedzenia poświęcono obradom nad sprawą drożyzny.

Uchwalono w zasadzie załączone rozporządzenie o przekazaniu Ministrowi Spraw Wewnętrznych prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszechnego użytku (załącznik 5).

Opracowanie ostatecznej redakcji zlecono Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości, Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Pracy i Opieki Społecznej.

Równocześnie uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o przekazanie sądom doraźnym pewnych kategorii przestępstw z ustaw o zwalczaniu lichwy wojennej (załącznik 6).

Posiedzenie zamknięto o 2 po południu.

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Zmodyfikowany] tekst projektu ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej.
2. Projekt planu finansowego na lata 1923, 1924 i 1925³⁷⁵.
3. [Projekt ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej wraz z uzgodnionym planem finansowym na rok 1923 i załącznikami]³⁷⁶.
4. [Projekt ustawy o częściowej zmianie rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo wraz z projektami rozporządzeń wykonawczych].
5. Projekt rozporządzenia o przekazaniu ministrowi spraw wewnętrznych prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszechnego użytku.
6. Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych o przekazanie sądom doraźnym pewnych kategorii przestępstw z ustaw o zwalczaniu lichwy wojennej.

^czałącznik 1^c

[Zmodyfikowany] tekst projektu ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej

^cP. Minister^c

USTAWA

z dnia ...

o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej³⁷⁷.

Rozdział I.

Stały miernik.

Art. 1.

Do czasu przeprowadzenia reformy walutowej wprowadza się złoty (Dz.Pr.N. 20/19 poz. 230) jako jednostkę obliczeniową przy wymierzaniu i obliczaniu podatków, opłat i innych należności publiczno-prawnych na rzecz Państwa i ciał samorządowych.

³⁷⁵ Załącznika nie publikuje się, zob. załącznik nr 3 do niniejszego protokołu.

³⁷⁶ Nie publikuje się. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 269 (wraz z załącznikami), 1 marca 1922 r. Wśród załączników plan finansowy na pierwsze i drugie półrocze 1923 r. i plan finansowy na lat 1923–1925.

³⁷⁷ Był to trzeci wariant projektu ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej, zob. załącznik 17 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 21 lutego 1923 r. i załącznik 29 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 28 lutego 1923 r.

Ta jednostka służyć będzie również dla określenia w budżetach nieprzekraczalnych sum wydatków państwa i ciał samorządowych.

Art. 2.

Złoty jako jednostka obliczeniowa odpowiadać będzie tej sile nabywczej ilości złota zawartej w złotym (Dz.Ust.N.83/22 poz. 740) jaką ta ilość posiadała w 1914 r.

Minister Skarbu ustala i ogłasza perjodycznie wartość złotego w markach obliczoną na podstawie skróconego indeksu cen hurtowych Głównego Urzędu Statystycznego. Dopuszczalne są przy tem zaokrąglenia konieczne za względu na rachunkowość.

Art. 3.

Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy wszystkie wymienione w obowiązujących ustawach lub rozporządzenia i wyrażone w markach polskich kwoty, o ile dotyczą publiczno-prawnych dochodów państwowych (art. 1) zostaną przerachowane na złote, jeżeli ustawa lub rozporządzenie wyraźnie takiego przeliczenia nie zabrania. Dopuszczalne są przy tem zaokrąglenia w złotych i groszach konieczne ze względu na rachunkowość.

Wartość złotego dla tego celu określi Minister Skarbu w sposób wskazany w art. 2, biorąc za podstawę przeciętny stosunek złotego do marki polskiej w czasie na 15 dni przed i 15 dni po wejściu w życie odpowiedniej ustawy lub rozporządzenia.

Minister Skarbu ogłosi wyniki przerachowania na złote oraz termin, od którego obowiązują kwoty określone w złotych.

Art. 4.

Obliczone w złotych dochody Państwa i ciał samorządowych będą pobierane w markach polskich według ustalonej przez Ministra Skarbu w myśl art. 2 wartości złotego obowiązującej w dniu dokonania zapłaty.

Przepisy o przystosowaniu kasowości i rachunkowości do złotego jako jednostki obliczeniowej wyda Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Rozdział II.

Budżet.

Art. 5.

Budżet państwowy składa się z dwóch części:

1) budżetu administracyjnego, 2) budżetu przedsiębiorstw i monopoli państwowych.

Budżet administracyjny obejmuje wydatki i dochody dotyczące administracji Państwa oraz dochody czyste lub deficyty przedsiębiorstw i monopoli.

Budżety przedsiębiorstw i monopolii zawierają dochody i wydatki (plany finansowo-gospodarcze) każdego przedsiębiorstwa lub monopolu.

Art. 6.

Zarówno w budżecie administracyjnym, jak i w budżetach przedsiębiorstw i monopolii wydatki i dochody dzielą się na zwyczajne i nadzwyczajne.

Do wydatków nadzwyczajnych mają być zaliczane wydatki niezwiązane z normalnym tokiem administracji państwowej lub eksploatacji przedsiębiorstw państwowych, a w szczególności wydatki inwestycyjne tj. wkłady mające dawać trwałą dochód, wydatki na nowe budowle i na kupno nieruchomości. Należą tu także wydatki na rezerwę zaopatrzenia wojskowego i wydatki spowodowane klęskami elementarnymi i wojną oraz przedterminową spłatę długów.

Do dochodów nadzwyczajnych zalicza się dochody ze sprzedaży i likwidacji majątku państwowego oraz należności z umów międzynarodowych.

Art. 7.

Wydatki nadzwyczajne mogą być dokonywane z zależności od uzyskania na ich pokrycie środków nadzwyczajnych; na ten cel nie wolno zaciągać pożyczek w instytucjach emisyjnych. W braku pokrycia należy tych wydatków zaniechać, chyba że byłoby to połączone ze szkodą dla Skarbu Państwa lub obrony Państwa.

Art. 8.

Sumy wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych w budżetach administracyjnych na lata 1923, 1924 i 1925 nie mogą przekraczać sum wydatków przewidzianych dla każdego działu administracji w planach finansowych dołączonych do ustawy niniejszej³⁷⁸.

Art. 9.

Uposażenie ^hurzędników ⁱ ^hfunkcjonariuszów ^hcywilnych^h ^cpaństwowych^c ^horaz^h ^cosób wojskowych wypłacone w lutym 1923 r. i przerachowane na złote (art. 2) stanowi podstawę obliczania każdorazowej sumy poborów w markach.

Podwyższenie uposażeń wyrażonych w złotych będzie mogło nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów ^htylko^h w miarę zmniejszenia liczby urzędników z tem jednak zastrzeżeniem, aby wypływająca z art. 8 suma wydatków nie została przekroczona.

Ustaw^cy^c o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych ^ci osób wojskowych^c ureguluj^c sprawę ich poborów zgodnie z powyższymi postanowieniami.

Aż do końca r. 1925 przedłuża się termin określony w ustępie pierwszym art. 116 Ust. z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Nr.21 poz. 164).

³⁷⁸ Załącznika nie publikuje się.

Rozdział III.
Przedsiębiorstwa państwowe.

Art. 10.

Każde objęte ogólnym budżetem przedsiębiorstwo państwowe lub monopol stanowi odrębną osobę prawną.

Są mianowicie osobami prawnymi:

1. Koleje państwowe.
2. Lasy państwowe.
3. Inne dobra ziemskie państwowe.
4. Poszczególne państwowe przedsiębiorstwo górnicze lub przemysłowe albo grupa takich przedsiębiorstw.
5. Saliny.
6. Monopol soli.
7. Monopol tytoniu.
8. Monopol spirytusu.
9. Drukarnie państwowe.
10. Wytwórnice wojskowe.
11. Wytwórnice telegraficzne i telefoniczne.
12. Zdrojowiska państwowe.

Sposób przekazywania powyższym osobom prawnym odpowiedniego majątku państwowego oraz ich organizację określą oparte na przepisach ustawy niniejszej statuty organizacyjne, które nada Prezydent Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 11.

Przedsiębiorstwa państwowe i monopole mogą zaciągać pożyczki i zabezpieczać je powierzonym sobie majątkiem lub swemi dochodami oraz ^apozbywać i wydzierzawiać w granicach normalnego zarządu przedmioty^a należące do majątku zakładowego jedynie na mocy wyraźnego i każdorazowego zezwolenia udzielonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Ogólna suma zaciągniętych pożyczek nie może w ciągu lat 1923–1925 przekroczyć sumy 400.000.000 złotych.

Statut organizacyjny określi w jakich granicach dochód czysty przedsiębiorstwa lub monopolu może być użyty na inwestycje.

Art. 12.

Minister Skarbu może wykonywać nadzór nad każdym przedsiębiorstwem państwowym przez swego Komisarza oraz przedstawiać Radzie Ministrów wnioski dotyczące organizacji i prowadzenia przedsiębiorstwa.

Art. 13.

Państwowe koleje żelazne podlegać będą zwierzchniemu kierownictwu i nadzorowi powołanego do tego Ministerstwa. Bezpośredni zarząd państwowych kolei żelaznych sprawować będą władze określić się mające w statucie organizacyjnym P.K.P.

Koszt świadczeń ze strony kolei obciąża budżet tej władzy, na korzyść której świadczenie jest wykonywane.

Minister powołany do zwierzchniego kierownictwa i ^anadzoru na państwowych kolejach żelaznych^a określi corocznie w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem, któremu podlega zarząd poczty, telegrafów i telefonów sumy należne kolejom państwowym za świadczenia określone w art. 17 ustawy z dnia 27.V.1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafów i telefonów (Dz.Ust. Nr. 44 poz. 310).

Upoważnia się Ministra sprawującego zwierzchnie kierownictwo i nadzór nad państwowymi kolejami żelaznymi do wydzierżawienia lub odstąpienia na własność w całości lub części kolei dojazdowych przedsiębiorstwom prywatnym za każdorazowym zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej udzielanem na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 14.

Koszt świadczeń z lasów państwowych na rzecz władz obciąża budżet administracyjnej właściwej władzy.

Art. 15.

Dobra ziemskie nie mające szczególnego przeznaczenia mogą być eksploatowane jedynie przez wydzierżawienie. Tenuta dzierżawna będzie ustanowiona wyłącznie w życie lub w złotych.

Art. 16.

Do eksploatacji monopolu tytoniowego mogą być dopuszczone prywatne kapitały inwestycyjne z tem zastrzeżeniem, że dotychczasowe fabryki tytoniu pozostaną własnością Państwa, a w zarządzie monopolu Rząd będzie miał przewagę; monopol tytoniowy może także być wydzierżawiony.

Umowa tego rodzaju wymaga zatwierdzenia Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 17.

Za czysty dochód wytwórni wojskowych telegraficznych i telefonicznych należy uważać różnicę pomiędzy własnymi kosztami produkcji a cenami wyrobów gotowych oznaczonymi przez właściwego Ministra, które nie mogą przewyższać

cen rynkowych. Wytwórnice te mogą otrzymywać dotacje inwestycyjne z budżetu państwowego.

Rozdział IV. Oszczędności.

Art. 18.

Upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania na podstawie uchwały Rady Ministrów rozporządzeń z mocą ustawy:

1) uchylających lub zmieniających obowiązujące ustawy i rozporządzenia w przedmiocie organizacji, zakresu działania i postępowania władz i urzędów państwowych. Rozporządzenia te przeprowadzą w szczególności: reorganizację i redukcję placówek zagranicznych, zespolenie władz I i II instancji w starostwach i urzędach wojewódzkich, ograniczenie toku instancji i uproszczenie biurowości a to w celu osiągnięcia jaknajdalej idących oszczędności;

2) nakładających na ciała samorządowe obowiązek częściowego pokrywania wydatków na uposażenie nauczycieli szkół powszechnych oraz wydatków rzeczowych szkolnictwa średniego i zawodowego;

3) przekazujących ciałom samorządowym szpitalnictwo powszechne, szczepienie ochronne ospy i pośrednictwo pracy.

Rozporządzenia wymienione pod liczbami 2 i 3 winny być wydawane stopniowo w miarę rozwoju samorządu i wzrostu wpływów z danin komunalnych.

Art. 19.

Upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania na podstawie uchwały Rady Ministrów rozporządzeń zmieniających lub uchylających obowiązujące ustawy i rozporządzenia w przedmiocie znoszenia świadczeń ulgowych ze strony Państwa na rzecz osób fizycznych i prawnych.

Rozdział V. Wzmoczenie dochodów.

Art. 20.

Moc obowiązującą ustawy z dn. ... 1923 r. w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust.Nr. ... poz. ...) przedłuża się do końca roku 1925.

Art. 21.

Podatek od nieruchomości miejskich oparty na ustawie z dnia 6/19 czerwca 1910 r. (Zb.Pr.Rozp. państwa rosyjskiego Nr. 113) będzie pobierany, począwszy od 1 stycznia 1924 r. na rzecz Skarbu Państwa. Dopóki obowiązuje ustawa

o ochronie lokatorów, podatek ten ma być wymierzony w wysokości nieprzewyższającej 3% norm przedwojennych kwot najmu obliczonych w złotych i pobieranej od użytkujących bezpośrednio lub za pośrednictwem właścicieli nieruchomości. Funkcjonariuszom państwowym będzie ten podatek restytuowany.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów przystosuje ustawę z dnia 6/19 czerwca 1910 r. do zasad wyrażonych w ustępie pierwszym niniejszego artykułu i rozciągnie jej moc obowiązującą na obszar całej Rzeczypospolitej.

Art. 22.

Państwowy podatek majątkowy wprowadzony ustawą z d. 16 lipca 1920 r. (Dz.Ust.N.82 poz. 550), którego pobór został zawieszony przez art. 56 ustawy z dn. 16 grudnia 1921 r. o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej (Dz.Ust. Nr.1/22 poz. 1) będzie pobierany według przepisów powołanej ustawy z 16 lipca 1920 r. z następującymi zmianami:

1) podstawą wymiaru podatku będzie oszacowanie wartości majątków w złotych,

2) majątki o wartości poniżej 1.000 złotych mają być zwolnione od podatku,

3) skala progresji podatku ma być ułożona w ten sposób, aby najwyższy jej stopień nie przekraczał pięciokrotnie najniższego stopnia,

4) podatek ma być skontyngentowany, a ogólna jego suma ma wynosić 500 milionów złotych,

5) podatek ma być pobrany w pięciu półrocznych ratach, poczynając od 1 września 1923 r.,

6) pierwsze dwie raty podatku zostaną pobrane na zasadzie tymczasowego obliczenia wartości majątków, następne trzy raty będą odpowiednio zwiększone lub zmniejszone,

7) płatnicy, którzy w terminie płatności pierwszej raty uiszczą cały podatek przypadający na podstawie tymczasowego oszacowania korzystać będą ze zniżki w stosunku 12% rocznie,

8) Izby skarbowe władne będą zwalniać od obowiązku płacenia kar i odsetek za zwłokę właścicieli nieruchomości niemogących uiścić podatku w oznaczonych terminach oraz udzielać im za zabezpieczeniem hipotecznym prolongaty należności podatkowej obliczonej w złotych z oprocentowaniem w stosunku 8% rocznie; prolongaty udzielane właścicielom nieruchomości, do których stosuje się ustawa o ochronie lokatorów nie będą oprocentowane; w razie sprzedaży nieruchomości prolongata ustaje,

9) od podatku będą zwolnione nowowzniesione w miastach domy mieszkalne, których budowa zostanie ukończona przed 31 grudnia 1925 r., jakoteż ziemie nadane żołnierzom wojska polskiego na zasadzie ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r. (Dz.Ust.Nr.4/1921 poz. 18).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów przystosuje dział drugi ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. do zasad wyrażonych w niniejszym artykule, ogłosił go w nowym brzmieniu i rozciągnie jego moc obowiązującą na obszar całej Rzeczypospolitej.

Rozdział VI. Pokrycie deficytu.

Art. 23.

Na pokrycie części deficytu nadzwyczajnego budżetu administracyjnego odpowiadającej wydatkom na potrzeby ^hwojska^h ^cobrony państwa^c za okres od 1/I 1923 do 31 grudnia 1924 w kwocie ... oraz części tegoż deficytu odpowiadającej wydatkom nadzwyczajnym na odbudowę kraju na tenże okres w kwocie ... złot. razem w kwocie ... przeznaczają się podatek majątkowy.

Art. 24.

Upoważnia się Ministra Skarbu do zaciągania na podstawie uchwały Rady Ministrów pożyczek na pokrycie reszty nadzwyczajnego deficytu budżetu administracyjnego za okres czasu od 1 stycznia 1923 r. do 31 grudnia 1924 r. w wysokości ... złotych. Ewentualne zabezpieczenie tych pożyczek dochodami z przedsiębiorstw i monopoli państwowych wymaga każdorazowego zezwolenia udzielonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Art. 25.

Do czasu uzyskania odpowiednich wpływów z podatku majątkowego lub z innych źródeł dopuszczalne jest zaciąganie pożyczek w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej na kwoty, które ustalą osobne ustawy.

Art. 26.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 27.

Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z właściwymi Ministrami³⁷⁹.

³⁷⁹ W dniu 3 marca 1923 r. w trakcie posiedzeniu Sejmu minister Władysław Grabski przedstawił założenia ustawy o naprawie skarbu Rzeczypospolitej i program polityki finansowo-skarbowej rządu, zob. Sprawozdanie stenograficzne z 19 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z dn. 3 marca 1923 r., ł. XIX/11–XIX/41; Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, M.P., 6 marca 1923, nr 53, s. 2–8. W pamiętnikach Grabski napisał: „Planu mego ani nie obalono, ani nie naprawiono, tylko wprost sabotowano. Wyraźnie to posłowie niektórzy z trybuny

[Projekt ustawy o częściowej zmianie rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo wraz z projektami rozporządzeń wykonawczych]

USTAWA

z dnia ... marca 1923 r.

o częściowej zmianie Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo (Dz.U.R.P.Nr.63 ex1920 poz. 418)³⁸⁰

Art. 1.

Powołane w tytule niniejszej ustawy Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 20. lipca 1920 r. otrzymuje tytuł następujący: „Rozporządzenie Obrony Państwa^a z dnia 20. lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych”.

Art. 2.

Art. 1. powołanego ^aRozporządzenia Obrony Państwa^a otrzymuje brzmienie następujące:

„Rodzinom osób powołanych ^cz rezerwy lub pospolitego ruszenia^c do pełnienia służby wojskowej w Wojsku Polskim, jakoteż pełniących służbę w okresie mobilizacji ^cz tytułu zaciągu ochotniczego przysługuje prawo zasiłku ze Skarbu Państwa.

Postanowienie powyższe nie tyczy się rodzin:

- a) osób odbywających obowiązkową służbę w szeregach ^hlub wyszkolenie wojskowe^h w myśl ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z wyjątkiem tych osób, które wskutek zarządzonej mobilizacji utraciły prawo do korzystania ^cz odroczeń przewidzianych w powyższej ustawie dla jedynych żywicieli,
- b) wojskowych zawodowych oraz dla tych członków rodziny wojskowych nie zawodowych, dla których wojskowi ci otrzymują należności rodzinne ze Skarbu Państwa na zasadzie specjalnych przepisów”.

zaznaczali, że próżno się ludzę, by plan mój doczekał się rozpatrzenia, gdyż oni widzą w kulurach, że z niego nic nie będzie”, *idem, op. cit.*, s. 14.

³⁸⁰ Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo, Dz.U. 1920, nr 63, poz. 418.

Art. 3.

Art. 8. powołanego ^aRozporządzenia Rady Państwa^a otrzymuje brzmienie następujące:

„Wysokość zasiłków płatnych miesięcznie z ^cgóry^c ustalana będzie w dziennych normach.

Normy zasiłków określa dla poszczególnych członków rodzin Rada Ministrów, uwzględniając warunki lokalne i gospodarcze odnośnych kategorii osób, tudzież inne okoliczności wpływające na byt tych osób”.

Art. 4.

Art. 15 powołanego Rozporządzenia Rady Obrony Państwa otrzymuje brzmienie następujące:

„Wykonanie niniejszego Rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych”.

Art. 5.

Rozporządzenie wykonawcze do niniejszej ustawy określi ostateczny termin wnoszenia zgłoszenia prawa do zasiłku wynikającego z pierwotnego brzmienia Rozporządzenia Obrony Państwa z dnia 20. lipca 1920 r. oraz określi termin składania odwołań przeciw zapadłym w pierwszej instancji orzeczeniom opartym na takimże brzmieniu cyt. Rozporządzenia.

Art. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 7.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 15. marca 1923 r.

Art. 8.

Powołanie z rezerwy lub pospolitego ruszenia do pełnienia służby wojskowej nie może pozbawić powołanego zajmowanej poprzednio posady (stanowiska), którą opuścił z powodu powołania do pełnienia służby.

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE

Ministra Spraw Wewnętrznych wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych do Ustawy z dnia marca 1923 r. (Dz.U.R.P.Nr. ex 1923. poz.) o częściowej zmianie Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20. lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w wojsku polskim z poboru i ochotniczo (Dz.U.R.P.Nr.63 ex 1920 poz. 418).

Na zasadzie art. 5. Ustawy z dnia marca 1923 r. (Dz.U.R.P.Nr. ex 1923. poz.) o częściowej zmianie Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w wojsku polskim z poboru i^c ochotniczo (Dz.U.R.P.Nr.63 ex 1920 poz. 418) zarządza się co następuje:

§.1.

Moc obowiązującą rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 29 września 1921 r. (Dz.U.R.P.Nr.86 ex 1921 poz. 629) wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu, Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem b. dzielnicy pruskiej ^hi ochotniczo^h znosi się, a natomiast przywraca się moc obowiązującą postanowień zawartych w §.2. rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 4 grudnia 1920 r. (Dz.U.R.P.Nr.5 ex 1921. poz. 23) wydanego w porozumieniu z tymiż Ministrami w przedmiocie częściowej zmiany Rozporządzenia Wykonawczego wspomnianych Ministrów (Dz.U.R.P.Nr.80 ex 1920. poz. 537) do cyt. Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z 20 lipca 1920 r. o zasiłkach dla rodzin osób pełniących służbę w Wojsku Polskim z poboru i ochotniczo.

§.2.

Z dniem 15 marca 1923 r. ustaje wypłata zasiłków uskuteczniiana dotychczas w myśl pierwotnego brzmienia §.1. omawianego Rozporządzenie Rady Obrony Państwa, zaś z dniem 15 kwietnia 1923 r. upływa ostateczny termin wnoszenia zgłoszeń praw do zasiłku wynikających z takiego brzmienia tegoż ^a§ (paragrafu)^a, zaś 15 czerwca 1923 r. termin wnoszenia odwołań przeciw zapadłym w I. instancji orzeczeniom opartym na niezmienionem brzmieniu cyt. Rozporządzenia Rady Obrony Państwa.

§.3.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:
MINISTER SKARBU:
MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH:

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów
z dnia marca 1923 r.
w przedmiocie zasiłków wojskowych

Na zasadzie art. 3 Ustawy z dnia marca 1923 r. (Dz.U.R.P.Nr. ex 1923 poz.) o częściowej zmianie Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 20 lipca 1920 r. o zasiłkach wojskowych dla rodzin osób pełniących służbę w wojsku

polskiem z poboru i ochotniczo (Dz.U.R.P.Nr.63 ex 1920 poz. 418) zarządza się co następuje:

§.1.

Zasiłek wynosi od dnia 15 marca 1923 r. dziennie:

a) ^awe wszystkich miastach powiatowych, i^a

dla żony 5.000 Mk.

” dziecka 3.000 ”

” rodziców po 2.000 ”

b) we wszystkich innych miejscowościach państwa:

dla żony 4.000 Mk.

” dziecka 2.500 ”

” rodziców po 1.500 ”

§.2.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Spraw Wojskowych³⁸¹.

^czałącznik 5^c

Projekt rozporządzenia o przekazaniu ministrowi spraw wewnętrznych prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszechnego użytku

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia ... 192... r.

o przekazaniu Ministrowi Spraw Wewnętrznych
prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie

³⁸¹ Sprawa zasiłków dla rodzin osób powołanych do służby wojskowej była przedmiotem dalszych prac legislacyjnych rządu Władysława Sikorskiego, zob. Ustawa z dnia 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe, Dz.U. 1923, nr 37, poz. 246; Rozporządzenie Wykonawcze Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 12 kwietnia 1923 r. do ustawy z dnia 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe tudzież do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 1923 r. w przedmiocie określenia norm zasiłków oraz ustalenia kategorii stałych robotników i pracowników w myśl ustawy z dnia 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe, Dz.U. 1923, nr 40, poz. 280.

magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów
powszedniego użytku.

Na zasadzie art. 2 i 3 ustawy z dn. 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. Ust. Nr. 67, poz. 449) w brzmieniu ustawy z dn. 5 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dn. 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. Ust. Nr. 69, poz. 618) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Ministrowi Spraw Wewnętrznych przekazuje się prawo do wydawania rozporządzeń w zakresie przymusowego zgłaszania zapasów:

1. żyta
2. pszenicy
3. mąki żytniej
4. mąki pszennej
5. kasz
6. tłuszczów jadalnych
7. soli
8. cukru
9. nafty
10. węgla
11. mięsa i wędlin.

§ 2.

Zgłaszaniu podlegają zapasy, znajdujące się na składzie u osób trudniących się zawodowo handlem na zasadzie posiadania świadectw przemysłowych, zarówno w składach hurtowych jak i detalicznych.

§ 3.

Obowiązek zgłaszania ciąży zarówno na osobach wymienionych w § 2 jak i na tych, które zapasy takie, należące do wyżej wspomnianych osób u siebie przechowują.

Od zgłaszania wolni są producenci rolni, posiadający zapasy pochodzące z własnej produkcji.

§ 4.

Zgłaszaniu podlegają zapasy o ilościach mniejszych niż 500 kg. żyta, pszenicy, mąki żytniej, mąki pszennej, kasz, mięsa i wędlin 100 klg., tłuszczów jadalnych, soli, cukru i nafty, 5000 kg węgla.

§ 5.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dz.U.R.P.

§ 6.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych³⁸².

^hPREZYDENT^h ^cPREZES^c ^cRADY^c MINISTRÓW
^fSikorski^f

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
^fSikorski^f

UZASADNIENIE

do projektu Rozporządzenia Rady Ministrów o przekazaniu Ministrowi Spraw Wewnętrznych prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszedniego użytku.

Projektowane Rozporządzenie Rady Ministrów, opierające się na ujawnieniach określonych w Art. 2 z dn. 5 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dn. 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. Ust. ex 1922 Nr. 69, poz. 618) ma na celu walkę z magazynowaniem najniezbędniejszych przedmiotów powszedniego użytku i dać możliwość żądania ujawnienia zapasów w momentach, gdy na rynku da się wyczuć ich brak. Zawiera ono uprawnienia dla Ministra Spraw Wewnętrznych, który będzie mógł je wykorzystać (w chwili gdy warunki gospodarcze tego wymagać będą) w stosunku do wszystkich wyszczególnionych w nim przedmiotów powszedniego użytku lub też do poszczególnych. Potrzeba wydania rozporządzenia w tej sprawie była jednogłośnie uznana na konferencji przedstawicieli administracji wojewódzkich dn. 19 Grudnia 1922 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych a także na konferencjach, które odbywały się w poszczególnych województwach z przedstawicielami ludności. Rozporządzenie i zarządzenia, które będą mogły być na jego podstawie wydane nosić będą charakter prewencyjny, pozwalając na wywarcie presji w celu ujawnienia ilości zapasów danych artykułów znajdujących się na rynku i uświadomienia ludności o istotnym stanie zaopatrzenia rynku. Pozwoli ono pośrednio na wkraczanie w wypadku

³⁸² Kilka miesięcy później wydano rozporządzenie na ten sam temat o wiele bardziej lakoniczne w treści, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 sierpnia 1923 r. w przedmiocie przekazania Ministrowi Spraw Wewnętrznych prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszechnego użytku, Dz.U. 1923, nr 91, poz. 714.

karygodnego magazynowania połączonego z odmową sprzedaży. W tym ostatnim wypadku władze administracyjne ścigające te karygodne objawy będą w stanie donosić o nich władzom sądowym celem zastosowania wobec winnych Art. 24 ust. 2 ustawy z dn. 2 lipca r. 1920 (Dz. Ust. Nr. 67, poz. 449) w całej rozciągłości. W rozporządzeniu jako ramowym a zawierającym jedynie uprawnienia dla Min. Spraw Wewn. nie umieszczono sankcji karnej, w którą zaopatrzone będą rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych na jego podstawie w myśl Art. 4 ustawy z dn. 2 lipca r. 1920 (Dz. Ust. Nr. 67, poz. 446) w brzmieniu Art. 4 Ustawy z dn. 5/8 1922 r. (Dz. Ust. Nr. 69, p. 618).

°załącznik 6°

Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych o przekazanie sądom doraźnym pewnych kategorii przestępstw z ustaw o zwalczaniu lichwy wojennej

°Odpis°

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa

dnia marca 1923 r.

L.S. °A°. 503.

Nadzwyczajny Komisarjat Zwalczania Drożyzny.

Nagły wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przekazania Sądom Doraźnym pewnych kategorii przestęp[°]st[°]w z ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

^hWzywa^h °Upoważnia° się Pana Ministra Sprawiedliwości °w poroz[umieniu] z Min. Spr. Wewn.° do ^hopracowania^h °wniesienia do Sejmu° projektu ustawy przekazującej Sądom Doraźnym wymierzanie sprawiedliwości za zbrodnie następujące:

1. Nielegalny wywóz przedmiotów powszedniego użytku zagranicę °(art.° 25 ust. poz. 449 r. 1920).
2. Skupowanie, gromadzenie, ukrywanie zapasów, ograniczenie wyrobu lub handlu artykułami powszechnego użytku (art. 24 ust. 2).
3. Uczestniczenie w zмовie lub w związku mających na celu przestępstwa przewidziane w p. 1–4 niniejszego artykułu lub art. 19–23 i 25 (art. 24 ust. 5) °oraz wprowadzającej postępowanie ⁱ ...ⁱ w sprawach o lichwę żywnościową°.

Motywy.

Ściganie za wymienione zbrodnie objęte jest ustawą z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz.Ust. Nr.67 poz. 449) w brzmieniu Ustawy z dnia 5 sierpnia r. 1922 w przedmiocie zmian w Ustawie z 2 lipca 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 69 p. 618) w art. 25 i 24 ust. 2 i ust. 5. Wskazaniem jest wyłączenie art. 25 ust. 2, w którym przewidziane są przestępstwa natury lżejszej, niższy wymiar kary.

Powołania Sądów Doraźnych do karania wymienionych przestępstw domaga się opinia publiczna i koła sejmowe, gdyż działania wyżej wymienione powodują wielkie szkody dla całokształtu życia gospodarczego i są, w szczególności nielegalny wywóz artykułów żywnościowych zagranicę, jedną z przyczyn obecnej drożyzny.

Sądy doraźne mają na celu sprowadzenie jaknajszybszego i jaknajsurowszego wkraczenia sprawiedliwości w tą dziedzinę i odstraszenia nieuczciwych elementów od popełniania tych tak wielce szkodliwych karygodnych czynów³⁸³.

KK.³⁸⁴

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

³⁸³ Ten sam dokument został spisany także na blankiecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (tu też nr SA. 503), z nieznacznymi zmianami, w tym doprecyzowaniem: „Cytuje się artykuły Ustawy z dnia 2/VII.1920 Dz.Ust.Nr.67, poz. 449”.

³⁸⁴ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

19

PROTOKÓŁ

13-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 7 marca 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Minister Spraw Zagranicznych	Aleksander Skrzyński
Za Ministra Spraw Wojskowych	
Szef Sztabu Generalnego Marszałek	Józef Piłsudski ³⁸⁵
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waclaw Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz
Podsekretarz Stanu w Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 2 marca 1923 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar ziemi wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie (załącznik 1).

³⁸⁵ Obecność Józefa Piłsudskiego związana była zapewne z omawianiem przez członków Rady Ministrów sprawy kredytu francuskiego, a niewykluczone, że również w związku z ustaleniem i oszacowaniem strat wojennych na Wileńszczyźnie i w województwach wschodnich Rzeczypospolitej.

3. Uchwalono załączone wnioski Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie:

a) prof. Władysława Kotwicza zwyczajnym profesorem nauk orientalistycznych na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (załącznik 2),

b) inż. Stefana Studniarskiego nadzwyczajnym profesorem administracji i rachunkowości leśnej na wydziale rolniczo-leśnym Uniwersytetu Poznańskiego (załącznik 3),

c) prof. dr. B. Dembińskiego zwyczajnym profesorem historii nowożytnej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego (załącznik 4),

d) prof. dr. Jana Henryka Lubienieckiego zwyczajnym profesorem farmakologii na wydziale lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego (załącznik 5),

e) prof. dr. Romana Orzęckiego zwyczajnym profesorem statystyki na wydziale prawa i nauk politycznych w Uniwersytecie Warszawskim (załącznik 6),

f) dr. Tadeusza Czeżowskiego nadzwyczajnym profesorem filozofii na wydziale humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (załącznik 7),

g) dr. Stanisława Juljana Kościłkowskiego nadzwyczajnym profesorem historii Polski na Wydziale humanistycznym w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (załącznik 8),

h) Bronisława Wróblewskiego nadzwyczajnym profesorem prawa i postępowania karnego na wydziale prawa i nauk społecznych w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (załącznik 9),

i) prof. Stanisława Dębickiego zwyczajnym profesorem malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie (załącznik 10),

j) prof. dr. Henryka Radziszewskiego zwyczajnym profesorem nauk gospodarstwa społecznego na Wydziale leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (załącznik 11).

4. Uchwalono załączone wnioski Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie:

a) Jana Skotnickiego Dyrektorem Departamentu Sztuki w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 12),

b) inż. Mieczysława Jarnińskiego Dyrektorem Departamentu szkolnictwa zawodowego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 13).

5. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o mianowanie Feliksa Ubysza Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych (załącznik 14).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości o mianowanie Antoniego Neymana Naczelnikiem Wydziału w Ministerstwie Sprawiedliwości w IV stopniu służbowym (załącznik 15).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości o zamianowanie Tadeusza Mareckiego, zastępcę prokuratora przy sędzie apelacyjnym w Poznaniu, Prokuratorem przy tym sędzie (załącznik 16).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Bronisława Eckhardta, zastępcą przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Toruniu (załącznik 17).

9. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów o mianowanie Józefa Ptasia, dr. Karola Bernaczka, Waclawa Kinela, Tadeusza Nowowiejskiego, Adama Wozdeckiego i Stefana Idźkowskiego – Sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego (załącznik 18).

10. Uchwalono załączone wnioski Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe:

a) Marcelemu Porowskiemu, starszemu referentowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (załącznik 19),

b) Ignacemu Borysiewiczowi, inspektorowi szkolnemu w Łucku (załącznik 20).

11. Uchwalono załączone wnioski Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat:

a) Januszowi Iwaszkiewiczowi, starszemu archiwście w archiwum akt dawnych przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 21),

b) Reginie Szyrajew, nauczycielce państwowego gimnazjum we Lwowie (załącznik 22).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom francuskim (załącznik 23).

13. Załączony wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie obsadzenia urzędów państwowych z uwzględnieniem pierwszeństwa 1) inwalidów wojennych, wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych, oraz 2) zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich (załącznik 24) uchwalono w redakcji objętej załącznikiem 25.

14. Załączone rozporządzenie o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowe I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz o egzaminie dyplomatyczno-konsularnym (załącznik 26) uchwalono z następującymi zmianami: w § 13 zamiast wyrazów „wszyscy urzędnicy do VII stopnia służbowego włącznie” ma być „wszyscy urzędnicy do V stopnia służbowego włącznie”;

w § 14 skreślono ustęp pierwszy oraz początek ustępu drugiego do wyrazu „tylko w całkiem wyjątkowych wypadkach”.

Rozporządzenie uzupełniono postanowieniem, że w skład komisji egzaminacyjnej ma wejść delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Ministrowi Sprawiedliwości zlecono zredagowanie wstępu rozporządzenia.

Tak uzupełniony tekst rozporządzenia ustali Prezydium Rady Ministrów z Ministerstwami Spraw Zagranicznych, Przemysłu i Handlu oraz Sprawiedliwości.

15. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Wewnętrznych:

a) o włączeniu do miasta Jędrzejowa osady Całoszyń (załącznik 27),

b) o włączeniu części gminy Majdan Sopocki do powiatu tomaszowskiego (załącznik 28),

c) o rozszerzeniu granic miasta Płocka (załącznik 29).

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o zatwierdzenie fundacji „Dom Katolicki” w Świeciu nad Wisłą (załącznik 30).

17. Objęta załącznikiem 31 sprawę zwolnienia budynku wojskowego mieszkalnego przez Poddyrekcję Brzeską Kolejową w Brześciu n/B przekazano do załatwienia Ministrom Spraw Wojskowych, Kolei Żelaznych i Zdrowia Publicznego.

18. Uchwalono załączony projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o czasowym zajęciu nieruchomości fabrycznych wraz z istniejącymi urządzeniami mechanicznymi, położonych w Warszawie na Pradze przy ul. Szwedzkiej pod Nr. pol. 8-12. hip.1007 na rzecz Ministerstwa Spraw Wojskowych (załącznik 32).

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przyznanie specjalnego przywileju dla szeregowych rocznika 1900 pozostających w ochotniczej służbie czynnej (załącznik 33).

20. Załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych (załącznik 34) uchwalono z poprawkami wniesionymi przez Ministra Skarbu (załącznik 35) oraz Ministra Przemysłu i Handlu (załącznik 36). Redakcję ustali Prezydjum Rady Ministrów.

21. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o sądach powiatowych i sędziach pokoju (załącznik 37) uchwalono z tą zmianą, że sędziów powiatowych mianuje Minister Sprawiedliwości.

22. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o języku urzędowym w sądownictwie i notariacie w województwach poznańskim i pomorskim (załącznik 38).

23. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt noweli do ustawy o ochronie lokatorów (załącznik 39) po rozpatrzeniu przekazano Komitetowi Ekonomicznemu Ministrów przy współdziałaniu Ministrów Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

24. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o pracy młodocianych i kobiet uchwalono w redakcji objętej załącznikiem 40.

25. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy w przedmiocie rozciągnięcia na obywateli państw obcych przepisów prawnych o odszkodowaniu z tytułu nieszczęśliwych wypadków przy pracy (załącznik 41) uchwalono ponownie.

26. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ukończenia budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma – Stojanów (załącznik 42) oraz załączonego w odpisie pisma Ministra Spraw Wojskowych (załącznik 43) Rada Ministrów zleciła Ministrom Skarbu, Spraw Wojskowych i Kolei Żelaznych wszcząć pertraktacje z Rządem Francuskim w tym kierunku, by z uchwalonego dla Rządu Polskiego kredytu do wysokości 400 milionów franków³⁸⁶ uzyskać

³⁸⁶ Kredyt ten był efektem polsko-francuskiego układu sojuszniczego i konwencji wojkowej podpisanych w Paryżu w lutym 1921 r.

w roku bieżącym jeszcze 3 miliony ponad przyznaną na ten rok zaliczkę w kwocie 100 milionów franków na materiały kolejowe celem uzyskania w ten sposób zwolnionych kredytów na budowę wymienionej kolei. Sumę tę należy traktować jako pożyczkę udzieloną przez Ministerstwo Spraw Wojskowych Ministerstwu Kolei Żelaznych, zwrotną w roku 1924/25.

27. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o zniesieniu przepisów prawnych ograniczających równouprawnienie Żydów w b. zaborze rosyjskim (załącznik 44) uchwalono ponownie z uwzględnieniem poprawek zgłoszonych przez Ministra Sprawiedliwości, a uwidocznionych w załączonym egzemplarzu.

28. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów w przedmiocie spraw administracyjnych województwa śląskiego (załącznik 45).

Równocześnie postanowiono, że odpisy sprawozdań przedkładanych poszczególnym ministerstwom mających ogólne albo zasadnicze znaczenie wojewoda śląski będzie przysyłał także Ministerstwu Przemysłu i Handlu (departament śląski) do wiadomości.

29. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o wstawienie w prowizorium budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 marca 1923 r. w części 8 (budżet Ministerstwa Skarbu) kwoty 20 miliardów marek do dyspozycji Nadzwyczajnego Komisarza do walki z drożyzną (załącznik 46) z tą zmianą, iż kwota 20 miliardów^c marek zmieniona została na 25 miliardów^c marek.

30. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o umorzenie zaliczek, udzielonych funkcjonariuszom państwowym, oficerom, chorążym i szeregowym zawodowym oraz pracownikom kontraktowym zgodnie z uchwałami Rady Ministrów z 28 września 1922 r. oraz z 11 października 1922 r. (załącznik 47).

31. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych (załącznik 48).

32. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zmianę przepisów o djetach i kosztach podróży (załącznik 49).

33. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 marca 1923 r. (załącznik 50).

34. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego i Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemjami o udzielenie pomocy uchodźcom w Grecji (załącznik 51).

35. Uchyłono uchwałę z 2 marca w sprawie rozporządzenia w przedmiocie przekazania Ministrowi Spraw Wewnętrznych prawa do wydawania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszedniego użytku.

Równocześnie sprawę przekazano Komitetowi Ekonomicznemu Ministrów.

36. Uchwalono złożony przez Ministra Przemysłu i Handlu projekt ustawy zmieniającej artykuł 2 ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej w brzmieniu ustawy z 5 sierpnia 1922 r. (załącznik 52), postanawiając równocześnie,

że upoważnienie Rady Ministrów objęte tą nowelą będzie dane Ministrowi Przemysłu i Handlu.

37. Uchylono uchwałę z 1 lutego o odbywaniu posiedzeń Rady Ministrów we środy.

Rada Ministrów odbywać będzie posiedzenia we czwartki.

38. Minister Spraw Zagranicznych referuje sprawę uznania wschodnich granic Rzeczypospolitej przez Radę Ambasadorów, przyczem stwierdza naogół życzliwe stanowisko ³⁸⁷ „S^cprzymierzonych, które pozwala przypuszczać, że decyzja Rady Ambasadorów w niedalekiej przyszłości będzie najzupełniej pomyślnie załatwiona dla Polski³⁸⁷.

39. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatków dla zastępców inspektorów szkolnych (załącznik 53).

Tekst uchwały ustali Prezydjum Rady Ministrów z Ministerstwami Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Skarbu.

40. Postanowiono znieść z dniem 1 kwietnia rb. objętą przepisami o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych drugą klasę dodatku drożyznianego.

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem.

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar ziemi wileńskiej oraz na województwa nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie.
2. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. Władysława Kotwicza zwyczajnym profesorem nauk orientalistycznych na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.
3. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie inż. Stefana Studniarskiego nadzwyczajnym profesorem administracji i rachunkowości leśnej na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego.
4. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Bronisława Dembińskiego zwyczajnym profesorem historii nowożytnej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego.
5. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Jana Henryka Lubienieckiego zwyczajnym profesorem farmakologii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego.

³⁸⁷ Rada Ambasadorów uznała wschodnią granicę Rzeczypospolitej 14 marca 1923 r.

6. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Romana Orzęckiego zwyczajnym profesorem statystyki na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych w Uniwersytecie Warszawskim.
7. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie dr. Tadeusza Czeżowskiego nadzwyczajnym profesorem filozofii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.
8. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie dr. Stanisława Juliana Kościałkowskiego nadzwyczajnym profesorem historii Polski na Wydziale Humanistycznym w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie.
9. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie Bronisława Wróblewskiego nadzwyczajnym profesorem prawa i postępowania karnego na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie.
10. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. Stanisława Dębickiego zwyczajnym profesorem malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie.
11. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Henryka Radziszewskiego zwyczajnym profesorem nauk gospodarstwa społecznego na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.
12. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie Jana Skotnickiego Dyrektorem Departamentu Sztuki w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
13. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie inż. Mieczysława Jarnińskiego Dyrektorem Departamentu Szkolnictwa Zawodowego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
14. Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o mianowanie Feliksa Ubysza dyrektorem departamentu w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych.
15. Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Antoniego Neymana naczelnikiem wydziału w Ministerstwie Sprawiedliwości w IV stopniu służbowym.
16. Wniosek ministra sprawiedliwości o zamianowanie Tadeusza Mareckiego, zastępcę prokuratora przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, prokuratorem przy tym sądzie.
17. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Bronisława Eckhardta zastępcą przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Toruniu.
18. Wniosek prezesa Rady Ministrów o mianowanie Józefa Ptasia, dr. Karola Bernaczka, Wacława Kinela, Tadeusza Nowowiejskiego, Adama Wozdeckiego i Stefana Idźkowskiego sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego.
19. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe Marcelemu Porowskiemu, starszemu referentowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych³⁸⁸.
20. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie dodatku za studia wyższe Ignacemu Borysiewiczowi, inspektorowi szkolnemu w Łucku³⁸⁹.

³⁸⁸ Nie publikuje się.

³⁸⁹ Nie publikuje się.

21. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat Januszowi Iwaszkiewiczowi, starszemu archiwście w Archiwum Akt Dawnych przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego³⁹⁰.
22. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia do wysługi lat Reginie Szyrajew, nauczycielce państwowego gimnazjum we Lwowie³⁹¹.
23. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom francuskim³⁹².
24. Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie obsadzenia urzędów państwowych z uwzględnieniem pierwszeństwa 1) inwalidów wojennych, wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych, oraz 2) zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich.
25. [Nowa redakcja] wniosku ministra pracy i opieki społecznej w sprawie obsadzenia urzędów państwowych z uwzględnieniem pierwszeństwa 1) inwalidów wojennych, wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych, oraz 2) zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich³⁹³.
26. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowe I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz o egzaminie dyplomatyczno-konsularnym.
27. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o włączeniu do miasta Jędrzejowa osady Całoszyń³⁹⁴.
28. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o włączeniu części gminy Majdan Sopocki do powiatu tomaszowskiego³⁹⁵.
29. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Płocka³⁹⁶.
30. Projekt uchwały Rady Ministrów o zatwierdzenie fundacji „Dom Katolicki” w Świeciu nad Wisłą³⁹⁷.
31. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zwolnienia budynku wojskowego mieszkalnego przez Poddyrekcję Brzeską Kolejową w Brześciu nad Bugiem.

³⁹⁰ Nie publikuje się.

³⁹¹ Nie publikuje się.

³⁹² Nie publikuje się.

³⁹³ Nie publikuje się. Okólnik (43) Ministra Spraw Wewnętrznych do Wojewodów, Delegata Rządu w Wilnie, Głównego Komendanta Policji Państwowej oraz Komisarza Rządu na m. stoł. Warszawę w sprawie obsadzania wolnych stanowisk w urzędach państwowych – inwalidami, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 30 czerwca 1923, nr 3, poz. 46, s. 11–12.

³⁹⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 marca 1923 r. o włączeniu do miasta Jędrzejowa osady Całoszyń, Dz.U. 1923, nr 28, poz. 169.

³⁹⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 marca 1923 r. o włączeniu części gminy Majdan-Sopocki do powiatu tomaszowskiego, Dz.U. 1923, nr 28, poz. 170. W art. 3 dodano, że wykonanie rozporządzenia powierza się ministrowi spraw wewnętrznych „w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Skarbu”.

³⁹⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 marca 1923 r. o rozszerzeniu granic miasta Płocka, Dz.U. 1923, nr 28, poz. 171. W art. 2 dodano, że wykonanie rozporządzenia powierza się ministrowi spraw wewnętrznych „w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Skarbu”.

³⁹⁷ Nie publikuje się.

32. Projekt rozporządzenia prezydenta Rzeczypospolitej o czasowym zajęciu nieruchomości fabrycznych wraz z istniejącymi urządzeniami mechanicznymi położonych w Warszawie na Pradze przy ul. Szwedzkiej pod Nr. pol. 8-12. hip.1007 na rzecz Ministerstwa Spraw Wojskowych³⁹⁸.
33. Wniosek ministra spraw wojskowych o przyznanie specjalnego przywileju dla szeregowych rocznika 1900 pozostających w ochotniczej służbie czynnej [wraz z projektem uchwały].
34. Wniosek ministra sprawiedliwości w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych.
35. [Poprawki ministra skarbu] w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych.
36. [Poprawki ministra przemysłu i handlu] w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych.
37. Projekt ustawy o sądach powiatowych i sędziach pokoju.
38. Projekt ustawy o języku urzędowym w sądownictwie i notariacie w województwach poznańskim i pomorskim³⁹⁹.
39. Projekt noweli do ustawy o ochronie lokatorów.
40. Projekt ustawy o pracy młodocianych i kobiet⁴⁰⁰.
41. Projekt ustawy w przedmiocie rozciągnięcia na obywateli państw obcych przepisów prawnych o odszkodowaniu z tytułu nieszczęśliwych wypadków przy pracy⁴⁰¹.
42. Wniosek ministra kolei żelaznych w sprawie ukończenia budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma – Stojanów [wraz z projektem ustawy].
43. [Pismo ministra spraw wojskowych do premiera w sprawie budowy linii kolejowej Stojanów–Łuck i Wojnica–Łuck].
44. Projekt ustawy o zniesieniu przepisów prawnych ograniczających równouprawnienie Żydów w byłym zaborze rosyjskim.
45. Wniosek prezesa Rady Ministrów w przedmiocie spraw administracyjnych województwa śląskiego.
46. Wniosek ministra skarbu o wstawienie w prowizorium budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 marca 1923 r. w części 8 (budżet Ministerstwa Skarbu) kwoty 20 miliardów marek do dyspozycji nadzwyczajnego komisarza do walki z drożyzną.
47. Wniosek nagły ministra skarbu o umorzenie zaliczek udzielonych funkcjonariuszom państwowym, oficerom, chorążym i szeregowym zawodowym oraz pracownikom kontraktowym

³⁹⁸ Nie publikuje się.

³⁹⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o języku urzędowym w sądownictwie i notariacie w województwach: poznańskim i pomorskim, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 250. Wprowadzono zmiany w art. 4 i 5 w stosunku do projektu, zredukowano ilość artykułów i zmieniono niektóre sformułowania.

⁴⁰⁰ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet, Dz.U. 1924, nr 65, poz. 636. Wprowadzono zmiany w stosunku do projektu poprzez rozbudowanie art. 1, 4, 8, połączenie art. 13 i 14, skreślenie art. 19, określenie wysokości grzywny, zmianę niektórych sformułowań, w tym przepisów przejściowych.

⁴⁰¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia na obywateli państw obcych przepisów prawnych o odszkodowaniu z tytułu nieszczęśliwych wypadków przy pracy, niezdolności do pracy, starości, śmierci, jakoteż braku pracy, Dz.U. 1923, nr 75, poz. 587, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3612 (wraz z załącznikami), 17 czerwca 1922 r. (tu projekt ustawy wraz z uzasadnieniem).

zgodnie z uchwałami Rady Ministrów z 28 września 1922 r. oraz z 11 października 1922 r.

48. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych.
49. Wniosek nagły ministra skarbu o zmianę przepisów o dietach i kosztach podróży [wraz z projektem rozporządzenia]⁴⁰².
50. Wniosek ministra skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 marca 1923 r.
51. Wniosek ministra zdrowia publicznego i naczelnego nadzwyczajnego komisarza do spraw walki z epidemiami o udzielenie pomocy uchodźcom w Grecji.
52. [Projekt rozporządzenia ministra przemysłu i handlu w przedmiocie rozciągnięcia kontroli nad kosztami produkcji węgla oraz przetworów węglowych] i projekt ustawy zmieniającej artykuł 2 ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej w brzmieniu ustawy z 5 sierpnia 1922 r.
53. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatków dla zastępców inspektorów szkolnych.

„załącznik 1”

Wniosek nagły prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar ziemi wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie

WNIOSEK NAGŁY.

Rada Ministrów uchwalić raczy wniosek nagły
treści następującej:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia ... 1923 roku w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar „Ziemi Wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie.

Na mocy art. 5 ustawy z dnia 6-go kwietnia 1922 r. „o objęciu władzy państwowej nad ziemią wileńską (Dz.U.R.P. 1922 r. N. 26 poz. 213) raz na mocy art. 6 ustawy z dnia 4 lutego 1921 roku „o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminarzach pokoju i rozejmie podpisanej w Rydze dn. 12 października 1920 r.” zarządza się co następuje:

⁴⁰² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 marca 1923 r. w sprawie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży, Dz.U. 1923, nr 28, poz. 168.

§ 1. Na obszar Wilna-miasta i powiatów: braclawskiego, duniłowickiego, disneńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, wilejskiego i wileńsko-trockiego oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie rozciąga się moc obowiązującą.

1. Ustawy z dnia 10 maja 1919 r. „o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych” (Dz.Pr.1919 r. Nr. 41 poz. 298)

2. Ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r. „w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 10 maja 1919 r. o ustaleniu i oszacowaniu świadczeń i strat wojennych” (Dz.U.R.P.1922 r. Nr. 27 poz. 219)

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Prezesowi Głównego Urzędu Likwidacyjnego w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Robót Publicznych.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, tracą moc wszystkie przepisy obowiązujące na obszarach w § 1 wskazanych a dotyczące spraw normowanych wyżej wymienionymi ustawami⁴⁰³.

Prezes Rady Ministrów

Prezes Głównego Urzędu
Likwidacyjnego⁴⁰⁴

załącznik 2^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. Władysława Kotwicza zwyczajnym profesorem nauk orientalistycznych na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

Warszawa

dn. 20 stycznia 1923 r.

Nr 13106-IV/22.

⁴⁰³ Rozporządzenie ukazało się w wersji nieco zmienionej. Podpisy pod nim złożyli premier Władysław Sikorski, minister skarbu Władysław Grabski, prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego Józef Karśnicki, minister przemysłu i handlu Stefan Ossowski, kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych Józef Raczyński i minister dóbr publicznych Jan Łopuszański, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 marca 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 232.

⁴⁰⁴ Józef Karśnicki.

W przedmiocie mianowania prof.
Władysława Kotwicza.

DO
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Dziekanat Wydziału filozoficznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie przedstawił sprawozdaniem z dn. 6 listopada 1922 r. L. 1358 wniosek Rady Wydziałowej uchwalony na posiedzeniu dn. 11 października 1922 przyjęty przez Senat akademicki mianowania profesora Uniwersytetu Petersburskiego Władysława Kotwicza zwyczajnym profesorem języków Azji północno-wschodniej i w szczególności mongolskiego i tunguskiego na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i nauczycielska prof. Władysława Kotwicza czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra nauk orientalistycznych jest niezajęta, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył

mianować profesora Uniwersytetu Petersburskiego Władysława Kotwicza zwyczajnym profesorem nauk orientalistycznych na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie⁴⁰⁵.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
fj. Mikułowski-Pomorski^f

⁴⁰⁵ Władysław Kotwicz został mianowany profesorem zwyczajnym nauk orientalistycznych na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Wedle informacji podanych przez Ananiasza Zajączkowskiego Kotwicz 10 grudnia 1923 r. otrzymał profesurę Uniwersytetu Petersburskiego, z którym był związany zawodowo od 1900 r., ale już wcześniej podjął decyzję o wyjeździe do Polski. Pracę we Lwowie rozpoczął z końcem 1923 lub na początku 1924 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 31 marca 1923, nr 75, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 1 lipca 1923, nr 12 (113), s. 189; A. Zajączkowski, *Kotwicz Władysław*, w: PSB, t. 14, 1968–1969, s. 507–508; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, Kielce 2022, s. 358–361.

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie inż. Stefana Studniarskiego nadzwyczajnym profesorem administracji i rachunkowości leśnej na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa
dn. 27 lutego 1923 r.
Nr 745-IV/23.

W przedmiocie mianowania
inż. Stefana Studniarskiego.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Dziedkanat Wydziału rolniczo-leśnego Uniwersytetu Poznańskiego przedstawił sprawozdaniem z dn. 15 stycznia b.r. L. 44 wniosek Rady Wydziałowej uchwalony na posiedzeniu dn. 9 listopada 1922 r. i przyjęty przez Senat akademicki dn. 15 grudnia 1922 r. mianowania zastępcy profesora inżyniera Stefana Studniarskiego nadzwyczajnym profesorem administracji i rachunkowości leśnej w tymże Uniwersytecie.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i zawodowa inż. Studniarskiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra jest niezajęta, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować zastępcę profesora inżyniera Stefana Studniarskiego nadzwyczajnym profesorem administracji i rachunkowości leśnej na Wydziale rolniczo-leśnym Uniwersytetu Poznańskiego⁴⁰⁶.

⁴⁰⁶ Stefan Studniarski został mianowany profesorem nadzwyczajnym administracji i rachunkowości leśnej na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 29 marca 1923 r. Objął tam Katedrę Administracji i Rachunkowości Leśnej. Wykłady zlecone z administracji i rachunkowości leśnej prowadził już od 1921 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 14 kwietnia 1923, nr 85, s. 2; S.T. Sroka, *Studniarski Stefan Tadeusz*, w: PSB, t. 45, 2007–2008, s. 114–116; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Poznański*, Kielce 2022, s. 553–555.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ
PREZES RADY MINISTRÓW
KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†J. Mikułowski-Pomorski^f

°załącznik 4^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Bronisława Dembińskiego zwyczajnym profesorem historii nowożytnej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa
dn. 14 lutego 1923 r.
Nr 1015-IV/23.

W przedmiocie mianowania
prof. d-ra B. Dembińskiego.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Dziekanat Wydziału filozoficznego Uniwersytetu Poznańskiego przedstawił sprawozdaniem z dn. 22 stycznia b.r. L. 61 wniosek Rady Wydziałowej uchwalony na posiedzeniu dn. 15 stycznia ^a1921^a i przyjęty przez Senat akademicki 11 marca ^a1921 r.^a mianowania profesora zwyczajnego Uniwersytetu Warszawskiego d-ra Bronisława Dembińskiego zwyczajnym profesorem historii nowożytnej w Uniwersytecie Poznańskim.

Ponieważ potrzeby nauki polskiej dostatecznie uzasadniają tę nominację, a odpowiednia katedra jest niezajęta, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować z dn. 1 kwietnia 1923 r. profesora zwyczajnego Uniwersytetu Warszawskiego d-ra Bronisława Dembińskiego zwyczajnym profesorem historii nowożytnej na Wydziale filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego⁴⁰⁷.

⁴⁰⁷ Bronisław Dembiński został mianowany profesorem zwyczajnym historii nowożytnej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego postanowieniem Prezydenta

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†J. Mikułowski-Pomorski^f

^czałącznik 5^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Jana Henryka Lubienieckiego zwyczajnym profesorem farmakologii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

Warszawa

dn. 21 lutego 1923 r.

Nr 1431-IV/23.

W przedmiocie mianowania prof.
dr Jana Henryka Lubienieckiego.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Dziewięćdziesiąt Wydziału lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego przedstawił sprawozdaniem z dn. 27 października 1922 r. L. 1488 wniosek Rady Wydziałowej uchwalony na posiedzeniu dn. 10 maja 1922 r. i przyjęty przez Senat akademicki dn. 16 czerwca 1922 r. mianowania profesora nadzwyczajnego dra Jana Henryka Lubienieckiego zwyczajnym profesorem farmakologii w tymże Uniwersytecie.

Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Objął tam Katedrę Historii Nowożytnej, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 30 marca 1923, nr 74, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 1 lipca 1923, nr 12 (113), s. 189; M. Serwański, *Bronisław Dembiński 1858–1939*, w: *Wybitni historycy wielkopolscy*, red. J. Strzelczyk, Poznań 1989, s. 171–181; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Poznański*, s. 151–155.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i nauczycielska prof. dra Lubienieckiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra jest przewidziana, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować profesora nadzwyczajnego dra Jana Henryka Lubienieckiego zwyczajnym profesorem farmakologii na wydziale lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego⁴⁰⁸.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†J. Mikułowski-Pomorski†

„załącznik 6”

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Romana Orzęckiego zwyczajnym profesorem statystyki na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych w Uniwersytecie Warszawskim

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa
dn. 28 lutego 1923 r.
Nr 1706-IV/23.

W przedmiocie mianowania prof.
dr Romana Orzęckiego.

⁴⁰⁸ Jan Henryk Lubieniecki został mianowany profesorem zwyczajnym farmakologii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Objął tam Katedrę Farmakologii, a także dyrektorem I Kliniki Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu Poznańskiego, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 31 marca 1923, nr 75, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 1 lipca 1923, nr 12 (113), s. 189; T. Zakrzewski, *Lubieniecki Jan Henryk*, w: PSB, t. 17, 1972, s. 598; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Poznański*, s. 340–343.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Dziedkanat Wydziału prawa Uniwersytetu Warszawskiego przedstawił sprawozdaniem z dn. 9 lutego b.r. L. 1417 wniosek Rady Wydziałowej uchwalony na posiedzeniu dn. 16 stycznia i przyjęty przez Senat akademicki dn. 17 stycznia b.r. mianowania b. profesora Liceum Prawniczego im. Demidowa w Jarosławiu (Rosja) dra Romana Orzęckiego zwyczajnym profesorem statystyki w Uniwersytecie Warszawskim.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i nauczycielska prof. dra Romana Orzęckiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra jest niezajęta, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować prof. dra Romana Orzęckiego zwyczajnym profesorem statystyki na wydziale prawa i nauk politycznych w Uniwersytecie Warszawskim⁴⁰⁹.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ
PREZES RADY MINISTRÓW
KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†j. Mikułowski-Pomorski^f

załącznik 7^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie dr. Tadeusza Czeżowskiego nadzwyczajnym profesorem filozofii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

⁴⁰⁹ Roman Orzęcki został mianowany profesorem zwyczajnym statystyki na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Zginął w zamachu bombowym na terenie uczelni 25 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 29 marca 1923, nr 73, s. 2; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 1 lipca 1923, nr 12 (113), s. 189; W. Roszkowski, *Orzęcki Roman*, w: PSB, t. 24, 1979, s. 322–323; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Warszawski*, Kielce 2022, s. 546–548.

Warszawa
dn. 14 lutego 1923 r.
Nr 12860-IV/22.

W przedmiocie mianowania D-ra
Tadeusza Czeżowskiego.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Rektorat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie przedstawił sprawozdaniem z dn. 11 grudnia 1922 r. L. 2367 wniosek Rady Wydziału humanistycznego uchwalony na posiedzeniu dn. 4 grudnia i przyjęty przez Senat akademicki dn. 7 grudnia 1922 r. mianowania Radcy Ministerjalnego Ministerstwa W.R. i O.P. i docenta Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie D-ra Tadeusza Czeżowskiego nadzwyczajnym profesorem filozofii w Uniwersytecie Stefana Batorego.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i publiczna D-ra Tadeusza Czeżowskiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra jest niezajęta, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować z dniem 1 września 1923 r. Radcę Ministerjalnego, docenta D-ra Tadeusza Czeżowskiego nadzwyczajnym profesorem filozofii na wydziale humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie⁴¹⁰.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

KIEROWNIK MINISTERSTWA

WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

†J. Mikułowski-Pomorski^f

⁴¹⁰ Tadeusz Czeżowski został mianowany profesorem nadzwyczajnym filozofii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie od 1 września 1923 r. postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Objął tam kierownictwo jednej z katedr filozofii i seminarium filozoficznego, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 31 marca 1923, nr 75, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 15 sierpnia 1923, nr 14 (115), s. 254; Z. Opacki, *Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1919–1939*, Gdańsk 2021, s. 76 i n.; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie*, Kielce 2022, s. 130–133.

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie dr. Stanisława Juliana Kościałkowskiego nadzwyczajnym profesorem historii Polski na Wydziale Humanistycznym w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa
dn. 20 lutego 1923 r.
1374-IV/23.

W przedmiocie mianowania dra
Stanisława Juliana Kościałkowskiego.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Rektorat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie przedstawił sprawozdaniem z dn. 29 stycznia r.b. L. 2670 wniosek Rady Wydziału humanistycznego uchwalony na posiedzeniu dn. 11 grudnia i przyjęty przez Senat Akademicki dn. 19 grudnia r.ub. mianowania zastępcy profesora dra Stanisława Juliana Kościałkowskiego nadzwyczajnym profesorem historii Polski w tymże Uniwersytecie.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i nauczycielska dra Kościałkowskiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować zastępcę profesora dra Stanisława Juliana Kościałkowskiego nadzwyczajnym profesorem historii Polski na Wydziale humanistycznym w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie⁴¹¹.

⁴¹¹ Stanisław Kościałkowski został mianowany profesorem nadzwyczajnym historii Polski na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 marca 1923 r. Objął tam Katedrę Historii Polski, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 10 kwietnia 1923, nr 81, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 1 lipca 1923, nr 12 (113), s. 189; Z. Opacki, *Stanisław Kościałkowski na tle akademickiego pejzażu Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie*, w: *Stanisław Kościałkowski pamięci przywrócony*, red. M. Dąbrowska, Warszawa–Łódź 2016, s. 40–60; *idem*, *Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie*, s. 33 i n.; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet*

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†j. Mikułowski-Pomorski^f

załącznik 9^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie Bronisława Wróblewskiego nadzwyczajnym profesorem prawa i postępowania karnego na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

Warszawa

dn. 6 lutego 1923 r.

Nr 12857-IV/22.

W przedmiocie mianowania
Bronisława Wróblewskiego.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Rektorat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie przedstawił sprawozdaniem z dn. 14 grudnia ub.r. L. 2281 wniosek Wydziału prawa i nauk społecznych uchwalony na posiedzeniu dn. 6 grudnia i przyjęty przez Senat akademicki dn. 7 grudnia ub.r. mianowania zastępcy profesora Bronisława Wróblewskiego nadzwyczajnym profesorem prawa i postępowania karnego w tymże Uniwersytecie.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i nauczycielska zastępcy profesora Bronisława Wróblewskiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra istnieje, mam zaszczyt wnosić, aby

Stefana Batorego w Wilnie, s. 281–283; M. Wołos, *Ciernista droga uczonego. Profesor Stanisław Julian Kościalkowski (Zyndram-Kościalkowski) (24 października 1881 – 2 września 1960)* (w druku).

Pan Prezydent raczył mianować zastępcę profesora Bronisława Wróblewskiego nadzwyczajnym profesorem prawa i postępowania karnego na wydziale prawa i nauk społecznych w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie⁴¹².

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
fj. Mikułowski-Pomorski^f

załącznik 10^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. Stanisława Dębickiego zwyczajnym profesorem malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO
Warszawa
dn. 21 lutego 1923 r.
Nr 1487-IV/23.

W przedmiocie mianowania prof.
Stanisława Dębickiego.

⁴¹² Bronisław Wróblewski został mianowany profesorem nadzwyczajnym prawa i postępowania karnego na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 marca 1923 r. Kierował tam Katedrą Prawa i Procesu Karnego, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 28 marca 1923, nr 72, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 1 lipca 1923, nr 12 (113), s. 189; P.M. Żukowski, *Bronisław Wróblewski – Stefan Glaser. Sprawa katedr prawa i procesu karnego na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa”, 2021, nr 14 (3), s. 331–354; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie*, s. 609–611.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Rektorat Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie przedstawił sprawozdaniem z dn. 31 stycznia b.r. L. 35 wniosek Rady Profesorów uchwalony na posiedzeniu dn. 18 listopada 1922 r. mianowania profesora nadzwyczajnego malarstwa dekoracyjnego Stanisława Dębickiego zwyczajnym profesorem malarstwa w tej Akademii.

Ponieważ dotychczasowa działalność artystyczna i nauczycielska prof. Dębickiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra jest niezajęta, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować profesora nadzwyczajnego Stanisława Dębickiego zwyczajnym profesorem malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie⁴¹³.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ
PREZES RADY MINISTRÓW
KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†J. Mikułowski-Pomorski^f

załącznik 11^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie prof. dr. Henryka Radziszewskiego zwyczajnym profesorem nauk gospodarstwa społecznego na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO

⁴¹³ Stanisław Dębicki został mianowany profesorem zwyczajnym malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Kierował tam Katedrą Malarstwa Religijnego i Dekoracyjnego, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 31 marca 1923, nr 75, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, 1 lipca 1923, nr 12 (113), s. 189; W. Jarocki, *Dębicki Stanisław*, w: PSB, t. 5, 1939–1946, s. 140–141 (tu data mianowania profesorem zwyczajnym 23 maja 1923 r.); T.Z. Bednarski, *Stanisław Dębicki jako pedagog w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych*, „Alma Mater”, 2008, nr 100, s. 84–86.

Warszawa
dn. 17 lutego 1923 r.
Nr 902-IV/23.

W przedmiocie mianowania prof.
dra. Henryka Radziszewskiego.

DO
PANA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

Rektorat Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie przedstawił sprawozdaniem z dn. 15 stycznia r.b. L. 163 wniosek Rady Wydziału leśnego uchwalony na posiedzeniu dn. 31 października i przyjęty przez Ogólne Zebranie Profesorów dn. 14 listopada ^ar.b.^a mianowania profesora nadzwyczajnego dra Henryka Radziszewskiego zwyczajnym profesorem nauk gospodarstwa społecznego w tejże szkole.

Ponieważ dotychczasowa działalność naukowa i nauczycielska prof. dra Henryka Radziszewskiego czynią go najzupełniej godnym wspomnianej nominacji, a odpowiednia katedra istnieje, mam zaszczyt wnosić, aby Pan Prezydent raczył mianować profesora nadzwyczajnego dra Henryka Radziszewskiego zwyczajnym profesorem nauki gospodarstwa społecznego na Wydziale leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie⁴¹⁴.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

KIEROWNIK MINISTERSTWA
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
†J. Mikułowski-Pomorski^f

⁴¹⁴ Henryk Radziszewski został mianowany profesorem zwyczajnym nauki gospodarstwa społecznego na Wydziale Leśnym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Zmarł nagle 10 kwietnia 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 31 marca 1923, nr 75, s. 1; Z. Landau, *Radziszewski Henryk Aleksander*, w: PSB, t. 30, 1987, s. 120–121.

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie Jana Skotnickiego Dyrektorem Departamentu Sztuki w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Wniosek o minowanie
p. Jana Skotnickiego
Dyrektorem Departamentu
w Ministerstwie
Wyznań Religijnych i
Oświecenia Publicznego.
Nr. 577/23 S.

W Ministerstwie wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wakuje stanowisko dyrektora Departamentu Sztuki, które za względu na sprawne funkcjonowanie urzędu winno być niezwłocznie obsadzone. Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuje p. Jana Skotnickiego.

P. Jan Skotnicki urodzony dnia 29 sierpnia 1876 r. ukończył szkołę realną w Pińsku, szkołę rysunkową w Warszawie oraz Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie – poczem w r. 1905 wyjechał do Paryża, gdzie pracował pod kierunkiem prof. Simona i Ménard'a. Obrazy jego, świadczące o wysokim poziomie kultury artystycznej polskiej, zakupione zostały do galeryj państwowych (Belweder). P. Skotnicki urządzał zbiorowe wystawy dzieł malarskich w Krakowie i Warszawie oraz ogłosił szereg artykułów o treści dotyczącej sztuki. W służbie państwowej polskiej pracuje od dnia 1 czerwca 1919 r. – jako zastępca Dyrektora Departamentu Sztuki od 25 listopada 1921 r.

Zarówno przed wstąpieniem do służby państwowej, jak i w ciągu jej dotychczasowego trwania, kandydat odznaczał się poczuciem odpowiedzialności, zdolnościami oraz sumiennością w załatwianiu powierzanych mu spraw.

Uznając kwalifikacje p. Jana Skotnickiego za najzupełniej odpowiednie na objęcie stanowiska Dyrektora Departamentu Sztuki, wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.R.P. Nr.21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o minowanie p. Jana Skotnickiego Dyrektorem Departamentu w IV stopniu służbowym⁴¹⁵.

⁴¹⁵ Jan Skotnicki został mianowany dyrektorem Departamentu Sztuki w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 marca 1923 r. Funkcję tę sprawował do 1929 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie

Kierownik Ministerstwa
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
fJ. Mikułowski-Pomorski^f

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady
Ministrów w dniu ...
1923 punkt ... protokołu
... na posiedzeniu Rady
Ministrów

Warszawa, dnia ... 1923
Prezes Ministrów

^czałącznik 13^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie inż. Mieczysława Jarnińskiego Dyrektorem Departamentu Szkolnictwa Zawodowego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Wniosek o mianowanie
inż. Mieczysława Jarnińskiego
Dyrektorem Departamentu
w Ministerstwie
Wyznań Religijnych i
Oświecenia Publicznego.
Nr. 180/33 P.

Jeżeli w myśl mego wniosku przedstawionego równocześnie Radzie Ministrów przyjęta zostanie dymisja Dr. Bolesława Miklaszewskiego opróżni się przez to stanowisko Dyrektora Departamentu szkolnictwa zawodowego, które ze względu na sprawne funkcjonowanie urzędu winno być niezwłocznie obsadzone. Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuje inż. Mieczysława Jarnińskiego.

Inżynier Mieczysław Jarniński urodzony dnia 6 września 1874 r. ukończył w Moskwie gimnazjum w r. 1895 oraz wydział mechaniczny Wyższej Szkoły

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 29 marca 1923, nr 73, s. 2; S. Konarski, *Skotnicki Jan, krypt. J.S.*, w: PSB, t. 38, 1997–1998, s. 302–305.

Technicznej ze stopniem inżyniera-mechanika w 1901-ym. Bezpośrednio po ukończeniu studjów rozpoczął pracę nauczycielską w szkołach zawodowych, której poświęcał się do chwili objęcia stanowiska w Ministerstwie. Jednocześnie pracował w przeciągu 6 lat jako inżynier konstruktor w fabryce „A.W. Bari” w Moskwie i jako inżynier przy Moskiewskim Gubernialnem Ziemstwie. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego objął p. Jarniński w dniu 1 kwietnia 1919 r. stanowisko referenta, następnie 1.VII.1919 wizytatora, 1 maja 1921 r. – Naczelnika Wydziału szkół rzemieślniczych.

Zarówno przed wstąpieniem do służby państwowej, jak i w ciągu jej dotychczasowego trwania kandydat odznaczał się poczuciem odpowiedzialności, zdolnościami oraz nadzwyczajną sumiennością w załatwianiu powierzanych mu spraw.

Uznając kwalifikacje p. Mieczysława Jarnińskiego za najzupełniej odpowiednie na objęcie stanowiska Dyrektora Departamentu wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.R.P. Nr.21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o minowanie p. Mieczysława Jarnińskiego Dyrektorem Departamentu w IV stopniu służbowym⁴¹⁶.

Kierownik Ministerstwa
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
podp[isał] J. M. Pomorski^f

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... 1923 r. punkt ...
protokołu ... na posiedzeniu
Rady Ministrów

Warszawa, dnia ... 1923 r.
Prezes Ministrów

⁴¹⁶ Mieczysław Jarniński został mianowany dyrektorem Departamentu Szkolnictwa Zawodowego w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 marca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 30 marca 1923, nr 74, s. 1.

Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o mianowanie Feliksa Ubysza dyrektorem departamentu w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
Nr.W.Os.10238
16 grudnia 1922 r.

Wniosek
o mianowanie p. Feliksa Ubysza
Dyrektorem Departamentu w
Ministerstwie Rolnictwa i D.P.

W Ministerstwie Rolnictwa i D.P. wakuje stanowisko Dyrektora Departamentu Ogólnego, które ze względu na sprawne funkcjonowanie urzędu winno być niezwłocznie obsadzone. Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję p. Feliksa Ubysza.

P. Feliks Ubysz urodził się 20 listopada 1887 r. w Piotrkowie. Wykształcenie średnie pobierał początkowo w gimnazjum filologicznym w Piotrkowie, a następnie w Warszawie. W r. 1907 ukończył Wyższe Kursy Przygotowawcze Zrzeszenia Nauczycieli w Warszawie; w r. 1908 wstąpił na wydział przyrodniczy uniwersytetu w Genewie, poczem przeniósł się do uniwersytetu w Paryżu, gdzie pozostawał przez trzy lata na wydziale des Sciences, ^dlecz egzaminów końcowych nie składał i dyplomu nie^d uzyskał. Po powrocie ze studjów wyższych p. Ubysz odbywał praktyki rolne, poczem pozostawał głównym administratorem i pełnomocnikiem majątków i interesów p.p. Wojciecha i Stanisława Wyganowskich. W r. 1916 administrował za ramienia samopomocy ziemiańskiej 40-kilku majątkami w b. guberni Łomżyńskiej po zniszczeniu jej przez rosjan podczas ewakuacji w 1915 r.

W r. 1917 ukończył Wyższe Kursy administracyjne przy uniwersytecie warszawskim. Niezwłocznie po ich ukończeniu został mianowany referentem w Departamencie Gospodarstwa Społecznego. W r. 1917 został mianowany starszym referentem w Ministerstwie Rolnictwa i D. K. i w tym charakterze miał sobie powierzona redakcję monografii pt. „Stosunki rolnicze Królestwa Kongresowego”.

W grudniu 1918 r. jako pełniący obowiązki Szefa Sekcji Dóbr Państwowych zorganizował Zarządy Okręgowe Dóbr Państwowych w Warszawie, Siedlcach i Radomiu, poczem objął stanowisko Naczelnika Zarządu Okręgowego Dóbr

Państwowych w Warszawie. W lutym 1920 r. był powołany na stanowisko Prezesa Urzędu Zagospodarowania Odłogów i na tem stanowisku pozostawał do lipca tegoż roku, w lipcu wstąpił jako ochotnik do I-go pułku szwoleżerów; podczas służby wojskowej został nagrodzony dwoma krzyżami walecznych.

W kwietniu 1921 r. został powołany do pełnienia obowiązków Dyrektora Departamentu Ogólnego, a w lutym b.r. do pełnienia obowiązków Wiceministra w Ministerstwie Rolnictwa i D.P. Na tem stanowisku pozostaje do dnia dzisiejszego (w IV st. sł.).

Na zajmowanych stanowiskach w różnych działach administracji rolnictwa p. Feliks Ubysz wykazał wyróżniające zdolności i energję w pracy i wobec powyższego uważam go za najodpowiedniejszego do objęcia urzędu Dyrektora Departamentu Ogólnego, który to urząd faktycznie p. Ubysz od dłuższego czasu piastuje.

Zważywszy, że p. Ubysz swoich studjów wyższych przepisany egzaminami nie zakończył i powołując się na art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 17 marca 1921 r. (Dz.U.R.P.N.44 poz. 267) i art. 11 i 17 ust. z dn. 17.II.1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.R.P.N.21 poz. 164) wnoszę, aby Rada Ministrów raczyła p. Ubyszowi Feliksowi od wymaganego dla stanowiska IV st. sł. poziomu wykształcenia udzielić dyspensy.

Przedstawić Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie tegoż p. Feliksa Ubysza Dyrektorem Departamentu w IV stopniu służbowym w Ministerstwie⁴¹⁷.

KIEROWNIK MINISTERSTWA
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
/-/ J. Raczyński

Wniosek powyższy uchwalono na
posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... 1923
punkt ... protokołu
posiedzenia Rady Ministrów.

PREZES RADY MINISTRÓW

⁴¹⁷ Feliks Ubysz został mianowany dyrektorem Departamentu Ogólnego w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych w IV stopniu służbowym postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 marca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 30 marca 1923, nr 74, s. 1.

Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie Antoniego Neymana naczelnikiem wydziału w Ministerstwie Sprawiedliwości w IV stopniu służbowym

WNIOSEK

o mianowanie

p. ANTONIEGO NEYMANA

Naczelnikiem Wydziału

w Ministerstwie Sprawiedliwości

w IV stopniu służbowym.

Od dnia 1 września 1917 roku pracuje w Ministerstwie Sprawiedliwości p. Antoni Neyman. Pracę rozpoczął w ówczesnym departamencie sprawiedliwości przekształconym w następstwie na Ministerstwo Sprawiedliwości jako referent, 1 listopada 1917 r. został starszym referentem, następnie radcą ministerjalnym, a 25 lutego 1919 r. został mianowany naczelnikiem wydziału.

Jako wykwalifikowany specjalista w sprawach rachunkowo-budżetowych, posiadający przeszło 20 letnią praktykę na stanowiskach kierowniczych w wielkich instytucjach handlowo-przemysłowych, stał się niezmiernie cenną i pożyteczną siłą w Wydziale Skarbowym, w którym rozpoczął pracę. Jako wybitnemu fachowcowi, odznaczającemu się niezwykłą gorliwością i sumiennością powierzono mu kierownictwo wydziałem, które sprawuje od 4 lat.

Olbrzymi zakres czynności tego wydziału obejmujący sprawy gospodarcze oraz rachunkowość całego wymiaru i zarządu sprawiedliwości i więziennictwa, układający budżet dla wszystkich tych działów, zatrudniający 34 pracowników, czyni z tego wydziału faktyczny departament.

Czynności te zostają obecnie znacznie zwiększone wobec likwidacji Departamentu Ziem Zachodnich Ministerstwa Sprawiedliwości w Poznaniu i przejęcia jego agend w zakresie gospodarczo-skarbowym przez Wydział gospodarczo-skarbowy Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wydział ten jest prowadzony przez p. Neymana pod każdym względem wzorowo, dążąc racjonalną gospodarką do zwiększenia oszczędności na rzecz Skarbu Państwa oraz zyskując pełne uznanie zarówno u swojej władzy przełożonej, jak i w Centralnych Władzach Skarbowych.

Uważając za konieczne nadanie tak cennemu i pożytecznemu pracownikowi wyższego stopnia służbowego oraz uzyskawszy zgodę Ministerstwa Skarbu wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r. i art. 17 Ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Rz.P.Nr.21. poz. 164) Rada Ministrów raczyła przedstawić PANU PREZYDENTOWI RZECZYPOSPOLITEJ

wniosek o mianowanie
ANTONIEGO NEYMANA
naczelnikiem wydziału w IV stopniu służbowym⁴¹⁸.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

„załącznik 16”

**Wniosek ministra sprawiedliwości o zamianowanie Tadeusza Mareckiego,
zastępcę prokuratora przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, prokuratorem
przy tym sądzie**

„1632”

„7/3 923”

WNIOSEK RADY MINISTRÓW
o zamianowanie Tadeusza Mareckiego, zastępcę
prokuratora przy sądzie apelacyjnym w Poznaniu,
Prokuratorem przy tym sądzie

Wskutek przeniesienia w stan spoczynku Franciszka Unruga opróżniła się posada prokuratora przy sądzie apelacyjnym w Poznaniu, która z uwagi na kierowniczy charakter odnośnego stanowiska wymaga możliwie rychłej obsady.

Z pomiędzy mogących tu wchodzić w rachubę kandydatów uważać należy za najodpowiedniejszego dotychczasowego zastępcę prokuratora przy sądzie apelacyjnym w Poznaniu dr. Tadeusza Mareckiego.

Dr. Marecki urodzony 28 marca 1866 r., żonaty, religii rzym.-katolickiej, po ukończeniu studjów na wydziale prawniczym uniwersytetu w Krakowie wstąpił do służby w sądzie dnia 5 sierpnia 1891 r., po złożeniu egzaminu sędziowskiego został we wrześniu 1897 r. adjunktem sądowym, a następnie zastępcą prokuratora, prokuratorem, wreszcie w maju 1916 r. zastępcą nadprokuratora państwa w Krakowie. W grudniu 1919 r. przeszedł jako zastępca prokuratora przy sądzie apelacyjnym do służby w Wielkopolsce. Marecki pozostaje na obecnej posadzie już około 3 lata, a poprzednio przez około 4 lata zajmował takie samo stanowisko w Krakowie. Posiada więc możliwie najgruntowniejsze przygotowanie do omawianego stanowiska i szczegółową znajomość wszystkich połączonych z niem czynności. Nadto jako wybitna siła zawodowa i człowiek, który na każdym dotąd zajmowanym urzędzie odpowiednio się aplikował, daje gwarancję, że także na stanowisku prokuratora przy sądzie apelacyjnym odpowie swemu zadaniu.

⁴¹⁸ Antoni Neyman został mianowany 16 marca 1923 r. naczelnikiem Wydziału Skarbowego w Ministerstwie Sprawiedliwości w IV stopniu służbowym, zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 15 kwietnia 1923, nr 8, s. 203.

Wobec tego Rada Ministrów wnosi, ażeby Pan Prezydent Rzeczypospolitej zamianował
dr. Tadeusza Mareckiego,
zastępcę prokuratora przy sądzie
apelacyjnym w Poznaniu, prokuratorem przy
tym sądzie⁴¹⁹

Mianuję

Warszawa, dnia ... 1923 r.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

Warszawa, dnia ... 1923 r.

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dn. 24.I.1923 r.
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
/-/ Makowski

^czałącznik 17^c

Wniosek ministra spraw wewnętrznych o mianowanie Bronisława Eckhardta zastępcą przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Toruniu

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych

Nr.P.O.14469.

Warszawa,
dn. stycznia 1923 r

Wniosek
o mianowanie Bronisława ECKHARDTA
zastępcą przewodniczącego
Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego
w Toruniu.

⁴¹⁹ Tadeusz Marecki został mianowany prokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 marca 1923 r. Pełnił tę funkcję do 20 lipca 1929 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 27 marca 1923, nr 71, s. 1; „Ruch służbowy. Dodatek do Dziennika Urzędowego Ministerstwa Sprawiedliwości”, nr 21 (rozesłano dnia 19 października 1929), s. 185.

W Województwie Pomorskim wakuje stanowisko zastępcy przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, które ze względu na sprawne funkcjonowanie Urzędu winno być niezwłocznie obsadzone.

Art. 2 rozporządzenia Ministra b. dzielnicy pruskiej dotyczącego utworzenia Wojewódzkich Rad Administracyjnych oraz Wojewódzkich Sądów Administracyjnych z 21.II.1920 r. (Dz.U. Nr. 10 poz. 81) stanowi, że zastępcę przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego mianuje dożywotnio Naczelnik Państwa, obecnie Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Ministra b. dzielnicy pruskiej, obecnie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję Bronisława ECKHARDTA.

Urodzony dnia 30 czerwca 1872 r. Bronisław Eckhardt ukończył gimnazjum we Lwowie, wydział prawny Uniwersytetu w Krakowie i Czerniowcach w roku 1897.

Następnie wstąpił do służby administracyjnej austriackiej w Rządzie Krajowym w Bukowinie, skąd w roku 1916 delegowany został do służby administracyjnej w okupacji austriackiej b. Kongresówki.

W roku 1918 wstąpił do służby państwowej polskiej, zajmując kolejno następujące stanowiska:

Od listopada 1918 r. do końca lutego 1919 r. w Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, od dnia 1 marca 1919 r. do 25 lutego 1920 r. zastępcy Komisarza powiatu w Brześciu, od dnia 15 kwietnia 1920 r. do końca września 1921 r. kierownika Ekspozytury Urzędu Walki z Lichwą i Spekulacją w Gnieźnie, wreszcie od dnia 1 października 1921 r. do chwili obecnej sędziego administracyjnego w VI stopniu służbowym w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Toruniu.

Zarówno przed wstąpieniem na służbę państwową polską, jak i w czasie swej służby w Rzeczypospolitej kandydat odznaczył się jako urzędnik bez zarzutu.

Uznając tedy kwalifikacje Bronisława ECKHARDTA za zupełnie odpowiednie na proponowane stanowisko, wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. oraz art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.Ust. Nr. 21, poz. 164) Rada Ministrów raczyła przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Bronisława ECKHARDTA Zastępcą Przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Toruniu w dotychczasowym VI stopniu służbowym⁴²⁰.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

⁴²⁰ Bronisław Eckhardt został mianowany zastępcą przewodniczącego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Toruniu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 marca 1923 r., II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, M.P., 10 kwietnia 1923, nr 81, s. 1; zob. M. Barcik, A. Cieślak, D. Grodowska-Kulińska, U. Perkowska, *Corpus studiosorum Universitatis Iagellonicae 1850/51–1917/18*, t. 3, cz. 2: E–J, red. K. Stopka, Kraków 2006, s. s. 12.

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... 1923 r.
punkt ... protokołu ...
posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia ... 1923 r.

PREZES MINISTRÓW

załącznik 18^c

Wniosek prezesa Rady Ministrów o mianowanie Józefa Ptasia, dr. Karola Bernaczka, Wacława Kinela, Tadeusza Nowowiejskiego, Adama Wozdeckiego i Stefana Idźkowskiego sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego

Wniosek o mianowanie Józefa Ptasia, dr. Karola Bernaczka, Wacława Kinela, Tadeusza Nowowiejskiego, Adama Wozdeckiego i Stefana Idźkowskiego – Sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

W Najwyższym Trybunale Administracyjnym wakuje dotychczas 12 etatów sędziowskich.

Wobec dużej liczby spraw wnoszonych do Trybunału zachodzi wedle opinii Pierwszego Prezesa⁴²¹ nieodzowna potrzeba obsadzenia na razie sześciu z wakujących posad sędziowskich.

Z pośród przedstawionych, zgodnie z ustępem drugim art. 6 ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. (Dz.U.Rz.P. Nr.67 poz. 600⁴²²) kandydatów na pierwszych miejscach znajdują się:

1) JÓZEF PTAŚ lat 57 wieku, żonaty, odbył studja prawnicze w Krakowie, po przebyciu aplikantury złożył egzamin sędziowski, ma dotąd za sobą 32 lat służby

⁴²¹ Jan Sawicki był I prezesem Najwyższego Trybunału Administracyjnego w latach 1922–1928, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 327–328.

⁴²² Mowa o Ustawie z dnia 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, Dz.U. 1922, nr 67, poz. 600. Wymieniony ustęp brzmiał następująco: „Prezydent Rzeczypospolitej mianuje na wniosek Rady Ministrów: pierwszego prezesa i prezesów z pośród osób, które conajmniej przez przeciąg 2 lat sprawowały urząd sędziego trybunału, sędziów zaś z pośród kandydatów, wybranych każdorazowo w liczbie potrójnej przez Zgromadzenie prezesów i sędziów Najwyższego Trybunału Administracyjnego (Ogólne Zgromadzenie Trybunału); przed mianowaniem prezesów Rada Ministrów zasięga opinii pierwszego prezesa”.

sędziowskiej i prokuratorskiej. Służbę od roku 1890 do 1919 pełnił w krakowskim okręgu apelacyjnym, przechodząc kolejne stanowiska: sędziego w sądzie powiatowym, zastępcy prokuratora oraz naczelnika sądu powiatowego, ostatnio w randze równej sędziemu sądu apelacyjnego. W roku 1919 Ptaś zamianowany został prokuratorem przy Sądzie Najwyższym, a w roku 1920 objął za urlopem funkcje naczelnika Głównego Urzędu Walki z Lichwą i sprawował je do likwidacji tego urzędu tj. do dnia 31 grudnia 1922; obecnie wrócił do służby prokuratorskiej przy Najwyższym Sądzie⁴²³.

2) Dr. KAROL BERNACZEK lat 44 wieku, żonaty, ma ukończony Wydział Prawny Uniwersytetu w Wiedniu. Jako praktykant referendarski wstąpił w roku 1900 do służby skarbowej w Wiedniu, a w roku 1902 powołany został do służby w Ministerstwie Skarbu. W Ministerstwie tem pozostawał do roku 1908, w którym to czasie przeszedł do służby w Ministerstwie Robót Publicznych, gdzie pełnił służbę do listopada 1918, ostatnio na stanowisku sekretarza ministerjalnego z tytułem i charakterem radcy sekcyjnego. Od stycznia r. 1919 Bernaczek pełnił funkcje w Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Wiedniu, a od marca 1919 jako radca ministerjalny, w tem naczelnik wydziału w Wiedeńskim Oddziale Głównego Urzędu Likwidacyjnego. We wrześniu r. 1919 zamianowany został radcą i członkiem Kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa, a po reorganizacji tego urzędu zajmuje w nim stanowisko naczelnika wydziału⁴²⁴.

3) WACŁAW KINEL lat 51 wieku, żonaty, ukończył studia prawne na Uniwersytecie Warszawskim. Od roku 1893 do roku 1917 pozostawał w służbie w Prokuraturji Królestwa Polskiego, a to od roku 1904 na stanowisku radcy. W służbie polskiej Kinel pozostaje od roku 1917, najpierw w Departamencie Sprawiedliwości

⁴²³ Józef Ptaś został mianowany sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r. W związku z tym został zwolniony z Sądu Najwyższego. Był sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego do 31 marca 1926 r., kiedy to na własną prośbę przeszedł w stan spoczynku, zob. II. Ruch służbowy. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym, M.P., 23 marca 1923, nr 68, s. 1; A. Szklarska-Lohmannowa, *Ptaś Józef*, w: PSB, t. 29, 1986, s. 302–303; M. Barcik, A. Cieślak, P. Gaszyński, D. Grodowska-Kulińska, U. Perkowska, P.M. Żukowski, *Corpus studiosorum Universitatis Iagellonicae 1850/51–1917/18*, t. 3, cz. 5: O–Q, red. K. Stopka, Kraków 2011, s. 655; *Kalendarz prawniczy na rok 1925*, red. J. Fidler, współudz. M. Goldsztein, M. Skoczyński, Warszawa 1925, s. 201.

⁴²⁴ Karol Bernaczek został mianowany sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r. W Izbie II tegoż Trybunału pracował jeszcze w 1939 r., zob. II. Ruch służbowy. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym, M.P., 23 marca 1923, nr 68, s. 1; *Kalendarz prawniczy na rok 1925*, s. 201; *Kalendarz sądowy na rok 1927*, red. Z. Krzysztoporski, oprac. J. Kirkiczenko, M. Kraczkiewicz, Warszawa 1927, s. 129; *Kalendarz sądowy na rok 1930*, oprac. J. Kirkiczenko, M. Kraczkiewicz, Warszawa 1930, s. 71; *Kalendarz Informator Sądowy na 1939 rok*, oprac. J. Kirkiczenko, M. Kraczkiewicz, K. Rudzisz, Warszawa 1939, s. 108.

Tymczasowej Rady Stanu, a następnie w Ministerstwie Sprawiedliwości od czasu jego zorganizowania. Przez cały czas służby w Ministerstwie pełni ją w dziale legislacyjnym, a to zrazu jako naczelnik wydziału, od roku zaś 1921, po reorganizacji Ministerstwa i zniesieniu wydziałów w Departamencie Prawnym, jako konsultent prawny⁴²⁵.

4) TADEUSZ NOWOWIEJSKI lat 62, żonaty, ma ukończony Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1889 był kandydatem do posad sądowych w Sądzie Okręgowym w Płocku, a od roku 1890 pomocnikiem adwokata przysięgłego. Kancelarię adwokacką jako adwokat przysięgły prowa^{dzi}c od roku 1897 do 1917 najpierw w Warszawie, a potem w Petersburgu. W styczniu roku 1919 Nowowiejski mianowany zostaje radcą ministerjalnym w Głównym Urzędzie Walki z Lichwą, w maju 1919 naczelnikiem wydziału w tym urzędzie, a od sierpnia 1919 naczelnikiem Okręgowego Urzędu Walki z Lichwą w Warszawie. Wreszcie dnia 15 marca 1921 powołano Nowowiejskiego do Ministerstwa Przemysłu i Handlu na stanowisko naczelnika wydziału⁴²⁶.

5) ADAM WOZDECKI lat 54 wieku, żonaty, ma ukończony Wydział Prawny Uniwersytetu Warszawskiego. Zawód adwokacki wykonywał od r. 1893 do r. 1918 zrazu jako pomocnik adwokata przysięgłego, potem jako adwokat przysięgły. Od r. 1918 zajmuje urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie⁴²⁷.

6) STEFAN IDŹKOWSKI lat 49 wieku, żonaty, ukończył Wydział Prawny Uniwersytetu w Kijowie. Był od dnia 1 czerwca 1898 pomocnikiem adwokata przysięgłego, a od dnia 5 czerwca 1903 adwokatem przysięgłym. Od dnia 15 kwietnia 1920 zajmuje urząd radcy Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej⁴²⁸.

⁴²⁵ Wacław Kinel został mianowany sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r. Co ciekawe, został zwolniony z funkcji naczelnika wydziału w Ministerstwie Sprawiedliwości dopiero 9 czerwca 1923 r. w związku z mianowaniem go sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego, zob. załącznik 24 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 1923 r.; II. Ruch służbowy. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym, M.P., 23 marca 1923, nr 68, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 1 lipca 1923, nr 13, s. 326; *Kalendarz prawniczy na rok 1925*, s. 201; *Kalendarz sądowy na rok 1927*, s. 129.

⁴²⁶ Tadeusz Nowowiejski został mianowany sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r. Zmarł wkrótce po objęciu tej funkcji, zob. II. Ruch służbowy. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym, M.P., 23 marca 1923, nr 68, s. 1.

⁴²⁷ Adam Wozdecki został mianowany sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym, M.P., 23 marca 1923, nr 68, s. 1; *Kalendarz prawniczy na rok 1925*, s. 201; *Kalendarz sądowy na rok 1927*, s. 129; *Kalendarz sądowy na rok 1930*, s. 72.

⁴²⁸ Stefan Idźkowski został mianowany sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 marca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym, M.P., 23 marca 1923, nr 68, s. 1; *Kalendarz*

Wobec powyższego Rada Ministrów wnosi, aby Pan Prezydent Rzeczypospolitej raczył

mianować sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego:

JÓZEFA PTASIA,

Dr. KAROLA BERNACZKA,

WACŁAWA KINELA,

TADEUSZA NOWOWIEJSKIEGO,

ADAMA WOZDECKIEGO I

STEFANA IDŹKOWSKIEGO

Warszawa, dnia marca 1923 r.

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu

Rady Ministrów w dniu marca

1923 r.

PREZES RADY MINISTRÓW

„załącznik 24^c”

Wniosek ministra pracy i opieki społecznej w sprawie obsadzenia urzędów państwowych z uwzględnieniem pierwszeństwa 1) inwalidów wojennych, wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych, oraz 2) zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich

Do
Rady Ministrów.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego wniosku:

TREŚĆ WNIOSKU

obsadzenie urzędów państwowych z uwzględnieniem pierwszeństwa

- 1) inwalidów wojennych, wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych,
oraz 2) zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich.

Na podstawie art. 53 ustawy z d. 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych,

prawniczy na rok 1925, s. 201; Kalendarz sądowy na rok 1927, s. 129; Kalendarz sądowy na rok 1930, s. 71; „Kurjer Warszawski”, 7 czerwca 1938, nr 154, s. 6 (nekrolog).

których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (Dz.Ust.Rz.P.Nr.32, poz. 195⁴²⁹) oraz wykonaniu rezolucji Sejmu Ustawodawczego z dnia 25.I.1921 r.⁴³⁰ – zarządza się co następuje:

1. Wszelkie władze państwowe, do których należy nominowanie urzędników niższych funkcjonariuszy obowiązane są obsadzać wolne stanowiska w urzędach państwowych inwalidami lub niemającymi dostatecznych środków do życia wdowami po inwalidach, poległych i zmarłych w rozumieniu art. 1 i 2 ustawy z d. 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin (Dz.Ust.Rz.P.Nr.32, poz. 195), a w razie braku z pośród nich odpowiednich kandydatów – zdemobilizowanymi żołnierzami Wojsk Polskich (z wyjątkiem karanych za dezercję lub inne przekroczenia służbowe), którzy brali udział w walkach o niepodległość i zjednoczenie Polski, o ile kwalifikacje kandydata-inwalidy lub wdowy po inwalidzie, po poległym i zmarłym lub zdemobilizowanego żołnierza są równe lub wyższe niż innych kandydatów.

O kwalifikacjach do objęcia odnośnego stanowiska i uzdolnieniach inwalidy lub wdowy po inwalidzie, po poległym i zmarłym lub zdemobilizowanego żołnierza decyduje władza powołana do mianowania urzędnika, względnie niższego funkcjonariusza.

2. Wszelkie władze państwowe w razie potrzeby obsadzenia posady urzędnika do IX stopnia służbowego włącznie lub niższego funkcjonariusza wszystkich stopni winny zwracać się do najbliższego państwowego urzędu pośrednictwa pracy o przedstawienie odpowiednich kandydatów z pośród inwalidów wojennych, a także niemających dostatecznych środków do życia wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych w rozumieniu art. 1 wyszczególnionej ustawy, względnie z pośród zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich niekaranych za dezercję oraz inne przekroczenia służbowe. Państwowe urzędy pośrednictwa pracy winny do dnia 14 od otrzymania powyższego polecenia albo przedstawić odpowiednich kandydatów z pośród osób wymienionych w p. 1 niniejszego rozporządzenia z dokładnym zakomunikowaniem ich kwalifikacji i dołączeniem dowodów na okoliczność, że kandydaci są inwalidami, wdowami po inwalidach, po poległych i zmarłych lub zdemobilizowanymi żołnierzami, albo powiadomić urząd, że takich kandydatów w ewidencji nie posiadają.

⁴²⁹ Artykuł ten brzmiał następująco: „Inwalidzi wojenni mają przy równych kwalifikacjach pierwszeństwo przy obsadzaniu urzędów państwowych i nadawaniu zezwoleń na sprzedaż towarów monopolowych, biletów loteryjnych, na prowadzenie gospód, księgarń kolejowych itp.

Pierwszeństwo takie przysługuje także pozostałym wdowom po inwalidach wojskowych, po poległych i zmarłych (art. 1), nie mającym dostatecznych środków do życia”.

⁴³⁰ Sprawozdanie stenograficzne z 202 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 25 stycznia 1921 r., ł. CCII/35–CCII/45.

Jeżeli kwalifikacje kandydatów przedstawionych przez państwowy urząd pośrednictwa pracy nie są wystarczające do objęcia odnośnej posady lub jeżeli kandydaci państwowego urzędu pośrednictwa pracy zamianowani przez odnośny urząd nie zgłoszą się do służby w terminie określonym w art. 13 ustawy o państwowej służbie cywilnej⁴³¹ lub jeżeli państw. urząd pośrednictwa pracy w terminie oznaczonym w ustępie 2 punktu 2 niniejszego rozporządzenia nie nadesłе żadnej odpowiedzi, względnie powiadomi, że takich kandydatów w ewidencji nie posiada, wtedy wolne stanowisko służbowe ma być obsadzone innym kandydatem według uznania władzy powołanej do mianowania.

3. Przy redukcji personelu należy zatrzymywać, o ile można, inwalidów i wdowy – w rozumieniu art. 1 wymienionej ustawy inwalidzkiej oraz zdemobilizowanych żołnierzy Wojsk Polskich (§ 1 niniejszego rozporządzenia), a zwalniać przede wszystkim innych urzędników posiadających równe kwalifikacje z osobami wymienionymi wyżej.

UZASADNIENIE

Artykuł 53 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów zapewnia inwalidom pierwszeństwo przy obsadzaniu stanowisk urzędowych. Przepisy ustawy nie były jednak dotychczas ściśle stosowane, co wywoływało wśród inwalidów ferment i niezadowolenie.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej uważa, że w celu ściślejszego przestrzegania wspomnianego przepisu art. 53 ustawy koniecznym jest:

- 1) autorytatywne przypomnienie czynnikom miarodajnym o pierwszeństwie inwalidów przy obsadzaniu posad,

- 2) ustalenie postępowania gwarantującego pierwszeństwo inwalidom.

Celowi temu służy załączony wniosek na Radę Ministrów. Wniosek rozróżnia obsadzania stanowisk odpowiedzialnych, względnie takich, gdzie od kandydatów wymaga się z reguły szczególnych kwalifikacji i obsadzenie niższych stanowisk urzędniczych do IX stopnia służbowego włącznie lub niższych funkcyjarzy wszystkich stopni. W stosunku do pierwszych projekt przypomina tylko, że należy stosować przepis ustawy, pozostawiając do uznania miarodajnych władz drogę, jaką one wybiorą dla zapewnienia pierwszeństwa inwalidom; w stosunku do drugich nakazuje miarodajnym władzom zwracać się do państwowych Urzędów pośrednictwa pracy o przedstawienie odpowiednich kandydatów. Przepis ostatni ma na celu zapewnienie inwalidom woj. pierwszeństwa rzeczywistego, gdyż

⁴³¹ Termin ten określono w ustępie pierwszym tego artykułu następująco: „Objęcie służby następuje w dniu, który władza w tym celu wyznaczy; o ile zaś dnia takiego nie oznaczono, to w ciągu dni piętnastu od doręczenia pisma nominacyjnego lub stwierdzającego dopuszczenie do służby przygotowawczej”.

miarodajna władza będzie mogła i – dzięki okólnikowi – będzie zobowiązana zapoznać się z odpowiednimi kandydatami z pośród inwalidów, a inwalidzi będą mogli dowiedzieć się o wakujących posadach i starać się o nie.

We wniosku obok inwalidów wojennych wymienia się stale: 1) niemające dostatecznych środków do życia wdowy po inwalidach wojennych, po poległych i zmarłych jako równouprawnione z inwalidami wojennymi w prawie pierwszeństwa oraz 2) zdemobilizowanych żołnierzy, którzy brali udział w walkach o niepodległość i zjednoczenie Polski – jako w drugim rządzie uprawnionych do pierwszeństwa, to znaczy uprawnionych w tym wypadku, gdy nie będzie kandydatów z pośród inwalidów wojennych i wdów. Wskazane prawo pierwszeństwa wdów po inwalidach, po poległych i zmarłych wynika z 2-go ustępu artykułu 53 ustawy inwalidzkiej z d. 18.III.1921, zaś pierwszeństwo dla zdemobilizowanych żołnierzy uwzględnione zostało w niniejszym wniosku w celu wykonania uchwały Sejmu Ustawodawczego z d. 25.I.1921 r.⁴³²

Szczególnie wskazanem byłoby umieszczenie inwalidów wojennych, wdów oraz zdemobilizowanych na posadach urzędników kancelaryjnych, manipulacyjnych, jako maszynistki, jako woźnych, wogóle na stanowiskach, gdzie nie są potrzebne żadne specjalne wiadomości. Dotąd na stanowiska tego rodzaju powołane były przeważnie osoby (najczęściej kobiety), względem których Państwo nie ma obowiązku opieki.

Zapewniając pierwszeństwo inwalidom przy obsadzaniu wakujących stanowisk (§ 1 i 2), projekt przypomina również miarodajnym władzom, że przy redukcji personelu należy ich, o ile można, zatrzymywać (§ 3)⁴³³.

Warszawa, d. 27 stycznia 1923 r.

Minister
/–/ L. Darowski

Wpłynęło na Radę Ministrów
dnia ...1923 r.

Uchwała zapadła
zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

⁴³² W tekście błędnie rok 1922.

⁴³³ Na podstawie tego wniosku minister spraw wewnętrznych wydał 11 maja 1923 r. okólnik (PO. 5367), którego treść została zmodyfikowana w porównaniu z publikowanym tu projektem, zob. Okólnik (43) Ministra Spraw Wewnętrznych do Wojewodów, Delegata Rządu w Wilnie, Głównego Komendanta Policji Państwowej oraz Komisarza Rządu na m. stoł. Warszawę w sprawie obsadzania wolnych stanowisk w urzędach państwowych – inwalidami, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 30 czerwca 1923, nr 3, poz. 46, s. 11–12.

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowe I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz o egzaminie dyplomatyczno-konsularnym

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa dn. ... 192... r.
N^o A.III/AB. 1445/22

Rada Ministrów raczy uchwalić następujący wniosek:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia ...

o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowe I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz o egzaminie dyplomatyczno-konsularnym.

W wykonaniu art. 11 i 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dn. 17 lutego 1922 r. (Dz.U.Rzp.P.Nr.21 poz. 164) zarządza się co następuje:

§ 1.

Kandydaci na stanowiska służbowe I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych winni złożyć przed dopuszczeniem do służby przygotowawczej, przewidzianej art. 12 ustawy o państwowej służbie cywilnej, egzamin wstępny, po odbyciu zaś służby przygotowawczej egzamin dyplomatyczno-konsularny.

§ 2.

Podanie o dopuszczenie do służby przygotowawczej ^hnależy ^hwnieść ^hwinno być wniesione ^c do ^hWydziału Osobowego ^h Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Do podania ^hwinny być ^cnależy ^cdołączyć ^c: metrykę urodzenia, dowód obywatelstwa polskiego, świadectwo dojrzałości, świadectwa i dyplomy studiów odbytych na którymkolwiek uniwersytecie krajowym lub zagranicznym, ewentualnie na innej równorzędnej szkole wyższej, wymienionej w rozporządzeniu Rady Ministrów z 27 lutego 1922 r. (Dz.U.Rzp.P.Nr.22 poz. 183), świadectwo zdrowia oraz dokładne curriculum vitae.

Podania opinuje komisja kwalifikacyjna Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

§ 3.

Przed dopuszczeniem do służby przygotowawczej kandydat zostaje poddany egzaminowi wstępnemu, który odbywa się przed Komisją egzaminacyjną.

Celem tego egzaminu jest zbadanie ogólnego poziomu wykształcenia i uzdolnienia kandydata.

§ 4.

Egzamin wstępny dzieli się na część pisemną i ustną.

Część pisemna, która winna poprzedzać egzamin ustny najmniej o jeden dzień, obejmuje:

- 1) wolne wypracowanie w języku polskim,
- 2) wolne wypracowanie w języku francuskim,
- 3) tłumaczenie wskazanego tekstu polskiego na francuski.

W części ustnej kandydat odbywa egzamin w formie colloquium na temat współczesnych zagadnień politycznych, ekonomicznych, społecznych lub naukowych, ewentualnie w formie 10-cio minutowego wykładu na jakikolwiek zadany temat.

Wynik egzaminu określa komisja egzaminacyjna jako zadawalający lub niezadawalający, uchwała zapada większością głosów.

Z egzaminu spisuje się protokół, w którym winien być wyszczególniony skład komisji egzaminacyjnej, tematy wypracowań pisemnych i ich ocena, pytania egzaminu ustnego i ich ocena, tudzież ogólny wynik.

§ 5.

Kandydat, który złożył egzamin wstępny z wynikiem zadawalającym, zostaje dopuszczony do służby przygotowawczej.

Służbę tę odbywa praktykant kolejno we wszystkich departamentach Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zaznajamiając się ze wszystkimi agendami Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz organizacją kancelarii.

W jaki sposób rozkłada się czas służby przygotowawczej w poszczególnych departamentach oraz sposób składania sprawozdań o pracy i kwalifikacjach praktykanta przez naczelników wydziałów określi Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

§ 6.

Służba przygotowawcza trwa rok przy uposażeniu X stopnia służbowego.

O ogólnym wyniku służby przygotowawczej wydaje swoją opinię komisja kwalifikacyjna na podstawie sprawozdań naczelników wydziałów.

W razie ujemnego wyniku służby przygotowawczej można orzec przedłużenie jej, jednak najwyżej na przeciąg roku. Jeżeli ponowna ocena wypadnie dla kandydata ujemnie, należy go ze służby zwolnić.

§ 7.

Po ukończeniu służby przygotowawczej z zadawalającym wynikiem, praktykant winien się poddać egzaminowi dyplomatyczno-konsularnemu.

Celem ostatecznego przygotowania się do tego egzaminu, otrzymuje praktykant po ukończeniu służby przygotowawczej sześciotygodniowy urlop płatny.

§ 8.

Egzamin dyplomatyczno-konsularny jest ustny.

W zakres jego wchodzi następujące przedmioty:

- 1) Język angielski lub niemiecki,
- 2) historia dyplomatyczna i polityczna od r. 1715,
- 3) nauki ekonomiczne i społeczne,
- 4) geografia polityczna i gospodarcza,
- 5) prawo konstytucyjne porównawcze,
- 6) prawo międzynarodowe prywatne,
- 7) prawo międzynarodowe publiczne,
- 8) teoria i praktyka konsularna.

Szczegółowe wymogi z zakresu powyższych przedmiotów określi Minister Spraw Zagranicznych.

Kandydat obowiązany jest do zdania w języku francuskim egzaminu z historii lub prawa międzynarodowego publicznego.

Przewodniczący komisji egzaminacyjnej może na podstawie opinii odnośnego egzaminatora uwolnić kandydata od egzaminu z przedmiotów, wymienionych pod 3, 4 i 5, jeżeli kandydat wykaże, że przedmioty te wchodziły w zakres jego studiów uniwersyteckich i że złożył z nich odpowiedni egzamin. O uwolnieniu od egzaminu z tych przedmiotów należy kandydata zawiadomić w chwili rozpoczęcia przezeń urlopu, przewidzianego w ^hart.^h § 7.

§ 9.

Wynik egzaminu ocenia komisja egzaminacyjna na podstawie odpowiedzi z poszczególnych przedmiotów, według następujących zasad:

1) jako 'dobry', jeżeli kandydat wykazał ^hnależyta^h ^cdokładną^c znajomość ^cprzedmiotów^c egzaminacyjnych.

2) jako 'dobry z odznaczeniem' z poszczególnych przedmiotów, jeżeli kandydat zakresie tych przedmiotów wykazał wybitną wiedzę i przygotowanie.

3) jako „dostateczny”, jeżeli kandydat dał odpowiedzi wystarczające.

4) w wypadku odpowiedzi niewystarczających komisja ocenia wynik jako „niedostateczny” i oznacza termin powtórzenia egzaminu. Termin ten nie może przenosić roku, a egzamin może być powtórzony tylko w całości.

W razie ponownego ujemnego wyniku egzaminu powtarzać nie wolno.

Uchwała komisji egzaminacyjnej zapada większością głosów. Przewodniczący komisji a jeden głos. Egzaminatorom służy głos zależnie od ilości reprezentowanych przez nich przedmiotów egzaminu. Egzaminatorowie przedmiotów,

od których kandydata uwolniono, mają prawo głosu narówni z egzaminatorami przedmiotów egzaminowanych.

Z egzaminu spisuje się protokół, w którym winien być wyszczególniony skład komisji egzaminacyjnej, przedmioty z których kandydata uwolniono, pytania z każdego przedmiotu, ocena poszczególnych odpowiedzi, tudzież ogólny wynik egzaminu.

§ 10.

Na dowód złożenia egzaminu dyplomatyczno-konsularnego, kandydat otrzymuje świadectwo, podpisane przez komisję egzaminacyjną.

Formularz świadectwa ustali Minister Spraw Zagranicznych.

Na podstawie świadectwa zostaje wpisany wynik egzaminu do wykazu stanu służby.

§ 11.

Przewodniczącego i egzaminatorów komisji egzaminacyjnej dla egzaminu wstępnego i dyplomatyczno-konsularnego mianuje Minister Spraw Zagranicznych, a to przewodniczącego z pośród dyrektorów departamentów Ministerstwa Spraw Zagranicznych, egzaminatorów z pośród urzędników Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ewentualnie z pośród urzędników innych działów zarządu państwowego za zgodą właściwego Ministra lub z grona profesorów wyższych uczelni za zgodą Senatu.

Przewodniczący może być równocześnie egzaminatorem.

§ 12.

Ilościowy skład komisji egzaminacyjnej przy egzaminie wstępnym i dyplomatyczno-konsularnym, czas trwania oraz sposób odbywania egzaminu określi Minister Spraw Zagranicznych.

§ 13.

Egzaminowi dyplomatyczno-konsularnemu poddać się muszą w terminie do 1 marca 1924 r. wszyscy urzędnicy do ^hVII^h ^cV^c stopnia służbowego włącznie, którzy pełnią służbę na stanowiskach I kategorii, a nie posiadają studiów wyższych.

Urzędnicy ci, o ile nie złożą w tym terminie egzaminu, nie otrzymają pisma ustalającego, i zostaną zgodnie z postanowieniami art. 116 ustawy z 17 lutego 1922 r. (Dz.U.Rzp.P.Nr. 21 poz. 164) i art. 6 ustawy z 28.VII.1922 r. (Dz.U.Rzp.P.Nr. 67 poz. 606) ze służby państwowej zwolnieni.

§ 14.

Dla urzędników od VI stopnia służbowego, którzy pełnią służbę na stanowiskach I kategorii, a nie posiadają studiów wyższych, egzamin dyplomatyczno-konsularny jest fakultatywny.

Awans jednak tych urzędników będzie uzależniony od zdania egzaminu, gdyż tylko w całkiem wyjątkowych przypadkach znajdzie zastosowanie postanowienie ostatniego ustępu art. 11 ustawy z 17 lutego 1922 r. (Dz.U.Rzp.P.Nr. 21 poz. 164).

§ 15.

Postanowienia niniejszego rozporządzenia nie mają zastosowania do wypadków mianowania na stanowiska honorowe.

§ 16.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia⁴³⁴.

„załącznik 31”

Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zwolnienia budynku wojskowego mieszkalnego przez Poddyrekcję Brzeską Kolejową w Brześciu nad Bugiem

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dnia ... II.1923 roku
GABINET MINISTRA

L. 968/23.G.M. II. tj.°

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych
w sprawie zwolnienia budynku wojskowego
mieszkalnego przez Poddyrekcję Brzeską
Kolejową w Brześciu n/B.

°Wojsk. Kolej
i Zdrowie
definitywnie°

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Poleca się Ministrowi Kolei Żelaznych wydać niezwłocznie zarządzenie i dopatrzyć bezwzględного wykonania takowego, aby Poddyrekcję Kolejową Brzeską najpóźniej do dn. 1 września 1923 r. przenieść z budynku wojskowego

⁴³⁴ Rozporządzenie ukazało się ze zmianami: do § 13 dopisano ustęp trzeci w brzmieniu: „Postanowienie ostatniego ustępu art. 11 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. № 21, poz. 164) znajdzie zastosowanie tylko w całkiem wyjątkowych wypadkach”; usunięto również § 14 projektu, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 marca 1923 r. o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowa I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz o egzaminie dyplomatyczno-konsularnym, Dz.U. 1923, nr 31, poz. 190.

mieszkalnego położonego w kompleksie koszar im. Piłsudskiego w Brześciu n/B. do budynków, jakie Min. Kol. Żel. na ten cel przygotowuje.

Oswobodzony przez Poddyрекcję Brzeską budynek wojskowy w oznaczonym terminie przekazać M.S.Wojsk. na mieszkanie oficerskie.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH:

^fSosnkowski^f

Generał – Dywizji

Uzasadnienie wniosku

W kompleksie koszar im. Piłsudskiego w Brześciu n/B. jeden duży budynek mieszkalny zajmuje Min. Kol. Żel. na biura Brzeskiej Poddyрекcji Kolejowej.

Komisja zebrana w Brześciu n/B. dn. 13.VIII.[19]22 r. opracowała szereg wniosków w sprawie wyniesienia Poddyрекcji z omawianych koszar, a wnioski te w następnym czasie były Min. Kol. Żel. przesłane przez M.S.Wojsk.

Nieodzowność corychlejszego uzyskania tego budynku wojskowość tłumaczy tem, że obecnie oficerowie w Brześciu n/B. zakwaterowani są b. źle, bowiem mieszka ich po kilku w jednym pokoiku, a następnie, że z przybyciem do Brześcia 9 dyw. piech., 9 pac, Baon Sanit[arny] Nr. IX, w Brześciu n/B. brak kwater dla 130 oficerów i podoficerów zawodowych.

^czałącznik 33^c

Wniosek ministra spraw wojskowych o przyznanie specjalnego przywileju dla szeregowych rocznika 1900 pozostających w ochotniczej służbie czynnej [wraz z projektem uchwały]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dnia ^c24/II^c 1923 r.

GABINET MINISTRA

L.1257/23.G.M.II.Tj.

Przedmiot: 100% dodatek do
żołdu szeregowych rocznika
1900 pozostałych ochotniczo
w służbie czynnej.

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych
w przedmiocie przyznania specjalnego przywileju dla szeregowych
rocznika 1900, pozostających w ochotniczej służbie czynnej

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Art. 1.

Zgodnie z art. 101 T.U. o powszechnym obowiązku służby wojskowej⁴³⁵ przyznaje się szeregowym rocznika poborowego 1900 pozostającym w służbie czynnej w wojsku stałym ponad ustawowo w art. 6 ustęp 1 T.U. przewidziany termin⁴³⁶ dodatek w wysokości 100% żołdu posiadanego stopnia.

Art. 2.

Uchwała niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1923 r.

Wykonanie powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

UZASADNIENIE.

Ze względu na ogólny niedobór w stanach faktycznych szeregowych kontyngentu pokojowego, jaki powstaje wskutek demobilizacji rocznika poborowego 1900 oraz z uwagi, że szeregowi tegoż rocznika przedstawiają bardzo dobrze wyszkolony materiał instruktorski i administracyjno-kancelaryjny zachodzi konieczność zatrzymania pewnej części tych szeregowych, którzy zgłoszą chęć pozostania w służbie czynnej.

Chcąc uzyskać jaknajwiększą liczbę takich szeregowych, a w związku z czym zachęcić ich do zgłaszania ochotniczego pozostania w służbie raczy Rada Ministrów uchwalić powyższy wniosek.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

fSosnkowski^f

gen. dyw.

⁴³⁵ Tymczasowa ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej, Dz.U. 1918, nr 13, poz. 28. Artykuł ten brzmiał następująco: „Szczegółowe przywileje ochotników, a zwłaszcza tych, którzy zgłoszą się do służby na dłuższy okres czasu, niż w ustawie przepisany, określi Komenda Główna wojsk polskich”.

⁴³⁶ Ustęp ten brzmiał następująco: „Służba w wojsku stałym trwa 2 lata, licząc od dnia rozpoczęcia służby”.

Wniosek ministra sprawiedliwości w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych

WNIOSEK

Ministra Sprawiedliwości
na Radę Ministrów

w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu
stosunków celnych.

Rada Ministrów postanawia:

I. Art. 6 projektu ustawy w przedmiocie uregulowania stosunków celnych przesłanej obecnemu Sejmowi w dniu 11 grudnia 1922 r. (druk Nr. 13) otrzymuje brzmienie następujące:

„Rozporządzenia^a w sprawach^c celnych wydane na podstawie upoważnienia udzielonego przez Sejm Ustawodawczy uchwałą z dnia 1 sierpnia 1919 r. uznaje się za prawnie wydane”.

II. W projekcie wyżej wymienionym należy dodać po art. 8 art. 9 w brzmieniu następującem:

„Upoważnia się Ministra Skarbu do wydania w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości autentycznego tekstu polskiego obowiązujących przepisów karnych rosyjskiej ustawy celnej wraz ze zmianami, wynikającymi z potrzeby uzgodnienia powyższych przepisów z Konstytucją, tudzież z innymi ustawami.

W b. dzielnicy austriackiej i pruskiej stosuje się nadal dotychczas obowiązujące przepisy karne, a na obszarze Spisza i Orawy przepisy obowiązujące w b. dzielnicy austriackiej.

Gdziekolwiek dotychczas obowiązujące przepisy powołują się na postanowienia już uchylone, należy zamiast tych postanowień stosować odpowiednio analogiczne przepisy obowiązujące”.

III. W projekcie wspomnianym należy umieścić po nowym art. 9 art. 10 w brzmieniu następującem:

„W b. dzielnicy rosyjskiej urzędy celne pierwszej instancji wymierzają w drodze nakazu karnego kary pieniężne (i konfiskatę przedmiotów przestępstwa) za przekroczenia^c celne niezagrożone karą pozbawienia wolności. Skazany może w ciągu tygodnia od wręczenia nakazu zażądać przekazania sprawy sądowi, który postąpi tak jakby nakazu karnego nie wydano, albo też odwołać się w tym samym terminie do władzy celnej II. instancji; w tym wypadku sprawa nie może już być przekazana sądowi. ^aOd orzeczenia władzy celnej II. instancji, która jest odwołana niema skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego^a.”

Przedmioty, co do których władza celna I instancji orzekła konfiskatę, ulegają do czasu uprawomocnienia się wyroku sądowego lub orzeczenia karnego władzy celnej sekwestracji i mogą być sprzedawane w drodze publicznego przetargu jeśli przechowywanie ich grozi zniszczeniem lub zepsuciem lub powoduje niepomierne koszty oraz jeżeli nie podlegają zniszczeniu stosownie do specjalnych przepisów.

Władze celne mają prawo dokonywania rewizji osób, rzeczy i lokali, stosując w tym względnie odpowiednie przepisy Ustawy postępowania karnego.

W b. dzielnicy austriackiej i pruskiej stosuje się w zakresie właściwości i postępowania dotąd obowiązujące przepisy, a na obszarze Spisza i Orawy przepisy obowiązujące w b. dzielnicy austriackiej”.

IV. Powyższe poprawki i uzupełnienia będą Sejmowi przedstawione w toku obrad komisyjnych.

UZASADNIENIE

I.

Projekt ustawy o uregulowaniu stosunków celnych w art. 6 ma na celu zalegalizowanie szeregu rozporządzeń wydanych na podstawie uchwały sejmowej z dnia 1 sierpnia 1919 r., które wszakże wobec nieogłoszenia tej uchwały w „Dzienniku Ustaw” nie mają żadnej mocy obowiązującej. Redakcja art. 6 zaproponowana przez Ministerstwo Skarbu jest nieściśła i mogłaby stać się źródłem licznych wątpliwości prawnych ‘mających duże praktyczne znaczenie (opłaty celne są pobierane nielegalnie i mogłyby być wyegzekwowane od Skarbu w drodze procesu cywilnego). Określenie, iż rozporządzenia odnośnie „zachowają swą moc prawną” jest nieodpowiednie, albowiem to co nie miało dotąd żadnej mocy prawnej, w myśl tej redakcji, nie będzie jej miało i nadal. Ministerstwo Sprawiedliwości pismem I.P.K. 706/22 zwracało już Ministerstwu Skarbu uwagę na konieczność redakcji art. 6 w brzmieniu przez siebie proponowanym. Ministerstwo Skarbu zgodziło się z powyższym zapatrywaniem (pismo D.C./1543/I.22), mimo to jednak do obecnego Sejmu projekt został wniesiony w brzmieniu pierwotnym. Redakcja obecna powoływałaby nadto do życia nawet te rozporządzenia, które w międzyczasie już uchylono.

II.

W myśl art. 18 rozp. poz. 314 r. 1920⁴³⁷ odnośnie do karania przemytnictwa stosować należy w byłej dzielnicy austriackiej i pruskiej przepisy dotąd w tej mierze obowiązujące, a w b. dzielnicy rosyjskiej przepisy, które obowiązywały w dniu 1 sierpnia 1914 roku. Lecz tekst tych ostatnich przepisów jest obecnie

⁴³⁷ Rozporządzenie Ministrów Skarbu oraz Przemysłu i Handlu o taryfie celnej z 11 czerwca 1920 r., Dz.U. 1920, nr 51, poz. 314.

rzadkością bibliograficzną tak, iż z tych względów wogóle nie można ich stosować w praktyce. Ministerstwu Sprawiedliwości znane są fakty zupełnego wstrzymania wymiaru sprawiedliwości w niektórych sądach w zakresie przestępstw celnych ze względu na brak tekstu odnośnych przepisów. Z tych względów wydanie autentycznego tekstu polskiego jest bardziej wskazane, aniżeli dokonanie zwykłego przekładu, gdyż wtedy źródłem prawa byłby w dalszym ciągu tekst rosyjski. Prócz tego należy uchylić niektóre postanowienia tych przepisów jako niezgodne z Konstytucją (art. 1072 i 1073 zawierają specjalne obostrzenia dla żydów), niektóre ^cskreślić jako już uchylone przez inne przepisy (np. wydalenie z pasa granicznego w myśl rozp. R.O.P. poz. 426 r. 1920 wobec art. 1067–1078 ros. ustawy celnej), inne zmienić odpowiednio wobec odwoływania się do dawnego rosyjskiego kodeksu kar głównych i poprawczych (art. 1047 i 1095). Wszystko to uzasadnia potrzebę wydania autentycznego tekstu polskiego wspomnianych przepisów (art. 1045–1080, 1085–1097 ros. ustawy celnej Zb. Praw. tom VI).

Ogłoszenie autentycznego tekstu wspomnianych przepisów jest rzeczą bardzo pilną, albowiem nie można oczekiwać wejścia w życie projektu ustawy karnej skarbowej przed upływem w najlepszym razie roku. Nie można zaś dopuścić, aby w ciągu tego czasu trwał stan faktycznego zawieszenia prawa obowiązującego.

III.

Nowy art. 10 projektu ustawy o uregulowaniu stosunków celnych ustala przeważnie zasady postępowania w sprawach karnych celnych zgodnie z art. 72 Konstytucji. Zasady powyższe zostały przyjęte w projekcie ustawy karnej skarbowej opracowanej przez Ministerstwo Skarbu wspólnie z Ministerstwem Sprawiedliwości⁴³⁸.

^czałącznik 35^c

[Poprawki ministra skarbu] w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych

OŚWIADCZENIE DEPARTAMENTU CEŁ DLA PANA MINISTRA SKARBU

dotyczące wniosku Ministra Sprawiedliwości na Radę Ministrów w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o uregulowaniu stosunków celnych⁴³⁹.

⁴³⁸ Postulaty zgłoszone w tym wniosku zostały uwzględnione dopiero ponad rok później, zob. Ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych, Dz.U. 1924, nr 80, poz. 777.

⁴³⁹ Zob. poprzedni załącznik.

Departament Ciel nie wysuwa żadnych zastrzeżeń co do wymienionego wyżej wniosku, który już uzgodniony został na naradzie prawnej w Ministerstwie Sprawiedliwości przy udziale przedstawicieli Departamentu Cła i Wydziału Karnego Ministerstwa Skarbu.

Jednocześnie celem uregulowania sprawy wydawania koncesji na załatwienie formalności celnych w myśl rozporządzenia z dnia 6 października 1920 r. w przedmiocie dopuszczenia przedsiębiorstw ekspedycyjnych do pośrednictwa w załatwianiu formalności celnych (Dz.Ust.Nr.103 z 1920 r., poz. 686) uważa Departament Ciel za wskazane, aby przy sposobności rozpatrzenia przez Radę Ministrów powyższego wniosku Ministra Sprawiedliwości punkt f Art. 7 projektu ustawy, brzmiący ^d„wydawać koncesje na otwieranie i prowadzenie wolnych składów, służących do przechowywania zagranicznych nieoclonionych towarów”^d był uzupełniony przez dodanie zdania ^d„oraz na prawo zawodowego pośrednictwa przy załatwianiu formalności celnych przy urzędach celnych”^d, a nadto po słowie „wydawać” przez dodanie wyrazów ^d„pod ustalonymi warunkami”^d.

Uzupełnienie to jest potrzebne z tego powodu, że odnoszący się artykuł 17 rozporządzenia o taryfie celnej z dn. 11 czerwca 1920 r., tudzież wyżej wymienione rozporządzenie z dn. 6 października 1920 r. są tylko tymczasowe, zatem wymagają wyraźnego ustawowego potwierdzenia⁴⁴⁰.

Odbitkę projektu ustawy o regulowaniu stosunków celnych załącza się⁴⁴¹.

Warszawa, dnia 7 marca 1923 r.

DYREKTOR DEPARTAMENTU CEŁ
fDzierzowski^f

^ezałącznik 36^e

**[Poprawki ministra przemysłu i handlu] w przedmiocie zmian w projekcie
ustawy o uregulowaniu stosunków celnych**

WNIOSEK

Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów
uzgodniony z p. Ministrem Skarbu.

W przedmiocie uzupełnień projektu
ustawy o regulowaniu stosunków celnych

⁴⁴⁰ Postulaty zgłoszone w tym wniosku zostały uwzględnione, zob. Ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych, Dz.U. 1924, nr 80, poz. 777.

⁴⁴¹ Brak załącznika.

(przesłanego obecnemu Sejmowi
dnia 11 grudnia 1922 r. – druk No 13)⁴⁴²

W art. 7 dodać:

w lit. a) w końcu ustęp: „dostosowywać cła wywozowe do spadku waluty i zmienionych konjunktur za pomocą mnożników”,

nową lit. h): „Ustanowić zakazy przywozu, wywozu i przewozu, z możliwością zezwalania w drodze wyjątku na przywóz, wywóz i przewóz towarów zakazanych. ^dZwolnienie od zakazu wywozu poszczególnych partii towarów może być uzależnione od sprzedaży towaru za walutę zagraniczną oraz od złożenia uzyskanej sumy w tej walucie w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej wzamian za walutę polską po kursie dnia”^d.

W art. 10 dodać jako ustęp ostatni: „Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą: ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (Dz.U.R.P. z 1920 r. No 79 poz. 527) oraz wszystkie rozporządzenia wydane na jej podstawie”⁴⁴³.

„załącznik 37”

Projekt ustawy o sądach powiatowych i sędziach pokoju

USTAWA

o sądach powiatowych i sędziach pokoju

Art. 1.

Oprócz sądów okręgowych, sądów apelacyjnych i Sądu Najwyższego działających na podstawie dotychczasowych przepisów wymiar sprawiedliwości sprawują sądy powiatowe i sędziowie pokoju.

Rozdział I.

O sądach powiatowych.

Art. 2.

Okręg sądu powiatowego obejmuje powiat lub kilka gmin danego powiatu administracyjnego. W wielkich miastach można utworzyć kilka sądów powiatowych w jednej gminie.

⁴⁴² Zob. poprzednie dwa załączniki.

⁴⁴³ Postulaty zgłoszone w tym wniosku zostały uwzględnione z pewnymi zmianami, zob. Ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych, Dz.U. 1924, nr 80, poz. 777.

Art. 3.

Tworzenie nowych, znoszenie oraz zmiany siedzib i okręgów istniejących sądów powiatowych uchwała Rada Ministrów na wniosek Ministra Sprawiedliwości.

Art. 4.

Minister Sprawiedliwości może zarządzić odbywanie w regularnych odstępach czasu roków sądu powiatowego poza jego siedzibą dla załatwienia spraw mieszkańców gmin odległych od siedziby sądu. W razie nawału spraw prezes sądu okręgowego może zarządzić odbycie roków nadzwyczajnych sądu powiatowego.

Art. 5.

Przy sądach powiatowych istnieją urzędy (wydziały) hipoteczne do spełniania czynności związanych z prowadzeniem ksiąg hipotecznych.

Art. 6.

Sędziów sądów powiatowych mianuje Prezydent Rzeczypospolitej. Sędzią sądu powiatowego może być mianowana osoba posiadająca wykształcenie prawnicze i odpowiednią praktyczną znajomość prawa obowiązującego.

Minister Sprawiedliwości ustanawia jednego z sędziów powiatowych naczelnikiem sądu powiatowego, który nim kieruje i sprawuje nadzór służbowy.

Art. 7.

Sądy powiatowe rozstrzygają ^cspory^c jednoosobowo.

^cArt. 8.^c

Sądy powiatowe rozpoznają spory o roszczenia majątkowe, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza sumy 300 złotych polskich, o ile sprawy powyższe nie zostały zastrzeżone ustawowo innym sądom.

Bez względu na wartość przedmiotu sądy powiatowe rozpoznają:

- 1) spory o roszczenia majątkowe dziecka nieślubnego lub jego matki przeciw ojcu dziecka,
- 2) spory z powodu wad u zwierząt,
- 3) spory o przywrócenie utraconego lub zakłóconego posiadania oraz używania służebności, jeżeli od chwili utraty lub zakłócenia nie upłynął jeden rok,
- 4) żądania zabezpieczenia dowodów w sprawach będących w toku lub jeszcze niewytoczonych.

Oprócz powyższych spraw rozpoznaniu sądów powiatowych ulegają sprawy działowe dotyczące drobnej własności ziemskiej lub mieszczańsko-rolnej jeżeli majątek działom podlegający nie przenosi 60 morgów nowopolskich ziemi

(30,75 dziesięcin, 35,59 hektara) i niema w nim żadnych przedsiębiorstw przemysłowych ani budynków, oprócz niezbędnych w zwykłym gospodarstwie rolnem bez względu na wartość inwentarzy i ruchomości, jeżeli przytem należące do spadku kapitały nie przenoszą 3.000 złotych polskich.

Art. 9.

Sądy powiatowe rozpoznają ponadto wszelkie sprawy sądownictwa niespornego, o ile te sprawy nie zostały zastrzeżone ustawowo innym sądom.

Art. 10.

Rozpoznaniu sądów powiatowych bez względu na wartość przedmiotu sporu nie ulegają:

- a) sprawy o własność nieruchomą i o prawa rzeczowe dotyczące nieruchomości w wyjątkiem wymienionych w art. 8,
- b) sprawy dotyczące pogwałcenia praw wynikających z patentów na wynalazki, świadectw na wzory rysunkowe i modele oraz na znaki towarowe,
- c) spory o prawa autorskie,
- d) sprawy, w których biorą udział instytucje skarbowe, z wyjątkiem spraw o przywrócenie utraconego lub zakłóconego posiadania.

Art. 11.

Sądy powiatowe rozpoznają sprawy karne, dla których był dotychczas właściwym sąd pokoju w myśl art. 2 przepisów przechodnich do ustawy postępowania karnego z 18 lipca 1917 r. (Dz.Urząd.Dep. Sprawiedl. T.R.S. Nr.1. poz. 4) w brzmieniu obecnie obowiązującym, o ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej, a także współdziałają w dochodzeniach przygotowawczych i śledztwach w ramach zakreślonych przez ustawę postępowania karnego.

Art. 12.

Przepisy ustaw postępowania cywilnego i karnego oraz przepisy o kosztach sądowych dotyczące sądów pokoju mają odpowiednie zastosowanie do sądów powiatowych. Sądem II instancji dla nich jest sąd okręgowy.

Rozdział II. O sędziach pokoju.

Art. 13.

W miejscowościach poza siedzibą „urzędową” sądu powiatowego urzędują sędziowie pokoju.

Art. 14.

Minister Sprawiedliwości po wysłuchaniu zdania wydziału powiatowego i prezesa sądu okręgowego postanawia, dla których gmin mają być ustanowieni sędziowie pokoju, ustala ich okręgi i siedziby oraz stanowi o ich znoszeniu.

Art. 15.

Sędziego pokoju i jego zastępcę wybierają mieszkańcy danego okręgu na lat pięć.

Jeżeli wybór nie dojdzie do skutku lub ilość głosów oddanych przy wyborze nie dochodzi jednej piątej części ogólnej liczby wyborców, sędziego pokoju i jego zastępcę mianuje Minister Sprawiedliwości po wysłuchaniu (na wniosek) prezesa sądu okręgowego.

Art. 16.

Sędzia pokoju sprawuje swój urząd aż do objęcia urzędowania przez następcę. Ponowne powołanie ustępującego jest dopuszczalne.

W razie przedterminowego ustąpienia sędziego pokoju i jego zastępcy Minister Sprawiedliwości po wysłuchaniu prezesa sądu okręgowego mianuje sędziego i zastępcę na czas do końca bieżącego okresu.

Art. 17.

Czynne prawo wyboru sędziego pokoju posiada każdy kto w dniu ogłoszenia wyborów mieszka w danym okręgu i posiada czynne prawo wyborcze do Sejmu.

Art. 18.

Sędzią pokoju może być każdy kto korzysta z pełni praw obywatelskich, liczy najmniej 30 lat wieku, jest nieskazitelnego charakteru, włada językiem polskim w słowie i piśmie i ukończył przynajmniej szkołę powszechną.

Art. 19.

Nie może być sędzią pokoju:

- 1) poseł Sejmu lub senator,
- 2) funkcjonariusz państwowy w służbie czynnej,
- 3) wojskowy w służbie czynnej,
- 4) osoba duchowna,
- 5) adwokat,
- 6) notariusz,
- 7) ten, przeciw komu toczy się postępowanie karne o występki z chęci zysku lub o zbrodnię.

Art. 20.

Nikt nie ma obowiązku przyjmowania urzędu sędziego pokoju.

Art. 21.

Wybory zarządza prezes sądu okręgowego przez:

- 1) mianowanie przewodniczącego komisji wyborczej z pośród sędziów sądu okręgowego lub powiatowego,
- 2) wezwanie rad gminnych do wyboru asesorów komisji wyborczej,
- 3) wezwanie naczelników gmin do sporządzenia spisów wyborców,
- 4) ogłoszenie w gminach okręgu wyborczego: a) dnia, godziny i lokalu wyborów, b) miejsca i czasu do przeglądania listy wyborców, c) terminu, do którego wyborcy mają zgłaszać do komisji wyborczej kandydatów na sędziego pokoju i jego zastępcę.

Art. 22.

Jeżeli okręg wyborczy obejmuje tylko jedną gminę, rada gminna wybiera dwóch asesorów komisji wyborczej. Jeżeli okręg wyborczy obejmuje więcej gmin, rada gminna każdej gminy wybiera po jednym asesorze do komisji wyborczej.

Art. 23.

Naczelnicy gmin winni w ciągu miesiąca po otrzymaniu wezwania złożyć w biurze komisji wyborczej spis wyborców.

Art. 24.

Każdy mieszkaniec okręgu wyborczego ma prawo w ciągu dwóch tygodni od upływu czasu do przeglądania listy zgłaszać w komisji wyborczej ustnie lub pisemnie zarzuty przeciw umieszczeniu kogokolwiek na liście.

Art. 25.

Komisja wyborcza rozstrzyga zarzuty, ustala listę wyborców, przyjmuje zgłoszenia kandydatów i odrzuca kandydatury osób, które nie czynią zadość wymaganiom art. 18 i 19.

Art. 26.

Głosowanie jest tajne i odbywa się przez oddanie wystawionej przez komisję wyborczą karty głosowania, na której są umieszczone imiona i nazwiska kandydatów. Głos oddaje się przez podkreślenie nazwisk dwóch kandydatów.

Kandydat, który otrzymał największą ilość głosów zostaje sędzią, następnym z kolei co do ilości otrzymanych głosów zastępcą sędziego. W razie równości głosów rozstrzyga los.

Art. 27.

Po ukończeniu głosowania komisja wyborcza niezwłocznie stwierdza ważność oddanych głosów, ustala wynik głosowania, podaje go do publicznej wiadomości i ogłasza, że zarzuty można ustnie lub pisemnie wnosić do komisji wyborczej w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia.

Art. 28.

Uchwały komisji wyborczej zapadają większością głosów. W razie równości głosów uchwałą staje się zdanie, za którym głosował przewodniczący.

Art. 29.

Komisja wyborcza sporządza ze swych czynności protokoły i po upływie czasu do wnoszenia zarzutów przesyła akta prezesowi sądu okręgowego.

Art. 30.

Prezes sądu okręgowego powołuje wybranych do objęcia urzędu, a jeżeli zgłoszono zarzuty lub sam poweźmie wątpliwość co do ważności wyboru przekazuje akta sądowi okręgowemu.

Art. 31.

Sąd okręgowy unieważnia wybory, jeżeli stwierdza, że zaszło uchybienie, mogące mieć istotny wpływ na wynik wyborów, albo że wybrano osobę nieodpowiadającą warunkom art. 18 i 19.

W razie unieważnienia odbywają się ponowne wybory na sędziego i zastępcę. Jeżeli i ponowne wybory zostaną unieważnione, ma zastosowanie art. 15 ustęp 2.

Orzeczenia sądu okręgowego w przedmiocie ważności wyborów nie ulegają zaskarżeniu.

Art. 32.

Sędziowie pokoju i zastępcy składają przysięgę sędziowską przed naczelnikiem sądu powiatowego.

Wybrany na sędziego pokoju, o ile nie posiada nieruchomości, winien złożyć w ciągu dwóch tygodni od daty powołania przez prezesa sądu okręgowego na urząd (art. 30) kaucję, której wysokość dla poszczególnych okręgów określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Art. 33.

Sędzia pokoju rozpoznaje: spory między mieszkańcami swego okręgu o roszczenia majątkowe, których wartość nie przekracza sumy 30 złotych polskich z wyjątkiem:

- a) sporów, które bez względu na wartość należą do właściwości sądów powiatowych lub okręgowych,
- b) sporów na podstawie weksli lub innych papierów, które mogą być indosowane,
- c) sporów o prawa do nieruchomości i prawa rzeczowe na nieruchomościach,
- d) sporów, w których pozwanym jest państwo lub inna korporacja prawa publicznego.

Spory przewidziane w niniejszym artykule mogą być wytaczane przeciw pozwanym zamieszkałym w okręgu sędziego pokoju również przez powodów poza tym okręgiem zamieszkałych.

Art. 34.

Niezależnie od powyższego sędziowie pokoju rozpoznają spory między mieszkańcami swego okręgu bez względu na wartość przedmiotu sporu o ile obie strony poddały się orzecznictwu tegoż sędziego, co wyraźnie musi sędzia stwierdzić przed przystąpieniem do rozpoznania tego rodzaju sprawy.

Do spraw tego rodzaju mają zastosowanie ostatni ustęp art. 33 i art. 44.

Nie mogą być jednak w tym trybie rozpoznawane:

- 1) sprawy dotyczące osobistych praw stanu,
- 2) sprawy dotyczące małoletnich oraz innych osób pod opieką będących,
- 3) sprawy, których stroną jest państwo lub inna korporacja prawa publicznego,
- 4) sprawy mające jakąkolwiek łączność z przestępstwem, oprócz tych, które na zasadzie ustaw karnych mogą być zakończone pogodzeniem się stron, jak również sprawy o wynagrodzenia szkód i strat zrządzonych przestępstwem, które wszczęte będą na drodze cywilnej po ukończeniu postępowania karnego.

Po wydaniu na mocy tego artykułu wyroku lub orzeczenia równoznacznego z wyrokiem w sprawie, której przedmiotem jest prawo własności do nieruchomości lub prawo posiadania i użytkowania tegoż, sędzia pokoju odpis takiego wyroku lub orzeczenia obowiązany jest bezzwłocznie zakomunikować izbie skarbowej, która, gdy się przekona, iż wyrokiem lub orzeczeniem sędziego ustala się przejście prawa własności do majątku nieruchomego od jednej osoby do drugiej – wymierzy opłatę stemplową przewidzianą w obowiązujących ustawach.

Art. 35.

Przed sędzią pokoju strony mogą zawrzeć ugodę we wszystkich sprawach majątkowych bez względu na wartość i rodzaj sporu. Ugoda nie zastępuje aktu sądowego lub notarialnego w przypadkach, gdy ustawa dla ważności umowy takiego aktu wymaga.

Sędzia pokoju winien na żądanie jednej strony wezwać w celu pojednania drugą stronę zamieszkałą w jego okręgu.

Art. 36.

Do właściwości sędziów pokoju należą nadto sprawy opiekuńcze w wypadku:

- a) gdy małoletni nie posiada żadnego majątku,
- b) gdy sprawy te zostaną przekazane przez sąd powiatowy.

Sąd powiatowy może wedle swego uznania przekazać sprawę opiekuńczą sędziemu pokoju bądź z urzędu, bądź też na wniosek strony interesownej po ewentualnym przeprowadzeniu dochodzeń. Decyzje te ulegają zaskarżeniu w zwykłym trybie. W razie zmiany okoliczności sprawy te wracają bądź z urzędu, bądź na wniosek do sądu powiatowego.

Sędziom pokoju nie mogą być atoli przekazane sprawy opiekuńcze, gdy majątek małoletniego składa się z przedsiębiorstwa przemysłowego lub handlowego ulegającego wpisowi do rejestru, z majątku nieruchomości mającego księgę hipoteczną przy sądzie okręgowym lub też położonego w miejscowości, gdzie ma siedzibę sąd powiatowy, wreszcie z majątku nieruchomości wiejskiego obejmującego powyżej 60 morgów nowopolskich ziemi (30,75 dziesięcin – 35,59 hektara).

Art. 37.

Do właściwości sędziego pokoju należą następujące przestępstwa popełnione w okręgu tegoż sądu:

I. Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego 1903 r.:

1) wykroczenia przewidziane w kodeksie karnym z 1903 r. niezastrzeżone właściwości sądów okręgowych, za które ustawa przewiduje areszt do jednego miesiąca albo grzywnę lub karę pieniężną oddzielnie lub łącznie niezależnie od kar dodatkowych i konfiskaty.

2) Przestępstwa przewidziane:

- a) w art. 232, 233, 235, 475, 511, 512 cz. 1, 573 ust. 2 i 617 k.k. oraz w art. 624 i 625 k.k. o ile nie grozi kara więzienia,
- b) w art. 469, 470 i 474 cz. 1 o ile uszkodzenia są lekkie,
- c) w art. 574, 581, 591 i 592 k.k. jeśli szkoda wyrządzona lub zamierzona nie przewyższa 30 złotych polskich,
- d) w art. 616 cz. 1 k.k. jeśli mienie uzyskano za pomocą przestępstwa, dla którego sąd pokoju stał się właściwy.

II. Na obszarze mocy obowiązującej austriackiej ustawy karnej z 1852 roku.

1) wykroczenia przewidziane w ustawie karnej z 27 maja 1852 r. Nr. 117 Dz.U.P., za które ustawa przewiduje jako karę główną areszt zwykły lub ścisły do jednego miesiąca albo grzywnę.

2) Wykroczenia przewidziane:

- a) w §§ 411 i 431 u.k.
- b) w §§ 460 i 461 u.k. jeśli szkoda zrzządzona lub zamierzona nie przekracza 30 złotych polskich,

c) w § 464 u.k., gdy mienie uzyskano za pomocą przestępstwa, dla którego sąd pokoju stał się właściwy.

III. Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego niemieckiego z 1871 r.:

- 1) wykroczenia przewidziane w kodeksie karnym z 1871 r.
- 2) następujące przestępstwa:
 - a) zniewagi z § 185 k.k. ścigane na wniosek jeśli postępowanie toczy się wskutek skargi prywatnej,
 - b) uszkodzenie cielesne ścigane na wniosek,
 - c) naruszenie miru domowego w wypadku § 123 ust. 3 k.k.,
 - d) zagrożenie popełnieniem zbrodni przewidziane w § 241 k.k.,
 - e) kradzieże, przywłaszczenia, oszustwa i uszkodzenia z §§ 242, 246, 283 i 303 k.k. jeśli szkoda zrzędzona lub zamierzona nie przekracza 30 złotych polskich,
 - f) przestępstwa przewidziane w §§ 258 1.1. i 259 k.k. jeśli dla czynu, do którego odnosi się popieranie lub ukrywanie stał się właściwy^m ^hsąd^h ^csędzia^c pokoju.

Art. 38.

Do właściwości ^hsądu^h ^csędziogo^c pokoju nie należą:

- 1) przestępstwa, za które orzec można pozbawienie prawa wykonywania zawodu, procederu, rzemiosła lub jakiego innego prawa,
- 2) przestępstwa skierowane przeciwko majątkowi państwa, gminy lub innej korporacji prawa publicznego,
- 3) przestępstwa osób sprawujących urząd lub służbę publiczną oraz przestępstwa skierowane przeciw tym osobom w czasie lub z powodu wykonywania przez nie obowiązków urzędowych lub służbowych,
- 4) sprawy, w których zgłoszono żądanie odszkodowania za szkody i straty w kwocie przewyższającej 30 złotych polskich,
- 5) sprawy, w których wartość przedmiotów ulegających konfiskacie albo robót mających być wykonanymi z mocy wyroku przenosi 30 złotych polskich,
- 6) sprawy wymienione w art. 37 1,2, II 2 i III 2 jeśli sędzia pokoju uzna, że należy wymierzyć karę pozbawienia wolności powyżej 6 tygodni,
- 7) sprawy, w których odwołano się od orzeczenia karnego władzy administracyjnej (art. 72 Konstytucji).

Art. 39.

Nie należą również do właściwości sędziego pokoju sprawy, w których z mocy decyzji sądowej zaaresztowano prewencyjnie choćby jednego z oskarżonych.

Jeśli sędzia pokoju w toku postępowania zarządził zaaresztowanie prewencyjne, winien w ciągu 24 godzin przekazać sprawę wraz z zaaresztowanym władzy właściwej.

Art. 40.

Sąd powiatowy, który wdrożył już postępowanie karne nie może przekazać sprawy sędziemu pokoju, choćby uznał, że sprawa należy do właściwości tegoż sędziego.

Art. 41.

Jeżeli w danym okręgu niema sędziego pokoju ani zastępcy, sprawy należące do właściwości takiego sędziego rozpoznaje sąd powiatowy.

Tenże sąd rozpoznaje sprawy, w których stroną jest sędzia pokoju lub jego zastępca, jeżeliby sprawa należała do ich właściwości.

Art. 42.

Sędziowie pokoju na żądanie innych sądów spełniają czynności sądowe zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych, w szczególności badają świadków i dokonują sprawdzania innych dowodów oraz wykonywują czynności przygotowawcze w sprawach sądownictwa niespornego stosownie do przepisów ustaw postępowania cywilnego i karnego.

Art. 43.

W b. dzielnicach austriackiej i pruskiej postępowanie przed sędzią pokoju odbywa się według przepisów o postępowaniu przed sądem powiatowym z tą zmianą, iż odwołanie od wyroku lub końcowego orzeczenia sędziego pokoju jest dopuszczalne w każdym wypadku bez względu na ograniczenia zawarte w powołanych przepisach o postępowaniu przed sądem powiatowym.

Art. 44.

Sądem II-ej instancji dla sędziów pokoju jest sąd okręgowy.

Art. 45.

Minister Sprawiedliwości jest upoważniony do wprowadzenia drogą rozporządzenia odpowiednich zmian w przepisach proceduralnych w celu ułatwienia i uproszczenia postępowania w sprawach należących do właściwości sędziów pokoju.

Art. 46.

Sędziowie pokoju sprawują swe obowiązki honorowo. Otrzymują jedynie odszkodowanie za czas stracony i poniesione koszty. Wysokość tego odszkodowania wogóle, jak i dla poszczególnych miejscowości ustala Minister Sprawiedliwości po porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 47.

Wszelkie koszty utrzymania sędziów pokoju, a w szczególności koszty wynajmu lokalu, opału, oświetlenia, zaopatrzenia w potrzeby kancelaryjne i uposażenia sędziego i kancelarii sądowej ponoszą właściwe gminy. Jeżeli sędzia pokoju jest ustanowiony dla kilku gmin, podziału tych kosztów przez poszczególne gminy dokonywa starosta. Jako zapomogę gminom na pokrycie poniesionych kosztów przeznaczają się opłaty sądowe pobierane przez powyższych sędziów na zasadzie ogólnych przepisów o opłatach sądowych.

Art. 48.

Do sędziów pokoju stosują się obowiązujące w poszczególnych dzielnicach przepisy o ulgach dla urzędników administracji gminnej. Poza to rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi prawa i obowiązki sędziego pokoju.

Art. 49.

Bezpośredni nadzór nad prawidłowym biegiem spraw^h w sądach^h u sędziego^c pokoju^c i nad dokładnym wykonywaniem obowiązków przez sędziów pokoju^c i^c nad^c kancelarij^cami^c sądowe^cmi^c sprawują naczelnicy sądów powiatowych. W tym celu winni oni przynajmniej raz na rok dokonać wizytacji każdego sądu pokoju poddanego ich nadzorowi i złożyć sprawozdanie pisemne prezesowi sądu okręgowego.

Art. 50.

Sędziowie pokoju podlegają odpowiedzialności albo w drodze dyscyplinarnej albo w drodze karnej.

Art. 51.

Sądem dyscyplinarnym dla sędziów pokoju i ławników są sądy okręgowe, które postępują według ogólnych przepisów dla sędziów z następującymi wyjątkami^a.

Art. 52.

Na sędziów pokoju mogą być wymierzane następujące kary dyscyplinarne: 1) wypomnienie, 2) nagana, 3) grzywna do 40 złotych pol. i 4) usunięcie z urzędu.

Art. 53.

Na sędziów pokoju mogą być wymierzane kary dyscyplinarne również za naganne i nielicujące z godnością sędziego prowadzenie się. Odośne postępowanie wszczynają prezes sądu okręgowego.

Art. 54.

Od decyzji sądu dyscyplinarnego skazującego na usunięcie z urzędu służy skazanemu w ciągu 2 tygodni od dnia doręczenia decyzji odwołanie do sądu apelacyjnego.

Rozdział III. Przepisy ogólne.

Art. 55.

Dla określenia granicy właściwości sędziów powiatowych i sędziego pokoju przewidzianej w art. 8, 33, 37 i 38 oraz grzywny wymierzanej przez sąd dyscyplinarny w myśl art. 52 upoważnia się Radę Ministrów do ustanowienia w drodze rozporządzenia stosunku złotego do marki polskiej, względnie do marki niemieckiej, o ile chodzi o górnośląską część województwa śląskiego.

Art. 56.

Sądy są obowiązane spełniać czynności sądowe na żądanie innych sądów lub władz do tego uprawnionych, o ile tego wyrażnie nie zabrania ustawa miejscowa, gdzie dana czynność ma być wykonana. W przypadkach wskazanych w ustawach sądy są obowiązane spełniać czynności sądowe także na żądanie sędziów polubownych.

Art. 57.

O spełnienie czynności należy zwracać się, o ile ustawy inaczej nie stanowią, do sądu powiatowego, w którego okręgu czynność ma być spełnioną. W miejscowościach, gdzie istnieje kilka sądów powiatowych można zwracać się do prezesa sądu okręgowego, który żądanie przekaże właściwemu sądowi.

Art. 58.

Przepisy niniejszej ustawy dotyczące sądów powiatowych (art. 2^c-12) obowiązują tylko w b. zaborze rosyjskim i wchodzą w życie od dnia 1 lipca 1923 r. Artykuły 56 i 57 obowiązują w całym państwie od dnia ogłoszenia tej ustawy.

Co do przepisów o sędziach pokoju, to Rada Ministrów na wniosek Ministra Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia termin wejścia w życie mocy obowiązującej tych przepisów w okręgach poszczególnych sądów okręgowych.

Art. 59.

Z dniem wejścia w życie poszczególnych części tej ustawy tracą moc przepisy prawne z nią sprzeczne, a w tej liczbie i rozporządzenie z dnia 15 grudnia

1919 r. o urządzeniu sądów pokoju w b. dzielnicy pruskiej⁴⁴⁴ oraz art. 5 i ustęp 1 art. 24 ustawy z dn. 18 marca 1921 r. w przedmiocie niektórych zmian w przepisach tymczasowych o urządzeniu sądownictwa w b. Królestwie Polskiem (Dz.U.R.P.Nr.30 poz. 172).

Art. 60.

Okres reorganizacji sądów, w którym wolno sędziów 'pokoju i powiatowych' bez ich zgody przenosić do innego sądu lub w stan spoczynku trwa trzy lata od wejścia tej ustawy w życie. Okres ten może być rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej przedłużony na czas nie dłuższy nad trzy lata.

Art. 61.

W ciągu pierwszych 10 lat po wejściu w życie tej ustawy sędziami sądów powiatowych można mianować osoby, które nie czynią zadość wymaganiom wskazanym w art. 6. Sędziów tych mianuje Minister Sprawiedliwości.

Art. 62.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Sprawiedliwości⁴⁴⁵.

„załącznik 39”

Projekt noweli do ustawy o ochronie lokatorów

USTAWA

zmieniająca ustawę z dnia 18 grudnia 1920 r.
o ochronie lokatorów.

Projekt ustawy zmieniającej ustawę z dnia 18 grudnia 1920 r. o ochronie lokatorów przyjęty w trzecim czytaniu czytaniu przez Komisję Prawniczą Sejmu Ustawodawczego (załącznik 1 do druku Sejmu N. 3723) powinien ulec zmianom następujący^cm^c:

⁴⁴⁴ Rozporządzenia Ministra byłej Dzielnicy Pruskiej o urządzeniu sądów pokoju w byłej dzielnicy pruskiej z dnia 15 grudnia 1919 r., „Tygodnik Urzędowy”, 24 grudnia 1919, nr 70, s. 416.

⁴⁴⁵ Ustawa nie weszła w życie. Niektóre zapisy projektu, zwłaszcza odnoszące się do sędziów pokoju, zostały wykorzystane później w procesie legislacji, zob. np. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 lutego 1928 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. 1928, nr 12, poz. 93 (dział III).

I.

Zamiast §§ 1–3 i art. 1–3 d) projektuje się przepisy następujące:

Art. 1. Do najmu mieszkań, poszczególnych części mieszkań i wszelkich wogóle lokalów, za wyjątkiem wskazanych w art. 2, stosują się w drodze wyjątku od przepisów najmu zawartych w dzielnicowych ustawach cywilnych, przepisy niżej wymienione.

Art. 2. Przepisom niniejszej uwagi nie podlegają:

a) mieszkania stanowiące uposażenia służbowe lub części jego;
b) budynki kolejowe znajdujące się na stacjach i przy liniach kolejowych;
c) fabryki oddane w dzierżawę wraz z urządzeniem wewnętrznym;
d) lokale do zabaw, na kino-teatry i bankowe;
e) domy na obszarach byłych dzielnic rosyjskiej i pruskiej, których budowę ukończono lub ukończy się po 1 lipca 1919 r. i domy na obszarze byłej dzielnicy austriackiej, dla których udzielono lub udzieli się konsensusu za zamieszkanie po 27 stycznia 1917 r.;

f) części dawniej wzniesionych domów, które po ustalonych w punkcie e) terminach nadbudowano lub odbudowano;

g) domy, względnie ich części, które uległy gruntownej przebudowie dokonanej w celu przerobienia budynków lub ich części niezamieszkanymi lub na mieszkania nie wynajmowanych na pomieszczenia mieszkalne;

h) budynki nabyte na własność przez Skarb Państwa. Wszystkie umowy najmu i dzierżawy dotyczące takich budynków i ich przynależności rozwiązują się z mocy prawa z dniem zawarcia odnośnego aktu nabycia, a biorący w najem powinni przedmiot najmu, względnie dzierżawy opuścić po poprzednim ustawowym wypowiedzeniu i po dostarczeniu im odpowiednich mieszkań przez nabywców.

Art. 3. Za podstawę do oznaczenia wysokości komornego za wymienione w art. 1. lokale służyć ma komorne płacone w czerwcu 1914 r. (podstawowe komorne). Wypuszczający w najem zobowiązany jest udowodnić wysokość powyższego komornego.

Art. 4. Wysokość komornego za lokale wskazane w art. 1, z wyjątkiem wypadku wymienionego w ust. 1 art. 4a, nie może przekraczać podstawowego komornego przerechowanego na walutę polską według stosunku, jaki określać będzie Rada Ministrów wogóle lub dla poszczególnych miejscowości stosownie do zmiany warunków ekonomicznych, w szczególności stosownie do zmian walutowych oraz zmiany obciążających nieruchomości podatków i opłat; nie będą natomiast uwzględniane opłaty jednorazowe i daniny oraz obciążające właścicieli nieruchomości podatki osobiste.

Rada Ministrów władną jest również uchylić wogóle lub dla poszczególnych miejscowości dodatkowe opłaty wskazane w ust. 2 art. 25 podwyższając odpowiednio normę przerechowania komornego na walutę polską.

II.

Wskazane w art. 14 i 16 obowiązującej ustawy o ochronie lokatorów z dnia 18 grudnia 1920 r. grzywny podwyższa się 10-krotnie, grzywny zaś w art. 23 tejże ustawy określa się w wysokości od 5.000 do 1.000.000 mk.

III.

Wykreśla się art. 22 obowiązującej ustawy o ochronie lokatorów jako obecnie już nieaktualny.

IV.

Wykreśla się z projektu Komisji (druk Nr. 3723) art. 24 i 27 jako zastąpione przez art. 2 i 25 niniejszego projektu.

V.

Art. 25 projektu Komisji (druk Nr. 3723) otrzymuje brzmienie następujące:

(1) „Od 1 stycznia 1923 r. aż do wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów przewidzianego w art. 4 w braku umowy dopuszczalna podwyżka komornego nie może przekraczać podstawowego komornego przerachowanego na markę polską w stosunku następującym: 1) za mieszkanie i wszelkiego rodzaju lokale z wyjątkiem wskazanych w punkcie 2): 1 rubel przedwojenny równy 500 mk., 1 marka przedwojenna równa 230 mk., 1 korona przedwojenna ‘równa’ 200 mk. 2) za sklepy, lokale handlowe i przemysłowe oraz pracownie niepołączone z mieszkaniami: 1 rubel przedwojenny równy – 1000 mk., 1 marka przedwojenna równa 400 mk. i 1 korona przedwojenna równa 400 mk.

(2) Tytułem dalszej podwyżki komornego właściciele domów mogą pobierać od lokatorów wzrastające opłaty dodatkowe w wysokości rozłożonej w stosunku do komornego zwyczajki rzeczywistych ponad normy z czerwca 1914 r. wydatków, a to:

a) za opłaty gminne od dostarczania wody, od kanałów, od dostarczania światła dla sieni, ‘schodów’, korytarzy i tym podobnych lokalności, wreszcie od wywozu śmieci;

b) w miejscowościach nie posiadających powszechnych urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych lub oświetleniowych, tudzież w domach z takimi urządzeniami nie połączonych, również w całości za dostarczanie przez właściciela wody do urządzeń asenizacyjnych, za wywóz nieczystości kloacalnych i śmieci i za oświetlenie wymienionych w tym ustępie pod a) lokalności;

c) za czyszczenie głównych przewodów kominowych;

d) za wydatki na wynagrodzenie stróża, jednak bez wliczania w nie wartości dostarczonego stróżowi mieszkania;

(3) Od 1 stycznia 1923 r. będzie dopuszczalne zastosowanie art. 4 oraz ust. 1 i 2 niniejszego artykułu do wszelkich nawet hipotecznie zabezpieczonych umów

zawartych przed wejściem w życie tej ustawy, o ile strony nie zawarą innej dobrowolnej umowy”.

VI.

W art. 29 projektu Komisji (druk Nr. 3723) wykreśla się ustęp 1 jako prawie całkowicie przejęty przez art. 5 projektu Komisji.

VII.

Po art. 29 projektu Komisji (druk Nr. 3723) dodaje się następujący artykuł 30: „Cudzoziemcy korzystają z dobrodziejstw niniejszej ustawy w miarę wzajemności”.

VIII.

Ustawa powinna wejść w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 1923 roku⁴⁴⁶.

°załącznik 42°

Wniosek ministra kolei żelaznych w sprawie ukończenia budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma – Stojanów [wraz z projektem ustawy]

Wniosek

Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ukończenia budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma – Stojanów.

Treść wniosku:

Rada Ministrów uchwalić raczy wniesienie do Sejmu następującego projektu ustawy

Ustawa z dnia ...

o ukończeniu budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma – Stojanów.

⁴⁴⁶ Zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3723 (wraz z załącznikami, w tym sprawozdanie Komisji Prawniczej, ustawa o ochronie lokatorów z 18 grudnia 1920 r., wnioski mniejszości). Przepisy w zakresie ochrony lokatorów były kilkakrotnie zmieniane. Ich zebranie i omówienie zob. *Przepisy o ochronie lokatorów (wraz z ustawą śląską) objaśnione orzecznictwem Izby Pierwszej i Trzeciej Sądu Najwyższego*, oprac. W. Dbałowski, J. Przeworski, wyd. 2, Warszawa [1930]; *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 319–320 (tu opinia Departamentu Podatków Ministerstwa Skarbu o projekcie zmian ustawy o ochronie lokatorów z 10 listopada 1921 r.).

Art. 1.

Upoważnia się Rząd do poczynienia zarządzeń w celu ukończenia budowy kolei parowej, normalnotorowej od Dębowej Karczmy do Stojanowa na długości 45 km. jako kolei państwowej, drugorzędnej.

Art. 2.

Dalsze prowadzenie robót wykonanych w 1920 i 1921 r. przez władze wojskowe polskie rozpocznie się w terminie, który ustali Minister Kolei Żelaznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 3.

Upoważnia się Ministra Kolei Żelaznych do ułożenia kosztorysu budowy, oznaczenia stacji i przystanków oraz do oznaczenia terminu otwarcia ruchu.

Art. 4.

Kredyty potrzebne do wykonania robót uwzględni się w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych i okresach budżetowych wskazanych przez Ministra Skarbu na wniosek Ministra Kolei Żelaznych.

Art. 5.

Ustawa wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Art. 6.

Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Kolei Żelaznych.

Uzasadnienie.

Linja kolejowa Łuck–Stojanów o długości około 80 klm. stanowi ogniwo zamykające linję Kiwerce–Łuck–Stojanów–Sapieżanka–Lwów wynoszącą 190 klm. Przechodząc przez sam środek Wołynia, który posiada dotąd koleje magistralne tylko na krańcach (od strony północno-wschodniej: Kolej Kowel–^aRówno^a–Zdołbunów, od południowo-wschodniej: Brody–Zdołbunów i z zachodu: Kowel–Sokal) kolej Łuck–Stojanów obsługiwałaby teren o glebie czarnoziemnej nie ustępującej glebie podolskiej, pokryty pięknymi lasami szczególnie od strony Łucka.

Omawiana linja kolejowa, łącząc bezpośrednio środek Wołynia ze Lwowem, wpłynęłaby na rozszerzenie obrotów handlowych tego miasta z Wołyniem. Obroty te dziś nawet, jak zaznacza Województwo Wołyńskie, przy braku odpowiedniej komunikacji nie ustępują obrotom handlowym Warszawy z Wołyniem. Oprócz tych warunków ekonomicznych, wskazujących na potrzebę budowy kolei idącej środkiem Wołynia, władze wojskowe wielokrotnie domagały się wybudowania tej linji ze względów obrony Państwa. Względy te, zdaniem Sztabu Generalnego,

polegają głównie na tem, że stacje węzłowe Równe i Zdołbunów jako leżące blisko granicy mogą być zagrożone i dla obrony Państwa od strony Wołynia linje Kowel–Równe i Zdołbunów–Brody byłyby wtedy bez znaczenia. Wybudowanie linii Łuck–Stojanów stwarza bazę zastępującą odcięte linje i stwarza możność prawidłowej obrony linii idącej wzdłuż rz. Styru. Żeby utworzyć linję Łuck–Stojanów potrzeba wybudować ok. 30 km., gdyż jeszcze Rosjanie wybudowali 35 klm. od Łucka ku ^aStojanowi^a t.zw. Dębowej Karczmy, a następnie władze wojskowe polskie wybudowały plantu kolejowego 15 klm. (8 kil. od Stojanowa ku Łuckowi i 7 od Dębowej Karczmy ku ^aStojanowi^a).

Przez dokończenie budowy kolei Łuck–Stojanów na długości nowych 30 klm. i wykończenie wspomnianych wyżej 15 klm. Państwo osiągnie zwartą linję o długości 190 km. łączącą środek Wołynia ze Lwowem i posiadzie linję obronną rzeki Styru na wypadek sforsowania rzeki Horynia przez nieprzyjaciela. Koszt linii Łuck–Stojanów, nie licząc szyn i taboru, wyniesie przy obecnym kursie marki polskiej – około 3.000.000.000 marek.

W sprawie tej Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 5. sierpnia r.b. Nr. 38.D.B.6 zajęło zasadniczo przychylne stanowisko⁴⁴⁷.

KIEROWNIK MINISTERSTWA:
^fL. Zagórny-Marynowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów
Dnia ... 1923 r.
Uchwała zapadła zgodnie z
wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW:

^czałącznik 43^c

[Pismo ministra spraw wojskowych do premiera w sprawie budowy linii kolejowej Stojanów–Łuck i Wojnica–Łuck]

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
L.8255/IV.Kom.Tj.

Odpis
Warszawa, dnia III.1923r.

⁴⁴⁷ Ustawa nie weszła w życie. Do sprawy powrócono dwa lata później, zob. Ustawa z dnia 22 lipca 1925 r. o ukończeniu budowy kolei Łuck–Dębowa Karczma–Stojanów, Dz.U. 1925, nr 85, poz. 582.

Do
Prezydenta Rady Ministrów
w Warszawie

Na odbytej 13 lutego rb. konferencji budżetowej w Ministerstwie Skarbu w sprawie zatwierdzenia budżetu Ministerstwa Kolei Żelaznych na rok 1923, w której brał udział reprezentant Sztabu Generalnego ppułk. p.d. Sztabu Generalnego Szychowski, Ministerstwo Skarbu nie zatwierdziło kredytów na:

- a) budowę linii normalno-torowej Stojanów–Łuck,
- b) ” ” ” Wojnica–Łuck,

mimo że Ministerstwo Kolei Żelaznych – w myśl uchwały komisji komitetu nowobudujących się kolei Państwowej Rady Kolejowej z 4 grudnia 1922 r. – preliminowało na rok 1923 odpowiednie kredyty na budowę linii Stojanów–Łuck; zaś Sztab Generalny żądał pismem Oddz. IV Szt. Gen. L.31903/IV.Kol. Tj. z 9 grudnia 1922 r. od Ministerstwa Kolei Żelaznych wstawienia w budżecie na rok 1923 wśród niezbędnych robót dla celów Obrony Państwa budowę linii normalno-torowej Wojnica–Łuck.

W sprawie budowy linii Stojanów–Łuck Ministerstwo Skarbu zgodziło się wyasygnować dodatkowo odpowiednie kredyty jeszcze w roku bieżącym, o ile Rada Ministrów zatwierdzi, a Sejm w tym roku uchwali ustawę, której projekt przesłało Ministerstwo Kolei Żelaznych do Prezydium Rady Ministrów⁴⁴⁸.

Co do budowy linii Wojnica–Łuck, to Ministerstwo Kolei Żelaznych nie opracowało jeszcze projektu ustawy sejmowej dla tej linii, a przedstawiciel Ministerstwa Skarbu oświadczył, że kredyty na budowę nowych linii nie mogą być asygnowane przed zatwierdzeniem budowy odnośnej linii przez Sejm.

Podkreślając ogromną doniosłość budowy tych linii dla celów strategicznych w jak najkrótszym czasie, proszę Pana Prezydenta Ministrów o postawienie na porządku dziennym najbliższego posiedzenia Rady Ministrów wniosku, aby do budżetu Ministerstwa Kolei Żelaznych na rok 1923 zostały włączone odpowiednie kredyty na budowę linii Stojanów–Łuck i Wojnica–Łuck.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ Sosnkowski
generał dywizji

⁴⁴⁸ Zob. poprzedni załącznik.

Projekt ustawy o zniesieniu przepisów prawnych ograniczających równouprawnienie Żydów w byłym zaborze rosyjskim

USTAWA

O zniesieniu przepisów prawnych ograniczających równouprawnienie żydów w b. zaborze rosyjskim.

Art. 1.

Wprowadza się następujące zmiany w ustawodawstwie obowiązującym na obszarze b. zaboru rosyjskiego.

I. Uchyła się:

- a) art. 16 i p. 6 art. 414 Kod. Cyw. Król. Polsk. z 1825 roku,
- b) art. 234 p. 1, art. 282, 295 p. 1 Organizacji Zarządu gubernialnego Królestwa Polsk. (wyd. 1892 r. Zb. Pr. t. II ^hczęść V^h),
- c) p. 4 art. 464 ustawy górniczej (wyd. 1912 r. Zb. Pr. t. VII),
- d) ^hart. 291 Kod. Karn. 1903 r.^{h449} b i...i art. 66 i...i b
- e) art. 5 przepisów o trybie sprzedaży gruntów włościańskich z dnia ^a11/24^a czerwca 1891 r. (Zb. Pr. i Rozp. Rządu z 1891 r. Nr. 76 poz. 821),
- f) art. 1072 i 1073 ustawy celnej (wyd. 1910 r. Zb. Pr. t. VI),
- g) art. 612 ros. ustawy akcyzowej (t. V Zb. Pr. ros. wydanie z 1901 r. ^hi dalszy ciąg z r. 1912^h),

^{b?}^h postanowienie Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego z dnia 2 września n.st. z 1837 r. zawierające objaśnienie, że rzemieślnicy starozakonni nie mają tworzyć oddzielnych zgromadzeń rzemieślniczych i że jedynie składki do skrzynki mogą składać oddzielnie (Zb. przep. adm. Kr. P. t. I cz. II str. 225).^h

II. Wykreśla się:

a) wyraz „żyd” w cz. 2 art. 272 Kod. Karn. 1903 r. ^ci wyraz „żydowskiego” z art. 278 ^hi 291^h tegoż Kodeksu,^c

^cb) wyrazów „żydowskiej” oraz „melameda lub innego ... żydowskich” z art. 291 Kod. Karn. 1903 r.,^c

^hb^h ^cc) wyraz „i nie należy do wyznania żydowskiego” z art. 6 p.g. przepisów o trybie sprzedaży gruntów włościańskich z dnia ^a11/24ª czerwca 1891 r. (Zb. Pr. i Rozp. Rządu z 1891 r. Nr. 76 poz. 821),

c) ustęp trzeci od słów: „Gdy zaś itd.” do wyrazów: „sztuki mistrzowskiej” z działu „Co do żydów” postanowienia Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych

⁴⁴⁹ Zob. Kodeks karny z r. 1903 (przekład z rosyjskiego) z uwzględnieniem zmian i uzupełnień obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1921 r., Warszawa 1922.

i Policji z dnia 19 marca 1817 r. w przedmiocie rozwinięcia postanowienia o zgromadzeniach rzemieślniczych (Zb. przep. adm. Kr. P. t. I cz. II str. 179.

III. Dodaje się:

Do art. 96 p. 1 i art. 396 p. 1 Ust[awy] Post[ępowania] Cyw[ilnego] oraz do art. 99 p. 1 i art. 712 p. 1 Ust[awy] Post[ępowania] Kar[nego] po wyrazie „Chrześcijańskich” następujące wyrazy: „oraz rabini i podrabini gmin wyznaniowych żydowskich i duchowni innych wyznań niechrześcijańskich zatwierdzeni na stanowiskach przez władze państwowe”.

Art. 2.

Wszelkie rozporządzenia władz cywilnych i wojskowych ^awydane są na mocy uchylonych w tej ustawie przepisów ograniczających tracą moc obowiązującą^a.

Art. 3

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze b. zaboru rosyjskiego od dnia jej ogłoszenia.

Art. 4.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezydentowi Ministrów w porozumieniu z odnośnymi Ministrami.

UZASADNIENIE

Art. 126 ust. 2 konstytucji zobowiązuje Rząd do przedstawienia w ciągu roku od jej uchwalenia ciała ustawodawczemu wszelkich istniejących obecnie przepisów i zarządzeń prawnych niezgodnych z jej postanowieniami w celu uzgodnienia ich z nią w drodze prawodawczej. Wymienione w powyższym projekcie przepisy prawne, obowiązujące na obszarze b. zaboru rosyjskiego, znajdują się w sprzeczności z artykułem 96 konstytucji, głoszącym zasadę równości wobec prawa wszystkich obywateli Rzeczypospolitej.

W szczególności:

1) Art. 16 Kod. Cyw. Królestwa Polskiego z 1825 r. brzmi: „Żydzi używać będą praw cywilnych, od których używania przez postanowienia Króla lub Namiestnictwa Królewskiego nie zostaną wyłączeni”.

2) Art. 414 p. 6 tego kodeksu brzmi: „Nie mogą być opiekunami ani członkami rady familijnej: 6) Niechrześcijanie nad chrześcijanami”.

3) Art. 234 p. 1 ustawy o organizacji zarządu gubernjalnego Królestwa Polskiego (ros. Zb. Pr. tom II część V wyd. z 1892 r.) pozbawia osoby wyznań niechrześcijańskich biernego prawa wyborczego na urzędy w gminach wiejskich oraz gromadzkich.

4) Art. 282 tejże ustawy zawiera postanowienie pozwalające na wybór żyda na wójta gminy, względnie na sołtysa w osadach, w tych tylko wypadkach,

jeżeli wszyscy członkowie gminy, względnie gromady składają się wyłącznie z żydów.

5) Art. 295 p. 1 teje ustawy pozbawia osoby wyznań niechrześcijańskich biernego prawa wyborczego na urząd sołtysa także w tych wsiach i kolonjach, których ludność składa się wyłącznie z osób nie podpadających pod postanowienia art. 136–286 powyższej ustawy, tj. które nie podlegają ogólnym postanowieniom ustawy gminnej.

6) Art. 464 p. 4 ustawy górniczej (ros. Zb. Pr. t. VII wyd. z 1912 r.) zabrania żydom zajmować się prywatnym przemysłem górniczym.

7) Art. 291 kod. karn. z 1903 r. brzmi: „Winny niezachowania przez prawo lub postanowienia obowiązujące ustanowionych przepisów kształcenia młodzieży żydowskiej lub dozoru nad jej kształceniem ulegnie karze grzywny do rubli stu. W razie powtórzenia tego wykroczenia przez mełameda lub innego nauczyciela szkół żydowskich publicznych lub prywatnych winny ulegnie karze osadzenia w areszcie”⁴⁵⁰. W razie uchylenia tego przepisu wejdą w stosunku do żydów postanowienia art. 290 kod. karn. dotyczące pogwałcenia ogólnych przepisów dozoru nad wychowaniem młodzieży.

8) Art. 5 przepisów o trybie sprzedaży gruntów włościańskich z dnia ^a11/24ª czerwca 1891 r. (ros. Zb. pr. i rozp. rządu z 1891 r. Nr. 76 poz. ^a823^a) zabrania osobom wyznania mojżeszowego nabywać na własność, jak również brać w zastaw lub dzierżawę osady i grunta włościańskie, a także zabrania im wszelkiego oddzielnego od prawa własności posiadania rzeczonych majątków i ^aużytkowania z nich^a w jakiegokolwiek formie i na jakichkolwiek zasadach przez miejscowe prawa dozwolonych, wreszcie zabrania im zawiadywania tymi majątkami w charakterze pełnomocników lub zarządców.

9) Art. 1072 ustawy celnej (ros. zb. pr. tom VI wyd. z 1910 r.) nakłada na żydów zamieszkałych w zachodnich guberniach w 50-wiorstwowym pasie granicznym, a przychwyconych na przemytnictwie, obok innych kar, karę wydalenia z pasa granicznego na czas od roku do pięciu lat, a w razie recydywy wydalenie na zawsze z tego pasa. Art. 1073 teje ustawy nakłada na żydów przychwyconych w Generał-gubernatorstwie Warszawskim na przemytnictwie, oprócz innych kar, wydalenie poza 100-wiorstowy pas graniczny na czas od roku do lat pięciu, a w razie recydywy wysiedlenie na zawsze z tego pasa.

10) Art. 612 ustawy akcyzowej (ros. Zb. Pr. tom V z r. 1912) brzmi: „Żydom wolno prowadzić handel trunkami wyskokowymi jedynie w strefie przeznaczonej

⁴⁵⁰ W wydanym po polsku rosyjskim kodeksie karnym z 1903 r. artykuł ten brzmiał inaczej: „Winny niewykonania postanowionych przez ustawę lub rozporządzenia obowiązujące przepisów o nauczaniu młodzieży żydowskiej lub nadzorze nad jej nauczaniem będzie karany: grzywną do rubli stu.

W razie powtórzenia takiego wykroczenia przez mełameda lub innego nauczyciela szkół żydowskich prywatnych lub publicznych winowajca będzie karany: aresztem”.

dla ich osiadłości tylko we własnych domach; sklepowymi mogą być tylko żydzi w zakładach swych współwyznawców”.

11) Punkt 1h art. 1. projektu nie wymaga wyjaśnienia.

12) Art. 272 ust. 2 kod. kar. z 1903 r. nakłada specjalnie na żydów karę grzywny do 100 rubli za samowolną zmianę imienia lub nazwiska, pod którymi zapisani zostali w księgach stanu cywilnego. Przez skreślenie słowa „żyd” karze tej ulegać będą również osoby innych wyznań za tego rodzaju czyny.

13) Art. 6 przepisów o trybie sprzedaży gruntów włościańskich z dnia ^a11/24ª czerwca 1891 r. (ros. Zb. pr. i rozp. rządu z 1891 r. Nr. 76 poz. ^a823^a) wymienia dokumenty, które należy przedstawić notariuszowi w razie zawierania notarialnej umowy w przedmiocie dzierżawy osad i gruntów włościańskich i pomiędzy nimi w punkcie c) między innymi świadectwo wójta gminy lub magistratu, że biorący w dzierżawę „nie należy do wyznania żydowskiego”.

^h14) Mający być zniesionym przepis rozporządzenia Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji z dnia 19 ^aczerwca^a 1817 r. w przedmiocie postanowienia o zgromadzeniach rzemieślniczych (Zb. przep. adm. Kr. P. p. I cz. II str. 179) ma następujące brzmienie: „Gdy zaś żydzi do żadnych elekcji ani urzędów dotychczas jeszcze w kraju nie są przypuszczanymi, przeto majstrowie żydzi nie mogą zasiadać na zgromadzeniu majstrów, nie mogą należeć do wyboru, ani być na starszych wybranymi, nie mogą być przywołani na biegłych wyrażanych w art. 49–119 przy wyzwalaniu uczniów lub rozpoznawaniu sztuki mistrzowskiej”.^h

15) Art. 96 p. 1 i art. 396 p. 1 ustawy postępowania cywilnego oraz do art. 99 p. 1 i art. 712 p. 1 ustawy postępowania karnego zwalniają od przysięgi duchownych i zakonników wszystkich wyznań chrześcijańskich. Według obecnego projektu zwolnienie to ma obejmować także duchownych wyznań niechrześcijańskich zatwierdzonych na stanowiskach przez władze państwowe.

Podnieść należy, że niemal identyczny projekt ustawy został wniesiony do Sejmu Ustawodawczego przez Prezydenta Ministrów na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 1922 r.; nie został jednakowoż przez ten Sejm uchwalony⁴⁵¹.

⁴⁵¹ *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 671.

Wniosek prezesa Rady Ministrów w przedmiocie spraw administracyjnych województwa śląskiego

Rada Ministrów uchwała:

W celu zapewnienia zgodnej działalności Ministerstw w zakresie spraw administracyjnych województwa śląskiego i zapewnienia należytego i pośpiesznego załatwiania tych spraw wojewoda śląski przesyła odpisy swych sprawozdań przedkładanych poszczególnym ministerstwom, mających ogólne albo zasadnicze znaczenie, jako też dotyczących kwestji niecierpiących zwłoki – Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, które uzgadnia w razie potrzeby stanowiska ministerstw i czuwa nad rychłem załatwieniem wymienionych spraw. W tych wypadkach wojewoda zaznacza w piśmie, komu odpisy udzielono.

Wobec powyższego znosi się uchwałę Rady Ministrów z 4 września 1922 r. w kwestji powierzenia kierownictwa spraw śląskich specjalnie w tym celu ustanowionemu urzędnikowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wniosek ministra skarbu o wstawienie w prowizorium budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 marca 1923 r. w części 8 (budżet Ministerstwa Skarbu) kwoty 20 miliardów marek do dyspozycji nadzwyczajnego komisarza do walki z drożyzną

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 7 marca 1923 r.

WNIOSEK

Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie wstawienia w prowizorium budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 marca 1923, w Części 8 (budżet Ministerstwa Skarbu) kwoty 2^c5^c miliardów marek do dyspozycji Nadzwyczajnego Komisarza do Walki z drożyzną.

Rada Ministrów raczy uchwalić
następujący wniosek:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w prowizorium budżetowym na okres od 1 stycznia do 31 marca 1923, w Części 8 (budżet Ministerstwa Skarbu)

dziale 3 w nowej pozycji kredytu pod tytułem „Fundusz na poprawę stosunków gospodarczych” w kwocie ^a20 (dwadzieścia) miliardów marek^a do dyspozycji Nadzwyczajnego Komisarza do walki z drożyzną.

UZASADNIENIE.

Nadzwyczajny Komisarz do walki z drożyzną zażądał obecnie od Ministerstwa Skarbu kredytów w wysokości 45 miliardów mk. na zasilenie kapitałem obrotowym spółdzielni spożywczych i 40 miliardów marek na akcję skupu zboża.

Obciążenie budżetu Państwa tak poważnym wydatkiem nie jest wskazane. Konieczne jest wyszukanie innej drogi do sfinansowania planowanej akcji, a mianowicie uzyskanie przez Rząd w drodze ustawodawczej upoważnienia do udzielania gwarancji za pożyczki zaciągane przez organizacje spółdzielczo-spożywcze w instytucjach kredytowych.

Zanim jednak sprawa ta zostanie załatwiona przez Izby Prawodawcze okazuje się konieczność ze względu na nagłość akcji przyznania Komisarzowi już obecnie pewnego rodzaju zaliczki za ciężar budżetu, a to w wysokości 5 miliardów mk. na pożyczki dla Spółdzielni, tudzież 15 miliardów mk. na akcję zakupu zboża.

Prowizorium budżetowe na okres od 1/I do 31/III 1923 nie przewiduje podobnego wydatku, wobec czego, o ile akcja Nadzwyczajnego Komisarza do walki z drożyzną ma być wdrożona natychmiast, należałoby dodatkowo wstawić w prowizorium wymienione wyżej sumy i przekazać je do dyspozycji Nadzwyczajnego Komisarza, z tem, że Komisarz przy udzielaniu kredytów stosować się będzie do wskazówek finansowej natury, jakie Ministerstwo Skarbu mu prześle.

Spełnienie dalszych żądań Nadzwyczajnego Komisarza bez obciążania budżetu państwowego nastąpi po uchwaleniu przez Sejm ustawy o gwarancji Skarbu Państwa za kredyty Spółdzielni, miast i instytucji społecznych.

Projekt ustawy zostanie niebawem wniesiony na Radę Ministrów.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Wniosek nagły ministra skarbu o umorzenie zaliczek udzielonych funkcjonariuszom państwowym, oficerom, chorążym i szeregowym zawodowym oraz pracownikom kontraktowym zgodnie z uchwałami Rady Ministrów z 28 września 1922 r. oraz z 11 października 1922 r.

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 7 marca 1923 r.

WNIOSEK NAGŁY
na Radę Ministrów w sprawie umorzenia zaliczek.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Zaliczkę udzieloną funkcjonariuszom państwowym, oficerom, chorążym i szeregowym zawodowym oraz pracownikom kontraktowym zgodnie z uchwałami Rady Ministrów z dnia 28 września 1922 oraz z dnia 11 października 1922 r., a unormowaną okólnikami Ministerstwa Skarbu z dnia 19 września 1922 r. L.2372 (D.P.W.Adm.), z dnia 30 września 1922 r. L.2506 (D.P.W.Adm.) oraz z dnia 12 października 1922 r. L.2618 (D.P.W.Adm.) w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych z miesiąca września 1922, której spłata została odroczone do 1 kwietnia 1923 umarza się.

Co się tyczy funkcjonariuszów państwowych, którzy otrzymali zaliczki normalne na warunkach określonych okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dnia 6 kwietnia 1921 r. L.54/D.B. z tem, że przy wypłacie potrącono im udzieloną poprzednio zaliczkę w wysokości uposażenia wrześniowego r. 1922, uchwała niniejsza powoduje umorzenie zaliczki normalnej w wysokości jednomiesięcznych poborów z września 1922 r.

Uchwała niniejsza nie ma zastosowania do pracowników państwowych, którym przy zwolnieniu ze służby państwowej potrącono zaliczkę w wysokości uposażenia wrześniowego, względnie, którzy zostaną zwolnieni ze służby przed 1 kwietnia b.r.

MINISTER SKARBU

^fWł. Grabski^f

Wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 7 marca 1923 r.

L: 604/DB/8.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU
w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

I. Wobec wykazanego przez Główny Urząd Statystyczny wzrostu drożyzny w lutym w wysokości 61.79% przyznaje się w marcu r.b. cywilnym funkcjonariuszom państwowym oraz oficerom i chorążym tytułem podwyższenia uposażenia na marzec r.b. 62% uposażenia przyznanego wymienionym osobom na dzień 1-go marca r.b.

Szeregowym zawodowym podwyższa się na marzec r.b. uposażenie o 57% uposażenia przyznanego na 1-go marca 1923 r.

Z powyższego wyrównania potrąca się 2% tytułem częściowego zwrotu 15% awansu wypłacanego w styczniu r.b. tak, że do wypłaty przypadnie 60% uposażenia wypłacanego w dniu 1-go marca r.b., względnie szeregowym zawodowym 55% tegoż uposażenia.

Wypłata podwyższenia uposażenia za marze r.b. nastąpi w dniu ^d15 marca^d r.b., zaś co do pracowników kolei żelaznych dziennie płatnych bezzwłocznie.

Szeregowym niezawodowym podwyższa się począwszy od 21 marca r.b. żołd i wszelkie należności o 50%.

II. Na kwiecień r.b. wypłaci się cywilnym funkcjonariuszom państwowym oraz oficerom i chorążym uposażenie przyznane uchwałą Rady Ministrów z dn. 5 lutego r.b. na 1 marca r.b. zwiększone o ^c60% tegoż uposażenia, zaś szeregowym zawodowym uposażenie przyznane na 1 marca r.b. zwiększone o 5^c5% tegoż uposażenia przez co ^h13^h ^c15^c awans wypłacony w styczniu r.b. zostanie ^hw całości^h umorzony ^co dalsze 2%^c.

Wypłata uposażenia na kwiecień r.b. ^dnastąpi w dniu 30 marca r.b.^d

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

**Wniosek ministra skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia
zasiłków od 1 marca 1923 r.**

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. marca 1923 r.

N.3286/W.Em.

W sprawie przyznania dodatków
emerytom

Wniosek
Ministra Skarbu
w sprawie przyznania osobom pobierającym zaopatrzenia
zasiłków od 1 marca 1923 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) dla cywilnych emerytów, wdów i sierot, jakoteż emerytowanych generałów i oficerów sztabowych W.P. oraz wdów i sierot po nich 60% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc marzec r.b.

2) dla emerytowanych młodszych oficerów W.P. (od kapitana wdół) i chorążych W.P. oraz dla wdów i sierot po tych osobach 40% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc marzec r.b.

3) dla emerytowanych generałów i oficerów sztabowych b. państw zaborczych oraz wdów i sierot po nich 100% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc marzec r.b.

4) dla emerytowanych młodszych oficerów (od kapitana wdół) b. państw zaborczych oraz wdów i sierot po nich 80% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc marzec r.b.

5) dla emerytowanych chorążych i podoficerów zawodowych b. państw zaborczych oraz wdów i sierot po nich 60% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc marzec b.r.

Od powyższych zasiłków wyłącza się osoby pobierające zaliczki na zaopatrzenia emerytalne na rachunek obcych państw, wdowy i sieroty będące na służbie państwowej lub samorządowej lub w instytucjach państwowych, a pobierające zaopatrzenia emerytalne z tytułu służby męża, względnie ojca i matki, wdowy pobierające emeryturę za własną służbę i pensję wdowią, tudzież emerytów tak cywilnych, jak wojskowych pozostających w służbie państwowej albo samorządowej lub w instytucjach państwowych.

Do czasu wymierzenia rent inwalidzkich osobom uprawnionym podwyższa się wypłacane im dotychczas zaliczki o 400%, począwszy od 1 marca r.b.

MINISTER SKARBU:
Wł. Grabski^f

załącznik 51^c

Wniosek ministra zdrowia publicznego i naczelnego nadzwyczajnego komisarza do spraw walki z epidemiami o udzielenie pomocy uchodźcom w Grecji

MINISTERSTWO
ZDROWIA PUBLICZNEGO.
N° Ch.z.11/45/633/23

Warszawa, dn. 7 marca 1923 r.

Wniosek
Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza
do spraw walki z epidemiami
i
Ministra Zdrowia Publicznego
w sprawie udzielenia pomocy uchodźcom
w Grecji.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) udzielić uchodźcom w Grecji przez Komisarza Ligi Narodów w Salonikach tytułem subwencji na walkę z panującymi tam epidemiami z zapasów Ligi Narodów, ewentualnie Amerykańskiego Czerwonego Krzyża, będących w depozycie Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza:

6.000 koszul trykotowych letnich

6.000 kalesonów ” ”

2.000 koszul dzieciennych

i dostarczyć ten transport na koszt Rządu Polskiego do granicy Rumuńskiej.

2) Wykonanie powyższego powierzyć Ministrowi Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego,

Uzasadnienie.

Wniosek powyższy motywuję niebezpieczeństwem rozpowszechnienia się epidemii grożących Europie, oraz potrzebą udzielenia pomocy Grecji, jako

państwu, które wpłaciło przez Ligę Narodów 10.000 funt[ów] szterlingów na walkę z epidemjami w Polsce.

Naczelnny Nadzwyczajny Komisarz
i
Minister
fChodźko^f

Na posiedzeniu z dnia ...
Rada Ministrów powzięła uchwałę
zgodną z wnioskiem.

Prezes
Rady Ministrów

°załącznik 52°

**[Projekt rozporządzenia ministra przemysłu i handlu w przedmiocie rozciągnięcia kontroli nad kosztami produkcji węgla oraz przetworów węglowych]
i projekt ustawy zmieniającej artykuł 2 ustawy z 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu
lichwy wojennej w brzmieniu ustawy z 5 sierpnia 1922 r.**

Rozporządzenie
Ministra Przemysłu i Handlu
Z dnia ... 1923 r.

w przedmiocie rozciągnięcia kontroli nad kosztami produkcji
węgla oraz przetworów węglowych

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia ... 1923 r. w przedmiocie zmiany art. 2
Ustawy z dnia 2/VII 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej w brzmieniu Ustawy
z dnia 5/VIII 1922 r. zarządza się, co następuje:

§ 1.

Kopalnie węgla kamiennego i brunatnego oraz brykietownie (z wyjątkiem
położonych w Województwie Śląskiem) obowiązane są na każde żądanie dele-
gata względnie Komisji upoważnionych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu
przedstawić do wglądu wszystkie księgi rachunkowe i handlowe oraz inne mate-
ryjały do umożliwienia kontroli kosztów produkcji; niezależnie od tego dostarczać
Ministrowi Przemysłu i Handlu sprawozdań o rozmiarach i kosztach produkcji.

§ 2.

Winni niewykonania niniejszego rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu podlegają z postanowienia tego Ministra karze grzywny do 30.000.000 i aresztu do 3-ch miesięcy łącznie lub jednej z tych kar. Wykonanie postanowień karnych Ministra Przemysłu i Handlu należy do organów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Przepisy postępowania w tym zakresie ustali Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 3.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia go.

Minister:

ODPIS.

WNIOSEK MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Rada Ministrów zatwierdzić raczy poniższy projekt
do złożenia Sejmowi.

USTAWA
z dnia ... 1923 r.

w przedmiocie zmiany art. 2 Ustawy z dnia 2/VII. 1920
o zwalczaniu lichwy wojennej w brzmieniu ustawy z dnia
5/VIII. 1922 r.

Art. 1. Art. 2. Ustawy z dnia 2/VII. 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz.U.R.P. Nr.67 poz. 449) w brzmieniu ustawy z dnia 5/VIII. 1922 r. (Dz.U.R.P. Nr. 69 poz. 618) otrzymuje następujące brzmienie:

„Upoważnia się Radę Ministrów do wydawania rozporządzeń mających na celu kontrolę kosztów produkcji przedmiotów powszechnego użytku, zwalczanie przemykania zagranicę przedmiotów powszechnego użytku oraz zwalczanie tajnego gorzelnictwa, o ile chodzi o napoje wysokokowe pędzone z przedmiotów wymienionych w art. 26 tej ustawy⁴⁵², tudzież tępienie nadużyć handlu

⁴⁵² Artykuł ten brzmiał następująco: „Kto bez właściwego zezwolenia ze zboża, jego przetworów, ziemniaków i cukru pędzi napoje wysokokowe, ulegnie karze pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do lat dwu i grzywnie od 10.000 do 100.000 marek.

Jeśli pędzono napoje wysokokowe w celach zarobkowych, winny ulegnie za zbrodnie karze ciężkiego więzienia (domu karnego) od 1 roku do lat 15 i grzywnie od 10.000 do dwu milionów marek; tej samej karze ulegnie winny czynów, przewidzianych w art. 24 p. 5 i 6, popełnionych odnośnie do takiego przestępstwa”.

pośredniczącego przedmiotami powszechnego użytku, wreszcie do wydania rozporządzeń w zakresie magazynowania i ujawniania zapasów przedmiotów powszechnego użytku, obowiązku sporządzania przy zawieraniu interesów faktur i przedstawiania ich na żądanie władzy oraz ujawniania cen towarów w składach, sklepach, handlach i innych przedsiębiorstwach sprzedaży.

Rozporządzenia te nie mogą uchylać lub zmieniać postanowień niniejszej ustawy ani naruszać postanowień ustawy z dnia 7/VII. 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr. 63 poz. 389) o zniesieniu ograniczeń w zakresie handlu ziemiopłodami oraz postawieniu Ministerstwa Apropowizacji w stan likwidacji”.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Przemysłu i Handlu.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

°załącznik 53°

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatków dla zastępców inspektorów szkolnych

Wnioski

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Rada Ministrów raczy uchwalić z ważnością od dnia 1 października 1922 r. wnioski następujące:

Wniosek I.

Nauczyciel publicznej szkoły powszechnej za każdą godzinę nauki ponad 30 godzin w tygodniu udzielanej z polecenia władzy przełożonej, jeżeli nauka udzielana ponad normę trwa najmniej jeden miesiąc, otrzymuje obok wynagrodzenia określonego w art. 15 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.Ust.Rz.P.N.65 poz. 434) dodatkową renumerację wynoszącą miesięcznie trzydziestą czwartą część pełnego miesięcznego uposażenia otrzymywanego w danej chwili.

Wniosek II.

Nieetatowy nauczyciel religii oraz nauczyciel przedmiotów nieobowiązkowych w publicznej szkole powszechnej za każdą godzinę nauki w tygodniu otrzymują obok wynagrodzenia określonego w art. 15 i 16 ustawy z dnia 13 lipca 1921 r. (Dz.Ust.Rz.P.N.65 poz. 434) dodatkową renumerację miesięczną zależną

od kwalifikacji, a równą trzydziestej czwartej części miesięcznego uposażenia w danej chwili etatowego nauczyciela bez uwzględnienia trzechleci i dodatków rodzinnych.

Wniosek III.

Zastępca inspektora szkolnego obok dodatku określonego w art. 13 ustawy z dnia 13 lipca 1921 r. (Dz.Ust.Rz.P.N.65 poz. 434) otrzymuje renumerację miesięczną w wysokości tego dodatku zwiększonego w stosunku, w jakim pozostaje każdorazowy mnożnik dodatku drożyznianego dla miejscowości pierwszej klasy do mnożnika 150 (stu pięćdziesięciu).

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

20

PROTOKÓŁ

14-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12 marca 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Podsekretarz Stanu	Henryk Strasburger
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waclaw Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Za Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr	
Państwowych Dyrektor Departamentu	Feliks Ubysz
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 7 marca 1923 r.
2. Rada Ministrów zatwierdziła zreferowane przez Prezesa Rady Ministrów uchwały Komitetu Politycznego Rady Ministrów z 10 marca w sprawie granic wschodnich Rzeczypospolitej (załącznik 1)⁴⁵³.
3. Uchwalono, objęte załącznikiem 2, wnioski Prezesa Rady Ministrów w sprawie stosunku Rządu i jego przedstawicieli do komisji Sejmu i Senatu.
4. Uchwalono załączony projekt noweli zmieniającej i uzupełniającej niektóre postanowienia ustawy z 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 68, poz. 616) (załącznik 3).

⁴⁵³ Sprawa była omawiana na posiedzeniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów przez ministra spraw zagranicznych Aleksandra Skrzyńskiego.

Projekt ten uzupełniono przez dodanie artykułu 6 redakcji poprzedniej, objętej załącznikiem 4).

5. Minister Sprawiedliwości referuje opracowany przez powołaną uchwałą Rady Ministrów z 5 lutego 1923 r. Komisję projekt ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i Wojska (załącznik 5) oraz wnioski dodatkowe, objęte załącznikiem 6.

Prezes Rady Ministrów odczytuje, objęte załącznikiem 7, wnioski komisji budżetowej na plenum Sejmu w dniu 13 marca 1923 r.

Po przeprowadzeniu zasadniczych obrad nad projektem uchwalono – na wniosek Prezesa Rady Ministrów – by ustawa ta otrzymała tytuł: „Ustawa Tymczasowa o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i Wojska” i następujący wstęp: „Do czasu definitywnego uregulowania poborów funkcjonarjuszów państwowych i Wojska ustanawia się uposażenie funkcjonarjuszów państwowych i Wojska według następujących zasad”.

Zarazem postanowiono, że ostateczną redakcję projektu ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i Wojska ustali Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z interesowanymi Ministrami.

Na wniosek Ministra Sprawiedliwości uchwalono, że sędziowie i prokuratorowie mają być traktowani osobną ustawą.

Urzędników Prokuraturji Generalnej należy traktować analogicznie z sędziami i prokuratorami.

Minister Skarbu wyraża zasadniczą zgodę na wprowadzenie w życie przedstawionego projektu ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych pod warunkiem, że bezzwłocznie dokonane zostaną przez wszystkie resorty redukcje funkcjonarjuszów państwowych, przede wszystkim sił rachunkowych i kancelaryjnych, uzasadnione przez uproszczenie systemu uposażenia, które projekt wprowadza. Redukcje powinny być dalej przeprowadzane w ciągu 1923 roku dla uzyskania oszczędności, potrzebnych dla pokrycia zwiększonego wydatku (8%) spowodowanego wejściem w życie nowej ustawy.

Dopiero po dokonaniu w roku 1923 redukcji urzędników – co najmniej w wysokości 5% ogólnej ich liczby – będzie możliwy dalszy krok naprzód w poprawie bytu pozostałych funkcjonarjuszów poza skalą ustanowioną w nowej ustawie.

6. Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości komunikat Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie kryzysu przemysłowego i bezrobocia, objęty załącznikiem 8.

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczorem

^fSikorski^f

Załączniki

W y k a z

1. Uchwała Komitetu Politycznego Rady Ministrów z 10 marca w sprawie granic wschodnich Rzeczypospolitej⁴⁵⁴.
2. Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie stosunku rządu i jego przedstawicieli do komisji Sejmu i Senatu.
3. Projekt noweli zmieniającej i uzupełniającej niektóre postanowienia ustawy z 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin⁴⁵⁵.
4. [Uzupełniony] Projekt noweli zmieniającej i uzupełniającej niektóre postanowienia ustawy z 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin⁴⁵⁶.
5. Projekt ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i Wojska [Polskiego]⁴⁵⁷.
6. Wnioski na Radę Ministrów w przedmiocie projektu ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i Wojska [Polskiego]⁴⁵⁸.
7. Wnioski Komisji Budżetowej na plenum Sejmu w dniu 13 marca 1923 r.
8. Komunikat ministra pracy i opieki społecznej w sprawie kryzysu przemysłowego i bezrobocia.

°załącznik 2°

Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie stosunku rządu i jego przedstawicieli do komisji Sejmu i Senatu

Stosunek Rządu i jego przedstawicieli do Komisji Sejmu i Senatu

⁴⁵⁴ Nie publikuje się. Treść uchwały zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 134–136. Sprawę granic wschodnich premier Sikorski przedstawił też na forum Sejmu 13 marca 1923 r. jako odpowiedź na interpelację przewodniczącego Komisji Spraw Zagranicznych Jana Dąbskiego, zob. Sprawozdanie stenograficzne z 23 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z dn. 13 marca 1923 r., ł. XXIII/11–XXIII/15.

⁴⁵⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 maja 1923 r. zmieniająca postanowienia ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin, Dz.U. 1923, nr 59, poz. 416 Dodano art. 6 i wprowadzono szereg drobniejszych zmian. Ostateczny tekst ustawy był w gruncie rzeczy kompilacją projektów podanych w załącznikach 3 i 4.

⁴⁵⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 maja 1923 r. zmieniająca postanowienia ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin, Dz.U. 1923, nr 59, poz. 416. Wprowadzono zmiany w niektórych artykułach, w tym rozbudowano zapisy art. 6 i dodano art. 12, zob. zapis poprzedni.

⁴⁵⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, Dz.U. 1923, nr 116, poz. 924. Wprowadzono sporo drobnych zmian.

⁴⁵⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, Dz.U. 1923, nr 116, poz. 924.

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW

1. Komisje Sejmu (Senatu) są emanacjami tych ciał jako całości i jako takie posiadają jedynie zlecony zakres działania. Mogą więc domagać się od Rządu wyjaśnień faktycznych, ale tylko odnośnie do przedmiotów przekazanych im przez plenum Sejmu (Senatu) celem przygotowania przedmiotu obrad Sejmu (Senatu) – art. 69 Regulaminu obrad Sejmu:

„Komisje obradują i składają Sejmowi sprawozdanie w granicach przedmiotu przekazanego im przez Sejm do przygotowania” (art. 69 ust. II.).

2. „Komisje mają prawo zapraszać na swoje posiedzenia posłów sejmowych i rzeczoznawców z głosem doradczym oraz zawiadamiają o posiedzeniach Prezesa Rady Ministrów i zainteresowanych Ministrów itd.” (art. 78 Reg[ulaminu] obr[ad] Sejmu).

Z brzmienia tego artykułu, który przewiduje formę „zawiadamiania” wynika jasno, iż Rząd niema obowiązku brania udziału w posiedzeniach komisji, lecz ma prawo do tego. Z prawa tego powinien Rząd w interesie sprawy korzystać, przyczem z reguły Rząd reprezentują przedstawiciele poszczególnych resortów nie zaś pp. Ministrowie (Prezesi Urzędów Głównych) osobiście, za wyjątkiem jedynie Komisji Spraw Zagranicznych i wojskowej, w których ^hosobiste jawienie się pp. Ministrów ze względu na szczególną doniosłość winno być regułą^h ^czasada ta nie może stanowić reguły^c. Ponadto mogą i powinni w poszczególnych komisjach jawić się pp. Ministrowie osobiście w tych wypadkach, gdzie idzie o obronę stanowiska Rządu lub też będące przedmiotem obrad sprawy posiadają szczególną doniosłość.

3. Skoro Rząd niema ustawowego obowiązku jawienia się na posiedzeniach komisji, więc jest rzeczą sprzeczną z regulaminem wstawiania na porządek obrad bez wiedzy odnośnego ministra punktu, którym komisja żąda od ministra sprawozdania z działalności. Wypadek ten zajść może tylko wówczas, gdy po exposé Ministra wygłoszonym na plenum Sejmu (Senatu) – to plenum zleci komisji zbadanie tego exposé jako całości lub w pewnym kierunku. Wówczas komisja jest w prawie zażądać od ministra wyjaśnień, jednak z pozostawieniem mu czasu do ich przygotowania i ułożenia się co do terminu posiedzenia, na którym zechce ich udzielić. ^hWygłaszanie przez pp. Ministrów exposé w komisjach jest niedopuszczalne.^h

Ponieważ przestrzeganie jednolitych zasad postępowania pod tym względem ze strony wszystkich resortów jest sprawą pierwszorzędного znaczenia, przeto Rada Ministrów uchwała:

^hwezwać wszystkich pp. Ministrów (Prezesów Urzędów Głównych) do ścisłego^h przestrzega^hnia^{hc} ^{zc} wyżej wyłuszczonej zasad w stosunku do komisji sejmowych (senackich)⁴⁵⁹.

⁴⁵⁹ Zob. załączniki 2 i 3 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 1923 r.

Wnioski Komisji Budżetowej na plenum Sejmu w dniu 13 marca 1923 r.

Do punktu 8-go.

ODPIS.

Wnioski Komisji Budżetowej na plenum Sejmu
w dniu 13 marca 1923 r.

WZYWA SIĘ RZĄD:

- 1) aby w wykonaniu uchwały Sejmu Ustawodawczego z dn. 26-go września 1922 r. projekt ustawy o uposażeniu pracowników państwowych wszystkich kategorii, tudzież emerytów i sierot wniósł najdalej do trzech tygodni do łaski marszałkowskiej; ustawa ta winna uwzględniać utrzymanie stopy życiowej pracowników państwowych wszystkich kategorii ^d oraz zapewnić państwu możliwość zachowania kontyngentu pracowników o pełnych kwalifikacjach fachowych, przedewszystkiem na stanowiskach kierowniczych i odpowiedzialnych^d;
- 2) aby równocześnie z tym projektem wniósł projekt regulacji uposażenia emerytalnego robotników pracujących w przedsiębiorstwach państwowych, jako to robotników tytoniowych, salinarnych itp. i ażeby, w myśl wezwania Sejmu z dn. 22 stycznia r.b. złożył sprawozdanie z wykonania uchwał Sejmu dotyczących uposażenia emerytów⁴⁶⁰;
- 3) aby zniósł przy najbliższej wypłacie uposażeń pasy drożyźniane;
- 4) ażeby skreślił zaliczki wypłacone funkcjonarjuszom państwowym w ubiegłym roku;
- 5) ażeby bezwarunkowo uregulował sposób wypłacania wszelkich poborów tak, ażeby funkcjonarjusze państwowi otrzymywali je punktualnie w określonych przez Rząd terminach.

⁴⁶⁰ Sprawa uposażeń była poruszana podczas rozprawy nad exposé premiera m.in. przez Wincentego Witosa, zob. Sprawozdanie stenograficzne z 9 posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej z dn. 22 stycznia 1923 r., ł. IX/19–IX/29.

Komunikat ministra pracy i opieki społecznej w sprawie kryzysu przemysłowego i bezrobociaMINISTERSTWO
PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, d. 12 marca 1923 r.

KOMUNIKAT
MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ.

Uważam za konieczne zawiadomić wysoką Radę Ministrów, że kryzys przemysłowy stale wzmagą się. W poszczególnych miejscowościach lub też całych gałęziach przemysłu, bądź pracuje się niecały tydzień, bądź ogranicza się liczbę godzin pracy, bądź też całkowicie unieruchamia się zakład. Natomiast, prawie że ogólnym zjawiskiem jest, iż wskaźnik wzrostu drożyzny, ogłaszany w poszczególnych miejscowościach przez miejscowe Komisje Statystyczne, przeważnie nie jest stosowany, gdyż przemysłowcy, uskarżając się na brak środków obrotowych, wypłacają robotnikom podwyżki znacznie niższe. W Warszawie n.p. miałem przed kilku dniami delegację Związku Robotn. Przemysłu Metalowego oraz delegatów takich fabryk, jak: Lilpop, Norblin, Rudzki, Rohn, Zieliński, Sp. Akc. Parowóz, Łęgiewski, oraz z odlewni warszawskich i praskich z postem Żuławskim na czele – takąż delegację od polskich Zw. Zaw. jak również od Chrześcijańskiej Demokracji z Wice-Marszałkiem Gdykiem. Delegacje powyższe zwróciły się ze skargą, że przemysłowcy metalowi w Warszawie uregulowali jednostronnie, bez żadnego porozumiewania z organizacjami robotniczymi, podwyżki na marzec w ten sposób, że zamiast 61,7%, wykazanego przez Komisję wzrostu drożyzny, przyznali tylko 47%. Delegaci robotnicy wskazują, że określenie wzrostu drożyzny przez Komisję Statystyczną stanowi to istotne minimum absolutnego wzrostu drożyzny, które odbiega raczej na niekorzyść robotnika, niż na jego korzyść od rzeczywistości, dlatego też kilkakrotnie w okresie poprzednim w poszczególnych gałęziach pracy były regulowane zarobki robotnicze wyżej ponad określenie miejscowych komisji statystycznych. Wskazywali również na to, że zarobki robotnicze wzrosły w stosunku do stanu przedwojennego tylko o 45% wówczas, kiedy drożyzna wzrosła o 75%. Pogarszanie się więc stałe stopy życiowej masy robotniczej powoduje stały wzrost rozgoryczenia wśród ludności, jak również odbija się ujemnie na pojemności naszego rynku wewnętrznego.

Związki Zawodowe zwracają uwagę na to podkreślając, że walka w tych warunkach o podniesienie zarobków byłaby niesłychanie uporczywą i ciężką, gdyż równałby się prawie walce o prawo egzystencji i prawo do życia.

Kierownictwo Związków Zawodowych zdaje sobie sprawę z trudnej sytuacji ekonomicznej, w jakiej znajduje się państwo i stara się wpłynąć na masy robotnicze uspokajająco.

Zaznaczają jednak, że dotychczas Rząd za mało przedsięwziął środków dla zwalczania lub też przetrwania zbliżającego się przesilenia gospodarczego.

Sfery przemysłowe wogóle, jak również i przemysłowcy na targach w Warszawie, z którymi miałem w dniu dzisiejszym konferencję odpowiadają: „wkrótce musimy zupełnie stanąć, gdyż nie mamy czym płacić”.

Wobec wyżej przytoczonych zjawisk uważam za niezbędne, aby zostały przedsięwzięte natychmiast określone środki zaradcze:

1) zapewnić przemysłowi środki obrotowe w tej wysokości, jak są konieczne dla mniej więcej normalnego prosperowania przemysłu w związku ze spadkiem marki polskiej;

2) przedsięwziąć środki, zmierzające do ustalenia cen na artykuły pierwszej potrzeby, gdyż obecnie dzięki obniżaniu przez przemysłowców zarobków robotniczych poniżej istotnego wzrostu drożyzny, rozgoryczenie zwraca się przede wszystkim przeciwko Rządowi, że nic nie robi w kierunku zwalczania drożyzny. Rozumowania przemysłowców, że przerzucają na robotników, niedopłacając im zarobków, aby rzekomo zahamować konsumpcję wewnętrzną a przez to samo wstrzymać wzrost drożyzny, jest niebezpieczne i niecelowe, gdyż jak to zaznaczono zmniejsza rynek zbytu i zwraca niezadowolenie mas przeciwko Rządowi;

3) jest rzeczą niezbędną aby wszystkie obstalunki i roboty wykonywane dla Rządu były we właściwym czasie przez odpowiednie resorty opłacane. Wielomiljonowe zaległości Skarbu na rzecz poszczególnych przedsiębiorstw przemysłowych przyspieszają kryzys;

4) Ministerstwo Robót Publicznych powinno mieć środki i opracowane plany celowych robót publicznych dla zatrudnienia bezrobotnych;

5) jest rzeczą konieczną przyjść z wydatną pomocą na cele budowlane, gdyż jest to gałąź pracy, która przy normalnym prosperowaniu, niezmiernie dodatnio oddziałuje na rozwój innych gałęzi przemysłowych;

6) samorządy miejskie i powiatowe, rozporządzające często dość znacznymi funduszami winny opracować skoordynowany plan robót inwestycyjnych, przy których możnaby zatrudnić większą ilość bezrobotnych;

7) jest rzecz niecierpiącą zwłoki natychmiastowe wniesienie do Sejmu Ustawy o zapomogach na wypadek bezrobocia;

8) we wszystkich zakładach pod zarządem państwowym, jak również w zakładach prywatnych, należy dążyć do tego, aby w okresie kryzysu i bezrobocia nie były stosowane godziny nadliczbowe;

9) jest rzeczą konieczną, aby nie dopuścić do gromadzenia się w śródmieściu bezrobotnych, urządzania wieców na placach publicznych, przed lokalami instytucji centralnych, rozrzucanie odezw komunistycznych, oraz wogóle, dzięki

bezkarności, wytwarzania korzystnego gruntu dla agitacji żywołów wywrotowych i antypaństwowych.

Na tle tej akcji bezrobotni odmawiają przyjmowania bonów na obiady i wysuwają żądania: „tylko pracy”.

Władze bezpieczeństwa winny przedsięwziąć środki stanowcze, aby ten nienormalny stan rzeczy zmienić⁴⁶¹.

fL. Darowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

⁴⁶¹ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 595–599.

21

PROTOKÓŁ

15-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 marca 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych Podsekretarz Stanu	Henryk Strasburger
Za ministra Spraw Wojskowych	generał dywizji Aleksander Osiński
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 12 marca 1923 r.
2. Zgodnie z wnioskiem Ministra Skarbu zmieniono uchwałę Rady Ministrów z 12 marca w sprawie uposażenia urzędników Prokuratury Generalnej w tym sensie, że sprawę tę przekazano do załatwienia Prezesowi Rady Ministrów z Ministrem Skarbu.
3. Uchwalono wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 1).
4. Uchwalono wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 2).

5. Uchwalono wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 3).
6. Załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie ustanowienia Delegata Ministerstwa Skarbu na okręg Województwa Śląskiego (załącznik 4) przyjęto w zasadzie.
7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości o mianowanie Prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Warszawie Kazimierza Rudnickiego, Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (załącznik 5).
8. Uchwalono objęte załącznikiem 6 wnioski Ministra Sprawiedliwości o mianowanie:
 - a) Dyrektora Departamentu Ministerstwa Sprawiedliwości Stanisława Wyrobka Sędzią Sądu Najwyższego⁴⁶²,
 - b) Sędziego Sądu Okręgowego w Wilnie Juliusza Kozłowskiego Wiceprezesem Sądu Okręgowego⁴⁶³,
 - c) Członka Senatu Adm. Sądu Apelacyjnego w Poznaniu Stanisława Meissnera Sędzią Sądu Apelacyjnego w Poznaniu⁴⁶⁴,
 - d) Sędziego pokoju w okręgu Sądu Okręgowego w Łodzi Zygmunta Wyżnikiewicza⁴⁶⁵, Sędziego śledczego Sądu Okręgowego we Włocławku, Ksawerego Szalewicz⁴⁶⁶, Sędziego pokoju w okręgu Sądu Okręgowego w Sosnowcu Władysława Fiszer⁴⁶⁷, Sędziego śledczego Sądu Okręgowego w Lublinie Józefa Lachowicz⁴⁶⁸, Sędziego pokoju I okręgu w Miechowie w okręgu Sądu Okręgowego w Kielcach Władysława Szczeniowskiego⁴⁶⁹, i Sędziego pokoju w okręgu Sądu Okręgowego w Grodnie Adama Dzierżyńskiego⁴⁷⁰ – Sędziami Sądu Okręgowego.

⁴⁶² Stanisław Wyrobek został mianowany sędzią Sądu Najwyższego postanowieniem z 22 marca 1923 r., zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 15 kwietnia 1923, nr 8, s. 203.

⁴⁶³ Juliusz Kozłowski został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Wilnie postanowieniem z 22 marca 1923 r., *ibidem*.

⁴⁶⁴ Nie udało się odnaleźć postanowienia o mianowaniu Stanisława Meissnera sędzią Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

⁴⁶⁵ Zygmunt Wyżnikiewicz został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Łodzi postanowieniem z 22 marca 1923 r., zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 15 kwietnia 1923, nr 8, s. 203.

⁴⁶⁶ Ksawery Szalewicz został mianowany sędzią Sądu Okręgowego we Włocławku postanowieniem z 22 marca 1923 r., *ibidem*.

⁴⁶⁷ Władysław Fiszer został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Piotrkowie postanowieniem z 22 marca 1923 r., *ibidem*.

⁴⁶⁸ Józef Lachowicz został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Lublinie postanowieniem z 22 marca 1923 r., *ibidem*.

⁴⁶⁹ Władysław Szczeniowski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Kielcach postanowieniem z 22 marca 1923 r., *ibidem*.

⁴⁷⁰ Adam Dzierżyński został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Grodnie postanowieniem z 22 marca 1923 r., *ibidem*.

9. Załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zezwolenie porucznikowi piechoty Bukowskiemu Emilowi, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej) (załącznik 7) uchwalono w redakcji objętej załącznikiem 8 dla motywów objętych tym załącznikiem.

10. Uchwalono ponownie załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską (załącznik 9) uchwalone przez Radę Ministrów w dniu 30 listopada 1922 r., a to z powodu zmiany Gabinetu i niemożności uzyskania podpisów członków dawnego Rządu, wskutek czego nie zostało dotąd ogłoszone.

11. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów o rozdzielenie uchwalonego przez Radę Ministrów w dniu 7 marca rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie (załącznik 10) na dwa osobne rozporządzenia: a) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej (załącznik 11),

b) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz na powiaty: grodzieński, wołkowyski i gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego (załącznik 12).

12. Uchwalono załączony projekt noweli do ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” z dnia 4 lutego 1921 r. Dz. U. R. P. Nr. 24 poz. 137 (załącznik 13).

13. Zastępca Prezydjum Rady Ministrów referuje złożone przez poszczególne Ministerstwa wnioski o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom polskim. Wyłoniono komisję złożoną z Prezesa Rady Ministrów i Ministrów Sprawiedliwości i Skarbu, która w porozumieniu z właściwymi Ministrami rozpatrzy przedłożone wnioski w kierunku możliwego obniżenia ich ilości, uzgodnienia ich proporcji co do poszczególnych resortów i przedstawi Radzie Ministrów klucz, według którego odznaczenia orderem będą rozdzielone pomiędzy Ministerstwa.

14. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie prof. W. Mestrezat, członkowi Instytutu Pasteura odznaki Kawalera Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” (załącznik 14).

15. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uzupełnienia przepisów o djetach i kosztach podróży (załącznik 15).

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej, dotyczącej handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 r. (załącznik 16).

Zarazem uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie utworzenia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych – Centralnego Biura dla Międzynarodowego Zwalczenia Handlu kobietami i dziećmi w Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 17).

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej, podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1923 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a Rządami: Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad i Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Rad z drugiej⁴⁷¹ (załącznik 18).

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o utworzenie konsulatu w Jerozolimie (załącznik 19).

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie częściowej zmiany & 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w przedmiocie uposażenia wojskowych powołanych do ćwiczeń oraz czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 78 1922 poz. 709) (załącznik 20).

Redakcję ustali Prezydjum Rady Ministrów.

20. Załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazaniu Ministerstwu Spraw Wojskowych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu pod Łodzią pod budowę Okręgowych Zakładów Uzbrojenia Nr. IV (załącznik 21) zdjęto z porządku obrad celem uzgodnienia z Ministerstwem Rolnictwa Dóbr Państwowych.

21. Załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazaniu władzom wojskowym przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu obozu ćwiczebnego w Leśnej (b. „Skobielewskij Łągier”) pod Baranowiczami (załącznik 22) zdjęto z porządku obrad celem uzgodnienia z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

22. Załączony wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie bezpłatnego odstąpienia gminie miasta Krakowa enklaw leśnych i obiektów wojskowych w parku ludowym Wola Justowska (załącznik 23) zdjęto z porządku obrad celem uzgodnienia z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

23. Na skutek załączonego wniosku Ministra Skarbu (załącznik 24) uchwalono wycofać ze sejmu projekt ustawy o nadzorze nad spółdzielniami uprawiającymi interesy ubezpieczeniowe i bankierskie.

24. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o przedmiocie niektórych zmian w przepisach o państwowym podatku dochodowym, obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej na mocy pruskiej ustawy z dnia 19 czerwca 1906 r. (Zb. pr. prusk. str. 259), ustawy z dnia 19 grudnia 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 98

⁴⁷¹ Dz.U. 1924, nr 13, poz. 111.

poz. 520), oraz ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33 poz. 266) (załącznik 25).

25. Uchwalono wniesione przez Ministra Sprawiedliwości projekty ustaw:

a) w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, obowiązujących w b. dzielnicy rosyjskiej (załącznik 26),

b) w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej (załącznik 27),

c) w przedmiocie zmiany niektórych przepisów karnych, obowiązujących w Województwach Poznańskim i Pomorskim i w górnośląskiej części Województwa Śląskiego (załącznik 28).

26. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie zmiany w ustawie postępowania karnego b. zaboru rosyjskiego przepisów dotyczących przerw i odroczeń rozprawy głównej oraz art. 74 i 626 (załącznik 29).

27. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie niektórych zmian w dekreście z dnia 8 lutego 1919 r. o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz. P. P. P. Nr. 15 poz. 201) (załącznik 30) uchwalono z następującymi zmianami:

w artykule 5 ustęp 1 zamiast kwoty „1. 000. 000 mk.” ma być „1. 000 złp.”, zamiast kwoty „50. 000. 000 mk.” ma być „30. 000 złp.” i zamiast kwoty „5. 000 mk.” ma być „5 złp.”

28. Uchwalono wniesiony przez Prezesa Rady Ministrów projekt ustawy o zgromadzeniach (załącznik 31).

29. Zatwierdzono załączony statut Związku Stowarzyszeń urzędników z wykształceniem akademickim (załącznik 32).

30. Zatwierdzono załączony statut Zrzeszenia profesorów i docentów szkół akademickich w Warszawie (załącznik 33).

31. Zatwierdzono załączony statut Stowarzyszenia nauczycieli chrześcijan szkół dla głuchoniemych i ociemniałych w Polsce (załącznik 34).

32. Zatwierdzono załączony statut stowarzyszenia urzędników skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 35).

33. Niezafatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o inspekcji pracy (załącznik 36) uchwalono ponownie w zasadzie, pozostawiając ostateczne ustalenie tekstu Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

34. Uchwalono ponownie niezafatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 ustawy górniczej rosyjskiej (załącznik 37).

35. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷² (załącznik 38).

⁴⁷² Dz.U. 1921, nr 4, poz. 17.

36. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia albo wykonania pracy (załącznik 39).

Posiedzenie zamknięto o 9. wiecz.

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej [Polskiej]⁴⁷³.
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷⁴.
3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷⁵.
4. Wniosek nagły ministra skarbu w przedmiocie ustanowienia delegata Ministerstwa Skarbu na okręg województwa śląskiego.
5. Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Warszawie Kazimierza Rudnickiego podsekretarzem stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.
6. Wnioski ministra sprawiedliwości o mianowanie sędziów⁴⁷⁶.
7. Wniosek ministra spraw wojskowych o zezwolenie porucznikowi piechoty Emilowi Bukowskiemu, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legii Cudzoziemskiej).

⁴⁷³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 1923 r. w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. 1923, nr 59, poz. 419. Zmieniono brzmienie art. 1 (zapis w projekcie „podatek spożywczy od cukru podwyższa się z dotychczasowej kwoty 60.000 mk na 150.000 mk od 100 kg cukru wagi netto” zamieniono na „podatek spożywczy od cukru podwyższa się z dotychczasowej kwoty 150.000 mk na 280.000 mk od 100 kg cukru wagi netto”), rozbudowano art. 2 i usunięto art. 5 projektu.

⁴⁷⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 210. Zmieniono sformułowanie art. 1, art. 2 i art. 3. Dokonano też szeregu drobnych zmian w treści rozporządzenia, zasadniczo nie ingerujących w jego meritum.

⁴⁷⁵ Nie publikuje się. Treść rozporządzenia była w kolejnych miesiącach kilkakrotnie zmieniana, zwłaszcza w odniesieniu do stawek podatku z powodu postępującej inflacji, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 1923 r. w przedmiocie opodatkowania spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 59, poz. 420; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 78, poz. 612; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 87, poz. 679.

⁴⁷⁶ Nie publikuje się. Tabela nie zawiera danych biograficznych, a jedynie spis nazwisk, posad zajmowanych przez kandydatów i „projektowanych” stanowisk służbowych.

8. Nowa redakcja [wniosku ministra spraw wojskowych o zezwolenie porucznikowi piechoty Emilowi Bukowskiemu, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legii Cudzoziemskiej)].
9. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską.
10. Wniosek prezesa Rady Ministrów o rozdzielenie uchwalonego przez Radę Ministrów w dniu 7 marca rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie na dwa osobne rozporządzenia.
11. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej⁴⁷⁷.
12. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz na powiaty: grodzieński, wołkowyski i gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego⁴⁷⁸.
13. Projekt noweli do ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” z dnia 4 lutego 1921 r.
14. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie prof. [Williama] Mestrezat, członkowi Instytutu Pasteura odznaki Kawalera Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski”⁴⁷⁹.
15. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uzupełnienia przepisów o dietach i kosztach podróży⁴⁸⁰.
16. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji międzynarodowej dotyczącej handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 r.
17. Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych w sprawie utworzenia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Centralnego Biura dla Międzynarodowego Zwalczenia Handlu kobietami i dziećmi w Rzeczypospolitej Polskiej.
18. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji sanitarnej podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1923 r. pomiędzy rządem Rzeczypospolitej

⁴⁷⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 marca 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 232.

⁴⁷⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 marca 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz na powiaty: grodzieński, wołkowyski i gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 233.

⁴⁷⁹ Nie publikuje się.

⁴⁸⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów u dnia 16 marca 1923 r. w sprawie uzupełnienia przepisów o dietach i kosztach podróży służbowych, oraz podwyższenia diet należnych przy podróżach służbowych do Estonji, Finlandji i Łotwy, Dz.U. 1923, nr 31, poz. 191.

Polskiej z jednej strony a rządami: Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad i Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Rad z drugiej.

19. Wniosek ministra spraw zagranicznych o utworzenie konsulatu w Jerozolimie.
20. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie częściowej zmiany & 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w przedmiocie uposażenia wojskowych powołanych do ćwiczeń oraz czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej⁴⁸¹.
21. Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazaniu Ministerstwu Spraw Wojskowych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu pod Łodzią pod budowę Okręgowych Zakładów Uzbrojenia Nr. IV.
22. Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazaniu władzom wojskowym przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu obozu ćwiczebnego w Leśnej (były „Skobielewskij Łągier”) pod Baranowiczami.
23. Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie bezpłatnego odstąpienia gminie miasta Krakowa enklaw leśnych i obiektów wojskowych w parku ludowym Wola Justowska [wraz z projektem ustawy].
24. Wniosek ministra skarbu o wycofanie z sejmu projektu ustawy o nadzorze nad spółdzielniami uprawiającymi interesy ubezpieczeniowe i bankierskie.
25. Projekt ustawy o przedmiocie niektórych zmian w przepisach o państwowym podatku dochodowym, obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej na mocy pruskiej ustawy z dnia 19 czerwca 1906 r., ustawy z dnia 19 grudnia 1919 r. oraz ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r.⁴⁸²
26. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, obowiązujących w b. dzielnicy rosyjskiej⁴⁸³.
27. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej⁴⁸⁴.

⁴⁸¹ Nie publikuje się, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 322–323.

⁴⁸² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 15 czerwca 1923 r. w przedmiocie niektórych zmian w przepisach o państwowym podatku dochodowym, obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej na mocy pruskiej ustawy z dnia 19 czerwca 1906 r., ustawy z dnia 19 grudnia 1919 r. oraz ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r., Dz.U. 1923, nr 67, poz. 521. Wprowadzono drobne zmiany w odniesieniu do projektu, m.in. poprzez dodanie działu III („Postanowienia ogólne”), począwszy od art. 26.

⁴⁸³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych, oraz przepisów karno-administracyjnych, skarbowych i dyscyplinarnych, obowiązujących w b. dzielnicy rosyjskiej, Dz.U. 1923, nr 92, poz. 722. Poczyniono zmiany polegające m.in. na tym, że znajdujące się w projekcie ustawy wartości wyrażone w złotówkach w opublikowanej wersji dokumentu zamieniono na wartości wyrażone w markach. Uchyłono także część postanowień ustawy z 25 lutego 1921 r. w przedmiocie zmian w ustawodawstwie karnym obowiązującym w byłym zaborze rosyjskim (Dz.U 1921, nr 30, poz. 169).

⁴⁸⁴ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustaw karnych oraz przepisów karno-administracyjnych, skarbowych i dyscyplinarnych, obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej, Dz.U. 1923, nr 90, poz. 704. Poczyniono zmiany polegające m.in. na tym, że wprowadzone do projektu ustawy wartości wyrażone

28. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych przepisów karnych obowiązujących w województwach poznańskim i pomorskim i w górnośląskiej części województwa śląskiego⁴⁸⁵.
29. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany w ustawie postępowania karnego b. zaboru rosyjskiego przepisów dotyczących przerw i odroczeń rozprawy głównej oraz art. 74 i 626⁴⁸⁶.
30. Projekt ustawy w przedmiocie niektórych zmian w dekreście z dnia 8 lutego 1919 r. o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością⁴⁸⁷.
31. Projekt ustawy o zgromadzeniach.
32. Projekt statutu Związku Stowarzyszeń Urzędników z Wykształceniem Akademickim⁴⁸⁸.
33. Projekt statutu Zrzeszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich w Warszawie.
34. Projekt statutu Stowarzyszenia Nauczycieli Chrześcijan Szkół dla Głuchoniemych i Ociemniałych w Polsce⁴⁸⁹.
35. Projekt statutu Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej.
36. Projekt ustawy o inspekcji pracy⁴⁹⁰.
37. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 ustawy górniczej rosyjskiej⁴⁹¹.
38. Wniosek ministra rolnictwa i dóbr państwowych w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejściu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej [wraz z projektem ustawy]⁴⁹².
39. Projekt ustawy o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia albo wykonania pracy.

w złotych zamieniono na wartości wyrażone w markach. Zrezygnowano z niektórych zapisów, dodając inne, w tym art. 4 upoważniający Radę Ministrów do wprowadzania zmian w kwotach pieniężnych określonych w tejże ustawie oraz przepisach karnych ogłoszonych po 31 grudnia 1918 r., „o ile przepis szczególny takiego upoważnienia nie przyznaje innej władzy”.

⁴⁸⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. zmieniająca niektóre przepisy karne, obowiązujące w województwach: poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego, Dz.U. 1923, nr 92, poz. 721. W stosunku do projektu zmieniono zapisy dotyczące waluty, a także zrezygnowano z niektórych postanowień. W art. 8 upoważniono Radę Ministrów do wprowadzania zmian w kwotach pieniężnych określonych w tejże ustawie oraz przepisach karnych ogłoszonych po 8 stycznia 1919 r., „o ile przepisy szczególne takiego upoważnienia nie przyznają innej władzy”.

⁴⁸⁶ Nie publikuje się.

⁴⁸⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 13 listopada 1923 r. w przedmiocie niektórych zmian w dekreście z dnia 8 lutego 1919 r. o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i dekreście z dnia 7 lutego 1919 r. o rejestrze handlowym, Dz.U. 1923, nr 126, poz. 1019. Zapisy projektu ustawy włączono do ustawy poszerzonej o kwestie dotyczące rejestru handlowego. Wartości podane w projekcie, a wyrażone w złotych polskich, zastąpiono równowartością złotych franków. Poszerzono też niektóre zapisy.

⁴⁸⁸ Nie publikuje się.

⁴⁸⁹ Nie publikuje się.

⁴⁹⁰ Nie publikuje się, zob. Ustawa o Inspekcji Pracy. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 453 (wraz z pismem przewodnim ministra pracy i opieki społecznej Ludwika Darowskiego z 16 kwietnia 1923 r. oraz załącznikami).

⁴⁹¹ Nie publikuje się, zob. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3725 (wraz z załącznikami), 11 sierpnia 1922 r.

⁴⁹² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 sierpnia 1923 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejściu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach

Wniosek nagły ministra skarbu w przedmiocie ustanowienia delegata Ministerstwa Skarbu na okręg województwa śląskiego

Odpis^c

Wniosek nagły na Radę Ministrów
w przedmiocie ustanowienia Delegata Ministerstwa
Skarbu na okręg Województwa Śląskiego:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1. Ustanawia się stałego Delegata Ministerstwa Skarbu na okręg Województwa Śląskiego. Zadaniem jego będzie wykonywanie uprawnień przysługujących Rządowi Polskiemu w zakresie spraw należących do kompetencji Ministra Skarbu, a w szczególności uprawnień przewidzianych w postanowieniach ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego Dz.Ust.R.P.Nr. 73 poz. 497, w konwencji górnośląskiej z dnia 15 maja 1922 r. Dz. Ust.R.P.Nr. 44 poz. 371 oraz innych ustawach, a nadto kontrola gospodarki finansowej władz i instytucji dotowanych przez Skarb Państwa, tudzież za zgodą Rady Wojewódzkiej władz i instytucji utrzymywanych z funduszków Skarbu Śląskiego. Delegatowi Ministerstwa Skarbu przysługiwać będzie w tym charakterze prawo Ministra Skarbu określone w ust. 2 art. 23 ustawy konstytucyjnej dnia 15 lipca 1920 r., przemawiania w Sejmie poza koleją zapisanych mówców.
2. Szczegółową instrukcję zawierającą rozwinięcie określonych w p. 1 uprawnień wyda Minister Skarbu w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

Uzasadnienie.

W związku z zamierzoną akcją naprawy Skarbu Rzeczypospolitej oraz z sytuacją walutową na Górnym Śląsku, nasuwa się jako postulat szczególnej doniosłości konieczność zapewnienia ścisłej współpracy Ministerstwa Skarbu z organami Województwa Śląskiego, któraby zapobiegła rozbieżnościom między Województwem Śląskiem, a innymi częściami Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie ustawodawstwa i administracji skarbowej. Zadanie to ma spełniać Delegat

Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 92, poz. 725. Rozszerzono projekt art. 1. Zmiany poszły w kierunku przekazania kompetencji prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego ministrowi rolnictwa i dóbr państwowych oraz ministrowi reform rolnych.

Ministerstwa Skarbu jako organ łącznikowy między Ministerstwem Skarbu, a Województwem Śląskiem, posiadający nadzwyczajne uprawnienia Rządu Polskiego wynikające z wymienionych wyżej ustaw.

MINISTER SKARBU:

°5° Załącznik do № °15°

Wniosek ministra sprawiedliwości o mianowanie prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Warszawie Kazimierza Rudnickiego podsekretarzem stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa

Dnia marca 1923 r.

L.II.O.P. 1853/23.

Wniosek
o mianowanie
p. KAZIMIERZA RUDNICKIEGO
Prokuratora przy Sądzie Okręgowym
w Warszawie
Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie
Sprawiedliwości.

W Ministerstwie Sprawiedliwości wakuje stanowisko Podsekretarza Stanu, które w interesie służby powinno być niezwłocznie obsadzone. Jako kandydata na wymienione stanowisko proponuję Prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Warszawie p. Kazimierza Rudnickiego.

P. Rudnicki urodzony 23 lutego 1879 r. ukończył gimnazjum 8-mio klasowe w Piotrkowie, poczem wydział prawny uniwersytetu warszawskiego w 1902 r. Następnie przez lat 6 był podsekretarzem Sądu Okręgowego w Piotrkowie, pełniąc w tym czasie 2 i ½ lat obowiązki sędziego śledczego. W 1910 r. przeszedł do adwokatury w Piotrkowie, a 15 lutego 1917 r. wybrano go na Prezydenta m. Piotrkowa.

Na tem stanowisku zastał go okres organizacji sądów polskich w 1917 r.,^a w których wziął żywy udział^a jako delegat organizacyjny.

Z chwilą otwarcia sądów polskich w dniu 1 września 1917 r. objął stanowisko prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Piotrkowie, skąd w dniu 4 sierpnia 1921 r. przeniesiony został na takież stanowisko do Warszawy. Na tem wysokiem i odpowiedzialnem stanowisku, będąc obrońcą praworządności w Polsce, p. Rudnicki,

obok zalet charakteru i umysłu, prawości, wysokiego poczucia obowiązku, gruntownej znajomości prawa i głębokiego zrozumienia istoty państwowości, wykazał wielką sprężystość i energię oraz duży zmysł organizacyjny.

Te wybitne zalety czynią go ze wszech miar pożądanym kandydatem na stanowisko Podsekretarza Stanu.

Na tej zasadzie wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 roku i art. 17 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz.U.N. 21 poz. 164) Rada Ministrów przedstawiła PANU PREZYDENTOWI RZECZYPOSPOLITEJ wniosek mianowania

p. KAZIMIERZA RUDNICKIEGO

prokuratora przy Sądzie Okręgowym w Warszawie

Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości

w III stopniu służbowym⁴⁹³.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI /-/ MAKOWSKI

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów w
dniu ... 1923 r. punkt ...
protokołu ... posiedzenia Rady
Ministrów.

Warszawa, dnia ... 1923 r.
Prezes Rady Ministrów

°7° Załącznik do № °15°

**Wniosek ministra spraw wojskowych o zezwolenie porucznikowi piechoty
Emilowi Bukowskiemu, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armii
francuskiej (Legii Cudzoziemskiej)**

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

Warszawa, dnia 1923 r.

Gabinet Ministra

L. /G.M.II.

⁴⁹³ Kazimierz Rudnicki został mianowany podsekretarzem stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 marca 1923 r. Funkcję tę pełnił tylko do maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 31 marca 1923, nr 75, s. 1; H. Korczyk, *Rudnicki Kazimierz*, w: PSB, t. 32, 1989–1991, s. 636–637 (tu data urodzenia 22 lutego 1879 r.).

WNIOSEK

o zezwolenie porucznikowi piechoty Bukowskiemu Emilowi, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej).

RADA MINISTRÓW raczy uchwalić:

„Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Wojskowych w myśl art. 11 pkt. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego⁴⁹⁴, do udzielenia porucznikowi BUKOWSKIEMU Emilowi, obecnie w rezerwie, zezwolenia na wstąpienie do służby w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej).

Po ukończeniu czasokresu, na jaki zawarty zostanie kontrakt porucznika rezerwowego BUKOWSKIEGO z rządem francuskim, ewent. odnowienie kontraktu zależnym będzie od ponownego zezwolenia Ministra Spraw Wojskowych”.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ Sosnkowski
Generał-Dywisji

Uzasadnienie

Kontrakty na służbę w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej) zawierane na ściśle określony czas (5 lat) nie mogą być zerwane ani przez danego wojskowego, ani przez rząd francuski nawet w razie mobilizacji w państwie, którego obywatelem jest kontrahent.

Udzielenie oficerowi rezerwowemu W.P. zezwolenia na wstąpienie do służby czynnej w armji francuskiej z zastrzeżeniem zgłoszenia się do W.P. w razie mobilizacji byłoby równoznaczne z odmową nam niepożądaną w stosunku do sprzymierzonej i zaprzyjaźnionej z Polską Francji, która swoim oficerom rezerwowym udziela zezwoleń na wstępowanie do służby kontraktowej w W.P. bez zastrzeżenia.

W myśl art. 6 pkt. 2 rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz.Ustaw R.P. Nr 52/20 r. poz. 320)⁴⁹⁵ na wstąpienie do służby wojskowej w państwie obcem wymagana jest zgoda Rady Ministrów Państwa Polskiego.

Za zgodność:

g...g

⁴⁹⁴ Dz.U. 1920, nr 7, poz. 44. Punkt ten brzmiał następująco: „Utrata obywatelstwa polskiego następuje: 1) przez nabycie obcego obywatelstwa; 2) przez przyjęcie urzędu publicznego lub wstąpienie do służby wojskowej w państwie obcem bez zgody Rządu Polskiego”.

⁴⁹⁵ Było to niemal dosłowne powtórzenie zapisu cytowanego w poprzednim przypisie, z tą zmianą, że odpowiedniego zezwolenia udzielić miała „Rada Ministrów Państwa Polskiego”.

Nowa redakcja [wniosku ministra spraw wojskowych o zezwolenie porucznikowi piechoty Emilowi Bukowskiemu, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legji Cudzoziemskiej)]

„Rada Ministrów zezwala – w myśl art. 11 punktu 2 ustawy z 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego – porucznikowi rezerwowemu Emilowi Bukowskiemu na wstąpienie do służby czynnej w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej).

Po ukończeniu czasokresu, na jaki zawarty zostanie kontrakt porucznika rezerwowego Bukowskiego z Rządem francuskim, ewentualne odnowienie go zależnem będzie od ponownego zezwolenia Rady Ministrów”.

Uwagi ogólne: ^apodstawą prawną do powzięcia odnośnej uchwały stanowi^a art. 11 punkt 2 ustawy o obywatelstwie państwa polskiego (Dz.U.R.P. Nr.7 poz.44) z dnia 20 stycznia 1920 r., wedle którego obywatel polski wstępujący do obcej służby wojskowej bez zezwolenia Rządu traci obywatelstwo polskie. Jak wyjaśnia art. 6 p. 2 rozporządzenia wykonawczego do powyższej ustawy z dnia 7 czerwca 1920 r. przez zezwolenie Rządu należy rozumieć zezwolenie Rady Ministrów – z postanowień tych należy wnioskować, że Rada Ministrów władną jest udzielać takich zezwoleń. Natomiast ze względu na powyższe uwagi odnośna uchwała Rady Ministrów winnaby nie upoważniać Ministra Spraw Wojskowych do udzielenia odpowiedniego zezwolenia, lecz wprost zezwałać por. Bukowskiemu na wstąpienie do armji francuskiej, gdyż Rada Ministrów nie może swych uprawnień subdelegować poszczególnym ministrom, o ile nie jest do tego wyraźnie ustawowo upoważniona.

Prezydjum Rady Ministrów wnosi przeto o nadanie uchwały Rady Ministrów następującego brzmienia: „Rada Ministrów zezwala w myśl art. 11 punkt 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego porucznikowi rezerwowemu Emilowi Bukowskiemu na wstąpienie do służby czynnej w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej). Po ukończeniu czasokresu na jaki zawarty zostanie kontrakt porucznika rezerwowego Bukowskiego z rządem francuskim, ewentualne odnowienie go zależnem będzie od ponownego zezwolenia Rady Ministrów”.

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 30 listopada 1922 roku
w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku
szkolnym na Ziemię Wileńską⁴⁹⁶.

Na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 roku o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (Dz.Ust.Rz.P.N. 25 poz. 213) zarządza się co następuje:

1. Moc obowiązująca dekretu z dnia 7 lutego 1919 roku o obowiązku szkolnym (Dz.Pr.P.P.N. 14 poz. 147) ^hzatwierdzonego konstytucyjnie w dniu 22 lipca 1919 roku (Monitor Polski ^aN.197^a z dnia 28 lipca 1919 roku)^{h497} rozciąga się na powiaty: wileński, oszmiański, święciański, trocki i brasławski, dziśnieński, duniłowiczowski i wilejski.

2. Na czas przejściowy, a mianowicie na okres czasu do wydania przepisów o samorządzie szkolnym na obszarze w § 1 wymienionym, przewidziane dekretem z dnia 7 lutego 1919 roku o obowiązku szkolnym, kompetencje rady szkolnej okręgowej i dozoru szkolnego sprawuje inspektor szkolny, kompetencje zaś opieki szkolnej, względnie opiekuna głównego, kierownik szkoły powszechnej.

Wyjątek stanowią:

a) kompetencje opieki szkolnej odnośnie do przyjmowania grzywien i dysponowania zebranymi w ten sposób pieniędzmi, które sprawuje inspektor szkolny,

b) kompetencje rady szkolnej okręgowej odnośnie do rozstrzygania rekursów od orzeczeń karnych, które sprawuje kurator okręgu szkolnego.

3. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia⁴⁹⁸.

⁴⁹⁶ Było to nawiązanie do rozporządzenia Rady Ministrów z 30 listopada 1922 r., które jednak dotyczyło innego obszaru, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. 1922, nr 114, poz. 1030.

⁴⁹⁷ Błędna numeracja publikacji. Mowa o konstytucyjnym zatwierdzeniu dekretu z 7 lutego 1919 r. o obowiązku szkolnym ogłoszonym w „Monitorze Polskim” z 28 lipca 1919, nr 167, s. 1.

⁴⁹⁸ Rozporządzenie ukazało się za zmianami dokonanyymi przez członków Rady Ministrów, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów u dnia 16 marca 1923 r. w przedmiocie rozcią-

Wniosek prezesa Rady Ministrów o rozdzielenie uchwalonego przez Radę Ministrów w dniu 7 marca rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustaw dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej oraz na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie na dwa osobne rozporządzenia

Odpis

Wydział Prawny 10^cPRM^c przedłożył na Radę Ministrów w dniu 9 lutego 1923 r. projekt G.U.L. o rozciągnięcie mocy ustaw, dotyczących ustalenia i oszacowania świadczeń i strat wojennych na obszar Ziemi Wileńskiej. Projekt ten następnie^h(już bez udziału W-łu Prawnego)^h został rozszerzony na obszar województw nowogródzkiego, wołyńskiego i poleskiego i w tej formie uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 7 marca r.b.⁴⁹⁹

Ponieważ dotąd nie jest uchylona uchwała o niełączeniu w jedno rozporządzeń dotyczących Ziemi Wileńskiej oraz t.z. Kresów Wschodnich, proponuje się rozdzielić wspomniane rozporządzenie na dwa oddzielne: 1) dla Ziemi Wileńskiej i 2) dla t.z. Kresów Wschodnich, z równoczesnym uwzględnieniem koniecznych zmian – zgodnie z obowiązującymi ustawami.

Z uwagi na powyższe wspomniane projekty przedkłada się powtórnie na rozpatrzenie Rady Ministrów do § 1 oraz w nagłówku zamiast: „na obszar województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego” proponuje się zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 lipca 1922 r. (Dz.U.Nr. 56 poz. 504): „na obszar województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz na powiaty grodzieński, wołkowyski i gminy białowieską, masiewską i suchopolską województwa białostockiego”, nadto nie można rozciągać mocy obowiązującej ustawy 4/4 1922, bo brak na to upoważnień Rady Ministrów.

gnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską, Dz.U. 1923, nr 31, poz. 192.

⁴⁹⁹ Zob. załącznik 1 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

Projekt noweli do ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” z dnia 4 lutego 1921 r.

Przedmiot:

Wniosek na Radę Ministrów – nowela do
Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia
Polski” z dnia 4 lutego 1921 r.
(Dz.U.R.P.Nr.24 poz. 137)

Rada Ministrów uchwalić raczy:

dotychczasowe brzmienie:

Art. 10.

Kandydatów na kawalerów orderu przedstawia Rada Ministrów na podstawie wniosków poszczególnych ministrów, którzy składają je każdy w zakresie swego działania.

Uchwała Rady Ministrów o przedstawieniu do odznaczenia powinna zapaść większością 2/3 głosów.

Wnioski poszczególnych ministrów przed złożeniem ich Radzie Ministrów podlegają rozpatrzeniu Kapituły. Opinie Kapituły w zakresie moralnych kwalifikacji nowych kandydatów są dla Rządu obowiązujące.

Art. 13.

Cudzoziemcy, którzy położyli zasługi dla Państwa Polskiego, mogą być zaszczytzeni odznakami orderu wszystkich klas, niezależnie od norm ustanowionych w art. 1 i 4, nie mogą być jednak członkami Kapituły.

Wnioski o odznaczeniu ich nie podlegają opinii Kapituły i są przedstawiane przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z właściwymi ministrami. Ministerstwo Spraw Zagranicznych prowadzi ewidencję cudzoziemskich kawalerów.

projektowana zmiana:

Ustawa
z dnia ...

w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 4 lutego 1921 (Dz.U.R.P.Nr.24 poz. 137) o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”

Art. 1.

Art. 13 ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. (Dz.U.R.P.Nr.24 poz. 137) otrzymuje następujące brzmienie:

Cudzoziemcy, którzy położyli zasługi dla Państwa Polskiego, mogą być zaszczytzeni odznakami orderu wszystkich klas niezależnie od norm ustanowionych w art. 1 i 4, nie mogą być jednak członkami Kapituły.

Cudzoziemców, kandydatów na kawalerów orderu, przedstawia Prezes Rady Ministrów na podstawie wniosków Ministra Spraw Zagranicznych postawionych w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Wnioski te nie podlegają uchwale Rady Ministrów, ani też opinii Kapituły.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych prowadzi ewidencję cudzoziemskich kawalerów.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia⁵⁰⁰.

Prezes Rady Ministrów^c

^c16^c Załącznik do № ^c15^c

Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji międzynarodowej dotyczącej handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 r.

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

Dn. ^c7^c lutego 1923 r.

№ D.VI.243/23.

⁵⁰⁰ Zaproponowane zmiany nie zostały wprowadzone. Ustawa o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” była zmieniana zarówno wcześniej, jak i później, zob. Ustawa z dnia 28 kwietnia 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 4 lutego 1921 r. o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”, Dz.U. 1922, nr 31, poz. 255; Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1932 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”, Dz.U. 1932, nr 109, poz. 899; Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 września 1935 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski”, Dz.U. 1935, nr 68, poz. 425.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej,
dotyczącej handlu kobietami i dziećmi
podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 roku.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia roku

w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej,
dotyczącej handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w
Genewie dnia 30 września 1921 roku.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzplitej ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej, dotyczącej handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 roku.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia⁵⁰¹.

Uzasadnienie.

W dniach 18 maja 1904 i 4 maja 1910 zawarte zostały w Paryżu konwencje międzynarodowe w przedmiocie zwalczania handlu kobietami i dziećmi oraz obiegu wydawnictw pornograficznych.

W dniu 3 stycznia r.b. Państwo Polskie przystąpiło do tychże konwencji, mając na celu przy współudziale państw, które zgłosiły swój akces, przyczynić się do skuteczności akcji międzynarodowej walki z handlem kobietami i dziećmi, a w szczególności dla walki z szerzącym się na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej wyżej wymienionym procederem. Tem samym spada na Polskę obowiązek przystąpienia do dalszych uchwalonych i mających być uchwalonemi Konwencji Międzynarodowych w powyższych sprawach.

Zagranicą handel żywym towarem nie przybrał tak rozległych rozmiarów jak w Polsce, w której wyjątkowe warunki temu sprzyjają. Większość ofiar handlu pochodzi u nas przedewszystkiem z b. Królestwa Polskiego i Małopolski, z kąd ruch emigracyjny dostarczał tego materiału do Ameryki Południowej – do Argentyny i Brazylii, gdzie kobiety przywożone przez proksenetów, tj. handlarzy żywym towarem, przepadają w domach publicznych albo są wynajmowane dla celów

⁵⁰¹ Konwencja wraz z ustawą została uchwalona i opublikowana, aczkolwiek z dużym opóźnieniem, Międzynarodowa Konwencja o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi, podpisana w Genewie dnia 30 września 1921 roku (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 13 lutego 1924 r.), Dz.U. 1925, nr 125, poz. 893. Załącznik podano do druku ze względu na uzasadnienie przygotowane przez ministra spraw zagranicznych.

rozpusty i wyuzdania pod pozorem małżeńskich zamiarów lub uzyskania pracy. Takie kobiety idą z rąk do rąk, stanowiąc przedmiot targów i wyzysku. Dowodem oczywistym, potwierdzającym powyższe fakta, jest język polski rozbrzmiewający prawie we wszystkich lupanarach⁵⁰² Ameryki Środkowej i Południowej, podobnie jak i na bliskim i dalekim wschodzie, gdzie znajdowano polskie dziewczęta w Konstantynopolu, w Kalkucie i Jokohamie. W Polsce, jak wiadomo, znajdowały się przed wojną węzłowe punkty tego handlu, obecnie zaś operują liczne agencje i kompanje przewozowe.

Również rozpowszechnił się jeszcze przed wojną, jak informuje p. Perłowski, Sekretarz Delegacji Rzeczypospolitej Polskiej przy Lidze Narodów, handel polskimi dziećmi do Ameryki Południowej i Środkowej. Dziewczynki używano do pracy fizycznej, a po dojściu do dojrzałości sprzedawano do domów rozpusty, chłopców oddawano w ręce przedsiębiorców (plantatorów, którzy na podstawie kontraktów robotniczych stawali się ich bezwzględniymi właścicielami, co powodowało liczne sceny tragiczne, szczególnie w Rzeczypospolitej Panama, gdzie dzieci nie pamiętające już swego polskiego pochodzenia jako przybyłe z „zachodnich prowincji Rosji”, głodzone i katowane, oddawane były przez policję pracodawcom, od których zbiegły).

Na tle warunków emigracyjnych istniejących w kraju naszym terminologia karna wzbogaciła się nowem, nieznanem przedtem wyrażeniem: „wynajem polskich kobiet” dla celów rozpusty. Przestępstwo to miało podłoże w ruchu emigracyjnym sezonowym do Niemiec i Francji, gdzie zjawisko to przybrało rozmiary zatrważające. Dziewczyny polskie, dostawszy się pod pozorem zamiarów małżeńskich w ręce wyzyskiwaczy, którzy nadużywali ich łatwowierności, odstępowane były z rąk do rąk rzekomo z powodów uniemożliwiających małżeństwo. Kombinacja ta powtarzana wielokrotnie niczem nie różniła się od zwykłej prostytucji połączonej z pośrednictwem, targami i wyzyskiem. Po ukończeniu robót kobieta wracała zwykle do kraju i oprócz demoralizacji i chorób wenerycznych przywoziła zwykle sumę pieniędzy uzbieraną w smutny sposób, stając się jednocześnie wśród otoczenia rozsądnikiem zepsucia.

Ze względu na utrudnione warunki komunikacji, jakie panowały po wojnie, handel kobietami i dziećmi i wynajem kobiet dla celów rozpusty doznawały licznych przeszkód. Obecnie stosunki kolejowe poprawiają się stale i podróże z Polski i do Polski przestają być przedsięwzięciem trudnym i kosztownym, co ułatwia krążenie w życiu społecznym i rodzinnym, zwłaszcza gdy się zważy na stan ekonomiczny kraju oraz na to, iż dawna cena płacona za przeciętną dziewczynę 500 do 1000 rubli złotem stanowi dziś półtora względnie 3 miliony marek.

Ze względu na doniosłość omawianych niedomagań życia społecznego, których sanacja pozostaje u nas dotąd w zupełnym zaniedbaniu, sprzyjającym rozwojowi

⁵⁰² Mowa o domach publicznych, burdelach, zamtuzach.

handlu kobietami i dziećmi, oraz mając na uwadze trudności wykonywania i podciągania tego rodzaju przestępstw pod przepisy prawa karnego – Polska jako najbardziej wystawiona na łup grasujących handlarzy żywym towarem ma aż nadto tytułów do przystąpienia przy udziale innych państw na terenie międzynarodowym do intensywnego zwalczania tych bolączek społecznych. Handel żywym towarem jest bowiem następstwem przyczyn mających swe źródło: w złem wychowaniu, nędzy, braku mieszkań, a potęgowanych przez uwodzicielstwo, wstręt do pracy i brak praw opiekuńczych w tym kierunku.

Kierując się nie tylko ogólnymi zasadami etycznymi, tudzież wskazaniami natury eugenicznej dla zachowania rasy przed zwyrodnieniem, lecz głównie potrzebą socjalną ustosunkowania warstw społecznych i czystości stosunków rodziny, będącej jednostką organizacyjną społeczeństwa, oraz porządkiem prawnym i administracyjnym w konstytucyjnym państwie – Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, zobowiązany postanowieniami Konwencji Międzynarodowych z r. 1904 i 1910, podejmie akcję zwalczania handlu kobietami i dziećmi w myśl zasad zawartych w nazwanych wyżej Konwencjach.

W porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej organizuje Towarzystwo walki ze zwyrodnieniem rasy i chorobami wenerycznymi Komitet Narodowy Polski dla zwalczania handlu kobietami i dziećmi jako ekspozyturę tzw. Bureau International pour la suppression de la traite des femmes et des enfants mającego siedzibę w Londynie. Komitet ten, w którego skład będą wchodziły wszystkie organizacje i instytucje społeczne bez różnicy narodowości i religii działające na polu ochrony kobiet, będzie miał agendy o charakterze informacyjnym, eugenicznym, charytatywno-opiekuńczym, wychowawczo-społecznym i będzie się znajdował w kontakcie z odnośnymi Komitetami innych państw oraz odnośnymi urzędami państwowymi w kraju. Przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Departamencie Bezpieczeństwa Publicznego będzie utworzony centralny organ administracyjno-wykonawczy dla zwalczania i ścigania handlu żywym towarem, prowadzący specjalne rejestry karne proksenetów i znajdujący się w bezpośrednim kontakcie z odnośnymi organami innych państw oraz Sekretarjatem Generalnym Ligi Narodów. Wreszcie przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej organizuje się Referat przepisodawczy i pomocy odnośnym instytucjom społecznym, który będzie gromadzić i badać materiały dotyczące omawianego procederu, opracowywać projekty odnośnych przepisów prawnych i rozwijać działalność organizacyjną na polu opieki społecznej, współdziałając z Komitetem Narodowym Polski.

Dla uzyskania obrazu przestępczości w kierunku handlu kobietami i dziećmi w Polsce zażądano od prokuratorów⁵⁰³ i sądów oraz policji materiałów dowodowych uprawiania przestępnego procederu. Rezultaty osiągnięte tą drogą nie

⁵⁰³ Prokurat (stpol.) – adwokat.

przedstawiają obecnie pozytywnego stanu, ponieważ nie uwidoczniają całości kształtu tego rodzaju przestępstw w całej Polsce. Wobec tego Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, opierając się na zasadach przyjętych w Konwencjach Międzynarodowych i sprawozdaniu Komisji Doradczej Ligi Narodów, zaprojektowało wprowadzenie w życie rejestrów karnych, któreby wykazywały stan karygodnego handlu żywym towarem i prostytucji na całym terenie Polski.

Racjonalne ujęcie zagadnienia walki z handlem kobietami i dziećmi i skuteczne przeciwdziałanie temuż może nastąpić dopiero przy współpracy organów zainteresowanych Ministerstw z władzami administracyjno-wykonawczymi z jednej strony a działalnością społeczno-opiekuńczą Komitetu Narodowego Polskiego z drugiej. Wówczas można będzie zwalczać radykalnie handel ten, który według wszelkiego prawdopodobieństwa odbywa się utajonemi drogami, przyjmując przeróżne formy i pozory dzięki brakowi odnośnych przepisów prawnych i administracyjnych.

Zasadniczą przeszkodą w ściganiu przestępnego procederu handlu kobietami i dziećmi stanowi różnorodność ustawodawstwa karnego b. trzech państw zaborczych Polski, które nie przewidywało specjalnych przepisów prawnych w kierunku zwalczania tegoż handlu. Przestępstwo rzeczone nie objęte, niedostatecznie obostrzone przez przepisy karne, a nawet pominięte w kodeksach karnych poszczególnych państw zaborczych nasuwa konieczność wprowadzenia drogą nowelizacji przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej jednolitej ustawy karnej w myśl postanowień zawartych w Konwencjach Genewskich dla ścigania przestępnego procederu na całym terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Zainteresowane Ministerstwa przystąpią w krótkim czasie do opracowania tego rodzaju noweli karnej w kierunku zwalczania handlu kobietami i dziećmi opartej na zasadach uchwalonych w Konwencjach Genewskich z r. 1910 i 1921.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej popiera akcję zwalczania handlu żywym towarem przez udzielanie odpowiednich subwencji i zapomóg pieniężnych instytucjom i organizacjom społecznym, których celem jest walka z tym nikczemnym procederem i ochrona kobiety wogóle dokonywana między innymi przez „Misje Dworcowe” Towarzystwa Ochrony Kobiet w Warszawie.

Poza tem Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej rozciąga kontrolę nad biurami i agencjami prywatnymi pośredniczącymi w poszukiwaniu pracy w kierunku ochrony kobiet przed niebezpieczeństwem proksenetyzmu.

Urząd Emigracyjny przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej przeciwdziała w portach i podczas podróży procederowi wywozu kobiet zagranicę w celach nierządu oraz notuje odnośne wypadki.

Reasumując powyższe wywody i podkreślając jako ^aszczególniej^a ważną dla Polski podjętą na terenie międzynarodowym ^aakcję zwalczania niekulturalnego i nieludzkiego procederu zwalczania handlu kobietami i dziećmi^a – Rząd Polski, przystępując do układu międzynarodowego z 18/V 1904 r. i do Konwencji

Genewskiej z 4/V 1910 r. w omawianym przedmiocie ratyfikowanej w dn. 1/IX 1919 r. łącznie z ratyfikowaniem Traktatu między Polską a Mocarstwami Stowarzyszonymi i Sprzymierzonymi podpisanym w Wersalu dn. 28 czerwca 1919 r. (art. 19 aneks I) oświadcza, że ratyfikowanie przez Sejm Rzeczypospolitej Konwencji Międzynarodowej w sprawie zwalczania handlu kobietami i dziećmi podpisanej w Genewie w dn. 30 września 1921 r. jest nieodzowną koniecznością państwową⁵⁰⁴.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fAl. Skrzyński^f

°17° Załącznik do № °15°

Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych w sprawie utworzenia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Centralnego Biura dla Międzynarodowego Zwalczania Handlu kobietami i dziećmi w Rzeczypospolitej Polskiej

Nagły Wniosek

Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej w sprawie utworzenia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych – Centralnego Biura dla Międzynarodowego Zwalczania Handlu kobietami i dziećmi w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie.

W myśl Porozumienia Międzynarodowego z dnia 18.V.1904 i Międzynarodowej Konwencji z dn. 4.V.1910 Państwo Polskie przystąpiło do wymienionych Konwencji, mających na celu zwalczanie handlu kobietami i dziećmi⁵⁰⁵.

Oдноśne oświadczenie Rządowe z dnia 8.IX.1922 r. zostało ogłoszone w Dz.Ust. Nr. 88/783 ex 1922 r.⁵⁰⁶

⁵⁰⁴ Identyczny wniosek wraz z uzasadnieniem minister spraw zagranicznych Gabriel Narutowicz przedłożył we wrześniu 1922 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 443–447.

⁵⁰⁵ Zob. poprzedni załącznik.

⁵⁰⁶ Pomyłka w numeracji aktu prawnego, zob. Oświadczenie Rządowe z dnia 8 września 1922 r. w przedmiocie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Międzynarodowego Porozumienia z dnia 18 maja 1904 roku i do Międzynarodowej Konwencji z dnia 4 maja 1910 roku, podpisanych w Paryżu, dotyczących zwalczania handlu żywym towarem, Dz. U. 1922, nr 87, poz. 783.

Na zasadzie art. 1 wymienionego wyżej Porozumienia Międzynarodowego Państwo Polskie zobowiązało się ustanowić władzę powołaną do gromadzenia wszelkich wiadomości o handlu kobietami i dziećmi.

Władza ta będzie uprawniona do bezpośredniego znoszenia się z władzami wszystkich innych układających się Państw.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na zasadzie art. 15 i 24 Dekretu o organizacji Władz Naczelnych z dn. 3.I.1918 (Dz.P.N.1, p.1 ex 1918) organizuje się w Departamencie III Ministerstwa Spraw Wewnętrznych referat p.n. Centralne Biuro dla Międzynarodowego Zwalczenia Handlu Kobietami i Dziećmi w Rzeczypospolitej Polskiej w celu wykonania zadań wynikających z przystąpienia Polski do Porozumienia Międzynarodowego z dn. 18.V.1904 i Międzynarodowej Konwencji z dn. 4.V.1910.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

°18° Załącznik do № °15°

Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji sanitarnej podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1923 r. pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a rządami: Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad i Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Rad z drugiej

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

Dn. °25/2° 1923 r.

№ D.VI.387/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej,
podpisanej w Warszawie dn. 7 lutego 1923 r.
pomiędzy Rządem Rzplitej Polskiej z jednej strony
a Rządami: Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej
Republiki Rad, Ukraińskiej Socjalistycznej
Republiki Rad i Białoruskiej Socjalistycznej
Republiki Rad z drugiej.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt uchwały:

UCHWAŁA
Rady Ministrów
z dn. ... 1923 roku.

- 1) Rząd zatwierdza Konwencję Sanitarną podpisaną w Warszawie dn. 7 Lutego 1923 r. pomiędzy Rządem Rzplitej Polskiej z jednej strony a Rządami: Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad i Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Rad z drugiej.
- 2) Rząd poleca Ministrowi Spraw Zagranicznych przedłożyć wyżej wymienioną Konwencję Prezydentowi Rzplitej do ratyfikacji⁵⁰⁷.

Uzasadnienie.

W celu skuteczniejszego zabezpieczenia terytorium Rzplitej przed zawlečeniem od strony granicy wschodniej chorób zakaźnych i szerzeniu się ich, podpisana została w Warszawie 7 Lutego r.b. Konwencja Sanitarna z Rządami Republik Sowieckich: Rosyjskiej, Ukraińskiej i Białoruskiej. Konwencja ta zawiera postanowienia, dotyczące:

- 1) zobowiązań Stron układających się na wypadek pojawienia się na ich terytorjum chorób zakaźnych,
- 2) zarządzeń, mających być stosowanymi na terytorjum wskazanem,
- 3) kolei i innych środków komunikacji,
- 4) pogranicznych punktów dozoru sanitarnego,
- 5) zarządzeń w miejscowościach pogranicznych.

Z treści tych postanowień wynika, że Konwencja powyższa oparta jest na zasadach międzynarodowej Konwencji Sanitarnej z dn. 17 stycznia 1912 roku, do której Polska już zgłosiła akces, pozatem reguluje ruch podróżnych i towarów z miejscowości zakażonych, wykluczając dowolność w wydawaniu zarządzeń sanitarnych, które mogłyby odbijać się ujemnie na tym ruchu oraz daje możliwość orjentowania się co do siły i przebiegu epidemicznych chorób w krajach sąsiadujących z Rzplitą od Wschodu.

W szczególności art. 30 i 31 stanowią, że Konwencja zacznie obowiązywać w 20 dni po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych w ciągu lat 3, poczem może być milcząco przedłużona pod warunkiem możliwości wypowiedzenia jej przez każdą ze Stron w każdej chwili lub poddania rewizji.

⁵⁰⁷ Konwencja została uchwalona i opublikowana, zob. Konwencja Sanitarna pomiędzy Polską a Rosją, Ukrainą i Białorusią, podpisana w Warszawie dnia 7 lutego 1923 roku, Dz.U. 1924, nr 13, poz. 111. Załącznik podano do druku ze względu na uzasadnienie przygotowane przez ministra spraw zagranicznych.

Żadnych stałych obciążeń Skarbu Rzplitej Konwencja nie przewiduje i w niczem nie wiąże obywateli Państw układających się.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fAl. Skrzyński^f

°19^c Załącznik do № °15^c

Wniosek ministra spraw zagranicznych o utworzenie konsulatu w Jerozolimie

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH Odpis
Nr.A.II.258/23/ Warszawa, dnia 13 marca 1923 r.
Odpowiedź na pismo z dn. 19.II.[19]23.Nr.1576.
W sprawie utworzenia Konsulatu etat.
I kl. w Jerozolimie.

b. pilne

Do
Prezydjum Rady Ministrów
w miejscu

Stosownie do pisma Prezydjum Rady Ministrów Nr.1576 z dnia 19.II.r.b. Ministerstwo Spraw Zagranicznych ponownie uzgodniło z zainteresowanymi Ministerstwami wniosek w sprawie utworzenia etatowego Konsulatu I kl. w Jerozolimie przesłany przy piśmie A.II.65.23. z dnia 15.I.r.b.⁵⁰⁸

Ministerstwo Spraw Zagranicznych załącza przy niniejszym odpis pisma Ministerstwa Przemysłu i Handlu Nr.H.Z./910 z dnia 27.II.[19]23 r. z przychylną opinią w danej sprawie oraz odpis pisma Ministerstwa Skarbu Nr.736/D.B./1 z dnia 8.III.r.b. ze zgodą na uruchomienie Konsulatu w Jerozolimie z dniem 1 maja 1923 r.⁵⁰⁹

Uważając ze względów organizacyjnych ogłoszenie aktu konstytuującego Konsulat w Jerozolimie za sprawę niezmiernie pilną M.S.Z. uprasza Prezydjum Rady Ministrów o wniesienie zgłoszonego w danej sprawie wniosku na posiedzenie w dniu °14^c b.m., zgadzając się na proponowany przez Ministerstwo Skarbu termin uruchomienia Konsulatu w Jerozolimie dnia 1 maja 1923 r.

⁵⁰⁸ Zob. załącznik 3 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 14 lutego 1923 r.

⁵⁰⁹ Brak załączników.

2 załączniki.

Za Ministra
/-/ BERTONI
Dyrektor Departamentu

°21° Załącznik do № °15°

Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazaniu Ministerstwu Spraw Wojskowych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu pod Łodzią pod budowę Okręgowych Zakładów Uzbrojenia Nr. IV

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
GABINET MINISTRA

Warszawa, dn. 1923 r.

1382/23.G.M.II.tj.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH
o przekazaniu Ministerstwu Spraw Wojskowych
przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych
terenu pod Łodzią pod budowę Okręgowych
Zakładów Uzbrojenia Nr.IV.

RADA MINISTRÓW UCHWALIĆ RACZY:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do przekazania Ministerstwu Spraw Wojskowych terenu z Leśnictwa Zielona Góra, Nadleśnictwa Brzeziny, około st. Gałkówek na linii kolejowej Łódź Koluszki o powierzchni 350 hektarów pod budowę Okręgowych Zakładów Uzbrojenia Nr.IV.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
^fSosnkowski
Gen.Dyw.

UZASADNIENIE.

Budowa projektowanych Okręgowych Zakładów Uzbrojenia stanowi jedną z najpilniejszych potrzeb Państwowych w dziedzinie wojskowości i obrony Państwa. Jedynie nadającym się na ten cel terenem pod Łodzią, podług orzeczenia komisji wojskowych, jest teren wskazany we wniosku, a to z następujących powodów:

1. Stanowi własność Państwową.
2. Posiada dobre połączenia kolejowe i kołowe.

3. Przepisowe odległości składów materiałów wybuchowych od terenów zamieszkanycy – zostają utrzymane.

4. Odpowiada wszechstronnie względem strategicznym.

Budowa Okr[ęgowych] Zakł[adów] Uzbr[ożenia] Nr.IV na powyższym terenie, poza normalnymi wydatkami, nie pociągnie za sobą kosztów wywłaszczenia gruntów, jak również wykupu i burzenia zabudowań prywatnych⁵¹⁰.

°22° Załącznik do № °15°

Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazaniu władzom wojskowym przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych terenu obozu ćwiczebnego w Leśnej (były „Skobielewskij Łagier”) pod Baranowiczami

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dn. 16 marca 1923 r.
Gabinet Ministra
1800/23.G.M.II.Tajne.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH
o przekazaniu władzom wojskowym przez Min.
Roln. i Dóbr Państw. terenu obozu ćwiczebnego
w Leśnej (b. „Skobielewskij Łagier”) pod Baranowiczami

RADA MINISTRÓW UCHWALIĆ RACZY:

Rada Ministrów poleca Min. Roln. i Dóbr Państw. przekazać niezwłocznie Ministerstwu Spraw Wojskowych do użytku tereny obozu ćwiczebnego (b. „Skobielewskij Łagier”) w Leśnej pod Baranowiczami w tych granicach, w jakich omawiany obóz był w użytkowaniu b. władz wojskowych rosyjskich.

Min. Roln. i Dóbr Państw. zarządzi niezwłocznie częściowy wyręb lasu na terenie obozu ściśle według wskazówek M.S.Wojsk. stosownie do celów wyszkolenia i rozbudowy omawianego obozu ćwiczebnego w Leśnej.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

Generał Dywizji.

UZASADNIENIE

Obóz ćwiczebny (b. „Skobielewskij Łagier”) w Leśnej pod Baranowiczami był użytkowany przez b. władze wojskowe rosyjskie dla celów wyszkolenia jako

⁵¹⁰ W Gałkówku powstała Składnica Uzbrojenia nr 4.

poligon. Obecnie teren powyższy jest niezbędny dla tych samych celów dla szkolenia formacji D.O.K.Nr.IX w Brześciu n/B. i stanowi jedyny teren odpowiedni na obóz ćwiczebny. Względy należytego wyszkolenia formacji wojskowych D.O.K.Nr.IX wymagają jaknajrychlejszego przekazania obozu w Leśnej do użytku władz wojskowych; pozatem szybka decyzja w tej sprawie jest niezbędna jeszcze i z tego względu, że w nadchodzącym sezonie budowlanym koniecznym jest wykonanie planu rozbudowy omawianego obozu. W związku z planem rozbudowy i przygotowaniem obozu dla celów szkolnych niezbędnym jest natychmiastowe wykonanie częściowego wyrębu lasu ściśle według specjalnych wskazówek władz wojskowych⁵¹¹.

°23° Załącznik do № °15°

Wniosek Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie bezpłatnego odstąpienia gminie miasta Krakowa enklaw leśnych i obiektów wojskowych w parku ludowym Wola Justowska [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO Warszawa, dn. stycznia 192 r.
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
№ 280-Pr.

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADEJ MINISTRÓW
w przedmiocie
bezpłatnego odstąpienia gminie miasta Krakowa
enklaw leśnych i obiektów wojskowych
w parku ludowym Wola Justowska.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

USTAWA
z dnia ... 1923 r.
w przedmiocie
bezpłatnego odstąpienia gminie miasta Krakowa
enklaw leśnych i obiektów wojskowych
w parku ludowym Wola Justowska.

⁵¹¹ Teren został przekazany wojsku. Istniał tam Obóz Ćwiczeń Leśna.

Art. 1.

Celem włączenia do parku ludowego Wola Justowska, stanowiącego własność gminy miasta Krakowa, oddaje się "tytułem darmym"^a gminie miasta Krakowa z wyraźnym przeznaczeniem na park ludowy:

a) wchodzące w skład ciała hipotecznego L.wyk.hip. 156 ks.gr.gm.kat. Wola Justowska, stanowiącego własność Skarbu Państwa, parcele leśne 1 k. 492/14 o powierzchni 1.0117 ha, 1 k. 492/15 o powierzchni 0.7649 ha, 1 k. 492/31o powierzchni 0.0147 ha, 1 k. 492/32 o powierzchni 1.2157 ha i 1 k. 492/88 o powierzchni 0.6865 ha wraz z wystawionymi na nich budowlami wojskowymi oraz parcelą gruntową dotychczas katastralnie nieoznaczoną, obejmującą magazyn betonowy „Ostra-Góra” – na wyłączną własność w całości;

b) połowę idealną wchodzącą w skład tegoż ciała hip. 156 ks.gr.gm.kat. Wola Justowska parcel drogowych: 1 k. 492/9 o powierzchni 0.4766 ha, 1 k. 492/10 o powierzchni 0.1151 ha, 1 k. 492/11 o powierzchni 2.1580 ha oraz części wschodniej parceli drogowej 1 k. 492/13 obejmującej połowę ogólnej powierzchni tej parceli 1.4249 ha, mianowicie 0.71245 ha, z tem służebnem obciążeniem, że gmina miejska Krakowa drogi na tych parcelach położone własnym kosztem w należytem porządku utrzymywać będzie i pozostawi je do użytku zarządu wojskowego.

Art.2.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Ministrem Robót Publicznych.

Art.3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ

PREZES RADY MINISTRÓW

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

MINISTER SKARBU

MINISTER SPRAW
WEWNĘTRZNYCH

MINISTER ROLNICTWA
I DÓBR PAŃSTWOWYCH

MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH

Uzasadnienie.

W r. 1917 Miejska Kasa Oszczędności w Krakowie z okazji swego jubileuszu ofiarowała w darze gminie m. Krakowa nabyty od ks. Czartoryskich źle zagospodarowany odroślowy las na Woli Justowskiej pod Krakowem o obszarze 320 ha – z przeznaczeniem na park ludowy, którego brak dotkliwie daje się odczuwać ludności m. Krakowa. Jak wskazuje załączony szkic sytuacyjny⁵¹², Kraków posiada dla 200.000 mieszkańców⁵¹³ jedynie planty w śródmieściu, niewielki park Jordana dla młodzieży oraz jeszcze mniejszy ogród Krakowski.

W lesie wolskim, malowniczo położonym na wzgórzach o 4 klm. na zachód od miasta, szczególnie nadającym się na urządzenie parku ludowego i kolonji leczniczej dla dzieci, znajdują się enklawy wojskowe, a mianowicie: pobudowane przed 20-tu laty przez rząd austriacki jako część twierdzy krakowskiej 2 forty ziemne oraz 4 budynki na przechowanie prochu i dynamitu oraz drogi prowadzące do fortów i budynków.

Wobec powyżej wskazanego stanu rzeczy gmina m. Krakowa nie była w możności przystąpienia do gruntownych przeróbek parku ludowego i zmuszona była ograniczyć się jedynie do przedwstępnych prac przy odnowieniu lasu.

Przy komisijnem dochodzeniu na miejscu ustalono protokółarnie, iż grunty enklaw o obszarze 3.6935 ha są drobnymi parcelami leśnymi bez większej wartości, zaś przestarzałe i zrujnowane forty ziemne i zniszczone budynki wojskowe nadają się jedynie do zburzenia, przyczem koszta rozbiórki przeniosłyby wartość ewent. uzyskanych materiałów.

Najważniejszym jednak argumentem, przemawiającym za bezpłatnem oddaniem gminie drobnych enklaw i starych urządzeń wojskowych^{c, c} jest potrzeba stworzenia parku ludowego, niezbędnego ze względów zdrowotnych dla mieszkańców m. Krakowa.

KIEROWNIK
MINISTERSTWA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

g...^g

ZK.⁵¹⁴

⁵¹² Załączonej mapy nie publikuje się.

⁵¹³ Wedle powszechnego spisu ludności z września 1921 r. w Krakowie mieszkało 183 751 osób (bez pozostających w służbie wojskowej).

⁵¹⁴ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

Wniosek ministra skarbu o wycofanie z sejmu projektu ustawy o nadzorze nad spółdzielniami uprawiającymi interesy ubezpieczeniowe i bankierskie

MINISTERSTWO SKARBU
L.DK.1009/III.

Odpis
Warszawa, dnia lutego 1923 r.

Do
Rady Ministrów
w/m

Przy piśmie z dn. 13 grudnia 1922 r. L.22579 został przesłany do Sejmu projekt ustawy o nadzorze nad spółdzielniami uprawiającymi interesa ubezpieczeniowe i bankierskie.

Przed wniesieniem go do Sejmu ów projekt nie był wniesiony pod obrady Rady Spółdzielczej, a więc zachodzi potrzeba uzgodnienia go z opinią Rady oraz jednocześnie uzgodnienie go z innym projektem nowelizacji ustawy z 29.X.1922 dotyczącym sposobu likwidacji instytucji spółdzielczych.

Wobec powyższego Ministerstwo Skarbu uprasza Radę Ministrów o wycofanie wspomnianego projektu z Sejmu, który, po pierwszym czytaniu projektu, przekazał go Komisji⁵¹⁵.

MINISTER SKARBU
/–/ Wł. Grabski

Projekt ustawy o zgromadzeniach

USTAWA O ZGROMADZENIACH

Art. 1.

Obywatele polscy mają prawo odbywać wszelkie zgromadzenia publiczne i niepubliczne.

⁵¹⁵ Losy obu wymienionych w tym piśmie projektów ustaw są nieznanne. Pod koniec 1923 r. dokonano natomiast zmiany ustawy o spółdzielniach, zob. Ustawa z dnia 4 grudnia 1923 r. w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach, Dz.U. 1923, nr 135, poz. 1119.

Art. 2.

Zgromadzenie publiczne w lokalu zamkniętym może się odbyć po doręczeniu miejscowej władzy administracyjnej I instancji zawiadomienia o zamierzonym jego zwołaniu w terminie nie późniejszym niż 48 godzin przed otwarciem zgromadzenia i pod warunkiem, że władza ta w ciągu pierwszych 24 godzin po otrzymaniu zawiadomienia nie zabroni odbycia zgromadzenia.

Art. 3.

Zawiadomienie wspomniane w art. poprzednim powinno zawierać: 1) nazwiska i imiona conajmniej dwóch własnowolnych i pełnoprawnych obywateli polskich zwołujących zgromadzenie, 2) ich dokładne adresy w miejscowości, w której zgromadzenie jest zamierzone, 3) program zgromadzenia, 4) wskazanie miejsca i czasu odbycia zgromadzenia.

Art. 4.

Zgromadzenia publiczne pod odkrytym niebem odbywać się mogą po otrzymaniu przez organizatorów zgromadzenia uprzedniego zezwolenia na piśmie miejscowej władzy administracyjnej I instancji, która obowiązana jest udzielić odpowiedzi na odnośne zwrócenie się w terminie nie późniejszym niż 3 dni od chwili otrzymania przez nią takiego zwrócenia się.

Art. 5.

Wspomniane w artykule poprzednim zwrócenie się o zezwolenie na odbycie zgromadzenia publicznego pod odkrytym niebem powinno zawierać: 1) nazwiska i imiona conajmniej dwóch własnowolnych i pełnoprawnych obywateli polskich zwołujących zgromadzenie, 2) ich dokładne adresy w miejscowości, w której zgromadzenie jest zamierzone, 3) program zgromadzenia, 4) wskazanie miejsca i czasu odbycia zgromadzenia.

Art. 6.

Manifestacje publiczne i pochody traktowane są tak samo jak zgromadzenia publiczne pod odkrytym niebem. Moc tego przepisu i całej ustawy niniejszej nie rozciąga się na procesje religijne i publiczne obrzędy wyznań i związków religijnych uznanych przez Państwo oraz zabawy towarzyskie i tradycyjne obchody.

Art. 7.

Zwrócenie się o zezwolenie na odbycie manifestacji lub pochodu powinno zawierać: 1) ^a nazwisko i imię^a conajmniej dwóch własnowolnych i pełnoprawnych obywateli polskich organizujących manifestację lub pochód, 2) ich dokładne adresy w miejscowości, w której manifestacja lub pochód są zamierzone, 3) szczegółowy plan manifestacji lub pochodu, 4) wskazanie czasu odbycia manifestacji lub pochodu.

Art. 8.

Zgromadzenia publiczne pod odkrytym niebem oraz manifestacje i pochody są niedopuszczalne w promieniu pół kilometrowym od miejsca rzeczywistego pobytu Prezydenta Rzeczypospolitej oraz miejsca posiedzenia Sejmu, Senatu i Zgromadzenia Narodowego przez cały czas trwania sesji.

Art. 9.

Zakaz odbycia zgromadzenia publicznego, manifestacji i pochodu może nastąpić w wypadkach przewidzianych przez ustawę niniejszą oraz ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Art. 10.

Miejscowa władza administracyjna I instancji ma prawo delegować na każde zgromadzenie publiczne najwyżej dwóch przedstawicieli. Przedstawiciel władzy zajmuje miejsce na trybunie prezydjalnej i porozumiewa się w sprawach dotyczących zgromadzenia z przewodniczącym.

Art. 11.

Każde zgromadzenie publiczne musi mieć przewodniczącego. Kto zwołuje zgromadzenie jest uważany za przewodniczącego tak długo dopóki albo sam publicznie nie poruczy tych czynności innej osobie, albo nie spowoduje zgromadzenia do wyboru innego przewodniczącego. Przewodniczący zgromadzenia ma starać się o utrzymanie spokoju i porządku na zgromadzeniu oraz ma prawo rozwiązać zgromadzenie i wezwać uczestników do opuszczenia miejsca zgromadzenia.

Art. 12.

Przewodniczący jest obowiązany rozwiązać zgromadzenie i wezwać obecnych do opuszczenia miejsca zgromadzenia:

- a) jeżeli przedmiotem narad są wnioski lub sprawy zawierające wezwanie lub podburzanie do przestępstwa ściganego z urzędu,
- b) jeżeli nastąpi zakłócenie porządku w sposób zagrożony karami w ustawach karnych.

Art. 13.

Przedstawiciel władzy na zgromadzeniu publicznym ma prawo rozwiązać go w razie jeżeli:

- 1) na zgromadzeniu mają miejsce zajścia lub przemówienia sprzeczne z prawem,
- 2) przebieg zgromadzenia zagraża bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu.

Art. 14.

Rozwiązanie zgromadzenia przez przedstawiciela władzy musi być poprzedzone ostrzeżeniem pod adresem przewodniczącego. Zgromadzenie rozwiązane ulega natychmiast przerwaniu i zgromadzeni obowiązani są do opuszczenia miejsca zgromadzenia.

Art. 15.

W zgromadzeniach nie mogą brać udziału osoby wojskowe, młodzi ludzie w wieku do lat 15, osoby uzbrojone oraz uczniowie szkół średnich, im równorzędnych i niższych niż średnie.

Art. 16.

Cudzoziemcy nie mają prawa zwoływania zgromadzeń publicznych ani prawa udziału w składzie prezydium takich zgromadzeń.

Art. 17.

Zgromadzenia niepubliczne w lokalach zamkniętych odbywają się bez uprzedniego zawiadomienia władzy.

Art. 18.

Jako zgromadzenia wspomniane w art. poprzednim uważa się:

- 1) posiedzenia lub zebrania wszelkiego rodzaju ciał wszelkich instytucji legalnych, których statuty przewidują posiedzenia lub zebrania tego rodzaju,
- 2) zgromadzenia niepubliczne, których uczestnicy są znani osobiście organizatorom lub przewodniczącemu zgromadzenia i posiadają imienne zaproszenia na dane zgromadzenie.

Art. 19.

Władzy bezpieczeństwa publicznego przysługuje prawo kontrolowania czy zgromadzenie niepubliczne istotnie odpowiada warunkom wyłuszczonym w artykułach 15 i 18 niniejszej ustawy. W razie jeżeliby się okazało, że warunki te nie są spełnione, wspomniana władza może zgromadzenie rozwiązać, co pociąga za sobą skutki przewidziane w art. 14 niniejszej ustawy.

Art. 20.

Przedstawiciele władzy bezpieczeństwa publicznego nie mają prawa przysłuchiwania się tokowi obrad zgromadzeń niepublicznych.

Art. 21.

O ile zgromadzenie niepubliczne wpadnie w sprzeczność z prawem lub zagraża bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu, a władza bezpieczeństwa publicznego

to ustali, zgromadzenie takie będzie rozwiązane ze skutkami przewidzianymi w art. 14 niniejszej ustawy, a winni przekroczenia prawa będą pociągnięci do odpowiedzialności sądowej.

Art. 22.

Zgromadzenia i zebrania odbywające się na terenie szkół akademickich i innych niż akademickie, państwowych szkół oraz innych wyższych szkół prywatnych, które w drodze ustawy uzyskają odpowiednie uprawnienia szkół akademickich nie podlegają żadnej kontroli ze strony władz bezpieczeństwa publicznego. Interwencja władz odnośnie zgromadzeń na wspomnianym terytorjum może nastąpić:

- 1) na wezwanie rektora, względnie dyrektora szkoły,
- 2) w razie powzięcia wiadomości o wyraźnym pogwałceniu prawa przez zgromadzonych – w porozumieniu z rektorem, względnie dyrektorem szkoły.

Art. 23.

Zjazdy wszelkiego rodzaju odbywają się na zasadach obowiązujących dla zgromadzeń publicznych. Zwrócenie się o zezwolenie na odbycie zjazdu kierować należy w terminie niepóźniejszym niż 3 dni przed zamierzonym jego otwarciem o ile zjazd obejmuje teren powiatu do miejscowej władzy administracyjnej I instancji, odnośnie terenu jednego województwa do miejscowego wojewody, odnośnie wszelkich innych zjazdów do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Przepis ten nie odnosi się do zjazdów przewidzianych w statutach legalnie istniejących organizacji, które to zjazdy odbywają się na zasadach wyłuszczonej w tych statutach oraz do zjazdów zwoływanych lub zarządzanych przez władzę państwową.

Art. 24.

Dla odbycia zgromadzeń sprawozdawczych przez posłów do Sejmu oraz członków Senatu tak w lokalach zamkniętych, jak pod otwartym niebem nie jest wymagane uprzednie zawiadomienie lub pozwolenie władzy.

Zgromadzenia te, w razie jeżeli odbywają się jako publiczne, podlegają wszystkim przepisom ustawy niniejszej o zgromadzeniach publicznych.

Art. 25.

Odwołania od zarządzeń władz wydanych na mocy ustawy niniejszej winny być podawane w drodze zwykłej dla zaskarżeń decyzji administracyjnych.

Art. 26.

Osoby winne przekroczenia przepisów ustawy niniejszej, o ile nie podlegają surowszej karze na mocy innych ustaw, ulegną w drodze sądowej karze aresztu do 6 tygodni lub grzywny w wysokości do miliona marek.

Art. 27.

Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 28.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia⁵¹⁶.

UZASADNIENIE.

Sprawa zgromadzeń i stosunek do nich władz administracyjnych wymaga jednolitego uregulowania w drodze prawodawczej. Jednocześnie obowiązek ten jest włożony na Rząd przez Konstytucję, a mianowicie jej art. 108⁵¹⁷.

Ustawa przedłożona obecnie czyni zadość zapowiedzi podanej w Konstytucji. Geneza jej jest następująca: jako podstawę wzięto ustawodawstwo i praktykę prawa dawnego trzech zaborów tylko o tyle, o ile mogło ono odpowiedzieć duchowi państwowości naszej. Obok tego zwrócono największą uwagę na dotychczasową praktykę władz polskich i wymogi naszego życia publicznego. W ten sposób ustalono zasadę wolności słowa publicznego przez bierność przedstawicieli władzy na zgromadzeniach publicznych. Zasadę powiadamiania władzy o zamierzonych zgromadzeniach wzorowano na szeregu współczesnych prawodawstw europejskich. Specjalna innowacja ustawy – przymusowy obiór przewodniczącego – wydaje się być potrzebnym ustaleniem trwającego już obecnie stanu rzeczy, które wprowadzi zdecydowane uporządkowanie do sprawy odpowiedzialności poszczególnych osób za czyny karygodne. Pod innymi względami projekt nie różni się pod względem zasadniczym od obowiązujących w tej sprawie przepisów w innych krajach konstytucyjnych⁵¹⁸.

⁵¹⁶ Ustawa nie została uchwalona. Dopiero w 1932 r. wprowadzono ustawę o zgromadzeniach, której zapisy znacząco różniły się od podanego tu projektu i która w art. 30 m.in. uchylała przepisy w tej sprawie pochodzące z prawodawstwa państw zaborczych, zob. Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach, Dz.U. 1932, nr 48, poz. 450.

⁵¹⁷ Artykuł ten brzmiał następująco: „Obywatele mają prawo koalicji, zgromadzania się i zawiązywania stowarzyszeń i związków. Wykonanie tych praw określa ustawy”.

⁵¹⁸ Identyczne uzasadnienie dołączono do projektu ustawy o zgromadzeniach omawianego podczas posiedzenia Rady Ministrów 30 listopada 1922 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 777.

Projekt statutu Zrzeszenia Profesorów i Docentów Szkół Akademickich w Warszawie

STATUT.

ZRZESZENIE PROFESORÓW I DOCENTÓW SZKÓŁ AKADEMICKICH W WARSZAWIE

§ 1.

Nazwa i siedziba zrzeszenia.

Nazwa stowarzyszenia brzmi: „Zrzeszenie profesorów i docentów szkół akademickich w Warszawie”.

Siedzibą stowarzyszenia i terenem jego działalności jest Warszawa.

Językiem urzędowym jest język polski.

§ 2.

Celem stowarzyszenia jest ochrona i rozwój kultury duchowej, popieranie spraw nauki i sztuki, ochrona i troska o zabezpieczenie potrzeb szkół akademickich, troska o zapewnienie profesorom i docentom szkół akademickich odpowiedniego ich zawodowi stanowiska w społeczeństwie, ochrona ich praw obywatelskich, tudzież potrzeb materialnych i gospodarczych.

§ 3.

Środki do osiągnięcia celu.

Do osiągnięcia powyższych celów służą następujące środki:

- a) wydawanie dzieł i pism treści naukowej, zarówno ściśle naukowych, jako też popularnych,
- b) wydawanie własnego organu stowarzyszenia,
- c) rozpowszechnianie celów stowarzyszenia w prasie,
- d) urządzanie odczytów i pogadanek publicznych o tematach wchodzących w zakres działania zrzeszenia,
- e) zakładanie księgarni i drukarni uniwersyteckich,
- f) zebrania i zjazdy członków stowarzyszenia dotyczące spraw naukowych, organizacyjnych i zawodowych,
- g) wnoszenie memorjałów i petycji do ciał ustawodawczych i innych władz,
- h) zbieranie funduszków na cele naukowe i oświatowe,
- i) opieka nad kandydatami do katedr w szkołach akademickich,
- j) opieka nad wdowami i sierotami po zmarłych profesorach i decentach szkół akademickich,
- k) organizacja pomocy lekarskiej i prawnej,

- l) organizacja spraw aprowizacyjnych,
- ł) rozwijanie starań dla zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych członków.

§ 4.

Członkowie stowarzyszenia, ich prawa i obowiązki.

Członkami stowarzyszenia mogą być profesorowie i docenci państwowych szkół akademickich w Polsce oraz innych szkół w Polsce uznanych przez państwo za równorzędne z państwowymi szkołami akademickimi.

Członków przyjmuje zarząd stowarzyszenia na podstawie pisemnego zgłoszenia, może jednak odmówić przyjęcia bez podania powodów. Nie przyjętemu przysługuje prawo odwołania się do Walnego Zgromadzenia.

Przynależność do stowarzyszenia ustaje:

- 1) wskutek wystąpienia,
- 2) wskutek wykluczenia, które nastąpić może, gdy członek dopuści się czynu niehonorowego, działaniem swym uchybia godności i powadze stanu, działa na szkodę stowarzyszenia lub nie dopełnia zobowiązań wobec stowarzyszenia, w szczególności nie płaci wkładki pomimo pisemnego upomnienia i upływu sześciu miesięcy po upomnieniu.

O wykluczeniu rozstrzyga Zarząd stowarzyszenia.

Każdy członek ma następujące uprawnienia:

- 1) prawo brania udziału, zabierania głosu, stawiania wniosków i głosowania na Walnych Zgromadzeniach stowarzyszenia,
- 2) czynne i bierne prawo wyborcze do Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- 3) prawo korzystania z urządzeń i środków stowarzyszenia.

Na pokrycie wydatków stowarzyszenia obowiązany jest każdy członek uiścić wpisowe w wysokości 1000 marek, tudzież wkładkę roczną w wysokości 5000 marek płatną w czterech ratach kwartalnych. Do czasu ustalenia waluty polskiej zmiana wysokości składki, uchwalona przez Walne Zgromadzenie, nie pociąga za sobą ponownej rejestracji.

§ 5.

Majątek stowarzyszenia.

Majątek stowarzyszenia tworzy się z wkładek członków, dochodów z wydawnictw i przedsiębiorstw stowarzyszenia, subwencji państwa lub innych korporacji publicznych, darów i zapisów.

Z majątku stowarzyszenia wydzielić należy fundusz żelazny celem zabezpieczenia bytu stowarzyszenia na wypadek niedoboru.

Fundusz żelazny ma być utworzony z części czystego zysku, jaką przeznaczy Walne Zgromadzenie na wniosek Zarządu na dotację tego funduszu oraz z innych datków na ten cel złożonych.

§ 6.

Organy stowarzyszenia.

Organami stowarzyszenia są Zarząd, Walne Zgromadzenie i Komisja Rewizyjna.

§ 7.

Zarząd.

Zarząd składa się z przewodniczącego, dwóch zastępców przewodniczącego, 6 członków (w tym sekretarza i dwóch zastępców sekretarza) oraz 3 zastępców wybieranych przez Walne Zgromadzenie z grona członków na przeciąg trzech lat. W razie ustąpienia jednego lub więcej członków Zarządu przed upływem czasu urzędowania, Zarząd uzupełnia się przez powołanie odpowiedniej liczby zastępców, a na wypadek ich ustąpienia przez kooptację. Do ważności uchwał Zarządu potrzebna obecność co najmniej $\frac{1}{2}$ ogólnej liczby jego członków. Zarząd jest organem organizacyjnym i reprezentacyjnym, zarządza majątkiem stowarzyszenia, zwołuje zgromadzenia członków, mianuje funkcjonariuszy stowarzyszenia, wykonywa uchwały Walnego Zgromadzenia, układa budżet, sporządza zamknięcia rachunkowe i bilans i przedkłada wraz ze sprawozdaniem ze swych czynności Walnemu Zgromadzeniu, reprezentuje stowarzyszenie na zewnątrz we wszystkich sprawach i interesach. Pisma pochodzące od Zarządu ma podpisywać przewodniczący i sekretarz lub ich zastępcy.

Zarząd może ustanowić kontakt z organizacjami analogicznymi w kraju i za granicą.

§ 8.

Walne Zgromadzenie.

Walne Zgromadzenie zwyczajne odbywa się corocznie w marcu w miejscu siedziby stowarzyszenia. Nadzwyczajne Zgromadzenie może zwołać Zarząd, jeżeli to uzna za potrzebne i obowiązany jest zwołać je w ciągu 2 tygodni na żądania $\frac{1}{8}$ części członków, albo na żądanie Komisji Rewizyjnej. Zwołanie Zgromadzenia nastąpi przez rozesłanie zawiadomień imiennych do wszystkich członków przynajmniej na tydzień przed terminem z wyszczególnieniem porządku obrad. Walnych Zgromadzeń nie zwołuje się w okresach ferji świątecznych, ani też w czasie przerw międzytrimestralnych i międzysemestralnych.

Walne Zgromadzenie może powziąć uchwałę, jeśli na niem obecna jest przynajmniej $\frac{1}{5}$ części członków. W braku takiej liczby w ciągu tygodnia zwołane będzie drugie Walne Zgromadzenie z tym samym porządkiem obrad, które może powziąć uchwały bez względu na ilość obecnych członków. Głosowanie odbywa się przez podniesienie rąk, a na żądanie conajmniej 10 uczestników imiennie. Wybory odbywają się tajnie.

Do ważności uchwał wymagana jest bezwzględna większość głosów obecnych z wyjątkiem uchwały o rozwiązaniu stowarzyszenia, która zapada zgodnie z § 12. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

Walne Zgromadzenie zagaja prezes Zarządu, prowadzi zaś je wybrany przez obecnych przewodniczący.

Walne Zgromadzenie załatwia następujące sprawy:

- 1) przyjmuje lub odrzuca sprawozdanie Zarządu i udziela Zarządowi absolutorjum,
- 2) uchwała budżet i zatwierdza zamknięcie rachunkowe,
- 3) wybiera przewodniczącego Zarządu, 8 członków i 3 zastępców (§ 7),
- 4) wybiera Komisję Rewizyjną ^az 3 członków^a (§ 9),
- 5) uchwała zmianę statutu i rozwiązanie stowarzyszenia,
- 6) uchwała wnioski o zasilaniu i użyciu funduszu żelaznego,
- 7) decyduje o sprawach zbycia, nabycia i obciążania nieruchomości, przyjmowania zapisów i darowizn warunkowych.

§ 9.

Komisja Rewizyjna.

Nadzór nad administracją majątku stowarzyszenia wykonywa Komisja Rewizyjna złożona z 3 członków wybieranych przez Walne Zgromadzenia na przeciąg jednego roku. Ma ona prawo przeglądać księgi i papiery stowarzyszenia, zasięgać wyjaśnień od członków Zarządu i funkcjonariuszy, badać stan kasy; rewizję taką jest obowiązana przeprowadzić co pół roku. Komisja Rewizyjna obowiązana jest ponadto zbadać zamknięcie rachunkowe i przedłożyć Walnemu Zgromadzeniu wniosek o udzielenie lub odmówienie absolutorjum.

§ 10.

Spory wypływające z stosunków stowarzyszenia pomiędzy członkami a stowarzyszeniem lub samymi tylko członkami rozstrzyga sąd polubowny. Każda strona wybiera jednego sędziego, ci zaś wybierają przewodniczącego.

§ 11.

Ogłoszenia stowarzyszenia będą podawane w dzienniku, który oznaczy Zarząd.

§ 12.

Rozwiązanie stowarzyszenia.

Rozwiązanie stowarzyszenia może być postanowione uchwałą Walnego Zgromadzenia po wyraźnym wyszczególnieniu w wezwaniach sprawy rozwiązania jako należącej do porządku obrad większością $\frac{3}{4}$ głosów oddanych. Toż Walne Zgromadzenie postanowi bezwzględną większością głosów na jaki cel humanitarny lub naukowy ma być użyty majątek stowarzyszenia.

Projekt statutu Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej

STATUT Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej

I. Nazwa, siedziba i charakter Stowarzyszenia.

Prz. 1.

Urzędnicy skarbowi Rzeczypospolitej Polskiej tworzą organizację pod nazwą „Stowarzyszenie Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej”.

Siedzibą zarządu centralnego jest m.st. Warszawa, a terenem działalności Rzeczpospolita Polska z zachowaniem miejscowych przepisów o stowarzyszeniach.

Prz. 2.

Stowarzyszenie jest osobą prawną i organizacją ściśle zawodową, apolityczną i bezpartyjną.

II. Cel Stowarzyszenia.

Prz. 3.

Celem Stowarzyszenia jest skupienie w jednolitą całość urzędników skarbowych dla:

- a) ochrony i popierania własnych interesów zawodowych i ekonomicznych,
- b) szerzenia wśród członków wiedzy ogólnej i zawodowej,
- c) wyrobienia w nich poczucia obowiązku zawodowego i obywatelskiego oraz utrzymania wysokiego moralnego poziomu,
- d) rozbudzenia i podtrzymania solidarności koleżeńskiej i towarzyskiego życia.

Prz. 4.

Dla osiągnięcia powyższych celów Stowarzyszenie ma prawo z zachowaniem obowiązujących praw i przepisów:

- a) występować do władz państwowych,
- b) urządzać odczyty, zebrania naukowo-dyskusyjne, kursy zawodowe, wydawać odezwy, pisma i broszury w zakresie zadań Stowarzyszenia, organizować wycieczki, zakładać sklepy współdzielcze, tanie mieszkania, gospody, letniska, stołownie, sanatorja, kasy samopomocy itd., urządzać koncerty, przedstawienia, zakładać kluby, orkiestry, chóry, kółka dramatyczne, sportowe, gimnastyczne.

III. Członkowie, ich prawa i obowiązki.

Prg. 5.

Członkami Stowarzyszenia mogą być bez różnicy płci czynni urzędnicy skarbowi oraz emeryci. Urzędnicy skarbowi wydalenii ze służby za czyny niemoralne i nieetyczne oraz ci, którzy dobrowolnie ze służby wystąpią, przestają być członkami Stowarzyszenia.

Prg. 6.

Każdy członek Stowarzyszenia, o ile tylko nie zalega w składkach, ma prawo brać udział w zebraniach, dyskusjach i zjazdach, wyborach do władz Stowarzyszenia oraz korzystać ze wszystkich świadczeń i urzędzeń Stowarzyszenia.

Prg. 7.

Każdy urzędnik wzgl. emeryt, chcąc należeć do Stowarzyszenia, winien złożyć odpowiednią deklarację i opłacić wpisowe oraz składkę przynajmniej za kwartał.

Wysokość wpisowego wynosi Mk. 100; składki wynoszą – mk 2400 rocznie. Wpisowe i wpłacone składki zwrotowi nie podlegają.

Uwaga. Do czasu ustalenia waluty zmiana wysokości opłat członkowskich nie pociąga ponownej rejestracji statutu.

Prg. 8.

Członkowie obowiązani są ściśle stosować się do regulaminu i uchwał Stowarzyszenia oraz popierać jego cele.

Prg. 9.

Członek może być wykluczony ze Stowarzyszenia jedynie na mocy orzeczenia sądu koleżeńskiego albo w razie niewpłacenia bez ważnych przyczyn składek członkowskich w ciągu pół roku. Od orzeczenia sądu koleżeńskiego nie przysługuje żadne odwołanie.

O ważności powodów, które stały się przyczyną nieopłacenia składek członkowskich decyduje miejscowy zarząd.

IV. Organizacja i zakres działalności.

Prg. 10.

Podstawą organizacji są koła miejscowe, powstające z inicjatywy Zarządu centralnego lub okręgowego w miejscowościach, w których znajdują się instytucje skarbowe. Do kompetencji koła należą sprawy lokalne, zawodowe, kulturalno-oświatowe, sprawy samopomocy, jako to: aprowizacja, kasy koleżeńskie, pogrzebowe itd.

Prg. 11.

Koła miejscowe mają autonomję w sprawach lokalnych, wszelkie zaś sprawy natury ogólnej winny być załatwiane przez Zarząd okręgowy, względnie za pośrednictwem zarządu okręgowego przez zarząd centralny w Warszawie.

Prg. 12.

Koła wybierają zarządy składające się z 3-ch do 5-ciu członków i od 2-ch do 3-ch zastępców zależnie od liczebności koła i potrzeb miejscowych oraz Komisję rewizyjną złożoną z 3-ch członków i dwóch zastępców.

Prg. 13.

W siedzibie każdej izby skarbowej tworzy się okręgowy zarząd kół miejscowych, który jest drugą instancją w organizacji Stowarzyszenia, komisję rewizyjną i stały sąd koleżeński. Zarząd Okręgowy składa się z 7-miu członków i 4-ch zastępców; komisja rewizyjna składa się z trzech członków i dwóch zastępców; sąd koleżeński z trzech członków i dwóch zastępców.

Przedstawiciele do zarządu okręgowego wybierają delegaci kół miejscowych pracujący w danym okręgu Izby skarbowej. Delegatów kół wybierają koła miejscowe po jednym delegacie od każdych 25 członków.

Prg. 14.

Do kompetencji zarządu okręgowego należy kontrola nad działalnością kół miejscowych oraz popieranie przed władzami miejscowymi spraw członków Stowarzyszenia w okręgu Izby Skarbowej.

Prg. 15.

Każdy zarząd okręgowy może zwołać zjazd delegatów kół miejscowych w swoim okręgu z własnej inicjatywy oraz na żądanie 1/5 ogólnej ilości delegatów kół danego okręgu lub na żądanie Komisji Rewizyjnej Okręgowej.

Zarząd winien zwołać Zjazd w terminie do dni 30-tu od daty otrzymania żądania na piśmie w myśl części pierwszej niniejszego paragrafu.

O terminie, jak również o przyczynach zwołania Zjazdu zawiadamia się Zarząd Centralny.

V. Główny Zarząd Stowarzyszenia i Komisja Rewizyjna.

Prg. 16.

Naczelnym organem reprezentującym Stowarzyszenie jest zarząd centralny z siedzibą w Warszawie. Do kompetencji zarządu centralnego należy zatwierdzanie regulaminu, komunikowanie się z władzami administracyjnymi i organizacjami

społeczniemi, wnikanie w potrzeby członków, czuwanie nad przestrzeganiem statutu i regulaminów, kontrola nad działalnością kół okręgowych, względnie miejscowych.

Prg. 17.

Centralny Zarząd składa się z 20 członków i 10 zastępców wybranych z pośród członków Stowarzyszenia z możliwym uwzględnieniem wszystkich okręgów Izb Skarbowych. Zarząd wybiera z pośród siebie prezydium składające się: z prezesa, 2 wiceprezesów, sekretarza i skarbnika oraz zastępcy sekretarza, tudzież kierowników poszczególnych Sekcji. Plenarne posiedzenia Zarządu winny być zwoływane przynajmniej raz na kwartał.

Uchwały na posiedzeniach Zarządu zapadają zwyczajną większością głosów; w razie równości decyduje głos przewodniczącego.

Prg. 18.

Komisja Rewizyjna przy Centralnym Zarządzie składa się z 3-ch członków i 2-ch zastępców. Członkowie Komisji Rewizyjnej mogą brać udział w posiedzeniach Zarządu z głosem doradczym. Zadaniem Komisji Rewizyjnej jest badać księgi oraz stan kasy, a o wyniku rewizji zawiadamiać Zarząd i składać sprawozdanie walnemu zjazdowi delegatów kół z odpowiednimi wnioskami. Komisja Rewizyjna ma również prawo badać księgi i kasy wszystkich kół i instytucji Stowarzyszenia.

W wypadkach nadzwyczajnej wagi Komisja Rewizyjna może zwołać nadzwyczajny walny zjazd delegatów kół.

VI. Sąd Koleżeński

Prg. 19.

Przy kółach okręgowych tworzy się stały sąd koleżeński, który rozpatruje sprawy natury moralnej i etycznej, ^anatomiast spory wynikłe między członkami Stowarzyszenia natury prywatnej rozstrzygają sądy wybrane przez strony na każdy poszczególny wypadek w liczbie najwyżej 3-ch od każdej^a. Powołani sędziowie wybierają superarbitra z poza swego grona. Podania o zaszyłych sporach wraz z podaniem nazwisk sędziów wybranych przez strony należy składać na ręce prezesa zarządu celem wyznaczenia terminu rozprawy.

VII. Walny zjazd delegatów kół.

Prg. 20.

Na doroczny lub nadzwyczajny walny zjazd delegatów kół miejscowych wybierają koła miejscowe po 1 delegacie na każde 50 osób.

Prg. 21.

Walne zebranie delegatów kół miejscowych zwołuje zarząd centralny w terminie najpóźniej 3-miesięcznym po upływie roku administracyjnego celem:

- a) złożenia sprawozdania ze swej działalności,
- b) przedłożenia projektu budżetu na rok następnym,
- c) określenia wysokości składek oraz procentowego podziału tychże pomiędzy zarządem centralnym, okręgowym i miejscowym,
- d) przeprowadzenia wyboru do Centralnego Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- e) rozpatrzenia różnych wniosków przedstawionych przez Zarząd i poszczególnych członków.

Rok administracyjny obejmuje okres od 1 stycznia do 31 grudnia każdego roku.

^aO dniu walnego zgromadzenia należy podać do wiadomości członków^a przynajmniej na 4 tygodnie przed terminem tego zgromadzenia.

Uchwały Zjazdu są prawomocne bez względu na ilość obecnych delegatów.

Koszty delegatów na walny zjazd ponoszą poszczególne koła.

Prg. 22.

Uchwały walnego zjazdu zapadają zwykłą większością głosów delegatów obecnych na zjeździe z wyjątkiem wypadków przewidzianych w par. 23.

Prg. 23.

Dla uchwalenia spraw zasadniczych jak zmiana statutu, rozwiązanie Stowarzyszenia i likwidacja majątku potrzebna jest większość 2/3 głosów delegatów.

Prg. 24.

W wyjątkowych wypadkach zwołuje się nadzwyczajny zjazd walny przed upływem rocznego terminu na żądanie przynajmniej połowy delegatów wszystkich kół lub Komisji Rewizyjnej.

Zarząd winien zwołać Zjazd w terminie do dni 30-tu od daty otrzymania żądania na piśmie w myśl części pierwszej niniejszego paragrafu.

O terminie nadzwyczajnego Zjazdu Zarząd Centralny zawiadamia wszystkie Koła miejscowe na 2 tygodnie przed terminem.

VIII. Wybory.

Prg. 25.

Wszystkie wybieralne organy kierownicze Stowarzyszenia powołane są na rok jeden. W razie ustąpienia członka któregośkolwiek organu wchodzi w urząd jego zastępca. Wybory odbywają się absolutną większością głosów.

Imienne listy członków zarządu i ich zastępców oraz Komisji Rewizyjnej kół miejscowych ze wskazaniem ich siedziby należy przedkładać zarządowi okręgowemu i centralnemu. O wszelkich zmianach zaszyłych w ciągu roku zawiadamia się zarząd okręgowy, który po stwierdzeniu legalności wyborów komunikuje o nich zarządowi centralnemu.

IX. Majątek Stowarzyszenia.

Prg. 26.

Majątek Stowarzyszenia tworzy się:

- a) z wpisowego i składek członkowskich, tudzież z jednorazowych nadzwyczajnych składek,
- b) z ruchomości i nieruchomości,
- c) z procentu od kapitałów,
- d) z legatów, zapisów, ofiar i wszelkich innych wpływów.

Prg. 27.

Fundusze Stowarzyszenia dzielą się:

- a) na fundusz obrotowy,
- b) zapasowy,
- c) fundusz specjalny.

Stosunek wymienionych funduszy ustali walny zjazd delegatów kół.

X. Likwidacja.

Prg. 28.

W razie rozwiązania Stowarzyszenia walny Zjazd delegatów kół wyznacza komisję likwidacyjną do zlikwidowania spraw majątku Stowarzyszenia i wykonania postanowień zjazdu co do przeznaczenia funduszy i majątku.

XI. Legitymacje i pieczęcie.

Prg. 29.

Członkowie Stowarzyszenia otrzymują legitymacje stwierdzające przynależność ich do Stowarzyszenia. Każdy urząd Stowarzyszenia posiada pieczęć, której treść jest: „Stowarzyszenie Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej z uwzględnieniem nazwy zarządu i miejscowości”⁵¹⁹.

⁵¹⁹ Prezesem Zarządu Centralnego Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej został Władysław Kozłowski. Od 1926 r. Stowarzyszenie było wydawcą „Czasopisma Skarbowego. Miesięcznika Poświęconego Teorii i Praktyce Skarbowości oraz Sprawom Zawodowym Urzędników Skarbowych”.

Projekt ustawy o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia albo wykonania pracy

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

I.P.K.67/22.

Ustawa

z dnia ... 1923 r.

o zabezpieczeniu swobody dania, wzięcia albo wykonania
pracy.

Art. 1.

Uchyła się ustęp 3 art. 125, tudzież art. 367, 368, 369, 373, 376 i 509 K.K. z 1903, obowiązującego na obszarze b. Zaboru Rosyjskiego.

Kary orzeczone za te przestępstwa są darowane z równoczesnem uchyleniem łączącego się z karą pozbawienia lub ograniczenia praw.

Ustęp 2 art. 125 K.K. z r. 1903 otrzymuje brzmienie następujące:

„2) wzbudzanie nienawiści między poszczególnymi częściami lub klasami ludności”⁵²⁰.

Ustęp 6 cz. 1 art. 129 K.K. z r. 1903 otrzymuje brzmienie następujące:

„6) do nienawiści między poszczególnymi częściami lub klasami ludności”⁵²¹.

⁵²⁰ Artykuł ten brzmiał następująco: „Winny udziału w zrzeszeniu, które z wiedzą winowajcy postawiło sobie jako cel działalności: 1) podburzanie do nieuległości lub przeciwdziałania ustawie, albo rozporządzeniu obowiązującemu, albo uprawnionemu zarządzeniu władzy; 2) wzbudzanie nienawiści między poszczególnymi częściami lub klasami ludności, między stanami, albo między pracodawcami i robotnikami, 3) podburzanie robotników do urzędzenia lub przedłużenia zmywy, w artykule 367 przewidzianej,

będzie karany: zamknięciem w domu poprawy lub zamknięciem w twierdzy”.

⁵²¹ Artykuł ten brzmiał następująco: „Winny wygłoszenia lub odczytania publicznie mowy lub utworu albo rozpowszechniania lub publicznego wystawienia utworu lub wizerunku, podburzających: 1) do popełnienia czynu buntowniczego lub zdradzieckiego; 2) do obalenia istniejącego w państwie ustroju społecznego; 3) do nieuległości lub przeciwdziałania ustawie albo rozporządzeniu obowiązującemu albo uprawnionemu zarządzeniu władzy; 4) do popełnienia innej zbrodni poza wyżej wskazanemi; 5) do uchybienia przez wojskowych obowiązkom służby wojskowej; 6) do nienawiści między poszczególnymi częściami lub klasami ludności, między stanami, albo między pracodawcami i robotnikami, będzie karany: za podburzanie, przewidziane w ustępach pierwszym lub drugim artykuły niniejszego – zesłaniem na osiedlenie; za podburzanie, przewidziane w ustępie trzecim lub czwartym niniejszego artykułu – zamknięciem w domu poprawy na czas do trzech lat; za podburzanie, przewidziane w ustępie piątym artykułu niniejszego, zesłaniem na osiedlenie lub zamknięciem w domu poprawy; za podburzanie, przewidziane w ustępie szóstym artykułu niniejszego – zamknięciem w więzieniu.

Jeżeli: 1) winowajca podburzał do działania w sposób niebezpieczny dla życia wielu osób; 2) następstwem podburzania było popełnienie zbrodni, to winowajca, jeśli nie ulega

Art. 2.

Umowy pracodawców, mające na celu ograniczenie swobody dania pracy lub przymuszenia pracowników do przyjęcia mniejszej płacy lub wogóle niekorzystniejszych warunków pracy, zwłaszcza przez wstrzymanie robót lub zwolnienie pracowników, tudzież zmowy pracowników, mające na celu ograniczenie swobody dania, wzięcia lub wykonania pracy lub wymuszenie na pracodawcach wyższej płacy lub wogóle korzystniejszych warunków pracy, zwłaszcza przez wspólne wstrzymanie pracy – nie rodzą zobowiązań, których można dochodzić w drodze sądowej; każdy uczestnik może od takiej zmowy odstąpić.

To samo stosuje się do układów, mających na celu wspieranie tych, którzy przy takich zмовach trwają, lub na szkodę tych, którzy w nich nie biorą udziału.

Art. 3.

Kto celem osiągnięcia niżki lub wyżki płac, albo uzyskania innych warunków pracy, albo celem ograniczenia swobody dania, wzięcia lub wykonania pracy dopuszcza się czynu gwałtownego lub zniewagi, albo uszkodzi mienie, albo ogłasza bojkot, albo grozi takimi czynami, o ile nie stosuje się surowszy przepis karny, ulegnie w drodze sądowej karze więzienia do jednego roku i sześciu miesięcy i grzywny do 500.000 mk, lub jednej z tych kar.

Tym karom ulegnie również ten, kto ogranicza swobodę dania, wzięcia lub wykonania pracy przez zbiegowiska lub inne zajścia w pobliżu miejsca pracy lub mieszkań pracowników lub pracodawców, albo niepokoi lub zastrasza pracowników idących do pracy lub z niej wracających, niszczy lub czyni niezdatnymi do użytku narzędzia pracy lub wogóle w jakokolwiek sposób w pracy przeszkadza lub ją utrudnia.

Kto dopuszcza się powyższych czynów odnośnie do instytucji państwowych, komunalnych lub społecznych, ulegnie karze więzienia do dwu lat i sześciu miesięcy i grzywny do 1.000.000 mk., lub jednej z tych kar.

Art. 4.

Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze b. Zaboru Rosyjskiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

karze surowszej jako współlnik popełnionego przestępstwa, będzie karany: za podburzanie, przewidziane w ustępach pierwszym lub drugim artykułu niniejszego – ciężkimi robotami na czas do lat ośmiu; za podburzanie, przewidziane w ustępach trzecim, czwartym lub szóstym części pierwszej artykułu niniejszego – zamknięciem w domu poprawy.

Usiłowanie jest karygodne”.

PROTOKÓŁ
16-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 22 marca 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
i Minister Spraw Wewnętrznych	
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Podsekretarz Stanu	Henryk Strasburger
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr. Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr. Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 16 marca 1923 r.
2. Uchwalono złożone przez Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego następujące rozporządzenia:
 - a) rozporządzenie w przedmiocie spisu gospodarstw rolnych i leśnych powyżej 50 ha. ogólnego obszaru w górnośląskiej części województwa śląskiego (załącznik 1);
 - b) rozporządzenie w przedmiocie statystyki cen artykułów pierwszej potrzeby w górnośląskiej części województwa śląskiego (załącznik 2);
 - c) rozporządzenie w przedmiocie statystyki stanu zatrudnienia w przemyśle w górnośląskiej części województwa śląskiego (załącznik 3);

d) rozporządzenie w sprawie organizacji statystyki ruchu naturalnego ludności w części górnośląskiej województwa śląskiego (załącznik 4);

e) rozporządzenie w przedmiocie statystyki strajków i lokautów w górnośląskiej części województwa śląskiego (załącznik 5).

3. Wniesiony przez Ministra Pracy i Opieki Społeczne projekt ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (załącznik 6) uchwalono w zasadzie.

Ustalenie tekstu projektu przekazano Konsultacji prawnej w Prezydium Rady Ministrów przy współdziałaniu Ministerstw Pracy i Opieki Społecznej, Sprawiedliwości oraz Przemysłu i Handlu.

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację podpisanego w Poznaniu 27 stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu, dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie kwidzyńskiej wraz z protokołem końcowym (załącznik 7).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację umów pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, dotyczący:

1) wydania depozytów i sposobu płatności zobowiązań z papierów wartościowych i ich kuponów⁵²²;

2) zapobieżenia podwójnym opodatkowaniom w dziedzinie bezpośrednich podatków państwowych⁵²³;

3) regulowania pensyjnych zobowiązań byłego kraju śląskiego⁵²⁴;

4) zwrotu niestemplowanych banknotów banku austriacko-węgierskiego, zatrzymanych przez celne urzędy na granicach polskich lub czeskosłowackich⁵²⁵;

5) uregulowania wiszących wymiarów podatku od spadków za czas od 1 listopada 1918 r., podpisanych w Warszawie 6 grudnia 1921 r.⁵²⁶ oraz

6) protokołu, spisane go tegoż dnia 6 grudnia 1921 r. w Warszawie, o porozumieniu, na mocy którego zaprzestają spory co do wypełnienia zobowiązań pieniężnych w starych koronach w stosunku wzajemnym między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką⁵²⁷ – (załącznik 8)

Punkt 6 przekazano do rozpatrzenia Ministrom Skarbu i Sprawiedliwości.

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację Konwencji sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie 23 września 1922 r. (załącznik 9).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację Konwencji sanitarnej, podpisanej pomiędzy Polską a Rumunją w Warszawie 20 grudnia 1922 r. (załącznik 10).

⁵²² AAN, PRM, sygn. 21, k. 1088–1095.

⁵²³ *Ibidem*, k. 1096–1101.

⁵²⁴ *Ibidem*, k. 1103.

⁵²⁵ *Ibidem*, k. 1104–1105.

⁵²⁶ *Ibidem*, k. 1106.

⁵²⁷ Nie udało się odnaleźć.

8. Wniesiony przez Ministra Spraw Zagranicznych projekt ustawy w przedmiocie zatwierdzenia projektu ustawy o organizacji konsulatów i o czynnościach konsułów (załącznik 11) uchwalono z poprawką do art. 16, który uzupełniono wyrazami „i innymi właściwymi Ministrami”. W art. 20 skreślono wyraz „i punkt 8”.

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości o wycofanie z Sejmu przedłożenia Rządu z projektem ustawy zawierającej przepisy przechodnie z powodu wprowadzenia międzynarodowej konwencji dla ochrony dzieł literackich i artystycznych (załącznik 12).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Sierpca (załącznik 13).

11. Uchwalono złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy o stanie wyjątkowym (załącznik 14).

12. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zwrócenia władzom wojskowym budynku wojskowego zajętego na szpital epidemiczny (załącznik 15).

Wykonanie uchwały przekazano Ministrom Spraw Wojskowych, Zdrowia Publicznego i Skarbu.

13. Niezałatwiony przez Sejm Ustawodawczy projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów marynarki wojennej (załącznik 16) uchwalono ponownie.

14. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o dodatkowe prowizorium budżetowe za czas od 1. I. do 31. III. 1923 r. (załącznik 17) z tą zmianą, że w art. 1 zamiast kwoty 5 miliardów marek ma być 11 miliardów marek.

Do projektu dodano postanowienie: „Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w prowizorium budżetowym preliminarza Głównego Urzędu Likwidacyjnego nowego kredytu 10 miliardów marek na akcję likwidacji majątków niemieckich”⁵²⁸.

15. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie prowizorium budżetowego na II kwartał 1923 r. (załącznik 18).

Na wniosek Ministra Robót Publicznych uchwalono rozszerzyć art. 2 przez uwzględnienie w szerszej mierze kredytów budowlanych.

16. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie zmiany pruskiej ustawy o podatku przemysłowym (procederowym) z 24 czerwca 1891 r. (zb. ust. str. 205) (załącznik 19).

Redakcję ustali Prezydent Rady Ministrów z Ministerstwami Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

17. Załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany statutu Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego i Banku Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego

⁵²⁸ Sprawa likwidacji majątków niemieckich była omawiana na posiedzeniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów 25 stycznia 1923 r., zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 126.

(załącznik 20) uchwalono ze skreśleniem w § 3 wyrazów: „z mocą obowiązującą od dnia 1 listopada 1922 roku”.

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zmianę ustawy z 19 listopada 1920 r., upoważniającej Ministra Skarbu do udzielenia gwarancji finansowej do sumy 400 milionów marek (Dz. U. Rz. P. Nr. 112 z r. 1920 poz. 734) (załącznik 21).

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zmianę ustawy z 13 lipca 1920 r., upoważniającej Ministra Skarbu do udzielania kooperatywom pracowników państwowych pomocy finansowej (Dz. U. Rz. P. Nr. 62 z r. 1920 poz. 399) (załącznik 22).

20. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie amnestji z powodu ustalenia granic Rzeczypospolitej (załącznik 23). Redakcję ustali Prezes Rady Ministrów i Minister Sprawiedliwości.

21. Uchwalono załączone rozporządzenie z dnia 7 marca 1923 r. w przedmiocie podziału miejscowości na klasy dodatku drożyznianego (załącznik 24).

22. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie nadzwyczajnych dodatków drożyznianych do zaopatrzenia pieniężnego inwalidów wojennych i pozostałych po nich rodzin (załącznik 25).

23. Uchwalono wnioski Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie:

a) prof. nadzwycz. d-ra Zygmunta Klemensiewicza zwyczajnym profesorem fizyki na wydziale rolniczo-leśnym w Politechnice lwowskiej⁵²⁹;

b) prof. nadzwycz. d-ra Benedykta Fulińskiego zwyczajnym profesorem zoologii i anatomji porównawczej zwierząt użytkowych na wydziale rolniczo-leśnym Politechniki lwowskiej⁵³⁰;

c) dyrektora Obserwatorium Morskiego we Władystoku magistra Michała Kamińskiego nadzwyczajnym profesorem astronomji na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego⁵³¹.

⁵²⁹ Wniosku nie dołączono do dokumentacji. Zygmunt Klemensiewicz został mianowany profesorem zwyczajnym fizyki na Wydziale Rolniczo-Leśnym Politechniki Lwowskiej postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 29 marca 1923 r., II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 14 kwietnia 1923, nr 85, s. 2; zob. S. Brzozowski, J. Szpilecki, *Klemensiewicz Zygmunt Aleksander*, w: PSB, t. 12, 1966–1967, s. 598–600.

⁵³⁰ Wniosku nie dołączono do dokumentacji. Benedykt Fuliński został mianowany profesorem zwyczajnym zoologii i anatomji porównawczej zwierząt na Wydziale Rolniczo-Leśnym Politechniki Lwowskiej postanowieniem Rzeczypospolitej z 29 marca 1923 r., II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 14 kwietnia 1923, nr 85, s. 2.

⁵³¹ Wniosku nie dołączono do dokumentacji. Michał Kamiński został mianowany profesorem nadzwyczajnym astronomii na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego

24. Uchwalono wniosek Ministra Sprawiedliwości o zamianowanie d-ra Jana Tokarza, emerytowanego prokuratora przy sądzie okręgowym w Cieszynie, prezesem sądu okręgowego w Cieszynie⁵³².

25. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów o zmianę uchwały Rady Ministrów z 7 marca w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nietatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatku dla zastępców inspektorów szkolnych (załącznik 26).

26.a) Uchwalono załączony wniosek o przyznanie Pierwszemu Prezesowi Najwyższego Trybunału Administracyjnego prawa używania jednego zaprzęgu jednokonnego na czas prac związanych z organizacją Najwyższego Trybunału Administracyjnego (załącznik 27).

b) Zarazem przyznano prawo używania jednego zaprzęgu jednokonnego na czas prac związanych z organizacją Najwyższego Sądu Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego.

27. Uchwalono załączony wniosek w sprawie klucza odznaczeń orderowych (załącznik 28).

Posiedzenie zamknięto o 9. wiecz.

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie spisu gospodarstw rolnych i leśnych powyżej 50 ha ogólnego obszaru w górnośląskiej części województwa śląskiego⁵³³.
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie statystyki cen artykułów pierwszej potrzeby w górnośląskiej części województwa śląskiego⁵³⁴.

postanowieniem Rzeczypospolitej z 29 marca 1923 r., *ibidem*; zob. L. Zajdler, *Prof. Dr Michał Kamieński 1879–1973*, „Urania. Miesięcznik Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii”, 1973, nr 6, s. 162–166; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Warszawski*, s. 315–318.

⁵³² Wniosku nie dołączono do dokumentacji. Jan Tokarz został mianowany prezesem Sądu Okręgowego w Cieszynie postanowieniem Rzeczypospolitej z 29 marca 1923 r. Funkcję tę pełnił do września 1924 r., II. Ruch słuźbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 14 kwietnia 1923, nr 85, s. 2.

⁵³³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie spisu gospodarstw rolnych i leśnych powyżej 50 ha. ogólnego obszaru w górnośląskiej części województwa śląskiego, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 237.

⁵³⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie statystyki cen artykułów pierwszej potrzeby w górnośląskiej części województwa śląskiego, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 234.

3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie statystyki stanu zatrudnienia w przemyśle w górnośląskiej części województwa śląskiego⁵³⁵.
4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie organizacji statystyki ruchu naturalnego ludności w części górnośląskiej województwa śląskiego⁵³⁶.
5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie statystyki strajków i lokautów w górnośląskiej części województwa śląskiego⁵³⁷.
6. Projekt ustawy [tymczasowej] o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia⁵³⁸.
7. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację podpisanego w Poznaniu 27 stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie kwidzyńskiej wraz z protokołem końcowym [wraz z projektem ustawy]⁵³⁹.
8. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umów i protokołu o charakterze finansowym podpisanych w Warszawie 6 grudnia 1921 r. między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką [wraz z projektem ustawy]⁵⁴⁰.
9. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką podpisanej w Warszawie 23 września 1922 r. [wraz z projektem ustawy]⁵⁴¹.

⁵³⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie statystyki stanu zatrudnienia w przemyśle w górnośląskiej części województwa śląskiego, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 235.

⁵³⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie organizacji statystyki ruchu naturalnego ludności w górnośląskiej części województwa śląskiego, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 236.

⁵³⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie statystyki strajków i lokautów w górnośląskiej części Województwa Śląskiego, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 207.

⁵³⁸ Tekstu projektu ustawy nie publikuje się, a jedynie uzasadnienie jej wprowadzenia. Poszerzona wobec tego projektu ustawa została uchwalona później, zob. Ustawa z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, Dz.U. 1924, nr 67, poz. 650.

⁵³⁹ Publikuje się projekt ustawy i uzasadnienie jej wprowadzenia. Układ pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką, dotyczący wspólnej administracji wału w dolinie Kwidzyńskiej, podpisany w Poznaniu dnia 27 stycznia 1923 roku, zatwierdzony ustawą z dnia 4 lipca 1923 r., Dz.U. 1924, nr 64, poz. 627; zob. także Ustawa z dnia 4 lipca 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji podpisanego w Poznaniu dnia 27 stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu, dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie Kwidzyńskiej, wraz z protokołem końcowym, Dz.U. 1923, nr 78, poz. 610; Oświadczenie Rządowe z dnia 20 czerwca 1924 r. w przedmiocie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych układu pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką, dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie Kwidzyńskiej, podpisanej w Poznaniu dnia 27 stycznia 1923 roku, Dz.U. 1924, nr 64, poz. 628.

⁵⁴⁰ Tekstów układów nie publikuje się, a jedynie projekt ustawy i uzasadnienie jej wprowadzenia.

⁵⁴¹ Tekstu konwencji nie publikuje się, a jedynie projekt ustawy i uzasadnienie jej wprowadzenia. Polsko-czechosłowacką konwencję sanitarną podpisano w Pradze 5 września 1925 r. Została ona ratyfikowana 30 lipca 1926 r., zob. Konwencja sanitarna pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisana w Pradze dnia 5 września 1925 r.; Dz.U. 1926, nr 107, poz. 629; Ustawa z dnia 30 lipca 1926 r. w sprawie ratyfikacji konwencji sanitarnej

10. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej podpisanej pomiędzy Polską a Rumunią w Warszawie 20 grudnia 1922 r. [wraz z projektem ustawy]⁵⁴².
11. Projekt ustawy w przedmiocie zatwierdzenia projektu ustawy o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów⁵⁴³.
12. Wniosek ministra sprawiedliwości o wycofanie z Sejmu przedłożenia rządu z projektem ustawy zawierającej przepisy przechodnie z powodu wprowadzenia międzynarodowej konwencji dla ochrony dzieł literackich i artystycznych.
13. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Sierpca⁵⁴⁴.
14. Projekt ustawy o stanie wyjątkowym.
15. Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zwrócenia władzom wojskowym budynku wojskowego zajętego na szpital epidemiczny [w Puławach].
16. Projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów marynarki wojennej⁵⁴⁵.
17. Wniosek ministra skarbu o dodatkowe prowizorium budżetowe za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r. [wraz z projektem ustawy]⁵⁴⁶
18. Wniosek ministra skarbu w sprawie prowizorium budżetowego na II kwartał 1923 r. [wraz z projektem ustawy]⁵⁴⁷.
19. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany pruskiej ustawy o podatku przemysłowym (procederowym) z 24 czerwca 1891 r.
20. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany statutu Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego i Banku Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego⁵⁴⁸.

pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką, podpisanej w Pradze dnia 5 września 1925 r., Dz.U. 1926, nr 89, poz. 500.

⁵⁴² Tekstu konwencji nie publikuje się, a jedynie projekt ustawy i uzasadnienie jej wprowadzenia. Konwencja sanitarna pomiędzy Polską a Rumunią, podpisana w Warszawie dnia 20 grudnia 1922 r., Dz.U. 1923, nr 82, poz. 636; Oświadczenie Rządowe z dnia 27 lipca 1923 r. w przedmiocie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych polsko-rumuńskiej Konwencji Sanitarnej, podpisanej w Warszawie dnia 29 grudnia 1922 r., Dz.U. 1923, nr 82, poz. 637.

⁵⁴³ Tekstu projektu ustawy nie publikuje się, a jedynie uzasadnienie jej wprowadzenia. Nieznacznie zmieniona w stosunku do projektu ustawa weszła w życie pod koniec 1924 r., zob. Ustawa z dnia 11 listopada 1924 r. o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów, Dz.U. 1924, nr 103, poz. 944. Ustawę omówił W. Skóra, *op. cit.*, s. 31 i n.

⁵⁴⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. o rozszerzeniu granic miasta Sierpca, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 208.

⁵⁴⁵ Nie publikuje się. Do projektu nie dołączono motywów wprowadzenia ustawy. Poszerzona wersja ustawy zob. Ustawa z dnia 20 czerwca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Polskiej Marynarki Wojennej, Dz.U. 1924, nr 64, poz. 626; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 150–157.

⁵⁴⁶ Tekstu projektu ustawy nie publikuje się, a jedynie uzasadnienie jej wprowadzenia, zob. Ustawa z dnia 15 czerwca 1923 r. o drugim dodatkowym prowizorium za czas od dnia 1 stycznia do dnia 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 66, poz. 510.

⁵⁴⁷ Tekstu projektu ustawy nie publikuje się, a jedynie uwagi do niego przygotowane przez ministra skarbu, zob. Ustawa z dnia 15 czerwca 1923 r. o prowizorium budżetowym za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 66, poz. 511.

⁵⁴⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 1923 r. w przedmiocie niektórych zmian statutu Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego i Banku Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego, Dz.U. 1923, nr 83, poz. 645.

21. Wniosek ministra skarbu o zmianę ustawy z 19 listopada 1920 r. upoważniającej ministra skarbu do udzielenia gwarancji finansowej do sumy 400 milionów marek [wraz z projektem ustawy].
22. Wniosek ministra skarbu o zmianę ustawy z 13 lipca 1920 r. upoważniającej ministra skarbu do udzielania kooperatywom pracowników państwowych pomocy finansowej [wraz z projektem ustawy].
23. Projekt ustawy w przedmiocie amnestii z powodu ustalenia granic Rzeczypospolitej⁵⁴⁹.
24. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 marca 1923 r. w przedmiocie podziału miejscowości na klasy dodatku drożyznianego⁵⁵⁰.
25. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie nadzwyczajnych dodatków drożyznianych do zaopatrzenia pieniężnego inwalidów wojennych i pozostałych po nich rodzin⁵⁵¹.
26. Wynik konferencji międzyministerialnej odbytej w Prezydium Rady Ministrów dnia 22 marca 1923 r. [w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatku dla zastępców inspektorów szkolnych].
27. Wniosek o przyznanie pierwszemu prezesowi Najwyższego Trybunału Administracyjnego prawa używania jednego zaprzęgu jednokonnego na czas prac związanych z organizacją Najwyższego Trybunału Administracyjnego⁵⁵².
28. Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie klucza i schematu odznaczeń orderowych.

Załącznik 6^c do № 16^c

[Uzasadnienie do] projektu ustawy [tymczasowej] o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia

UZASADNIENIE.

Tymczasowa ustawa z dnia 4 listopada 1919 r. o doraźnej pomocy dla bezrobotnych⁵⁵³ nie jest wykonywaną, począwszy od dnia 1 maja 1920 r. ze względu na niewspółmierność stawek zapomogowych z kosztami utrzymania, aczkolwiek nie utraciła mocy obowiązującej.

⁵⁴⁹ Nie publikuje się. Poszerzona wersja ustawy w stosunku do projektu zob. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. w przedmiocie amnestji z powodu uznania granic Rzeczypospolitej, Dz.U. 1923, nr 70, poz. 555.

⁵⁵⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów u dnia 7 marca 1923 r. w przedmiocie podziału miejscowego na klasy dodatku drożyznianego, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 205.

⁵⁵¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie nadzwyczajnych dodatków drożyznianych do zaopatrzenia pieniężnego inwalidów wojennych i pozostałych po nich, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 206.

⁵⁵² Nie publikuje się.

⁵⁵³ Ustawa tymczasowa z dnia 4 listopada 1919 r. o doraźnej pomocy dla bezrobotnych, Dz.U. 1919, nr 89, poz. 483.

Wobec nieustalenia się jeszcze po wojnie światowej warunków życia gospodarczego w Europie, zwłaszcza wobec ciągle nieutralnej sytuacji gospodarczej i finansowej w Rzeczypospolitej Polskiej, należy mieć na względzie, że na polskim rynku pracy bezrobocie może się często przejawiać w znacznych rozmiarach, bądź dotykając poszczególnych gałęzi przemysłu, bądź też obejmując od razu większe dziedziny wytwórczości.

Wprawdzie bezrobocie podczas lata i jesieni zazwyczaj w Polsce nie jest groźne, należy jednak nie zapominać, że w porze zimowej wraz z zaprzestaniem robót publicznych i rolnych liczba bezrobotnych wzrasta się w miastach co roku bardzo poważnie.

Jeżeli przytem w okresie zimowym następuje pewna stagnacja w przemyśle (na przykład na skutek wahań kursu waluty polskiej), wówczas bezrobocie ogarnia liczne rzesze pracujące i staje się zagadnieniem palącym i absorbującym wiele energii zarówno społeczeństwa, jako też władz państwowych i komunalnych.

W świetle powyższych uwag fakt, że ustawa o doraźnej pomocy dla bezrobotnych jest obecnie niewykonalną, może wyrzucić niekorzystny wpływ na układ stosunków społecznych i sytuację wewnętrzną w państwie. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej uważa tedy za konieczne uchwalenie projektowanej ustawy, aby już obecnie można było podjąć akcję zabezpieczeniową na wypadek bezrobocia, która ma tę wyższość nad wszelką akcją zapomogową, że jest pozbawiona charakteru filantropijnego ubliżającego godności robotnika, dzięki czemu chętniej będzie przez ogół robotniczy przyjęta i nie wniesie za sobą pierwiastka demoralizacji.

Pociągnięcie do czynnego udziału w akcji zabezpieczeniowej na wypadek bezrobocia samorządów oraz przedstawicieli pracowników i pracodawców spowoduje jaknajwyższe zainteresowanie się społeczeństwa przebiegiem tej akcji i jej wynikami i niewątpliwie wywoła chęć i inicjatywę do dalszego jej doskonalenia.

Wreszcie uchwalenia ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia w postaci umożliwiającej jej realizowanie w każdym czasie domagają się względy polityki emigracyjnej i zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej. Robotnicze wychodźstwo polskie zagranicą w razie utraty tam zajęcia w obecnych warunkach jest pozbawione świadczeń pieniężnych wypłacanych w poszczególnych państwach na mocy obowiązujących ustaw.

Rządy wielu państw posiadających polską emigrację wyrażają gotowość wypłacania bezrobotnym obywatelom polskim świadczeń zabezpieczeniowych jednakże pod warunkiem zawarcia z Rzeczypospolitą Polską umów w przedmiocie wzajemności stosowania akcji zabezpieczeniowej względem obywateli państwa występującego w roli kontrahenta. Z Austrią toczą się już pertraktacje w powyższym zakresie, zaś rozpaczliwa sytuacja tysięcy obywateli polskich pozbawionych pracy w Czechosłowacji, zwłaszcza w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego, gwałtownie

wymaga konieczności zawarcia analogicznej umowy. Na to jednakże, aby Rząd Polski mógł zawierać podobne umowy koniecznym jest, aby w Polsce obowiązywała i była wykonywana ustawa o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia.

Ad art. 1. Wiek robotników korzystających z uprawnień ustawy ograniczony został okresem od 18 do 65 roku życia, gdyż tylko w tym wieku normalnie może być uważany robotnik za pracującego.

Co się tyczy warunków uprawniających do udziału w zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia punkt a) szczegółowo wylicza rodzaje zakładów pracy, których robotnicy w razie utraty zajęcia mogą ubiegać się o uzyskanie świadczeń zabezpieczeniowych. Do liczby wymienionych należą jedynie przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 5 robotników, co znajduje swe uzasadnienie w tej okoliczności, że najdrobniejsze warsztaty rzemieślnicze posiadające 5 i mniej robotników są bardziej odporne w stosunku do przesileni gospodarczych i nader rzadko dotknięte bezrobociem. Punkt b) ma na celu wyłączenie z liczby uprawnionych do korzystania ze świadczeń tych bezrobotnych, którzy w ciągu ostatnich 2 lat przed swym zgłoszeniem się o uzyskanie pomocy nie pracowali zupełnie lub nader krótko w przedsiębiorstwach wymienionych w punkcie a). Ponieważ jednak powyższy przepis mógłby krzywdzić poszczególne kategorie robotników, zwłaszcza zaś osoby zwolnione z wojska i reemigrantów, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej winno przysługiwać prawo jego zawieszenia lub ograniczenia w stosunku do tego rodzaju bezrobotnych. Na mocy punktu c) nie mogą pobierać świadczeń robotnicy, którzy nie pracują na skutek choroby, inwalidztwa, strajku, lokautu lub okoliczności, powodujących natychmiastowe wydalenie z pracy. Punkt d) nie pozwala korzystać ze świadczeń robotnikom o ile posiadają własny majątek i dochody przekraczające wysokość świadczeń, odpowiadających ich uprawnieniom.

Ad art. 2. Koszty akcji zabezpieczeniowej na wypadek bezrobocia pokrywane są z funduszków, na które składają się: robotnicy, podlegający obowiązkowi płacenia składek w myśl ustępu trzeciego niniejszego artykułu i ich pracodawcy – w równych częściach, Skarb Państwa – w 2/3 jednej z tych części. Fundusze te, jako wpływy do Skarbu Państwa przeznaczone na cele specjalne, tworzą osobną pozycję w budżecie państwowym i podlegają dyspozycji władz państwowych. Opieka nad bezrobotnymi przypadać winna w pewnej mierze również samorządom, z tego więc tytułu projekt przewiduje świadczenia samorządu na rzecz tymczasowego zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w tych miejscowościach, gdzie jest dokonywana wypłata świadczeń zabezpieczeniowych.

Ustęp czwarty daje zabezpieczenie, że fundusze będą użyte jedynie na cele akcji zabezpieczeniowej na wypadek bezrobocia lub zapobiegania brakowi pracy. W myśl ustępu piątego wysokość składki robotników określa się w normach procentowych od pewnych przeciętnych zarobków robotników niewykwalifikowanych. Jakkolwiek system obliczania składek od rzeczywistych indywidualnych

zarobków robotników byłby sprawiedliwszym, jednakże licząc się z tym wymaganiami, że organizacja akcji zabezpieczeniowej musi być możliwie prostą, aby mogła być niezwłocznie zastosowana w życiu – przyjęto zasadę obliczania składek od przeciętnych zarobków robotników niewykwalifikowanych, która byłaby również ułatwieniem dla szerokich mas robotniczych w ponoszeniu ciężarów składkowych.

Należy również zauważyć, że projektowana ustawa jest tymczasową i ma na celu prowizoryczne zastąpienie przyszłej, stałej ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia oraz nabycie doświadczenia nabytego przy stosowaniu ustawy tymczasowej; będzie mogła ustanowić wzór indywidualnego, według zawodów, obliczania składek robotników.

Określenie wysokości składek po wejściu w życie ustawy ^ana 1%-owych przeciętnych zarobków^a wiąże się z przepisem art. 5, ustalającym wysokość świadczeń dla bezrobotnych na 2% tychże zarobków. A mianowicie opierając się na przybliżonych danych Głównego Urzędu Statystycznego i Ministerstwa Przemysłu i Handlu można przyjąć jako minimalną liczbę robotników obowiązanych do płacenia składek – 600.000 osób. Z drugiej znowuż strony należy przypuszczać, na mocy danych Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, że maksymalna liczba bezrobotnych, korzystających ze świadczeń zabezpieczeniowych, w ciągu roku nie będzie przekraczała 150.000 osób. Przy jednoprocentowej wysokości składek robotników, na rzecz akcji zabezpieczeniowej na wypadek bezrobocia będą składane 33% zarobków robotniczych, licząc z niewielką omyłką, że udział samorządów będzie stanowił 1/5 część ogólnych wpływów. Otóż sumy nagromadzone przez ściągnięcie 33% przeciętnych zarobków 600.000 robotników będą stanowiły dla 150.000 bezrobotnych 13,3% ich przeciętnych zarobków w ciągu całego roku. Ponieważ jednak każdy bezrobotny będzie otrzymywał świadczenia przez 13 tygodni w ciągu roku, zatem sumy nagromadzone wystarczyłyby na wypłatę 150.000 bezrobotnych przez 13 tygodni 53,2% ich przeciętnych zarobków. Wprawdzie art. 5 projektu niniejszej ustawy przewiduje świadczenia w wysokości 40% przeciętnych zarobków, niemniej przecież musi być pozostawiona nadwyżka na pokrycie kosztów administracyjnych, na utworzenie sum zarezerwowanych specjalnie na wypadek wielkiego bezrobocia i na cele zapobiegania brakowi pracy.

Obliczenia powyższe są oparte jedynie na przypuszczeniach, w obecnych zaś nieustalonych warunkach życia gospodarczego stosunek liczby zatrudnionych do liczby bezrobotnych może ulegać znacznym wahaniom. Z uwagi na powyższe projekt niniejszy musiał przewidzieć i możliwość szybkiego przeprowadzenia zmian w procentowej wysokości składek w razie, gdyby się okazało, że funduszy zabraknie dla pokrycia wszystkich świadczeń lub że gromadzą się zbyt duże fundusze. Dlatego też wyznaczenia wysokości składki ma dokonywać Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Przyjmując, że przeciętny zarobek robotników niewykwalifikowanych wynosi obecnie 3.600.000 mk. rocznie przy 600.000 robotników płacących składki, wydatki Skarbu Państwa na akcję zabezpieczeniową na wypadek bezrobocia wyrażą się sumą 14 miliardów 400 milionów marek polskich.

Ad art. 3. Ze względu na to, że bezrobocie jest zjawiskiem zmiennym, dotyczącym różnych miejscowości i różnych kategorii robotników, zbędnym jest, aby wypłaty świadczeń dla bezrobotnych były dokonywane generalnie na całym obszarze Państwa i we wszystkich zawodach, wystarczy bowiem, gdy akcja ta będzie prowadzona w okręgach dotkniętych bezrobociem.

Decydować o tem, kiedy i gdzie należy prowadzić wypłaty świadczeń bezrobotnych, ma Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

W tych razach, gdyby Rada Ministrów była zbyt obciążoną powyższą funkcją, może ją przekazać upoważnionemu przez siebie organowi.

Ad art. 4. Wychodząc z założenia, że poszczególne samorzady winny się opiekować jedynie swoimi bezrobotnymi, projekt niniejszej ustawy przewiduje wnoszenie przez samorzady na rzecz funduszy zabezpieczeniowych na wypadek bezrobocia określonych sum dopiero po stwierdzeniu ile wypłacono bezrobotnym w poszczególnych miejscowościach świadczeń.

Ad art. 5. Zarówno racjonalne zarządzanie funduszami zabezpieczeniowymi, jako też prostota akcji zabezpieczeniowej wymagają, aby świadczenia były wypłacane bezrobotnym jednolicie na całym terenie państwa; w tym celu wysokość tych świadczeń jest ustalona w określonej sumie marek przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu dla każdej z dwóch kategorii miejscowości. O zaliczeniu miejscowości do pierwszej, względnie do drugiej kategorii decyduje Minister Pracy i Opieki Społecznej, opierając się na miejscowych cenach robocizny i artykułów pierwszej potrzeby.

Przy określaniu wysokości świadczeń należy brać za podstawę 40% przeciętnych zarobków niewykwalifikowanych robotników, które są również ustalane przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej (patrz art. 2). Obliczenie wysokości składek i świadczeń od zarobków przeciętnych, a nie indywidualnych, prócz motywu przytoczonego przy omawianiu art. 2, posiada jeszcze to uzasadnienie, że możliwość korzystania ze świadczeń zabezpieczeniowych nie powinna odstręczać bezrobotnego od robót publicznych i najrozmaitszych zajęć doraźnych.

Ustalenie wysokości świadczeń będzie się odbywać w ten sposób, że najsamprzód zostaną określone w markach maksymalne świadczenia wynoszące 40% przeciętnego zarobku robotników niewykwalifikowanych, a następnie – poszczególne części maksymalnego świadczenia przypadające na głowę rodziny, żonę, dzieci i robotnika samotnego.

Ad art. 6. Przewidziany w tym artykule 14-dniowy okres wyczekiwania jest niezbędny dla przeprowadzenia wszelkich czynności rejestracyjnych i kasowych, zwłaszcza zaś dla skontrolowania czy ubiegającemu się o świadczenia przysługuje

prawo do jego pobierania^a. Jeżeli od dnia, w którym bezrobotnemu należy się pierwsze świadczenie, tenże pozostaje bez pracy dłużej niż 14 dni, licząc od dnia zarejestrowania się, wówczas bezrobotny otrzymuje świadczenia za 7 dni wstecz. Przepis ten ma na celu udzielenie pewnej premii robotnikom, którzy po utracie zajęcia nieodrazu zgłaszają się po świadczenia, lecz szukają nowej pracy. W wypadku wyjątkowo ostrego kryzysu na rynku pracy Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej ma prawo przedłużyć okres pobierania świadczenia do 17 tygodni w ciągu roku.

Ad art. 8. Punkt c) oraz ustęp drugi niniejszego artykułu mają na celu uniknięcie częstych skreśleń i wpisywań bezrobotnych do liczby uprawnionych do otrzymywania świadczeń w wypadku, gdy ci otrzymują krótkotrwałe zajęcie. Dopiero, gdy bezrobotny otrzyma pracę conajmniej na 2 tygodnie, zdejmuje się go z ewidencji.

Niesłuszną byłoby rzeczą pozbawiać prawa do świadczeń bezrobotnego, który posiada dochody mniejsze niż wysokość przewidzianego dlań świadczenia, stąd też ustęp ostatni przewiduje, że takiemu bezrobotnemu będzie wypłacana różnica pomiędzy wysokością jego dochodu a świadczenia.

Ad art. 9. Spoczywający na pracodawcach obowiązek zawiadamiania państwowego urzędu pośrednictwa pracy o każdym wolnym miejscu i o każdym przyjętym robotniku ma na celu ułatwienie P.U.P.P. z jednej strony zapośredniczania osób pobierających świadczenia, z drugiej zaś wstrzymywanie świadczeń osobom, które pracę otrzymały.

Ad art. 10. Akcja zabezpieczania na wypadek bezrobocia tylko wówczas będzie miała przebieg pomyślny, gdy z państwowymi urzędami pośrednictwa pracy będą współdziałały organizacje pracodawców i robotników oraz związki samorządowe.

^aOrganom, mającym za zadanie owo współdziałanie są lokalne komisje pomocy dla bezrobotnych^a; czynności ich polegają na czuwaniu nad działalnością P.U.P.P. przez składanie o niej opinii wojewodom, na występowaniu z wnioskami w sprawie podejmowania lub zaprzestawiania wypłaty świadczeń dla bezrobotnych, na organizowaniu wspólnie z P.U.P.P. kontroli nad tem czy bezrobotni pobierający świadczenia mają odnośne uprawnienia, wreszcie na wyłanianiu ściślejszej komisji rozjemczej celem rozstrzygnięcia zażaleń bezrobotnych dotyczących ich uprawnień do świadczeń.

Ad art. 11. Jakkolwiek liczbę członków komisji ma dopiero określić rozporządzenie wykonawcze, już zgóry należy mieć na względzie, że każda z czterech grup będzie miała różną ilość przedstawicieli.

Gwoli zapewnienia w lokalnej komisji pomocy dla bezrobotnych równego wpływu każdej z grup reprezentowanych, został zamieszczony przepis nadający każdej grupie po jednym głósie.

Ad art. 13. Sankcje karne są przewidziane z jednej strony za przedstawienie nieprawdziwych danych przez bezrobotnych ubiegających się o świadczenia,

z drugiej zaś za uchylanie się pracodawców od zgłaszania miejsc wolnych, nowo-
przyjętych oraz zatrudnionych robotników.

Warszawa, dnia 15 marca 1923 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów
w dniu ... 1923 r.

Uchwała zapadła zgodnie

Załącznik ^{c7c} do № ^{c16c}

**Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację podpisanego w Poznaniu
27 stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu dotyczącego wspólnej admi-
nistracji wału w dolinie kwidzyńskiej wraz z protokołem końcowym [wraz
z projektem ustawy]**

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
Warszawa,
Dn. ^{c7c} marca 1923 r.
№ D.VI.496/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji podpisanego w Poznaniu
dn. 27 Stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu,
dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie
Kwidzyńskiej wraz z protokołem końcowym.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

w przedmiocie ratyfikacji podpisanego w Poznaniu
dn. 27 Stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu,
dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie
Kwidzyńskiej wraz z protokołem końcowym.

Art. 1.

Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji podpisanego w Poznaniu dn. 27 Stycznia 1923 r. polsko-niemieckiego układu, dotyczącego wspólnej administracji wału w dolinie Kwidzyńskiej wraz z protokołem końcowym.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3.

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

W dniu 27 Stycznia r.b. podpisany został w Poznaniu polsko-niemiecki układ, dotyczący utworzenia i funkcjonowania wspólnego organu dla jednolitej administracji wału ochronnego przed zalewami Wisły w dolinie Kwidzyńskiej, ponieważ wał ten wskutek przecięcia go obecną granicą polsko-niemiecką uległ podziałowi na dwa odcinki: polski o długości 13 klm. i niemiecki o długości 32 klm.

Istniejące w obu układających się Państwach tzw. Związki wałowe, które działają w ramach przepisów odnośnych prawodawstw, nie podołałyby zadaniom utrzymania w należyтым stanie wału i znajdujących się na nim urządzeń jako całości wobec zaszczej przez wytknięcie nowej granicy zmiany w stosunkach prawnych i gospodarczych tej okolicy kraju.

W myśl art. 1, 2 i 3 układu, celem skuteczniejszej ochrony wału i urządzeń jego mogącej być osiągniętą jedynie przez wspólne i jednolite administrowanie wałem, powstaje wydział mieszany, składający się z przedstawicieli każdego z Rządów, powołany w szczególności do: przedsiębrania na wiosnę i w jesieni, a w razie potrzeby po zalewach letnich – lokalnych oględzin wału, badania i aprobowania projektów i kosztorysów prac przy wale, stwierdzania kosztów, które obowiązywać mogą jednolitą administrację wału oraz rozdzielenie ich na oba Państwa, wreszcie oceniania ewentualnych wniosków wałowych w sprawie zmian katastru wałowego.

Art. 5 stanowi o kosztach, które Państwa układające się ponoszą na jednolitą ochronę wału; artykuły zaś: 4 (p. 3) – o zobowiązaniach członków oddzielnych związków wałowych do niesienia pomocy poza granicami swego Państwa, 6 o zmianie przepisów i ustaw dla związków wałowych, 7 o pomocy udzielanej sobie przez Strony przy przekraczaniu przez urzędników mierniczych i innych granicy celem wykonania swych zadań na terytorjum obcem.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fAl. Skrzyński^f

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umów i protokołu o charakterze finansowym podpisanych w Warszawie 6 grudnia 1921 r. między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką [wraz z projektem ustawy]

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia 1923 r.

w przedmiocie ratyfikacji umów i protokołu o charakterze finansowym, podpisanych w Warszawie między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką dn. 6 grudnia 1921 roku.

Art. 1.

Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji umów 8^c zawartych 8^c pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, 8ª dotyczących: 1) wydania depozytów i sposobu płatności zobowiązań z papierów wartościowych i ich kuponów, 2) zapobieżenia podwójnym opodatkowaniom w dziedzinie bezpośrednich podatków państwowych, 3) regulowania pensyjnych zobowiązań byłego kraju Śląskiego, 4) zwrotu niestemplowanych banknotów Banku Austrjacko-Węgierskiego, zatrzymanych przez Celne Urzędy na granicach polskich lub czeskosłowackich, 5) uregulowania wiszących wymiarów podatku od spadków za czas od 1 listopada 1918 roku, podpisanych w Warszawie dn. 6 grudnia 1921 roku, 6) protokołu spisane go tegoż dnia 6 grudnia 1921 r. w Warszawie o porozumieniu, na mocy którego zaprzestają spory co do wypełnienia zobowiązań pieniężnych w starych koronach w stosunku wzajemnym między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej Ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3.

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

W dniu 6 grudnia 1921 roku podpisane zostały w Warszawie przez pełnomocników polskiego i czeskosłowackiego wymienione w artykule 1 projektu ustawy ratyfikacyjnej umowy i protokół o charakterze finansowym. Ponieważ powyższe umowy regulują cały szereg żywotnych kwestji dotyczących stosunków

gospodarczych obu krajów oraz ze względu na ogólne tendencje naszej polityki do ustalenia dobrego sąsiedzkiego porozumienia z Czechosłowacją, proszę o przyjęcie wniosku.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fAl. Skrzyński^f

Załącznik ^{c9c} do № ^{c16c}

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką podpisanej w Warszawie 23 września 1922 r. [wraz z projektem ustawy]

3 II^c

D.VI – 241/23

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej
pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką
Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dnia
23 września 1922 roku.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia 1923 roku

w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej
pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką
Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dnia
23 września 1922 roku

Art. 1.

Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji Konwencji Sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie 23 września 1922 roku.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej Ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3.

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Konwencja Sanitarna Polski z Czechosłowacją, podpisana dnia 23 września 1922 roku oparta jest na zasadach Międzynarodowej Konwencji Paryskiej z dn. 17/I-1912 r., uzupełnionych uchwałami Międzynarodowej Konferencji Sanitarnej w Warszawie w 1922 r. i posiada doniosłe znaczenie dla obu układających się Stron, zawiera bowiem szereg postanowień, mających na celu utrzymanie i zabezpieczenie zadawalającego stanu zdrowia publicznego na terytorjach obu układających się krajów przez stosowanie odpowiednich zarządzeń na wypadek pojawienia się na tych terytorjach chorób zakaźnych (art. 1-7).

Art. 8-19 zawierają postanowienia o zarządzeniach względem terytorjum zakażonego.

Art. 20-23 stanowią o środkach dla utrzymania zadawalającego stanu sanitarnego w pociągach, dążących do granicy oraz na dworcach i linjach kolejowych i granicznych. Przepisy Konwencji mają zastosowanie względem podróżnych, bagaży i towarów, przybywających od jednej Strony na terytorjum drugiej lądem, wodą lub powietrzem.

Art. 24-26 mówią o urządzeniu pogranicznych punktów dozoru sanitarnego, zaś art. 27-31 o zarządzeniach sanitarnych w miejscowościach pogranicznych w razie pojawienia się w nich lub szerzenia chorób zakaźnych.

Konwencja może być wypowiedziana w każdej chwili; obowiązuje jednak w ciągu roku po jej wypowiedzeniu.

Wobec powyższego, proszę o przyjęcie wyżej wymienionego wniosku⁵⁵⁴.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
c/-/ Skrzyński^c

⁵⁵⁴ Identyfikacyjny wniosek wraz z uzasadnieniem minister spraw zagranicznych Gabriel Narutowicz przedłożył we wrześniu 1922 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918-1923*, t. 10, s. 528-529.

**Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej
podpisanej pomiędzy Polską a Rumunią w Warszawie 20 grudnia 1922 r.
[wraz z projektem ustawy]**

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa,
Dn. 2 Marca 1923 r.
№ D.VI.424/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej,
podpisanej pomiędzy Polską a Rumunią w Warszawie
dnia 20 grudnia 1922 roku.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt uchwały:

UCHWAŁA
Rady Ministrów
z dnia 1923 roku

- 1) Rząd zatwierdza Konwencję Sanitarną, podpisaną pomiędzy Polską a Rumunią w Warszawie dn. 30 grudnia 1922 r.
- 2) Rząd poleca Ministrowi Spraw Zagranicznych przedłożyć wyżej wymienioną Konwencję Prezydentowi Rzplitej do ratyfikacji, poczem opublikować.

Uzasadnienie.

W celu skuteczniejszego zabezpieczenia terytorjum Rzplitej przed zawle-
czeniem od strony granicy rumuńskiej chorób zakaźnych i szerzenia się tako-
wych, podpisana została w Warszawie dnia 20 grudnia r.ub. polsko-rumuńska
Konwencja Sanitarna.

Konwencja powyższa zawiera postanowienia dotyczące:

- 1) Zobowiązań Stron Układających się na wypadek pojawienia się na ich tery-
torjach chorób zakaźnych,
- 2) Zarządzeń ochronnych, mających być stosowanymi względem osób, przyby-
wających z terytorjów zakaźnych,
- 3) Zarządzeń stosowanych do towarów,
- 4) Zarządzeń stosowanych na kolejach,
- 5) Zarządzeń specjalnych w pasie przygranicznym.

Z treści tych postanowień wynika, że Konwencja powyższa oparta jest na zasadach Międzynarodowej Konwencji Paryskiej z dnia 17 Stycznia 1912 roku, do której Polska zgłosiła już akces, pozatem reguluje ruch podróżnych i towarów z miejscowości zakażonych, wykluczając dowolność w wydawaniu zarządzeń sanitarnych, które mogłyby odbijać się ujemnie na tym ruchu oraz daje możliwość orjentowania się w ewentualnym przebiegu epidemii w Rumunji.

W szczególności art. 28 przewiduje, że w razie powstania różnych zdań przy stosowaniu Konwencji i niemożności uregulowania kwestji spornej w drodze dyplomatycznej, Strony Układające się zwrócą się o pośrednictwo do Ligi Narodów; art. 29 stanowi, że Konwencja wchodzi w życie w 30 dni po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych; od dnia wypowiedzenia przez jedną ze Stron obowiązuje jeszcze w ciągu jednego roku.

Żadnych stałych obciążeń Skarbu Rzplitej Konwencja nie przewiduje i żadnych zobowiązań prawnych na obywateli polskich nie nakłada.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
[Al. Skrzyński]

Załącznik ^c11^c do № ^c16^c

[Uzasadnienie do] projektu ustawy w przedmiocie zatwierdzenia projektu ustawy o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów

Warszawa, dnia 29 stycznia 1922 r.⁵⁵⁵

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów
w przedmiocie zatwierdzenia projektu
„Ustawy o organizacji Konsulatów i
o czynnościach Konsulów” dla wniesienia
do Sejmu i Senatu.

Uzasadnienie.

Przedłożony przy niniejszym projekt Ustawy o organizacji Konsulatów i o czynnościach Konsulów winien służyć jako podstawa prawna dla organizacji służby konsularnej.

Przy opracowaniu przedłożonego projektu uwzględnione zostały prawodawstwa większych państw europejskich oraz najważniejsze i najnowsze tendencje literatury naukowej.

⁵⁵⁵ Najpewniej winno być: 1923 r.

Projekt niniejszej Ustawy składa się z dwóch zasadniczych działów.

Dział I ma na celu stworzenie podstaw prawnych organizacji placówek konsularnych. Zgodnie z prawodawstwem ważniejszych państw europejskich oraz wymaganiami literatury naukowej Konsulowie zostają służbowo uzależnieni od Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przyczem Ministerstwu Skarbu oraz Ministerstwu Przemysłu i Handlu przysługuje prawo wpływania na działalność gospodarczą Konsulów. Również podział Konsulatów na etatowe i honorowe wprowadzony został zgodnie z nowszymi prawodawstwami europejskimi. Większa zależność Konsulatów honorowych od Poselstw, wsgłędnie od Konsulatów etatowych, spowodowana jest koniecznością roztoczenia na miejscu bardziej ścisłej kontroli nad działalnością i informacjami pochodzącymi od Konsulów honorowych, których pisma posiadają charakter urzędowy, ale którzy nie są urzędnikami państwowymi.

Odchylenie od ogólnych zasad mianowania urzędników państwowych, dotyczące nominacji Konsulów niezależnie od ich rangi służbowej, o ile są kierownikami samodzielnych placówek, przez Prezydenta Rzeczypospolitej (art. IX) wywołane jest normami prawa międzynarodowego, wymagającymi, by Konsul dla otrzymania exequatur od Głowy Państwa przyjmującego wykazał się patentem od Głowy Państwa wysyłającego.

Dział II Ustawy poświęcony jest działalności Konsulów.

Art. XX–XXII omawiają te czynności konsularne, w których Konsul występuje w charakterze urzędnika stanu cywilnego, bądź w charakterze notariusza, bądź też w charakterze urzędnika sądowego. Czynności te winny być dokonywane zgodnie i na zasadzie postanowień prawa ojczyzstego oraz z poszanowaniem prawodawstwa kraju urzędowania Konsula. Przepisy art. XX i XXI mają charakter ramowy, zaś bliższe postanowienia co do stosowania poszczególnych prawodawstw dzielnicowych określone zostaną w myśl art. XXII w drodze rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. XVIII oraz art. XXIII–XXVI dotyczą właściwej działalności Konsula, a mianowicie działalności opiekuńczej w stosunku do ludności polskiej zamieszkałej w danym okręgu oraz działalności ekonomiczno-handlowej.

Szczegóły dotyczące działalności gospodarczej Konsulów będą przedmiotem oddzielnej instrukcji opracowanej przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i Ministerstwem Przemysłu i Handlu.

Polska służba konsularna, której sieć liczy dzisiaj 92 placówki etatowe i honorowe, istnieje od lat czterech bez podstawy ustawowej. Brak odpowiedniej Ustawy daje się dotkliwie odczuć i cały szereg najważniejszych czynności konsularnych nie może być wykonany przez właściwych urzędników, skąd szkoda dla Państwa oraz dla szerokiej rzeszy wychodźstwa polskiego, które w ten sposób nie mają możliwości korzystania z pełni opieki konsularnej. Z drugiej strony brak podstaw ustawowych uniemożliwia Ministerstwu Spraw Zagranicznych opracowanie

Instrukcji konsularnej, która jako komentarz do projektowanej Ustawy zawierałaby szczegółowe przepisy wykonawcze i bez której dobra organizacja służby konsularnej nie jest możliwa.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

projekt „Ustawy o organizacji Konsulatów i o czynnościach Konsulów” dla wniesienia do Sejmu i Senatu.

^fAl. Skrzyński

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwaliła

Warszawa, dnia 1923 r.

Prezes Rady Ministrów

Załącznik ^c12^c do № ^c16^c

Wniosek ministra sprawiedliwości o wycofanie z Sejmu przedłożenia rządu z projektem ustawy zawierającej przepisy przejściowe z powodu wprowadzenia międzynarodowej konwencji dla ochrony dzieł literackich i artystycznych

WNIOSEK NA RADEJ MINISTRÓW.

W wykonaniu artykułu 19 Traktatu między głównymi mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Polską podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 Dz.U.Rz.P. z r. 1920 No. 110 poz. 728, Rząd polski notyfikował w dniu 28 stycznia 1920 przystąpienie bez żadnych zastrzeżeń do Międzynarodowej Konwencji Berneńskiej o ochronie utworów literackich i artystycznych.

W czasie gdy Ministerstwo Spraw Zagranicznych przygotowywało ogłoszenie konwencji w Dzienniku Ustaw, Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało i następnie wniosło do Sejmu Ustawodawczego projekt ustawy zawierającej przepisy przejściowe z powodu wprowadzenia międzynarodowej konwencji dla ochrony utworów literackich i artystycznych (druk sejmowy No. 3489); ta ustawa przejściowa miała w granicach tejże konwencji osłabić niekorzystne dla Polski skutki przystąpienia do konwencji bez zastrzeżeń.

Ustawa powyższa, która powinna była wejść w życie równocześnie z konwencją nie została jednakże uchwalona przez Sejm Ustawodawczy, gdy tymczasem ze względu na stosunki międzynarodowe nie można było już dłużej zwlekać z ogłoszeniem konwencji w Dzienniku Ustaw, co też nastąpiło w styczniu 1922 r. (No. 3 poz. 16)⁵⁵⁶.

⁵⁵⁶ Oświadczenie Rządowe z dnia 12 maja 1921 r. w przedmiocie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do międzynarodowej Konwencji, dotyczącej ochrony utworów literackich

Już wskutek znacznego upływu czasu między nostryfikacją przystąpienia a ogłoszeniem konwencji podniesiono wątpliwość od jakiego czasu konwencja w Polsce obowiązuje i czy wejście jej w życie zależnym jest od wydania przepisów przejściowych.

Co do tej kwestji nie ma wątpliwości, że pro foro interno moc obowiązująca konwencji rozpoczyna się w 14 dni po jej ogłoszeniu, ale właśnie to stanowisko przemawia przeciw wydawaniu obecnie przepisów przejściowych, po tak znacznym upływie czasu od chwili ogłoszenia konwencji.

Przepisy przejściowe musiałyby bowiem nawiązać do daty ogłoszenia i otrzymać moc wsteczną, co spowodowałoby oczywiście bardzo poważne komplikacje w nabytych już prawach autorskich.

Takich powikłań należy stanowczo unikać, zwłaszcza że chodzi tu o prawa autorów i zrzeczeń zagranicznych.

Ponieważ już obecnie stosunki prawne między autorami zagranicznymi a krajowymi wydawcami w przeważnej części ułożyły się w drodze wzajemnego porozumienia, przeto wydanie ustawy o przepisach przejściowych przedstawia się obecnie jako mało aktualne, a nawet z powodu opóźnienia wręcz niewskazane.

Z tych powodów Ministerstwo Sprawiedliwości miało zamiar nie przedkładać już projektu ustawy przejściowej nowemu Sejmowi. Gdy zaś to nastąpiło, Ministerstwo Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wniosło:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Sprawiedliwości do wycofania z Sejmu przedłożenia Rządu z projektem ustawy zawierającej przepisy przejściowe z powodu wprowadzenia międzynarodowej konwencji dla ochrony utworów literackich i artystycznych (druk sejmowy no. 17).

Załącznik 14 do No 16

Projekt ustawy o stanie wyjątkowym

USTAWA

z dnia ...

o stanie wyjątkowym.

Art. 1.

Podczas wojny albo, gdy grozi wybuch wojny, jakoteż w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych kłótni o charakterze zdrady stanu zagrażających

i artystycznych, podpisanej w Bernie dnia 9 września 1886 r., a przejranej w Berlinie dnia 13 listopada 1908 r., Dz.U. 1922, nr 3, poz. 16.

Konstytucji Państwa lub bezpieczeństwu obywateli może być w poszczególnych miejscowościach lub na całym obszarze Państwa wprowadzony stan wyjątkowy przewidziany w art. 124 Konstytucji, jeżeli ze względów bezpieczeństwa publicznego okaże się to koniecznym.

Art. 2.

Wprowadzenie stanu wyjątkowego polega na częściowym lub całkowitem zawieszeniu praw obywatelskich zagwarantowanych Konstytucją, a mianowicie wolności osobistej (art. 97), nietykalności mieszkania (art. 100), wolności prasy (art. 105), tajemnicy korespondencji (art. 106), prawa koalicji, zgromadzania się i zawiązywania stowarzyszeń (art. 108); dalej na upoważnieniu Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania obowiązujących wyjątkowych rozporządzeń i zarządzeń w myśl art. 11 niniejszej ustawy; wreszcie na upoważnieniu władz administracyjnych w porozumieniu z władzami wojskowymi do użycia siły zbrojnej po myśli art. 123 Konstytucji.

Art. 3.

Zawieszenie art. 97, 100, 105, 106 i 108 Konstytucji lub niektórych z nich powoduje z mocy samego prawa skutki określone w art. 6–10 niniejszej ustawy, o ile rozporządzenie zawieszające nie ogranicza ich wyraźnie do ciaśniejszego zakresu.

Art. 4.

Stan wyjątkowy wprowadza się na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Rozporządzenie Rady Ministrów zarządzające stan wyjątkowy winno wymieniać artykuły Konstytucji ulegające zawieszeniu, określać skutki ich zawieszenia, wymieniać upoważnienia i oznaczać obszar, na który stan wyjątkowy się rozciąga.

Art. 5.

Rozporządzenie Rady Ministrów wprowadzające stan wyjątkowy ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, a nadto obwieszcza się sposobami zapewniającymi jego szerokie rozpowszechnienie w miejscach zastosowania.

O ile w rozporządzeniu Rady Ministrów nie został wskazany termin inny, to wchodzi ono w życie na obszarze każdego powiatu z chwilą obwieszczenia go w mieście, stanowiącym siedzibę władzy administracyjnej I-ej instancji, a jeżeli zarządzenie obejmuje część powiatu, to wchodzi w życie na obszarze każdej gminy z chwilą obwieszczenia go w siedzibie zarządu gminy.

Art. 6.

Zawieszenie artykułu 97 Konstytucji spowoduje następujące skutki:

I. Władze bezpieczeństwa mogą bez sędziowskiego nakazu na mocy polecenia władzy administracyjnej I instancji poddać osoby zagrażające bezpieczeństwu Państwa i porządkowi publicznemu

- a) rewizji osobistej i aresztowaniu,
- b) trybem niżej wskazanym pozbawić je wolności na termin nie dłuższy niż 3 miesiące.

Tymczasowe przytrzymanie ich na termin do dni 14-tu może zarządzić władza administracyjna I-ej instancji, o dalszem zaś przytrzymaniu do upływu 3-miesięcznego terminu decyduje władza administracyjna II-ej instancji.

W ciągu dni 3-ch po wydaniu decyzji o przytrzymaniu winna władza I-ej instancji przekazać akta sprawy celem zbadania władzy administracyjnej II-ej instancji, która winna zadecydować o dalszem przytrzymaniu, względnie zwolnieniu w ten sposób, aby przytrzymany był o decyzji powiadomiony przed upływem wspomnianego 14-dniowego terminu.

Po upływie określonego wyżej 3-miesięcznego terminu przytrzymany winien być w każdym razie zwolniony. Nowe przytrzymanie może nastąpić tylko na podstawie nowych okoliczności i nowej decyzji.

- II. a) Osoby zagrażające bezpieczeństwu Państwa i porządkowi publicznemu mogą być przez władzę administracyjną wydalone z miejsca lub okręgu objętych stanem wyjątkowy, względnie może im ta władza nakazać, by nie opuszczały miejsca swego zamieszkania bez pozwolenia władzy bezpieczeństwa, poddając ich nadzorowi tej władzy i uprawniając ją do potrzebnych potemu zarządzeń.
- b) o ile wspomniane osoby są cudzoziemcami, to mogą być nadto wysiedlone z granic Państwa zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 7.

Zawieszenie art. 100 Konstytucji pociąga za sobą ten skutek, że u osób zagrażających bezpieczeństwu Państwa i porządkowi publicznemu władze bezpieczeństwa mogą bez sędziowskiego nakazu na mocy polecenia władzy administracyjnej I-ej instancji zarządzić rewizję domową i zajęcie dokumentów oraz przedmiotów będących w związku z prowadzonym dochodzeniem.

Art. 8.

- Zawieszenie art. 105 ust. Konstytucyjnej nadaje władzy administracyjnej prawo:
- a) wprowadzić cenzurę prewencyjną dla czasopism i innych wydawnictw, względnie wyznaczać do składania egzemplarzy druków obowiązkowych termin dla czasopism do 6 godzin, dla innych wydawnictw do dni 7 przed puszaniem w obieg,
 - b) konfiskować i zawieszać wydawnictwa zagrażające bezpieczeństwu i porządkowi,

- c) odbierać im debity pocztowe, względnie ograniczać ich rozpowszechnianie,
- d) uzależnić powstawanie nowych czasopism od uprzedniego pozwolenia władzy,
- e) czasowo wstrzymywać wykonywanie przemysłów zagrażających bezpieczeństwu i porządkowi ^aprzez rozszerzanie utworów literackich lub artystycznych albo przez handel nimi^a,
- f) zakazywać plakatowania pism, druków i rysunków bez specjalnego pozwolenia.

Art. 9.

Zawieszenie art. 106 Konstytucji nadaje władzy administracyjnej prawo także, poza wypadkami rewizji domowej, osobistej lub aresztowania, zarządzić:

- a) otwieranie i przeglądanie przesyłek pocztowych, jako też kontrolę treści telegramów i rozmów telefonicznych,
- b) przetrzymywanie albo konfiskatę w całości lub części przesyłek pocztowych oraz telegramów, względnie przerywanie rozmów telefonicznych zagrażających bezpieczeństwu Państwa i porządkowi publicznemu.

Art. 10.

Zawieszenie art. 108 Konstytucji pociąga za sobą następujące skutki:

- a) dla utworzenia nowych stowarzyszeń, związków i ich oddziałów oprócz zwykłych wymagań potrzebne jest pozwolenie władzy administracyjnej,
- b) władze administracyjne mogą zawiesić działalność tych stowarzyszeń i związków, które zagrażają bezpieczeństwu i porządkowi, zakazać im odbywania zebrań albo też dalszą działalność i odbywanie zebrań uzależnić od szczególnych warunków,
- c) władze administracyjne mają prawo wglądu w akta stowarzyszeń i związków,
- d) na posiedzenia i zebrania stowarzyszeń i związków i wogóle na zgromadzenia niepubliczne mogą władze administracyjne wysyłać swoich przedstawicieli celem kontroli przebiegu obrad,
- e) wykonanie uchwał przekraczających kompetencje stowarzyszenia czy związku może być wstrzymane przez władzę administracyjną,
- f) zgromadzenia publiczne dla wszystkich przystępne czy to w zamkniętych lokalach, czy pod odkrytym niebem, jak również pochody, zabawy publiczne, uroczystości itp. nie mogą się odbywać bez uprzedniego pozwolenia władzy administracyjnej udzielonego na piśmie.

Art. 11.

W razie zawieszenia art. 97, 100, 105, 106 i 108 Konstytucji lub też niektórych z nich może Rada Ministrów upoważnić Ministra Spraw Wewnętrznych do wydawania w porozumieniu z właściwymi Ministrami wyjątkowych rozporządzeń i zarządzeń w formie zakazów bądź nakazów dotyczących:

- a) wyrabiania, sprzedaży, posiadania, przechowywania i noszenia broni, amunicji, materiałów wybuchowych oraz innych substancji mogących służyć do celów napaści lub obrony,
- b) dowodów osobistych i meldunków,
- c) przebywania, zachowywania się w miejscach publicznych, gromadzenia się ludzi, przedsięwzięcia demonstracyjnych czynności i używania odznak,
- d) wprowadzania ograniczeń ruchu osobowego i towarowego na drogach publicznych, kolejach żelaznych i drogach wodnych,
- e) wprowadzenia ograniczeń, względnie zamknięcia komunikacji telefonicznej, telegraficznej i pocztowej dla osób i instytucji prywatnych, jak również co do ograniczeń posiadania aparatów, względnie urządzeń dających możliwość porozumiewania się na odległość,
- f) zapewnienia ludności zaopatrzenia w art. pierwszej potrzeby,
- g) ochrony i utrzymania prawidłowego funkcjonowania środków komunikacyjnych, jak to kolei żelaznych, tramwajów, dróg wodnych, dróg publicznych i urządzeń komunikacji napowietrznej łącznie z należącymi do nich urządzeniami, a więc mostami, tunalami, tamami, śluzami, stacjami, hangarami itp.; środków łączności, jak to poczt i telegrafów, telefonów, radjotelegrafów, urządzeń sygnalizacyjnych itp.; zakładów i urządzeń obliczonych na zaspokojenie koniecznych potrzeb ludności jak np. wodociągów, kanalizacji, elektrowni, gazowni, szpitali itp., nadto urzędów, instytucji, zakładów, składów i urzędów rządowych i samorządowych, a w szczególności wojskowych lub wszelkich innych, których funkcjonowanie jest potrzebne dla celów wojennych; wreszcie tych kopalń, fabryk i zakładów przemysłowych, w których nawet krótka przerwa funkcjonowania mogłaby spowodować uszkodzenie urządzeń i unieruchomienie zakładów na czas dłuższy.

Rozporządzenia wyjątkowe muszą być obwieszczone sposobem zapewniającym ich należyte rozpowszechnienie w miejscu ich zastosowania i od tej chwili uzyskują moc obowiązującą.

Art. 12.

Za przekroczenie nakazów i zakazów niniejszej ustawy lub rozporządzeń i zarządzeń na jej podstawie wydanych, o ile za ten czyn wedle innych ustaw nie grozi kara surowsza, będzie wymierzana w drodze administracyjnej kara grzywny do 30.000.000 marek lub aresztu do 6-ciu miesięcy albo obie kary łącznie.

Grzywnę w razie niemożności ściągnięcia należy zmienić na odpowiedni areszt przy uwzględnieniu wysokości grzywny oraz stosunków osobistych i zarobkowych ukaranego, jednakże na czas nie dłuższy niż trzy miesiące.

Do wymierzania kary jest powołaną władza administracyjna I-ej instancji. Od orzeczeń władzy administracyjnej służy zainteresowanemu w ciągu trzech

dni od dnia następnego po oznajmieniu lub doręczeniu orzeczenia, prawo odwołania się do właściwego sądu okręgowego, który orzeka ostatecznie. Skargę odwoławczą składa się władza, która orzeczenie wydała.

Odwołanie nie wstrzymuje wykonania kary grzywny.

Wykonanie nałożonej przez I instancję kary aresztu może być również rozpoczęte jeżeli zachodzi usprawiedliwiona obawa powtórzenia czynów występnych lub ucieczki, albo okoliczności upoważniają do wniosku, że winowajca zatrze ślady czynu lub nakłaniać będzie świadków lub współwinnych do fałszywego zeznawania, lub świadków do uchylenia się od obowiązku zeznawania.

Okoliczności te należy w aktach zaznaczyć. Obawy co do ucieczki bliżej uzasadnić nie potrzeba, jeżeli obwiniony jest bezdomnym lub włóczęgą albo też nie można stwierdzić jego identyczności, jakoteż jeżeli obwiniony jest cudzoziemcem i istnieje podstawa do powątpiewania czy stawi się na rozprawę i podda się nałożonej karze.

Sąd okręgowy postąpi tak, jak z odwołaniem od Sądu pokoju (powiatowego)⁵⁵⁷. Nie może jednak przekazać sprawy władzy administracyjnej do ponownego osądzenia. W b. zaborze pruskim stosuje się postępowanie przewidziane w art. 10 ust. z dnia 23/VI. 1921 (Dz.U.R.P. Nr. 75 poz. 511)⁵⁵⁸.

Art. 13.

W razie konieczności władze administracyjne mogą dla zapewnienia wykonania wszelkich zarządzeń wchodzących w zakres władzy wykonawczej użyć siły zbrojnej.

Art. 14.

Rada Ministrów winna uchylić stan wyjątkowy w drodze rozporządzenia niezwłocznie, całkowicie lub częściowo w miarę ustania przyczyn, które go wywołały. Rozporządzenie uchylające stan wyjątkowy winno być obwieszczone w Dzienniku Ustaw. Jeżeli Sejm odmówi zatwierdzenia uchwały Rady Ministrów zarządzającej stan wyjątkowy, Rada Ministrów winna znieść zarządzony stan wyjątkowy najdalej w ciągu trzech dni od dnia uchwały Sejmu.

Skutki łączące się wedle tej ustawy z istnieniem stanu wyjątkowego ustają w miarę dokonanego uchylenia.

W tej samej mierze tracą moc obowiązującą rozporządzenia i zarządzenia oparte na stanie wyjątkowym.

Nie dotyczy to jednak kar i postępowania karnego przewidzianych w art. 12 niniejszej ustawy.

⁵⁵⁷ Zob. załącznik 37 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

⁵⁵⁸ Mowa o Ustawie z dnia 23 czerwca 1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszem uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej, Dz.U. 1921, nr 75, poz. 511.

Art. 15.

Przez władzę administracyjną, gdy ustawa niniejsza jej ściśle nie określa, należy rozumieć Ministra Spraw Wewnętrznych oraz organa przez niego upoważnione.

Art. 16.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia jej w Dzienniku Ustaw i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Z tą chwilą tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy prawne normujące sprawy będące przedmiotem niniejszej ustawy.

Art. 17.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i właściwym Ministrom⁵⁵⁹.

UZASADNIENIE

DO PROJEKTU USTAWY O STANIE WYJĄTKOWYM

Obecnie na obszarze Państwa Polskiego obowiązuje kilka dzielnicowych ustaw o stanie wyjątkowym bądź pozostawionych nam w spadku przez b. rządy zaborcze, bądź uchwalonych przez władzę ustawodawczą polską dla poszczególnych części terytorjum Polski. Ustawy te są przestarzałe i nie odpowiadają nowemu stanowi prawnemu powstałemu z chwilą uchwalenia Konstytucji 17 marca.

Względy powyższe, jak również dążenie do możliwej unifikacji ustawodawstwa Polski, nadto parokrotnie wyrażone życzenie czynników sejmowych oraz wymagania art. 126 Konstytucji, powodują Ministerstwo Spraw Wewnętrznych do wniesienia załączonego projektu wspólnej dla całego Państwa Ustawy o stanie wyjątkowym przewidzianej w art. 124 i 123 Konstytucji.

Projekt przyjmuje za podstawę zasadę rozszerzenia przy stanie wyjątkowym pełnomocnictw cywilnych władz administracyjnych.

Załącznik ^c15^c do № ^c16^c

Wniosek ministra spraw wojskowych w sprawie zwrócenia władzom wojskowym budynku wojskowego zajętego na szpital epidemiczny [w Puławach]

Min. Spr. Wojsk.
Gabin[et] Ministra
L.1641/23.G.M.II.Tj.

Warszawa, dnia ^c12/III^c marca 1923 r.

⁵⁵⁹ Ustawa nie została wprowadzona w życie.

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie
zwrócenia władzom wojskowym budynku wojskowego
zajętego na szpital epidemiczny.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Min. Zdrowia Publ. zlikwiduje szpital epidemiczny w Puławach, bądź też przeniesie takowy z kompleksu budynków wojskowych do innych zabudowań, jakie na ten cel wyznaczy M.Rob. Publ., a zajmowany dotychczas na szpital budynek wojskowy zwróci M.S.Wojsk. w terminie do 1 maja br. na kasyno garnizonowe i mieszkania oficerów 2 p.sap. w Puławach.

Minister Spraw Wojskowych
^fSosnkowski^f
Gen.Dyw.

Uzasadnienie

Jeden z budynków wojskowych – dawne rosyjskie kasyno oficerskie – położony w kompleksie koszar saperów, za czasów okupacji przystosowany był do celów szpitalnictwa, a obecnie zajęty jest przez szpital epidemiczny Polskiego Czerwonego Krzyża będący pod zarządem Min. Zdr.Publ.

Komisja międzyministerjalna zwołana dn. 1.IV.[19]19 r. w Puławach celem ustalenia sposobu wykorzystania budynków państwowych w Puławach uznała, że omawiany budynek winien być oddany na potrzeby wojskowe.

^dMin.Zdr.Publ.^d sprzeciwia się zlikwidowaniu szpitala, podając jako motyw sprzeciwu – szerzenie się epidemji, natomiast ^dMin.Rob.Publ.^d komunikuje o niemożności przeniesienia szpitala epidemicznego ze względu na zupełny brak wolnych lokali.

Min. Spr. Wojsk. nie może się zgodzić na dalsze pozostawanie szpitala epidemicznego w kompleksie zajętych przez wojsko koszar z następujących przyczyn:

a) budynek zajmowany potrzebny jest wojskowości częściowo na kasyno garnizonowe, brak którego oficerom stacjonującym w Puławach daje się dotkliwie odczuwać, oraz na mieszkania oficerskie, bowiem niedostateczna ilość takowych utrudnia utrzymanie etatu oficerskiego dla oddziałów wyznaczonych do Puław dyslokacją pokojową,

b) wspólne zakwaterowanie żołnierzy i szpitala epidem[icznego] w jednym kompleksie koszarowym sprzyja możliwości przeniesienia się zarazy ze szpitala epidem[icznego] na żołnierzy.

O ile ze względów sanitarnych nieodzownem byłoby utrzymanie szpitala epidemicznego w Puławach, według danych jakie posiada M.S.Wojsk. na ten cel możnaby użyć:

- 1) Zabudowania b. fabryki „Słodów” odległe o 1 klm. od miasta,
 - 2) b. browar,
 - 3) domy wsi Włostowice i Mokradki⁵⁶⁰ położone na przedmieściu m. Puław.
- Wreszcie szpital ten mógłby być wcielony do istniejącego już szpitala miejskiego przy ul. Czartoryskiego – wydzielając tam oddział epidemiczny⁵⁶¹.

Załącznik ^c17^c do № ^c16^c

**[Uzasadnienie do] projektu ustawy o dodatkowym prowizorium budżetowym
za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 roku**

Uzasadnienie.

Wskutek ustawicznego wzrostu drożyzny, powodującego wzmożenie się wydatków przy równoczesnym braku, względnie nieproporcjonalnie małym lub też opóźnionym wpływie dochodów z samoistnych podatków i z dodatków samorządowych do państwowych podatków bezpośrednich, ciała samorządowe, a przede wszystkim gminy miejskie znalazły się w nader krytycznym położeniu finansowem tak, że przeważnie walczą z brakiem gotówki na pokrycie najniezbędniejszych wydatków bieżących (jak np. na wypłatę poborów pracowników).

Celem więc umożliwienia egzystencji samorządom i przetrwania przesilenia spowodowanego ogólną sytuacją finansową zanim zostanie uchwalony znajdujący się w opracowaniu obecnie nowy projekt ustawy o daninach komunalnych przystosowany do obecnych warunków i zanim wejdzie w życie ustawa o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej, której art. 1 przewiduje również sanację skarbowości ciał samorządowych⁵⁶², koniecznem jest przyjść samorządom miejskim z pomocą finansową doraźną w formie krótkoterminowych pożyczek na pokrycie bieżących wydatków administracyjnych. W zatwierdzonym przez Sejm prowizorium budżetowym na I kwartał 1923 preliminowano na ten cel 1 miliard jako $\frac{1}{4}$ przewidzianej na cały rok kwoty 4 miliardów mk.

Ponieważ wspomniane wyżej reformy ustawowe zapewnią samorządom zgodnie z planem sanacyjnym Skarbu Państwa na rok 1923 wystarczające dochody własne dopiero w drugim półroczu, przeto dla umożliwienia przetrwania chwili obecnej bez narażania się na zupełny zastój administracji gminnej konieczne jest zużytkowanie już obecnie reszty całorocznego kredytu 3 miliardów. Z uwagi

⁵⁶⁰ Winno być: Mokradki.

⁵⁶¹ Budynek został przekazany władzom wojskowym, a szpital epidemiczny w Puławach został przeniesiony w inne miejsce i przekazany kilka miesięcy później przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego pod zarząd Sejmiku Powiatowego Puławskiego, zob. „Dziennik Urzędowy Sejmiku Puławskiego”, 15 października 1923, nr 4, s. 5, 24, 25, 30, 31.

⁵⁶² Zob. załącznik 1 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 2 marca 1923 r.

na wzrost drożyzny i z tem połączony wzrost wydatków personalnych gmin, które powiększają się w tym samym stosunku jak wydatki osobowe Państwa, zachodzi potrzeba jeszcze dalszego podwyższenia tego kredytu o 2 miljardy, czyli do łącznej kwoty 5 miliardów.

Z kredytu tego przeznacza się dla miasta st. Warszawy pożyczki w kwocie 2 miljardy marek, której konieczność natychmiastowego udzielenia została stwierdzona przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Skarbu na podstawie materiałów finansowych przedłożonych przez Magistrat.

Reszta kredytu w kwocie 3 miljardy mk. służyć ma na udzielenie pożyczek innym miastom Rzeczypospolitej.

Ponieważ udzielenie pożyczek samorządom bezpośrednio ze Skarbu Państwa dało wyniki ujemne, przeto pomoc ta będzie tak jak dotąd udzielana ciałom samorządowym za pośrednictwem instytucji finansowych, które bądź to z ustawy, bądź to z charakteru wykonywanych czynności są powołane do udzielania pomocy samorządom, a mianowicie w b. Dzielnicy Pruskiej przez Bank Komunalnych Kas Oszczędności w Poznaniu, w b. zaborze rosyjskim przez Polski Bank Komunalny w Warszawie, zaś w Małopolsce przez Zakład Kredytowy Miast Małopolskich we Lwowie.

Kredyt przeznaczony na pomoc dla samorządów wyasygnuje Ministerstwo Skarbu wyżej wymienionym instytucjom, nakładając na każdą z nich jako na bezpośredniego dłużnika wobec Skarbu Państwa odpowiedzialność za wszelkie zobowiązania samorządów, którym pomoc została udzieloną.

Pomocy tej udzielać się będzie tylko na najkonieczniejsze wydatki bieżące w formie pożyczek wekslowych krótkoterminowych z oprocentowaniem 5% na rzecz Skarbu Państwa za redyskontem Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, przyczem danej instytucji wolno pobierać na swój dochód najwyżej 1% (jeden procent) tytułem prowizji w stosunku rocznym bez jakichkolwiek dalszych doliczeń. Weksle mają być żyrowane jedynie na Polską Krajową Kasę Pożyczkową, zaś Ministerstwo Skarbu jest uprawnione wezwać każdego czasu odnośną instytucję do żyrowania weksli na Skarb Państwa oraz do zdeponowania ich w Ministerstwie Skarbu, o ile weksle nie miałyby być redyskontowane w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Instytucje zobowiązane są zwracać Skarbowi Państwa asygnowane im sumy pożyczkowe w miarę zwracania im pożyczek przez samorzady.

Pożyczki będą udzielane poszczególnym samorządom na podstawie materiałów finansowych, wykazujących dokładnie gospodarkę i konieczność udzielenia pożyczki. O przyznaniu zaś pożyczki zadecydują specjalne komisje, w których skład wchodzi przedstawiciele odnośnych wyżej wymienionych instytucji oraz delegaci Ministerstwa Skarbu, względnie Izb Skarbowych.

MINISTER SKARBU:

Wł. Grabski^f

Uwagi ministra skarbu do projektu ustawy o prowizorium budżetowym na II kwartał 1923 r.

Uwagi do projektu ustawy o prowizorium budżetowym na czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1923.

Preliminarz budżetowy na rok 1923 jest na ukończeniu i może być w dniach najbliższych przedłożony Sejmowi. Techniczne wykonanie budżetu, a w szczególności jego druk wymagać będzie jednak jeszcze pewnego czasu zanim preliminarz będzie mógł być rozpatrzony w Komisji Budżetowej Sejmu. Z drugiej strony parlamentarne załatwienie budżetu wymaga również dłuższego czasu, tak, iż mimo największych wysiłków nie będzie możliwe, aby z dniem 1 kwietnia 1923 tj. dniem, w którym się kończy uchwalone ustawą z dnia 15/II 1923 Dz.Ust. No.22 poz. 138 prowizorium budżetowe⁵⁶³, można było państwową gospodarkę skarbową oprzeć na konstytucyjnie zatwierdzonym budżecie.

W tych warunkach koniecznym się staje dla zapobieżenia zastoju w administracji państwowej stworzenie dalszej tymczasowej podstawy legalnej dla dokonywania wydatków i pobierania dochodów państwowych w najbliższym okresie czasu.

Taką podstawą ma się stać właśnie przewidziane w art. 1 przedłużenie na okres drugiego kwartału 1923 kredytów przyznanych art. 1 powołanej ustawy na okres od 1/I – 31/III 1923 o łącznej kwocie – 1.159.062.473.065 mk. wraz z wszystkimi kredytami dodatkowymi, które w tym okresie zostały przyznane przez Rząd na mocy upoważnień zawartych w art. 2 powołanej ustawy, wzgl. w art. 1 ustawy o dodatkowym prowizorium budżetowym.

Automatyczne przedłużenie kredytów otwartych w I kwartale 1923 jest celowe przede wszystkim ze względów kasowo-rachunkowych, ponieważ tą drogą można w krótkim czasie i bez większych prac rachunkowych otworzyć potrzebne władzom państwowym kredyty we wszystkich kasach skarbowych. Z drugiej strony kredyty prowizoryczne z I kwartału 1923 jako czasowo najbliższe stanowią w danej chwili przed uchwaleniem budżetu r. 1923 najbardziej realną podstawę dla gospodarki budżetowej Państwa w najbliższych trzech miesiącach.

Oczywistą jest rzeczą, że kredyty z kwartału 1923, o ile nie zostały w poszczególnych wypadkach wyczerpane, będą mogły być zużytkowane i w II kwartale 1923 obok kredytów przewidzianych w art. 1, ponieważ upływ prowizorium

⁵⁶³ Ustawa z dnia 15 lutego 1923 r. o prowizorium budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 22, poz. 138.

budżetowego nie jest równoznaczny z upływem okresu budżetowego i nie powoduje wygaśnięcia kredytów nieużytkowanych.

Zmieniające się z dnia na dzień stosunki ekonomiczne i połączone z tym wzrost cen może spowodować niewystarczalność kredytów ustalonych art. 1, niedostosowanych oczywiście do stosunków drożyznianych, jakie mogą panować w II kwartale 1923, a temsamem może być zaspakajanie najważniejszych i najżywnotniejszych potrzeb państwowych na szwank narażone.

Art. 2 ustawy z dnia 15/II 1923 Dz.Ust.No.22 poz. 138 upoważnia w tych wypadkach do przekroczenia kredytów prowizorycznych w I kwartale o 20%. W motywach do projektu ustawy o pierwszym dodatkowym prowizorium budżetowym wykazano, iż już wzrost drożyzny w styczniu 1923 uzasadniał konieczność podwyższenia z powodu drożyzny kredytów rzeczowych o 60%, a osobowych o 25%.

Dalszy wzrost drożyzny w lutym ustalony dla samych kosztów utrzymania na 61.79% w stosunku do stycznia, a w cenach hurtowych przekraczający znacznie 100%, uzasadnia konieczność przyznania Min. Skarbu prawa do dalszego podwyższania kredytów w okresie drugiego prowizorium conajmniej o 100%. Z upoważnienia tego będzie Minister Skarbu korzystać tylko w wypadkach najniezbędniejszej konieczności państwowej i tylko wtenczas, gdy kredytu dodatkowego nie da się uniknąć przez ograniczenie samej potrzeby.

Ponad granicę 100% mogą być otwierane kredyty dodatkowe tylko w dwóch wypadkach wymienionych w ustępie drugim art. 2.

Pierwszy, to kredyty dodatkowe, które będą potrzebne władzom państwowym na wydatki administracyjne spowodowane używaniem poczty, telegrafu, telefonu i komunikacji kolejowej. Ponieważ odnośne taryfy wzrastają w wyższym stopniu niż zezwala na to granica 100%, a ponadto wydatki państwowe, o których wyżej mowa stają się w rezultacie dochodami resortu pocztowego i kolejowego, przeto niema powodu do ograniczania ich w sposób przewidziany w ustępie pierwszym art. 2.

Drugi wyjątek stanowią wydatki dokonywane w walucie zagranicznej, które są właściwie prelimitowane w tej walucie, tak, iż wydatkowanie na ich zakup większej ilości marek polskich niż przewidywano pierwotnie przy ich przeliczaniu po pewnym kursie, który był dawniej aktualny, nie jest przekroczeniem kredytu, jeżeli tylko kwota prelimitowana w walucie zagranicznej nie zostanie przekroczona.

Ostatni ustęp art. 2 oraz art. 3 do 5 są identyczne z odnośnymi postanowieniami ustawy z dnia 15 lutego 1923 Dz.Ust.No.22 poz. 138 i znajdują w niej swoje uzasadnienie.

MINISTER SKARBU:
^fWł. Grabski^f

**Projekt ustawy w przedmiocie zmiany pruskiej ustawy o podatku przemysłowym
(procederowym) z 24 czerwca 1891 r.**

USTAWA

z dnia ...

w przedmiocie zmiany pruskiej ustawy o podatku przemysłowym
(procederowym) z dnia 24 czerwca 1891 r. (Zb.Ust. str. 205)

Art. I.

Gdzie w ustawie pruskiej z dnia 24 czerwca 1891 r. (Zb.Ust. str. 205) jest mowa o „Prusach” jako o obszarze obowiązywania tej ustawy, rozumieć należy przez ten obszar ziemie polskie w Górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Art. II.

Kompetencja Ministra Skarbu wedle tej ustawy przysługuje Wojewodzie Śląskiemu.

Art. III.

Kompetencja Wydziału Prowincjonalnego (Provinzialausschuss) przysługuje Radzie Wojewódzkiej.

Art. IV.

Jako „Regierungsbezirk” rozumieć należy cały obszar ziem polskich w Górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Art. V.

Jako „Bezirksregierung” rozumieć należy Wydział Skarbowy Województwa Śląskiego.

Art. VI.

Powołana ustawa obowiązuje na ziemiach polskich w Górnośląskiej części Województwa w całej rozciągłości z następującymi zmianami:

par. 3, ustęp 1 otrzymuje następujące brzmienie:

„Państwo Polskie i Województwo Śląskie”.

ustęp 2 otrzymuje następujące brzmienie:

„Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa i Polski Bank Krajowy”.

par. 10 otrzymuje następujące brzmienie:

„Okręg wymiarowy dla podatników towarzystwa I klasy stanowi cały obszar ziem polskich w Górnośląskiej części Województwa Śląskiego”.

Wymiar podatku uskutecznia Komisja podatkowa w siedzibie Wydziału Skarbowego Województwa w Katowicach. Ilość członków tej Komisji (najmniej 6) i zastępców wyznaczy Wojewoda. Dwie trzecie członków i zastępców członków Komisji wybiera Rada Wojewódzka na okres 3-letni z pośród grona podatników całego okręgu, zaś jedną trzecią części członków i zastępców członków oraz Przewodniczącego Komisji i zastępcy tegoż mianuje Wojewoda Śląski”.

par. 11 otrzymuje następujące brzmienie:

„Okręg wymiarowy dla podatników towarzystwa II klasy stanowi cały obszar ziem polskich w Górnośląskiej części Województwa Śląskiego. Każdy okręg Urzędów skarbowych na Górnośląskiej części Województwa stanowi dla siebie odrębny okręg wymiarowy dla podatników towarzystwa III klasy oraz towarzystwa IV klasy”.

par. 12 skreśla się.

Ustęp 1 par. 15 otrzymuje następujące brzmienie:

„Celem wymiaru podatku przemysłowego dla podatników II, III i IV klasy tworzy się dla każdej klasy i każdego okręgu (par. par. 6 i 11) Komisję podatkową, która składa się z komisarza rządowego jako Przewodniczącego i członków wybranych na okres 3-letni przez podatników odnośnej klasy z pośród ich grona.

Wyjątkowo na okres 3-letni 1922, 1923 i 1924 wybrać mają członków i zastępców członków Komisji podatkowych III i IV klasy wydziały powiatowe, do których należą odnośne okręgi wymiarowe III i IV klasy wyłącznie z grona podatników towarzystw podatkowych dotyczącej klasy, zaś członków i zastępców członków Komisji podatkowej II klasy wybierze na ten okres z pośród grona podatników tego towarzystwa podatkowego Rada Wojewódzka na propozycję Prezesów Wydziałów powiatowych z ziem polskich na Górnośląskiej części Województwa.

Wybrani przez Radę Wojewódzką, względnie przez wydziały powiatowe członkowie i zastępcy członków Komisji muszą posiadać bierne prawo wyborcze do Komisji w myśl par. 47 ustawy”.

par. 16 skreśla się.

par. 21 skreśla się.

w par. 52 ustęp 3 skreśla się.

par. 57 skreśla się.

par. 68 skreśla się.

Art. VII.

Przepis wykonawczy Pruskiego Ministerstwa Skarbu do pruskiej ustawy z dnia 4 listopada 1895 utrzymuje się w mocy z uwzględnieniem zmian wprowadzonych niniejszą ustawą.

Art. VIII.

Wykonanie tej ustawy porucza się Wojewodzie.

Art. IX.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

projektu ustawy w przedmiocie zmiany pruskiej ustawy
o podatku przemysłowym (procederowym) z dnia 24 czerwca 1891 r.
(Zb.Ust. str. 205)

Do Art. I, II, III, IV i V włą.

Zmiany ustawy pruskiej o podatku przemysłowym (procederowym) z dnia 24 czerwca 1891 r. (Zb.Ust. str. 205), w artykułach dołączonego projektu uwidocznione, okazały się konieczne z powodu wprowadzenia nowego ustroju władz administracyjnych z chwilą objęcia przez Polskę suwerenności na ziemiach polskich Górnego Śląska.

Do Art. VI.

Uwolnienie od podatku procederowego (par. 3) przyznaje się Państwu Polskiemu na miejsce „Deutsches Reich”, „Województwu Śląskiemu” na miejsce „Preussischer Staat” oraz „Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej” i „Polskiemu Bankowi Krajowemu” na miejsce „Reichsbank”.

Zmiany par. par. 10 i 11 wprowadzono ze względu na zniesiony zakres działania władz administracyjnych.

par. 12 dotyczy prawa Ministra Skarbu do utworzenia kilku okręgów wymiarowych I i II klasy (na cały Górny Śląsk), względnie III i IV klasy po powiatach – skreśla się jako zbyteczny.

Co do par. 15. ze względu na pożądaną pośpiech przy wymiarze podatku procederowego pro 1922, 1923 i 1924 wprowadzono wyjątkowe postanowienie co do sposobu wyboru członków i zastępców członków Komisji podatkowych III i IV klasy przez wydziały powiatowe, zaś II klasy przez Radę Wojewódzką.

par. 16 (co do pierwszych wyborów wedle podanej pruskiej ustawy).

par. 21 (co do filji przedsiębiorstw pruskich zakładanych w innych niemieckich państwach związkowych).

par. 52 ustęp 3. (dotyczący doniesień o powstaniu i zaniechaniu przedsiębiorstw w Berlinie).

par. 57 (co do pierwszych wymiarów podatku procederowego wedle podanej pruskiej ustawy).

oraz par. 68 (co do pierwszego ściągania dodatkowego podatku tzw. Betriebssteuer pro 1893/1894 skreślono jako nieaktualne).

Wniosek ministra skarbu o zmianę ustawy z 19 listopada 1920 r. upoważniającej ministra skarbu do udzielenia gwarancji finansowej do sumy 400 milionów marek [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 12 marca 1923 r.
cd5060^{dc}

WNIOSEK

Ministra Skarbu na Radę Ministrów o zmianę ustawy z dnia 19 listopada 1920 r., upoważniającej Ministra Skarbu do udzielenia gwarancji finansowej do sumy 400.000.000 marek (Dz.U.R.P. na 112 z 1920 poz. 734)

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia ...

o upoważnieniu Ministra Skarbu do udzielania gwarancji finansowej do wysokości 100.000.000.000 marek

Art. 1.

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielania gwarancji finansowej do łącznej wysokości 100.000.000.000 (sto miliardów marek) za zobowiązania zaciągane przez instytucje użyteczności publicznej, spółdzielnie, przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, których działalność ściśle się wiąże z istnieniem powyższych instytucji, jak również za zobowiązania miast w postaci pożyczek na aprowizację, w końcu za zobowiązania zrzesseń i spółdzielni wytwórczych i spożywczych zaciągane celem nabycia artykułów pierwszej potrzeby, tudzież środków technicznych, maszyn, narzędzi i surowców niezbędnych do podtrzymania życia gospodarczego w kraju, przyczem sumą powyższą są objęte gwarancje udzielone na mocy ustawy z dnia 19 listopada 1920 r. Dz.Ust.Rz.Pol.Nr.112, poz. 734, jako podpadające pod postanowienia niniejszej ustawy.

Art. 2.

Gwarancji powyższej Minister Skarbu może udzielać po uzyskaniu dostatecznego zabezpieczenia na rzecz Skarbu Państwa, stosownie do zdolności kredytowej oraz wyników działalności poszczególnych instytucji i przedsiębiorstw.

Art. 3.

Upoważnia się Ministra Skarbu do ustanowienia według jego uznania przy Zarządach poszczególnych instytucji lub przedsiębiorstwach, którym udzielono pomocy finansowej, delegata z prawem wszechstronnej i nieograniczonej kontroli.

Art. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia. Z tą chwilą traci moc obowiązującą ustawa z dnia 19 listopada 1920 r., Dz.Ust.Rz.P.Nr.112, poz. 734.

Art. 5.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu.

Uzasadnienie.

Ustawa z dnia 19 listopada 1920 r. (Dz.Ust.Rz.P.Nr.112, poz. 734) upoważniająca Ministra Skarbu do udzielania gwarancji finansowej za instytucje użyteczności publicznej, spółdzielnie, przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, o ile działalność tychże wiąże się ściśle z istnieniem wyżej wspomnianych instytucji, dalej za zobowiązania miast, zrzeszeń i kooperatyw, do ogólnej wysokości 400 milionów marek, okazała się niewystarczająca, szczególnie w czasie, gdy poważną część akcji, zmierzającej do powstrzymania wzrostu drożyzny, oprócz należy na organizacjach społecznych i spółdzielczych, tudzież na miejskich zakładach i przedsiębiorstwach aprowizacyjnych.

Skuteczna walka z nieuzasadnioną zwyczajną cen może być podjęta z nadzieją pomyślnych skutków głównie przez instytucje nie obliczone na zysk, a zatem przez organizacje społeczne, jak miejskie zakłady aprowizacyjne i organizacje konsumentów (spółdzielnia), ale jedynie wówczas, gdy instytucje te będą wyposażone w odpowiednio wysoki, możliwie tani kapitał obrotowy. Kwota przewidziana w ustawie z 19 listopada 1920 r. w obecnych stosunkach jest bezwzględnie niewystarczającą, a podwyższenie tej sumy do wysokości 100 miliardów marek wydaje się z zaprowadzonych powyżej motywów, jak niemniej zamierzeń Nadzwyczajnego Komisarza do walki z drożyzną, jako wskazane.

Zamierzenia Nadzwyczajnego Komisarza do walki z drożyzną mogą być skutecznie poparte przez uwzględnienie wniosków tegoż Komisarza w kierunku udzielania gwarancji za zobowiązania tych instytucji i zrzeszeń, które Nadzwyczajny Komisarz uzna jako współdziałające przy zwalczaniu drożyzny i zasługujące na zaufanie i poparcie.

Powiększenie ogólnej sumy gwarancji limitowanej ustawą z 19 listopada 1920 r. z kwoty 400 milionów do 100 miliardów znajduje uzasadnienie przede wszystkim w potrzebach i zamierzeniach Nadzwyczajnego Komisarza, który oblicza potrzeby kredytowe spółdzielni na 45 miliardów, zaś kwotę potrzebną na akcję

zakupu zboża na 40 miliardów. Kwoty te miałyby być uzupełnione kredytami dla miejskich organizacji aprowizacyjnych, które wedle informacji miałyby wynosić również kilkadziesiąt miliardów.

Biorąc za podstawę obliczenia siłę nabywczą marki w czasie uchwalania ustawy z 19 listopada 1920 r. i wzrost kosztów utrzymania od tej daty do chwili obecnej, wynikałoby (jak świadczy aneks 5e do projektu ustawy „O naprawie Skarbu”⁵⁶⁴), że koszty utrzymania wzrosły od listopada 1920 do lutego 1923 o 7570%, czyli że kwota 400 milionów winnaby być zwiększona do 30.280 milionów, jednakże ustawa z dnia 19 listopada 1920 nie obejmowała zamierzeń Nadzwyczajnego Komisarza zwalczania drożyzny, a w szczególności akcji zakupu i magazynowania zboża.

Celem strzeżenia Skarbu Państwa od strat materialnych z tytułu już udzielonych, względnie udzielić się mających gwarancji za zobowiązania miast, instytucji społecznych, spółdzielni itp. ustawa upoważnia Rząd do ustanowienia delegatów (Komisarzy Rządowych), których zadaniem byłoby czuwanie nad właściwym zużyciwaniem funduszy uzyskanych na podstawie gwarancji rządowych, tudzież wogóle nad poprawnością gospodarki poszczególnych instytucji i organizacji, którym udzielono pomocy na zasadzie proponowanej ustawy.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Załącznik ^c22^c do № ^c16^c

Wniosek ministra skarbu o zmianę ustawy z 13 lipca 1920 r. upoważniającej ministra skarbu do udzielania kooperatywom pracowników państwowych pomocy finansowej [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO SKARBU

^{cd}50659^{dc}

Warszawa, dnia 12 marca 1923 r.

WNIOSEK

Ministra Skarbu na Radę Ministrów o zmianę ustawy z dnia 13 lipca 1920 r., upoważniającej Ministra Skarbu do udzielania ^ck^cooperatywom ^cp^cracownikom ^cp^caństwowych pomocy finansowej (Dz.U.R.P.N.62 z r. 1920, poz. 399).

⁵⁶⁴ Zob. załącznik 1 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 2 marca 1923 r.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia ...

o upoważnieniu Ministra Skarbu do udzielania
Spółdzielniom pracowników państwowych pomocy
finansowej.

Art. 1.

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielania Spółdzielniom pracowników państwowych na zaopatrzenie swych członków w środki żywności i artykuły pierwszej potrzeby, pomocy finansowej w formie gwarancji rządowych względem instytucji finansowych, zaś w wypadkach wyjątkowych w formie pożyczek oprocentowanych – do wysokości 5.000.000.000 marek (pięciu miliardów marek), przyczem sumą tą objęte są pożyczki i gwarancje udzielone Spółdzielniom pracowników państwowych na mocy ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. Dz.U.R.P.N.62, poz. 399, jako podpadające pod postanowienia niniejszej ustawy.

Art. 2.

Powyższa pomoc finansowa ma być udzielana stosownie do zdolności kredytowej oraz wyników działalności poszczególnych Spółdzielni bądź na uruchomienie przedsiębiorstwa, bądź na dostarczenie im odpowiednich środków obrotowych po uzyskaniu zabezpieczenia na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 3.

Upoważnia się Ministra Skarbu do ustanawiania według jego uznania przy zarządach Spółdzielni, którym udzielono pomocy finansowej, delegata Rządu z prawem wszechstronnej i nieograniczonej kontroli.

Art. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia. Z tą chwilą traci moc obowiązującą ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. Dz.U.R.P.Nr.62, poz. 399.

Art. 5.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu.

Uzasadnienie.

Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu do udzielania Kooperatywom pracowników państwowych pomocy finansowej ograniczyła ogólną sumę pożyczek i gwarancji do wysokości 300 milionów marek.

Ustawa powyższa, uchwalona równocześnie z ustawami o uposażeniu pracowników państwowych z dn. 13.VII.1920 r.⁵⁶⁵, miała stanowić niejako uzupełnienie świadczeń ze strony Skarbu na rzecz urzędników.

W chwili projektowania ustawy powyższej suma 300 milionów marek mogła być uważana za wystarczającą. Zmieniające się z biegiem czasu warunki ekonomiczne skłoniły Ministerstwo Skarbu do wystąpienia w jesieni 1921 r. z nowym projektem ustawy, w którym kwota pierwotna została podwojona⁵⁶⁶.

Ten projekt ustawy uzyskał aprobatę Rady Ministrów (uchwała z 21/23 stycznia 1922 r.) i został wniesiony do Sejmu jako przedłożenie rządowe, jednakże nie został przez Sejm uchwalony.

Jest rzeczą zrozumiałą, że ramy pomocy finansowej określone w ustawie z 13 lipca 1920 r. do kwoty 300 milionów marek uniemożliwiają Ministerstwu Skarbu uwzględnienie choćby części najbardziej uzasadnionych petycji i próśb Spółdzielni urzędniczych i ich Związków.

Skutkiem dewaluacji pieniądza liczne Spółdzielnie urzędnicze, które do niedawna spełniały z pożytkiem swe zadania, obecnie jużto znajduje się w stanie likwidacji, już też walczą z trudem z ciężkimi warunkami ekonomicznymi, powiększając swój kapitał obrotowy przez podwyższanie udziałów członków do 10.000, 25.000, a nawet 100.000 mk., co jednakże nie może dać poważniejszych wyników bez dalszej pomocy finansowej Rządu.

Powiększenie ogólnej sumy pomocy finansowej określonej ustawą z 13 lipca 1920 r. z kwoty 300 milionów do ogólnej wysokości 5 miliardów znajduje uzasadnienie w różnicy siły nabywczej marki od czasu uchwalenia ustawy z 13 lipca 1920 r. i wzroście kosztów utrzymania od tej daty do chwili obecnej.

Pomoc finansowa ze strony Skarbu Państwa jest udzielana z reguły w formie gwarancji rządowych za zobowiązania Spółdzielni względem instytucji finan-

⁵⁶⁵ Mowa o szeregu ustaw: Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 429; Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 430; Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszów policji państwowej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 431; Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu profesorów, innych wykładających i pomocników naukowych w państwowych szkołach akademickich, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 432; Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i preparand, oraz wizytatorów szkół, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 433; Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 434; Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, inspektorów państwowych szkół zawodowych oraz seminarjów dla nauczycieli szkół zawodowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 435; Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 436.

⁵⁶⁶ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 783.

sowych, wyjątkowo zaś tylko w formie pożyczek gotówkowych obciążających budżet Państwa.

Udzielanie pomocy finansowej Spółdzielniom pracowników państwowych i Zrzeszeniom takich Kooperatyw uważać należy ze względu na ogólną politykę stosowaną przy ustalaniu płac i wynagrodzeń urzędników państwowych za rzecz pierwszorzędnej wagi.

Wynagrodzenie pracowników państwowych, mimo bardzo poważnych sum obciążających budżet Państwa z tego tytułu, w obecnych trudnych warunkach ekonomicznych może wystarczyć na utrzymanie urzędnika i jego rodziny tylko przy stosowaniu jaknajdalej posuniętych oszczędności.

Istniejące już i tworzące się liczne Spółdzielnie pracowników państwowych i Hurtownie takich Spółdzielni dowodzą, że pracownicy ci dążą drogą kooperacji do osiągnięcia poważniejszych oszczędności w budżecie domowym przez wyłączenie zysku pośredników handlowych.

W interesie ogólnej polityki skarbowej leży jaknajwydatniejsze poparcie zdrowego ruchu spółdzielczego wśród pracowników państwowych, którzy otrzymują tą drogą taniej produkty i artykuły niezbędne do zaspokojenia codziennych potrzeb.

Celem strzeżenia Skarbu Państwa od strat materialnych z tytułu udzielanej pomocy finansowej Kooperatywom i Związkom handlowym Kooperatyw pracowników państwowych ustawa upoważnia Rząd do ustanawiania delegatów (Komisarzy Rządowych) z ramienia Ministerstwa Skarbu, których zadaniem byłoby czuwanie nad zużytkowaniem udzielonej pomocy finansowej i wogóle nad poprawnością gospodarki poszczególnych Spółdzielni.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Załącznik ^c26^c do № ^c16^c

Wynik konferencji międzyministerialnej odbytej w Prezydium Rady Ministrów dnia 22 marca 1923 r. [w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nietatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatku dla zastępców inspektorów szkolnych]

Do L.4817./23.

Wynik
Konferencji międzyministerialnej, odbytej w Prezydium Rady
Ministrów dnia 22 marca 1923 roku.

Rada Ministrów uchwaliła w zasadzie na posiedzeniu w dniu 7 marca 1923 r. wniosek p. Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatków dla zastępców inspektorów szkolnych, polecając ustalenie tekstu uchwały Prezydjum Rady Ministrów z Ministerstwami Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Skarbu⁵⁶⁷.

Konferencja stwierdza, że postanowienia ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 434) nie dają podstawy prawnej do przyznania w drodze rozporządzenia Rady Ministrów dodatków innych niż określonych w art. 15, względnie 13 ustawy z 13 lipca 1920 r.

W szczególności art. 15 stanowi, że „Nauczyciel szkół powszechnych obowiązany jest za stałe uposażenie udzielać nauki w wymiarze 30 godz. tygodniowo. Za każdą godzinę nauki ponad ustawową normę 30 godz. w tygodniu, udzielanej z polecenia władzy przełożonej, nauczyciel pobiera 500 marek za godzinę w stosunku rocznym, jeżeli nauka, udzielana ponad normę, trwa najmniej przez jeden miesiąc. Takie samo wynagrodzenie pobierają za każdą godzinę w tygodniu nieetatowi nauczyciele religii”, zaś art. 13 stanowi, że „Zastępcy inspektorów szkolnych otrzymują uposażenie według norm, obowiązujących dla nauczycieli państwowych szkół średnich ogólno-kształcących, a nadto otrzymują osobny dodatek w wysokości 500 marek polskich miesięcznie (ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. Dz. U. № 65 poz. 433)”.

Ustawa powyższa nie daje Radzie Ministrów uprawnień do wyjścia poza kategoryczne jej w tym kierunku postanowienia, wskutek czego wszystkie wnioski, zmierzające do stworzenia nowych norm wynagrodzenia za czynności we wniosku p. Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego skreślone mogłyby stanowić podstawę do nowelizacji ustawy z dnia 13 lipca 1920 r., nie mogą być jednak załatwione w drodze rozporządzenia Rady Ministrów w przeciwieństwie do postanowień art. 11 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych⁵⁶⁸, które nadają Radzie Ministrów prawo określania norm wszelkich poborów niestałych i ubocznych.

Na powyższe okoliczności zwróciło już Prezydjum Rady Ministrów uwagę Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w pismach z dnia 27 grudnia 1922 r. L.22003 oraz z dnia 8 lutego 1923 r. L.1003, przyczem nadmienilo, że nowelizacja ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. jest już nieaktualna, ponieważ w projekcie ustawy o uposażeniu urzędników, nauczycieli itp., który był już przedmiotem rozważań Rady Ministrów z dnia 12 marca 1923 r., zawarte są postanowienia, czyniące zadość postulatowi nauczycielstwa w powyższym kierunku.

Z tych względów Konferencja pozwala sobie przedstawić wniosek uchwały:

⁵⁶⁷ Zob. załącznik 53 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

⁵⁶⁸ Dz.U. 1920, nr 65, poz. 429.

„Rada Ministrów reasumuje swoją uchwałę z dnia 7 marca rb. w przedmiocie zatwierdzenia wniosku Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, nieetatowe i nieobowiązkowe w szkołach powszechnych oraz w sprawie dodatków dla zastępców inspektorów szkolnych, mając na uwadze, że wniosek ten nie znajdzie oparcia prawnego w postanowieniach ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.U.R.P. Nr. 65 poz. 434)”.

Natomiast przedstawiciele Ministerstw po przedstawieniu obecnego stanu sprawy, według którego np. nauczyciel pobiera dziś za godzinę nadliczbową 12 i pół marki doszli do wniosku, że konieczną jest natychmiastowa pomoc materialna dla nauczycieli, nieetatowych prefektów i zastępców inspektorów szkolnych, przyczem po oświadczeniu się telefonicznem p. naczelnika wydziału budżetowego Ministerstwa Skarbu Dzierżanowskiego stwierdzili, że pomoc ta jest możliwą w formie jednorazowej renumeracji, której szczegóły muszą być pozostawione do ustalenia pp. ministrom Skarbu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Warszawa, dnia 22 marca 1923 r.

Załącznik ^c28^c do № ^c16^c

Wniosek prezesa Rady Ministrów w sprawie klucza i schematu odznaczeń orderowych

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW w przedmiocie ustalenia klucza i schematu odznaczeń orderowych

Powołana uchwałą Rady Ministrów z 16 marca 1923 r. Komisja, w skład której weszli Prezes Rady Ministrów jako przewodniczący oraz P.P. Ministrowie Skarbu, Sprawiedliwości i Kolei Żelaznych – biorąc pod uwagę rodzaj, ważność i samodzielność w pracy w danym resorcie, ilość wyższego i niższego personelu, i posługując się materiałem statystycznym referatu orderowego Prezydium Rady Ministrów – podzieliła Ministerstwa na grupy A, B, C, postanawiając, że grupa A otrzymuje ponad 10%, grupa B ponad 5%, zaś grupa C poniżej 5% ustalonej przez Radę Ministrów ilości odznaczeń w r. 1922 i 1923.

Ministerstwa, które nie wykorzystają swych miejsc w ciągu roku 1923, mogą dopełnić swą ilość w roku następnym.

Na podstawie tych zasad ustaliła Komisja projekt klucza, wedle którego kandydaci poszczególnych Ministerstw mogą być zatwierdzani do odznaczeń orderowych (załącznik 1).

Nadto ustaliła Komisja schemat, wedle którego kandydaci mogą być zaliczani do poszczególnych klas orderu.

Wobec powyższego stawiam

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy:

- 1) zatwierdza się ustalony przez Komisję projekt klucza, wedle którego kandydaci poszczególnych Ministerstw mogą być zatwierdzani do odznaczeń orderowych,
- 2) zatwierdza się ustalony przez Komisję schemat, wedle którego kandydaci mogą być zaliczani do poszczególnych klas orderu,
- 3) ilość odznaczeń w r. 1922 i 1923 ustala się na 1000,
- 4) ilość odznaczeń w r. 1922 i 1923 nie może przekraczać ilości ustalonej wedle klucza zatwierdzonego przez Radę Ministrów.

Warszawa, dnia

PREZES RADY MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwaliła, dnia

KLUCZ

wedle którego kandydaci poszczególnych Ministerstw mogą być zatwierdzani do odznaczeń orderowych.

L.P.	Minister	grupa	otrzymuje %	ustalona wedle klucza na r. 1922 i 1923 ilość odznaczeń
1.	Min. Wyzn. Rel. i O.P.	A	15%	150
2.	Spraw Wewn.	A	15%	150
3.	Spraw Wojsk.	A	15%	150
4.	Sprawiedliwości	B	8%	80
5.	Skarbu	B	7%	70
6.	Kolei Żelazn.	B	7%	70
7.	Prezes Rady Min.	B	5%	50
8.	Rolnictwa i D.P.	C	4 ½ %	45
9.	Robót Publ.	C	4 ½ %	45
10.	Przemysłu i Handlu	C	4 ½ %	45
11.	Zdrowia Publ.	C	4 ½ %	45
12.	Spraw Zagr.	C	4%	40
13.	Poczt i Tel.	C	3%	30
14.	Pracy i Op. Sp.	C	3%	30

SCHEMAT
wedle którego kandydaci Ministerstw z reguły mogą być
zaliczani do poszczególnych klas orderu⁵⁶⁹.

Klasa I	I stop. służbowy Prezes Rady Min.	Kardynał	Marszałek	
Klasa II wyjątkowo I	II stop. służbowy Minister	Arcybiskup		Prezes Sądu Najwyższego
Klasa II		Rektor Uniwer[sytetu] pełniący urząd przez 2 lata z rządu	generał broni	Prokurator Sądu Najwyż.
Klasa III wyjątkowo II	III stop. służbowy Podsekretarz Stanu	Biskup, Rektor		
Klasa III	IV stop. służbowy Dyrektor Depart.	profesor Uniwersytetu	generał dyw. generał bryg.	Sędziowie S. Najw. Prezes S. Apl. Prokurator S. Apelacyj.
Klasa IV wyjątkowo III	V stop. służbowy Naczelnik Wydz.		pułkownik, komandor	Prezes Sądu Okręgowego
Klasa IV	VI stop. służbowy		ppułkownik komandor- por.	Prezes Sądu Powiat., Sędziowie: Sądu Apel. Sądu Okręg.
Klasa V wyjątkowo IV	VII stop. służbowy		major komandor- ppor.	Sędziowie Sądu powiat.
Klasa V	VIII stop. służbowy		kapitan, porucznik, pporucznik	sędziowie powiatowi bez pełnego wykształcenia, sędziowie obywatelscy

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

⁵⁶⁹ W zmodyfikowanej formie schemat został opublikowany, zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 30 listopada 1923, nr 6, s. 9–10.

PROTOKÓŁ
17-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 26 marca 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
i Minister Spraw Wewnętrznych	
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Podsekretarz Stanu	Henryk Strasburger
Za Ministra Spraw Wojskowych	generał dywizji Aleksander Osiński
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Za Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr	
Państwowych Dyrektor Departamentu	Feliks Ubysz
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 22 marca 1923 r.
2. Przyjęto do wiadomości nominację Konstantego Lenca szefem Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej w III-im stopniu służbowym⁵⁷⁰.

⁵⁷⁰ Konstanty Lenc, zajmujący wcześniej stanowisko dyrektora Departamentu Administracyjnego MSW, objął czasowo stanowisko szefa Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej z dniem 15 lutego 1923 r. Został mianowany szefem Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej postanowieniem głowy państwa z 26 marca 1923 r., Z Kancelarii Prezydenta

3. Po rozpatrzeniu załączonych wniosków w sprawie ustanowienia nadzwyczajnego komisarza oszczędnościowego i komisji organizacyjno-oszczędnościowej (załącznik 1 i 2) Rada Ministrów, zmieniając swą uchwałę z dnia 28 grudnia 1922 r.⁵⁷¹, postanowiła poprzestać na ustanowieniu nadzwyczajnego komisarza oszczędnościowego; związać go silniej z Ministrem Skarbu w myśl wniosków objętych załącznikiem 3 oraz zapewnić mu udział w obradach Rady Ministrów i Komitetu Ekonomicznego Ministrów w sprawach wchodzących w zakres działania nadzwyczajnego komisarza oszczędnościowego.

Przepisy dotyczące urzędowania nadzwyczajnego komisarza oszczędnościowego wyda Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrami: Skarbu i Sprawiedliwości.

Nadto przyjęto proponowane przez Ministra Skarbu poprawki stylistyczne.

4. Złożony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów (załącznik 4) uchwalono ze zmianą w uposażeniu grupy A. i B., które ustalono według następującej tabeli:

Grupa uposażenia	Szczegółowe uposażenia						
	a	b	c	d	e	f	g
A	600	700	800	900	1000	1100	1200
B	900	1000	1100	1200	1300	1400	

5. Złożone przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projekty ustaw:

a) o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych (załącznik 5) uchwalono ze skreśleniem w art. 3 wyrazów: „i Ministrowi Reform Rolnych”;

b) o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich (załącznik 6) uchwalono z następującymi zmianami: w artykule 3 skreślono p. c);

art. 5 p. a/i art. 14 p. a) mają brzmienie: „jeden członek, względnie jeden z jego zastępców, z pośród urzędników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych posiadających wykształcenie prawnicze, delegowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych”;

art. 12 postanowiono przenieść do projektu ustawy o parcelacji i osadnictwie; w artykule 13 skreślono p. d);

w artykule 27 skreślono p. b);

w artykule 8 skreślono wyrazy: „mają znaczenie wyroków sądowych”.

Rzeczypospolitej, M.P., 16 lutego 1923, nr 38, s. 1; II. Ruch służbowy. W Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, M.P., 20 kwietnia 1923, nr 90, s. 2.

⁵⁷¹ Zob. załącznik 20 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 28 grudnia 1922 r.

Zarazem postanowiono wojewodom zastrzedz pewien wpływ na działalność urzędów ziemskich i żeby to znalazło wyraz w tej ustawie.

6. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 7).

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 8).

8. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 9).

9. Objęte punktami 3, 4 i 5 protokołu Rady Ministrów z 16 marca rozporządzenia a) w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej,

b) w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej,

c) w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalono ponownie w redakcjach objętych załącznikami 10, 11 i 12.

10. Rada Ministrów zaaprobowała objęty załącznikiem 13 projekt odezwy do obywateli Kresów Wschodnich.

Posiedzenie zamknięto o 8. wiecz.

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o ustanowieniu nadzwyczajnego komisarza oszczędnościowego⁵⁷².
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o ustanowieniu Komisji Organizacyjno-Oszczędnościowej.
3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o ustanowieniu nadzwyczajnego komisarza oszczędnościowego [zgłoszony przez ministra Skarbu]⁵⁷³.

⁵⁷² Nie publikuje się. Nieco zmieniona wersja rozporządzenia o ustanowieniu Nadzwyczajnego Komisarza Oszczędnościowego ukazała się na początku 1924 r., zob. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 stycznia 1924 r. o ustanowieniu Nadzwyczajnego Komisarza Oszczędnościowego, Dz.U. 1924, nr 11, poz. 93.

⁵⁷³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 stycznia 1924 r. o ustanowieniu Nadzwyczajnego Komisarza Oszczędnościowego, Dz.U. 1924, nr 11, poz. 93.

4. Projekt ustawy o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów⁵⁷⁴.
5. Projekt ustawy o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych⁵⁷⁵.
6. Projekt ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich⁵⁷⁶.
7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁷⁷.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁷⁸.
9. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁷⁹.

⁵⁷⁴ Publikuje się tylko uzasadnienie. Zmieniona w stosunku do projektu ustawa została uchwalona pod koniec 1923 r. Podniesiono w niej szczeble uposażenia w poszczególnych grupach, dodano art. 15 odnoszący się do terminu przesunięcia do następnego szczebla, art. 20 o możliwości zaliczenia do grupy D podprokuratorów przy Sądzie Najwyższym przez ministra sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem skarbu i art. 23–25 precyzujące kwestie uposażeń sędziów, prokuratorów i kandydatów na sędziów, zob. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów, Dz.U. 1923, nr 134, poz. 1107.

⁵⁷⁵ Nie publikuje się. Ustawa o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych została uchwalona kilka miesięcy później. W stosunku do projektu dokonano w niej zmiany art. 2, który brzmiał: „Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy znosi się urząd Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, a uprawnienia zastrzeżone w poszczególnych ustawach zarówno jemu, jak i Głównemu Urzędowi Ziemskiemu, przechodzą na Ministra Reform Rolnych”. Tymczasem w projekcie stwierdzono, że: „Szczegółowy zakres działania Ministra Reform Rolnych, organizację podległych mu urzędów ziemskich, tudzież tryb postępowania w tych urzędach określi osobna ustawa”, zob. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych, Dz.U. 1923, nr 71, poz. 556, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 362, 369–374.

⁵⁷⁶ Nie publikuje się. Zmieniona wersja ustawy (m.in. poszerzona o organizację komisji ziemskich) została uchwalona kilka miesięcy później, co było niezbędne ze względu na ustalenie kompetencji nowego resortu, zob. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich, Dz.U. 1923, nr 90, poz. 706.

⁵⁷⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 34, poz. 224; Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 1 kwietnia 1923 r. w celu wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 262.

⁵⁷⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 34, poz. 223; Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 1 kwietnia 1923 r. w celu wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 261.

⁵⁷⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej

10. Projekt rozporządzenia w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁸⁰.
11. Projekt rozporządzenia w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁸¹.
12. Projekt rozporządzenia w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁸².
13. Projekt odezwy do obywateli Kresów Wschodnich.

Załącznik 2^c do № 17^c

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o ustanowieniu Komisji Organizacyjno-Oszczędnościowej

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia ...

o ustanowieniu Komisji Organizacyjno-oszczędnościowej

Na zasadnie art. 15 i 18 dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych z dnia 3 stycznia 1918 r. (Dz.Pr.P. Nr 1 poz. 1) zarządza się co następuje:

Polskiej, Dz.U. 1923, nr 34, poz. 222; Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 1 kwietnia 1923 r. w celu wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 260.

⁵⁸⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 211; Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 marca 1923 r. w przedmiocie wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. o podwyższeniu podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 214.

⁵⁸¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 210; Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 marca 1923 r. w celu wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 213.

⁵⁸² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 209; Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 marca 1923 r. w celu wykonania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 212.

§ 1.

«Celem przeprowadzenia koniecznych oszczędności w Ministerstwach i Urzędach Centralnych»^c «Ustanawia się przy Prezesie Rady Ministrów doradczą Komisję organizacyjno-oszczędnościową.»^{c->c}

§ 2.

Komisji organizacyjno-oszczędnościowej przysługuje prawo badania ustroju i zakresu działania Ministerstw i Urzędów Centralnych oraz powoływania w tym celu rzeczoznawców z grona urzędników z pośród fachowców.

Powoływanie rzeczoznawców z grona urzędników może nastąpić tylko w drodze służbowej tj. za pośrednictwem władzy służbowej urzędnika.

§ 3.

Uchwały Komisji organizacyjno-oszczędnościowej nie wymagające zmiany ustaw i rozporządzeń, otrzymują moc obowiązującą z chwilą wyrażenia zgody interesowanego Ministra, względnie Szefa Urzędu Centralnego, który wprowadza je w życie.

W razie sprzeciwu interesowanego Ministra, względnie Szefa Urzędu Centralnego, lub o ile przeprowadzenie pewnych oszczędności wymagałoby zmiany ustaw i rozporządzeń, Przewodniczący Komisji organizacyjno-oszczędnościowej przedstawia wnioski Komisji do decyzji Rady Ministrów.

§ 4.

Przewodniczącym Komisji organizacyjno-oszczędnościowej jest Prezes Rady Ministrów, «względnie ustanowiony przez niego zastępca»^c, a w skład jej wchodzi Minister Skarbu, wzgl. jego delegat, Nadzwyczajny Komisarz Oszczędnościowy⁵⁸³ «z urzędu»^h oraz dwaj członkowie powołani przez Prezesa Rady Ministrów.

§ 5.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą rozporządzenia wydane w przedmiocie unormowanym niniejszym rozporządzeniem⁵⁸⁴.

⁵⁸³ Zob. załącznik 1 do niniejszego protokołu.

⁵⁸⁴ Rozporządzenie nie zostało wprowadzone w życie. Od 12 lutego 1923 r. działała natomiast Komisja dla reformy administracji, zob. J. Przygodzki, *Komisje dla usprawnienia administracji publicznej w II Rzeczypospolitej. Studium historycznoprawne*, Wrocław 2019, s. 85–113.

[Uzasadnienie do] projektu ustawy o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorówUZASADNIENIE.

Projekt niniejszy zmierza do unormowania uposażenia sędziów i prokuratorów w odrębnej ustawie, a raczej do utrzymania zasady odrębności uposażenia sędziów i prokuratorów – zasady, która znalazła wyraz jeszcze w dobie przedkonstytucyjnej w ustawie z dnia 13. lipca 1920 Nr. 65 poz. 436 Dz.U.R.P.⁵⁸⁵.

Powody natury zasadniczej, które już wówczas były miarodajne dla określenia uposażenia sędziów i prokuratorów w odrębnej ustawie przedstawione są w części ogólnej motywów projektu rządowego będącego podstawą wspomnianej wyżej ustawy (druk sejmowy Nr. 1782). Tam też szczegółowo uzasadniono, dlaczego także uposażenie prokuratorów powinno być podobnie urządzone jak uposażenie sędziów. Dlatego zbędne byłoby rzecz tę tutaj powtarzać.

Sądziłoby należało, że od chwili ogłoszenia wspomnianej wyżej ustawy nie zaszło nic takiego, co by mogło dostatecznie usprawiedliwiać konieczność porzucenia zasady odrębności uposażenia sędziów i prokuratorów, konieczność objęcia sędziów i prokuratorów projektem normującym uposażenie wszystkich funkcjonariuszów państwowych wedle systemu hierarchicznego, wbrew temu wszystkiemu co wyłuszczone we wspomnianych wyżej motywach projektu rządowego ustawy z 13 lipca 1920.

Można się zgodzić na to, że unormowanie uposażenia każdej poszczególnej grupy pracowników państwowych osobną ustawą nie było dziełem fortunnym i że ujemne skutki wywołane tak daleko idącym zróżnicowaniem wymagają w związku z projektowanym nowym systemem płac zmiany w tym kierunku, by „wszystkie rodzaje urzędników państwowych^a, a także i wojsko, sprowadzono pod wspólny dach jednej ustawy. Niemniej przeto stwierdzić trzeba, że nietylko nie istnieje konieczność objęcia tą jedną ustawą także sędziów i prokuratorów, ale że przeciwnie powody, dla których uposażenie sędziów i prokuratorów w powołanej wyżej ustawie odrębnie urządzone, nadal moc swą zachowują w całej pełni.

Co więcej: jeżeli powody te były miarodajne dla Sejmu Ustawodawczego w dobie przedkonstytucyjnej, to dzisiaj znalazły one mocne oparcie o przepisy Konstytucji.

Artykuł 2. Konstytucji ujmuje monteskjuszowską teorię o trzech funkcjach władzy państwowej w przepis, który stwierdza, iż „władza zwierzchnia

⁵⁸⁵ Mowa o Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 436; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 4, s. 574.

w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu” i że „organami Narodu w zakresie ustawodawstwa są Sejm i Senat, w zakresie władzy wykonawczej – Prezydent Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami, w zakresie wymiaru sprawiedliwości – niezawisłe Sądy”.

Skoro te trzy rodzaje władz w Konstytucji rozdzielono i wzajemnie sobie przeciwstawiono, niezgodny z Konstytucją byłby pogląd, iż sędziów należy pod względem ich stosunku do państwa, a więc także pod względem ich praw, w szczególności pod względem uposażenia traktować podobnie jak urzędników. Pogląd taki pociągnąłby za sobą w konsekwencji możliwość traktowania posłów na Sejm i członków Senatu w kierunku uposażenia zasadniczo w sposób podobny jak urzędników. Nie jest bowiem wystarczającym kryterjum dla oceny stosunku sędziego do państwa to, że sędzia podobnie jak urzędnik jest funkcjonariuszem państwowym i że z tego tytułu otrzymuje od państwa uposażenie. Podobnie rzecz się ma także i z posłem (senatorem). Poseł (senator) jest także funkcjonariuszem państwowym w najszerszym tych słów pojęciu i także otrzymuje z racji swoich państwowych czynności uposażenie od państwa. Nie jest miarodajne także to, że sędzia i urzędnik są funkcjonariuszami stałymi a poseł (senator) pochodzi z wyboru na pewien okres czasu, bo sędziowie mogą być także wybieralni (art. 76 Konst.) Kryterjum szukać należy gdzieindziej: w treści art. 2 Konstytucji – w rodzaju funkcji, które urzędnik, sędzia i poseł (senator) spełniają. Poseł (senator) uchwała ustawy w imieniu narodu, urzędnik (art. 43 ust. 1. i 2. Konst.) rządzi, a sędzia sądzi w imieniu narodu.

Jeżeli chodzi o analogie, podobieństwa, to tych można by się dopatrzeć – wedle zasad Konstytucji – raczej między stanowiskiem sędziego i posła (senatora), niż między stanowiskiem sędziego i urzędnika. Sejm i Senat nie jest wedle Konstytucji władzą suwerenną jak to było w dobie przedkonstytucyjnej, – suwerenem jest naród (art. 2 Konst.). Niemniej jest Sejm i Senat władzą niezawisłą, przed nikim nieodpowiedzialną. Taką samą jednak niezawisłą władzą są też i sądy, których orzeczenia nie mogą być zmienione ani przez władzę ustawodawczą, ani przez władzę wykonawczą (art. 77 Konst.). Natomiast rząd (władza wykonawcza z wyłączeniem osoby Prezydenta Rzplitej) jest wobec Sejmu odpowiedzialny. Posłowie korzystają z tytułu swej niezawisłej władzy z prawa nietykalności (art. 21 Konst.). Podobna nietykalność jest też zastrzeżona sędziom (art. 79 Konst.) właśnie w konsekwencji niezawisłości ich władzy (art. 77 ust. 1. Konst.). Natomiast urzędnikom, nawet ministrom, nietykalności nie przyznano – bo władza ich nie jest niezawisła.

Konstytucja jednak zawiera jeszcze całkiem kategorię przepis, który wręcz nakazuje odrębne określenie uposażenia sędziów. Art. 80. Konst. stanowi mianowicie, że „odrębne stanowisko sędziów, ich prawa i obowiązki oraz uposażenia określi osobna ustawa”.

Nie może być chyba dwóch zdań co do tego, że jeżeli twórcy naszej Konstytucji uznali za potrzebne zamieścić w niej przepis odnoszący się do uposażenia sędziów, to niewątpliwie przywiązywali do tej sprawy szczególne znaczenie. Nie można przeto twierdzić, że twórcy Konstytucji chcieli w ten sposób tylko to zaznaczyć, że o uposażeniu sędziów będzie mowa w ustawie osobnej w przeciwstawieniu do Konstytucji, a zatem w ustawie bądź traktującej wyłącznie o uposażeniu sędziów, bądź też normującej uposażenie wszystkich funkcjonariuszów państwowych. Nie można tak twierdzić, bo pomijając niezwykłość faktu, iż Konstytucja nasza zawiera wzmiankę o uposażeniu – rzecz w innych konstytucjach niespotykana – wystarczy wskazać na to, że wzmianka o określeniu uposażenia osobną ustawą mieści się właśnie w rozdziale o sądownictwie i że wzmianki takiej niema w rozdziale o władzy wykonawczej, gdzie jest mowa o urzędnikach (art. 43, 45, 56, 60) Jest w tym ostatnio wymienionym rozdziale tylko przepis (art. 52) stanowiący, że Prezydent Rzeczypospolitej otrzymuje uposażenie według przepisów osobnej ustawy; przepis konieczny, ile że inaczej możnaby mieć wątpliwości czy wogóle i jakie uposażenie Prezydentowi Rzplitej się należy. Gdyby się miało przyjąć, że art. 80 Konstytucji nie ma tego znaczenia, o którym wyżej mowa, trzeba by uznać, że wzmianka o uposażeniu w tym artykule nie ma wogóle żadnego znaczenia, skoro i bez tej wzmianki nie mogłoby ulegać wątpliwości, że sędziom uposażenie się należy i że uposażenie to będzie w jakiejś ustawie określone. Ponieważ zaś wedle ogólnych zasad o wykładni ustaw każdy przepis należy tak wyklądać, ażeby miał swoje znaczenie, przeto wedle tego co wyżej powiedziano nie można przepisowi art. 80 innego nadać znaczenia jak tylko to, że wolą ustawodawcy było, ażeby uposażenie sędziów określiła ustawa odrębna, traktująca o tym przedmiocie w oderwaniu od sprawy uposażenia innych funkcjonariuszów, czyli normująca uposażenie sędziów wedle odrębnych zasad. Wedle odrębnych zasad, czyli nie wedle zasad uposażenia innych funkcjonariuszów państwowych, bo ustawodawcy, który taki zapis zamieszcza w Konstytucji, nie mogło chodzić żadną miarą o czczą formalność, mianowicie tylko o to, by o uposażeniu sędziów traktowała osobna ustawa, choćby zasady tego uposażenia były zupełnie identyczne z zasadami uposażenia innych funkcjonariuszów państwowych. Twórcom Konstytucji chodziło o rzecz, a nie tylko o formalność.

Podkreślić też trzeba, że w chwili kiedy kończono pracę nad Konstytucją obowiązywała już od dłuższego czasu osobna ustawa (z 13/7 1920 No.65 poz. 436), określająca uposażenie sędziów w sposób odmienny aniżeli uposażenie urzędników państwowych i że ustawa ta zawiera w art. 1 przepis, iż „system hierarchiczny, wedle którego ugrupowani są urzędnicy państwowi i urządzone jest ich uposażenie ‘nie’ ma zastosowania do sędziów, prokuratorów i kandydatów na stanowiska sędziowskie”, zaś w art. 2 dzieli sędziów i prokuratorów „pod względem uposażenia na cztery grupy”.

Między temi przepisami ustawy z 13/7 1920 a art. 80 Konstytucji jest oczywisty związek: ten mianowicie, że art. 80 Konstytucji usankcjonował powyższe zasady ustawy z 13/7 1920, stanowiąc, że uposażenie sędziów powinno być zawsze określone osobną ustawą, – osobną w przeciwstawieniu do ustaw określających uposażenie innych funkcjonariuszów państwowych. Gdyby w chwili tworzenia art. 80 Konstytucji ustawa z 13/7 1920 nie była istniała, gdyby wówczas uposażenie sędziów urządzone było łącznie z uposażeniem innych funkcjonariuszów ⁶w^c tensam sposób, możnaby z większym pozorem słuszności utrzymywać, że twórcy Konstytucji nie zamierzali w art. 80 wyrazić zasady odrębności uposażenia sędziów. Skoro jednak – jak wspomniano – ustawa z 13/7 1920 wówczas już od dłuższego czasu istniała, nie można twierdzić, że fakt istnienia ustawy z 13/7 1920 i wyrażonych w niej zasad był dla twórców Konstytucji bez znaczenia – przeciwnie, należy uznać, że wspomniane wyżej zasady ustawy z 13/7 1920 były genezą wzmianki o uposażeniu sędziów w art. 80 Konstytucji, i że twórcy Konstytucji, aprobując wspomniane zasady, postanowili podnieść je do znaczenia naczelných konstytucyjnych zasad ustroju sądownictwa.

Rozważenie w mowie będącego przepisu art. 80 Konstytucji prowadzi zatem do wniosku, że określenie uposażenia sędziów z jednej, a innych funkcjonariuszów państwowych z drugiej strony w jednej ustawie i wedle tychsamych zasad byłoby naruszeniem Konstytucji.

. / .

Byłoby zbyteczne rozwodzić się tutaj nad szczegółami projektowanego odrębnego uposażenia sędziów i prokuratorów skoro, o ile chodzi o ogólne zasady, projekt prócz nieznaczących odchyłeń nie odbiega od treści ustawy z dnia 13 lipca 1920, o ile zaś chodzi o technikę systemu uzgodniony jest z projektem ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska.

Załącznik ⁶13^c do № ⁶17^c

Projekt odezwy do obywateli Kresów Wschodnich

Projekt odezwy do obywateli Kresów
Wschodnich.

W dniu 14 marca 1923 r. Rada Ambasadorów Państw Sprzymierzonych uznała ostatecznie granice wschodnie Rzeczypospolitej Polskiej.

Granice te zamykają obszary od wieków pozyskane pracą kultury polskiej i zgodnem współżyciem wszystkich tam mieszkających obywateli. W ostatnich latach walki o niepodległość odzyskał je wysiłek całego narodu i bohaterstwo

żołnierza polskiego – tak więc i na przyszłość nie drogą gwałtu i przemocy, lecz cementem wspólnej pracy na zasadach wzajemnej tolerancji opartej, złączone trwać będą na zawsze przy Polsce.

Fakt uznania wszystkich granic naszych przez Wielkie Państwa Sprzymierzone, to jest Francję, Anglię, Włochy i Japonię – kładzie raz na zawsze kres wszelkim knowaniom i przeciw Polsce podejmowanym działaniom, które u wrogów naszych opierały się stale na tem, że czynniki międzynarodowe nie uznały jeszcze wschodnich granic Rzeczypospolitej i że w niedługiej przyszłości znajdą jeszcze zmiany dla interesów naszych niekorzystne. Obecny więc akt wiekopomnej doniosłości historycznej powinien stworzyć dla wszystkich obywateli, zamieszkujących Ziemię Polskie trwałą i mocną podstawę dla wzmożenia dalszej pracy nad ostateczną konsolidacją polityczną i gospodarczą państwa, opartą na wzajemnej zgodzie i harmonii.

W tym przełomowym dla państwa momencie zwracam się w imieniu Rządu Rzeczypospolitej do wszystkich Obywateli Ziemi Wschodnich z gorącym wezwaniem do zgodnej a na pełnym uprawnieniu opartej współpracy około wielkich zadań, które nas obecnie czekają. Rząd Rzeczypospolitej jest zawsze zdecydowany użyć wszystkich z prawa mu przysługujących środków dla obrony całości i bezpieczeństwa Państwa. Występując z inicjatywą amnestji politycznej, daje dowód tradycyjnej wspaniałomyślności Rzeczypospolitej wobec błędów dawniej popełnionych⁵⁸⁶ – nie ścierpi ich jednakowoż na przyszłość.

Rząd Rzeczypospolitej nie zapomina przytem, że obok narodowości rdzennie polskiej, która na kresach wiekową pracą kulturalną zyskała swe oparcie i pełne obywatelstwo – zamieszkują tam również obywatele narodowości białoruskiej i ukraińskiej. Rząd gotów jest stosować ściśle i lojalnie wobec obywateli tych wszystkie prawa, które im Konstytucja z dnia 17 marca 19121 roku daje i poręcza. Na podstawie tych praw zarówno białoruska, jak i ukraińska narodowość posiadają całkowitą możność wszechstronnego rozwoju kulturalnego i gospodarczego. Nie stawiając zaś jakichkolwiek przeszkód w pielęgnowaniu odrębności narodowych w wyznaniu, szkole i we wszelkich innych dziedzinach życia, Rząd ^hzamierza poświęcić baczną uwagę^h ^czainteresuje się istotnie^c potrzebami gospodarczymi naszych Kresów Wschodnich, które tak strasznie wskutek długoletniej wojny ucierpiały. Obok na szeroką miarę zakrojonej odbudowy zniszczonych terenów, która w niedługim czasie będzie podjęta, Rząd ^hzwróci szczególną uwagę na^h ^czajmie się przede wszystkim^c organizacją^c i podniesieniem kultury rolnej. Zwróci przytem baczną wagę na to, aby w wykonywaniu ustaw rolnych interesy białoruskiej i ukraińskiej ludności włościańskiej znalazły należyte uwzględnienie i by nikt nie czuł się pokrzywdzonym z powodu swej narodowości.

⁵⁸⁶ Zob. załącznik 23 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 22 marca 1923 r.

Zasadą, na której Rząd się opiera i od której nigdy nie odstąpi jest równość wszystkich obywateli tak w ich prawach jak obowiązkach. Jeżeli więc białoruscy i ukraińscy obywatele spełniać będą lojalnie swe obowiązki wobec państwa – Rząd nie dopuści w niczem do jakiegokolwiek ograniczenia ich praw.

Obywatele! Niezmierzona w mądrości Swej Opatrzność i wiekowa przeszłość Najjaśniejszej Rzeczypospolitej związała nierozzerwalnie losy wasze z losami Macierzy. Byliście zawsze towarzyszami doli i niedoli przyrodzonego gospodarza w tem państwie – Narodu Polskiego. Chwila obecna wzywa byście stanęli pospołu do zgodnej, braterskiej pracy nad rozwojem i umacnianiem naszego Państwa, które wspólny wysiłek wszystkich obywateli powinien doprowadzić do należnego mu stanowiska mocarstwowego na wschodzie Europy⁵⁸⁷.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

⁵⁸⁷ Odezwa została opublikowana z datą 28 marca 1923 r., aczkolwiek w nieco zmienionej wersji, i podpisana przez Władysława Sikorskiego jako prezesa Rady Ministrów i ministra spraw wewnętrznych, zob. *Odezwa p. Prezesa Rady Ministrów do Obywateli Kresów Wschodnich*, M.P., 29 marca 1923, nr 73, s. 2; W. Sikorski, *O polską politykę państwową*, s. 93–95 (tu z kolei 30 marca 1923 r. jako data wydania odezwy). Wytyczne polityki rządu na Kresach Wschodnich były przedmiotem obrad Komitetu Politycznego Rady Ministrów podczas posiedzenia 7 kwietnia 1923 r., zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 146–152.

PROTOKÓŁ
18-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 29 marca 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Podsekretarz Stanu	Henryk Strasburger
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waclaw Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 4. 50 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 26 marca 1923 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o zatwierdzenie zasad umowy z Rządem Węgierskim, dotyczącej ryczałtowego zwrotu koni zarekwirowanych przez b. władze okupacyjne austriackie na terenie Polski, a obecnie znajdujących się na Węgrzech (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikacją Konwencji Sanitarnej, podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1922 r. pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a Rządem Republiki Łotewskiej z drugiej (załącznik 2).
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację podpisanej w Warszawie dnia 23 września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą

Polską a Republiką Czeskosłowacką o wzajemnem dopuszczeniu lekarzy i położnych do wykonywania praktyki (załącznik 3).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację międzynarodowego porozumienia, dotyczącego utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia opieki nad dzieckiem, podpisanego w Brukseli dnia 2 sierpnia 1922 r. (załącznik 4).

Redakcję projektu ustalić należy w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów.

6. Uchwalono w zasadzie załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. o zasileniu finansów miejskich i o karach nakładanych przez gminy miejskie za fałszywe zeznania podatkowe na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego⁵⁸⁸ (załącznik 5).

Redakcję ustali Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwem Sprawiedliwości.

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie zaliczenia gminy wiejskiej Kartuzy w powiecie kartuskim województwa pomorskiego w poczet miast (załącznik 6).

Redakcję należy ustalić w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów.

8. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie przekazania Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej kompetencji b. ministrów pruskich w zakresie pośrednictwa pracy na terenie górnośląskiej części województwa śląskiego (załącznik 7). Redakcję należy ustalić w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów.

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku na miesiąc marzec i kwiecień b. r. (załącznik 8).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 9).

11. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie określenia norm zasiłków oraz ustalenia kategorii stałych robotników i pracowników w myśl ustawy z dnia⁵⁸⁹ marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe (załącznik 10).

Prezes Rady Ministrów oznaczy datę rozporządzenia.

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zezwolenie podporucznikowi kawalerji Jerzemu Żelichowskiemu, obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej) (załącznik 11).

13. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Komitet Politycznego Rady Ministrów w sprawie akcji likwidacji majątków niemieckich w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 12).

⁵⁸⁸ Dz.U. 1922, nr 34, poz. 294.

⁵⁸⁹ Brak daty dziennej; winno być: 22 marca 1923 r., zob. Dz.U. 1923, nr 40, poz. 276.

Ostateczny tekst uchwały ustali Prezes Rady Ministrów z Ministrem Skarbu.

14. Uchwalono załączony wniosek Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o mieniu Skarbu Państwa na obszarze b. monarchji austriacko-węgierskiej oraz w sprawie zniesienia sekwestru dóbr żywieckich (załącznik 13).

Delegata do przeprowadzenia ugody z Karolem Stefanem Habsburgiem wyznaczy Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów i Ministrem Skarbu.

15. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o kredyty na pokrycie wydatków Portu gdańskiego (załącznik 14).

Tekst uchwały Minister Spraw Zagranicznych uzgodni z Ministrem Skarbu.

Posiedzenie zamknięto o 6 po południu

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o zatwierdzenie zasad umowy z rządem węgierskim dotyczącej ryczałtowego zwrotu koni zarekwirowanych przez b. władze okupacyjne austriackie na terenie Polski, a obecnie znajdujących się na Węgrzech.
2. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1922 r. pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a rządem Republiki Łotewskiej z drugiej [wraz z projektem ustawy]⁵⁹⁰.
3. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację podpisanej w Warszawie dnia 23 września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką o wzajemnym dopuszczeniu lekarzy i położnych do wykonywania praktyki [wraz z projektem ustawy]⁵⁹¹.
4. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację międzynarodowego porozumienia, dotyczącego utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia opieki nad dzieckiem,

⁵⁹⁰ Tekstu projektu ustawy i konwencji nie publikuje się, a jedynie uzasadnienie jej wprowadzenia. Ustawa z dnia 25 lipca 1924 r. w przedmiocie ratyfikacji konwencji sanitarnej, podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1922 r., pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a Rządem Republiki Łotewskiej z drugiej, Dz.U. 1924, nr 72, poz. 700; Konwencja Sanitarna pomiędzy Polską a Łotwą, podpisana w Warszawie dnia 7 lipca 1922 roku (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 25 lipca 1924 r.), Dz.U. 1925, nr 63, poz. 442.

⁵⁹¹ Tekstu projektu ustawy i umowy nie publikuje się, a jedynie uzasadnienie jej wprowadzenia. Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczania lekarzy i położnych do wykonywania praktyki, podpisana w Warszawie dnia 23 września 1922 r., Dz.U. 1926, nr 57, poz. 331.

podpisanego w Brukseli dnia 2 sierpnia 1922 r. [wraz z projektem ustawy i statutem Stowarzyszenia]⁵⁹².

5. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar ziemi wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. o zasileniu finansów miejskich i o karach nakładanych przez gminy miejskie za fałszywe zeznania podatkowe na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego⁵⁹³.
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zaliczenia gminy wiejskiej Kartuzy w powiecie kartuskim województwa pomorskiego w poczet miast⁵⁹⁴.
7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przekazania ministrowi pracy i opieki społecznej kompetencji b. ministrów pruskich w zakresie pośrednictwa pracy na terenie górnośląskiej części województwa śląskiego⁵⁹⁵.
8. Wniosek ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku na miesiąc marzec i kwiecień 1923 r.⁵⁹⁶
9. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁹⁷.
10. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie określenia norm zasiłków oraz ustalenia kategorii stałych robotników i pracowników w myśl ustawy z dnia 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe⁵⁹⁸.
11. Wniosek ministra spraw wojskowych o zezwolenie podporucznikowi kawalerii Jerzemu Żelichowskiemu na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legii Cudzoziemskiej).
12. Wniosek Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie akcji likwidacji majątków niemieckich w b. dzielnicy pruskiej.

⁵⁹² Tekstu porozumienia i statutu nie publikuje się, a jedynie projekt ustawy i uzasadnienie jej wprowadzenia. Porozumienie dotyczące utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Opieki nad Dzieckiem, Dz.U. 1929, nr 49, poz. 403 (tu również statut Stowarzyszenia).

⁵⁹³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. o zasileniu finansów miejskich i o karach nakładanych przez gminy miejskie za fałszywe zeznania podatkowe na obszarach b. zaboru rosyjskiego i austriackiego, Dz.U. 1923, nr 57, poz. 405.

⁵⁹⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 1923 r. w sprawie zaliczenia gminy wiejskiej Kartuzy, w powiecie kartuskim województwa pomorskiego w poczet miast, Dz.U. 1923, nr 39, poz. 270.

⁵⁹⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 1923 r. w przedmiocie przekazania Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej kompetencji b. ministrów pruskich w zakresie pośrednictwa pracy na terenie górnośląskiej części Województwa Śląskiego, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 255.

⁵⁹⁶ Nie publikuje się, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 282–284.

⁵⁹⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 1923 r. w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 36, poz. 238.

⁵⁹⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 1923 r. w przedmiocie określenia norm zasiłków oraz ustalenia kategorii stałych robotników i pracowników w myśl ustawy z dnia 22 marca 1923 r. o zasiłkach dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe, Dz.U. 1923, nr 40, poz. 276.

13. Wniosek Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o mieniu Skarbu Państwa na obszarze b. monarchii austro-węgierskiej oraz w sprawie zniesienia sekwestru dóbr żywieckich.
14. Wniosek ministra spraw zagranicznych o kredyty na pokrycie wydatków portu gdańskiego [wraz z projektem porozumienia w tej sprawie].

Załącznik ^c1^c do № ^c18^c

Wniosek prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o zatwierdzenie zasad umowy z rządem węgierskim dotyczącej ryczałtowego zwrotu koni zarekwirowanych przez b. władze okupacyjne austriackie na terenie Polski, a obecnie znajdujących się na Węgrzech [wraz z tekstem umowy]

WNIOSEK

Na Radę Ministrów Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie zatwierdzenia zasad umowy z Rządem Węgierskim, dotyczącej ryczałtowego zwrotu koni, zarekwirowanych przez b. władze okupacyjne austriackie na terenie Polski, a obecnie znajdujących się na Węgrzech.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Zatwierdza się umowę z Rządem Węgierskim w sprawie ryczałtowego zwrotu koni, zarekwirowanych przez b. władze okupacyjne austriackie na terenie Polski, a obecnie znajdujących się na Węgrzech, zawartą w Budapeszcie dnia 28/II.1923 r.

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dn. 1923 r.

MOTYWY

Zawarcie umowy z Węgrami wydaje się być wskazane z punktu widzenia interesów Państwa Polskiego ze względów następujących:

Na zasadzie Traktatu Węgry zobowiązane są do zwrotu tylko tych koni, które zostaną odnalezione w naturze na terenie obecnych Węgier. Dokumentalnie odnaleziono 142 konie, nie sprawdzono jednak czy pozostały one przy życiu do dnia dzisiejszego. W razie więc zwrotu ich indywidualnie, przypuszczalnie okazałoby się, iż istnieje ich tylko około 100 sztuk. Konie te będą w wieku około 10-ciu lat i są przez obecnych posiadaczy prawdopodobnie bardzo wyzyskane wobec grożącego im warunku wykupu przez Rząd po dawnej cenie, obecnie zdevalutowanej. Poza tem istnieje obawa, iż obecni ich posiadacze przy zwrocie podstawią konie inne, jeszcze gorsze.

Licząc więc, iż przy indywidualnym zwrocie około 100 sztuk, biorąc wartość od 400.000 do 500.000 marek polskich – otrzymamy ogólną sumę 50.000.000 marek polskich, czyli licząc po 16 mk. za jedną koronę węgierską, osiągnie się wartość tylko 3.100.000 koron węgierskich. Suma ta w ostatecznym obrachunku zostałaby jeszcze znacznie zmniejszona, gdyż konie nie były przez Rząd Austro-Węgierski rekwirowane, lecz kupowane z wolnej ręki i Rząd Węgierski żądałby w razie przeprowadzenia restytucji w naturze zwrotu wypłaconych sum przy kupnie.

Wielką korzyścią powyższej umowy jest prawo zakupu 15 koni wysokiej krwi na Węgrzech, ponieważ na wielkie trudności i koszta napotyka zakup tych koni w innych krajach, w Polsce zaś odczuwa się wielki brak koni rasowych. Korzyść tę opłaca Polska, rezygnując z prawa do zwrotu zwierząt tzw. cheptel'u⁵⁹⁹. Rezygnacja ta jednak ma raczej charakter formalny, gdyż pomijając, że identyfikacja zabranego bydła i trzody nie mogłaby dać powyższych wyników, znaczna część tych zwierząt została skonsumowana.

Jaknajspieszniejsze zawarcie umowy pożądanę jest także ze względu na wątpliwości Komisji Odszkodowań co do prawa Polski do restytucji z Węgier, wynikające z braku ratyfikacji Traktatu w Trianon i ciągłe zwracanie uwagi na powyższą okoliczność przez przedstawicieli Komisji Odszkodowań Delegacji Wiedeńskiej Komisji Rewindykacyjnej. Także i wgląd na koszty utrzymania biura w Budapeszcie, które całkowicie obciążają Skarb Polski, przemawia za możliwie szybkim zlikwidowaniem pretensji Polski wynikających z Traktatu w Trianon.

Tłomaczenie

Załącznik do Nr.1955/23 KR

UMOWA

dotycząca ostatecznego rozporządzenia obowiązującego Węgry do zwrotu Polsce inwentarza żywego na mocy Art. 168 Traktatu Pokojowego w Trianon⁶⁰⁰.

PP. Dr. ZBIGNIEW SMOLKA i Inżynier JAN MUSZALSKI, przedstawiciele Urzędu Polskiego Restytucyjnego dla Austrii i Węgier, oraz Dr. ALEXANDER

⁵⁹⁹ Cheptel (fr.) – inwentarz żywy, pogłowie, stado.

⁶⁰⁰ Artykuł ten brzmiał następująco: „Oprócz płatności wymienionych powyżej, Węgry dokonają, zgodnie z procedurą ustanowioną przez Komisję Odszkodowań, zwrotu w gotówce środków finansowych zabranych, zajętych lub skonfiskowanych, a także zwrotu zwierząt, przedmiotów wszelkiego rodzaju i zabranych papierów wartościowych zajętych lub skonfiskowanych w przypadkach, w których można je zidentyfikować na terytorium należącym do Węgier lub ich sprzymierzeńców lub będącym w ich posiadaniu w trakcie wykonywania niniejszego Traktatu”.

LINGAUER, Radca Ministerjalny Ministerstwa Skarbu Królewskiego Węgierskiego, ze strony Urzędu Węgierskiego Restytucyjnego, zawarli następującą umowę, zastrzegając jej zatwierdzenie przez ich Rządy:

Rząd Polski wyraził życzenie, ażeby wzamian 150-ciu koni polskich, znalezionych na Węgrzech, które bezwzględnie podpadają prawu restytucji na mocy art. 168 Traktatu Pokojowego w Trianon, Rząd Węgierski zwrócił pewną ilość klaczy i ogierów węgierskich.

Aczkolwiek w obecnych warunkach ekonomicznych węgierskich wydanie reproduktorów inwentarza zarodowego tak uszczuplonego jest poważną stratą, Rząd Węgierski, przykładając ogromną wagę do zwrotu Polsce inwentarza żywego, postara się, aby ta kwestja była jak najprędzej uregulowana polubownie wedle życzenia Rządu Polskiego.

Wobec tego Rząd Węgierski obowiązuje się względem Rządu Polskiego zamiast oddania 150-ciu koni wpłacić 4 miliony koron węgierskich do jednego z banków w Budapeszcie, który zostanie wskazanym przez Urząd Restytucyjny Polski – na rzecz osoby wyznaczonej w terminie miesięcznym po ratyfikacji umowy przez odpowiednie Rządy.

Jednocześnie Rząd Polski jest upoważniony do kupna na Węgrzech 15-tu koni reproduktorów ogierów lub klaczy jakiegokolwiek rasy i wywozu tychże do Polski bez opłaty celnej.

Rząd Węgierski ze swej strony dołoży wszelkich starań, aby umożliwić i doprowadzić kupno koni do skutku.

Natomiast Rząd Polski oświadcza, że wypełniając powyższe zobowiązania Rząd Węgierski będzie kompletnie i ostatecznie zwolniony od obowiązku zwrotu Polsce inwentarza żywego z tytułu Art. 168 Trakt. Pokojow. w Trianon i Rząd Polski pod tym względem żadnej pretensji do Rządu Węgierskiego rościć nie będzie.

Budapeszt, 28 lutego 1923 r.

Ze strony Rządu Polskiego

/-/ Dr. Zbigniew Smolka.

/-/ J. Muszalski.

Ze strony Rządu Węgierskiego

/-/ Dr. Lingauer

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych o ratyfikację konwencji sanitarnej podpisanej w Warszawie dnia 7 lutego 1922 r. pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej z jednej strony a rządem Republiki Łotewskiej z drugiej

UZASADNIENIE

Celem skuteczniejszego zabezpieczenia terytorjum Rzplitej przed zawleczeniem i szerzeniem się chorób zakaźnych podpisana została w Warszawie dnia 7 Lutego 1923 roku Konwencja Sanitarna polsko-łotewska.

Konwencja ta zawiera postanowienia dotyczące zobowiązań Stron układających się na wypadek ujawnienia na ich terytorjach chorób zakaźnych (art. 1–7), środków stosowanych względem osób i towarów pochodzących z terytorjum zakażonego (art. 8–20), zarządzeń na terytorjum przygranicznym, pogranicznych punktów dozoru sanitarnego (art. 24–27), ruchu statków morskich (art. 28–38), zarządzeń względem osób dotkniętych trądem (art. 39).

Konwencja uzyskuje moc obowiązującą po 15 dniach od chwili wymiany dokumentów ratyfikacyjnych i w razie wypowiedzenia przez jedną za Stron obowiązuje jeszcze przez jeden rok od daty wypowiedzenia. Jak wynika z powyższych postanowień Konwencja ta daje możliwość orjentowania się w przebiegu epidemii w Łotwie, oparta jest na zasadach zatwierdzonej już przez poprzedni Sejm Ustawodawczy Międzynarodowej Konwencji Sanitarnej Paryskiej z 1912 roku⁶⁰¹, wreszcie reguluje ruch podróźnych, towarów, statków morskich pochodzących z miejscowości zakażonych, wykluczając dowolność w wydawaniu zarządzeń sanitarnych, które mogłyby odbijać się ujemnie na tym ruchu.

Z postanowień art. 16 i 24 i następnych wynika dla skarbu Państwa pewne stałe obciążenie wobec konieczności urządzenia i utrzymania szeregu punktów dozoru sanitarnego na linii granicznej obu Układających się Państw.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^cwz. ^c ^fHenryk Strasburger^f

⁶⁰¹ Międzynarodowa konwencja sanitarna podpisana w Paryżu 17 stycznia 1912 r. została ratyfikowana przez Polskę zgodnie z ustawą Sejmu Ustawodawczego z dnia 23 września 1922 r., zob. Ustawa z dnia 23 września 1922 r. w przedmiocie przystąpienia Polski do sanitarnej konwencji paryskiej z dnia 17 stycznia 1912 r., Dz.U. 1922, nr 86, poz. 772.

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych o ratyfikację podpisaną w Warszawie dnia 23 września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką o wzajemnym dopuszczeniu lekarzy i położnych do wykonywania praktyki

Uzasadnienie.

Umowa polsko-czechosłowacka podpisana w Warszawie dn. 23. września 1922 r. reguluje wzajemne pomiędzy Stronami stosunki w dziedzinie zdrowotności publicznej, a zwłaszcza ma na celu niesienie wzajemnej pomocy lekarskiej i akuszerskiej ludności w miejscowościach kąpielowych oraz strefy pogranicznej obu krajów częstokroć upośledzonej pod tym względem.

Art. 1–4 stanowią o warunkach, którym lekarze jednej ze Stron układających się winni czynić zadość celem uzyskania prawa praktyki w miejscowościach kąpielowych drugiej.

Art. 5–6 mówią o takichże warunkach dla wykonywania praktyki w strefie przygranicznej.

Art. 7–10 stanowią o stosowaniu recept, zakazie osiadania na stałe lekarzom i położnym jednej ze Stron na terytorjum drugiej dla uzyskania prawa praktyki, o uprawnieniu do tej praktyki lekarzy-obywateli jednej ze Stron, którzy zamieszkiwali i praktykowali na obecnym terytorjum Strony drugiej już przed 1/XI-1918 r.

Art. 11 stanowi, że umowa może być wypowiedziana [w] każdej chwili pod warunkiem, że zachowa moc obowiązującą jeszcze w ciągu sześciu miesięcy po wypowiedzeniu.

Wobec powyższego proszę o przyjęcie wspomnianego wyżej wniosku⁶⁰².

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fAl. Skrzyński^f

⁶⁰² Identyfikacyjny wniosek wraz z uzasadnieniem minister spraw zagranicznych Gabriel Narutowicz przedłożył we wrześniu 1922 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 527–528.

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację międzynarodowego porozumienia, dotyczącego utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia opieki nad dzieckiem, podpisanego w Brukseli dnia 2 sierpnia 1922 r. [wraz z projektem ustawy i uzasadnieniem jej wprowadzenia]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

Dn. 2^c marca 1923 r.

№ D.VI.458/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji międzynarodowego
porozumienia, dotyczącego utworzenia Międzynarodowego
Stowarzyszenia Opieki nad Dzieckiem,
podpisanego w Brukseli dn. 2 sierpnia 1922 roku.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt Ustawy:

USTAWA
z dnia 1923 roku

w przedmiocie ratyfikacji międzynarodowego porozumienia, dotyczącego utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Opieki nad Dzieckiem, podpisanego w Brukseli dn. 2 sierpnia 1922 roku.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji międzynarodowego porozumienia, dotyczącego utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Opieki nad Dzieckiem, podpisanego w Brukseli dn. 2 sierpnia 1922 roku.

Art. 2. Wykonanie niniejszej Ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

W dniu 2 sierpnia 1922 r. podpisane zostało w Brukseli po uprzednim uzgodnieniu opinii zainteresowanych Ministerstw międzynarodowe porozumienie, dotyczące utworzenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Opieki nad Dzieckiem.

Zgodnie ze Statutem powyższego Stowarzyszenia opieka nad dzieckiem obejmuje:

zabiegi celem polepszenia materialnego i moralnego losu dziecka, zwłaszcza opiekę nad niemowlętami; badania spraw związanych z higieną społeczną dziecka; podniesienie moralne otoczenia rodzinnego; zabezpieczenie dziecka przed ujemnymi wpływami tegoż otoczenia; organizację i ograniczenie władzy rodzicielskiej oraz opieki; ochronę praw dzieci nieprawnych; zarządzenia przeciwko żebractwu, włóczęgostwu i przestępczości wśród dzieci; organizację specjalnej jurysdykcji dla dzieci; umieszczanie w rodzinach i w zakładach, wychowanie dzieci anormalnych i zacofanych; walkę ze wszystkimi czynnikami mogącymi szkodzić dziecku tak pod względem fizycznym, jak i moralnym.

Pozatem bezpośrednim celem Stowarzyszenia jest:

^abyć łącznikiem pomiędzy osobami i instytucjami w rozmaitych krajach interesującymi się kwestjami opieki nad dzieckiem, ułatwić badanie tych kwestji oraz zawieranie międzynarodowych układów w tym przedmiocie^a.

Z powyższego wynika, że udział w rzeczonym Stowarzyszeniu zapewnić może Polsce znaczne korzyści, dając możliwość zapoznawania się z bogatym materiałem informacyjnym i cennym dorobkiem kulturalnym obcych Państw, bardziej zaawansowanych na polu opieki i higieny społecznej dziecka.

Racjonalne zużycowanie tego materiału i współpraca Polski z innymi Państwami na tem polu niewątpliwie przyczyni się do rozwoju i ulepszenia istniejących już w Polsce instytucji opiekujących się dzieckiem, z drugiej zaś strony wpłynie dodatnio na utrwalenie przekonania zagranicą o gotowości Polski do brania udziału we wszelkich międzynarodowych pracach kulturalnych.

Udział Polski w Stowarzyszeniu Opieki nad Dzieckiem pociąga wpłacanie zredukowanej o 75% kwoty 3.000 frs. belgijskich tytułem rocznej składki dla pokrycia kosztów założenia i utrzymania powyższego Stowarzyszenia.

Kwota ta, jak wynika z pisma H 986/X z dn. 24/II-[19]23 r. Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, figuruje jako stała pozycja w jego budżecie.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fAl. Skrzyński^f

**Wniosek ministra spraw wojskowych o zezwolenie podporucznikowi kawalerii
Jerzemu Żelichowskiemu na wstąpienie do służby w armii francuskiej (Legji
Cudzoziemskiej)**

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH. Warszawa, dnia 20/III^c 1923 r.
GABINET MINISTRA.
L.1881/23.G.M.II.tj.

WNIOSEK
o zezwolenie podporucznikowi kawalerji
ŻELICHOWSKIEMU Jerzemu,
obecnie w rezerwie, na wstąpienie do służby w armji francuskiej
(Legji Cudzoziemskiej).

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Wojskowych w myśl art. 11 pkt. 2 Ustawy z dnia 20. stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego, do udzielenia podporucznikowi kawalerji ŻELICHOWSKIEMU Jerzemu, obecnie w rezerwie, zezwolenia na wstąpienie do służby w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej).

Po ukończeniu czasokresu, na jaki zawarty zostanie kontrakt podporucznika rezerwowego ŻELICHOWSKIEGO z rządem francuskim, ewent. odnowienie kontraktu zależnem będzie od ponownego zezwolenia Ministra Spraw Wojskowych”.

Minister Spraw Wojskowych.
^fSosnkowski^f
Generał Dywizji.

Uzasadnienie:

Kontrakty na służbę w armji francuskiej (Legji Cudzoziemskiej) zawierane na ściśle określony czas (5 lat) nie mogą być zerwane ani przez danego wojskowego, ani przez rząd francuski nawet w razie mobilizacji w państwie, którego obywatelem jest kontrahent.

Udzielenie oficerowi rezerwowemu W.P. zezwolenia na wstąpienie do służby czynnej w armji francuskiej z ewent. zastrzeżeniem zgłoszenia się do W.P. w razie mobilizacji byłoby równoznaczne z odmową niepożądaną w stosunku do sprzymierzonej i zaprzyjaźnionej z Polską Francji, która swoim oficerom rezerwowym

udziela zezwoleń na wstępowanie do służby kontraktowej w W.P. bez podobnego zastrzeżenia.

W myśl art. 6 pkt. 2 rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 20. stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz.Ustaw R.P. Nr 52/20 r. poz. 320) na wstąpienie do służby wojskowej w państwie obcym wymagana jest zgoda Rady Ministrów Państwa Polskiego.

Załącznik ^c12^c do № ^c18^c

Wniosek Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie akcji likwidacji majątków niemieckich w byłej dzielnicy pruskiej

WNIOSEK KOMITETU POLITYCZNEGO RADY MINISTRÓW na Radę Ministrów w sprawie akcji likwidacji majątków niemieckich w b. dzielnicy pruskiej.

„Rada Ministrów stwierdza, że dotychczasowa akcja likwidacji majątków niemieckich w b. dzielnicy pruskiej nie dała pożądaných rezultatów.

Likwidacja stanu posiadania Niemców nie stwarzała również dostatecznej podstawy dla polityki odniemczenia Kraju, nie powodując w swojej konsekwencji kolonizacji województw zachodnich przez silny liczbą element polski.

Rada stwierdza bezwzględłą konieczność znacznego przyspieszenia obecnego tempa likwidacyjnego tak, ażeby omawiana akcja mogła być, ile możności, ukończoną do 1 czerwca 1924 r.

W tym celu poleca się Prezesowi Głównego Urzędu Likwidacyjnego bezzwłoczne opracowanie odpowiednio przemyślanego planu działania, jak również opracowanie szczegółowego projektu reorganizacji obecnych urzędów likwidacyjnych z tem, że

a) akcja likwidacyjna ma być prowadzona odrębnie w Poznańskim i na Pomorzu;

b) wojewodowie mają mieć wpływ na akcję likwidacyjną w rozmiarze potrzebnym dla nadania egzekutywy zarządzeniom likwidacyjnym i warowania ogólnopaństwowych interesów w tej dziedzinie.

I. LIKWIDACJA WŁASNOŚCI ROLNEJ.

A. Uznając dotychczasową metodę wykupu majątków niemieckich drogą dobrowolnej umowy jako niewystarczającą, Rada Ministrów uchwała, że likwidacja będzie prowadzona przy użyciu wszystkich środków stojących do rozporządzenia – w myśl art. 2 ustawy z 15 lipca 1920 r. (D.U.Nr. 70/467) – przy szczególnem

uwzględnieniu systemu przejmowania ziemi na rzecz Państwa. Majaki przejęte na rzecz Państwa sprzedawane będą w ręce prywatnych reflektantów, którzy

a) dają pełną gwarancję warowania postulatów związanych z obroną interesów narodowych i z obroną Państwa;

b) odpowiadają zamierzeniom polskiej polityki kolonizacyjnej na ziemiach zachodnich;

c) dają gwarancję utrzymania ziemi w należytej kulturze rolnej.

W akcji likwidacyjnej należy przestrzegać następujących zasad:

akcję wykupu na rzecz Państwa rozpocząć należy od obiektów mniejszych, jako mniej kosztownych;

o każdym wypadku zamierzonej przez Państwo sprzedaży przejętej ziemi należy publicznie ogłaszać, podając warunki odkupu od Państwa;

przejęcia majątku likwidacyjnego na rzecz Państwa winna poprzedzić umowa z nowym nabywcą polskim, któremu ziemia ma być odsprzedana;

przy odsprzedawaniu dóbr niemieckich dobrze zagospodarowanych większym właścicielom ziemskim polskim należy od nabywców wymagać oddania do parcelacji ich majątków gorzej zagospodarowanych;

przy odsprzedaży majątków stojących na niskim poziomie rolnym nowonabywca winien wziąć na siebie obowiązek przeznaczenia na cele parcelacji znacznej części majątku;

przy odstępowaniu ziemi przejętej na rzecz Państwa mają być uwzględnione także kooperacje małych rolników, o ile odpowiadają warunkom pod I a), b), c) wymienionym.

Dotyczy to w szczególności spółek reemigrantów z Westfalji i Nadrenji, którzy zamierzają w Polsce nabyć gospodarstwa rolne.

Pewna część ziemi zlikwidowanej będzie oddana prywatnym bankom parcelacyjnym, stojącym pod nadzorem Rządu przy zobowiązaniu ich do natychmiastowej parcelacji.

Postulaty wynikające z reformy rolnej muszą być w akcji likwidacyjnej o tyle uwzględnione, by umożliwiły przerzucenie większej ilości żywołu polskiego na kresy zachodnie.

B. W celu umożliwienia realizacji powyższego planu stworzony będzie państwowy kredyt obrotowy do wysokości 25 miliardów marek polskich. Kredyt ten przyznany do dyspozycji komitetów likwidacyjnych powinien być uruchomiony w wypadkach niezbędnej i nieodzownej potrzeby, przy dostatecznym zabezpieczeniu interesów Skarbu Państwa i udzielany tylko tym kandydatom na nabycie odnośnych majątków, względnie zrzeczeniom, którzy dają pełną gwarancję dotrzymania warunków pod a), b), c) wymienionych.

Niezależnie od stworzenia funduszu, jaki na cele likwidacji ma być przyznany ze Skarbu Państwa, będzie dla celów zapewnienia nabywcom potrzebnych

kredytów udzielone Poznańskiemu Ziemstwu Kredytowemu zezwolenie na emisję listów zastawnych, która umożliwi tej instytucji akcje kredytową.

II. LIKWIDACJA WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ.

Co do likwidacji przedsiębiorstw przemysłowych zaleca się Ministrowi Przemysłu i Handlu wydanie odpowiednich dyrektyw w celu przyspieszenia akcji likwidacyjnej w tej dziedzinie z tem, że zarządzenia likwidacyjne względem przedsiębiorstw będących w ruchu należy stosować z tą konieczną oględnością, jaka jest niezbędna dla uniknięcia niebezpieczeństwa zmniejszania się produkcji przemysłowej.

Komitet likwidacyjny musi jednak już obecnie wzmocnić swe starania w celu przyspieszenia likwidacji przedsiębiorstw użyteczności publicznej.

III. ZARZĄDZENIA DORAŻNE.

Wobec stwierdzenia dewastacyjnej gospodarki osób, których majątki zakwalifikowano do likwidacji oraz w celu przeciwdziałania tej akcji –

1) władze administracyjne I i II instancji roztoczą w granicach uprawnień opiekę nad jednostkami zakwalifikowanymi i podlegającymi likwidacji, by w ten sposób udaremnić dewastowanie, względnie nielegalne przewłaszczenie obiektów;

2) Ministerstwo Sprawiedliwości wyda zarządzenie notariuszom, by nie sporządzali żadnych aktów dotyczących obiektów likwidacyjnych bez zezwolenia komitetu likwidacyjnego;

3) w razie niezbędnego wyznaczenia administracji przymusowej, względnie nadzoru państwowego odnośnie porozumienie między władzami zainteresowanymi ma następować w drodze krótkiej i pilnej⁶⁰³.

Załącznik ^c13^c do № ^c18^c

Wniosek Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie projektu ustawy o mieniu Skarbu Państwa na obszarze byłej monarchii austro-węgierskiej oraz w sprawie zniesienia sekwestru dóbr żywieckich

WNIOSEK

KOMITETU POLITYCZNEGO RADY MINISTRÓW

na Radę Ministrów

w sprawie projektu ustawy o mieniu Skarbu Państwa na obszarze b. monarchji austriacko-węgierskiej oraz w sprawie zniesienia sekwestru dóbr żywieckich

⁶⁰³ Dokument opublikowany w nieco odmiennej wersji, zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 143–145.

1. Wzywa się Ministra Spraw Zagranicznych, aby w związku z międzynarodowym uznaniem wschodnich granic Polski – poczynił kroki zmierzające do ratyfikacji traktatu w Saint Germain⁶⁰⁴, który posłuży jako podstawa uprawnień polskich do majątku rodziny Habsburgów.
2. Akceptuje się zasadę przyjętą w opracowanym przez Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekcie ustawy⁶⁰⁵, w myśl którego także prywatne mienie poszczególnych członków rodziny Habsburgów uznane zostanie za własność Skarbu Państwa. Wydanie tej ustawy po poczynieniu w jej projekcie zmian w myśl p. 3 niniejszej uchwały ma nastąpić zaraz po ratyfikacji traktatu w Saint Germain.
3. Dobra żywieckie, objęte obecnie sekwestrem – ze względu na wielką wagę argumentów przedstawionych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych ze względu na interes polityczny Rzeczypospolitej wchodzący tutaj w grę, jak również z uwagi na lojalne w stosunku do Rzeczypospolitej zachowanie się Karola Stefana Habsburga, będącego obywatelem polskim i jego synów służących w wojsku polskim – mają być traktowane wyjątkowo. Po uzyskaniu mianowicie ze strony Karola Stefana zgody na warunki mające się ustalić przez Radę Ministrów, mocą których odpowiednia część ziemi z dóbr żywieckich ma być oddana na rzecz reformy rolnej, Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych bezzwłocznie przystąpi do likwidacji przymusowego zarządu oraz wyjątkowe przyznanie prawa własności Karola Stefana do tych dóbr obejmie powyższym projektem ustawy.
4. Wzywa się Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, by wyznaczył bezzwłocznie upoważnionego delegata celem

⁶⁰⁴ W tekście konsekwentnie błędnie: San Germain. Traktat pokojowy podpisany w Saint Germain został ratyfikowany przez Polskę zgodnie z ustawą z 11 kwietnia 1924 r., zob. Ustawa z dnia 11 kwietnia 1924 r. w przedmiocie ratyfikacji traktatu pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Austrią, podpisanego w St. Germain-en-Laye dnia 10 września 1919 r. oraz 2 protokółów, deklaracji i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału w kosztach oswobodzenia ziem po-austrjackich i rozrachunku odszkodowań dla Włoch, podpisanych tegoż dnia 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye i dołączonych do powyższego traktatu, Dz.U. 1924, nr 40, poz. 426; Traktat pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi z jednej strony a Austrią z drugiej, protokół o warunkach wykonania pewnych postanowień tego Traktatu, deklaracja, dotycząca szkód wskutek zatopienia okrętów i ładunków przez austriackie siły morskie podczas działań wojennych, protokół podpisania, porozumienie pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi w sprawie udziału w wydatkach, związanych z oswobodzeniem terytorjów byłej Monarchii austriacko-węgierskiej, porozumienie pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi w sprawie rozrachunku odszkodowań, o ile to dotyczy Włoch, podpisane w St.-Germain-en-Laye dnia 10 września 1919 r., Dz.U. 1925, nr 17, poz. 114.

⁶⁰⁵ Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3756 (wraz z załącznikami), 19 września 1922 r.

przeprowadzenia ugody z Karolem Stefanem oraz do 15 kwietnia rb. złożyć⁶⁶ o wyniku sprawozdanie Radzie Ministrów⁶⁰⁶.

Załącznik ^c14^c do № ^c18^c

Wniosek ministra spraw zagranicznych o kredyty na pokrycie wydatków portu gdańskiego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów i porozumienia w tej sprawie]

WARSZAWA DN. 20 marca 1923
Varsovie, le

RZECZPOSPOLITA POLSKA
REPUBLIQUE POLONAISE
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
№ ^cD III.2246.^c

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów w sprawie kredytów
na pokrycie wydatków Portu Gdańskiego.

Rada Ministrów uchwała:
Uchwała Rady Ministrów
z dn. ... 1923.

I) Upoważnia się Komisarza Generalnego Rzplitej w Gdańsku do zawarcia z Senatem Wolnego Miasta Układu Tymczasowego według załączonego projektu lub do porozumienia się z Wysokim Komisarzem Ligi Narodów w tym samym duchu;
II) Upoważnia się Ministra Skarbu do natychmiastowego wyasygnowania na ręce Komisarza Generalnego Rzplitej sum:

ad § 1 projektu: 250 milj. marek niem., minus wypłacone już 12 ½ milj. marek niem., czyli 234 ½ milj. marek niem.

ad § 2 projektu: 275 milj. marek niem., a więc razem 512 ½ milj. marek niem.

⁶⁰⁶ Sprawa omawiana była podczas posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów 24 marca 1923 r., w trakcie którego ustalono poszczególne punkty wniosku. Powrócono do niej w trakcie posiedzenia tego gremium 14 kwietnia 1923 r., zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 145–146, 154.

Zauważa się ad 4 projektu: z wyasygnowanej sumy 275 milj. marek niem. nie wolno czerpać na projektowane w preliminowanym budżecie Rady Portu niezaczone jeszcze inwestycje, wymienione pod NrNr. 32, 36, 37, 39, 40, 41.

^bTelefonicznie obiecał Halpert z M.S.Z., że o piśmienną zgodę Ministra Skarbu się postara i tutaj nadeszła 27/III.[19]23 g...^{gb}

Uzasadnienie wniosku:

Odrzucenie projektu Komisarza Generalnego RZPLITEJ pociągnęłoby za sobą następujące skutki:

a) wywołanie nieprzychylnych decyzji Wysokiego Komisarza Ligi Narodów skazującej Polskę na wyasygnowanie większej sumy pieniędzy. (Prawdopodobnie budżet preliminowany przez Radę Portu za potrąceniem inwestycji).

b) Jest zupełnie pewnym, że Liga Narodów nie zechce dezawuować pierwszej decyzji nowego Wysokiego Komisarza popartej w dodatku przez Prezydenta Rady Portu, która w ten sposób stanie się prawomocna.

c) Rezultatem będzie, że Polska i tak będzie zmuszona pokryć niedobory Portu, wyrzekając się jednocześnie bardzo poważnych korzyści politycznych zawartych w projekcie Komisarza Generalnego RZPLITEJ, a mianowicie:

- 1) definitywne uregulowanie sprawy portu,
- 2) wykazanie dobrej woli Rządu Polskiego względem nowego Wysokiego Komisarza Ligi Narodów w pierwszej ważnej sprawie, jaką ma do załatwienia, co spowodować musi jego przychylne stanowisko w dalszych pertraktacjach⁶⁰⁷,
- 3) bezwarunkowe wzmocnienie pozycji naszej w Lidze Narodów.

MINISTER
SPRAW ZAGRANICZNYCH
w/z ^fHenryk Strasburger^f

Gdańsk, dn. 15 marca 1923.

Projekt
prowizorycznego porozumienia się Komisarza Gen. RZPLITEJ Polskiej
w Gdańsku z Senatem W.M. Gdańska, ewentualnie
Wysokim Komisarzem Ligi Narodów,
odnośnie
do finansowania Rady Portu.

⁶⁰⁷ Mowa o Brytyjczyku Mervynie Sorleyu MacDonnellu, który 22 lutego 1923 r. objął urząd Wysokiego Komisarza Ligi Narodów w Wolnym Mieście Gdańsku.

Zważywszy, że układ finansowy przewidziany w art. 23 ustęp 2 Konwencji⁶⁰⁸ nie jest jeszcze zawarty,

zważywszy, że Senat W.M. Gdańska stawił wniosek o decyzję z dn. 3 marca odnośnie uchwał Rady Portu z 30.6.1922 i 16.I.1923.,

zważywszy, że Rada Portu bez pokrycia części deficytu przez Rząd Polski istnieć nie może,

obie strony dochodzą do następującego porozumienia się:

1. Rząd Polski pokryje niezwłocznie połowę niedoboru powstałego w czasie od 1.I.1923 do 31.III.[19]23,
2. Rząd Polski wypłaci awans w wysokości połowy spodziewanego niedoboru kwartalnego 1 kwietnia do 30 czerwca,
3. Obie te sumy, tj. Mk. niem. 512.500.000 stanowią awans dany w celu umożliwienia egzystencji portu ze strony Rządu Polskiego, nie oznaczają zaś przyjęci i zgody na budżet preliminarzowy przez Radę Portu.
4. Z raty ad 2 nie wolno czerpać a pozycje 32, 36, 37, 39, 40, 41 budżetu Rady Portu jako nierozpoczęte inwestycje. Co do tych inwestycji winno nastąpić osobne porozumienie między obu rządami.
5. Rząd Polski i Senat Wolnego Miasta są zgodni, by Wysoki Komisarz nie wydawał w sprawach Rady Portu żadnych decyzji oddzielnie. Rząd Polski zwróci się do Wysokiego Komisarza z życzeniem, by wszystkie sprawy sporne co do Rady Portu zostały zadecydowane w jednej jedynej decyzji obejmującej kompleks następujących spraw:

A. Uznanie uprawnień Rady Portu.

- I. Rada Portu jest instytucją dwupaństwową kierowaną przez organ dwurządowy.
- II. Jest przeto niezależną od terytorjalnej władzy Wolnego Miasta.
- III. Policja portowa podlega Radzie Portu.
- IV. Rada Portu podlega jako pozwana, ewentualnie też jako pozywająca, w sprawach cywilnych mającemu być utworzonemu trybunałowi mieszanemu polsko-gdańskiemu.

⁶⁰⁸ Artykuł ten brzmiał następująco: „Rada pobierać będzie wszystkie opłaty, taksy i dochody, pochodzące z administracji portu, dróg wodnych i dróg żelaznych, o których mowa w art. 20, i ponosić będzie wszystkie koszty utrzymania, zarządu, eksploatacji, ulepszeń i rozwoju. Zyski i straty będą dzielone między Polskę a Wolne Miasto Gdańsk według stosunku, jaki będzie ustalony przez konwencję finansową, która zostanie przez nie zawarta.

W rozrachunku będą uwzględnione dochody i wydatki, które Wolne Miasto poniosło od 10-go stycznia 1920 r. na utrzymanie instytucji, o których mowa w art. 20 i 21, do chwili wejścia w życie art. 20, 21 i od 23 do 26-go”.

B. Ustrój finansowy.

Zawarcie konwencji finansowej według art. 23 (ustęp 2) konwencji paryskiej, mającej na celu ustalenie proporcji Polski i Gdańska w pokrywaniu niedoborów i podziale zysków z portu.

6. Porozumienie niniejsze wygasa z chwilą ostatecznego określenia prawnego charakteru Rady Portu z wszelkimi konsekwencjami, najpóźniej jednak 30 czerwca 1923.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 21.

PROTOKÓŁ
19-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 13 kwietnia 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Minister Spraw Zagranicznych	Aleksander Skrzyński
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu	Kazimierz Rudnicki
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz
Podsekretarz Stanu w Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 29 marca 1923 r.⁶⁰⁹
2. Odczytano i przyjęto załączony akt w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych (załącznik 1).

⁶⁰⁹ Ponad dwutygodniowa przerwa w posiedzeniach Rady Ministrów wynikała prawdopodobnie nie tylko z przerwy świątecznej (Wielkanoc w 1923 r. wypadła 1 kwietnia), ale także wyjazdu premiera Sikorskiego do Wielkopolski, gdzie prowadził rozmowy polityczne zwłaszcza z przedstawicielami tamtejszego ziemiaństwa oraz wygłosił w ratuszu poznańskim głośne przemówienie programowe „z akcentami antyniemieckimi” (10 kwietnia), zob. Przemówienia p. Prezesa Rady Ministrów gen. Władysława Sikorskiego w Poznaniu, M.P.,

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 kwietnia 1923 r. (załącznik 2).
4. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski”:
 - a) obywatela włoskiego prof. Rocco Santoliquido (załącznik 3);
 - b) obywatela francuskiego d-ra Frédéric’a Humbert’a (załącznik 4);
 - c) obywateli francuskich d-ra Henryka Gierszyńskiego i Bronisława Kozakiewicza (załącznik 5);
 - d) obywatela szwajcarskiego prof. Zygmunta Laskowskiego (załącznik 6).
5. Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych Rada Ministrów uchwaliła nadanie marszałkowi Foch’owi godności Marszałka Polski⁶¹⁰.
6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o skrócenia ćwiczeń wojskowych dla oficerów i szeregowych rezerwy, powołanych w bieżącym roku na ćwiczenia (załącznik 7).
7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie przedłużenia okresu czasu ćwiczeń (pracy w komisjach kontrolnych) lekarzy-rezerwistów urodzonych w latach 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890 – o dwa tygodnie (załącznik 8).
8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (załącznik 9).
9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej (załącznik 10).
10. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości oświadczenie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego, że przy realizowaniu ustawy o wykonaniu reformy rolnej urzędnikom państwowym, nie wyłączając urzędników urzędów ziemskich, służy prawo do otrzymywania działek gruntowych na warunkach ogólnych.

11 kwietnia 1923, nr 82, s. 2–3; W. Sikorski, *O polską politykę państwową*, s. 111–118; M. Rataj, *op. cit.*, s. 161 (stąd cytaty). Warto wszak dodać, że 7 kwietnia, a zatem między Wielkanocą a wyjazdem do Wielkopolski, Sikorski przewodniczył posiedzeniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów, w trakcie którego omawiano wytyczne polityki rządu na Kresach Wschodnich oraz stracenie w Związku Sowieckim ks. prałata Konstantego Budkiewicza, zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 146–152.

⁶¹⁰ Wiązało się to ze zbliżającą się wizytą marszałka Ferdinanda Focha w Polsce (2–12 maja 1923 r.), w trakcie której odwiedził on Warszawę, Poznań, Lwów i Kraków. Buławę marszałkowską wręczył mu w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Stanisława Wojciechowskiego minister spraw wojskowych gen. Kazimierz Sosnkowski. Stało się to na stacji w Dziedzicach zaraz po przekroczeniu granicy rano 2 maja 1923 r., zob. W. Śladkowski, *Ferdinand Foch. Marszałek trzech narodów*, Lublin 2018, s. 201–223; T. Schramm, *Wizyta marszałka Ferdinanda Focha w Poznaniu*, „Kronika Miasta Poznania”, 1997, nr 3, s. 234–242; J.-Ch. Notin, *Foch*, Paris 2008, s. 515–517; M. Kornat, M. Wołos, *Józef Beck. Biografia*, Kraków 2020, s. 148.

11. Uchwalono wnioski Ministra Sprawiedliwości o mianowanie:

a) sędziego sądu okręgowego w Krakowie d-ra Juliana Waltera sędzią sądu apelacyjnego w Krakowie⁶¹¹;

b) sędziego sądu apelacyjnego w Poznaniu d-ra Feliksa Rosnera prezesem senatu przy tym sądzie⁶¹²;

c) sędziego sądu okręgowego w Jasle d-ra Tadeusza Flisa wiceprezesem tego sądu⁶¹³;

d) sędziego sądu okręgowego w Tarnopolu Adama Czarneckiego wiceprezesem tego sądu⁶¹⁴.

12. Uchwalono wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o mianowanie Zenona Szczawińskiego szefem sekcji Głównego Urzędu Likwidacyjnego⁶¹⁵.

13. Uchwalono wniosek Ministra Skarbu o mianowanie Józefa Kiersnowskiego dyrektorem Państwowych Zakładów Graficznych⁶¹⁶.

14. Rada Ministrów, uznając ważne motywy Ministra Skarbu, zgodziła się wyjątkowo na utworzenie w Ministerstwie Skarbu departamencie kredytowym stanowiska wicedyrektora departamentu (vide rozporządzenie Rady Ministrów z 1 marca 1921 r. „Monitor Polski” Nr. 74/1921).

Równocześnie uchwalono wniosek Ministra Skarbu o mianowanie d-ra Feliksa Młynarskiego wicedyrektorem departamentu w Ministerstwie Skarbu⁶¹⁷.

⁶¹¹ Julian Walter został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Krakowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 25 kwietnia 1923, nr 94, s. 1.

⁶¹² Feliks Rosner został mianowany prezesem senatu przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r. Funkcję tę pełnił do 30 września 1925 r. kiedy to został przeniesiony w stan spoczynku na skutek podania, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 25 kwietnia 1923, nr 94, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 1 października 1925, nr 19, s. 354.

⁶¹³ Tadeusz Flis został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Jasle postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r. W sądownictwie pracował do 1932 r., następnie prowadził kancelarię adwokacką, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 25 kwietnia 1923, nr 94, s. 1; R.K. Tabaszewski, *Adwokaci Nowego Sącza do roku 1945 roku*, Nowy Sącz 2014, s. 53.

⁶¹⁴ Adam Czarnecki został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Tarnopolu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 25 kwietnia 1923, nr 94, s. 1.

⁶¹⁵ Zenon Szczawiński został mianowany szefem sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r. Szczawiński pracował w GUL do 1927 r., będąc m.in. pełniącym obowiązki jego prezesa, a następnie prezesem tej instytucji, zob. II. Ruch służbowy. W Głównym Urzędzie Likwidacyjnym, M.P., 28 kwietnia 1923, nr 97, s. 1; *Czy wiesz kto to jest*, s. 715.

⁶¹⁶ Józef Kiersnowski został mianowany dyrektorem Państwowych Zakładów Graficznych postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Skarbu, M.P., 30 kwietnia 1923, nr 98, s. 1.

⁶¹⁷ Feliks Młynarski został mianowany wicedyrektorem Departamentu Kredytowego Ministerstwa Skarbu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r.,

15. Uchwalono załączone wnioski w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby:

- a) nauczycielowi szkoły powszechnej Zygmuntowi Bieńkowskiemu (załącznik 11);
- b) nauczycielowi szkoły powszechnej Henrykowi Śniegockiemu (załącznik 12);
- c) nauczycielce w Piątkowie Michalinie Mroczkowskiej (załącznik 13);
- d) nauczycielce szkoły powszechnej w Złośnicy Henryce Bomersbach (załącznik 14);
- e) st. referentowi dyrekcji okręgowej robót publicznych w województwie łódzkim inż. Aleksandrowi Przeclawskiemu (załącznik 15);
- f) referentowi województwa białostockiego Kazimierzowi Tchórzewskiemu (załącznik 16);
- g) sekretarzowi przy sądzie powiatowym w Gostyniu Waclawowi Kubowiczowi (załącznik 17).

16. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o przyznanie odszkodowania dla ks. kanonika Tredera z tytułu odmówienia mu prawa obywatelstwa polskiego (załącznik 18).

Sprawę należy uzgodnić z Ministrem Skarbu.

17. Uchwalono wniosek Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie prawa do pobierania dodatku za studja wyższe Ksaweremu Macewiczowi.

18. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia opłat od zgłoszeń statystycznych przy zagranicznym obrocie towarów (załącznik 19). Na wniosek Ministra Skarbu uchwalono stawki projektowane podnieść, zaczem w § 45 zastępuje się cyfrę 5 cyfrą 50;

w § 46 opłatę statystyczną podwyższa się do wysokości 100 marek od każdych 100 klg. towarów nieopakowanych, 400 marek od każdych 100 klg. towarów opakowanych w całości lub częściowo.

Opłata statystyczna od węgla itd. wynosić będzie 25 marek od 100 klg.

W § 47 opłatę statystyczną podwyższa się do wysokości: 2000 marek od 1 konia lub bydła rogatego, 1000 marek od owcy lub świni, 400 marek od pary ptactwa, 400 marek od sztuk mięsa zwierząt⁶¹⁸.

Nadto uchwalono, jako osobny §: „W razie zmian wskaźnika cen hurtowych upoważnia się Ministra Skarbu w porozumieniu z Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego zmienić stosownie powyższe stawki”.

zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Skarbu, M.P., 30 kwietnia 1923, nr 98, s. 1. Biograf Młynarskiego napisał, że „wczesną wiosną 1923 r. został on powołany na stanowisko kierownika departamentu kredytowego w Ministerstwie Skarbu”, zob. T. Głowiński, *Feliks Młynarski 1884–1972*, Wrocław 2012, s. 307.

⁶¹⁸ Ilości nie określono.

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie djet, zwrotu kosztów przy podróżach służbowych i przesiedleniach funkcjonariuszów państwowych poza granicami Państwa (załącznik 20).
20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację Traktatu cesyjnego pomiędzy Polską, Włochami, Rumunją, Państwem Serbsko-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją podpisanego w Sèvres 10 sierpnia 1920 r. (załącznik 21).
21. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację Traktatu Pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Austrią, podpisanego w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r. oraz dwóch protokółów, deklaracji i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału w kosztach oswobodzenia ziem po-austrjackich i rozrachunku odszkodowań dla Włoch, podpisanych tegoż dnia 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye i dołączonych do powyższego Traktatu (załącznik 22).
22. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, dotyczącej uregulowania wszystkich spraw kolejowych wynikłych wskutek podziału Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza, podpisanej w Pradze 24 września 1920 r. wraz z protokołem z tejże daty (załącznik 23).
23. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie uregulowania obrotu prawnego w sprawach cywilnych, karnych i niespornych, podpisanej w Warszawie 20 lipca 1922 r. (załącznik 24).
24. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zatwierdzenie projektu dodatkowych zmian mających być wniesionych do kontraktu, na którym opiera się misja wojskowa francuska w Polsce od 1 maja 1922 r. (załącznik 25).
25. Zatwierdzono załączony statut Koła Dyplomatycznego w Warszawie (załącznik 26).
26. Uchwalono załączone rozporządzenie o zmianie granic miasta Ostrowca w powiecie opatowskim (załącznik 27).
27. Przyjęto wniesiony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy o dowodach osobistych (załącznik 28).
Art. 12 i 14 projektu należy uzgodnić z Prezydjum Rady Ministrów i Ministerstwem Sprawiedliwości.
28. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zmianę statutu organizacyjnego Ministerstwa Skarbu (załącznik 29).
29. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie niemieckiej firmie Henryka Francka Synowie na nabycie nieruchomości w Krakowie (załącznik 30).
30. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelowi austriackiemu Janowi Stećkowi na nabycie od Józefa i Zofji małżonków Skwarczewskich nieruchomości położonej w gminie Muszyna (załącznik 31).

31. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie angielskiej firmie Nichols i Rimmington na nabycie majątku ziemskiego „Michałówka” położonego w powiecie grodzieńskim (załącznik 32).

32. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie Towarzystwu górniczo-hutniczemu Odlewnia żelaza Węgierska Górka na nabycie nieruchomości w Węgierskiej Górze powiatu żywieckiego (załącznik 33).

33. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie belgijskiej spółce akcyjnej Towarzystwo południowo-rosyjskich hut lustrzanych w Charleroi w Belgii na nabycie trzech nieruchomości (załącznik 34).

34. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelowi m. Kłajpedy Eugenjuszowi Matutt na nabycie od Tonny Taxweiler nieruchomości w Grudziądzu (załącznik 35).

35. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelom angielskim Jakóbowi Herbertowi dwóch imion Perkinsowi oraz Charles Ely dwóch imion Perkinsowi na nabycie od Józefa Kopacza nieruchomości w Krośnie (załącznik 36).

36. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie wynagrodzenia właścicielowi gruntu o powierzchni sześciu morgów położonego we wsi Kije powiatu pińczowskiego województwa kieleckiego, wyłączonego na rzecz utworzenia nowego cmentarza grzebalnego we wsi Kije (załącznik 37).

37. Przyjęto wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego projekt ustawy śląskiej o stypendjach dla młodzieży śląskiej studjującej w szkołach średnich i zawodowych oraz wyższych zakładach naukowych (załącznik 38).

W art. 1 a terminy „zwyczajny słuchacz” i „wyższy zakład naukowy” zastąpiono terminami ustalonymi w ustawie z 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich, mianowicie „student” i „szkoła akademicka”.

W art. 1 b termin „gimnazjów i szkół realnych” zastąpiono terminem „szkół średnich ogólnokształcących”.

Należy się odnieść do województwa śląskiego w poruszonej przez Ministerstwo Skarbu sprawie, by fundusz stypendjalny oparto nie wyłącznie na Skarbie Państwa oraz z opinią, że stypendja są za niskie.

38. Uchwalono załączone rozporządzenie o zmianie właściwości terytorjalnej sądów okręgowych w Łucku i Pińsku (załącznik 39).

39. Uchwalono załączone rozporządzenie o zmianie właściwości terytorjalnej sądów okręgowych w Kielcach i Radomiu (załącznik 40).

40. Przyjęto wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia części 36 kodeksu karnego z roku 1903 obowiązującego w b. zaborze rosyjskim (załącznik 41).

41. Przyjęto wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy o postępowaniu karnem obowiązującej w województwie poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego (załącznik 42).

42. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia grzywień i odsetek za zwłokę w ordynacji podatkowej (załącznik 43).

43. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie odłączenia folwarku Sabaszczewo od obszaru dworskiego Murzynowo Kościelne w powiecie średzkim województwa poznańskiego i utworzenia z Sabaszczewa samoistnego obszaru dworskiego (załącznik 44).

44. Uchwalono załączony wniosek o mianowanie Stanisława Kauzika dyrektorem gabinetu Ministra Skarbu (załącznik 45).

45. Uchwalono załączony wniosek o mianowanie Gabrjela Czechowicza dyrektorem departamentu w Ministerstwie Skarbu (załącznik 46).

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Akt [członków Rady Ministrów] w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych [wraz z wnioskiem nagłym ministra skarbu w tej sprawie].
2. Wniosek ministra skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 kwietnia 1923 r.
3. Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywatela włoskiego prof. Rocco Santoliquido⁶¹⁹.
4. Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywatela francuskiego dra Frédérica Humberta⁶²⁰.
5. Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywateli francuskich dra Henryka Gierszyńskiego i Bronisława Kozakiewicza.
6. Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywatela szwajcarskiego prof. Zygmunta Laskowskiego.
7. Wniosek ministra spraw wojskowych o skrócenia ćwiczeń wojskowych dla oficerów i szeregowych rezerwy powołanych w bieżącym roku na ćwiczenia [wraz z projektem uchwały].
8. Wniosek ministra spraw wojskowych w przedmiocie przedłużenia okresu czasu ćwiczeń (pracy w komisjach kontrolnych) lekarzy-rezerwistów urodzonych w latach 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890 – o dwa tygodnie [wraz z projektem uchwały].
9. Wniosek nagły ministra skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej [wraz z projektem ustawy].

⁶¹⁹ Nie publikuje się.

⁶²⁰ Nie publikuje się.

10. Wniosek nagły ministra skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej [wraz z projektem ustawy].
- [10a.] Oświadczenie w sprawie zezwolenia urzędnikom państwowym na korzystanie z dobrodziejstw reformy rolnej [wraz z wnioskiem prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w tej sprawie].
11. Wniosek [Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów] w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby nauczycielowi szkoły powszechnej Zygmuntowi Bieńkowskiemu⁶²¹.
12. Wniosek [Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów] w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby nauczycielowi szkoły powszechnej Henrykowi Śniegockiemu⁶²².
13. Wniosek [Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów] w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby nauczycielce w Piątkowie Michalinie Mroczkowskiej⁶²³.
14. Wniosek [Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów] w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby nauczycielce szkoły powszechnej w Złońnicy Henryce Bomersbach⁶²⁴.
15. Wniosek [Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów] w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby st. referentowi dyrekcji okręgowej robót publicznych w województwie łódzkim inż. Aleksandrowi Przeclawskiemu⁶²⁵.
16. Wniosek [Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów] w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby referentowi województwa białostockiego Kazimierzowi Tchorzewskiemu⁶²⁶.
17. Wniosek [Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów] w sprawie przyznania do wysługi lat czasu poprzedniej służby sekretarzowi przy sądzie powiatowym w Gostyniu Wacławowi Kubowiczowi⁶²⁷.
18. Wniosek ministra spraw zagranicznych o przyznanie odszkodowania dla ks. kanonika [Konstantina] Tredera z tytułu odmówienia mu prawa obywatelstwa polskiego.
19. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia opłat od zgłoszeń statystycznych przy zagranicznym obrocie towarów⁶²⁸.
20. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie diet, zwrotu kosztów przy podróżach służbowych i przesiedleniach funkcjonariuszy państwowych poza granicami państwa [wraz z projektem rozporządzenia Rady Ministrów]⁶²⁹.

⁶²¹ Nie publikuje się.

⁶²² Nie publikuje się.

⁶²³ Nie publikuje się.

⁶²⁴ Nie publikuje się.

⁶²⁵ Nie publikuje się.

⁶²⁶ Nie publikuje się.

⁶²⁷ Nie publikuje się.

⁶²⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1923 r. w przedmiocie podwyższenia opłat od zgłoszeń statystycznych przy zagranicznym obrocie towarów, Dz.U. 1923, nr 47, poz. 322. W ostatecznej wersji rozporządzenia podniesiono dwukrotnie opłaty statystyczne.

⁶²⁹ Publikuje się tylko uzasadnienie. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia

21. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację traktatu cesyjnego pomiędzy Polską, Włochami, Rumunią, Państwem Serbsko-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją podpisanego w Sèvres 10 sierpnia 1920 r. [wraz z projektem ustawy]⁶³⁰.
22. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację traktatu pokoju między mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Austrią podpisanego w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r. oraz dwóch protokółów, deklaracji i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału w kosztach oswobodzenia ziem poaustriackich i rozrachunku odszkodowań dla Włoch podpisanych tegoż dnia 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye i dołączonych do powyższego traktatu [wraz z projektem ustawy]⁶³¹.
23. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką dotyczącej uregulowania wszystkich spraw kolejowych wynikłych wskutek podziału Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza podpisanej w Pradze 24 września 1920 r. wraz z protokołem z tejże daty [wraz z projektem ustawy]⁶³².
24. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie uregulowania obrotu prawnego w sprawach cywilnych, karnych i niespornych, podpisanej w Warszawie 20 lipca 1922 r. [wraz z projektem ustawy]⁶³³.
25. Wniosek nagły ministra spraw wojskowych o zatwierdzenie projektu dodatkowych zmian w kontrakcie, na którym opiera się funkcjonowanie Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce od 1 maja 1922 r. [wraz z pismami ministra skarbu i ministra spraw zagranicznych w tej sprawie].
26. Projekt statutu Koła Dyplomatycznego w Warszawie.
27. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie granic miasta Ostrowca w powiecie opatowskim⁶³⁴.
28. Projekt ustawy o dowodach osobistych.
29. Wniosek ministra skarbu o zmianę statutu organizacyjnego Ministerstwa Skarbu.
30. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie niemieckiej firmie Henryka Francka Synowie na nabycie nieruchomości w Krakowie⁶³⁵.
31. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelowi austriackiemu Janowi Steckowi na nabycie od Józefa i Zofii małżonków Skwarczewskich nieruchomości położonej w gminie Muszyna⁶³⁶.
32. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie angielskiej firmie Nichols i Rimmington na nabycie majątku ziemskiego „Michałówka” położonego w powiecie grodzieńskim⁶³⁷.

1923 r. w przedmiocie djet, zwrotu kosztów przy podróżach służbowych funkcjonariuszów państwowych poza granicami Państwa oraz przesiedleniach funkcjonariuszów służby zagranicznej, Dz.U. 1923, nr 46, poz. 312.

⁶³⁰ Publikuje się projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

⁶³¹ Publikuje się projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

⁶³² Publikuje się projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

⁶³³ Publikuje się projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

⁶³⁴ Publikuje się uzasadnienie. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1923 r. o zmianie granic miasta Ostrowca w powiecie opatowskim, Dz.U. 1923, nr 44, poz. 297.

⁶³⁵ Nie publikuje się.

⁶³⁶ Nie publikuje się.

⁶³⁷ Nie publikuje się.

33. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie Towarzystwu Górniczo-Hutniczemu Odlewnia Żelaza Węgierska Górka na nabycie nieruchomości w Węgierskiej Górze powiatu żywieckiego⁶³⁸.
34. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie belgijskiej spółce akcyjnej Towarzystwo Południowo-Rosyjskich Hut Lustrzanych w Charleroi w Belgii na nabycie trzech nieruchomości⁶³⁹.
35. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelowi m. Kłajpedy Eugeniuszowi Matutt na nabycie od Tonny Taxweiler nieruchomości w Grudziądzu⁶⁴⁰.
36. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelom angielskim Jakóbowi Herbertowi dwóch imion Perkinsowi oraz Charles Ely dwóch imion Perkinsowi na nabycie od Józefa Kopacza nieruchomości w Krośnie⁶⁴¹.
37. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie wynagrodzenia właścicielowi gruntu o powierzchni sześciu morgów położonego we wsi Kije powiatu pińczowskiego województwa kieleckiego, wywłaszczonego na rzecz utworzenia nowego cmentarza grzebalnego we wsi Kije⁶⁴².
38. Projekt ustawy o stypendiach dla młodzieży śląskiej studiującej w szkołach średnich i zawodowych oraz wyższych zakładach naukowych.
39. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie właściwości terytorialnej sądów okręgowych w Łucku i Pińsku⁶⁴³.
40. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie właściwości terytorialnej sądów okręgowych w Kielcach i Radomiu⁶⁴⁴.
41. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia części 36 kodeksu karnego z roku 1903 obowiązującego w b. zaborze rosyjskim⁶⁴⁵.
42. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy o postępowaniu karnem obowiązującej w województwie poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego.
43. Projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia grzywnień i odsetek za zwłokę w ordynacji podatkowej⁶⁴⁶.

⁶³⁸ Nie publikuje się.

⁶³⁹ Nie publikuje się.

⁶⁴⁰ Nie publikuje się.

⁶⁴¹ Nie publikuje się.

⁶⁴² Nie publikuje się.

⁶⁴³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1923 r. o zmianie właściwości terytorialnej sądów okręgowych w Łucku i Pińsku, Dz.U. 1923, nr 45, poz. 308.

⁶⁴⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1923 r. o zmianie właściwości terytorialnej sądów okręgowych w Kielcach i Radomiu, Dz.U. 1923, nr 45, poz. 307.

⁶⁴⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 17 grudnia 1924 r. w przedmiocie uzupełnienia części 36 kodeksu karnego z r. 1903, obowiązującego w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. 1925, nr 1, poz. 4.

⁶⁴⁶ Nie publikuje się. Projekt ustawy dotyczył województwa śląskiego. Jej postanowienia w zmodyfikowanej formie (poprzez podniesienie stawek przeliczonych na franki złote) wprowadzono rozporządzeniem ministra skarbu na początku 1924 r., zob. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 12 lutego 1924 r. w przedmiocie zastosowania stałej jednostki do obliczania grzywnień i odsetek za zwłokę w sprawach podatkowych na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego, Dz.U. 1924, nr 17, poz. 176.

44. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie odłączenia folwarku Sabaszczewo od obszaru dworskiego Murzynowo Kościelne w powiecie średzkim województwa poznańskiego i utworzenia z Sabaszczewa samoistnego obszaru dworskiego⁶⁴⁷.
45. Wniosek ministra skarbu o mianowanie Stanisława Kauzika dyrektorem gabinetu Ministra Skarbu.
46. Wniosek ministra skarbu o mianowanie Gabriela Czechowicza dyrektorem departamentu w Ministerstwie Skarbu.

Załącznik ^c1^c do № ^c19^c

Akt [członków Rady Ministrów] w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych [wraz z wnioskiem nagłym ministra skarbu w tej sprawie]

PREZES RADY MINISTRÓW
Nr. 6533.

Warszawa, dnia ^c10^c kwietnia 1923 r.

W sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

Do wszystkich Panów Ministrów i Kierowników
Ministerstw
w Warszawie

Z powodu nagłości sprawy proszę Panów Ministrów i Kierowników Ministerstw o wyrażenie swej zgody na załączony wniosek Pana Ministra Skarbu w przedmiocie uposażenia funkcjonariuszów państwowych na kwiecień rb. przez umieszczenie Swego podpisu na niniejszym akcie.

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw
Wewnętrznych
^fSikorski^f

Minister Spraw Zagranicznych ^fAl. Skrzyński^f

Minister Spraw Wojskowych ^fSosnkowski^f

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości ^cwz^c ^fRudnicki^f

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych i O.P. ^fJ. Mikułowski-Pomorski^f

⁶⁴⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1923 r. w sprawie odłączenia folwarku Sabaszczewo od obszaru dworskiego Murzynowo kościelne w powiecie średzkim województwa poznańskiego i utworzenia z Sabaszczewa samoistnego obszaru dworskiego, Dz.U. 1923, nr 43, poz. 293.

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych ^fRaczyński^f
Minister Przemysłu i Handlu ^fStefan Ossowski^f
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych ^fL. Zagórny-Marynowski^f
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów ^fJ. Moszczyński^f
Minister Robót Publicznych ^fŁopuszański^f
Minister Pracy i Opieki Społecznej ^fL. Darowski^f
Minister Zdrowia Publicznego ^fChodźko^f

MINISTERSTWO SKARBU
№ 770/DB/8

Warszawa, dnia 10 kwietnia 1923 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU
w sprawie uposażenia funkcjonarjuszów państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

I. W związku z wykazaniem przez Komisję dla badania wzrostu kosztów utrzymania wzrostem tychże kosztów w miesiącu marcu rb. w stosunku do poprzedniego miesiąca, przyznaje się cywilnym pracownikom państwowym, oficerom, chorążym i szeregowym zawodowym wyrównanie w wysokości 33% uposażenia miesięcznego, wypłaconego w dniu 28 marca br. na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 7 marca rb.⁶⁴⁸

Szeregowym niezawodowym wyrównuje się żołd i wszelkie należności poczynawszy od dnia 11 kwietnia br. o 33%.

Wypłata wyrównania winna nastąpić bezzwłocznie.

II. W dniu 1 maja otrzymają wyżej wymienieni uposażenie wypłacone na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 7 marca rb. zwiększone o 33% tegoż uposażenia.

Uzasadnienie.

Z uwagi na to, że w okresie poświętecznym pracownicy państwowi, którym wypłacono pobory kwietniowe zaliczkowo w dniu 28 marca br., znaleźli się w ciężkiem położeniu ekonomicznem, proponuje się wypłacić ^dwyrównanie bezzwłocznie^d.

MINISTER SKARBU
^fWł. Grabski^f

⁶⁴⁸ Zob. załącznik 48 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

**Wniosek ministra skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia
zasiłków od 1 kwietnia 1923 r.**

MINISTERSTWO SKARBU
Wydział Emerytalny
Nr. 4853/W.Em.

Warszawa, dn. 5^c kwietnia 1923 r.

Wniosek
MINISTRA SKARBU

w sprawie przyznania osobom pobierającym zaopatrzenia
zasiłków od 1-go kwietnia 1923 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) dla cywilnych emerytów, wdów i sierot, jakoteż emerytowanych generałów i oficerów sztabowych W.P. 33,33% uposażenia emerytalnego przypadającego im za miesiąc kwiecień rb.,

2) dla emerytowanych młodszych oficerów W.P. (od kapitana wdół), chorążych i podoficerów zawodowych W.P. 25% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc kwiecień rb.,

3) dla wdów i sierot po generałach i oficerach sztabowych W.P. 50%, a dla wdów po młodszych oficerach, chorążych i podoficerach W.P. 33,33% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc kwiecień rb.; równocześnie znosi się dotychczas wypłacany im dodatek w kwocie 7.000 Mk. miesięcznie,

4) dla emerytowanych generałów i oficerów sztabowych b. państw zaborczych 50% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc kwiecień rb.,

5) dla emerytowanych młodszych oficerów (od kapitana wdół), chorążych i podoficerów zawodowych b. państw zaborczych 33,33% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc kwiecień rb.,

6) dla wdów i sierot po wojskowych zawodowych b. państw zaborczych 15% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc kwiecień rb.,

7) dla weteranów powstań narodowych 1831, 1848 i 1863 r., jakoteż pozostałych po nich wdów pobierających zaopatrzenia na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r.⁶⁴⁹ 33,33% uposażenia emerytalnego przypadającego im na miesiąc marzec rb.,

⁶⁴⁹ Ustawa z dnia 23 marca 1922 r. w przedmiocie zaopatrzenia weteranów powstań narodowych z 1831 r., 1848 r i 1863 r. oraz wdów po nich, Dz.U. 1922, nr 26, poz. 212.

8) dla osób pobierających dary z łaski lub renty kolejowe 33,33% od kwot przypadających im na miesiąc marzec rb.

Od prawa poborów powyższych zasiłków wyłącza się wdowy i sieroty będące na służbie państwowej lub samorządowej, lub w instytucjach państwowych, a pobierające zaopatrzenia emerytalne z tytułu służby męża, wzgl. ojca lub matki, i weteranów (wdowy po nich), którzy zajmują jakąkolwiek posadę na służbie cywilnej lub wojskowej.

Wdowy pobierające emeryturę za własną służbę i pensję wdowią mogą otrzymywać tylko jeden zasiłek obliczony od emerytury lub pensji wdowiej zależnie od tego, który jest dla niej korzystniejszy.

^aOd prawo poboru nadzwyczajnych zasiłków nie są wyłączeni ci emeryci cywilni i wojskowi pozostający w służbie państwowej albo samorządowej, lub w instytucjach państwowych, mogą pobierać nadzwyczajny zasiłek, jeżeli ich uposażenie z tytułu służby łącznie z uposażeniem emerytalnym wraz z nadzwyczajnym zasiłkiem nie przewyższa uposażenia przywiązanego do stanowiska piastowanego ostatnio przez emeryta^a.

Weteranom (wdowom po nich), których emerytura z tytułu służby cywilnej lub wojskowej (względnie za służbę zmarłego męża) jest łącznie z pensją weterańską wraz z ustawowymi dodatkami drożyznianymi niższa aniżeli pensja weterańska wraz ze wszystkimi dodatkami (ustawowymi i nadzwyczajnym zasiłkiem) przysnaje się tytułem nadzwyczajnego zasiłku różnicę między pensją weterańską łącznie z ustawowym dodatkiem drożyznianym a emeryturą wraz ze wszystkimi dodatkami.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Załącznik ^{c5c} do № ^{c19c}

Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywateli francuskich dra Henryka Gierszyńskiego i Bronisława Kozakiewicza

kwietnia [192]3

P.D. 1077/23.

Wniosek
Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie nadania Komandorji z Gwiazdą
orderu „Odrodzenia Polski”

obywatelom francuskim:
p. dr. Henrykowi Gierszyńskiemu
i p. Bronisławowi Kozakiewiczowi.

UZASADNIENIE

Następujący obywatele francuscy, polacy, oddali na emigracji wielkie usługi sprawie polskiej, za co winni być odznaczeni:

Dr. Henryk Gierszyński, były powstaniec, brał czynny udział w tworzeniu stowarzyszeń mających na celu propagandę i pomoc w sprawie polskiej, przez lat kilkadziesiąt dom jego był schroniskiem dla weteranów z 1830 i 1863 roku oraz miejscem wypoczynku wakacyjnego dla niezamożnych studentów⁶⁵⁰.

p. Bronisław Kozakiewicz, syn powstańca, prowadził na wielką skalę propagandę polską przez urządzenie szeregu wystaw artystycznych, koncertów muzyki polskiej itp. Poza tem ogromne znaczenie w tym względzie mają dokonane przez niego tłumaczenia znakomitych dzieł literatury polskiej⁶⁵¹.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 13-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić pp. Henryka Gierszyńskiego i Bronisława Kozakiewicza Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej do nadania Komandorji z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwałała
Warszawa, dnia

Prezes Ministrów

⁶⁵⁰ Szerzej o tej postaci zob. W. Śladkowski, *Wysepka polska we Francji. U Marii i Henryka Gierszyńskich w Ouarville 1878–1930*, Lublin 2005.

⁶⁵¹ Szerzej o tej postaci zob. J. Krzyżanowski, *Kozakiewicz Bronisław*, w: PSB, t. 14, s. 595.

Wniosek ministra spraw zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywatela szwajcarskiego prof. Zygmunta Laskowskiego

kwietnia [19]3

P.D. 1078/23.

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie podwyższenia z
Komandorji na Komandorję
z Gwiazdą orderu „Odrodzenia
Polski” dla obywatela szwajcarskiego
prof. Zygmunta Laskowskiego.

UZASADNIENIE

Z uwagi na wysokie stanowisko honorowego profesora uniwersytetu genewskiego i wielką powagę, jaką się dr. Zygmunt Laskowski w najszerszych kołach szwajcarskich cieszy, wskazanem jest odznaczenie go jako Polaka o przynależności państwowej szwajcarskiej orderem wyższym niż przyznany mu uchwałą Rady Ministrów z dn. 14/II.[19]23. Krzyż Komandorski⁶⁵².

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 13-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić dr. Zygmunta Laskowskiego Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej do nadania Komandorji z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia

Prezes Ministrów

⁶⁵² Szerzej o tej postaci zob. T. Zakrzewski, *Laskowski Zygmunt Władysław*, w: PSB, t. 16, 1971, s. 534–535.

Wniosek ministra spraw wojskowych o skrócenia ćwiczeń wojskowych dla oficerów i szeregowych rezerwy powołanych w bieżącym roku na ćwiczenia [wraz z projektem uchwały]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

L. 4776^c/OdB

Skrócenie ćwiczeń wojskowych
dla ofic. i szer. rezerwy
powołanych w br. na ćwiczenia

^bZgoda, dn. 13.IV

S.^b

UZASADNIENIE

1) Jak z meldunków poszczególnych D[owód]ców O.K. wynika, przebieg ćwiczeń oficerów i szereg. rezerwy pierwszego turnusu wykazuje bardzo dodatnie postępy w wyszkoleniu, z czego wnioskuje, że następne turnusy powoływanych ofic. i szer. rezerwy będą mogły podolać programowi przeszkolenia w skróconym okresie, do czego w znacznym stopniu przyczyni się również ciepła pora roku, umożliwiającą szybkie przeszkolenie w letnich obozach ćwiczebnych.

2) Biorąc pod uwagę:

- a) ciężkie finansowe położenie Państwa,
- b) uznając akcję Ministra Skarbu zmierzającą do ograniczenia do minimum wydatków Skarbu Państwa na utrzymanie wojska, jak też
- c) pewne przekroczenie w pierwszym kwartale preliminowanych na rok 1923 stanów budżetowych Siły Zbrojnej Państwa przez zgłoszenie się do ćwiczeń znacznie większej ilości szereg. rezerwy aniżeli budżetowo przewidziano, skrócenie okresu ćwiczeń z 8-miu na 6. tyg. wyrówna obecną nadwyżkę budżetową, sprowadzając stany faktyczne do preliminowanych.

3) Skrócenie okresu ćwiczeń z 8-miu na 6. tyg. odbić się może jednak ujemnie na gotowości bojowej Siły Zbrojnej Państwa, a temsamem również na bezpieczeństwie kraju, ponieważ okresy dzielące jeden turnus ćwiczeń od następnego będą zbyt odległe (około 4 tyg.), a stany faktyczne szereg. kontyngensu pok[ojowego] – bardzo niskie.

Rozważywszy powyższe Rada Ministrów uchwalić raczy:

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW Z DN. 13.IV.23 r.

§ 1.

Na mocy art. 11 ust. 2 T.U. o powszechnym obowiązku służby wojskowej⁶⁵³ upoważnia się Ministra Spraw Wojskowych do skrócenia ćwiczeń wojskowych do 6-ciu tygodni dla oficerów i szereg. rezerwy powołanych w myśl uchwały Rady Min. z dnia 25.I.23 r.⁶⁵⁴ w bieżącym roku na ćwiczenia.

§ 2.

Uchwała niniejsza wchodzi natychmiast w życie.

Minister Spraw Wojskowych

Generał – Dywizji

Załącznik ^c8^c do № ^c19^c

Wniosek ministra spraw wojskowych w przedmiocie przedłużenia okresu czasu ćwiczeń (pracy w komisjach kontrolnych) lekarzy-rezerwistów urodzonych w latach 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890 – o dwa tygodnie [wraz z projektem uchwały]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH.

Projekt uchwały Rady Ministrów
w przedmiocie przedłużenia okresu
czasu ćwiczeń (pracy w Komisjach
Kontrolnych) lekarzy-rezerwistów
urodzonych w latach 1885, 1886,
1887, 1888, 1889, 1900 – o dwa tygodnie.

^b11-13.IV

zgoda

S^b

⁶⁵³ Mowa o tymczasowej ustawie o powszechnym obowiązku służby wojskowej z 27 października 1918 r., Dz.U. 1918, nr 13, poz. 28. Artykuł 11 tej ustawy brzmiał następująco: „Służba w rezerwie trwa od chwili zwolnienia ze służby w wojsku stałym, względnie w zapasie, aż do końca tego roku kalendarzowego, w którym obowiązany kończy lat 30.

W ciągu tego czasu rezerwiści obowiązani są do odbycia kilku okresów ćwiczeń, trwających razem najwyżej 20 tygodni”.

⁶⁵⁴ Zob. załącznik 22 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 25 stycznia 1923 r.

UZASADNIENIE.

Uchwałą Rady Ministrów (Dz.Ustaw Nr.85/22 r. poz. 764)⁶⁵⁵ zarządzone zostało przeprowadzenie zebrań kontrolnych wszystkich obywateli Rzplitej Polskiej płci męskiej urodzonych w latach 1883–1899, jak również wszystkich tych obywateli płci męskiej, których przynależność państwowa nie jest znana, a którzy mieszkają stale w obrębie Państwa Polskiego.

Akcja zebrań kontrolnych rozpadła się na dwa działy:

- a) rejestrację – przeprowadzoną przez władze cywilne,
- b) właściwe zebrania kontrolne – przeprowadzone przez władze wojskowe.

Czynność wymieniona w punkcie a) została już zakończoną. Obecnie władze wojskowe z pomocą utworzonych Komisji Kontrolnych (skład Komisji Kontrolnej: 1 oficer – przewodniczący, 1 lekarz wojskowy-rezerwista, siły pomocnicze pisarskie, przedstawiciel gminy) przeprowadzają na zasadzie wyników rejestracji właściwe zebrania kontrolne.

Przeciętnie na terenie DOK. funkcjonuje około 60 Komisji Kontrolnych. Komisje Kontrolne rozpoczęły urzędowanie w dniu 5.III.1923 r. za wyjątkiem trzech D.O.K. (w DOK. Nr.V. – 15.III., w DOK. Nr.VI. – 26.III.1923 r. i w DOK. Nr.IX. – 10.III.).

Czas urzędowania Komisji Kontr. obliczony był na 6 tygodni, ze względu jednak na dużą ilość obywateli podlegających kontroli, przygotowaniu dla każdego kontrolowanego obywatela dokumentów ewidencyjnych nowego wzoru (arkusz ewidencyjny, książeczka wojskowa) i ze względu na to, że w niektórych DOK. np. III, VI, IX akcja powyższa odbywa się w warunkach niezbyt dogodnych (duże obszary, pewien opór ludności, zbieg akcji kontrolnej z poborem rekruta rocznika 1900 i 1901 w Wschodniej Małopolsce) okazało się niezbędnym przedłużenie okresu czasu trwania urzędowania Kom. Kontr. o dwa tygodnie tj. na 8 tygodni.

Obliczając, że Kom. Kontr. zakończą swe czynności w przeciągu 6 tygodni, na ten okres czasu zostali powołani lekarze-rezerwisti roczn. 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890 do ćwiczeń (pracy w Komisjach Kontrolnych), który to czas zostaje powołanym lekarzom rezerwistom zaliczony jako odbyte ćwiczenia w rezerwie.

Obecnie z wyżej wymienionych powodów zachodzi konieczność zatrzymania powołanych lekarzy-rezerwistów roczników jak wyżej na dalsze dwa tygodnie. W wypadku, gdyby poszczególne Kom. Kontrolne ukończyły urzędowanie wcześniej, lekarze-rezerwisti zostaną natychmiast zwolnieni.

⁶⁵⁵ Mowa o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 1922 r. w przedmiocie zebrań kontrolnych, Dz.U. 1922, nr 85, poz. 764.

Uwzględniając powyższe Rada Ministrów uchwalić raczy:

§.1.

Na podstawie art. 16-ego T.U. o powszechnym obowiązku służby wojskowej⁶⁵⁶ zatrzymuje się powołanych na 6-tygodniowy okres ćwiczeń (praca w Komisjach Kontrolnych) lekarzy-rezerwistów roczników 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890 na dalsze dwa tygodnie, tj. łącznie z poprzednim czasokresem na 8-tygodniowe ćwiczenia (praca w Komisjach Kontr.).

§.2.

Uchwała niniejsza wchodzi w życie natychmiast po jej uchwaleniu.

§.3.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
fSosnkowski^f
Generał-dywizji.

Załącznik ^{c9c} do № ^{c19c}

Wniosek nagły ministra skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO SKARBU
L.D.K.1665/I.

Warszawa, dnia kwietnia 1923 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu
na Radę Ministrów w sprawie
przedłożenia Sejmowi projektu
ustawy o dalszej emisji banknotów
Polskiej Krajowej Kasy
Pożyczkowej.

⁶⁵⁶ Artykuł ten brzmiał następująco: „Komenda Główna wojsk polskich ma prawo odroczyć termin zwolnienia żołnierzy wojska stałego do rezerwy, jak również przedłużyć okres ćwiczeń zapasowych rezerwistów i obrony krajowej. Zarządzenie to może nastąpić jedynie za zgodą Rządu”.

Rada Ministrów upoważnić raczy Ministra Skarbu o przedłożenie Sejmowi poniższego projektu ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

Projekt ustawy
z dnia ... 1923 r.
o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej
Kasy Pożyczkowej.

Art. 1.

Upoważnia się Polską Krajową Kasę Pożyczkową do doprowadzenia stanu emisji jej biletów, oprócz biletów emitowanych na zasadzie art. 2. ustawy z dnia 26 marca 1920 r. (Dz.Ust.R.P. Nr.31 poz. 179 1920 r.)⁶⁵⁷ do kwoty 2.500.000.000.000 Mkp. łącznie ze sumą 1.400.000.000.000 Mkp. ustaloną w art. 1. ustawy z 24 marca 1923 r. (Dz.U.R.P. Nr.38 poz. 252 z r. 1923.)⁶⁵⁸.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Przedłożony równocześnie z niniejszym projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej⁶⁵⁹ przewiduje wzrost długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej o 1.350.000.000.000 Mkp. ponad sumę ustawowo dozwoloną.

Zaciągnięcie przez Skarb Państwa długu w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej nie wymaga w równej ilości emisji banknotów, gdyż bywa częściowo pokrywany środkami, znajdującymi się w posiadaniu Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, przeważnie funduszami złożonemi w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej na rachunkach żyrowanych.

⁶⁵⁷ Mowa o Ustawie z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 13 lutego 1920 r. dotyczącej dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1920, nr 31, poz. 179; zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 4, s. 89–93.

⁶⁵⁸ Zob. załącznik 12 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 25 stycznia 1923 r. Mowa o Ustawie z dnia 24 marca 1923 r. o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 252.

⁶⁵⁹ Zob. następny załącznik.

Wyżej podany wzrost długu Skarbu Państwa w kwocie 1.350 miliardów Mkp. może być w stosunku mniej więcej 20%, czyli w kwocie około 250 miliardów Mkp., zasilony środkami posiadanymi przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową, pozostałe zaś 1100 miliardów muszą znaleźć pokrycie drogą dalszej emisji banknotów. Wyniesie to łącznie z kwotą 1.400 miliardów Mkp. przewidzianą w ustawie z dnia 24 marca 1923 r. o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej kwotę 2.500 miliardów Mkp⁶⁶⁰.

MINISTER SKARBU

Wł. Grabski^f

Załącznik ^c10^c do № ^c19^c

Wniosek nagły ministra skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO SKARBU

L.1666/DK/I.

Wniosek nagły Ministra Skarbu
na Radę Ministrów w sprawie
przedłożenia Sejmowi projektu
ustawy o kredycie Skarbu Państwa
w P.K.K.P.

Rada Ministrów upoważnić raczy Ministra Skarbu o przedłożenie Sejmowi poniższego projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w P.K.K.P.

Projekt ustawy

z dnia ... 1923 r.

o kredycie Skarbu Państwa w P.K.K.P.

Art. 1. Upoważnia się Ministra Skarbu do zaciągnięcia na pokrycie niedoboru budżetowego dalszej pożyczki w P.K.K.P. w wysokości 3.150.000.000.000 marek polskich łącznie z kwotą 1.800.000.000.000 marek polskich ustaloną w artykule 1 ustawy z dnia 24 marca 1923 r. (Dz.U.R.P. Nr.38 poz. 251 z 1923)⁶⁶¹.

⁶⁶⁰ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 420–421.

⁶⁶¹ Mowa o Ustawie z dnia 24 marca 1923 r. o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 251.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Dług Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej na dzień 31 marca 1923 roku wynosi kwotę 1.732 miliardów mkp. Należy zauważyć, że przewidziany w wyżej wymienionej ustawie z dnia 24 marca 1923 r. kredyt do sumy 1.800 miliardów miał służyć na pokrycie deficytu budżetowego do końca marca 1923 r., kredyt ten nie został więc całkowicie wyczerpany.

Przedłożony Sejmowi równocześnie projekt ustawy o prowizorium budżetowym na czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1923 r. upoważnia Rząd do czynienia wydatków państwowych w wysokości kredytów przyznanych ustawą z dnia 15 lutego 1923 r. (Dz.Ust. Nr.22 poz. 138)⁶⁶² z uwzględnieniem kredytów przyznanych na mocy ustaw o pierwszym i drugim prowizorium budżetowym na czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r.⁶⁶³

Wydatki państwowe w II kwartale 1923 r. wyniosą zatem prawdopodobnie:

A) Wydatki rzeczowe:

1) na mocy art. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1923 r. (Dz.Ust. Nr.22 poz. 138)	709 miliard[ów] mp.
2) na mocy art. 1 powołanej pod 1) ustawy i art. 1 ustawy z dnia 24 marca 1923 r. o pierwszym dodatkowym prowizorium (Dz.Ust. Nr. 38 poz. 253) 80% podwyżki wydatków pod 1)	567 " "
3) na mocy art. ustawy z dnia o drugim dodatkowym prowizorium budżetowym ⁶⁶⁴	11 " "
Razem	1.287 miliard[ów] mp.

B) Wydatki osobowe, tak cywilne, jak i wojskowe,
wyniosły na 1 kwietnia 1923 roku 320 miliardów.
Ponieważ przyznaną została przez Radę Ministrów
zgodnie z wykazanim przez Komisję dla badania
kosztów utrzymania wzrostem drożyzny 33%
podwyżka, wydatki osobowe w kwietniu 1923 r.

⁶⁶² Mowa o Ustawie z dnia 15 lutego 1923 r. o prowizorium budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 22, poz. 138.

⁶⁶³ Mowa o Ustawie z dnia 24 marca 1923 r. o pierwszym dodatkowym prowizorium budżetowym za czas od dnia 1 stycznia do dnia 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 38, poz. 253 i Ustawie z dnia 15 czerwca 1923 r. o drugim dodatkowym prowizorium za czas od dnia 1 stycznia do dnia 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 66, poz. 510.

⁶⁶⁴ Ustawa ta miała być dopiero uchwalona. Nosila datę 15 czerwca 1923 r., zob. poprzedni przypis.

wyniosą okrągło 425 miliardów. Wydatki osobowe w maju i czerwcu nie będą prawdopodobnie niższe od wydatków za kwiecień, można liczyć więc wydatki osobowe na cały kwartał (425.3) 1.275 miliard[ów] mp.

- C) Na wypadek dalszego wzrostu drożyzny w ciągu drugiego kwartału 1923 r. przewiduje się ewentualny dalszy wzrost wydatków państwowych tak rzeczowych, jak i osobowych co najmniej o kwotę 400 miliard[ów] mp.

Przypuszczalna zatem kwota wydatków państwowych w II kwartale 1923 r. wyniesie:

Wydatki przewidziane pod	A	1.287	miliardów	mkp.
”	”	1.275	”	”
”	”	^d 400	”	” ^d
	Ogółem	2.962	miliardów	mkp.

Przeprowadzona dopiero obecnie częściowa reforma ustawowa źródeł dochodowych, a w szczególności dochodów skarbowych, spowoduje poważny wzrost wpływów dopiero pod koniec drugiego kwartału 1923 r. Należy się spodziewać, że w każdym razie dochody państwowe w drugim kwartale 1923 r. wyniosą:

1) danin publicznych	523	miliardów	mkp.
2) dochody z eksploatacji kolei, poczty i telegrafu okrągło	500	”	”
3) inne dochody okrągło	^d 300	”	” ^d
Razem	1.323	miliardów	mkp.

Wydatki w II kwartale 1923 r. wyniosą			
więc	2.962	miliardów	mkp.
Dochody zaś	^d 1.323	”	” ^d
Deficyt zatem w II kwartale 1923 r. będzie stanowić kwotę	1.639	miliardów	mkp.

Należy się spodziewać, że deficyt ten będzie zmniejszony w drodze emisji 6% złotych bonów skarbowych i biletów skarbowych Serji IV o sumę ^d225 miliardów mkp.^d

Pozostała reszta deficytu w kwocie okrągłej	1.414	miliardów	mkp.
--	-------	-----------	------

będzie musiał być pokrytą w drodze zaciągnięcia dalszej pożyczki w PKKP, co łącznie z zadłużeniem Skarbu Państwa w P.K.K.P. na dzień 31 marca 1923 r. w sumie	^d 1.732	miljardów mkp.	^d
będzie stanowiło kwotę	3.146	miljardów mkp	
czyli okrągło	3.150	”	”

MINISTER SKARBU
^fWł. Grabski^f

Załącznik ^cdo punktu 10^c do № ^c19^c

Oświadczenie w sprawie zezwolenia urzędnikom państwowym na korzystanie z dobrodziejstw reformy rolnej [wraz z wnioskiem prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w tej sprawie]

^cdo punktu 10^c

W sprawie zezwolenia urzędnikom państwowym na korzystanie z dobrodziejstw reformy rolnej.

Biorąc pod uwagę przepisy ustawy z d. 15.7.1920 r. o wykonaniu reformy rolnej – sam charakter służbowy danej osoby urzędnika państwowego nie może sam przez się stanowić ani przeszkody, ani też uzasadnienia do nadania działek z parcelacji. Dlatego też niema zadaniem Głównego Urzędu Ziemskiego żadnych podstaw, aby urzędników państwowych, nie wyłączając ziemskich, pozbawić prawa korzystania z dobrodziejstw reformy rolnej, zwłaszcza o ile to dotyczy wydzielania w myśl art. 26 wymienionej ustawy – specjalnych kolonji urzędniczych.

Jedyną przeszkodą – i to nie tylko dla urzędników ziemskich – mógłby być art. 29 ustawy o państwowej służbie cywilnej⁶⁶⁵. Jednakże zdaniem Głównego

⁶⁶⁵ Artykuł ten brzmiał następująco: „Urzędnikowi nie wolno przyjąć żadnej posady, ani stanowiska, ani też oddawać się poza urzędem takim zajęciom, których wykonanie stoi w sprzeczności z jego obowiązkami służbowemi, przeszkadza mu w ściślem wykonywaniu czynności urzędowych lub może wywołać uzasadnione podejrzenie o stronnictwość lub interesowność.

Urzędnik powinien donieść swej władzy służbowej o każdym ubocznem zajęciu, przynoszącem mu jakiegokolwiek korzyści materjalne, i zaniechać takich zajęć, które władza uzna za niedopuszczalne w myśl powyższych postanowień.

Urzędu Ziemskiego jest to przeszkoda również tylko pozorna, wywołana błędną interpretacją prawną. Ponieważ nabycie ziemi z tytułu reformy rolnej nie może być uważane za transakcję gospodarczą, gdyż fakt nabycia jest tu z góry ujęty wymaganiami ustawy i wypływa li tylko z uprawnień kandydata do otrzymania ziemi – nie może więc mieć tu zastosowania końcowy ustęp wymienionego artykułu, zabraniający urzędnikom zawierania transakcji gospodarczych z urzędami, w których pełnią obowiązki służbowe. Nabycie ziemi z tytułu reformy rolnej nie jest również „nabyciem” w znaczeniu przewidzianym w kodeksie cywilnym uzależnionym od dobrowolnego ustalenia ceny kupna-sprzedaży. Świadczy o tem interpretacja sejmowa dotycząca nabywania ziemi przez posłów. A mianowicie, mimo iż art. 22 konstytucji zabrania kategorycznie posłom nabywania dóbr państwowych, art. 111 ustawy o ordynacji wyborczej wyjaśnia, iż korzystanie z reformy rolnej przez nabycie działki gruntu nie podpada pod przepisy art. 22 konstytucji⁶⁶⁶.

Gdyby urzędnicy ziemscy pozbawieni byli prawa nabywania ziemi z parcelacji – to przy tworzeniu kolonji urzędniczych pod miastami byłiby oni pominięci z oczywistą dla nich krzywdą.

Aczkolwiek Główny Urząd Ziemski nie ma w powyższej kwestji żadnych obiekcji, jednakże nie chcąc samemu ostatecznie tej sprawy decydować, uważa, iż ze względu na opinię publiczną byłoby bardzo pożądane, aby Rada Ministrów wypowiedziała się w tej sprawie i podzieliła wyrażoną powyżej opinię.

Naczelnik Wydziału
Parcelacyjno-Osadniczego
fJ. Ściegosz^f

WNIOSEK

Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego
w sprawie zezwolenia urzędnikom państwowym, nie wyłączając
ziemskich, na korzystanie z dobrodziejstw reformy rolnej,
przeprowadzonej na zasadzie Ustawy z dnia 15 lipca
1920 r.

Rozstrzygnięcie władzy w tej sprawie może urzędnik zaskarżyć do władzy bezpośrednio wyższej.

Ostatecznie decyduje w sprawach tych właściwa władza naczelna.

Urzędnik nie może zawierać transakcji gospodarczych z urzędami tego działu zarządu państwowego, w którym pełni obowiązki służbowe”.

⁶⁶⁶ W dokumencie błędne przywołanie art. 27 konstytucji, który nie odnosi się do poruszanych spraw i brzmi następująco: „Posłowie wykonują swe prawa i obowiązki poselskie osobiście”.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

I. Zezwala się urzędnikom państwowym, nie wyłączając ziemskich, na korzystanie z dobrodziejstw reformy rolnej przeprowadzanej na zasadzie Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r.

II. Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego wyda przepisy określające sposób kwalifikowania urzędników państwowych przy otrzymywaniu przydziału ziemi oraz warunki, na jakich korzystanie z przydziału może być połączone z pozostawieniem w czynnej służbie państwowej.

UZASADNIENIE

Zarówno Uchwała Sejmu Ustawodawczego w przedmiocie zasad reformy rolnej, jak i Ustawa z dnia 15.VII.[19]20 r. o wykonaniu reformy rolnej, omawiając uprawnienia do otrzymania ziemi, nie czynią żadnych zastrzeżeń co do urzędników wogóle państwowych, a urzędników ziemskich w szczególności.

Przeciwnie, art. 26 wspomnianej Ustawy wyraźnie przewiduje tworzenie kolonji urzędniczych w pobliżu miast i ośrodków przemysłowych.

Ponieważ nabycie ziemi z tytułu reformy rolnej nie może być uważane za transakcję gospodarczą, gdyż fakt nabycia jest tu z góry ujęty wymaganiami Ustawy i wypływa li tylko z uprawnień kandydata do otrzymania ziemi, nie może więc tu mieć zastosowania końcowy ustęp art. 29 Ustawy z dnia 17.II.[19]22 r. o państwowej służbie cywilnej zabraniający urzędnikom zawierania transakcji gospodarczych z urzędami, w których pełnią obowiązki służbowe.

„Nabycie ziemi” z tytułu reformy rolnej nie jest również nabyciem w znaczeniu przewidzianym w kodeksie cywilnym uzależnionym od dobrowolnego ustalenia ceny kupna-sprzedaży.

Świadczy o tem wymownie interpretacja prawa nabywania ziemi przez posłów sejmowych.

A mianowicie, mimo iż art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zabrania kategorycznie posłom nabywania dóbr państwowych, art. 111 Ustawy z dnia 28 sierpnia 1922 r. o ordynacji wyborczej wyjaśnia, iż korzystanie z reformy rolnej przez nabycie działki gruntu nie podpada pod przepisy art. 22 Ustawy Konstytucyjnej.

Uniemożliwienie urzędnikom państwowym korzystania z dobrodziejstw reformy rolnej mimo posiadanych ku temu uprawnień na równi z innymi obywatelami Państwa krzywdzi ich niesłusznie, sieje rozgoryczenie i powoduje coraz częstsze wypadki odpływu wykwalifikowanych jednostek.

Biorąc powyższe pod uwagę i stwierdzając, że końcowy ustęp art. 29 Ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. nie powinien mieć zastosowania do urzędników państwowych nabywających ziemię z tytułu reformy rolnej.

Główny Urząd Ziemski składa niniejsze do zatwierdzenia.

Wniosek ministra spraw zagranicznych o przyznanie odszkodowania dla ks. kanonika [Konstantina] Tredera z tytułu odmówienia mu prawa obywatelstwa polskiego

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów
w przedmiocie przyznania odszkodowania
dla ks. kanonika Tredera z tytułu
odmówienia mu prawa obywatelstwa
polskiego.

Zarządzeniem b. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej z dn. 2/XI.1920 odmówiono, opierając się na art. 91 Traktatu Wersalskiego, prawa obywatelstwa polskiego⁶⁶⁷ ks. Kanonikowi Trederowi zamieszkałemu w Pelplinie, pozostawiając mu jednocześnie termin trzytygodniowy do opuszczenia granic Państwa Polskiego i w ten sposób pozbawiając go dochodów z zajmowanej kanonji.

Niezależnie od strony politycznej powyższego zarządzenia, wydalanie ks. Tredera pozostaje dla Stolicy Apostolskiej sprawą niezalatwioną i niedającą się pogodzić z przepisami prawa kanonicznego, które stanowi, że kanonja jest beneficjum dożywotnim połączonym z szeregiem obowiązków, których wypełnienie wymaga od beneficjenta stałej rezydencji.

Powyżej wyrażony pogląd Stolicy Apostolskiej na sprawę ks. Tredera został kilkakrotnie sformułowany przez miarodajne czynniki Watykanu.

W celu definitywnego uregulowania tej sprawy pozostaje jedynie uzyskanie zrzeczenia się przez ks. Tredera praw do Kanonji wzamian za przyznanie mu przez Rząd Polski odpowiedniego jednorazowego odszkodowania, co będzie zupełnie zgodne z punktem widzenia na tę sprawę Stolicy Apostolskiej.

Ponieważ według opinii kompetentnego rzeczoznawcy odszkodowanie to winno wynosić około lir włoskich 60.000, a Ministerstwo Skarbu po zbadaniu podstaw obliczenia powyższego odszkodowania wyraziło swą zasadniczą zgodę na pokrycie tego wydatku, przeto

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) Upoważnia się Pana Ministra Spraw Zagranicznych do definitywnego uregulowania pretensji ks. Kanonika Tredera, złożonego w Kanonji w Pelplinie, przez

⁶⁶⁷ Rokowania z Niemcami w sprawie obywatelstwa i opcji były omawiane na posiedzeniach Komitetu Politycznego Rady Ministrów 7 i 15 lutego 1923 r., zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 126–133.

wypłacenie mu jednorazowego odszkodowania w sumie nie wyższej aniżeli lir włoskich 60.000.

2) Upoważnia się Pana Ministra Skarbu do wystąpienia z wnioskiem do Sejmu R.P. o uchwalenie dodatkowego kredytu na cel powyższy w równowartości sumy lir włoskich 60.000 – w Dz. 1 § 9 poz. 3 przewidywaniu budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych na okres bieżący⁶⁶⁸.

Minister Spraw Zagranicznych
wz^c Henryk Strasburger^f

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów z dn. ... 1923 r. ... protokołu ... posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dn. ... 1923 r.

Prezydent Ministrów

Załącznik ^c20^c do № ^c19^c

[Uzasadnienie do wprowadzenia] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie diet, zwrotu kosztów przy podróżach służbowych i przesiedleniach funkcjonariuszy państwowych poza granicami państwa

UZASADNIENIE.

Ad. §1. Wysokość djet ustalona poprzednimi rozporządzeniami nie odpowiada faktycznym kosztom utrzymania w poszczególnych krajach, pozatem ustalenie djet w walutach niemieckiej, austrijskiej, węgierskiej i polskiej jest najzupełniej nieodpowiednia z tego względu, że waluty te podlegają wybitnym wahaniom kursowym i stawki ustalone narazie jako obowiązujące w okresach nawet jednego tygodnia są już nie miarodajne.

⁶⁶⁸ Po opuszczeniu Pelplina ks. kanonik Konstantin Treder (15 kwietnia 1854 – 21 listopada 1939) wyjechał do Bonn, potem prowadził działalność duszpasterską w Elblągu w diecezji warmińskiej. Pozostawał w kontakcie nie tylko z ambasadą Niemiec przy Stolicy Apostolskiej, ale także z nuncjuszem apostolskim w Berlinie Eugenio Pacellim, z którym korespondował na temat „bolesnego wydalenia” z Polski i wysokości odszkodowania, domagając się co najmniej stu tysięcy lirów i bezpłatnego przetransportowania pozostawionych w Pelplinie mebli.

Z powyższych względów należało znaleźć pewne stałe podstawy opłacania djet i dlatego też Ministerstwo Spraw Zagranicznych wnosi o ustalenie tychże na Niemcy, Austrię, Węgry, kraje Nadbałtyckie – we fr. fr., a na Rosję i Ukrainę w markach.

Wniosek ten znajduje najzupełniej uzasadnienie w zatwierdzeniu podstaw płatności budżetów placówek w krajach wyżej wyszczególnionych, natomiast w Rosji i na Ukrainie na skutek żądania Ministerstwa Skarbu.

Dotychczasowy system stwarzał nadzwyczaj częste i nader kłopotliwe sytuacje, ponieważ przy wyjazdach odnośni funkcjonariusze nie mogli się zgodzić na djety, które nieraz nie pokrywają nawet jednej czwartej faktycznych kosztów utrzymania. Stawki wyznaczone we wniosku Ministerstwa Spraw Zagranicznych oparte są na wyczerpujących danych nadesłanych przez placówki co do rzeczywistych kosztów utrzymania w odnośnym kraju i poparte są raportami wyższych urzędników M.S.Z. odbywających w ostatnich czasach podróże służbowe, względnie przebywających w Delegacjach poza granicami kraju.

Ad. §2. Wobec bardzo częstych zmian warunków drożyznianych wywołanych jeszcze niezupełnym zlikwidowaniem skutków wojny światowej, w celu uniknięcia długotrwałej i pełnej formalistyki procedury występowania każdorazowego na Radę Ministrów o zmianę odpowiednich stawek, djet co przeważnie nie daje się w porę skutecznic w razach nagłych wyjazdu Delegacji, słusznem jest, aby rozporządzeniem nadać więcej elastyczności i dać możność Ministrowi Skarbu zmienić odnośne stawki.

Ad. §3. Ponieważ podróże zagraniczne odbywają się przeważnie tranzytem przez poszczególne kraje, przeto niemożliwym byłoby rozgraniczenie w podróży ilości czasu spędzonego w każdym poszczególnym kraju np. byłoby niemożliwym obliczyć jakie djety winien otrzymać funkcjonariusz jadący z Warszawy do Rzymu via Czechosłowację, Austrię i Szwajcarię z uwagi, że czas podróży wynosi w jednej dobie przez Czechosłowację godzin 10, Austrię godzin 5, Szwajcarię godzin 7 i Włochy godzin 6. Dlatego też M.S.Z. uważa za konieczne, aby djety liczyły się od chwili przejazdu punktu granicznego do miejsca Delegacji i z powrotem do punktu granicznego – według stawek przewidzianych do miejsca Delegacji.

Ad. §14. M.S.Z. nie może się zgodzić na przepis ustalony w §7. Rozporządzenia z dnia 21 sierpnia [19]22 roku⁶⁶⁹, a to z uwagi, że „urzędnicy służby zagranicznej

⁶⁶⁹ Mowa o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie djet i zwrotu kosztów przy podróżach służbowych funkcjonariuszów państwowych poza granicami Państwa, Dz.U. 1922, nr 75, poz. 677. § 7 tego rozporządzenia brzmiał następująco: „Postanowienia o zwrocie kosztów podróży zawarte w §§ 8 i 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1922 r. (Dz.U.R.P. № 41 poz. 347) należy analogicznie stosować do podróży służbowych zagranicę z następującymi zmianami:

1) Cenę biletu kolejowego I klasy, ewent. także biletu jazdy statkiem pierwszej klasy, o ile na statku znajdują się trzy klasy, zwraca się tylko następującym funkcjonariuszom: urzędnikom

posiadający stopnie służbowe V i VI jako taki pozbawieni prawa korzystania z przejazdu klasą I i wozu sypialnego są to posłowie kl. III, Radcowie legacyjni, sekretarze legacyjni oraz konsulowie, którzy jako kierownicy placówek bywają przeważnie żegnani przy wyjazdach i witani przy przyjazdach przez członków korpusu dyplomatycznego i konsularnego obcych państw oraz przedstawicieli władzy miejscowych, przeto zupełnie wykluczone jest, aby przedstawiciel Rzeczypospolitej wysiadał z wagonu II klasy^a.

Przy podróżach statkiem również należy przyznać prawo przejazdu wszystkim funkcjonariuszom niezależnie od stopnia służbowego – w klasie I-iej, bowiem klasa III na statkach „zwischendeck” służy tylko do masowego przewozu emigrantów, zaś podróżować w klasie II bynajmniej nie odpowiada godności reprezentanta R.P. w towarzystwie pasażerów przeważnie kolejowej III kl.

Również postanowienie zawarte w punkcie C §8 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 10.V.[19]22. o obowiązku przedkładania kuponu za korzystanie z wozu sypialnego⁶⁷⁰ nie może zawsze mieć miejsca, ponieważ kupony te wydaje tylko „Compagnie International Wagon-Lits”⁶⁷¹, natomiast na drogach skandynawskich, rosyjskich, włoskich i innych kuponów się nie otrzymuje, a tylko bilet, który zostaje następnie odebrany przez konduktora.

Klauzula zawarta w art. 2 pozycja 507 Dz.Ust.R.P. N.74/20⁶⁷², że „dety w razie trwania delegacji dłużej niż 21 dni dety zmniejszają się o 25%^a nie może być

państwowym od I do IV stopnia służbowego włącznie, pracownikom kolejowym I stopnia płacy, komendantowi głównemu policji państwowej, profesorom szkół akademickich, tudzież sędziom i prokuratorom zaliczanym do trzeciej i czwartej grupy.

2) Prawo przejazdu I klasą oraz zwrot kosztów przejazdu wozem sypialnym (sleepingiem) może być przyznany oprócz wyżej wymienionych funkcjonariuszów państwowych również kurjerom dyplomatycznym”, zob. także *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 284–285.

⁶⁷⁰ Mowa o Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1922 r. w sprawie zmiany przepisów o djetach i kosztach podróży, Dz.U. 1922, nr 41, poz. 347. Punkt c § 8 tego rozporządzenia brzmiał następująco: „zaliczenie kosztów na użycie miejsca w wagonach sypialnych w rachunku kosztów podróży, nastąpić może jedynie na podstawie dołączonego do tegoż rachunku oryginalnego kuponu, uprawniającego do zajęcia miejsca w wagonie sypialnym”.

⁶⁷¹ Prawidłowa nazwa: Compagnie internationale des wagons-lits (CWL) – przedsiębiorstwo francuskie założone przez belgijskiego przemysłowca Georgesa Nagelmackersa w 1872 r., oferujące usługi w zakresie podróżowania koleją w wagonach sypialnych z możliwością korzystania z restauracji i bufetów.

⁶⁷² Mowa o Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie djet i kosztów podróży funkcjonariuszów państwowych, Dz.U. 1920, nr 74, poz. 507. Odnośny zapis brzmiał następująco: „Jeżeli spowodowany podróżą służbową pobyt w tej samej miejscowości trwa dłużej niż 21 dni, to oznaczone powyżej dety zmniejszają się począwszy od 22 dnia o 25%.

W wyjątkowych wypadkach szef właściwej władzy centralnej może za zgodą Ministra Skarbu zezwolić na pobór pełnych djet, jednak nie dłużej jak na dalszy okres 42 dni”.

również zamieszczoną, ponieważ niektóre podróże trwają dłużej jak 21 dni, np. droga kurjerska Warszawa-Konstantynopol trwa dni 22.

Minister Spraw Zagranicznych
^cwz^c ^fHenryk Strasburger^f

Załącznik ^c21^c do № ^c19^c

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację traktatu cesyjnego pomiędzy Polską, Włochami, Rumunią, Państwem Serbsko-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją podpisanego w Sèvres 10 sierpnia 1920 r. [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

Dn. 1923 r.

№ D.VI.706/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Traktatu cesyjnego pomiędzy
Polską, Włochami, Rumunją, Państwem
Serbsko-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją,
podpisanego w Sèvres dn. 10 sierpnia 1920 roku.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia 1923 r.

w przedmiocie ratyfikacji Traktatu cesyjnego pomiędzy
Polską, Włochami, Rumunją, Państwem
Serbsko-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją,
podpisanego w Sèvres dn. 10 sierpnia 1920 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji Traktatu cesyjnego pomiędzy Polską, Włochami, Rumunją, Państwem Serbsko-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją ^cpodpisanego w Sèvres dn. 10 sierpnia 1920 r.^c

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Traktat niniejszy jest umową zawartą pomiędzy państwami sprzymierzonymi, które powstały na ziemiach b. monarchji austriacko-węgierskiej i państwami, którym zostały odstąpione części obszarów b. monarchji. Stronami umawiającymi się nie są więc tu ani Austria, ani Węgry, które nie należą do kategorii państw sprzymierzonych.

Celem Traktatu niniejszego jest uregulowanie, często tymczasowe, prawnych kwestji specjalnych wywołanych przez rozpadnięcie się Austro-Węgier, a to żeby stworzyć wzajemny stosunek gospodarczy i prawny i w ten sposób przygotować warunki do przyjaznego, sąsiedzkiego współżycia państw nowych, tam zwłaszcza, gdzie przez zróżniczkowanie systemu prawnego naruszona została jednolitość dotychczasowych norm prawnych austriackich, względnie węgierskich.

Co do poszczególnych postanowień należy poczynić uwagi następujące:

Do Art. 1.

Ustęp 1-y odpowiada artykułowi 93; ust. 2 – artykułowi 191, a ust. 3 artykułowi 193 Traktatu pokojowego z Austrią⁶⁷³; jednak w odróżnieniu od tamtych postanowienia niniejsze mają charakter wzajemności.

Ostatni ustęp tego artykułu zapobiega tzw. maskowanemu odszkodowaniu, nie jest bowiem wyłączone, że w Polsce znalazły się przedmioty zabrane przez Niemców lub Austriaków we Włoszech, Serbji i Rumunji. Jeżeli znajdują się obecnie w ręku nieprawego posiadacza, można nakazać mu zwrot tych przedmiotów bez wynagrodzenia. Jeżeli jednak chodzić będzie o przedmioty, które się znalazły legalnie w ręku obecnego posiadacza, to i w tym przypadku słusność wymaga, aby taki przedmiot zwrócono prawnemu właścicielowi; w tym ostatnim jednak wypadku obywatel polski otrzyma wynagrodzenie od państwa, któremu przedmiot będzie zwrócony.

Do Art. 2.

Artykuł ten jest w związku z art. 297 i 238 Traktatu Wersalskiego, z art. 249 a i 184 Traktatu w St. Germain i z analogicznymi artykułami innych traktatów

⁶⁷³ Zob. Traktat pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi z jednej strony a Austrią z drugiej, protokół o warunkach wykonania pewnych postanowień tego Traktatu, deklaracja, dotycząca szkód wskutek zatopienia okrętów i ładunków przez austriackie siły morskie podczas działań wojennych, protokół podpisania, porozumienie pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi w sprawie udziału w wydatkach, związanych z oswobodzeniem terytorjów byłej Monarchji austriacko-węgierskiej, porozumienie pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi w sprawie rozrachunku odszkodowań, o ile to dotyczy Włoch, podpisane w St.-Germain-en-Laye dnia 10 września 1919 r., Dz.U. 1925, nr 17, poz. 114.

pokojowych. Nakłada on taki sam obowiązek, jaki włożono na państwa pokonane postanowieniami odpowiednich traktatów pokojowych, również i na wszystkie te państwa, które otrzymały terytorja austriackie lub węgierskie z tem jednak, że ciężar odszkodowania obarczać będzie te państwa, do których odszkodowanie należy według traktatów pokojowych.

Jeżeli więc Polska na podstawie tego artykułu będzie obowiązana do zwrotu jakiejś rzeczy, to z drugiej strony uzyska ona pozycję na swe dobro w rozrachunku finansowym z Austrią, wzgl. z Węgrami, wynikającym z Art. 208 ust. 4 Traktatu pokojowego z Austrią.

Do Art. 3.

Postanowienia tego artykułu zmierzają do zapewnienia portowi trjesteńskiemu dogodności taryfowych. Jest to skutkiem obawy, żeby Trjest z powodu utraty hinterlandu⁶⁷⁴ austriackiego nie utracił swego wielkiego znaczenia na morzu Adrjatyckim. Drugim powodem jest obawa przed konkurencją portów niemieckich, zwłaszcza Hamburga.

Analogiczne zastrzeżenia z punktu widzenia interesów włoskich znajdujemy w art. 231 i 312 Traktatu pokojowego z Austrią.

W artykule niniejszym nie idzie o uzgodnienia celne, lecz tylko o taryfowe, przyczem wyrażenie „régime des tarifs” oznacza cały system taryfowy; nie idzie więc tu o utrzymanie poszczególnych stawek, a tylko o utrzymanie w przybliżeniu dawnego stosunku pomiędzy stawkami w kierunku Trjestu, a stawkami w kierunku Hamburga, czyli o zobowiązanie, że przez zmianę taryf Hamburg nie będzie faworyzowany na niekorzyść Trjestu.

Postanowienia te mogą mieć doniosłe znaczenie dla naszego eksportu w kierunku Lewantu i Morza Śródziemnego, o ile zostaną one uzupełnione odpowiednimi układami z Czechosłowacją i Włochami.

Do Art. 4 i 5.

Artykuły te nie mają dla Polski bezpośredniego znaczenia.

Do Art. 6.

Artykuł 6 Polska przyjęła tylko w stosunku do towarzystw asekuracyjnych. Wyjątek ten oznacza, że przenikanie kapitałów obcych towarzystw zostało u nas ograniczone tylko do towarzystw ubezpieczeniowych, i że wszystkie pozostałe państwa są wraz z Polską wyłączone z postanowień tego artykułu względem wszystkich pozostałych osób i instytucji w nim wymienionych. Ustalenie podobnych stosunków na terenie byłego księstwa Cieszyńskiego, Spisza i Orawy zostało przeprowadzone postanowieniami artykułu 24 umowy polsko-czeskiej z d. 29 listopada 1920 r.⁶⁷⁵

⁶⁷⁴ Niem. – tu w rozumieniu zaplecza.

⁶⁷⁵ Była to „umowa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką w przedmiocie obywatelstwa i spraw z niem związanych”. Omówienie okoliczności zawarcia

Do Art. 7.

Artykuł ten odpowiada Artykułowi 252 Traktatu pokojowego z Austrią, a mianowicie: litery a i b Traktatu niniejszego odpowiadają literze a Traktatu z Austrią; litera c ma na widoku nieobecność z powodów politycznych, jak uwięzienie, internowanie lub ewakuacja, które w Austro-Węgrzech często bywały powodem przedawnienia; wreszcie litery b i c Traktatu pokojowego z Austrią są zastąpione przez ostatni ustęp Traktatu niniejszego.

Postanowienia artykułu tego są ułożone w tym celu, aby obywatelom państw sprzymierzonych zapewnić takie same ułatwienia, jakie w Art. 252 przyznano obywatelom państw nieprzyjacielskich.

Do Art. 8.

Artykuł ten odpowiada Art. 268 Traktatu pokojowego z Austrią. Data 1 Stycznia 1917 jest datą wzięcia przez Stany Zjednoczone udziału w wojnie. Cel tego Artykułu jest taki sam jak Artykułu poprzedniego.

Do Art. 9.

Artykuł ten jest w związku z Art. 216 Traktatu pokojowego z Austrią, który postanawia, że Austrija nie ma obowiązku płacenia emerytur osobom, które wskutek rozpadnięcia się Monarchji Austrjacko-Węgierskiej nabyły obywatelstwo innego państwa. Z drugiej strony traktaty pokoju nie nałożyły na te państwa obowiązku płacenia tych emerytur i pensji. Artykuł niniejszy dąży więc do tego, żeby regulować sytuację prawną takich osób i odsyła je do umów, które w tej sprawie winny być zawarte. W myśl Artykułu 12 niniejszego traktatu Austrija i Węgry będą musiały wziąć udział w tych umowach.

Do Art. 10.

Odpowiada on artykułowi 273 Traktatu pokoju z Austrią i jest jego uzupełnieniem.

Do Art. 11.

Jest on uzupełnieniem Artykułu 6 Traktatu niniejszego i zajmuje się temi wypadkami, których ten nie rozstrzyga.

Do Art. 12.

Artykuł ten nakłada na państwa umawiające się obowiązek dopuszczenia Austrii i Węgier do udziału w umowach przewidzianych w Traktacie niniejszym, jednak z zastrzeżeniem, że nie mogą one w niczem uchybiać postanowieniom Traktatów pokojowych. Jest to pożądane, ponieważ udział Austrii i Węgier w tych postanowieniach może ułatwić państwom zainteresowanym rozwiązywanie wielu trudności. Należy jednak podkreślić, że stosuje się to tylko do umów przewidzianych w art. 9 i 10 Traktatu niniejszego, a nie do umów przewidzianych w art. 6 i 11, które mówią o "porozumieniach tych obustronnych^a.

i treści umowy zob. M.K. Kamiński, *Konflikt polsko-czeski 1918–1921*, Warszawa 2003, s. 367–369.

Traktat niniejszy nie uświęca zasady najwyższego uprzywilejowania w stosunku do Austrii i Węgier.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
Sikorski^{f676}

Załącznik ^c22^c do № ^c19^c

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację traktatu pokoju między mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Austrią podpisanego w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r. oraz dwóch protokołów, deklaracji i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału w kosztach oswobodzenia ziem poaustriackich i rozrachunku odszkodowań dla Włoch podpisanych tegoż dnia 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye i dołączonych do powyższego traktatu [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

Dn. 1923 r.

№ D.VI.700/23

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Traktatu Pokoju między
Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi
a Austrią, podpisanego w St. Germain-en-Laye
dn. 10 września 1919 r. oraz dołączonych do powyższego
Traktatu i podpisanych tegoż dn. 10 września 1919 r.
w St. Germain-en-Laye:

- 1) protokołu dotyczącego warunków wykonania niektórych postanowień Traktatu, 2) deklaracji, 3) protokołu podpisania, 4) układu pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Belgją, Anglią, Chinami, Kubą, Francją, Grecją, Włochami, Japonją, Nikaraguą, Panamą, Polską, Portugalją, Rumunją, Państwem Serbsko-

⁶⁷⁶ Premier Sikorski podpisał kilka dokumentów zamiast ministra spraw zagranicznych Skrzyńskiego, chociaż ten ostatni był obecny na posiedzeniu. Być może w ten sposób szef rządu chciał podkreślić znaczenie omawianych układów międzynarodowych.

-Kroacko-Słoweńskim, Sjamem i Czechosłowacją
w sprawie udziału w wydatkach na oswobodzenia ziem
b. monarchji austriacko-węgierskiej oraz 5) układu
pomiędzy wymienionymi pod p. 4 Państwami w przedmiocie
rozzrachunku odszkodowań, o ile dotyczy to Włoch.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA
z dnia 1923 r.

w przedmiocie ratyfikacji Traktatu Pokoju między
Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi
a Austrią, podpisanego w St. Germain-en-Laye
dn. 10 września 1919 r. oraz 2 protokołów, deklaracji
i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału
w kosztach oswobodzenia ziem po-austriackich
i rozrachunku odszkodowań dla Włoch, podpisanych tegoż
dn. 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye i dołączonych
do powyższego Traktatu.

Art. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji ratyfikacji Traktatu Pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Austrią, podpisanego w St. Germain-en-Laye dn. 10 września 1919 r. oraz dołączonych do powyższego

Traktatu i podpisanych tegoż dn. 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye:

1) protokołu dotyczącego warunków wykonania niektórych postanowień Traktatu, 2) deklaracji, 3) protokołu podpisania, 4) układu pomiędzy Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Belgią, Anglią, Chinami, Kubą, Francją, Grecją, Włochami, Japonją, Nikaraguą, Panamą, Polską, Portugalją, Rumunją, Państwem Serbsko-Kroacko-Słoweńskim, Sjamem i Czechosłowacją w sprawie udziału w wydatkach na oswobodzenia ziem b. monarchji austriacko-węgierskiej oraz 5) układu pomiędzy wymienionymi pod p. 4 Państwami w przedmiocie rozrachunku odszkodowań, o ile dotyczy to Włoch.

Art. 2. Wykonanie powyższej Ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Traktat Pokoju podpisany dn. 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye zyskuje stosownie do swych końcowych postanowień moc obowiązującą z chwilą

złożenia dokumentów ratyfikacyjnych przez Austrię i przez trzy z pośród Głównych Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych. W wykonaniu tych postanowień spisany został w dn. 16 lipca 1920 r. pierwszy protokół złożenia ratyfikacji i od tej też daty Traktat począł obowiązywać, lecz oczywiście jedynie te tylko Państwa, które dopełniły formalności ratyfikacyjnych.

Przyczyną, dla której Polska nie mogła dotychczas ratyfikować Traktatu było brzmienie art. 91⁶⁷⁷, nie czyniące zadość narodowym naszym dążeniom i zdające się stawiać w wątpliwość posiadanie przez Polskę odwiecznie polskich terytorjów. Z chwilą podjęcia w dn. 14 Marca rb. (1923) na Konferencji Ambasadorów w Paryżu nader doniosłej w znaczeniu międzynarodowym decyzji dotyczącej ostatecznego uznania przez Główne Mocarstwa Sprzymierzone wschodnich granic Rzplitej w tej ich konfiguracji, jaka ustalona została przez Traktat Ryski z dn. 18/III-1921 r., sprawa ratyfikacji przez Polskę Traktatu z St. Germain staje się bardzo pilną i aktualną.

Wspomniany wyżej art. 91 stracił obecnie swe ujemne znaczenie wobec przyznania Polsce w powyższej decyzji suwerenności bez zastrzeżeń nad Galicją Wschodnią, która politycznie, kulturalnie i gospodarczo nierozzerwalnie związana jest z resztą ziem Rzplitej i stanowić musi część Jej niepodzielną jako graniczącą bezpośrednio z Rumunią oraz z uwagi na bogactwa naturalne. Ratyfikacja wspomnianego Traktatu daje możność Polsce przystąpienia do zrealizowania szeregu b. ważnych klauzul ekonomicznych i finansowych mających doniosłe znaczenie z punktu widzenia likwidacji stosunków wynikających z dawnego związku państwowego Małopolski z b. monarchją austriacko-węgierską. Pomimo pewnych ciężarów, do których głównie zaliczyć należy przejmowaną przez Polskę część długu przedwojennego (pożyczki) Austrii w wysokości około 12%, klauzule wspomniane wyżej na ogół są dla nas korzystne.

Nawet sam sposób, w jaki ma być przez Polskę spleciona przejęta część długu austriackiego przedwojennego, jest b. dogodny, bo ustanawia się zamianę tego długu na dług we własnej, polskiej monecie podług kursu przyjętego dla koron przez Rząd Polski. Wszystkie inne długi i zobowiązania przedwojenne Austrii, z wyjątkiem zabezpieczeń na obiektach, które przypadły Polsce, obciążają wyłącznie Austrię. Polska otrzymuje bez wszelkiej kompensaty ze swej strony lasy i budowle o znaczeniu historycznym, o ile objekty te były przed rozbiorami

⁶⁷⁷ Artykuł ten brzmiał następująco: „Austria – o ile to jej dotyczy – zrzeka się na rzecz Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych wszystkich praw oraz tytułów do terytorjów, które poprzednio należały do dawnej monarchji austro-węgierskiej, a które znajdują się poza nową granicą Austrii opisaną w artykule 27 Części II (Granice Austrii) i które nie otrzymały obecnie żadnego innego przeznaczenia.

Austria zobowiązuje się uznawać postanowienia Głównych Mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych względem tych terytoriów, a mianowicie o ile dotyczą one obywatelstwa mieszkańców”.

własnością Rzplitej. Za zwrócone jednak gmachy szkół, szpitale, kopalnie, tabor kolejowy i urzędnia kolejowe Polska ma obowiązek płacenia; sumy przypadające z tego tytułu będą potrącane z b. poważnych sum odszkodowaniowych należnych Polsce od Austrii za straty wojenne. Ratyfikując Traktat z St. Germain, Polska ureguluje ostatecznie swe różnolite stosunki polityczne i gospodarcze z Austrią, ponieważ dotychczas pod względem formalnym pozostawiały one do życzenia, jak np. obecna, prawnie nieokreślona sytuacja przedstawicielstwa naszego w Wiedniu, wskutek tego, że wobec nieratyfikowania dotychczas przez Polskę Traktatu pozostajemy teoretycznie z Austrią na stopie wojennej. Wobec powyższego żadnych zastrzeżeń czy to natury politycznej, prawnej czy ekonomicznej przeciwko ratyfikowaniu Traktatu wysunąć nie można i w tych warunkach ratyfikacja jest normalnem honorowaniem zobowiązań zaciągniętych przez delegata Polski w St. Germain dn. 10/IX-1919 r.

W związku z ratyfikacją Głównego Traktatu pozostaje ratyfikacja tzw. układu liberacyjnego, w myśl którego Polska miałaby do zapłacenia 200–250 milionów franków tytułem uwolnienia z pod panowania austriackiego, lecz suma ta nie będzie płatną bezpośrednio wobec zaliczenia jej na rachunek należnych Polsce odszkodowań. W analogiczny sposób sprawę odszkodowań dla Włoch reguluje drugi układ tzw. reparacyjny podpisany równocześnie z poprzednim dn. 10/IX-1919 r.⁶⁷⁸

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^afSikorski^{fa}

⁶⁷⁸ Ratyfikacji wymienionych w tym załączniku dokumentów, w tym traktatu podpisanego w St. Germain-en-Laye, dokonano dopiero rok później, zob. Ustawa z dnia 11 kwietnia 1924 r. w przedmiocie ratyfikacji traktatu pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Austrią, podpisanego w St. Germain-en-Laye dnia 10 września 1919 r. oraz 2 protokółów, deklaracji i dwóch międzynarodowych układów w sprawie udziału w kosztach oswobodzenia ziem po-austriackich i rozrachunku odszkodowań dla Włoch, podpisanych tegoż dnia 10 września 1919 r. w St. Germain-en-Laye i dołączonych do powyższego traktatu, Dz.U. 1924, nr 40, poz. 426 i Traktat pokoju pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi z jednej strony a Austrią z drugiej, protokół o warunkach wykonania pewnych postanowień tego Traktatu, deklaracja, dotycząca szkód wskutek zatopienia okrętów i ładunków przez austriackie siły morskie podczas działań wojennych, protokół podpisania, porozumienie pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi w sprawie udziału w wydatkach, związanych z oswobodzeniem terytorjów byłej Monarchji austriacko-węgierskiej, porozumienie pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi w sprawie rozrachunku odszkodowań, o ile to dotyczy Włoch, podpisane w St.-Germain-en-Laye dnia 10 września 1919 r., Dz.U. 1925, nr 17, poz. 114.

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką dotyczącej uregulowania wszystkich spraw kolejowych wynikłych wskutek podziału Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza podpisanej w Pradze 24 września 1920 r. wraz z protokołem z tejże daty [wraz z projektem ustawy]

12/II^c
D.VI-256/23

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów w przedmiocie
ratyfikacji umowy między Rzeczpospolitą
Polską a Republiką Czeskosłowacką,
dotyczącej uregulowania wszystkich spraw
kolejowych, wynikłych wskutek podziału
Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza
podpisanej w Pradze dn. 24 września
1920 r. wraz z protokołem z tejże daty⁶⁷⁹.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA

z dnia 1923 r.
w przedmiocie ratyfikacji umowy
między Rzeczpospolitą Polską
a Republiką Czeskosłowacką, dotyczącej
uregulowania wszystkich spraw
kolejowych, wynikłych wskutek podziału
Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza
podpisanej w Pradze dn. 24 września
1920 r. wraz z protokołem z tejże daty.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, dotyczącej uregulowania wszystkich spraw kolejowych, wynikłych wskutek podziału Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza podpisanej w Pradze dn. 24 września 1920 r. wraz z protokołem z tejże daty.

⁶⁷⁹ Była to tzw. umowa komunikacyjna, zob. M.K. Kamiński, *op. cit.*, s. 345.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

Wskutek konieczności nowej regulacji stosunków kolejowych między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką podpisano przez pełnomocników obu rządów w Pradze dn. 24 września 1920 r. umowę⁶⁸⁰ przedkładaną obecnie. Rozpada się ona na sześć rozdziałów. Rozdział I-szy dotyczy budowy, utrzymania i dozoru kolei, rozdział II-gi ruchu i trakcji, III-ci spraw handlowych, IV-ty spraw celnych i paszportowych, V-ty spraw personalnych, VI-ty zawiera postanowienia ogólne.

Pozatem spisany został przez obie strony protokół z tejże daty, przedstawiający przebieg pracy obu delegacji polskiej i czeskiej, zastrzeżenia podniesione w toku negocjacji przez obie Strony, wskazujący potrzebę uregulowania pewnych kwestji szczegółowych oraz w punktach 10, 11, 13, 14 stwierdzający osiągniętą już zgodność zapatrywań obu Stron w pozostałych szczegółach wykonania powyższej Umowy. Ze względu na treść tych ostatnich punktów protokołu uledz on winien również ratyfikacji.

Gdy Ministerstwo Kolei uważa wspomnianą Umowę za pożyteczną oraz ze względów polityki ogólnej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych wnosi o ratyfikację tej Umowy.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
c/-/ A.Skrzyński^c

Załącznik ^c24^c do № ^c19^c

Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie uregulowania obrotu prawnego w sprawach cywilnych, karnych i niespornych, podpisanej w Warszawie 20 lipca 1922 r. [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
Warszawa
Dn. 1923 r.
№ D.VI.703/23

⁶⁸⁰ W tekście błędnie: ustawę.

WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych na Radę
Ministrów w przedmiocie ratyfikacji
umowy między Rzeczpospolitą Polską
a Republiką Czeskosłowacką w
przedmiocie uregulowania obrotu
prawnego w sprawach cywilnych, karnych
i niespornych, podpisanej w Warszawie
dn. 20 lipca 1922 r.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt ustawy:

USTAWA
z dn. 1923 r.
w przedmiocie ratyfikacji umowy między
Rzeczpospolitą Polską a Republiką
Czeskosłowacką w przedmiocie uregulowania
obrotu prawnego w sprawach cywilnych,
karnych i niespornych, podpisanej
w Warszawie dn. 20 lipca 1922 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej ratyfikacji umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie uregulowania obrotu prawnego w sprawach cywilnych, karnych i niespornych, podpisanej w Warszawie dn. 20 lipca 1922 r.

Art. 2. Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie.

W celu nawiązania, względnie zacieśnienia stosunków gospodarczych z innymi państwami jest rzeczą pierwszorzędną wagi uregulowanie międzynarodowego obrotu prawnego w formie traktatów, jakie między innymi państwami przeobrażają od lat już istnieją. Interes ten zachodzi oczywiście w pierwszym rzędzie w stosunku do państw sąsiednich, z którymi obrót prawny już obecnie jest ożywiony, w szczególności dotyczy to także państwa Czesko-Słowackiego.

Odezwy rekwizycyjne wysyłane przez nasze sądy do Czecho-Słowacji i przez sądy Czecho-Słowackie do Polski wynoszą rocznie kilka tysięcy. Chodzi więc o uproszczenie drogi wysyłania tych rekwizycji, ułatwienie ich sporządzania pod względem językowym, uregulowanie kwestji zwrotu kosztów itp., kwestje,

które się nadarzają przy załatwianiu napływających rekwizycji, a powodują ciągle potrzebę prowadzenia przewlekłych korespondencji.

Z uwagi na żywe stosunki handlowe i gospodarcze, jakie panowały między Małopolską a Czechami w czasach dawnej ich wspólnej przynależności państwowej, kupcy nasi jeszcze i obecnie często zmuszani są wytaczać skargi w sądach czeskosłowackich tembardziej, że wykonalność wyroków polskich w państwie Czesko-Słowackim nie jest jeszcze uznana. Nadto na Śląsku Cieszyńskim pozostała znaczna jeszcze część ludności polskiej, która nie uzyskała obywatelstwa czeskosłowackiego a zmuszona jest nieraz w sprawach cywilnych szukać u władz czeskosłowackich ochrony sądowej. Aby osobom tym zapewnić przed sądami czeskosłowackimi możliwość korzystania z prawa ubogich i zwolnienia od zaliczek i kaucji, potrzebne jest w tym przedmiocie zawarcie układu.

Interes obywateli polskich przebywających w Czecho-Słowacji wymaga również uregulowania kwestji orzecznictwa w sprawach małżeńskich, kompetencji w sprawach opiekuńczych i kurateryalnych oraz w postępowaniu mającem na celu uznanie za zmarłego lub znikłego.

W ostatnich czasach zachodziła potrzeba sprowadzenia zbrodniarzy z Czecho-Słowacji do Polski w celu wymiaru sprawiedliwości i odwrotnie do Czecho-Słowacji z Polski co najmniej w 100 wypadkach rocznie. Wobec tak częstych wypadków potrzeby sprowadzania i wydawania przestępców leży w interesie wymiaru sprawiedliwości wzajemne ustalenie obowiązku ekstradycji i możliwe uproszczenie postępowania ekstradycyjnego.

Wszystko to dowodzi, że zawarcie z Czecho-Słowacją układu w przedmiocie obrotu prawnego jest sprawą nietylko ważną, lecz i pilną.

Przechodząc do uzasadnienia poszczególnych części układu, zaznaczyć należy co następuje:

ROZDZIAŁ I.

Tytuł pierwszy dotyczący ochrony prawnej w sprawach cywilnych opiera się w zasadzie na postanowieniach konwencji haskiej w przedmiocie procedury cywilnej, przyjmując jedynie pewne uproszczenia nie sprzeciwiające się tej konwencji, a leżące w interesie obywateli obu państw np. postanowienia art. 5 ust. 2 i art. 6 ust. 3.

Tytuł drugi i trzeci dotyczący orzecznictwa w sprawach małżeńskich oraz sporów o ślubność pochodzenia przyjmuje nowoczesne zasady teorii prawa w tych materjach, które także przyjęła Komisja Kodyfikacyjna za postawę projektu ustawy w przedmiocie międzynarodowego prawa prywatnego.

Tytuł czwarty dotyczący opieki i kurateli zastrzega kompetencję w wypadkach opieki i kurateli w pierwszym rzędzie władzom ojczystym pupila lub kuranda⁶⁸¹

⁶⁸¹ Tu w znaczeniu osoby częściowo ubezwłasnowolnionej.

i to odnośnie do całego jego majątku bez względu na to czy majątek ten w jednym czy w drugim państwie się znajduje. Umowa przewiduje jednak możliwość przeniesienia opieki lub kurateli, albo jedynie poszczególnych zarządzeń opiekuńczych (kurateralnych) na władze drugiego państwa, oczywiście za ich zgodą, jeżeli zarządzenia takiego wymaga interes pupila lub kuranda. Pozatem dla forum loci zastrzeżono jedynie możliwość wydania niecierpiących zwłoki zarządzeń opiekuńczych.

W tytule piątym dotyczącym uznania za znikłego lub zmarłego przyjęto również zasady nowoczesnej teorii, które także znalazły wyraz w projekcie Komisji Kodyfikacyjnej dotyczącym międzynarodowego prawa prywatnego.

W tytule szóstym regulującym kwestje pomocy prawnej w sprawach cywilnych oparto się przeważnie na zasadach konwencji haskiej w przedmiocie procedury cywilnej, przyczem wprowadzono ułatwienia i uproszczenia, których dopuszczalność przewidziano w tej konwencji, ale pozostawiono umowom bilateralnym, w szczególności pominięto zupełnie przewlekłą i uciążliwą drogę dyplomatyczną, dopuszczając bezpośrednią korespondencję między sądami. Ograniczenie tej bezpośredniości przewidziane w art. 14 ust. 2, a polegające na tem, że władze wzywające nie wysyłają odez w rekwizycyjnych wprost do sądu wezwanego, lecz za pośrednictwem tegoż przełożonego prezesa trybunału I instancji spowodowane zostało trudnościami językowymi. Przyjęto bowiem zasadę, że odezwy rekwizycyjne wystosowywane będą w języku państwa wzywającego, a ponieważ w małych sądach powiatowych lub pokoju mogłyby zachodzić trudności w sporządzeniu tłumaczenia tych odez w, postanowiono, że mają być one przesyłane do właściwego prezesa trybunału I instancji, którego zadaniem będzie postarać się o sporządzenie potrzebnego przekładu i skierować następnie rekwizycję wraz z tłumaczeniem do sądu wezwanego w celu wykonania. W kwestji kosztów za wykonanie rekwizycji poszła umowa dalej aniżeli konwencja haska, gdyż znosi wzajemnie wogóle wszelkie koszta z wyjątkiem należytości wypłacanych świadkom i znawcom. Co do języka pism przeznaczonych do doręczenia w drugim państwie przyjęto zasadę, że o ile pisma te są sporządzone w języku państwa wzywającego doręczenie ich nastąpi w sposób przewidziany w ustawach państwa wezwanego, poza tym wypadkiem tylko o tyle, o ile odbiorca pisma takie zechce przyjąć.

W tytule siódmym przewidziano daleko idące uproszczenia dla dokumentów sporządzonych w jednym państwie, z których użytek ma być uczynionym w drugim państwie. Dokumenty sądowe zwolniono wogóle od potrzeby legalizacji. Dla dokumentów prywatnych przewidziano jedynie legalizację sądową lub notarialną. Co do dokumentów władz administracyjnych umowa wymaga legalizacji władzy centralnej administracyjnej. Dla aktów stanu cywilnego wprowadzono dalsze jeszcze uproszczenia, ograniczając się jedynie do legalizacji bezpośrednio przełożonego sądu lub władzy administracyjnej I instancji. Odnośnie do kopji dokumentów przyjęto jako zasadę, że mają być sporządzone przez tę władzę,

która dokument sporządziła lub wystawiła, a nadto zalegalizowane w taki sam sposób jak sam dokument.

W tytule ósmym ustalono obowiązek władz obu państw bezpłatnego przesyłania sobie uwierzytelnionych odpisów z ksiąg stanu cywilnego, o ile odnośne akty dotyczą obywateli drugiego państwa. Zastrzeżono przytem, że za odpisy takie można jednak żądać opłat, jeżeli ich zażądano dla osoby prywatnej, chyba że ubóstwo osoby interesownej zostanie potwierdzone przez właściwą władzę miejscową.

ROZDZIAŁ II.

Tytuł pierwszy dotyczący wydawania przestępców oparto na zasadach przyjętych w najnowszych umowach ekstradycyjnych.

Pod względem określenia obowiązku wydawania przestępców (art. 32) odstąpiono od przyjętego zwyczajnie w traktatach wyszczególniania przestępstw, do których obowiązek ekstradycji się odnosi, a przyjęto ten obowiązek dla wszystkich przestępstw, które wedle ustawodawstwa obu państw przedstawiają się jako zbrodnie lub występki. W ten sposób ominięto trudności uzgadniania nomenklatury 5 różnych ustawodawstw (w Czechosłowacji 2, w Polsce 3) oraz potrzeby ewentualnej rewizji umowy po wejściu w Polskę w życie nowego kodeksu karnego, którego opracowaniem zajmuje się Komisja Kodyfikacyjna. Przyjęta w umowie formułka ma wreszcie tę zaletę, że dla swej jasności nie nastrocza w praktyce zbyt wielu wątpliwości.

Z pod obowiązku ekstradycji wyłączono po stronie polskiej oprócz obywateli polskich także obywateli Wolnego Miasta Gdańska z uwagi na szczególny stosunek Gdańska do Polski oparty na traktacie Wersalskim (art. 104) i konwencji Paryskiej z 29 listopada 1920 r.

^aDalsze wyjątki od obowiązku ekstradycji (co do niektórych kategorii przestępstw z uwagi na własne postępowanie lub przedawnienie art. 34, 35, 37) przewidziane powszechnie w traktatach ekstradycyjnych i nie nastroczające żadnych wątpliwości^a.

W art. 36 przepisano nie kategoriyczny obowiązek odmowy wydania, lecz przewidziano jedynie możliwość odmowy, kierując się interesem wymiaru sprawiedliwości, który ze względu na ekonomję pracy niekiedy będzie wymagał przeprowadzenia sprawy karnej w państwie wezwanem, np. w wypadku, gdy sprawa ta znacznie już postąpiła i bez zbyt wielu trudności może być ukończoną, poza takimi wypadkami wydania nie będzie się odmawiać.

Art. 38 i 40 są wzorowane na innych traktatach ekstradycyjnych. W art. 40 przewidziano możliwość ścigania lub dalszego wydania (trzeciemu państwu) osoby wydanej za zgodą z powodu innego czynu aniżeli ten, który stanowi podstawę wydania, uważając że w interesie obwinionego może właśnie leżeć, aby postępowanie karne o ten inny czyn przeciw niemu spieszenie przeprowadzono dopóki on rozporządza dowodami niewinności.

Wypadek kolizji wniosków ekstradycyjnych usiłowała delegacja polska rozstrzygnąć na zasadzie terytorjalności, delegacja czeska natomiast obstawała przy zasadzie osobowości. Wobec niemożności uzgodnienia tych dwóch stanowisk i chcąc zapewnić obu państwom możliwość dotrzymania traktatów ekstradycyjnych zawartych z innymi państwami, a opartych na jednej lub drugiej zasadzie, zastrzeżono w niniejszym układzie wolną rękę obu Stronom (art. 39).

Pod względem formy postępowania ekstradycyjnego wprowadza układ niniejszy daleko idące uproszczenia z uwagi na ożywiony ruch ludności i łatwość ucieczki przestępcy spowodowaną długą wspólną granicą między obu państwami. Drogę dyplomatyczną pominięto, dopuszczając przesłanie wniosku ekstradycyjnego wprost do Ministerstwa Sprawiedliwości drugiej Strony. Również pominięto potrzebę legalizacji dokumentów ekstradycyjnych. W kwestji językowej wprowadzono ułatwienia, że tak wniosek, jak i dokumenty ekstradycyjne mogą być sporządzone w języku władzy wzywającej.

Artykuły 42 do 47 dotyczące dodatkowych wyjaśnień, zabezpieczenia wydania, przytrzymania tymczasowego i przewiezienia przestępcy (Durchlieferung) opierają się na zasadach powszechnie przyjętych w traktatach ekstradycyjnych, przyczem jednak starano się omijać wszelkie utrudnienia i przesadne formalności.

Dla zupełnej gwarancji ścisłego dotrzymania postanowień niniejszego układu przyjęto w art. 46 postanowienie, że Strona wydająca może zażądać wiadomości o wyniku postępowania karnego przeprowadzonego w drugim Państwie.

W tytule drugim dopuszczono pomocy prawnej w sprawach karnych na tych samych zasadach, które przyjęto dla pomocy prawnej w sprawach cywilnych, przyczem pomocy prawnej nie ograniczono tylko do zwykłych czynności śledczych (badanie świadków i biegłych), ale rozciągnięto ją także na rewizję i zajęcie przedmiotów, doręczanie wyroków karnych i wydawanie dowodów rzeczowych. Pomoc prawną w sprawach karnych dopuszczono jednak w tych tylko granicach, jakie w niniejszej umowie zakresłono dla dopuszczalności ekstradycji.

W związku z pomocą prawną w sprawach karnych przyjęto w tytule trzecim obowiązek obu Państw przesyłania sobie wzajemnego odpisów kart karnych dotyczących obywateli drugiego państwa oraz udzielania sobie wiadomości z rejestru karnego.

Wreszcie w tytule piątym uregulowano bardzo doniosłą sprawę pościgu, ograniczając go na razie do pasa granicznego szerokości 10 kilometrów⁶⁸².

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fSikorski^f

⁶⁸² Umowa nie została ratyfikowana. Niespełna dwa lata później wynegocjowano kolejną umowę, która została ratyfikowana przez Sejm, zob. Ustawa z dnia 30 lipca 1925 r. w sprawie ratyfikacji umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką, podpisanej

Wniosek nagły ministra spraw wojskowych o zatwierdzenie projektu dodatkowych zmian w kontrakcie, na którym opiera się funkcjonowanie Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce od 1 maja 1922 r. [wraz z pismami ministra skarbu i ministra spraw zagranicznych w tej sprawie]

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
Licz 2221/G.M.II.Tjn.

Warszawa dn. 19... r.

Umowa z Misją Francuską na rok 1923.

Wniosek nagły

M.S.Wojsk. w porozumieniu z Min. Skarbu i Min. Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie zatwierdzenia projektu dodatkowych zmian mających być wniesionych do kontraktu, na którym opiera się Misja Wojskowa Francuska w Polsce od 1 maja 1922 r.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

I. Zmienia się z dniem 1 maja 1923 r. umowę w sprawie Misji Wojskowej Francuskiej w Polsce, zawartą dn. 22/XII.1921 r. między Rządem Rzplitej Polskiej, a Rządem Rzplitej Francuskiej i uzupełnioną protokółem dodatkowym z dn. 23/III. 1922 r. następująco:

1. Artykuł II Ustęp 3. dodatkowy

Z dniem^c 1 maja 1922, liczba oficerów będzie zredukowana ze 100 na 80

Liczba szeregowych z 80 na 70.

2. Dodatek (Annexe) III – § A.2.

Dodać przy końcu jedynego ustępu.

„Przy minimum”:

450 Fr. miesięcznie dla podoficerów

360 Fr. miesięcznie dla starszych szeregowców i szeregowców

W tablicy poborów zastąpić wszystko co następuje po podchorążych 5 lat (Adjutants de 5 ans) przez:

Podchorążowie (Adjutants) poniżej 5 lat 450 Fr.

St. Sierżanci (Sergeahts-Majors) 450 Fr.

Sierżanci 450 Fr.

dnia 6 marca 1925 roku w Pradze, w przedmiocie uregulowania obrotu prawnego w sprawach cywilnych, karnych i niespornych, Dz.U. 1925, nr 89, poz. 624.

Bryg[adierzy] Furjerzy (Brigadiers-Fourriers) 360 Fr.
Brygadierzy (Brigadiers-St.szer.w Kaw[alerii]) 360 Fr.
Szeregowcy 360 Fr.

3. Dodatek (Annexe) III - § 3. Koszta Służbowe

Ująć 200 Fr. Zastępcy Szefa Sztabu

Dodać 700 Fr. dla Szefa Departamentu Żeglugi Powietrznej.

II. Wykonanie tej uchwały porucza się Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych i Panu Ministrowi Spraw Wojskowych.

Motywy wniosku podane będą ustnie.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
fSosnkowski^f
Generał Dywizji.

2 załączniki⁶⁸³

MINISTERSTWO SKARBU
L.356/D.B./3.

Warszawa, dn. 21 marca 1923 r.

Tajne
Odpis.

W sprawie umowy z Misją
Francuską

Do Ministerstwa Spraw Wojskowych
Wojskowa Kontrola Generalna
w/m

W odpowiedzi na pismo z dnia 21 lutego 1923 r. L.884/23/Budż.T., Ministerstwo Skarbu oznajmia, iż nie podnosi zarzutów przeciw projektowanemu wnioskowi na Radę Ministrów, dotyczącemu niektórych dodatkowych zmian w umowie z Rządem Francuskim, w sprawie Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce, przyczem ponownie uprasza o poczynienie wszelkich starań w kierunku dalszej redukcji wspomnianej Misji, zwłaszcza zmniejszenia liczby szeregowych,

⁶⁸³ Zob. następne dokumenty.

gdyż od wysokości osiągniętych w ten sposób oszczędności zależeć będzie w dużej mierze dalsze kształcenie zagranicą oficerów polskich.

Załącznik

MINISTER SKARBU
-/Grabski

Za zgodność

g...g

Kier. Kanc.

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
Nr:D.II.629.

Warszawa, dn. 27.II.1923 r.

ODPIS

Przy odpowiedzi należy się
powoływać na powyższą liczbę.
Odpowiedź na pismo z dn. ...
W sprawie ...

Do
Ministerstwa Spraw Wojskowych
na ręce pułk. Góreckiego
w miejscu

W odpowiedzi na pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych nr.884/23 Budż. z dn.21.II.[19]23, w sprawie wniosku na Radę Ministrów o uzupełnienie umowy z Misją Wojskową Francuską, komunikuję, że z punktu widzenia politycznego nie widzę przeszkody w uzupełnieniu, o ile zmiany powyższe zaprojektowane zostały w porozumieniu z gen. Dupont⁶⁸⁴.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
AL. SKRZYŃSKI

Za zgodność

g...g

Kier. Kanc.

⁶⁸⁴ Umowę w sprawie redukcji Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce zawarto 14 kwietnia 1923 r., szerzej zob. T. Schramm, *Francuskie misje wojskowe w państwach Europy Środkowej 1919–1938*, Poznań 1987, s. 109.

Projekt statutu Koła Dyplomatycznego w Warszawie

^cpoprawiony^c

STATUT KOŁA DYPLOMATYCZNEGO W WARSZAWIE

Art. 1.

W celu zorganizowania współpracy osób działających na polu dyplomacji, podniesienia wiedzy fachowej i stworzenia tradycji służbowych w zakresie nie objętym Ustawą o służbie cywilnej⁶⁸⁵, organizuje się stowarzyszenie pod nazwą „KOŁO DYPLOMATYCZNE”.

Siedzibą Koła Dyplomatycznego jest Warszawa.

Terenem działalności Koła jest cały obszar Państwa Polskiego z zachowaniem miejscowych praw o Stowarzyszeniach.

Art. 2.

Członkowie Koła Dyplomatycznego dzielą się na członków honorowych, rzeczywistych oraz na kandydatów.

Członkami honorowymi są wszyscy byli Ministrowie i Wiceministrowie Spraw Zagranicznych z mocy statutu oraz osoby, które położyły wybitne zasługi dla dyplomacji polskiej mianowane przez Walne Zgromadzenie na wniosek Zarządu większością 2/3 głosów obecnych.

Członkami rzeczywistymi mogą być w pierwszym rzędzie urzędnicy polityczni Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a także inni urzędnicy Ministerstwa Spraw Zagranicznych, urzędnicy innych Ministerstw i osoby postronne, o ile są rzeczowo związani ze służbą dyplomatyczną i, będąc przynajmniej przez rok członkami kandydatami, zostali przyjęci przez Komisję balotującą.

Członkami kandydatami mogą być osoby wyżej wymienione, których odnośne podania zostały przez Zarząd przyjęte. Zarządowi przysługuje prawo odrzucenia podania bez przytoczenia motywów.

W razach wyjątkowych i na mocy specjalnej, jednomyślnej uchwały Zarządu Komisja balotująca może poddać kandydata balotowaniu bez rocznego okresu próbnego.

⁶⁸⁵ Mowa o Ustawie z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, Dz.U. 1922, nr 21, poz. 164.

Art. 3.

Przestaje się być członkiem Koła Dyplomatycznego:

- a) przez wystąpienie po uregulowaniu zobowiązań wobec Koła Dyplomatycznego;
- b) wskutek zalegania w opłacie składek członkowskich przez termin ponad 2 lata.
Członek zalegający w opłacie składki dłużej niż przez trzy miesiące traci prawo do korzystania z lokalu Koła i brania udziału w Walnych Zgromadzeniach;
- c) na mocy orzeczenia Sądu Koleżeńskiego.

Art. 4.

Władze Koła Dyplomatycznego stanowią: Walne Zgromadzenie, Zarząd, Komisja balotująca, Komisja rewizyjna i Sąd Koleżeński.

Art. 5.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie zbiera się raz na rok w pierwszą niedzielę grudnia. Zatwierdza ono budżet na rok następny, udziela na wniosek Komisji rewizyjnej absolutorjum ustępującemu Zarządowi, wybiera nowy Zarząd, Komisję balotującą, Komisję rewizyjną i Sąd Koleżeński, mianuje na wniosek Zarządu członków honorowych, decyduje o zmianach Statutu oraz o wszelkich sprawach nie zastrzeżonych w niniejszym Statucie dla innych władz Koła.

Uchwały, z wyjątkiem wypadków w niniejszym Statucie przewidzianych, zapadają większością głosów. Quorum niezbędne dla prawomocności uchwał wynosi 25% członków rzeczywistych.

W razie niedojścia do skutku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w terminie pierwszym odbędzie się ono w drugim terminie tydzień później, przy czym uchwały jego będą uważane za prawomocne bez względu na liczbę obecnych.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może być zwołane w każdym czasie z decyzji Zarządu „lub” na wniosek podpisany przez 25% członków rzeczywistych Stowarzyszenia, lub na wniosek Komisji Rewizyjnej. W dwóch ostatnich wypadkach Zarząd obowiązany jest zwołać Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie najpóźniej w miesiąc po otrzymaniu odnośnego wniosku.

Art. 6.

Każdy członek Koła Dyplomatycznego obowiązany jest brać czynny udział w jego pracach, być na Zgromadzeniach, płacić składki, wypełniać sumiennie czynności, któremi zaufanie kolegów go obdarzyło oraz dbać usilnie o utrzymanie polskiej służby dyplomatycznej na jaknajwyższym poziomie moralnym, fachowym i obywatelskim.

Każdy członek rzeczywisty Koła Dyplomatycznego ma prawo wyboru czynne i bierne do władz Koła oraz prawo korzystania z jego zbiorów i pomocy naukowych i materialnych oraz lokalu w ramach określonych przez specjalny regulamin klubowy ustanowiony przez Zarząd.

Członkowie kandydaci mają te same obowiązki i prawa co członkowie rzeczywisci z wyjątkiem prawa bywania na Walnych Zgromadzeniach i prawa wyboru czynnego i biernego do władz Koła.

Art. 7.

Zarząd wybierany przez Walne Zgromadzenie na rok składa się z Prezesa i 7 członków oraz 4 zastępców, którzy podzielą pomiędzy sobą czynności.

Prezesem honorowym Koła Dyplomatycznego jest każdorazowy Minister Spraw Zagranicznych.

Zarząd prowadzi wszystkie sprawy Koła Dyplomatycznego, dba o jego rozwój, czuwa nad ścisłym przestrzeganiem niniejszego Statutu i wykonywa uchwały Walnego Zgromadzenia.

W szczególności należy do Zarządu:

1. Kierowanie działalnością Koła Dyplomatycznego.
2. Układanie bilansu oraz budżetu dochodów na rok następny.
3. Przyjmowanie darowizn oraz zapisów bezwarunkowych.
4. Przyjmowanie wpływów, wydatkowanie, lokowanie i podnoszenie wszelkich funduszy Koła Dyplomatycznego.
5. Prowadzenie rachunkowości i kasowości Koła Dyplomatycznego.

Do prawomocności uchwał Zarządu, które zapadają prostą większością głosów, wymagana jest obecność przynajmniej pięciu członków. W razie równości głosów, głos przewodniczącego przeważa.

Siedzibą Zarządu jest Warszawa.

Art. 8.

Komisja balotująca składa się z 10 członków i 5 zastępców wybieranych na rok. Członek Zarządu nie może być jednocześnie członkiem Komisji balotującej.

Do przyjęcia na członka rzeczywistego Koła Dyplomatycznego trzeba uzyskać przynajmniej 4/5 głosów wszystkich członków Komisji. Głosowanie jest tajne. Konieczna jest obecność wszystkich 10 członków Komisji.

Kandydat, który nie uzyskał wymaganej ilości głosów przestaje być kandydatem na okres 1 roku i dopiero po upływie jednego roku ma prawo zgłosić ponownie swoją kandydaturę.

Art. 9.

Sąd Koleżeński składa się z pięciu członków wybieranych na rok. Pierwszy Sąd Koleżeński ułoży regulamin Sądu.

Art. 10.

Komisja rewizyjna składa się z 3 członków wybieranych na rok. Do obowiązków jej należy sprawdzenie rachunków bilansu i sposobu zarządzania funduszami Koła.

Art. 11.

Dochody Koła stanowią:

1. Składki członków zwyczajnych i kandydatów w wysokości stu tysięcy marek polskich rocznie. Do czasu ustalenia waluty polskiej zmiana wysokości opłat członkowskich może być uchwalona przez Walne Zgromadzenie i nie pociąga ponownej rejestracji Statutu.
2. Jednorazowe ofiary na rzecz Koła.
3. Zapomogi rządowe.
4. Dochód z odczytów, wydawnictw, opłat klubowych itd.

Art. 12.

Działalność Koła Dyplomatycznego, dążąc do urzeczywistnienia celów swych zakreślonych w Artykule pierwszym, obejmuje przede wszystkim:

1. Troskę o rozwój wykształcenia fachowego członków i adeptów do służby dyplomatycznej; popieranie działalności naukowej w zakresie nauk dyplomatycznych i konsularnych; urządzenie odczytów i pogadanek z prelegentami krajowymi i zagranicznymi itp.
2. Fundowanie stypendjów na cele fachowe.
3. Gromadzenie materiałów dla historii polskiej dyplomacji.
4. Organizowanie współzycia koleżeńskigo oraz ułatwianie kontaktu ze światem politycznym krajowym i obcem ciałem dyplomatycznym na terenie klubu założonego i prowadzonego przez Koło w ramach niniejszego Statutu.

Art. 13.

Rozwiązanie Koła Dyplomatycznego należy do Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które zarazem postanowi większością 2/3 głosów o przeznaczeniu majątku Koła Dyplomatycznego.

Do prawomocności uchwał Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia wymagany jest udział 2/3 wszystkich członków rzeczywistych osobiście lub przez pełnomocnictwo.

Art. 14.

O zamiarze i powodach rozwiązania Koła Dyplomatycznego wszyscy członkowie winni być zawiadomieni piśmiennie przynajmniej na 3 miesiące przed Nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniem, na które w razie niemożności

przybycia osobiście każdy członek ma prawo delegować swój głos na piśmie członkowi obecnemu.

Art. 15.

Założycielami Koła Dyplomatycznego są:

1. JAN WORONIECKI ul. Piękna 11-b m.11.
2. TYTUS ZBYSZEWSKI ul. Mazowiecka 4 m.10.
3. LEON GOLDSTAND ul. Królewska 6.
4. CZESŁAW ANDRYCZ Al. Ujazdowskie 18 m.4.
5. JULJAN MAKOWSKI ul. Krakowskie Przedmieście 16/18

Przepis Przejściowy.

Minister Spraw Zagranicznych jako Prezes honorowy Koła Dyplomatycznego powołuje z pośród urzędników Ministerstwa Spraw Zagranicznych 30 osób jako pierwszych rzeczywistych członków Koła Dyplomatycznego, którzy wyłaniają z pośród siebie Komitet Organizacyjny złożony z pięciu osób. Komitet ten po przeprowadzeniu rejestracji Statutu u władz kompetentnych zwołuje pierwsze konstituujące Walne Zgromadzenie⁶⁸⁶.

Zgadzam się.

/-/ G. Narutowicz

3/XII.[19]22

fJuljan Makowski^f

Załącznik ^c27^c do № ^c19^c

[Uzasadnienie do] projektu rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie granic miasta Ostrowca w powiecie opatowskim

Uzasadnienie.

Miasto ^aOstrów^a w obecnych swych granicach jest zbyt zacieśnione (19661 mieszkańców na 1026 ha), a nie posiada odpowiednich do rozbudowy terenów. Proponowane do wcielenia tereny jako położone w bezpośrednim sąsiedztwie z miastem oraz ze względu na swój charakter nadają się w pierwszym rzędzie

⁶⁸⁶ W jakimś sensie instytucją kontynuującą prace Koła Dyplomatycznego w Warszawie był Klub Urzędników Polskiej Służby Zagranicznej, który w latach 1932–1938 wydawał własny „Biuletyn Klubu Urzędników Polskiej Służby Zagranicznej”, zob. *Statut Klubu Urzędników Polskiej Służby Zagranicznej oraz regulamin Sądu Honorowego*, Warszawa 1935; P. Łossowski, *Dyplomacja Drugiej Rzeczypospolitej. Z dziejów polskiej służby zagranicznej*, Warszawa 1992, s. 136–137.

na taką rozbudowę. Części projektowanych do wcielenia lasów ostrowieckich nadają się nietylko na urządzenie kolonji robotniczych i urzędniczych, lecz nadto są odpowiednim terenem na założenie parku miejskiego, miasto bowiem nie posiada dotąd żadnego ogrodu.

Uruchomienie zakładów ostrowieckich wpłynie niewątpliwie na szybki wzrost ilości zatrudnionych tam robotników, którzy już teraz osiedlają się na wydzierżawionych przez siebie drobnych kawałkach pobliskich gruntów, zabudowują się jednak w sposób urągający wszelkim wymogom budowlanym i sanitarnym. Włączenie tych gruntów do miasta i poddanie ich miejskim przepisom budowlanym zapobiegnie dalszej chaotycznej i niewłaściwej rozbudowie.

Za włączeniem projektowanych gruntów przemawia nadto ta okoliczność, że miasto posiada poza obecnym swem terytorjum kilka gruntów tworzących wyspy wśród sąsiednich gruntów, a mianowicie:

1) między lasami ostrowieckimi a folwarkiem „Piaski” na południe od szosy wiodącej do Kunowa, 2) na północ od gruntu po folwarku Częstocice (Zamłyńie) i 3) wzdłuż rzeki Szewnianki na południe od szosy wiodącej do Ożarowa.

Istnienie w mieście państwowego gimnazjum męskiego, seminarjum nauczycielskiego, kilkunastu zakładów przemysłowych i handlowych, trzech banków, dwóch kas pożyczkowo-oszczędnościowych, Agentury Spółki Rolnej, Oddziału Związku Stowarzyszeń Spożywczych, kilku kooperatyw oraz składów kolejowych daje rękojmię szybkiego rozwoju miasta. Włączenie Zakładów ostrowieckich da możliwość Radzie miejskiej i Zarządowi miasta zasilenia się fachowcami (inżynierowie, buchalterzy etc.), co również przyczyni się do rozwoju miasta. Za dokonaniem projektowanego rozszerzenia granic miasta Ostrowca przemawiają nadto względy budżetowe. (Miasto liczy obecnie 19661 mieszkańców, w tem około 43% chrześcijan i 57% żydów, zaś po wcieleniu liczyć będzie 23636 mieszkańców, w tem około 52% chrześcijan i 48% żydów).

Miasto Ostrowiec jako miasto niewydzielone ze związku powiatowego, nie mając prawa pobierania samodzielnie podatków, zmuszone jest dotąd pokrywać niedobory budżetowe przez zaciąganie pożyczek państwowych.

Wcielenie do miasta projektowanych terenów umożliwi w najbliższej przyszłości wydzielenie miasta ze związku powiatowego, a powstałe wskutek rozszerzenia granic wzmocnienie siły podatkowej da możliwość zestawiania budżetu bez uciekania się do pożyczki państwowej. Rozpatrując sprzeciwy sąsiednich gmin i zebrań wiejskich, jakoteż właścicieli fabryk i gruntów, które mają być wcielone do miasta Ostrowca, dochodzi się do wniosku, że sprzeciwy te nie są oparte na rzeczowych podstawach, lecz wynikają bądź z obawy zmniejszenia dochodów z podatków, bądź z obawy ponoszenia większych ciężarów podatkowych na rzecz miasta w razie wcielenia.

Argumenty przytoczone przez Dyрекcyję Zakładów ostrowieckich poparte przez Urząd górniczy w Radomiu oraz Ministerstwo Przemysłu i Handlu nie wydają się

być słusznymi, gdyż ani przepisy budowlane, ani inne względy nie stanęły na przeszkodzie rozwojowi fabryk w Częstochowie, Łodzi, Sosnowcu, Zawierciu etc.

Za wcieleniem natomiast Zakładów ostrowieckich przemawia ta okoliczność, że leżą one już obecnie jakby w granicach miasta, które z tego powodu zmuszone jest ponosić znaczne ciężary jak większość kosztów służby bezpieczeństwa i służby sanitarnej, jakoteż kosztów pomocy biednym. Zakłady ostrowieckie ciągną z tego powodu korzyści pośrednie, biorą jednak w tem minimalny udział w wysokości 4200 Mk. rocznie na cele ekonomiczno-administracyjne, a to na podstawie umowy rejentalnej zawartej z Zarządem miasta w dniu 27 września 1917 r.⁶⁸⁷

Nadto tereny Zakładów ostrowieckich ze względu na swój charakter miejski i handlowo-przemysłowy, ściśle z miastem związany, nadają się do planowej rozbudowy miasta. Zresztą potrzebę wcielenia Zakładów ostrowieckich do miasta uznało już okupacyjne austriackie Gubernatorstwo wojskowe w Lublinie, urzeczywistniając ją rozporządzeniem z dnia 21 października 1916 r. Dz. rozp. Nr. 103⁶⁸⁸, jednak na skutek wniesionych przez Dyрекcję sprzeciwów poleciło miastu zawrzeć z Dyрекcją wspomnianą wyżej umowę rejentalną, wyłączającą Zakłady ostrowieckie z obrębu miasta na przeciąg pięciu lat, mimo że umowa ta nie miała podstawy prawnej.

Załącznik ^c28^c do № ^c19^c

Projekt ustawy o dowodach osobistych

USTAWA o dowodach osobistych z dnia ... 1923 r.

Art. 1.

Każda osoba powyżej lat 17 przebywająca na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej winna posiadać dowód osobisty stwierdzający jej przynależność państwową i tożsamość.

⁶⁸⁷ Na dole strony dopisane: JC.

⁶⁸⁸ W rozporządzeniu tym napisano: „5. obszar miasta Ostrowca (obwód opatowski) rozszerza się na następujące części obszaru gminy Częstocice na południe od dotychczasowej granicy miasta leżące: Stawina, Klimkiewiczów, Filipów, Karolinów, Bolesławów, Denkowski Staw, dalej na tę część miejscowości Ostrówek, która do roku 1866 należała do miasta Ostrowca (skonfiskowane dobra kościelne), oraz na wszystkie parcele położone w obrębie dotychczasowych granic miasta, a wchodzące w skład gminy Częstocice”, „Dziennik Rozporządzeń c. i k. Jeneralnego Gubernatorstwa Wojskowego dla austriacko-węgierskiego obszaru okupowanego w Polsce”, 22 listopada 1916, cz. XVIII, s. 2.

Przepis ten nie dotyczy stałej ludności gmin wiejskich, o ile przebywa ona w obrębie powiatu, do którego należy gmina wiejska 'miejsca' jej zamieszkania.

Art. 2.

Ministrowi Spraw Wewnętrznych przysługuje prawo rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisu zawartego w ustępie I-ym art. 1-go na ludność stałą gmin wiejskich tam, gdzie ze względu na interesy Państwa okaże się to konieczne.

Art. 3.

Przybywający do Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcy win[n]i uzyskać na dokumentach, stwierdzających ich przynależność państwową i tożsamość, zezwolenie kompetentnych władz polskich zagranicą na wjazd i pobyt w granicach Rzeczypospolitej lub na przejazd przez jej terytorjum; zezwolenia te są terminowe.

Po upływie wymienionego w takim zezwoleniu terminu, do którego cudzoziemcowi wolno przebywać na obszarze Rzplitej, dalsze przebywanie cudzoziemca na tym obszarze jest dozwolone tylko w razie uzyskania zezwolenia od władzy administracyjnej I-ej instancji. Zezwolenia te są terminowe.

Art. 4.

Cudzoziemcy przybyli przed wydaniem niniejszej Ustawy, o ile nie posiadają wymienionego w ustępie I-ym art. 3-go zezwolenia na wjazd, winni uzyskać w swych dokumentach przynależności państwowej lub na specjalnych wydawanych przez władze polskie dokumentach zezwolenia na pobyt od władzy administracyjnej I-ej instancji. Zezwolenia te są terminowe.

Art. 5.

Cudzoziemcy w czasie pobytu swego na terytorium Polski mogą być podporządkowani obowiązkowi rejestracji i meldowania się.

Art. 6.

Obywatel polscy wyjeżdżający z granic Rzeczypospolitej winni uzyskać dokumenty podróży uprawniające ich do wyjazdu za granicę. Dokumenty te są terminowe.

Przybywający z zagranicy obywatele polscy, o ile nie posiadają dokumentów wymienionych w ustępie I-ym niniejszego artykułu, winni uzyskać dokumenty podróży u kompetentnych władz polskich zagranicą.

Art. 7.

Przepisy art. 3-go i 6-go tyżące się wjazdu i wyjazdu do Polski i z Polski nie stosują się do ludności zamieszkałej przynajmniej od 6 miesięcy w 10 kilometrowym pasie pogranicznym z obydwuch stron i regulują się aż do czasu

zawarcia odnośnych konwencji według zwyczajów międzynarodowych na zasadzie wzajemności.

Upoważnia się Ministra Spraw Wewnętrznych do czasowego rozciągnięcia ze względów bezpieczeństwa mocy artykułów 3-go i 6-go na ludność 10 klm. pasa pogranicznego z obydwóch stron.

Art. 8.

Wjazd i wyjazd do Polski i z Polski przy zastosowaniu przepisów artykułu 3-go, 6-go, 7-go dozwolony jest jedynie w punktach granicznych ustalonych w tym celu przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 9.

Upoważnia się Radę Ministrów do zawieszenia mocy obowiązującej artykułu 3-go w stosunku do obywateli tych Państw, które zniosą lub zawieszą ograniczenia dotyczące się wjazdu oraz pobytu na ich terytorjum w stosunku do obywateli polskich.

Art. 10.

Upoważnia się Ministra Spraw Wewnętrznych:

1) do wydawania w wykonaniu art. 1-go niniejszej Ustawy rozporządzeń ustalających: formę, treść, termin i sposób wydawania dowodów przynależności państwowej.

Dla ludności gmin wiejskich wydawanie tych dowodów ma być powierzone urządóm gminnym; będą one podlegały zatwierdzeniu przez właściwe urzędy administracyjne bez obowiązku stawiennictwa w tych urządach osób zainteresowanych.

2) do wydawania w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych rozporządzeń ustalających: formę, treść, termin i sposób wydawania zezwoleń oraz dokumentów przewidzianych w artykułach 3 ustęp 2, 4 oraz 6 ustęp 1, wreszcie ograniczenia co do udzielania cudzoziemcom prawa pobytu i przejazdu przez terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej.

Upoważnia się Ministra Spraw Zagranicznych:

do wydawania w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych rozporządzeń ustalających formę, treść, termin i sposób wydawania zezwoleń oraz dokumentów przewidzianych w artykułach 3 ustęp 1 i 6 ustęp 2-gi.

Termin ważności dokumentów podróży przewidzianych w art. 6 nie może być krótszy niż 6 miesięcy.

Art. 11.

Od świadectw wymienionych w art. 1, w ustępie drugim art. 3, w art. 4 oraz w ustępie pierwszym art. 6 pobierane będą zamiast opłaty przewidzianej w pozycji

20 taryfy opłat stemplowych załączonej do ustawy z dn. ... 1922 r. w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych oraz podatków: spadkowego i od darowizn (Dz.U.R.P. nr ... poz. ...) ⁶⁸⁹ – osobne opłaty stemplowe, których wysokość określi Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Świadectwa wymienione w ustępie pierwszym art. 3 oraz w ustępie drugim art. 6 podlegają opłacie konsularnej, której wysokość określi Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Spraw Wewnętrznych.

Opłata stemplowa od świadectwa wymienionego w art. 1 nie może przekraczać sumy kosztów sporządzenia blankietu przeznaczonego do wystawienia takiego świadectwa.

Wysokość opłaty od świadectw wymienionych w art. 4 należy ustalić w sumie odpowiadającej równowartości opłaty od świadectw wymienionych w ustępie pierwszym art. 3.

W razie obciążenia przez poszczególne państwa obywatele polskich specjaln^emi ustawą niniejszą nie przewidzian^emi opłatami za wjazd lub pobyt na ich terytorjum upoważnia się Ministra Skarbu w porozumieniu z M.S.Wewn. do obciążania obywateli tych państw analogiczn^emi opłatami na zasadzie wzajemności.

Władze wydające świadectwa wymienione w poprzednich ustępach niniejszego artykułu mogą zwolnić w całości lub w części od opłaty stemplowej, względnie konsularnej, w przypadkach, w których uiszczenie opłaty byłoby ze względu na stosunki majątkowe petenta niemożliwe lub bardzo trudne. Minister Spraw Wewnętrznych, względnie Minister Spraw Zagranicznych może zwolnić od opłaty w całości lub w części również w innych przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie.

Paszporty dyplomatyczne nie podlegają ani opłacie stemplowej, ani konsularnej.

Art. 12.

Winni przekroczenia postanowień niniejszej ustawy oraz rozporządzeń na jej podstawie wydanych, niezależnie od ściągnięcia nieuiszczonych, a przewidzianych w poszczególnych artykułach niniejszej ustawy opłat, ulegną w drodze administracyjnej karze grzywny do 5 milionów marek lub aresztu do trzech miesięcy lub obydwom tym karom łącznie o ile dany czyn nie podlega surowszemu przepisowi karnemu. Grzywna zamieniona będzie na wypadek niemożności ściągnięcia na karę pozbawienia wolności stosownie do ogólnych przepisów dzielnicowych.

Niezależnie od tego cudzoziemcy przekraczający wydane w wykonaniu artykułów 3, 4, 5, 8 niniejszej ustawy rozporządzenia mogą podlegać wysiedleniu z granic Rzeczypospolitej na zasadzie decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych.

⁶⁸⁹ Mowa o Ustawie z dnia 24 marca 1923 r. w przedmiocie wyrównania opłat stemplowych oraz podatków: spadkowego i od darowizn, Dz.U. 1923, nr 44, poz. 296 (tu również tabela taryf opłat stemplowych).

Minister Spraw Wewnętrznych może przekazać uprawnienia do decyzji o wysiedleniu podległym władzom administracyjnym.

W stosunku do cudzoziemców podlegających wysiedleniu na zasadzie powyższego władze administracyjne są uprawnione do stosowania środków zapobiegawczych przewidzianych w obowiązujących ustawach postępowania karnego jako środków zapobiegawczych uchyleniu się oskarżonego od śledztwa.

Art. 13.

Rada Ministrów jest upoważniona do obniżania lub podwyższania przewidzianego wymiaru grzywny w miarę wzrostu lub obniżania się waluty.

Art. 14.

Od orzeczeń karnych władz administracyjnych w I-iej instancji przysługuje stronie prawo odwołania się w ciągu dni 7 do właściwego sądu okręgowego, który rozpatrzy sprawę przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o postępowaniu w razie odwołania się od wyroków sądu pokoju ^a(powiatowych)^a. Sąd okręgowy nie może po uchyleniu orzeczenia przekazać ^asprawy do ponownego rozpatrzenia sprawy^a przez władzę administracyjną. Wyroki sądów okręgowych są prawomocne z chwilą ogłoszenia. Wniesienie odwołania do sądu wstrzymuje wykonanie kary pozbawienia wolności.

Na obszarze mocy obowiązującej niemieckiej ustawy postępowania karnego z dnia 1 lutego 1877 r. stosuje się przepisy policyjnych rozporządzeń karnych.

Cudzoziemcy nie korzystają z prawa odwołania do sądu o ile ustawy państwa, którego są obywatelami nie przyznają analogicznych uprawnień obywatelom polskim.

Art. 15.

Ustawa niniejsza nie ogranicza w niczym mocy umów międzynarodowych.

Art. 16.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy zostają uchylone wszelkie przepisy dotychczas w tym przedmiocie obowiązujące.

Art. 17.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych, Ministrowi Spraw Zagranicznych i Ministrowi Skarbu.

Art. 18.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie 2 tygodni od dnia jej ogłoszenia.

^fSikorski^f

MOTYWY

Konieczność wprowadzenia pewnych poprawek do projektu ustawy o dowodach osobistych wypływa z następujących motywów:

Opozycja poszczególnych klubów sejmowych w stosunku do tej ustawy była wywołana po większej części motywami natury teoretycznej. Ustawa ta w psychice ogółu społeczeństwa, a przynajmniej pewnych jego sfer, budzi reminiscencje z czasów rządu władz zaborczych⁶⁹⁰. Należy rozwiać to uprzedzenie. Brzmienie ustawy w pierwotnym tekście (art. 1) dawało podstawę do wysuwania zarzutów, że ustawa ta ma na celu wprowadzenie systemu policyjnych rządów w Państwie. Wprowadzone poprawki stempiają ostrze tych zarzutów i wyjaśniają, że Rządowi nie chodzi o oparcie się na dawnych systemach rządzenia, lecz w pierwszym rzędzie jedynie o uregulowanie spraw, o których mowa poniżej, a które z punktu widzenia państwowego mają zasadnicze znaczenie.

Motywy te były przedkładane Komisji Administracyjnej i znalazły aprobatę tej Komisji w sprawozdaniu jej z dn. ...⁶⁹¹ Jednakże bez wprowadzenia poprawki ustalającej w sposób zupełnie jasny, że motywem wydania ustawy jest konieczność wyodrębnienia obywateli polskich od masy przebywających w Polsce cudzoziemców, cel ustawy i jej znaczenie nie byłyby jasne.

Jasność tą wprowadza zmiana art. 1 w tym sensie, że dowody osobiste mają na celu nie stwierdzenie tożsamości osoby, a stwierdzenie jej przynależności państwowej. Nieuregulowane stosunki dotyczące spraw przynależności do Państwa Polskiego wywołują w praktyce szereg nieporozumień i zatargów pomiędzy ludnością a organami władzy. Wychodząc z tego zasadniczego umotywowania w konieczności reasumpcji uchwały Rady Ministrów z dnia 4 stycznia br.⁶⁹², jednocześnie przedstawiam umotywowanie poszczególnych poprawek, które o ile chodzi o artykuły od 3 aż do końca mają na celu przez uregulowanie stanu prawnego i wprowadzenie sankcji karnych danie możności Rządowi skutecznej walki z elementem cudzoziemskim nielegalnie lub ze szkodą dla Państwa przebywającym na jego terytorjum.

Do art. 1.

Konieczność wprowadzenia poprawki do art. 1 wypływa z motywów podanych w sprawozdaniu Komisji Administracyjnej (druk Nr. 3298). Punkt ciężkości

⁶⁹⁰ Rada Ministrów rozpatrywała projekt ustawy o dowodach osobistych wraz z motywami jej wprowadzenia na posiedzeniu rządu Antoniego Ponikowskiego z 7 listopada 1921 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 283, 288–289.

⁶⁹¹ Mowa o Sprawozdaniu Komisji Administracyjnej w sprawie ustawy o dowodach osobistych (Druk nr 3132), Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Druk nr 3298 (wraz z załącznikami), 8 lutego 1922 r.

⁶⁹² Mowa o uchwale Rady Ministrów z 4 stycznia 1923 r. o ponownym wniesieniu do Sejmu wycofanego z Sejmu Ustawodawczego projektu ustawy o dowodach osobistych.

art. 1 leży w potrzebie ustalenia przynależności państwowej, a więc jasnego określenia stosunku pomiędzy Państwem a ludnością ją zamieszkującą. Pierwotna redakcja tego artykułu nie uwzględnia tego momentu. Poprawka obecna zdejmuje z ustawy piętno rygору policyjnego, które wywołało tak silne ataki ze strony poszczególnych klubów sejmowych przy czytaniu ustawy na plenum Sejmu Ustawodawczego. Konieczność ścisłego ustalenia przynależności państwowej w obecnych warunkach zdaje się nie może być przez nikogo kwestjonowana. Wobec powstania na nowo Państwa Polskiego dopiero od lat 4 stosunek całych mas ludności do Państwa jest nieokreślony, a określenie jego leży zarówno w interesie Państwa, jak i ludności.

Podwyższenie granicy wieku do lat 17 jest wprowadzone ze względów praktycznych, aby nie obciążać zbyt niemi i niecelowemi formalnościami ludności. Zasadniczo, jak określenie przynależności państwowej, tak i tożsamości osoby zaczyna odgrywać rolę w wieku wyższym niż 17 lat.

Rozszerzenie przywileju nieposiadania dowodu osobistego na ludność wiejską przebywającą w obrębie powiatu, a nie gminy, wynikające z ustępu 2 art. 1 spowodowane jest tym względem, że obszar gmin wiejskich w Małopolsce i w b. zaborze pruskim jest zbyt mały, aby przywilej ten przy zastosowaniu zasady pierwotnego projektu miał dla ludności wiejskiej realne znaczenie⁶⁹³.

Do art. 2.

^aPoprawka do art. 2 (tam, gdzie) wnosi się celem uwypuklenia^a, że uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych wynikają nie z ogólnego uzasadnienia potrzeby wprowadzenia dowodów osobistych na obszarze wszystkich gmin wiejskich, lecz ze szczególnych względów bezpieczeństwa na pewnych tylko obszarach wiejskich. Konieczność ta praktycznie w pierwszym rządzie dotyczy rozległych gmin wiejskich w Województwach wschodnich, gdzie ze względu na nieistnienie formalnych dowodów przynależności państwowej cała masa ludności brała udział w głosowaniu przy ostatnich wyborach, nie będąc do tego uprawnioną.

Do art. 3, 4 i 5.

Pierwotny artykuł 3 uległ rozbiciu na trzy artykuły (3, 4 i 5) ze względów w pierwszym rządzie formalnych, aby dać brzmieniu tego artykułu znaczenie zupełnie jasne i niewzbudzające wątpliwości.

Mianowicie chodzi o uwypuklenie, iż cudzoziemcy oprócz zezwolenia na wjazd w granice Rzeczypospolitej winni, aby pozostać, uzyskać zezwolenie na pobyt.

Ponieważ Państwa ościenne stosują względem obywateli polskich częstokroć represje w formie wysiedleń, odmawiania prawa pobytu lub wjazdu, dla obrony ich Rząd musi posiadać możność ustalania danych statystycznych, aby mógł

⁶⁹³ Na dole strony dopisane: JC.

orientować się czy zastosowanie prawa retorsji względem obywateli poszczególnych państw będzie wystarczającą bronią dla obrony swych własnych obywateli zagranicą.

Dane statystyczne będą możliwe do zebrania tylko w drodze ustalenia dla cudzoziemców systemu meldowania oraz w wypadkach nagłych – w drodze zarządzania specjalnych restrykcji.

Do art. 8.

Wprowadzenie tego artykułu jest nieodzowne z uwagi na konieczność przeciwdziałania w przekraczaniu tak zwanej granicy zielonej i dania możliwości ścigania za to przestępstwo nieprzewidziane w żadnej z dotychczasowych ustaw; sprowadzenie ruchu granicznego tylko do punktów granicznych jest warunkiem sine qua non dla skutecznej walki z przemytnictwem, agitacją przeciwpaństwową z zagranicy, gwarantującym nadto faktyczną kontrolę ruchu granicznego.

Do art. 10.

Zmiany w art. 10 są poprawkami redakcyjnymi, wynikającymi ze zmiany numeracji pierwotnych artykułów, jak również z konieczności rozgraniczenia kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Spraw Zagranicznych.

Do art. 11.

Artykuł ten, którego brak w poprzedniej redakcji, został po porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wniesiony dla osiągnięcia większej przejrzystości. Zastępuje on umieszczone w poprzednim tekście w kilku artykułach przepisy o opłatach.

Jeżeli idzie o treść jego merytoryczną, to został uzgodniony z Ustawą w przedmiocie opłat stemplowych uchwaloną przez Sejm w trzecim czytaniu.

Do art. 12.

Wstawienie słów: „Niezależnie od ściągnięcia nieuiszczonych, a przewidzianych w poszczególnych artykułach niniejszej Ustawy opłat” spowodowane jest ustaleniem przez artykuł 11 różnorodnych opłat.

W ustępie drugim zamiast słów: „oprócz tego” użyto słów: „Niezależnie od tego”, aby podkreślić, że wysiedlenie cudzoziemca nie jest represją ani ukaraniem, lecz pozbawieniem prawa pobytu, a zatem nie może być ono rozpatrywane jako część składowa orzecznictwa karnego podlegająca ew. zaskarżeniu w drodze sądowej.

Podniesienie grzywny z 1 do 5 milionów marek zostało na wniosek Ministerstwa Skarbu spowodowane znacznym spadkiem waluty.

Ustęp ostatni ma na celu zapobieżenie uchylaniu się cudzoziemców od wysiedlenia i dania możliwości faktycznego wykonania wysiedlenia bez stosowania środków nieprawnych.

Do art. 13.

Artykuł ten został wprowadzony, aby dać możliwość w drodze uproszczonej normowania wysokości kar w zależności od wahaniasię waluty i w ten sposób zachować istotne znaczenie grzywny.

Do art. 14.

Redakcja art. tego jest przystosowana do brzmienia artykułu 72 Ustawy Konstytucyjnej⁶⁹⁴.

Ustęp ostatni został wniesiony z uwagi na konieczność obrony interesów obywateli polskich znajdujących się w państwach ościennych. Ponieważ ustawodawstwo państw obcych nie nadaje cudzoziemcom tych uprawnień, jakie przewiduje ustęp I art. 14, pozbawienie się możliwości stosowania prawa wzajemności względem obywateli odnośnych państw postawiłoby cudzoziemców w Polsce w lepszy stan prawny aniżeli ten, w jakim znajdują się obywatele polscy zagranicą.

Ustęp ten odpowiada artykułowi 95 Ustawy Konstytucyjnej⁶⁹⁵ i nie jest z nim sprzeczny.

Do art. 16.

Nowa redakcja tego artykułu ma na celu ujednostajnienie w całym państwie przepisów o dowodach osobistych i o obowiązkach cudzoziemców co przy zachowaniu dawnego brzmienia art. 11 byłoby udaremnione ze szkodą dla administracji państwowej i z uszczerbkiem dla poszczególnych cudzoziemców.

Do art. 17.

Sprecyzowanie, którym Ministrom wykonanie Ustawy jest powierzone, wpływa jako logiczny wniosek ze zmian zaszytych w poszczególnych art., a mianowicie w nowych art. 10 i 11.

Do art. 18.

Ścisłe określenie dnia wejścia w życie Ustawy spowodowane zostaje względami czysto-prawnymi⁶⁹⁶.

⁶⁹⁴ Artykuł ten brzmiał następująco: „Ustawy przeprowadzą zasadę, iż od karnych orzeczeń władz administracyjnych, zapadłych w drugiej instancji, będzie przysługiwało stronom prawo odwołania się do właściwego sądu”.

⁶⁹⁵ Artykuł ten brzmiał następująco: „Rzeczpospolita Polska zapewnia na swoim obszarze zupełną ochronę życia, wolności i mienia wszystkim bez różnicy pochodzenia, narodowości, języka, rasy lub religji.

Cudzoziemcy używają pod warunkiem wzajemności równych praw z obywatelami Państwa Polskiego, oraz mają równe z nimi obowiązki, o ile ustawy wyraźnie nie wymagają obywatelstwa polskiego”.

⁶⁹⁶ Ustawa nie weszła w życie.

Wniosek ministra skarbu o zmianę statutu organizacyjnego Ministerstwa Skarbu

Ministerstwo Skarbu
L. 1284/Pr.

^cdor 29 III pp ⁱ...
doręczył P. Minister^c

Wniosek
w sprawie zmiany Statutu Organizacyjnego Ministerstwa Skarbu.

Obecna organizacja Ministerstwa Skarbu opiera się na projekcie Statutu Organizacyjnego, przesłanym Prezydjum Rady Ministrów pismem z dnia 8 kwietnia 1922 r. L.395/Pr., który na podstawie upoważnienia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 maja 1922 r. L.7056 został wprowadzony w życie. Przeprowadzenie zamierzonych reform celem naprawy gospodarki finansowej Państwa, wymaga obecnie pewnych zmian w organizacji samego Ministerstwa. Dotyczy to w szczególności dotychczasowego Departamentu Prezydjalnego, w którym skupiono zbyt wielką ilość spraw, niepozostających ze sobą w organicznym związku oraz w nieznacznym stopniu organizacji i zakresie działania innych Departamentów.

Połączenie w Departamencie Prezydjalnym agend Komitetu Ekonomicznego Ministrów, administracji władz i urzędów skarbowych, spraw emerytalnych i uposażeń urzędników wykazuje dostatecznie zbyt wielki zakres działania i brak ściślejszego związku tych agend. Z tego powodu wskazanym jest podział dotychczasowych agend Departamentu Prezydjalnego na dwie jednostki administracyjne przez utworzenie Gabinetu Ministra i Departamentu Administracyjnego.

Do zakresu działania Gabinetu Ministra z Dyrektorem IV stopnia na czele należałoby włączyć sprawy Wydziału Prezydjalnego, Wydziału ogólnej polityki finansowej, Sekretarjatu Komitetu Ekonomicznego Ministrów, Rachuby i Zarządu Gospodarczego.

Wydział ogólnej polityki finansowej w Gabinetie Ministra, którego szczegółowy zakres działania zawarty jest niżej we wniosku w § 9 ustęp b, winien być utworzony dla ześrodkowania i planowego ujęcia spraw polityki finansowej i zewnętrznej dotąd rozczłonkowanych i załatwianych w poszczególnych Departamentach i Wydziałach, gdzie nawał spraw bieżących nie pozwalał na szybkie planowe i systematyczne ich opracowanie.

W skład Departamentu Administracyjnego wchodziłyby sprawy dotychczasowego Wydziału Osobowego, sprawy gospodarcze władz I i II instancji, należące dotąd do zakresu działania Wydziału Administracyjnego oraz sprawy Wydziału

Emerytalnego. Sprawy osobowe i gospodarcze władz i urzędów I i II instancji ze względu na ich ilość i jakość winny być podzielone między wydziały Osobowy i Organizacyjny. Pierwszy z nich załatwiałby sprawy ściśle personalne w porozumieniu z fachowymi Departamentami, drugi zaś sprawy ogólne organizacyjne i inspekcyjne, gospodarcze i budżetowe.

Wydział Administracyjny wchodzący w skład Departamentu Prezydjalnego należałoby przydzielić do Departamentu Osobowego pod zmienioną nazwą Wydziału Uposażen ze względu na zakres spraw należących do niego.

W Departamencie Kredytowym zachodzi konieczność utworzenia piątego wydziału Kredytowego dla kontroli nad akcją kredytową wszystkich instytucji o charakterze państwowym i niepaństwowym.

Organizacja i zakres działania Departamentu Budżetowego pozostaną niezmienione poza przydzieleniem doń Wydziału Uposażen jak nadmieniono wyżej.

Departament Ceł pozostanie również niezmieniony.

Departament Podatków i Opłat obejmujący dwie grupy podatkową i opłatową, z których każda obejmuje po cztery wydziały należałoby rozdzielić ze względu na ważność spraw podatkowych i opłatowych, zwłaszcza obecnie w okresie sanacji, na dwa odrębne Departamenty: Departament Podatków i odrębny Departament Opłat, przyczem zakres działania poszczególnych Wydziałów należałoby ściślej określić, jak niżej we wniosku. Rozdział ten nie wpłynie na zmianę w ilości stanowisk kierowniczych ponieważ obaj kierownicy grup: Podatkowej i Opłatowej już obecnie pozostają w IV stopniu służbowym.

Wydział Karny, niewłączony dotąd do żadnego Departamentu, należy przydzielić do Departamentu Akcyz i Monopoli, przekazując jednocześnie karne sprawy celne, podatkowe i walutowe fachowym Departamentom.

Pozatem zachodzi potrzeba stworzenia Wydziału Kontroli w Departamencie Akcyz i Monopoli.

W myśl powyższych uwag, na zasadzie art. 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 października 1920 r. (Monitor Polski nr 251 z dnia 5 października 1920) w przedmiocie organizacji i zasad urzędowania Ministerstw

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Statut Organizacyjny Ministerstwa Skarbu przesłany Prezydjum Rady Ministrów pismem z dnia 8 kwietnia 1922 L.395/Fr., a wprowadzony w życie na podstawie upoważnienia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 maja 1922 L. 7056, z następującymi zmianami:

§ 1. Ministerstwo Skarbu dzieli się na siedem Departamentów:
I Administracyjny, II Kredytowy, III Budżetowy, IV Ceł, V Podatków, VI Opłat, VII Akcyz i Monopoli oraz niewłączony do Departamentów, Gabinet Ministra.

§ 2. Departament Administracyjny składa się z trzech wydziałów: Osobowego, Organizacyjnego i Emerytalnego:

a) Wydział Osobowy załatwia, w porozumieniu z fachowymi Departamentami wszystkie sprawy osobowe władz i urzędów skarbowych I i II instancji z wyjątkiem spraw urzędów celnych i straży.

b) Wydział Organizacyjny załatwia sprawy: ogólne, organizacyjne, inspekcyjne, gospodarcze i budżetowe, dotyczące władz i urzędów skarbowych I i II instancji (z wyjątkiem urzędów celnych i straży celnej) oraz dokonuje asygnowań i prowadzi kontrolę kredytów w Dziale II Budżetu Ministerstwa Skarbu, pozostawionych do dyspozycji Zarządu Centralnego w Centralnej Kasie Państwowej.

c) Wydział Emerytalny załatwia oprawy zaopatrzeń emerytalnych cywilnych funkcjonariuszów państwowych i pozostałych po nich rodzin, osób wojskowych i ich rodzin, sprawy zaopatrzeń inwalidów i ich rodzin oraz sprawy ustawodawstwa emerytalnego.

§ 3. Departament Kredytowy okłada się z pięciu wydziałów: Obrotu Pieniężnego Wewnętrznego, Zewnętrznego, Bankowego i Kredytowego oraz Wydziału Rady Spółdzielczej.

a) Wydział Obrotu Pieniężnego Wewnętrznego załatwia sprawy wewnętrznego obrotu pieniężnego, a to: monetarne, emisji pieniędzy papierowych i banknotów oraz obrotów bezgotówkowych, sprawy odnośnie Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Pocztovej Kasy Oszczędności, sprawy Skarbu narodowego, sprawy państwowych pożyczek wewnętrznych, pożyczek komunalnych, pożyczek obligacyjnych prywatnych, sprawy nabywania nieruchomości przez obco-krajowców wreszcie, niezastrzeżone Gabinetowi Ministra sprawy mennicy i Państwowych Zakładów Graficznych.

b) Wydział Obrotu Pieniężnego Zewnętrznego załatwia sprawy polityki walutowej na rynkach pieniężnych zagranicznych oraz sprawy kontroli nad obrotem walutami zagranicznymi w kraju, sprawy nadzoru nad polityką dewizową P.K.K.P. i dysponowanie zapasami waluty zagranicznej Skarbu, sprawy nadzoru nad obrotem przekazowym emigrantów polskich zagranicą, nadzoru nad obrotem walutami zagranicznymi, osiągniętymi z eksportu, sprawy obrotu pieniężnego na Górnym Śląsku.

c) Wydział Kredytowy załatwia sprawy polityki kredytowej Rządu prowadzonej przy pomocy państwowych i półpaństwowych instytucji kredytowych, tudzież sprawy nadzoru nad ich akcją kredytową.

d) Wydział Bankowy załatwia sprawy państwowych, samorządowych i prywatnych zakładów kredytu długo i średnioterminowego, z wyjątkiem zastrzeżonych Wydziałowi Obrotu Pieniężnego Wewnętrznego spraw zatwierdzania zmian statutów spółek akcyjnych oraz sprawuje nadzór nad wszystkimi instytucjami kredytowymi.

e) Wydział Rady Spółdzielczej załatwia sprawy, wynikające z art.108 ustawy z dn. 29 października 1920 roku o spółdzielniach (Dz.U.R.P.N.111. poz. 733).

§ 4. Departament Budżetowy składa się z ośmiu wydziałów: Wydział 1 – Ogólny, Wydział 2 – Budżetów Administracyjnych, Wydział 3 – Budżetu Wojskowego, Wydział 4 – Budżetów Administracyjnych, Wydział 5 – Budżetów Administracyjnych, Wydział 6 – Budżetów komunikacyjno-budowlanych, Wydział 7 – Budżetów gospodarczych, Wydział 8 – Uposażen.

a) Wydział 1 – Ogólny załatwia: ogólne sprawy budżetowe, sprawy ustawodawstwa budżetowego, redakcji preliminarzy państwowych, sprawy budżetowe w.m. Gdańska, sprawy Ministerstwa Spraw Zagranicznych, sprawy Prezydium Rady Ministrów, tudzież ciał samorządowych.

b) Wydział 2 – Budżetów administracyjnych załatwia: sprawy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Skarbu i Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

c) Wydział 3 – Wojskowy załatwia sprawy budżetowe Ministerstwa Spraw Wojskowych.

d) Wydział 4 – Budżetów Administracyjnych załatwia sprawy budżetowe Prezydenta Rzplitej i Kancelarii Cywilnej Sejmu, Senatu, Najwyższej Izby Kontroli i Ministerstwa Sprawiedliwości.

e) Wydział 5 – Budżetów Administracyjnych załatwia sprawy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i sprawy Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

f) Wydział 6 – Budżetów komunikacyjno-budowlanych załatwia sprawy Ministerstwa Kolei Żelaznych, Ministerstwa Poczty i Telegrafów i Ministerstwa Robót Publicznych.

g) Wydział 7 – Budżetów Gospodarczych załatwia sprawy: Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Głównego Urzędu Ziemskiego, Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej i sprawy, dotyczące pomocy finansowej dla spółdzielni.

h) Wydział 8 – Uposażen załatwia sprawy uposażeń funkcjonarjuszy państwowych, sprawy dotyczące płac, dodatków, kosztów podróży, djet, ryczałtów zaliczek na płace itp. wynagrodzeń funkcjonarjuszy państwowych.

§ 5. Departament Ceł składa się z pięciu Wydziałów: Osobowego, Kontroli Celnej, Postępowania Celnego, Taryfowego i Straży Celnej.

a) Wydział Osobowy załatwia sprawy organizacji władz i urzędów celnych, wyszkolenia ich personelu, tudzież sprawy osobowe urzędników celnych.

b) Wydział Kontroli Celnej prowadzi kontrolę i zestawienia wpływów celnych, statystykę celną oraz opracowuje budżet władz i urzędów celnych.

c) Wydział Postępowania Celnego załatwia sprawy ustawodawstwa rozporządzeń i przepisów, dotyczących postępowania celnego i ochrony granic od

przemysłnictwa, sprawy orzecznictwa dotyczącego opłat celnych, spraw ustawowych ulg celnych, wreszcie sprawy inspekcji granicznej; nadto Wydział ten załatwia sprawy międzynarodowych umów i konwencji celnych.

d) Wydział Taryfowy załatwia sprawy przepisów taryfowych celnych, dotyczących przywozu, wywozu i tranzytu towarów, tudzież sprawy orzecznictwa, dotyczącego towaroznawstwa; obejmuje również doświadczałnię chemiczno-techniczną.

e) Wydział Straży Celnej załatwia oprawy organizacji, sprawy personalne i gospodarcze Straży Celnej jakoteż sprawuje jej zarząd.

§ 6. Departament Podatków składa się z czterech Wydziałów: Wydział Inspekcyjno-Egzekucyjny, Wydział Podatku Dochodowego i Majątkowego, Wydział Podatków Przemysłowych i Handlowych i Wydział Podatków Realnych.

a) Wydział Inspekcyjno-Egzekucyjny prowadzi ewidencję i statystykę akcji wymiarowej i egzekucyjnej podatków w szczególności sporządza zestawienia wpływów podatków bezpośrednich, oraz zestawienia o przebiegu i rezultatach czynności sekwestratorów skarbowych orzeka w sprawach egzekucji podatków bezpośrednich, załatwia sprawy umarzania podatków bezpośrednich z powodu nieściągalności i zwrotów nadpłat; przeprowadza lustracje władz skarbowych II i I instancji przez Inspektorów skarbowych.

b) Wydział Podatku dochodowego i majątkowego orzeka w ostatniej instancji w sprawach, związanych z wymiarem i poborem podatków: dochodowego, majątkowego, od wzbogacenia się, wreszcie jednorazowej daniny państwowej, nadto wykonuje nadzór w tej dziedzinie; załatwia sprawy ustawodawstwa w dziedzinie powyższych podatków.

c) Wydział Podatków Przemysłowych i Handlowych załatwia sprawy ustawodawstwa i orzecznictwa w sprawach podatków od zysków wojennych, podatku przemysłowego, podatku od kapitałów i rent, podatku od skrzynek depozytowych.

d) Wydział Podatków Realnych załatwia sprawy ustawodawstwa, nadzoru i orzecznictwa w ostatniej instancji w sprawach, związanych z wymiarem i poborem podatków od nieruchomości (gruntowych, podymnego, domowo-klasowego, budynkowego i od nieruchomości miejskich), nadto wykonuje nadzór nad ewidencją katastru gruntowego.

§ 7. Departament Opłat składa się z czterech Wydziałów: Legislatywnego, Inspekcyjnego, Orzecznictwa, Finansów Samorządowych.

a) Wydział Legislatywny opracowuje projekty ustaw i rozporządzeń w zakresie opłat skarbowych i przygotowuje umowy międzypaństwowe w powyższym zakresie.

b) Wydział Inspekcyjny wykonuje nadzór nad działalnością Izb i Urzędów Skarbowych, o ile chodzi o opłaty skarbowe, opracowuje dla nich instrukcje,

organizuje kursy dla kandydatów do służby skarbowej w dziale opłat skarbowych, sprawy egzekucji tych opłat, wykonuje ogólny nadzór nad materiałem stempowym, nadto opracowuje budżet wpływów i opłat skarbowych.

c) Wydział Orzecznictwa załatwia sprawy orzecznictwa w przedmiocie podatków od spadków i darowizn, sprawy odpisów, zwrotów i zwolnień od podwyżek i kar w granicach, wychodzących poza kompetencję władz skarbowych II instancji i rozstrzyga ostatecznie zażalenia we wszystkich sprawach, dotyczących wymiaru opłat skarbowych.

d) Wydział Finansów Samorządowych załatwia sprawy skarbowości związków samorządowych, nadto przygotowuje materiały do traktatów międzynarodowych w sprawach podwójnego opodatkowania, oraz sprawy finansów związków zawodowych w porozumieniu z Departamentem Budżetowym.

§ 8. Departament Akcyz i Monopolów wkłada się z czterech Wydziałów: Spirytusowego, Podatków Pośrednich i Monopoli, Wydziału Kontroli i Wydziału Karnego.

a) Wydział Spirytusowy załatwia sprawy legislatywne, dotyczące podatków od spirytusu, piwa, drożdży, miodu, wina; wykonuje inspekcje władz i urzędów skarbowych I i II instancji, o ile chodzi o podatki pośrednie opracowuje instrukcje dla tych urzędów, wykonuje nadzór nad zakładami wytwarzającymi przyrządy kontrolne.

b) Wydział Podatków Pośrednich i Monopoli załatwia sprawy legislatywne i poboru podatków i akcyz od cukru, sztucznych środków słodzących, soli, węgla, olejów mineralnych i innych pośrednich, które zostaną wprowadzone, sprawy przywozu i wywozu wymienionych artykułów oraz sprawy obrotu pomiędzy Polską a Gdańskiem w zakresie opodatkowanych lub zmonopolizowanych artykułów.

c) Wydział Kontroli prowadzi kontrolę wpływów i podatków pośrednich i monopolii.

d) Wydział Karny załatwia sprawy ustawodawstwa skarbowo-karnego i wykonuje orzecznictwo w sprawach karnych, dotyczących podatków pośrednich akcyz i monopolii.

§ 9. Gabinet Ministra składa się z Wydziału Prezydjalnego, Wydziału Ogólnej Polityki Finansowej, Sekretarjatu Komitetu Ekonomicznego Ministrów, Wydziału Gospodarczego i Rachuby.

a) Wydział Prezydjalny załatwia sprawy ogólne Ministerstwa Skarbu, sprawy wynikające ze stosunku Ministerstwa do Sejmu, Prezydenta Rzeczypospolitej, Rady Ministrów, innych Ministerstw i Urzędów centralnych, sprawy Delegatur zagranicznych, wszystkie sprawy nienależące do zakresu czynności innych wydziałów, sprawy organizacyjne i osobowe urzędników Ministerstwa i centralnych urzędów

skarbowych, wykonuje nadzór nad kancelarią, układa preliminarz wydatków osobowych Ministerstwa Skarbu – wreszcie obejmuje Bibliotekę i Referat prasowy.

b) Wydział Ogólnej Polityki Finansowej załatwia sprawy finansowe Ligi Narodów sprawy międzynarodowych konferencji o ile dotyczą spraw finansowych, sprawy polityki finansowej w odniesieniu do Śląska i Gdańska, sprawy związane z opracowaniem i wykonaniem ustaw o sanacji Skarbu nie włączone lub też dotyczące kilku Departamentów.

c) Sekretariat Komitetu Ekonomicznego Ministrów, który załatwia wszystkie sprawy związane z czynnościami Komitetu Ekonomicznego Ministrów.

d) Wydział Gospodarczy prowadzi wszystkie sprawy gospodarcze Centrali Ministerstwa Skarbu.

e) Rachuba załatwia sprawy wymienione w art. 67 przepisów rachunkowo-kasowych (Dziennik Urz. Ministerstwa Skarbu Nr.45), prowadzi rachunkowość wydatków Ministerstwa, układa listy płacy i załatwia wszystkie sprawy kasowe Ministerstwa.

Nadto są czynne przy Ministerstwie Skarbu następujące urzędy:

1) Główny Urząd Kasowy, w skład którego wchodzi Wydział Administracyjno-Kasowy i Centralna Księgowość.

a) Wydział Administracyjno-Kasowy opracowuje przepisy rachunkowe i kasowe, reguluje i przeprowadza kontrolę zapasu gotowizny w kasach skarbowych, spełnia nadzór nad wydziałami rachunkowo-kasowymi Izb Skarbowych i Kasami Skarbowymi.

b) Centralna Księgowość z zakresem działania, określonym w § § 130 do 137 przepisów rachunkowych i kasowych z dnia 24 listopada 1921 r. (Dz.Urz. Ministerstwa Skarbu z r. 1921 Nr.45 poz. 564).

2) Centralna Kasa Państwowa z zakresem działania, zawartym w instrukcji dla Centralnej Kasy Państwowej z dnia 24 listopada 1921 (Dz.Urz. Ministerstwa Skarbu z r. 1921 Nr.45 poz. 566).

3) Generalna Dyrekcja Monopolu Tytoniowego załatwia, poza zarządem państwowych przedsiębiorstw tytoniowych i nadzorem nad prywatnymi fabrykami tytoniowymi, sprawy ustawodawstwa i orzecznictwa, dotyczące opodatkowania tytoniu, organizacji i nadzoru nad sprzedażą wyrobów tytoniowych oraz wykonuje kontrolę nad krajową produkcją roślin tytoniowych.

4) Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń z zakresem działania określonym w przepisach przepisach wydanych dla Urzędu Nadzoru nad Zakładami Ubezpieczeń w rozporządzeniu z dnia 17 czerwca 1920 r. (Dz.Ust. Nr.85 poz. 565) i okólniku z dnia 17 czerwca 1920 r. (Dz.Urz.Min.Skarbu z r.1920 Nr.24. poz. 359)

5) Generalna Dyrekcja Loterii Państwowej z zakresem działania określonym rozporządzeniem Ministra Skarbu (Monitor Polski z dnia 12 listopada 1919 Nr. 246).

6) Urząd Pożyczek Państwowych, znajdujący się w likwidacji, którego pozostałe agendy wcielone zostaną do Ministerstwa Skarbu.

Warszawa dn. 29 marca 1923 r.

MINISTER SKARBU

Wł. Grabski^f

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu 1923 roku
punkt protokołu posiedzeń
Rady Ministrów.

PREZES RADY MINISTRÓW

Załącznik ^c38^c do № ^c19^c

Projekt ustawy o stypendiach dla młodzieży śląskiej studiującej w szkołach średnich i zawodowych oraz wyższych zakładach naukowych

USTAWA

z dnia 1923 r.

w przedmiocie stypendjów dla młodzieży śląskiej, studjującej w szkołach średnich i zawodowych oraz wyższych zakładach naukowych.

Art. 1.

Ustanawia się sto dziesięć stypendjów dla kształcącej się młodzieży rodem z Województwa Śląskiego, a mianowicie:

- a) trzydzieści stypendjów dla zwyczajnych słuchaczy wyższych zakładów naukowych,
- b) czterdzieści stypendjów dla uczniów szkół średnich (gimnazjów i szkół realnych),
- c) dziesięć stypendjów dla uczennic gimnazjów żeńskich i liceów, i
- d) trzydzieści stypendjów dla uczniów szkół zawodowych.

Art. 2.

Z pomiędzy słuchaczy wyższych zakładów naukowych pierwszeństwo w otrzymaniu stypendjów mają:

- a) słuchacze, którzy brali czynny udział w powstaniu,

- b) słuchacze, którzy pracowali w komitetach plebiscytowych na terenie górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Art. 3.

Stypendiści winni się zobowiązać rewersem zeznanym notarialnie, że po ukończeniu zakładu naukowego będą służyli w służbie państwowej autonomicznej lub prywatnej w obrębie Województwa Śląskiego przez tyle lat przez ile jako słuchacze wyższych zakładów naukowych, względnie przez połowę tych lat, przez które jako uczniowie szkół średnich, liceów, względnie szkół zawodowych stypendja pobierali.

Art. 4.

Wysokość stypendjów oznacza się co roku w tym stosunku, że stypendja wymienione w art. 1 pod liczbą a) mają być dwa razy wyższe od stypendjów wymienionych w tymże art. pod liczbą b), c) i d).

Potrzebny na wypłatę stypendjów wydatek należy wstawić co roku do preliminarza budżetowego.

Na wypłatę stypendjów w roku 1923 (dziesięć miesięcy nauki) asygnuje się dwadzieścia ^aośm^a milionów marek polskich.

Art. 5.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Wojewodzie w porozumieniu z Radą Wojewódzką.

Marszałek Sejmu Śląskiego

Uzasadnienie

Rada Wojewódzka proponuje, aby Wysoki Sejm⁶⁹⁷ celem przyścia z pomocą niezamożnej śląskiej młodzieży szkolnej płci obojga, kształcącej się w szkołach państwowych i komunalnych średnich, w szkołach zawodowych oraz wyższych zakładach naukowych, jakoteż celem wychowania dla Województwa Śląskiego należycie wykształconych urzędników, synów tutejszej ziemi, raczyć uchwalił – według dołączonego projektu ustawy – ufundowanie stu dziesięciu stypendjów, a mianowicie:

- a) 30 stypendjów dla zwyczajnych słuchaczy wyższych zakładów naukowych,
- b) 40 stypendjów dla uczniów szkół średnich (gimnazjów i szkół realnych),

⁶⁹⁷ Mowa o Sejmie Śląskim w Katowicach.

- c) 10 stypendjów dla uczennic gimnazjów żeńskich i liceów, i
- d) 30 stypendjów dla uczniów szkół zawodowych, tj. przemysłowych i handlowych.

Ponieważ w preliminarzu budżetowym Województwa Śląskiego na rok 1923 nie figuruje żadna kwota na stypendja dla niezamożnej młodzieży śląskiej, studjującej w szkołach średnich, szkołach zawodowych i wyższych zakładach naukowych, przeto artykuł 2 ustawy ustala na rok 1923 (dziesięć miesięcy nauki) na ten cel dwadzieścia „ośm” milionów marek polskich, a mianowicie:

ad a) 30 stypendjów dla zwyczajnych słuchaczy wyższych zakładów naukowych po 40.000 mk. polsk. miesięcznie, co uczyni na rok 1923:

1. 40.000. 10. ... mk. 12.000.000,

ad b) 40 stypendjów dla uczniów szkół średnich (gimnazjów i szkół realnych) po 20.000 mkp. miesięcznie, co uczyni na rok 1923:

1. 20.000 10. ... mkp. 8.000.000,

ad c) 10 stypendjów dla uczennic gimnazjów żeńskich i liceów po 20.000 mkp. miesięcznie, co uczyni na rok 1923:

10. 20.000 10. ... mkp. 2.000.000

ad d) 30 stypendjów dla uczniów szkół zawodowych, tj. przemysłowych i handlowych po 20.000 mkp. miesięcznie, co uczyni na rok 1923:

30. 20.000.10 ... mkp. 6.000.000

razem w roku 1923 mk. polskich 28.000.000

Bliższe szczegóły co do ewentualnego zwrotu pobranych kwot, utraty stypendjum, sposobu wypłaty, wniesienia podań itd. ustali się rozporządzeniem wykonawczem⁶⁹⁸.

⁶⁹⁸ Projekt tej ustawy przedłożył wojewoda śląski Radzie Województwa Śląskiego, która uchwaliła go 23 lutego 1923 r. Został on z kolei przekazany Sejmowi Śląskiemu wraz z następującą argumentacją: „Rada Województwa, uznając potrzebę przyjścia z pomocą kształcącej się młodzieży, przedłożyła Sejmowi projekt ustawy o stypendiach, proponując stworzenie 110 stypendjów dla kształcącej się na wyższych uczelniach, w zakładach średnich, liceach i w szkołach zawodowych. Projekt Rady Wojewódzkiej przewidział ilość stypendjów dla uczniów poszczególnych zakładów naukowych, wysokość stypendjów, stałe budżetowanie potrzebnych na ten cel sum oraz żądać kredytu na bieżący rok w wysokości 28 milionów marek polskich [tak w tekście – M.W.]”, Archiwum Państwowe w Katowicach, Sejm Śląski w Katowicach, sygn. 122, Sejm Śląski. Druk nr 208. Sprawozdanie Komisji Budżetowej w przedmiocie stypendjów dla młodzieży śląskiej szkolnej druk nr 156, k. 12 (tu również projekt ustawy wraz z uzasadnieniem, k. 4–8, 11).

Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy o postępowaniu karnym obowiązującej w województwie poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego

USTAWA

z dnia ...

w przedmiocie uzupełnienia ustawy o postępowaniu karnym obowiązującej w Województwie Poznańskim i Pomorskim, oraz w górnośląskiej części Województwa Śląskiego⁶⁹⁹.

Art. 1.

Wprowadza się do ustawy postępowania karnego z dnia 1 lutego 1877 r., obowiązującej na obszarze Województwa Poznańskiego i Pomorskiego, oraz w górnośląskiej części Województwa Śląskiego §§ 488a, 488b, 488c, 488d w brzmieniu następującem:

§ 488a. Sąd odrzuci prośbę o łaskę, jeżeli mniema, że skazany na łaskę nie zasługuje; przeciw uchwale nie ma zażalenia.

To samo stosuje się w wypadku, gdy prośbę o łaskę przesłał sądowi Minister Sprawiedliwości, nie żądając przedstawienie aktów sprawy.

§ 488b. W wypadkach dotyczących ułaskawienia, do których nie stosuje się § 488a, sąd przedkłada akta sprawy Ministrowi Sprawiedliwości, a jeśli w sprawie wyrokował w drugiej instancji sąd okręgowy – za pośrednictwem tego sądu.

Każdy z tych sądów przedstawia swą opinię w przedmiocie ułaskawienia oraz oświadcza się co do kary, jaka na wypadek ułaskawienia byłaby odpowiednia.

§ 488c. Prośba o łaskę nie wstrzymuje wykonania kary.

Minister Sprawiedliwości może przed rozważeniem sprawy ułaskawienia skazanego wstrzymać wykonanie kary lub zarządzić jej przerwę.

Nadto sąd, przedstawiając w wypadkach godnych uwzględnienia przychylną opinię w przedmiocie ułaskawienia, może zarazem wstrzymać wykonani^c kary lub zarządzić jej przerwę.

§ 488d. Uchwały przewidziane w § § 488 a), c) sąd poweźmie bez ustnej rozprawy na podstawie wniosku prokurator.

Art. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Sprawiedliwości.

⁶⁹⁹ Zob. Ustawa z dnia 1 czerwca 1923 r. dotycząca brzmienia ustaw o postępowaniu karnym w województwach: poznańskim i pomorskim, Dz.U. 1923, nr 61, poz. 445.

UZASADNIENIE.

Z chwilą przewrotu politycznego obowiązywały na terenie zajęтым przez władze polskie w obrębie tzw. linii demarkacyjnej dawne przepisy pruskie, wedle których prośby o ułaskawienie, o ile nie zasługiwały na uwzględnienie i miały być nieuwzględnione, zasadniczo załatwiały Prokuratury przy sądach okręgowych, a tylko gdy prokurator uważał za wskazane poprzeć wnioski o ułaskawienie przedkładał je w drodze instancji służbowej królowi pruskiemu.

Na przestrzeni położonej poza linią demarkacyjną, a więc w części Województwa Wielkopolskiego oraz na Pomorzu, władze pruskie zaprowadziły (jak zresztą i na pozostałej przestrzeni państwa pruskiego) zasadniczą zmianę, a mianowicie rozporządzeniem z dnia ^d19 czerwca 1919 r. (Dz. Rozp. Pr. Min. Sprawiedl. S. 34^c) stworzono przy każdym sądzie Ziemiańskim (obecnie okręgowym) instytucje kilku referentów, względnie pełnomocników Ministra Sprawiedliwości dla spraw ułaskawień (Beauftragte für Gnadensachen) w osobie sędziów, którzy wszelkie czynności prokuratorów dotyczące spraw ułaskawień przejęli na siebie, z tem, że w swej czynności mają zasięgać opinii właściwych prokuratorów oraz adwokatów wyznaczonych w tym celu przez prezesów odnośnych sądów ziemiańskich.

Rozporządzeniem z dnia 21 sierpnia 1919 r. (Dz. Rozp. Prus. Min. Sprawiedl. str. 405), stanowiącem rodzaj rozporządzenia wykonawczego do wyż. powołanego rozporządzenia z dnia 19 czerwca 1919 r., rozszerzono znacznie zakres działania owych pełnomocników, o tyle, iż poruczono im także przygotowanie warunków odroczeń kar, tymczasowych zwolnień w myśl § 23 i 25 ustawy karnej oraz zwykłych odroczeń kar.

Z chwilą, gdy nastąpiło przejście części kraju położonego za linią demarkacyjną⁷⁰⁰ należało ten stan prawny uzgodnić, nie można było bowiem dopuścić, ażeby w obrębie jednego nawet okręgu sądowego (bo linia demarkacyjna okręgi takie poprzednio przecinała) obowiązywały w tej samej materji rozmaite przepisy.

Zarządzeń pruskiego Ministerstwa Sprawiedliwości z 19 czerwca, względnie 21 sierpnia 1919 r. nie można było rozciągnąć na cały teren b. dzielnicy pruskiej, ponieważ wprowadzenie instytucji „pełnomocników dla spraw ułaskawień” wobec notorycznie małego personelu sędziowskiego i niemożliwości obarczenia bezpłatnem wydawaniem opinii znikomej ilości adwokatów polskich było zupełnie niewykonalne.

Z drugiej strony zaś nie można było utrzymać narazie dawnych przepisów pruskich, obarczających załatwieniem spraw ułaskawieniowych prokuratorów, ponieważ stanowiska prokuratorów dopiero co objęli urzędnicy nieobeznani dostatecznie z ustawodawstwem pruskiem. Należało tedy rozciągnąć nad ich czynnością ścisłą kontrolę i to nie tylko w sprawach ułaskawień, lecz i w pozostałej

⁷⁰⁰ Stało się to po wejściu w życie traktatu wersalskiego, a zatem między 17 stycznia a 10 lutego 1920 r. Mowa o części dawnej prowincji poznańskiej z Bydgoszczą i o Pomorzu, które wcześniej należało do Prus Zachodnich.

działalności, co znakomicie dało się przeprowadzić przy sposobności przedkładania akt Ministerstwu z okazji załatwiania wniosków o ułaskawienie.

Stan wprowadzony zarządzeniem Departamentu Sprawiedliwości z dnia 21 lutego 1920 r., to ^djest zupełna centralizacja ułaskawień w Ministerstwie Sprawiedliwości^d trwa do dzisiaj, wskazanem jest atoli wprowadzenie możliwie najrychlejszej zmiany.

Pomijając już nawet rozbieżność w danej materji między ustawodawstwem Województwa Poznańskiego i Pomorskiego a ustawodawstwem obowiązującym w górnośląskiej części Województwa Śląskiego, gdzie sprawy odnośne przeniesiono na sędziów (Beauftragte für Gnadensachen), nasuwa się ^dzasadnicza kwestja^d czy wszystkie te przepisy odnoszące się do postępowania w przedmiocie ułaskawienia, zwłaszcza cała opierająca się jedynie na zarządzeniach administracyjnych (Verfügungen) instytucja warunkowego ułaskawiania (tz. bedingte Begnadigung), mająca zastąpić poniekąd tak system probacyjny anglo-amerykański, jak i belgijsko-francuską instytucję warunkowego skazania (loi Bérenger)⁷⁰¹, da się utrzymać w pierwotnej ^fformie. Odnośne bowiem zarządzenia oparte są na ^aupoważnieniach dzielnicowych władzom wykonawczym przez króla pruskiego^a, a nadto zbyt wiele pracy nakładają na czynniki administracyjne o danej sprawie gorzej poinformowane niż sędzia wyrokujący.

Załatwienie sprawy warunkowego skazania, która wstąpić ma w miejsce oparte na prawie łaski warunkowego odroczenia kary (bedingte Strafausschung) nastąpi w osobnej ustawie.

Projekt niniejszy ma na celu ustawowe określenie pod względem proceduralnym postępowania w przedmiocie ułaskawienia, których to przepisów niemiecka ustawa o postępowaniu karnem nie zawiera; projekt idzie po linii unifikac^cy^cj^cnej^c, mając na celu sprowadzenie także w b. dzielnicy pruskiej stanu prawnego analogicznego, jaki istnieje w b. zaborze rosyjskim na zasadzie art. 9741–9742 u.p.k.⁷⁰², względnie b. zaborze austriackim na zasadzie § 411 p.k.⁷⁰³

^eUst[awa] z dn. 25/II-[19]21 r.

Dz.Ust.Nr 30/21 poz. 169^{c704}

⁷⁰¹ Od nazwiska francuskiego senatora René Bérengera, który był pomysłodawcą zastosowania w systemie penitencjarnym środków prewencyjnych. Tzw. ustawy Bérengera nosiły daty 14 sierpnia 1885 i 26 marca 1891 r.

⁷⁰² Mowa o rosyjskiej ustawie postępowania karnego z 1864 r. wraz z przepisami przechodnimi z 18 lipca 1917 i 7 sierpnia 1917 r., zob. „Dziennik Urzędowy Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu”, 19 sierpnia 1917, nr 1, s. 14–19.

⁷⁰³ Mowa o postępowaniu karnym na terenie byłego zaboru austriackiego, zob. *Ustawa o postępowaniu karnem obowiązująca na ziemiach Rzeczypospolitej należących przedtem do b. zaboru austriackiego*, oprac. K.K. Angerman, Warszawa 1924, s. 247–248.

⁷⁰⁴ Ręką dopisano odwołanie do Ustawy z dnia 25 lutego 1921 r. w przedmiocie zmian w ustawodawstwie karnem, obowiązującym w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. 1921, nr 30, poz. 169.

Wniosek ministra skarbu o mianowanie Stanisława Kauzika dyrektorem gabinetu Ministra Skarbu

MINISTERSTWO SKARBU

L.482/Pr.

Wniosek
o mianowanie
Stanisława Kauzika Dyrektorem Gabinetu
Ministra Skarbu.

Na stanowisko Dyrektora Gabinetu Ministra Skarbu proponuję p. Stanisława Kauzika.

Wymieniony urodził się dnia 8 stycznia 1891 r., ukończył gimnazjum w Warszawie.

Odbywał studia na Wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1908–1910 oraz studia na Wydziale prawnym Uniwersytetu w Moskwie i Petersburgu w latach 1915–1918.

Od r. 1914 do końca r. 1918 oddawał się pracom na polu społecznym w Centralnym Komitecie Obywatelskim, Radzie Zjazdów Polskich Organizacji Pomocy Ofiarom Wojny w Rosji oraz w Biurze Pracy Społecznej w Warszawie.

Do najważniejszych prac tego okresu należy praca w Wydziale obrony prawnej Królestwa Polskiego przy C.K.O. w sekcji rozrachunku finansowego Królestwa Polskiego z Rosją i przedstawicielstwo C.K.O. w sekcji finansowej Komisji Likwidacyjnej (1/IV–1/XII.[1]917), jakoteż współpraca w Komitecie Redakcyjnym pisma „Materiały i studia w sprawach odbudowy Państwa Polskiego”, w którym została wydrukowana praca p. St. Kauzika pt. „Bilanse Królestwa Polskiego w finansach Państwa Rosyjskiego w latach 1867–1914”.

Z końcem r. 1918 i początkiem r. 1919 uczestniczył w pracach Komisji i Wydziału rozrachunkowego Biura prac kongresowych.

Z chwilą utworzenia Głównego Urzędu Likwidacyjnego powołany został w lutym 1919 r. na stanowisko Naczelnika Wydziału w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym, zaś postanowieniem Naczelnika Państwa z dnia 30 lipca 1919 r. mianowany został Szefem Sekcji rozrachunkowej tegoż Urzędu. Stanowisko to piastuje do dnia dzisiejszego.

W międzyczasie w końcu r. 1919 i z początkiem 1920 pełnił obowiązki Szefa Biura Prezydjalnego Ministerstwa Skarbu, następnie był w okresie od 28.I.[1]920–15 IV. [1]921 Generalnym Sekretarzem Komitetu Ekonomicznego [Rady] Ministrów. Z ramienia Ministerstwa Skarbu i Głównego Urzędu Likwidacyjnego uczest-

niczył na konferencji w sprawie preliminarjów pokojowych z Rosją Sowiecką w Mińsku i Rydze, mając powierzoną sobie obronę interesów finansowych Państwa Polskiego, a następnie był delegatem Rządu Rzplitej na konferencji pokojowej w Rydze. Po skończeniu się konferencji Ryskiej mianowany został członkiem Delegacji Polskiej w polsko-rosyjskim Komitecie Rozrachunkowym.

Obecnie na podstawie uzyskanego urlopu jest Kierownikiem Departamentu Prezydjalnego Ministerstwa Skarbu.

W ciągu całej swej służby odznaczył się Kandydat znakomitemi zdolnościami, wybitnym zmysłem organizacyjnym, trafnym poglądem w sprawach gospodarczych i finansowych.

Wobec powyższych kwalifikacji wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Rz.P. Nr.21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Stanisława Kauzika Dyrektorem Gabinetu Ministra Skarbu w IV stopniu służbowym⁷⁰⁵.

MINISTER SKARBU

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... 1923 roku
punkt ... protokołu posiedzenia
Rady Ministrów

Warszawa, dn. 1923 r.

PREZES RADY MINISTRÓW

⁷⁰⁵ Stanisław Kauzik został mianowany dyrektorem Gabinetu Ministra Skarbu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r. Funkcję tę pełnił do 29 września 1923 r., by ponownie ją objąć 5 stycznia 1924 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Skarbu, M.P., 11 maja 1923, nr 105, s. 1. Szereg podanych informacji w publikowanym tu biogramie Stanisława Kauzika jest nieściślych, w tym data urodzenia (winno być: 9 stycznia 1891 r.), zob. J. Tomaszewski, *Kauzik Stanisław, pseud. polit. Dołęga, Modrzewski, Jezierski, Wojciechowski, pseud. liter. A. Prus*, w: PSB, t. 12, s. 236–238; M. Barcik, A. Cieślak, D. Grodowska-Kulińska, U. Perkowska, *Corpus studiosorum Universitatis Jagellonicae 1850/51–1917/18*, t. 3, cz. 3: K–Ł, red. K. Stopka, Kraków 2009, s. 143.

**Wniosek ministra skarbu o mianowanie Gabriela Czechowicza dyrektorem
departamentu w Ministerstwie Skarbu**

MINISTERSTWO SKARBU

L.484/Pr.

Wniosek
o mianowanie
Gabryela Czechowicza
Dyrektorem Departamentu
w Ministerstwie Skarbu

Na stanowisko Dyrektora Departamentu Administracyjnego Ministerstwa Skarbu proponuję Gabryela Czechowicza.

Wymieniony urodzony w r. 1876, ukończył Wydział prawa na Uniwersytecie Petersburskim z dyplomem I stopnia.

W r. 1899 rozpoczął służbę państwową rosyjską w Banku Państwa. Następnie przeszedł do służby skarbowej i zajmując kolejno poszczególne stopnie służbowe w r. 1911 mianowany został Naczelnikiem Wydziału liflandzkiej Izby Skarbowej. W r. 1917 został mianowany przedstawicielem Ministerstwa Finansów do II Komisji likwidacyjnej frontu północnego.

Służbę państwową polską rozpoczął w r. 1919 jako Naczelnik Wydziału podatków bezpośrednich i opłat skarbowych w Zarządzie cywilnym Ziem Wschodnich. W styczniu 1921 r. został powołany do służby w Ministerstwie Skarbu na stanowisko Naczelnika Wydziału w V stopniu służbowym, zaś od 1 kwietnia 1921 r. poruczono mu obowiązki Dyrektora Izby Skarbowej w Brześciu, na którym to stanowisku dotąd pozostaje.

W ciągu całej swej służby polskiej, a zwłaszcza na stanowisku Dyrektora Izby Skarbowej w Brześciu odznaczył się wybitnymi zdolnościami, inicjatywą, znakomitym zmysłem organizacyjnym, energią i znajomością całkowitego systemu podatkowego. Uznając kwalifikacje Gabryela Czechowicza za najzupełniej odpowiednie i wyróżniające go z pośród innych kandydatów na objęcie stanowiska Dyrektora Departamentu wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U.Rz.P. Nr.21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Gabryela Czechowicza Dyrektorem Departamentu w IV-tym stopniu służbowym w Ministerstwie Skarbu⁷⁰⁶.

MINISTER SKARBU

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu ... 1923 roku
punkt ... protokołu ...
posiedzenia Rady Ministrów

Warszawa, dn. 1923 r.

PREZES RADY MINISTRÓW

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

⁷⁰⁶ Gabriel Czechowicz został mianowany dyrektorem Departamentu Administracyjnego w Ministerstwie Skarbu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r. Na stanowisku tym pozostawał do 1925 r., kiedy został mianowany dyrektorem Departamentu Podatkowego w Ministerstwie Skarbu, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Skarbu, M.P., 11 maja 1923, nr 105, s. 1; Red., *Czechowicz Gabriel*, w: PSB, t. 4, 1938, s. 310; *Czy wiesz kto to jest*, s. 120–121; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 35.

PROTOKÓŁ
20-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 20 kwietnia 1923 r.

Przewodniczy Minister Skarbu	Władysław Grabski
Obecni:	
Za Ministra Spraw Wewnętrznych	
Podsekretarz Stanu	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Podsekretarz Stanu	Henryk Strasburger
Za Ministra Spraw Wojskowych Szef	
Administracji Armji	generał dywizji Aleksander Osiński
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	Bolesław Markowski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz
Podsekretarz Stanu w Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 13 kwietnia 1923.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o rozwiązaniu komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej b. urzędników i funkcjonariuszów austriackich Rusinów i Żydów (załącznik 1).
3. Uchwalono załączone rozporządzenie o zmianie granic miasta Będzina i Dąbrowy Górniczej w powiecie będzińskim (załącznik 2).
4. Załączony projekt ustawy o ochronie lokatorów (załącznik 3) uchwalono w zasadzie, przyjmując odnośnie do artykułów 4, 5 i 6 warjanty opracowane przez Komitet Ekonomiczny Ministrów.

Komitet Ekonomiczny Ministrów przy współudziale Ministrów Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych i Zdrowia Publicznego zajmą się ponownie tą sprawą i podda rewizji, objętą art. 5, skalę.

Do art. 2 p. h. przyjęto dodatek: „z wyjątkiem osób, które uzyskały najem mieszkania w związku lub na podstawie stosunku służbowego wobec Państwa, a których stosunek służbowy się skończył”.

5. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie ustanowienia Zarządu Okręgowego Lasów Państwowych w Krakowie (załącznik 4).

6. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia opłat ustanowionych w dekretach z 4 lutego 1919 r. o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych (Dz. Pr. P. P. Nr. 13 poz. 137, 138 i 139) (załącznik 5).

7. Uchwalono załączone rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 7 lutego 1919 r. o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów:

a) na Ziemię Wileńską (załącznik 6);

b) na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty grodzieński, wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego (załącznik 7).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o wycofanie z pod obrad Sejmu projektu ustawy czekowej (załącznik 8).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazanie gruntu pod budowę Centralnego Parku Centralnych Warsztatów Wojsk Kolejowych (załącznik 9).

10. a) Objęty załącznikiem 10 wnioski Ministra Spraw Wojskowych o przekazanie dla potrzeb garnizonu Sandomierz budynków wojskowych zajętych przez szpital epidemiczny im. Sapiehy oraz załączone wnioski Ministra Zdrowia Publicznego

b) w przedmiocie przydzielenia budynków b. szpitala w Nowej Wilejce na szpital psychiatryczny oraz położonych w sąsiedztwie terenów na fermę rolną (załącznik 11);

c) w przedmiocie podziału gmachów szpitala wojskowego na Krasnem i poddominikańskich w Łucku (załącznik 12) – przekazano do załatwienia Ministrom: Spraw Wojskowych, Zdrowia Publicznego, Robót Publicznych, Spraw Wewnętrznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zmianę przepisów o djetach i kosztach podróży (załącznik 13).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych za czas spędzony w służbie w pocztach ruchomych (ambulansach pocztowych) i przy konwojowaniu poczty kolejami (załącznik 14).

13. Uchwalono złożony przez Ministra Przemysłu i Handlu projekt ustawy o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (załącznik 15).

W końcu art. 115 dodano ustęp: „Zarejestrowanie znaków dla towarów, które mogą być wprowadzone do obrotu nie inaczej, jak na podstawie uprzednio uzyskanych zezwoleń (o ile zezwolenia takie są przewidziane obowiązującym prawem), może nastąpić dopiero po wydaniu wymaganego zezwolenia”.

Redakcję należy ustalić z Prezydjum Rady Ministrów.

14. Uchwalono złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (załącznik 16).

15. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego o zmianę § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 12 grudnia 1922 r. w przedmiocie zmiany mnożnej dla oznaczenia cen na grunty wykupywane przymusowo przez urzędy ziemskie na obszarze Ziemi Wileńskiej (Dz. Ust. Nr. 115/22 poz. 1033) (załącznik 17).

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Jana Mrozowskiego do pertraktacji imieniem Rządu Polskiego w sprawie przejęcia przez Polskę na swój ciężar części przedwojennego długu państwowego Austrii i Węgier (załącznik 18).

17. Na wniosek Ministra Zdrowia Publicznego uchwalono z ramienia Rządu Rzeczypospolitej wysłać delegata do Francji na uroczystości obchodu setnej rocznicy urodzin Pasteur’a z zastrzeżeniem, iż koszt tej delegacji znajdą pokrycie w sumie 7. 000. – franków francuskich, przyznanych Ministerstwu Zdrowia Publicznego na koszt wystawy w Strasburgu, urządzonej z okazji pasteur’owskich uroczystości.

Delegatem będzie Minister Zdrowia Publicznego.

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przyznanie w drodze zupełnego wyjątku emerytury polskiej w postaci „daru z łaski” gen. dyw. Adamowi Sławoczyńskiemu (załącznik 19).

19. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego”

a) królowi duńskiemu Chrystjanowi X (załącznik 20);

b) królowej holenderskiej Wilhelminie (załącznik 21);

20. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom francuskim wymienionym w załącznikach 22–25.

21. Uchwalono wnioski Ministra Sprawiedliwości o mianowanie:

1) Adama Stanisławskiego⁷⁰⁷, sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie

2) Tadeusza Straszewicza⁷⁰⁸, ” ” ” w Warszawie,

⁷⁰⁷ Adam Stanisławski został mianowany sędzią Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Sprawiedliwości, M.P., 25 kwietnia 1923, nr 94, s. 1.

⁷⁰⁸ Tadeusz Straszewicz został mianowany sędzią Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

- 3) Stefana Boguckiego⁷⁰⁹, ” ” ” w Warszawie,
- 4) Ludwika Romockiego⁷¹⁰, prokuratora przy Sądzie Najwyższym – sędziami Sądu Najwyższego;
- 5) Witolda de Michelisa⁷¹¹, podprokuratora przy Sądzie Apelacyjnym, podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym;
- 6) Piotra Orłowskiego⁷¹², prezesa sądu okręgowego w Radomiu, wiceprezesem Sądu Apelacyjnego;
- 7) Stefana Bełżyńskiego⁷¹³, wiceprezesa sądu okręgowego w Radomiu, sędzią Sądu Apelacyjnego;
- 8) Edwarda Halickiego⁷¹⁴, podprokuratora przy sądzie okręgowym w Mławie, podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym;
- 9) Kazimierza Dyakowskiego⁷¹⁵, sędziego pokoju w okręgu sądu okręgowego w Mławie, prezesem Sądu Okręgowego;
- 10) Leonarda Baranowskiego⁷¹⁶, prokuratora przy sądzie okręgowym w Łucku, wiceprezesem Sądu Okręgowego;
- 11) Antoniego Borejki⁷¹⁷, podprokuratora przy sądzie okręgowym w Łucku,
- 12) Bolesława Niewiarowskiego⁷¹⁸, sędziego pokoju w Łasku w okręgu sądu okręgowego w Łodzi,
- 13) Leonarda Martensa⁷¹⁹, aplikanta przy sądzie apelacyjnym w Wilnie,
- 14) Wacława Węckowicza⁷²⁰, sędziego pokoju m. Wilna,

⁷⁰⁹ Stefan Bogucki został mianowany sędzią Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹⁰ Ludwik Romocki został mianowany sędzią Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹¹ Witold de Michelis został mianowany podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹² Piotr Orłowski został mianowany wiceprezesem Sądu Apelacyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹³ Stefan Bełżyński został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹⁴ Edward Halicki został mianowany podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹⁵ Kazimierz Dyakowski został mianowany prezesem Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹⁶ Leonard Baranowski został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹⁷ Antoni Borejko został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*, s. 2.

⁷¹⁸ Bolesław Niewiarowski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷¹⁹ Leonard Martens został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷²⁰ Wacław Węckowicz został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

- 15) Marjana Hryniewieckiego⁷²¹, podprokuratora przy sądzie okręgowym w Wilnie,
- 16) Wacława Łaszkiwicza⁷²², sędziego pokoju w okręgu sądu okręgowego we Włocławku,
- 17) Władysława Lichockiego⁷²³, sędziego pokoju m. st. Warszawy,
- 18) Stanisława Skibińskiego⁷²⁴, „ „ „
- 19) Bolesława Stankiewicza⁷²⁵, „ „ „
- 20) Jana Lubowickiego⁷²⁶, sędziego śledczego w Radomiu
- 21) Tadeusza Limanowskiego⁷²⁷, podprokuratora przy sądzie okręgowym w Białej,
- 22) Józefa Sieniawskiego⁷²⁸, sędziego śledczego sądu okręgowego w Mławie,
- 23) Piotra Pawła Rabczewskiego⁷²⁹, sędziego śledczego sądu okręgowego w Białymstoku,
- 24) Piotra Gilewicza⁷³⁰, b. sędziego b. sądu okręgowego w Ufie,
- 25) Edmunda Śniechowskiego⁷³¹, sędziego pokoju w okręgu sądu okręgowego w Kaliszu,
- 26) Juljana Romualda Łempickiego⁷³², sędziego pokoju w Turku w okręgu sądu okręgowego w Kaliszu,
- 27) Stanisława Kamienobrodzkiego⁷³³, podprokuratora przy sądzie okręgowym w Piotrkowie – sędziami Sądu Okręgowego;

⁷²¹ Marian Hryniewiecki został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷²² Wacław Łaszkiwicz został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷²³ Władysław Lichocki został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*, s. 1.

⁷²⁴ Stanisław Skibiński został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷²⁵ Bolesław Stankiewicz został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*, s. 2.

⁷²⁶ Jan Lubowicki został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷²⁷ Tadeusz Limanowski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷²⁸ Józef Sieniawski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷²⁹ Piotr Paweł Rabczewski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷³⁰ Piotr Gilewicz został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷³¹ Edmund Śniechowski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷³² Julian Romuald Łempicki został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷³³ Stanisław Kamienobrodzki został mianowany sędzią Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

- 28) Józefa Rokitnickiego⁷³⁴, sędziego sądu okręgowego w Płocku, wiceprezesem Sądu Okręgowego;
 29) d-ra Henryka Kopeckiego⁷³⁵, ” ” ” w Poznaniu
 30) Zdzisława Szewczyka⁷³⁶, ” ” ” ”
 31) Emila Wonscha⁷³⁷, ” ” ” ”
 sędziami sądu apelacyjnego w Poznaniu.

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczorem

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o rozwiązaniu Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszów austriackich Rusinów i Żydów.
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie granic miasta Będzina i Dąbrowy Górniczej w powiecie będzińskim⁷³⁸.
3. Projekt ustawy o ochronie lokatorów⁷³⁹.
4. [Wniosek ministra rolnictwa i dóbr państwowych wraz z projektem] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie ustanowienia Zarządu Okręgowego Lasów Państwowych w Krakowie⁷⁴⁰.
5. [Wniosek ministra przemysłu i handlu wraz z projektem] rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia opłat ustanowionych w dekretach z 4 lutego 1919 r.

⁷³⁴ Józef Rokitnicki został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*, s. 1.

⁷³⁵ Henryk Kopecki został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Poznaniu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷³⁶ Zdzisław Szewczyk został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Poznaniu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷³⁷ Emil Wonsch został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Poznaniu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 kwietnia 1923 r., zob. *ibidem*.

⁷³⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1923 r. o zmianie granic m. Będzina i Dąbrowy Górniczej w pow. będzińskim, Dz.U. 1923, nr 47, poz. 323.

⁷³⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 kwietnia 1924 r. o ochronie lokatorów, Dz.U. 1924, nr 39, poz. 406. Niektóre zapisy ustawy zostały rozszerzone w stosunku do projektu. Dodano rozdział VI pt. „Postanowienia podatkowe”. Ostatni rozdział nosił tytuł „Postanowienia końcowe” zamiast projektowanych „Postanowień przejściowych”. Dokonano też szeregu zmian stylistycznych.

⁷⁴⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1923 r. w przedmiocie ustanowienia zarządu okręgowego lasów państwowych w Krakowie, Dz.U. 1923, nr 49, poz. 334.

o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych⁷⁴¹.

6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 7 lutego 1919 r. o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów na Ziemię Wileńską⁷⁴².
7. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 7 lutego 1919 r. o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty grodzieński, wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego⁷⁴³.
8. Wniosek ministra skarbu o wycofanie z Sejmu projektu ustawy czekowej.
9. Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazanie gruntu pod budowę Centralnego Parku Centralnych Warsztatów Wojsk Kolejowych.
10. Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazanie dla potrzeb garnizonu Sandomierz budynków wojskowych zajętych przez szpital epidemiczny im. Sapięhy.
11. Wniosek ministra zdrowia publicznego w przedmiocie przydzielenia budynków byłego szpitala w Nowej Wilejce na szpital psychiatryczny oraz położonych w sąsiedztwie terenów na fermę rolną.
12. Wniosek ministra zdrowia publicznego w przedmiocie podziału gmachów szpitala wojskowego na Krasnem i poddominikańskich w Łucku.
13. Wniosek nagły ministra skarbu o zmianę przepisów o dietach i kosztach podróży [wraz z projektem rozporządzenia Rady Ministrów w tej sprawie]⁷⁴⁴.
14. Wniosek nagły ministra poczt i telegrafów w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych za czas spędzony w służbie w pocztach ruchomych (ambulansach pocztowych) i przy konwojowaniu poczty kolejami [wraz z projektem rozporządzenia Rady Ministrów w tej sprawie]⁷⁴⁵.
15. Projekt ustawy o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych⁷⁴⁶.

⁷⁴¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1923 r. w przedmiocie podwyższenia opłat, ustanowionych w dekretach z dnia 4 lutego 1919 r. o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych, Dz.U. 1923, nr 49, poz. 337.

⁷⁴² Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów u dnia 20 kwietnia 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów, Dz.U. 1923, nr 47, poz. 325.

⁷⁴³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński, wołkowyski, oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. 1923, nr 49, poz. 335.

⁷⁴⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1923 r. w sprawie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży, Dz.U. 1923, nr 47, poz. 324.

⁷⁴⁵ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1923 r. w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych za czas, spędzony w służbie w pocztach ruchomych (ambulansach pocztowych) i przy konwojowaniu poczty kolejami, Dz.U. 1923, nr 49, poz. 336.

⁷⁴⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 5 lutego 1924 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych, Dz.U. 1924, nr 31, poz. 306. W stosunku do projektu dokonano zmian, w tym zredukowano nieznacznie liczbę artykułów i zwiększono dwukrotnie stawki opłat przy

16. Projekt ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych⁷⁴⁷.
17. Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego o zmianę § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 12 grudnia 1922 r. w przedmiocie zmiany mnożnej dla oznaczenia cen na grunty wykupywane przymusowo przez urzędy ziemskie na obszarze Ziemi Wileńskiej [wraz z projektem rozporządzenia Rady Ministrów w tej sprawie]⁷⁴⁸.
18. Wniosek nagły ministra skarbu o upoważnienie Jana Mrozowskiego do pertraktacji w imieniu rządu polskiego w sprawie przejścia przez Polskę na swój ciężar części przedwojennego długu państwowego Austrii i Węgier [wraz z instrukcją w tej sprawie].
19. Wniosek ministra spraw wojskowych o przyznanie w drodze zupełnego wyjątku emerytury polskiej w postaci „daru z łaski” gen. dyw. Adamowi Sławoczyńskiemu.
20. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” królowi duńskiemu Chrystianowi X.
21. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” królowej holenderskiej Wilhelminie.
22. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom francuskim [rektorowi Uniwersytetu w Nancy Adamowi Charles i merowi Nancy Henri'emu Mengin]⁷⁴⁹.
23. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom francuskim [prezydentowi Izby Handlowej w Nancy Alexandre'owi Dreux i zastępcy mera Louisowi Bruntz]⁷⁵⁰.
24. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom francuskim [dyrektorowi gimnazjum w Nancy Fernandowi Jouvenet i dyrektorowi gimnazjum w Chartres Emile'owi Chamoux]⁷⁵¹.
25. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom francuskim [profesorowi Georgesowi Jardin i kanonikowi Constantinowi Charles]⁷⁵².

zgłaszaniu patentu czy znaku towarowego z powodu postępującej inflacji. Usunięto także spis rzeczy pomieszczony na końcu projektu tej obszernej ustawy.

⁷⁴⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, Dz.U. 1923, nr 94, poz. 747. W stosunku do projektu dokonano zmian, w tym zrezygnowano z artykułów wstępnych, rozszerzono i uszczegółowiono niektóre zapisy, aczkolwiek nieznacznie zredukowano ogólną liczbę artykułów.

⁷⁴⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1923 r. w przedmiocie zmiany mnożnej dla oznaczenia cen na grunty wykupywane przymusowo przez urzędy ziemskie na obszarze Ziemi Wileńskiej, Dz.U. 1923, nr 46, poz. 313.

⁷⁴⁹ Nie publikuje się. W uzasadnieniu wniosków napisano lakonicznie, że: „Niżej wymienieni obywatele francuscy oddali wybitne usługi sprawie kształcenie młodzieży polskiej w Nancy”.

⁷⁵⁰ Nie publikuje się. W uzasadnieniu wniosków napisano lakonicznie, że: „Niżej wymienieni obywatele francuscy oddali wybitne usługi sprawie kształcenie młodzieży polskiej w Nancy”.

⁷⁵¹ Nie publikuje się. W uzasadnieniu wniosków napisano lakonicznie, że: „Niżej wymienieni obywatele francuscy oddali wybitne usługi sprawie kształcenie młodzieży polskiej w Nancy”.

⁷⁵² Nie publikuje się. W uzasadnieniu wniosków napisano lakonicznie, że: „Niżej wymienieni obywatele francuscy oddali wybitne usługi sprawie kształcenie młodzieży polskiej w Nancy”.

Wniosek ministra spraw wewnętrznych o rozwiązaniu Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszów austriackich Rusinów i Żydów

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

№ P.O.3483.

Warszawa

Dn. ^c26^c marca 1923 r.

Wniosek

na Radę Ministrów w przedmiocie rozwiązania Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej b. urzędników i funkcjonariuszy austr. rusinów i żydów.

Rada Ministrów uchwałą z dnia 21 grudnia 1920 powołała do życia przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Komisję dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszy austr. rusinów i żydów.

Rzeczona Komisja pracowała w dwóch okresach, a mianowicie w czasie od 17 lutego 1921 do 25 marca 1921 i od dnia 9 listopada 1921 do 30 listopada 1921. Wydane orzeczenia zgodnie z punktem VI-tym instrukcji wydanej dla Komisji, przedłożone zostały Radzie Ministrów do zatwierdzenia, co już nastąpiło uchwałami z dnia 9 maja 1921 i 5 stycznia 1922⁷⁵³.

Sprawy, które w powyższych dwóch okresach pracy Komisji nie zastały jeszcze definitywnie załatwione były tego rodzaju, iż wymagały bądź to dłuższego dochodzenia administracyjnego, bądź też były przedmiotem postępowania karno-sądowego, wobec czego załatwienie ich należało odłożyć do późniejszego czasu. W tym celu był zamiar zwołania nowej serji posiedzeń Komisji w okresie letnim 1922. Z powodu jednak przypadających na ten okres urlopów i nawału pracy w Wydziale ewidencji ludności, którego Kierownik Dr. Rappe był właśnie przewodniczącym Komisji, zamiar ten nie dał się urzeczywistnić.

Już uprzednio, bo w maju 1922 Naczelnik wydziału w Prezydjum Rady Ministrów, a zastępca przewodniczącego Komisji Dr. Czesław Pawlikowski przeniesiony został z Warszawy do Kołomyji, później zaś t.j. w pierwszych dniach września 1922 r. przewodniczący Komisji Dr. Adolf Rappe zamianowany został przez Prezydjum Rady ministrów członkiem Delegacji do rokowań

⁷⁵³ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 652, 659–660.

w Dreźnie, które to funkcje pełni dotychczas tak, iż wskutek tego nie objął jeszcze poruczonego mu w międzyczasie urzędu Sędziego w Najwyższym Trybunale Administracyjnym. Z tych powodów w roku 1922 nie było ani jednego posiedzenia Komisji, a niewielka stosunkowo ilość spraw oczekuje ostatecznego załatwienia.

Zapytany w tym względzie Dr. Rappe oświadczył, że sprawami Komisji mógłby się zająć dopiero po zakończeniu pracy w Delegacji do rokowań z Niemcami i to pod warunkiem, że Najwyższy Trybunał Administracyjny udzieli mu na to zezwolenia.

Wobec niemożliwości dalszego odraczania sprawy i z uwagi, że akcja przyjmowania b. funkcjonariuszy austriackich do polskiej służby państwowej utraciła już charakter masowości, co niewątpliwie było powodem powołania do życia specjalnej Komisji, jak również ze względu na konieczność możliwie najrychlejszego załatwienia zaległych w Komisji spraw, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa za najbardziej celowe wyjaśnienie sytuacji – rozwiązanie w mowie będącej Komisji i przekazanie zaległych spraw właściwym Ministerstwom celem załatwienia ich we własnym zakresie działania według zasad in merito ustalonych dla Komisji, a wyłuszczonej w instrukcji wydanej dla tejże Komisji.

Według powyższego projektu przypadają do załatwienia:

Ministerstwu Spraw Wewnętrznych 12 spraw

Ministerstwu Skarbu 7 spraw

Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 6 spraw

Ministerstwu Kolei Żelaznych 14 spraw

Ministerstwu Rob. Publicznych 1 sprawa

Ministerstwu Spraw Wojskowych 5 spraw

Ministerstwu Przemysłu i Handlu 1 sprawa

o ileby jeszcze jakieś inne sprawy nie wypłynęły.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przeto wnosi ażeby:

Rada Ministrów uchwalić raczyła:

1) powołaną do życia przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych uchwałą Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1920 r. Komisję dla spraw nieprzyjętych do służby państwowej polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszy austriackich Rusinów i żydów rozwiązuje się.

2) niezakończony przez Komisję sprawy przekazuje się właściwym Ministerstwom celem ostatecznego załatwienia ich we własnym zakresie działania według zasad in merito ustalonych dla Komisji, a wyłuszczonej w instrukcji wydanej dla tejże Komisji.

MINISTER:

Śikorski^f

Wniosek ministra skarbu o wycofanie z Sejmu projektu ustawy czekowej

Prace Komisji Kodyfikacyjnej około jednolitej dla całego Państwa ustawy wekslowej są już dość daleko posunięte naprzód i projekt tej ustawy wejdzie zapewne niebawem pod rozpatrzenie Rządu⁷⁵⁴.

W tym stanie rzeczy sędzę, że nowe przepisy wekslowe w ciągu najbliższego półrocza staną się już prawem obowiązującym wobec ścisłego związku zachodzącego między ustawodawstwem wekslowym i ustawodawstwem czekowym i mogących zachodzić kolizji prawnych o ile te dwie dziedziny nie są uzgodnione. Uważam, że uchwalanie obecnie jednolitej ustawy czekowej przy trzech ustawodawstwach wekslowych byłoby przedwczesne i mogłoby wywołać komplikacje w obrocie.

Wobec tego upraszam Pana Prezesa o wycofanie z pod obrad Sejmu projektu ustawy czekowej przedłożonego Panu Marszałkowi Sejmu pismem z dn. 11 grudnia ub.r. Nr. 22581 (druk sejmowy Nr. 23).

Obrót czekowy w b. dzielnic pruskiej i austriackiej jest dość szczegółowo unormowany ustawowo i stan obecny może być w tych dzielnicach zachowany do czasu ogólnej kodyfikacji norm prawnych w dziedzinie obrotów bezgotówkowych. Co się tyczy byłej dzielnicy rosyjskiej, to dla niej zamierzam wnieść w najbliższym czasie pod obrady Rządu i następnie Sejmu projekt ustawy tymczasowo normujący obrót czekowy.

Nadmieniam, że wycofanie obecnie wniesionego projektu ustawy czekowej jest b. pilne wobec tego, że projekt ten już został przekazany Komisji Skarbowej i według moich informacji ma być tam rozpatrywany natychmiast po Świątach wielkanocnych.

MINISTER SKARBU:

/-/ Grabski

⁷⁵⁴ Zob. J. Sułkowski, *Kilka uwag o projekcie ustawy wekslowej*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny”, 1923, z. 3, s. 395–409.

Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazanie gruntu pod budowę Centralnego Parku Centralnych Warsztatów Wojsk Kolejowych

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dnia 10/4^c 1923 r.
Gabinet Ministra.
L. 2434/23.G.M.II.Tj.

WNIOSEK

Ministra Spraw Wojskowych o przekazaniu gruntu pod budowę Centralnego Parku i Centralnych Warsztatów Wojsk Kolejowych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów poleca Min. Rolnictwa i D.P. przekazać M.S.Wojsk. Dep.VI.W.W.Kol. teren wybrany w Nadleśnictwie Garbatka Okr.Zarz.D.P. w Radomiu o powierzchni 146 ha i oznaczony na załączonym szkicu⁷⁵⁵ przez lit. A, B i C pod budowę Centralnego Parku i Centr. Warsztatów Wojsk Kolejowych.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH:

†Sosnkowski†
Generał-Dywizji.

Uzasadnienie.

Organizacja W. Kol. Wymaga utworzenia jednego Centralnego Parku i Centr. Warsztatów W. Kol., które by dały możliwość skoncentrowania w jednym miejscu istniejących obecnie w pięciu różnych miejscowościach Zakładów W. Kol. (Jabłonna, Kraków, Poznań, Jędrzejów, Przemyśl). Na skutek poszukiwań odpowiedniej miejscowości i terenu, trwających z górą rok, wybór padł na oznaczony teren w Nadleśnictwie Garbatka.

Teren oznaczony na planie w Nadleśnictwie Garbatka odpowiada w zupełności wszelkim wymogom z punktu widzenia strategicznego i mobilizacyjnego, a to ze względu na położenie po lewej stronie Wisły i Wieprza i na prawie jednakową odległość miejscowości od wszystkich granic Państwa, jak też pod względem połączenia z linią kolejową i naturalnego maskowania. Wybór wspomnianego terenu uzyskał również aprobatę Sztabu Gen. Wzięto też pod uwagę interesy gospodarki leśnej, która z uwagi na to, że teren wspomniany leży na skraju puszczy KOZIENICKIEJ i stanowi 8% całkowitej jej powierzchni nie ucierpi wcale, a oddzielenie terenu pod Park nie wywrze decydującego wpływu na gospodarke

⁷⁵⁵ Dołączonego szkicu nie publikuje się.

leśną puszczy. Min. Rol. i D.P. pismem 97/pf. z dnia 14 września ^a1924^{a756} zgodziło się na tymczasowe przekazanie terenu M.S.Wojsk.Dep.VI.W.W.Kol. do czasu definitywnego rozstrzygnięcia przez Radę Ministrów.

Załącznik ^c10^c do № ^c20^c

Wniosek ministra spraw wojskowych o przekazanie dla potrzeb garnizonu Sandomierz budynków wojskowych zajętych przez szpital epidemiczny im. Sapiehy

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dnia ^c12/4^c 1923 r.
GABINET MINISTRA.
L. 2508/23.G.M.II.Tj.

WNIOSEK

Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania dla potrzeb Garnizonu Sandomierz budynków wojskowych zajętych przez szpital epidemiczny im. ks. Sapiehy.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Ministerstwo Zdrowia Publicznego zlikwiduje bądź przeniesie do innych budynków wyznaczonych przez Min.Rob.Publ. szpital epidemiczny N.N.K. im. ks. Sapiehy w Sandomierzu, a budynki wojskowe zajmowane dotychczas na szpital przekaze Min.Spr.Wojskowych w terminie do dn. 1 maja 1923 r.

Minister Spraw Wojskowych
^fSosnkowski^f
Generał-Dywizji.

UZASADNIENIE.

Naczelny Nadzwyczajny Komisarjat do spraw walki z epidemjami posiada w Sandomierzu szpital zakaźny. Szpital ten znajduje się w zabudowaniach, w których przed wojną mieścił się szpital wojskowy rosyjski, podczas okupacji zaś szpital austriacki Czerwonego Krzyża.

W Sandomierzu kwateruje obecnie 4 pułk saperów wyznaczony tam planem dyslokacji pokojowej; zakwaterowanie oficerów tego pułku, z braku mieszkań, napotyka na nieprzewyżnione trudności. Oficerowie z rodzinami mieszkają w warunkach wprost opłakanych i przeważnie w chałupach wiejskich za Sandomierzem.

⁷⁵⁶ Najpewniej winno być: 1922.

Stan tego rodzaju uniemożliwia oficerom normalne życie, nie daje im wypoczynku po służbie, gospodarstwa domowe oficerów żonatych szwankują, co odbija się na zdrowiu i akuratności służbowej tychże, uniemożliwia życie towarzyskie oficerów między sobą, co znów ujemnie wpływa na życie się i moralną stronę Korpusu Oficerskiego. Pozatem praca oficerów nad sobą poza służbą jest zupełnie wykluczona. Z powodu braku pomieszczeń wielu oficerów, szczególnie żonatych, stara się o przydział do innego oddziału, co pracy ich w pułku nadaje charakter prowizoryczny, na czym służba bardzo cierpi.

Według zaciągniętych na miejscu informacji konieczność utrzymania szpitala epidemicznego w Sandomierzu minęła, frekwencja chorych zeszła do minimum, oprócz tego Sandomierz z powodu braku wody na szpital stały się nie nadaje. Pozatem Sandomierz posiada szpital miejski, który może w zupełności zaspokajać potrzeby sanitarne 5. tysięcznego miasta.

Przekazanie wojskowości budynków szpitalnych wpłynie bardzo dodatnio na zakwaterowanie garnizonu Sandomierz⁷⁵⁷.

Załącznik °11° do № °20°

Wniosek ministra zdrowia publicznego w przedmiocie przydzielenia budynków byłego szpitala w Nowej Wilejce na szpital psychiatryczny oraz położonych w sąsiedztwie terenów na fermę rolną

Wniosek

Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie przydzielenia budynków
b. szpitala w Nowej Wilejce na szpital psychiatryczny oraz
położonych w sąsiedztwie terenów na fermę rolną.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) Zabudowania b. szpitala w Nowej Wilejce zajęte obecnie przez władze wojskowe przekazuje się z dniem 1/I.1925 r., względnie w określić się mającym wcześniejszym terminie, Ministerstwu Zdrowia Publicznego na urządzenie szpitala psychiatrycznego.

2) Na urządzenie fermy szpitalnej dla powstać mającego zakładu psychiatrycznego w Nowej Wilejce przydziela się Ministerstwu Zdrowia Publicznego przyległe tereny majątku Rekanciszki w obszarze około 315 dz. oraz ośrodki

⁷⁵⁷ W lipcu 1923 r. Ministerstwo Spraw Wojskowych rozpoczęło starania o budowę nowych koszar dla 4 pułku saperów przy Szosie Opatowskiej. Szerzej na temat stanu koszar w garnizonie sandomierskim zob. T. Banaszek, *Garnizon Sandomierz w latach 1918–1939*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, 2011, nr 4 (237), s. 29–54.

w majątku Kojran, obejmujący tę część majątku, gdzie znajduje się ogród owocowy i przyległe pola uprawne z zabudowaniami gospodarczymi w obszarze: 425 ha ornej ziemi, 75 ha lasu, 75 ha łąk oraz pewną przestrzeń wód. Grunty przyznane z majątku Renkanciszek mają obejmować także obszary zajęte przez wojsko.

3) Wykonanie niniejszej uchwały w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego porucza się odnośnie do zabudowań szpitala w Nowej Wilejce Ministrowi Robót Publicznych, zaś odnośnie do terenów szpitalnych Ministrowi Rolnictwa i D.P.

Na Radzie Ministrów dnia ...

uchwalono ...

Prezydent Ministrów:

Uzasadnienie.

Za czasów zaboru rosyjskiego istniał w Nowej Wilejce pod Wilnem duży szpital psychiatryczny przeznaczony na pomieszczenie 1.000 umysłowo chorych z obszarów, które obecnie obejmują Ziemię Wileńską oraz Województwa Nowogródzkie, Poleskie, a częściowo także Wołyńskie.

Podczas wojny budynki szpitalne uległy znacznemu zniszczeniu, obecnie zaś zajęte są przez wojsko na koszary.

Zaznacza się, że w tej chwili na przestrzeni między Wisłą a Dźwiną niema żadnego większego zakładu psychiatrycznego. Na obszarze b. zaboru rosyjskiego istnieje obecnie tylko jeden państwowy szpital psychiatryczny w Tworkach i 2 takie szpitale o charakterze społecznym: w Kochanówce pod Łodzią i w Warcie oraz szpital miejski św. Jana Bożego w Warszawie. Liczba łóżek we wszystkich tych szpitalach jest niewystarczającą dla potrzeb b. Królestwa Kongresowego tak, że część znaczną tych chorych musi się umieszczać w zakładach psychiatrycznych Województwa Poznańskiego i Pomorskiego. Niema też mowy, aby szpitale te mogły przyjmować chociażby najcięższe i bezwzględnie wymagające umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym przypadki chorób umysłowych Województw Wschodnich. Konieczną jest przeto rzeczą przywrócenie zakładowi w Nowej Wilejce jego dawnego charakteru zakładu psychiatrycznego Ziemi Wschodnich i przystąpienie w tym celu do odbudowy. Ministerstwo Spraw Wojskowych wzbrania się jednak opróżnić zabudowania szpitala w Nowej Wilejce, twierdząc m.i., że budynki te i plac ćwiczeń w Renkanciszkach zostały przekazane wojskowości jako rekompensata za oddanie budynków koszarowych mieszczących się w b. Szkole Junkierskiej na rzecz uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie oraz, że odnośnie budynki zostały doprowadzone przez wojskowość do stanu używalności na co wydano znaczne sumy.

Stwierdzono jednak, iż władze wojskowe nie przejęły budynków szpitala w Nowej Wilejce tytułem rekompensaty za inne budynki, lecz tylko na podstawie

aktu zdawczo-odbiorczego z dn. 31/5 1922 sporządzonego przez Departament Pracy, Komunikacji i Robót Publicznych (obecną Dyрекcję Robót Publ.) w Wilnie. W akcie tym sporządzonym na podstawie uchwały Tym. Kom. Rząd. L.Sz. z 14/IV 1922 oraz Dowództwa Grupy Operacyjnej z dn. 4/X 1921 L.3768/4 zastrzeżono w art. 2-im wyraźnie, iż termin użytkowania posesji przez władze wojskowe określa się tylko do czasu, gdy okażą się one niezbędne dla potrzeb władz cywilnych, przyczem zastrzeżono dla władz cywilnych prawo wypowiedzenia wojskowości dalszego użytkowania budynków w terminie dwuletnim. W art. 4 powyższego aktu władze wojskowe zobowiązały się nie wznosić żadnych nowych stałych budynków bez pisemnej zgody Dyrekcji Robót Publ., utrzymać natomiast w porządku przejęte.

Doprowadzenie budynków przejętych do stanu używalności było naturalnym obowiązkiem Min. Spraw Wojskowych, wynikającym zresztą już z faktu użycia ich na pomieszczenia wojska; przeróbki zaś i ewentualne nowe budynki wzniesione bez zgody Dyrekcji Robót Publ. i mimo wyraźnego zastrzeżenia Ministerstwa Z.P. w tym kierunku nie mogą stanowić tytułu do dalszego zatrzymania przejętych budynków. Wypowiedzenie wojskowości dalszego użytkowania budynków szpitala psychiatrycznego nastąpiło na zarządzenie Delegata Rządu w Wilnie w listopadzie 1922 przez Okręgową Dyrekcję Robót Publ. w Wilnie w terminie dwuletnim. Nie wdając się nawet w rozważanie formalnej strony kwestji, uznać należy, że potrzeba przydzielenia Ministerstwu Zdrowia P. budynków b. szpitala w Nowej Wilejce uzasadniona jest już samą powagą sprawy dla umysłowo chorych i ich otoczenia oraz faktem, iż wzniesienie w innym miejscu odpowiedniego gmachu na szpital psychiatryczny pochłonęłoby miliardowe koszty.

Z drugiej strony umowy między dwoma państwami nie mogą być uznane za bezwarunkowo obowiązujące przy powstającej potrzebie państwowej, gdyż podmiotem uprawnień i zobowiązań jest to samo Państwo, stąd też wskazane jest opróżnienie budynków szpitalnych przez wojsko jeszcze przed upływem 2-letniego terminu wypowiedzenia. Na tem stanowisku stanęło także Ministerstwo Robót Publicznych, które zwróciło się w tej sprawie do Ministerstwa Spraw Wojskowych odezwą z dnia 24/I 1923 Nr.IX – 5692/23. Ministerstwo Spraw Wojskowych nie oświadczyło się jednak dotąd czy uznaje wypowiedzenie i opróżni w stosownym czasie budynki b. szpitala w Nowej Wilejce i zajęte w Rekancyszkach tereny. W razie przydzielenia Ministerstwu Z.P. zabudowań b. szpitala psychiatrycznego w Nowej Wilejce wskazane jest również przydzielenie Ministerstwu Z.P. w stosownej ilości terenów na urządzenie fermy rolnej.

Psychiatria współczesna jako zasadniczy postulat leczniczy wysuwa zatrudnienie chorych pracą na rok. Jak przekonywa doświadczenie zdobyte w ostatnich czasach w polskich zakładach psychiatrycznych, procent chorych pracujących dochodzić może do 70%.

Oczywiście wydajność pracy chorego jest mniejsza niż zdrowego; można jednakże liczyć, że praca 4-ch chorych może dać conajmniej taki wynik jak praca jednego zdrowego. Ponieważ praca chorych poza wynikami leczniczymi przynosi także zakładowi pewną korzyść materialną – wskazane jest zorganizowanie powstać mającego zakładu psychiatrycznego w Nowej Wilejce na zasadzie samowystarczalności gospodarczej, aby mógł wyżywić ^awszystkich zakładów pacjentów^a i zapewnienie mu w tym celu odpowiednich terenów rolnych; państwo nie ponosiłoby wtedy zbyt dużych kosztów w tej dziedzinie wydatków zakładowych; pozostałe bowiem koszty utrzymania szpitala można byłoby w znacznej mierze pokryć z opłat od chorych płacących (klasowych). Chodzi zatem o zapewnienie szpitalowi psychiatrycznemu w Nowej Wilejce takiego obszaru ziemi, aby cel powyższy mógł być osiągnięty.

Według doświadczenia zdobytego w zakładzie psychiatrycznym w Dziekance pod Gnieznem do wyżywienia 200 personelu i 1.000 chorych (na taką liczbę byłby obliczony zakład w Nowej Wilejce) potrzeba ziemi ornej 625 ha, 75 ha łąk i 125 ha lasu.

Szczegółowe obliczenie produktów potrzebnych do wyżywienia projektowanej liczby chorych i personelu oraz gruntów potrzebnych do ich wytworzenia podaje niżej umieszczone zestawienie:

Na chleb i mąkę żyt[nią]	potrzeba 5600 c[e]t[na]r[ów] żyta –	200 ha;
” bułki i ” pszen[na]	” 400 ” pszen[icy]	10 ”
Fasoli	” 200 ”	10 ”
Jęczmienia na kaszę	” 700 ”	15 ”
Ziemniaków	” 4000 ”	30 ”
pod warzywa	” 6 ”	
Na wyżywienie 50 szt[uk] bydła i 200 owiec	potrz[eba]	40 ”
Na mleko i masło 70 dojn[ych] krów	śrutu ”	40 ”
” ” ” ” ” ”	buraków ”	50 ”
Dla 200 świń na ziemniaki	”	54 ”
” ” ” jęczmień	”	80 ”
Na ziarno dla 40 koni	”	70 ”
Na wyżywienie 30 wołów roboczych	”	20 ”
	<u>Razem ziemi ornej</u>	<u>625 ha.</u>

Przy większej hodowli trzody chlewnej zaleca się pastwisko leśne, przez które zapobiega się zarazom, co przy liczbie 200 świń wymagałoby około 125 ha lasu. Dalej byłoby korzystne i tanie utrzymywanie 400 owiec celem uzyskania wełny dla warsztatów tkackich. Dla zaspokojenia potrzeb gruntu dla szpitala w Nowej Wilejce służyć musi przedewszystkiem majątek Rekanciszki, który wraz z budynkami stanowił dawniej własność Okręgowego szpitala dla umysłowo chorych w Nowej Wilejce. Według pisma Centralnego Urzędu Ziemińskiego w Wilnie

z dnia 25/X 1922 L.2460/3026 majątek ten nie był państwowym ani też nie pozostawał pod zarządem Administracji Dóbr Państwowych, lecz stanowił wyłącznie własność szpitala. Grunty te przeszły z czasem pod zarząd b. Zarządu Lasów i Dóbr Państwowych w Wilnie, a następnie Departamentu Rolnictwa i Lasów b. Litwy Środkowej, w końcu zaś przekazano je Centralnemu Urzędowi Ziemskiemu dla celów parcelacji. Centralny Urząd Ziemski rozparcelował rzeczywiście 382 dziesięciny porębów leśnych z lasu w Rekanciszkach, który podczas wojny uległ prawie zupełnemu wycięciu przez Niemców. Nadto wyznaczono 20 dziesięcin na deputaty dla straży leśnej Nadleśnictwa Wileńskiego. Władze wojskowe otrzymały 51 dz. na plac ćwiczeń, resztę zaś gruntów wydzierżawiono na jeden rok, tj. do 1/IV 1923, kilkudziesięciu małorolnym dzierżawcom. Tylko ta ostatnia ziemia po upływie dzierżawy może wchodzić w rachubę dla powstać mającego zakładu w Nowej Wilejce. Dalsza parcelacja została na żądanie M.Z.P. wstrzymana. Obszar pozostałych w Rekanciszkach gruntów nie jest dokładnie znanym, gdyż Ministerstwo Z.P. otrzymało co do tego sprzeczne informacje. Według pisma Centralnego Urzędu Ziemskiego z dnia 18/VII 1922 L.1440/1325 majątek Rekanciszki zawiera 255.51 dz. użytków rolnych, 48.90 dz. przestrzeni leśnej, razem 304.41 dz. (wojsko zajmuje z tej przestrzeni wraz z gmachem lecznicy 101.30 dz.). Natomiast według pisma Delegata Rządu w Wilnie z 29/VIII 1922 L.VIII 1851/A.K. Rekanciszki miały przed wojną 717 dziesięcin, obecnie zaś zmniejszyły się do 315 dziesięcin (w tem 112 dz. gruntów ornych). Według innych dawniejszych informacji Ministerstwa obecnie rozporządzalny teren Rekanciszek wynosi 219 ha ziemi częściowo tylko uprawnej i 54 ha lasu.

Biorąc za podstawę te dawniejsze informacje, Ministerstwo Zdrowia Publicznego wystąpiło swego czasu do Centralnego Urzędu Ziemskiego i Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o uzupełnienie zmniejszonego w każdym razie przeszło o połowę zasobu ziemi w Rekanciszkach o 425 ha ziemi, 75 ha łąk i 75 ha lasu z majątku Kojran odległego o 5–6 klm. od zakładu w Nowej Wilejce.

Liczby te, jak to zaznaczyć należy, są tylko orientacyjne. Podstawą do obliczenia dodatkowego zapotrzebowania ziemi musi być taka „ich” ilość, która wystarczy na wyprodukowanie żywności dla ustalonej liczby chorych i personelu. Jeżeli więc postanowi się uruchomienie zakładu psychiatrycznego w Nowej Wilejce i przyjmie zasadę samowystarczalności gospodarczej tego zakładu z pracą chorych oraz uzna za słuszne wyżej podane zestawienie ilości gruntów potrzebnych do wyżywienia określonej liczby chorych i personelu, to żądanie ilości gruntu w Kojranach potrzebne do uzupełnienia rozparcelowanych w Rekanciszkach mogą ulec modyfikacji stosownie do ustalić się mającej definitywnie ilości rozporządzalnych gruntów w Rekanciszkach i jakości gruntów przydzielonych w maj. Kojran.

Kojrany, liczące około 3.942,50 dz., niegdyś majątek prywatny Stołypina został przejęty następnie przez Z.C.Z.W. jako majątek prywatny i przeznaczony

przez Państwową Wileńską Komisję Ziemską na cele reformy rolnej. Parcelacja części Kojran została wstrzymana aż do decyzji w sprawie przydzielenia ośrodka Ministerstwu Z.P. Użytki tego majątku są obecnie wydierżawione 149 małorolnym dzierżawcom, których kontrakty wygasają 1/IV 1923. Powzięcie decyzji w sprawie Kojran jest rzeczą b. pilną, gdyż zachodzi możliwość powrotu dawnego ich właściciela do kraju i konieczności zwrócenia mu jego posiadłości o ileby jeszcze pozostawała w rękach Centralnego Urzędu Ziemskiego. Nadmieniam się, że Ministerstwo Rolnictwa i D.P. pismem z dnia 31/I 1923 Nr.381/R.VI.23 odmówiło zgody na przydzielenie Ministerstwu Z.P. ośrodka z majątku Kojran, twierdząc, iż uważa maj. Rekanciszki liczący obecnie 315 dz. za wystarczający dla potrzeb przyszłego szpitala w Nowej Wilejce oraz ze względu na interesy Skarbu Państwa.

Decyzja ta nie wchodzi jednak w motywy wniosku Ministerstwa Zdrowia P., nie podaje wcale argumentów zbijających je.

Przeznaczenie byłego prywatnego majątku dla potrzeb zakładu psychiatrycznego, co pociągnie za sobą zmniejszenie wydatków państwowych na prowadzenie tego szpitala, może przynieść tylko korzyść Skarbowi Państwa i to tem większą im większy będzie przydzielony obszar. Uważać zaś obecnie uszczuplony teren Rekanciszek za wystarczający dla potrzeb szpitala, o ile się uznaje zasadę samowystarczalności gospodarczej zakładu – tylko wtedy, gdy się ustali przez rzeczoznawców, że pozostałe tam 315 dz. gruntu wystarczą na wyżywienie projektowanej liczby 1.000 chorych i 200 osób personelu i zapewnienie pracy chorym, Ministerstwo Rolnictwa nie zajęło się takim ustaleniem. Zaznacza się natomiast, iż Ministerstwo Z.P. musi być powołane przedewszystkiem do określenia „zapotrzebowania potrzeb” żywności zakładów leczniczych i stopnia w jakim chorzy mają być użyci do robót.

Kwestjonować zapotrzebowanie większej ilości gruntów dla zakładu w Nowej Wilejce można więc tylko wtedy, gdy się kwestjonuje samą zasadę samowystarczalności gospodarczej tego szpitala. Celem rozstrzygnięcia słuszności tej zasady w razie uchwalenia uruchomienia szpitala psychiatrycznego w Nowej Wilejce przedstawia się sprawę Radzie Ministrów.

Warszawa, dnia 8 marca 1923 r.

Minister Zdrowia Publicznego:
^cwz /-/^c ^fBujalski^f

Wniosek ministra zdrowia publicznego w przedmiocie podziału gmachów szpitala wojskowego na Krasnem i podominikańskich w Łucku

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego

Nr.Z 5029/23.
611

Wniosek

Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie podziału gmachów szpitala wojskowego na Krasnem i podominikańskich w Łucku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) Uchwałę Rady Ministrów z dnia 8/XII 1921⁷⁵⁸ i z 5/V 1922⁷⁵⁹ w sprawie podziału gmachów państwowych w Łucku uchyla się.

2) Gmachy szpitala Wielkopolskiego na Krasnem przekazuje się po połowie Ministerstwu Spraw Wojskowych na szpital wojskowy i Ministerstwu Zdrowia Publicznego na umieszczenie szpitala powiatowego w Łucku; Ministerstwo Zdrowia Publicznego otrzymuje połowę głównego gmachu, jeden z pawilonów na oddział zakaźny, oddzielne pawilony na kuchnię, kostnicę i mieszkanie personelu, resztę kompleksu Ministerstwo Spraw Wojskowych.

3) Szpital powiatowy w Łucku pozostanie aż do odwołania w gmachach szpitala Wielkopolskiego po przekazaniu go samorządom za opłatą oznaczyć się mającego czynszu.

4) Kurja Biskupia Łucko-Żytomierska otrzymuje gmachy podominikańskie na pomieszczenie Seminarjum duchownego po usunięciu z nich Powiatowej Komendy Uzuppełnień. O ileby gmachy podominikańskie nie wystarczały na umieszczenie całego Seminarjum duchownego, Rząd dobuduje ewentualnie do tych gmachów jedną oficynę. Aż do tego czasu budynek prywatny zajmowany dotąd przez szpital powiatowy w Łucku ma służyć na pomieszczenie dydaktycznych ubikacji Seminarjum duchownego w Łucku.

5) Wykonanie powyższej uchwały i przeprowadzenie ostatecznego podziału gmachów szpitala Wielkopolskiego na Krasnem w Łucku między Ministerstwo

⁷⁵⁸ *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 497, 499–500, 866–868.

⁷⁵⁹ *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 9, s. 172.

Z.P. i Spraw Wojskowych w myśl powyżej przytoczonych zasad porucza się Ministerstwu Robót Publicznych w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego i Spraw Wojskowych.

Na Radzie Ministrów dnia ...
uchwalono ...

Prezydent Ministrów:

Uzasadnienie.

Szpital powiatowy w Łucku jest obok szpitala wojskowego, który wyjątkowo tylko przyjmuje niewojskowych, jedynym szpitalem dla ludności cywilnej w Łucku. Istnienie i utrzymanie tego szpitala na wysokim poziomie jest konieczne, zwłaszcza, iż szpital ten jest także ważną placówką do zwalczania zagrażającej ze Wschodu epidemji. Szpital w Łucku mieści się dotąd w lokalu prywatnym, zupełnie nie nadającym się na zakład leczniczy. Podnieść tylko należy, że budynek szpitala powiatowego w Łucku, zanieczyszczony i zaniedbany, posiada szereg sal połączonych bez korytarza wewnętrznego; izolacja chorych jest niemożliwa; brak wodociągu i wentylacji.

Przeniesienie szpitala w Łucku do innego lokalu jest przeto nieodzowne, tembardziej, iż budynek jest własnością prywatną; przeniesienie to jest jednak b. utrudnione z powodu braku odpowiednich lokali w Łucku. W Łucku znajduje się tylko jeden lokal odpowiedni na szpital, a mianowicie gmachy szpitala Wielkopolskiego na Krasnem, w których mieści się obecnie szpital wojskowy i Seminarjum duchowne Kurji Biskupiej Łucko-Żytomierskiej. Gmachy szpitala Wielkopolskiego zajęte dawniej w całości przez szpital wojskowy zbudowane były kilkadziesiąt lat temu przez władze rosyjskie i stanowią po odremontowaniu w roku 1921 komplet budynków odpowiadający najzupełniej swemu przeznaczeniu i mogący zadowolić wymagania w dziedzinie szpitalnictwa.

Uchwałą Rady Ministrów z dnia 8/XII 1921 przeznaczono dla Ministerstwa Zdrowia Publicznego na pomieszczenie szpitala powiatowego w Łucku jeden gmach szpitala Wielkopolskiego zupełnie oddzielony od reszty kompleksu. Resztę kompleksu gmachu szpitala Wielkopolskiego przekazano powyższą uchwałą Rady Ministrów Kurji Biskupiej na seminarjum duchowne, zaś gmachy poddominikańskie przekazano wojskowości na szpital garnizonowy. Powyższa uchwała Rady Ministrów, dzieląc gmachy w Łucku sprzecznie z ich naturalnem przeznaczeniem, jest faktycznie niewykonalną. Wskutek tego Ministerstwo Zdrowia Publicznego nie otrzymało dotąd przeznaczonego dla niego pawilonu szpitala Wielkopolskiego, mimo tego, że Rada Ministrów uchwałą z dnia 5/V rb. poleciła Ministrowi Robót Publicznych przyśpieszyć we własnym zakresie działania sprawę podziału gmachów państwowych w Łucku.

Wojsko opróżniło wprawdzie część gmachów szpitala Wielkopolskiego, które zajęła Kurja Biskupia na Seminarjum duchowne, ale nie chce ustąpić z pozostałej części aż do otrzymania odpowiednio przystosowanych do celów szpitalnictwa gmachów poddominikańskich. Tu właśnie zachodzi trudność, gdyż gmachy poddominikańskie nie nadają się na szpital.

Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych wykonuje wprawdzie roboty remontowe w gmachach poddominikańskich, które są już prawie ukończone, gdyż pozostały tylko drobne roboty, które nie mogą być ukończone w zimie, ale przystosowanie tych gmachów nastąpiło prawdopodobnie raczej na mieszkania dla urzędników niż na szpital cywilny, to też władze wojskowe, nie czekając zupełnego ukończenia remontu, umieściły w gmachach poddominikańskich sprzecznie z uchwałą Rady Ministrów zamiast szpitala wojskowego Powiatową Komendę Uzupełnień. Przygotowanie gmachów poddominikańskich do celów szpitalnictwa wymagałoby ogromnego nakładu pieniężnego i jest zresztą niemożliwe, gdyż główny budynek tych gmachów został zaliczony do zabytków architektury, wobec czego żadne przeróbki są tam niedopuszczalne. Wobec tego przy obecnym stanie rzeczy Ministerstwo Zdrowia Publicznego nie może otrzymać na pomieszczenie szpitala powiatowego w Łucku nawet jednego pawilonu przyznanego mu uchwałą Rady Ministrów z dnia 8/XII 1921. Z drugiej strony dosłowne wykonanie uchwały Rady Ministrów z dnia 8/XII 1921 nie zadowoliliby potrzeb szpitala powiatowego w Łucku. Umieszczenie chorych w jednym tylko pawilonie szpitala Wielkopolskiego jest niemożliwe, gdyż z całego kompleksu odnośnych gmachów nadaje się na szpital gmach główny zajęty obecnie na seminarjum duchowne.

Wobec tego byłoby wskazane, aby powyższy gmach oddano swemu pierwotnemu przeznaczeniu i przekazano po połowie szpitalowi powiatowemu i wojskowemu w Łucku. Wobec przydzielenia dla szpitala powiatowego w Łucku tylko połowy głównego budynku szpitala powiatowego w Łucku byłoby konieczne przeznaczyć jeszcze jeden pawilon na umieszczenie tego szpitala, a nadto oddać mu niezbędną kostnicę (ewent. wspólnie ze szpitalem wojskowym) i oddzielną kuchnię, gdyż umieszczenie kuchni i pralni w gmachu, w którym mają być pomieszczeni chorzy jest sprzeczne z zasadami higieny szpitalnej. Szpital powiatowy w Łucku należałoby pozostawić w szpitalu Wielkopolskim ze względu na potrzeby sanitarne miasta Łucka i niemożliwość wyszukania innego odpowiedniego lokalu nawet po przekazaniu go samorządowi ewentualnie za opłatą oznaczyć się mającego czynszu. Seminarjum duchowne należałoby przenieść ze szpitala Wielkopolskiego do gmachów poddominikańskich, a o ileby te gmachy nie wystarczyły na pomieszczenie całego seminarjum, do budynku prywatnego zajmowanego obecnie przez szpital powiatowy.

W późniejszym czasie mógłby Rząd wziąć pod rozwagę dobudowanie jednej oficyny do gmachów poddominikańskich na umieszczenie seminarjum duchownego, co dałoby się z pewnością skutecznieć mniejszym kosztem niż

przystosowanie tych gmachów do celów szpitalnictwa. W każdym razie musiałyby ustąpić z gmachów poddominikańskich Powiatowa Komenda Uzuppełnień, która je zajmuje sprzecznie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 8/XII 1921; P.K.U. w Łucku mieściła się dotąd w drewnianych budynkach pocerkiewnych; w Łucku znajduje się szereg zniszczonych koszar, któreby można ewentualnie zremontować i przenieść tam powyższą Komendą.

Warszawa, dnia 24 lutego 1923 r.

Minister Zdrowia Publicznego:
fChodźko^f

Załącznik ^c18^c do № ^c20^c

Wniosek nagły ministra skarbu o upoważnienie Jana Mrozowskiego do pertraktacji w imieniu rządu polskiego w sprawie przejęcia przez Polskę na swój ciężar części przedwojennego długu państwowego Austrii i Węgier [wraz z instrukcją w tej sprawie]

MINISTERSTWO SKARBU
L.DK. I.1530/23

Warszawa, dnia ... kwietnia 1923r.

Wniosek nagły na Radę Ministrów w przedmiocie upoważnienia p. Jana Mrozowskiego do pertraktacji imieniem Rządu Polskiego w sprawie przyjęcia przez Polskę na swój ciężar części przedwojennego długu państwowego Austrii i Węgier.

Rada Ministrów zechce uchwalić załączoną instrukcję dla p. Jana Mrozowskiego Prezesa Delegacji Polskiej do Komisji Odszkodowań w przedmiocie długów przedwojennych Austrii i Węgier.

Uzasadnienie

Art. 203 traktatu w St. Germain i art. 186 traktatu w Trianon obciążają Polskę przedwojennymi długami Austrii i Węgier, zabezpieczonymi na obiektach przekazanych Polsce oraz 13.733% przedwojennego niezabezpieczonego długu austriackiego i 0.075% względnie 0.081% niezabezpieczonego długu węgierskiego. Część tych długów pokrywa się obligacjami ostemplowanymi przez Polskę, część jednak długów niezabezpieczonych, których obligacje znajdują się w znacznej części poza granicami b. monarchji Austrjacko-Węgierskiej w pierwszym rządzie we Francji, Włoszech i Holandji wypadnie wyrównać jako dług zagraniczny.

Ponieważ prawie wszystkie państwa sukcesyjne muszą wyrównywać odpowiedzialnie nadwyżki, a traktaty w St. Germain i Trianon zobowiązuje je do wydania nowych obligów własnych wzamian dawnych, nie przewidując jednak sposobu repartycji obligów państw sukcesyjnych pomiędzy posiadaczami dawnych obligów, faktycznie uiszczenie przez państwa sukcesyjne zobowiązań wynikających ze wspomnianych artykułów spowodowałoby przy ścisłym stosowaniu się do brzmienia traktatów ogromne trudności techniczne, które pociągnęłyby za sobą znaczną zwłokę w otrzymaniu przez posiadaczy obligów należnych im odsetek i ewentualnych opłat amortyzacyjnych.

Dla uniknięcia tych niedogodności Komisja Odszkodowań w porozumieniu ze zrzeczeniami posiadaczy tytułów przedwojennych długów Austrii i Węgier zaprojektowała uproszczony system spłat, polegający na pozostawieniu posiadaczom ich obligów i utworzeniu wspólnej kasy, która odbierałaby od państw sukcesyjnych przypadające należności oraz dokonywałaby opłaty kuponów, amortyzacji i wszelkich czynności związanych z gestją tych długów. System taki byłby korzystny w pierwszym rzędzie dla posiadaczy obligów, lecz nie dla państw sukcesyjnych, które niczem nie są zainteresowane w przyśpieszaniu wypłat; żądanie utworzenia takiej kasy należy jednak uznać za słuszne i celowe. Można przy tej sposobności uzyskać dość znaczne następstwa przede wszystkim w walucie, w której byłyby spłacane należności, a dalej w zakresie odroczenia spłaty procentów zaległych od dnia uprawomocnienia traktatów do dnia uruchomienia aparatu. Należy tu zauważyć, że długi przedwojenne Austrii i Węgier rozpadają się na długi złota i w walucie obcej oraz na długi w walucie austriackiej bez klauzuli złotej. Co do tych ostatnich Komisja Odszkodowań przyjęła normy przerachowania ustalone przez poszczególne państwa sukcesyjne, a więc dla Polski 70 mkp. = 100 kor. Wobec tego byłoby najbardziej pożądanem długi papierowe spłacić natychmiast.

Rumunja w sprawie omawianej zajęła stanowisko zasadnicze, stawiając junctim między przyjęciem na swój ciężar części długu a uiszczeniem należnych jej odszkodowań. Stanowisko takie jest zresztą po myśli interesów polskich, wobec tego wydaje się wskazanem zajęcie stanowiska, że Polska gotową będzie przystąpić do wspólnej organizacji dla spłaty długów tylko o tyle, o ile wszystkie bez wyjątku państwa sukcesyjne do niej się przyłączą.

Do osiągnięcia powyższych celów zmierza załączona instrukcja.

Nagłość wniosku uzasadnia żądanie Komisji Odszkodowań Majątkowych stanowiska do dnia 25 kwietnia r.b.

MINISTER SKARBU

^fWł. Grabski^f

Instrukcja dla Delegata Rządu Polskiego do Komisji Odszkodowań w sprawie zajęcia stanowiska przez Rząd Polski odnośnie sposobu wypłaty długów austro-węgierskich przedwojennych.

Ponieważ sposób załatwiania spłaty długów przedwojennych austriackich wysunięty na konferencji Wiedeńskiej⁷⁶⁰ ma na celu jedynie ułatwienie dla posiadaczy obligów zwłaszcza obywateli głównych mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych, nieprzewidziane ani w Traktacie Pokojowym, ani na statutach odnośnych pożyczek – przeto Rząd Polski mógłby się zgodzić na proponowane przez wspomnianą konferencję uregulowanie spraw – jednak tylko pod następującymi warunkami:

1) o ile wszystkie bez wyjątku państwa sukcesyjne zgodzą się na proponowane załatwienie sprawy;

2) o ile uzyska odpowiednie warunki i ulgi dla spłat wymienionych rent.

Za odpowiednie warunki i ulgi dla spłat uważać należy:

a) spłata wymienionych rent, wyrażonych w złocie, ewentualnie walutach zagranicznych nastąpić powinna w papierowych frankach francuskich, licząc papierowy frank fr. na frank złoty;

b) ustalenie zaległych procentów nastąpić winno w każdym razie w papierowych frankach francuskich;

c) dla spłaty zaległych procentów konieczne jest moratorium ewentualnie spłata rozłożona być winna przynajmniej na 10 lat przyczem suma zaległych procentów nie ulega oprocentowaniu;

d) utrzymanie „Caisse des porteurs” winno iść na koszt posiadanych obligów, a nie na koszt państw sukcesyjnych;

e) możliwość jednorazowej spłaty przypadającej na Polskę części długu emitowanego w koronach papierowych w relacji 70 na 100 uznanej przez Komisję Odszkodowań.

Ponieważ zaś Rząd rumuński wystąpił z protestem, właściwie uzasadnieniem, opartym na logicznej argumentacji, który to protest został wciągnięty do protokołu wspomnianej konferencji. Rząd Polski uważa, że jedynie wskazanie w obecnej sytuacji zajęcia stanowiska wyczekującego, aż do czasu uzgodnienia stanowiska wszystkich państw sukcesyjnych t.j. ew. przyłączenie się Rumunii do uchwał konferencji wiedeńskiej z 19–23 marca r.b.

⁷⁶⁰ Konferencja ta odbyła się 19–23 marca 1923 r.

Wniosek ministra spraw wojskowych o przyznanie w drodze zupełnego wyjątku emerytury polskiej w postaci „daru z łaski” gen. dyw. Adamowi Sławoczyńskiemu

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dnia 20^c/IV.1923 r.
Dep.VII.Int.
Licz: 29403/W.Up./23.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH
o przyznanie w drodze zupełnego wyjątku emerytury polskiej
w postaci „daru z łaski” Gen. dyw. Adamowi Sławoczyńskiemu.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Wojskowych do przyznania w drodze zupełnego wyjątku gen. Adamowi Sławoczyńskiemu w postaci daru z łaski emerytury w wysokości ustalonej ustawą z dnia 29/V.[19]20 r. (Dz.U.Nr.47/20 poz. 286)⁷⁶¹, począwszy od dnia 1/IV.1923 r. aż do uregulowania jego praw emerytalnych w drodze ustawodawczej z jednoczesnym wstrzymaniem od tej daty pobieranego obecnie przez wyżej wymienionego uposażenia emerytalnego – (emerytury tzw. zaborczej).

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH:
^fSosnkowski^f
Gen.dyw.

Uzasadnienie.

Gen. por. armji ros. Adam Sławoczyński, ur. w r. 1860, b. Dowódca Pierwszej Brygady Strzelców Polskich w b. armji ros., został w r. 1916 mianowany Dowódcą 1-ej Brygady Strzelców Polskich, którą formował i dowodził w byłej armji rosyjskiej.

Gen. Żeligowski zaświadcza, iż zna gen. Sławoczyńskiego od r. 1916 jako Dowódcę 1-ej Bryg[ady] Strz[elców] Polskich i bardzo dobrego Polaka i wielkiego patriotę, twardego i stanowczego człowieka.

Ostatnio był w armji rosyjskiej jako Dowódca Korpusu.

W działaniach wojennych był pięciokrotnie ranny.

Posiada szereg ^dorderów rosyjskich^d i innych państw.

⁷⁶¹ Mowa o Ustawie z dnia 29 maja 1920 r. o tymczasowych emeryturach wojskowych, Dz.U. 1920, nr 47, poz. 286.

W 1918 r. podał się do dymisji i był aresztowany przez bolszewików i więziony w ciągu 11-tu miesięcy w Petersburgu i w Moskwie.

Po przyjeździe do Petersburga Polskiej Delegacji – oddał członkowi tejże delegacji p. BIAŁOPIOTROWICZOWI przechowywany z narażeniem własnego życia sztandar 1-ej Brygady Strzelców Polskich ofiarowany przez obywateli miasta Mińska i Bobrujska.

10-go sierpnia 1921 r. staraniem Polskiej Delegacji został wysłany do kraju jako jeńiec cywilny.

Naczelnny Wódz przyjął dekretem L:3388 z dnia 5/XII.1921 r. Gen. por. Sławoczyńskiego do W.P. z równoczesnym przeniesieniem go w stan spoczynku.

Wobec tego, że gen. dyw. Sławoczyński nie pełnił czynnej służby w W.P. po dniu 1/XI.1918 r. zastosowanie ustawy z dnia 29/V.1920 r. (Dz.U.47/20 poz. 286) nie jest możliwe.

Przyznanie uposażenia emerytalnego w wysokości przewidzianej tą ustawą byłoby możliwe jedynie w postaci „daru z łaski” a to do czasu uregulowania praw emerytalnych tej kategorii oficerów w drodze tzw. koalicyjnej ustawy emerytalnej, której projekt będzie w najbliższym czasie przedmiotem obrad Sejmu.

Ministerstwo Skarbu wyraziło swą zgodę na przyznanie gen. dyw. Sławoczyńskiemu emerytury polskiej w postaci „daru z łaski” pismem z dnia 31 marca br. L:3757/W.Em⁷⁶².

Załącznik °20° do № °20°

Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego” królowi duńskiemu Chrystjanowi X

14 kwietn[ia] [192]3
P.D.953/23

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania ORDERU „ORŁA
BIAŁEGO” KRÓLOWI DUŃSKIEMU CHRYSTJANOWI X.

UZASADNIENIE.

Z okazji uroczystości srebrnego wesela duńskiej pary królewskiej odbyć się mającej dn. 26 kwietnia rb., ze względów kurtuazji międzynarodowej, należałoby odznaczyć J.K.M. Króla Chrystjana X. Król duński Chrystjan X zawsze odnosił się do spraw polskich z wielką życzliwością.

⁷⁶² We wrześniu 1922 r. gen. Adam Sławoczyński został uznany inwalidą wojennym. Szerzej o tej postaci zob. P. Stawecki, *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918–1939*, Warszawa 1994, s. 309; M. Wrzosek, *Sławoczyński Adam*, w: PSB, t. 38, s. 623–624.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 11-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej Jego Królewską Mość Króla Chrystjana X do nadania orderu „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
c/-/ Al. Skrzyński^c

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia ...

PREZES RADY MINISTRÓW

Załącznik ^c21^c do № ^c20^c

**Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Orła Białego”
królowej holenderskiej Wilhelminie**

lutego 3
P.D.620/23.

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania orderu „Orła Białego”
królowej holenderskiej Wilhelminie.

UZASADNIENIE

Z racji przypadającego w roku bieżącym dwudziestopięcioletniego jubileuszu panowania Królowej holenderskiej Wilhelminy, ze względów politycznych oraz kurtuazji, należy z tej okazji nadać jej odznaczenie wzorem innych państw, które w podobny sposób zamierzają ją uczcić.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy na zasadzie art. 11 ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej Jej Królewską Mość Królową Holenderską, Wilhelminę, do nadania orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia ...

Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

PROTOKÓŁ
21-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 23 kwietnia 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

Władysław Grabski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 12 w południe.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z ^a13^a kwietnia 1923⁷⁶³.

2. Rada Ministrów po rozpatrzeniu dotyczących wniosków poszczególnych Ministrów i Kapituły orderu „Odrodzenia Polski” postanowiła przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej, jako kandydatów na kawalerów orderu „Odrodzenia Polski”, osoby wyszczególnione w załączonej liście (załącznik 1).

3. Rada Ministrów wyraziła opinię, że należy uregulować sprawę bywania członków Rządu na plenarnych posiedzeniach Sejmu i Senatu. Przytem należy uwzględnić, że obecnymi powinni być członkowie Rządu (osobiście lub przez delegowanych urzędników – art. 60 Konstytucji⁷⁶⁴), o ile przedmiotem obrad jest przedłożenie danego ministerstwa, a nadto możnaby wprowadzić kolejność

⁷⁶³ Najpewniej błąd. Zapewne mowa o protokole z 20 kwietnia 1923 r.

⁷⁶⁴ Artykuł ten brzmiał następująco: „Ministrowie i delegowani przez nich urzędnicy mają prawo brać udział w posiedzeniach sejmowych i przemawiać poza kolejną mówców, zapisanych do głosu; w głosowaniach mogą brać udział, o ile są posłami”.

obecności. O ile dany minister jest zastąpiony, delegowany mógłby zająć miejsce na fotelach ministerialnych. Bliższe przygotowanie wniosków w tych sprawach zlecono Prezydjum Rady Ministrów⁷⁶⁵.

Posiedzenie zamknięto o 2 po południu

^fSikorski^f

Załącznik

1. Wykaz kandydatów na kawalerów orderu „Odrodzenia Polski”⁷⁶⁶.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

⁷⁶⁵ Sprawa obecności członków rządu na plenarnych posiedzeniach obu izb parlamentu, a także na posiedzeniach komisji parlamentarnych była już przedmiotem obrad Rady Ministrów, zob. załączniki 19–21 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 18 stycznia 1923 r. i załącznik 6 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 24 maja 1923 r.

⁷⁶⁶ Nie publikuje się. Tabela zawiera kilkaset nazwisk obywateli polskich z podaniem ich funkcji, aczkolwiek nie w każdym przypadku, natomiast bez podania motywów wystawienia kandydatury do odznaczenia. Jest ona podzielona wedle klasy orderu i instytucji zgłaszającej kandydatury, poczynawszy od Prezydenta Rzeczypospolitej oraz Prezesa Rady Ministrów, poprzez poszczególne resorty, aż do listy z Górnego Śląska, Ziemi Wileńskiej i weteranów powstania styczniowego. Lista wszystkich odznaczonych wraz z odpowiednimi dekrétami podpisanymi przez prezydenta Stanisława Wojciechowskiego i premiera Władysława Sikorskiego została ogłoszona w „Monitorze Polskim”, 2 maja 1923, nr 100, s. 2–50 i 15 maja 1923, nr 108, s. 1. Opublikowano także Rozporządzenie prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie ustanowienia statutu orderu „Odrodzenia Polski” wraz ze statutem z 20 kwietnia 1923 r., M.P., 2 maja 1923, nr 100, s. 1.

PROTOKÓŁ
22-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 26 kwietnia 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

i Minister Spraw Wewnętrznych

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie

Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Rolnictwa

i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu w Prezydjum

Rady Ministrów

Radca Prezydjum Rady Ministrów

Projekty ustaw o parcelacji i osadnictwie

i o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa

oraz wniosek objęty załącznikiem referuje

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

generał dywizji inż. Władysław Sikorski

Karol Olpiński

Aleksander Skrzyński

generał dywizji Kazimierz Sosnkowski

Władysław Grabski

prof. Wacław Makowski

prof. Józef Mikułowski-Pomorski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

prof. Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 23 kwietnia 1923 r.
2. Koszta wykonania orderu „Odrodzenia Polski” ustalono według cen oznaczonych w załączniku 1.
3. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 2).
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie poselstwu łotewskiemu w Polsce na nabycie od Bronisława i Eugenji małżonków Massalskich nieruchomości w Warszawie (załącznik 3).

5. W uzupełnieniu uchwały z 9 marca 1922 r. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o przejęcie pracowników kolejowych na Górnym Śląsku po plebiscycie (załącznik 4).
 6. Rada Ministrów nie przychyliła się do załączonego wniosku Ministra Spraw Wewnętrznych o przedłużenie mocy ustawy z 4 kwietnia 1922 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń (Dz. U. Rz. P. Nr. 33 poz. 264) (załącznik 5).
 7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o podwyższenie liczby przydzielonych poznańskiemu staroście krajowemu wyższych urzędników (radców krajowych) o dalszych 9 (załącznik 6).
 8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o zatwierdzenie fundacji w Grudziądzu p.n. „Fundusz pamiątkowy oswobodzenia m. Grudziądz” (załącznik 7).
 9. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (załącznik 8).
 10. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany § 21 rozporządzenia z 5 listopada 1889 r. o administracji prowincjonalnego związku stanowego prowincji poznańskiej – zbiór ustaw pruskich strona 177 (załącznik 9).
 11. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o sprzedaż nieruchomości państwowej położonej przy ulicy Niskiej Nr. 78 w Warszawie (załącznik 10).
- Art. 2 uzupełniono przez dodanie słów „i Ministrowi Skarbu”.
12. Ustalono załączone rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia ustawy z 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela⁷⁶⁷
 - a) na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego (załącznik 11) i
 - b) na obszar powiatów: wileńskiego, wilejskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego, brasławskiego, duniłowickiego i dziśnieńskiego Ziemi Wileńskiej (załącznik 12).
 13. Uchwalono wniosek Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie d-ra Władysława Wasunga kuratorem okręgu szkolnego wołyńskiego⁷⁶⁸.

⁷⁶⁷ Dz.U. 1919, nr 67, poz. 406.

⁷⁶⁸ Władysław Wasung został mianowany kuratorem Okręgu Szkolnego Wołyńskiego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 8 maja 1923 r. Funkcję tę pełnił do 16 listopada 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 22 maja 1923, nr 113, s. 1; *Władze szkolne w latach 1917/18–1937/38*, oprac. T. Serafin, Warszawa 1938, s. 129.

14. Uchwalono wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego o mianowanie d-ra Władysława Borszewskiego prezesem okręgu urzędu ziemskiego w IV stopniu służbowym⁷⁶⁹.

15. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Pawła Jurjewicza posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej w Bukareszcie⁷⁷⁰.

16. Uchwalono wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o zamianowanie inżyniera górniczego Leonarda Martiniego urzędnikiem IV stopnia służbowego w Ministerstwie Przemysłu i Handlu⁷⁷¹.

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o zawieszenie mocy obowiązującej ustawy w przedmiocie zakazu wywozu ropy poza obszar celny Państwa (załącznik 13).

18. Rada Ministrów przyjęła do zatwierdzającej wiadomości treść deklaracji o nastąpić mającym akcie darowizny Karola Stefana Habsburga co do dóbr żywieckich w rozmiarze określonym w załączniku 14.

Formę aktu darowizny ustali Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych z Prokuraturą Generalną i Ministrem Sprawiedliwości, mając na oku, by nieodpowiednia forma nie dała w przyszłości powodu do jakichkolwiek strat dla Skarbu Państwa z tytułu rozliczenia reparacyjnego.

Rada Ministrów równocześnie zatwierdziła uchwały Komitetu Politycznego z 24 marca i 14 kwietnia 1923 r. w sprawie dóbr żywieckich.

Uchwały te załącza się w odpisie (załącznik 15)

⁷⁶⁹ Władysław Borszewski został mianowany prezesem Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Poznaniu postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 8 maja 1923 r. Funkcję tę pełnił do początku 1926 r., zob. II. Ruch służbowy, M.P., 14 maja 1923, nr 107, s. 1; „Dziennik Bydgoski”, 12 stycznia 1926, nr 8, s. 9; *Komunikat Ministerstwa Reform Rolnych*, „Orędownik Urzędowy Powiatów Krotoszyńskiego i Pleszewskiego”, 24 listopada 1926, nr 94, s. 3.

⁷⁷⁰ Paweł Jurjewicz był posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym RP w Bukareszcie od 2 maja do 1 grudnia 1923 r. Listy uwierzytelniające złożył najpewniej 21 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Spraw Zagranicznych, M.P., 11 czerwca 1923, nr 129, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych”, 15 czerwca 1923, nr 9, s. 187; *Rocznik służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej według stanu na 1 kwietnia 1933 r.*, Warszawa 1933, s. 35; W. Michowicz, *Aneksy*, w: *Historia dyplomacji polskiej*, t. 4: 1918–1939, red. P. Łossowski, Warszawa 1995, s. 639; H. Walczak, *Sojusz z Rumunią w polskiej polityce zagranicznej w latach 1918–1931*, Szczecin 2008, s. 196, przyp. 120; K. Smolana, *Słownik biograficzny polskiej służby zagranicznej 1918–1945*, t. 4, Warszawa 2012, s. 57; *Urzędnicy służby zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1945. Przewodnik biograficzny*, t. 1, oprac. K. Smolana, Warszawa 2020, s. 186–187.

⁷⁷¹ Leonard Martini został mianowany naczelnikiem wydziału w Departamencie Górniczo-Hutniczym Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zob. „Rocznik Stowarzyszenia Inżynierów Górniczych i Hutniczych”, 1931, s. 59; „Rocznik Stowarzyszenia Inżynierów Górniczych i Hutniczych”, 1932, s. 72.

19. Rada Ministrów rozpatrywała załączony projekt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (załącznik 16), do której Ministerstwo Skarbu przed posiedzeniem zgłosiło następujące poprawki, względnie dodatki.

Do art. 23 dodaje się ustęp c): „Gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył 55 lat życia”;

Do art. 34 po słowach „lub wyższej grupy” dodaje się „uposażenia, przyczem mają zastosowanie odnośnie postanowienia ustaw o służbie cywilnej”.

Do art. 94 po skreśleniu słów „do wysługi lat (dodatku starszeństwa itd.)” aż do słów „państwowej polskiej” wstawia się ustęp „do wysługi lat (dodatku starszeństwa, dodatku za trzechlecia dolicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby lub pracy w ilości nieprzekraczającej lat 20):

a) gdy funkcjonariusz państwowy stał się trwale niezdolny do pełnienia obowiązków służbowych i przekroczył 60 lat życia pod warunkiem przesłużenia w Państwie Polskiem co najmniej 10

b) gdy funkcjonariusz państwowy przesłużył w Państwie Polskiem co najmniej 15 lat i przekroczył 55 lat życia”.

Rada Ministrów, przyjmując przedłożony projekt ustawy emerytalnej, przekazała Prezydum Rady Ministrów i Ministerstwu Skarbu następujące poprawki, względnie dodatki do ostatecznego rozpatrzenia i uzgodnienia:

1) wniosek co do zmiany końcowego ustępu art. 91 w tym ażeby interpretacja nie była dowolna, kiedy przyznaje się czas studjów wyższych w wypadkach, jeśli te studja nie są wymagane do zajmowanego stanowiska;

2) wniosek co do uzupełnienia redakcji art. 95, by nie było kolizji między ustawą emerytalną a pragmatyką służbową (art.);

3) uwagi Ministrów: Sprawiedliwości, Zdrowia Publicznego, Spraw Wewnętrznych, Poczty i Telegrafów oraz Przemysłu i Handlu;

4) do art. 90 zmianę: zamiast słów „na wniosek Ministra Skarbu” wstawiono „na wniosek resortowego Ministra, a za zgodą Ministra Skarbu”.

20. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie przydzielenia do kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych wykonania wszystkich praw i opieki Państwa w sprawach wyznaniowych (załącznik 17).

21. Uchwalono załączony projekt ustawy o zniesieniu ograniczeń Kościoła rzymsko-katolickiego w Polsce (załącznik 18).

W art. 4 skreślono wyrazy „który zasięgnie zdania Prymasa Rzeczypospolitej”.

22. Uchwalono złożony przez Ministra Skarbu projekt ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 roku (załącznik 19).

Równocześnie przyjęto do wiadomości załączony wniosek Ministra Robót Publicznych o wykorzystanie etatu osobowego swego resortu przewidzianego w preliminarzu budżetowym na rok 1923 (załącznik 20).

23. Rozpatrzone złożone przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projekty ustaw

I. o parcelacji i osadnictwie (załącznik 21)

II. o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa (załącznik 22).

I. Projekt ustawy o parcelacji i osadnictwie przyjęto z następującymi zmianami:

1-o W art. 1) skreślono punkt b).

2-o W punkcie d) skreślono wyrazy: „oraz nierozparcelowane majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), poduchowne i poklasztorne”.

3-o ustępy 1) i 2) A art. 3 przyjęto w osnowie:

1) Z majątków ziemskich określonych w p. B. części 2 art. I ulegają przymusowemu wykupowi nadwyżki gruntów niepozostające pod kulturą leśną, nadającą się ze względu na obszar do samoistnego gospodarstwa leśnego lub pod wodami racjonalnie użytkowanymi oraz niepodpadające pod przepisy zawarte w art. 4, a przewyższające 180 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób.

2) Niepodlegający w myśl powyższego przepisu przymusowemu wykupowi obszar A. Zmienić może rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministra reform rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, przez zwiększenie tego obszaru w częściach województw: poznańskiego, pomorskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, białostockiego, nowogródzkiego, wołyńskiego, poleskiego i Ziemi Wileńskiej do 300 ha”.

4-o Do ustępu B. art. 3 dodano punkt: „posiadłości z hodowlą koni remontowych dla wojska”.

5-o W ustępie D. art. 3 uzupełniono ustęp a) dodatkiem: Co do miasta Wilna, przyjmując w drodze wyjątku granice tego miasta podług ich stanu w roku 1909.

6-o Ustęp 1) art. 4 uzupełniono zasadą, objętą załącznikiem 23

7-o Ustęp 8) art. 4 uzupełniono zasadą, że wymieniona tam decyzja Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych ma być powzięta według swobodnego uznania na podstawie norm, które – na wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych – uchwali Rada Ministrów.

8-o W ustępie 1 art. 5 należy przy powołaniu „pp. B. i C” powołać „art. 3”

9-o Wymieniony w ustępie 3) art. 7 termin miesięczny zmieniono na dwumiesięczny.

10-o W ustępie 5) art. 9 wykreślono wyrazy „parcelacyjnego, względnie”.

11-o Art. 3 ustęp trzeci oraz art. 20 i 23 projektu należy uzgodnić z ustawą o rozbudowie miast w porozumieniu z Ministerstwem Robót Publicznych.

II. Projekt ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa przyjęto z następującymi poprawkami:

1-o W części 3 art. 15 wierszu trzecim zamiast „(art. 3 ust. 2)” winno być „(art. 3)”.

2-o W części 3 art. 15 skreślono drugie zdanie, poczynając od słów „termin płatności” do końca.

3-o Część 2) art. 16 otrzymuje brzmienie: „2) Cena nabycia nieruchomości ziemskich (majątków ziemskich) nie może przekraczać ceny, która obowiązywałaby przy przymusowym wykupie tejże nieruchomości, z tem jednak zastrzeżeniem, że należności za nieruchomość ziemską (majątek ziemski) nabywaną z wolnej ręki może być zapłacona w gotówce. Wypłacenie gotówką części ceny nabycia, nie licząc zapłaty za objekty, wymienione w części 3 art. 15, przewyższającej 25% tej ceny, wymaga zgody Ministra Skarbu”.

4-o W części 2 art. 38 wiersz pierwszy zamiast „sprzedaży” winno być „sprzedawcy”; wiersz czwarty zamiast „nieruchomości” winno być „ruchomości”.

5-o W artykule ostatnim zamiast „art. 45” winno być „art. 42”

6-o Wymienione w art. 17 ustępie 3) wartości szacunkowe 1 hektara gruntów ornych III klasy ustalono:

a)	Dla	strefy	I	na	400	złotych	300
b)	”	”	II	”	340	”	250
c)	”	”	III	”	280	”	210
d)	”	”	IV	”	230	”	170
e)	”	”	V	”	180	”	120

Pozatem postanowiono całe Poznańskie zaliczyć do strefy II, całe Pomorskie do III.

7-o W art. 19 po wyrazach „przez Radę Ministrów” wstawiono wyrazy „na wniosek Ministra Reform Rolnych po zasięgnięciu opinii izb rolniczych”.

Ustalenie ostatecznego tekstu projektu ustawy przekazano komisji, złożonej z Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego i Ministrów Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Skarbu pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

24. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego o zaproponowanie Sejmowi zmiany art. 1 projektu ustawy dotyczącej nowelizacji ustawy z 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Ustaw Rz. P. 1921 r. Nr. 4 poz. 17) (załącznik 24).

25. Po wysłuchaniu referatu o uchwale sejmowej komisji administracyjnej w sprawie ustawy o przysiędze służbowej funkcjonariuszów państwowych Rada Ministrów oświadczyła się za utrzymaniem przysięgi odrębnej dla każdego z poszczególnych wyznań, a wypowiedziała się przeciw wprowadzeniu jednolitego ślubowania dla wszystkich funkcjonariuszów bez względu na ich wyznanie.

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Koszta wykonania [odznak orderowych] „Odrodzenia Polski”⁷⁷².
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej⁷⁷³.
3. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie poselstwu łotewskiemu w Polsce na nabycie od Bronisława i Eugenii małżonków Massalskich nieruchomości w Warszawie⁷⁷⁴.
4. Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o przejście pracowników kolejowych na Górnym Śląsku po plebiscycie.
5. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o przedłużenie mocy ustawy z 4 kwietnia 1922 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń [wraz z projektem ustawy]⁷⁷⁵.
6. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o podwyższenie liczby przydzielonych poznańskiemu staroście krajowemu wyższych urzędników (radców krajowych) o dalszych⁷⁷⁶.
7. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o zatwierdzenie fundacji w Grudziądzu p.n. „Fundusz pamiątkowy oswobodzenia m. Grudziądz”.
8. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.
9. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany § 21 rozporządzenia z 5 listopada 1889 r. o administracji prowincjonalnego związku stanowego prowincji poznańskiej – zbiór ustaw pruskich strona 177⁷⁷⁷.
10. Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o sprzedaż nieruchomości państwowej położonej przy ulicy Niskiej Nr. 78 w Warszawie [wraz z projektem ustawy]⁷⁷⁸.

⁷⁷² Nie publikuje się. Wysokość opłat została ogłoszona drukiem. Dodano także następującą informację: „Kawalerowie orderu «Odrodzenia Polski» mogą nabywać odznaki i rozetki za pośrednictwem Wydziału Finansowo-Gospodarczego Prezydium Rady Ministrów (Dział Kapituły Orderu «Odrodzenia Polski»), po złożeniu odnośnej należności w Pocztowej Kasie Oszczędności (P.K.O.), na rachunek Kapituły Orderu «Odrodzenia Polski», konto czekowe Nr. 30225, podając dokładny adres oraz województwo, w obrębie którego położone jest ich miejsce zamieszkania, celem przesłania do uroczystego wręczenia”, M.P., 2 maja 1923, nr 100, s. 50.

⁷⁷³ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 r. w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. 1923, nr 48, poz. 331.

⁷⁷⁴ Nie publikuje się.

⁷⁷⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 1 czerwca 1923 r. przedłużająca moc obowiązującą ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r. o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń, Dz.U. 1923, nr 59, poz. 418. W stosunku do projektu ustawy dokonano jedynie zmian stylistycznych w art. 1.

⁷⁷⁶ Nie publikuje się.

⁷⁷⁷ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 r. w przedmiocie zmiany § 21 rozporządzenia z dnia 5 listopada 1889 r. o administracji prowincjonalnego związku stanowego prowincji poznańskiej - zbiór ustaw pruskich strona 177, Dz.U. 1923, nr 49, poz. 338.

⁷⁷⁸ Nie publikuje się.

11. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia ustawy z 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego⁷⁷⁹.
12. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia ustawy z 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela na obszar powiatów: wileńskiego, wilejskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego, brasławskiego, duniłowickiego i dziśnieńskiego Ziemi Wileńskiej⁷⁸⁰.
13. Wniosek ministra przemysłu i handlu o zawieszenie mocy obowiązującej ustawy w przedmiocie zakazu wywozu ropy poza obszar celny państwa.
14. Deklaracja o nastąpić mającym akcie darowizny Karola Stefana Habsburga co do dóbr żywieckich.
15. Wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 24 marca 1923 r. i wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 kwietnia 1923 r.⁷⁸¹
16. Projekt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych⁷⁸².
17. Projekt ustawy w przedmiocie przydzielenia do kompetencji ministra spraw wewnętrznych wykonania wszystkich praw i opieki państwa w sprawach wyznaniowych.
18. Projekt ustawy o zniesieniu ograniczeń Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce.
19. Projekt ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 r.
20. Wniosek ministra robót publicznych o wykorzystanie etatu osobowego swego resortu przewidzianego w preliminarzu budżetowym na rok 1923.
21. Projekt ustawy o parcelacji i osadnictwie.
22. Projekt ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa.
23. [Uzupełnienie do projektu ustawy o parcelacji i osadnictwie w odniesieniu do artykułu 4].
24. Wniosek nagły prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zaproponowania Sejmowi zmiany art. 1 projektu ustawy dotyczącej nowelizacji ustawy z 17 grudnia 1920 r. o przejściu na własność państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej.

⁷⁷⁹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski, oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela, Dz.U. 1923, nr 49, poz. 340.

⁷⁸⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela, Dz.U. 1923, nr 49, poz. 339.

⁷⁸¹ Nie publikuje się, zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 145–146, 154.

⁷⁸² Nie publikuje się. Sejm Rzeczypospolitej. Okres I. Druk nr 500 (wraz z załącznikami), 7 maja 1923 r.; Ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, Dz.U. 1924, nr 6, poz. 46. Ostateczny tekst ustawy nieznacznie poszerzony w stosunku do projektu.

Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o przejęcie pracowników kolejowych na Górnym Śląsku po plebiscycie

Wniosek

Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych na Radę Ministrów
w sprawie przejęcia pracowników kolejowych na Górnym Śląsku
po plebiscycie.

Treść wniosku:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów zatwierdza dodatkowo oświadczenie złożone w imieniu Rządu Polskiego w dniu 21. października 1920 przez Ministra Kolei Żelaznych w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów na ręce Polskiego Komisarjatu Plebiscytowego w następującym brzmieniu:

„Po pomyślnym dla Polski wyniku plebiscytu na Górnym Śląsku wszyscy pracownicy kolejowi zatrudnieni obecnie w służbie pruskiej na obszarach objętych plebiscytem zostaną przyjęci na etat, względnie do służby przy polskich kolejach państwowych z zagwarantowaniem im praw nabytych w służbie dotychczasowej i uposażeniem o jedną kategorię płac wyżej od pobieranej płacy obecnie na zasadzie pruskiej ordynacji służbowej.

Wyłączeni będą od przyjęcia pracownicy, którzy działali na szkodę Państwa Polskiego i odnosili się wrogo do ludności polskiej”.

Uzasadnienie:

Stosownie do pisma Prezydjum Rady Ministrów z dnia 5. października 1920 r. L:3475/P. złożył w zastępstwie Ministra Podsekretarz Stanu Ministerstwa Kolei Żelaznych w dniu 21. października 1920 r. imieniem Rządu Polskiego na ręce Polskiego Komisarjatu Plebiscytowego następujące pisemne oświadczenie (do L:42018/20): „Po pomyślnym dla Polski wyniku plebiscytu na Górnym Śląsku wszyscy pracownicy kolejowi zatrudnieni obecnie w służbie pruskiej na obszarach objętych plebiscytem zostaną przyjęci na etat, względnie do służby przy polskich kolejach państwowych z zagwarantowaniem im praw nabytych w służbie dotychczasowej i uposażeniem o jedną kategorię płac wyżej od pobieranej płacy obecnie na zasadzie pruskiej ordynacji służbowej”.

W dalszym ciągu tego oświadczenia jest zaznaczone, że od przyjęcia wyłączeni będą pracownicy, którzy działali na szkodę Państwa Polskiego i odnosili się wrogo do ludności polskiej.

Zgodnie z powyższym oświadczeniem Dyrekcja kolei państwowych w Katowicach wystąpiła do Min. Kol. Żel. z wnioskiem o zrealizowanie tych

przyrzeczeń, komunikując równocześnie, że wobec nacisków personelu zmuszona była wypłacać pracownikom kolejowym zaliczki na poczet zamierzonych podwyżek płac. Ponieważ oświadczenie to nie było zupełnie jasne, powstała bowiem wątpliwość czy przez słowa „kategorja płac” należy rozumieć następnie wyższą grupę, czy też szczebel (stopień) płacy, Dyrekcja Katowicka wbrew opinji i żądaniom związków, że przez „kategorję płac” należy rozumieć następnie wyższą grupę tj. awans na wyższe stanowisko, zdołała skłonić przedstawicieli związków do ustępstw w tym kierunku i zgodzono się ostatecznie na interpretację, że „kategorja płacy” jest w tym wypadku identyczną ze szczeblem (stopniem) płacy.

Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 27. stycznia br. L:226 wyraziło swą zgodę na wprowadzenie w życie przyjętego zobowiązania pod warunkiem zatwierdzenia powyższego oświadczenia przez Radę Ministrów.

Warszawa, dnia 18. kwietnia 1923 r.

KIEROWNIK MINISTERSTWA:

†L.Zagórny-Marynowski†

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia ... 1923 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem

PREZES MINISTRÓW:

Załącznik ^c7^c do № ^c22^c

Wniosek ministra spraw wewnętrznych o zatwierdzenie fundacji w Grudziądzu pod nazwą „Fundusz pamiątkowy oswobodzenia m. Grudziądz”

Uchwała Rady Ministrów z dnia 1923 w przedmiocie zatwierdzenia fundacji w Grudziądzu pn. „Fundusz pamiątkowy oswobodzenia m. Grudziądz”.

UZASADNIENIE.

§ 80 niemieckiego kodeksu cywilnego wymaga do powstania fundacji „Zatwierdzenia państwa związkowego”.

Ponieważ w myśl art. 14 ustawy z 23.6.1921 (dz.u.N.75, poz. 511)⁷⁸³ kompetencje b. najwyższych czynników zwierzchnich w dzielnicy pruskiej przechodzą

⁷⁸³ Mowa o Ustawie z dnia 23 czerwca 1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszem uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej, Dz.U. 1921, nr 75, poz. 511.

na polską Radę Ministrów, przeto właściwą do zatwierdzenia powyższej fundacji jest Rada Ministrów.

Wobec brzmienia art. 2 ustawy z 7.4.ur. (dz.u.N.30, poz. 247 z 1922)⁷⁸⁴ kompetencje Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej przechodzą na właściwych Ministrów, w tym zatem wypadku na Ministra Spraw Wewnętrznych.

Departament V Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Poznaniu postawił wniosek na zatwierdzenie tej fundacji.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na zasadzie § 80 niemieckiego kodeksu cywilnego art. 14 ustawy z dnia 23.VI.1921 o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszem uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (dz.u.N.75, poz. 511 z 1921) i art. 2 ustawy z 7.IV.1922 w przedmiocie zniesienia Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.U.N.30, poz. 247) Rada Ministrów zatwierdza fundację pod nazwą „Fundusz pamiątkowy oswobodzenia miasta Grudziądz”.

Minister Spraw Wewnętrznych
fSikorski^f

Załącznik ^c8^c do № ^c22^c

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia ... 1923 r.
w przedmiocie zmiany Statutu Organizacyjnego
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Na zasadzie art. 13-go i 15-go Dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelných z dn. 3 stycznia 1918 r. (Dz.Pr.Nr.1 poz.1) Rada Ministrów zatwierdza Statut Organizacyjny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w następującem brzmieniu:

§ 1.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych dzieli się na cztery DEPARTAMENTY: PREZYDIALNY, ADMINISTRACYJNY, SAMORZĄDU I BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO.

⁷⁸⁴ Mowa o Ustawie z dnia 7 kwietnia 1922 r. w przedmiocie zniesienia Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, Dz.U. 1922, nr 30, poz. 247.

§ 2.

DEPARTAMENT PREZYDIALNY składa się z trzech Wydziałów: Prezydjalnego, Prasowego i Narodowościowego.

Wydział Prezydjalny obejmuje sprawy Ministerstwa natury ogólnej, sprawy ogólno-polityczne i sprawy Komitetu Politycznego Rady Ministrów, sprawy wynikające ze stosunku Ministerstwa do ciał prawodawczych, Rady Ministrów, innych Ministerstw i Urzędów Centralnych, do instytucji społecznych i osób z wyjątkiem spraw należących do zakresu działania poszczególnych Wydziałów, Kancelarię Główną z Biurem Informacyjno-Podawczem, Ekspedycję, Archiwum Główne i Bibliotekę Ministerstwa.

Wydział Prasowy obejmuje sprawy prasowe, autorskie, drukarskie oraz widowisk.

Wydział Narodowościowy obejmuje sprawy narodowościowe, wyznaniowe z zakresu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i języka urzędowego.

§ 3.

DEPARTAMENT ADMINISTRACYJNY składa się z 4 Wydziałów:

Administracyjnego, Osobowego, Budżetowo-Rachunkowego, Tymczasowego Wydziału Wojskowego oraz samodzielnego Referatu dla spraw internowanych.

Wydział Administracyjny obejmuje sprawy dotyczące organizacji władz i urzędów miejscowych, podległych Ministerstwu z wyjątkiem policyjnych i samorządowych, regulowania stosunków, wchodzących w zakres prawa administracyjno-politycznego, nie objętych kompetencją innych wydziałów, sprawy przeprowadzenia podziału terytorialnego Państwa oraz rozpoznaje skargi i rekursy w sprawach nie należących do zakresu czynności innych Wydziałów.

Wydział Osobowy obejmuje sprawy osobowe urzędników i funkcjonariuszów Ministerstwa i Urzędów podległych.

Wydział Budżetowo-Rachunkowy obejmuje sprawy budżetowe, rachunkowe, kasowe oraz wszelkie sprawy związane z działalnością finansową Ministerstwa i urzędów podległych i sprawy gospodarcze podległych Ministerstwu urzędów.

Wydział Wojskowy (Tymczasowy) obejmuje wszystkie sprawy związane z poborem wojskowym, mobilizacją i demobilizacją, sprawy świadczeń wojennych i zasiłków rodzinom wojskowych.

Referat dla spraw internowanych załatwia wszelkie sprawy związane z administracją obozów internowanych.

§ 4.

DEPARTAMENT SAMORZĄDU składa się z 4 Wydziałów:

Ziemskiego, Miejskiego, Mieszkaniowego (Tymczasowego) i dla Spraw Województw Zachodnich (Tymczasowego).

Wydział Samorządu Ziemskiego obejmuje sprawy samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego.

Wydział Samorządu Miejskiego obejmuje sprawy, dotyczące samorządu miast.

Wydział Mieszkaniowy (Tymczasowy) załatwia sprawy, wynikające z obowiązku gmin dostarczania pomieszczeń.

Wydział dla Spraw Województw Zachodnich (Tymczasowy) obejmuje sprawy samorządowe odnoszące się do terytorium Województw Poznańskiego i Pomorskiego i opinuje w załatwianych przez inne Wydziały sprawach ze stanowiska ustawodawstwa obowiązującego w tych Województwach.

§ 5.

DEPARTAMENT BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO składa się z 4 Wydziałów: Bezpieczeństwa Publicznego, Porządku Publicznego i Policji, Ochrony Granic oraz Wydziału Ewidencji Ludności i Stowarzyszeń. Ponadto Dyrektorowi Departamentu podlegają Komenda Główna Policji Państwowej oraz Komenda Straży Granicznej, w sprawach podlegających aprobacie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Wydział Bezpieczeństwa Publicznego obejmuje wszystkie sprawy informacyjne z zakresu bezpieczeństwa publicznego oraz wszystkie sprawy związane z bezpieczeństwem Państwa nie należące do kompetencji innych Wydziałów.

Wydział Porządku Publicznego i Policji obejmuje sprawy porządku publicznego, administracyjno-policyjne, biuro centralne dla walki z handlem kobietami i dziećmi, organizację i ustosunkowanie służby bezpieczeństwa do władz państwowych i samorządowych.

Wydział Ochrony Granic obejmuje sprawy ochrony granic oraz cudzoziemców, repatriacji, reemigracji, deportacji i paszportów.

Wydział Ewidencji Ludności i Stowarzyszeń obejmuje sprawy przynależności państwowej i gminnej, sprawy metrykalne, zmiany nazwisk, spisu ludności, rejestracji, ewidencji i nadzoru stowarzyszeń.

§ 6.

Ministrowi Spraw Wewnętrznych podlega wprost:

- a) Inspektor administracyjny
- b) Nadzwyczajny Komisarz dla zwalczania drożyzny

Do kompetencji Inspektora Administracyjnego należą sprawy dotyczące inspekcji organów administracyjnych, podległych Min. Spraw Wewnętrznych oraz organów samorządowych – zlecone mu przez Ministra.

Kompetencje Nadzwyczajnego Komisarza dla zwalczania drożyzny regulują osobne zarządzenia.

§ 7.

Statut niniejszy wchodzi w życie z dniem ... z którym to dniem traci moc obowiązującą Statut Organizacyjny Ministerstwa Spraw Zagranicznych

zatwierdzony przez Radę Ministrów uchwałą z dnia 13 stycznia 1921 r. (Monitor Polski N-74 z r.1921)⁷⁸⁵.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

MOTYWY

Projektowane zmiany w dotychczasowym statucie organizacyjnym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Monitor Polski N.74 z roku [1]921) oparte są na podstawie praktyki ostatnich trzech lat, a wywołane przede wszystkim potrzebą bardziej organicznego związania pewnych kategorii spraw w danych departamentach.

Celem rozwinięcia działalności Ministerstwa w zakresie politycznym zaszła potrzeba utworzenia odnośnych specjalnych działów. W związku z tem projektuje się utworzenie nowego Wydziału Narodowościowego oraz zgrupowanie Wydziałów o zbliżonym zakresie działania w jednym departamencie z zatrzymaniem zresztą dla niego nazwy Prezydjalnego. W konsekwencji zaszła potrzeba wyłączenia z dotychczasowego Departamentu Prezydjalnego Wydziałów Osobowego i Budżetowo-Rachunkowego.

Departament Administracyjny zostaje w projekcie zwiększony przez przyłączenie powyższych dwóch Wydziałów, przez co zostaje ujęty jako Departament Administracji Ogólnej.

Do Departamentu Bezpieczeństwa zostaje włączony ze względu na pokrewieństwo spraw nadawania obywatelstwa z innymi sprawami Depart. Bezpieczeństwa Wydział Ewidencji Ludności, wchodzący dotychczas w skład Departamentu Administracyjnego. Pozatem dotychczasowy Wydział Bezpieczeństwa zostaje według projektu podzielony na dwa Wydziały co było niezbędnem ze względu na zbyt wielki napływ pism do tego Wydziału. Ponadto Wydział Prasowy, jako natury politycznej został przeniesiony do Departamentu Prezydjalnego. W Departamencie Samorządowym zostaje utworzony Wydział dla spraw Województw Zachodnich, co jest koniecznem wobec likwidacji Departamentu V-go Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Poznaniu.

Obecna reorganizacja powoduje skasowanie trzech dotychczasowych Wydziałów: Stowarzyszeń, Odwoławczego i do Spraw Obozów Internowanych⁷⁸⁶, które pozostają nadal jedynie jako referaty.

⁷⁸⁵ Nowy statut organizacyjny MSW został wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z 12 lipca 1923 r. Został on rozbudowany (zwłaszcza § 6 i 7) w stosunku do publikowanego tu projektu, zob. M.P., 1 sierpnia 1923, nr 172, s. 1; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”, 30 września 1923, nr 5, s. 6–15.

⁷⁸⁶ W statucie organizacyjnym MSW z 1921 r. nie było Wydziału do Spraw Internowanych czy też Wydziału do Spraw Obozów Internowanych, zob. Statut organizacyjny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, M.P., 1 kwietnia 1921, nr 74, s. 1.

Dotychczasowy Wydział Apropowizacyjny nie zostaje uwzględniony w statucie wobec włączenia go do Nadzwyczajnego Komisarjatu dla zwalczania drożyzny.

Załącznik ^c13^c do № ^c22^c

Wniosek ministra przemysłu i handlu o zawieszenie mocy obowiązującej ustawy w przedmiocie zakazu wywozu ropy poza obszar celny państwa

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

c?c

Warszawa, dn. 191 r.
№ Pr.1593.

Do Nr. Pr.1117 – Wniosek MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Wzamian art. 3 proj. ustawy w przedmiocie zakazu wywozu ropy poza obszar celny państwa⁷⁸⁷.

Redakcja uzgodniona z Ministerstwem Sprawiedliwości.

Art. 3.

Upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do zawieszenia, na wniosek Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia ogłoszonego w Dzienniku Ustaw mocy obowiązującej niniejszej ustawy na pewien określony czasokres.

Zawieszenie takie powinno nastąpić z tą chwilą, gdy zapasy ropy naftowej w kraju osiągną półroczną produkcję z ubiegłego roku⁷⁸⁸.

MINISTER:
^fStefan Ossowski^f

⁷⁸⁷ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1924 r. w przedmiocie zakazu wywozu ropy poza obszar celny Państwa, Dz.U. 1924, nr 41, poz. 435.

⁷⁸⁸ Wniosek został uwzględniony, aczkolwiek projekt art. 3 został w ostatecznej wersji uzupełniony i brzmiał następująco: „Upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do zawieszenia – na wniosek Rady Ministrów – w drodze rozporządzenia, ogłoszanego w Dzienniku Ustaw, mocy obowiązującej niniejszej ustawy na pewien określony czasokres.

Zawieszenie takie powinno nastąpić z tą chwilą, gdy zapasy ropy naftowej w kraju osiągną połowę produkcji z ubiegłego roku, nie mniej jednak niż 60.000 wagonów”.

Deklaracja o nastąpić mającym akcie darowizny Karola Stefana Habsburga co do dóbr żywieckich

Deklaracja.

A. KAROL STEFAN HABSBURG zezna na rzecz Państwa Polskiego akt darowizny około 3900 ha użytków rolnych wraz z przynależniami do nich budowlami oraz inwentarzem żywym i martwym z majątku nieruchomego powierzchni ogólnej 53101 ha, znajdującego się w granicach Państwa Polskiego i pozostającego pod przymusowym zarządem państwowym (dobra Żywieckie).

Granice obszaru darowanego oraz wybór tegoż ustali komisja, mająca być wysłana przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych pod warunkiem, że:

1) z powierzchni ogólnej gospodarstwa rolnego wynoszącej 4585 ha właściciel wybierze sobie 2 ośrodki – gdyż zamiarem jego jest przeznaczenie jednego dla syna Karola Olbrachta, drugiego dla syna Leona – przyczem każdy z tych ośrodków ma obejmować około 300 ha obszaru;

2) tenże zatrzyma również na własność browar oraz rafinerję wraz z gruntem ściśle do nich należącym, którego obszar i granice ustali komisja ściśle według potrzeb powyższych przemysłów i rozmiarów budynków.

Komisja powyższa porozumie się z właścicielem co do gorzelnii, a to na tych zasadach, że każdy z właścicieli, tak obecny, jak i przyszły, a więc Państwo, będą właścicielami tych gorzelnii, które będą się znajdowały na ich gruncie; gdyby atoli jeden z ośrodków pozostawionych sobie przez właściciela nie posiadał wcale gorzelnii, natenczas przydzieli komisja urządzenie gorzelnii znajdującej się na gruncie państwowym darowizną niniejszą objętym na rzecz obecnego właściciela.

Wreszcie komisja ustali czy i o ile Państwo Polskie przejmie prawa i obowiązki obecnego właściciela wobec służby rolnej zajętej obecnie na obszarach, które przejdą na własność Państwa.

B. KAROL STEFAN HABSBURG zezna akt, mocą którego zapewni po wieczne czasy i zabezpieczy w drodze odpowiedniego obciążenia rzeczowego swego majątku nieruchomego Akademji Umiejętności w Krakowie corocznie równowartość wyrębu z 10 ha lasu szpilkowego przeciętnej wydajności.

Bliższe określenie tej darowizny i sposobu jej zabezpieczenia nastąpi w porozumieniu z Akademją Umiejętności w Krakowie, tu się zaś stwierdza dla pamięci, że intencją deklarującego jest tak określić podstawy obliczenia owej równowartości, iżby wykluczyć na przyszłość wszelkie wątpliwości oraz ewentualne straty Akademji, wynikać mogące ze spadku waluty, a więc

określić je np. przez ustalenie ilości metrów³ drzewa miękkiego w materiale tartym lub klockach, która to ilość ma odpowiadać przeciętnej wydajności z 10 ha lasu lub też w inny podobny sposób.

- C. KAROL STEFAN HABSBURG nie ma i mieć nie będzie żadnych pretensji do Państwa Polskiego z powodu przymusowego zarządu państwowego nad dobrami wyżej w punkcie A oznaczonymi.
- D. Deklarację niniejszą podpisze Karol Olbracht Habsburg jako wybrany pełnomocnik swego ojca Karola Stefana; tenże poda do wiadomości Wysokiego Rządu do dni 14 czy i jakie przedmioty historycznej i muzealnej wartości ojciec jego posiada i które z nich może Państwu Polskiemu na rzecz jego zbiorów ofiarować⁷⁸⁹.

/-/ Karol Olbracht Habsburg

Warszawa, dnia 1-ego maja 1923.

Nr.Pouf.249/23

PANU PREZESOWI RADY MINISTRÓW

mam zaszczyt przesłać do wiadomości i aprobaty z oznajmieniem:
deklaracja powyższa uzyskała zgodę p. Ministra Sprawiedliwości i p. Prezesa Generalnej Prokuraturji.

KIEROWNIK MINISTERSTWA ROLNICTWA I D.P.

/-/ RACZYŃSKI

W myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 r. przyjmuję do zatwierdzającej wiadomości.

/-/ SIKORSKI

Warszawa, dnia 1/V 1923 r.

⁷⁸⁹ Zob. załącznik 13 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 29 marca 1923 r.

Projekt ustawy w przedmiocie przydzielenia do kompetencji ministra spraw wewnętrznych wykonania wszystkich praw i opieki państwa w sprawach wyznaniowych

USTAWA

z dnia ... 1923 r.

w przedmiocie przydzielenia do kompetencji Ministra spraw Wewnętrznych wykonania wszelkich praw i opieki Państwa w sprawach wyznaniowych.

Art. 1.

Wykonanie wszelkich praw i opieki Państwa w sprawach wyznaniowych, należące do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przydziela się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 2.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego otrzymuje tytuł Ministra Oświecenia Publicznego.

Art. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Oświecenia Publicznego.

Art. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Uzasadnienie:

Dotychczasowa organizacja kompetencji Ministerstwa Wyznań Religijnych polegała na wzorze państw, w których pewne wyznanie było uznanem za kościół państwowy. Z tej zasady wychodząc, agendy wykonania nadzoru i opieki w sprawach wyznaniowych oceniano przedewszystkiem ze stanowiska wychowania młodzieży i łączono ze sprawami szkolnictwa.

Podstawy prawne rozwoju wyznań zakreślone art. art. 111–116 Konstytucji stworzyły jednak w tym przedmiocie zagadnienie państwowe publiczno-prawne o charakterze wybitnie politycznym i społecznym, odsuwając w całokształcie tych spraw wymogi wychowawcze na drugi plan. Stąd też sprawy wyznaniowe nierozłącznie się wiążące z ogólną administracją państwa muszą być z nią

w jednym ręku i w jednej odpowiedzialności Ministra Spraw Wewnętrznych połączone⁷⁹⁰.

Załącznik ^c18^c do № ^c22^c

Projekt ustawy o zniesieniu ograniczeń Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce

USTAWA

o zniesieniu ograniczeń Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Polsce.

Art. 1.

Nie przesądzając zasad, na których oprze się przewidywany w art. 114 Konstytucji⁷⁹¹ układ ze Stolicą Apostolską⁷⁹², ani też mocy obowiązującej pozostałych przepisów dotyczących Kościoła Rzymsko-Katolickiego, uchyla się następujące przepisy:

a) Ustawy Obcych Wyznań (Ros.Zb.Pr. t. XI cz. I wyd. 1896 r. w kontynuacji 1912 r.) art. 1 z uwagą, art. 4–8, 13–15, 27, 33, 35, 37–40, 43, 44, 49, 52, 58, 59 z uwagami 1 i 2, art. 67, 70–73, 81, 89, 90, 97 wraz z uwagami 1 i 2, art. 113, 124, 156–159, 173–175, 182–194, 201, 202, 205, 214–237⁷⁹³.

b) Ustawy Budowlanej (Ros.Zb.Pr. t. XII wyd. 1896 r. w kontynuacji 1912 r.) uwagę 2 do art. 139 i art. 140 i 141⁷⁹⁴.

c) Zb. Pr. o Stanach (Ros.Zb.Pr. t. IX wyd. 1899 r. w kontynuacji 1912 r.) art. 459, 461, 463, 464, 467, 468 i 470⁷⁹⁵.

d) Ustawy o Zarządzie Gub. Król. Pol. (Ros.Zb.Pr. t. II w kontynuacji 1912 r.) art. 18 pp. 13 i 14⁷⁹⁶.

⁷⁹⁰ Ustawa nie weszła w życie, a pomysł podziału kompetencji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego między Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Oświecenia Publicznego nie zyskał aprobaty.

⁷⁹¹ Artykuł ten brzmiał następująco: „Wyznanie rzymsko-katolickie, będące religią przeważającej większości narodu, zajmuje w Państwie naczelne stanowisko wśród równouprawnionych wyznań.

Kościół Rzymsko-Katolicki rządzi się własnymi prawami. Stosunek Państwa do Kościoła będzie określony na podstawie układu ze Stolicą Apostolską, który podlega ratyfikacji przez Sejm”.

⁷⁹² Mowa o konkordacie pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, podpisanym w Rzymie 10 lutego 1925 r. (ratyfikowanym zgodnie z ustawą z 23 kwietnia 1925 r.), Dz.U. 1925, nr 72, poz. 501.

⁷⁹³ Zob. *Свод Законов Российской Империи*, t. 11, часть I, Санкт-Петербург 1896.

⁷⁹⁴ Zob. *Свод Законов Российской Империи*, t. 12, Санкт-Петербург 1896.

⁷⁹⁵ Zob. *Свод Законов Российской Империи*, t. 9, Санкт-Петербург 1899.

⁷⁹⁶ Zob. *Свод Законов Российской Империи*, t. 2, Санкт-Петербург 1892.

e) Zb. Pr. Cyw. (Ros.Zb.Pr. t. X cz. 1. Wyd. 1914) art. 65, 67 z uwagą, art. 72–74⁷⁹⁷.

f) Prawa o Małżeństwie z r. 1836 art. 199–204.

Art. 2.

Art. 198 Prawa o Małżeństwie z 1836 r. otrzymuje brzmienie następujące:
„Rozporządzenia w podziale poprzedzającym objęte służą za prawidło co do małżeństw pomiędzy osobami wyznającymi religię rzym. kat. i osobami innych wyznań chrześcijańskich”.

Art. 3.

Stosownie do art. 113 Ustawy Konstyt[ucyjnej] z dn. 17 marca 1921 r.⁷⁹⁸ kościoły, zakony, kongregacje i inne instytucje kościelne rzym. kat. mają prawo posiadać i nabywać majątek ruchomy i nieruchomy zarówno przez umowy pod tytułem „obciążliwym”, jak i w inny sposób, w szczególności przez zapisy i darowiznę zgodnie z ustawami Państwa Polskiego.

Wszelkie ograniczenia co do osiedlania się zakonów i kongregacji rzym. kat. zawarte w ustawodawstwach b. państw zaborczych uchyla się.

Art. 4.

Upoważnia się Prezydenta Rzeczypospolitej do wprowadzenia na zasadzie uchwały Rady Ministrów powziętej na wniosek Ministra W.R. i O.P., ^hktóry zasięgnie zdania Prymasa Rzeczypospolitej^h, dalszych zmian w ustawach i rozporządzeniach dotyczących Kościoła Rzymsko-Katolickiego dla uzgodnienia ich z art. 113 i 114 Konstytucji.

Art. 5.

Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministrom Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

Art. 6.

Ustawa niniejsza obowiązuje od dnia ogłoszenia.

⁷⁹⁷ Zob. *Свод Законов Российской Империи*, t. 10, часть I, Санкт-Петербург 1914.

⁷⁹⁸ Artykuł ten brzmiał następująco: „Každy związek religijny, uznany przez Państwo, ma prawo urządzić zbiorowe i publiczne nabożeństwa, może samodzielnie prowadzić swe sprawy wewnętrzne, może posiadać i nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zarządzać nim i rozporządzać, pozostaje w posiadaniu i używaniu swoich fundacji i funduszów, tudzież zakładów dla celów wyznaniowych, naukowych i dobroczynnych. Żaden związek religijny jednak nie może stawać w sprzeczności z ustawami państwa”.

Projekt ustawy skarbowej za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 r.

Odpis.

Przedłożenie rządowe

USTAWA SKARBOWA
za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923

Art. 1.

Załączonym budżetem⁷⁹⁹ na czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 ustala się sumę wydatków zwyczajnych na kwotę – 4.153.882.022 tysięcy marek, czyli na kwotę 1.153.855 tysięcy złotych; sumę wydatków nadzwyczajnych na kwotę 1.967.570.595 tysięcy marek, czyli na kwotę 546.545 tysięcy złotych.

Łączną sumę wydatków państwowych na okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1923 ustala się zatem na kwotę 6.121.452.617 tysięcy marek, czyli na kwotę 1.700.400 tysięcy złotych.

Art. 2.

Wszystkie wydatki państwowe mogą być uskutecznione tylko na cele wymienione w rubrykach budżetu państwowego i w granicach kredytów w tych rubrykach ustalonych.

Art. 3.

W razie wzrostu drożyzny może nastąpić za uprzednią zgodą Ministra Skarbu uzupełnienie kredytów budżetem ustalonych tylko do wysokości kwoty stanowiącej równowartość w markach sumy preliminowanego kredytu obliczonych w złotych po kursie 1 złoty = 3.600 marek (art. 1 i 2 ustawy z dnia ... o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej⁸⁰⁰).

Wyjątek stanowi:

1) spowodowane wzrostem drożyzny przekroczenie kredytów znajdujące pokrycie w zaoszczędzeniach innych rubryk budżetowych w obrębie tej samej części budżetu;

2) zwiększenie wydatków zwyczajnych przewidzianych w planach finansowo-gospodarczych przedsiębiorstw i monopoli państwowych, o ile to nie powoduje

⁷⁹⁹ Tabeli nie publikuje się.

⁸⁰⁰ Zob. załącznik 17 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 21 lutego 1923 r., załącznik 29 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 28 lutego 1923 r. i załącznik 1 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 2 marca 1923 r.

zwiększenia deficytu lub zmniejszenia dochodu czystego danego przedsiębiorstwa lub monopolu państwowego.

Zmiany budżetowe, o których mowa w ustępie poprzednim mogą być dokonane za uprzednią zgodą Ministra Skarbu ponad granicę ustaloną w ustępie pierwszym.

Postanowienie art. 29 ust. 3 ustawy o Kontroli państwowej z dnia 3 czerwca 1921 (Dz.ust.Nr.51, poz. 314) pozostaje w mocy⁸⁰¹.

Otwieranie nowych kredytów może nastąpić tylko na wniosek Ministra Skarbu zatwierdzony na drodze ustawodawczej i tylko po warunkiem, że równocześnie zostaną w tej kwocie zmniejszone wydatki państwowe w tej samej lub innej części budżetu.

Art. 4.

Jako pokrycie ustalonych w art. 1 wydatków państwowych zwyczajnych służyć preliminowane w budżecie dochody państwowe zwyczajne w kwocie 3.442.818.019 tysięcy marek, czyli w kwocie 956.336 tysięcy złotych, zaś na pokrycie wydatków państwowych nadzwyczajnych, z wyłączeniem wydatków na potrzeby obrony Państwa i na odbudowę, służyć preliminowane w budżecie dochody państwowe nadzwyczajne w kwocie 121.724.150 tysięcy marek, czyli w kwocie 33.812 tysięcy złotych.

Na pokrycie wydatków na potrzeby obrony Państwa i na odbudowę w łącznej kwocie 1.003.876.621 tysięcy marek, czyli w kwocie 278.854 tysięcy złotych przewidziany jest podatek majątkowy (art. 23 ustawy z dnia ... o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej).

Art. 5.

Niepokryte wymienionymi w art. 4 dochodami państwowymi wydatki zwyczajne i nadzwyczajne będą zaspokojone w drodze operacji finansowych w granicach upoważnień zawartych w artykułach 12, 25 i 26 ustawy z dnia ... o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej.

Zaciąganie na ten cel pożyczek w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej może nastąpić tylko na mocy osobnych ustaw.

Art. 6.

Kredyty przewidziane w załączonym budżecie ważne są do dnia 31 grudnia 1923 r. Po tym dniu mogą być zużyte w ciągu okresu nieprzekraczającego dwóch miesięcy pod warunkami, które ustali Minister Skarbu.

⁸⁰¹ Ustęp ten brzmiał następująco: „Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli przysługuje prawo przenoszenia kredytu w obrębie całego budżetu Kontroli Państwowej i w granicach sum kredytów, tym budżetem określonych, oraz określenia ilości urzędników, poczynając od stopnia służbowego V we wszystkich organach Kontroli Państwowej”.

Art. 7.

Wydatki państwowe dokonane, względnie dochody państwowe pobrane na mocy ustawy z dnia 15 lutego 1923 r. (Dz.ust.Nr.22, poz. 138 o prowizorjum budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923⁸⁰²; z dnia 24 marca 1923 Dz. ust.Nr.38, poz. 253 o pierwszym dodatkowym prowizorjum budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 z dnia ...⁸⁰³; o drugim dodatkowym prowizorjum z dnia ...⁸⁰⁴, o prowizorjum budżetowym za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1923⁸⁰⁵) mają być zarachowane na właściwe rubryki załączonego budżetu.

Art. 8.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1923 r.

Art. 9.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

MINISTER SKARBU:

/-/ Wł. Grabski

UWAGI do projektu ustawy skarbowej
za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1923.

Do art. 1.

Preliminarz budżetowy na r. 1923 został uchwalony przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu ... 1923.

Wydatki zwyczajne wymienione w art. 1 obejmują wydatki zwyczajne administracji oraz deficyty eksploatacyjne przedsiębiorstw. Wydatki nadzwyczajne zawierają wydatki nadzwyczajne administracji oraz preliminowane brutto wydatki nadzwyczajne przedsiębiorstw i monopoli.

Jak wspomniano na wstępie zostały wszystkie wydatki preliminarza obliczone na podstawie przeciętnych cen z pierwszej połowy stycznia r. 1923, przyczem

⁸⁰² Ustawa z dnia 15 lutego 1923 r. o prowizorjum budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 22, poz. 138.

⁸⁰³ Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. o pierwszym dodatkowym prowizorjum budżetowym za czas od dnia 1 stycznia do dnia 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 38, poz. 253.

⁸⁰⁴ Ustawa z dnia 15 czerwca 1923 r. o drugim dodatkowym prowizorjum za czas od dnia 1 stycznia do dnia 31 marca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 66, poz. 510.

⁸⁰⁵ Ustawa z dnia 15 czerwca 1923 r. o prowizorjum budżetowym za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1923 r., Dz.U. 1923, nr 66, poz. 511.

ustalono dla wszystkich resortów jednolite normy zużycia materiałów przy wszystkich wydatkach administracyjno-rzeczowych. Również także i wydatki osobowe są preliminowane według norm uposażeń urzędniczych, które obowiązywały w pierwszej połowie stycznia r. 1923.

I tak preliminuje się w paragrafach 1 wszystkich działów budżetu uposażenie wypłacana na 1 stycznia 1923 wraz z 25%-wym dodatkiem przyznanym uchwałą Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 1923 urzędnikom i funkcjonariuszom niższym.

Paragrafem tym objęte są jednak tylko uposażenia funkcjonariuszów pozostających do Państwa w stosunku prawnopublicznym tzn. zarówno funkcjonariuszów mianowanych na urząd dekretem administracyjnym właściwej władzy, jak też i tzw. funkcjonariuszów kontraktowych, o ile spełniają funkcje o charakterze prawnopublicznym. Natomiast nie zaliczono do wydatków osobowych wynagrodzenia osób najętych do pewnych posług lub prac, a których stosunek do Państwa regulują prawnoprywatne umowy o najem usług lub kontrakty pracy. Te ostatnie wydatki są preliminowane łącznie z wydatkami rzeczowymi przeznaczonymi dla tego celu, dla którego wynajęto usługi odnośnych osób.

W pozycjach a) paragrafu 1 preliminowano płacę zasadniczą, dodatki na studia wyższe w wysokości zasadniczej przewidzianej w ustawach z dnia 13 lipca 1920 Dz.ust. Nr.65⁸⁰⁶ oraz dodatki za wysługę lat i wreszcie dodatek reprezentacyjny oraz funkcyjny za kierownictwo w zasadniczej wysokości ustalonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 października 1920 Dz.ust. Nr. 97 poz. 638⁸⁰⁷.

W podpozycjach b) powołanego paragrafu preliminowano wszystkie dodatki drożyzniane do powyższych zasadniczych części składowych uposażenia.

⁸⁰⁶ Mowa o Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 429; Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 430; Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszów policji państwowej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 431; Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu profesorów, innych wykładowców i pomocników naukowych w państwowych szkołach akademickich, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 432; Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i preparand, oraz wizytatorów szkół, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 433; Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 434; Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów, inspektorów państwowych szkół zawodowych oraz seminarjów dla nauczycieli szkół zawodowych, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 435 i Ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 436.

⁸⁰⁷ Mowa o Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 października 1920 r. o dodatkach reprezentacyjnych i dodatkach za kierownictwo dla urzędników państwowych, Dz.U. 1920, nr 97, poz. 638.

Paragrafy 2 obejmują inne wydatki osobowe, w szczególności renumeracje, które z reguły ustalono w wysokości 1% od sumy uposażeń preliminowanej w paragrafie 1 danego działu oraz zasiłki na opłaty szkolne wedle przeciętnej normy kwotę 800.000 marek na jedno dziecko przy zastosowaniu zasad obowiązujących w tym względzie na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1922⁸⁰⁸. Dalej preliminuje się w tym paragrafie umundurowanie woźnych wedle zasady, iż prawo do pełnego umundurowania posiadają tylko woźni stali (etatowi), natomiast woźni prowizoryczni (nieetatowi), woźni pomocniczy i starsi gońcy mają prawo tylko do czapek, przyczem przyjęto, iż bluza, spodnie i czapka mają starczyć na jeden rok, a płaszcz na trzy lata.

Paragrafy 3–8 wszystkich działów zawierają wydatki rzeczowo-administracyjne danej władzy lub urzędu, a dla wydatków tych przyjęto z reguły następujące normy:

Cena wody 120 mk. za 1 mtr.³, 40% powyższej ceny za zużycie kanałów oraz 10% za wodomierze. W ten sposób koszt 1 mtr.³ wody preliminuje się zasadniczo po 120 mk.

Opał. Jako normę przyjęto 8 klg. węgla przez 150 dni opałowych do jednego pieca i 10 kg. węgla przez 365 dni do jednej kuchni. Przy centralnym ogrzewaniu maksymalna norma wynosi 30 kg. koksu dziennie na 1 m.² powierzchni ogrzewalnej kotłów. Ceny węgla liczono z reguły z dostawą 1 tona 130.000 mk. i 1 tona koksu 130.000 mk.

Dla opału drzewem przyjęto jako normę 1kg. na jeden piec i 2 kg. na jedną kuchnię. Cena z reguły 65.000 za tonnę.

Światło. Jako maksymalną granicę ustalono 10 kilowatów na jeden pokój w cenie po 1.396 za 1 kilowat.

Materiały piśmienne. Jako normę przyjęto na jednego urzędnika rocznie 2 ryzy papieru, 1 litr atramentu, 30 stalówek, 6 sztuk ołówków czarnych, jedna sztuka gumy, 2 sztuki ołówków kolorowych, 2 sztuki obsadem, 12 paczek bibuły i jedno pudełko spinaczy, łączny koszt przeciętny 60.000 mk.

Telefony. Jako normę dla abonamentu telefonu w urzędzie ustalono 480.000 mk. rocznie. Koszty tariff pocztowych i telegraficznych ustalono wedle stanu prawnego obowiązującego na 1 stycznia 1923 (rozporządzenie Ministra Poczty i Telegrafów z dnia 29 listopada 1922 Dz.ust. Nr.107 poz. 1000)⁸⁰⁹.

Środki lokomocji. Automobile. Normy zużycia 330 gramów benzyny na 1 klm. jazdy, smar 10% kosztów benzyny, 8 opon i 12 kieszek, wulkanizacja opon i kieszek

⁸⁰⁸ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 784.

⁸⁰⁹ Rozporządzenie Ministra Poczty i Telegrafów z dnia 29 listopada 1922 r. w sprawie podwyższenia opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, Dz.U. 1922, nr 107, poz. 1000.

10% kosztów tychże, reparacja automobili 10% kosztów utrzymania. Jako cenę ustalono:

Benzyna.....	3.100	mk	za 1 kg.
Opona.....	750.000	”	za sztukę
Kiszka	75.000	”	”

Przestrzeń przebywania samochodem w ciągu miesiąca określono przeciętnie na 1.000 klm.

Konie. Normy paszy 4 kg. paszy, 6 kg. siana i 3 kg. słomy po cenie:

Owies.....	650	mk.	za kg.
Siano i słoma	400	”	”

Zaznaczyć należy, że ceny powyższe przyjęto jako regułę tylko przy zwyczajnych wydatkach administracyjno-rzeczowych. Norm tych nie zastosowano z istoty rzeczy do masowych zamówień w takich resortach jak np. Ministerstwo Spraw Wojskowych lub administracja celna. Obowiązujące w tym zakresie normy objaśnione są w poszczególnych częściach budżetu.

Wydatki preliminowane w paragrafach od 9 począwszy wszystkich działów dotyczą specjalnych właściwości danego resortu i są wyczerpująco objaśnione w preliminarzach poszczególnych grup części.

Przy preliminowaniu przeliczeń walut zagranicznych na marki polskie we wszystkich resortach zastosowano następujące kursy obliczone na podstawie przeciętnych kursów giełdy warszawskiej za pierwszą połowę stycznia 1923 i odpowiednio zaokrąglone:

1 funt szterling	Mk.	100.000
1 dolar amerykański	”	20.000
1 frank francuski	”	1.400
1 frank szwajcarski	”	3.800
1 korona czeska	”	600
1 korona austriacka	”	0.30
1 korona węgierska	”	8
1 korona szwedzka	”	5.400
1 korona duńska	”	4.000
1 marka niemiecka	”	1
1 lir włoski	”	1.000
1 lei rumuński	”	110
1 floren holenderski	”	8.000
1 rubel łotewski	”	80
1 dinar jugosłowiański	”	210

Obliczone w ten sposób według jednolitej normy w całym budżecie wydatki zostały w tablicach załączonych do ustawy skarbowej zamienione na złote po kursie 1 złoty = 3.600 mk., którą to kwotę obliczono na podstawie wskaźnika

skróconego indeksu cen hurtowych z pierwszej połowy stycznia w stosunku do złotego określonego w art. 1 ustawy z dnia 26 września 1922 Dz.ust. Nr.83 poz. 740 (frank złoty)⁸¹⁰.

Przy podziale podatków na zwyczajne i nadzwyczajne zastosowano ściśle definicję ustaloną w art. 6 projektu ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej (Druk sejmowy Nr. 2691). Do wydatków nadzwyczajnych zaliczono zatem wszystkie wydatki niezwiązane z normalnym tokiem administracji państwowej lub eksploatacji przedsiębiorstw państwowych, a w szczególności wydatki inwestycyjne tj. wkłady mające dawać stały dochód, wydatki na nowe większe budowle i na kupno nieruchomości. Włączono te wreszcie wydatki na rezerwę zaopatrzenia wojskowego i wydatki spowodowane klęskami elementarnymi.

Do dochodów nadzwyczajnych zaliczono wyłącznie dochody ze sprzedaży i likwidacji majątku państwowego.

Do art. 3.

Artykuł ten przewiduje zmiany budżetowe, które okażą się koniecznymi dla spełnienia nieodzownych potrzeb państwowych w toku wykonania budżetu.

W szczególności zostają ustalone dwie kategorie zmian budżetowych: jedne, które mogą być dokonywane tylko po zatwierdzeniu ich w drodze ustawodawczej, drugie, które może dokonać Minister Skarbu w granicach uprawnień zawartych w art. 3.

Do pierwszej grupy należą kredyty nowe, które mogą być otwierane tylko na mocy specjalnych ustaw uzyskanych na wniosek Ministra Skarbu.

O ile jest rzeczą konieczną, by wszelkie wydatki w budżecie nie przewidziane mogły być dokonywane tylko na mocy dodatkowych ustaw skarbowych, o tyle zasada ta nie musi być stosowana tam, gdzie z powodu zmiany stosunków ekonomicznych nie może być zaspokojona potrzeba podstawowa preliminowana w budżecie tylko z tego powodu, że kredyt na jej pokrycie uchwalony okaże się niższym niż rzeczywistość tego wymaga.

Wydatki preliminarza na r. 1923 są jak wiadomo ustalone według cen i norm uposażeń, które obowiązywały w pierwszej połowie stycznia r. 1923 i dlatego o ile idzie o wykonanie budżetu w markach polskich mogą się te cyfry z uwagi na ciągłą fluktuację stosunków ekonomicznych okazać niewystarczającymi.

Art. 3 ustala zatem jako maksymalną granicę dla dokonywania wydatków kwotę kredytu wyrażoną w złotych, a przeliczoną z marek polskich według

⁸¹⁰ Mowa o Ustawie z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej, Dz.U. 1922, nr 83, poz. 740. Art. 1 brzmiał następująco: „Artykuł 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej (Dz.P.P.P. № 20 poz. 230) uzupełnia się jak następuje:

Wartość jednego złotego jest równa wartości 1/3100 kg. złota 900 próby”.

stosunku jaki zachodzi między marką polską a złotym w czasie od 1 do 15 stycznia 1923 przy przyjęciu za podstawę obliczenia odpowiednio zaokrąglonego wskaźnika skróconego indeksu cen hurtowych w Polsce w tym okresie. Jeżeli zatem w toku wykonaniu budżetu preliminowany w markach polskich w załączonym preliminarzu kredyt okaże się z powodu wzrostu drożyzny niewystarczającym, natenczas będzie on za uprzednią zgodą Ministra Skarbu uzupełniony tą ilością marek polskich, która stanowi równowartość złotego w chwili dokonania danego wydatku.

W ten sposób preliminarz budżetowy na r. 1923 nie straci przez cały okres budżetowy swej realnej wartości, a ustalona przez Sejm suma kredytu w złotych dla poszczególnych części budżetu stanowić będzie nieprzekraczalną dla Rządu granicę dla dokonywania wydatków.

Od zasady tej stanowi pozorny tylko wyjątek punkt 1 art. 3. Dotyczy on tylko tych przekroczeń ponad granicę złotych stanowiących równowartość marek preliminowanych w działach, paragrafach lub pozycjach, które znajdują pokrycie w zaoszczędzeniach innych działów, paragrafów i pozycji tej samej części budżetu. Ogólna suma złotych preliminowana dla danej części nie zostanie w tym wypadku przekroczoną.

Punkt 2 art. 3 jest koniecznym dla zapewnienia normalnego toku gospodarki przedsiębiorstw i monopoli, których wydatki zwyczajne przewidziane w planach gospodarczych nie mogą być nigdy tak ściśle określone jak wydatki administracji, ponieważ zależą od „konjunktów gospodarczych” nie dających się ująć w formułę. Istotne znaczenie dla budżetu posiada tu tylko wynik finansowy gospodarki przedsiębiorstw i monopoli tzn. uzyskanie preliminowanego dochodu czystego z danego przedsiębiorstwa lub monopoli lub nieprzekroczenie przewidywanego deficytu. Jeżeli te dwa warunki są spełnione, natenczas przekroczenie wydatków zwyczajnych przedsiębiorstw i monopoli nie zmienia w niczem cyfry budżetu zatwierdzonego na drodze ustawodawczej.

Do art. 4.

Wymienione w art. 4 dochody zwyczajne obejmują dochody zwyczajne administracji i czyste dochody (netto) przedsiębiorstw i monopoli. Dochody nadzwyczajne zawierają dochody nadzwyczajne administracji i dochody nadzwyczajne przedsiębiorstw po potrąceniu w poszczególnych resortach korespondujących wydatków nadzwyczajnych.

Preliminuje się dochody opierające się na obowiązujących tytułach prawnych, przyczem przy wpływach z niektórych podatków uwzględniono już mające na celu podwyższenie dochodów zmiany w obowiązującym ustawodawstwie podatkowym zgodnie z projektami ustaw złożonymi Izbowi Prawodawczym i przez jedną z Izb już załatwionymi.

Zgodnie z planem finansowym zawartym w rozdziale 6 projektu ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej (Druk sejmowy Nr. 2691) służyć mają

nadzwyczajne dochody państwowe na pokrycie wydatków nadzwyczajnych z wyjątkiem wydatków nadzwyczajnych Ministerstwa Spraw Wojskowych (grupa, część 7) i Ministerstwa Robót Publicznych (grupa A, część 17). Na pokrycie tych wydatków ostatnich jako wydatków na potrzeby obrony Państwa i na odbudowę służyć ma podatek majątkowy wznowiony i zreformowany zgodnie z art. 23 projektu ustawy o naprawie Skarbu Rzeczypospolitej.

Do art. 5.

Wedle postanowień art. 1 i 4 projektu niniejszej ustawy ostateczny bilans preliminarza na r. 1923 przedstawia się następująco:

Wydatki zwyczajne	1.153.855	tysięcy złotych
Dochody zwyczajne (wraz z czystym dochodem przedsiębiorstw i monopoli).....	956.336	” ”
Deficyt zwyczajny	197.519	” ”
Wydatki nadzwyczajne preliminarza administracyjnego (bez wydatków na obronę Państwa i na odbudowę).....	53.535	” ”
Dochody nadzwyczajne preliminarza administracyjnego.....	26.023	” ”
Deficyt nadzwyczajny administracyjny	27.512	tysięcy złotych
Wydatki na obronę Państwa i na odbudowę razem	<u>278.854</u>	” ”
Wydatki nadzwyczajne budżetu przedsiębiorstw i monopoli	214.156	tysięcy złotych
Dochody nadzwyczajne budżetu przedsiębiorstw i monopoli	<u>7.789</u>	” ”
Deficyt nadzwyczajny przedsiębiorstw i monopoli	206.367	” ”

Ponieważ na pokrycie wydatków na obronę Państwa i na odbudowę zostaje przeznaczony podatek majątkowy, przeto za pomocą operacji kredytowych będzie musiał być pokryty:

Deficyt zwyczajny (administracyjny, przedsiębiorstw i monopoli)	197.519	tysięcy złotych
---	---------	-----------------

Deficyt nadzwyczajny administracyjny	27.512	”	”
”	”	”	”
przedsiębiorstw			
i monopoli	<u>206.367</u>	”	”
Razem:	431.398	tysięcy złotych	

Niezbędne na pokrycie ogólnej sumy deficytu operacje kredytowe będą przedsięwzięte na mocy osobnych ustaw.

Do art. 6.

Z reguły gasną wszystkie kredyty z ostatnim dniem okresu budżetowego. Z uwagi na konieczność uregulowania zaległych rachunków i uporządkowania rachunkowości potrzebne jest zawsze upoważnienie do zaspokajania wydatków z ubiegłego okresu z resztek kredytu pozostałych z tego okresu w ciągu pewnego terminu zwanego terminem ulgowym.

Ponieważ rachunki z ubiegłego okresu muszą być jaknajrychlej zamknięte, przeto maksymalna granica terminu ulgowego nie powinna przekroczyć dwóch miesięcy.

Do art. 7.

Postanowienia tego artykułu znajdują swoje uzasadnienie w artykułach ustawy z dnia 15 lutego 1922 Dz.ust Nr. 22 poz. 138 o prowizorjum budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923⁸¹¹.

Załącznik ^c20^c do № ^c22^c

Wniosek ministra robót publicznych o wykorzystanie etatu osobowego swego resortu przewidzianego w preliminarzu budżetowym na rok 1923

Wniosek Ministra Robót Publicznych na Radę Ministrów ^c{w sprawie wykorzystania etatu osobowego swego resortu przewidzianego w preliminarzu budżetowym na rok 1923.}^c

Uzasadnienie.

Etat urzędników w resorcie Ministerstwa Robót Publicznych doznawał już od początku roku 1920 stale coraz dalej idących redukcji, a mianowicie:

W dniu 1. stycznia 1920 r. wynosił ten etat 5904 urzędników. W rok później, tj. 1. stycznia 1921, mimo włączenia trzech województw na kresach wschodnich, doznał ten etat redukcji na 3500, a więc o 2404 osób.

⁸¹¹ Ustawa nie weszła w życie.

Z początkiem roku 1922 został etat dalej zmniejszony, a to mimo przejęcia agend robót publicznych i obszernych agend Katastru w b. Dzielnicy Pruskiej, a nadto Ziemi Wileńskiej na ^d2675^d urzędników.

W porównaniu ze stanem na początku roku 1920 zredukowano ilość urzędników pomimo znacznego powiększenia agend mniej jak na połowę, gdyż zostało zaledwie 45,3% tej ilości, która była na początku roku 1920.

Redukcja tak ogromna okazała się jako zbyt daleko idąca ze względu na prawidłowy tok służby.

Mimo to, mając na oku względy jak najdalej idącej oszczędności w wydatkach personalnych przewidziano w preliminarzu budżetowym na rok 1923 ilość urzędników prawie nie różniącą się od roku poprzedniego, gdyż wynoszącą ^d2676^d urzędników, tj. zaledwie o jedną osobę więcej jak w roku ubiegłym.

Osiągnięcie cyfry tak niskiej jest możliwe tylko przez pewne wyrównanie etatów w poszczególnych urzędach II instancji tak, że w jednych urzędach ilość zwiększono, zaś w innych, zwłaszcza w Odbudowie Kraju, ilość zmniejszono.

Ministerstwo Skarbu wyraziło jednak zastrzeżenie wobec wspomnianych przesunięć etatów między pojedynczymi urzędami, że wykonanie przewidzianych na rok 1923 etatów będzie mogło nastąpić dopiero po uchwaleniu przez Sejm Ustawy Skarbowej⁸¹².

Bez wspomnianego wyrównania ilości etatów między pojedynczymi urzędami podwładnymi Ministerstwu Robót Publicznych okazuje się jednak prawidłowy tok służby zupełnie niemożliwy.

Aby uniknąć zastoju w rozlicznych nagłych i ważnych robotach i uniknąć szkód dla Państwa oraz przykrych rekryminacji, jest więc konieczne już obecnie wykorzystanie etatu przewidzianego dla pojedynczych urzędów na rok 1923 w sumie jednak nie większego jak w roku ubiegłym.

Wobec powyżej przytoczonych okoliczności wnoszę:

Rada Ministrów raczy uchwalić:

{^cRada Ministrów na posiedzeniu z dnia ^c26^c kwietnia 1923 r. uchwala upoważnić Ministra Robót Publicznych do wykorzystania etatów osobowych przewidzianych w preliminarzu budżetowym na rok 1923, względnie dokonanie przesunięć personalnych w tym preliminarzu projektowanych^c}^c.

MINISTER:

⁸¹² Zob. załącznik poprzedni.

Projekt ustawy o parcelacji i osadnictwie

Ustawa z dnia ...
o parcelacji i osadnictwie.

I. Zapas Ziemi.

Art. 1.

1) Przeznacza się do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych na parcelację i osadnictwo:

a) nadające się do celów parcelacji i osadnictwa, a nieposiadające specjalnego przeznaczenia użytki majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich), będących własnością Skarbu Państwa, oraz majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) b. rosyjskiego Banku Włościańskiego, b. Banku Szlacheckiego i b. Pruskiej Komisji Kolonizacyjnej;

b) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), należące do członków b. dynastii panujących zaborczych lub członków ich rodzin bez względu na to czy są oni obecnie obywatelami Państwa Polskiego, czy obcokrajowcami;

c) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), których właściciele sami, ich spadkodawcy lub darodawcy nabyli te majątki ziemskie pod warunkami i zastrzeżeniami b. państw zaborczych, zabezpieczającymi działalność polityczną wymierzoną przeciwko narodowości polskiej;

d) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) tzw. martwej ręki (duchowne, biskupie, kapitulne, klasztorne, plebańskie, kościołów i gmin wyznaniowych), oraz nierozparcelowane majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) poduchowne i poklasztorne z wyłączeniem tych części nieruchomości, które bezpośrednio służą do wykonania obrzędów religijnych, w każdym jednak razie przy zabezpieczeniu materialnym celu, do jakiego w chwili przejęcia ich na parcelację i osadnictwo służyły;

e) majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) innych instytucji publicznych, a w szczególności majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) fundacji pod zarządem Państwa bądź pod innym zarządem się znajdujące – przy zabezpieczeniu celu fundacji, a to bez względu na postanowienia zapisu fundacyjnego.

2) Niezależnie od tego na cele parcelacji i osadnictwa Minister Reform Rolnych z nieruchomości ziemskich, stanowiących własność prywatną, przeprowadzi przymusowy wykup:

A. majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich) ogólnego obszaru ponad 45 ha z uwzględnieniem zasad, wskazanych w części 1 art. 2:

a) nieprawidłowo gospodarowanych albo pod względem techniki rolniczej (przy produkcji w ostatnich dwu latach co najmniej o 20% niższej od przeciętnej,

osiąganej w tymże czasie w okolicy w podobnych warunkach), albo pod względem finansowym (przeznaczone na przymusową sprzedaż);

b) parcelowanych (dzielonych na mniejsze części) bez zezwolenia lub niezgodnie z orzeczeniami Urzędów, względnie Komisji Ziemskich;

c) tych, których właściciele sprzedali dobrowolnie ziemię na cele osadnictwa, przeprowadzanego przez b. państwa zaborcze.

B. określonych w art. 3 nadwyżek wszystkich innych majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich), nie wyłączając ordynacji i majątków ziemskich, związanych węzłem substytucji powierniczej, lub innymi ograniczeniami własności, stale do tych nieruchomości przywiązanymi, a to bez względu na szczególnie postanowienia ustawowe lub dobrowolne, ograniczające prawo rozporządzalności daną nieruchomością ziemską.

3) Minister Reform Rolnych ma również prawo na cele parcelacji i osadnictwa nabywać w drodze kupna z wolnej ręki majątki ziemskie lub ich części, wykonywać prawo pierwokupu, przewidziane przez właściwe ustawy, oraz przyjmować darowizny.

Art. 2.

1) Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie) określone w p. A części 2 art. 1 i w art. 27 niniejszej Ustawy oraz wszelkie grunty zagrożone przymusowym wykupem według szczegółowych postanowień innych ustaw, ulegają przymusowemu wykupowi w całości po wyłączeniu obszarów, pozostających pod kulturą leśną, nadających się do samoistnego gospodarstwa leśnego, lub pod wodami, racjonalnie użytkowanymi, oraz z wyłączeniem żywego i martwego inwentarza.

2) O wdrożeniu postępowania przymusowej sprzedaży (licytacji) położonych poza obrębem miast nieruchomości ziemskich, względnie ich części, Sąd zawiadomi właściwy Okręgowy Urząd Ziemski, który majątek taki może wykupić przymusowo zgodnie z zasadami ustalonymi w części 1 niniejszego artykułu. Oświadczenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego o wdrożeniu postępowania o wykupie złożone na 14 dni przed terminem licytacji, skutkuje wstrzymanie postępowania przymusowej sprzedaży (licytacji) odnośnie podlegającego przymusowemu wykupowi obszaru.

Art. 3.

1) Z majątków ziemskich określonych w p. B części 2 art. 1 ulegają przymusowemu wykupowi nadwyżki gruntów, nie pozostające pod kulturą leśną nadającą się ze względu na obszar do samoistnego gospodarstwa leśnego, lub pod wodami racjonalnie użytkowanymi, oraz nie podpadające pod przepisy zawarte w art. 4, a przewyższające 180 ha ogólnego obszaru nieruchomości ziemskich, będących własnością jednej osoby prawnej lub fizycznej, względnie współwłasnością kilku osób.

2) Niepodlegający w myśl powyższego przepisu przymusowemu wykupowi obszar:

A. Zmienić może rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wydane na podstawie uchwały Rady Ministrów powziętej na wniosek Ministra Reform Rolnych przez zwiększenie tego obszaru w częściach Województw: Poznańskiego, Pomorskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego, Tarnopolskiego, Białostockiego, Nowogródzkiego, Wołyńskiego, Poleskiego i ziemi Wileńskiej do 300 ha, ^hjednak rozporządzenie to nie może być zmienione w ciągu lat piętnastu od jego wydania^h.

B) zwiększa się niezależnie od tego, w jakim województwie się znajduje do 400 ha w następujących majątkach ziemskich (nieruchomościach ziemskich):

a) posiadających czynne gorzelnie, krochmalnie lub suszarnie cykorii;

b) posiadających zarodową hodowlę zwierząt, zapisaną do ksiąg rodowodowych fachowych organizacji, uznanych przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, o ile hodowla ta pod względem ilości licencjonowanych sztuk dorosłych, stanowiących podstawę stada, odpowiadać będzie minimalnym w stosunku do obszaru normom, które szczegółowo określi rozporządzenie wykonawcze;

c) poświęconych intensywnej produkcji buraków cukrowych dla cukrowni, a to tylko na czas istnienia w nich tego kierunku gospodarczego, lub dopóki sąsiednie drobne gospodarstwa nie przystosują swej produkcji do potrzeb odnośnej cukrowni.

Omawiany obszar 400 ha ulega odpowiedniemu zmniejszeniu, o ile w całości nie jest niezbędny do wypełniania wyłuszczonej warunków gospodarczych.

C) Zwiększa się niezależnie od tego, w jakim województwie się znajduje, do 800 ha w majątkach ziemskich (nieruchomościach ziemskich), posiadających na swym obszarze czynne cukrownie; obszar ten ulega odpowiedniemu zmniejszeniu, o ile w całości nie jest niezbędny dla potrzeb danej cukrowni.

D) Niezależnie od stanu uprzemysłowienia oraz od tego, w jakim województwie znajduje się dany majątek ziemski (nieruchomość ziemska), zmniejsza się do:

a) 30 ha w majątkach ziemskich (nieruchomościach ziemskich), położonych poza obrębem miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych, znajdujących się jednak w sferze oddziaływania ich interesów mieszkaniowych,

b) 60 ha w majątkach ziemskich (nieruchomościach ziemskich), położonych w okręgach przemysłowo-fabrycznych i podmiejskich.

3) Strefę interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych oraz okręgi przemysłowo-fabryczne i podmiejskie określa Minister Reform Rolnych na zasadzie uchwał Związków Samorządowych, Gminnych i Powiatowych.

Art. 4.

Niezależnie od obszarów, wyłączonych od przymusowego wykupu na zasadzie art. 3, nie podlega przymusowemu wykupowi i pozostawia się właścicielowi:

1) na przeciąg lat piętnastu od daty zatwierdzenia planu meljoracyjnego te majątki ziemskie, względnie folwarki, jako odrębne jednostki gospodarcze, których właściciele na mocy zatwierdzonego przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych planu podjęli po dniu 1 stycznia 1920 r. lub podejmą w ciągu 9 miesięcy od daty zatwierdzenia planu – na obszarze, obejmującym co najmniej 50% wszystkich użytków rolnych (gruntów ornych, łąk, pastwisk, torfowisk, bagien itp.) meljoracje rolne i meljoracje te najpóźniej w ciągu lat trzech od daty zatwierdzenia planu wykończą. Przepis powyższy ma zastosowanie jedynie do meljoracji, które zostały zameldowane we właściwym Okręgowym Urzędzie Ziemskim niezwłocznie po zatwierdzeniu przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych planu meljoracyjnego, obejmującego cały obszar wszystkich użytków rolnych meliorowanej jednostki gospodarczej – ze wskazaniem granic oraz powierzchni użytków tak meliorowanych, jak i meljoracji niepodlegających – o ile plan ten został zatwierdzony przed ogłoszeniem wykazu (art. 9 część 4), obejmującego daną nieruchomość, zaś prawidłowe ich wykonanie w terminie trzyletnim od daty zatwierdzenia planu zostanie udowodnione wobec tegoż Urzędu zaświadczeniem Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Za meljoracje w rozumieniu niniejszego przepisu uważane będą:

- a) drenowanie gruntów, łąk, względnie pastwisk,
- b) odwadnianie łąk, połączone z nawadnianiem,
- c) odwadnianie torfowisk połączone z racjonalną ich uprawą oraz z zastosowaniem urządzeń do spiętrzania wody.

2) Grunty torfowe:

a) nieeksploatowane, o obszarze nie mniejszym niż 50 ha w jednym kompleksie i o miąższości nie mniejszej niż 1 metr, posiadające materiał przydatny dla celów opałowych lub przemysłowych, o ile właściciel ich uruchomi przedsiębiorstwo eksploatacyjne w ciągu lat pięciu od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy;

b) eksploatowane racjonalnie dla celów opałowych lub przemysłowych, o obszarze nie mniejszym niż 25 ha w jednym kompleksie i o miąższości nie mniejszej niż 1 metr.

3) Grunty obsadzone drzewami owocowymi w ilości nie mniejszej niż 80 sztuk na 1 ha, o ile w jednym kompleksie stanowią obszar nie mniejszy niż 6 ha i o ile sadownictwo na tych gruntach jest racjonalnie prowadzone.

4) Grunty zajęte pod szkółki drzew i krzewów owocowych i ozdobnych, zajmujące w jednym kompleksie obszar nie mniejszy niż 3 ha, wraz z obszarem, przylegającym do szkółki, w rozmiarze dwukrotnym.

5) Grunty, znajdujące się pod racjonalną uprawą wikliny, a zajmujące w zwartym kompleksie nie mniej niż 5 ha, wraz z obszarem przylegającym, wynoszącym 50% gruntu, zajętego pod uprawę wikliny.

6) Grunty przybrzeżne wód niepodlegających przymusowemu wykupowi szerokości 20 metrów od normalnego zwierciadła wody.

7) Bagna, mokradła i nieużytki, nadające się do założenia gospodarstwa rybnego, o ile właściciel w ciągu lat trzech od ogłoszenia niniejszej ustawy przystąpi do racjonalnego ich zagospodarowania i w ciągu następnych lat pięciu uruchomi racjonalne gospodarstwo rybne. Przepis niniejszy ma zastosowanie tylko do takich gruntów, których plan zagospodarowania zatwierdzony został przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych i po zatwierdzeniu zgłoszony we właściwym Okręgowym Urzędzie Ziemskim przed ogłoszeniem wykazu (art. 9 cz. 4), obejmującego daną nieruchomość, prawidłowe zaś wykonanie planu w terminie pięcioletnim od daty zatwierdzenia planu zostanie udowodnione wobec tegoż Urzędu zaświadczeniem Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

8) Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), względnie ich części, zwolnione od przymusowego wykupu i parcelacji decyzją Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, powziętą według swobodnego uznania w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych, w tych wypadkach, gdy postanowienia art. 3 i poprzednich części art. niniejszego niedostatecznie zabezpieczają utrzymanie wyjątkowo wysokiego uprzemysłowienia i hodowli (uszlachetniania, wytwarzania nowych odmian, względnie ras, roślin lub zwierząt), istniejących w omawianych majątkach; decyzja powyższa powoduje zwolnienie od przymusowego wykupu i parcelacji tylko wówczas, gdy została powzięta i przed ogłoszeniem wciągnięcia danego majątku do wykazu, wskazanego w art. 9.

Art. 5.

1) Właściciel majątku ziemskiego, względnie kilku majątków ziemskich, ma prawo zatrzymać z ogółu posiadanych na terenie Państwa nieruchomości ziemskich tylko jeden obszar, odpowiadający określeniom, wskazanym w art. 3, nie licząc obszarów, wyszczególnionych w art. 4, przy czym w wypadkach, podanych w pp. B i C, istnienie kilku czynników, tam przewidzianych, nie powoduje powiększenia normy wskazanej w tychże punktach.

2) Rodzina niepodzielona co do praw majątkowych prawnie i fizycznie przed dniem 1 stycznia 1919 r. uważana ma być za jednostkę; ta sama zasada stosuje się do współwłasności kilku osób, nie należących do rodziny, a to bez względu na dokonane w międzyczasie podziały i przewłaszczenia. Termin ten dla województw: białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oznacza się na dzień 30.IX.1921 r., zaś dla ziemi wileńskiej na dzień wejścia w życie niniejszej ustawy.

3) Budynki, znajdujące się na wykupywanym obszarze, a należące do gospodarstwa rolnego i z nim związane, jak również znajdujące się na tym obszarze urządzenia rolne, drzewa i krzewy, mające wartość ochronną, zdrowotną i kulturalną, zwłaszcza drzewa i krzewy w ogrodach, parkach, przy drogach i rowach, podlegają przymusowemu wykupowi razem z gruntem.

4) Budynki, znajdujące się na wykupywanym obszarze, nie należące do gospodarstwa rolnego, razem z obszarem ziemi niezbędnym do ich normalnego użytkowania, oraz inwentarze żywe i martwe, nie podlegają przymusowemu wykupowi. Drzewostany, na wykupionym obszarze, wyłączonym z zachowaniem obowiązujących przepisów o ochronie lasów spod kultury leśnej, nie podlegają przymusowemu wykupowi, zaś właścicielowi pozostawia się termin najwyżej dwuletni do ich wycięcia i zabrania.

5) Minister Reform Rolnych może w miarę potrzeby, wynikającej z miejscowych stosunków agrarnych, zakupić na cele parcelacji i osadnictwa od dotychczasowego właściciela przymusowo wykupionego majątku ziemskiego także te przedmioty majątkowe, dla gospodarstwa rolnego użyteczne (budynki, inwentarze, drzewostany na wykupywanej ziemi), które nie podlegają przymusowemu wykupowi.

Art. 6.

1) Wymienione wyżej w art. 1 majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), zarówno będące w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej w posiadaniu Urzędów Ziemskich, jak i te, które przejdą w następstwie w posiadanie tychże Urzędów, ulegać będą stopniowej parcelacji (podziałowi na mniejsze nieruchomości ziemskie).

2) Corocznie parcelowany będzie obszar wyznaczony z góry na jeden lub więcej lat rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej wydanym na podstawie uchwały Rady Ministrów powziętej na wniosek Ministra Reform Rolnych.

3) Wskazaną wyżej parcelacją kierować będzie Minister Reform Rolnych, wykonywać zaś ją będą zgodnie z postanowieniami działu III ustawy niniejszej:

a) Minister Reform Rolnych przez podległe mu urzędy ziemskie,

b) instytucje do parcelacji (podziału) upoważnione,

c) właściciele, którzy zgłosili do parcelacji (podziału) swoje nieruchomości ziemskie i uzyskali na to zezwolenie urzędów ziemskich.

4) Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych określi zasadę parcelacji (podziału) wymienionych w punktach b i c pod względem planu podziału gruntów, kwalifikacji nabywców, terminu wykonywania parcelacji (podziału) i ceny kupna, która nie może przekraczać przeciętnej ceny targowej w okolicy, wreszcie pod względem warunków udzielania upoważnień instytucjom do wykonywania parcelacji (podziału).

5) Właściciele majątków, ulegających parcelacji (podziałowi) w sposób pod punktami b i c określony, złożą do Kasy Skarbowej obliczoną przez Urzędy Ziemskie opłatę za dozór podziału w sumie równej dwa procent ceny kupna. Obowiązku uiszczenia tej opłaty nie wolno przekładać na nabywców.

6) Grunty określone w części 1 art. 2 mogą ulec poza roczną normą przymusowemu wykupowi i parcelacji (podziałowi). Również poza roczną normą mogą ulec podziałowi grunty, wymienione w części 3 art. 1 ustawy niniejszej.

Art. 7.

1) Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), znajdujące się w posiadaniu, pod zarządem lub pod opieką (fundacje) Państwa, będą przez właściwych Ministrów przekazywane na cele parcelacji i osadnictwa Ministrowi Reform Rolnych po wyłączeniu obszarów, potrzebnych dla innych celów państwowych lub niezbędnych dla zabezpieczenia celów fundacji.

2) Przekazywane Ministrowi Reform Rolnych majątki ziemskie winny być wolne od obciążeń i ograniczeń, stojących na przeszkodzie bezpośredniej parcelacji (podziałowi).

3) Odpisy wykazów majątków ziemskich, przeznaczonych corocznie do parcelacji (podziału) (art. 9), udzieli Minister Reform Rolnych niezwłocznie po ich zatwierdzeniu Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych, który w ciągu miesiąca ma prawo dany majątek lub część jego, o ile staje się przedmiotem wykupu przymusowego, a wartość jego zostanie za zgodą Ministra Skarbu pokryta z ogólnych lub specjalnych funduszy państwowych, wyłączyć od parcelacji (podziału) i przeznaczyć na inne cele państwowe.

Art. 8.

Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), przejmowane przez Ministra Reform Rolnych na mocy punktów a, b, c, d i e części 1 art. 1, będą oszacowane według przepisów ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa.

II. Wykup przymusowy i wynagrodzenie.

Art. 9.

1) Wyznaczony na podstawie części (2) art. 6 Ustawy niniejszej do parcelacji (podziału) obszar Minister Reform Rolnych corocznie rozdzieli pomiędzy Okręgowe Urzędy Ziemskie. Okręgowy Urząd Ziemski wyznaczony mu przez Ministra Reform Rolnych obszar po zasięgnięciu opinii właściwego Urzędu Wojewódzkiego rozłoży na wszystkie lub niektóre powiaty swego okręgu w zależności od miejscowych stosunków agrarnych i sporządzi wykaz majątków ziemskich, mających ulec parcelacji (podziałowi) w danym roku.

2) Wykaz ten obejmować winien:

a) majątki ziemskie, przeznaczone do przymusowego wykupu w celu ich parcelacji (podziału) przy uwzględnieniu dokonanego na powiaty rozkładu,

b) majątki ziemskie lub ich części, ulegające parcelacji (podziałowi) sposobem, określonym w części 3 punktach b i c art. 6, a zgłoszone do parcelacji (podziału) we wskazanym przez Ministra Reform Rolnych terminie, na których parcelację (podział) Urzędy Ziemskie udzieliły zezwolenia, o ile obszar tej kategorii majątków nie przekracza norm, ustalonych dla poszczególnych powiatów okręgu,

3) stosownie do wskazań gospodarczych przymusowy wykup obejmować może tak całości, jak i części obszarów, ulegających przymusowemu wykupowi,

4) sporządzone przez Okręgowe Urzędy Ziemskie wykazy zatwierdza Minister Reform Rolnych i ogłasza w gazecie urzędowej,

5) Okręgowe Urzędy Ziemskie wnoszą do ksiąg hipotecznych (gruntowych) nieruchomości ziemskich, objętych zatwierdzonymi wykazami, ostrzeżenia (adnotacje) o wdrożeniu postępowania parcelacyjnego, względnie przymusowego wykupu, z tym skutkiem, że w dalszym postępowaniu uwzględniony będzie ten stan prawny nieruchomości, jaki stwierdzony był w księdze hipotecznej (gruntowej) jako prawnie obowiązujący w chwili wniesienia ostrzeżenia (wpisu adnotacji).

6) Minister Reform Rolnych mocen jest dokonać repartycji i zarządzić sporządzenie wykazu z góry na dwa lub więcej okresy roczne z zachowaniem przepisów w art. 6 zawartych.

Art. 10.

1) Na podstawie zatwierdzonego wykazu (art. 9) Okręgowy Urząd Ziemski:
a) sprawuje nadzór nad parcelacją (podziałem) majątków ziemskich, objętych wykazem według części 2 punktu b art. 9, a w razie stwierdzenia niewypełnienia lub uchybień warunkom zezwolenia na parcelację (podział) zarządzi przymusowy wykup takich majątków zgodnie z art. 1–5 niniejszej Ustawy,

b) niezwłocznie przystąpi do przymusowego wykupu majątków ziemskich, na ten cel z mocy wykazu przeznaczonych.

2) O wdrożeniu przymusowego wykupu Okręgowy Urząd Ziemski zawiadomi właściciela, względnie jego prawnego zastępcę, który ma prawo brać udział w postępowaniu i zgłaszać swe wnioski. Wniosek zawierający wskazanie podlegającego pozostawieniu właścicielowi obszaru w ramach ustawy niniejszej, podlega uwzględnieniu przez Okręgowy Urząd Ziemski, o ile obszar, który właściciel pragnie pozostawić sobie, tworzy całość gospodarczą, odpowiadającą wymaganiom racjonalnej gospodarki.

3) Okręgowy Urząd Ziemski uprawniony jest do dokonywania przez swe organy wykonawcze wszelkich czynności potrzebnych do ustalenia stanu rzeczy, uzasadniającego przymusowy wykup.

4) Zebranie wszelkich ustaleń na miejscu należy do Komisarza Ziemskiego, względnie wydelegowanych przez Okręgowy Urząd Ziemski urzędników, uprawnionych do przybrania w miarę potrzeby rzeczoznawców; wyciągi z ksiąg hipotecznych (gruntowych) i odpisy operatów katastralnych, dotyczących wykupywanych majątków, zbiera Okręgowy Urząd Ziemski; wyciągi i odpisy tych dokumentów wydają odnośnie Urzędy na żądanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego. W majątkach, podlegających przymusowemu wykupowi, a obciążonych serwitutami, Okręgowy Urząd Ziemski przede wszystkim zarządzi z urzędu przymusową

likwidację serwitutów pastwiskowych i leśnych i do czasu jej ukończenia zawiesi postępowanie przymusowego wykupu.

5) Do przymusowego wykupu majątków ziemskich, podpadających pod przepis części pierwszej art. 2, stosują się przepisy niniejszego artykułu bez konieczności umieszczenia tych majątków w wykazie.

Art. 11.

Zebrany zgodnie z art. 10 materiał dowodowy przedkłada Okręgowy Urząd Ziemski przy wniosku swym Okręgowej Komisji Ziemskiej do rozpoznania.

Art. 12.

1) Okręgowa Komisja Ziemska rozpoznaje sprawę na posiedzeniu jawnym i wydaje orzeczenie rozstrzygające o przymusowym wykupie. Orzeczenie, uwzględniające wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego, zawierać winno oznaczenie przedmiotu wykupu. Od orzeczenia tego przysługują właścicielowi wykupywanego majątku ziemskiego, względnie Prezesowi Okręgowego Urzędu Ziemskiego, środki prawne w Ustawie o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich przewidziane⁸¹³.

2) O ile Komisja Ziemska wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego o przymusowy wykup odrzuci w całości lub w części, Okręgowy Urząd Ziemski obszar do parcelacji (podziału) przeznaczony dopełni w sposób, w art. 9 określony. Tak samo postąpi Okręgowy Urząd Ziemski w razie zawieszenia przymusowego wykupu na skutek wdrożenia likwidacji serwitutów (art. 10 cz. 4).

Art. 13.

1) Nie później jak w terminie 2-miesięcznym od chwili wydania orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej, postanawiającego przymusowy wykup (art. 12), Okręgowy Urząd Ziemski ustali orzeczeniem wysokość wynagrodzenia za wykupione grunty z danego majątku ziemskiego (nieruchomości ziemskiej) według zasad określonych w ustawie o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa⁸¹⁴.

2) Od tego orzeczenia Okręgowego Urzędu Ziemskiego właścicielowi wykupionego majątku służą środki prawne, w Ustawie o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji Urzędów Ziemskich przewidziane.

Art. 14.

1) Prawomocne orzeczenie Okręgowej Komisji Ziemskiej względnie orzeczenie Głównej Komisji Ziemskiej, postanawiające przymusowy wykup (art. 12), wraz z dowodem złożenia właścicielowi wynagrodzenia ustalonego wedle art. 13,

⁸¹³ Zob. załącznik 1 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 5 lutego 1923 r.

⁸¹⁴ Zob. następny załącznik.

stanowi tytuł prawny do objęcia w posiadanie i do przepisania prawa własności wykupionego majątku ziemskiego na rzecz Państwa.

2) Na podstawie tego orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej, względnie Głównej Komisji Ziemskiej, przeprowadzi Okręgowy Urząd Ziemski przepisanie prawa własności wykupionego majątku ziemskiego, względnie jego części, przez właściwe sądy na rzecz Państwa i obejmie ten majątek ziemski, względnie jego część, w posiadanie, wypłacając uprzednio właścicielowi wynagrodzenie, ustalone swym orzeczeniem bez wyczekiwania jego uprawomocnienia.

3) W razie odmowy przyjęcia wyznaczonego wynagrodzenia lub zajścia innych przeszkód w jego wypłacie, lub w razie istnienia obciążeń hipotecznych na wykupionym majątku ziemskim, względnie obciążeń rzeczowych na nieruchomości niehipotekowanej, którym służy prawo zaspokojenia z wartości majątku, Okręgowy Urząd Ziemski wynagrodzenie to złoży przy objęciu nieruchomości w posiadanie do depozytu sądowego na rzecz właściciela, względnie właściciela, wierzycieli i rzeczowo uprawnionych.

4) Złożone przez Okręgowy Urząd Ziemski do depozytu sądu wynagrodzenie po uprawomocnieniu się orzeczenia, które je ustala, Sąd rozdzieli według obowiązujących w danym miejscu Ustaw o rozdziale licytacyjnej ceny kupna.

Art. 15.

1) Po objęciu wykupionego majątku ziemskiego w posiadanie Okręgowy Urząd Ziemski dodatkowym orzeczeniem ustali według zasad Ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa wysokość wynagrodzenia, przypadającego dotychczasowemu właścicielowi za znajdujące się na wykupionym gruncie budynki, drzewa i krzewy, urządzenia i zasiewy, według ich stanu w chwili objęcia przez Okręgowy Urząd Ziemski majątku ziemskiego w posiadanie.

2) Od orzeczenia tego dotychczasowemu właścicielowi przysługują środki prawne, w Ustawie o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich przewidziane.

Art. 16.

Przyznane na zasadzie prawomocnych orzeczeń Okręgowego Urzędu Ziemskiego, względnie Ministra Reform Rolnych w trybie art. art. 13 i 15 wynagrodzenie, po potrąceniu sumy już wypłaconej na zasadzie art. 14, Okręgowy Urząd Ziemski albo niezwłocznie wypłaci dotychczasowemu właścicielowi wykupionego majątku ziemskiego, albo złoży do depozytu sądowego zgodnie z zasadami, w wyżej powołanym art. 14 zawartymi.

Art. 17.

1) Z chwilą objęcia przez Okręgowy Urząd Ziemski w posiadanie wykupionego majątku ziemskiego (art. 14) na wezwanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego

dotychczasowy właściciel majątku oraz wszystkie osoby trzecie muszą majątek ten opuścić bez żadnych roszczeń do Skarbu Państwa.

2) Wezwania Okręgowego Urzędu Ziemskiego w tym przedmiocie są bezwzględnie wykonalne i nie ulegają zaskarżeniu.

Art. 18.

1) Z chwilą prawomocności przymusowego wykupu Państwo odpowiada wobec wszystkich wierzycieli i roszczących sobie pretensje do zaspokojenia z wykupionego majątku ziemskiego tylko do wysokości wynagrodzenia prawomocnie ustalonego.

2) Na wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego właściwy Sąd wykreśli z księgi hipotecznej (gruntowej) wykupionego i przewłaszczonego na rzecz Państwa majątku ziemskiego wszystkie zobowiązania i ograniczenia, ciężące na tym majątku, którym służy prawo do zaspokojenia z jego wartości.

3) W razie wykupu majątku ziemskiego, wystawionego na przymusową sprzedaż (licytację), Okręgowy Urząd Ziemski złoży wynagrodzenie, ustalone według zasad art. art. 13 i 15, do Sądu właściwego do przeprowadzenia licytacji. Sąd wynagrodzenie to rozdzieli tak, jak licytacyjną cenę kupna.

4) W obu wypadkach do wykreślenia i rozdziału wynagrodzenia mają zastosowanie przepisy obowiązujących w danej miejscowości Ustaw sądowych o rozdziale licytacyjnej ceny kupna.

III. Parcelacja.

Art. 19.

1) Okręgowe Urzędy Ziemskie sporządzą i wykonają plany parcelacyjne położonych w ich okręgach, a będących w rozporządzeniu Ministra Reform Rolnych i na parcelację (podział) przeznaczonych obszarów.

2) Wypracowanie planu parcelacyjnego może Okręgowy Urząd Ziemski zlecić Komisarzowi Ziemskiemu, instytucjom uprawnionym do przeprowadzenia parcelacji, lub zalegalizowanym spółkom, których statuty oparte będą na zasadach, ustalonych przez Ministra Reform Rolnych.

3) Plany parcelacji (podziału), dokonywanej we własnym zakresie działania, jak również wszystkie plany parcelacji (podziału) nieruchomości ziemskich, ulegających parcelacji w trybie punktów b i c cz. 3 art. 6, zatwierdza Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Art. 20.

Plan parcelacyjny winien uwzględniać:

1) wyłączenie spod parcelacji i zachowanie zabytków historycznych, architektonicznych, pomników przyrody,

2) wyłączenie spod parcelacji: a) terenów, na których są otwarte kamieniołomy i kopalnie minerałów użytecznych, o ile są w eksploatacji, lub gdy ich eksploatacja została zaniechana jedynie czasowo, b) terenów potrzebnych do właściwego użytkowania znajdujących się na nich źródeł mineralnych;

3) pozostawienie obszarów, potrzebnych do uzupełnienia gospodarstw karłowatych w graniczących wsiach niescalonych;

4) sprostowanie granic, zniesienie szachownic i zapewnienie dogodnych dojazdów przez scalenie względnie zamianę odpowiednich gruntów;

5) zachowanie specjalnych kultur i właściwe użytkowanie trwałych zabudowań, względnie podział zabudowań folwarcznych;

6) podział gruntów na kolonie samodzielno-rolnicze i dodatkowe przy uwzględnieniu w razie potrzeby odpowiedniej ilości parcel robotniczych, rzemieślniczych, urzędniczych i przemysłowych;

7) projekt rozmieszczenia siedlisk nowopowstających osad i wsi z zapewnieniem zaopatrzenia ich w wodę, zapobieżenie zbytej odległości gruntów od siedlisk i przeprowadzenie dróg komunikacyjnych i dojazdowych, a to zgodnie z istniejącymi przepisami.

Art. 21.

1) Na wnioski zainteresowanych Ministrów uzgodnione z Ministrem Reform Rolnych, przy parcelacji nieruchomości ziemskich wyłączy się grunta, niezbędne na cele gminne, szkolne, kościelne, przemysłowe, oraz inne cele publiczne i społeczne. Wnioski w tym przedmiocie winny przewidywać sposób pokrycia wartości projektowanych wyłączeń.

2) Przy parcelacji (podziale) majątków ziemskich, posiadających specjalne kultury lub trwałe zabudowania, Okręgowy Urząd Ziemiański określa obszar, niezbędny dla wykorzystania tych urządzeń, względnie zabudowań, przez utworzenie gospodarstw wzorowych.

3) Powyższe gospodarstwa wzorowe, o ile obszarem swym nie przekraczają na terenie województw tarnopolskiego, stanisławowskiego, lwowskiego, poznańskiego, pomorskiego, białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego i ziemi wileńskiej 75 ha, a na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej 60 ha – będą przez Ministra Reform Rolnych na ogólnych warunkach niniejszej ustawy sprzedawane zawodowym rolnikom z pierwszeństwem dla wychowawców szkół rolniczych. Gospodarstwa wzorowe, obszarem swym przekraczające powyższe normy, będą przekazywane Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych celem oddania ich w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych w długoterminowe dzierżawy osobom, wskazanym w poprzednim ustępie, lub stowarzyszeniom spółdzielczym i innym zrzeszeniom zawodowo-rolniczym, dającym rękojmię wzorowego gospodarowania i wykazującym wybitne kwalifikacje zawodowo-rolnicze swych kierowników.

4) Zastosowanie przepisów niniejszego artykułu do podziału majątków, dokonywanego w trybie punktów b i c część 3 art. 6 określi rozporządzenie Ministra Reform Rolnych (art. 6 cz. 4).

Art. 22.

1) Grunty położone w sferze interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych mogą być użyte na cele ich rozszerzenia się oraz na tworzenie kolonii dla robotników, rzemieślników, urzędników itp. Wykonanie podziału tych gruntów może być przekazywane Związkom Samorządowym, miejskim lub prawnie zatwierdzonym zrzeszeniom, a podział ten podlega nadzorowi i zatwierdzeniu Urzędów Ziemskich.

2) Grunta, nieleżące w sferze interesów miejskich, jednakże nadające się na powyższe cele – mogą być przekazywane zalegalizowanym odpowiednim instytucjom dla przeprowadzenia podziału i przekazania utworzonych działek na warunkach utrwalających cel podziału, albo też sprzedawane bezpośrednio nabywcom w postaci pojedynczych parcel robotniczo-urzędniczych.

Art. 23.

1) Obszar nowotworzonych samodzielnych gospodarstw, jak również obszar, do którego powiększone być mogą istniejące małorolne gospodarstwa w zależności od miejscowych warunków, nie może przekraczać dla każdego z nich 25 ha, zaś w województwie pomorskim, białostockim, nowogródzkim, poleskim, wołyńskim i ziemi wileńskiej – 45 ha.

2) Obszar parcel (gospodarstw) robotniczo-urzędniczych nie może przekraczać w przeciętnych warunkach 2 ha użytków rolnych, nie wliczając do tej normy przestrzeni nierolniczych, jak dróg, podwórz, lasków, parków, wód itp., które wypadnie na podstawie planu parcelacyjnego tym parcelom przydzielić.

Art. 24.

1) Nabywcami parcel (gospodarstw) rolniczych mogą być własnowolni obywatele Państwa Polskiego, wykazujący dostateczne przygotowanie zawodowe do prowadzenia osobiście gospodarstwa.

2) Od nabywania gruntów z parcelacji wykluczeni będą: karani za zbrodnie przeciwko Państwu Polskiemu oraz za zbrodnie dezercji z Wojska Polskiego, wreszcie ci, którzy z pogwałceniem prawa brali samowolnie cudzą ziemię w posiadanie.

Art. 25.

Przy uwzględnieniu wymogów, określonych w art. 24, pierwszeństwo w nabyciu parcel (gospodarstw) rolniczych przysługiwać będzie:

a) inwalidom armii polskiej i b. Litwy Środkowej, zdolnym do pracy na roli, oraz b. żołnierzom armii polskiej i wojsk b. Litwy Środkowej, przede wszystkim

tym, którzy otrzymali odznaczenia bojowe, lub dłuższy czas służyli w formacjach frontowych, zwłaszcza o ile służbę wojskową pełnili ochotniczo i o ile są stałymi mieszkańcami powiatu, w którym znajduje się parcelowany majątek,

b) pracownikom rolnym, pozbawionym pracy przez parcelację,

c) innym małorolnym i bezrolnym rolnikom, a spośród tychże przede wszystkim wdowom i dzieciom po poległych żołnierzach wojska polskiego i b. Litwy Środkowej i wychowañcom szkół rolniczych.

Art. 26.

1) Ceny nabycia i sposób spłaty poszczególnych parcel i kolonii oznaczają Okręgowe Urzędy Ziemskie według postanowień ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa.

2) Przeniesienie prawa własności na rzecz nabywców ustalają właściwe Okręgowe Urzędy Ziemskie w drodze orzeczeń. Orzeczenia te wyznaczają nabywców oraz warunki nabycia, wyszczególniają przedmiot, cenę nabycia, osoby nabywców, zobowiązania i ograniczenia rzeczowe, ciężące na nabywcach, i mogą odnosić się tak do całych majątków, jak i do ich części.

Odpisy orzeczeń, których wykonalność jest zaświadczona przez Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego, stanowią tytuł do przewłaszczenia nieruchomości w księgach hipotecznych na rzecz nabywców i wpisania do tych ksiąg wszystkich praw rzeczowych ustalonych w orzeczeniu. Wpisy hipoteczne następują na żądanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego lub nabywcy.

Odpisy swych orzeczeń Okręgowe Urzędy Ziemskie przesyłają właściwej władzy skarbowej dla wymiaru i pobrania opłat skarbowych.

Art. 27.

1) Gospodarstwa utworzone w drodze parcelacji (podziału) na mocy niniejszej ustawy, nie mogą być bez zezwolenia urzędów ziemskich dzielone aktami prawnymi, czy to między żyjącymi, czy to na wypadek śmierci, pod tytułem darmym, czy obciążającym, dopóki są hipotecznie obciążone resztą ceny kupna lub pożyczką z funduszków państwowych, a w każdym razie przed upływem 25 lat od ich powstania.

2) Przy dokupnie gruntu do gospodarstwa już istniejącego mogą urzędy ziemskie uzależnić sprzedaż od zgody nabywcy na poddanie powyższym zastrzeżeniom całego gospodarstwa nabywcy, a obowiązane są zastrzec tę niepodzielność, gdy przeważna część danego gospodarstwa pochodzi z dokupna ziemi, parcelowanej w myśl niniejszej ustawy.

3) Przeniesienie własności, obciążanie lub wydzierżawianie tych gospodarstw przed upływem wyżej oznaczonego terminu może nastąpić tylko za zezwoleniem Urzędów Ziemskich.

4) Ograniczenia powyższe mają być uwidocznione w księdze hipotecznej (gruntowej). Umowy, wbrew tym postanowieniom zdziałane, są zakazane i uzasadniają przymusowy wykup nieruchomości ziemskiej, do której się odnoszą, bez względu na jej obszar i bez względu, w czym posiadaniu się znajduje.

IV. Przepisy przejściowe.

Art. 28.

Ustawa niniejsza nie ma zastosowania do spraw, wszczętych przed jej wejściem w życie na zasadzie dotychczas obowiązujących przepisów prawnych (ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej – Dz.U. R.P. Nr. 70, poz. 462, dekretów Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej Nr. 39 z dn. 11 grudnia 1920 r. i 213 z dn. 6 kwietnia 1921 r. – Dz.U. TKRLŚr. Nr. 9 z dn. 16 grudnia 1920 r. i Nr. 15 (25) z 23 kwietnia 1921 r.), o ile w tych sprawach zapadły prawomocne orzeczenia w przedmiocie przymusowego wykupu pierwszej instancji, względnie orzeczenia w tym przedmiocie drugiej instancji. Jednakowoż i w tych sprawach, do chwili wejścia w życie niniejszej ustawy ostatecznie niezakończonych, należy stosować w dalszym postępowaniu postanowienia działu II i III niniejszej ustawy, o ile ich zastosowaniu nie stoją na przeszkodzie prawomocne orzeczenia wydane przed wejściem jej w życie.

Art. 29.

Majątki ziemskie, co do których w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy powzięte na zasadzie dotychczas obowiązujących przepisów prawnych orzeczenia pierwszej instancji, postanawiające przymusowy wykup, jeszcze się nie uprawomocniły, mają być zamieszczone w pierwszym rocznym wykazie majątków ziemskich, przeznaczonych do wykupu (art. 9).

Art. 30.

Z pozostałości sum Wojskowego Funduszu Ziemskiego, utworzonego na zasadzie dekretów Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej, opłacana będzie w miarę możności w całości lub części cena nabycia gruntów za te osoby wymienione w art. 1 Dekretu Nr. 214 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dn. 6 kwietnia 1921 r. (Dz.U. TKRLŚr. Nr. 15 (25) z dn. 23 kwietnia 21 r.), za które miałyby być pokrywane raty półroczne w myśl dotychczasowych przepisów prawnych b. Litwy Środkowej. Ewentualna reszta sum Wojskowego Funduszu Ziemskiego przelana będzie do Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego (art. 34 ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa).

Art. 31.

1) Sprawy wszczęte na zasadzie ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. R.P. Nr. 4 – 1921 r. poz. 17) do chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, o ile nie zapadło jeszcze orzeczenie Komisji Odwoławczej lub o ile dana nieruchomości nie została objęta w posiadanie Państwa, podlegają umorzeniu.

2) Nieruchomości ziemskie, przejęte w posiadanie Państwa z mocy wyżej powołanej ustawy na zasadzie nieuprawomocnionych jeszcze orzeczeń o przyjęciu tych nieruchomości na własność Państwa, podlegają przymusowemu wykupowi wedle zasady części 1 art. 2 z tym zastrzeżeniem, iż pozostają one w posiadaniu Państwa, względnie osadników, aż do czasu uprawomocnienia się ewentualnego orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej, rozstrzygającego sprawę przymusowego wykupu.

3) Minister Reform Rolnych ma prawo zwrócić właścicielowi ziemię, przejętą na własność Państwa na zasadzie wymienionej ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r., o ile te ziemi nie nadają się na cele osadnictwa wojskowego lub na cele parcelacji.

4) We wszystkich sprawach, dotyczących przejęcia ziemi na własność Państwa na zasadzie omawianej ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r. po uprawomocnieniu się odnośnych orzeczeń Urzędy Ziemskie przeprowadzą przeniesienie tytułu własności przejętej ziemi na rzecz Państwa, względnie osadników.

5) W wypadkach, w których nie wydano aktu nadawczego, orzeczenie o nadaniu ziemi wyda Okręgowy Urząd Ziemski w trybie art. 26. Orzeczenie to, jak również poprzednie orzeczenia w tym przedmiocie Powiatowych Komitetów Nadawczych, względnie akty nadawcze, stanowią tytuł do wywołania hipoteki. We wszystkich wymienionych w tej części wypadkach Okręgowy Urząd Ziemski wywoła hipoteki.

Art. 32.

1) Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy wykonanie ustawy z dn. 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego (Dz.U. R.P. z 1921 r. N. 4 poz. 18) powierza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

2) Kompetencje, zastrzeżone tą ustawą Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych, przechodzą na Ministra Reform Rolnych.

3) Kompetencje Powiatowych Komitetów Nadawczych przechodzą na Okręgowe Urzędy Ziemskie.

4) Żołnierze Wojska Polskiego, wymienieni w art. 1 omawianej ustawy, mogą otrzymać ziemię na tych samych zasadach z zapasu ziemi, tworzonego na podstawie niniejszej ustawy.

5) Wysokość opłaty za grunta nabywane przez żołnierzy i inwalidów na zasadzie art. 3 omawianej ustawy⁸¹⁵ oraz warunki udzielania im kredytu, określone będą przez urzędy ziemskie z zastosowaniem przepisów o sprzedaży parcel i gospodarstw rolniczych przy parcelacji rządowej i pomocy kredytowej, przewidzianej przez ustawę o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa.

6) Prawo do otrzymywania pomocy w materiale budowlanym (art. 8 p. 1 omawianej ustawy⁸¹⁶) gaśnie po zorganizowaniu przez Państwo pomocy kredytowej dla osadników.

7) Spomiędzy żołnierzy i inwalidów, otrzymujących ziemię bezpłatnie, pierwszeństwo mają posiadający uzdolnienie do pracy na roli.

8) Przepisy omawianej ustawy z uwzględnieniem przepisów niniejszego artykułu będą stosowane i na ziemi Wileńskiej, zaś przywileje, przyznane przez tę ustawę żołnierzom Wojska Polskiego, przyznaje się także osobom, wymienionym w Dekrecie Nr. 214 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 6 kwietnia 1921 r. w przedmiocie Wojskowego Funduszu Ziemskiego (Dz.U. TKRLŚr. Nr. 15 (25) z dnia 23 kwietnia 1921 r.).

Art. 33.

Określenia obszaru wyłączonego od przymusowego wykupu, względnie ulegającego przymusowemu wykupowi, odnośnie majątków ziemskich (nieruchomości ziemskich) podlegających działaniu niniejszej ustawy, orzeczone prawomocnie przez urzędy ziemskie (komisje ziemskie) na zasadzie obowiązujących dotychczas na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i ziemi Wileńskiej przepisów prawnych, nie stoją na przeszkodzie do zastosowania do tych majątków przepisów mniejszej ustawy.

V. Postanowienia końcowe.

Art. 34.

Majątki ziemskie (nieruchomości ziemskie), które przeszły lub przejdą na rzecz Państwa przez zatrzymanie ich w myśl punktu b art. 2 i art. 10 Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu Traktatu Pokojowego podpisanego w Wersalu dnia 28.VI.1919 r. (Dz.U. R.P Nr. 70 poz. 467) nie podlegają przepisom części 1 art. 1 ustawy niniejszej, o ile do nich zastosowana zostaje ustawa z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zbycia lub

⁸¹⁵ Artykuł ten brzmiał następująco: „Wszyscy inni inwalidzi, oraz żołnierze, uzdolnieni do pracy na roli, mogą w miarę rozporządzonego zapasu otrzymać ziemię odpłatnie”.

⁸¹⁶ Punkt ten brzmiał następująco: „1) część, pochodzącego z demobilizacji wojska, inwentarza żywego i martwego, którą ustali Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

zamiany nieruchomości majątków, które przeszły lub przejdą na rzecz Państwa w myśl ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych (Dz.U. R.P. Nr 67, poz. 602).

Art. 35.

1) Majątki ziemskie nabyte nie dla celów parcelacyjnych przez polskie osoby fizyczne i prawne bądź z liczby majątków prywatnych zatrzymanych na rzecz Państwa w myśl ustępu b art. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu Traktatu Pokoju podpisanego w Wersalu dnia 28.VI.1919 r. (Dz.U. R.P. Nr 70, poz. 467), bądź z liczby majątków prywatnych, zakwalifikowanych do likwidacji według zasad ustępu a art. 2 tejże ustawy, podlegają przymusowemu wykupnu na mocy ustawy niniejszej dopiero po wyczerpaniu na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego majątków, wymienionych w części 2 art. 1 niniejszej ustawy, lecz nie wcześniej, niż po upływie lat 18.

2) Do innych majątków ziemskich, posiadanych przez nabywców, wymienionych w części 1 niniejszego artykułu, ustawa niniejsza ma zastosowanie niezależnie i bez łączności z obszarami majątków ziemskich, nabytymi z zasad, podanych w ustępie 1 niniejszego artykułu.

Art. 36.

Wszelkie pisma i podania Urzędów Ziemskich, wnoszone do sądów, urzędów i władz, jak również wszystkie akty w przedmiocie przeniesienia prawa własności na rzecz Państwa, sporządzane w myśl postanowień niniejszej ustawy, są wolne od opłat skarbowych, stemplowych i komunalnych.

Art. 37.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach unormowanych niniejszą ustawą, a w szczególności ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U. R.P. Nr. 70, poz. 462), ustawa z dnia 21 czerwca 1921 r. o przymusowym wykupie majątków ziemskich w promieniu 15 kilometrów od centrum miasta stoł. Warszawy, na cele przewidziane w art. 26 ustawy z dn. 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U. R.P. Nr. 63, poz. 386), postanowienia art. art. 2, 4, 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. R.P. z r. 1921 Nr. 4, poz. 17), Dekrety Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej Nr. Nr. 39, 213 i 214 (Dz.U. TKRLŚr. Nr. 9 z dnia 16 grudnia 1920 r. i Nr. 15 (25) z dnia 23 kwietnia 1921 r.), oraz wszelkie rozporządzenia i przepisy, na ich podstawie wydane.

Art. 38.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Sprawiedliwości, Skarbu, Spraw Wojskowych oraz Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 39.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za wyjątkiem województwa Śląskiego w 30 dni po jej ogłoszeniu⁸¹⁷.

⁸¹⁷ Ustawa nie weszła w życie. Stanowiła ona część pakietu projektów ustaw o parcelacji i osadnictwie, a w szerszym wymiarze fragment planów przeprowadzenia reformy rolnej przygotowany w Głównym Urzędzie Ziemskim, która w zamyśle jej twórców miała zastąpić reformę rolną uchwaloną w 1920 r. Podany tu projekt został z niewielkimi zmianami opublikowany za zgodą premiera Władysława Sikorskiego i prezesa GUZ Seweryna Ludkiewicza przez ekonomistę rolnego prof. Zdzisława Ludkiewicza, prywatnie brata Seweryna, zob. *Reforma Rolna. Projekty Rządowe Nowych Ustaw oraz tekst wycofanej Ustawy o Parcelacji i Osadnictwie na Ziemiach Wschodnich*, wyd. Z. Ludkiewicz, Warszawa 1923, s. 9–35. Zdzisław Ludkiewicz we wstępie do tej publikacji przedstawił też historię opracowania projektu ustawy o parcelacji i osadnictwie, pisząc: „Jeszcze latem 1922 r. Prezes G.U.Z., widząc nierealność pracy, opartej na ustawie z dn. 15 lipca 1920 r., i niemożliwość bez nowelizacji wyprowadzenia Urzędów Ziemskich z sytuacji, do jakiej rzezona ustawa doprowadziła je, starał się o znalezienie poparcia projektu nowelizacji zarówno w Rządzie, jak i w Sejmie Ustawodawczym. I chociaż ówczesne warunki nie dały możliwości urzeczywistnienia tych zamierzeń, jednak już wtedy została zdecydowana sprawa ograniczenia się do nowelizacji w ramach możliwie najwęższych, najkonieczniejszych. Praca nad ułożeniem projektu noweli powierzona została p. Władysławowi Olewińskiemu, Vice-prezesowi Głównej Komisji Ziemskiej, który ją rozpoczął we wrześniu roku 1922. Następnie żywy współudział w tej pracy brali p. dr. Jan Tenczyn, a później także p. St. Korwin-Piotrowski. Ponieważ chodziło o szybkie przeprowadzenie przez ciała ustawodawcze noweli opracowywanej, więc też nie zmieniano pierwotnego planu: możliwie jaknajmniej zmieniać ustawę z dnia 15 lipca. W myśl życzeń Prezesa G.U.Z. podjęto zasadniczo tylko tezy następujące: 1) uzgodnienie ustawy z Konstytucją, 2) usunięcie jej niejasności, 3) uproszczenie przewlekłej procedury wykupu przymusowego i 4) skasowanie przepisów o kolejności przy przymusowym wykupnie majątków ziemskich. W toku pracy okazało się jednak, iż zmiany ustawy z dnia 15 lipca muszą być bardzo daleko idące. Przedewszystkiem jako postulat pierwszorzędnny wysunęła się kwestja połączenia w jedną logiczną całość parcelacji rządowej z parcelacją prywatną, względnie prowadzoną przez instytucje upoważnione.

W ciągu trzech miesięcy nowela była opracowana pomimo tego, iż główny jej autor stale pełnił swe bardzo uciążliwe obowiązki Vice-Prezesa w Głównej Komisji Ziemskiej. Jednakże nowela ta nie mogła zadowolnić nikogo, w pierwszym rządzie Prezesa G.U.Z. oraz samego autora, ponieważ ciążyła nad nią zbyt dotkliwie wadliwa ustawa z 15 lipca. Po objęciu steru rządu przez gen. Sikorskiego i po postawieniu przezeń programu naprawy Rzeczypospolitej, Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego uzyskał możliwość opracowania potrzebnych ustaw, oraz poparcia tych zamierzeń ze strony Szefa Rządu.

Po naradach zdecydowano w G.U.Z., iż nowela do ustawy z 15 lipca dla pewnych powodów ma być mimo wszystko dostosowaną do tej ustawy, z tem jednak, że zasadnicze postulaty będą rozwinięte w niej niezależnie od ustawy 15 lipca. Istotnie też podany poniżej projekt

Projekt ustawy o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa

Ustawa z dnia...
w przedmiocie sfinansowania parcelacji i osadnictwa.

I. Fundusz Ziemski.

Art. 1.

1) Celem wykonania ustawy o parcelacji i osadnictwie – w szczególności – na gotówkowe wypłaty przy tworzeniu zapasu ziemi i na wydatki, związane z przejściowymi czynnościami, jako to: koszty, związane z przymusowym wykupem, przejściową administracją, przeprowadzeniem parcelacji itp., wreszcie na udzielanie osadnikom pożyczek na zagospodarowanie gruntów tworzy się do dyspozycji Ministra Reform Rolnych „Fundusz Ziemski”, składający się:

a) z wpływów i należności za sprzedane przez Urzędy Ziemskie poszczególne gospodarstwa, parcele gruntowe i inne obiekty z majątków ziemskich, wymienionych w części 1 art. 1 Ustawy o parcelacji i osadnictwie⁸¹⁸,

b) z wpływów z przejściowej administracji przeznaczonych na parcelację i osadnictwo majątków,

c) ze specjalnie przekazanych majątków i funduszy, uzyskanych z likwidowania przez Państwo instytucji osadniczych i kredytowych, ustanowionych w poszczególnych dzielnicach Rzeczypospolitej za b. rządów zaborczych w celu uprawiania polityki agrarnej,

d) z pozostałości gotówkowych i aktywów Wileńskiego Funduszu Parcelacyjnego,

e) z innych wpływów,

f) z fruktyfikacji Funduszu Ziemskiego.

2) Fundusz Ziemski po pokryciu potrzeb i kosztów wykonania Ustawy o parcelacji i osadnictwie ma być przelany do Skarbu Państwa.

„Ustawy o parcelacji i osadnictwie” nosi na sobie piętno ustawy z 15 lipca, chociaż bardzo radykalnie od tej ustawy odbiega”, *ibidem*, s. 3–4. Warto dodać, że w GUZ przygotowano jeszcze oddzielny projekt ustawy o parcelacji i osadnictwie na Ziemiach Wschodnich, który jednak został wycofany i nie trafił pod obrady Rady Ministrów. Również i ten projekt został opublikowany przez Zdzisława Ludkiewicza, zob. *ibidem*, s. 60–77.

⁸¹⁸ Zob. poprzedni załącznik.

II. PAŃSTWOWA RENTA ZIEMSKA W ZŁOCIE.

Art. 2.

1) Poza środkami finansowymi, będącymi w dyspozycji Ministra Reform Rolnych w Funduszu Ziemskim, ma ten Minister prawo emitować na cele parcelacji i osadnictwa „Państwową Rentę Ziemską w złocie” .

2) Listy państwowej renty ziemskiej w złocie oraz kupony do nich będą opiewały na złote (w złocie). Przerachowanie złotych na marki polskie dokonywane będzie według kursów periodycznie ogłaszanych przez Ministra Skarbu.

3) List Państwowej Renty Ziemskiej powinien mieć arkusz kuponowy i talon.

4) Państwowa Renta Ziemska będzie oprocentowana w stosunku sześć od sta rocznie.

5) Minister Reform Rolnych ma prawo na wniosek Ministra Skarbu zarządzić przymusowe deponowanie listów renty ziemskiej w Państwowym Banku Rolnym i wydanie ich właścicielowi na stwierdzone jego potrzeby gospodarcze.

6) Bliższe przepisy o formie i treści listów Renty Ziemskiej, o wysokości kwot, na które opiewać mają poszczególne listy, o liczbie kuponów, dołączonych do każdego listu, o planie umorzenia listów itp. – wyda Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu z zachowaniem przepisów artykułów 3–13.

Art. 3.

1) Ogólna suma emitowanych, a nieumorzonych listów Renty Ziemskiej nie może przekraczać sumy zabezpieczających ją pożyczek Ministra Reform Rolnych (art. 32), zabezpieczonych hipotecznie (prawem zastawu) na nieruchomościach ziemskich niepaństwowych wraz z sumą, odpowiadającą 90% wartości szacunkowej będących w posiadaniu Ministra Reform Rolnych, a przeznaczonych na cele parcelacji i osadnictwa gruntów z dodaniem do wymienionej wartości gruntów również wartości szacunkowej budynków, obliczonej w myśl art. 18.

Art. 4.

1) Dla przeprowadzenia emisji i spłaty listów Renty Ziemskiej będą stworzone trzy fundusze:

a) Fundusz oprocentowania Państwowej Renty Ziemskiej w złocie,

b) Fundusz umorzenia Państwowej Renty Ziemskiej w złocie,

c) Fundusz rezerwowy Państwowej Renty Ziemskiej w złocie.

2) Fundusze wymienione zabezpieczają wypełnienie zobowiązań, płynących z Renty Ziemskiej.

3) Poza tym Skarb Państwa Polskiego przyjmuje odpowiedzialność za zobowiązania, płynące z Państwowej Renty Ziemskiej w złocie.

Art. 5.

Fundusz oprocentowania jest przeznaczony na oprocentowanie listów Renty Ziemskiej; tworzy się on:

1) z części wpływających od dłużników rat przeznaczonych na oprocentowanie udzielonych pożyczek,

2) z rat wpłacanych przez Ministra Reform Rolnych z tytułu oprocentowania w stosunku sześć od sta rocznie tej części emitowanych listów Renty Ziemskiej, której odpowiednikiem jest wymienione w art. 3 – 90% wartości szacunkowej gruntów przeznaczonych na cele parcelacji i osadnictwa. Potrzebne na opłatę tych rat sumy Minister Reform Rolnych czerpać będzie z Funduszu Ziemskiego lub bezpośrednio z wpływów z danej nieruchomości ziemskiej.

Art. 6.

Fundusz umorzenia jest przeznaczony na wykup listów Renty Ziemskiej i spłatę wylosowanych listów. Tworzy się on z przeznaczonych na umorzenie pożyczek części wpływających od dłużników rat, ze spłaconych gotówką pożyczek oraz innych sum gotówkowych, przelewanych z Funduszu Ziemskiego (art. 8).

Art. 7.

Fundusz rezerwowy jest przeznaczony na pokrycie możliwych braków funduszu oprocentowania i umorzenia i tworzy się z wpływów następujących:

a) z części funduszu oprocentowania i umorzenia, przypadających za przedawnione kupony i listy Renty Ziemskiej,

b) z kwot, wpływających tytułem odsetek zwłoki;

c) z oprocentowania funduszy wymienionych w art. 4;

d) z innych wpływów.

Art. 8.

1) W miarę spłaty pożyczek udzielonych przez Ministra Reform Rolnych oraz w miarę przeznaczania na ten cel przez wymienionego Ministra wolnych sum z Funduszu Ziemskiego, będą listy Renty Ziemskiej wycofywane z obiegu przez ich wylosowanie. Listy Renty Ziemskiej wycofane z obiegu będą natychmiast niszczone wraz z arkuszami kuponowymi i talonami.

2) Losowanie powinno być na 10 (dziesięć) dni przed terminem losowania podane do publicznej wiadomości przez obwieszczenie.

W obwieszczeniu powinna być podana suma listów Renty Ziemskiej, które mają być wylosowane. Akt losowania powinien odbyć się publicznie. Suma listów, które będą wylosowane, powinna odpowiadać kwocie, która na 15 dni przed losowaniem stanowiła cały stan majątku funduszu umorzenia.

3) Kwoty mniejsze niż najmniejsza suma, na którą list Renty Ziemskiej może opiewać, nie będą uwzględniane przy losowaniu.

4) Numery wylosowanych listów Renty Ziemskiej będą ogłaszane w gazecie urzędowej.

Art. 9.

1) Posiadacz listu Państwowej Renty Ziemskiej w złocie ma prawo do podejmowania odsetek tego listu, które przypadają półrocznie z dołu w dniu płatności kuponu.

2) W razie wylosowania listu Renty Ziemskiej posiadacz jego ma prawo do sumy nominalnej wartości listu.

3) Wymienione w ustępie 1 odsetki i w ustępie 2 sumy nominalnej wartości listów przerachowuje się na marki polskie z zastosowaniem przepisu ustępu 2 art. 2, biorąc jako termin przerachowania dzień zapadłości kuponu, względnie dzień wylosowania listu.

Art. 10.

1) Wyplata wylosowanego listu Renty Ziemskiej następuje za zwrotem listu wraz z arkuszem kuponowym i talonem i za równoczesnym wyrównaniem zaległych jeszcze po dzień płatności listu, a nie przedawnionych odsetek ewentualnie za potrąceniem sumy, ewentualnie sum brakujących, a nie zapadłych kuponów.

2) Oprocentowanie wylosowanego listu Renty Ziemskiej ustaje z dniem jego płatności.

Art. 11.

1) Listy Renty Ziemskiej mogą być przedstawione do spłaty w ciągu lat 30 począwszy od dnia upływu terminu, przewidzianego w art. 10.

2) Kupony mogą być przedstawione do spłaty w przeciągu lat 5 od dnia ich płatności.

3) Listy Renty Ziemskiej i kupony, nie przedstawione do spłaty w powyższych terminach, ulegają przedawnieniu.

Art. 12.

Kupony od listów Renty Ziemskiej wolne są od podatków od kapitałów i rent i będą przyjmowane przy uiszczaniu ceł, podatków i opłat państwowych.

Art. 13.

Państwowe listy Renty Ziemskiej mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo pupilarne, i będą przyjmowane po cenie nominalnej jako wadia przy licytacjach, kaucje akcyzowe i celne, kaucje przy zawieraniu

kontraktów ze Skarbem Państwa, oraz kaucje składane do depozytów wszelkich instytucji rządowych.

III. FINANSOWANIE TWORZENIA ZAPASU ZIEMI.

a. Majątki państwowe.

Art. 14.

1) Przeznaczone na cele osadnictwa i parcelacji majątki państwowe wszelkich kategorii mają być oszacowane w celu stworzenia podstawy:

1. dla ustalenia wysokości emisji Państwowej Renty Ziemskiej w złocie (art. 3),
2. dla ustalenia ceny sprzedaży osadnikom poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych.

b. Majątki niepaństwowe.

Art. 15.

1) Wynagrodzenie za nieruchomości ziemskie, przymusowo wykupywane na cele parcelacji i osadnictwa, stanowić będzie wartość szacunkowa, ustalona przez Okręgowy Urząd Ziemski w myśl artykułów 17–24.

2) Wynagrodzenie to, za wyjątkiem części wymienionej w ustępie 3, jest płatne w listach Państwowej Renty Ziemskiej w złocie według ich nominalnej wartości.

3) W gotówce płatna jest ta część wynagrodzenia za nieruchomość, która nie może być pokryta przez Rentę Ziemską ze względu na zasady, gwarantujące bezpieczeństwo tej Renty (art. 3 ust. 2). Termin płatności tej części wynagrodzenia liczy się od dnia objęcia w posiadanie przez urzędy ziemskie przedmiotów szacunku i od dnia tego bieżą na rzecz uprawnionego do odbioru procenta zwłoki po sześć od sta rocznie.

Art. 16.

1) Przy nabywaniu nieruchomości ziemskich na podstawie prawa pierwokupu lub odkupu, cena kupna-sprzedaży winna być uiszczona przez Ministra Reform Rolnych zgodnie z przepisami prawnymi w przedmiocie pierwokupu lub odkupu, w danym wypadku terytorialnie obowiązującymi.

2) Cena nabycia nieruchomości ziemskiej (majątku ziemskiego) z wolnej ręki nie może przekraczać tych samych przepisów prawnych, które obowiązują przy przymusowym wykupie, z tym jednak zastrzeżeniem, że można płacić gotówką. O ile wypłacona gotówką część ceny nabycia, nie licząc zapłaty za obiekty, wymienione w części 3 art. 15, wynosić ma więcej niż 25% ceny, to wymagana jest na to zgoda Ministra Skarbu.

c. Szacunek i klasyfikacja gruntów.

Art. 17.

1) Wartość szacunkowa nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych lub w ogóle nabywanych i przejmowanych na cele parcelacji i osadnictwa oraz wartość szacunkowa gruntów, które mają być odpowiednikiem Państwowej Renty Ziemskiej w złocie lub też obciążone pożyczkami, wydawanymi w tejże Rencie, określa się w złotych z przeliczeniem ich na marki polskie podług przepisów ustępu 2 art. 2.

2) Pod względem cenności użytków rolnych obszar Rzeczypospolitej Polskiej dzieli się na następujące strefy:

Strefa I obejmuje:

Województwo Krakowskie i powiaty Będzin, Częstochowa, Jędrzejów, Kielce, Miechów, Olkusz, Opatów, Pińczów, Sandomierz, Stopnica woj. Kieleckiego, pow. Kolbuszowa, Łańcut, Nisko, Rzeszów, Tarnobrzeg, Przeworsk woj. Lwowskiego.

Strefa II obejmuje:

Województwo Łódzkie, pow. Błonie, Gostynin, Grójec, Kutno, Łowicz, Mińsk Mazowiecki, Niezawa, Płock, Płońsk, Pułtusk, Radzymin, Rawa, Skierniewice, Sochaczew, Warszawa, Włocławek woj. Warszawskiego, pow. Iłża, Końskie, Kozienice, Opoczno, Radom, Włoszczowa woj. Kieleckiego, pow. Garwolin, Puławy, Lublin, Krasnystaw, Janów, Zamość woj. Lubelskiego.

Strefa III obejmuje:

Województwo Poznańskie, Tarnopolskie, Stanisławowskie, pow. Bóbrka, Brzozów, Cieszanów, Dobromil, Drohobycz, Gródek Jagielloński, Jarosław, Jaworów, Krosno, Lisko⁸¹⁹, Lwów, Mościska, Przemyśl, Rawa Ruska, Rudki, Sambor, Sanok, Sokal, Stary Sambor, Strzyżew, Żółkiew woj. Lwowskiego, pow. Biała Podlaska, Biłgoraj, Chełm, Hrubieszów, Konstantynów, Lubartów, Łuków, Radzyń, Siedlce, Sokołów, Tomaszów, Węgrów, Włodawa woj. Lubelskiego, pow. Białystok, Bielsk, Kolno, Łomża, Ostrołęka, Ostrów, Szczuczyn, Wysokie Mazowieckie woj. Białostockiego, pow. Cieszanów, Lipno, Maków, Mława, Przasnysz, Rypin, Sierpc woj. Warszawskiego.

Strefa IV obejmuje:

Województwa: Pomorskie, Wołyńskie, Nowogródzkie, Okręg administracyjny Wileński, pow. Augustów, Grodno, Sejny, Sokółka, Suwałki, Wołkowysk woj. Białostockiego, pow. Brześć Litewski woj. Poleskiego.

Strefa V obejmuje:

Województwo Poleskie bez powiatu Brześć Litewski.

3) Wartość szacunkowa 1 hektara gruntów ornych III klasy (art. 24) ustala się:

a) dla strefy I na 300 złotych

⁸¹⁹ Od 1931 r. Lesko.

- b) ” ” II ” 250 ”
- c) ” ” III ” 210 ”
- d) ” ” IV ” 170 ”
- e) ” ” V ” 120 ”

Wartość zaś użytków rolnych innych klas ustala się według stosunku, określonego w art. 24, biorąc za podstawę ustalony w niniejszym ustępie szacunek dla klasy III w poszczególnych strefach. Tak otrzymane cyfry wartości szacunkowej gruntów położonych w okręgach, w których w myśl punktu b części D ustępu 2 art. 3 ustawy o parcelacji i osadnictwie obowiązuje maksimum własności 60 ha, podwyższa się o 30%, zaś w okręgach, w których w myśl punktu a części D ustępu 2 art. 3 tejże Ustawy obowiązuje maksimum własności 30 ha, podwyższa się o 300 złotych na 1 ha bez względu na klasę gruntu; przy niewykarczowanych gruntach poleśnych otrzymana tak wartość szacunkowa obniża się o 20%.

4) Do wartości szacunkowej obliczonej podług przepisów ustępu 3 niniejszego artykułu dodaje się 20% względnie 10%, o ile grunt jest położony nie dalej jak 5 kilometrów, względnie nie dalej jak 10 kilometrów w prostej powietrznej linii od stacji lub przystanku kolejowego, zaś strąca się 10% względnie 20%, o ile grunt jest położony dalej jak 30 km, względnie 50 km w prostej linii od stacji lub przystanku kolejowego.

5) Niezależnie od dodatku, przewidzianego w ustępie 4, do wartości szacunkowej, obliczonej podług przepisów ustępu 3, dodaje się procentowąwyżkę w zależności od odległości gruntu w prostej linii od granic miasta, obliczoną w sposób następujący: liczbę pełnych tysięcy mieszkańców miasta podług spisu 1921 r. względnie dla ziemi Wileńskiej podług spisu 1919 r. mnoży się przez 2, a otrzymany iloczyn dzieli się przez liczbę kilometrów odległości gruntu, licząc każdy rozpoczynający się kilometr za pełny; tak otrzymany iloraz stanowi cyfrę procentowej wyżki wartości szacunkowej gruntu. Przy ciężeniu danego gruntu więcej niż ku jednemu miastu, do obliczania wyżki procentowej bierze się odległość od tego miasta, która da wyższą cyfrę wyżki. Dla Wilna w drodze wyjątku wspomniana tu odległość liczy się od granic tego miasta z roku 1909. O ile by tak obliczona cyfra procentowej wyżki była niższa od 10%, nie jest ona brana w rachubę, tak samo nie ma wyżki w zależności od odległości gruntu od granic Warszawy więcej jak 40 kilometrów, od granic innych miast więcej jak 30 kilometrów.

Art. 18.

Budynki gospodarcze, należące do gospodarstwa i z nim związane (za wyjątkiem wymienionych w art. 20), będą oszacowane proporcjonalnie do wartości szacunkowej użytków rolnych folwarków, w których się znajdują, nie licząc gruntów pod lasami i nieużytkami (VII i VIII klasa gruntów ornych, art. 24) według następujących zasad:

a. Pod względem jakości budynki gospodarcze zaliczane będą do następujących kategorii:

I kategoria – zabudowania masywne z cegły palonej, względnie ciosanego kamienia, kryte ogniotrwale.

II kategoria – budynki o ścianach z cegły palonej i drzewa (pruski mur), z pustaków betonowych, względnie o ścianach z szustru i żwiru na zaprawie cementowo-wapiennej, budynki z kamienia nieciosanego, względnie wapniaka, wreszcie budynki z drzewa z murowanymi z cegły palonej lub kamienia ciosanego słupami, kryte ogniotrwale, względnie papą lub gontem, oraz budynki kategorii I, kryte nieogniotrwale.

III kategoria – budynki z drzewa, kryte jak w kategoriach I i II lub w inny sposób, oraz budynki kategorii II kryte gorzej, niż przewiduje ta kategoria.

IV kategoria – budynki z surówki, względnie z pacy (glinobitne) kryte jak w poprzednich kategoriach.

b. Wartość szacunkowa budynków kompletnych, będących w stanie bardzo dobrym, określona będzie w sumie równej odpowiedniemu procentowi wartości gruntów ornych i ogrodów oraz łąk i pastwisk danego folwarku (jednostki gospodarczej) w jego rozmiarach w chwili oszacowania względnie przymusowego wykupu podług norm następujących: dla poszczególnych kategorii budynków kolejno procenta te wynoszą: I, II, III, IV kategoria – 60%, 50%, 45%, 35% wartości szacunkowej gruntów ornych i ogrodów danego folwarku; 20%, 17%, 14%, 10% wartości szacunkowej łąk i pastwisk folwarku. O ile folwark posiada więcej niż 150 ha gruntów ornych i ogrodów lub więcej niż 50 ha łąk i pastwisk, do powyższego obliczania wprowadzona będzie dygresja w sposób następujący: Jeden hektar gruntów ornych i ogrodów łącznej ich przestrzeni ponad 150 ha do 300 ha włącznie będzie rachowany za 0,8 ha – jeden hektar ponad 300 ha za 0,6 ha. Jeden hektar łąk i pastwisk łącznej ich przestrzeni ponad 50 ha do 200 ha włącznie będzie rachowany za 0,7 ha, jeden hektar ponad 200 ha za 0,4 ha. O ile część folwarku poprzednio była przymusowo wykupiona lub na mocy dobrowolnego układu nabyta przez Urzędy Ziemskie na cele osadnictwa i parcelacji, szacunek budynków odniesiony będzie do całej pierwotnej przestrzeni folwarku przed wykupem względnie nabyciem części.

c. Na wypadek występowania różnych kategorii budynków (punkt a), obliczanie ich wartości szacunkowej dokonywa się proporcjonalnie do powierzchni w metrach kwadratowych, którą zajmują poszczególne kategorie, przy tym metr kwadratowy zajęty przez budynki mieszkalne rachuje się za dwa metry, zaś przy budynkach piętrowych, piętro rachowane jest za pół budynku. Obliczona na zasadzie tego liczba metrów kwadratowych każdej kategorii stanowi o proporcjonalnym uwzględnieniu wymienionych w punkcie b procentów dla obliczenia całej wartości szacunkowej budynków.

d. O ile budynki są niekompletne, albo niedostatecznych rozmiarów na dany folwark, określona będzie w metrach kwadratowych z zastosowaniem przepisów punktu c brakująca powierzchnia budynków i na zasadzie tego będzie odpowiednio zredukowana cyfra wartości szacunkowej, obliczona podług zasad punktu b względnie punktu b i c.

e. O ile część lub wszystkie budynki nie są w stanie bardzo dobrym, wartość szacunkowa, obliczona w myśl punktów b, c i d, ulegnie redukcji proporcjonalnej do zmniejszonej przez to wartości gospodarczej budynków. W razie następczących się wątpliwości Urzędy Ziemskie mogą przeprowadzić redukcję tę szablonowo podług wieku budynku, odliczając za każdy rok tego wieku przy budynkach I kategorii 3/4%, II kategorii 1%, III i IV kategorii 1 1/2%.

Art. 19.

Przepisy artykułów 17 i 18 będą przynajmniej raz na dwa lata poddawane rewizji przez Radę Ministrów. W razie niezgodności ich z przeciętnymi faktycznymi cenami na ziemię w większych kompleksach sprzedawaną Rada Ministrów wyda rozporządzenie, zmieniające przepisy niniejszego artykułu, dostosowując je do wspomnianych faktycznych cen przeciętnych.

Art. 20.

1) Budynki postawione po 1 sierpnia 1914 r. nie mogą być szacowane niżej od rzeczywistych kosztów ich wykonania, będą one oszacowane osobno, zaś reszta budynków będzie szacowana jako niekompletne.

2) Nakłady na uprawę, nawożenie sztuczne i zasiewy bezpośrednio poprzedzające oszacowanie, podlegające przymusowemu wykupnu drzewa i krzewy, szacuje się podług rzeczywistej wartości w chwili oszacowania.

3) Cena ewentualnie nabywanych przez Urzędy Ziemskie przedmiotów, wymienionych w ustępie 5 art. 5 ustawy o parcelacji i osadnictwie, nie może przekraczać przeciętnych cen rynkowych, płaconych w danej okolicy.

Art. 21.

1) Podział gruntów danej nieruchomości na klasy i ich wartość szacunkową ustala Okręgowy Urząd Ziemski, stosując przepisy art. 17 na podstawie opinii Komisji Klasyfikacyjno-Szacunkowej.

2) Okręgowy Urząd Ziemski orzeka również o wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupywane obiekty na podstawie opinii tejże Komisji.

3) Komisja Klasyfikacyjno-Szacunkowa składa się z osób następujących:

- a) delegata Ministra Reform Rolnych, jako przewodniczącego,
- b) delegata Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych,
- c) delegata Ministra Skarbu.

4) Komisja działa przy udziale geometry rządowego oraz fachowych rzeczoznawców, wzywanych przez przewodniczącego Komisji spośród listy zaprzysiężonych znawców, ustalonej dla danego Okręgu przez Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

5) Cenę dobrowolnie nabywanego obiektu ustala Minister Reform Rolnych na wniosek Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego. Wniosek ten będzie oparty o opinię Komisji Klasyfikacyjno-Szacunkowej co do wartości nabywanego obiektu.

6) Orzeczenia Okręgowego Urzędu Ziemskiego o kwalifikacji gruntów i wartości szacunkowej przymusowo wykupywanych obiektów będą właścicielowi komunikowane niezwłocznie na piśmie.

7) Komisja Klasyfikacyjno-Szacunkowa przystępuje do swych czynności po uprzednim zawiadomieniu o tym właściciela lub jego prawnego zastępcy.

Art. 22.

Instrukcja klasyfikacyjno-szacunkowa, wydana przez Ministra Reform Rolnych, bliżej określi postępowanie i szczegółowe zasady szacunku, wypływające z przepisów niniejszej ustawy.

Art. 23.

1) Dla celów klasyfikacji jako użytki rolne ustala się:

a) grunty orne, wliczając w nie także nieużytki,

b) łąki.

2) Ziemie poleśne pod lasami, sadami lub specjalnymi użytkami, o ile chodzi o ustalenie klasy gruntów jako takich, klasyfikuje się według zasad i systemu klasyfikacyjnego ustalonego dla gruntów ornych.

3) Wszelkie pastwiska, nadające się do zamiany na grunty orne lub łąki, winny być traktowane i klasyfikowane bądź jako grunty orne, bądź to jako łąki.

4) Pastwiska naturalne, tj. pastwiska nie dające się zmienić na użytki, poprzednio pod a i b tego artykułu wymienione, lasy i wody Komisja Klasyfikacyjno-Szacunkowa oceni na gruncie podług cen rynkowych, a na podstawie tego ich wartość szacunkową ustali Okręgowy Urząd Ziemski.

Art. 24.

1) Grunty orne podzielone będą na osiem klas, łąki na pięć klas.

2) Do poszczególnych klas będą zaliczone grunta orne, względnie łąki najbardziej zbliżone co do swej wartości do gruntów ornych, względnie łąk, podług ustępów 3 do 14. Grunta zmeliorowane będą zaliczone do odpowiednio wyższych klas z uwzględnieniem podniesionej ich wartości wskutek melioracji:

3) Do gruntów ornych klasy I będą zaliczone najlepsze ciepłe grunta, na których udają się warzywa, buraki cukrowe, pszenica itp.

4) Do gruntów orných kl. II – grunta rolnicze bardzo dobre, zbliżone do kl. I, lecz od nich gorsze, np. mniej czynne.

5) Do gruntów orných kl. III – grunta rolnicze dobre, jak dobre gleby żytnio-ziemniaczane.

6) Do gruntów IV kl. – grunta rolnicze średnie, jak np. takie, których wartość może być zasadnie podniesiona przez odpowiednie meljoracje, np. ciężkie grunta wadliwe, mało czynne.

7) Do gruntów orných V kl. – grunta rolnicze słabe, jak piaszczyste, przydatne jednak na uprawy żyta, ziemniaków i łubinu.

8) Do gruntów orných VI kl. – grunta rolnicze liche, jak zupełnie piaszczyste, na których plonuje tylko żyto i łubin żółty.

9) Do gruntów orných VII kl. – grunta niezdatne dla właściwej uprawy polowej bądź dla swej lotności, bądź błotności, bądź zbytnej szkieletowatości.

10) Do gruntów orných VIII kl. – nieużytki kompletne, jak doły po żwirze, torfie, glinie itp.

11) Do łąk kl. I – łąki najlepsze, jak sztucznie nawadniane z dostatecznym dopływem żywej i zdrowej wody, zapewniającym bez nawożenia maksymalne plony siana wyborowego.

12) Do łąk kl. II – łąki bardzo dobre, jak użyźniane wylewami rzek w różnych porach roku.

13) Do łąk kl. III – łąki średnie, jak łąki polne niezalewane, dające siana mniej, niż przy klasie II.

14) Do łąk kl. IV – łąki gorsze, jak np. za suche lub za mokre, dające urodzaje zawodne.

15) Do łąk kl. V – łąki liche, jak bagienne lub torfowe wyżynne.

16) Wzajemny stosunek wartości gruntów poszczególnych klas wynosi: wartość 1 hektara gruntów orných I kl. równa jest wartości:

1 1/3 hektara gruntów orných kl. II

2 " " " " III

3 " " " " IV

4 " " " " V

8 " " " " VI

15 " " " " VII

25 " " " " VIII

3/4 hektara łąk klasy I

1 " " " II

2 " " " III

4 " " " IV

8 " " " V

IV. Likwidowanie majątków.

Art. 25.

Wydatki i wpływy, związane z przejściową do parcelacji administracją nieruchomości ziemskich, będących w posiadaniu Urzędów Ziemskich, jako zapasu ziemi na parcelację, oraz wydatki na wszelkiego rodzaju prace parcelacyjne itp., niezbędne dla wytworzenia racjonalnych gospodarstw i parcel gruntowych, obciążają względnie zapisują się na dobro Funduszu Ziemskiego, a regulowane będą przez przepisy i zarządzenia Ministra Reform Rolnych.

V. Ustalenie ceny sprzedaży poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych.

Art. 26.

1) Cenę sprzedażną poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych, utworzonych z majątków parcelowanych przez Urzędy Ziemskie, ustala Okręgowy Urząd Ziemski na podstawie szacunku ewentualnie kosztów nabycia – o ile te byłyby wyższe od szacunku. Nadto cena sprzedażna ziemi będzie podniesiona przez rozłożenie na całą parcelowaną przestrzeń danego folwarku tej części szacunkowej budynków, o którą ich wartość się zmniejszy wskutek parcelacji folwarku.

2) Do ceny sprzedażnej będzie dodana suma ogólnoadministracyjnych i specjalnych wydatków i kosztów, poniesionych przez Urzędy Ziemskie na przeprowadzenie parcelacji nieruchomości ziemskich oraz na urządzenie i wkłady gospodarcze, budynki itp.

3) Minister Reform Rolnych może w celu ustalenia ceny sprzedażnej ustalić ryczałtowy dodatek do szacunku względnie kosztów nabycia, uwzględniający sumarycznie wszystkie wyliczone powyżej kategorie kosztów i nakładów.

Art. 27.

Ceny sprzedażne nieruchomości ziemskich (majątków ziemskich), posiadających specjalne przeznaczenie i odrębną wartość, ustala z uwzględnieniem cen miejscowych Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu na wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Art. 28.

Przy wycenianiu do sprzedaży gospodarstw i działek gruntowych, szacunek przypadających na poszczególne gospodarstwo lub działki budynków, inwestycji, urządzeń gospodarczych i inwentarza martwego, a również ewentualnej uprawy gruntów i zasiewów, ustala się według bieżącej ich wartości gospodarczej w chwili wyceniania z tym zastrzeżeniem, by suma cen sprzedaży poszczególnych

gospodarstw i działek w każdym razie pokryła szacunek względnie kosztu nabycia i wszelkie wkłady, które Urzędy Ziemskie w tym obiekcie poniosły. Inwentarz żywy szacuje się podług miejscowych cen rynkowych.

Art. 29.

1) Grunta i tereny, sprzedawane na cele przemysłowe, handlowe, i w ogóle nierolnicze, należy wyceniać odpowiednio wyżej ze stanowiska ich przeznaczenia według istotnej specjalnej wartości.

2) Grunta, sprzedawane na cele tworzenia kolonii dla robotników, rzemieślników, urzędników itp., wycenia się na zasadach ogólnych, przewidzianych bądź dla wyceniania majątków w całości, bądź drobnych gospodarstw rolnych, zależnie od tego, w jakim stanie są one odstępowane, tj. czy sprzedaje się samą ziemię naraz więcej niż jednemu nabywcy, względnie ich spółce lub spółdzielni, czy też sprzedaje się parcelę lub parcelę z budynkami pojedynczym nabywcom.

Art. 30.

Wycenianie gruntów względnie gospodarstw i działek gruntowych, oddanych w posiadanie osadnikom przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, bez ustalenia ceny sprzedażnej skuteczną Okręgowe Urzędy Ziemskie na ogólnych zasadach niniejszej Ustawy. Sumy, wpłacone przez nabywców w różnym czasie na poczet ceny kupna-sprzedaży, będą przeliczone na złote podług wartości marki polskiej w odpowiednich okresach, ustalonej wspólnie przez Ministrów Skarbu, Reform Rolnych i Sprawiedliwości.

Art. 31.

Dla wyceniania osad i działek gruntowych, utworzonych na podstawie nieuchylonych dotychczas ustaw o włościach rentowych, może Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu wydać odrębne przepisy, uwzględniające charakter włości rentowych i odpowiednie przepisy obowiązujące.

VI. Kredyt parcelacyjny.

Art. 32.

1) Część ceny kupna-sprzedaży tworzonych przy parcelacji gospodarstw i parcel Urzędy Ziemskie mogą zakredytować nabywcy w postaci pożyczek, opiewających na złote. Wysokość tej pożyczki będzie dostosowana do stanu finansowego nabywcy, jednak nie może ona przekraczać dla bezrolnych 90% ceny kupna-sprzedaży, dla małorolnych oraz dla nabywców gospodarstw wzorowych – 75%, dla nabywców parcel urzędniczych i robotniczych – 80% tejże ceny.

2) O ile udzielona pożyczka nie będzie przekraczała 90% wartości szacunkowej ziemi wraz z wartością wymienionych w art. 18 budynków, będzie ona

pożyczką gruntową długoterminową i będzie się zabezpieczać państwową Rentę Ziemską w złocie. Nadwyżki pożyczki ponad wymienione 90% będą stanowiły pożyczkę inwestycyjną, udzieloną z Funduszu Ziemskiego.

3) Z pomocy kredytowej korzystać będą nabywcy gospodarstw wymienionych w części 3 art. 21 i w art. 22 Ustawy o parcelacji i osadnictwie oraz nabywcy parcel, wymienieni w art. 24 tejże Ustawy z uwzględnieniem zastrzeżonego tamże w art. 25 pierwszeństwa; udzielana ona będzie również właścicielom działek i gospodarstw, powstałych z parcelacji, względnie ich spadkobiercom, dla uregulowania działów spadkowych lub fizycznego podziału gospodarstwa.

Art. 33.

1) Kredyt, udzielony zgodnie z art. 32, podlega oprocentowaniu sześć od sta w stosunku rocznym.

2) Procenty są płatne z dołu w ratach półrocznych.

3) Okres umorzenia pożyczek gruntowych wynosić będzie najwyżej lat 30, pożyczek inwestycyjnych najwyżej lat 15. Raty amortyzacyjne są płatne razem z procentami.

4) Złote przeliczują się na marki polskie z zastosowaniem przepisów ustępu 2 art. 2.

5) Należności, niewpłacone w ciągu pół roku od terminu płatności, podlegają przymusowemu ściągnięciu wraz z dodatkiem administracyjnym przez Państwowy Bank Rolny w trybie administracyjnym, przewidzianym w art. 10 i 20 statutu Banku. Poza tym dłużnik płaci odsetki zwłoki w wysokości 1% miesięcznie do dnia wpłaty względnie ściągnięcia zeń należności.

6) Pożyczka musi być zabezpieczona hipotecznie, a udzielenie jej skutkuje ograniczenie prawa własności, przewidziane w art. 27 ustawy o parcelacji i osadnictwie.

VIII. Fundusz Zapomóg i Kredytu Ulgowego.

Art. 34.

W celu popierania nabywania ziemi i tworzenia gospodarstw przez inwalidów, żołnierzy Wojska Polskiego i b. Litwy Środkowej, oraz przez służbę folwarczną i oficjalistów parcelowanych majątków, tworzy się specjalny „Fundusz Zapomóg i Kredytu Ulgowego” ze źródeł następujących:

1) z jednorazowego specjalnego podatku od obrotu ziemią, na zasadach wskazanych w art. 38,

2) z pozostałości gotówkowych i aktywów wileńskiego wojskowego funduszu ziemskiego,

3) z innych wpływów,

4) z fruktyfikacji sum funduszu.

Art. 35.

Z Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego mogą korzystać:

1) inwalidzi i żołnierze, którzy walczyli w szeregach armii Polskiej lub w wojsku b. Litwy Środkowej, szczególnie się odznaczyli, a którzy posiadają niedostateczne środki na nabycie ziemi przy parcelacji lub na zorganizowanie na tych parcelach gospodarstw;

2) osoby, którym nadaje się ziemię w myśl Ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego, zmienionej przez Ustawę o parcelacji i osadnictwie;

3) służba folwarczna, niezamożni pracownicy rolni oraz oficjaliści rolni, którzy tracą zajęcie wskutek parcelacji danego folwarku.

Rozstrzyganie, którym z kandydatów, wymienionych w p. 1 i 2 niniejszego artykułu, ma być udzielona pomoc, w jakiej kolejności i w jakiej wysokości, będzie na podstawie przepisów Ministra Reform Rolnych zadaniem Komisji powołać się mających przez Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych. Komisje te działać będą przy Okręgowych Urzędach Ziemskich w pierwszej i przy Głównym Urzędzie Ziemskim w drugiej instancji.

O pomocy innym kandydatom decydują Okręgowe Urzędy Ziemskie.

Art. 36.

1) Z funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego będą udzielane na cele zagospodarowania się zasiłki w wypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących bezzwrotne, a w ogóle zasiłki zwrotne (pożyczki), oprocentowane w stosunku 3 od sta rocznie.

2) Zasiłki zwrotne, udzielane z Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego, będą opiewały na złote i winny być zabezpieczone tak, aby Skarb Państwa żadnych strat z tego tytułu nie poniósł. Koszta związane ze sporządzeniem skryptu dłużnego, jak również wszelkie inne wydatki z tym związane, pokrywane są z tegoż funduszu.

3) Zasiłki zwrotne z Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego mają być amortyzowane najdłużej w ciągu lat 15 w równych ratach półrocznych, przy czym termin płatności pierwszej raty może być odroczony na dwa lata od dnia udzielenia zasiłku.

4) Pomoc z Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego może być udzielana osadnikom zarówno przy parcelacji prowadzonej przez Urzędy Ziemskie, jak też przy parcelacji, prowadzonej pod nadzorem tych Urzędów przez instytucje do tego upoważnione, lub osoby prywatne, oraz w tych wypadkach, gdy grunta przechodzą tytułem darmym na zagospodarowanie tych gruntów.

Art. 37.

1) Rozmiary i sposób udzielania pomocy z Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego w formie nisko oprocentowanego kredytu oraz w formie zapomóg bezzwrotnych – ustali w porozumieniu z Ministrem Skarbu Minister Reform Rolnych, który również określi, w jakich wypadkach pomoc z tego funduszu ma być uzupełnieniem ogólnej państwowej pomocy kredytowej przy parcelacji.

2) Na udzielanie pomocy kandydatom, wymienionym w p. 3 art. 35, przeznaczona się najwyżej 50% sum, uzyskanych dla Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego z p. 1 art. 34.

Art. 38.

1) Nieruchomości ziemskie, o ile ich wspólny obszar w ręku jednego właściciela lub kilku współwłaścicieli razem wziętych przekracza 30 ha, względnie 60 ha, względnie 200 ha, względnie 300 ha, względnie 400 ha, względnie 500 ha w Okręgach, dla których obowiązuje dane maksimum posiadania własności ziemskiej w myśl art. 3 Ustawy o parcelacji i osadnictwie – obciąża jednorazowy podatek od obrotu ziemią.

2) Podatek ten pobierany jest od sprzedaży przez Urzędy Ziemskie przy przymusowym wykupie majątków oraz przy każdej parcelacyjnej sprzedaży gruntu w wysokości 5% ceny sprzedażnej nieruchomości po odliczeniu od ogólnej ceny ewentualnie razem sprzedawanych nieruchomości. Ziemia, od której opłacony został już ten podatek, na przyszłość jest odeń wolna, chyba że sprzedana będzie za wyższą niż poprzednio cenę; w tym razie pobrany będzie podatek od nadwyżki ceny.

3) Podatek ten będzie ściągany przez Urzędy Ziemskie z zastosowaniem uwarunkowania zezwolenia na przewłaszczenie od złożenia kaucji, zabezpieczającej wysokość podatku. W wypadkach przymusowego wykupu podatek pobrany będzie przez zatrzymanie odpowiedniej części przypadających właścicielowi listów Państwowej Renty Ziemskiej w złocie. Listy te będą przez Ministra Reform Rolnych sprzedane przy pośrednictwie Państwowego Banku Rolnego. Ewentualna strata na kursie listów obciążą Fundusz Zapomóg i Kredytu Ulgowego.

Art. 39.

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych i Sprawiedliwości upoważniony jest do wydania przepisów przechodnich o przeliczeniu na złote sum pożyczkowych pożyczek udzielonych przez Urzędy Ziemskie na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących.

Art. 40.

1) Czynności bankowe, połączone z przygotowaniem, wydawaniem, oprocentowaniem i umorzeniem listów Państwowej Renty Ziemskiej w złocie i w ogóle

gospodarka pieniężna tą rentą oraz jej odpowiadającymi pożyczkami prowadzone będą przez Państwowy Bank Rolny na podstawie przepisów, zarządzeń i dyspozycji Ministra Reform Rolnych, określających zarówno zasady, jak też zakres działalności Banku.

2) Na tych samych zasadach będzie prowadzona przez Państwowy Bank Rolny administracja „Funduszem Ziemskim” i „Funduszem Zapomóg i Kredytu Ulgowego”.

3) Wydatki Państwowego Banku Rolnego, związane z administrowaniem wymienionymi funduszami, będą pokrywane ze specjalnego podatku administracyjnego, pobieranego od dłużników w wysokości, określonej przez Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 41.

Wykonanie niniejszej Ustawy powierza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

Art. 42.

Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za wyjątkiem Województwa Śląskiego i wchodzi w życie w trzydzieści dni po jej ogłoszeniu⁸²⁰.

Załącznik ^c23^c do № ^c22^c

[Uzupełnienie do projektu ustawy o parcelacji i osadnictwie w odniesieniu do artykułu 4]

Art. 4.

Niezależnie od obszarów wyłączonych od przymusowego wykupu na zasadzie art. 3 – nie podlegają przymusowemu wykupowi i pozostawione będą właścicielowi:

- 1) na przeciąg lat 3 od daty zatwierdzenia planu meljoracyjnego

⁸²⁰ Ustawa nie weszła w życie podobnie jak inne projekty ustaw przygotowane w tym czasie przez Główny Urząd Ziemski w ramach pakietu o reformie rolnej, w tym o parcelacji i osadnictwie. Podany tu tekst został opublikowany przez prof. Zdzisława Ludkiewicza, zob. *Reforma Rolna. Projekty Rządowe Nowych Ustaw oraz tekst wycofanej Ustawy o Parcelacji i Osadnictwie na Ziemach Wschodnich*, s. 36–59. Projekt ustawy w przedmiocie sfinansowania parcelacji i osadnictwa był przygotowywany, począwszy od drugiej połowy grudnia 1922 r., przez Zdzisława Ludkiewicza, Alfreda Okołowicza i Zdzisława Czałbowskiiego, jego rewizji prawnej dokonali zaś wiceprezes GUZ Władysław Olewiński, Jan Tenczyn i Stanisław Korwin-Piotrowski, *ibidem*, s. 4–5.

a) te majątki ziemskie, względnie stanowiące odrębną jednostkę gospodarczą folwarki, których właściciele na mocy planu zatwierdzonego przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych przed ogłoszeniem wykazu (art. 9), obejmującego daną nieruchomość – podjęli po dniu 1 stycznia 1920 r. lub w ciągu roku od daty zatwierdzenia planu podejmą meljoracje rolne na obszarze obejmującym co najmniej 50% wszystkich użytków rolnych (gruntów rolnych, łąk, pastwisk, torfowisk, bagien itp.) i meljoracje te zgłoszą we właściwym O.U.Z. przed ogłoszeniem wykazu (art. 9 cz. 4) obejmującego daną nieruchomość, przedkładając zatwierdzony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych plan meljoracyjny, obejmujący cały obszar wszystkich użytków rolnych meliorowanej jednostki gospodarczej;

b) obszary ponad 30 ha meliorowane z zachowaniem warunków w punkcie a wskazanych, a obejmujące mniej niż 50% majątku ziemskiego, względnie stanowiącego odrębną jednostkę gospodarczą folwarku;

2) na przeciąg lat 15 od daty zatwierdzenia planu meljoracyjnego – meljorowane z zachowaniem warunków w ustępie 1 wskazanych, jednostki gospodarcze (p. a), względnie ich części (p. b), o ile ich właściciele podjęte meljoracje najpóźniej w ciągu lat 3 od daty zatwierdzenia planu wykończą, zaś prawidłowe ich wykonanie w tym terminie zostanie udowodnione wobec właściwego O.U.Z. zaświadczeniem Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Załącznik ^c24^c do № ^c22^c

Wniosek nagły prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zaproponowania Sejmowi zmiany art. 1 projektu ustawy dotyczącej nowelizacji ustawy z 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej

Wniosek nagły

Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zaproponowania Sejmowi zmiany w art. 1 projektu Ustawy, dotyczącej nowelizacji Ustawy z dnia 17/XII-1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ustaw Rz.P. 1921 r. N.4 poz. 17)⁸²¹.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do zaproponowania Sejmowi następującej zmiany art. 1. Projektu ustawy w przedmiocie

⁸²¹ Ustawa z dnia 16 sierpnia 1923 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1923, nr 92, poz. 725.

zmian w ustawie z dn. 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalonego na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 16 marca 1923 r.: po wyrazach „Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust.R.P.z r. 1921 N.4 poz. 17)”, a przed wyrazami: „w końcu zdania” wstawić zdanie: „wyrazy: starosta lub jego zastępcę, jako przewodniczący i jako członkowie: przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu i Spraw Wojskowych oraz Głównego Urzędu Ziemskiego” zostają zastąpione wyrazami: „Komisarz Ziemski, jako przewodniczący i jako członkowie: przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych”.

UZASADNIENIE

Na Konferencji Panów Ministrów Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Spraw Wojskowych oraz Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego dnia 18 stycznia rb. była uchwalona również konieczność powyższych zmian w cytowanej Ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. (uwidocznionych w załączonym odpisie wyciągu z protokołu tej konferencji⁸²²).

Zmiany te są niezbędne, gdyż w przeciwnym razie Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego nie mógłby być odpowiedzialnym za prace Powiatowych Komitetów Nadawczych, w których przewodniczącym pozostawałby urzędnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, funkcyjnie i służbowo nie podlegający Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego.

Wprowadzenie do Powiatowych Komitetów Nadawczych na miejsce przedstawiciela Ministerstwa Skarbu przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości jest wskazane z celu uzupełnienia tego organu przez osobę prawnika, tak potrzebną przy decydowaniu spraw wymagających znajomości prawodawstwa Rzeczypospolitej Polskiej⁸²³.

PREZES

Głównego Urzędu Ziemskiego

Warszawa, 25 kwietnia 1923 r.

Załączników 2.⁸²⁴

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

⁸²² Załącznika nie publikuje się.

⁸²³ Sugerowana zmiana została wprowadzona do ostatecznego tekstu ustawy.

⁸²⁴ Załączników nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
23-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 11 maja 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
dyrektor departamentu	Stanisław Kętrzyński
Za Ministra Spraw Wojskowych Szef	
Kontroli Generalnej M. S. W.	dr Jan Waygart
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waclaw Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Za Ministra Przemysłu i Handlu dyrektor	
departamentu śląskiego	inż. Józef Kiedroń
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W obradach nad sprawą uposażenia	
funkcjonariuszów państwowych bierze	
nadto udział Dyrektor Głównego	
Urzędu Statystycznego Podsekretarz Stanu	dr Józef Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 26 kwietnia 1923 r.⁸²⁵

⁸²⁵ Ponad dwutygodniową przerwę w posiedzeniach Rady Ministrów zapewne należy wytłumaczyć wizytą marszałka Ferdinanda Focha w Polsce, aczkolwiek 7 maja 1923 r. pre-

2. Zgodnie z wnioskiem Ministrów Robót Publicznych i Skarbu przyznano dla biur Sejmu i Senatu prawo używania jednego samochodu ciężarowego bez osobnego szofera z tem, że z tego tytułu nie będzie udzielony dodatkowy kredyt i że koszty związane z utrzymaniem tego samochodu będą pokrywane z kredytu przeznaczonego na wywóz śmieci oraz dostawę materiałów opałowych.

3. Uchwalono wnioski Ministra Sprawiedliwości o mianowanie:

dyrektora sądu okręgowego w Poznaniu Adama Zathey'a⁸²⁶ oraz sędziów sądu okręgowego w Poznaniu Augusta Kossowskiego⁸²⁷ i Wojciecha Trampiera⁸²⁸ – sędziami sądu apelacyjnego w Poznaniu;

sędziego Sądu Najwyższego Jana Mrozowskiego Prezesem Sądu Najwyższego⁸²⁹; podprokuratora przy Sądzie Najwyższym d-ra Zdzisława Piernikarskiego prokuratorem przy Sądzie Najwyższym⁸³⁰;

podprokuratora przy sądzie apelacyjnym w Wilnie Wacława Kondratowicza podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym⁸³¹;

starszego referenta w Ministerstwie Sprawiedliwości d-ra Kazimierza Wolińskiego podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym⁸³²;

podprokuratora przy Sądzie Okręgowym w Warszawie Michała Kaduszkiewicza podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym⁸³³;

prokuratora przy sądzie okręgowym w Łodzi Czesława Łuńskiego podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym⁸³⁴;

mier Sikorski przewodniczył posiedzeniu Komitetu Politycznego Rady Ministrów, podczas którego omawiano sprawę dotacji na zorganizowanie kursów uniwersyteckich dla młodzieży ukraińskiej przy Uniwersytecie Warszawskim, stosunki polsko-litewskie i sytuację w Kłajpedzie, zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 157–159.

⁸²⁶ Nie udało się odnaleźć opublikowanej informacji o mianowaniu. Adam Zathey figuruje jako sędzia Sądu Apelacyjnego w 1927 r., zob. *Kalendarz sądowy na rok 1927*, s. 158.

⁸²⁷ Nie udało się odnaleźć opublikowanej informacji o mianowaniu. August Kossowski figuruje jako sędzia Sądu Apelacyjnego w 1927 r., zob. *Kalendarz sądowy na rok 1927*, s. 158.

⁸²⁸ Nie udało się odnaleźć opublikowanej informacji o mianowaniu.

⁸²⁹ Jan Mrozowski został mianowany prezesem Sądu Najwyższego z dniem 17 maja 1923 r. Funkcję tę pełnił do 1934 r., zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 1 lipca 1923, nr 13, s. 326; Z. Landau, *Mrozowski Jan Władysław*, w: PSB, t. 22, 1977, s. 214–216; *Czy wiesz kto to jest*, s. 509.

⁸³⁰ Zdzisław Piernikarski został mianowany prokuratorem przy Sądzie Najwyższym z dniem 17 maja 1923 r., zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 1 lipca 1923, nr 13, s. 326.

⁸³¹ Wacław Kondratowicz został mianowany podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸³² Kazimierz Woliński został mianowany podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸³³ Michał Kaduszkiewicz został mianowany podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym w Wilnie z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*, s. 327.

⁸³⁴ Czesław Łuński został mianowany podprokuratorem przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*, s. 326–327.

sędziego sądu okręgowego w Białej Ludwika Kazanowskiego⁸³⁵, sędziego sądu okręgowego w Białymstoku Witolda Świącickiego⁸³⁶, sędziego sądu okręgowego w Łomży Zygmunta Skarżyńskiego⁸³⁷, sędziego sądu okręgowego w Łodzi Bohdana Sabina Chęcińskiego⁸³⁸ i sędziego sądu okręgowego w Mławie Edmunda Płoskiego⁸³⁹ – wiceprezesami sądów okręgowych; sędziego śledczego w Łodzi Adama Kitzmana⁸⁴⁰, sędziego śledczego w Łodzi Felicjana Walerjana Kulikowskiego⁸⁴¹ i sędziego pokoju w okręgu sądu okręgowego w Kielcach Bolesława Wilkowskiego⁸⁴² – sędziami sądu okręgowego; notariusza przy wydziałach hipotecznych Sądu Okręgowego w Warszawie Franciszka Głowackiego Prezesem Sądu Okręgowego⁸⁴³.

4. Uchwalono wnioski Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie:

- a) d-ra Adama Kuryłły profesorem nadzwyczajnym w politechnice lwowskiej⁸⁴⁴;
- b) profesora nadzwyczajnego d-ra Hugona Steinhaus profesorem zwyczajnym matematyki w uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie⁸⁴⁵;

⁸³⁵ Ludwik Kazanowski został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Białej z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*, s. 327.

⁸³⁶ Witold Świącicki został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸³⁷ Zygmunt Skarżyński został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Łomży z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸³⁸ Bohdan Sabin Chęciński został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Łodzi z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸³⁹ Edmund Płoski został mianowany wiceprezesem Sądu Okręgowego w Mławie z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸⁴⁰ Adam Kitzman został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Łodzi z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸⁴¹ Felicjan Walerian Kulikowski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Łodzi z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸⁴² Bolesław Wilkowski został mianowany sędzią Sądu Okręgowego w Łodzi z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁸⁴³ Franciszek Głowacki został mianowany prezesem Sądu Okręgowego w Mławie z dniem 17 maja 1923 r., zob. *ibidem*, s. 326.

⁸⁴⁴ Adam Kuryłło został mianowany profesorem nadzwyczajnym statystyki na Wydziale Architektonicznym Politechniki Lwowskiej postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 25 maja 1923 r. W 1929 r. został mianowany profesorem zwyczajnym statystyki, budownictwa żelaznego i żelazobetonowego na tymże samym Wydziale, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; *Album inżynierów i techników w Polsce*, t. 1, cz. 1: *Politechnika Lwowska: rys historyczny, informacje*, Lwów 1932, s. 22.

⁸⁴⁵ Hugo Steinhaus został mianowany profesorem zwyczajnym matematyki na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; R. Duda, *Steinhaus*

- c) o nadanie docentowi uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie d-rowsi Tadeuszowi Ostrowskiemu tytułu profesora nadzwyczajnego⁸⁴⁶;
dalej o mianowanie:
d) d-ra Zdzisława Steusinga profesorem nadzwyczajnym higieny w uniwersytecie Jana Kazimierza⁸⁴⁷;
e) profesora nadzwyczajnego d-ra Wojciecha Rogali profesorem zwyczajnym geologii w uniwersytecie Jana Kazimierza⁸⁴⁸;
f) profesora honorowego d-ra Leona Pinińskiego profesorem zwyczajnym prawa rzymskiego w uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie⁸⁴⁹;
g) profesora nadzwyczajnego politechniki lwowskiej d-ra Marjana Górskiego profesorem zwyczajnym w uniwersytecie poznańskim⁸⁵⁰;

Hugo Dionizy, w: PSB, t. 43, 2004–2005, s. 323–329; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, s. 612–616.

⁸⁴⁶ Tadeusz Ostrowski otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; Z. Albert, *Ostrowski Tadeusz*, w: PSB, t. 24, s. 576–578; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, s. 473–476.

⁸⁴⁷ Zdzisław Steusing został mianowany profesorem nadzwyczajnym higieny na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; K. Brożek, *Steusing Zdzisław Karol Julian*, w: PSB, t. 43, s. 502–504; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, s. 620–622.

⁸⁴⁸ Wojciech Rogala został mianowany profesorem zwyczajnym geologii na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; S. Czarniecki, *Rogala Wojciech*, w: PSB, t. 31, s. 395–397; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, s. 524–527.

⁸⁴⁹ Leon Piniński został mianowany profesorem zwyczajnym prawa rzymskiego na Wydziale Prawa i Umiejętności Politycznych Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; J. Zdrada, *Piniński Leon Jan*, w: PSB, t. 26, 1981, s. 332–337; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, s. 492–496.

⁸⁵⁰ Marian Górski został mianowany profesorem zwyczajnym uprawy roli i roślin na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r. Stanowiska w Poznaniu nie objął. Od 1923 r. był bowiem profesorem zwyczajnym uprawy i nawożenia roli w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i kierownikiem pola doświadczalnego w Skierniewicach, zob. II. Ruch

h) d-ra Józefa Ejsmonda profesorem zwyczajnym biologii w uniwersytecie warszawskim⁸⁵¹.

5. Uchwalono wniosek Prezesa Rady ministrów o mianowanie Artura Żabickiego sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego⁸⁵².

6. Uchwalono wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie wojewody poleskiego Stanisława Downarowicza wojewodą w III stopniu służbowym⁸⁵³.

7. Uchwalono wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie wyznaczenia komisarza Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku (załącznik 1).

8. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych (załącznik 2, 3, 4, 5).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o uzupełnienie prowizorium budżetowego na II kwartał 1923 r. (załącznik 6).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcyjnarjuszów państwowych (załącznik 7).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przyznanie osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 maja 1923 r. (załącznik 8).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o podwyższenie normalnych djet dziennych (załącznik 9).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcyjnarjuszów państwowych w Gdańsku na miesiąc kwiecień i maj rb. (załącznik 10).

14. Rada Ministrów przyjęła do zatwierdzającej wiadomości załączony okólnik w sprawie wypłaty nadzwyczajnych dodatków osobom pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa (załącznik 11).

służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; *Czy wiesz kto to jest*, s. 222.

⁸⁵¹ Józef Ejsmond (Ejsmond) został mianowany profesorem zwyczajnym biologii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r. Funkcję tę pełnił do października 1930 r., kiedy przeszedł w stan spoczynku, zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 8 czerwca 1923, nr 127, s. 1; E. Grabda, *Ejsmond Józef*, w: PSB, t. 6, 1948, s. 213; *Czy wiesz kto to jest*, s. 166; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Warszawski*, s. 225–227.

⁸⁵² Artur Żabicki został mianowany sędzią Najwyższego Trybunału Administracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Skarbu, M.P., 30 maja 1923, nr 120, s. 1; II. Ruch służbowy. W Najwyższym Trybunale Administracyjnym, M.P., 4 czerwca 1923, nr 123, s. 2; *Kalendarz prawniczy na rok 1925*, s. 201.

⁸⁵³ Stanisław Downarowicz został mianowany wojewodą poleskim w III stopniu służbowym postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 18 maja 1923 r. Funkcję tę pełnił od maja 1922 r. do 2 października, a wedle innych źródeł do 30 października 1924 r., zob. *Czy wiesz kto to jest? Uzupełnienia i sprostowania*, Warszawa 1938, s. 61; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, s. 150.

15. Po zreferowaniu przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych objętej załącznikiem 12 sprawy obcokrajowców pracujących w instytucjach rządowych Rada Ministrów powzięła następujące uchwały:

1) Do służby państwowej, nie wyłączając służby na kolejach i pocztach, nie należy przyjmować osób, które nie przedstawią formalnego zaświadczenia właściwej władzy administracyjnej, że są obywatelami Rzeczypospolitej.

Co do osób pochodzenia polskiego do czasu przedstawienia powyższego formalnego zaświadczenia przyjęcie ich może nastąpić tylko na służbę kontraktową.

2) Poszczególne Ministerstwa zażądają od podwładnych im urzędów sporządzenia w terminie nieprzekraczalnym trzech miesięcy wykazów imiennych tych funkcjonariuszy pochodzenia niepolskiego zatrudnionych w urzędach, którzy nie przedstawili formalnego zaświadczenia, że są obywatelami Rzeczypospolitej.

3) Właściwe władze administracyjno-polityczne sprawdzą na podstawie tych wykazów, czy dane osoby posiadają obywatelstwo, względnie czy pobyt ich w Polsce może być uważany za legalny.

4) Co do cudzoziemców pochodzenia niepolskiego nielegalnie przebywających na terenie Polski należy na wniosek właściwej władzy administracyjnej stosunek służbowy rozwiązać.

5) Punkt 7 uchwały Rady Ministrów z 3 września 1921 r. w sprawie zamknięcia wschodnich granic Państwa (zał. 2 prot. R. M. z 3/9/21) rozciąga się na wszystkie województwa kresowe i wzywa się zainteresowane Ministerstwa do bezzwłocznego wykonania tej uchwały.

6) O wykonaniu powyższego mają poszczególni Ministrowie złożyć sprawozdanie Radzie Ministrów w terminie trzymiesięcznym.

16. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Piotrkowa w powiecie piotrkowskim (załącznik 13).

17. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Zagórowa w powiecie słupeckim (załącznik 14).

18. Uchwalono załączone rozporządzenie o włączeniu gminy Przesmyki powiatu konstantynowskiego do powiatu siedleckiego (załącznik 15).

19. Rada Ministrów zatwierdziła załączony Statut klubu urzędników państwowych w Płońsku (załącznik 16).

20. Uchwalono w zasadzie załączone wnioski Ministra Skarbu o zezwolenie:

a) „Tow. Akc. dla przemysłu oleju skalnego” przedtem „Dawid Fanto i S-ka w Wiedniu” na nabycie od Galicyjskiego Górniczego Towarzystwa Akcyjnego Naftowego we Lwowie prawa wydobywania minerałów żywicznych na parcelach gruntowych, objętych kontraktem z daty Wiedeń, 9 czerwca 1916 r. L. Rep. 25862. (załącznik 17);

b) obywatelom Stanów Zjednoczonych Franciszce i Janowi małżonkom Gromada na nabycie od Wincentego Wolffa nieruchomości w Krakowie (załącznik 18);

c) na nabycie przez obywatela Stanów Zjednoczonych Ludwika Mostowtta nieruchomości w Wiskitnie (załącznik 19);

d) obywatelowi austriackiemu Piotrowi Eugenjuszowi dwóch imion Kraemerowi na nabycie od Leona Greblera nieruchomości we Lwowie (załącznik 20).

Stylizację uchwał zlecono Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości i Prezydjum Rady Ministrów.

21. Załączony wniosek Ministra Skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy w przedmiocie podwyższenia wkładki państwowej Centralnej Kasy Spółek Rolniczych oraz udzielenia gwarancji państwowej za zobowiązania (załącznik 21) uchwalono z tą zmianą, że Ministra Skarbu upoważniono do powiększenia wkładki państwowej na kapitał zakładowy Centralnej Kasy Spółek Rolniczych do trzech miliardów marek oraz do udzielenia wymienionej w art. 3 projektu ustawy gwarancji finansowej na lat sześć.

22. Uchwalono wniesiony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową⁸⁵⁴ (załącznik 22).

23. Załatwienie załączonego wniosku Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o założenie protestu przeciwko rozważaniu przez sejm śląski projektu ustawy w przedmiocie ochrony dzierżaw (załącznik 23) odroczone, przekazując go do rozpatrzenia konferencji Ministrów: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Prezydjum Rady Ministrów i Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego.

Konferencję zwoła Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

24. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przyznanie kredytu dziesięciu miliardów marek na pomoc rolną w 1923 roku (załącznik 24).

25. Załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przekazanie Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych zarządu łowiectwem reprezentacyjnym w lasach Puszczy Białowieskiej, Spały oraz obrębu Zwierzyniec (załącznik 25) uchwalono z następującymi zmianami:

a) Punkt 5) przyjęto w brzmieniu: „Przekazane pod zarząd Ministerstwa Robót Publicznych – na mocy uchwały Rady Ministrów z 26 czerwca 1922 r. – tereny leśne okalające Spałę, za wyjątkiem terenów parkowo-leśnych, będących w zarządzie Ministerstwa Robót Publicznych przed przydzieleniem mu łowiectwa, przechodzą pod zarząd Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych”

b) Punkt 6) skreślono.

Rozpatrywanie punktu 4) odroczone.

⁸⁵⁴ Dz.U. 1921, nr 32, poz. 195.

26. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie właściwości sądów i postępowania w sprawach o lichwę wojenną w województwie poznańskim i pomorskim (załącznik 26).

27. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie niektórych zmian w ustawie z 18 marca 1921 r. (Dz. U. Nr. 30 poz. 177) o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników (załącznik 27) uchwalono w zasadzie z uwagi na złożony już do łaski marszałkowskiej analogiczny projekt poselski.

28. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej ustaw o postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych (załącznik 28) uchwalono ze zmianą art. 10, któremu nadano osnowę:

„Do czasu wycofania z obiegu marek polskich Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości oznaczać będzie w drodze obwieszczenia, ogłoszonego w „Monitorze Polskim”, kurs przerachowania złotego na marki polskie dla stosowania tej ustawy lub poszczególnych jej przepisów”.

29. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie podwyższenia grzywnien za przekroczenia przepisów porządkowych na drogach publicznych (załącznik 29).

30. Wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych projekt ustawy w przedmiocie zamiany państwowego gruntu kolejowego na grunta gminy Wąsosz w powiecie szubińskim (załącznik 30) uchwalono w zasadzie.

Redakcję ustali Prezydjum Rady Ministrów z Ministerstwami Sprawiedliwości i Kolei Żelaznych.

31. Wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych projekt ustawy w przedmiocie ustąpienia właścicielowi dóbr rycerskich Janowi Plewkiewiczowi 2 arów 32 m² gruntu kolejowego (załącznik 31) uchwalono w zasadzie.

Redakcję ustali Prezydjum Rady Ministrów z Ministerstwami Sprawiedliwości i Kolei Żelaznych.

32. Wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych projekt ustawy w przedmiocie zmiany państwowych gruntów kolejowych w Lisichkątach pod Grudziądzem, przy stacji Chodecz powiatu włocławskiego i w gminie Ostrzeszów w województwie poznańskim (załącznik 32) uchwalono w zasadzie. Redakcję ustali Prezydjum Rady Ministrów z Ministerstwami Sprawiedliwości i Kolei Żelaznych.

33. Załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o organizację Działu Polskiego na Wystawie Paryskiej roku 1925 (załącznik 33) uchwalono ze skreśleniem w załączonym projekcie organizacji udziału polski na tej Wystawie w ustępie pierwszym „Komitet Główny” słów: „wyjednaniem kredytów na urządzenie Wystawy”, – ze zmianą w ustępie drugim ostatnich słów „Komitetem Głównym” na „Ministrem Skarbu” oraz dodaniem w ustępie „Likwidacja Wystawy” w wierszu trzecim słów „i Ministrowi Skarbu”.

34. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zarządzenie przeglądu wojskowo-lekarskiego mężczyzn należących do roczników poborowych 1902, 1901 i 1900, jako też tych mężczyzn roczników 1883–1899, którzy, jako objęci listami kontrolnymi Nr. 3, do zebrań kontrolnych nie stawali (załącznik 34).
35. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Ministra Skarbu do wydania zezwolenia na emisję obligacji komunalnego związku kredytowego (załącznik 35).
36. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o rozciągnięciu na obszar województw: śląskiego, wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego, powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego, jak również gmin białowieskiej, suchopolskiej i nasiewskiej województwa białostockiego oraz powiatów wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego, brasławskiego, dziśnieńskiego, duniłowiczowskiego i wilejskiego Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej (załącznik 36).
37. Objęty załącznikiem 37 memoriał Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie uchwalonego przez Radę Ministrów 26 kwietnia projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych przekazano do rozpatrzenia Prezydium Rady Ministrów przy współudziale Ministerstw Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Skarbu i Spraw Wewnętrznych.
38. Objętą protokołem Rady Ministrów z 26 kwietnia 1923 r. uchwałą w sprawie sfinansowania parcelacji i osadnictwa zmieniono w tym kierunku, że wymienione w art. 17 ustępie trzecim projektu wartości szacunkowe 1 hektara gruntów ornych III klasy ustalono zgodnie z przedłożonym przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego wnioskiem (patrz załącznik 21 do protokołu z 26 kwietnia 1923 r.).
39. W sprawie tragicznego zgonu śp. Prezydenta Narutowicza Minister Sprawiedliwości złożył oświadczenie, że obecnie na podstawie akt sądowych stwierdza, że ani ówczesny Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Minister Darowski, ani Komenda Policji, ani Komisarz Rządu nie byli powiadomieni o zamiarze Prezydenta śp. Narutowicza odwiedzenia Zachęty w dniu 16 grudnia 1922 r. Stało się to – według zeznania świadków – na życzenie śp. Prezydenta (patrz załącznik 38).

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek ministra przemysłu i handlu w sprawie wyznaczenia komisarzy Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.
2. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych [J. Tresnea Greceanu i Vittorio Emanuele Orlando].
3. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych⁸⁵⁵.
4. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych⁸⁵⁶.
5. Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych⁸⁵⁷.
6. Wniosek ministra skarbu o uzupełnienie prowizorium budżetowego na II kwartał 1923 r. [wraz z projektem ustawy].
7. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych.
8. Wniosek ministra skarbu w sprawie przyznania osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 maja 1923 r.
9. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie podwyższenia normalnych diet dziennych [wraz z projektem rozporządzenia Rady Ministrów]⁸⁵⁸.
10. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku na miesiąc kwiecień i maj [1923 r.].
11. Okólnik do wszystkich izb skarbowych [w sprawie wypłaty nadzwyczajnych dodatków osobom pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa].
12. [Pisma dotyczące] sprawy obcokrajowców pracujących w instytucjach rządowych.
13. Projekty rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Piotrkowa w powiecie piotrkowskim⁸⁵⁹.

⁸⁵⁵ Nie publikuje się. Załącznik zawiera 4 nazwiska rumuńskich wojskowych, których wnioski uzasadniono lakonicznie w trzech przypadkach „w związku z podróżą Naczelnika Państwa do Rumunii”, w jednym zaś „za lojalne sojusznicze przysługi oddane Państwu Polskiemu”. Z kolei „ze względów politycznych” zgłoszono kandydaturę szefa gabinetu Benita Mussoliniego Giacomo Barone Russo (właśc. Giacomo Paulucci de’ Calboli).

⁸⁵⁶ Nie publikuje się. Załącznik zawiera 4 nazwiska osób, których kandydatury zgłoszono „w związku z podróżą Naczelnika Państwa do Rumunii” lub „w związku z pobytem Prezydenta Rzplitej na wybrzeżu polskim”.

⁸⁵⁷ Nie publikuje się. Załącznik zawiera 13 nazwisk, głównie Francuzów i Rumunów, których kandydatury uzasadniono lakonicznie: „w związku z podróżą Naczelnika Państwa do Rumunii”, „w związku z przyjazdem Marszałka Focha do Polski” lub „w związku z pobytem Prezydenta Rzplitej na wybrzeżu polskim”.

⁸⁵⁸ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. w sprawie podwyższenia normalnych diet dziennych, Dz.U. 1923, nr 53, poz. 365.

⁸⁵⁹ Publikuje się tylko uzasadnienie. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. o rozszerzeniu granic m. Piotrkowa w pow. piotrkowskim, Dz.U. 1923, nr 53, poz. 367.

14. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Zagórowa w powiecie słupeckim⁸⁶⁰.
15. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o włączeniu gminy Przesmyki powiatu konstantynowskiego do powiatu siedleckiego⁸⁶¹.
16. Projekt statutu Klubu Urzędników Państwowych w Płońsku⁸⁶².
17. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie „Towarzystwu Akcyjnemu dla Przemysłu Oleju Skalnego” na nabycie od Galicyjskiego Górniczego Towarzystwa Akcyjnego Naftowego we Lwowie prawa wydobywania minerałów żywicznych na parcelach gruntowych⁸⁶³.
18. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelom Stanów Zjednoczonych Franciszce i Janowi małżonkom Gromada na nabycie od Wincentego Wolffa nieruchomości w Krakowie⁸⁶⁴.
19. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie na nabycie przez obywatela Stanów Zjednoczonych Ludwika Mostowtta nieruchomości w Wiskitnie⁸⁶⁵.
20. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelowi austriackiemu Piotrowi Eugeniuszowi dwóch imion Kraemerowi na nabycie od Leona Greblera nieruchomości we Lwowie⁸⁶⁶.
21. Wniosek nagły ministra skarbu o przedłożenie Sejmowi projektu ustawy w przedmiocie podwyższenia wkładki państwowej Centralnej Kasy Spółek Rolniczych oraz udzielenia gwarancji państwowej za zobowiązania [wraz z projektem ustawy]⁸⁶⁷.
22. Projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową⁸⁶⁸.
23. Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o założenie protestu przeciwko rozważaniu przez Sejm Śląski projektu ustawy w przedmiocie ochrony dzierżaw.

⁸⁶⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. o rozszerzeniu granic miasta Zagórowa w powiecie słupeckim, Dz.U. 1923, nr 53, poz. 368.

⁸⁶¹ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. o włączeniu gminy Przesmyki powiatu konstantynowskiego do powiatu siedleckiego, Dz.U. 1923, nr 53, poz. 369.

⁸⁶² Nie publikuje się.

⁸⁶³ Nie publikuje się.

⁸⁶⁴ Nie publikuje się.

⁸⁶⁵ Nie publikuje się.

⁸⁶⁶ Nie publikuje się.

⁸⁶⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. w przedmiocie podwyższenia wkładki państwowej na kapitał zakładowy Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie, oraz w przedmiocie udzielenia gwarancji państwowej za zobowiązania tejże kasy, Dz.U. 1923, nr 75, poz. 586. W stosunku do projektu ustawy zmieniono w art. 1 proponowaną kwotę „wkładki państwowej na kapitał zakładowy Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie” z 1,5 do 6 miliardów marek, w art. 3 zaś kwotę państwowej gwarancji finansowej z 20 miliardów marek na okres trzyletni na 50 miliardów marek na okres sześćoletni, począwszy od dnia wejścia w życie ustawy.

⁸⁶⁸ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 12 lutego 1924 r. w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową, Dz.U. 1924, nr 21, poz. 223.

24. Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przyznanie kredytu dziesięciu miliardów marek na pomoc rolną w 1923 roku [wraz z projektem ustawy]⁸⁶⁹.
25. Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przekazanie ministrowi rolnictwa i dóbr państwowych zarządu łowiectwem reprezentacyjnym w lasach Puszczy Białowieskiej, Spały oraz obrębu Zwierzyniec.
26. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie właściwości sądów i postępowania w sprawach o lichwę wojenną w województwie poznańskim i pomorskim⁸⁷⁰.
27. Projekt ustawy w przedmiocie niektórych zmian w ustawie z 18 marca 1921 r. o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników⁸⁷¹.
28. Projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej ustaw o postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych⁸⁷².
29. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia grzywnien za przekroczenia przepisów porządkowych na drogach publicznych.
30. Projekt ustawy w przedmiocie zamiany państwowego gruntu kolejowego na grunta gminy Wąsosz w powiecie szubińskim⁸⁷³.
31. Projekt ustawy w przedmiocie ustąpienia właścicielowi dóbr rycerskich Janowi Plewkiewiczowi 2 arów 32 m² gruntu kolejowego⁸⁷⁴.
32. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany państwowych gruntów kolejowych w Lisichkątach pod Grudziądzem, przy stacji Chodecz powiatu włocławskiego i w gminie Ostrzeszów w województwie poznańskim⁸⁷⁵.

⁸⁶⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1923 r. o przyznaniu kredytu 20 miliardów marek na pomoc rolną w r. 1923 dla reemigrantów we wschodnich województwach, Dz.U. 1923, nr 92, poz. 720. W stosunku do projektu podniesiono dwukrotnie sumę kredytu, doprecyzowano nazwę ustawy i wprowadzono drobne zmiany stylistyczne.

⁸⁷⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. w przedmiocie właściwości sądów i postępowania w sprawach o lichwę wojenną w województwie poznańskim i pomorskim, Dz.U. 1923, nr 53, poz. 366.

⁸⁷¹ Nie publikuje się. Niespełna miesiąc później uchylono ustawę z dnia 18 marca 1921 r. o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników, zob. Ustawa z dnia 1 czerwca 1923 r. w przedmiocie uchylecia ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku, popełnionych przez urzędników oraz uzupełnienia art. 149 kodeksu karnego z r. 1903, Dz.U. 1923, nr 60, poz. 435.

⁸⁷² Nie publikuje się. Kwestie te, dotyczące zmiany kwot pieniężnych w niektórych postanowieniach sądowych w sprawach cywilnych, uregulowano kilka miesięcy później rozporządzeniem Rady Ministrów, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1923 r. zmieniające kwoty pieniężne w niektórych postanowieniach, obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej ustaw o postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych, Dz.U. 1923, nr 135, poz. 1122.

⁸⁷³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1924 r. w przedmiocie zamiany państwowego gruntu kolejowego na grunt gminy Wąsosz w powiecie szubińskim, Dz.U. 1924, nr 73, poz. 712. Wprowadzono zmiany w art. 1.

⁸⁷⁴ Nie publikuje się.

⁸⁷⁵ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 16 lipca 1924 r. w przedmiocie zamiany państwowych gruntów kolejowych w Lisich Kątach pod Grudziądzem, przy stacji Chodecz w województwie warszawskim i w gminie Ostrzeszów w województwie poznańskim, Dz.U. 1924, nr 73, poz. 711.

33. Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o organizację Działu Polskiego na Wystawie Paryskiej roku 1925 [wraz z „Projektem organizacji udziału Polski na Międzynarodowej Wystawie Współczesnej Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu w 1925 r.”].
34. Wniosek ministra spraw wojskowych o zarządzenie przeglądu wojskowo-lekarskiego mężczyzn należących do roczników poborowych 1902, 1901 i 1900, jako też tych mężczyzn roczników 1883–1899, którzy jako objęci listami kontrolnymi Nr. 3 do zebrań kontrolnych nie stawali.
35. Wniosek ministra skarbu o upoważnienie ministra skarbu do wydania zezwolenia na emisję obligacji Komunalnego Związku Kredytowego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów].
36. Projekt ustawy o rozciągnięciu na obszar województw: śląskiego, wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego, powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego, jak również gmin białowieskiej, suchopolskiej i nasiewskiej województwa białostockiego oraz powiatów wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego, brasławskiego, dziśnieńskiego, duniłowiczowskiego i wilejskiego Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej⁸⁷⁶.
37. Notatka [dla kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] w sprawie projektu ustawy emerytalnej.
38. [Zeznania Stanisława Łepkowskiego i Stanisława Zdanowicza w sprawie okoliczności śmierci prezydenta Gabriela Narutowicza].

Załącznik ^c1^c do № ^c23^c

Wniosek ministra przemysłu i handlu w sprawie wyznaczenia komisarzy Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
Warszawa, dn. 19.IV.1923 r.
№ Pr.1920.

WNIOSEK MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU na RADĘ MINISTRÓW

⁸⁷⁶ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 r. o rozciągnięciu na obszar województw: śląskiego, wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego, powiatów: grodzieńskiego i wołkowyskiego, jak również gmin: białowieskiej, suchopolskiej i masiewskiej województwa białostockiego oraz powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego, brasławskiego, dziśnieńskiego, duniłowiczowskiego i wilejskiego Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dnia 26 marca 1920 r. w przedmiocie urządzania loterii i założenia Polskiej Państwowej Loterii Klasowej, Dz.U. 1923, nr 131, poz. 1063.

w sprawie wyznaczenia Komisarzy Polskiej Delegacji
Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na mocy art. IV Regulaminu dla Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku z dn. 1 lutego 1923 r.⁸⁷⁷, obowiązującego od dn. 1/I.1923 r. Rada Ministrów postanawia:

1. dotychczasowe mandaty Komisarzy Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych:
Michała Borowskiego,
Antoniego Doermana,
Władysława Gettlicha,
Stefana Grabskiego i
Stanisława Sławskiego
uznać za wygasłe z dniem 1 maja 1923 r.
2. zgodnie z art. III powołanego Regulaminu wyznaczyć na Komisarzy Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych:
 - a) z pośród urzędników państwowych:
gen. brygady Michała Borowskiego i
Dra Stanisława Sławskiego
z uposażeniem w myśl art. XVIII Regulaminu;
 - b) z posród przedstawicieli przemysłu i handlu polskiego:
Dra Stefana Grabskiego
bez stałych poborów ze strony Skarbu Polskiego zgodnie z art. XVIII Regulaminu.

MINISTER:
^fStefan Ossowski^f

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia ... 1923 r.

⁸⁷⁷ Zob. załącznik 20 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 1 lutego 1923 r.

**Wniosek ministra spraw zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski”
obywatelom państw obcych [J. Tresnea Greceanu i Vittorio Emanuelo Orlando]**

WNIOSKI PANA MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”
obywatelom państw obcych

1. J. Tresnea Greceanu, obywatel rumuński, Minister pełnomocny (zmiana uchwały Rady Ministrów z 28 lipca 1922 r.) w związku z podróżą Naczelnika Państwa do Rumunji Nr.298/Or.
2. Vittorio Emanuelo Orlando, b. włoski Prezes Ministrów za stanowisko w sprawie polskiej przy zawieraniu traktatu wersalskiego Nr.522/Or.

Wniosek ministra skarbu o uzupełnienie prowizorium budżetowego na II kwartał 1923 r. [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO SKARBU
L:902/D.B./3

Warszawa, dnia 8 maja 1923 r.

WNIOSEK MINISTRA SKARBU
w sprawie uzupełnienia prowizorium budżetowego na
II kwartał 1923 r.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

PRZEDŁOŻENIE RZĄDOWE

Ustawa o dodatkowym kredycie dla
Ministerstwa Spraw Wojskowych

Art. 1.

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w prowizorium budżetowym za czas od 1 kwietnia do 30 czerwca 1923 r. w części 7-ej „Ministerstwo Spraw Wojskowych”

dodatkowego kredytu w wysokości Mk. 4.786.290.500 – stanowiących równowartość fr.fr. 1.595.430 na utrzymanie Polskiej Misji Zakupów w Paryżu oraz na spłaty ostatniej raty za stoki z Romorantin zakupione od Rządu francuskiego.

Art. 2.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia 1923 r.

Art. 3.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

UZASADNIENIE

Koszta utrzymania Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu⁸⁷⁸ obliczone zostały w preliminarzu budżetowym na jeden tylko kwartał w przypuszczeniu, iż następnie pokrywane już będą zgodnie z umową z kredytów francuskich.

Ponieważ kredyty te ze względów formalnych dotychczas uruchomione nie zostały, zachodzi potrzeba pokrycia utrzymania P.W.M.Z. z innego źródła.

Natomiast ostatnia rata za stoki w Romorantin w wysokości fr.fr. 1.500.000 z powodu trudności walutowych nie mogła być uiszczona przed zamknięciem okresu ulgowego, do preliminarza budżetowego zaś na r. 1923 wniesiona nie została.

MINISTER SKARBU:

/-/ Wł. Grabski.

Załącznik ^{c7c} do № ^{c23c}

Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 10 maja 1923 r.

L:907/DB/8.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

⁸⁷⁸ Szerzej zob. P. Uwijała, *Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu w latach 1919–1921. Pozyskiwanie i transport zagranicznego materiału wojennego dla Wojska Polskiego w okresie wojny polsko-sowieckiej*, Grajewo 2021; M. Kornat, M. Wołos, *op. cit.*, s. 139.

I. W związku z wykazanym przez Komisję dla badania wzrostu kosztów utrzymania wzrostem tychże kosztów w miesiącu kwietniu rb. przyznaje się cywilnym pracownikom państwowym, oficerom (równorzędnym), chorążym (równorzędnym) i szeregowym zawodowym wyrównanie w wysokości 10% uposażenia miesięcznego przyznanego wymienionym osobom na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia rb.⁸⁷⁹ na dzień pierwszy maja rb.

Szeregowym niezawodowym wyrównuje się żołd i wszelkie należności, poczynawszy od dnia 21 maja rb. o 10%.

Wypłata wyrównania winna nastąpić bezzwłocznie.

II. W dniu 1 czerwca rb. otrzymują wyżej wymienieni uposażenie przyznane na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 11 kwietnia rb. na 1 maja rb. zwiększone o 10% tegoż uposażenia.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Załącznik ^c8^c do № ^c23^c

Wniosek ministra skarbu w sprawie przyznania osobom pobierającym zaopatrzenia zasiłków od 1 maja 1923 r.

MINISTERSTWO SKARBU

Wydział Emerytalny

N.6085/W.Em.

Warszawa, dn. ^c11^c maja 1923 r.

WNIOSEK

MINISTRA SKARBU

w sprawie przyznania osobom, pobierającym zaopatrzenia
zasiłków od 1-go maja 1923 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Wszystkim osobom pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa przyznaje się dalszy zasiłek, poczynawszy od 1-go maja 1923 r. w wysokości 10% zaopatrzenia przypadającego im w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1923 r.

Wyłączone od poboru obecnego zasiłku są osoby wymienione w powyższej uchwale Rady Ministrów i pozostają w mocy zastrzeżenia wyrażone w tejże uchwale.

⁸⁷⁹ Zob. załącznik 1 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 13 kwietnia 1923 r.

Wyjaśnia się, że zasiłki dotychczas przyznawane osobom wojskowym, względnie pozostałym po nich, należy spłacać również emerytowanym urzędnikom wojskowym, pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa, jakoteż pozostałym po nich wdowom i sierotom.

Dalej przyznaje się inwalidom wojennym i pozostałym po nich rodzinom, pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa, zasiłek, począwszy od 1-go maja 1923 r. w wysokości 40% zaopatrzenia (zaliczki) przypadającego im z mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. (Dz.Ust.R.P. Nr.32 poz. 206)⁸⁸⁰.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Załącznik ^c10^c do № ^c23^c

Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku na miesiąc kwiecień i maj [1923 r.]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 7 maja 1923 r.

L:848/DB/8.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych
w Gdańsku na miesiąc kwiecień i maj rb.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na podstawie zasad uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku zatwierdzonych uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 1922 r.⁸⁸¹, a zmienionych częściowo uchwałą Rady Ministrów z dnia 30 października 1922 r. ustala się, co następuje:

I. Funkcjonariuszom cywilnym, oficerom (równorzędnym), chorążym (równorzędnym), podoficerom zawodowym i szeregowym niezawodowym pełniącym stale służbę na terenie w.m. Gdańska, a pobierającym uposażenie w markach niemieckich należy wypłacić bezzwłocznie 65% pełnego uposażenia marcowego.

⁸⁸⁰ Mowa o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 marca 1923 r. w przedmiocie nadzwyczajnych dodatków drożyznianych do zaopatrzenia pieniężnego inwalidów wojennych i pozostałych po nich, Dz.U. 1923, nr 32, poz. 206.

⁸⁸¹ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 9, s. 82, 148–149.

II. Wyżej wymienieni otrzymają w dniu 1 maja rb. tytułem uposażenia służbowego uposażenie w wysokości ustalonej uchwałą Rady Ministrów z dnia 29 marca rb. na miesiąc marzec rb.

III. W dniu 15 maja rb. należy wypłacić wymienionym osobom 20% pełnego uposażenia marcowego.

IV. Punkt II uchwały Rady Ministrów z dnia 29 marca rb. w sprawie uposażenia pracowników kolejowych mieszkających z rodzinami poza obszarem w.m. Gdańska oraz uposażeni^c funkcyjnarjuszów mieszkających na terytorjum w.m. Gdańska, których rodziny mieszkają poza tym obszarem, jak również ryczałt z tytułu prowadzenia podwójnego gospodarstwa domowego pozostają w mocy.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Załącznik ^c11^c do № ^c23^c

Okólnik do wszystkich izb skarbowych [w sprawie wypłaty nadzwyczajnych dodatków osobom pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa]

^cOkólnik

do wszystkich Izb skarbowych^c

Oдноśnie do tutejszych okólników w sprawie wypłaty nadzwyczajnych dodatków osobom pobierającym zaopatrzenia ze Skarbu Państwa – Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydjum Rady Ministrów wyjaśnia, że emerytom pozostającym na służbie państwowej, samorządowej lub w instytucjach państwowych należy, począwszy od 1 stycznia rb., wypłacać przypadające im nadzwyczajne dodatki drożyzniane przyznawane przez Radę Ministrów, jednakowoż z tem ograniczeniem, aby uposażenie przypadające im z tytułu zajmowanego stanowiska łącznie z emeryturą wraz z dodatkami nie przekroczyło uposażenia, jakie pobieraliby dani emeryci w razie pozostawiania nadal w służbie czynnej w stopniu służbowym, w którym zostali przeniesieni na emeryturę.

Oдноśnie wdów pobierających pensję wdowią za służbę zmarłego męża i emeryturę za własną służbę wyjaśnia się, że począwszy od 1 stycznia rb. należy wypłacać im nadzwyczajne dodatki obliczone od przypadającego im zaopatrzenia wyższego (tj. od pensji wdowiej lub od emerytury – zależnie od tego, które zaopatrzenie jest dla nich korzystniejsze).

Wreszcie nadmienia się, że ustanowiony tutejszemi okólnikami z 25 kwietnia i 11 maja 1922 r. LL.5405/21 i 3907/22 na dzień 1 maja 1922 r. termin stosowania

postanowień art. 20 wojskowej ustawy emerytalnej⁸⁸² przenosi się na dzień 1 października 1921 r. jako termin wejścia w życie wspomnianej ustawy. Odnośnie wypłaty dodatków emerytowanym wojskowym zawodowym mają analogiczne zastosowanie powyżej wspomniane zarządzenia wydane w odniesieniu do emerytów cywilnych.

Załącznik ^c12^c do № ^c23^c

[Pisma dotyczące] sprawy obcokrajowców pracujących w instytucjach rządowych

URZĄD DELEGATA RZĄDU

w Wilnie

Wydział Bezpieczeństwa

11.IV.1923 r.

L.V – 392 pf.

Odpis.
POUFNE.

Przedmiot:

Ujawnienie obcokrajowców
pracujących w instytucjach
rządowych.

Do

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
w Warszawie.

Nawiązując do Okólników Ministerstwa Nr.19.21 i 11 pf. L.dz. T.BB.7928 z dnia 5/XII.[19]22 r., T.BB.8644 z dnia 28/XII.[19]22 r. i 11 pf1696 z dnia 5 lutego [19]23 r., przedkładam co następuje:

Akcja ujawnienia obcokrajowców nieposiadających prawa pobytu na terenie Państwa Polskiego jest znacznie utrudniona z powodu braku odpowiedniego współdziałania w tym kierunku ^dze strony władz niezunifikowanych^d w Urzędach Wojewódzkich.

^aW szczególności większa ilość tej kategorii obcokrajowców zatrudniona bądź w charakterze urzędników kontraktowych, bądź pracowników dziennych na kolejach państwowych oraz w urzędach i instytucjach wojskowych, pocztowo-telegraficznych i leśnych^a.

⁸⁸² Mowa o Ustawie z dnia 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin, Dz.U. 1922, nr 68, poz. 616; zob. także: Ustawa z dnia 17 maja 1923 r. zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin, Dz.U. 1923, nr 59, poz. 416.

Właściwe urzędy wystawiają takim pracownikom legitymacje, ewent. zaświadczenia, stwierdzające faktyczny stan rzeczy, ci zaś ostatni legitymują się takimi zaświadczeniami, wprowadzają w błąd organa bezpieczeństwa i częstokroć uniemożliwiają ujawnienie nielegalnie przebywających cudzoziemców.

Wobec tego obowiązek złożenia dowodów posiadania obywatelstwa polskiego ciąży wyłącznie na urzędnikach etatowych, pracownicy innego rodzaju nie mają żadnych trudności przy wstąpieniu na służbę kontraktową, bądź dzienną.

Upraszam przeto o spowodowanie właściwych Władz Centralnych do wydania zarządzeń, by osoby nie mogące dokumentalnie stwierdzić legalności ich pobytu w Polsce do służby przyjmowane nie były, jako też, by od osób obecnie pracujących zażądane było złożenie dowodów legalizujących pobyt ich w kraju.

DELEGAT RZĄDU
W WILNIE:
/-/ Walery Roman.

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr.T.BB.2627.

Warszawa, ^ddn. 25^c kwietnia 1923 r.^d

TAJNE.

Do
PREZYDJUM RADY MINISTRÓW.

Przesyła się do wiadomości i dalszego urzędowania z zaznaczeniem, że wniosek Pana Delegata Rządu w Wilnie jest zupełnie ^dsłuszny i uzasadniony, szczególnie w obecnej chwili ze względu na przeprowadzoną akcję wysiedlania nielegalnie^d przybyłego elementu cudzoziemskiego z Rosji i Ukrainy, znajduje całkowite poparcie ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Za Ministra
^fK. Olpiński^f
PODSEKRETARZ STANU.⁸⁸³

^cObywatelstwo^c

^cNa RM^c

⁸⁸³ Pod dokumentem pieczęć wpływu: „Prezydjum Rady Ministrów Podano dn.14/5 1923 r. Nr. 8642”.

[Uzasadnienie do] projektu rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Piotrkowa w powiecie piotrkowskim

UZASADNIENIE

Kolonja Moryc⁸⁸⁴, ogólnego obszaru 38 morgów, położona jest u południowych granic m. Piotrkowa i z trzech stron graniczy z miastem.

Właścicielami gruntów tej kolonji są mieszczenie Piotrkowscy, którzy wnieśli umotywowane podanie o przyłączenie ich posiadłości pod względem administracyjnym do m. Piotrkowa.

Rada gminna gminy Krzyżanów, do której obecnie należy kol. Moryc, nie stawia przeszkód do wydzielenia z jej terytorjum wymienionej kolonji. Rada miejska m. Piotrkowa, Wydział powiatowy piotrkowski, Sekcja Rady Wojewódzkiej i Wojewoda w Łodzi wyrazili w tej sprawie opinię przychylną.

Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o założenie protestu przeciwko rozważaniu przez Sejm Śląski projektu ustawy w przedmiocie ochrony dzierżaw

MINISTERSTWO Warszawa, dn. ^c14^c kwietnia 1923 r.
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
№ 1552-Pr.

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADE MINISTRÓW
w przedmiocie
założenia protestu przeciwko rozważaniu
przez Sejm Śląski projektu ustawy w przedmiocie
ochrony dzierżaw

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów upoważnia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do wydania polecenia Wojewodzie Śląskiemu, aby w imieniu Rządu Rzeczypospolitej założył protest przeciwko rozważaniu przez Sejm Śląski projektu ustawy w przedmiocie

⁸⁸⁴ W dokumencie błędnie Moryc. Winno być: Moryca.

ochrony dzierżaw przedstawionego Sejmowi Śląskiemu przez Śląską Radę Wojewódzką przy piśmie Nr.R.W. 103 z dnia 13 marca 1923 r.

UZASADNIENIE.

Śląska Rada Wojewódzka pismem z dn. 13/III-1923 r. Nr.R.W. 103 powiadomiła Ministerstwo o wniesieniu na wezwanie Sejmu Śląskiego projektu ustawy w przedmiocie ochrony dzierżaw. Rada Wojewódzka zaznaczyła przytem, że Sejm Śląski nie jest w myśl statutu organicznego Województwa Śląskiego⁸⁸⁵ powołany do uchwalenia tej ustawy.

Podzielając zapatrywanie, iż ochrona dzierżaw nie należy do spraw zastrzeżonych dla ustawodawstwa Sejmu Śląskiego, którego kompetencje w zakresie stosunków rolniczych są szczegółowo określone w p. 9 i 14 art. 4 rzeczonego statutu, Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych uważa za konieczne natychmiastowe założenie protestu przeciwko rozważaniu tej sprawy przez Sejm Śląski.

KIEROWNIK MINISTERSTWA
fRaczyński^f

ZK.⁸⁸⁶

Załącznik ^c25^c do № ^c23^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych o przekazanie ministrowi rolnictwa i dóbr państwowych zarządu łowiectwem reprezentacyjnym w lasach Puszczy Białowieskiej, Spały oraz obrębu Zwierzyniec

MINISTERSTWO Warszawa, dn. 13 kwietnia 1923 r.
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
№ 1615 – Pr.

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADEJ MINISTRÓW
w przedmiocie
przekazania Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych
zarządu łowiectwem reprezentacyjnym w lasach
Puszczy Białowieskiej, Spały oraz obrębu Zwierzyniec.

⁸⁸⁵ Zob. Ustawa Konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r. zawierająca statut organiczny Województwa Śląskiego, Dz.U. 1920, nr 73, poz. 497.

⁸⁸⁶ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1. Łowiectwo w lasach Puszczy Białowieskiej, w lasach spalskich oraz w lasach obrębu Zwierzyniec (pod Skierniewicami) przeznaczają się wyłącznie dla celów reprezentacyjnych Państwa.

2. Zarząd łowiectwem reprezentacyjnym na terenach wyszczególnionych w punkcie 1-ym powierza się wraz z odnośną dotacją budżetową Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

3. W sprawach dotyczących łowiectwa reprezentacyjnego Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych działać będzie w stałym porozumieniu z Kancelariją Cywilną Prezydenta Rzeczypospolitej.

4. Zarząd wszystkich budynków w Białowieży (łącznie z pałacem) oraz zarząd parku, powierzony uchwałą Rady Ministrów z dn. 26 czerwca 1922 r. Ministrowi Robót Publicznych, przekazuje się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych⁸⁸⁷.

5. Przekazane pod zarząd Ministra Robót Publicznych na mocy uchwały Rady Ministrów z dn. 26 czerwca 1922 r. tereny leśne okalające Spałę przechodzą pod zarząd Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

6. Pozostający w zarządzie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego obręb leśny Zwierzyniec (pod Skierniewicami) przekazuje się pod zarząd Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

UZASADNIENIE.

Uchwałami Rady Ministrów z dn. 26 czerwca 1922 r. tereny łowieckie w lasach Spały i Białowieży zostały przeznaczone dla celów reprezentacyjnych. Zarząd łowiectwem na tych terenach zastał jednocześnie przekazany Ministerstwu Robót Publicznych. Zależność gospodarki i personelu łowieckiego od Ministerstwa Robót Publicznych przy równoczesnej zależności administracji i służby leśnej od Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych musi z natury rzeczy odbić się ujemnie na sprawności gospodarki łowieckiej, gdyż łowiectwo na terenach leśnych (zarówno hodowla, jak i urządzanie polowań) wymaga stałej współpracy personelu leśnego i łowieckiego. Współpraca taka będzie zapewniona wtedy, gdy personel łowiecki będzie podporządkowany Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Podzielając opinię powyższą na konferencji odbytej w Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej w dn. 8 marca 1923 r., uznano za pożądane ześrodkowanie zarządu terenami łowieckimi przeznaczonymi dla celów reprezentacyjnych w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Na konferencji tej uznano również potrzebę oddania pod zarząd tegoż Ministerstwa obrębu leśnego Zwierzyniec (pod Skierniewicami), pozostającego obecnie pod zarządkiem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a to ze względu,

⁸⁸⁷ Na marginesie zakreślone ręką z dopiskiem: Prawne.

iż teren ten był przygotowany i urządzony znacznym kosztem przez b. władze rosyjskie na hodowlę bażantów. Należy go więc w tym kierunku wykorzystać.

Na wymienionej konferencji zaopiniowano również, iż pałac z przyległymi budynkami i parkiem w Białowieży należy przekazać Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Na skutek powyższego oraz spełniając życzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i wskazówki udzielone mi na konferencji w dn. 29.III.[19]23 r. w Belwederze, wnoszę o przyjęcie powyższego wniosku.

KIEROWNIK MINISTERSTWA
fRaczyński^f

W.R.⁸⁸⁸

Załącznik ^c29^c do № ^c23^c

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia grzywien za przekroczenia przepisów porządkowych na drogach publicznych

Ministerstwo Robót Publicznych

I:III-157/23.

Rozporządzenie

Rady Ministrów z dnia ... 1923 r.

w sprawie podwyższenia grzywien za przekroczenia
przepisów porządkowych na drogach publicznych.

Na mocy art.23. ustawy z dnia 7. października 1921 roku o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz.U.R.P.N.89.poz.656), zarządza się co następuje:

§ 1.

Określony w art. 21. i 22., ustawy z dnia 7 października 1921 roku o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz.U.R.P.N.89.poz.656) najwyższy wymiar grzywien podwyższa się w art. 21. ze stu tysięcy na milion marek, a art. 22. z dziesięciu tysięcy na sto tysięcy marek.

§ 2.

Wykonanie niniejszego Rozporządzenia porucza się Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z interesowanymi Ministrami.

⁸⁸⁸ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

§ 3.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia⁸⁸⁹.

PREZYDENT MINISTRÓW
MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH

UZASADNIENIE.

Przewidziany w ustawie z dnia 7 października 1924 r. o przepisach porządkowych (Dz.U.R.P.N.89.poz.656) najwyższy wymiar kar pieniężnych za przekroczenia wymienionej ustawy i wydanych na jej podstawie przepisów, jak np. o ruchu samochodowym, wobec spadku waluty nie daje dostatecznej gwarancji ochrony dróg i bezpieczeństwa ruchu na drogach.

Wobec tego Ministerstwo Robót Publicznych występuje z wnioskiem na podwyższenie wymiaru tych kar pieniężnych na podstawie art. 23. wymienionej ustawy, przedkładając projekt rozporządzenia Rady Ministrów z prośbą o jego uchwalenie.

Załącznik 33^c do № 23^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o organizację Działu Polskiego na Wystawie Paryskiej roku 1925 [wraz z „Projektem organizacji udziału Polski w Międzynarodowej Wystawie Współczesnej Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu w 1925 r.”]

No. 1141/23-P.

Warszawa, dn. ... kwietnia 1923 r.

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie organizacji Działu Polskiego na Wystawie Paryskiej roku 1925.

Do
Pana Prezesa Rady Ministrów

Rząd Francuski dwukrotnie (w r. 1919 i 1920) już przysyłał specjalnych delegatów dla poinformowania czynników miarodajnych Polski o czynionych przez Francję przygotowaniach do Międzynarodowej Wystawy Sztuki Dekoracyjnej

⁸⁸⁹ Tekst rozporządzenia został opublikowany, aczkolwiek bez uzasadnienia, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 maja 1923 r. w sprawie podwyższenia grzywnien za przekroczenie przepisów porządkowych na drogach publicznych, Dz.U. 1923, nr 54, poz. 378.

w Paryżu 1925 r.⁸⁹⁰ Delegacje takie były wysyłane tylko do Belgii, Czech i Polski. Rząd Francuski poufnie informował te państwa, aby mogły przed innymi rozpocząć przygotowania do wzięcia udziału.

B. Ministerstwo Sztuki i Kultury⁸⁹¹ po porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wyraziło zasadniczo zgodę na udział Polski w tej wystawie i przystąpiło do pracy przygotowawczej w obecnej chwili już poważnie zaawansowanej.

W najbliższym czasie według wiadomości otrzymanych z bezpośredniego źródła ma nastąpić oficjalne zaproszenie Rzeczypospolitej Polskiej do wzięcia udziału w Wystawie. Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów wypowiada się zasadniczo za przyjęciem zaproszenia Rządu Francuskiego do oficjalnego wzięcia udziału Polski w Wystawie Międzynarodowej Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu w roku 1925 i upoważnia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do powołania Komitetu Wystawy, Komisarza Generalnego oraz przystąpienia do organizacji tej Wystawy.

ZAŁĄCZNIK DO WNIOSKU MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO W SPRAWIE ORGANIZACJI DZIAŁU POLSKIEGO NA WYSTAWIE PARYSKIEJ ROKU 1925.

Projekt organizacji udziału Polski w Międzynarodowej Wystawie Współczesnej Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu w 1925 r.

Patronat: Prezydent Rzeczypospolitej.

Prezesa honorowi: Marszałek Sejmu i Senatu, Prezydent Rady Ministrów, Poseł polski w Paryżu⁸⁹².

Komitet główny:

Komitet główny pod przewodnictwem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego złożony z Ministra Spraw Zagranicznych, Skarbu, Handlu i Przemysłu

⁸⁹⁰ Właśc. Międzynarodowa Wystawa Sztuki Dekoracyjnej i Wzornictwa (fr. Exposition internationale des arts décoratifs et industriels modernes) trwała w stolicy Francji od 28 kwietnia do 25 października 1925 r.

⁸⁹¹ Ministerstwo Sztuki i Kultury istniało w latach 1918–1922, zob. Dekret o utworzeniu Ministerstwa Sztuki i Kultury, Dz.U. 1918, nr 19, poz. 52 i Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury, Dz.U. 1922, nr 14, poz. 128.

⁸⁹² W tym czasie posłem RP we Francji był Maurycy Zamoyski. Od marca 1924 r. stanowisko to zajmował Alfred Chłapowski, który pod koniec tego roku, po podniesieniu placówki do rangi ambasady, zajmował stanowisko ambasadora.

oraz Dyrektora Departamentu Sztuki zajmie się^h wyjednaniami kredytów na urządzenie wystawy,^h powołaniem Komisarza Generalnego dla urządzenia Wystawy Paryskiej i kontrolą nad jego działalnością.

Komisarz Generalny:

Komisarza Generalnego i jego zastępcę w Paryżu mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek Komitetu Głównego.

Komisarz Generalny należy do Komitetu Głównego, przed którym jest odpowiedzialny i jest prezesem Komitetu Wykonawczego.

Komisarz Generalny zajmie się należytem przygotowaniem wystawy, należytem zorganizowaniem opieki nad bezpieczeństwem przedmiotów wysłanych do Paryża na wystawę i nad odesłaniem ich do kraju, opracowaniem katalogu i zużytkowaniem kredytów wyasygnowanych na urządzenie wystawy.

Wysokość uposażenia służbowego Komisarza Generalnego względnie jego zastępcy w Paryżu określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z^h Komitetem głównym^h ^cMinistrem Skarbu^c.

Komitet wykonawczy:

Komitet Generalny powoła do życia Komitet wykonawczy złożony z przedstawicieli sfer kulturalnych, artystycznych i przemysłowych i listę członków przedłoży Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do zatwierdzenia. W ten sposób ukonstytuowany Komitet wykonawczy dzieli się na sekcje: finansową, kwalifikacyjną, artystyczno-techniczną i prasową. Komitet wykonawczy może wyłonić ze siebie Komitet ścisły oraz lokalne komitety pomocnicze którym przekaże pewne funkcje organizacyjne. Komitet wykonawczy ma prawo kooperacji nowych członków.

Likwidacja Wystawy:

Po zlikwidowaniu Wystawy Komisarz Generalny przedłoży Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego szczegółowe sprawozdanie kasowe dotyczące wydatków związanych z urządzeniem wystawy i użycia kredytów wyasygnowanych na ten cel.

Wniosek ministra spraw wojskowych o zarządzenie przeglądu wojskowo-lekarskiego mężczyzn należących do roczników poborowych 1902, 1901 i 1900, jako też tych mężczyzn roczników 1883–1899, którzy jako objęci listami kontrolnymi Nr. 3 do zebrań kontrolnych nie stawali

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH Warszawa, dn. 2 maja 1923 r.
DEPARTAMENT X

Liczba 933/Taj.Pob.

Tel. 220-76

Wniosek o powołanie do przeglądu roczn[ików] 1902,1901 i 1900 oraz roczników 1883–1899, którzy do zebrań kontrolnych nie stawali.

WNIOSEK.

Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zarządzenia przeglądu wojskowo-lekarskiego mężczyzn, należących do roczników poborowych 1902, 1901 i 1900, jakoteż tych mężczyzn roczników 1883–1899, którzy jako objęci listami kontrolnymi Nr. 3 do zebrań kontrolnych nie stawali.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na podstawie art. 48 ustęp 2-gi Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dziennik Praw Państwa Polskiego Nr. 13, poz. 28)⁸⁹³, Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Wojskowych do zarządzenia w myśl art. 1 i 5 tej Ustawy w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych przeglądu wojskowo-lekarskiego mężczyzn roczn. 1902, 1901 i 1900, podlegających w myśl tychże artykułów powołaniu do służby czynnej w wojsku stałym – w terminie przed nastaniem czasokresu przewidzianego w art. 48, ustęp 1-szy T.U.

Zarazem upoważnia się wymienionych Ministrów do poddania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu wszystkich tych mężczyzn roczn. 1883–1899, którzy zarejestrowani w myśl Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 14/IX. 1922

⁸⁹³ Artykuł ten brzmiał następująco: „Przeгляд powołanych do wojska odbywać się będzie corocznie między 15 października a 15 grudnia.

Komenda Główna wojsk polskich może wyznaczyć w razie uzasadnionej potrzeby inny termin dorocznego przeglądu oraz urządzić przegląd dodatkowy za każdorazowem przyzwoleniem Rządu”.

(Dz.Ust. Nr.85, poz. 764)⁸⁹⁴ objęci zostali następnie listami kontrolnymi Nr. 3 i do zebrań kontrolnych nie stawali, a to w celu ostatecznego ustalenia ich stosunku do powszechnego obowiązku służby wojskowej.

Blizsze ustalenie terminu przeglądu uskuteczni Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
w/z^c fOsiński^f
GENERAŁ-DYWIZJI

UZASADNIENIE.

Rocznik 1902 jest kolejnym rocznikiem obowiązującym w myśl Tymczasowej Ustawy o powsz. obow. służby wojskowej do służby w wojsku stałem.

Aczkolwiek, zgodnie z art. 5 Tymcz. Ust. rocznik 1902 powinien być rozpocząć obowiązek służby w szeregach w roku ubiegłym, z uwagi na ustalony przez Komisję Wojskową Sejmu Ustawodawczego (w projekcie Nowej Ustawy Poborowej) wiek poborowy od roku, w którym obowiązany kończy lat 21, oraz ze względu na konieczność przeprowadzenia całkowitej demobilizacji Armji po okresie szeregu mobilizacyjnych powołań w roku 1920, powołanie rocznika 1902 nie zostało w r. 1922 zarządzone.

W związku z powyższym, a również z powodu projektowanego przez Sztab Generalny uskutecznienia powołania do przeglądu rocznika 1902 w okresie maj-czerwiec roku bieżącego, tj. w terminie wymagającym zgodnie z 2-im ustępem art. 48 Tymcz. Ustawy sankcji Rządu, wniosek zostaje przedłożony na uchwalenie Rady Ministrów.

Powołanie roczn. 1900 i 1901 ma na celu doroczny przegląd wszystkich odroczonych spośród wspomnianych roczników.

Powołanie do powtórnego przeglądu mężczyzn urodzonych w latach 1883–1899 jest konieczne ze względu na ustalenie prawnego stosunku tych mężczyzn do wojska polskiego.

⁸⁹⁴ Mowa o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 1922 r. w przedmiocie zebrań kontrolnych, Dz.U. 1922, nr 85, poz. 764.

Wniosek ministra skarbu o upoważnienie ministra skarbu do wydania zezwolenia na emisję obligacji Komunalnego Związku Kredytowego [wraz z projektem uchwały Rady Ministrów]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia kwietnia 1923 r

L.DK.5161/III.

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do wydania zezwolenia na emisję obligacji Komunalnego Związku Kredytowego.

Rozporządzenie do...

Rada Ministrów raczy powziąć na wniosek Ministra Skarbu następującą uchwałę:

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu do wydania w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych zezwolenia na emisję obligacji komunalnych i obligacji mieszkaniowych Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu.

Na zasadzie art. 8 pruskiego rozporz. dla wykonania kodeksu cywilnego z dnia 16 listopada 1899 (z b. ustaw pruskich str. 563^h 562^c) oraz na zasadzie art. 14 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 75 poz. 511) Rada Ministrów upoważnia Ministra Skarbu do wydania w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych zezwolenia na emisję obligacji komunalnych i obligacji mieszkaniowych Komunalnego Związku Kredytowego.

MINISTER SKARBU:

^fWł. Grabski^f

Uzasadnienie.

W myśl obowiązujących na terenie b. zaboru niemieckiego ustaw, w szczególności w myśl §. 795 niemieckiego kodeksu cywilnego oraz w myśl art. 8 pruskiego rozp. dla wykonania kodeksu cywilnego z dnia 16 listopada 1899 (zbiór ustaw pruskich, str. 563) wydanie zapisów dłużnych na okaziciela może nastąpić tylko za zezwoleniem właściwego Ministra wydanem na zasadzie królewskiego upoważnienia.

W danym wypadku właściwym Ministrem dla wydania powyższego zezwolenia jest Minister Skarbu łącznie z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Merytorycznie prawo emisji obligacji rozszerzy zakres działania Komunalnego Związku Kredytowego w granicach przyznanych Polskiemu Bankowi Krajowemu, Zakładowi miast Małopolskich, Bankowi Budowlanemu oraz Bankowi Komunalnemu.

Z uwagi na to, że powyższe uprawnienia zostaną przyznane pierwszej instytucji mającej siedzibę w b. zaborze pruskim, Ministerstwo Skarbu zgodnie ze stanowiskiem wypowiedzianem w tej sprawie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa ich udzielenie dla stworzenia długoterminowego kredytu w zaborze niemieckim za wskazane.

Załącznik ^c37^c do № ^c23^c

Notatka [dla kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] w sprawie projektu ustawy emerytalnej

NOTATKA

dla Pana Ministra

w sprawie projektu ustawy emerytalnej⁸⁹⁵.

1. Na posiedzeniu odbytem w Prezydjum Rady Ministrów pod przewodnictwem p. Tenczyna, Naczelnika Wydziału prawnego, przy udziale przedstawiciela Ministerstwa Skarbu p. Czechowicza, a mającym za zadanie ostateczne uzgodnienie przyjętego już w zasadzie przez Radę Ministrów projektu ustawy emerytalnej, treść artykułu 13 projektu ustawy w części dotyczącej dodatków dyrektorów i kierowników szkół różnych typów została uzgodniona w sposób następujący:

Art. 13. Wliczają się do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego określone w punktach w ustawie o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 1923 r. (Dz.Ust.Rz.P. Nr. ..., poz. ...) ⁸⁹⁶ dodatki, a to w artykułach:

- 37 ust. 1 dla dyrektora Szkoły Średniej i Seminarjum nauczycielskiego,
- 47 ust. 1 dla kierowników publicznych szkół powszechnych,
- 48 i 49 dla inspektora szkolnego i zastępcy inspektora szkolnego,

⁸⁹⁵ Zob. załącznik 16 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 26 kwietnia 1923 r.

⁸⁹⁶ Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, Dz.U. 1923, nr 116, poz. 924, zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 454–455.

54 ust. 1 dla dyrektora państwowej szkoły zawodowej,

62 ust. 1 dla kierownika szkoły specjalnej,

66 litera a dla podpułkownika, komandora-porucznika oraz dla Sędziów i prokuratorów dodatki określone w ustawie o uposażeniu sędziów i prokuratorów⁸⁹⁷ itd.

2. Art. 94 projektu w brzmieniu przyjętem przez Radę Ministrów sprowadza się do tego, iż lata poprzedniej służby samorządowej lub pracy zawodowej mogą być zaliczane funkcjonarjuszowi państwowemu do wysługi emerytalnej, jeżeli jest zdolny do pracy tylko o tyle, o ile wysłużył 10 lat w Państwie Polskiem, jeżeli nie ma 60 lat wieku to o tyle, o ile ma 15 lat służby w Państwie Polskiem.

Projektowane nowe brzmienie art. 94 stanowi zasadniczą zmianę postanowienia ustępu ostatniego art. 44 ustawy emeryt. z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz.Ust.Rz.P. Nr. 70, poz. 466)⁸⁹⁸ będzie z jednej strony w stosunku do pracujących obecnie w szkolnictwie państwowem byłych nauczycieli prywatnych szkół polskich daleko idącą krzywdą moralną i materjalną, z drugiej zaś strony stwarzającą dla szkolnictwa państwowego warunki katastrofalne.

Istotnie za czasów zaborczych rządu rosyjskiego społeczeństwo polskie olbrzymim wysiłkiem własnym przy pełnej zaparcia się pracy nauczycielstwa zbudowało polskie szkolnictwo prywatne, mające stanowić antidotum przeciwko zatrującym ducha polskiego rosyjskiemu szkolnictwu rządowemu; w szkolnictwie rosyjskim na obszarze Królestwa Kongresowego po r. 1905 uczyła się przeważnie młodzież rosyjska i żydowska, a żaden szanujący się nauczyciel polak nie obejmował posady w szkole rządowej, jeżeli zaś trafił się jakiś wyjątek, to był uważany za infamisę i nie odnosi się to jedynie do nauczycieli polaków, którzy z dawnych lat w szkolnictwie rządowem pracowali i porzucenie dobrowolnie służby skazywałoby ich na utratę nabytych praw emerytalnych. Obecny nowy projekt ustawy tym właśnie „infamisom” daje prawo do emerytury polskiej nawet po kilku miesiącach pracy w szkolnictwie państwowem polskiem, jeżeli łącznie z pracą w szkolnictwie rządowem rosyjskiem mają 10 lat pracy. Ci zaś, którzy w ciężkich nad wyraz warunkach uczyli dzieci polskie w szkołach

⁸⁹⁷ Zob. Ustawa z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1920, nr 65, poz. 436 i procedowana wówczas Ustawa z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów, Dz.U. 1923, nr 134, poz. 1107.

⁸⁹⁸ Mowa o Ustawie Emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 r., Dz.U. 1921, nr 70, poz. 466.

polskich nabędą praw do policzalności lat pracy dopiero po przesłużeniu 10 lat w służbie państwowej polskiej.

Obecnie szkoły prywatne wynagradzają nauczycieli 2–3 razy lepiej niż Państwo wynagradza nauczycieli szkół państwowych. Bardziej ideowi i zasłużeni nauczyciele szkół prywatnych z chwilą uzyskania możliwości pracy w szkolnictwie państwowem polskim lub administracji szkolnej rzucili szkoły prywatne i stanęli do pracy dźwigania szkolnictwa państwowego. Pozbawienie tego właśnie nauczycielstwa tych praw, które stwarzała dla niego ustawa emerytalna z dn. 28 lipca 1921 r. będzie odczuta jako krzywda moralna, a będzie również i krzywdą materjalną, która wielu z nich zmusi do porzucenia służby państwowej, nie gwarantującej jeszcze w szeregu lat zabezpieczenia na starość lub na wypadek niezdolności do pracy dla nich samych, ani dla rodziny na wypadek ich śmierci; w interesie tych ludzi będzie leżało przenieść się do szkolnictwa średniego prywatnego, zapewniającego wynagrodzenie, umożliwiające nietylko wygodny byt w chwili obecnej, ale nawet możliwość oszczędzania na przyszłość. Co więcej, władze szkolne poszukujące ciągle pracowników dla szkół państwowych z pośród lepszych nauczycieli szkół prywatnych, tracą jedyny atut, jakim jest możliwość po pięciu latach służby w Państwie Polskiem osiągnięcia praw emerytalnych z zaliczeniem lat pracy w szkolnictwie prywatnem wygrywany w walce o nauczycieli dla szkoły państwowej. W tych warunkach szkolnictwo państwowe może być w znacznej mierze pozbawione bardziej ideowych i pod względem fachowym wyrobionych pracowników.

Wreszcie przez ograniczenie brzmienia projektowanego art. 94 praw nauczycieli pracujących uprzednio w szkolnictwie polskim prywatnem Rada Ministrów stanęła w sprzeczności z intencjami Sejmu, w którym jest rozważany obecnie projekt zaopatrzenia emerytalnego nauczycieli weteranów, którzy pracowali w czasach zaborczych w szkołach polskich. Wobec tego w razie przyjęcia z jednej strony nowego brzmienia art. 94, z drugiej zaś ustawy o zaopatrzeniu nauczycieli weteranów wytworzy się taka sytuacja, iż ci nauczyciele szkół polskich pod rządami zaborczemi, którzy obecnie nie pracują w szkolnictwie państwowem polskim, za swoją poprzednią pracę otrzymają od Państwa zaopatrzenie, drudzy zaś za tę samą pracę nic nie otrzymają właśnie dlatego, że oddali swoją wiedzę i pracę na usługi Państwa Polskiego.

[Zeznania Stanisława Łepkowskiego i Stanisława Zdanowicza w sprawie okoliczności śmierci prezydenta Gabriela Narutowicza]

^cProtokół z zeznań Stanisława Łepkowskiego złożonych przed sędzią śledczym Skorzyńskim⁸⁹⁹ w sprawie karnej Eligiusza Niewiadomskiego o zamordowanie Prezydenta Rzeczypospolitej^c

Stanisław Łepkowski syn Karola, lat 30, katolik, sądownie nie karany, zam. w Warszawie – Łazienki królewskie, Zastępca Szefa Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa, zbadany z zachowaniem przepisów art. 443 U.P.K. zeznaje:

Dnia 15 b.m. o godz. mniej więcej 1-ej weszli do mojego gabinetu w Belwederze Szef Kancelarii Cywilnej Pan Car w towarzystwie Prezesa Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych p. Kozłowskiego i p. Okunia. W rozmowie, którą prowadzili, udziału nie brałem. Słyszałem, że panowie ci przybyli w imieniu Zarządu Towarzystwa Zachęty prosić Pana Prezydenta Rzeczypospolitej o przybycie na otwarcie salonu dorocznego w dniu 16 b.m. o godz. 12-ej. P. Prezes Kozłowski bardzo gorąco nastawał na przybycie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, powołując się na odnośne zwyczaje we Francji, Włoszech i t.d. oraz na czteroletnią praktykę w tym kierunku b. Naczelnika Państwa. Istotnie w ciągu dwóch ostatnich lat t.j. od czasu kiedy objąłem stanowisko w Belwederze Naczelnik Państwa był obecny na każdym corocznym otwarciu salonu. P. Car oświadczył tym panom, iż prośbę ich Panu Prezydentowi przedłoży, że nie wie czy zostanie ona spełniona, że ze względu na sytuację zobowiązuje ich do dyskrecji w przedmiocie samego faktu prośby, i jeżeliby Prezydent Rzeczypospolitej zgodził się na otwarcie pojechać, to przyjedzie bez uprzedniego zawiadomienia ich nie później niż o godz. 12.15, do którego to czasu miało być wstrzymane otwarcie salonu. Wiadomo mi w dalszym ciągu, że wieczorem, około godz. 10-ej p. Car udał się do Prezydenta Rzeczypospolitej i przedłożył mu prośbę Zarządu Zachęty. Mówił mi potem, że Prezydent zgodził się pojechać na otwarcie salonu i polecił mu nie uwiadamiać policji zważywszy, że przyjedzie po wizycie u jego Eminencji kardynała Kakowskiego ze strony, od której się go nikt spodziewać nie będzie, przez co uniknie się ewentualnych demonstracji. ^dWobec tego postanowiliśmy policji ani Komisarjatu Rządu nie uwiadamiać^d. Dnia 16 b.m. o godz. 9.30 rano odezwał się telefon w moim mieszkaniu i głos męski, który przedstawił się jako Komisarz Obwodu Pierwszego, zapytał mnie czy prawdą jest, że Pan Prezydent

⁸⁹⁹ Sprawą zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza zajmował się sędzia śledczy przy Sądzie Okręgowym w Warszawie Józef Skorzyński.

Rzeczypospolitej uda się na otwarcie Salonu do ^dZachęty. Na moje pytanie, skąd ma tę wiadomość, odpowiedział, że „tak mówiono” – odrzekłem, że nic o tem nie wiem, i że gdybym się czego dowiedział, to zatelefonuję do niego. Rozmówca mój podał mi swój Nr. telefonu, którego nie zapisałem^d, zamierzałem bowiem w każdym razie zatelefonować pod Nr. Pierwszego Komisarjatu Policji według książki telefonicznej. Po rozmowie z p. Carem i na jego życzenie wobec postanowienia z dnia poprzedniego, zamiaru tego poniechałem. Przy samym zamachu w Zachęcie nie byłem, przyjechałem bowiem końmi i trafiłem na chwilę, kiedy Prezydent zraniony, kończył już życie. Więcej nic do dodania nie mam. Protokół odczytałem.

/-/ Stanisław Łepkowski

^cProtokół z zeznań Stanisława Zdanowicza złożonych w śledztwie p[rzeciw]ko Eligiuszowi Niewiadomskiemu przed sędzią śledczym Skorzyńskim w dniu 17 grudnia 1922^c

Stanisław Zdanowicz syn Jana, lat 40, katolik, komisarz policji I-go Komisarjatu m. st. Warszawy, mieszkam przy ul. Koszykowej N.20.

W dniu wczorajszym około godz. 10-ej rano zostałem powiadomiony przez dyżurnego przodownika Rudnickiego, że posterunkowy Rutkowski, stojący na posterunku róg Mazowieckiej i Królewskiej telefonował do Komisarjatu, że na godz. 12-tą ma podobno przyjechać do Zachęty Sztuk Pięknych Prezydent Rzeczypospolitej na otwarcie dorocznej wystawy. W celu sprawdzenia otrzymanej wiadomości zatelefonowałem do Belwederu, gdzie mnie połączono z d-rem Łepkowskim, którego jako Komisarz I-go Komisarjatu zapytałem, czy prawdą jest, że p. Prezydent ma być o godz. 12-ej w Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych; w odpowiedzi na moje pytanie Łepkowski zapytał, kto mówi, i dowiedziawszy się, że mówi Komisarz, odpowiedział, że zatelefonuje do mnie według tego numeru, jakie mu wskazałem. Później Łepkowski do mnie nie telefonował i tym sposobem moje zapytanie, skierowane do niego w tej kwestji pozostało bez odpowiedzi. Odczytano.

/-/ St. Zdanowicz

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

PROTOKÓŁ
24-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 14 maja 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Minister Spraw Zagranicznych	Aleksander Skrzyński
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Za Ministra Przemysłu i Handlu	
dyrektor departamentu śląskiego	inż. Józef Kiedroń
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Radca ministerjalny Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Sekretarz Komitetu Politycznego Rady	
Ministrów starszy referent Prezydjum	
Rady Ministrów	Władysław Paczoski
W części posiedzenia poświęconej sprawom	
gdańskim obecny nadto Komisarz	
Generalny Rzeczypospolitej Polskiej	
w Gdańsku	Leon Pluciński
W obradach nad sprawą Kłajpedy bierze udział	
radca legacyjny	Juljusz Łukasiewicz ⁹⁰⁰
Sprawy rosyjsko-polskie referuje poseł	
pełnomocny Rzeczypospolitej w Moskwie	Roman Knoll

⁹⁰⁰ Sprawy dotyczące Kłajpedy Juliusz Łukasiewicz omawiał 7 maja 1923 r. podczas posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów, zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 159.

Posiedzenie otwarto o 12 w południe

Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 11 maja 1923 r.

I. Po wysłuchaniu referatu Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej w Gdańsku o stanie spraw polsko-gdańskich Rada Ministrów zajęła stanowisko, że stosunek Polski do wolnego miasta Gdańska opiera się na Traktacie Wersalskim, którego zasad i postanowień nie naruszają żadne późniejsze konwencje wykonawcze i umowy uzupełniające; że procedura arbitrażu organów Ligi Narodów, przewidziana w art. 39 Konwencji Paryskiej z 9 listopada 1920 r.⁹⁰¹, ma prawne uzasadnienie wyłącznie w ramach art. 103 Traktatu Wersalskiego⁹⁰². Może się ona zatem odnosić i być obowiązującą dla Rządu Polskiego tylko w stosunku do postanowień tego Traktatu lub porozumień i układów uzupełniających, a więc dotyczących wyłącznie praw Polski względem wolnego miasta Gdańska i na jego terytorjum.

Rada Ministrów, uwzględniając powyższe zasady, które stanowią źródło prawne w stosunkach Polski do Gdańska, stwierdziła, iż nie znajdują one należytego zrozumienia głównie z powodu oporu obecnego senatu wolnego miasta. Polska ponosi wskutek tego nieobliczalne szkody na polu gospodarczym, a mianowicie w zakresie ochrony celnej, użytkowania i rozbudowy portów i dróg wodnych oraz w zakresie słusznych uprawnień swych obywateli.

Wobec tego stanu rzeczy, w szczególności wobec nieprzejednanego oporu wolnego miasta Gdańska co do uznawania i wykonywania ustanowionych Traktatem Wersalskim praw Polski w stosunku do wolnego miasta i na jego terytorjum, Rząd Polski zastosuje w najbliższej przyszłości wszelkie przysługujące mu środki w celu zabezpieczenia przyznanego Polsce prawa suwerenności. Rząd Polski starać się będzie również o uznanie swego stanowiska w Radzie Ligi do należytej interpretacji Traktatu Wersalskiego oraz określenia kompetencji władz, które na mocy tego Traktatu do czuwania nad jego wykonaniem są powołane. Rząd Polski, nie naruszając istniejącego stanu prawnego wprowadzi wobec

⁹⁰¹ Artykuł ten brzmiał następująco: „Každy spór, który by powstał między Polską a Wolnym Miastem w przedmiocie niniejszego Traktatu lub wszelkich innych późniejszych umów, układów i konwencji, albo wszystkich spraw dotyczących stosunków pomiędzy Polską a Wolnym Miastem będzie oddany przez jedną bądź drugą stronę do decyzji Wysokiego Komisarza, który jeśli to uzna za potrzebne, odeśle sprawę do Rady Ligi Narodów.

Obu stronom przysługuje prawo odwołania się do Ligi Narodów”.

⁹⁰² Artykuł ten brzmiał następująco: „Konstytucja Wolnego Miasta Gdańska opracowana zostanie w porozumieniu z Wysokim Komisarzem Ligi Narodów przez prawidłowo wyznaczonych przedstawicieli Wolnego Miasta. Znajdować się ono będzie pod gwarancją Ligi Narodów.

Wysoki Komisarz orzekać będzie w pierwszej instancji we wszystkich sporach, które mogłyby wyniknąć pomiędzy Polską a Wolnym Miastem z powodu niniejszego Traktatu lub porozumień i układów dodatkowych.

Wysoki Komisarz będzie miał siedzibę w Gdańsku”.

obywateli gdańskich na terytorjum Polski kontrolę osobistą oraz kontrolę ich mienia, jako też szczególny nadzór nad obrotem towarowym na granicy polsko-gdańskiej w celu ochrony swoich własnych interesów.

II. Następnie Rada Ministrów przyjęła do wiadomości referat Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie Kłajpedy i zabezpieczenia ekonomicznych interesów Polski w jej porcie, poczem powzięto następujące uchwały:

1) Należy dążyć do odkładania na możliwie dalszą przyszłość zakończenia sprawy Kłajpedy przez Konferencję Ambasadorów i nie dopuścić do legalizowania przez jej uchwały obecnego stanu faktycznego w Kłajpedzie wytworzonego przez Rząd litewski;

2) w razie niemożności uzyskania w konwencji, która będzie zawarta między Konferencją Ambasadorów a Rządem litewskim⁹⁰³, dostatecznych gwarancji dla ekonomicznych interesów Polski – należy dążyć do przeniesienia całej sprawy do Ligi Narodów;

3) w sprawie portu należy dążyć do:

a) oddania w ręce rady portu efektywnej administracji portem i jego instytucjami, a nie tylko kontroli nad administracją;

b) zapewnienia maksymalnego, a w każdym razie proporcjonalnego udziału polskości w urzędach administracyjnych portu;

c) do zabezpieczenia tranzytu materiałów wojskowych i wybuchowych przez port kłajpedzki;

d) do uzyskania dla Polski własnej wolnej strefy w porcie kłajpedzkim;

e) zabezpieczenia tranzytu po Niemnie do portu kłajpedzkiego.

III. W sprawach rosyjsko-polskich Rada Ministrów wysłuchała sprawozdanie pośła pełnomocnego Rzeczypospolitej w Moskwie⁹⁰⁴.

IV. Po zreferowaniu przez Ministra Spraw Zagranicznych, objętej załącznikiem 1, sprawy ulg w nabyciu przez Rumunję węgla śląskiego Rada Ministrów zgodziła się, by – z uwagi na ważne względy natury politycznej – przyznać dla 100.000 ton węgla zakupionego przez Rząd rumuński dla rumuńskich kolei żelaznych na Górnym Śląsku bonifikację podatku węglowego w wysokości 20.000 marek polskich na tonę. W tej sprawie porozumie się Minister Skarbu z Sejmem śląskim.

⁹⁰³ Konwencję kłajpedzką wraz z trzema załącznikami dotyczącymi statutu Kraju Kłajpedy, portu Kłajpedy i tranzytu podpisano w Paryżu 8 maja 1924 r. Tekst konwencji i aneksów zob. S. Mikulicz, *Kłajpeda w polityce europejskiej 1918–1939*, Warszawa 1976, s. 306–326. Sprawę szczegółowo omawia P. Łossowski, *Kłajpeda kontra Memel*, s. 54–75.

⁹⁰⁴ Podczas pobytu w Warszawie Roman Knoll przeprowadził szereg konsultacji, m.in. z wiceministrem spraw zagranicznych Henrykiem Strasburgerem oraz pracownikami Wydziału Wschodniego MSZ. Omawiał wówczas sprawy związane z uznaniem Związku Sowieckiego oraz przesunięcia terminu opcji i repatriacji obywateli polskich. Zapewne te kwestie przedstawił także na posiedzeniu Rady Ministrów, zob. H. Bartoszewicz, *Roman Knoll. Polityk i dyplomata*, Warszawa 2018, s. 80; *Dokumenty do historii stosunków polsko-sowieckich 1918–1945*, t. 1, cz. 2, s. 335–342.

V. Rada Ministrów uchwaliła, objęte załącznikiem 2, wnioski w sprawie rozdziału kontyngentu jaj przeznaczonych na eksport.

Posiedzenie zamknięto o 3 po południu

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Pismo ministra spraw zagranicznych do premiera w sprawie ulg w nabyciu przez Rumunię węgla śląskiego].
2. [Pismo nadzwyczajnego komisarza zwalczania drożyzny do premiera i ministra spraw wewnętrznych wraz z] wnioskiem w sprawie rozdziału kontyngentu jaj przeznaczonych na eksport.

Załącznik ^{c1} do № ^{c24}

[Pismo ministra spraw zagranicznych do premiera w sprawie ulg w nabyciu przez Rumunię węgla śląskiego]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
Warszawa, dn. ^{c7} maja 1923 r.
№ D.IX.2433

Poufne-Pilne

DO
PANA PREZESA RADY MINISTRÓW
w miejscu

W dniu dzisiejszym zgłosił się do M.S.Z. poseł rumuński p. Floresco w towarzystwie pp. Sarateanu i Miculescu, dyrektorów Rumuńskiego M.K.Ż., i prosił o udzielenie im jaknajdalej idącego poparcia w akcji, którą wszczęli celem nabycia znacznej partii ^dwęgla górnośląskiego dla kolei^d rumuńskich (60 do 100 tysięcy ton).

Akcja ta spotkała się z jaknajzyczliwszem przyjęciem w naszym M.P.i H., które oświadczyło gotowość ułatwienia delegatom rumuńskim pertraktacji z kopalniami na Górnym Śląsku. M.P.i H. widzi w zamierzonej tranzakcji nie tylko doraźny interes kopalń, ale i zapoczątkowanie na szerszą skalę zakrojonego wywozu naszego węgla do Rumunii i znalezienia w ten sposób nowego, b. interesującego rynku zbytu.

Ze swej strony pragnę jaknajgoręcej poprzeć akcję rumuńską, podkreślając nietylko znaczenie polityczne i korzyści dla naszej propagandy w Rumunii,

wynikające z dostawy węgla, ale i znaczenie wojskowe, gdyż rząd rumuński zabiega o utworzenie rezerwy węglowej, co na wypadek jakichkolwiek powikłań mieć będzie oczywiście zasadnicze znaczenie.

Z powyższych względów zależy mi na udzieleniu posłowi rumuńskiemu przychylniej ^ddecyzji w czasie możliwie najbliższym. Upraszam Pana Prezesa o łaskawe postawienie na najbliższym posiedzeniu Komitetu Politycznego⁹⁰⁵ sprawy^d pomocy, jaka by mogła być przez Rząd udzielona rządowi rumuńskiemu. Delegaci rumuńscy w M.P.i H. i w M.K.Ż. przedstawili konieczność udzielenia im ulg taryfowych, a ewentualnie i w zakresie podatku węglowego udzielenie bonifikacji. M.K.Ż. w zakresie swej kompetencji, jak oświadcza, nie jest w możności wzięcia na siebie decyzji w tej mierze. Ze znanych Panu Prezesowi względów politycznych podejmuję inicjatywę udzielenia jaknajwydatniejszej pomocy i powzięcia decyzji w dniach najbliższych.

O powyższem zawiadamiam równocześnie PP. Ministrów Skarbu, Kolei Żelaznych i Spraw Wojskowych.

MINISTER:
^fAl. Skrzyński^f

Załącznik ^c2^c do № ^c24^c

[Pismo nadzwyczajnego komisarza zwalczania drożyzny do premiera i ministra spraw wewnętrznych wraz z] wnioskiem w sprawie rozdziału kontyngentu jaj przeznaczonych na eksport

Odpis!

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Nr. S.A. 1933

Warszawa, dnia 14 maja 1923 r.

W sprawie rozdziału kontyngentu
jaj na wywóz.

⁹⁰⁵ Sprawa została skierowana bezpośrednio na posiedzenie Rady Ministrów, ponieważ Komitet Polityczny zebrał się właśnie 7 maja, a zatem w dniu wizyty posła rumuńskiego w MSZ i zapewne nie był w stanie zająć się wnioskiem władz rumuńskich. Kolejne posiedzenie Komitetu Politycznego odbyło się 18 maja, czyli dopiero cztery dni po posiedzeniu Rady Ministrów. Decydował czynnik czasu przywoływany w dokumencie, zob. *O Niepodległą i granice*, t. 5, s. 157–161.

Do
Pana Prezesa Rady Ministrów
i Ministra Spraw Wewnętrznych
w miejscu

Wedle raportu złożonego mi przez mego delegata do Podkomisji Zmniejszonego Kompletu Głównego Urzędu Przywozu i Wywozu wyłonionej dla podziału kontyngentu wywozowego jaj w m. maju br. rozdział 250 wagonów jaj przeznaczonych na eksport zagranicę oddało Ministerstwo Przemysłu i Handlu do rozdziału Podkomisji 170 wagonów, resztę kontyngentu zatrzymując do rozdziału przez siebie. Już sam ten fakt działalność Podkomisji znacznie zwięził, a powołanie jako przedstawiciela Organizacji Handlowej i rzeczoznawcę w sprawie eksportu jaj reprezentanta syndykatu jajczarskiego Pana Garfunkla, o którym powszechnie wiadomo, że nie jest osobą zasługującą na zaufanie tak daleko idące, by reprezentował w Podkomisji organizację handlową w Polsce, gdyż związany jest z jedną z największych firm eksportowych, która stale wywozi wielkie ilości jaj z Gdańska, bezwzględnie pochodzących z Polski i wywożonych bez pozwolenia Władz Polskich – zaufanie do rozdziału Podkomisji musiało poderwać.

Rzeczywiście też cały szereg organizacji zawodowych kupieckich oraz instytucji społecznych zwrócił się do mnie z zażaleniami i konkretnymi danymi, z których wynika, że rozdział wymienionego kontyngentu nie odbył się z uwzględnieniem interesów spożywców i zdrowego handlu wywozowego. Z ogólnej liczby 170 wagonów rozdzielonych przez Podkomisję z górą 70 przydzielono firmom nie fachowym, a około 40 drobnym handlarzom jajczarskim z eksportem nie wspólnego nie mającym. Skutek tego jest taki, że posiadacze zezwoleń wywozowych, konkurując między sobą w sposób dziki i dorywczy, już podobili cenę jaj o 120.000 mk. na skrzyni, że już rozpoczął się handel pozwoleniami oraz zachodzi zupełnie uzasadnione niebezpieczeństwo, że przez nich wywiezione jaja nie będą należycie sortowane i napewno obniżą markę polskiego towaru na rynkach zagranicznych. Wobec tego wnoszę: dokonany przez Podkomisję przydział należy poddać rewizji i skreślić z listy firmy, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że trudnią się przemytnictwem, firmy nie fachowe i do eksportu nie przygotowane, a ponadto firmy usiłujące drogami nielegalnymi uzyskać przydział w ten sposób, że zakładają firmy fikcyjne, rozporządzające tymi samymi urządzeniami jajczarskimi.

Celem uzyskania należytych informacji należy powołać jako znawców przedstawicieli Związku Polskich Organizacji Rolniczych, Centralnego Komitetu do spraw hodowli drobiu oraz Organizacji kupieckich w Polsce co do udzielenia zezwoleń wywozowych instytucjom społecznym, które tą drogą mają być subwencjonowane przez Państwo opinia moja jest taka, że ta droga subwencjonowania nie jest zgodna z interesami Spożywców, a nadto nie jest celowa. Organizacje

te bowiem muszą oddać eksport firmom prywatnym i albo otrzymają tylko część drobną zysku tych firm, albo wprost dopuszczają się przekroczenia i odstąpią za pewną ugodzoną kwotą certyfikaty wywozowe.

Moim zdaniem należałoby raczej nałożyć na eksporterów jaj pewną dodatkową opłatę wywozową jako dobrowolną daninę na rzecz owych organizacji społecznych.

Wobec tego, że sprawa jest bardzo pilna, proszę o spowodowanie Ministra Przemysłu i Handlu, by jak najrychlej zarządził rewizję dokonanego rozdziału w myśl powyższych wniosków.

Nadzwyczajny Komisarz Zwalczenia Drożyzny
/-/ Podpis

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

31

PROTOKÓŁ 25-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 maja 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Podsekretarz Stanu	Henryk Strasburger
Za Ministra Spraw Wojskowych Szef	
Administracji Armji	generał dywizji Aleksander Osiński
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waclaw Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Za Ministra Robót Publicznych	
Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Naczelnik Wydziału Prezydjum	
Rady Ministrów	Daniel Rodich-Laskowski
Radca ministerjalny Prezydjum	
Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 14 maja 1923 r.

1. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację projektu Konwencji w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki w rolnictwie, uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w roku 1921 (załącznik 1).

2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację projektu Konwencji w sprawie wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie, uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w roku 1921 (załącznik 2).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację projektu Konwencji o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych, uchwalonej na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w roku 1921 (załącznik 3).
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację projektu Konwencji, ustalającej najniższy wiek dopuszczania młodocianych do pracy w pomieszczeniach podpokładowych i w kotłowniach, przyjęty na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie (załącznik 4).
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację projektu Konwencji o obowiązkowych oględzinach lekarskich dzieci i młodocianych zatrudnionych na statkach, przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie (załącznik 5).
6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikację projektu Konwencji o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych, przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie (załącznik 6).
7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikacją projektu Konwencji w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie, przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie (załącznik 7).
8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o ratyfikacją Układu polsko-niemieckiego, podpisanego w Dreźnie dnia 1 maja 1923 r. w sprawie przedłużenia terminu z art. 219 Konwencji niemiecko-polskiej, zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 roku (załącznik 8).
9. Załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o zatwierdzenie Deklaracji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Rządu Republiki Czeskosłowackiej o wymianie wyników badań hydrologicznych i odnośnych specjalnych wydawnictw, podpisanej w Warszawie dnia 16 kwietnia 1923 roku (załącznik 9) przekazano Ministrowi Robót Publicznych do załatwienia we własnym zakresie działania.
10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o korzystanie z dochodów z dóbr Kapituły wrocławskiej w powiecie odolanowskim położonych (załącznik 10).
11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o uposażenie szeregowych niezawodowych uczniów Centralnej Wojskowej Szkoły Podkowniczej (załącznik 11).
12. Uchwalono załączony projekt dekretu o udzieleniu koncesji na budowę i eksploatację wąskotorowej kolei żelaznej prywatnej użytku publicznego ze Starachowic do Solca nad Wisłą (załącznik 12).

13. Uchwalono wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych projekt ustawy w przedmiocie sprzedaży gruntu kolejowego na rzecz Stowarzyszenia Domu Zdrowia pracowników Polskich Kolei Państwowych okręgu stanisławowskiego w Stanisławowie (załącznik 13).
14. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelom czesko-słowackim d-rowsi Samuelowi i Janinie z Mańkowskich małżonkom Sabath na nabycie od Stanisławy z Perehińców Sołowijowej nieruchomości w ^aRóżniatowie⁹⁰⁶ (załącznik 14).
15. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia opłat sądowych na obszarze sądów apelacyjnych krakowskiego, lwowskiego i sądu okręgowego Cieszyńskiego (załącznik 15) przyjęto.
16. Załączone rozporządzenie o dylokacji sądów okręgowych w okręgu sądu apelacyjnego w Lublinie (załącznik 16) uchwalono ze zmianą tytułu na: Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia sądu okręgowego w Równem.
17. Uchwalono załączone rozporządzenie o utworzeniu wydziału hipotecznego przy sądzie okręgowym w Zamościu (załącznik 17).
18. Uchwalono w zasadzie załączone rozporządzenie w przedmiocie utworzenia Doradczej Komisji Międzyministerjalnej do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej (załącznik 18).
19. Załączony Tymczasowy Regulamin obrad Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego (załącznik 19) uchwalono wraz z dokonaniem zmianami na posiedzeniu Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego w dniu 10 listopada 1922 r., objętymi załącznikiem 20, z wyjątkiem ustępu pierwszego art. 101.
20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o utworzenie Tymczasowej Rady Społyców przy Ministrze Spraw Wewnętrznych (załącznik 21).
21. Postanowiono – na wniosek Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów – wysyłać bezpłatnie „Dziennik Ustaw” Inspektoratowi pocztowo-telegraficznemu w Katowicach.
22. Uchwalono wniosek kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie docenta d-ra Zygmunta Szymanowskiego profesorem nadzwyczajnym⁹⁰⁷.

⁹⁰⁶ Winno być Roźniatów.

⁹⁰⁷ Zygmunt Szymanowski został mianowany profesorem nadzwyczajnym bakteriologii i higieny w Studium Weterynaryjnym przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 25 maja 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 6 czerwca 1923, nr 125, s. 1; J. Tropiło, *Szymanowski Zygmunt*, w: PSB, t. 50, 2015, s. 119–121; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Warszawski*, s. 676–681.

23. Uchwalono załączone wnioski Komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia poprzedniej służby do wysługi lat:

- a) nauczycielce II państwowego gimnazjum w Nowym Sączu Marji Wilińskiej (załącznik 22);
- b) nauczycielom szkoły powszechnej Janowi Czajkowskiemu i Marji Kozickównie (załącznik 23);
- c) nauczycielowi II państwowego gimnazjum w Rzeszowie Aleksandrowi Birnbachowi (załącznik 24);
- d) referentowi Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Bolesławowi Waszulowi (załącznik 25);
- e) referentowi Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Bohdanowi Zielińskiemu (załącznik 26).

Posiedzenie zamknięto o 7 wieczorem

fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki w rolnictwie uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.⁹⁰⁸
2. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.⁹⁰⁹
3. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych uchwalonej na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.⁹¹⁰

⁹⁰⁸ Publikuje się tylko uzasadnienie, zob. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki w rolnictwie, uchwalonego na III międzynarodowej konferencji pracy w Genewie w 1921 roku, Dz.U. 1924, nr 7, poz. 58; Międzynarodowa Konwencja w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki przy pracy na roli, przyjęta jako projekt dnia 12 listopada 1921 r. w Genewie na Ogólnej Konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy Ligi Narodów (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r.), Dz.U. 1925, nr 54, poz. 380.

⁹⁰⁹ Publikuje się tylko uzasadnienie, zob. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji w sprawie wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie, uchwalonego na III międzynarodowej konferencji pracy w Genewie w roku 1921, Dz.U. 1924, nr 7, poz. 56; Międzynarodowa Konwencja w sprawie wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie, przyjęta jako projekt dnia 16 listopada 1921 roku w Genewie na Konferencji Generalnej Międzynarodowej Organizacji Pracy Ligi Narodów (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r.), Dz.U. 1925, nr 54, poz. 376.

⁹¹⁰ Publikuje się tylko uzasadnienie, zob. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych,

4. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji ustalającej najniższy wiek dopuszczania młodocianych do pracy w pomieszczeniach podpokładowych i w kotłowniach przyjęty na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]⁹¹¹.
5. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji o obowiązkowych oględzinach lekarskich dzieci i młodocianych zatrudnionych na statkach przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]⁹¹².
6. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]⁹¹³.
7. Wniosek ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikacją projektu konwencji w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]⁹¹⁴.

uchwalonego na III międzynarodowej konferencji pracy w Genewie w 1921 roku, Dz.U. 1924, nr 7, poz. 57; Międzynarodowa Konwencja o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych, przyjęta jako projekt dnia 12 listopada 1921 roku w Genewie na Ogólnej Konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy Ligi Narodów (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r.), Dz.U. 1925, nr 54, poz. 378.

⁹¹¹ Publikuje się tylko uzasadnienie, zob. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji, ustalającej najniższy wiek dopuszczania młodocianych do pracy w pomieszczeniach podpokładowych i w kotłowniach, przyjętego na III międzynarodowej konferencji pracy w Genewie, Dz.U. 1924, nr 7, poz. 61; Międzynarodowa Konwencja ustalająca najniższy wiek dopuszczania młodocianych do pracy w pomieszczeniach podpokładowych i w kotłowniach, przyjęta jako projekt dnia 11 listopada 1921 roku w Genewie na Ogólnej Konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy Ligi Narodów (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r.), Dz.U. 1925, nr 54, poz. 386.

⁹¹² Nie publikuje się. W dokumentacji brak uzasadnienia, zob. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji o obowiązkowych oględzinach lekarskich dzieci i młodocianych, zatrudnionych na statkach, przyjętego na III międzynarodowej konferencji pracy w Genewie, Dz.U. 1924, nr 7, poz. 62; Międzynarodowa Konwencja o obowiązkowych oględzinach lekarskich dzieci i młodocianych zatrudnionych na statkach, przyjęta jako projekt dnia 11 listopada 1921 roku w Genewie na Ogólnej Konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy Ligi Narodów (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r.), Dz.U. 1925, nr 54, poz. 388.

⁹¹³ Publikuje się tylko uzasadnienie, zob. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych, Dz.U. 1924, nr 7, poz. 60; Międzynarodowa Konwencja o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych, przyjęta jako projekt dnia 17 listopada 1921 roku w Genewie na Ogólnej Konferencji Międzynarodowej Organizacji Pracy Ligi Narodów (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r.), Dz.U. 1925, nr 54, poz. 384.

⁹¹⁴ Publikuje się tylko uzasadnienie, zob. Ustawa z dnia 19 grudnia 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie, przyjętego na III międzynarodowej konferencji pracy w Genewie, Dz.U. 1924, nr 7, poz. 59; Międzynarodowa Konwencja w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie, przyjęta jako projekt dnia 19 listopada 1921 r. w Genewie na Ogólnej Konferencji Międzynarodowej Organizacji

8. Wniosek ministra spraw zagranicznych o ratyfikację układu polsko-niemieckiego podpisanego w Dreźnie dnia 1 maja 1923 r. w sprawie przedłużenia terminu z art. 219 konwencji niemiecko-polskiej zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.⁹¹⁵
9. Wniosek ministra spraw zagranicznych o zatwierdzenie deklaracji rządu Rzeczypospolitej Polskiej i rządu Republiki Czeskosłowackiej o wymianie wyników badań hydrologicznych i odnośnych specjalnych wydawnictw podpisanej w Warszawie dnia 16 kwietnia 1923 r. [wraz z tekstem deklaracji].
10. Wniosek ministra spraw zagranicznych o korzystanie z dochodów z dóbr kapituły wrocławskiej położonych w powiecie odolanowskim [wraz z protokołem konferencji w tej sprawie].
11. Wniosek ministra spraw wojskowych o uposażenie szeregowych niezawodowych uczniów Centralnej Wojskowej Szkoły Podkownicznej.
12. Projekt dekretu o udzieleniu koncesji na budowę i eksploatację wąskotorowej kolei żelaznej prywatnej użytku publicznego ze Starachowic do Solca nad Wisłą⁹¹⁶.
13. Projekt ustawy w przedmiocie sprzedaży gruntu kolejowego na rzecz Stowarzyszenia Domu Zdrowia pracowników Polskich Kolei Państwowych okręgu stanisławowskiego w Stanisławowie⁹¹⁷.
14. Wniosek ministra skarbu o zezwolenie obywatelom czesko-słowackim drowi Samuelowi i Janinie z Mańkowskich małżonkom Sabath na nabycie od Stanisławy z Perehińców Sołowijowej nieruchomości w Rożniątowie⁹¹⁸.
15. Projekt ustawy w przedmiocie podwyższenia opłat sądowych na obszarze Sądów Apelacyjnych Krakowskiego, Lwowskiego i Sądu Okręgowego Cieszyńskiego⁹¹⁹.

Pracy Ligi Narodów (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 1923 r.), Dz.U. 1925, nr 54, poz. 382.

⁹¹⁵ Publikuje się tylko uzasadnienie, zob. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. w przedmiocie ratyfikacji układu polsko-niemieckiego, podpisanego w Dreźnie dnia 1 maja 1923 r. w sprawie przedłużenia terminu z art. 219 konwencji niemiecko-polskiej, zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r., Dz.U. 1923, nr 75, poz. 590; Układ podpisany w Dreźnie dnia 2 maja 1923 r. między Polską a Niemcami w sprawie przedłużenia terminu, przewidzianego w art. 219-tym Konwencji polsko-niemieckiej, dotyczącej Górnego Śląska, podpisanej w Genewie dnia 15 maja 1922 r., Dz.U. 1924, nr 5, poz. 44.

⁹¹⁶ Nie publikuje się. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 maja 1923 r. w sprawie udzielenia koncesji na budowę i eksploatację wąskotorowej kolei żelaznej prywatnej użytku publicznego ze Starachowic do Solca nad Wisłą, Dz.U. 1923, nr 135, poz. 1120.

⁹¹⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 27 lutego 1924 r. w przedmiocie sprzedaży gruntu kolejowego na rzecz „Stowarzyszenia Domu Zdrowia pracowników polskich kolei państwowych okręgu stanisławowskiego w Stanisławowie”, Dz.U. 1924, nr 26, poz. 260.

⁹¹⁸ Nie publikuje się.

⁹¹⁹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 5 grudnia 1924 r. w przedmiocie podwyższenia opłat sądowych na obszarze sądów apelacyjnych krakowskiego, lwowskiego i sądu okręgowego cieszyńskiego, Dz.U. 1924, nr 1, poz. 1; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lutego 1924 r. w przedmiocie podwyższenia opłat sądowych na obszarze sądów apelacyjnych krakowskiego i lwowskiego i sądu okręgowego cieszyńskiego oraz zastosowania złotego do opłat sądowych, Dz.U. 1924, nr 19, poz. 186. Dokonano zmian w stosunku do projektu, zwłaszcza w zakresie podniesienia należności.

16. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o dyslokacji sądów okręgowych w okręgu Sądu Apelacyjnego w Lublinie.
17. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu Wydziału Hipotecznego przy Sądzie Okręgowym w Zamościu⁹²⁰.
18. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Doradczej Komisji Międzyministerialnej do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.
19. Projekt tymczasowego regulaminu obrad Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego⁹²¹.
20. Sprawozdanie Komisji Regulaminowo-Organizacyjnej o wniosku zastępcy starosty krajowego w sprawie regulaminu Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego [zawierające propozycje zmian w tymże regulaminie]⁹²².
21. Wniosek ministra spraw wewnętrznych o utworzenie Tymczasowej Rady Spożyców przy Ministrze Spraw Wewnętrznych.
22. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia poprzedniej służby do wysługi lat nauczycielce II Państwowego Gimnazjum w Nowym Sączu Marii Wilińskiej⁹²³.
23. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia poprzedniej służby do wysługi lat nauczycielom szkoły powszechnej Janowi Czajkowskiemu i Marii Koziczównie⁹²⁴.
24. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia poprzedniej służby do wysługi lat nauczycielowi II Państwowego Gimnazjum w Rzeszowie Aleksandrowi Birnbachowi⁹²⁵.
25. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia poprzedniej służby do wysługi lat referentowi Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Bolesławowi Waszulowi⁹²⁶.
26. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie zaliczenia poprzedniej służby do wysługi lat referentowi Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Bohdanowi Zielińskiemu⁹²⁷.

⁹²⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 maja 1923 r. o utworzeniu wydziału hipotecznego przy sądzie okręgowym w Zamościu, Dz.U. 1923, nr 56, poz. 399.

⁹²¹ Nie publikuje się. *Tymczasowy regulamin obrad Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego. Załącznik 1. Druk Sejmikowy Nr. 1 – A*, Poznań 1923.

⁹²² Nie publikuje się. *Sprawozdanie Komisji Regulaminowo-Organizacyjnej o wniosku zastępcy starosty krajowego w sprawie regulaminu Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego. Druk sejmikowy Nr. 23*, Poznań 1923.

⁹²³ Nie publikuje się.

⁹²⁴ Nie publikuje się.

⁹²⁵ Nie publikuje się.

⁹²⁶ Nie publikuje się.

⁹²⁷ Nie publikuje się.

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki w rolnictwie uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.

UZASADNIENIE

wniosku o ratyfikację projektu konwencji w sprawie odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki w rolnictwie.

Projekt konwencji zobowiązuje każdego ^cczłonka Międzynarodowej organizacji⁹²⁸ ratyfikującego niniejszą konwencję do rozciągnięcia ustaw i rozporządzeń o odszkodowaniu ofiar nieszczęśliwych wypadków przy pracy lub z powodu pracy na wszystkich pracowników najemnych w rolnictwie.

Instrukcja Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej dla delegatów Polskich na III Międzynarodową Konferencję Pracy polecała im głosować za projektem powyższej Konwencji, wychodząc z założenia, że ziemie b. zaboru niemieckiego i austriackiego już korzystają z dobrodziejstw ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków na mocy obowiązujących obecnie ustaw (Niemiecka ustawa o ubezpieczeniu, Reichsversicherung-gesetz z d. 30.VII.1900 roku; Austriacka ustawa o ubezpieczeniu robotników od nieszczęśliwych wypadków z d. 3.XII.1887 roku) i że jedynie b. zabór rosyjski pozbawiony jest odpowiednich przepisów prawnych.

Praktyka stosowana w b. Kongresówce była poniekąd surogatem ubezpieczenia: co roku do umów zbiorowych w rolnictwie wprowadzano osobne postanowienia, ustalające ubezpieczenie robotników rolnych od nieszczęśliwych wypadków w formie wypłacania wszystkich świadczeń w ciągu całego roku służbowego bez uszczuplenia praw robotnika poszkodowanego, wypływających z przepisów kodeksu cywilnego (art. 565 ustawy 24.V.1860 r. o sądach gminnych wiejskich w Królestwie Polskiem, Rozdział IX „O najmie usługi i o wzajemnych obowiązkach panów i sług”).

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej opracowało i wniosło jeszcze do Sejmu Ustawodawczego projekt ustawy w przedmiocie rozciągnięcia ustaw o obowiązkiem ubezpieczeniu robotników od wypadków obowiązujących na terytorjum b. Państwa Austro-Węgierskiego – należącym obecnie do Polski – na ziemie b. zaboru rosyjskiego i projekt ten obecnie podtrzymuje⁹²⁹, wobec

⁹²⁸ Mowa o Międzynarodowej Organizacji Pracy.

⁹²⁹ Zob. Ustawa z dnia 30 stycznia 1924 r. w przedmiocie rozciągnięcia obowiązujących na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i cieszyńskiej części województwa śląskiego ustaw o obowiązkiem ubezpieczeniu robotników

czego przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do konwencji nie nasunie żadnych trudności prawnych i merytorycznych, przyczem zaznaczyć należy, że zarówno związki zawodowe robotników rolnych, jak i zreszta pracodawców stwierdzają aktualność jej ratyfikacji.

Załącznik ^{c2c} do № ^{c25c}

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie uchwalonego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.

JZ.⁹³⁰

UZASADNIENIE

wniosku o ratyfikację projektu konwencji w sprawie wieku dopuszczania dzieci do pracy w rolnictwie.

Projekt Konwencji zobowiązuje każdego członka Międzynarodowej Organizacji Pracy do ustalenia najniższego wieku dzieci zatrudnionych w rolnictwie na lat 14 i zezwala na pracę rolną dzieci poniżej tego wieku tylko poza godzinami nauki szkolnej z zastrzeżeniem, że praca ta nie będzie szkodzić ich zajęciom szkolnym.

Wyjątek stanowią:

1) lżejsze roboty rolne, szczególnie w okresie żniw, przy których dla dzieci poniżej lat 14 mogą być odpowiednio ustalone godziny nauki szkolnej, względnie przerywane,

2) prace rolne w szkołach zawodowych zatwierdzone i nadzorowane przez władze państwowe.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w instrukcji dla Delegatów na III Międzynarodową Konferencję Pracy zaleciło głosowanie za przyjęciem projektu powyższej konwencji jako zgodnej zarówno z polskim ustawodawstwem społecznym, jak i z zamierzeniami organizacyjnymi szkolnictwa polskiego.

1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej ustala wyższą granicę wieku niż projekt konwencji – na lat 15 oraz zakazuje stałego zatrudniania pracą zarobkową dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Do tych postanowień został przystosowany

od wypadków na obszar województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego oraz Ziemi Wileńskiej, Dz.U. 1924, nr 16, poz. 148.

⁹³⁰ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego uzasadnienie.

projekt ustawy w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet zatwierdzony przez Radę Ministrów w d. 7 marca 1923 r. a wniesiony na Sejm w d. 22 marca 1923 r.⁹³¹

2) Dekret o obowiązku szkolnym z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz.Ust.Nr.14 z 1919 r., poz. 147) zatwierdzony konstytucyjnie przez Sejm Ustawodawczy z d. 22.VII. 1919 w §§ 23 i 24 upoważnia Opiekę Szkolną: A) do ustanawiania każdego roku przerw dla ważnych robót polnych w jesieni i na wiosnę z zastrzeżeniem, że każda z tych przerw, podzielona ewentualnie na części z powodu niepogody lub innych uzasadnionych przyczyn, może trwać razem najwyżej 14 dni, B) do wyznaczenia pory dnia, w której nauka szkolna ma się odbywać, aby dzieciom pracę w polu ułatwić.

3) Art. 1 projektu konwencji wymaga pozatem, by praca dzieci nie przeszkadzała ich zajęciom szkolnym, co zgadza się z dążeniem powyższego dekretu i powinno być uważane za zupełnie celowe i pożądane.

Z powyższego wynika, że nic nie stoi na przeszkodzie ratyfikacji konwencji, której postanowienia potwierdzają istniejący już w Państwie Polskim prawny stan rzeczy.

Załącznik 3^c do № 25^c

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji o prawie zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych uchwalonej na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie w 1921 r.

JZ.⁹³²

UZASADNIENIE

wniosku o ratyfikację projektu konwencji w przedmiocie
prawa zrzeszania się i koalicji pracowników rolnych.

Projekt konwencji zobowiązuje każdego Członka Międzynarodowej Organizacji⁹³³, ratyfikującego niniejszą konwencję do zapewnienia wszystkim zatrudnionym w rolnictwie tych samych praw zrzeszania się i koalicji, z jakich korzystają pracownicy przemysłowi i do uchylecia wszelkich postanowień ustawodawczych lub innych, skutkiem których prawa powyższe ograniczone są dla pracowników rolnych.

⁹³¹ Zob. załącznik 40 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

⁹³² Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego uzasadnienie.

⁹³³ Mowa o Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Stanowisko Ustawodawstwa Polskiego zgodne jest z zasadami projektu konwencji:

1) Na terenie b. Królestwa Kongresowego ustala przepisy zupełnie zgodne z projektem Konwencji Dekret w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracowniczych związkach zawodowych z d. 8.III.1919 roku (Dz.Pr.P.P. Nr.15/1919 p. 209) unieważniający wszelkie zakazy koalicji robotników rolnych i tem samem równający ich z robotnikami przemysłowymi.

2) Na terenie b. Dzielnicy Pruskiej zakaz koalicji robotników rolnych został zniesiony rozporządzeniem niemieckiej Rady Komisarzy Ludowych z d. 12.XI. 1918 roku, które automatycznie weszło w życie i na obszarach należących obecnie do Polski; dzisiaj tak przemysłowe, jak i rolne związki działają na podstawie niemieckiej ustawy o stowarzyszeniach (Reichsvereinsgesetz) z roku 1908⁹³⁴.

3) Jedynie na terenie b. zaboru austriackiego dotąd nie został formalnie uchylony zakaz koalicji robotników rolnych, wypływający z art. 5 i 8 Przepisów o czeladzi służebnej z roku 1857 – jednakże w praktyce zakaz ten nie jest stosowany i miejscowe władze administracyjne nie czynią trudności w zakładaniu związków zawodowych robotników rolnych.

Wreszcie art. 108 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ustala prawo koalicji, zgromadzania się oraz zawiązywania stowarzyszeń i związków dla wszystkich obywateli.

Z powyższego wynika, że ratyfikacja Konwencji nie nasunie żadnych trudności, ponieważ jedyną konsekwencją prawną ratyfikacji musiałoby być uchylene wymienionych powyżej przepisów o czeladzi służebnej z 1857 roku, które nie są w praktyce stosowane. Ratyfikacja konwencji będzie więc tylko stwierdzeniem już istniejącego stanu rzeczy.

Załącznik ^c4^c do № ^c25^c

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji ustalającej najniższy wiek dopuszczania młodocianych do pracy w pomieszczeniach podpokładowych i w kotłowniach przyjęty na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]

Uzasadnienie wniosku.

Niniejszy projekt Konwencji jest niezbędnym uzupełnieniem projektu Konwencji o najniższym wieku dopuszczania dzieci do pracy w marynarce

⁹³⁴ Została ona uchwalona 19 kwietnia 1908 r., zob. „Reichs-Gesetzblatt”, 1908, nr 18, s. 151.

przyjętego na II międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie⁹³⁵, który w myśl uchwały Rady Ministrów z d. 3 stycznia 1922 r. złożony został razem z innymi projektami Konferencji Genueskiej w Sejmie Ustawodawczym z wnioskiem w przedmiocie ratyfikacji⁹³⁶ (Druk Sejmowy No. 257).

Ponieważ powyżej wspomniane Konwencje Genueskie w Sejmie Ustawodawczym nie weszły jednak na porządek obrad i Sejm się co do nich nie wypowiedział, Ministerstwo Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej przedstawia je równocześnie do ponownego rozpatrzenia i ratyfikacji, wnosząc zarazem o przyjęcie niniejszego projektu ustawy.

Załącznik 6^c do № 25^c

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji o odpoczynku tygodniowym w zakładach przemysłowych przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]

Uzasadnienie.

Stosunek polskiego ustawodawstwa o pracy do powyższej konwencji znajduje swój wyraz w ustawie z d. 18 grudnia 1919 r.⁹³⁷ Art. 10–12 Ustawy o czasie pracy czynią zadość w zupełności wymaganiom zasadniczym projektu konwencji genuewskiej, a mianowicie wymaganiom art. 2, ust. 1 i 3 oraz art. 4. Zmiana zasad naszego ustawodawstwa w tej mierze nie jest projektowana, a bardziej szczegółowe lub bardziej rozciągnięte ujęcie odstępstw od zasady odpoczynku tygodniowego da się bez żadnych trudności zmieścić w ramach elastycznego tekstu art. 4 projektu konwencji.

Co do odpoczynków kompensujących za pracę świąteczną, to ujęcie art. 5 projektu konwencji nie jest tak kategoryczne, aby nie można było uznać art. 13 Ustawy z d. 18 grudnia 1919 r.⁹³⁸ z ewentualnymi jego modyfikacjami za czyniący zadość tym wymaganiom.

Art. 11 projektu konwencji, przewidujący wejście jej w życie w państwach ratyfikujących z początkiem r. 1924, a więc w terminie bardziej odległym niż

⁹³⁵ Konferencja ta obradowała 15 czerwca – 10 lipca 1920 r.

⁹³⁶ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 8, s. 636, 640–641.

⁹³⁷ Mowa o Ustawie z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu, Dz.U. 1920, nr 2, poz. 7.

⁹³⁸ Artykuł ten brzmiał następująco: „O ile pracownicy pracują w niedzielę dłużej niż 3 godziny – z wyjątkiem zakładów o ruchu ciągłym – muszą otrzymać równą ilość godzin wolnych w tygodniu”.

ustalane dotychczas, skłaniać nas musi również do ratyfikacji konwencji nie nastręczającej trudności merytorycznych.

Ze względów powyższych Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej wnosi o przyjęcie niniejszego projektu ustawy.

Załącznik ^{c7c} do № ^{c25c}

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych i ministra pracy i opieki społecznej o ratyfikację projektu konwencji w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie przyjętego na III Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie [w 1921 r.]

JZ.⁹³⁹

UZASADNIENIE

projektu ustawy w przedmiocie ratyfikacji projektu konwencji
w sprawie używania bieli ołowianej w malarstwie.

Istniejący w Rzeczypospolitej Polskiej stan prawny w zakresie używania bieli ołowianej opiera się w pierwszym rzędzie na przepisach b. państw zaborczych.

1) W b. zaborze austriackim obowiązuje Rozporządzenie Ministra Handlu wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z d. 15 kwietnia 1908 r. Dz. Ust. Państw. 81, zawierające przepisy ochronne dla osób zatrudnionych w zawodzie pokostniczym, lakierniczym i malarskim. W myśl tego rozporządzenia zakazane jest używanie bieli ołowianej oraz innych farb i kitów, zawierających ołów do pokostowań wewnętrznych, za które uważa się pokostowania niepodlegające bezpośrednio wpływom atmosferycznym.

Młodociani i kobiety nie mogą być zatrudnieni przy jakichkolwiek pracach, przy których używa się farb zawierających ołów lub inne ołowiane przetwory.

Zakaz ten nie dotyczy się uczniów, których wolno w celach wyszkolenia zawodowego zatrudniać najwyżej na przeciąg 6 tygodni przy pracach wzbronionych poprzednio.

2) W b. zaborze rosyjskim zakazane jest zatrudnienie młodocianych przy pracach, w których są narażeni na oddziaływanie pyłu, pary lub gazów ołowiu oraz stykają się z substancjami zawierającymi ołów (Przepisy wydane przez Główny Urząd do Spraw Fabrycznych i Górniczo-Hutniczych w d. 13 lutego 1913, Zbiór praw i rozporządzeń rosyjskich Nr. 1514).

⁹³⁹ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego uzasadnienie.

3) W b. zaborze niemieckim ma zastosowanie zakaz zatrudniania młodocianych i kobiet w pomieszczeniach, w których odbywa się mechaniczna lub chemiczna przeróbka bieli ołowianej (Rozporządzenie Kanclerza Rzeszy o urzędzeniu i prowadzeniu hut ołowianych z d. 16 czerwca 1905 Dz. Ust. Rzeszy, s. 545).

Ministerstwo Zdrowia Publicznego, które w interesie higieny społecznej dąży do stopniowego ograniczenia fabrykacji i użycia bieli ołowianej, wydało w d. 20 września 1920 rozporządzenie (Dz. Ust. z r. 1920 poz. 652) nakazujące, by zatrucia ołowiem były zgłaszane w ciągu 24 godzin do wiadomości właściwych władz komunalnych.

Opierając się na wynikach badań higienistów i inspektorów pracy, stwierdzić należy, że biel ołowiana staje się powodem wielu b. ciężkich chorób zawodowych. Najwięcej stosunkowo narażony jest na zatrucie ołowiem zawód malarzy i lakierników, zwłaszcza w zakresie malarstwa budowlanego wewnątrz budynków wskutek rozpylania się suchej farby ołowianej i specyficznych warunków pracy, utrudniających stosowanie przepisów higieny zawodowej.

Wprowadzenie zakazu używania bieli ołowianej w malarstwie budowlanym wewnątrz budynków jest tem łatwiejsze, że jak doświadczenie wykazało istnieje możliwość zupełnego zastąpienia farb ołowianych nieszkodliwymi farbami cynowymi.

Konieczność zwiększonej ochrony młodocianych i kobiet przemawia za wydaniem zakazu zatrudniania ich przy wszelkich robotach z użyciem bieli ołowianej w malarstwie przemysłowym.

Powyższe zakazy mają wejść w życie z d. 19 listopada 1927 r.

Projekt Konwencji zobowiązuje ponadto Członków ratyfikujących konwencję do wydania szeregu przepisów technicznych i higienicznych, mających na celu zmniejszenie szkodliwych skutków zdrowotnych w wypadkach, w których użycie bieli ołowianej jest dozwolone.

Przystąpienie Polski do konwencji w sprawie bieli ołowianej należy uznać jako pożądane.

Załącznik 8^c do № 25^c

[Uzasadnienie do] wniosku ministra spraw zagranicznych o ratyfikację układu polsko-niemieckiego podpisanego w Dreźnie dnia 1 maja 1923 r. w sprawie przedłużenia terminu z art. 219 konwencji niemiecko-polskiej zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.

Uzasadnienie wniosku.

Na mocy art. 219 Konwencji G. Śląskiej w ciągu 6 miesięcy, licząc od dnia zmiany suwerenności, produkty surowe, półsurowe lub półfabrykaty pochodzące z zakładów przemysłowych jednej z dwu części G. Śląska przeznaczone

do zużytkowania lub do przerobienia w zakładach przemysłowych drugiej części, przechodzić będą granicę z uwolnieniem od wszelkich opłat.

Praktyka stwierdziła, że ów 6-miesięczny okres czasu był zbyt krótki, aby życie przemysłowe G. Śląska polskiego mogło się w całości dostosować do nowego położenia wytworzonego przez włączenie G. Śląska polskiego do obszaru Rzplitej.

Po zbadaniu sprawy stwierdzono, że ułatwienie zawarte w art. 219 powinno być rozciągnięte dodatkowo na okres czasu do 15 maja rb. Ulga ta należy się przemysłowi G. Śląska polskiego między innymi i z tego powodu, że przemysł ten dołożył wszelkich starań, aby dopomóc naszemu Ministerstwu Skarbu do wprowadzenia na G. Śląsku polskim waluty polskiej, poczynając od 1 marca rb., to jest przed terminem wyznaczonym w Konwencji G. Śląskiej na d. 1 listopada rb.

Cały układ zawarty został w myśl życzeń Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

fAl. Skrzyński^f

Załącznik ^{c9c} do № ^{c25c}

Wniosek ministra spraw zagranicznych o zatwierdzenie deklaracji rządu Rzeczypospolitej Polskiej i rządu Republiki Czeskosłowackiej o wymianie wyników badań hydrologicznych i odnośnych specjalnych wydawnictw podpisanej w Warszawie dnia 16 kwietnia 1923 r. [wraz z tekstem deklaracji]

MINISTERSTWO

SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa,

Dn. ^{c21c} kwietnia 1923 r.

№ D.VI.954/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie zatwierdzenia Deklaracji Rządu Rzeczypospolitej
Polskiej i Rządu Republiki Czeskosłowackiej
o wymianie wyników badań hydrologicznych
i odnośnych specjalnych wydawnictw,
podpisanej w Warszawie dnia 16 kwietnia 1923 r.

Rada Ministrów uchwała:

UCHWAŁA
z dnia 1923 roku

1. Rada Ministrów zatwierdza Deklarację Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Rządu Republiki Czeskosłowackiej w przedmiocie wymiany wyników badań hydrologicznych i odnośnych specjalnych wydawnictw, podpisaną w Warszawie 16 kwietnia 1923 roku.
2. Rada Ministrów uchwała przedłożyć Deklarację powyższą Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji.

Uzasadnienie wniosku.

Sąsiedztwo Polski i Czechosłowacji, wspólna granica na znacznej przestrzeni, warunki gospodarcze i klimatyczne obu krajów przemawiają za zawarciem umowy o wzajemnej wymianie wydawnictw i wyników badań instytucji^{c, c} powołanych do pełnienia służby hydrologicznej w obydwu państwach.

Wymiana badań takich^{c, c} mających bardzo duże znaczenie dla rolnictwa, władz i instytucji, które mają sobie powierzone roboty publiczne i melioracje w Polsce niewątpliwie wywrze skutek dodatni z uwagi na stosunkowo wysoki poziom służby hydrologicznej w Czechosłowacji.

Potrzebę zawarcia umowy uznała konferencja międzyministerjalna złożona z delegatów Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Ministerstwa Robót Publicznych i Państwowego Instytutu Meteorologicznego odbyta 20/IX-1922, na której delegaci rzeczoznawcy wypowiedzieli się za nią, przyczem po przedyskutowaniu i uwzględnieniu wskazanych poprawek tekst jej w ostatecznym brzmieniu ustalili.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fAl. Skrzyński^f

Odpis

DEKLARACJA

Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Rządu Republiki Czeskosłowackiej w przedmiocie wymiany wyników badań hydrologicznych i odnośnych specjalnych wydawnictw.

Rządy Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Czeskosłowackiej oświadczają, że zgodziły się na następujące postanowienia dotyczące wymiany wyników badań hydrologicznych i odnośnych specjalnych wydawnictw.

Artykuł 1.

Rządy Polski i Czeskosłowacki polecą swym instytucjom specjalnym, ewentualnie instytucjom, którym powierzono pełnienie służby hydrologicznej, ażeby wymieniały bezpośrednio pomiędzy sobą:

- 1) – wyniki miesięcznych spostrzeżeń stacji opadowych w pogranicznym pasie terytorjalnym,
- 2) – wyniki miesięcznych spostrzeżeń stanów wody na rzekach przechodzących z terytorjum jednego państwa na terytorjum drugiego,
- 3) – perjodyczne wydawnictwa (tygodniki, miesięczniki i roczniki) wydawane przez instytucje do tego powołane,
- 4) – wszystkie specjalne hydrologiczne publikacje wydawane przez instytucje polskie i czeskosłowackie.

Wymiana badań i spostrzeżeń wyszczególnionych sub 1) i 2) odbywać się będzie zawsze w najbliższym następującym miesiącu bezpośrednio pomiędzy Československým Ústavem Hydrologickým (Czeskosłowackim Zakładem Hydrologicznym) w Pradze z jednej strony, a Państwowym Instytutem Meteorologicznym, względnie Wydziałem Hydrograficznym Ministerstwa Robót Publicznych w Warszawie z drugiej strony.

Oznaczenie stacji przeznaczonych do dokonywania wymiany sub 1) i 2) nastąpi w drodze bezpośredniego porozumienia pomiędzy wymienionymi powyżej instytucjami państwowymi.

Artykuł 2.

Deklaracja niniejsza uprawomocni się w dziesiątym dniu po jej ogłoszeniu w obydwu państwach, które nastąpi najpóźniej w dwa miesiące po jej podpisaniu.

Każda ze stron zastrzega sobie prawo wymówienia przez poprzednie zawiadomienie w terminie rocznym.

Na dowód czego niżej podpisani po wymianie swych pełnomocnictw uznanych za dobre i należyte co do formy podpisali niniejszą deklarację.

Sporządzono w Warszawie, dnia 16 kwietnia tysiąc dziewięćset dwudziestego trzeciego roku, w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, każdy w języku polskim i ^aczeskosłowackim⁹⁴⁰.

⁹⁴⁰ Deklaracja nie została wprowadzona w życie.

Wniosek ministra spraw zagranicznych o korzystanie z dochodów z dóbr kapituły wrocławskiej położonych w powiecie odolanowskim [wraz z protokołem konferencji w tej sprawie]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Tajne.

Warszawa,
Dn. 15^c luty 1923 r.
№ D.I.600.

WNIOSEK
na Radę Ministrów
w przedmiocie korzystania z dochodów
z dóbr Kapituły Wrocławskiej, w powiecie
Odolanowskim położonych.

RADA MINISTRÓW UCHWALIĆ RACZY:

Wszelkie dochody bieżące z dóbr Kapituły Wrocławskiej w powiecie Odolanowskim położonych – po potrąceniu kosztów administracji oraz opłat podatkowych i innych należności państwowych mają być w zgóry ustalonych terminach wypłacane powyżej wymienionej Kapitulie lub upęnomocnionemu przez nią zastępcy.

UZASADNIENIE WNIOSKU.

Od połowy XVII. wieku Kapituła Wrocławska posiadała w północno-wschodniej części Śląska kompleks posiadłości ziemskich, wynoszących około 12.000 mórg; dochody z tych dóbr służyły na pokrycie potrzeb kościelnych Katedry.

Na skutek postanowień Traktatu Wersalskiego ^apięć-szóstych owych dóbr zostały włączone^a do Rzeczypospolitej Polskiej i weszły w skład obecnego powiatu Odolanowskiego. Stosownie do postanowień wymienionego już traktatu dobra Kapituły Wrocławskiej zostały natychmiast oddane pod zarząd administracji przymusowej, która dochody z dóbr tych płynące, po uprzednim pokryciu wszelkich kosztów i należności, wpłacała w gotówce do banku w Ostrowiu.

Pismem z dnia 7.II.1922 r. Kapituła Wrocławska zwróciła się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, prosząc o przyznanie jej prawa korzystania z dochodów realizowanych przez zarząd administracji przymusowej. Jednocześnie i sprawą powyższą zainteresowała się również i Kurja Rzymska, udzielając petentom swego poparcia w drodze dyplomatycznej (Nota Kardynała Sekretarza

Stanu⁹⁴¹ do Posła Władysława Skrzyńskiego z dnia 4.XII.1921 r. oraz wielokrotne démarches Nuncjusza Apostolskiego w Warszawie⁹⁴²).

Dobra Kapituły Wrocławskiej, jak to kategorycznie stwierdza załączone w odpisie pismo byłego Ministerstwa byłej Dzielnicy Pruskiej z dnia 19.II.1922 r.⁹⁴³ – oparte na orzeczeniu Poznańskiego Oddziału Prokuratorji Generalnej – nie podlegają działaniu art. 256 Traktatu Wersalskiego⁹⁴⁴, nie można bowiem uważać majątków kościelnych, które nie zostały swego czasu sekularyzowane za majątki Korony, Rzeszy lub jednego z państw niemieckich. Nie mogą również te dobra podlegać działaniu artykułu 297 punkt b., przyznającego Polsce prawo zatrzymania oraz likwidacji na przyznanym jej terytorjum wszystkich majątków, praw i udziałów należących w chwili uprawomocnienia się Traktatu Wersalskiego⁹⁴⁵ do obywateli niemieckich lub do spółek przez tych obywateli kontrolowanych – a to ze względu na specjalny, drogą zwyczajów i międzynarodowych traktatów ustalony, charakter Kościoła katolickiego.

Wychodząc z powyższego założenia, Ministerstwo Spraw Zagranicznych uznało, że sprawa dóbr Kapituły Wrocławskiej nie może uzyskać zasadniczego rozstrzygnięcia inaczej niż w drodze zobopólnego układu ze Stolicą Apostolską – przyczem ze względów taktycznych wskazanem jest, aby sprawa dóbr Kapituły Wrocławskiej została włączona do bardziej ogólnego zagadnienia majątków kościelnych w Polsce, stanowiącego jak wiadomo jedno z podstawowych zagadnień przyszłego Konkordatu.

Natomiast co się tyczy ustalenia tymczasowego modus vivendi – to Ministerstwo Spraw Zagranicznych uznało za pożądane ze względów politycznych uwzględnić żądania Kapituły Wrocławskiej co do korzystania przez nią z dochodów realizowanych przez zarząd administracji przymusowej po potrąceniu podatków, opłat i innych wszelkiego rodzaju należności – i z odnośną propozycją zwróciło się z pismem z dnia 16.VIII.1922 r. Nr. D.I.1706 do Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Poznaniu jako do kompetentnej władzy.

Pomimo wielokrotnych ponagieł Główny Urząd Likwidacyjny nie udzielił dotychczas jasnej i wyczerpującej odpowiedzi, pozostawiając w ten sposób całą

⁹⁴¹ Kardynał Pietro Gasparri.

⁹⁴² Nuncjuszem apostolskim w Polsce był w tym czasie Lorenzo Lauri.

⁹⁴³ Brak załącznika.

⁹⁴⁴ Odnośny fragment tego artykułu brzmiał następująco: „Mocarstwa, którym zostały odstąpione terytorja niemieckie, otrzymają wszystkie dobra i wszelką własność Rzeszy lub Państw niemieckich, położone w obrębie tych terytorjów. Wartość tych nabytów ustali Komisja odszkodowań, wypłaci ją Komisji odszkodowań Państwo-cesjonariusz, co będzie zapisane na dobro Rządu niemieckiego i potrącone z sum, należnych z tytułu odszkodowań.

Za dobra i własność Rzeszy i Państw niemieckich w rozumieniu niniejszego artykułu będzie uważana wszelka własność Korony, Rzeszy i Państw niemieckich oraz prywatne dobra byłego Cesarza Niemiec i innych osób pochodzenia królewskiego”.

⁹⁴⁵ 10 stycznia 1920 r.

sprawę w zawieszeniu. Natomiast ze strony miarodajnych czynników Watykanu sprawa dóbr Kapituły Wrocławskiej stała się przedmiotem wciąż ponawianych interwencji dyplomatycznych, w ostatnich zaś czasach Stolica Apostolska dała wyraz swemu zniecierpliwieniu, wytwarzając junctim pomiędzy sprawą dóbr Kapituły Wrocławskiej a sprawą przyłączenia do djecezji Poznańskiej jedenastu parafji w dawnych powiatach sycowskim i namysłowskim położonych (obecny powiat Odolanowski), tudzież sprawą rozciągnięcia jurysdykcji ks. Administratora Apostolskiego dla polskiej części Górnego Śląska również i na Śląsk Cieszyński.

Wobec niemożliwości osiągnięcia pomyślnego załatwienia dwóch wyżej wymienionych spraw pierwszorzędnej wagi aż do chwili udzielenia częściowego bodaj zadośćuczynienia w sprawie dóbr Kapituły Wrocławskiej – mam zaszczyt wnieść na Radę Ministrów powyżej zamieszczony wniosek w sprawie korzystania z dochodów z dóbr Kapituły Wrocławskiej.

Minister Spraw Zagranicznych:
^cwz^e ^fHenryk Strasburger^f

Protokół z dodatkowej Konferencji Międzyministerjalnej
w sprawie dóbr Kapituły Wrocławskiej

Na dodatkowej Konferencji Międzyministerjalnej odbytej dnia 27 kwietnia 1923 r. w Ministerstwie Spraw Zagranicznych została ustalona zgodność poglądów w sprawie dóbr Kapituły Wrocławskiej położonych w powiecie Odolanowskim Województwa Poznańskiego w myśl uprzednio wygotowanego wniosku Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w tejże sprawie.

Warszawa, dnia 27 kwietnia 1923 r.

Przedstawiciel Min. Roln. i D.P.

/-/ podpis nieczytelny

Przedstawiciel M.S.Z.

/-/ Jan Strzembosz

Przedstawiciel Min. Skarbu

/-/ Dr. Wiktor Huppert.

Wniosek ministra spraw wojskowych o uposażenie szeregowych niezawodowych uczniów Centralnej Wojskowej Szkoły Podkowniczej

Ministerstwo Spraw Wojskowych
Gabinet Ministra
L. 2578/23 G.M.II.Tj.

Warszawa, dnia 27/4^c 1923 r.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
w sprawie uposażenia szeregowych niezawodowych uczniów
Centralnej Wojskowej Szkoły Podkowniczej

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na podstawie artykułu 62 Ustawy z dnia 29.X.1920 r. Dz.U.R.P.Nr. 106/20 poz. 699⁹⁴⁶ zarządza się:

Art. 1.

Szeregowi-podkuwacze, którzy po odbyciu obowiązkowej czynnej służby wojskowej, względnie po zwolnieniu do rezerwy i zgłoszeniu się na szeregowego zawodowego, zostaną przyjęci do Centralnej Wojskowej Szkoły Podkowniczej, otrzymają przez czas przebywania w tej szkole jako uczniowie uposażenie kaprała zawodowego.

Art. 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od 1 lutego 1923 r.

Wykonanie porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ Sosnkowski
Generał Dywizji.

Uzasadnienie:

W myśl pktu 12. art. IV. Statutu Centralnej Szkoły Podkowniczej w Warszawie przyznano uczniom tej szkoły uprawnienia podoficerów zawodowych,

⁹⁴⁶ Mowa o Ustawie Tymczasowej z dnia 29 października 1920 r. o uposażeniu osób wojskowych, Dz.U. 1920, nr 106, poz. 699. Artykuł 62 brzmiał następująco: „Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1920 r. O ile do dnia 1 lipca 1921 r. Sejm nie uchwali nowej ustawy o uposażeniu osób wojskowych, Radę Ministrów upoważnia się do uregulowania uposażenia drogą rozporządzenia, które ma być Sejmowi przedłożone do zatwierdzenia”.

w tem również prawo do uposażenia podoficera zawodowego z następujących względów:

1) Uczniowie ci, z zawodu kowale, w czasie czynnej służby wojskowej ukończyli 5-cio miesięczny kurs podkowniczny przy kadrach okręgowych szpitali koni, a przeto są już wyszkolonymi rzemieślnikami, którzy w życiu cywilnym mają możliwość dostatniego zarobkowania.

2) Uczniowie ci po ukończeniu dwuletniej czynnej służby w wojsku, wstępując do Central. Wojsk. Szkoły Podkown., składają zobowiązanie do 6 letniej służby zawodowej.

3) W interesie wojska leży, ażeby Centr. W. Szk. Podk. Zapewnić potrzebną liczbę uczeni na majstrów podkuwaczy, którzy są niezbędni, a których jest wielki niedobór w armji. Etaty przewidują 920 majstrów podkuwaczy, a jest tylko 242.

Z uwagi na powyższe proszę, by Rada Ministrów raczyła uchwalić powyższy wniosek z mocą obowiązującą od 1 lutego 1923 r., a nie jak proponuje Minister Skarbu od 1 marca 1923 r. Termin 1 lutego 1923 r. winien być zachowany z tego powodu, iż uczniowie w Centr. W. Sz. Podk. znajdują się już od 15 stycznia 1923 r. na warunkach określonych statutem Centr. W. Szk. Podk., który między innymi przyznaje im prawo do uposażenia podoficera zawodowego.

Niedotrzymanie ze strony M.S.Wojsk. warunków określonych statutem, oprócz wywołania innych skutków, przyczyniłoby się również do opuszczenia szkoły przez uczniów, tembardziej, że jako wyszkoleni rzemieślnicy mają możliwość dostatniego zarobkowania.

Za zgodność:

^fW. Kłobukowski^f
kapitan.

Załącznik ^c16^c do № ^c25^c

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o dyslokacji sądów okręgowych w okręgu Sądu Apelacyjnego w Lublinie

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia ... 1923 r.

o dyslokacji sądów okręgowych w okręgu sądu apelacyjnego w Lublinie.

Na mocy art. 3 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie dyslokacji sądów (Dz.P.P.P. Nr.14, poz. 170) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

19 stycznia 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących organizację sądownictwa i postępowanie sądowe cywilne w województwach: nowogrodzkim, poleskiem i wołyńskim oraz w powiatach: białowieskim, grodzieńskim i wołkowyskim województwa białostockiego (Dz.U. Nr. 10, poz. 70) zarządza się w okręgu sądu apelacyjnego w Lublinie co następuje:

§ 1.

Wyłącza się z właściwości terytorjalnej sądu okręgowego w Łucku powiaty: dubieński, krzemieniecki, ostrogski, rówieński ^ci sarnieński^c.

§ 2.

Tworzy się sąd okręgowy w Równem, z tymczasową siedzibą w Łucku, obejmujący powiaty: dubieński, krzemieniecki, ostrogski, rówieński ^ci sarnieński^c.

§ 3.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 4.

Rozporządzenie niniejsze uzyskuje moc obowiązującą z dniem 1 lipca 1923 roku⁹⁴⁷.

UZASADNIENIE.

Do właściwości terytorjalnej sądu okręgowego w Łucku utworzonego 19 września 1919 roku na mocy zarządzenia b. Komisarza Generalnego Ziemi Wschodnich z dnia 5 września 1919 r. (Dz.Urz.Z.C.Z.W. Nr. 16, poz. 143) należy 11 powiatów: dubieński, horochowski, kamieńkoszyrski, kowelski, krzemieniecki, lubomlski, łucki, ostrogski, rówieński, sarnieński i włodzimierski.

Według danych zawartych w Miesięczniku Statystycznym, tom V, zeszyt 5 z 1922 roku obszar terytorjalny tego sądu wynosi 38.678 klm² o zaludnieniu 1.637.166 mieszkańców.

W porównaniu z sądami okręgowymi w b. Kongresówce sąd okręgowy w Łucku, posiadając ilość mieszkańców prawie równą ilości ich w najbardziej zaludnionym okręgu sądu okręgowego w Warszawie (1.746.630), terytorjalnie jest od niego cztery razy większy (9.944 klm²) i przeszło trzy razy większy od największego z sądów – w Radomiu (12.306 klm²).

⁹⁴⁷ Rozporządzenie weszło w życie, aczkolwiek pod inną nazwą niż projektowana, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 maja 1923 r. w przedmiocie utworzenia sądu okręgowego w Równem, Dz.U. 1923, nr 56, poz. 400.

Małe rozgałęzienie sieci kolejowej na tym olbrzymim obszarze przy znacznym oddaleniu wielu miejscowości od siedziby sądu pozbawia mieszkańców możliwości należytego korzystania z wymiaru sprawiedliwości.

Z drugiej zaś strony nawał pracy odbija się ujemnie na działalności sądu.

W 1921 roku wpłynęło spraw cywilnych 4357 i karnych 3637. W pierwszym półroczu 1922 roku wpłynęło spraw cywilnych 3614 i karnych 2188. Nierozstrzygniętych spraw pozostało na dzień 1 lipca 1922 roku: cywilnych 6895 i karnych 1361.

Wpływ spraw cywilnych wzrasta w tak silnym stopniu, że pomimo wytężonej pracy ogółu sędziów sprawy niesporne już w sierpniu 1922 roku były wyznaczone na początek 1923 roku, sporne zaś na maj 1923 roku.

Wzrost ten jest wywołany stopniowym powrotem do normalnych warunków ekonomicznych oraz likwidacją stosunków powojennych.

W celu istotnego zbliżenia sądu do mieszkańców i udostępnienia im szybkiego i tańszego wymiaru sprawiedliwości należałoby terytorjum sądu okręgowego w Łucku podzielić na trzy jednostki terytorjalne z umieszczeniem siedzib sądów okręgowych w trzech ośrodkach, ku którym ciążyą interesy ludności: w Łucku, Kowlu i Równem, lecz względy natury materialnej zmuszają Ministerstwo Sprawiedliwości do poprzestania narazie na projekcie utworzenia na Wołyniu jedynie drugiego sądu.

Właściwość terytorjalną projektowanego sądu stanowiłyby powiaty położone w południowo-wschodniej części Wołynia, a więc: równieński, ostrogiński, krzemieniecki i dubieński.

Taki podział terytorjalny z punktu widzenia administracji sądowej byłby najbardziej wskazany, gdyż odpowiada obecnemu podziałowi sądu okręgowego w Łucku na dwa wydziały, które jak wskazuje statystyka ruchu spraw są nieomal równomiernie obciążone.

Na siedzibę projektowanego sądu najbardziej nadaje się miasto Równe ze względu na swoje położenie w tym okręgu oraz z uwagi na połączenie kolejowe miasta z poszczególnymi powiatami.

Równe jest oddalone prawie o 90 klm. od Łucka i nie posiada bezpośredniego połączenia kolejowego z tym miastem, natomiast jest węzłem kolei żelaznych Lublin–Kowel–Kijów i Łuniniec–Sarny–Zdołbunowo, jest położone na skrzyżowaniu czterech traktów szosowych oraz ma połączenie kolejowe z Dubnem i Krzemieńcem.

Równe jest głównym ośrodkiem handlowym i składowym na Wołyniu i leży na drodze tranzytowej na wschód, co rokuje mu blizki i znaczny rozkwit.

W Równem jest zamek ks. Lubomirskich nadający się na pomieszczenie sądu, o objęcie którego Ministerstwo będzie prowadziło pertraktacje.

Przeprowadzenie techniczne wydzielenia wspomnianych powiatów oraz umieszczenie sądu w Równem będzie wymagało dłuższego czasu, wobec czego

jest wskazaniem, jako krok przedwstępny, niezwłoczne wydzielenie tych powiatów w odrębną jednostkę administracyjno-sądową z pozostawieniem czasowo siedziby mającego powstać sądu w Łucku.

Etat projektowanego sądu znajduje pokrycie całkowite w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Sprawiedliwości na rok 1923.

W myśl powyższego wnoszę, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła załączony projekt rozporządzenia z mocą obowiązującą od dnia 1 lipca 1923 roku.

Załącznik ^c18^c do № ^c25^c

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia Doradczej Komisji Międzyministerialnej do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej

ZM.⁹⁴⁸

Do
Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego Rozporządzenia:

TREŚĆ ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. ... 1923 r. w przedmiocie utworzenia Doradczej Komisji Międzyministerjalnej do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej.

Na podstawie art.9, 15 i 18 Dekretu z dn. 3 stycznia 1918 r. o organizacji władz naczelných (Dz.Pr.Kr.Pol. z 1918 r. Nr.1 p.1) zarządza się co następuje:

§ 1.

Celem skoordynowania działalności Rządu w zakresie opieki społecznej nad młodzieżą i dziećmi oraz uzgodnienia zasad, na których winna się opierać ta opieka, tworzy się przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej Doradczą Komisję Międzyministerjalną do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi.

W szczególności Komisja ta ma za zadanie wyrażać opinię w sprawach projektów ustawodawczych, rozporządzeń oraz zasadniczych zarządzeń administracyjnych.

⁹⁴⁸ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

Komisja ma prawo występować z własną inicjatywą projektodawczą w zakresie spraw objętych ustępem pierwszym niniejszego paragrafu.

§ 2.

Doradcza Komisja Międzyministerjalna do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi składa się z 4-ch członków, a mianowicie: z przedstawiciela Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej jako przewodniczącego Komisji oraz przedstawicieli Ministerstwa Zdrowia Publicznego, Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministerstwa Sprawiedliwości.

Doradczej Komisji Międzyministerjalnej przysługuje prawo powoływania w poszczególnych sprawach rzeczoznawców z głosem doradczym.

§ 3.

Posiedzenia Komisji odbywają się w miarę potrzeby na zaproszenie przewodniczącego, względnie na żądanie jednego z członków, co najmniej jednak raz na kwartał.

§ 4.

Wszyscy członkowie Komisji pełnią swe obowiązki bezpłatnie.

§ 5.

Członków Komisji wyznaczają właściwi Ministrowie.

§ 6.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE.

Opieka Społeczna nad młodzieżą i dziećmi, obejmując zarówno sprawy pomocy materialnej, jak i łączące się z tą sprawą kwestje wychowania, kształcenia, fizycznego rozwoju i ochrony prawnej dzieci i młodzieży, podzielona jest obecnie kompetencyjnie między cztery Ministerstwa, a mianowicie Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Ministerstwo Zdrowia Publicznego i Ministerstwo Sprawiedliwości. Podział ten wynika dotychczas raczej z założeń natury formalnej i powoduje częste i nieuniknione spory kompetencyjne, które wpływają ujemnie na działalność Rządu w zakresie opieki Społecznej nad młodzieżą i dziećmi, oraz wprowadzają bezład do polityki opiekuńczej na tem polu. Jednakże nawet "przy jaknajbardziej zasadnym zasadniczym podziale" opieki społecznej nad młodzieżą i dziećmi między poszczególne Ministerstwa nie da się nigdy uniknąć pewnej sztuczności, której ujemne skutki można złagodzić przez utworzenie Międzyministerjalnej Doradczej Komisji do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi, któraby miała

na celu skoordynowanie działalności Rządu w tym zakresie oraz uzgodnienie opinii dotyczącej zasad, na których opieka ta winna się opierać.

Wobec tego, że niniejsza sprawa ma na względzie kwestię bytu i wychowania wielotysięcznej rzeszy dzieci i młodzieży, pozbawionych opieki rodzicielskiej oraz uważając, że sprawa ta dotyczy najżywoźniejszych interesów Państwa, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej przedkłada wniosek o wydanie Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie utworzenia stałej Doradczej Komisji Międzyministerjalnej do spraw opieki nad młodzieżą i dziećmi w myśl załączonego projektu.

Warszawa, dn. 24^c kwietnia 1923 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wpłynęło na Radę Ministrów dnia ...1923 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem⁹⁴⁹.

Prezydent Ministrów

Załącznik 21^c do № 25^c

Wniosek ministra spraw wewnętrznych o utworzenie Tymczasowej Rady Spożyców przy Ministrze Spraw Wewnętrznych

Wniosek
Ministra Spraw Wewnętrznych
w sprawie utworzenia
Tymczasowej Rady Spożyców przy
Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

§ 2 Uchwały Rady Ministrów z dn. 1 lutego 1923 r. w przedmiocie zwalczania drożyzny⁹⁵⁰ otrzymuje brzmienie następujące:

- a) Przy Ministrze Spraw Wewnętrznych tworzy się Tymczasowa Rada Spożyców;
- b) Tymczasowa Rada Spożyców składać się będzie z 10 członków, przyczem 5 członków z delegacji i 5 członków z nominacji, powoływanych na wniosek

⁹⁴⁹ Rozporządzenie nie weszło w życie.

⁹⁵⁰ Zob. załącznik 21 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 1 lutego 1923 r.

Nadzwyczajnego Komisarza Zwalczenia Drożyzny przez p. Ministra Spraw Wewnętrznych;

c) Prawo delegowania po 1 przedstawicielu do Tymczasowej Rady Spożywców przysługiwać będzie:

- 1) Związkowi miast,
- 2) Towarzystwu Apropowizacji miast polskich,
- 3) Polskiemu Związkowi Stow. Spożywców „Społem”,
- 4) Związkowi Robotniczych Spółdzielni Spożywców w Warszawie,
- 5) Związkowi Rewizyjnemu Spółdzielni Pracowników Państwowych i Komunalnych w Warszawie;

d) Mandaty członków Tymczasowej Rady Spożywców trwają jeden rok;

e) Tymczasowa Rada Spożywców będzie organem doradczym przy Ministrze Spraw Wewnętrznych, względnie Nadzwyczajnym Komisarzu Zwalczenia Drożyzny. Tymczasowa Rada „aprowizacyjna” będzie badać potrzeby aprowizacyjne ludności Państwa, jakoteż przyczyny wzrostu cen przedmiotów powszechnego użytku, przedstawiać Ministrowi Spraw Wewnętrznych, względnie Nadzwyczajnemu Komisarzowi Zwalczenia Drożyzny wnioski zmierzające do zapobieżenia wzrostowi cen, względnie wnioski zmierzające do naprawy warunków aprowizacyjnych w Państwie,

f) Posiedzenia Tymczasowej Rady Spożywców odbywać się będą pod przewodnictwem Nadzwyczajnego Komisarza Zwalczenia Drożyzny nie mniej niż raz na dwa tygodnie;

g) Nadzwyczajny Komisarz Zwalczenia Drożyzny opracuje Regulamin posiedzeń i czynności Rady, prowadzić będzie biuro Rady i w zastępstwie Ministra Spraw Wewnętrznych przewodniczyć będzie na posiedzeniach Rady.

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:
‘Sikorski’

Motywy

Tymczasową Radę Spożywców powołuje się w rozwinięciu § 2 Uchwały Rady Ministrów z dn. 1 lutego 1923 r. w przedmiocie zwalczenia drożyzny, który to paragraf przewiduje powołanie Komitetu Doradczego przy Nadzwyczajnym Komisarzu Zwalczenia Drożyzny, nie określając jednakże bliżej zakresu jego czynności i jego organizacji. Szerszy krąg jaki zatoczyła działalność Nadzwyczajnego Komisarza Zwalczenia Drożyzny, stały jego kontakt z ogólno-krajowymi organizacjami spożywców i przedstawicielami miast polskich wyłania potrzebę powołania do życia szerszego organu doradczego o charakterze społecznym niż to przewidywał § 2 cytowanej uchwały, w którym wszystkie życzenia i potrzeby spożywców będą mogły być przy ich udziale rozpatrywane i pozwolą Nadzwyczajnemu

Komisarzowi Zwalczenia Drożyzny orjentować się wszechstronnie w sytuacji aprowizacyjnej kraju i ustalać swą politykę zgodnie z aktualnymi potrzebami spożywców. Powołanie takiej Rady przy Ministrze Spraw Wewnętrznych oparte jest na:

1) Ustawie z dnia 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie przekazania czynności Ministerstwa Apropowizacji (Dz.U. No 106, poz. 774), która określa w art. 1 ust. 2 „Ustawowo określone uprawnienia Ministra Apropowizacji, jako władzy administracyjnej, przechodzą z dn. 1 stycznia 1922 r. na Ministra Spraw Wewnętrznych”.

2) Uprawnienia te określone są w art. 30 Dekretu Rady Regencyjnej o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych w Królestwie Polskiem z dn. 3 stycznia 1918 r. (Dz.Pr.P.P No 1, poz. 1) „Do Ministra Apropowizacji należy sprawa zaopatrzenia ludności w artykuły żywnościowe oraz przedmioty pierwszej potrzeby”.

Tymczasowy charakter tej Rady tłumaczy się tem, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowuje projekt ustawy sejmowej zarządzającej powołanie stałej Rady Spożywców jako organu doradczego przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych stosownie do art. 68 Konstytucji z dn. 17/III.1921 r. (Dz.Ust. Nr. 44, poz. 267 r. 1921).

Ad. b. i c. Tymczasowa Rada Spożywców jako fachowy organ doradczy winna mieć w swoim składzie najwybitniejszych w kraju znawców spraw aprowizacyjnych, co przewidziane jest przez prawo powołania członków na wniosek Nadzwyczajnego Komisarza Zwalczenia Drożyzny przez Ministra Spraw Wewnętrznych, pozatem przewidziany jest udział dwóch największych ogólnokrajowych organizacji ludności miast, przyczem też o charakterze ściśle aprowizacyjnym, następnie po jednym delegacie z trzech związków ogólnokrajowych spółdzielczych spożywczych reprezentujących trzy grupy ludności: a) wszelkich zawodów, b) robotniczej, c) urzędniczej.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

PROTOKÓŁ
26-ego posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
w dniu 24 maja 1923 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	
i Minister Spraw Wewnętrznych	generał dywizji inż. Władysław Sikorski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie	
Spraw Wewnętrznych	Karol Olpiński
Minister Spraw Zagranicznych	Aleksander Skrzyński
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Władysław Grabski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	prof. Józef Mikułowski-Pomorski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa	
i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Kierownik Ministerstwa Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	prof. Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu Prezydjum Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca ministerjalny Prezydjum Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz
Prezes Prokuraturji Generalnej	Stanisław Bukowiecki

Posiedzenie otwarto o 5. popołudniu.

Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 17 maja 1923 r.

Rada Ministrów mając na względzie specjalne warunki służby wykonawczej w państwowych przedsiębiorstwach transportowo-komunikacyjnych oraz okoliczność, że pracownicy tych przedsiębiorstw korzystali w jesieni r. 1922, w szerszym rozmiarze niż inni funkcjonariusze państwowi z zaliczek pieniężnych oraz zaliczek na węgiel skutkiem czego spłaty ratalne tych zaliczek do tej pory obciążają ich pobory służbowe – uchwaliła przyznać pracownikom kolei żelaznych oraz poczty, telegrafów i telefonów jednorazową zapomogę w następującej wysokości:

dla	pracowników	samotnych	150.000	mk.
”	”	z małą rodziną	200.000	”
”	”	z średnią rodziną	300.000	”
”	”	z dużą rodziną	400.000	”

Niezależnie od stopnia służbowego wzgl. stopnia płacy.

Szczegółowe warunki uzyskania zapomogi uzgodnione zostaną przez Ministra Skarbu z Ministrami: Kolei Żelaznych oraz Poczty i Telegrafów.

2. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemińskich (załącznik 1).

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie likwidacji Bataljonów Celnych (Str. Gran.) (załącznik 2).

4. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o środkach przygotowawczych do wprowadzenia waluty złotej (załącznik 3).

5. Uchwalono objętą załącznikiem 4 poprawkę do art. 93 projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

Poprawkę tę zgłosi Minister Skarbu w Sejmie względnie w komisji sejmowej.

6. Uchwalono objęte załącznikiem 5 wnioski Prezesa Prokuratury Generalnej w sprawie etatów i uposażenia urzędników Prokuratury Generalnej.

7. Uchwalono wnioskiem Ministra Sprawiedliwości o mianowanie:

1) sędziego sądu okręgowego w Warszawie Władysława Jakóba Oyrzanowskiego⁹⁵¹,

2) sędziego sądu okręgowego w Warszawie Wincentego Adolfa Leśkiewicza⁹⁵²,

3) sędziego sądu okręgowego w Siedlcach Tomasza Rakowskiego⁹⁵³,

4) b. sędziego śledczego do spraw najważniejszych b. sądu okręgowego w Odesie Kazimierza Wejtka⁹⁵⁴ – sędziami sądu apelacyjnego;

5) podprokuratora przy sądzie okręgowym w Warszawie Bronisława Steinmana⁹⁵⁵,

6) podprokuratora przy sądzie okręgowym w Pińsku Stanisława Falkowskiego⁹⁵⁶ – prokuratorami przy sądach okręgowych.

⁹⁵¹ Władysław Jakub Oyrzanowski został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Warszawie 25 maja 1923 r., zob. „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości”, 1 lipca 1923, nr 13, s. 327.

⁹⁵² Wincenty Adolf Leśkiewicz został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Warszawie 25 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁹⁵³ Tomasz Rakowski został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Warszawie 25 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁹⁵⁴ Kazimierz Wejtka został mianowany sędzią Sądu Apelacyjnego w Warszawie 25 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁹⁵⁵ Bronisław Steinman został mianowany prokuratorem przy Sądzie Okręgowym w Łucku 25 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

⁹⁵⁶ Stanisław Falkowski został mianowany prokuratorem przy Sądzie Okręgowym w Pińsku 25 maja 1923 r., zob. *ibidem*.

8. Uchwalono wnioski Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie:

- 1) d-ra Jana Włodka nadzwyczajnym profesorem uprawy roli i roślin na wydziale filozoficznym uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie⁹⁵⁷;
- 2) profesora nadzwyczajnego d-ra Teofila Zalewskiego profesorem zwyczajnym otorynolaryngologii w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie⁹⁵⁸;
- 3) profesora zwyczajnego d-ra Zygmunta Klemensiewicza profesorem zwyczajnym Wydziału Komunikacyjnego w Politechnice Lwowskiej⁹⁵⁹;
- 4) profesora nadzwyczajnego Witolda Minkiewicza profesorem zwyczajnym w Politechnice Lwowskiej⁹⁶⁰.

9. Uchwalono załączony wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie obecności członków Rządu na plenarnych posiedzeniach Sejmu i Senatu (załącznik 6).

10. Rada Ministrów po rozpatrzeniu złożonego przez Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego regulaminu Najwyższego Trybunału Administracyjnego (załącznik 7) uchwała zwrócić się do tego Trybunału

- a) o zmianę 14 dniowego terminu, określonego § 20 regulaminu na termin trzytygodniowy;
- b) o uzupełnienie regulaminu przepisem, by termin wyznaczony pozwanej władzy administracyjnej dla udzielenia aktów oraz przedstawienia odpowiedzi na skargę nie był krótszy od 30 dni.

⁹⁵⁷ Jan Włodek został mianowany profesorem nadzwyczajnym uprawy roli i roślin na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 9 czerwca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 18 czerwca 1923, nr 135, s. 1; J.M. Włodek, *Jan Włodek. Legionista, dyplomata, uczony*, Kraków 2009; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jagielloński*, Kielce 2021, s. 776–779.

⁹⁵⁸ Teofil Zalewski został mianowany profesorem zwyczajnym otorynolaryngologii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 czerwca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 18 czerwca 1923, nr 135, s. 1; *Czy wiesz kto to jest*, s. 833; M. Przeniosło, M. Przeniosło, *Słownik biograficzny profesorów uniwersytetów Drugiej Rzeczypospolitej. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, s. 730–733.

⁹⁵⁹ Zygmunt Klemensiewicz został mianowany profesorem zwyczajnym fizyki na Wydziale Komunikacyjnym Politechniki Lwowskiej postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 9 czerwca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 19 czerwca 1923, nr 136, s. 1; S. Brzozowski, J. Szpilecki, *op. cit.*, s. 598–600.

⁹⁶⁰ Witold Minkiewicz został mianowany profesorem zwyczajnym architektury na Wydziale Architektonicznym Politechniki Lwowskiej postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 9 czerwca 1923 r., zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, M.P., 18 czerwca 1923, nr 135, s. 1; S.M. Brzozowski, *Minkiewicz Witold*, w: PSB, t. 21, 1976, s. 298–299.

11. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o utworzenie W-łu Koncesyjnego w Departamencie II W-łu Budowy Taboru i Konstrukcji Mechanicznych w Departamencie VI Ministerstwa Kolei Żelaznych (załącznik 8).

12. Uchwalono złożony przez Prezydium Rady Ministrów projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 165) (załącznik 9).

13. Załączone rozporządzenie w sprawie wypłaty pośmiertnego po zmarłych wojskowych (załącznik 10) uchwalono ze zmianą terminu obowiązywania na 1. stycznia 1923 r.

14. Wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia i zmiany ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz.P.P.P. Nr. 44 poz. 310) (załącznik 11) uchwalono w zasadzie. Ustalenie tekstu projektu przekazano Ministrom: Spraw Wojskowych, Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Kolei Żelaznych oraz Poczty i Telegrafów.

Komisję zwoła Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów. Wskazówką dla komisji jest, że Minister Poczty i Telegrafów ma być tym ministrem, który w pierwszym rządzie w sprawach objętych tą ustawą jest konstytucyjnie odpowiedzialny – możliwość pracy jednak innych zainteresowanych resortów w tym dziale powinna być tak postawioną, by resorty te nie były krępowane biurokratycznymi formalnościami.

15. Po rozpatrzeniu objętych załącznikiem 12 wniosków Ministra Spraw Zagranicznych Rada Ministrów uchwała proponowane zasady co do organizacji i wykonania wydania osób.

Wykazy osób, które będą wydane Rosji i Ukrainie i które Rosja i Ukraina mają wydać Polsce ustala Ministrowie: Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych i Sprawiedliwości⁹⁶¹.

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji podpisanej w Rzymie dnia 6 kwietnia 1922 r. Konwencji pomiędzy Polską, Austrią, Węgrami, Włochami, Rumunją, Królestwem Serbów, Kroatów i Słoweńców oraz Czechosłowacją, dotyczącej spraw, związanych z archiwajami (załącznik 13).

17. Uchwalono wniesiony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy o prowizorium budżetowym Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie na czas od 1 stycznia 1923 r. do 30 czerwca 1923 r. (załącznik 14).

⁹⁶¹ Punkt ten został opublikowany, zob. *Wymiana więźniów politycznych pomiędzy II Rzeczpospolitą a Sowietami w okresie międzywojennym. Dokumenty i materiały*, oprac. W. Materki, Warszawa 2000, s. 97 (dok 64).

18. Wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w sprawie podwyższenia podatku od zużycia olejów mineralnych na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 15) uchwalono w zasadzie.

Tekst rozporządzenia Minister Skarbu ustali z Prezydjum Rady Ministrów i Ministrami: Przemysłu i Handlu i Sprawiedliwości.

19. Wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie zmian w wysokości opłat od patentów akcyzowych, ustalonych w rozporządzeniach Rady Ministrów z 23 października i 21 grudnia 1922 r. (załącznik 16) uchwalono w zasadzie.

Tekst rozporządzenia Minister Skarbu ustali z Prezydjum Rady Ministrów i Ministrem Sprawiedliwości.

20. Wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o organach wykonawczych Władz skarbowych i uprawnieniach służących im przy wykonywaniu obowiązków służbowych (załącznik 17) zlecono uzgodnić z Prezydjum Rady Ministrów i Ministrem Sprawiedliwości, poczem należy go przedłożyć ponownie Radzie Ministrów.

21. Uchwalono wniesione przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (załącznik 18).

22. Wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekt ustawy w przedmiocie środków na pokrycie wydatków walki z księgosuszem (załącznik 19) zdjęto z porządku obrad do łącznego traktowania ze sprawą sądownictwa administracyjnego.

23. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy zmieniający niektóre przepisy ustawy o ustroju sądownictwa i ustawy o postępowaniu w cywilnych sprawach spornych w Województwach Poznańskim, Pomorskim i górnośląskiej części Województwa Śląskiego (załącznik 20) uchwalono ze zmianą w artykule 7 wyrazów: „Prezydent Rzeczypospolitej oznaczać będzie na wniosek Rady Ministrów” na „Minister Skarbu oznaczać będzie”.

24. Wniesiony przez Ministra Zdrowia Publicznego projekt ustawy o upoważnieniu Ministra Skarbu do udzielenia w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego, państwowej gwarancji finansowej do sumy 10 miliardów mk. dla zobowiązań zaciągniętych na cele odbudowy lub rozbudowy uzdrowisk, zdrojowisk i kąpielisk morskich przez ich właścicieli (załącznik 21) uchwalono z tą zmianą, że sumę gwarancji podniesiono do 25 miliardów marek.

25. Załączone wnioski Prezesa Rady Ministrów w sprawie reorganizacji administracji państwowej (załącznik 22) przekazano do ostatecznego rozpatrzenia komisji złożonej z Ministrów względnie Kierowników Ministerstw: Skarbu, Pracy i Opieki Społecznej, Robót Publicznych, Zdrowia Publicznego, Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów.

Posiedzenie zamknięte o 7. wiecz.

^fSikorski^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek prezesa Głównego Urzędu Ziemijskiego w przedmiocie zmian w projekcie ustawy o zakresie działania ministra reform rolnych i o organizacji urzędów ziemskich⁹⁶².
2. Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych w sprawie likwidacji Batalionów Celnych (Straży Granicznej).
3. Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie upoważnienia do przedłożenia Sejmowi projektu ustawy o środkach przygotowawczych do wprowadzenia waluty złotej [wraz z projektem ustawy].
4. Wniosek [w sprawie wprowadzenia] poprawki do art. 93 projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym [funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych]⁹⁶³.
5. Wnioski prezesa Prokuratorii Generalnej w sprawie etatów i uposażenia urzędników Prokuratorii Generalnej [wraz z projektami uchwał Rady Ministrów].
6. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie obecności członków rządu na plenarnych posiedzeniach Sejmu i Senatu.
7. Projekt regulaminu Najwyższego Trybunału Administracyjnego⁹⁶⁴.
8. Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o utworzenie Wydziału Koncesyjnego w Departamencie II Wydziału Budowy Taboru i Konstrukcji Mechanicznych w Departamencie VI Ministerstwa Kolei Żelaznych.
9. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym⁹⁶⁵.
10. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wypłaty pośmiertnego po zmarłych wojskowych⁹⁶⁶.

⁹⁶² Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich, Dz.U. 1923, nr 90, poz. 706.

⁹⁶³ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, Dz.U. 1924, nr 6, poz. 46.

⁹⁶⁴ Nie publikuje się. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 lipca 1923 r. w przedmiocie wydania regulaminu Najwyższego Trybunału Administracyjnego, Dz.U. 1923, nr 80, poz. 630 (tu również tekst regulaminu).

⁹⁶⁵ Publikuje się tylko motywy, zob. Ustawa z dnia 21 marca 1924 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym, Dz.U. 1924, nr 31, poz. 307 (nieznaczne zmiany w stosunku do projektu).

⁹⁶⁶ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 maja 1923 r. w sprawie wypłaty pośmiertnego po zmarłych wojskowych, Dz.U. 1923, nr 57, poz. 407.

11. Projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia i zmiany ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu⁹⁶⁷.
12. Projekt uchwały Rady Ministrów w przedmiocie personalnej wymiany osób między Polską a Rosją i Ukrainą [wraz z wykazami i listami osób].
13. Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji podpisanej w Rzymie dnia 6 kwietnia 1922 r. konwencji pomiędzy Polską, Austrią, Węgrami, Włochami, Rumunią, Królestwem Serbów, Kroatów i Słoweńców oraz Czechosłowacją dotyczącej spraw związanych z archiwaliami [wraz z projektem uchwały]⁹⁶⁸.
14. Projekt ustawy o prowizorium budżetowym Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie na czas od 1 stycznia 1923 r. do 30 czerwca 1923 r.
15. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku od zużycia olejów mineralnych na obszarze Rzeczypospolitej⁹⁶⁹.
16. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w wysokości opłat od patentów akcyzowych, ustalonych w rozporządzeniach Rady Ministrów z 23 października i 21 grudnia 1922 r.⁹⁷⁰
17. Projekt ustawy o organach wykonawczych władz skarbowych i uprawnieniach służących im przy wykonywaniu obowiązków służbowych⁹⁷¹.
18. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej.
19. Wniosek ministra rolnictwa i dóbr państwowych w przedmiocie środków na pokrycie wydatków na walkę z księgosuszem [wraz z projektem ustawy].
20. Projekt ustawy zmieniającej niektóre przepisy ustawy o ustroju sądownictwa i ustawy o postępowaniu w cywilnych sprawach spornych w województwach poznańskim, pomorskim i górnośląskiej części województwa śląskiego⁹⁷².

⁹⁶⁷ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafii i telefonii, Dz.U. 1924, nr 58, poz. 584. Niektóre postulowane zmiany zostały wprowadzone do ustawy.

⁹⁶⁸ Publikuje się wniosek wraz z projektem uchwały i uzasadnieniem, zob. Konwencja pomiędzy Austrią, Węgrami, Włochami, Polską, Rumunią, Królestwem Serbo-Kroacko-Słoweńskim i Czechosłowacją, dotycząca spraw archiwalnych, Dz.U. 1924, nr 23, poz. 247; Oświadczenie rządowe z dnia 24 lipca 1924 r. w sprawie uzyskania mocy obowiązującej przez Konwencję, dotycząca spraw archiwalnych, podpisaną w Rzymie dnia 6 kwietnia 1922 r. pomiędzy Polską, Austrią, Węgrami, Włochami, Rumunią, Królestwem Serbów, Kroatów i Słoweńców, oraz Czechosłowacją, Dz.U. 1924, nr 68, poz. 661.

⁹⁶⁹ Nie publikuje się. Z powodu postępującej inflacji rozporządzenia w tej sprawie były wydawane cyklicznie, zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 września 1923 r. w sprawie podwyższenia podatku od zużycia olejów mineralnych, Dz.U. 1923, nr 96, poz. 764.

⁹⁷⁰ Nie publikuje się. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 maja 1923 r. w przedmiocie zmian w wysokości opłat od patentów akcyzowych ustalonych w rozporządzeniach Rady Ministrów z dnia 23 października i 21 grudnia 1922 r., Dz.U. 1923, nr 56, poz. 401.

⁹⁷¹ Nie publikuje się. Ustawa z dnia 14 grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych, Dz.U. 1924, nr 5, poz. 37. Wprowadzono nieznaczące zmiany w stosunku do projektu ustawy.

⁹⁷² Publikuje się tylko uzasadnienie. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. zmieniająca niektóre przepisy ustawy o ustroju sądownictwa i ustawy o postępowaniu w cywilnych sprawach spornych w województwach: poznańskim i pomorskim oraz w górnośląskiej części

21. Wniosek ministra zdrowia publicznego w porozumieniu z ministrem skarbu w przedmiocie ustawy o upoważnieniu ministra skarbu do udzielenia w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego państwowej gwarancji finansowej do sumy 10 miliardów marek dla zobowiązań zaciągniętych na cele odbudowy lub rozbudowy uzdrowisk, zdrojowisk i kąpielisk morskich przez ich właścicieli [wraz z projektem ustawy].
22. Wnioski prezesa Rady Ministrów w sprawie reorganizacji administracji państwowej [wraz z protokołem posiedzenia komisji dla reformy administracji odbytych w dniach 14–17 marca 1923 r. w Prezydium Rady Ministrów i wnioskiem ministra pracy i opieki społecznej o mianowanie Stanisława Gawrońskiego dyrektorem Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej]⁹⁷³.

Załącznik ^c2^c do № ^c26^c

Wniosek nagły ministra spraw wewnętrznych w sprawie likwidacji Batalionów Celnych (Straży Granicznej)

WNIOSEK NAGŁY M.S.WEW.
w sprawie likwidacji Bataljonów Celnych
(Str. Gran.)⁹⁷⁴

Uzasadnienie.

Minister Spraw Wew. na mocy Uchwały Rady Ministrów z dn. 3/IX.[19]21 r. otrzymał prawo dysponowania Bat. Cel. (Str. Gr.) i obowiązek odpowiedzialności za stan ochrony granicy wschodniej, nie otrzymując natomiast dostatecznych uprawnień dających możliwość ponoszenia tej odpowiedzialności.

Obecnie M.S.Wojsk na mocy obowiązujących ustaw zmuszone jest zwolnić z B.C. roczniki 1900, 1901 z dniem 1 lipca b.r. wskutek czego na granicy o długości 1849 klm. pozostanie około 4000 ludzi z dotychczasowych 21 tysięcy.

Wyłożone wyżej względy zmuszają M.S.Wew. do przeprowadzenia natychmiastowej reformy zmierzającej do zapobieżenia grożącemu na dzień 1-go lipca stanowi rzeczy.

Zdaniem M.S.Wew. reforma ta polegać musi na takiej zmianie dotychczasowej organizacji ochrony granic, któraby wkładając na M.S.Wew. obowiązek strzeżenia Gr. Wsch. – dawałaby również wszystkie prawa w stosunku do organizacji przeznaczonej na ten cel.

województwa śląskiego, Dz.U. 1923, nr 92, poz. 724. Usunięto art. 5 i zmodyfikowano artykuły 7 i 8 projektu ustawy.

⁹⁷³ Publikuje się bez protokołu posiedzenia komisji.

⁹⁷⁴ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 9, s. 135–137, 201, 213, 216–224.

Taką organizacją całkowicie pod każdym względem podległą M.S.Wew. jest Pol. Państw.

To też przekazując ochronę Gr. Wsch. zwiększonej liczbie Pol. Państw. oparto by organizację ochr. Gr. Wsch. na prawnych podstawach i osiągnęłoby się w ten sposób szereg korzyści a mianowicie:

- 1) ściślejsze zespolenie organizacji granic z administracją polityczną,
- 2) uzyskałoby się element moralnie i umysłowo wyżej stojący od rocznego (mowa o szeregowych),
- 3) uzyskałoby się jednolitość organizacji.

Co do strony finansowej powyższej reformy, to na rok 1923 djety przyznane B.C. (Str. Gr.) według obliczeń poczynionych przez M.S.Wew. wystarczyłoby w zupełności na odpowiednie zwiększenie Pol. Państw.

Zaznaczyć należy, że przeznaczona na granicę P.P. po nastaniu normalnych warunków – z łatwością mogłaby być przekazana Min. Skarbu i utworzyłaby dobrze wyćwiczony personel przyszłej straży celnej.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) z dniem 1-go lipca b.r. przystępują do likwidacji utworzone na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 3/IX.[19]21 i 22/V.[19]22 r. bataliony celne (str. gr.) na granicy wschodniej,

2) ostateczny termin likwidacji B.C. (straż gran.) oraz sposób pełnienia przez nich służby podczas likwidacji ustali Minister Spraw Wewn.,

3) strzeżenie granicy przejmuje z dn. 1-go lipca br. Pol. Państw., której stan osobowy będzie zwiększony w ramach kredytów preliminowanych na straż graniczną^c odpowiednio będzie zwiększony przy współdziałaniu żandarmerji wojskowej; bazą tego współdziałania będzie porozumienie Min. Spr. Wewn. z Min. Spr. Wojsk.,^c

4) z chwilą wejścia w życie niniejszej uchwały kredyty preliminowane na rok 1923 na utrzymanie B.C. (Str. Gr.) przekazuje się do dyspozycji Gł. Kom. P. P.,

5) inwentarz materiałowy i koński, który posiadają B.C. (str. gr.) wraz z całkowitym uzbrojeniem i środkami technicznymi podług stanu z dn. 15 maja b.r. przejmuje Pol. Państwowa^c wedle ściślejszego porozumienia z Min. Spr. Wojsk. i za rozdzieleniem ich budżetowań z M. S. Wojsk.^c

MINISTERSTWO SKARBU

L.1607/D.B./2

Warszawa dnia 24 maja 1923 r.

Ministerstwo Skarbu zgadza się na projekt wniosku pod warunkiem, iż punkt 3 tegoż otrzyma po słowach „będzie zwiększony” następujące uzupełnienie: „w ramach kredytów preliminowanych w r. 1923 na Straż Graniczną”.

Za Ministra Skarbu
Zaczek
Dyrektor Departamentu.

Załącznik ^{c3c} do № ^{c26c}

Wniosek nagły ministra skarbu w sprawie upoważnienia do przedłożenia Sejmowi projektu ustawy o środkach przygotowawczych do wprowadzenia waluty złotej [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO SKARBU
L. 2507/DK/I.

Warszawa, dnia maja 1923 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu
w sprawie upoważnienia do przedłożenia
Sejmowi projektu ustawy
o środkach przygotowawczych
do wprowadzenia waluty złotej.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Upoważnia się Ministra Skarbu do przedłożenia Sejmowi poniższego projektu ustawy o środkach przygotowawczych do wprowadzenia waluty złotej:

Projekt ustawy
z dnia ... 1923 r.
o środkach przygotowawczych do wprowadzenia waluty złotej.

I. Monety złote.

Art. 1.

Złoty jako polska jednostka monetarna (Dz.P.P.P. Nr. 20/19 poz. 230⁹⁷⁵) zawiera 1/3100 kl. złota 900 próby.

⁹⁷⁵ Odwołanie do ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej, Dz.P.P.P. 1919, nr 20, poz. 230.

Ustawa z dnia 26 września 1922 r. (Dz. Ust. R.P. Nr. 83/22 poz. 740) w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej traci moc obowiązującą⁹⁷⁶.

Art. 2.

Złote monety polskie będą wybijane ze stopu zawierającego 900/1000 czystego złota i 100/1000 innej przemieszki kruszcowej. Rodzaj przemieszki, jak również ilość monet wybijanych z 1 klg. czystego złota określi Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Wybijanie monet srebrnych i bilonu groszowego ureguluje osobna ustawa.

Art. 3.

Bicie monety stanowi monopol Państwa.

Art. 4.

Upoważnia się Ministra Skarbu do zorganizowania i otwarcia mennicy państwowej.

Art. 5.

Z dniem otwarcia mennicy państwowej dla użytku publicznego, mennica państwowa obowiązana jest na żądanie osób prywatnych przerabiać kruszec złoty lub obce monety złote na polskie monety złote. Sposób takiej wymiany i wysokość pobieranych z tego tytułu opłat ustali Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Art. 6.

Złote monety polskie nie mają charakteru przymusowego środka płatniczego.

Art. 7.

Ministrowi Skarbu udziela się na czas do końca 1925 roku upoważnienia do wydawania rozporządzeń regulujących dokonywanie przez instytucje finansowe operacji kredytowych w złotych monetach polskich.

II. Złoty obliczeniowy.

Art. 8.

Do czasu przeprowadzenia ostatecznej reformy walutowej dopuszcza się używanie złotego obliczeniowego w stosunkach gospodarczych, zarówno publicznych, jak prywatnych.

⁹⁷⁶ Mowa o Ustawie z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej, Dz.U. 1922, nr 83, poz. 740.

Złoty obliczeniowy stanowi wartość kruszca złotego zawartego według art. 1 niniejszej ustawy w polskiej jednostce monetarnej wyrażoną w markach polskich.

Za podstawę obliczenia wartości złotego w markach polskich przyjmuje się cenę kruszcu złotego na giełdzie w Londynie i kurs funta sterlinga w postaci banknotowej na giełdzie w Warszawie.

Art. 9.

Kurs dzienny złotego obliczeniowego oparty na zasadach ustępu trzeciego art. 8 niniejszej ustawy mogą ustalać i ogłaszać wszystkie giełdy pieniężne. Obowiązek takiego ustalania i ogłaszania ma tylko giełda pieniężna w Warszawie.

Art. 10.

Minister Skarbu ma obowiązek ustalać i ogłaszać przeciętny kurs miesięczny złotego obliczeniowego.

Kurs miesięczny ma być ogłaszany w 20-tym dniu każdego miesiąca na podstawie przeciętnej kursów dziennych złotego obliczeniowego w ciągu pierwszych 15 dni tegoż miesiąca i będzie kursem obowiązującym na miesiąc następny.

Ogłoszenia mają mieć formę obwieszczeń Ministra Skarbu w Monitorze Polskim.

Art. 11.

Przy ustalaniu kursów złotego obliczeniowego liczby końcowe ponad setkę marek skreślają się.

Art. 12.

Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu może w drodze rozporządzenia zmienić perjodyczność ogłoszeń kursu urzędowego lub zwolnić giełdę w Warszawie z obowiązku ogłaszania kursu dziennego złotych obliczeniowych.

Art. 13.

Dla przerachowania kwot marek polskich nie dosięgających jednego złotego służyć będzie w myśl ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. (Dz.Pr.P.P. nr. 20 poz. 230) grosz równający się jednej setnej wartości złotego obliczeniowego.

Art. 14.

Ważność prawna zobowiązań, opiewających na złote obliczeniowe, zawartych zarówno przed, jak i po wejściu w życie niniejszej ustawy, nie może być kwestionowana z powodu wyrażenia sumy zobowiązania w złotych obliczeniowych.

Zobowiązania takie mogą być również zabezpieczone hipotecznie.

Art. 15.

Sumy wyrażone w złotych obliczeniowych mają być płatne w markach polskich według kursu dziennego przewidzianego w art. 9 niniejszej ustawy, o ile płatność

według takiego kursu została przez strony umówioną i zaznaczoną w akcie zobowiązania. W braku takiego porozumienia i zaznaczenia w akcie zobowiązania płatność należy się według urzędowego kursu miesięcznego obowiązującego w dniu poprzedzającym faktyczne uiszczenie należności.

Przy stosowaniu kursu dziennego obowiązuje kurs dnia poprzedzającego płatność faktyczną zobowiązania.

Zobowiązania w złotych obliczeniowych zawarte przed wejściem w życie niniejszej ustawy płatne być mogą w sposób przez strony wówczas umówiony, zaś w braku takiego porozumienia obowiązuje urzędowy kurs miesięczny ogłoszony dla złotego obliczeniowego na zasadzie art. 10 niniejszej ustawy.

Art. 16.

W tych dziedzinach dochodów państwowych, w których władze państwowe mają prawo regulowania wysokości stawek za pomocą rozporządzeń, władze te mogą dokonać przewalutowania stawek markowych na złote obliczeniowe na zasadach art. 8 i 10 niniejszej ustawy.

Art. 17.

Emisja nowych pożyczek państwowych lub samorządowych, o ile opiewać będzie na złote obliczeniowe, dopuszczalną jest jedynie z uwzględnieniem art. 8 niniejszej ustawy.

Art. 18.

Wskazany w art. 8 niniejszej ustawy sposób przeliczania złotych obliczeniowych na marki obowiązywać będzie tylko do czasu, kiedy złote monety polskie staną się przedmiotem regularnych notowań na giełdach polskich. Wówczas Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu ustali termin, od którego kurs urzędowy złotego obliczeniowego będzie oparty na przeciętnej notowań złotej monety polskiej na jednej lub kilku giełdach w Polsce.

III. Przepisy końcowe.

Art. 19.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 20.

Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Ministrowi Skarbu i Ministrowi Sprawiedliwości⁹⁷⁷.

MINISTER SKARBU
^fWł. Grabski^f

⁹⁷⁷ Ustawa nie weszła w życie.

Wnioski prezesa Prokuratorii Generalnej w sprawie etatów i uposażenia urzędników Prokuratorii Generalnej [wraz z projektami uchwał Rady Ministrów]

^hPROJEKTY UCHWAŁ RADY MINISTRÓW^h ^cWNIOSKI^c
w sprawie wniosków Prokuratorji Generalnej Rzplitej Polsk.

1. Do preliminarza budżetowego Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na r. 1923 wprowadza się poprawkę, streszczającą się w tem, że zwiększa się figurującą tam ilość etatów IV st. sł. o trzy tj. z pięciu na osiem przy równoczesnym zmniejszeniu etatów V st. sł. również o trzy etaty z dodatkami wyrównawczymi do uposażenia podług IV st. sł. tj. z trzydziestu dwóch na dwadzieścia dziewięć.

Poprawkę powyższą zgłosi przedstawiciel Ministerstwa skarbu w Komisji Sejmowej w chwili omawiania preliminarza budżetowego Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

2. § 1. Art. 16 uchwały Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1919 r. (Dz.U.Nr. 75 p. 433) w przedmiocie ustroju i czynności Prokuratorji Generalnej (instrukcji służbowej) otrzymuje brzmienie następujące:

„Oprócz Prezesa, Wiceprezesów i Naczelników Oddziałów w skład Prokuratorji Generalnej wchodzi jako urzędnicy conceptowi: Starsi Radcowie, Radcowie, Starsi Referenci, Referenci i Asesorowie.

Stanowisko Starszych Radców Prokuratorji Generalnej zaliczone zostaje do V lub IV, stanowisko Radców do V, Starszych Referentów do VI, Referentów do VII i Asesorów do VIII stopnia służbowego.

Stanowiska kancelaryjne Prokuratorji Generalnej zaliczone zostają: Naczelnika Kancelarji do VII, Archiwisty Głównego i Starszego Sekretarza do VIII lub VII, Sekretarza do IX, Pomocnika Sekretarza do X, Kancelisty do XI i Pomocnika Kancelisty do XII stopnia służbowego.

Do Radców Prokuratorji Generalnej, pobierających uposażenie według V-b kategorii płacy mają zastosowanie przepisy ogólne”.

§2. Uchwała niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

3. Na podstawie art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. Nr. 21 poz. 164) zmienia się tytuł urzędowy „Naczelnik Oddziału Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej” na „Prezes Oddziału Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej”.
4. Prezes Rady Ministrów i Minister Skarbu potwierdzą oświadczenie swoich poprzedników w urzędach zaprotokółowane w p. 7 protokołu 102 posiedzenia Rady Ministrów z 21 września 1922 r., że przy wprowadzeniu w życie art. 10 obecnie znajdującego się w Sejmie drugiego projektu

rządowego ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska⁹⁷⁸ złożą Radzie Ministrów wnioski o specjalnym uwzględnieniu urzędników Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Przedłożony przez Prokuratorję Generalną szczegółowy wniosek w sprawie powyższej winien być odroczony do chwili uchwalenia w drodze ustawodawczej rządowego projektu ustawy uposażeniowej.

Wniosek Prezesa⁹⁷⁹
Prokuratorji Generalnej
w sprawie zmiany art. 16 instrukcji służbowej Prokuratorji.

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW
z dnia ...^a1922 r.^a

w sprawie zmiany art. 16 Uchwały Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1919 r. (Dz.U. Nr. 75 p. 433) w przedmiocie ustroju i czynności Prokuratorji Generalnej.

Art. 16 uchwały Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1919 r. (Dz.U.Nr. 75 p. 433) w przedmiocie ustroju i czynności Prokuratorji Generalnej (instrukcji służbowej) otrzymuje brzmienie następujące:

Art. 16. Oprócz Prezesa, Wiceprezesów i Naczelników Oddziałów w skład Prokuratorji Generalnej wchodzi jako urzędnicy conceptowi: Starsi Radcowie, Radcowie, Starsi Referenci, Referenci i Asesorowie.

Starsi Radcowie Prokuratorji Generalnej są zaliczani do urzędników V lub IV stopnia służbowego, Radcowie do urzędników V stopnia, Starsi Referenci do VI, Referenci do VII i Asesorowie do VIII stopnia.

Urzędnicy kancelaryjni Prokuratorji Generalnej są zaliczani: Naczelnik Kancelarii do VII stopnia służbowego, Archiwista Główny i Starszy Sekretarz do VIII lub VII, Sekretarz do IX, Pomocnik Sekretarza do X, Kancelista do XI i Pomocnik Kancelisty do XII stopnia służbowego.

Do Radców Prokuratorji Generalnej, mianowanych na stanowiska V-b kategorii uposażenia, mają zastosowanie przepisy ogólne.

UZASADNIENIE.

Projektowana nowa redakcja art. 16 instrukcji służbowej Prokuratorji wprowadza do jej systemu osobowego dwie zmiany, a mianowicie zmienia pozycję służbową Starszych Radców i Starszych Sekretarzy oraz Archiwisty Głównego,

⁹⁷⁸ Zob. ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska, Dz.U. 1923, nr 116, poz. 924.

⁹⁷⁹ Funkcję tę bez przerwy w latach 1919–1939 pełnił Stanisław Bukowiecki.

umożliwiając posuwanie w pewnych szczególnych warunkach urzędników tych dwóch kategorii o jeden stopień służbowy powyżej ustanowionej dla nich obecnie normy. Te szczególne warunki, których ocena pozostawiona jest władzy przełożonej, polegają albo na pewnych wyższych wymaganiach piastowanego urzędu, albo na wyższych kwalifikacjach osobistych urzędnika. Co do Starszych Radców Prokuratorji postulat poprawienia ich sytuacji służbowej faktycznie został już w pewnym stopniu uwzględniony, gdyż Prezes Prokuratorji otrzymał z mocy Uchwały Rady Ministrów z dnia 10 marca 1921 r. upoważnienie przyznania pięciu urzędnikom V stopnia służbowego dodatku wyrównawczego do wysokości uposażenia IV stopnia. Z upoważnienia tego czyniono dotąd użytek wyłącznie odnośnie do Starszych Radców jako Kierowników Wydziałów. Wobec coraz większych trudności, na jakie napotyka obsada wyższych stanowisk w Prokuratorji należycie wykwalifikowanymi siłami pracowniczymi, wobec zwiększenia się agend Prokuratorji wykazywanego w jej sprawozdaniach rocznych, wyżsi urzędnicy Prokuratorji, zwłaszcza Starsi Radcowie na stanowiskach Kierowników Wydziałów, obarczeni są coraz większą odpowiedzialnością i pracą. Przyznanie wyrównania do wysokości uposażenia IV stopnia służbowego nie może trudnego i pełnego odpowiedzialności urzędu postawić na należytych poziomach i dlatego otwarcie możliwości formalnego awansu dla pewnej ograniczonej etatem ilości Starszych Radców staje się jednym z nader ważnych warunków prawidłowego rozwoju Urzędu.

Co do Starszych Sekretarzy i Archiwistów Głównych brane są pod uwagę również względy na specjalne znaczenie niektórych stanowisk w służbie kancelaryjnej, jak i na niezbędną różnicę wyodrębnienia bardziej wyrobionych i posuniętych w służbie urzędników, dla których możliwość awansu otwiera obecnie wyłącznie wakans na stanowisku Naczelnika Kancelarji. Z powstaniem szeregu prowincjonalnych oddziałów Prokuratorji z wprowadzeniem w życie nowych przepisów rachunkowo-kasowych wzrosło znakomicie znaczenie urzędu Kierownika Działu Rachunkowego, dla którego w chwili organizacji Prokuratorji przeznaczony był VIII stopień służbowy. W niektórych Urzędach Prokuratorji wyrobieni urzędnicy kancelaryjni spełniają mniej ważne koncepcyjne czynności prawnicze i pomocną posiadają dla sprawnej działalności tych urzędów bardzo doniosłe znaczenie. Zapewnienie awansu do VII stopnia umożliwi stałe zatrzymanie w służbie państwowej takich wykwalifikowanych pracowników, którzy jako pomocniczy personel prawniczy są poszukiwani przez większe biura adwokackie i notarialne.

W zakresie obydwu kategorii urzędników, tak co do Starszych Radców, jak i co do Starszych Sekretarzy posunięcia do wyższego (IV, względnie VII) stopnia uważane będzie za wyróżnienie wyjątkowe, stosowane po przesłużeniu dłuższego czasu na tem samym stanowisku w niższym stopniu służbowym i po wykazaniu wybitnych kwalifikacji służbowych.

Wniosek Prezesa
Prokuratorji Generalnej
w sprawie zmiany tytułu urzędowego Naczelnika Oddziału Prokuratorji
Generalnej.

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW
z dnia ...^a1922 r.^a
w sprawie zmiany tytułu urzędowego Naczelnika Oddziału Prokuratorji
Generalnej.

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. Nr. 21 poz. 164) zmienia się tytuł urzędowy „Naczelnik Oddziału Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej” na „Prezes Oddziału Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej”.

UZASADNIENIE.

Proponowana zmiana tytułu Naczelników Oddziału Prokuratorji Generalnej wywołana jest potrzebą ujednostajnienia tytułatury w urządach państwowych, zajmujących mniej więcej równorzędne stanowisko. Ponieważ dla kierowników władz II. instancji niemal powszechnie (w sądownictwie, w administracji kolejowej, pocztowej, w kontroli państwowej) ustalili się tytuły prezesów, przeto słuszną jest rzeczą, aby tytuł ten przyznać przedewszystkiem kierownikom władz, których organizacja opartą jest na zasadzie kolegialności. Tytuł „Prezes Oddziału Prokuratorji Generalnej” ściślej wyraża charakter funkcji kierowników tych urzędów, w których sprawy urzędowe z reguły rozstrzygane są w kolegiach wydziałowych i prezydjalnych. Tym ostatnim z mocy swego urzędu przewodniczy Naczelnik Oddziału.

Załącznik 6^c do № 26^c

Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie obecności członków rządu na plenarnych posiedzeniach Sejmu i Senatu

W sprawie { - }^c
WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW

Stosownie do opinii wyrażonej przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 23 kwietnia br. Prezydium Rady Ministrów proponuje następujący sposób rozwiązania sprawy obecności członków Rządu na plenarnych posiedzeniach Sejmu i Senatu.

1. Z reguły powinni pp. Ministrowie (Kierownicy Ministerstw, Prezesi Głównych Urzędów) jawić się osobiście lub delegować swych zastępców, po myśli art. 60 konstytucji⁹⁸⁰, na te posiedzenia Sejmu lub Senatu, które mają za przedmiot przedłożenie rządowe danego Ministerstwa (Głównego Urzędu) oraz gdy będący przedmiotem posiedzenia projekt ustawy przewiduje wykonanie tejże przez dane Ministerstwo (Główny Urząd) lub w porozumieniu z niem.

2. Niezależnie od tej obecności byłoby wskazaniem wprowadzenie kolejnej obecności pp. Ministrów (Kierowników Ministerstw, Prezesów Głównych Urzędów) na posiedzeniach Sejmu i Senatu, a to w następującym porządku, biorąc za podstawę rachuby miesiąc czasu.

SEJM

Na I posiedzeniu w danym miesiącu					Min. Spraw Zagranicznych
” II	”	”	”	”	Spraw Wojskowych
” III	”	”	”	”	Spraw Wewnętrznych
” IV	”	”	”	”	Skarbu
” V	”	”	”	”	Sprawiedliwości
” VI	”	”	”	”	Pracy i Opieki Społecznej

SENAT

” I	”	”	”	”	Rolnictwa i Dóbr Państwowych
” II	”	”	”	”	Robót Publicznych
” III	”	”	”	”	Kolei Żelaznych
” IV	”	”	”	”	Przemysłu i Handlu
” V	”	”	”	”	Wyznań Rel. i Ośw. Publ.
” VI	”	”	”	”	Zdrowia Publicznego
” VII	”	”	”	”	Poczt i Telegrafów

W następnym z kolei miesiącu ci pp. Ministrowie, którzy jawili się w Sejmie, jawią się w tym samym porządku w Senacie i na odwrót. (Porządku kolejności nie należy zmieniać, by uniknąć omyłek, a niemożność jawienia się osobistego uzupełniać zastępstwem).

Delegat Ministra (Kierownika Ministerstwa, Prezesa) ma prawo zająć miejsce w ławach ministerjalnych.

Zresztą Ministrowie (Kierownicy Ministerstw, Prezesi) mają zupełną swobodę uczestniczenia w tych posiedzeniach, na których obecność swoją uważają za wskazaną.

⁹⁸⁰ Zob. przyp. 764. Co ciekawe, w artykule tym nie wspomniano o posiedzeniach Senatu.

Gdyby w danym miesiącu odbyło się mniej posiedzeń jak 6 (7), w takim razie w miesiącu następnym należy rozpocząć porządek od I; gdyby ich było więcej, należy wrócić również do I itd.

Celem uniknięcia nieporozumień winien delegat Ministra (Kierownika Ministerstwa, Prezesa) – wyjąwszy Podsekretarzy Stanu – zaopatrzyć się w stosowne pełnomocnictwo Ministra.

Załącznik 8^c do № 26^c

Wniosek kierownika Ministerstwa Kolei Żelaznych o utworzenie Wydziału Koncesyjnego w Departamencie II Wydziału Budowy Taboru i Konstrukcji Mechanicznych w Departamencie VI Ministerstwa Kolei Żelaznych

MINISTER KOLEI ŻELAZNYCH

L.Pr. 1601/23.

Warszawa, dn. 5 maja 1923 r.

Odpis.

{Utworzenie W-łu Koncesyjnego w Dep. II
W-łu Budowy Taboru i Konstrukcji
Mechanicznych w Dep. VI M.K.Ż.}

Do
Prezydjum Rady Ministrów
w miejscu

Pismem z dnia 18 grudnia 1922 r. Nr. Pr. 4214 Ministerstwo Kolei Żelaznych przesłało do Prezydjum Rady Ministrów projekt nowego „Statutu Organizacyjnego”, który ma zamiar przedłożyć Radzie Ministrów do zatwierdzenia.

Ponieważ sprawa ta nie mogła być dotychczas załatwiona, a w międzyczasie nastąpiła zmiana w poglądach Ministerstwa Kolei Żelaznych na jego organizację, obecnie uprasza się o uzgodnienie dwu najpilniejszych spraw tj. utworzenia w Ministerstwie Kolei Żelaznych Wydziału Koncesyjnego w Departamencie Finansowym, tudzież Wydziału Budowy Taboru i Konstrukcji Mechanicznych w Departamencie Mechanicznym i Zasobów.

Utworzenie Wydziału Koncesyjnego staje się ^apieką koniecznością^a ze względu na to, że dotychczas niema w M.K.Ż. organu, któryby zajął się szeregiem spraw bardzo ważnych i wymagających niezwłocznego uregulowania; do zakresu działania tego Wydziału ma mianowicie należeć:

I) Sprawy wynikające ze stosunku Państwa do prywatnych przedsiębiorstw przewozowych odnośnie do strony finansowej:

1) z tytułu zwierzchności Państwowej:

badanie projektów statutów pryw. Towarzystw kolejowych – wygotowanie umów, z których jedną ze stron umawiających jest prywatne Towarzystwo przewozowe, badanie preliminarzy budżetowych, badanie sprawozdań rocznych i bilansów;

2) z tytułu umowy:

udział w wygotowaniu umów o dzierżawę kolei, tak państwowych, jak i prywatnych.

II) Umowy o współużywanie stacji granicznych i szlaków łączących sąsiednie Państwa.

III) Koncesjonowanie kolei i prowadzenie odnośnego referatu dla spraw koncesyjnych.

Powyższe sprawy załatwiano dotychczas w Wydziale Skarbowym.

Czynności, które będzie załatwiał Wydział Koncesyjny wzmagają się coraz bardziej, a przytem są tak ważne dla polityki Państwa w kierunku obudzenia inicjatywy prywatnej w budowie nowych kolei, że zjednoczenie ich pod jednym odpowiedzialnym kierownictwem jest bezwzględnie koniecznym.

Odnośnie do projektowanego Wydziału Budowy Taboru i Konstrukcji Mechanicznych, do którego należeć będzie załatwianie spraw budowy i zakupu taboru kolejowego, spraw konstrukcji mechanicznych urządzeń kolejowych oraz spraw ustalenia jakości i odbioru materiałów konstrukcyjnych.

Należy zaznaczyć, że statutem organizacyjnym M.K.Ż. z dn. 14.IV.1921 r. zatwierdzonym przez Radę Ministrów, został dawny Wydział Konstrukcyjno-Doświadczalny połączony w Wydziałem Taboru i Trakcji.

Połączenie to okazało się zaraz z początku niekorzystnym i Ministerstwo Kolei Żelaznych zmuszone było stworzyć osobne biuro, którego zakres działania obejmuje przeważającą część czynności projektowanego ^aWydziału Taboru i Materiałów konstrukcyjnych^a.

Z rozwojem Polskich Kolei Państwowych oraz z postępem w uruchomieniu nowych wytwórń krajowych i ich rozwojem zakres działania powyższego biura rósł szybkim tempem.

Biuro to posiada wraz z przydzielonymi mu Komisarzami Rządowymi i Inspektorami odbiorcami 18-tu pracowników, która to liczba jest już dzisiaj niewystarczającą.

Zakres działania projektowanego Wydziału odpowiada na przykład w zarządzie kolei austriackich jednemu wydziałowi w Ministerstwie i odrębnemu urzędowi odbioru materiałów konstrukcyjnych, a na kolejach niemieckich zasadniczym czynnościom Centralnego urzędu kolejowego.

Ogrom pracy projektowanego wydziału, jej ważność i nośność co do zakresu działania nie pozwalają na rozdzielenie odnośnych czynności między różne istniejące wydziały Ministerstwa, lecz wymagają ześrodkowania tych czynności i ich jednolitego kierownictwa.

Ministerstwo Kolei Żelaznych raz jeszcze musi zaznaczyć, że jaknajrychlejsze utworzenie obu wymienionych wydziałów jest nieodzowne i prosi o wyrażenie zgody, przyczem nadmieniam, że równocześnie zwraca się do Ministerstwa Skarbu o uzgodnienie tej sprawy.

KIEROWNIK MINISTERSTWA:

/-/ podpis

Załącznik ^{9c} do № ^{26c}

[Motywy wprowadzenia] ustawy w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym

Motywy

Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym⁹⁸¹ wobec brzmienia art. 73 ust. 2-gi uchyla przepis ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.Ust.R.P. Nr. 72 poz. 494), powierzając orzekanie w sprawach dyscyplinarnych urzędników i służby szkół akademickich senatom tych szkół (art. 19, ust. 12⁹⁸²).

Proponowana nowela (art. 2) ma na celu w ramach nowej ustawy zapewnić czynnikowi profesorskiemu udziału w Komisjach dyscyplinarnych, aby w ten sposób częściowo zachować tendencję ustawy o szkołach akademickich, starając się skupić władzę w sprawach szkolnych w rękach władz akademickich tj. ciał złożonych z profesorów. Dopuszczenie profesorów do udziału w komisjach dyscyplinarnych jest pożądane także i ze względu na brak urzędników z wykształceniem prawniczym w szkołach akademickich.

Dopuszczenie profesorów do udziału w komisjach dla urzędników i służby szkół ma już precedens w analogicznym dopuszczeniu sędziów do udziału w komisjach dyscyplinarnych orzekających w sprawach urzędników niesędziowskich zarządu sprawiedliwości (zob. art. 5 ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. Dz.Ust.R.P. Nr. 65, poz. 582⁹⁸³).

⁹⁸¹ Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym, Dz.U. 1922, nr 21, poz. 165.

⁹⁸² Ustęp tego artykułu brzmiał następująco: „Do zakresu działania senatu należy: [...] 12) wyrokowanie w sprawach dyscyplinarnych studentów, urzędników i służby szkoły, przyczem w razie utworzenia osobnego sądu dla spraw studentów – kompetencja senatu ogranicza się do zatwierdzania wyroków i rozstrzygania odwołań”.

⁹⁸³ Mowa o Ustawie z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu

Projekt uchwały Rady Ministrów w przedmiocie personalnej wymiany osób między Polską a Rosją i Ukrainą

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

z dnia kwietnia 1923

w przedmiocie personalnej wymiany osób między Polską, Rosją i Ukrainą.

Na zasadzie ustawy z dnia 16 marca 1923 r.

Dz.U. Nr. ^c38^c poz. ^c249^c⁹⁸⁴

Rada Ministrów

A. ustala:

I. Załączoną część I (poz. 1–246) listy os. 340 przebywających w Polsce⁹⁸⁵, które będą wydane Rosji i Ukrainie za równoczesnym wydaniem przez Rządy Rosji i Ukrainy osób wymienionych w liście ustalonej pod II.

II. Załączoną część I (poz. 1–246) listy osób przebywających w Rosji (łącznie z Białorusią) i Ukrainie⁹⁸⁶, które Rządy Rosji i Ukrainy mają wydać równocześnie Polsce.

dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym, Dz.U. 1922, nr 65, poz. 582. Art. 5 tej ustawy brzmiał następująco: „Do art. 7 ustawy wprowadza się nowy ustęp, który opiewa:

«W skład komisji dyscyplinarnej dla urzędników zarządu sprawiedliwości, podlegających niniejszej ustawie, wchodzić mogą sędziowie, zatrudnieni w okręgu służbowym tej władzy, przy której komisja dyscyplinarna jest ustanowioną»”.

⁹⁸⁴ Ustawa z dnia 16 marca 1923 r. w przedmiocie personalnej wymiany osób między Polską a Rosją i Ukrainą, Dz.U. 1923, nr 38, poz. 249, zob. także *Wymiana więźniów politycznych pomiędzy II Rzeczpospolitą a Sowietami*, s. 64–70 (dok. 40 – tu projekt ustawy wraz z motywami jej wprowadzenia) i s. 81 (dok. 54 – tu treść ustawy).

⁹⁸⁵ Załącznika nie publikuje się, zob. *Wymiana więźniów politycznych pomiędzy II Rzeczpospolitą a Sowietami*, s. 98–103 (dok. 64, załącznik do protokołu 28. posiedzenia Rady Ministrów RP).

⁹⁸⁶ Załącznika nie publikuje się, zob. *ibidem*, s. 103–126. Do dokumentu dołączono łącznie 5 list. Lista „A” obejmowała 13 osób „wyznaczonych przez Delegację Polską do wymiany personalnej z Rosji na zasadzie art. I protokołu dodatkowego do układu o repatriacji”, *ibidem*, s. 103. Kolejne listy zawierały nazwiska: lista „B” – 125 osób, lista „C” – 251 osób, lista „D” – 87 osób i lista „E” – 70 osób, *ibidem*, s. 104–126. Szerzej na temat wymiany więźniów politycznych między Polską a Związkiem Sowieckim zob. W. Materski, *Pobocza dyplomacji. Wymiana więźniów politycznych pomiędzy II Rzeczpospolitą a Sowietami w okresie międzywojennym*, Warszawa 2002.

B. postanawia, co następuje:

III. Organizację i wykonanie wydania ma przeprowadzić Delegacja Rzeczypospolitej Polskiej w Komisji Mieszanej do spraw repatriacji z Rosji, przestrzegając następujących zasad:

Z wyjątkiem 23 osób poz. 1–23 listy ustalonej pod I, co do których zatwierdza się ich wymianę na ^a23 osób^a poz. 1–23 listy ustalonej pod II, należy przestrzegać zasady, aby za każdą osobę faktycznie wydaną przez Polskę Rosji i Ukrainie wzajemnie równocześnie Rządy Rosji i Ukrainy wydały do Polski przynajmniej dwie osoby z listy osób przez Rosję i Ukrainę wydać się mających. W razie niemożności przeprowadzenia tej zasady lub z innych ważnych przyczyn Delegacja może od powyższej zasady odstąpić za zezwoleniem Ministra Spraw Zagranicznych i w tym jednak wypadku nie można zejść poniżej normy, aby za każdą osobę wydaną faktycznie przez Polskę Rządy Rosji i Ukrainy wydały przynajmniej jedną osobę z listy przez te Rządy wydać się mających do Polski.

O ile część ustalona już listy osób wymienionej pod II nie wystarczy na urzeczywistnienie tej zasady, należy przerwać faktyczną wymianę aż do dalszego uzupełnienia listy pod II. oznaczonej.

IV. Osoba przeznaczona do wydania (I) będzie zapytaną czy zgadza się na jej wydanie i uprzedzona o skutkach wydania przewidzianych w p. V ustęp I i V. Wydanie nie nastąpi, jeżeli osoba przeznaczona do wydania nie oświadczy na to swej zgody albo oświadczoną zgodę cofnie przed chwilą faktycznego oddania jej organom strony przeciwnej.

Uprzedzenie osoby przeznaczonej do wydania o skutkach wydania i oświadczenie jej na zapytanie czy zgadza się na wydanie należy stwierdzić protokolarnie; podpis osoby, względnie jej znak ręczny na oświadczenie protokolarne ma być zaświadczone przez władzę, która oświadczenie przyjmuje, ewentualnie należy zaznaczyć przyczynę odmowy podpisu (położenie znaku ręcznego).

Do sporządzenia powyższych protokolarnych oświadczeń są właściwymi, jeśli osoba przeznaczona do wydania pozostaje w więzieniu (areszcie sądowym), władze sądowe (sędziowie śledczy), prokuratorskie i więziennictwa (naczelnicy więzień i ich zastępcy), w innych wypadkach także władze administracyjne (starosta, kierownicy obozów internowanych etapów repatriacyjnych) i policyjne. Od osób wymienionych pod poz. 1–17 w części I listy ustalonej w punkcie I niniejszej uchwały już odebrano deklaracje, które uznaje się za wystarczające do powzięcia decyzji w myśl punktu V ustępu I; deklaracje te będą przez Ministerstwo Sprawiedliwości udzielone w oryginale lub odpisie wierzytelnym jednoznacznie sądom (prokuratorom).

V. Postępowanie sądowe, administracyjne, dyscyplinarne lub inne pozasądowe wszczęte przeciwko osobom przeznaczonym do wymiany wedle części I listy ustalonej w p. I niniejszej uchwały, jakoteż aresztowanie lub inne ograniczenie wolności, nie mniej wykonanie kar względem tych osób, ma być przez właściwe

władze (sądy) zawieszono po stwierdzeniu, że odnośną osobę uprzedzono o skutkach wydania (p. 4. ustęp I) i że ona na wydanie się zgadza.

Postanowienia powyższe nie stoją na przeszkodzie dochodzeniu roszczeń cywilnych na majątku osoby wydanej.

Zawieszenie karnego postępowania sądowego, łącznie ze środkami zapobiegawczymi, lub zawieszenie wykonania kary stosuje się tylko do przestępstw popełnionych przed dniem niniejszej uchwały Rady Ministrów (kwietnia 1923 r.).

Oдноśnie do osób wymienionych pod poz. 1–17 części I listy ustalonej w p. I niniejszej uchwały zawieszenie określone w ustępie I p. V. należy orzec ze skutkiem wstecznym od dnia 9 marca 1923 r.

Zawieszono postępowanie będzie podjęte, a zaarrestowanie lub inne ograniczenie wolności wykonane, nie mniej wykonaną będzie kara, której wykonanie zawieszono, jeśli wydana osoba do Polski powróci albo jeśli Delegacja Rzeczypospolitej Polskiej w Komisji Mieszanej do spraw Repatrjacji z Rosji w Warszawie oświadczy, że wydanie nie nastąpi.

VI. Władze (sądy), w których dyspozycji znajdują się osoby przeznaczone do wydania pozostające w więzieniu (areszcie) lub podlegające innemu ograniczeniu wolności (internowanie, dozór policyjny), zarządzają po zawieszeniu postępowania, względnie wykonania kary, odstawienie tych osób do etapu w Baranowiczach do dyspozycji pełnomocnika Delegacji Rzeczypospolitej Polskiej w Komisji Mieszanej do spraw Repatrjacji z Rosji (pułk. Aleks^candrowicza⁹⁸⁷).

Dyspozycje powyższe co do odstawienia można zmieniać ze skutkiem dla zakresu resortowego poszczególnych Ministerstw zarządzeniami odnośnego Ministra wydanymi w porozumieniu z Delegacją Rzeczypospolitej Polskiej w Komisji Mieszanej do spraw Repatrjacji z Rosji w Warszawie.

Osoby ulegające wydaniu, a pozostające na wolności mogą wyjechać bądź na własny koszt, bądź trybem repatrjacyjnym; można je odstawić do granicy pod strażą.

VII. Poszczególni Ministrowie mogą wydać pouczenie i wskazówki instruktywne potrzebne do przeprowadzenia postanowień niniejszej uchwały w ich zakresie kompetencyjnym⁹⁸⁸.

^fAl. Skrzyński^f
MINISTER.

⁹⁸⁷ Mowa o pułk. Jarosławie Aleksandrowiczu de Witold, który w latach 1921–1923 pełnił funkcję pełnomocnika ds. repatriacji.

⁹⁸⁸ Zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 643–646.

Wniosek ministra spraw zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji podpisanej w Rzymie dnia 6 kwietnia 1922 r. konwencji pomiędzy Polską, Austrią, Węgrami, Włochami, Rumunią, Królestwem Serbów, Kroatów i Słoweńców oraz Czechosłowacją dotyczącej spraw związanych z archiwaliaми [wraz z projektem uchwały]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

dn. 12^c kwietnia 1923 r.

№ D.VI.779/23.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji podpisanej w Rzymie
dn. 6 kwietnia 1922 r. Konwencji pomiędzy Polską,
Austrią, Węgrami, Włochami, Rumunią, Królestwem
Serbów, Kroatów i Słoweńców oraz Czechosłowacją,
dotyczącej spraw związanych z archiwaliaми.

Rada Ministrów uchwała następujący projekt uchwały:

UCHWAŁA

Rady Ministrów

z dnia 1923 r.

1) Rząd zatwierdza podpisaną w Rzymie dn. 6 kwietnia 1922 r. Konwencję pomiędzy Polską, Austrią, Węgrami, Włochami, Rumunią, Królestwem Serbów, Kroatów i Słoweńców oraz Czechosłowacją, dotyczącą spraw związanych z archiwaliaми.

2) Rząd poleca Ministrowi Spraw Zagranicznych przedłożyć powyższą Konwencję Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji, poczem opublikować.

Uzasadnienie.

W wykonaniu odnośnych postanowień Traktatów Pokoju z Austrią i Węgrami podpisanych w St. Germain dn. 10 września 1919 r. i w Trianon dn. 4 czerwca 1920 r. zawarta została w Rzymie dn. 6 kwietnia 1922 r. Konwencja pomiędzy Polską, Austrią, Węgrami i innymi Państwami cesyjnymi b. monarchji austriacko-węgierskiej celem wzajemnego uregulowania spraw, dotyczących archiwaliów,

należących do jednej ze Stron Układających się, a znajdujących się w posiadaniu drugiej lub innych z tychże Stron.

W myśl art. 1 Konwencji powyższej Strony Układające się zobowiązują się wzajemnie stosować pomiędzy sobą wszelkie ułatwienia celem odzyskania i zwrotu należących się im aktów, archiwów, dokumentów i innych przedmiotów wymienionych w art. 93, 191, 192, 193 Traktatu w St. Germain⁹⁸⁹ oraz w art. 77, 175, 176, 177, 178 Traktatu w Trianon⁹⁹⁰.

Z przytoczonych artykułów wynika, że Polska miałaby prawo odzyskać od Austrii rozmaite archiwalja, materiały naukowe i bibliograficzne, które zostały zabrane z jej terytorjów okupowanych podczas wojny światowej, jak również z terytorjów odstąpionych przez Austrię, a które dotyczą historii tychże terytorjów. Wspomniane archiwalja, z wyjątkiem przedmiotów nabytych u prywatnych posiadaczy, podlegają zwrotowi przez władze administracyjne, cywilne, wojskowe, skarbowe i sądowe terytorjów cedowanych, jak również przez instytucje o charakterze publicznym.

W razie dochodzenia o zwrot archiwaljów znajdujących się w posiadaniu osób prywatnych stosowane będą postanowienia Traktatów w St. Germain i Trianon.

Art. 2 zapewnia każdej ze Stron Układających się wgląd, wolny dostęp i korzystanie w szerokim zakresie z archiwaljów interesujących ją bezpośrednio, a znajdujących się w posiadaniu innej Strony. Postanowienie to nie obejmuje dokumentów, które dotyczą zarządu obecnymi terytorjami Austrii i Węgier.

Art. 3 określa tryb postępowania, jaki ma być stosowany przy zwrocie wspomnianych archiwaljów oraz ustanawia sąd rozjemczy w razie ewentualnych sporów między zainteresowanymi Stronami przy uskutecznianiu zwrotu.

Art. 4 zapewnia Stronom prawo użytkowania na zasadzie wzajemności z archiwów, planów itd. dotyczących własności przemysłowej, literackiej i artystycznej swych odnośnych obywateli w tych wypadkach, gdy przekazanie lub wgląd do tych archiwów jest niemożliwy bez naruszenia normalnego biegu urzędowania.

⁹⁸⁹ W artykułach tych mowa była o „archiwach, rejestrach, planach, tytułach i dokumentach wszelkiego rodzaju, dotyczących administracji cywilnej, wojskowej, finansowej, sądowej czy jakiegokolwiek innej na ustąpionych terytorjach” (art. 93), ale także przedmiotach zabytkowych i artystycznych, materiałach naukowych i bibliograficznych oraz pamiątkach historycznych zabranych z terytoriów zajętych, jak również oddanych, nie wyłączając znajdujących się w instytucjach publicznych Austrii (art. 191–193). W art. 193 zapisano ponadto: „Nowe Państwo, powstałe z dawnej monarchji austro-węgierskiej oraz Państwa, które otrzymują część terytorjum tej monarchji, zobowiązują się ze swojej strony zwrócić Austrii akta, dokumenty i pamiętniki, sięgające wstecz nie dalej, jak lat 20, a które mają bezpośredni związek z historją lub administracją austriackiego terytorjum i które znajdują się ewentualnie na terytorjach ustąpionych”.

⁹⁹⁰ Zapisy analogiczne jak podane w poprzednim przypisie.

Art. 5 zobowiązuje Austrię na mocy art. 196 Traktatu St. Germain do zawarcia z Państwami zainteresowanymi i na ich żądanie porozumień w sprawie zwrotu na zasadzie wzajemności należących przedtem do b. Rządu austriackiego przedmiotów o znaczeniu artystycznym, archeologicznym lub historycznym, które powinnyby należeć do dziedzictwa obszarów cedowanych.

Art. 6 zastrzega, że Konwencja niniejsza w niczem nie narusza odnośnych postanowień Traktatów St. Germain i Trianon i nie przesądza możliwości zawarcia w przyszłości pomiędzy Państwami zainteresowanymi specjalnych układów w sprawach archiwalnych.

Konwencja uzyskuje moc obowiązującą w stosunku do każdego z Państw sygnujących od daty złożenia dokumentu ratyfikacyjnego.

Jak wynika z powyższego zestawienia ważniejszych postanowień Konwencji nie obciąża ona Skarbu Państwa żadnymi stałymi wydatkami, ^azapewnia zaś możliwość na podstawie art. 3 dokładne zbadanie, określenie i ustalenie^a przez ekspertów ilości i rodzaju tych archiwaljów, które mogą się należeć Polsce czy to w myśl postanowień niniejszej Konwencji, czy też w drodze przyszłych specjalnych układów w tym samym przedmiocie.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fAl. Skrzyński^f

Załącznik ^c14^c do № ^c26^c

Projekt ustawy o prowizorium budżetowym Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie na czas od 1 stycznia 1923 r. do 30 czerwca 1923 r.

Ustawa

z dnia ... 1923 r.

o prowizorium budżetowym Tymczasowego
Wydziału Samorządowego we Lwowie⁹⁹¹
na czas od 1 stycznia 1923 roku
do 30 czerwca 1923 roku.

Art. 1.

Na poczet budżetu Tymczasowego Wydziału Samorządowego konstytucyjnie zatwierdzić się mającego upoważnia się Tymczasowy Wydział Samorządowy

⁹⁹¹ Na temat powstania i zakresu działania Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie zob. Ustawa z dnia 30 stycznia 1920 r. o zniesieniu Sejmu i Wydziału Krajowego b. Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskim, Dz.U. 1920, nr 11, poz. 61.

do czynienia w czasie od 1 stycznia 1923 do 30 czerwca 1923 r. wydatków wedle dołączonego zestawienia kredytów rzeczowych w kwocie 3.064.030.957 Mk. i wydatków osobowych w kwocie 1.106.243.451 Mk., razem w sumie 4.170.274.408 Mk.

Art. 2.

Przekroczenie kredytów ustalonych w art. 1 może nastąpić w razie dalszego wzrostu drożyzny w granicach 100% tych kredytów.

Art. 3.

Na pokrycie tych wydatków pobierane będą w dotychczasowej wysokości dodatki krajowe do podatków państwowych i inne dotychczasowe dochody oraz dochody oparte na nowych tytułach prawnych.

Art. 4.

Upoważnia się Rząd do udzielenia Tymczasowemu Wydziałowi Samorządowemu zaliczki na wpływy wymienione w art. 3 do wysokości kwoty wydatków ustalonych w art. 1.

Art. 5.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1923 r.

Art. 6.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

JC.⁹⁹²

Zestawienie kredytów

Tymczasowego Wydziału Samorządowego

Preliminowanych w okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 1923 roku.

Dział §	Część	kredyty preliminowane w I półroczu 1923 roku
I.	1. Płace i dodatki drożyzniane	897.995.254
	2. Różne wydatki osobowe	10.693.636
	3. Pomieszczenie	51.916.400
	4. Wydatki biurowe	18.375.000

⁹⁹² Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

5. Koszty podróży, diety i środki lokomocji	42.250.000
6. Wydawnictwa	1.000.000
7. Inne wydatki	1.115.034
8. Budowle	- -
9. Cele kulturalne i oświatowe	11.296.752
10. Fundusz dyspozycyjny	1.000.000
11. Cele dobroczynne	1.106.850
12. Opieka społeczna i bezpieczeństwo publiczne	2.073.294
13. Komunikacje	1.688.600.000
14. Meljoracje	697.131.750
15. Rolnictwo	141.930.268
16. Górnictwo	400.000
17. Przemysł i rękodzieła	24.065.290
18. Spłata długów krajowych	78.699.036
19. Emerytury i zaopatrzenia	197.484.560
20. Opłaty konsumpcyjne	31.200.000
21. Rozmaite	1.029.138
22. Sanitarne	<u>270.912.146</u>
Razem:	<u>4.170.274.408</u>

Z tego wydatki osobowe (§ 1, 2, 19 i z 7/70000)	1.106.243.451
wydatki rzeczowe	<u>3.064.030.957</u>
Razem j.w.	4.170.274.408.

Minister Spraw Wewnętrznych
fSikorski^f

JC.⁹⁹³

Uwagi
do projektu ustawy
o prowizorium budżetowym Tymczasowego
Wydziału Samorządowego za czas od
1 stycznia 1923 roku do 30 czerwca 1923.

Preliminarz budżetowy Tymczasowego Wydziału Samorządowego na rok 1923 przedłożony przez Tymczasowy Wydział Samorządowy Ministerstwu Skarbu z końcem lutego rb. znajduje się obecnie w opracowaniu i zostanie przedłożony

⁹⁹³ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

Sejmowi w najbliższym czasie po ustaleniu stanowiska Rządu co do poszczególnych pozycji budżetowych.

Do czasu zatwierdzenia budżetu przez Sejm staje się koniecznym stworzenie tymczasowej podstawy legalnej dla dokonywania przez Tymczasowy Wydział Samorządowy wydatków i pobierania dochodów.

Taką podstawę ma tworzyć przewidziane w art. 1 upoważnienie do czynienia w czasie od 1 stycznia 1923 do 30 czerwca 1923 wydatków według dołączonego zestawienia kredytów opiewającego razem na sumę 4.170.274.408 mk.

Zmieniające się warunki ekonomiczne i połączone z tem wzrost cen może spowodować niewystarczalność ustalonych kredytów, wobec tego art. 2 zawiera upoważnienie do przekroczenia kredytów ustalonych w art. 1 w razie dalszego wzrostu drożyzny w granicach 100%.

Podstawę do pobierania dochodów stanowi art. 3, przewidujący pobieranie dodatków krajowych do podatków państwowych i innych dochodów w granicach obowiązujących dotychczas przepisów oraz pobieranie dochodów opartych na nowych tytułach prawnych.

Dla zapobieżenia zastoju w działalności Tymczasowego Wydziału Samorządowego w razie braku lub niewystarczalności wpływów przewidziane jest w art. 4 upoważnienie dla Rządu do udzielania Tymcz. Wydz. Samorz. zaliczki na wpływy wymienione w art. 3 do wysokości kwoty wydatków ustalonych w art. 1⁹⁹⁴.

Załącznik ^c18^c do № ^c26^c

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej

ZM.⁹⁹⁵

DO
RADY MINISTRÓW.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego wniosku:

⁹⁹⁴ Zob. *Sprawozdanie z czynności Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie za czas od 1. stycznia 1923 r. do 31. grudnia 1924 r.*, Lwów 1926, s. 15–17.

⁹⁹⁵ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

TREŚĆ WNIOSKU:

^dRozporządzenie^d Rady Ministrów
z dnia ... 1923 r. w przedmiocie
podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie
o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy
w służbie prywatnej i niektórych
funkcjonariuszy w służbie publicznej.

Na mocy art. 1 ustawy z dnia 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany przepisów austriackiej ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 25 czerwca 1914 r. i ustawą z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz.U.R.P. Nr. 89, poz. 803)⁹⁹⁶ zarządza się co następuje:

Par. 1.

Wysokość kwot wymienionych w par. par. 3, 7 a, 8 (ustęp ostatni), 27 a, 33, 68, 81, 82 i 83 ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (austr. Dz.U.P. z r. 1907 Nr. 1) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. (austr. Dz.U.P. Nr. 138) i ustawą z dnia 10 czerwca 1921 (Dz.U.R.P. Nr. 59 poz. 370)⁹⁹⁷, podwyższonych następnie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. Dz.U.R.P. Nr. 103, poz. 940⁹⁹⁸ – podwyższa się aż do odwołania w sposób następujący:

W par. 3 kwotę Mk. 120.000 podwyższa się do Mk. 600.000 – kwotę Mk. 1.200.000 podwyższa się do 6.000.000 Mk.

Roczne pobory służące za podstawę do ubezpieczenia zaokrąglą się do pełnych 10 tysięcy, przyczem nie uwzględnia się kwot nieprzekraczających 5000 marek, kwoty zaś ponad 5000 marek liczy się za pełnych 10 tysięcy.

⁹⁹⁶ Ustawa z dnia 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany przepisów austriackiej ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem z dnia 25 czerwca 1914 r. i ustawą z dnia 10 czerwca 1921 roku, Dz.U. 1922, nr 89, poz. 803.

⁹⁹⁷ Ustawa z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. o ubezpieczeniu pensyjnym, Dz.U. 1921, nr 59, poz. 370.

⁹⁹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszów w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszów w służbie publicznej, Dz.U. 1922, nr 103, poz. 940.

W par. 7 a, punkt a kwotę 300.000 Mk. podwyższa się do 1.500.000.

Wysokość kwoty wyszczególnionej w par. 27 a powiększa się z 800 marek na 4000 marek.

Wysokość kwot w wymienionych par. 33 powiększa się z 120.000 marek na 600.000 marek – z 1.600.000 marek na 4.000.000 marek.

W par. 68 powiększa się kwotę 2400 na 12.000 mk.

Wysokość kwot w par. par. 81, 82, 83 powiększa się z 10.000 mk. na 30.000 Mk., z 1.000.000 na 3.000.000 Mk., z 200.000 na 600.000 marek i z 400.000 marek na 1.200.000 marek.

Par. 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z pierwszym dniem następnego miesiąca po ogłoszeniu i z tą chwilą traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. (Dz.U.R.P. Nr. 103, poz. 940).

UZASADNIENIE.

Ustawa o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy (prywatnych), obowiązująca na b. ziemiach austriackich przyłączonych obecnie do Rzeczypospolitej Polskiej, znowelizowana dnia 10.VI.1921 r., ustaliła jako najwyższą granicę poborów rocznych, uwzględnionych w wymiarze premji i świadczeń, kwotę Mk. 60.000.

Postępująca drożyzna i dewaluacja pieniądza była powodem podwyższenia powyższej granicy do kwoty Mk. 1.200.000 rocznie z dniem 1.XI.1922 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 (Dz.U.R.P. Nr. 103, poz. 940) wydanego na podstawie udzielonego Radzie Ministrów ustawą z dnia 22 września 1922 r. (Dz.U.R.P. Nr. 89, poz. 803) upoważnienia.

Od tego czasu nastąpił dalszy bardzo znaczący spadek wartości pieniądza i wzrost drożyzny, czego konsekwencją znów musiało być podwyższenie poborów pracowników wszelkich kategorii.

Pobory funkcjonariuszy państwowych podniesiono w stosunku do listopada ubiegłego roku zgórą pięciokrotnie, a takie samo podwyższenie poborów, względnie jeszcze wyższe, nastąpiło u pracowników prywatnych, jak stwierdzają zgłoszenia otrzymane przez Zakład Pensyjny dla funkcjonariuszy.

Uwzględniając powyższe okoliczności oraz biorąc pod uwagę rezolucję Sejmu Ustawodawczego z 22.IX.1922 r. wzywającą Rząd, by przy określeniu kwot zaliczonych do ubezpieczenia i ustanawianiu wysokości dodatków drożyznianych do świadczeń przewidzianych ustawami pensyjnymi dla funkcjonariuszy prywatnych (niemiecką i austriacką) oznaczał je tak, by świadczenia wraz z dodatkiem drożyznianym odpowiadały swoją wysokością kwocie jakąby ubezpieczony uzyskał, gdyby był ubezpieczonym od całych rzeczywistych swoich poborów, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej proponuje podwyższenie granicy na wstępie określonej w wysokości Mk. 6.000.000 rocznie.

Proponowana kwota nie jest zbyt wysoka, gdyż płaca Mk. 500.000 miesięcznie stanowi w instytucjach prywatnych przeciętnie wynagrodzenie urzędnika pomocniczego, zaś kwalifikowani urzędnicy z praktyką pobierają 2, 3 i więcej razy wyższą.

Przyjęcie projektowanej granicy pozwoli Ministerstwu przyjść z pomocą osobom pobierającym renty z tytułu ubezpieczenia pensyjnego przez bardzo wydatne podwyższenie dodatków drożyznianych do wypłacanych im rent.

Zmiana górnej granicy poborów zaliczonych do ubezpieczenia wymaga zmiany i innych kwot przewidzianych w ustawie pensyjnej, a to:

w par. 3 kwotę Mk. 120.000 rocznie, którą przyjmuje się jako najniższe pobory ubezpieczonego, podnosi się do Mk. 600.000 rocznie; zaokrąglenie do tysiąca zastępuje się zaokrągleniem do dziesięciu tysięcy (od kwoty przewyższającej 5000);

w par. 7 a punkt a) kwotę Mk. 300.000 rocznie wykluczająca pobór renty inwalidy zastępuje się kwotą Mk. 1.500.000.;

w par. 27 a jest mowa o kwotach, jakie należy uiszczać za utrzymanie w mocy praw nabytych w wypadku zgaśnięcia obowiązku ubezpieczenia; kwotę Mk. 800 podwyższa się do Mk. 4000 rocznie;

w par. 33 dotychczasowy podział klucza podziału premji między ubezpieczonego a służbodawcę zmienia się następująco:

1) przy poborach rocznych do 600.000 (dotychczas 120.000) całą premję płaci służbodawca;

2) przy poborach wyższych od 600.000 do 4.000.000 (dotychczas 1.600.000) 1/3 premji płaci ubezpieczony, zaś 2/3 służbodawca;

3) przy poborach ponad 4.000.000 rocznie służbodawca i ubezpieczony po połowie;

w par. 68 przewidziane są wydatki, gdy przekazana rezerwa premjowa w razie przejścia z jednego zakładu do drugiego przewyższa rezerwę odpowiadającą prawom, jakiego ubezpieczony nabył, gdyby przez dany okres był ubezpieczony nie w zakładzie przekazującym rezerwę, lecz w zakładzie, do którego rezerwę przekazano.

Otóż nadwyżki można użyć na zapewnienie sobie renty o ile wystarcza na zapewnienie renty w wysokości przynajmniej Mk. 12000 (dotychczas obowiązywała kwota Mk. 2400);

par. par. 81, 82 i 83 zawierają przepisy karne i określają wysokość kar pieniężnych za przekroczenia przepisów ustawy pensyjnej.

Najniższa kara pieniężna dotychczas wynosiła Mk. 10.000, najwyższa Mk. 1.000.000; proponuje się podwyższenia trzykrotne.

Skarb Państwa ponosi obciążenie jedynie z tytułu opłaty premji za ubezpieczenie pensyjne swych funkcjonariuszy kontraktowych i pomocników biurowych (djetariuszy) zatrudnionych w urzędach państwowych w Małopolsce i na Śląsku Cieszyńskim; ilość ich jest minimalna.

Wobec powyższego Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie przedkładanego wniosku w najkrótszym czasie.

Minister
[L. Darowski]

Warszawa, dn. 4^c maja 1923 r.

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia ... 1923 r.
Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

Załącznik 19^c do № 26^c

Wniosek ministra rolnictwa i dóbr państwowych w przedmiocie środków na pokrycie wydatków na walkę z księgosuszem [wraz z projektem ustawy]

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
№ 1202 – Pr.

Warszawa, dn. 15^c marca 1923 r.

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADĘ MINISTRÓW
w przedmiocie
środków na pokrycie wydatków walki z księgosuszem.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt:

Ustawa
z dnia ... 1923 r.
w przedmiocie
środków na pokrycie wydatków walki z księgosuszem

Art. 1.

Ustanawia się jednorazową opłatę od bydła rogatego, owiec i kóz. Uzyskane z tej opłaty wpływy przeznaczone są na pokrycie wydatków połączonych ze zwalczaniem kręgosuszu.

Art. 2.

Wysokość wspomnianej w art. 1 opłaty wynosi:

- a) od każdej ponad 2 lata liczącej sztuki bydła rogatego – 2.000 mk.,
- b) od każdej sztuki bydła rogatego w wieku od 6 miesięcy do 2 lat – 500 mk.,
- c) od każdej sztuki owiec i kóz w wieku od 6 miesięcy – 250 mk.

Od cieląt, jagniąt i kozłat w wieku do 6 miesięcy opłaty się nie pobiera.

Art. 3.

Posiadacze zwierząt podlegających opłacie winni są zgłosić we właściwej gminie (u wójta, w magistracie miasta) ilość, rodzaj i wiek zwierząt wymienionych w art. 1, które są w ich posiadaniu w dniu wymiaru opłaty i opłatę uiścić.

Termin i sposób wymiaru oraz poboru opłaty określi Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

O powyższym należy ogłosić w każdej miejscowości w sposób zwykle w niej praktykowany dla obwieszczania zarządzeń władzy.

Od zwierząt stanowiących własność Państwa nie pobiera się opłaty.

Art. 4.

Pobór opłaty wykonają zarządy gminne, które otrzymują na koszt pobrania 10% ściągniętych sum.

Art. 5.

Od orzeczeń władz gminnych (co do wymiaru i poboru) przysługuje odwołanie się w ciągu dni 8 do właściwej władzy administracyjnej I instancji, zaś w miastach wydzielonych do właściwej władzy administracyjnej II instancji.

Odwołanie się nie wstrzymuje ściągnięcia podatku.

Art. 6.

Osoby winne zaniedbania zgłoszenia lub też podania niezgodnych z prawdą zeznań co do ilości, rodzaju i wieku posiadanych zwierząt (art. 2) ulegną w drodze administracyjnej karze pieniężnej w wysokości od 10.000–500.000 mk. lub karze aresztu od 1–10 dni, albo też obu karom łącznie, o ile czyn ich na zasadzie przepisów karnych nie podlega surowszej karze.

Art. 7.

Opłata zaległa zostanie ściągnięta w drodze przymusowej z doliczeniem 10% za każdy miesiąc zwłoki. Miesiąc rozpoczęty liczy się za cały.

Art. 8.

(redakcja M-stwa Spraw Wewnętrznych)

Aż do wydania jednolitych przepisów ustawowych o sądownictwie administracyjnym w b. zaborach austriackim i rosyjskim od orzeczeń karnych władz administracyjnych wydanych w I instancji służy prawo odwołania się w ciągu dni 14 do właściwego Sądu Okręgowego, który rozpoznaje sprawę w ostatniej instancji przy odpowiednim zastosowaniu przepisów dotyczących odwołań od orzeczeń sądu pokoju (powiatowych). Odwołanie się nie wstrzymuje ściągnięcia grzywny; grzywna w tym wypadku nie może być jednak zamieniona w razie niemożności jej ściągnięcia na areszt.

(redakcja M-stwa Sprawiedliwości)

Skazany orzeczeniem karnem władzy administracyjnej I instancji może odwołać się w ciągu dni 7 do władzy administracyjnej II instancji, która orzeka ostatecznie albo w tym samym terminie zażądać przekazania sprawy właściwemu sądowi. Odwołanie się lub przekazanie sprawy sądowi nie wstrzymuje ściągnięcia grzywny, która jednak w tym wypadku nie może być – w razie niemożności jej ściągnięcia – zamieniona na areszt.

Art. 9.

W b. dzielnicy pruskiej naruszenie tej ustawy ulega ukaraniu w granicach art. 5 przy zastosowaniu §§ 453 do 458 niemieckiej ustawy o postępowaniu karnem.

Art. 10.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Art. 11.

Ustawa niniejsza zyskuje moc obowiązującą na całym obszarze Rzplitej z dniem ogłoszenia.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ
PREZES RADY MINISTRÓW
MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

UZASADNIENIE.

Kłęska księgosuszu, jaka nawiedziła Polskę po inwazji bolszewickiej, spowodowała bardzo znaczne wydatki ze Skarbu Państwa, które wynosiły

w roku	1920	–	95.156.250	mkp.
”	1921	–	363.500.000	”

” 1922 – 240.000.000 ”

Razem: 698.656.250 mkp.

Na rok 1923 preliminowano 450.000.000 mkp.

Ogólna suma zapotrzebowania wynosi zatem 1.148.656.250 mkp.,

bowiem racjonalna walka z tą straszną zarazą wymagała powołania znacznej ilości sił fachowych krajowych i zagranicznych, uruchomienia i trwałego utrzymania wytwórni surowicy ochronnej oraz leczniczej (w Puławach, czasowo w Brześciu), zakupu znacznej ilości środków dezynfekcyjnych, narzędzi weterynaryjnych (termometrów, strzykawek, sterylizatorów itp.), zapewnienia personelowi weterynaryjnemu środków lokomocji (samochodów, zaprzęgów itp.), a przede wszystkim natychmiastowej wypłaty licznych odszkodowań za zwierzęta wybijane z polecenia władz i padłe po szczepieniach zarządzonych przez te władze oraz za zniszczone skutkiem zarazy przedmioty, wreszcie znacznych sum na ochronę granic wschodnich przed zawleczeniem księgosuszu.

Akcja zwalczania zarazy została przeprowadzona bardzo energicznie przy współdziałaniu wszystkich dzielnic Państwa. Zarazę, która grasowała w 6 województwach, a to: warszawskim, lubelskim, białostockim, pomorskim, tarnopolskim i lwowskim zdołano stłumić już w listopadzie 1922 r.

Z uwagi na sąsiedztwo z Rosją, w której księgosusz panuje trwale, zachodzi konieczność utrzymania przez długi jeszcze czas (prawdopodobnie 10 lat co najmniej) granicznego kordonu weterynaryjnego. Do preliminarza budżetu na r. 1923 wstawiono na ten cel 450.000.000 mk. Konieczność takiego kordonu uzasadnia fakt ponownego zawleczenia księgosuszu w lutym rb. z Rosji do powiatu łuninieckiego, który jedynie dzięki pogotowiu zdołano natychmiast zlokalizować. Tych znacznych wydatków na walkę z księgosuszem w latach ubiegłych oraz związanych z potrzebą utrzymywania stałego pogotowia dla ochrony przed ponowną inwazją księgosuszu, która w obecnych warunkach spowodowałaby niechybnie ruinę gospodarczą, Skarb Państwa nie jest w stanie pokryć ze zwykłych źródeł dochodu, zachodzi przeto konieczność nałożenia nadzwyczajnej jednorazowej opłaty od zwierząt ulegających księgosuszowi tj. od bydła rogatego, owiec i kóz.

Skromna ta opłata od zwierząt najwyższej kategorii (a), odpowiadająca obecnej wartości zaledwie 3 jaj, nie obarczy zbyt wielu producentów, a będzie w stanie pokryć wszystkie wydatki związane z akcją zwalczania księgosuszu i umożliwi zupełne opanowanie tej groźnej zarazy. Pozostałości sumy osiągniętej z podatku będą stanowiły rezerwę na przyszłość.

KIEROWNIK MINISTERSTWA
Raczyński^f

W.R.⁹⁹⁹

⁹⁹⁹ Inicjały imienia i nazwiska urzędnika ministerialnego sporządzającego dokument.

[Uzasadnienie do] projektu ustawy zmieniającej niektóre przepisy ustawy o ustroju sądownictwa i ustawy o postępowaniu w cywilnych sprawach spornych w województwach poznańskim, pomorskim i górnośląskiej części województwa śląskiego

UZASADNIENIE.

Przedłożony projekt ma na celu spełnić dwa zadania, a to:

- 1) uzgodnić przepisy obowiązujące w przedmiocie postępowania w cywilnych sprawach spornych na całym obszarze Ziem Zachodnich, a więc w Województwach Poznańskim, Pomorskim i w górnośląskiej części Województwa Śląskiego,
- 2) przesunąć granice właściwości sądów powiatowych w sporach o roszczenia majątkowe oraz granice dopuszczalności środków prawnych.

O ile chodzi o kwestję pod L.1 poruszoną, to dotychczasowy stan prawny przedstawia się w ten sposób, iż mimo że na całym obszarze Ziem Zachodnich obowiązuje dawne ustawodawstwo niemieckie, to zmiany wprowadzone w niem przez ustawodawstwo polskie na terenie Województw Poznańskiego i Pomorskiego nie pokrywają się z zupełności ze zmianami, jakie wprowadziło ustawodawstwo polskie w górnośląskiej części Województwa Śląskiego. Temu bądź co bądź niepożądanemu stanowi zaradzają przepisy zawarte w art. 5 i 6 projektu. Na mocy tych artykułów postępowanie w cywilnych sprawach spornych będzie się toczyć w Województwach Poznańskim i Pomorskim według takich samych przepisów jak w górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

W przedmiocie właściwości sądów i dopuszczalności środków prawnych dewaluacja marki polskiej wywołuje konieczność zakreślenia nowych granic kompetencji sądów powiatowych, gdyż tylko w ten sposób zapobiegnie się nadmiernemu wzrostowi agend sądów okręgowych i apelacyjnych, na które spadł ciężar rozpoznawania spraw o wartości często znikomej. Dotychczas sądy powiatowe w Województwach Poznańskim i Pomorskim rozpoznają sprawy majątkowe, których wartość nie przekracza sumy 3000 marek polskich, a w górnośląskiej części Województwa Śląskiego spory o roszczenia w wartości do 10.000 marek niemieckich, a stosownie do tego i granice dopuszczalności środków prawnych są również odpowiednio niskie. Otóż zaznaczając przedewszystkiem, że wobec ustawy z dnia 12 lutego 1923 w przedmiocie ustanowienia na obszarze górnośląskim Województwa Śląskiego marki polskiej drugim ustawowym środkiem płatniczym obok marki niemieckiej (Dz.U.R.P. No. 18 poz. 117)¹⁰⁰⁰ staje się

¹⁰⁰⁰ Mowa o rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 12 lutego 1923 r. w przedmiocie ustanowienia na obszarze górnośląskiej części województwa Śląskiego marki polskiej

obecnie możliwym oznaczenie granic własności sądów i na tym górnośląskim obszarze w walucie polskiej, projekt podwyższa granice dotychczasowej kompetencji sądów powiatowych na całym obszarze Ziem Zachodnich do kwoty trzystu złotych, a więc do tej kwoty, jaką przewiduje wniesiony już do Sejmu projekt ustawy o sądach powiatowych i sądach pokoju¹⁰⁰¹, a dalej odpowiednio do tej sumy przesuwają granice dopuszczalności środków prawnych, przyczem oznaczenie co pewien czas kursu, po jakim jeden złoty polski ma być przeliczony na marki polskie pozostawia Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Załącznik 21^c do № 26^c

Wniosek ministra zdrowia publicznego w porozumieniu z ministrem skarbu w przedmiocie ustawy o upoważnieniu ministra skarbu do udzielenia w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia Publicznego państwowej gwarancji finansowej do sumy 10 miliardów marek dla zobowiązań zaciągniętych na cele odbudowy lub rozbudowy uzdrowisk, zdrojowisk i kąpielisk morskich przez ich właścicieli [wraz z projektem ustawy]

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego.

Nr.U.18922/23
967

Warszawa, dnia 25 kwietnia 1923 r.

Do
Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

Wniosek

Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu w przedmiocie ustawy o upoważnieniu Ministra Skarbu do udzielenia, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego, państwowej gwarancji finansowej do sumy 10 miliardów mk. dla zobowiązań zaciągniętych na cele odbudowy lub rozbudowy uzdrowisk, zdrojowisk i kąpielisk morskich przez ich właścicieli.

drugim ustawowym środkiem płatniczym obok marki niemieckiej, Dz.U. 1923, nr 18, poz. 117.

¹⁰⁰¹ Zob. załącznik 37 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 7 marca 1923 r.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Ustawa

o upoważnieniu Ministra Skarbu do udzielenia, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego, państwowej gwarancji finansowej do sumy 10 miliardów Mk. dla zobowiązań zaciągniętych na cele odbudowy lub rozbudowy uzdrowisk, zdrojowisk i kąpielisk morskich przez ich właścicieli.

Art. 1. Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego, państwowej gwarancji finansowej do sumy 10.000.000.000 Mk. dla zobowiązań zaciągniętych na cele odbudowy lub rozbudowy uzdrowisk, zdrojowisk i kąpielisk morskich przez ich właścicieli.

Art. 2. Gwarancji powyższej Minister Skarbu może udzielać po uzyskaniu dostatecznego zabezpieczenia na rzecz Skarbu.

Art. 3. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Motywy.

Uzdrowiska polskie, dzięki różnorodności zdrojów swych, wybornym warunkom klimatycznym, wreszcie piękności przyrody, stanowią bardzo poważne źródło bogactwa kraju. Niestety, z nielicznymi tylko wyjątkami, znajdują się one w stanie, który zgoła nie odpowiada wymaganiom tak zdrowotnym, jak i technicznym; we wszystkich zgoła uzdrowiskach dotkliwie daje się odczuwać brak mieszkań. Jest przeto zupełnie zrozumiałe, że stan powyższy nie może zadowolić wzmagających się wymagań publiczności, która pomimo zły stan waluty, coraz to gromadniej udaje się zagranicę, gdzie, ponosząc nawet wiele większe wydatki, może w całej pełni korzystać z dobrodziejstw kultury. Sumy wywożone w ten sposób sięgają prawdopodobnie wielu dziesiątków miliardów marek polskich.

Nie można więc wątpić, że w miarę naprawy waluty, o ileby w uzdrowiskach polskich nie nastąpiła gruntowna sanacja warunków obecnych, liczba obywateli polskich udających się zagranicę coraz to zwiększać się będzie, potęgując w ten sposób ubożenie kraju. Jedynym na to ratunkiem jest jaknajszerzej zakrojona akcja zmierzająca do uzdrowotnienia stosunków obecnych. Niestety, na przeszkodzie stoi brak długoterminowych kredytów uniemożliwiający nawet najbardziej chętnym właścicielom uzdrowisk prowadzenie inwestycji i rozbudowę.

W myśl art. 7 Ustawy z dnia 23 marca 1922 (Dz.U. Nr. 31 p. 254)¹⁰⁰² uzdrowiaka uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej korzystają

¹⁰⁰² Ustawa z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach, Dz.U. 1922, nr 31, poz. 254. Art. 7 tej ustawy brzmiał następująco: „Uzdrowiska, uznane za posiadające charakter użyteczności

ze specjalnej opieki Państwa; stosownie do art. 8 powołanej ustawy¹⁰⁰³ uzdrowiskom tym, przy wprowadzeniu przez nie urzędów zdrowotnych wymaganych przez art. 5¹⁰⁰⁴, służy prawo korzystania z odpowiedniej pomocy ze strony Skarbu Państwa.

Udzielenie gwarancji umożliwi doprowadzenie uzdrowisk polskich do stanu europejskiego, przyczyniając się jednocześnie w wysokim stopniu do powiększenia majątku narodowego.

Minister Zdrowia Publicznego:
fChodźko^f

Na Radzie Ministrów w dniu

...

uchwalono ...

Prezydent Ministrów:

Załącznik ^c22^c do № ^c26^c

Wnioski prezesa Rady Ministrów w sprawie reorganizacji administracji państwowej [wraz z wnioskiem ministra pracy i opieki społecznej o mianowanie Stanisława Gawrońskiego dyrektorem Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej]

WNIOSKI PREZESA RADY MINISTRÓW.

Celem przeprowadzenia reorganizacji administracji państwowej na zasadach zawartych w Ustawie Konstytucyjnej i w częściowym zastosowaniu też

publicznej, korzystają ze specjalnej opieki ze strony Państwa; podczas pokoju uzdrowiska te w okresach ogłoszonych urzędowo zgodnie z ich statutem sezonów kuracyjnych wolne są od powinności kwaterunkowych i rekwizycji wojskowych”.

¹⁰⁰³ Artykuł ten brzmiał następująco: „Uzdrowiskom, uznanym za posiadające charakter użyteczności publicznej, przy wprowadzaniu przez nie urzędów zdrowotnych, wskazanych w art. 5, służy prawo korzystania z odpowiedniej pomocy Skarbu Państwa; zasady, na jakich pomoc ta udzielana będzie, w każdym poszczególnym wypadku ustali Minister Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Robót Publicznych”.

¹⁰⁰⁴ Artykuł ten brzmiał następująco: „Do koniecznych urzędów zdrowotnych każdego uzdrowiska zalicza się: a) urzędnicy, zabezpieczające dostateczne zaopatrzenie w dobrą wodę do picia; b) urzędnicy, należycie usuwające wody ściekowe i odpadki; c) pomieszczenia izolacyjne dla dotkniętych chorobami zakaźnymi oraz dla obsługującej ich służby pielęgniarstwa; d) urzędnicy do odkażania; e) dom przedpogrzebowy”.

wypowiedzianych przez Komisję dla reformy administracji Rada Ministrów raczy uchwalić co następuje:

I. Zasady ogólne.

1. Rozporządzenia poszczególnych Ministrów wydawane na podstawie upoważnień zawartych w ustawach w sprawie kompetencji, organizacji i zakresu terytorjalnego poszczególnych urzędów terytorjalnych wszystkich gałęzi administracji mają być uzgadniane z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

2. Podział terytorjalny we wszystkich działach administracji państwowej powinien zasadniczo odpowiadać podziałowi na województwa i powiaty, tak co do okręgów, jak i co do miejsca siedziby urzędów.

3. Reprezentant administracji ogólnej posiada wyłączne prawo reprezentowania Rządu przy uroczystych wystąpieniach, o ile Rząd nie wyśle specjalnego delegata.

4. Przyjęcie po raz pierwszy do służby państwowej na stanowisko urzędnika lub niższego funkcjonariusza we wszystkich działach służby państwowej ma następować po uprzednim poufnym zasięgnięciu opinii władzy politycznej ostatniego miejsca zamieszkania petenta przez urząd, do którego kompetencji nominacja należy.

5. We wszystkich działach administracji państwowej niezespólnych z władzami administracji ogólnej mianowanie urzędników przez władze terytorjalne na stanowiska samoistne lub kierownicze może nastąpić tylko po porozumieniu się z wojewodą.

Tak samo ma mieć miejsce porozumienie z wojewodą co do wniosków nominacyjnych przedkładanym władzom centralnym odnośnie do tych urzędników, których nominacja należy do władz centralnych.

O ile porozumienie z wojewodą nie zostanie osiągnięte, to decyduje resortowa władza centralna (Minister).

6. Każda władza terytorjalna, obowiązana jest rozpatrzyć bezzwłocznie skierowane do niej żądanie wojewody dotyczące usunięcia lub przeniesienia na inne miejsce służbowe podległego tej władzy urzędnika. W braku porozumienia decyduje resortowa władza centralna (Minister).

7. Wszelkie odznaczenia osób cywilnych, z wyjątkiem orderów i odznaczeń za zasługi wojskowe, następują po zasięgnięciu opinii wojewody.

8. Wprowadza się instytucję perjodycznych zebrań naczelników władz II instancji pod przewodnictwem wojewody celem uzgadniania działalności poszczególnych działań administracji w myśl zasadniczej linii polityki Rządu reprezentowanej przez wojewodę.

9. Ma być przeprowadzona wewnętrzna reorganizacja urzędów wojewódzkich i starostw w kierunku zapewnienia jaknajbardziej sprężystej i uproszczonej administracji przy uwzględnieniu w szczególności:

- a) utworzenia stanowisk wicewojewodów;
 - b) wprowadzenie zasady, że wszyscy urzędnicy referendarscy, podreferendarscy, rachunkowi i kancelaryjni znajdują się na etacie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z wyjątkiem urzędników fachowych (inżynierów, lekarzy, weterynarzy itd.), których Ministrowie resortowi przysyłać mają władzom administracyjnym w miarę potrzeby ze swego etatu;
 - c) ześrodkowanie spraw osobowych i budżetowych całego urzędu wojewódzkiego i organów podległych w celu zapewnienia jednolitego kierunku w tych sprawach;
 - d) zniesienie zasady odrębnych wydziałów w obrębie urzędu wojewódzkiego dla każdego z resortowych Ministerstw i pozostawienie w tym względzie swobodnej decyzji wojewodom, za zgodą resortowego Ministra.
10. Wojewodom będzie przyznawany w miarę uznania Rządu III-ci stopień służbowy.

II. Zasady szczególne.

Administracja Skarbowa.

Ma być przeprowadzona reorganizacja ustroju władz skarbowych w kierunku skoordynowania administracji skarbowej z administracją ogólną przez zapewnienie wojewodzie jako reprezentantowi Rządu pewnych uprawnień w zakresie administracji skarbowej.

Uprawnienia te winny mu zapewniać w szczególności:

- a) wpływ na sprawy osobowe urzędników i funkcjonariuszy administracji skarbowej w granicach zasad ogólnych;
 - b) przewodnictwa na posiedzeniach Izby Skarbowej w sprawach, których załatwienie kolegalne jest w ustawach przewidziane, z prawem zawieszenia wykonania uchwały i odwołania się do decyzji Ministra Skarbu. Wyłączone będą Komisje podatkowe złożone z przedstawicieli grup opodatkowanych i z fachowych urzędników;
 - c) utrzymywanie perjodycznych sprawozdań z działalności władz skarbowych II-iej instancji oraz podległych im urzędów i organów;
 - d) prawo żądania usunięcia spostrzeżonych usterek w działalności urzędów skarbowych II-iej instancji oraz podległych im urzędów i organów, a w razie odmowy zwracania się do przełożonej władzy skarbowej;
 - e) prawo egzekucji podatków i opłat państwowych przez organa egzekucyjne, które w dziedzinie egzekucji skarbowej kierować się będą przepisami o rachunkowości podatkowej i instrukcjami inspektorów podatkowych;
 - f) prawo uprzedniej zgody na zarządzenia urzędów administracji skarbowej o treści ogólnej wydawane do urzędów i organów podległych administracji ogólnej;
- W stosunku do urzędów skarbowych i instytucji podległych im organów będzie wykonywał Wojewoda uprawnienia wymienione pod a) do f) przez starostów;

g) prawo nadawania koncesji szynkarskich i tytoniowych w porozumieniu z właściwą władzą skarbową.

Administracja szkolna.

Ma być przeprowadzona reorganizacja ustroju władz szkolnych w kierunku skoordynowania administracji szkolnej z administracją ogólną przez zapewnienie wojewodzie, jako reprezentantowi Rządu, pewnych uprawnień w zakresie administracji szkolnej.

Uprawnienia te winny mu zapewniać w szczególności:

a) wpływ na sprawy osobowe urzędników i nauczycieli w granicach zasad ogólnych;

b) przewodnictwo na posiedzeniach ciał kolegjalnych administracji szkolnej przewidzianych w ustawach oraz prawo zawieszania wykonania uchwały i odwołania się do decyzji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

c) otrzymywanie periodycznych sprawozdań z działalności Kuratorjum Okręgu Szkolnego i podległych mu organów i zakładów;

d) prawo żądania usunięcia spostrzeżonych usterek w działalności Kuratorjum i podległych mu organów i zakładów, a w razie odmowy zwracania się do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

e) prawo uprzedniej zgody na zarządzenia Kuratorjum i podległych mu organów o treści ogólnej, wydawane do urzędów i organów podległych administracji ogólnej.

Podobne uprawnienia będą służyć staroście wobec administracji szkolnej w powiecie.

Administracja reform rolnych.

Uchwalony przez Radę Ministrów projekt ustawy o zakresie działania Ministerstwa Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich¹⁰⁰⁵ ma być poddany rewizji w kierunku skoordynowania administracji reform rolnych z administracją ogólną przez zapewnienie wojewodzie jako reprezentantowi Rządu pewnych uprawnień w zakresie administracji reform rolnych.

Uprawnienia te winny mu zapewniać w szczególności:

a) wpływ na sprawy osobowe urzędników i funkcjonariuszy w granicach zasad ogólnych;

b) przewodnictwa na posiedzeniach Okręgowej Komisji Ziemskiej i prawo odwołania się od orzeczenia Komisji do Głównej Komisji Ziemskiej;

c) otrzymywanie periodycznych sprawozdań z działalności okręgowego urzędu ziemskiego;

¹⁰⁰⁵ Zob. załączniki 1 i 2 do protokołu posiedzenia Rady Ministrów z 5 lutego 1923 r.

d) prawo żądania usunięcia spostrzeżonych usterek w działalności urzędów ziemskich, a w razie odmowy zwracania się do ich władz przełożonych;

e) prawo uprzedniej zgody na zarządzenia okręgowego urzędu ziemskiego o treści ogólnej, wydawane do urzędów i organów administracji ogólnej.

W stosunku do powiatowych organów ziemskich analogiczne uprawnienia będą posiadać starostowie.

Administracja pracy i opieki społecznej.

1. Funkcje okręgowych urzędów ubezpieczeń należy przekazać wojewodom, którzy będą je załatwiać za pośrednictwem istniejących wojewódzkich wydziałów pracy i opieki społecznej.

2. Istniejące etapy Urzędu Migracyjnego mają być poddane nadzorowi właściwych starostw. Równocześnie ma być oznaczony termin ostatecznej ich likwidacji, poczem sprawy repatriacyjne będą załatwiane przez władze administracyjne I-ej i II-ej.

3. Do czasu przekazania lokalnego pośrednictwa pracy samorządom terytorjalnym mają być istniejące państwowe urzędy pośrednictwa pracy podporządkowane właściwemu starostwom z zachowaniem potrzebnej samodzielności w sprawach związanych ze stroną techniczną pośrednictwa pracy.

Administracja przemysłu i handlu.

1. Ma być nałożony na władze górnicze obowiązek zawiadamiania wojewodów o udzielonych i odjętych względnie wygasłych koncesjach (nadaniach).

2. Okręgowe urzędy probiercze mają podlegać pod względem osobowym i budżetowo-gospodarczym wojewodom właściwym ze względu na miejsce ich siedziby.

3. Urzędy miar mają podlegać pod względem osobowym i budżetowo-gospodarczym wojewodom właściwym ze względu na miejsce ich siedziby.

Administracja robót publicznych.

1. Należy znieść drugi ustęp art. 3 ustawy z 2 sierpnia 1919 r. (Dz.Pr.Nr.65 poz. 395) o organizacji władz administracyjnych II-ej instancji, utrzymujący organizację okręgowych dyrekcji robót publicznych.

2. Ma być przekazana wojewodom likwidacja spraw odbudowy z równoczesnym skasowaniem okręgowych dyrekcji odbudowy.

3. Należy włączyć na obszarze b. Kongresówki państwowych inżynierów drogowych w skład starostw oraz znieść istniejące w powiecie warszawskim i kieleckim osobne zarządy dróg państwowych z równoczesnym przekazaniem ich funkcji starostwom.

4. Zarządy drogowe w Małopolsce należy włączyć w skład starostw właściwych ze względu na miejsce siedziby tych urzędów.

5. Sprawy melioracji drugorzędnych mają być przekazane z dotychczasowej kompetencji Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do kompetencji Ministra Robót Publicznych.

Administracja rolnictwa i dóbr państwowych.

1. Zarząd lasów państwowych ma być przekazany wojewodom, którzy funkcje te sprawować będą za pośrednictwem okręgowych zarządów lasów z pozostawieniem im samodzielnego działania w sprawach o charakterze ściśle zawodowym.

2. Ma być zapewniony wojewodom wpływ na kontrakty dzierżawy, kontrakty sprzedaży i wyrębu drzewa oraz kontrakty naftowe w dobrach i lasach państwowych.

3. Urzędy stadnin państwowych mają podlegać pod względem osobowym i budżetowo-gospodarczym nadzorem właściwego wojewody z wyłączeniem spraw o charakterze ściśle zawodowym.

4. Należy zmienić organizację komisji okręgowych ochrony lasów w tym kierunku, że prezesem okręgowej komisji ochrony lasów jest wojewoda względnie wyznaczony przez niego zastępca oraz, że dotychczasowe uprawnienia tych komisji w zakresie służbowego nadzoru nad organami i urzędami ochrony leśnej przysługują wojewodzie.

Administracja zdrowia publicznego.

1. Mają być zlikwidowane bezzwłocznie istniejące jeszcze osobne ekspozytury i inne organa b. Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do walki z epidemiami, a sprawy walki z epidemiami przekazane władzom administracyjnym I-ej i II-ej instancji, które będą je załatwiać za pośrednictwem swoich organów sanitarnych bez tworzenia osobnych inspektoratów epidemicznych.

2. Państwowe zakłady badania żywności mają podlegać pod względem osobowym i budżetowo-gospodarczym właściwym wojewodom względnie Komisarzowi Rządu w Warszawie.

3. Uchwalony przez Radę Ministrów projekt ustawy szpitalnej ma być zmieniony w tym kierunku, że nadzór nad szpitalnictwem podlega wojewodom, którzy sprawy te załatwiać będą za pośrednictwem istniejących wojewódzkich wydziałów zdrowia bez tworzenia osobnych inspektoratów szpitalnych.

Ewidencja wojskowa.

Oficerowie ewidencyjni mają być włączeni do starostw w charakterze referentów z zachowaniem dotychczasowych tytułów.

Wniosek
o mianowanie
STANISŁAWA GAWROŃSKIEGO
Dyrektorem Urzędu Emigracyjnego
przy Ministerstwie Pracy i Opieki
Społecznej¹⁰⁰⁶

Wobec śmierci śp. Józefa Okołowicza¹⁰⁰⁷ w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej zawakowało stanowisko Dyrektora Urzędu Emigracyjnego, które ze względu na sprawne funkcjonowanie Urzędu winno być niezwłocznie obsadzone. Jako kandydata na objęcie wymienionego stanowiska proponuję Stanisława Gawrońskiemu, obecnego Wicedyrektora do spraw emigracyjnych w Urzędzie Emigracyjnym.

Stanisław Gawroński urodzony dnia 9 listopada 1861 roku¹⁰⁰⁸, po ukończeniu VI gimnazjum rządowego w Warszawie, studjował prawo na Uniwersytecie w Aix en Provence we Francji, gdzie w roku 1883 uzyskał dyplom Licencie en droit, ponadto w latach 1884 i 1885 studjował agronomję na Uniwersytecie w Halli, wreszcie w czasie od 1909 do 1913 roku odbywał studja ekonomiczno-statystyczne na Uniwersytecie we Wrocławiu jako asystent profesora ekonomji politycznej Wolfa, przyczem jednocześnie pracował w Centralnym Biurze Statystycznym Związku miast niemieckich przy układzie roczników, a głównie przy opracowywaniu specjalnych działów statystycznych, dotyczących polskich robotników sezonowych z Królestwa i Galicji.

Przed wstąpieniem na państwową służbę polską Stanisław Gawroński w ciągu kilkunastu lat pracował na niwie społeczno-politycznej, pozostając zawsze na odpowiedzialnych stanowiskach. I tak w czasie od 1894 do 1898 roku sprawował Stanisław Gawroński urząd radcy Dyrekcji Głównej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, następnie w czasie od 1898 do 1906 roku był Prezesem Delegacji Statystycznej przy Sekcji Rolnej w Warszawie, przyczem jednocześnie piastował godność Prezesa, Wiceprezesa i członka Rady w Towarzystwach Rolniczych

¹⁰⁰⁶ Wedle protokołu wniosek ten nie był przedmiotem obrad Rady Ministrów. Zapewne został dołączony do dokumentacji w ostatniej chwili i znalazł się na końcu załączników.

¹⁰⁰⁷ Józef Okołowicz zmarł 3 kwietnia 1923 r., zob. *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923*, t. 10, s. 133; „Praca i Opieka Społeczna. Czasopismo Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej”, 1923, z. 1, s. 91 (nekrolog).

¹⁰⁰⁸ Wedle innych źródeł 9 listopada 1860 r.

w Kownie, Suwałkach i Wilnie oraz Dyrektora Syndykatu Rolniczego w Suwałkach, ostatnio zaś w r. 1906 wybrany został na posła do Rady Państwa w Petersburgu i na tem stanowisku pozostawał bez przerwy do 1909 r. tj. do chwili, kiedy ze względu na zły stan zdrowia zmuszony był złożyć mandat poselski.

Niezależnie od opisanej wyżej działalności, Stanisław Gawroński napisał szereg prac z zakresu statystyki oraz ekonomji politycznej, między innymi w czasie swego pobytu we Wrocławiu pracował nad dziełem traktującym o walce ekonomicznej polaków z Niemcami w Księstwie Poznańskim i Prusach Zachodnich, będąc zaś Wiceprezesem Towarzystwa Rolniczego w Suwałkach prowadził opis statystyczny w guberni Suwalskiej.

Na państwową służbę polską Stanisław Gawroński przyjęty został z dn. 1 lipca 1918 r. Początkowo pracował jako starszy referent Wydziału Reemigracyjnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, następnie z dn. 1 listopada 1918 r. został mianowany Radcą Ministerjalnym z uposażeniem Vb stopnia służbowego. W tym mniej więcej czasie Stanisław Gawroński, pozostając nadal na etacie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przydzielony został do Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników, gdzie z dniem 1 października 1919 r. dekretem Komisarza Generalnego tegoż Urzędu z dn. 1 września 1919 r. Nr. 15652 zamianowany został drugim zastępcą Komisarza Generalnego z uposażeniem według V stopnia służbowego. Po przyłączeniu Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców, uchodźców i robotników do Urzędu Emigracyjnego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wykreśliło Stanisława Gawrońskiego z dn. 31 grudnia 1921 r. z liczby swych urzędników, wobec czego Stanisław Gawroński automatycznie przeszedł na etat Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej jako urzędnik V stopnia służbowego i dekretem z dn. 25 stycznia 1922 r. mianowany został Wicedyrektorem do spraw emigracyjnych w Urzędzie Emigracyjnym.

Uznając kwalifikacje Stanisława Gawrońskiego za najzupełniej odpowiednie i wyróżniające go z pośród innych kandydatów na objęcie stanowiska Dyrektora Urzędu Emigracyjnego, wnoszę w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 17 marca 1921 r. i art. 17 Ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. Ust. RP Nr. 21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosek o mianowanie Stanisława Gawrońskiego Dyrektorem Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej w IV stopniu służbowym¹⁰⁰⁹.

¹⁰⁰⁹ Stanisław Gawroński został mianowany dyrektorem Urzędu Emigracyjnego postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 9 czerwca 1923 r. (w dokumencie zapewne błędnie 9 marca), zob. II. Ruch służbowy. W Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej, M.P., 15 czerwca 1923, nr 133, s. 2; *Государственный совет*, сост. А.Г., М.Л. Л[евенсон], Санкт-Петербург 1907, s. 218.

MINISTER
PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ:
^fL. Darowski^f

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów w
dniu ... 1923 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 22.

Indeks osób

- Adam Charles (1857–1940), franc. uczony, historyk filozofii, pracował w Clermont i Dijon, rektor Uniwersytetu w Nancy (1902–1928) 691
- Adamek Józef (1875–1947), polityk, związkowiec, socjalista, poseł na Sejm I kadencji (1922–1927), poseł na Sejm Śląski (1922–1923), przewodniczący Centralnego Związku Zawodowego Polskiego (1913–1925) 133, 254
- Adamkiewicz Jerzy (1881–1958), prawnik, dyplomata, sekretarz poselstwa w Wielkiej Brytanii (1921–1923), konsul RP w Jerozolimie (1923–1924), w centrali MSZ (1924–1927), konsul generalny w Lipsku (1927–1931), konsul w Montrealu (1931–1933) i Ottawie (1933–1936) 290
- Ajnenkiel Andrzej* 32
- Albert Zygmunt* 786
- Aleksandrowicz de Witold Jarosław (1875–1955), płk WP, komendant Punktu Wymiany Jeńców w Baranowiczach, pełnomocnik do spraw repatriacji przy nadzwyczajnym komisarzu rządu do spraw repatriacji (1921–1923) 878
- Andrycz Czesław (1878–1943), architekt, dyplomata, konsul generalny w Olsztynie i delegat rządu pol. do Komisji Międzysojusznicy w czasie plebiscytu na Warmii i Mazurach (1920), radca legacyjny w Kłajpedzie, naczelnik Wydz. Ogólnego Dep. Politycznego w MSZ (1921–1924), chargé d'affaires w Atenach (1924–1926) 656
- Andrzejewski Marek* 28
- Angerman Kazimierz Konstanty* 679
- Banaszek Tadeusz* 697
- Bara Jan, ojciec Józefa, właściciela nieruchomości w Zarzeczcu gm. Dębowiec, pow. Jasło 336, 340
- Bara Józef, właściciel nieruchomości w Zarzeczcu gm. Dębowiec, pow. Jasło 336, 340
- Baranowski Leonard (1886–po 1949), prawnik, prokurator przy Sądzie Okręg. w Łucku (1920–1923), wiceprezes Sądu Okręg. w Łucku (od 1923) 687
- Barcik Mieczysław* 415, 417, 681
- Bartoszewicz Henryk* 821
- Batke Jan (1842–1917), ks. katolicki, działacz społeczny i narodowy w zaborze pruskim, patron fundacji stypendialnej 255, 258, 268
- Baumgart Marek* 29
- Bednarski Tadeusz Zygmunt* 405
- Bełżyński Stefan (1878–1937), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Łowiczu, wiceprezes Sądu Okręg. w Radomiu, sędzia Sądu Apel. w Warszawie (od 1923), prezes Sądu Apel. w Łucku, prezes Sądu Okręg. w Lublinie (1925–1928) 687
- Bérenger René (1830–1915), franc. prawnik, adwokat, teoretyk prawa kryminalnego i karnego, polityk, senator (1875–1915), autor ustaw dotyczących prostytucji i zastosowania środków prewencyjnych w systemie penitencjarnym 679
- Bernaczek Karol (1878–po 1939), prawnik, radca i naczelnik wydz. w Kolegium Najwyższej Izbie Kontroli Państwa (1919–1923), sędzia NTA (1923–1939), przewodniczący Inwalidzkiego Sądu Administracyjnego (1935–1940) 386, 390, 416, 417, 419

- Bertoni Karol (1876–1967), polityk i dyplomata, dyr. Dep. Administracyjnego MSZ (1921–1923), sekretarz generalny MSZ, kier. MSZ w gabinecie W. Grabskiego (XII 1923–I 1924) 501
- Białecki Władysław, prawnik, adwokat w Poznaniu 269
- Białokur Marek* 28
- Białopiotrowicz V., przedstawiciel pol. delegacji repatriacyjnej w Mińsku (1922) 710
- Bieńkowski Zygmunt, pracownik władz skarbowych w Galicji, potem w Polsce (1910–1921), nauczyciel szkoły powszechnej 606, 610
- Biliński Piotr* 38
- Bilski Mieczysław (1875–po 1938), prawnik, działacz państwowy, naczelnik Wydz. Prezydialnego Urzędu Wojewódzkiego Warszawskiego, dyr. Dep. Bezpieczeństwa Publicznego w MSW (1923), wojewoda kielecki (1923–1924) i śląski (1924–1926) 301, 303, 332, 333
- Birnbach Aleksander (1886–1978), muzykolog, nauczyciel II Państwowego Gimnazjum w Rzeszowie (1922–1929), kier. Szkoły Muzycznej Tow. Muzycznego „Lutnia” w Rzeszowie 829, 832
- Błońska Diana 51
- Bniński Adolf (1884–1942), ziemianin, polityk, starosta średzki (1919–1920), prezes Wielkopolskiej Izby Rolniczej (1920–1922), wojewoda poznański (1923–1928), kandydat na prezydenta RP (1926) 41, 116, 118, 119
- Bobrzyński Michał (1849–1935), historyk, współtwórca krakowskiej szkoły historycznej, prawnik i konserwatywny polityk (stańczyk), poseł do galicyjskiego Sejmu Krajowego (1885–1914) i do Rady Państwa w Wiedniu (1885–1890), dożywotni członek austr. Izby Panów (1914–1918), namiestnik Galicji (1908–1913), austr. min. dla Galicji (1916–1917) 40
- Bocheński Jan (1888–1944), malarz, grafik, nauczyciel gimnazjum w Poznaniu 156
- Bogucki Stefan, prawnik, sędzia Sądu Apel. w Warszawie, sędzia SN (od 1923) 687
- Bomersbach Henryka, nauczycielka w szkółce „Ogródek freblowski hr. Skarbka” we Lwowie, następnie w szkole powszechnej w Złósnicy 606, 610
- Borejko Antoni, prawnik, podprokurator przy Sądzie Okręg. w Łucku, sędzia sądu okręg. (od 1923) 687
- Borowski Michał Aleksander (1872–1939), inż. mechanik okrętowy, kontradmirał (zatwierdzony w stopniu gen. bryg.), kier. portu gdańskiego z ramienia Generalnej Delegacji Min. Apropowizacji, przedstawiciel wojska do spraw morskich przy Komisarzacie Generalnym RP w Gdańsku, członek, zastępca przewodniczącego i przewodniczący Delegacji Polskiej Rady Portu i Dróg Wodnych w Wolnym Mieście Gdańsku (od 1921) 796
- Borszewski (do 1908 Bittner) Władysław (1885–1945), prawnik, prezes OUZ w Poznaniu (1923–1926) 716
- Borysiewicz Ignacy, inspektor szkolny w Łucku 386, 390
- Bosek Leszek* 319
- Bossowski Franciszek (1879–1940), prawnik, radca Ekspozytury Prokuratorii Skarbu w Krakowie (1919), radca Prokuratorii Generalnej RP (od IV 1920), wykładowca (od 1920), następnie prof. prawa rzymskiego (1922) i dziekan Wydz. Prawa i Nauk Społecznych USB (1927–1928) 185, 189
- Brożek Krzysztof* 786
- Bruntz Louis Charles (1877–1944), franc. farmaceuta, uczoney, urzędnik i działacz społeczny, przewodniczący Association générale des étudiants de Nancy, prof. tytularny oraz dziekan (1920–1929) Wydz. Medycyny i Farmacji Uniwersytetu w Nancy, rektor Akademii w Nancy (1929–1940), radca municypalny w Nancy (1912–1923), zastępca mera Nancy 691
- Bruski Jan Jacek* 45, 259
- Brzozowski Stanisław Marian* 527, 857

- Brzuska Eugeniusz (1885–1938), ks. katolicki, katecheta, działacz społeczno-polityczny, chrześcijański demokrat, poseł na Sejm Śląski I kadencji, drugi wiceburmistrz Cieszyna (1925–1930), administrator dóbr diecezjalnych diecezji katowickiej, odpowiedzialny za gmach Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie 335, 340, 343, 344
- Buczyński Krzysztof 319*
- Budkiewicz Konstanty (1867–1923), ks. katolicki, działacz społeczny i narodowy, proboszcz parafii św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Petersburgu/Piotrogradzie (1904–1923), od 1918 prałat i wikariusz generalny biskupa/arcybiskupa Jana Cieplaka, prof. podziemnego seminarium duchownego w Piotrogradzie (1922–1923), rozstrzelany po procesie pokazowym przed Najwyższym Trybunałem Rewolucyjnym w Moskwie 45, 604
- Bugajski Zygmunt 145*
- Bujalski Jerzy (1885–1942), lekarz, żołnierz Legionów Pol., podsekretarz stanu w Min. Zdrowia Publicznego (od 1922), kier. tego resortu w rządzie W. Witosy (28 V–14 XII 1923) 121, 140, 152, 173, 280, 298, 524, 571, 702, 783, 819, 826, 855
- Bukowiecki Stanisław (1867–1944), prawnik, adwokat, ekonomista i publicysta, kier. Dep. Sprawiedliwości w Tymczasowej Radzie Stanu (1917), min. sprawiedliwości w rządzie z nominacji Rady Regencyjnej (1918), po odzyskaniu niepodległości współorganizator sądownictwa, prezes Prokuratury Generalnej RP (1919–1939) 41, 253, 298, 855, 869
- Bukowski Emil (1895–1940), por. piechoty WP, handlowiec, żołnierz Legii Cudzoziemskiej (1914–1917), a następnie Armii Pol. we Francji, od 1921 w rezerwie z przydziałem do 43. pułku piechoty, ponownie żołnierz Legii Cudzoziemskiej od 1923, prezes Koła Związku Inwalidów Wojennych, ofiara zbrodni katyńskiej 477, 480, 481, 486–488, 847
- Bulhak Henryk 46*
- Buzek Jerzy (1884–?), prawnik, adiunkt Prokuratury Skarbu we Lwowie (1910–1918), współuczestniczył w pracy wokół organizacji Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (XII 1918–8 IV 1919), starszy referent przy RM w Warszawie (od 8 IV 1919), następnie radca ministerialny, protokolant posiedzeń w gabinetach L. Skulskiego i W. Grabskiego (XII 1919–VII 1920), sekretarz Komitetu Politycznego RM (22 XI 1921–2 I 1922), radca w PRM 49, 66, 82, 96, 115, 121, 140, 152, 173, 193, 280, 298, 335, 366, 384, 467, 475, 524, 571, 583, 603, 684, 712, 714, 783, 819, 826, 855
- Buzek Józef (1873–1936), ekonomista i statystyk, prawnik, prof. Uniwersytetu Franciszka I we Lwowie, UW i Wyższej Szkoły Handlowej, współorganizator i dyr. Głównego Urzędu Statystycznego (1918–1929), podsekretarz stanu w MSW (1919–1922), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), senator RP (1922–1927) 34, 173, 783
- Car Stanisław (1882–1938), prawnik, adwokat, polityk, pracownik Komisji Prawa Cywilnego Tymczasowej Rady Stanu, szef Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej (XII 1922–II 1923), członek Komitetu Nadzorczego Gmachów Reprezentacyjnych RP, marszałek Sejmu (1935–1937), jeden z głównych twórców konstytucji pol. (1935) 817, 818
- Celichowski Witold (1874–1944), prawnik, adwokat, działacz polityczny w Wielkopolsce, komisarz Rady Ludowej na m. Poznań, pierwszy po odzyskaniu niepodległości wojewoda poznański (1919–1923), mianowany wojewodą śląskim, nie objął stanowiska na własną prośbę (1923) 41, 115–118, 261
- Cendler Antoni, inż. geometra, mierzniczy przysięgły, starszy geometra w OUZ w Poznaniu (do 1927), prezes

- Związku Mierniczych Przysięgłych Ziemi Zachodnich (1930–1934), zrezygnował z wykonywania zawodu (1934) 156, 158
Ceranka Paweł 266
- Chamoux Emile, franc. pedagog i nauczyciel, dyr. liceum w Chartres 691
- Chęciński Bohdan Sabin (1868–1934), prawnik, sędzia, następnie wiceprezes Sądu Okręg. (od 1923) 785
- Chłapowski Alfred (1874–1940), ziemianin, ekonomista, działacz społeczno-narodowy, polityk, dyplomata, poseł na Sejm I kadencji (1922–1924), min. rolnictwa i dóbr państwowych w gabinecie W. Witosa (1923), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny, następnie ambasador we Francji (1924–1936) 809
- Chodźko Witold (1875–1954), lekarz psychiatrii, neurolog, działacz społeczny, polityk, szef Referatu Zdrowia Publicznego w Dep. Spraw Wewnętrznych Tymczasowej Rady Stanu, podsekretarz stanu w Min. Zdrowia (1918–1919), min. zdrowia publicznego i opieki społecznej (1919–1923) 32, 63, 66, 80, 82, 96, 115, 128, 193, 253, 260, 277, 335, 366, 384, 463, 467, 475, 583, 603, 614, 684, 706, 712, 714, 895
- Chojnowski Andrzej* 29
- Chrystian X (1870–1947), król Danii (1912–1947) i Islandii (1918–1944) z dynastii Glücksburgów, kawaler Orderu Orła Białego 691, 710
- Ciałowicz Jan* 45
- Cichoracki Piotr 51
- Cichowicz Ludwik Zachariasz (1857–1940), prawnik, adwokat, notariusz przy Sądzie Apel. w Poznaniu, współorganizator pol. sądownictwa w Wielkopolsce, przewodniczący Zarządu Izby Adwokackiej w Poznaniu, wiceprezydent Komisji Kodyfikacyjnej (1919–1925) 269
- Cieplak Jan (1857–1926), duchowny katolicki, sufragan mohylewski, arcybiskup tytularny Ochrydy, prześladowany przez władze sowieckie, podczas pokazowego procesu moskiewskiego (1923) skazany na karę śmierci, zamienioną na 10 lat więzienia, wydalony następnie ze Związku Sowieckiego (1924), metropolita wileński (1925–1926) 45
- Cieszkowski August Adolf (1861–1932), ziemianin, ekonomista, mecenas nauki, polityk, senator RP I kadencji jako reprezentant Klubu Chrześcijańsko-Narodowego, prezes oddz. poznańskiego Tow. Popierania Polskiej Nauki Rolnictwa i Leśnictwa (1923–1925), darczyńca na rzecz UP i Akademii Umiejętności w Krakowie 255, 258, 269
- Cieślak Adam* 415, 417, 681
- Cisek Janusz* 139
- Ciszewski Aleksander (1878–1941), inż. górnictwa, generalny dyr. w Dyrekcji Kopalń Państwowych (1920–1922), zastępca generalnego dyr. i dyr. administracyjny tow. dzierżawnego kopalń fiskalnych „Skarboferm” w Królewskiej Hucie (1922–1924), generalny dyr. Zakładów Hohenlohego w Wełnowcu i Tow. „Fulmen” (1924–1939) 254
- Constantin Charles-Aimé (1866–1946), franc. duchowny katolicki, kanonik, historyk Kościoła, współpracownik *Dictionnaire de Théologie Catholique* 691
- Cywiński Marian Gustaw, adwokat przysięgły w Kijowie, sędzia Sądu Okręg. w Nowogródku (1923), następnie sędzia pokoju w okręgu Sądu Okręg. w Lublinie (od IX 1923) 176, 179
- Cywiński Włodzimierz, pracownik banku, konsul honorowy w Kiszyniowie (1919–1923) 267
- Czajkowski Jan, pracownik służby kolejowej (1910–1921), nauczyciel szkoły powszechnej w Hodyszewie 829, 832
- Czałbowski Zdzisław (1889–1939), inż. rolnictwa, urzędnik ministerialny, komisarz, inspektor, następnie zastępca prezesa GUZ, dyr. Dep. Urządzeń Rolnych w Min. Reform Rolnych (1923–1925), sekretarz Polskich Organizacji i Kółek Rolniczych

- (1925–1928), dyr. oddziałów Państwowego Banku Rolnego w Kielcach, Poznaniu i Lublinie oraz Banku Akceptacyjnego (1933–1939) 780
- Czarnecki Adam, prawnik, sędzia, następnie wiceprezes Sądu Okręg. w Tarnopolu (od 1923) 605
- Czarnecki Stanisław* 786
- Czechowicz Gabriel (1876–1938), prawnik, ekonomista, pracownik liflandzkiej Izby Skarbowej (1905–1917, od 1911 naczelnik wydz.), dyr. dep. w Min. Skarbu, przedstawiciel ros. Min. Finansów do II Komisji likwidacyjnej frontu północnego (1917), naczelnik Wydz. Podatków Bezpośrednich i Opłat Skarbowych w Zarządzie Cywilnym Ziem Wschodnich, naczelnik wydz. w Min. Skarbu (1921), dyr. Izby Skarbowej w Brześciu (1921–1923), dyr. Dep. Administracyjnego (1923–1925), potem Dep. Podatku i Opłat, wreszcie podsekretarz stanu w Min. Skarbu, min. skarbu (1926–1929), sądzony przez Trybunał Stanu za naruszenie wydatków budżetowych (1929) 609, 613, 682, 683, 814
- Czeżowski Tadeusz (1889–1981), filozof, logik, etyk, radca ministerialny i kier. Dep. Nauki i Szkół Wyższych w MWRiOP (1918–1923), współorganizator USB, prof. filozofii USB (1923–1939, prorektor 1933–1935), prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1945–1960) 385, 390, 400, 401
- Dalbor Edmund (1869–1926), arcybiskup metropolita gnieźnieński i poznański, prymas Polski (1915–1926), kardynał (od 1919) 85, 88, 94
- Daniec Franciszek, oficjał pocztowy w Szczurkowej 97, 100
- Darowski Ludwik (1881–1948), działacz socjalistyczny (PPS-Lewica), min. pracy i opieki społecznej (V 1921–IX 1923, XII 1923–I 1924 i VI–XI 1924), kier. MSW (11–14 XII 1922), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Związku Sowieckim (I–VI 1924) oraz negocjator konwencji konsularnej, wojewoda łódzki (I 1925–VI 1926) i krakowski (VII 1926–XII 1928) 27, 32, 49, 66, 80, 82, 96, 115, 116, 121, 124, 139, 140, 152, 173, 193, 253, 259, 277, 280, 335, 366, 384, 422, 467, 474, 475, 483, 524, 537, 571, 583, 603, 614, 684, 712, 714, 783, 791, 819, 826, 852, 855, 888, 903
- Davion Isabelle* 46
- Dąbrowska Małgorzata* 402
- Dbalowski Włodzimierz* 449
- Dembiński Bronisław (1858–1939), historyk, działacz państwowy, prof. Uniwersytetu Franciszka I we Lwowie (1892–1916, rektor 1907–1908), potem UW (1916–1923) i UP (1923–1933), min. wyznań religijnych i oświecenia publicznego w prowizorium rządowym W. Wróblewskiego (1918), dyr. Dep. Wyznań w randze podsekretarza stanu w MWRiOP (1918–1920), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 385, 389, 397, 398
- Dębicki Stanisław (1866–1924), malarz, ilustrator książek, pedagog, pracownik naukowy krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych (1909–1923) i Szkoły Sztuk Pięknych dla Kobiet 385, 390, 404, 405
- Dębski Jan* 28, 115
- Doerman Antoni Medard (1879–1931), prawnik, ekonomista, podsekretarz stanu do spraw handlu i przemysłu Galicji, ekspert do spraw gospodarczych delegacji pol. na konferencję pokojową w Paryżu (1919), zastępca naczelnika wydz. w Min. Przemysłu i Handlu, komisarz Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Wolnym Mieście Gdańsku 796
- Dominiczak Henryk* 35
- Dorobek Leon (1886–1940), pedagog, nauczyciel w Skierniewicach i Płocku, honorowy członek milicji płockiej podczas I wojny światowej, nauczyciel Tow. Kredytowego Miejskiego i szkoły powszechnej w Płocku, członek Rady

- Miejskiej w Płocku, kier. rzemieślniczej szkoły dokształcającej (1918–1938?), członek Związku Nauczycielstwa Polskiego 97, 100
- Downarowicz Stanisław (1874–1941), inż., polityk, wojewoda wołyński (1921), min. spraw wewnętrznych (1921–1922), wojewoda poleski (1922–1924) 787
- Dreux Alexandre (1853–1939), franc. przedsiębiorca i handlowiec, wiceprezydent, następnie prezydent Izby Handlowej w Nancy (1918–1936), wiceprezydent, następnie prezydent Société des Aciéries de Longwy 691
- Drozdowski Marian Marek* 33
- Duda Roman* 785
- Dupont Charles Joseph (1863–1935), franc. gen., przewodniczący Komisji Delimitacji Granicy pomiędzy Polską a Niemcami, szef Franc. Misji Wojskowej w Polsce (1921–1926) 651
- Duroselle Jean-Baptiste* 44
- Dyakowski Kazimierz, prawnik, notariusz, sędzia pokoju przy Sądzie Okręg. w Mławie, prezes Sądu Okręg. w Płocku (1923–1929), notariusz w Płocku, prezes płockiego oddz. Polskiego Tow. Opieki nad Kresami Wschodnimi 687
- Dzierzgowski Waclaw (1865–1927), inż. technolog, urzędnik ministerialny, zastępca dyr. ceł, naczelny dyr. podatków, dyr. Dep. Ceł, następnie podsekretarz stanu w Min. Skarbu, dyr. Banku Polskiego 433
- Dzierżyński Adam (1871–1932), prawnik, adwokat, sędzia pokoju w okręgu Sądu Okręg. w Grodnie, sędzia Sądu Okręg. w Grodnie (od 1923) oraz w Wilnie 476
- Dziewulski Władysław (1878–1962), astronom, prof. UJ (1903–1919), USB (1919–1939), rektor 1924–1925), współorganizator i prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1945–1960) 185, 189
- Dzięczkowski Andrzej* 319
- Eberhardt Julian (1866–1939), inż. kolejnictwa, działacz polityczny, min. kolei żelaznych w gabinecie I.J. Paderewskiego (1919), podsekretarz stanu w Min. Kolei Żelaznych (1920–1926), tymczasowy kier. tego resortu (II–III 1922) 41, 280
- Eckhardt Bronisław (1872–?), prawnik, urzędnik państwowy, pracownik Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, zastępca komisarza powiatu w Brześciu (1919–1920) i kierownika Ekspozytury Urzędu Walki z Lichwą i Spekulacją w Gnieźnie (1920–1921), sędzia administracyjny w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym w Toruniu (1921–1923), a następnie zastępca przewodniczącego tego sądu 386, 390, 414, 415
- Eismond (Ejsmond) Józef (1862–1937), zoolog, cytolog, embriolog, pracownik naukowy UW (do 1915), następnie wyjechał do Rostowa nad Donem, twórca i kier. Pracowni Embriologii Eksperymentalnej Instytutu Nenckiego (1922–1925), prof. zwyczajny biologii na Wydz. Lekarskim UW (1923–1930) 787
- Englich Józef (1874–1924), działacz gospodarczy i społeczny, prawnik, min. skarbu, członek Rady Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów (1920), min. skarbu w rządach J. Świeżyńskiego (1918) i I.J. Paderewskiego (1919) 36
- Fajans Waclaw (1884–1973), ekonomista, wykładowca akademicki, bankowiec i działacz gospodarczy, pracownik Rady Windykacji Strat Wojennych Tymczasowej Rady Stanu, naczelnik Wydz. Walutowego Min. Skarbu (1918–1920), dyr. Związku Banków w Polsce (1920–1922), podsekretarz stanu w Min. Skarbu (1922–1923), dyr. Powszechnego Banku Związkowego SA (1923–1939) 82
- Falkowski Stanisław (1886–1939), prawnik, ofic. WP, podprokurator, następnie prokurator przy Sądzie Okręg. w Pińsku (1923–1933), prezes Sądu Okręg. w Pińsku (1933–1938), prezes Kresowego Związku

- Ziemia na Polesiu, zamordowany przez Sowietów 856
- Faryś Janusz* 28, 29
- Fidler Jan* 417
- Fiszer Władysław, prawnik, sędzia pokoju w okręgu Sądu Okręg. w Sosnowcu, sędzia Sądu Okręg. w Piotrkowie (od 1923) 476
- Flis Tadeusz Wiktor (1875–1939), prawnik, sędzia ck Sądu Powiat. w Bieczu, następnie sędzia, wiceprezes (od 1923) i prezes Sądu Okręg. w Jaśle (do 1932), adwokat w Bieczu (1932–1933) i Nowym Sączu (1932–1939), członek Tow. Gimnastycznego „Sokół” 605
- Florescu (Floresco) Alexandru (1867–1925), rumuński dyplomata, m.in. sekretarz generalny MSZ (1899–1901), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Grecji (1911–1913), następnie w Polsce (1919–1924), akredytowany w tym samym charakterze także na Łotwie i w Estonii (1924) 822
- Foch Ferdinand (1851–1929), ofic. armii franc. i teoretyk wojny, dowódca wyższych związków taktycznych armii franc., marszałek Francji (1918), marszałek polny Wielkiej Brytanii (1919) i marszałek Polski (1923), szef Szt. Gen., przewodniczący Rady Wojennej Sprzymierzonych, naczelny wódz Sił Sprzymierzonych w I wojnie światowej 31, 45, 48, 604, 783, 792
- Fuliński Benedykt (1881–1942), biolog, zoolog, zastępca kustosa, następnie kustosz Polskiego Muzeum Szkolnego we Lwowie (1908–1910), pracownik naukowy Katedry Zoologii Uniwersytetu Franciszka I, potem UJK (1910–1919), prof. zoologii i anatomii zwierząt domowych na Wydz. Rolniczo-Leśnym Politechniki Lwowskiej (1919–1941, od 1923 prof. zwyczajny) 527
- Gadomski Bogdan* 32
- Gaszyński Paweł* 417
- Gałęcki Kazimierz (1863–1941), prawnik, Generalny Delegat Rządu RP dla Królestwa Galicji i Lodomerii w Krakowie (1919–1920), wojewoda krakowski (1920–1923) 115
- Gasparri Pietro (1852–1934), włoski duchowny katolicki, kardynał, prawnik, dyplomata, współautor kodeksu prawa kanonicznego, sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej (1914–1930), kamerling (1916–1934) 844
- Gawroński Stanisław (1860 lub 1861–1942), prawnik, ekonomista, statystyk, urzędnik państwowy, polityk, członek ros. Rady Państwa (1906–1909), starszy referent i radca w MSW, drugi zastępca komisarza generalnego w Państwowym Urzędzie do spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników, zastępca dyr. (1922–1923), następnie dyr. Urzędu Emigracyjnego przy Min. Pracy i Opieki Społecznej (1923–1928) 862, 895, 901, 902
- Gdyk Ludwik (1874–1940), polityk, działacz związkowy, chadek, prezes Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich, a także Polskiego Zjednoczenia Związków Zawodowych (1919–1920), poseł na Sejm RP (1919–1930), wicemarszałek Sejmu I kadencji 472
- Gettlich Władysław (ok. 1874–1925), ppłk WP, komisarz Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Wolnym Mieście Gdańsku, prezes Zarządu Zakładów S.-Jerskich 796
- Gierszyński Henryk (1848–1930), powstaniec styczniowy, lekarz, działacz emigracyjny we Francji, polityk demokratyczno-niepodległościowy, członek korespondent Tow. Muzeum Narodowego Polskiego w Rapperswilu 604, 609, 616, 617
- Gilewicz Piotr (?–1939), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Ufie oraz Sądu Okręg. w Białymstoku (od 1923) 688
- Gilnreiner Juliusz (1876–1960), ofic. armii austro-węgierskiej (1898–1907), dyr. domu więziennego w Krakowie 96, 99
- Glińska Janina, właścicielka nieruchomości w Warszawie 154, 157

- Głabiński Stanisław (1862–1941), polityk narodowej demokracji, prof. ekonomii politycznej UJK, min. wyznań religijnych i oświecenia publicznego (1923), poseł na Sejm RP (1919–1935) 38, 166
- Głowacki Franciszek (1899–1983), prawnik, notariusz przy wydziałach hipotecznych Sądu Okręg. w Warszawie, prezes Sądu Okręg. w Mławie (od 1923), sędzia Sądu Powiat. w Królewskiej Hucie (1929–1930) i Sądu Powiat. w Katowicach (od 1930), prezes Śląskiej Rady Sportowej (od 1945), radny Miejskiej Rady Narodowej w Katowicach (od 1945) 785
- Głowacki Marian (1881–1925), ekonomista, finansista, urzędnik państwowy, kier. biura rewizyjno-powierniczego w Poznaniu (1909–1915), naczelny dyr. Banku Wzajemnych Ubezpieczeń „Vesta” w Poznaniu (1915–1918, 1919–1923), kier. Urzędu Skarbowego przy Naczelnej Radzie Ludowej (1918–1919), dyr. Dep. Akcyz i Monopoli w Min. Skarbu (od 1923) 176, 178, 191, 192
- Głowiński Tomasz 606*
- Gmurczyk-Wrońska Małgorzata 309*
- Goclon Jacek 29*
- Goldstand Leon Feliks (1871–1926), bankier, filantrop, właściciel dóbr ziemskich, dyplomata, skarbnik Tow. Zachęty Sztuk Pięknych, konsul w Londynie (1920–1924), radca poselstwa RP we Włoszech (1924–1926) 656
- Goldsztein Mieczysław 417*
- Górecki Roman (1889–1946), prawnik, ofic. Legionów Pol., gen. WP, szef sekcji, następnie zastępca szefa Dep. Gospodarczego MSWojsk., pomocnik szefa Oddz. IV Szt. Gen. (1920–1921), twórca i dowódca Korpusu Kontrolerów Wojskowych (1921–1926), zastępca I wiceministra spraw wojskowych (1926–1927), prezes Banku Gospodarstwa Krajowego (1927–1935, 1936–1939), prezes Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny (1928–1939) 651
- Górski Marian (1886–1961), chemik rolny, gleboznawca, specjalista w zakresie uprawy roli i roślin, pracownik naukowy Politechniki Lwowskiej (1917–1923) i Akademii Rolniczej w Dublanach, mianowany prof. zwyczajnym uprawy roli i roślin na Wydz. Rolniczo-Leśnym UP, którego to stanowiska nie objął (1923), prof. zwyczajny uprawy i nawożenia roli w warszawskiej SGGW (rektor 1933–1936, 1947–1949) i kier. pola doświadczalnego w Skierniewicach 786
- Grabda Eugeniusz 787*
- Grabski Stefan (1867–1943), ekonomista, przedsiębiorca, bankier, dyr. cukrowni w Kruszwicy, członek Rady Miejskiej w Inowrocławiu i Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy, a także Rady Nadzorczej Banku Cukrownictwa w Poznaniu, komisarz i przewodniczący (1921) Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Wolnym Mieście Gdańsku (1921–1928) 796
- Grabski Władysław (1874–1938), ekonomista, historyk, prof., reformator gospodarki, delegat Polski na konferencję pokojową w Paryżu (1919), wielokrotny min. skarbu (1919–1920, 1923–1925), premier (1920, 1923–1925), rektor warszawskiej SGGW (1926–1928), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 33, 36, 39, 40, 152, 169, 173, 193, 258, 277, 280, 298, 331, 335, 357, 366, 375, 376, 384, 394, 458, 459, 460, 462, 467, 475, 506, 524, 555, 557, 563, 566, 571, 583, 603, 614, 616, 624, 627, 651, 674, 684, 694, 707, 712, 714, 736, 783, 798–801, 813, 819, 826, 855, 867
- Grebler Leon, właściciel nieruchomości we Lwowie 789, 793
- Grodowska-Kulińska Danuta 415, 417, 681*
- Gromada Franciszka, obywatelka USA, nabywczyni nieruchomości w Krakowie 788, 793
- Gromada Jan, obywatel USA, nabywca nieruchomości w Krakowie 788, 793

- Gryglewicz Teofil (1873–1936), lekarz, bakteriolog, serolog, kier. Instytutu Serologicznego Tow. Naukowego Warszawskiego (1912–1919) oraz Państwowego Zakładu Wyrobu Surowic przy Min. Zdrowia Publicznego (1919–1921), prof. zwyczajny bakteriologii i serologii USB (od 1921) 185, 189
- Guelton Frédéric* 46
- Haab Emil, obywatel szwajcarski, nabywca nieruchomości w Grodzisku 154, 157
- Habsburg-Lotaryński Karol Olbracht (1888–1951), arcyksiążę z żywieckiej linii Habsburgów, właściciel dóbr żywieckich, płk artylerii cesarskiej, następnie w WP (od 1920), uczestnik wojny polsko-sockieckiej (1919–1921) 729, 730
- Habsburg-Lotaryński Karol Stefan (1860–1933), arcyksiążę z żywieckiej linii Habsburgów, kandydat do korony proklamowanego przez mocarstwa centralne Królestwa Polskiego (XI 1916) 585, 598, 716, 721, 729, 730
- Habsburg-Lotaryński Leon Karol Maria (1893–1939), arcyksiążę z żywieckiej linii Habsburgów, rotmistrz cesarskiej i królewskiej armii, ofic. WP, uczestnik wojny polsko-sockieckiej (1919–1921), tytularny książę cieszyński (1936–1939) 729
- Habsburgowie (rodzina), dynastia panująca (na elekcyjnym tronie Rzeszy Niemieckiej), od 1740 dynastia habsbursko-lotaryńska, po zniesieniu Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego (1804) na austr. tronie dziedzicznym w Wiedniu 43, 598
- Halicki Edward, prawnik, podprokurator przy Sądzie Okręg. w Mławie i Sądzie Apel. w Wilnie (1923–1926), sędzia Sądu Apel. w Lublinie (od 1926) 687
- Halpert-Skanderbeg Tadeusz Włodzimierz (1886–1963), ziemianin, dyplomata, sekretarz I.J. Paderewskiego (1919), sekretarz poselstwa RP w Wielkiej Brytanii (1919–1922), w centrali MSZ (do 1925) zajmował się sprawami Gdańska i Ameryki 600
- Hartleb Tadeusz (1880–1940), działacz niepodległościowy, urzędnik państwowy, związkowiec, żołnierz Legionów Pol., ofic. WP, polityk, pracownik Dep. Wojskowego NKN, nadzwyczajny komisarz do zwalczania drożyzny przy MSW (1923), członek PPS, zamordowany przez Niemców na Pawiaku 34, 176, 338, 342, 357, 366
- Hirohito (1901–1989), następca tronu, regent (od 1921), cesarz Japonii (1926–1989) 289
- Hryniewiecki Marian, prawnik, podprokurator przy Sądzie Okręg. w Wilnie, sędzia Sądu Okręg. w Wilnie (od 1923) 688
- Humbert Frédéric (1857–1937), franc. polityk, artysta malarz, radca departamentalny Seine-et-Marne (1882–1886), deputowany z ramienia Gauche radicale (1885–1889) 604, 609
- Huppert Wiktor (1894–1943), prawnik, urzędnik państwowy, adwokat, pracownik ck Min. Skarbu, następnie Min. Skarbu w Warszawie, referendarz Prokuraturii Generalnej, prowadził kancelarię adwokacką w Warszawie (od 1925) 845
- Idźkowski Stefan (1873–1938), prawnik, adwokat, pomocnik adwokata przysięgłego, następnie adwokat przysięgły (od 1903), radca Prokuraturii Generalnej (1920–1923), sędzia NTA (od 1923) 386, 390, 416, 418, 419
- Iwaskiewicz Janusz (1879–1944), historyk, archiwista, nauczyciel, wykładowca historii Polski na Wydz. Humanistycznym Tow. Kursów Naukowych w Warszawie (1908–1911), pracownik Archiwum Akt Dawnych (1918–1930), zastępca prof. (1922–1925) i prof. nadzwyczajny, następnie zwyczajny historii nowożytnej w USB (1930–1939), wykładał też w Szkole Nauk Politycznych w Warszawie (1921–1939) 386, 391
- Jabłonowski Marek* 43, 71
- Janowski Włodzimierz* 43, 71

- Januszewski Waclaw (1880–1953), inż., polityk, ppłk uzbrojenia WP, senator RP (1922–1935), dyr. Fabryki Włókien Sztucznych w Chodakowie (1935–1939, 1945–1948) 41
- Jardin Georges Émile (1875–1954), nauczyciel w Liceum Henri-Poincaré w Nancy, społecznik, działacz Union des coopératives de Lorraine 691
- Jarniński Mieczysław (1874–?) inż. mechanik, nauczyciel, urzędnik państwowy, inż. konstruktor w fabryce „A.W. Bari” w Moskwie i inż. przy Moskiewskim Ziemstwie Gubernialnym, referent, wizytator, następnie naczelnik Wydz. Szkół Rzemieślniczych w MWRiOP, dyr. Dep. Szkolnictwa Zawodowego w tym resorcie (1923–1931) 385, 390, 408, 409
- Jarocki Władysław 405
- Jastrzębski Zygmunt (1875–1925), bankowiec, dyr. wschodniej grupy oddziałów Banku Rosyjsko-Chińskiego w Szanghaju (1904–1917), prezes Komitetu Pol., min. skarbu w gabinetach J. Nowaka i gen. W. Sikorskiego (VII 1922–II 1923) 32, 63, 71, 89, 90, 96, 115, 151, 181
- Jaworski Władysław Leopold (1865–1930), prawnik, polityk konserwatywny, prof. UJ, poseł na galicyjski Sejm Krajowy (1901–1914) i do austr. Rady Państwa (1911–1918), przewodniczący Sekcji Zachodniej NKN (1914–1918), członek Komisji Sejmowo-Konstytucyjnej Tymczasowej Rady Stanu 115, 205
- Jouvenet Fernand, franc. nauczyciel literatury, dyr. gimnazjum w Nancy 691
- Juriewicz (Jurjewicz) Paweł (1875–po 1934), ziemianin, dyplomata, pomocnik naczelnika Wydz. Zachodniego MSZ (1920), radca legacyjny i chargé d'affaires poselstwa RP w Rumunii (1920–1923), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Rumunii (1923), radca legacyjny I klasy poselstwa RP w Wielkiej Brytanii (1924–1926), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Grecji (1926–1934) 716
- Kaduszkiewicz Michał (1883–1944), prawnik, podprokurator przy Sądzie Okręg. w Łowiczu (1919–1921) i Sądzie Okręg. w Warszawie (1921–1923) oraz przy Sądzie Apel. w Wilnie (1923–1927) i Sądzie Apel. w Warszawie (1927–1929), wiceprezes Sądu Okręg. w Wilnie (1929–1931), prezes Sądu Okręg. we Lwowie (1931) i Sądu Okręg. w Wilnie (1931–1936) 784
- Kakowski Aleksander (1862–1938), duchowny katolicki, arcybiskup metropolita warszawski (1913–1938), członek Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1917–1918), kardynał (od 1919) 67, 817
- Kamienobrodzki Stanisław, prawnik, podprokurator przy Sądzie Okręg. w Częstochowie i Sądzie Okręg. w Piotrkowie (1922–1923), sędzia Sądu Okręg. w Piotrkowie – Wydz. Zamiejscowy w Częstochowie (od 1923), sędzia apelacyjny w Warszawie, sędzia SN (1938–1939), zastępca członka Izby ds. Adwokatury przy SN 688
- Kamiński Antoni (1878–1944?), inż., wojewoda łódzki (1919–1922), min. spraw wewnętrznych w gabinetach A. Ponikowskiego, A. Śliwińskiego i J. Nowaka (III–XII 1922), następnie dyr. Huty „Fryderyk” w Strzybnicy k. Tarnowskich Gór, prezes Modrzejewskich Zakładów Górniczo-Hutniczych, sędzia handlowy 27, 135, 333, 334
- Kamiński Michał (1879–1973), astronom, specjalista mechaniki nieba, astronom portu wojennego we Władywostoku (1914–1920), prof. nadzwyczajny astronomii na Wydz. Filozoficznym UW (1923–1939) i dyr. Obserwatorium Astronomicznego tej uczelni (1923–1945), członek Zarządu Tow. Polsko-Japońskiego 527
- Kamiński Józef, prawnik, podprokurator Sądu Okręg. w Kaliszu i przy Sądzie Apel. w Warszawie (od 1923), prokurator Sądu Apel. w Lublinie 176, 179
- Kamiński Marek Kazimierz* 637, 642
- Karpiński Stanisław (1870–1943), ekonomista, bankowiec, polityk, dyr. naczelny

- Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (1918–1919), min. skarbu w rządzie I.J. Paderewskiego (IV–VII 1919), senator RP (1922–1924), prezes Banku Polskiego (1924–1929) 36
- Karśnicki Józef Konstanty (1878–?), inż., działacz państwowy i gospodarczy, urzędnik, potem prezes GUL (do 1928), prezes delegacji pol. w Mieszanej Komisji Rozrachunkowej (1921–1924), wiceminister skarbu (1925–1926), przewodniczący Związku Harcerstwa Polskiego (1926–1927), sędzia handlowy Sądu Okręg. w Warszawie (1926–1932) 34, 394
- Kasznica Stanisław (1874–1958), prawnik, dyr. dep. w MSW (1919–1920), członek Komitetu Obrony Państwa (1920), profesor i rektor UP (1920–1936), członek Rady Oszczędnościowej (od 1924), członek Rady Archiwalnej przy min. wyznań religijnych i oświecenia publicznego (1925–1935), sędzia Trybunału Kompetencyjnego (1935–1939), senator RP (1922–1927) 41
- Kauzik Stanisław (1891–1959), prawnik i ekonomista, sekretarz generalny Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów (1920–1925), uczestnik rokowań pokojowych w Rydze, dyr. Gabinetu Min. Skarbu (1923, 1924–1925), szef sekcji w GUL 609, 613, 680, 681
- Kazanowski Ludwik, prawnik, sędzia, wiceprezes (1923–1925) i prezes Sądu Okręg. w Białej (1925–1931) 785
- Kętrzyński Stanisław (1876–1950), historyk mediewista, dyplomata, prof. UW (1918–1922), członek Polskiej Akademii Umiejętności (od 1929), kier. Archiwum Akt Dawnych oraz Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie (1919–1920), dyr. Dep. Politycznego w MSZ (1922–1923), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Związku Sowieckim (1925–1927) i Holandii (1927–1931), prezes Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej w Wilnie (1935–1939) 783
- Kiedroń Józef (1879–1932), dyr. Dep. do Spraw Śląskich w Min. Przemysłu i Handlu (1922–1923), szef tego resortu (1923–1925), kandydat na członka Górnośląskiej Komisji Mieszanej 132, 783, 819
- Kiersnowski Józef (ok. 1858–1933), ziemianin, rzeczywisty radca stanu, dyr. Państwowych Zakładów Graficznych (od 1923), prezes włodawskiego oddz. Związku Ziemiaków, właściciel dóbr Sobibór 605
- Kierst K., urzędnik państwowy, pracownik Min. Sprawiedliwości 297
- Kijeński Stanisław 69*
- Kinel Wacław (1881–1938), prawnik, urzędnik państwowy, znawca prawa cywilnego i administracyjnego, pracownik Prokuratury Królestwa Polskiego, referent, starszy referent i radca ministerialny w Dep. Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu, potem min. sprawiedliwości, konsultent prawny, następnie naczelnik wydz. w Min. Sprawiedliwości, sędzia NTA (od 1923) i Trybunału Kompetencyjnego 155, 158, 170, 171, 386, 390, 416–419
- Kirkiczenko Jerzy 417*
- Kitzman Adam, prawnik, adwokat, sędzia śledczy w Łodzi, sędzia Sądu Okręg. w Łodzi (od 1923), członek Izby ds. Adwokatury przy SN (1938–1939), członek Tymczasowego Zarządu Izby Warszawskiej 785
- Klemensiewicz Zygmunt Aleksander (1886–1963), chemik, fizyk, taternik, alpinista, prof. fizyki i elektroniki Politechniki Lwowskiej (1920–1940), więzień sowiecki, na emigracji w Wielkiej Brytanii (1944–1956), prof. Politechniki Śląskiej w Gliwicach (1956–1960) 527, 857
- Kliński Józef, urzędnik państwowy, naczelnik Wydz. Bezpieczeństwa w MSW (1920–1922) 190
- Kłobukowski Włodzimierz Tadeusz (1892–1968?), kapitan WP, adiutant I wiceministra spraw wojskowych, adiutant w Szkole Szt. Gen., ofic. w Gabinetzie

- Ministra Spraw Wojskowych, ciężko ranny podczas zamachu majowego, referent w Dep. Piechoty MSWojsk., komendant Powiatowej Komendy Uzupełnień Warszawa-Miasto (od 1931), praktykant, a następnie urzędnik w Min. Skarbu (od 1935) 847
- Knoll Roman (1888–1946), polityk, dyplomata, referent Wydz. Wschodniego MSZ (1919), uczestnik wojny polsko-sowieckiej, sekretarz delegacji pol. na konferencję pokojową w Rydze, kier. poselstwa RP w Związku Sowieckim (1922–1923), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Turcji (1924–1926), wiceminister spraw zagranicznych (1926), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny we Włoszech (1926–1928) i Niemczech (1928–1930) 45, 49, 819, 821
- Kohlhoff Wilhelm, inż., geometra, urzędnik państwowy, starszy geometra w OUZ w Poznaniu, geometra i mierniczy przysięgły w Grudziądzu 156
- Konarski Stanisław 408*
- Kondratowicz Wacław, prawnik, podprokurator przy Sądzie Apel. w Wilnie, podprokurator przy SN (od 1923), sędzia SN, członek Izby ds. Adwokatury przy SN po II wojnie światowej, w 1948 przeszedł w stan spoczynku 784
- Konopczyński Władysław (1880–1952), historyk, badacz dziejów nowożytnych, współtwórca i pierwszy redaktor PSB, polityk, prof. UJ, poseł na Sejm Ustawodawczy (1922–1927) 38, 43
- Kopacz Józef, właściciel nieruchomości w Krośnie 608, 612
- Kopecki Henryk (1862–1936), prawnik, adwokat, sędzia Sądu Okręg. w Poznaniu i Sądu Apel. w Poznaniu (od 1923) 689
- Korczyk Henryk 486*
- Korfanty Wojciech (1873–1939), polityk związany z chrześcijańską demokracją, działacz niepodległościowy, wydawca, poseł do Reichstagu (1903–1912, 1918) i pruskiego Landtagu (1903–1918), pol. komisarz plebiscytowy na Górnym Śląsku (III 1921), dyktator III powstania śląskiego, poseł na Sejm RP (1922–1930) 265
- Kornat Marek 27, 88, 126, 604, 798*
- Korpalska Walentyna 29*
- Korwin-Piotrowski Stanisław (1886–1943), prawnik, adwokat, dyr. Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń, pracownik GUZ, naczelnik Wydz. Prawnego Min. Reform Rolnych, członek Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej przy Prezesie Rady Ministrów 763, 780
- Kossowski August (1874–1950), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Poznaniu i Sądu Apel. w Poznaniu (od 1923), notariusz w Poznaniu 784
- Kościałkowski Stanisław Julian (1881–1960), historyk, badacz dziejów Litwy, zastępca prof. (1921–1923), prof. nadzwyczajny (1923–1935) i zwyczajny (1935–1941) USB, więziony przez Sowieców (1941–1942), na emigracji w Iranie, na Bliskim Wschodzie i w Wielkiej Brytanii 385, 390, 402
- Kot Alojzy (1881–1939), śląski polityki, związkowiec, zastępca przewodniczącego Związku Górników ZZP w Katowicach, poseł na Sejm RP z ramienia Narodowej Partii Robotniczej (1924–1930), poseł na Sejm Śląski i wiceprzewodniczący tej izby (1935–1939) 254
- Kotowski Albert 43*
- Kotwicz Władysław (1872–1944), językoznawca, orientalista, prof. zwyczajny nauk orientalistycznych na Wydz. Filozoficznym UJK (od 1923), redaktor naczelny „Rocznika Orientalistycznego” 385, 389, 394, 395
- Kozakiewicz Bronisław (1856–1924), obywatel franc., syn powstańca, tłumacz literatury pol. na język franc., współzałożyciel Polskiego Komitetu Wolontariatu (1914), członek Association France-Pologne 604, 609, 616, 617
- Kozickówna Maria, pracownik służby kolejowej (1919–1920), nauczycielka szkoły powszechnej w Piętkach-Basiach 829, 832

- Kozłowski Juliusz (1880–1930), prawnik, pracował jako adwokat (1903–1919), następnie sędzia śledczy w Wilnie (od 1919), sędzia Sądu Okręg. w Wilnie i jego wiceprezes (od 1923) 476
- Kozłowski Karol (ok. 1871–po 1941), prawnik, adwokat przysięgły w Warszawie i Łodzi (1902–1911), prezes Królewsko-Polskiego Sądu Okręg. w Siedlcach, naczelnik Wydz. Prawnego w Min. Przemysłu i Handlu, prezes Tow. Zachęty Sztuk Pięknych (1922) 817
- Kozłowski Władysław (1882–?), prezes Zarządu Centralnego Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych RP 521
- Kozyra Waldemar* 29, 31, 190
- Kraczkiewicz Marian* 417
- Kraemer Piotr Eugeniusz, obywatel austr., nabywca nieruchomości we Lwowie 789, 793
- Kraus Marian, radca górniczy w Katowicach 254
- Krokowski (Krókowski) Konrad, dyplomata, konsul w Wiedniu (1921–1922) i Lipsku (1923) 266
- Krynkowski Waław, inż. budowniczy, absolwent Instytutu Politechnicznego w Kijowie, urzędnik Min. Robót Publicznych, inspektor budowlany w Warszawie 96, 99
- Krzysztoporski Zygmunt* 417
- Krzyżanowski Julian* 617
- Kubowicz Waław, działacz niepodległościowy i katolicki, urzędnik, uczestnik przejęcia Gostynia z rąk niem. podczas powstania wielkopolskiego, radny miejski w Gostyniu, sekretarz przy Sądzie Powiat. w Gostyniu (od 1921) 606, 610
- Kucharski Tadeusz, prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie i Sądu Apel. w Warszawie (od 1923) 176, 179
- Kukiel Marian* 28–30
- Kulesza Władysław Teofil* 32
- Kulikowski Felicjan Walerian, prawnik, sędzia śledczy na kolei transsyberyjskiej, sędzia śledczy w Łodzi, sędzia Sądu Okręg. w Łodzi (od 1923) 785
- Kuryłło Adam (1889–1980), inż. budownictwa, prof. nadzwyczajny (1923–1929), następnie prof. zwyczajny (od 1929) statystyki budowlanej i budownictwa żelazobetonowego na Wydz. Architektonicznym Politechniki Lwowskiej, po II wojnie światowej pozostał we Lwowie 785
- La Rocque François de (1885–1946), franc. arystokrata, ofic., ppłk rezerwy, polityk skrajnej prawicy, członek Franc. Misji Wojskowej w Polsce, ofic. łącznikowy między J. Piłsudskim a F. Fochem, przywódca Croix-de-Feu (1932–1936) i Francuskiej Partii Społecznej (1936–1940) 46
- Lachowicz Józef (?–1930), prawnik, sędzia śledczy Sądu Okręg. w Lublinie (1921–1923), sędzia Sądu Okręg. w Lublinie (1923–1930) 476
- Landau Zbigniew* 40, 406, 784
- Laskowski Zygmunt Władysław (1841–1928), uczestnik powstania styczniowego, emigrant, obywatel szwajcarski, działacz polonijny, prof. anatomii Szkoły Lekarskiej w Genewie, członek Ligi Narodowej 604, 609, 618
- Lauri Lorenzo (1864–1941), włoski duchowny katolicki, kardynał, dyplomata, urzędnik Kurii Rzymskiej, nuncjusz apostolski w Peru (1917–1921) i Polsce (1921–1926), penitencjarz więzowski (1927–1941), kammerling (1939–1941) 844
- Lehman Gustaw, współwłaściciel nieruchomości Lewiczynek i Zachodzko w pow. Nowy Tomyśl 99, 101
- Lehman Jadwiga, współwłaścicielka nieruchomości Lewiczynek i Zachodzko w pow. Nowy Tomyśl 99, 101
- Lenc (Lentz) Konstanty (1866–1943), prawnik, adwokat, szef Sekcji IV Samorządowej w MSW (od 1919), następnie dyr. Dep. Administracyjnego (od III 1921), szef Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP S. Wojciechowskiego (1923–1926) 121, 571
- Leśkiewicz Wincenty Adolf, prawnik, aplikant przy Sądzie Apel. w Warszawie (od

- 1918), sędzia Sądu Okręg. w Warszawie i Sądu Apel. w Warszawie (od 1923) 856
- Lewicki Jerzy, urzędnik, starszy referent w Min. Skarbu 176, 179
- Lichocki Władysław, prawnik, sędzia pokoju w Warszawie (1918–1923), sędzia Sądu Okręg. w Warszawie (od 1923) 688
- Limanowski Tadeusz, prawnik, podprokurator przy Sądzie Okręg. w Białej, sędzia Sądu Okręg. w Białej (od 1923), sędzia apelacyjny w Wilnie (do 1937) 688
- Lingauer Alexander, radca ministerialny w Min. Skarbu Królestwa Węgier, przedstawiciel Węgierskiego Urzędu Restytucyjnego 588, 589
- Lipowska Lucyna 51
- Lubieniecki Jan Henryk (1877–1947), lekarz, farmakolog, prof. terapii w Saratowie (1917–1921), prof. zwyczajny farmakologii na Wydz. Lekarskim UP (od 1923), członek korespondent Polskiej Akademii Umiejętności, współorganizator Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i dziekan Wydz. Lekarskiego tej uczelni (1944–1945) 385, 389, 398, 399
- Lubomirscy (rodzina), pol. ród książęcy 849
- Lubowicki Jan, prawnik sędzia śledczy w Radomiu, sędzia Sądu Okręg. w Radomiu (od 1923) i Sądu Apel. w Warszawie 688
- Ludkiewicz Seweryn (1882–1964), urzędnik państwowy i polityk, dyr. Dep. Rolnictwa i Lasów oraz prezes Centralnego Urzędu Ziemskiego w Tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej, prezes GUZ (1922–1923) i Państwowego Banku Rolnego (od 1927), min. rolnictwa i min. reform rolnych (III–VII 1932), min. rolnictwa i reform rolnych (VII 1932–V 1933) 33, 34, 39, 140, 152, 204, 253, 277, 335, 343, 344, 366, 384, 571, 583, 603, 684, 714, 763, 855
- Ludkiewicz Zdzisław (1883–1942), ekonomista rolny, polityk, dyr. Związku Rewizyjnego Polskich Spółdzielni Rolniczych i Kasy Centralnej Stowarzyszeń Pożyczkowych w Warszawie, pracownik Rady Windykacji Strat Wojennych i dyr. Wydz. Reform Agrarnych Tymczasowej Rady Stanu, prof. SGGW w Warszawie (od 1918, rektor 1925–1926), pracownik naukowy Politechniki Warszawskiej, min. reform rolnych w gabinecie W. Grabskiego (XII 1923–VII 1924) 763, 764, 780
- Lustig Kasriel, właściciel nieruchomości w Kaliszu 336, 340
- Lustig Rafał, obywatel brytyjski, nabywca nieruchomości w Kaliszu 336, 340
- Lustig Róża, obywatelka brytyjska, nabywczyni nieruchomości w Kaliszu 336, 340
- Łaszkiewicz Waclaw (?–1925), prawnik, sędzia pokoju w okręgu Sądu Okręg. we Włocławku, sędzia Sądu Okręg. we Włocławku (1923–1925) 688
- Łazuga Waldemar 28
- Łempicki Julian Romuald (1882–1940), prawnik, notariusz, ofic. rezerwy WP, sędzia pokoju w Turku w okręgu Sądu Okręg. w Kaliszu, sędzia Sądu Okręg. w Kaliszu (od 1923), przewodniczący Rady Miejskiej w Kaliszu, ofiara zbrodni katyńskiej 688
- Łepkowski Karol Józef (1864–?), prawnik, absolwent UJ, ojciec Stanisława 817
- Łepkowski Stanisław (1892–1961), prawnik, dyplomata, pracownik i zastępca szefa (1920–1923), potem szef Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP (1936–1939), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny na Węgrzech (1931–1936) 35, 795, 817, 818
- Łopuszański Jan (1875–1936), inż. hydrotechnik, prof. i rektor (1925–1926) Politechniki Lwowskiej, min. robót publicznych (IX 1922–XII 1923) 32, 63, 66, 80, 82, 96, 115, 121, 130, 140, 152, 173, 193, 253, 277, 280, 298, 335, 355, 366, 384, 394, 467, 475, 524, 571, 583, 603, 614, 684, 714, 783, 819, 855
- Łosiński Augustyn (1867–1937), duchowny katolicki, biskup diecezjalny kielecki

- (1910–1937), konserwatysta, sympatyk narodowej demokracji 85, 88, 94
Łossowski Piotr 44, 142, 656, 716, 821
Łoza Stanisław 117
- Łukasiewicz Juliusz (1892–1951), dyplomata, sekretarz Aleksandra Lednickiego jako szefa Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Piotrogradzie, sekretarz poselstwa we Francji (1921–1922), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny na Łotwie (1926–1929) i w Austrii (1931–1932), ambasador w Związku Sowieckim (1933–1936) i we Francji (1936–1939) 44, 49, 819
- Łuński Czesław (1882–1940), prawnik, ofic. rezerwy WP, prokurator przy Sądzie Okręg. w Łowiczu i Sądzie Okręg. w Łodzi (1921–1923), podprokurator przy Sądzie Apel. w Warszawie (1923–1928), prezes Sądu Okręg. w Pińsku (1928–1930), wiceprokurator SN, wiceprezes i prezes (1939) Sądu Okręg. w Płocku, ofiara zbrodni katyńskiej 784
- MacDonnell Mervyn Sorley (1880–1949), brytyjski dyplomata, wysoki komisarz Ligi Narodów w Wolnym Mieście Gdańsku (1923–1926) 600
- Macewicz Ksawery, ofic. WP, ubiegał się o dodatek na studia wyższe 606
Majchrowski Jacek Maria 33, 117
- Majka Franciszek Wincenty (1869–1943), duchowny katolicki, działacz narodowy, proboszcz w Samplawie (od 1898) i Kazanicach na Pomorzu, sądzony przez władze pruskie za obronę języka pol. (1907), przewodniczący Naczelnej Rady Ludowej w Samplawie 268
- Makowski Julian (1875–1959), prawnik, specjalista prawa międzynarodowego, dyplomata, naczelnik Wydz. Traktatowego MSZ (od 1919), prof. Szkoły Głównej Handlowej (1936–1939, rektor 1937–1939), członek delegacji na rokowania z Czechosłowacją (1920), Wolnym Miastem Gdańskiem (1921), Litwą (1928), delegat RP na konferencję kodyfikacyjną prawa międzynarodowego w Hadze (1930), przewodniczący Wyższej Komisji Dyscyplinarnej w MSZ (od 1931), redaktor *Zbioru Dokumentów* i miesięcznika „Polityka Narodów”, wykładowca Szkoły Głównej Służby Zagranicznej i UJ 656
- Makowski Waclaw (1880–1942), prawnik karnista, prof. UW, wicedyrektor Dep. Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu, kier. Min. Sprawiedliwości (1918), wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej, min. sprawiedliwości w rządach A. Śliwińskiego, J. Nowaka i W. Sikorskiego (1922–1923) i po przewrocie majowym (V–IX 1926), poseł na Sejm RP (1928–1935), senator RP (1935–1939), marszałek Sejmu (1938–1939) 32, 63, 64, 66, 71, 80, 82, 96, 115, 121, 140, 145, 152, 173, 193, 253, 277, 280, 335, 366, 384, 414, 467, 475, 486, 524, 571, 583, 684, 712, 714, 783, 819, 826, 855
- Maleszka Antoni, nauczyciel i kier. szkoły w Dąbrowie Krotoszyńskiej 152, 156
- Marecki Tadeusz (1866–1944), prawnik, adiunkt sądowy, zastępca prokuratora, prokurator, zastępca nadprokuratora państwa (1916–1919) w Krakowie, zastępca prokuratora (1919–1923), następnie prokurator (1923–1929) przy Sądzie Apel. w Poznaniu 385, 390, 413, 414
- Markowski Bolesław (1862–1936), prawnik, ekonomista, polityk, działacz samorządowy, wiceminister i kier. Min. Skarbu (1921–1926), członek Rady Stanu powołany przez Radę Regencyjną, prorektor i rektor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie 33, 36, 41, 66, 82, 121, 253, 298, 684
- Martens Leonard (?–1935), prawnik, adwokat, aplikant przy Sądzie Apel. w Wilnie, sędzia Sądu Okręg. w Wilnie (od 1923) 687
- Martini Leonard (1855–1934), inż. górniczy, urzędnik i naczelnik wydz. w Dep. Górnictwo-Hutniczym Min. Przemysłu i Handlu, członek Stowarzyszenia Polskich Inżynierów Górniczych i Hutniczych 716

- Massalska Eugenia, współwłaścicielka nieruchomości w Warszawie 714, 720
- Massalski Bronisław, współwłaściciel nieruchomości w Warszawie 714, 720
- Matelski Dariusz* 43
- Materski Wojciech* 45, 858, 876
- Matutt Eugeniusz, obywatel Kłajpedy, nabywca nieruchomości w Grudziądzu 608, 612
- Mazur Grzegorz* 33, 117
- Meissner Stanisław, prawnik, członek Senatu Administracyjnego Sądu Apel. w Poznaniu, sędzia Sądu Apel. w Poznaniu (od 1923) 476
- Ménard Émile René (1862–1930), franc. malarz symbolista, prof. Académie de la Grande-Chaumière (od 1904) 407
- Mengin Henri (1852–1927), franc. adwokat, prezes izby adwokackiej (1914–1918), mer Nancy (1919–1925) 691
- Mestrezat William (1883–1928), uczony, enolog, fizyk, neurochemik, członek Instytutu Pasteura 477, 481
- Meyer Herman, przedsiębiorca, handlowiec, właściciel kopalni w Wapnie, katowicki przedstawiciel firmy „Solvay” 131, 133
- Michalski Jerzy (1870–1956), prawnik, ekonomista, prof. UJ (1907–1911), dyr. naczelny Polskiego Banku Krajowego (1911–1924), min. skarbu (1921–1922), poseł na Sejm I kadencji, radny m.st. Warszawy (od 1927) 36
- Michelis Witold de (1885–po 1938), prawnik, członek Komitetu Obywatelskiego m.st. Warszawy (1914–1918), prokurator Sądu Okręg. w Radomiu (1918–1919), podprokurator przy Sądzie Apel. w Warszawie (1919–1923), podprokurator przy SN (1923–1927), sędzia SN (1927–1929), prezes SN kierujący pracą II Izby (sprawy karne byłego zaboru ros., 1929–1932) 687
- Michowicz Waldemar* 716
- Mickiewicz Mieczysław (1879–1932), prawnik, adwokat, polityk, min. do spraw pol. w rządzie Ukraińskiej Republiki Ludowej (I–IV 1918), pracownik Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, wojewoda wołyński (1922–1923) 254, 264
- Miculescu, rumuński urzędnik, dyr. w Min. Kolei Żelaznych 822
- Mierzwa Janusz* 51, 119, 334
- Miklaszewski Bolesław (1871–1941), inż. chemik, filozof, ekonomista, działacz niepodległościowy, polityk, urzędnik państwowy, dyr. Wyższej Szkoły Handlowej, dyr. Dep. Szkolnictwa Zawodowego w MWRiOP, min. wyznań religijnych i oświecenia publicznego w rządzie W. Grabskiego (1923–1924), senator RP (1935–1939) 408
- Mikulecki Wiktor Antoni (1878–1960), prawnik, ekonomista, bankowiec, podsekretarz stanu w Min. Skarbu (1922–1923), prezes Polsko-Austriackiej Izby Handlowej, prezes Państwowego Banku Odbudowy (1922–1924), pracował w dyrekcji Banku Dyskontowego Warszawskiego SA (dyr. 1937–1939) 82, 140, 148, 155, 158, 169
- Mikulicz Sergiusz* 821
- Mikułowski-Pomorski Józef (1868–1935), specjalista w zakresie chemii rolnej, polityk, pracownik naukowy Akademii Rolniczej w Dublanach (1893–1911, jej dyr. 1906–1911), wicemarszałek w Tymczasowej Radzie Stanu i członek jej Komisji Przejściowej (1917), wicepremier i min. rolnictwa w rządzie J. Kucharzewskiego (1917–1918), rektor SGGW (1918–1920, 1928–1929), kier. MWRiOP w rządzie W. Sikorskiego (XII 1922–V 1923), następnie w I i II rządzie K. Bartla (V–VII 1926) 33, 66, 80, 82, 96, 115, 121, 140, 152, 173, 193, 253, 277, 280, 298, 335, 352, 354, 366, 384, 395, 397–401, 403–406, 408, 467, 475, 524, 571, 583, 603, 613, 684, 712, 714, 783, 819, 826, 855
- Miłkowski Wojciech, urzędnik państwowy, referent w Powiatowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy w Częstochowie, starszy referent w Urzędzie Wojewódzkim Kieleckim (od 1922) 93
- Minkiewicz Witold (1880–1961), inż. architekt, nauczyciel w Szkole Przemysłowej we

- Lwowie (1911–1920), prof. nadzwyczajny (1920–1923), następnie prof. zwyczajny architektury na Wydz. Architektonicznym Politechniki Lwowskiej (1923–1945, rektor 1930–1931), prof. Politechniki Gdańskiej (od 1946), kier. odnowienia Zamku na Wawelu (1947–1951) 857
- Młynarski Feliks (1884–1972), ekonomista, bankowiec, dyr. Urzędu Emigracyjnego przy Min. Pracy i Opieki Społecznej (1921–1922), wicedyrektor dep. w Min. Skarbu (1923–1924), współtwórca i wiceprezes Banku Polskiego SA (1924–1929), prof. Szkoły Głównej Handlowej (1929–1939); w czasie okupacji niem., za zgodą pol. organizacji społecznych i gospodarczych, prezes Banku Emisyjnego w Polsce 605, 606
- Moskalewski Stanisław (1876–1936), polityk, działacz społeczny, wojewoda lubelski (1919–1926) 41
- Mostowtt Ludwik, obywatel Stanów Zjednoczonych, nabywca nieruchomości w Wisitknie 789, 793
- Moszczyński Jan Maksymilian (1869–1932), prawnik, urzędnik pocztowy, dyr. Dep. Poczтового w Min. Pocht i Telegrafów, kier. tego resortu w rządach J. Nowaka i W. Sikorskiego, potem min. (V 1923–XII 1923), dyr. generalny Pocht i Telegrafów (1924–1926) 33, 63, 66, 80, 82, 96, 115, 121, 140, 152, 173, 193, 253, 277, 280, 298, 335, 366, 384, 467, 475, 524, 571, 583, 603, 614, 684, 712, 714, 783, 819, 826, 855
- Mroczkowska Michalina, pomoc kancelaryjna w starostwie w Przemyślu (1917) i urzędzie kolejowym w Przemyślu (1917–1919), nauczycielka w Piątkowie 606, 610
- Mrozowski Jan Władysław (1864–1937), prawnik, I prezes SN (1923–1934), członek Stałej Narady przy Delegacji Polskiej na Konferencję Pokojową, potem prezes Delegacji Polskiej do Komisji Odszkodowań w Paryżu 686, 691, 706, 784
- Müller Władysław, prawnik, urzędnik państwowy, prezes Sądu Apel. w Lublinie z ramienia okupacyjnych władz austr. (1916–1918), szef Sekcji Ustawodawczej, następnie dyr. dep. w Min. Sprawiedliwości 298
- Mussolini Benito (1883–1945), włoski dziennikarz, polityk, główny założyciel i przywódca ruchu faszystowskiego, premier (1922–1943), dyktator Włoskiej Republiki Socjalnej (1943–1945) 792
- Muszalski Jan (1887–?), inż. rolnik, przedstawiciel Urzędu Restytucyjnego dla Austrii i Węgier 588, 589
- Nagelmackers Georges (1845–1905), belgijski przemysłowiec i przedsiębiorca, twórca Orient Expressu, założyciel Compagnie internationale des wagons-lits 633
- Narutowicz Gabriel (1865–1922), inż. hydrotechniki, prof. Politechniki w Zurychu, min. robót publicznych (VII 1920–VI 1922) i spraw zagranicznych (VI–XII 1922), pierwszy prezydent RP (1922) 27–31, 34, 35, 48, 63, 65, 67, 69, 72, 74, 79–81, 88, 93, 94, 190, 332, 497, 541, 591, 656, 791, 795, 817
- Nenadović Mihailo (Nenadovic Michajlo, 1876–1934), ofic. i gen. bryg. artylerii Sił Zbrojnych Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców (potem Jugosławii), attaché wojskowy w Szwajcarii, w Polsce (1920–1922) i w Czechosłowacji, zastępca min. wojny (1930–1931), attaché wojskowy we Francji (1931–1934) 140
- Neyman Antoni, prawnik, notariusz, urzędnik państwowy, specjalista w zakresie spraw rachunkowo-budżetowych, referent (od 1917), starszy referent, radca ministerialny i naczelnik Wydz. Skarbowego (od 1919) w Dep., potem Min. Sprawiedliwości 385, 390, 412, 413
- Niesiołowski (Niesiołowski-Gawin) Jan (1876–po 1936), inż., gen. WP, szef Dep. X (Komunikacji Wojskowej), potem Dep. II (Techniczny Komunikacyjny) w MSWojsk. (1919), szef Sztabu MSWojsk. (1919–1921), w 1921 przeniesiony w stan spoczynku 138

- Niewiadomski Eligiusz (1869–1923), malarz, wykładowca Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, krytyk sztuki, zabójca pierwszego prezydenta RP G. Narutowicza 63, 68, 69, 817, 818
- Niewiarowski Bolesław, prawnik, sędzia pokoju w Łasku w okręgu Sądu Okręg. w Łodzi, sędzia Sądu Okręg. w Łodzi (od 1923) i Sądu Apel. w Warszawie 687
- Notin Jean-Christophe* 604
- Nowak Julian (1865–1946), lekarz medycyny i weterynarii, mikrobiolog, profesor UJ (1915–1935) i rektor tej wszechnicy, związany z konserwatywnym Stronnictwem Prawicy Narodowej, premier oraz min. wyznań religijnych i oświecenia publicznego (VIII–XII 1922) 27, 28, 31–33
- Nowodworski L., urzędnik państwowy, pracownik MSW 297
- Nowowiejski Tadeusz (1861–1923), prawnik, adwokat przysięgły, prowadził kancelarię adwokacką w Warszawie i Petersburgu (1897–1917), radca ministerialny i naczelnik wydz. w Głównym Urzędzie Walki z Lichwą (1919), naczelnik Okręgowego Urzędu Walki z Lichwą w Warszawie (1919–1921), naczelnik wydz. w Min. Przemysłu i Handlu, sędzia NTA (1923) 386, 390, 416, 418, 419
- Obolenski Leonid Leonidowicz (1873–1930), ros. prawnik, muzykolog, sowiecki działacz partyjny, dyplomata, chargé d'affaires i przedstawiciel pełnomocny Ros. Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej w Polsce (1922–1924) 45
- Obuchowski Bronisław, ks. katolicki, proboszcz parafii katedralnej w Kielcach (1915–1935) 93
- Okołowicz Alfred (1890–po 1938), ekonomista, urzędnik państwowy, prezes OUZ w Katowicach (1926–1930), w Poznaniu (od 1930) i Stanisławowie (do 1934), następnie inspektor w zarządzie centralnym Min. Rolnictwa i Reform Rolnych 780
- Okołowicz Józef (1876–1923), dyplomata, urzędnik państwowy, konsul RP w Montrealu (1919–1922), dyr. Urzędu Emigracyjnego przy Min. Pracy i Opieki Społecznej (1922–1923) 901
- Okuń Edward (1872–1945), malarz, rysownik-illustrator, wiceprezes Tow. Zachęty Sztuk Pięknych (1922–1925), prof. malarstwa w Szkole Sztuk Pięknych im. W. Gersona w Warszawie (1925–1930) 817
- Olewiński Władysław (1882–1923), prawnik, urzędnik państwowy, sędzia gminny i adwokat w Żyrardowie, radca prawny w Centralnym Komitecie Obywatelskim w Mińsku, sędzia Sądu Okręg. w Radomiu (1918–1919), stały członek Głównej Komisji Ziemskiej (1919–1920), prezes OUZ w Warszawie (1920–1921), wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej i GUZ (1921–1923), zamordowany w Warszawie 763, 780
- Olpiński Karol (1876–1944), prawnik, urzędnik państwowy, wojewoda tarnopolski (1921–1923), podsekretarz stanu w MSW (1922–1926), aplikant w Sądzie Apel. i Sądzie Okręg. w Warszawie, sędzia NTA (1930–1939) 31, 41, 99, 101, 113, 114, 262, 298, 335, 366, 384, 467, 475, 524, 571, 583, 603, 684, 714, 783, 803, 819, 826, 855
- Olszowski Kazimierz (1865–1933), prawnik, dyplomata, pełnomocnik do rokowań z Niemcami (1921–1923), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Niemczech (1923–1928), następnie w Turcji (1928–1933), od 1930 ambasador 347
- Opacki Zbigniew* 401, 402
- Orlando Vittorio Emanuelo (1860–1952), włoski prawnik, polityk, premier (1917–1919), reprezentował Italię podczas paryskiej konferencji pokojowej 792, 797
- Orłowski Piotr, prawnik, prezes Sądu Okręg. w Radomiu, wiceprezes Sądu Apel. w Warszawie (od 1923) 687

- Orzęcki Roman (1863–1923), ekonomista, statystyk, prof. ekonomii politycznej i statystyki w Demidowskim Liceum Prawniczym w Jarosławiu (1905–1917), prof. statystyki na uniwersytetach w Petersburgu, Moskwie, Kijowie i Charkowie (1917–1922), prof. zwyczajny statystyki na Wydz. Prawa i Nauk Politycznych UW (1923), zginął w wyniku zamachu bombowego na terenie tej uczelni 385, 390, 399, 400
- Osiński Aleksander (1870–1956), gen. dyw. WP, szef Administracji Armii w MSWojsk. (1922–1924), kier. MSWojsk. (V–VI 1923), Inspektor Szkół Wojskowych (1923–1926), Inspektor Armii (1926–1935) 32, 96, 121, 173, 193, 253, 277, 475, 571, 684, 812, 826
- Ossoliński Bronisław – zob. Topór-Ossoliński Bronisław
- Ossowski Stefan (1874–1936), inż. elektryk, przemysłowiec, polityk, min. przemysłu i handlu (III–VII 1922, I–V 1923), członek rady nadzorczej Banku Gospodarstwa Krajowego (1924–1927) 33, 152, 173, 193, 253, 277, 280, 298, 335, 356, 366, 394, 467, 475, 524, 571, 583, 603, 614, 684, 714, 728, 796, 826, 855
- Ostrowski Tadeusz (1881–1941), lekarz, chirurg, ppłk WP (1918–1920), ordynator Oddz. Chirurgii Dziecięcej Szpitalika św. Zofii we Lwowie (1921–1924), ordynator Oddz. Chirurgicznego Państwowego Szpitala Powszechnego we Lwowie (od 1924), prof. UJK (od 1923), kier. Kliniki Chirurgicznej (1932–1941), zamordowany przez Niemców na Wzgórzu Wuleckim 786
- Oyrzanowski (Ojrzanowski) Władysław Jakub (1876–1927), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie (1921–1923), Sądu Apel. w Warszawie (1923–1927) oraz SN (1927) 568, 856
- Pacelli Eugenio (papież Pius XII, 1876–1958), włoski duchowny katolicki, dyplomata, nuncjusz apostolski w Bawarii (1917–1925) i w Niemczech (1920–1929), sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej (1930–1939), kamerling (1935–1939) 631
- Paczoski Władysław, urzędnik, sekretarz Komitetu Politycznego Rady Ministrów, starszy referent PRM 819
- Pajewski Janusz* 28, 29
- Pasteur Louis (1822–1895), franc. chemik, prekursor mikrobiologii, założyciel i pierwszy dyr. Instytutu noszącego jego imię (1888–1895) 686
- Pawlak Karol* 145
- Pawlikowski Czesław, urzędnik państwowy, referent, radca ministerialny, naczelnik wydz. w PRM i zastępca przewodniczącego Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszów austriackich Rusinów i Żydów (do 1922) 692
- Perkins Charles Ely, obywatel angielski, nabywca nieruchomości w Krośnie 608, 612
- Perkins Jakób Herbert, obywatel angielski, nabywca nieruchomości w Krośnie 608, 612
- Perkowska Urszula* 415, 417, 681
- Perłowski Jan (1872–1941), dyplomata, szef gabinetu wiceministra W. Skrzyńskiego, radca legacyjny poselstwa RP w Szwajcarii i sekretarz Delegacji RP przy Lidze Narodów (1919–1922), radca legacyjny w poselstwie RP we Włoszech (od 1922), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Hiszpanii (1927–1935) z akredytacją na Portugalię (1927–1933) 494
- Petruszewycz (Petruszewicz) Jewhen Omełanowycz (1863–1940), ukraiński adwokat, polityk, przewodniczący Ukraińskiej Rady Narodowej, prezydent i dyktator Zachodnio-Ukraińskiej Republiki Ludowej (1918–1923), na emigracji w Austrii i Niemczech 42
- Pękosławski Stanisław Franciszek (1870–1934), inż. technolog, wojewoda kielecki (1919–1923), dyr. handlowy Tow. Saturn w Warszawie 94

- Pętkowski Józef, inż. architekt, właściciel hotelu „Comfort” i willi „Wanda” w Piotrkowie, współtwórca Piotrkowskiego Konsorcjum Budowy Elektrowni, członek Tow. Kredytowego Ziemińskiego 99, 101
- Piber Andrzej* 33, 114, 264
- Piernikarski Zdzisław Stefan (1878–po 1949), prawnik, podprokurator, potem (1923–1939) prokurator przy SN, ponownie prokurator SN (1946–1950) 784
- Piętak Jan Kanty (1885–1933), prawnik, starszy referent, potem (od 1920) radca ministerialny i kier. referatu wyznania prawosławnego w MWRiOP, radca prawny w Dep. Ustawodawczym PRM (1922–1926), kier. Działu Prawnego Prezesa Rady Ministrów (1926–1927), szef Biura Prawnego Prezesa Rady Ministrów (1927–1932), pierwszy prezes NTA (1932–1933) 297
- Piłsudski Józef (1867–1935), naczelny wódz Armii Pol. (od XI 1918), Naczelnik Państwa (1918–1922), Marszałek Polski (1920), szef Szt. Gen. (1922–1923), premier (1926–1928 i 1930), min. spraw wojsk. i Generalny Inspektor Sił Zbrojnych (1926–1935) 27, 28, 31, 32, 45, 64, 80, 81, 384
- Piniński Leon (1857–1938), dyplomata, kolekcjoner i historyk sztuki, prawnik, prof. zwyczajny prawa rzymskiego na Wydz. Prawa i Umiejętności Politycznych UJK, rektor tej uczelni (1928–1929) 786
- Plemiannikowa Wanda, obywatelka ros., nabywczyni nieruchomości w Pleszewie 336, 340
- Plichta Paweł* 38
- Pluciński Leon (1875–1935), podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), komisarz generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku (VII 1921–II 1924), poseł na Sejm RP (1922–1930), wicemarszałek Sejmu (1925–1927) 28, 298, 819
- Płoski Edmund (1859–1942), prawnik, działacz socjalistyczny, współtwórca I Proletariatu, sędzia pokoju Sądu Okręg. w Mławie (1920–1923), wiceprezes Sądu Okręg. w Mławie (od 1923), prezes Sądu Okręg. we Włocławku (do 1930) 785
- Podhorodecki Piotr* 32
- Poincaré Raymond (1860–1934), franc. polityk, premier (1912–1913, 1922–1924, 1926–1929), prezydent Francji (1913–1920) 44
- Ponikowski Antoni (1878–1949), inż., polityk, działacz społeczny, w rządzie Rady Regencyjnej min. oświaty (XII 1917–XI 1918) i premier (II–IV 1918), prof. Politechniki Warszawskiej (od 1916, rektor 1921–1922 i 1923–1924), premier oraz min. wyznań religijnych i oświecenia publicznego (IX 1921–VI 1922), poseł na Sejm RP (1930–1935) 33, 43, 663
- Popiel Karol* 29
- Porowski Marcei (1894–1963), urzędnik, samorządowiec, starszy referent Sekcji, potem Dep. Samorządowego MSW (1919–1929), naczelnik Wydz. Finansów Komunalnych, dyr. biura, potem dyr. Związku Miast Polskich (1929–1939), komisarz rządu i prezydent m.st. Warszawy podczas powstania (VIII–X 1944), represjonowany przez władze komunistyczne 386, 390
- Poziomek Jan, żołnierz 5. Dywizji Strzelców Polskich na Syberii (1919–1920), pomocnik nauczyciela w Nowonikołajewsku, nauczyciel szkoły powszechnej w Chotczy 97, 100
- Półwiartek Józef* 29
- Prądyński Witold (1882–1952), prawnik, adwokat, notariusz, kier. Dep. Sprawiedliwości w Min. byłej Dzielnicy Pruskiej (1919–1921), następnie kier. Dep. Ziem Zachodnich w Min. Sprawiedliwości (1921–1922), pełnomocnik do rokowań z Niemcami, prowadził kancelarię adwokacką (do 1933) i biuro notarialne w Poznaniu (do 1939) 319
- Przełowski Aleksander, student Mikołajowskiej Szkoły Wojskowej w Petersburgu (1903–1906), inż., starszy referent

- Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych w województwie łódzkim 606, 610
Przeniosło Małgorzata 395, 396, 398–402, 404, 528, 786, 787, 828, 857
Przeniosło Marek 395, 396, 398–402, 404, 528, 786, 787, 828, 857
Przeworski Jan 449
 Przybytkowski Józef, obywatel amerykański, nabywca nieruchomości w Chełmie 336, 340
Przygodzki Jacek 576
 Ptaś Józef (1864–1942), prawnik, polityk, poseł do austr. Rady Państwa (1907–1918), członek Prezydium i naczelnik Wydz. Sądownictwa Polskiej Komisji Likwidacyjnej (1918–1919), prokurator przy SN (1919–1923), naczelnik Głównego Urzędu Walki z Lichwą (1920–1922), sędzia NTA (1923–1926) 386, 390, 416, 417, 419
Pustuła Zbigniew 288
 Rabczewski Piotr Paweł (1871–1923), prawnik, sędzia śledczy Sądu Okręg. w Białymstoku z siedzibą w Bielsku (1922–1923), sędzia Sądu Okręg. w Białymstoku (1923) 688
 Raczyński Józef (1874–1931), prawnik, szef sekcji w PRM oraz w Min. Rolnictwa i Dóbr Państwowych (1920), wielokrotny kier. tego resortu (1921–1923), min. reform rolnych (1926) 33, 63, 66, 80, 82, 96, 115, 121, 140, 152, 173, 193, 253, 277, 280, 298, 335, 343, 366, 384, 394, 411, 475, 505, 524, 583, 603, 614, 684, 712, 714, 730, 783, 805, 807, 819, 826, 855, 891
 Radecki Stanisław, por. WP, ofic. w Gabinetce Ministra Spraw Wojskowych z przydziałem do 67. pułku piechoty 93
Radzik Tadeusz 32
 Radziszewski Henryk Aleksander (1873–1923), ekonomista, publicysta, polityk, pracownik naukowy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i SGGW, poseł na Sejm RP (1919–1923), prof. zwyczajny nauk gospodarstwa społecznego na Wydz. Leśnym SGGW (1923) 385, 390, 405, 406
 Rakowski Tomasz (1878–1935), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Siedlcach, Sądu Apel. w Warszawie (od 1923) oraz Sądu Okręg. w Kaliszu 856
 Rappé (Rappe) Adolf (1879–1939), prawnik, wieloletni urzędnik sądowy, naczelnik wydz. w MSW (1919–1922), przewodniczący Komisji dla spraw nieprzyjętych do państwowej służby polskiej byłych urzędników i funkcjonariuszów austriackich Rusinów i Żydów, członek delegacji do rokowań z Niemcami w Dreźnie, sędzia NTA (od 1922) 692, 693
 Rataj Maciej (1884–1940), nauczyciel, polityk, poseł PSL „Wyzwolenie”, następnie PSL „Piast”, wiceprzewodniczący Komisji Konstytucyjnej Sejmu, marszałek Sejmu I kadencji, dwukrotnie sprawował obowiązki prezydenta RP (XII 1922 i V 1926), zamordowany przez Niemców w Palmirach 28–31, 34, 36, 38, 64, 69, 81, 115, 117, 155, 164, 192, 604
Redzik Adam 353
 Reich Leon (1879–1929), prawnik, adwokat, polityk syjonistyczny, poseł na Sejm I i II kadencji, członek Żydowskiego Koła Parlamentarnego (przewodniczący 1924–1925), członek Żydowskiej Gminy Wyznaniowej we Lwowie 43
 Rembowski Marian (1878–1961), inż., działacz państwowy, komisarz rządowy w Sieradzu i Kaliszu (1918–1920), starosta kaliski (1920–1923), wojewoda łódzki (1923–1924) i białostocki (1924–1927) 41, 301, 303, 333, 334
 Riabinin (błędnie Riabin) Jan (1878–1942), historyk, archiwista, badacz dziejów Lublina, pracownik Archiwum Państwowego w Kielcach (1921) i w Lublinie (1921–1938) 97, 100
 Rodich-Laskowski Daniel von (1884–1957), prawnik, urzędnik administracji rządowej (po 1918), sekretarz min. skarbu W. Grabskiego, naczelnik wydz. w PRM (od 1921), szef Biura Prezesa Rady Ministrów, właściciel dóbr Bażanówka 298, 826

- Rogała Wojciech (1884–1947), geolog, paleontolog, pracownik naukowy Uniwersytetu Franciszka I, potem UJK, kier. Instytutu Geologicznego, prof. zwyczajny geologii na Wydz. Filozoficznym tej uczelni (od 1923) 786
- Rokitnicki Józef, prawnik, działacz narodowy, sekretarz hipoteki w Płocku, członek Komitetu Obrony Warmii i Mazur (1920), sędzia, potem wiceprezes Sądu Okręg. w Płocku (1923–1927), wiceprezes Sądu Okręg. w Warszawie 689
- Roman Walery (1877–1952), prawnik, działacz państwowy, członek Tymczasowej Rady Obywatelskiej Okręgu Suwalskiego, wojewoda poleski (1921–1922), delegat rządu na Litwę Środkową, potem Wileńszczyznę (1922–1924), senator RP (1928–1935), notariusz w Warszawie (1925–1950) 803
- Romocki Ludwik (1872–1927), prawnik, podprokurator, potem prokurator przy SN (1920–1923), sędzia SN (1923–1927) 687
- Rosner Feliks Józef (1871–1938), prawnik, adwokat, sędzia Sądu Apel. w Poznaniu, prezes senatu przy tym sądzie (od 1923) 605
- Roszkowski Wojciech* 400
- Roth François* 44
- Rozwadowski Jordan Tadeusz (1866–1928), gen. broni WP, naczelny dowódca Wojsk Polskich w Galicji Wschodniej (1918–1919), szef Polskiej Misji Wojskowej w Paryżu (1919–1920), szef Szt. Gen. (1920), Generalny Inspektor Jazdy i Generalny Inspektor Kawalerii WP (1921–1926) 138
- Rudnicki Kazimierz (1879–1959), prawnik, historyk, adwokat w Piotrkowie, prezydent Piotrkowa (1917), prokurator przy Sądzie Okręg. w Piotrkowie (1917–1921) i Warszawie (1921–1923), podsekretarz stanu w Min. Sprawiedliwości (1923), prokurator Sądu Okręg., następnie Sądu Apel. w Warszawie (1923–1936), prezes Sądu Apel. w Krakowie i Warszawie (1936–1937), sędzia Trybunału Stanu (1937–1939), prezes Sądu Apel. w Warszawie z siedzibą w Łodzi, potem w Krakowie (1945–1947), sędzia SN (1947–1951) 476, 480, 485, 486, 603, 613
- Rudnicki Szymon* 43
- Rudnicki, przewodnik Policji Państwowej 818
- Rudzińska Jolanta 51
- Rudzisz Kazimierz* 417
- Russo Giacomo Barone (od 1924 Giacomo Paulucci de' Calboli, 1887–1961), włoski prawnik, dyplomata, sekretarz delegacji na paryską konferencję pokojową, szef Gabinetu Min. Spraw Zagranicznych (1922–1927), zastępca sekretarza generalnego Ligi Narodów (1927–1933), ambasador w Japonii, Belgii i Hiszpanii 792
- Rutkowski, posterunkowy Policji Państwowej 818
- Rybak Józef (1882–1953), gen. WP, szef Dep. I Mobilizacyjno-Organizacyjnego w MSWojsk., I zastępca szefa Szt. Gen. (1921–1924) 41
- Rybczyński Mieczysław (1873–1937), inż. hydrotechniki, prof. Politechniki Warszawskiej, zasłużony dla prac regulacyjnych górnych biegów rzek południowej Polski, podsekretarz stanu, a potem kier. Min. Robót Publicznych (1922, 1925–1926) 826
- Rymer Józef (1882–1922), górnik, polityk, jeden z przywódców III powstania śląskiego, poseł na Sejm Ustawodawczy, wojewoda śląski (II–XII 1922) 116, 134, 261
- Rytarowska Sabina, sekretarka Sądu Okręg. w Pińsku, ubiegała się o dodatek na studia wyższe 176, 179
- Ryx Marian Józef (1853–1930), duchowny katolicki, rektor seminarium duchownego w Sandomierzu (1895–1907), biskup diecezjalny sandomierski (1910–1930) 93
- Sabas Maksymilian, dyr. huty „Laura” w Siemianowicach 254
- Sabath Janina (Mania) z Mańkowskich, obywatelka Czechosłowacji, nabywczyni nieruchomości w Roźniatowie 828, 831

- Sabath Samuel (1889–ok. 1940), lekarz, obywatel Czechosłowacji, mieszkał też w Dolinie i Stanisławowie, nabywca nieruchomości w Roźniątowie, ofiara Holokaustu 828, 831
- Salinger Władysław (1876–1957), prawnik, przemysłowiec, działacz społeczny i polityczny, urzędnik, właściciel i kier. fabryki bielizny oraz pralni chemicznej „Matylda” (1908–1917), komisarz rządowy (1919–1920), potem starosta powiatowy w Ostrowi Mazowieckiej, starszy referent, następnie naczelnik Wydz. Samorządowego w Urzędzie Wojewódzkim Białostockim (1921–1926) 96, 99
- Samujłło Julian* 32
- Santoliquido Rocco (1854–1930), włoski uczony, pierwszy przewodniczący Institut Métapsychique International w Paryżu 604, 609
- Sărăteanu (Sarateanu), rumuński urzędnik, dyr. Min. Kolei Żelaznych 822
- Sawicki Jan (1859–1940), prawnik, urzędnik w Namiestnictwie Galicji, prezes IV Izby SN (1919), I prezes NTA (1922–1928) 416
- Schramm Tomasz* 604, 651
- Schultis Antoni (1869–1939), prawnik, urzędnik, działacz państwowy, sekretarz, potem radca Namiestnictwa we Lwowie, kier. dep. dla spraw uniwersyteckich tego Namiestnictwa, pracownik MSW, naczelnik Wydz. Administracyjnego w Urzędzie Wojewódzkim Lwowskim (1921–1923), wojewoda śląski (1923–1924), w 1925 przeniesiony w stan spoczynku, członek Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Kuratorium Lwowskim 41, 253, 257, 261, 262
- Selskar Michael Gunn (1883–1944), amerykański ekspert do spraw zdrowia publicznego, wiceprezes Fundacji Rockefellera, sekretarz Amerykańskiego Stowarzyszenia Zdrowia Publicznego (1912–1918), działał w Europie i Chinach 98, 101
- Semadeni Jadwiga z Kalińskich, obywatelka szwajcarska, przedstawicielka znanej rodziny cukierników, nabywczyni nieruchomości w Warszawie 154, 157
- Semadeni Jan, obywatel szwajcarski, przedstawiciel znanej rodziny cukierników, nabywca nieruchomości w Warszawie 154, 157
- Serafin Tomasz* 715
- Serwański Maciej* 398
- Seyda Marian (1879–1967), polityk, publicysta, jeden z liderów narodowej demokracji, poseł na Sejm RP (1919–1927), senator RP (1928–1935), min. spraw zagranicznych (V–X 1923), min. sprawiedliwości (1940–1941) 30, 115
- Sieniawski Józef (1863–1935), prawnik, notariusz, sędzia śledczy Sądu Okręg. w Mławie, sędzia Sądu Okręg. w Mławie (1923–1930) 688
- Sikora Ignacy (1882–1969), działacz związkowy i spółdzielczy, polityk, delegat ze Śląska do Naczelnej Rady Ludowej, uczestnik akcji plebiscytowej, prezesa Związku Metalowców ZZP (1920–1926), poseł na Sejm Śląski z ramienia Narodowej Partii Robotniczej (1922–1935), po II wojnie światowej działacz Stronnictwa Pracy na Górnym Śląsku 254
- Sikorski Tomasz* 28
- Sikorski Władysław (1881–1943), gen. WP, polityk, dowódca V Armii w wojnie polsko-sowieckiej, szef Szt. Gen. (1923–1924), premier rządu (XII 1922–V 1923), min. spraw wojskowych (1924–1925), premier i Naczelny Wódz Sił Zbrojnych (1939–1943) 27–51, 63–66, 71, 73–75, 79–82, 85, 96, 114, 115, 118, 120, 140, 142, 152, 155, 156, 160, 163–165, 172, 173, 177, 190, 192–194, 253, 256, 275, 277, 278, 280, 283, 298, 301, 307, 334, 335, 339, 357, 366, 367, 379, 381, 384, 389, 394, 467–469, 475, 480, 524, 528, 571, 573, 582, 583, 585, 603, 604, 609, 613, 638, 641, 648, 662, 689, 693, 712–714, 719, 724, 730, 763, 783, 784, 791, 819, 822, 826, 829, 853, 855, 860, 883
- Simon Gustaw (1878–1941), ekonomista, specjalista w zakresie ubezpieczeń

- społecznych, działacz polityczny, podsekretarz stanu w Min. Pracy i Opieki Społecznej, kier. resortu pracy i polityki społecznej (1924), prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (1926–1928), prof. Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie (1918–1930), przywódca Ligi Państwowości Polskiej 298
- Simon Lucien (1861–1945), franc. malarz akwarelista, projektant, litograf, prof. École nationale supérieure des beaux-arts w Paryżu (od 1923), członek Académie des beaux-arts (1927–1945) 407
- Skarbek Jan* 32
- Skarżyński Zygmunt, prawnik, sędzia, wiceprezes (1923–1926) i prezes (od 1926) Sądu Okręg. w Łomży 785
- Skibiński Stanisław, prawnik, sędzia pokoju w Warszawie, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie (1923–1937) 688
- Skoczyński Michał* 417
- Skorzyński Józef (1878–1959), prawnik, sędzia śledczy w Kursku i Charkowie (od 1909), sędzia śledczy przy Sądzie Okręg. w Warszawie (1920–1927), zajmował się sprawą zabójstwa prezydenta G. Narutowicza, sędzia apelacyjny śledczy do spraw wyjątkowego znaczenia (od 1927), kier. Instytutu Ekspertyz Sądowych (1929–1939), po II wojnie światowej sędzia apelacyjny śledczy do spraw wyjątkowego znaczenia i pracownik Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce 817, 818
- Skotnicki Jan (1876–1968), malarz, artysta plastyk, urzędnik państwowy, zastępca dyr. (1921–1923), potem dyr. (1923–1929) Dep. Sztuki w MWRiOP, po II wojnie światowej pracował w Min. Edukacji Narodowej, potem prowadził ognisko plastyczne w Grodzisku Mazowieckim 385, 390, 407
- Skóra Wojciech* 267, 530
- Skrzyński Aleksander (1882–1931), dyplomata, polityk, poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Rumunii (1919–1923), min. spraw zagranicznych (1922–1923 i 1924–1926), premier (XI 1925–V 1926) 31, 32, 44, 63, 66, 71, 80, 82, 96, 115, 121, 140, 152, 173, 193, 253, 266, 268, 277, 280, 288, 289, 290, 298, 319, 322, 335, 346, 349, 366, 384, 467, 497, 500, 538, 540, 541, 543, 545, 591, 593, 603, 613, 638, 643, 651, 711, 712, 714, 819, 823, 840, 841, 855, 878, 881
- Skrzyński Władysław (1873–1937), prawnik, urzędnik, dyplomata, podsekretarz stanu w MSZ (1919), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Hiszpanii (1920–1921), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny, następnie ambasador przy Stolicy Apostolskiej (1921–1937) 844
- Skwarczewska Zofia, współwłaścicielka nieruchomości w gm. Muszyna 607, 611
- Skwarczewski Józef, współwłaściciel nieruchomości w gm. Muszyna 607, 611
- Sławiński Kazimierz (1870–1941), chemik, pracownik naukowy Politechniki Warszawskiej (1918–1919), prof. USB (1919–1936), prezes Polskiego Tow. Chemicznego 185, 189
- Sławoczyński Adam (1860, wedle innych źródeł 1855–1925), gen. dyw. WP, dowódca Brygady Strzelców Polskich w Rosji (1916) i ros. 5. Dyw. Piech. (1916–1917), więziony przez bolszewików, uzyskał prawo do emerytury pol. w postaci „daru z łaski” (1923) 686, 691, 709, 710
- Sławski Stanisław (1881–1943), prawnik, adwokat, powstaniec wielkopolski, płk audytor WP, kier. sekcji w Dep. Sprawiedliwości Min. byłej Dzielnicy Pruskiej, komisarz i wiceprzewodniczący Polskiej Delegacji Rady Portu i Dróg Wodnych w Wolnym Mieście Gdańsku 796
- Smolana Krzysztof* 716
- Smolka Zbigniew, prawnik, dyplomata, sędzia SN (1919), kier. Sekcji Likwidacyjnej poselstwa RP w Austrii, przedstawiciel Polskiego Urzędu Restytucyjnego dla Austrii i Węgier, sędzia NTA (1922–1939) 588, 589

- Sobański Władysław (1877–1943), polityk, dyplomata, członek Komitetu Narodowego Polskiego w Warszawie i Piotrogradzie (1914–1917) i Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu (1917–1919), delegat tego Komitetu w Wielkiej Brytanii, Belgii i Luksemburgu, poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny w Belgii i Luksemburgu (1919–1924), następnie w Hiszpanii z akredytacją na Portugalie (1924–1927) 99
- Solecki Adam (błędnie Jan, 1893–?), prawnik, urzędnik państwowy, starszy referent w MWRiOP 96, 99
- Sołowijowa Stanisława z Perehińców, właścicielka nieruchomości w Roźniątowie 828, 831
- Sołtyk Stefan (1880–1945), nauczyciel, publicysta, zarządca majątku ziemskiego, polityk, poseł na Sejm RP (1919–1927), członek Rady Obrony Państwa (1920), senator RP (1930–1935) 351
- Sosnkowski Kazimierz (1885–1969), gen. WP, podsekretarz stanu (II wiceminister) w MSWojsk., min. spraw wojskowych (1920–1923, 1923–1924), Naczelny Wódz Sił Zbrojnych na Uchodźstwie (1943–1944) 32, 46, 47, 63, 64, 66, 71, 80, 82, 92, 106, 109, 115, 117, 140, 152, 280, 298, 335, 343, 350, 366, 428, 429, 452, 487, 501, 524, 553, 594, 603, 604, 613, 622, 650, 695, 696, 709, 712, 714, 819, 846, 855
- Sosnowski Paweł 319*
- Soutou Georges-Henri 46*
- Sroka Stanisław Tadeusz 396*
- Srokowski Stanisław (1872–1950), geograf, dyplomata, sekretarz generalny Biura Prac Kongresowych w Warszawie (1919), konsul w Preszburgu, Odessie (przy armii A. Denikina) i Królewcu, delegat rządu na Górnym Śląsku, wicedyrektor Dep. Administracyjnego MSZ (1921–1922), konsul generalny i inspektor generalny placówek zagranicznych MSZ (1922–1923), wojewoda wołyński (1923–1924), założyciel i pierwszy dyr. Instytutu Bałtyckiego 41, 254, 257, 264, 265
- Stanisławski Adam (1865–1939), prawnik, sędzia Sądu Apel. w Warszawie i SN (od 1923) 686
- Stankiewicz Bolesław (1859–1928), prawnik, sędzia sądu pokoju w Warszawie, następnie sędzia (od 1923) i prezes Sądu Okręg. 688
- Starczewski Tomasz Eugeniusz Marcelli (1862–1927), ziemianin, prawnik, publicysta, działacz liberalny, członek Komisji Likwidacyjnej Zarządu Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego, prezes Tow. Kresów Wschodnich 41
- Stawecki Piotr 710*
- Steczkowski Jan Kanty (1862–1929), ekonomista, prawnik, polityk, bankowiec, premier Królestwa Polskiego (IV–X 1918), min. skarbu (1917–1918, 1920–1921) 36
- Stečko Jan, obywatel austr., nabywca nieruchomości w gm. Muszyna 607, 611
- Steinhaus Hugo (1887–1972), matematyk, współtwórca lwowskiej szkoły matematycznej, pracownik naukowy Uniwersytetu Franciszka I, potem UJK (prof. zwyczajny matematyki na Wydz. Filozoficznym od 1923), po II wojnie światowej prof. Uniwersytetu Wrocławskiego 785
- Steinman (Steinmann) Bronisław (?–1958), prawnik, sędzia śledczy, potem podprokurator przy Sądzie Okręg. w Łowiczu, następnie w Warszawie (1922–1923), prokurator przy Sądzie Okręg. w Łucku (1923–1926), kier. Urzędu Prokuratorskiego przy Sądzie Okręg. w Równem (1924–1925), prokurator Sądu Apel. w Poznaniu, po II wojnie światowej prezes Sądu Apel. w Olsztynie 856
- Stepan Kamil 33, 117, 262*
- Steusing Zdzisław (1883–1952), lekarz, bakteriolog, specjalista w zakresie higieny, prof. nadzwyczajny higieny na Wydz. Lekarskim UJK (1923–1941), po II wojnie światowej organizator i kier. Zakładu Higieny Uniwersytetu Wrocławskiego 786

- Stockhammern Karl Edler von (1869–1928), niem. dyplomata, pracownik MSZ (od 1897), dyr. Handelspolitischen Abteilung (1918–1920), kier. Abteilung Südosteuropa (1920–1922) 347
- Stołypin Piotr (1862–1911), ros. ziemianin, działacz państwowy, polityk, premier i min. spraw wewnętrznych (1906–1911) 701
- Stopka Krzysztof* 415, 417, 681
- Strasburger Henryk (1887–1951), prawnik, ekonomista, polityk, dyplomata, podsekretarz stanu w Min. Przemysłu i Handlu (X 1918–1922), kier. tego resortu (XI 1918, IX 1921–III 1922, VII 1922–I 1923), podsekretarz stanu w MSZ (II 1923–II 1924), komisarz generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku (1924–1932) 33, 63, 66, 80, 82, 96, 115, 121, 140, 281, 284, 287, 288, 467, 475, 524, 571, 583, 590, 600, 631, 634, 684, 821, 826, 845
- Straszewicz Tadeusz, prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie (od 1918) i Sądu Apel. w Warszawie, sędzia SN (od 1923) 686
- Strzembosz Jan (1890–1939), dyplomata, urzędnik konsularny, prozaik, pracownik Dep. Politycznego MSZ (1919–1921 i ponownie 1921–1932), sekretarz poselstwa w Królestwie Serbów, Chorwatów i Słoweńców (1921), konsul i kier. konsulatu w Leningradzie (1932–1933) 845
- Studniarski Stefan Tadeusz (1868–1942), inż. leśnik, nadleśniczy, ekonomista, inspektor lasów w Dyrekcji Domen i Lasów Państwowych we Lwowie (od 1910), nadleśniczy w nadleśnictwie Oborniki (1918–1921), pracownik naukowy UP (od 1921, od 1923 prof. nadzwyczajny administracji i rachunkowości leśnej na Wydz. Rolniczo-Leśnym, w 1937 prof. zwyczajny nauk leśnych) 385, 389, 396
- Studziński Władysław (1878–1964), prawnik, urzędnik państwowy, wiceminister i wieloletni podsekretarz stanu w PRM, dyr. Dep. Administracyjnego w PRM (1922), członek Komitetu Nadzorczego Gmachów Reprezentacyjnych RP, protokolant posiedzeń rządu 49, 63, 66, 71, 80, 82, 96, 121, 140, 152, 173, 253, 280, 384, 524, 571, 603, 684, 712, 714, 783, 855
- Sułkowski Józef* 694
- Swinarski Teodor (1891–1975), prawnik, starszy referent w PRM, następnie naczelnik wydz. w Min. Rolnictwa i Dóbr Państwowych, sędzia NTA (1938) 253, 277
- Syski Aleksander (1876–1945), duchowny katolicki, publicysta, historyk, wikariusz w Skępem, prefekt Seminarium Nauczycielskiego w Wymyślinie (1902–1907), działacz Polskiej Macierzy Szkolnej, wyemigrował do Francji (1907), potem do Stanów Zjednoczonych, rzecznik Komitetu Narodowego Polskiego, nabywca nieruchomości w Warszawie 99, 101
- Syski Hieronim, duchowny katolicki, wikariusz w Mławie, proboszcz parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Janowcu Kościelnym (1902–1916), właściciel nieruchomości w Warszawie 99, 101
- Szalewicz Ksawery, prawnik, m.in. sędzia śledczy, potem sędzia Sądu Okręg. we Włocławku (od 1923) 476
- Szczawiński Zenon (1879–po 1938), prawnik, adwokat, dyplomata, urzędnik państwowy, wicekonsul w Charkowie (1918–1919), szef sekcji GUL (od 1923), następnie m.in. p.o. prezesa i prezes GUL (do 1927), radca prawny Wydz. Finansowo-Podatkowego w magistracie m.st. Warszawy (1927–1934) 605
- Szczeniowski Władysław, prawnik, sędzia pokoju I okręgu w Miechowie w okręgu Sądu Okręg. w Kielcach, sędzia Sądu Okręg. w Kielcach (od 1923), notariusz w Jędrzejowie 476
- Szczepanik Krzysztof* 266
- Szczypek Józef* 30
- Szewczyk Zdzisław (1862–?), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Poznaniu i Sądu Apel. w Poznaniu (od 1923) 689
- Szklarska-Lohmannowa Alina* 319, 417

Szpilecki Józef 527, 857

Sztolcman Gustaw (1875–1936), lekarz, urzędnik państwowy, kier. delegatury w Wilnie Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do Spraw Walki z Epidemiami (1920–1921), następnie kier. Zarządu Centralnego tego Komisarjatu (1921–1923), dyr. Dep. Epidemiologicznego w Min. Zdrowia Publicznego (1923–1924), prowadził praktykę lekarską w Wilnie 259, 260

Szudziński Bernard A., duchowny katolicki, obywatel amerykański, nabywca nieruchomości w Nowym Mieście, notariusz kurii biskupiej we Freimann w Bawarii (1949–1950), duszpasterz Polonii w Austrii (1953–1955) 340

Szumilo Mirosław 169

Szymanowski Zygmunt (1873–1956), lekarz, bakteriolog, działacz społeczny, żołnierz Legionów Pol., pracownik naukowy UW (od 1923 prof. nadzwyczajny bakteriologii i higieny w Studium Weterynaryjnym przy Wydz. Lekarskim, od 1936 prof. zwyczajny), po II wojnie światowej prof. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Medycznej w Łodzi 828

Szyrajew Aleksandra Regina (1883–1963), malarka, nauczycielka, uczyła rysunków w szkołach lwowskich, m.in. Gimnazjum Żeńskim im. Królowej Jadwigi, Gimnazjum Żeńskim urszulanek i szkole zawodowej przy ul. Zielonej 386, 391

Ściegosz Józef, urzędnik państwowy, naczelnik Wydz. Parcelacyjno-Osadniczego w GUZ, potem w Min. Reform Rolnych, jeden z dyr. w Państwowym Banku Rolnym (od 1924) 628

Śladkowski Wiesław 604, 617

Śliwiński Artur (1877–1953), polityk, historyk, pisarz, publicysta, członek Tymczasowej Rady Stanu (1917), jeden z przywódców Stronnictwa Nieza-

wisłości Narodowej, działacz Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Demokratycznych (1917–1918), wiceprezydent Warszawy (1919–1922), premier rządu (VI–VII 1922) 27, 32, 33

Śniechowski Edmund (1875–1946), prawnik, m.in. sędzia śledczy (z siedzibą w Siemradzu), potem sędzia pokoju w okręgu Sądu Okręg. w Kaliszu (1918–1923), sędzia Sądu Okręg. w Kaliszu (od 1923) 688

Śniegocki Henryk, pracownik organizacji harcerskich (1912–1920), nauczyciel szkoły powszechnej 606, 610

Średnicki R., urzędnik państwowy, kier. Kancelarii Głównej w Min. Skarbu 90

Święcicki Witold (1889–1965), prawnik, cywilista, m.in. sędzia, potem wiceprezes Sądu Okręg. w Białymstoku (od 1923), sędzia SN (od 1927 i ponownie 1945–1962), członek Trybunału Kompetencyjnego 785

Tabaszewski Robert Krzysztof 605

Tărăță Marius 267

Taxweiler Tonna, właścicielka nieruchomości w Grudziądzu 608, 612

Tchórzewski Kazimierz, pomocnik kancelaryjny w kancelarii notarialnej (1906–1908, 1913–1914), sekretarz gminny w Borszczowej (1915–1919), referent woj. białostockiego, urzędnik Starostwa Białostockiego 606, 610

Tenczyn Jan (1876–1953), prawnik, sędzia, urzędnik państwowy, m.in. sędzia w Tarnowie, z ramienia okupacyjnych władz austr. w Sandomierzu (1915–1916) i Zamościu jako sędzia śledczy i okręgowy (1916–1920), naczelnik Wydz. Prawnego PRM, współtwórca ustaw o parcelacji i osadnictwie oraz o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa 763, 780, 814

Thon Abraham Ozjasz (1870–1936), rabin, polityk syjonistyczny, działacz społeczny, publicysta, członek delegacji żydowskiej na paryską konferencję pokojową (1919), poseł na Sejm RP (1919–1935), długoletni

- przewodniczący Koła Żydowskiego w Sejmie 43
- Thugutt Stanisław (1873–1941), polityk ludowy, działacz niepodległościowy, publicysta, spółdzielca, żołnierz Legionów Pol., jeden z liderów PSL „Wyzwolenie”, min. spraw wewnętrznych w gabinecie J. Moraczewskiego (XI 1918–I 1919), wicepremier w gabinecie W. Grabskiego (XI 1924–V 1925) 115
- Tokarz Jan Marian (1870–?), prawnik, prokurator przy Sądzie Okręg. w Rzeszowie, kier. prokuratury przy Sądzie Okręg. w Cieszynie (od 1923), prezes Sądu Okręg. w Cieszynie (1923–1926), prokurator przy Sądzie Apel. w Krakowie (od 1926) 528
- Tołłoczko Kazimierz (1879–1969), urzędnik państwowy, szef Sekcji Gospodarczej w Min. Poczty i Telegrafów (1918), wicedyrektor Głównego Urzędu Miar (1919), szef Sekcji Ogólnej (1920), następnie dyr. Dep. Administracyjnego Min. Pracy i Opieki Społecznej (1921–1923), tymczasowy kier. Urzędu Emigracyjnego przy Min. Pracy i Opieki Społecznej (1922), zastępca prezesa Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji (od 1923) 253, 257–259
- Tomaszewski Jerzy 681*
- Tomaszewski Patryk 126*
- Topór-Ossoliński Bronisław (1865–1927), prawnik, urzędnik skarbowy, urzędnik konsularny, starszy komisarz Urzędu Wymiaru Należności we Lwowie, konsul w Kiszyniowie (1923–1924) 268
- Tor Marcado (błędnie Mercadi) Jaime, obywatel hiszpański, nabywca nieruchomości Lewiczynek i Zachodzko w pow. Nowy Tomyśl, właściciel gospodarstwa rybnego 99, 101
- Trampler Wojciech (1878–1943), prawnik, notariusz, sędzia Sądu Okręg. w Poznaniu i Sądu Apel. w Poznaniu (od 1923), sędzia SN, prokurator przy Izbie III SN 784
- Trăsnea Greceanu (błędnie Tresnea Greceanu) Ion (Jean) (1866–1931), dyplomata rumuński, minister pełnomocny ad personam, szef protokołu dyplomatycznego rumuńskiego MSZ 792, 797
- Trąpczyński Wojciech (1890–1950), prawnik, polityk, publicysta, działacz narodowej demokracji, marszałek Sejmu Ustawodawczego (1919–1922), marszałek Senatu I kadencji (1922–1927) 28, 38, 164, 165
- Treder Konstantin (1854–1939), niem. duchowny katolicki, kapłan w diecezji w Kolonii, potem kanonik w diecezji chełmińskiej, wydalony z Polski (1920), kapłan w Bonn, Elblągu i Gietrzwałdzie 606, 610, 630, 631
- Tropiło Jan 828*
- Tych Feliks 32*
- Tyszkowski Kazimierz (1894–1940), historyk, archiwista, bibliograf, urzędnik w archiwum ks. Sapiehów w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (1913–1914, 1916–1918), asystent Archiwum Głównego w Warszawie, sekretarz Zarządu Głównego Polskiego Tow. Historycznego (1924–1937), redaktor „Kwartalnika Historycznego” (1937–1939) 96, 99
- Ubysz Feliks (1887–1937), administrator majątków ziemskich, działacz niepodległościowy, urzędnik państwowy, starszy referent w Min. Rolnictwa i Dóbr Koronnych (1917–1918), naczelnik Zarządu Okręgowego Dóbr Państwowych w Warszawie, prezes Urzędu Zagospodarowania Odłogów (1920), dyr. Dep. Ogólnego w Min. Rolnictwa i Dóbr Państwowych i p.o. wiceministra w tym resorcie (od 1921) 385, 390, 410, 411, 467, 571
- Unrug Franciszek (1861–1929), ziemianin, prawnik, prokurator przy Sądzie Apel. w Poznaniu (do 1923) 413
- Urbanowicz Adam Andrzej 29*
- Urbanowicz Stefan (1891–1940), adwokat, urzędnik państwowy, pracownik Biura Komisji Sejmowo-Konstytucyjnej Tymczasowej Rady Stanu, dyr. Dep.

- Bezpieczeństwa Publicznego i Prasy w MSW, zdymisjonowany po zamordowaniu prezydenta G. Narutowicza, obrońca podczas procesu brzeskiego, dziekan warszawskiej Izby Adwokackiej (Rady Adwokackiej, 1937–1938) 332
- Uwijala Piotr* 798
- Wac Ewa 51
- Wachowiak Stanisław (1890–1972), ekonomista, polityk i działacz gospodarczy, podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1920–1922), wojewoda pomorski (1924–1926) 29
- Walczak Henryk* 28, 29, 716
- Walter Julian Tomasz (1866–?), prawnik, sędzia Sądu Okręg. w Krakowie i Sądu Apel. w Krakowie (od 1923) 605
- Wandycz Piotr* 31, 45
- Wapiński Roman* 29
- Warchałowski Edward (1885–1953), geodeta, pracownik naukowy Politechniki Warszawskiej (1921–1939, od 1922 prof. zwyczajny, rektor 1933–1936, 1945–1952), dyr. Geodezyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego (1945–1949, 1951–1953), prezes Głównego Urzędu Pomiarów Kraju (1949–1951) 156, 158
- Wasung Władysław Edward (1873–1935), nauczyciel, filolog niem., delegat MWRiOP na Wileńszczyźnie, kurator Okręgu Szkolnego Wołyńskiego (V–XI 1923), dyr. gimnazjów w Bydgoszczy, Krakowie i Sochaczewie (1927–1929) 715
- Waszul Bolesław, urzędnik Warszawskiej Izby Skarbowej (1900–1918), następnie referent IV Dep. MWRiOP 97, 100, 829, 832
- Waygart Jan (1870–1924), prawnik, wojskowy, ppłk rezerwy WP, wiceprezes Prokuratury Generalnej, podsekretarz stanu w MSWojsk. w II gabinecie A. Ponińskiego (II–III 1922), szef Kontroli Generalnej MSWojsk. 783
- Wątor Adam* 28, 29
- Wejtko Kazimierz (1856–1936), prawnik, sędzia śledczy do spraw najważniejszych Sądu Okręg. w Odessie, sędzia Sądu Apel. w Warszawie (od 1923) 856
- Weller E.Z., właściciel nieruchomości w Pruszkowie 336, 340
- Węcławicz Wacław, prawnik, sędzia pokoju w Wilnie, sędzia Sądu Okręg. w Wilnie (od 1923), przewodniczący Wojewódzkiego Urzędu Rozjemczego w Wilnie (do 1939) 687
- Wiechuła (błędnie Wiehuła) Józef (1882–1948), polityk socjalistyczny, działacz związkowy, sekretarz Centrali Zjednoczenia Zawodowego Polskiego, poseł na Sejm Śląski (od 1922) 254
- Wilhelmina Orańska-Nassau (1880–1962), królowa Niderlandów (1890–1948), dama Orderu Orła Białego (1923) 686, 691, 711
- Wilińska Maria, pedagog, nauczycielka szkół prywatnych (1907–1922), nauczycielka II Państwowego Gimnazjum i II Prywatnego Seminarium Nauczycielskiego Żeńskiego w Nowym Sączu 829, 832
- Wilkowski Bolesław, prawnik, sędzia pokoju w okręgu Sądu Okręg. w Kielcach, sędzia Sądu Okręg. w Łodzi (od 1923) 785
- Wisznicki Tadeusz Teofil (1874–1932), prawnik, adwokat, redaktor naczelny „Tygodnika Suwalskiego”, współzałożyciel Szkoły Handlowej w Suwałkach, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie i Sądu Apel. w Warszawie (od 1923) 176, 179
- Wiśniewski Stanisław* 32
- Witos Wincenty (1874–1945), przywódca PSL „Piast”, trzykrotny szef rządu (1920–1921, 1923, 1926), w tym premier Rządu Obrony Narodowej (1920), poseł na Sejm RP (1919–1931) 47, 115, 471
- Witusik Adam Andrzej* 32
- Włodek Jan (1885–1940), ziemianin, agronom, dyplomata, działacz społeczny, publicysta, żołnierz Legionów Pol., prof. nadzwyczajny (od 1923) uprawy roli i roślin na Wydz. Filozoficznym UJ (od 1936 prof. zwyczajny), kier. Zakładu Uprawy Roli i Roślin, kier. gospodarstwa doświadczalnego tej uczelni w Mydlnikach 857

- Włodek Jan Marian* 857
- Wojciechowski Marian (1880–1953), inż. górniczy, dyr. generalny kopalni „Hoym” (od 1936 „Ignacy”) w Rybniku Niewiadomiu (1921–1939) 254
- Wojciechowski Stanisław (1869–1953), polityk PPS, działacz spółdzielczy, min. spraw wewnętrznych (1919–1920), prezydent RP (1922–1926) 30, 80, 604, 713
- Wolf Julius (1862–1937), austr. ekonomista, prawnik i politolog, pracownik naukowy uniwersytetów w Zurychu i Wrocławiu (1897–1913), Królewskiego Uniwersytetu Technicznego w Charlottenburgu, współzałożyciel Tow. Ekonomicznego Europy Środkowej (1904) 901
- Wolff Wincenty, właściciel nieruchomości w Krakowie 788, 793
- Woliński Kazimierz Mieczysław (1879–?), prawnik, sędzia w Białej, pracownik komisji śledczej przy Komisji Wojskowej Sejmu Ustawodawczego (1920), starszy referent w Min. Sprawiedliwości (1922–1923), podprokurator przy II Izbie SN (od 1923) 784
- Wołos Mariusz* 32, 45, 259, 403, 604, 798
- Wonsch Emil Zygmunt (1871–1933), prawnik, żołnierz WP, sędzia ck Sądu Powiat. w Bełzie, sędzia w Wojskowym Okręgu Generalnym w Krakowie, sędzia Sądu Okręg. w Poznaniu i Sądu Apel. w Poznaniu (od 1923), przewodniczący komitetu niesienia pomocy biednym bezrobotnym w Poznaniu (od 1931) 689
- Woroniecki Jan (1880–1960), dyplomata, współzałożyciel Koła Dyplomatycznego, w 1923 zwolniony ze służby 656
- Wozdecki Adam (ok. 1869–po 1937), prawnik, pomocnik adwokata przysięgłego, potem adwokat przysięgły (1893–1918), sędzia Sądu Apel. w Warszawie (1918–1923) i NTA (od 1923) 386, 390, 416, 418, 419
- Woźnicki Jan (1881–1945), nauczyciel, polityk ludowy, członek Rady Obrony Państwa (1920), członek Zarządu Głównego PSL „Wyzwolenie”, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), wicemarszałek Senatu I kadencji (1922–1927), wicemarszałek Sejmu II kadencji (1928–1930) 164
- Wróbel Piotr* 29
- Wróblewski Bronisław (1888–1941), prawnik, teoretyk prawa, kryminolog, pracownik Wydz. Prawnego MSW (1918–1921), pracownik naukowy USB (od 1921, prof. nadzwyczajny prawa i postępowania karnego na Wydz. Prawa i Nauk Społecznych od 1923) 385, 390, 403, 404
- Wrzosek Mieczysław* 710
- Wyganowski Stanisław (1891–po 1939), ziemianin, właściciel majątku Karszówka-Skarszew w pow. kaliskim, zmarł w obozie koncentracyjnym w Auschwitz 410
- Wyganowski Wojciech (1860–1940), ziemianin, współzałożyciel Szkoły Handlowej w Kaliszu, członek Tow. Dobroczyńności w Kaliszu, prezes spółki Akcyjnego Tow. Cukrowni i Rafinerii Zbiersk, członek Centralnego Tow. Rolniczego w Warszawie 410
- Wyrobek Stanisław (1871–?), prawnik, radca Sądu Krajowego w Krakowie (1911), szef sekcji, potem dyr. Dep. Administracyjnego w Min. Sprawiedliwości (1919–1923), sędzia SN (1923–1947) 476
- Wysocki Roman* 169
- Wyżnikiewicz Zygmunt, prawnik, pełnomocnik Instytucji Banku Państwa i adwokat przysięgły w Piotrkowie, sędzia pokoju w Sosnowcu oraz w okręgu Sądu Okręg. w Łodzi (1921–1923), sędzia Sądu Okręg. w Łodzi (od 1923) 476
- Yoshihito (1879–1926), cesarz Japonii (1912–1926), kawaler Orderu Orła Białego (1923) 281, 284, 288, 289
- Zaczek Kazimierz (1884–1945), prawnik, polityk, radca Prokuratorii Skarbu we Lwowie (1906–1912), potem w Min. Skarbu w Wiedniu (do 1917), szef sekcji,

- następnie dyr. Dep. Budżetowego w Min. Skarbu (1919–1925), tymczasowy kier. tego resortu w rządzie A. Śliwińskiego (VI–VII 1922), poseł na Sejm II kadencji (1928–1930), senator RP (1930–1935) 864
- Zagórny-Marynowski Ludwik (1875–1944), inż., dyr. Kolei Państwowych w Stanisławowie, min. kolei żelaznych i kier. tego resortu (III 1922–V 1923) 33, 66, 80, 82, 96, 115, 121, 140, 152, 173, 193, 253, 277, 298, 335, 366, 384, 451, 467, 475, 524, 571, 583, 603, 614, 684, 712, 714, 723, 783, 819, 826, 855
- Zajączkowski Ananiasz 395
- Zajdler Ludwik 528
- Zakrzewski Jan (1881–1963), prawnik, adwokat, urzędnik państwowy, pomocnik adwokata w Gliwicach, adwokat w Gostyniu, od 1917 urzędnik Dep. Sprawiedliwości, następnie Min. Sprawiedliwości (szef Sekcji Więziennej kierujący działem więziennictwa od 1918), prezes Sądu Okręg. w Toruniu (1921–1923), dyr. Dep. Więziennictwa w Min. Sprawiedliwości (1923–1924) 140, 142, 144, 145
- Zakrzewski Tadeusz 399, 618
- Zalewski Teofil (1872–1954), lekarz, otorynolaryngolog, działacz niepodległościowy, płk WP, pracownik naukowy Uniwersytetu Franciszka I, potem UJK (od 1917 prof. nadzwyczajny, od 1923 prof. zwyczajny otorynolaryngologii na Wydz. Lekarskim), senator RP (1930–1935), po II wojnie światowej prof. Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej 857
- Zamoyska Jadwiga z Działyńskich (1831–1923), arystokratka, działaczka społeczna, służebnica Boża Kościoła katolickiego, założycielka Szkoły Domowej Pomocy Kobiet (1882), funkcjonującej najpierw w Kórniku, potem w Starej Lubowli na Spiszu, Kalwarii Zebrzydowskiej, Kuźnicach i Zakopanem 115
- Zamoyski Maurycy (1871–1939), arystokrata, ziemianin, polityk, dyplomata, działacz społeczny, wiceprezes Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu (1917–1919), poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny we Francji (1919–1924), kandydat na prezydenta RP (1922), min. spraw zagranicznych (1924) 809
- Zaporowski Zbigniew 29, 38
- Zathey Adam (1876–po 1938), prawnik, adwokat, dyr. Sądu Okręg. w Poznaniu, sędzia Sądu Apel. w Poznaniu (od 1923), zastępca prezesa Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Poznaniu 784
- Zawistowski Lucjan (1876–1947), prawnik, urzędnik państwowy, starosta tarnowski (1920–1921), inspektor starostw w Generalnej Delegaturze Rządu w Lwowie (1921), radca i kier. referatu spraw dyscyplinarnych w Urzędzie Wojewódzkim Lwowskim (1921–1923), łącznik między MSW a wojewodami ze wschodnich obszarów Polski, wojewoda tarnopolski (1923–1927) 41, 254, 257, 262, 263
- Zbyszewski Tytus (1886–1942), prawnik, urzędnik konsularny, kapitan rezerwy WP, konsul generalny w Lipsku (1923–1927), Jerozolimie (1927–1930) i Chicago (1931–1934), zastępca dyr. Dep. Administracyjnego MSZ, dyr. Izby Handlowej Polsko-Rumuńskiej, rozstrzelany przez Niemców w obozie koncentracyjnym w Auschwitz 656
- Zdanowicz Jan (ok. 1840–1910), ojciec Stanisława 818
- Zdanowicz Stanisław (1882–1972), prawnik, notariusz, członek Polskiej Organizacji Wojskowej, komisarz Policji Państwowej, służył m.in. w XX, I i XVI Komisariacie m.st. Warszawy, następnie nadkomisarz Policji Państwowej 35, 795, 817, 818
- Zdanowski Juliusz (1874–1937), ziemianin, ekonomista, polityk narodowej demokracji, wiceprezes Związku Ludowo-Narodowego, poseł na Sejm Ustawodawczy, senator RP (1922–1927), autor *Dziennika* (1915–1935) 28, 47
- Zdrada Jerzy 786

- Zieliński Bohdan, urzędnik państwowy, pracownik samorządowy w magistracie Charkowa (1914–1918), urzędnik kontraktowy Państwowego Urzędu Zbożowego (1920), referent MWRiOP (od 1921) 829, 832
- Zieliński Stanisław, prawnik, podprokurator przy Sądzie Okręg. w Pińsku, sędzia Sądu Okręg. w Pińsku (od 1923) 176, 179
Żięba Andrzej Aleksander 265
- Żabicki (do 1922 Feldtman) Artur (1877–1951), prawnik, specjalista prawa handlowego, naczelnik wydz. w Min. Skarbu, sędzia NTA (od 1923), wykładowca w Wyższej Szkole Handlowej i Wolnej Wszechnicy Polskiej, kier. Katedry Prawa Handlowego Uniwersytetu Łódzkiego (1945–1948) 787
Żabko-Potopowicz Antoni 33
Żarnowski Witold 334
- Żelichowski Jerzy, ofic. rezerwy kawalerii WP z przydziałem do 5. pułku ułanów, żołnierz Legii Cudzoziemskiej 584, 586, 594
- Żeligowski Lucjan (1865–1947), gen. WP, dowódca IV Dywizji Strzelców Polskich, dowódca operacji wojskowej, w wyniku której zajęto Wilno (X 1920), poseł na Sejm IV i V kadencji (1935–1939), min. spraw wojskowych (1925–1926) 709
- Żongołowicz Bronisław (1870–1944), duchowny katolicki, teolog, prawnik, pracownik naukowy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918–1919), USB (prorektor 1920–1922) i UP, podsekretarz stanu w MWRiOP (1930–1936), poseł na Sejm III kadencji (1930–1935) 185, 189
Żukowski Przemysław Marcin 27, 88, 404, 417
- Żuławski Zygmunt (1880–1949), polityk, działacz związkowy, członek Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego, potem PPS, starosta (komisarz likwidacyjny) chrzanowski z ramienia Polskiej Komisji Likwidacyjnej (XI 1918–I 1919), przewodniczący (1919–1922) i sekretarz (1922–1939) Komisji Centralnej Związków Zawodowych, poseł na Sejm RP (1919–1935) 472
- Żyźniewski Stefan (1876–1930), prawnik, sędzia śledczy Sądu Okręg. w Warszawie, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie (1921–1923) i Sądu Apel. w Warszawie (1923–1927), prezes Sądu Okręg. w Łomży (1927–1929) i Sądu Okręg. w Siedlcach (1929–1930) 176, 179

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej są jednym z najważniejszych źródeł do poznania dziejów odrodzonego w listopadzie 1918 roku państwa polskiego. Ich wydania, ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, podjął się Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Archiwum Akt Nowych.

